

386

N.° 386

386

CC II
30

Liber olim Magistri Alberti de
Szamotoly Medicine doctoris
dandus pro libraria Theologorum
Maioris Collegii

Liber 1mus Decretalium

Rubrice primi libri decretalium

Rubrice secundi libri

Rubrice tercii libri decretalium

de clerico egrotante et debilitate
de institucionibus vacant
de concessione prebende et ecclesie non
ne sede vacante aliquid innovetur
de hijs que fiunt a prelato sine consensu capituli
ut ecclesiastica beneficia sine diminucione
conferantur
de rebus ecclesie alienandis vel non
de precarijs
de comodato
de deposito
de empcione et vendicione
de locato et conducto
de permutacione
de feudis
de pignoribus et alijs obligacionibus
de fideiussoribus
de solucionibus
de donacionibus
de peculio clericorum
de testamentis et ultimis voluntatibus
de successione ab intestato
de sepulturis
de parochijs et alienis parochianis
de decimis et primicijs et oblacionibus
de regularibus et transeuntibus ad
religionem
de conversione coniugatorum
de conversione infidelium
de voto et voti redempcione
de statu monachorum et canonicorum
regularium
de religiosis domibus
de capellis monachorum
de iure patronatus
de censibus exaccionibus et procuracionibus
de consecracione ecclesie vel altaris
de celebracione missarum
de baptismo et eius effectu
de presbitero non ordinato et de sacramentis non iterandis
de custodia eukaristie crismatis

de reliquijs et veneracione sanctorum
de observancia ieiuniorum
de purificacione post partum
de ecclesijs edificandis
de immunitate ecclesiarum
ne clerici vel monachi secularibus
negocijs se immisceant

Rubrice quarti libri decretalium

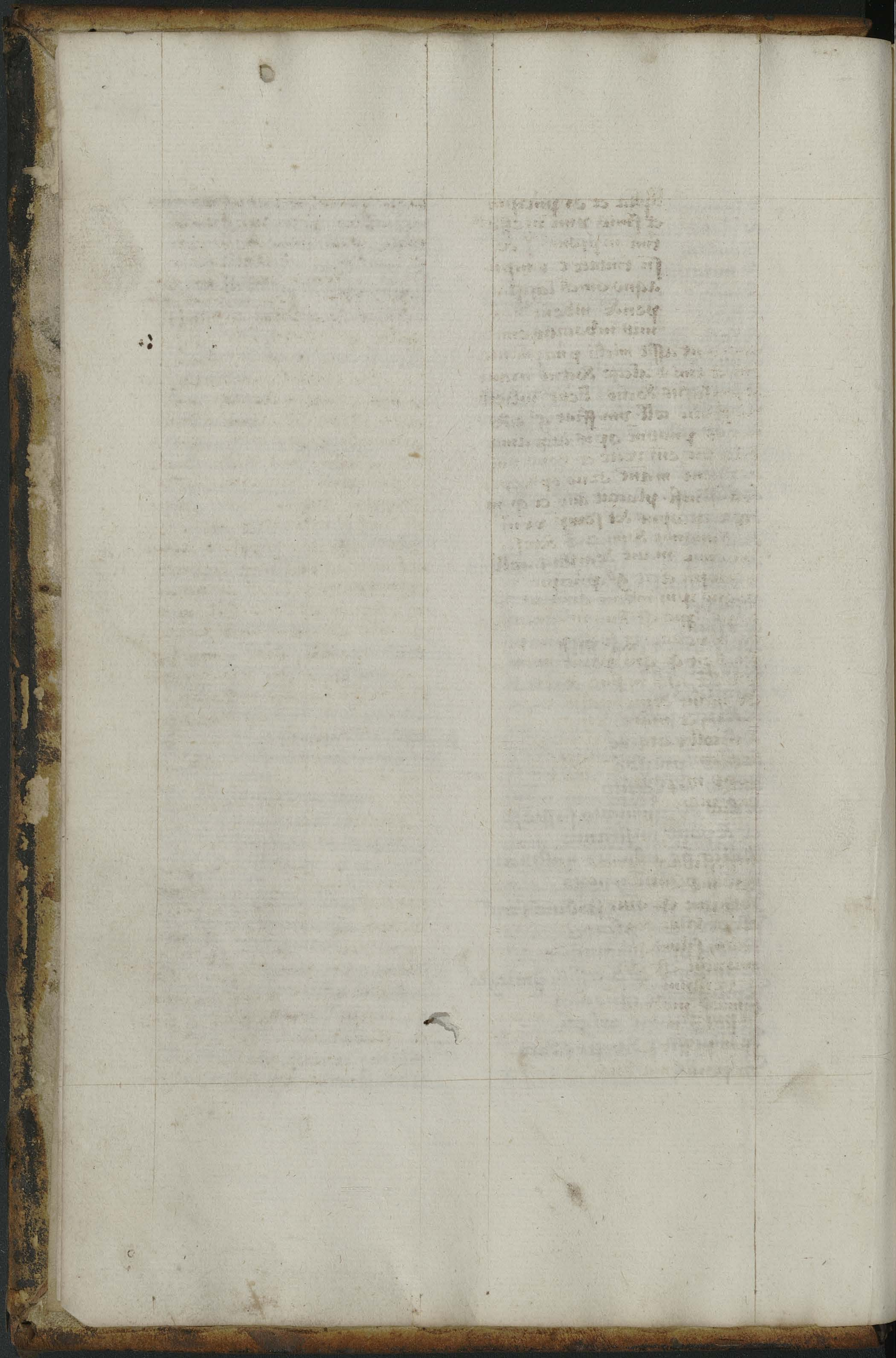
De sponsalibus et matrimonijs
de desponsacione impuberum
de clandestina desponsacione
de sponsa duorum
de condicionibus appositis in despon-
sacione et alijs contractibus
qui clerici vel voventes matrimonium
contrahere possunt
de eo qui duxit in matrimonium
quam polluit per adulterium
de coniugio leprosorum
de coniugio servorum
de natis ex libero ventre
de cognacione spirituali
de cognacione legali
de eo qui cognovit consanguineam uxoris sue
de consanguinitate et affinitate
de frigidis et maleficiatis et
impotencia coeundi
de matrimonio contracto contra interdictum
ecclesie
qui filij sint legitimi
qui matrimonium accusare possunt vel
testificari
de divorcijs
de donacione inter virum et uxorem
et de dote post divorcium re-
stituenda
de secundis nupcijs

Rubrice quinti libri decretalium

De accusacionibus inquisicionibus
et denunciacionibus
de calumpniatoribus

Per istum Christum dominum nostrum amen

Explicit registrum in libro decretalium

De summa trinitate et fide katholica

Alpha et oo principium
et finis / unum in esse=
tiam in personis trinus / de
sum trinitate c. i. in prin=
cipio quo omnes legislatores
pendere inbent in prin=
cipiis invocatis eiusdem
favore ut assit michi principium me=
dium et finis q. a lege doctus invenit
de privilegiis doctis / rhetoricis inlicibus
non prestan. coll. viii. efficiat quod eius
decens principium operis atque ama=
bile / Hic enim recte et bene uni=
versa gentium invenit quod non oportet corpus
coll. i. in fine placeat autem ei quod in=
cipio quod operis dicit semper xxiii.
di. / Symmone docuit z. q. i. detesti
simmonie invenit deacolus coll.
vi. in principio / Erit quod principium meum
ex quo ipsum invoco quia ut dicitur
in psalmo quod prope est dominus invocantibus
eum in veritate et si est principium
finis erit quod qui ponit initium supple=
re debet usque in fine de coste. di. i.
~~et invenit de monachis~~ / Nemo
etiam et invenit de monachis
C. in coll. i. Et ideo inceptum est
imperfectum non relinquet Carnia
opus imperfectum non ponit q. de
bap. maiores C. fecit adhuc decipius
igitur omnipotenti et una confisus
qui res penitus desperatas et
impossibiles donat ut C. de
veteri iure enucl. l. i. ad finem prime
columpne quod omnium sanctorum caput
est et rector xxxvii. di. / C. hinc
etiam filius qui circa omnium gratiarum
mirabilis est elargitor xvi. q.
i. ventum / de sua merce non p=
sumens modulo quod in humana
condicione nichil est quod perpetuo
stare possit C. de veteri iure enucl. l.
ii. C. Sed quia dimicare ad eiusdem
matris sanctissime advocate nostre
et beatissimi patris nostri ffrancisci
necnon omnium sanctorum honorem
et laudem et ad utilitatem in=
firmorum volencium dare consilium tam
in foro penali quam iudiciali secundum
ordinem decretalium et titulorum
specialiter quod sextum librum / Et quo
fiat ut p. int. maiores innumerabiles
enim casus legebam ex diversis doc=
toribus veritatem eligens prout
potui sextum librum locis debitis
ordinando propter quod multe opinio=
nes et varie sunt hodie enoda=
te per hoc opus diligenti studio
compilatum / Imprimis igitur ordo
est diversos codices et decretales
epistolas rescriptis suppressis in unum
volumine ad utilitatem legencium
et studencium reducere ut notatur
in prohemio C. hanc / Hic inten=
cio mea est opiniones doctorum
in hoc opusculum breviter compilare
Causa sunt ipse decretales epistole
sub diversis titulis collocate /
utilitas est ut huius lectoris sua
doctrine discrecione inter equum et
iniquum et unicuique reddere quod
suum est iust. de iust. et iure in
pr. et xx. q. v. c. de notissima
Supponitur autem ethice vel mo=
rali scientie quod ad correctionem morum
subditorum quod quiete multa sunt
statuta saluberrima ut in prohemio
sexti libri z. C. de his in pr. l. uno
modus agendi talis est quod hoc
opus dividitur in quinque partes
In prima parte tractat de summa trinitate
et fide katholica de constitucionibus
et rescriptis de iudicibus et prelatis
et officiis eorum / In secunda de
iudiciis et cooperantibus ad iu=
dicia / In tercia de vita et honestate

E

clericorum et rebus eorum et ecclesiarum. In
quarta de sponsalibus et matrimo-
niis et eorum impedimentis. In quinta
de accusacionibus et criminibus et penis
eorum. Vel sic: prima pars prior officia
parat ecclesieque ministros. Altera pro-
testes et acta iudicum. Tercia de rebus
et vita presbiterorum. Dat formam
vite inde quarta. Docet ultima
de viciis et penis tractat eorum.
Vel sic: primus prelatos et eorum statum
honores. Alter iudicia. Lites ex-
amina inter. Tercius ecclesie res et
que congrua clero. Iura thori
quartus dat coniugiis que tenores.
Quintus delicta penas et pocula
votum. Et sic dividitur iste tractatus
in quinque partes ad similitudinem
quinque sensuum corporis et quod satis
in prohemio designat. Nam primus
liber potest visui comparari quia
sicut visus inter colores discernit
sic primus liber inter qualitates
personarum in ecclesia tenendarum. Hinc
inchoas primam partem prohemii
in qua tangit conditionis hominis
qualitatem et quia frueretur eterna
beatitudine si non peccasset. Ut sic
prima pars prohemii videat prime
parti totius operis et eiusdem sensui
scilicet visui propter claritatem interim et
splendorem quibus homo primus
scilicet Adam fuit repletus durat
usque ad § Sed effrenata. Secundus
gustum quia sicut gustus discernit
inter sapidum et insipidum. Sic
tractatus ipius inter iustum et
iniustum equum et iniquum. Hinc
secunda pars prohemii que durat
usque ad § Ideo lex. Tercius au-
ditum quia sicut auditus inter voces
et sermones discernit sic tractatus
ipius inter res temporales quas voces
reputat. Ultimus tractat de spiritualibus
ad designandum quod transeamus per bona
temporalia ut non amittamus eterna.
Hinc secundum quem tercia pars prohemii
que durat usque ad § Hanc igitur
promulgacionem. Nam tamen accom-
modat auditum ut ipsum ius
audiamus et sic retineamus ut
honeste vivamus. Quartus tac-
tum quia sicut tactus discernit inter
mollia et dura aspera et lenia
hic tractatus ipius inter matrimo-
nia licita et illicita improbanda
et approbanda. Hinc secundum quem
quarta pars prohemii que durat
usque ad § Volentes. Quintus
odoratum quia sicut odoratus
odorem sentit et fugit hic trac-
tatus ipius crimina detestatur et pu-
nit. Hinc secundum quem competit ultima
pars prohemii in qua facit suam
conclusionem per quam confirmatur
prius compilacio. Et alia sic potest
describi licet enim comparatur odo-
ratui ut infra auctoritate apostolica
facta approbemus tamen. Alia vero
relicta sunt tamquam stercora
et fetida fugiamus. ff. ne cle-
rici vel mo. c. ult. et in prohemio
sexti libri in fine. Hodie vero
sunt sex libri et ideo additur
sextus liber quia senarius est perfectus
numerus librorum sexto ad metrum ut
nimium comprehendens perfectum in rebus
agendis forma tenuat. Et in mo-
ribus disciplina in prohemio
sexti in fine. Et hic septimus vocatur
et septimus addatur tamen in veritate
non sunt nisi quinque quia decreta
In loquitur de quibus locutum est
et alii quinque. Sed Bonifacius
sextum appellavit et clementinum

ne infinitas librorum desit in si
intitulis debitis ponetur Et alios
cum maximis dispendiis fieri oporteret
de novo laboribus et expensis in
presenti scripti § pl. i. si. Modus
autem agendi in hoc opere est ut primo
ponatur littera prius in generali de littera
agatur dividendo opus per parag-
raphos et versiculos Aliquando remittendo
superius ad paragraphum seu versi-
culum precedentem Aliquando
remittendo inferius Similiter para-
graphus sic scribitur §. et debet esse
de incausto versiculus sic et debet
esse et de incausto v. Precor
lectorem huius operis quatinus me
lingwa invidie non mordeat
sed utilia deo donat cuimque vero
utilia et inordinate posita fra-
terna karitate corrigat et emendet

De errore Joachim

De summa trinitate videndum est
primo post de fide katholica
et articulis et que sit pena non
credentium et primum de trinitate. In
trinitate sunt tres persone scilicet pater
et filius et spiritus sanctus sed una
est essencia substancia seu natura
simplex. Ideo pater a nullo filius
a patre solo spiritus sanctus ab utroque
pariter absque inicio semper ac sine
fine pater generans filius na-
scens et spiritus sanctus procedens et
equaliter a patre et filio non tamquam
ex duobus principiis Sed tamquam
ex uno principio non duabus spi-
rationibus sed una spiratione
dicentes contrarium a sede apostolica
sunt dampnati in c. i. in principio
et de summa trinitate et fide katholica l. vi. et de q. di. v. c.
pl. et ult. Est autem una quedam
res incomprehensibilis et ineffa-
bilis que veraciter est pater et filius
et spiritus sanctus tres simul persone
ac sigillatim quelibet earundem et ideo
in deo solummodo trinitas est non qua-
ternitas astruenda quia quelibet trium
personarum est illa substancia seu na-
tura divina que sola est universorum
principium et illa res non est generans
neque genita neque procedens Sed
est pater qui generat et filius qui
gignitur et spiritus sanctus qui pro-
cedit ut distinctiones sint in per-
sonis et unitas in natura licet
alius igitur sit pater alius filius
alius spiritus sanctus non tamen aliud
Sed id quod est pater et filius et
spiritus sanctus idem omnino in c. i.
§ Nos autem et de conse. di. iii. c. ult.
Ad intelligenciam autem personarum
in trinitate nota secundum Bn. et
Jo. quod quedam sunt essencialia
et quedam notionalia Essen-
cialia sunt que in singulari numero
dicuntur de personis tribus sigillatim
ut deus bonus iustus eternus
omnipotens et similia ut in c. i.
in prin. vel in fine ut pater
et filius et spiritus sanctus deus
bonus eternus et similia In plurali
vero in recto genere non dicuntur iuxta illud
Athanasii Et tamen non tres dii sed
unus est deus id est de conse. di. iii.
c. ii. Personalia sunt que suppo-
nunt personam tantum et in singulari
numero tantum ut pater et filius
et spiritus sanctus in c. c. i. et. ii.
Notionalia sunt que notant
distinctionem in personis ut ge-
nerans generatus et procedens in
c. c. ii. § ubi de hoc Nos autem
ista notionalia conveniunt ad
recte ne de et dicuntur de personis
et non de essencia ut in § prodo

Sz quodz tenet substantive tunc dini-
tatem de essencia quia de psonis
dn hec ppo est simpl. vera pr-
est gnans sive hec deo gnans
adiective sive substantive teneat.
Si aut dicat sba diua e gnans
si hec deo gnans teneat adiutive
fla est qz vellet notare distinc-
cionem in diuina essencia | Sed si tene-
at substantive vera est qz tunc
est sensus sba diua est gnans
i psona que gnat | Sunt eciam
nomina diffinitiua sive ptitiua
ut vnus alter alius duo et similia
I e c i z y q aliquando signat
essenciam aliqn non Nomina p-
titiua concreta in nominibz pso-
nalibus et non essencialibz in
masculino gnere z femino notat
distinccionem in psonis pat est
alius filius est alius pat et
filius sunt duo | Concreta vo in
nominibz essencialibz notant esse-
nciam ut pat est vnus deus
pat et filius sunt vna essencia
In neutro vo gnere tm essenciam
notant ut pat et filius sunt
vnu i vna res | Ideo optime dz
alius pat alius filius i alia
est patris psona alia filii non
tamen aliud sed idem sunt in
snba i e c t y s Nos autem
qz filius a patre nec spu scto
non est alienus de q se di v c
plot | Hec aut trinitas pt p
cium designari in qua tria
repiuntur | Intellectus qui pconcipit
Racio que discernit et memoria
que conseruat Intellectus pcon-
cipiens pat pro opanti cpat
Racio discernens compat filio qui
est sapia patris disponens omnia
in celo et in tra | Memoria conseruans

compat spui scto qui omnia bona
corroborat et confirmat | Sicut ista
tria idem sunt in snba tn aia
Sic tres psone pat et filius et
spus sanctus idem sunt d sba
Item tria sunt hominum quia p q
pt trinitas designari | Genus laycorum
assimilat pat p potencia
Genus clericorum secularium assimilat
filio p sapiam | Genus religiosorum
spui scto p benignitate et
gratiam | Istis gnibz s laycorum
clericorum secularium z religiosorum
est trinitas | Sz in sancta commu-
nione ecclesie et fide katholica e vnitas
vn xpc in ewangelio dicit pat ut sit
vnu in nobis sicut et nos vnu
sumus i e c y s Nos autem
v a g v | Item in psonis patris
et filii et spus sci est trinitas
s in essencia et diuinitate vnitas
i e c t i mpn et c y s Nos
ante mft quia in fidelibus
e vnio caritatis in gra | Sed
in psonis diuinis e redemptiua
vnitas in na ut ibi no // h
ante trinitas ab inicio tpis de
nichilo condidit vtramqz cre-
turam tam spualem quam
corporalem angelicam videlicz
et mundanam ac deinde huma-
nam quasi eorum ex spu et
corpe constitutam dyabolus
autem et alii demones a deo
quidem natura creati sunt boni
sed ipi p se facti sunt mali
homo vo dyaboli suggestione
peccauit | Hec eadem trinitas sm
eorum essencia indiuidua et
sm psonales ppetates discreta
p moysen et alios pphas doct-
rinam humano generi tribuit

salutarem et tandem unigenitus
dei filius ihesus xpistus a tota trini-
tate fuit contra incarnatus .j.
e. c. i. cum pri. et § i. quia in-
separabilia sunt opera trinitatis de co.
se. di. iiij. c. ult. infra. 2 xxviij
q. i. ~~ut ca.~~ Sic enim ut ca. pri.
prime col. ut pt. filius a se facere
quicquam nisi viderit patrem facien-
tem de cons. di. v. Salvator i fi.
Sequitur de fide catholica vide-
amus quot modis dicitur et quid sit prout hic
accipitur et quot sunt species fidei
Fides dicitur viij modis primo est ipsum
sacramentum baptismi xlviij. di.
de iudeis et j. de bap. debitum Secun-
do dicitur fides castitatis thori xxxij q.
ij coniugium Tertio dicitur securitas
sine pactum quae etiam hosti servan-
da est xxiij q. i. Noli Quarto
dicitur conscientia j. de rescri. spa. licet
et j. de prescrip. quoniam omne quod non
est ex fide i. ex conscientia de pe.
di. iij. ad fi. dist. § illud vltimum
Quinto dicitur promissio inst.
de rei. vendi. § venditor Sexto dicitur
constantia in actionibus considerata
inst. de actionibus § actionum
Septimo dicitur credulitas secundum quam
credimus id quod non videmus vnde
Gregorius fides non habet meritum cui hu-
mana ratio prebet experimentum quia
ordo fidei mirabilis probari non potest
et ubi ratio deficit fides supplet
de cons. di. ij. Venerabilis et distinc. in
nichil aliud et hec fides vbi
simplicibus est responda xxxviij
di. qui episcopus Octavo dicitur fides
collectio articulorum j. e. c. i. et xxiiij
q. i. hec fides Fides prout hic
sumitur ab apostolo in epistola ad Hebreos
xj sic describitur fides est substantia
sperandarum rerum argumentum non appa-
rentium Et dicitur substantia sperandarum rerum
quia sperare debemus quod dictum est Apostolus
esse futurum argumentum non apparentium
quia probationes iam completum debemus
habere argumentum i. probationem non
apparentium de futuro complendo
scilicet de die iudicii et fine mundi
Aliter magistraliter describitur fides
est voluntaria certitudo absentium
infra scientiam et supra opinionem
constituta. Scientia enim habet cognitionem
fides non ut dicit Augustinus fides est
credere quod ~~homo~~ non videt. ar.
de c. di. ij. credere Species autem
fidei sunt due una formata
quam habent boni et sancti Alia
informis quam habent mali
existentes in peccato et etiam de-
mones et infideles secundum m. Bn. m.
et ho. et fides istorum tacet for-
te non habent sinceram fidem .j.
de cleri. coniug. Prima est in
aqua dum fideles quicumque bap-
tisantur de cons. di. iiij. quia aput
tales fides dicitur informata tamen tem-
pore sic ut diffinivi fides est
caritas qua quis credit quod diligit
Caritas dignior est penes quod
consistit omne meritum et est fons
vivus cui non communicat alienus
scilicet a fide .j. de reg. licet in fi.
et de pe. di. i. § item ut ait nisi
vn ~~...~~ Augustinus fides que per dilectionem
operatur de pe. di. ij. § item sine ca-
ritate et non est quod demones qui
credunt et contremiscunt Fi-
des una est eadem in nostra et fide
antiquorum ut probat ewangelium turbe
que precedebant et que sequebantur
clamabant osanna filio
david Sed distat in qualitate

qr qd ipi credebant de futuro nos
credimus de preterito secundum vnum natum
et passum · ī · c · c · i · §. hec scilicet
Hic articulus est videndum et primo
quid sit articulus / Secundo quot sunt
articuli / Articulus est indiuisibilis
veritas de deo artans nos ad cre-
dendum de invisibilibus veritas quia
articulus non diuiditur sed stat
in eo diuisio credibilium / Articulus
dicitur inquantum articulus non est
resolubilis in articulos sunt in-
credibilia propter sitate tamen heresis in-
valescente quedam que cum intelligebantur
in symbolo apostolorum postea di-
stincta fuerant qr dicebant heretici
vnum non esse deum hominem nec
vere natum ut manichei · i · dece-
misse Inquadam et xxiiij
q · iij · Arriani Alii vero natum
dicebant sed non conceptum de
virgine sed corpus de celo traxisse
ut i · e · i · c · c · i · §. hec sancta
ideo est modo vnus articulus de
conceptu et alius de natiuitate
et sic de aliis de deo in aliquibus
articulis videtur prima facie ex
dictum v · q · Carnis resurrectionem.
omnis articulus principaliter de deo
est ut dicit damascenus qr non
...mus futuram resurrectionem nisi diuina
virtute scilicet operante / Artans nos
ad credendum cum voluntas libera
est non potest cogi ut extra xxxiij
q · v · Ita nec potest in allia et at
traheri ad cognoscendum / Secundo
aliquos sunt tamen septem arti-
culi secundum quod sunt septem dona
spiritus sancti xxx q · i · pnc quos
quilibet tenetur scire tenet clerici
explicite laici implicite

et credere sicut tenet ecclesia / Et sunt
hii Incarnacio sine natus et
baptismus passio xpi sine eius
mors descensus ad inferos
resurrectio Ascensus in celum
adventus eius ad iudicium de istis
septem hec · ī · c · c · i · §. hec sancta
neque in sine vn v · / nasci tu-
abluit pati descendit ad yma
Surgit et ascendit veniet
discutere cuncta / Sed solum considerauerunt
trinam Secundum alios sunt
xij iuxta xij apostolos qr eas heri
instinctu spiritus sancti symbolum
composuit Symbolum dicitur a
sin quod est con et bolos quod est
morsellus qr quilibet apostolorum
suam particulam apposuit / Illa
articulorum quidam attribuit patri
scilicet Credo in deum patrem / Secundo
filio primus exprimit filii personam
et in ihesum xpistum / Secundo utrumque
natiuitate scilicet conceptus de spiritu
sancto natus ex maria virgine
Quartus passionis eius sacramentum
passus sub poncio pylato /
Quartus descensum ad inferos et
consequente ratione descendit ad
inferos / Quintus eius ascensionem
ascendit / Sextus eius iudicia-
riam potestatem Inde venturus est
iudicare / Ista probantur · ī · c · c · i ·
et xxiiij di · qui episcopus / Octauus
spiritum sanctum primus exprimit eius personam
Credo in spiritum sanctum / Secundo eius
sanctificacionem et vnionem in san-
ctam ecclesiam katholicam sanctorum communionem
Decimus peccatorum remissionem Carnis
resurrectionem / Quintus eternam primi
acionem Vitam eternam Amen

Secundum modernos est alia
divisio qui simbolum in xiiii
articulos dividunt. Dividunt enim
primum articulum in duos et simili-
ter quartum scilicet nomine et deitatem redigunt
in unum prout videtur distingwere
simbolum nicenum quod cantatur
in missa et secundum hoc septem primi articuli
pertinent ad deitatem alii vii ad huma-
nitatem. Si deitatem aut ratione tri-
nitatis aut ratione trium personarum.
Si ratione trinitatis est unus articulus
Credo in unum deum i. c. c. i. primo
et xxxiii di. qui episcopus. Aut ratione
personarum tunc sensus est quo
ad patrem et creatorem omnium patrem
omnipotentem factorem celi et terre
i. c. f. i. v. unum. Eius filium
eius esse b' coequalem. Et in
ihesum christum filium eius a tota
trinitate incarnatum i. c. c. i. § h
scita. Tertius est spiritum sanctum esse
unum deum ab utroque procedente.
Credo in spiritum sanctum a patre
et filio sicut ab uno principio
et una inspiratione non tamquam
ex duobus principiis vel inspi-
rationibus i. c. fidelis. l. vi. Quartus
est peccata dimittere hiis qui sunt
in ecclesia et non aliis i. c. c. i.
§ una et xxiiii q. i. quia vero
sanctam et katholicam sanctorum co-
mmunionem remissionem peccatorum.
Et sic coniungunt duo articuli in
unum scilicet nominis et deitatis et sub
hoc articulo continentur omnia ecclesie
sacramenta i. de effectu ad abolenda
sine quibus nemo potest salvari
de consecratione di. in consecratione(?) z i.
c. c. i. § ult. Et ideo ponitur
in simbolo niceno quod cantatur
in missa. Confiteor unum bap-
tisma in remissionem peccatorum i. c. c. i. §.
Sanctam et de consecratione di. in sine prima.
Sextus est deum insuscitaturum
mortuos carnis futurorum sanctificare(?)
vivificare primate xxiii di.
qui episcopus. Septimus est deum
esse remuneratorem bonorum
vita eternam amen. Et sub hoc
comprehenditur deum esse punitorem
malorum nam pro bonis reddet cre-
dentibus vitam eternam pro malis
non credentibus penam perpetuam
i. c. c. i. § hec sancta in fine. Si
secundum humanitatem primus articulus
est quod conceptus est de spiritu sancto
carni conceptus est. Secundus est
ipsum natum de virgine maria
natus ex maria virgine nam
incarnationem a tota trinitate
non in patre neque in spiritu sancto
factam sed in filio tantummodo ut
qui erat in deitate dei patris
filius unus verus et patre esset
et homo verus carne et anima
ex unius visceribus humana et anima
rationali seu intellectiva que
est forma corporis humani
per se et essentialiter ut i. c. in
qua verus et humana carne
compositus una in duabus
naturis persona i. deus et
homo una persona unus verus
unus filius deus creator omnium
que sunt et auctor deus et
rector cum patre et spiritu sancto
omnium creaturarum i. c. c. i. § hec
sancta v. Et tandem xxiii di.
qui episcopus et prima de consecratione mis-
sa inquadam v. pos(?) et i. deliberatione(?)
cum christus. Tertius filium dei

esse passum et mortuum p̄sal. te
h̄nam̄ q̄uis in ligno c̄ce passus
sub poncio pylato v̄ca carnis
passione passus et mortuus
v̄era carnis morte qui s̄. in
deitate fuit immortalis et in-
passibilis / ꝑceꝯ s̄m h̄nam̄ te
factus est passibilis et mor-
talis ī e. c. i. §. hec scta v̄
qui cu sept et xxiii di q̄ ep̄us
Et hec signa h̄ujus v̄sibus co-
tinet nil ysaac patit̄ aries
fit victima xpo / per ditas
patit̄ cu patiat̄ homo Qu̇rtus
est filiu dei descendisse ad in-
feros in aia cu deitate que
nunqua fuit ab aia nec a corpe
sepata. et corpe in sepulchro
remanete descēdit ad inferos
Qu̇intus est filiu dei tria die re-
surrexisse a mortuis vera car-
nis sine corrupcione et vera aie
resumpcone Resurrexit a mor-
tuis / Sextus filiu dei ascēdisse
in celum in carne et in aia
Ascendit ad celos / Septimus fili-
dei venturus in carne et in
aia iudicare vivos et mortu-
os reditur̄ singul̄ s̄m opa
sua tam rep̄bis qua electi
qui omēs cu suis ꝑp̄riis resur-
gunt corporibus. que nunc ge-
stant ut recipiat s̄m opa
sua sive bona fuerit sive ma-
la illi cu dyab̄lo penā ꝑpetua
et isti cu xp̄o glam sempitna
Isti quatuor casus p̄bant. ī
e. c. i. §. hec scta v̄. qui cu s̄m
et v xiii di qui ep̄us hac eni
divisionem videt app̄bac et sey
concilium generale ī e. firmit̄ p̄mū

vel eternam est vita etna / pena
vo no eternam e gehenna ꝑpetua
Iuxta illud hec est fides ca-
tholica nisi q. Et qui crediderit
et bap̄tizatus fuit salvus erit. ī. de
bap. maiores De constitucionibus
et constitucionibus videndum est

Postquam visum est de summa
trinitate aqua leges sunt
p̄mulgate. C. de veteri iu-
re en. l. ij et ß. t. xxi. c. i. § i. ibi
sequuntur de legibus vel iur̄ constitucione
vn videndum est quid sit constitucio
vn dicat̄ / Secundus passit facere
constitucionem et deinde constitucio
qual̄ debeat esse et q̄ alia p-
iudicat et quando ligat / Con-
stitucio est ius h̄nam̄ in scripto
redactum. i. di. §. En itaq̄ Ius
enim aliud divinum aliud h̄nam̄
i. di impn̄ et c. oms / Ius di-
vine nale e qd in lege sive
in ewo ꝯtinet̄. i. di Ius nale
Ius h̄nam̄ aliud solo usu
vtrum app̄batu nec scripto redac-
tu qd constitucio nuncupat̄. i.
di. §. En itaq̄ / Constitucio dicit̄
quasi quis institucio vel que
statutum quia omēs astringit
i. e. c. i. et c. ult. du ty cotineat
precepta vel p̄hibiciones aual
si de consilio loquet̄ no obligaret
viii q. i. q̄ p̄cipit et ligat
tm subditos / quia ppa et
imperator legibus no con-
stringunt ff de leg̃ princeps et
ix q. in cetera et ty se legib;
velle vivere p̄fitetur. C. de
leg. et ꝯsti digna vox et ix
q. vii. nobis si incompetenter
Constitucionem inpalibz pt facere

imperator C. de leg. l. i et vi q. i §
Hoc his omnibus || Item pfectus ptorio
de offi. pfecti pto. l. norma || Item
ciuitas romana vel populus ro-
manus inst. de iure na. gen. et ci. § lex
est et i. di. ius quiritum Similiter
quelibet ciuitas pt facere legem imp-
cialem i di. ius ciuile si hoc
intelligitur de mandato principis
ut in prohemio inst. § cum hec
de pro eo || In ecclesiastic(is) papa
pt facere constitutionem generalem vel
specialem et etiam synodus seu co-
cilium generale ut e. c. i. et c. li. l. vi.
et i. de sen. ex. Int(er) alia. xvi. di.
quod dicit || Item synodus metropo-
litana et etiam epla p(ro)uincialis pt
facere constitutionem. xvi. di. que dicit
et xviii. di. de ecclesiis et c. de-
nique et i. de elec. cum olim Item
legatus sedis aplice in prouincia
sue legationis pt facere constitutionem
perpetuam ut de off. leg. c. ult.
Item eps ut de ma. et obe. c.
ii. et in q. inter nullus || Sed
inquid durat post mortem
eius distinguitur secundum host. et
B. aut fecit decretum et tunc
est firmandum etiam post mortem ut
in invibus pallegat aut fecit
constitutionem utpote ne quis ge-
rat arma vel tulit eorum sententiam
interdictum eo mortuo expirat
ff. de penis. l. ult. nisi succes-
sor eam confirmet et ratam
habeat Item in capitulo generali
seu prouinciali religiosorum quatuor
diffinitores pnt facere statuta
de reformatione ordinis et
obseruantia regulari et quod statutum
fuit illis quatuor approbantibus
inviolabiliter obseruabatur

omni contradictione conditione et
appellatione remota ut de sta. mo.
In singul. || Et prelati religiosi
pnt facere statuta pro tempore
sui officii quia omnes tales prelati
pnt cognoscere secundum Bernardum ut de offi.
ordi. cum ab ecclesiarum sed eis remotis
vel mortuis cessant huiusmodi
statuta nam pres non pt ultra
tempus sue administrationis alicui
ponere interdictum ff. de penis l. ult.
et dicit ut in casu precedenti in
fi. || Et e contrario quia non conceditur eis
quod possint facere constitutionem perpe-
tuam sed solum quatuor diffi-
nitoribus in capitulo constitutis
ut de statu mo. In singul. || Item
capitulum cum ea que ad ipsum spectant
ut c. cum accessissent et c. cum ca-
ferit dummodo non sit contra iuris
per quod aliis omnibus inferat et ad
constitutiones non extendat hec
non valet quia quod quilibet inter
maiores statuit ipse debet eodem
uti ut co. cum omnes et non valet
constitutio nisi omnes sunt presentes
et consentiant ut in c. Cum omnes
et c. cum ca. fer. dicit ut i. de
his que fi. a ma. p. c. § si ac
non sunt facienda || Item si in de
quolibet collegio approbato ut c. que
in ecclesiarum et c. ex his sed si
talis constitutio per sedem apostolicam
fuit confirmata capitulum non pt
ipsam reuocare ut eo. cum accessissent
dicit ut i. de confir. ut
§ ult. Utrum aut constitutionem
est quadruplex quod his versibus
continetur dictum ex verbis vnde
colligitur leges || permittit punit in-
perat atque vetat || permittit ut
vir forte punit in petit in-

di. c. ult. Quamvis minora mala
ut maiora vitentur xiii di. nervi
hoc est verum in eadem persona non aut
in diversis xiii di. quod ait dic ut .i.
de pe. in B. § imponenda puniunt ut
qui eciam fecit capite plectatur
iii. di. omnis et .i. de homicidio c. i.
Imperat sicut canonica statuta
observari .i. c. c. i. nl ut etiam habitu
honestu et decentes continuent et
honeste vivant .i. de vi. et ho. cle.
in qui et c. clericorum atque vetat
clericos secularibus negotiis im-
plicari .i. ne cle. vel mo. c. i. et
quasi per totum et ideo in omnibus
edictis prohibitionis host addit du-
as alias virtutes | Prima ut dubia
solvere seu declarare .i. c. c. ult. de
sen. ex. | Inter alia | Secunda est consilium
dare et licet est voluntatis non
necessitatis xiii q. i. quod precipit et
i. de spon. coniugum. Et nota
consilium respicit futura et non preterita
.i. c. cognoscentes et c. ult.
et ar. xxxi di. quoniam tricentum ubi
sit questio impersonalis que etiam
respiciat preterita .i. de usuris Cum
tu nl nisi dicatur in ipsa con-
stitucione quod ad preterita trahatur
.i. c. c. ult. infra et declarat Cum
in tuctu § licet sane et v. q. i.
Sic cum quidam || causa faciendi
constitucionem est hominum cohercere
audaciam et nocendi facultatem
refrenare m aut ut dicit domino mo
sub ha. gl. q. in prima p. coll. viii. et
in prohemio sexti lib. | Iste causa
est nove questionis diffinicio
in aut ut sine nove questa cum
pri. coll. vi. | Erit autem lex seu
constitucio honesta iusta possibilis
secundum naturam et secundum consuetudinem
patrie loco tempori conveniens necessaria
utilis manifesta non obscura
nullo privato comodo sed pro communi
civium utilitate conscripta iiii. di.
erit et secundum ipsam debet iudex
iudicare non secundum ipsam ut i. et io
c. c. i. et c. ne invitum. Et si
sit obscura ab eo qui eam condidit
est interpretanda | C. de consti. l. ult.
et .i. de sen. ex. | Inter alia et xi
q. i. § ex hiis omnibus | Prejudicat
posterior constitucio priori .i. de con-
suetudine spirituali c. i. de et ff. de legibus
et constitucio non est novum ut priores
leges ad posteriores trahantur
tamen secundum priores intelliguntur
si eis contrarie non inveniantur
ff. de leg. sed et posteriores .i.
de elect. | Cum expediat l. vi.
hoc est verum si constituciones ma-
nant ab eodem et ambe sint ge-
nerales | Secus si a diversis quia
tunc illa prejudicat que facta
est a maiori ar. ix q. iii. con-
questus nec obstat quod faciat mencionem
de prima ad hoc quod revocet | Secus
in rescripto quod secundum rescriptum non re-
vocat secundum nisi de primo secundum faciat
mencionem expressam .i. de rescriptis
c. cum et c. ex parte | Ratio istorum
est quia summus pontifex qui iura
omnia in scrinio pectoris sui cen-
setur habere constitucionem conditam
posteriorem priorem quamvis
de ipsa mencionem non faciat non sci-
tur ignorare sed locorum et personarum
singularum rescripta consuetudines
et statuta cum sint facti et in
facto consistant potest probabiliter
ignorare ideo per constitucionem no-
vam editam nisi faciat expresse
mencionem non intelligitur revocasse
.i. c. li. romanus l. vi. | Ligat

qstituco omnes p9 duos menses
atpe publicationis elapsos
manl nt fite no. qsto tta pri-
ci m coll v. i. nech. nl mo. c.
fi et. i. de sen et nout. nc e nat
nt singlo ambus incilat
i. de postulacione. c. i. v q nc et
xvi dis. quod dicit n placet se
extra prouinciam tuc fuisse nl
aliud impedimentu ar. s. qm
m m ac p9 cu in tua / nec ligat
aliquem an publicacom i. c.
c. ij. nc p9 publicacoin usqz ad
duos menses ignoratos / Secus
si sciant ut ibi et xxxij di / ppo-
suisse tn consuetudo spalis fit
bene q qsto no ligat cu p co-
stom qsuetudo no i cnorctum
ut. i. c. lz romanus k. vjo et
leges instituunt cu pmulgat
firmant cu moribz vtencum ap
pbant iiij di. s. leges qn co
suetudo pvidicet qsticoni dic
ut. i. de cosue. s. imi et sapie-
tibus ista sunt ver de pncipe
dde tn q d. i. de in im. s.
vlt v alia Bed pstituta s. v
sinas a quibuscuqz ordinarijs
platas no ligant aliquo tpe
ignoratos du tamen cor igno
rancia no fuit crassa aut
supina. i. c. ut aiaz mpu l.
vj tuc d. fm B. crassa et supia
ignorantia qn aliquid publice
fit nl cora pplo ar. i. de elect
ctom aplice dic de ignorantia
ut. i. de r. im. s. vlt et dic le-
gatu et ordinarin. i. de off leg
legatos. l. vj et licet ligent ob
delinquentes. i. dioc psent tn
subditi ex dioc delinquentes
mme sunt ligati tam extra
territorm nis dicti no pacat

impune. i. c. ut aiaz. l. vj // p-
testatio sit fm pe. diffinit ptc-
statio est determinatio sita in pn-
cia iudicis nl thabellionis vel
testin cu qsnadi ius in futur
qd alicui loco competit et p'ue
et totaliter sic diffinico ff de vis
sig de testatio xvj q. iij. s. plct
i. de offic ordinis pastoralis
et i. de appl Si iustus ffit at
ptestatio aliqn a supiore qnz
a iudice inter alitigatore no
nuqua a contrahente et aliqo-
ties attestatore a supiore fit ut
in ordinibz faciend. i. de elect
quia diligentia et in constitutio-
nibz faciendis. i. de cap ut debitu
in fi. et hec ptesto qsnat ius
illi pvin9 utilitate intpam
si quid het / Bz si no hz michil
opat. i. de pml quia interdus
facit etia ut qd e indebitu
nel videat nec tamqua de-
bitu peti possit vij q. i. po-
tifices / Andite fit hic ptesto
ut si tibi pcipiat iudex q
salua peticone expensaz p-
cedat in pncipali nl qsilia
cosna ius pquo fit ar. C.
de except si q et i. ut litis
no contest qm s. in alijs / Ali-
tigatore fit ptestatio et hic
aliqn respicit futuz ut xxxvj
q. ij. locacionis et sepe fit ut
cu litigans ptestat se velle
iudici exponere statm no ano
lite contestandi et cosnat B'
ius in futur quqz respicit
ptitu et tunc nel fiat pte-
stans id qd e qm sne p-
testacoi et tuc no valet

E

j de ap solicitudine vl no
facit con et tunc valz j de ap
cu cessante / A contrahente
fit ptestaco et n valet ut fit
ff de pact / Intradicionibz et
j de qdi ap de ill et § vern
et q vi metq ne ca c i nisi
fiat in fraudem ut si vellet
quis vende ptestet se nolle
teneri de vico sciens libz adeo
vicosum ut potius expediret
eu no hre qua hre nichilo9
teneri ff de act ep et vend
l qu vl n faciat cont nam
ptestacois j e cu cy ferr
A testatore fit ptestaco ut si
talibus vbis vsus fuit si tibi
bis leganco semel debei nolo
Si legat bis alicui ecclie le-
gatori9 no petet n pmu le-
gatu ff de l i Si ita n qstet
qtraria volmte testator ff
de l m / Si quis / Et nota q
attendend est tm q ptestacom
vtz imponat contra nam
eius de qno agit et tunc no
valet ff de act et obl obliga-
com § placet Et xxviij di-
diacom et j c cu cy ferr ex-
quo eni quis recepta e in ca-
nomca natura canonic hac
natiue imponit q no vacat
pbenda si suppetant faculta-
tes j de pben Relatu / Item
attende vtz fctu fuit illud
sup quo fit ptestaco solum
consistat in voluntate illi9
qui ptestat et tunc sufficit
et valet ptestaco etia si aliq
no consentiat sue ptestacom
Sic loquit j q metq ca pla-
cuit si aut fctum sup quo fit

ptestaco no solu qsistat in
volmte ptestant sed etiam
alterius tunc ad hoc ut valet
opz illu cui fit ptestaco co-
sentire j de censi alym

De rescriptis et eorum interpretacionibus

Dictu est de constitucionibz
Sed quia sepe rescriptu
hz vim constitucionis / Ideo co-
sequet de rescript e videndu
Et pmo quid sit / Et vnde
dicat / Quis possit qcede
rescriptu / De dna rescriptoz
Generalit rescripta tollunt //
Et quoto tpe duret Quis
pt intptari / Et qn confert
iurisdicconem de gnali et spali
rescripto / Gnale dicat ee re-
scriptu / Et qualit puenu
qui flo impetrat illud // Re-
scriptu est ad ab aplica sede
vel pncipe rescribit ad consul-
taciones vt y q i consuluisti
j de off leg Consuluit / vel
ad relaciones aliquor j de
peni in nra vl suggestioes
j e expte vl ad qom j de
peni querelam vl ad supli-
cacom j de eo qui qcu qsan
nx sue Jordane aut mom
pro alicui vl aliquibz col-
legio vl vniuersitati dema-
dat et tale rescriptu facit ius
spale et no gnale in nego-
cijs vel int psonas inter
quas fuit pmulgatu C de
leg et const l y de concess pbend
constitutu / Dicit rescriptu a
rescribo vel quasi ad re scriptu
et est id q pinlegiu dic ut
j de pml § d Concede pt
rescriptu qmitucz pt qstitucom

ut ı t. xvi. q. constitucionem in
eccl(es)ia sit papa et imperator in
temporalibus ut d(icitu)r. j. de priuil. §. quis
pt/ dici rescriptor c talis quia
aliud est s(ecundu)m ius gnc aliud
pt ius aliud cont ius rescriptu
s(ecundu)m ius vim constitucionis ħt
et tale rescriptu e decretum vel
epla q ħz auctoritate in caus
diffiniendis xix distinc. c. i
et ii. et iii. et xx. di. c. i. et ii.
idem est si sit pt ius ut xix
di. pto m et xx dist. c. i. et ii.
et si ille cui aliqd istorum dirigit
no possit adimple quare
h(oc) no possit p litis mada
tori et causam racionabile debz
assignare et madans debz ex
cusacionem liberalit acceptare
j. c. Si que et. j. de preben cum te
neam. Si vo rescriptu sit c(ontra)
ius gnc et nale oio respui
xxv. q. i. Sunt quedam et
j. de resti spo. c. litis vbi et
ca papa declaravit q facere pt
ut j. de gn quing exprimibus et
c. viii et xxiiii di lector et xxv.
di. §. Nunc aute et ca in re
scripta qtenta dent intelligi
s(ecundu)m ius gnc j. de off. deleg
sup qonem §. Si vo et j.
c. Sup litis nec est recedend
a iure communi rone rescripti j.
de eta et quali ca te n i rescripto
qtineat no obstante tali con
stitucione vel iure ut in c.
sup qonm et ff. de l. iii.
Si quis in pri. q no e vi
simile papam vno vo velle
tollere iura j. de elect eccl(es)ia et
c. de in off. test. l. Si qu
idem c de iure portino xxv

q. ii. rescripta. Sed si sup iure aliqs
dubitet consulendus est papa j.
de fide instr. pastoral et de
concess preben. dilectus Sed quia
ordo vo in rescripto pressus or
dinem ondit de q. di. ii. In x.
ideo ordo scriptur in rescripto co
tentus e s(er)uandus et eius forma
vbi iuri qui no contradicit
j. c. cu dilecta Secus si iuri
communi contradicit j. c. cu q
cu obediendus e pape si contra
scia scribat cont ius poitiuu
c. d. con more/ Si ante rescriptu
sit q qsuetudine pualet
consuetudo pscripta q eius p
valet iuri j. de consue. c. vlt
vbi in rescripto de consuetudine mencio
fiat ar. ı. t. xvi. licz vong
l. vi. Item no valet cont fis
cum vel publicam vtilitate
p(ri)m rescrip no s(e) exprimit s(ecundu)m c.
decpti impa off l. ne dapno
sa et mant et mill. inde
§. et hoc q coll ix Si vo
sit c(ontra) ius priuate psone di
stingue aut infert modi
cam lesione et tunc valet
c. decpti impa off quoc
et l. rescripta q modica dapna
tollerant ar. xvi. q. ii. tin
las et c. Si quos de s(er)vis
et c. bone et j. de his q
fi a plat pastoral aut
grauie et enorme tunc no
valet j. de dec suggestin et
c. imp et v sig/ lecamus p
nonale et de donac aplice
Tollit rescriptu seu viciat
in cribus notatis j. de tri
fili §. Item in litis Item

p suggestionem fl'i vel suppressionem
ve'i. j. c. sup litt'is vm nota s'm
p' sex regulas / p'ma e' q'r ille
qui p fraudem et malicia
l'ras impetravit et exp'mit
f'litate nullu' comodu' ex litt'is
co'sequet . j. de transact' ex
litt'is / S'c'da est q' qui p frau-
dem et malicia supp'mit ve-
ritate' careat penit' impe-
trat' / j. c. ad au'es et j. de p'be'
no pt l. vj. T'cia e' q' ille
qui p simplicitate et igno-
ranciam impetrat et exp'mit
talem f'litatem q' si eet sub-
p'ssa p'pa in forma qua l'ras
mi'ssilomi' co'cessiss' pt pe-
te' ut iudex delega' s'm ordi-
ne iuris p'ceda' procedat licet
no' s'm formam in litt'is co-
p'hensam ff q' met' ca l.
metu et ff. de vi et vi arm'
l. vl'a §. Si quis ante / Q'u-
ta q' qui supp'mit ve'itate
vel occultat iudex pt p'cede'
ut d'cm e' § s'm ordine' iuris
no' s'm forma litt'arum l. in-
di ex antiquis q' si exp'ssiss'
p'pa mi'ssilomi' l'ras co'cessi-
sset / Q'uinta e' q' si aliquis
litt'is impetravit p exp'ssio'
f'litas qua tacita integra
p'pa l'ras co'cessisset p eas
del' mullatenus p'cedat . j. c.
Si p'ponente et j. de co'cessio'
p'bende cu' simil' / Sexta e'
q' qui litt'is impetrat et
supp'mit ve'itate qua exp'ss'-
sa p'pa litt'is no' dedisset
del' no' p'cedat p eas d' gra-
cias racio que monet de-
legante' monet etia' dele-
gatum / et sicut delegans
suas litt'is denegaret delega-
tus sue cognicionis officiu'
nullatenus interponat . j. c. Si-
litt' et c. constitutus / Ite' adde
q' ip'm valeat in eis' dict' sub-
p'nu' decl'is que move' po-
ssint aim' p'ncipis addanti
s'ptu' vel denegando vel ex-
p'mi / Sed p'mo scienti factu
est ex p'miseda . j. de co'st'i et
Si ipso / Item p'fess' eac
. j. de re' iud'. int' monast'
ite no' valent litt' si tacet
sinam latam dr . j. de fide
in sci' / Int' dilo' et c. sen
re'sa n' pos' l. si / Ite' si tacet
appellacom a se vel apte adu'-
sa factam . j. c. ex p'te ij. et j.
de ap. §. Sepe in s'i / Ite' ois
pt litt'is seu s'pta impetre'
pt l'cencia / C. de s'n' t. l. in
ex q'micatu' . j. c. dilcus in
ex q'municat' pt impetrare
rescriptu' sup articulo exco-
mmunicacionis vel appellacionis
al' uo . j. eo ip'o inr' l. vj.
Ite' p'mu' rescriptu' g'nale
tollit' p sequens et s'pale
si in s'pali de g'nali mencio
no' fiat . j. c. pastoral'
Ita tame' q' specificacio ge-
neralitatis nondum sit facta
. j. c. c. j. sine in f'o fiat mencio
de p'mo sine no' q' s'pale
madatu' derogat g'nali ut
ibi et . j. de off' leg' sti'd' in s'i
et de reg' iur' g'n'i l. vj.
Idem est si p'mu' sit s'pale

et s(ecundu)m g(e)n(er)ale q(uod) sp(eci)ale valet
j. c. abbes et ar. 6. t. p(ri)vi leg
romanu(m) l. vj. Si vo vtr(um)q(ue)
est sp(eci)ale si s(e)c(und)m facit exp(re)ssa
mencio(n)em de p(ri)o vz s(ecundu)m et no(n)
p(ri)mu(m) j. c. ij et c. cetu(m) al
si no(n) faciat mencio(n)em de p(ri)mo val(et)
p(ri)mu(m) et no(n) s(ecundu)m vt ibi d(icitu)r et h(oc)
intelligi(tu)r in negotijs ia(m) cept(is)
et p(re)sentacione iudici ia(m) facta
Si vo nec p(ri)m(u)m n(e)c s(ecundu)m e(st) iudici
p(re)sentatu(m) et b(e)n(e) potuit p(re)sentari
t(un)c vz q(uod) p(ri)mo iudici (com)petebat
p(re)sentari et ita al(ite)r p(re)t(er) p(re)ueni(r)e
p(ri)mu(m) impetrante (sed) in s(ecund)o no(n)
fiat mencio de p(ri)o j. de ap. vt de=
bit(um) Si aut(em) p(ri)mo impetrans
no(n) potuit iudici suas l(itte)ras
p(re)sentare valebu(n)t vsq(ue) ad annu(m)
j. c. Si aut(em) et c. pl(er)umq(ue) du(m)
tame(n) h(ab)it fuit publice p(ro)testat(us)
q(uod) p(er) eu(m) no(n) stetit q(uo)min(us) su=
is litteris vteret(ur) j. de off. ord.
pastoral(is) n(isi) q(uia) p(ro)testacio e(st) n(ecessa)ria
vbi c(ur)rit t(em)p(u)s j. de ap. c. vlt.
nec sunt illa duo capitula con=
traria sicut d(icit) glo. j. c. Si aut(em)
et c. pl(er)umq(ue) vbi d(icitu)r q(uod) si ille q(ui)
impetrat l(itte)ras p(ri)ores postpo=
suit vti eis dolo vel neglige(n)cia
p(re)ualent s(ecund)e licet in secu(n)dis de
p(ri)oribus nulla mencio h(ab)eatur
vt e(st) s(upr)a p. Si ante a(nnu)m p(ost)
q(uam) h(ab)uit copia(m) iudic(is) non
e(st) vsus eis i. no(n) fecit adu(er)sariu(m)
citari q(uod) p(re)su(m)p(tio) e(st) in ea iurib(us)
co(n)cordare C. de mo(s) doc. l. vna
et j. de elect. Cum expediat
l. vj. Vnde ita pot(er)is p(ro)cedere
tu p(ri)mo optulisti l(itte)ras iudici
vel facias sibi p(er) notariu(m) vel
p(er)al(iu)m iuxta stilu(m) t(un)c Et

si nolueris q(uod) t(un)c (e)tiam ad(versarius) adu(er)sarius sta=
ti(m) citet(ur) pot(er)it (con)stare et (com)putare
p(er) a(nnu)m et si infra a(nnu)m ad(ver)sa=
rius tuus p(ro)ferendas l(itte)ras fecit
te citari an(te) p(re)sentis l(itte)ras p(ri)oribus s(ecund)is
iudicib(us) del(egatis) et (con)fusione et de=
mi(n)ucione s(e)c(un)da p(ri)orib(us) iudicib(us)
de(be)nt s(ecundu)m iudices sup(er)sedere cu(m)
n(u)llam h(ab)eant iurisdicio(n)em vt
j. de ap. vt debit(um) Si autem
adu(er)sarius infra a(nnu)m n(e)c eff(ect)u(m)
d(i)xerit t(ame)n an(te) fine a(nn)i facias
ip(su)m citari q(uia) si licet no(n) feceris
l(itte)re eius valebu(n)t an(te) a(nnu)m
et p(ost) a(nnu)m C. de diu(ersis) r(e)sc(ri)p(tis) l. flo
sic intelligas j. c. Si aut(em) et
c. pl(er)umq(ue) et j. de ap. vt debit(um)
s(upr)a p. Sed q(uod) incipit ut(rum) ang
dicit B. et p. q(uod) p(ost)q(uam) cita(tus) co=
posuit sartinolas et potuit
q(ue)rere ad notu(m) ff. q(ui)b(us) ex
causis ma. l. hostib(us) §. Si
q(ui) simpl(ici)t(er) et copia iudicis
potuit h(abe)re ff. de diu(ersis) et tep.
p. l. j. et ij. q. vj. §. bidu(um)
In l(itte)ris sup(er) appellacionib(us) im=
petrandis stand(um) e(st) ip(s)is illis
iurib(us) j. de ap. Sepe et
c. oblate et j. de q(uo) vt bene
In p(ri)uilegijs dicas q(uod) si s(ecundu)m
p(ri)uil(egium) no(n) facit mencio(n)em de p(ri)o
semp(er) valet p(ri)mu(m) et no(n) s(ecundu)m
j. de p(re)sc(riptionibus) vem(i)e(n)s Si vo r(e)sc(ri)ptu(m)
s(ecundu)m m(odu)s que impetret(ur) q(ua)n(do)
p(ri)mus s(er)u(iens) (con)similiatus p(er) s(er)u(iens)
no(n) val(et) r(e)sc(ri)ptu(m) n(isi) faciat me(n)=
cio(n)em de p(ri)mo q(uia) tacita v(er)itate
obtentu(m) est j. c. cu(m) ordine
q(uia) supp(re)ssio dignitatu(m) viciat
r(e)sc(ri)ptu(m) j. c. ad aures et c. sedes
Si aut(em) s(ecundu)m r(e)sc(ri)ptu(m) sit im=

petiuit de consensu pari et
altera ps alijs iudicibz impe-
trauit committi cum tacito de
illo q sensu etia si in h ibi fiat
mencio de primis non valent sed
in mo. in expens debet condep-
nari ipso impetranti j. c. eodem
// Item tollit ptrandem illiq
qui obtinuit sno papa littere
et vnt vesp. j. c. extenoe
et c. vlt dispendia l. vj / na
siquis contra alium plures p-
sonales q̄ones voluit mo-
ne no ad diuersos iudices sed
ad eosdem sup omnibus hijs q-
stionibz studeat impetrare qui
vero contrarium fecit quo tacent
litere nec p recessus hitus pcessus
valeat et reo si ipm fatigau-
erit pcas est in expensis
ltimis condempnandus // Reus
simili pena puniat si dura-
te eodem iudicio actorem sibi
obnoxium dixit p reconuencionem
si litis impetrare voluit nl
p reconuencionem apud eosdem
iudices dederit copiam n eos
voluit recusare j. c. dispe-
dia l. vj / Ite qui litis suo
nomine impetratas alijs cius
nomine tradunt // Et qui eas
tali mo recipiunt // Ite qui
trahunt ad iudicium illos cont
quos nichil hent q̄onis Et
qui litis ad futura negotia
extendunt que non dum
erant tpe rescripti impetrati
Ite reus qui eodem tpe trahit
actorem ad diuersa loca vel
indeterminate ad villa que
commune nomen h cum alijs vill
oms isti tenentur debent comodo

littere et in expensis simul condep-
nari j. c. c. vlt. pt tamen
ad eosdem iudices ad cautelam
dno papa litere eiusdem forme
aliquis sive pla testa eiusdem
tenoris ff de test in. nl testim. l.
et ff de bo p9 f. ta. l. i. § Si
quis in duobz j. c. extenoe
v dicit in glo. Ite tollit
p mortem delegant ut in
tegra j. de of. et leg gratu
et c. relatum et c licz dit ut
j. § xvj. Ite p nona cum
ntpote et efficiat de familia
iudicis j. de of et del. Insinuate
Ite ad tpus p exceptam j. de of
dele p̄dencia // Ite no extē
dit ad res nl psonas in eo
no comprhensas et Rpti e
stite intelligendus j. c. sedes
et j. de of dele p. et o et c
cu olim nec p generale clam
que in litis pape frequenter
inscit. vltra tres nl qua-
tuor dictas no trahantur
in iudicium quorum nomina ex-
primat in ipso titulario impe-
tratorum nec nl fraudi locus
forsitan relinquat. Sed ut
possit libere variare j. c. cu in
multis l. vj Item Rptu vltra
duas dictas impetratum no
vz n adnsarius citet infra
duas dictas nl n fiat mentio
de illa constitucione que hic pbatur
j. c. nonnulli et c. sed hodie
nullus vltra vna dicta
a fine dioc sine pt quonam
j. c. statutum § j. v. nullus
l. vj. Sed de quibus dict

intelli- vel de illis que sunt secundum consuetudinem regionis aut de legalibus secundum quas xxti miliaria computantur predicta ff. de verborum signi. l. in dic. quod de vulgaribus est intelligendum quod lex debet convenire consuetudini regionis ut di. ci. ante. Item non digniter predicti ut preter optimentibus seu curiarum cathedralium canonicorum cause auctoritate sedis apostolice sive vel legatorum eiusdem delegatis committant. Item nec forancis seu tamen principibus vel personis ... sed solum illis qui convenientibus committant. i. c. et si preter in ... nec audiantur alibi quam in civitatibus vel in locis insignibus ubi possit commode haberi commode copia peritorum et si actor et reus eiusdem civitatis vel diocesis fuerint extra ipsas tamen non committatur nec conveniatur aliquis causa non actus fuit dirigenda ab episcopo contra aliquem de sua diocesi vel ab alio contra eum vel contra eius capitulum seu contra universitatem civitatis ville aut castri vel ubi actor causa cum iure vel diocesi intrare non audens aut sui adversam potenciam metu plus veretur eum infra ipsas statue negat convenire. In hiis tamen preter casum extra civitatem vel diocesi committi ut impetrans predictum timorem in litteris commissionis exprimere tenetur et facere fidem iudici per propriam iuramentum et tunc in de partes remittat a sua iurisdictionem et condempnet alteri parti in expensis legittimis im-

petrante. Item si actor et reus civitatem et diocesi fuerint diversarum. Sed si actor in civitate vel diocesi reus iudice litere venit sed ipse non sua sed in alia civitate vel diocesi libere valeat impetrare et reum trahere ad eandem dummodo non trahat eum ultra unam dietam iudex tamen in nullo casu extra civitatem vel diocesi in quibus fuit deputatus citet partes non quasi pon nec committit vices suas quo quo modo non personis dictabat sibi designatis nec munus recipiat preter esculentum et poculentum liberaliter oblatum nisi sit ipsum propter eum tam contingit extra suam domicilium proficisci tunc equaliter recipiat expensas arbitrio nec accipiat ordinem ... propter expensas. Sed si fuerint pauperes propter expensas vel propter assessores nil exigat ab eisdem nec assessore accipiat fraudulenter. Sed cum indiget et tunc accipiat nemine parti suspectum notarios in salario refrenet ne tamen ipsis aut suis assessore lucrum percipiet ullo modo alioquin tenetur ad restitucionem non obstante remissione testes iurati nolentes non in tamen statu vel credito cause re-quiret. Sed nec tunc non a prodente quod petentes expensas vocato pro testimonio veniendo stando et redeundo faciat ministrari et si quid contra aliquod premissorum fuit attemptatum sit ipso iure irritum et inane licet probante. i. c. statutum

l. vi. adde qd. j. de off. de l.
§. quibus ps. Item rescriptu est
slm quod sine madato sunt
impetrati. n deillis psonis
extitit a quibz no debz exi
gi demur madatu j. c. nonulli
Et que sint ille d. in q. vi.
§. infames. In beneficiis im-
petrand si dinsi sit ad mih
impetrant. nec in s° fiat
mencio de pmis ille solumo
valent. Et illud bnficiu i
obtinebit qui pmo suas lras
pnta p a c. capl in et c. ab-
bate et de ap. ut debitu et
hc est vm si eand dic impe
traverint et in gra sint
equales sed si ambo i pnta
do ocurrunt tunc e locus gra
tificacioni et alius trahat oio
impetrat n extuoc lraz
ipius expsse appareat q vtrz
ipor volumus pvide j. c.
duobus §. si vo. l. vi. Secus
si no sint equales in gra
utpote qa vni qtulit cano-
nicatu alii no. ille tn qa
qtulit canonicatum erit altri
pferendus licet p° pntavit
lras suas eis ad quos sptat
canonicoz recepcio vl collacio
pbendaz et ab eis in canonicu
sit receptus. j. c. duobz in pn
l. vi. Item si pcedat tempe
et hat eand gram licet s°
pus pntavit suas lras et
in canonicu sit receptus in p-
benda tpe recepcionis s° vl
etiam post vacante nisi s°
sit pbenda collata antiqua
pmus suas lras pntet det
pmo auferri. Item e si an
recepcionem pmi in canonicu
vacasset pbenda p executo-
rem eius fuit dictu ei ad q
ptinebat collacio pbende q
eam volebat p eqni qtrs
tosit vl mdixit ne q ferret
nec sine collacioni resnavit
psitm tn in reposicione de-
creti accepta tunc illi et no
altri e assignada. Item e
si an eius recepcionem et pn
tacioem pbeda vacaverit
si decernit qa quam invitu
et manc licet sunt va dn
tamen dolus no possit vl
notabilis neglia imputari
j. c. tibi qui l. vi. et j. de
pben. eu vi. l. vi. vl vbi
subcondicione madat et an
condicionem qpleta alt fuit
receptus. j. c. Si pte l. vi. et
c. quis eod. l. Item tollit
si quis plures lras p bene-
ficiis pluribus optinedo in
plurbz ecclis et in ill no
fit mencio dealys no vale-
ant scde si ia receptus est
pmas n secunde faciat ex-
pressam mencione de sua
recepcione j. c. Inma. Ite
si impetravit pmas et
ex eis optinuit aliquas pe-
siones remittando bnficio
lraz si alias post impett
hic tacito no valent. j. c.
ad aud. Ite si tacuit nom
dignitat sue. j. c. ad aucs
Ite si tacuit aliud bnficiu
sufficiens. j. c. cu adeo in mo-
nasterii modicu j. c. Si
proponente et j. de pben. cu te-
neam. et c. no pt. l. vi. et

c. si motu eo l. nisi ipa mo-
tu pprio qtulisset uti i. ul n-
ci absenti uel ignoranti
fuit collatu et hic impetra-
tois tpe ignorabat tunc
eligat q ex eis malint reti-
nere. j. c. gra l. vj. Ite tollit
si tacuit viciaram ipetrarum
j. c. postulasti. Ite si tacuit
mirantu ul etiu numz cano-
nicoz. j. c. qstitutg et b de co-
stitu cu accessissent et j. de
pben pillos. Ite si tacuit
dispensacom j. de fil psb. ex-
tua. et c. si iu in quo l. vjo
Ite si tacuit se vioz petedo
qfirmacom j. de qfir. ul por-
recto. Ite si dixit se clicu cu
no esset. j. de trasact. ex liris
Ite si tacuit q pbenda no
vacauit de facto. j. de concess
pben. cu nris et c. liris
Ite si tpe date litiz no ait
etate ltrune licet sit effectus
anqua vacauit no pt ei
de bnficio cu nuna p uideri
bnficium aut sine cura cum
tpe tunc hrt etate suffi-
ciente pcis litte potit op-
tine j. c. Si eo tpe l. vj. Ite
tollit pappllacom asc fitiz
j. c. expte ul ab adusario
j. de confirma. uti bone. Ite
si tacuit q alius de madato
ppe fuit receptg. j. c. ma-
datu et duobz c. se. Ite si
dixit se hnisse monitorias
qs fuit fltu et ex eautorias
impetrauit no valet. j. c.
ex insinuatone. Et gnalit
vbicuqz talem vitate tacuit

uel falsitatem suppssit qua expsi-
sa uel tacita ppa litas no de-
disset. j. c. ex liris et adde qd
dr j. de pben. S. Sed si duo i
sim q liris intelligeda e hec
qdico eciam si no apponat
si preces vitate vitant j. c.
c. ij. Ite si expetat eo scm
alius quod cu illo q expetat
de iure tene no pt. j. c. gre
Ite qui no contendit ad
bnficiu qd de nouo vacauit
post tpus data litiz j. c. liris
in cle. Dimat rescptu pdeim
n alt Rptu impetrauit C de
diu rescp. l. flo. Si aut alter
impetrauit no dmat n pa
un postqua potuit copiam
iudicis hre dicut b. c. S. Si vo
et j. de pnl. S. q mod. Int
ptra pt illis ille qui condet
Rptu j. de sen. ex mt alia
et C. de deleg l. vlt et xj. q. i
S. ex hiis. Sed nota q queda
mcptrio e gnalis et natia
et redigeda in scpt ut pri-
cipis ut in mirlius pdicts
et hoc facit nis quo ad oms
j. de re iud. pn trans. Alia e
gnalis et ntia sed no in
scpt redigeda ff. de leg. l.
si de mtptracone. Alia e no
gnalis sed ntia et in scpt
redigeda ut indicio ar. ff.
de leg. l. no pnt et l. nam
ut dit q possit iudex int-
ptai sinam snam e ar. ff. de
re iudi. si paulg vbi pt supp-
ple que desiunt snie sic et
intptai sicut ptor pt. ff.
de ptor stipl in ptoriis d.

ut . j . de fen et re iudi . & in causi=
bus . Alia est que nec est certa
nec redigenda in scriptis ut in gratia
. C . de p(ro)fess . l . vna . l . xij . Delegatus
tamen vel delegatus p(otes)t interp(re)=
tari mandatum ip(s)e qui e(st) scripti vel
commissionis vel epistole in se continen=
tis vel gratiam . j . de postul . c .
j . ca(usa) sine medio . Q(uan)do autem
ad legem vel (con)stitutionem et tu q(ui)
est conditor eius est interpretari
. j . de sen ex . Int(er) alia dic(itur) ut
infra de v(erborum) sig(nificatione) . & qualiter
ite quibus inductis debent fieri
plenissime debet interpretari . j .
de donat . Cum dilectus quia
qui beneficium principis s(en)tit et
maliciose interpretat(ur) infirma=
uerit . C . deleg . l . ij . na(m) in du=
bio p(ro) interpretatione ferendam ad
superiorem est recurrendum . j . de v(erborum)
sig(nificatione) olim et c . cum olim quia
de p(ri)uil(egiis) ip(s)e no(n) p(otes)t aliter iudicare
. j . de cons(uetudine) ut c . i . et ij . Ite in
contractibus plena in testa=
mentis plenior in beneficijs
plenissima e(st) interpretacio facien=
da . j . de donat(ionibus) cum dilectus v(er)s(us)
et de p(ri)uil(egiis) quia ita . In p(ri)ui=
legijs vbi aliq(ui)d a iure com(m)uni
discrepare videt(ur) reducendum
est ad ius quod si p(otes)t fieri ne
pereat quia p(re)sumptio e(st) iura
iuribus concordare . C . de inoff
dotibus . l . vna et j . de electis
Cum expediat . l . vj . Sic enim
facienda est interpretatio ut nulli
sit onerosa . j . c . cum q(ui) et . j .
de cons(uetudine) cum olim et de p(ri)uil(egiis)
ex ore . Ite s(ecundu)m q(uod) iura (com)munia est cap=
tiosa ff de reg(ulis) iur(is) . quod
et l . ij . et i . de reg(ulis) iur(is) in obscuris

. l . vj . h(oc) est verum si verba illud pa=
tiant(ur) ut . j . de cons(uetudine) c. cum dilectis
nam aurib(us) priuil(egi)j non est rece=
dendum vbi certa sunt . j . de p(ri)uil(egiis) . p(ro)=
porro et de dec(imis) ad aud(ientiam) et
vbi non sunt dubia non est
locus interpretacioni . ff . de l(egatis) iij .
ille aute . In p(ro)uincijs e(st) benig=
nior interpretacio facienda . j . de
reg(ulis) iur(is) . l . vj . Ite debet
fieri interpretacio ut magis res
valeat quam pereat . j . de fi=
instru . Int(er) dilectos et & de
v(erborum) sig(nificatione) Abbate . Ite ut odia re=
stringant(ur) et fauores amplient(ur)
ff . de l(egatis) et post cum quidam
Ite in tuciorem et meliorem
partem dubia sunt interpretanda
. j . de sponsa . Iuuenis et de re=
iur(is) . c . ij . Sed si neutra pars
tucior est tunc s(ecundu)m benig=
niorem . j . de p(ri)uil(egiis) quia circa iii
consuetudo legitima rationabilis
et p(re)scripta interpretat(ur) legem
vel constitucionem . j . de cons(uetudine) cum
dilectus . Copia aut(em) rescripti
seu p(ri)uilegij debet tradi vel
dari aduerse parti de articul(is)
de quibus controuersia fuit
et iudici audi et ad legendum
integraliter exhiberi . j . de p(ri)=
porro et c . recepimus et
c . cum p(er)sone . l . vj . De speciali re=
scripto et generali sequitur videre
Speciale est quod ad certos di=
rigit(ur) et sup(er) cert(is) rebus vel
negocijs expresse sine clausula
generali . j . c . c . i . et c . pastorale
et tale rescriptum non extend(itur)
ad res alias vel p(er)sonas . j . de off

delegat. Cum olim et c. p. et b. z
tale pnale psonale contingit
in psona. j. de reg. iur. pnl.
l. vi et. j. decanet et vsup c. ij.
Gnalis d. in quo fm gnalis
clausula continet ut in d. Ille
et ille et quida alij tki iniuria
fecerunt vel sup domo posses-
sionibz decimis z rebus alijs
in quo casu rescripta vltra qua-
tuor vel ad maiores et digni-
ores psonas vel ad maiora
negotia qua sunt expssa in
me extendunt ps. c. sedes
et c. pasto. et c. ca in mlt.
l. vi. Item cu lite adoms dirr-
gunt. j. de pen. et re. cu ex eo.
Jurisdictioni conseruat omia
rescripta in quibz causa cogtio
demadat q ex eor forma tol-
lit ut cu in eis continet si p
miss vitas suffragat vel si
ita est vel sile tunc pt ille
cui princeps comisit negociu
in figura pcede iudicij et alij
comitte cam totam vel pte
pncipm mediu vel fine co-
gnitionem vel executionem. j.
de offi. del. cu te et c. sup qom
pt tam talis recusari ex
causa n fuit ab eo petitus
j. de offi. delegat. cu olim ingr.
Sed tunc etia potit et no-
mi causa. j. de offi. delegat.
Insinuate. Destitute Rpta d.
ut. j. de fide. instru. s. Repba.
et de tri. ffi. s. Ite in litis pena
impetrancia Rpt p subreptor
est q condempnadi sunt ad
expesas lettimas alti pti. j.
c. tem insi et c. de his qui
actu p q. l. qui cum. Item

subiacent ptati illoz iudicu
del. xxvi. q. i. Et si cognito et
j. c. c. vlt. Ite pnt pmuni le-
ge cornelia de falsis ff. ad l. cor-
de fal. si quis inpressit si
flamit litas dm ppe dic ut. j.
de c. fals. s. Ite in litis v. qui-
ucq ergo. De consuetudine
Uisum est de iure scripto nc
videndum est de iure no scrip-
to. s. de consuetudine vn videndu
est pmo quid sit consuetudo
et quo inducat. Secundo sue
cius spes. de ptate consuetudis
Et quo consuetudo pindicet
iuri. Consuetudo est ius qddam
moribus institutu q p lege
suscapit cu deficit lex. j. d. co-
suetudo Et d. consuetudo moribz
instituti. j. assiduis actibz hoim
que in script redacta no est
gnali nomine consuetudo appl-
lat. j. di. s. contrarium. Con-
ducit consuetudo cum maior
ps ppli incipit aliquid ob-
seruare ea mete vbi decetero
sit consuetudo et sm illa iudi-
cet quia sicut minor ps ppli
no posset inducere legem ita
nullus consuetudinem iust &
iure vel. s. lex est et. j. di. c.
vlt. Sed q actus inducunt co-
suetudinem distingue aut in
gnciis de comibz et tunc bini
actus inducit consuetudinem
xxvi. q. ij. Ita nos et c. de cpali
aud. l. iij. aut in actibus ci-
uilibz et tunc binus vel tri-
nus actus no inducit consuetudine
n sit lettime pscripta. j. de ca-
ctia licet tncat aliquc in

possessione quousque constet
an debitum sit vtrimque ymmo in ...
et ... ut lite penden ... c ... i ... et ...
¶ Sunt autem consuetudinis species
due ¶ Est enim consuetudo generalis
ut consuetum est orare versus ori-
entem et signare se signo crucis
et hoc apud omnes katholicos
observatur xi di ecclesiasticarum ¶ Sin-
gularis est que in certis locis
observatur xii di scit sancta et c
nomine frat ¶ ... consuetudinis
in xvi casibus consistit ¶ primo que
que dat iurisdictionem ... de offi
archid ... c ... et ... de elect
Secundo etiam personam que alias
est inabilis est ad iudicandum
ut feminam ... de arbi c dilecti
Secundo tamen iuri communi preiu-
dicat in electionibus quia licet
monachi de suo monasterio
eligere debeant abbatem tamen si est
consuetudo quod de alia ecclesia
eligant vel quod canonici admit-
tant tamen eis standum est consue-
tudini ... c cum dilectus et de
electo ... Et de ... pro ...
ecclesia ¶ Tercio iudice ad quem
appellatur regulat quia debet
iudicare secundum consuetudinem
iudicis a quo est appellatum
... de restitu ... ¶ Quarto ra-
tione contractus sive delicti
contrahatur consuetudo loci
ubi contrahitur sive delinquitur
est servanda viii di que con-
tra et xii di illud ¶ Quinto legem
interpretatur ... c cum dilectus ¶
Quinto consuetudo longeva
rationabilis et prescripta sicut

ius obligat et ita punitur
transgressor consuetudinis sicut
constitutionis xi di in hiis ¶
Sexto ius facit et roborat
nam consuetudo dat ius elige-
di aliquem in canonicum ... de
elect cum ecclesia et ar ... de reg
si ad sol ... l vi ¶ Septimo facit
ineligibilem eligibilem et
econverso ... de concess preben cum
in iis ¶ Sed hodie non valet
consuetudo ut quis habeat duas
dignitates seu duo beneficia
absque dispensatione sedis
apostolice ... c consuetudine l vi
de ... vide in constitu ... ne io-
... xxii execrabilis ¶ Nono
personas legitimas ad contrahendum
facit illegitimas ... de cognat
spir ... c ... et c ... Si ... ¶ Sed non
facit personas illegitimas ad
contrahendum legitimas ... de co-
san et affi quod super hiis et c
non debet ¶ Decimo secundum consue-
tudinem pueri infra xiiii annos
constituti sunt sepeliendi ... de
sepul de uxore in fi et c lic
pat l vi ¶ Undecimo deciat
portionem canonicam pro mor-
tuis persolvendam ... de sepul
... ¶ Duodecimo intu-
... in hiis que prius loci
... claustri ecclesie vel religiosi
conferunt ... c ... ¶ Terci-
... facit instituit antequam
quod alias non esset ... de fi instit
cum dilectus ¶ Decimo quarto
privilegio parificat ... de ...
... et ... ... lic romana

l. vi. Tercium q(uod) q(ui)nq(ue) (con)suetudo
multitudine excusat a pena
no(n) a culpa in(fra) di. x. de(n)iq(ue)
h(oc) est v(er)um si (con)suet(u)do sit p(re)
scriptibilis ut (extra) c. vlt(imo). et si
(con)tra ius positiuum al(ias) no(n) excu-
sat si sit (contra) ius na(tura)le ymmo
tanto grauiora sunt pecca-
(m)i(n)a q(uan)to magis infelice(m) a(n)i(m)a(m)
detinent alligata (extra) e. c. vlt(imo).
et (extra) de cen(sibus) no(n) sat(is) et xxxii
q. ii flagitia nec de(be)t e(ss)e
melior condic(io) sui (pro)pter co(n)-
tumaciam furti ff. de furtis
inficiando. § infra. vii. v(ersu) q(uod)
composito lacte fetenti q(uo)d
abac(us). Nam putat ex(cus)are(n)-
tum p(er) t(em)p(or)is vsum. Quarto sub-
to sicut (con)stitutio posterior
tollit p(ri)ore(m) si sunt p(ri)ori (con)tra-
ria ita (con)suet(u)do (extra) de cogn(atione) spirit(uali)
c. i. hoc est v(erum) (ubi) Si d(omin)e d(omi)n(us)
se (con)suetudines su(c)cessiue
orte sunt ab ea(dem) vniuersitate
vel corpore. Si v(er)o ad (diuer)s(as) vtr(um)q(ue)
s(er)uabit i(n) suo loco vii. dis(tinctio)
Sed s(an)c(t)a et c. illud. Quinto
q(ue)rit(ur) qu(ando) p(re)iudicat (con)suetudo
Dec(imo) addit q(uod) p(re)iudicet requi-
runtur septe(m). Primo q(uod) sit ro(ti)na-
bilis et p(re)sc(r)ipta (extra) c. c. vlt(imo) et
decima possessio(n)is cu(m) ecc(lesi)a. Et
dicit(ur) (con)suetudinem ro(ti)nabile(m)
q(uam) no(n) improbant iura ut
in c. cu(m) eccl(esi)a et c. cu(m) dilect(us)
Irrationabil(is) e(st) q(ua)e a iure
improbat(ur) (extra) c. cu(m) venerabil(is)
excepte et c. no(n) putamus l. vi.
vel ubi sit aliquid cont(ra) ne(r)-
uu(m) ecc(lesiastice) disciplinae siue
lib(er)tate (extra) c. c. ult(imo) c. cu(m) int(er)

et (extra) de electis cu(m) ~~tunc int(er)~~ tu(n)c
Secundo q(uod) ex certa s(cienti)a et non
p(er) errore(m) sit inducta ff. de leg(ibus)
q(uod) no(n) vero et sacre illo q(uo)d (con)tra
ius concede(re) ff. de leg(ibus) de quibus
Tercio q(uod) sit tale ius q(uod) possit
p(re)sc(ri)bi q(ui)a quedam sunt que
p(re)sc(ri)bi no(n) p(ossu)nt v(e)l p(ro)pte(r) cont(ra)
p(re)uaricatione debita ro(ti)ne visita-
tionis (extra) de p(re)sc(ri)p(tionibus) cu(m) ex officii
vel cont(ra) obedientia(m) (extra) de p(re)sc(ri)p(tionibus)
c(um) no(n) liceat vt Ep(iscopu)s vel abbas
exemptus possit alibi tra(n)sfe(rr)e
sine licentia p(ro)p(ri)e (extra) c. cu(m) venera-
bilis vel cont(ra) iure interdictu(m)
q(uod) no(n) debet obs(er)uari (extra) c. cu(m)
int(er) et de p(ro)ba(tionibus) cont(ra)ria(m) vel
q(uod) laici possit p(re)sc(ri)b(er)e decimas
(extra) de p(re)sc(ri)p(tionibus) tam q(ua)e dic(itu)r ut (extra)
de elect(ione) §. Sed quicquid laica
Quartum q(uod) no(n) sit cont(ra) ius
na(tura)le ut d(ic)tum e(st) s(upra) c. v. xvi°.
Quinto q(uod) no(n) sit obtenta in
contradictorio iudicio (extra) de v(er)b(orum)
sig(nificatione) abb(at)e d(icit) tame(n) p(ro)p(ri)e (con)sue-
tudo (con)firmari in (con)dictorio iudi-
cio q(uan)d(o) inducat ff. de leg(ibus)
cu(m) de (con)suetudine (con)dictorio
iudicio d(icit) cu(m) dico h(oc) e(ss)e co(n)-
suetudine(m) i(n) dic(tis) no(n) e(ss)e et iudex
(contra) iudicat e(ss)e (con)suetudinem
Sexto q(uod) sit vsus illa (con)sue-
tudine eo a(n)i(m)o ut inducat
sine t(ra)ctat se ius h(abe)re et ut
in posteru(m) id faciat ff. de iti-
actu(que) p(ri)(uato) l. i. § (si)mil(iter) et l. vlt(ima)
alias no(n) p(re)iudicet ut ibi d(icit)
na(m) sole(n)t vices (con)suetudine
no(n) inducu(n)t q(ui)a no(n) exemplis
s(ed) legibus est iudicandum.

c. de sen et intelc. indici l.
neo/ Exceptio requirit q maior
ps populi usa sit illa consuetudie
ut dictum e. b. ic. & inducit. E
Item illa consuetudo p indicant
inic cui9 exstat memoria
hominis in q. vi. hc. sepe et
ff. de aqua co et esti. hc inic
S ducta al si exstat memoria
si no sit ad xl prescriptionem p
ducta/ no vincat nis sic in
telligem9 c. consuetudinis et
c. fi. et xi di consuetudo et
l. de ca poss. tu ecclia/ Sed
q e diua int consuetudine et
prescriptionem dic q consuetudo debz
esse quasi obtenta contradictorio
iudicio populi prescripto no/ E
Item in consuetudine requirit
q maior ps populi illa utat
sed in prescriptione no Unde ist
continentibz inic scripto p indicat
consuetudo/ Ut aut omnia
que de consuetudine dicim bn
intelligas ferm p. sic distinguite
Consuetudinum alia honesta
alia inhonesta/ Item hone
sta alia universalis/ alia ge
neralis/ alia singularis/ Item
generalis alia ferm ius alia
pt ius alia cont ius/ Et In
de ist singulariter videamus/ Et in
honesta consuetudo nunquam
deb servari sed etiam quatotiu9
exstirpanda viii di mala dico
antem illam consuetudine
inhonestam que e ecclijs
onerosa l. c. ci. ii. et c. consuetudine
l. vi vel p qua disrupit nus
ecclesiastice libertat l. e. cii. int
et pupne que e contraria
inri nali d. inhonesta.

ut dictum est sup c. iii xv. de
hac etia videt posse dici
q si ipsa vellet ea inducere
no dicet lege dac sed potius
corruptie xxv. q. i. quidam et
generalit inhonesta d. que
animarum repbat exitium l. c.
cu ad mrim fu venabil
cu int consuet et c. no pu
tam9 l. vi. Et honesta uni
versalis debet indifferente ab
omnibz observari ut dictum
e b. c. & q sunt. Ista illa
dico venabile qua princeps
servat et pcipit ab alijs
observari xi di quis nesci
at/ Generalis d. et honesta
et ferm ius alia pt ius/ E
alia cont ius/ Consuetudo
generalis d. que servat in
aliquo castro villa civi
tate vel toto regno sicut
generale d. interdictum Eum
villa castz vel totum regnum
interdicat l. de v. sig. Cum
in ptibus et q consuetudo
que servat p diocese dicat
generali. e exprssum ar. l.
de inst. cu venissent et
l. de elect cu ecclia hn aut
si fuit ferm ius indistincte
servanda est et iudex procede
do ferm ipam videtur p
cede ferm ius que ar. l. &
fide instru. pastoral et
de instit cu venissent/ Si
vo sit pt ius similit in
distincte servanda est xi. dis
in hijs rebus et sic pt in
telligi ff. de leg. l. de quibz

exemplum ex p'ssum lictur
j. de sepul. de vxoris. §. vlt
et c. licz pat impri l. vj vbi
d. q pat' pt elige filio impu
bi sepulturaz si sit 9suetudo
Si aut sit contra ius di
stingwnt quidam vtr9 co
suetudo p'cessit 9stitucone
vl econso et si p'cessit et
p9ea ius in 9rim emana
neit durat 9suetu^ne ex suffi
ta et p'postioni iura dero
gat p'oibz ff de leg' non e
nouu et ff. de sepul. p'cor
ait. §. dm. ex que intelli
de co9suetudine inhonesta
Et io sine p'cessit sine no
9suetudo no debz s'uari
na malu cat q corpora
sepellirent in ciuitatibus
p'p fetore ideo valet legis
p'hibicio / lex illa no e no
ua intelli qn 9tra lege
s'pta alia p'mulgat q po
sterior derogat p'e ut ibi
d. et p'nceps p'sumit' hre
omia iura in s'cinio p'cor
e detesti om / Et io faci
endo lege 9tra p'ori de
rogat / Sz in g'nali co
sue^ne no e ita qualit
cu sciat p'nceps oms co
suetudines ciuitat' p'sicu
vl altius loci q'e nescit
Et io faciedo lege q sit
cont' 9suetudinem p'ticlare
vl g'nalem no vr 9suetu
dini p'h'r derogare nisi ex
p'sse 9suetudini in 9stitucoe
caueat' s. de 9sti. l. ecclesia

l. vj. dn. quque cu p'pa no
ui ius 9stituit exprimit ad
cautelam contra 9suetu^ne
loci 9traria sic no 9stituerit
j. de app. Romana / Et de fo
ro 9pc. Romana l. vj. et
est p'testacio 9traria facti co
suetudine esse / Sed distin
gwe qn 9suetudo e in 9
traria aut illud ius tm
inductu e in fauore s'na
tm 9suetudine no valet
9suetudo in p'iudiciu alti9
sed int' illos qui ea s'uat
tm dn.o introducat aliq
istoz que infra dicta vn
q. de rnr. s'nia lata in
p'sonali accone no mada
execucom infra in'or me
ses. j. de off. del. queruta
Et de 9sue^ne e inductu
q elaps' xx diebz vl xx
talis s'ua execucom ma
dat' no valet 9suetudo
in p'iudiciu creditoru qui
co9sue^ne no induxerut
n' in eoz p'iudiciu ea in
duce potuit ar. ij. de t's
im' / indultu / l. vj / de co si
fuit appellatu a s'ua no
debet p9 ap execucom
demadari eciam si inuene
rint aliqui illa 9sue^ne
obs'uare / ij. decimi^s int' ve
mes Sz int' se bn valet
9sue^do et no obstante
int' p'q licat in or me
ses induciaz 9sue^nem
induxerut quia licitu e

cuilibz renunciare nisi qz ipse
nosrat iurisdictu .i. dericis
ad aplicam C de pact . Si qs
in qstituendo dic ut .i. de prinil
li crimis possit et li . Si tn
cam ut talis consuetudo va-
leat et int illos et int illos
qui ea inducunt, rapuit qz sit
extra scia introducta utpote
potens dixt in qcilio ampli
no dat libellus dixerunt omes
placet qz sit consuetudo ista
stati valet maxime si in
qtradictorio iudicio sit obte-
ta ff . de leg . Cu de qsuetudie
leges instituunt . cu pmulgat
qfirmat . cu moib; utencum
approbant iuu di in ist . Si
cui dicis qz no valet donec
sit pscripta sedmet qz nunq
plus posset inducere qsue-
tudine nona qz lz semel
plus conuenisset qz sic ect
decto sm qsuetudine qua-
tecunq iudex vellet iudicare
sm ea dicit qz facit qtra
ius et no debz iudicare sm
ea nisi pria precedet nec pos
set pscribi . Ideo suffiat qz
sit pscripta et in contradic
torio iudicio obteta .i. e. c.
ult in fi . et .i. de electis cum
ana ut tanto tpe obsuna
ta cui q meoria no exstat
.i. de v sig sup quibusdam
Si vo qsuetudo sit singlau
vi qsuetu e in eccia
sti pauli qz nullq debeat ibi
eligi abbas de monastio
sti b ul qz debeat eligi licet
qsuetudo singlaris dz qz int
singulares ecclias obsuat .

et valet si pscripta tm .i. de
elect cumana / et .i. e. cum
dilectus / et dcm possz cu ecia
et multo forcius si tanto tpe
cui q no extat memoria fuit
obsuata .i. de v sig sup
quibusdam . Item valet si
sit obteta in contradictorio
iudicio . semel tm na ecia
tunc si no esset qsuetudo
debet sruai sm qz iudicatu
est . qz ex sna ecia lata
cont ius litigatori ius
factum est int ptes .i. de sen
et re . iudi . Cu int nos
Credo tn qz valet omnibus
istis cessantibz . Si de qm
consensu epi et capituli
cathedralis eccie fuit in-
troducta .i. e. qsuetudinis
et .i. de his q fi apl sn q
c pastoral . Valet ecia
qsuetudo qz epus no teneat
recipere qsilium canonicor
in suor subditor excessibz
corrigendis .i. e. c. no e . l . vi
Ite qz canonici antiquiores
possint infra xx dies
pbendam vacante accep-
tare .i. e. cu in tua . l . vi dn
no pma dimittat qz no
pnt duas dignitates seu
duo officia in sil in eade
eccia ne ecia in duas absqz
dispensacone sedis aplice
obtinere .i. e. qsuetudinem
. l . vi de pben de multa / Ite
ualz qsuetudine pcipt quis
quicqz in absencia bnficiu
sine pcto . Scarus e de int
qm . dispsit cu omis et .i.

decli no rescr. c. plt. z. vlt
Nota q no vz qsuetudo
ut ab officiali epi ad epm
applet q ide auditoriu
iudicat. j. c. no putamus
l. vi. Ite qsuetudo dat fmam
q pochiam faciunt oblaco-
nes in obsequiis mortuoz
vl in collacone alioz sac-
toz. j. de sy. ad aplicam
dic ut ibi & Si que sac
c. & sequenti xxi sup

De postulacone

Postq̃ visum est de ele
cto et no electo sed
quia similia essent inuti
lia nisi essent qui ea tenerent
j. de electis ubi maius & p-
sona. l. vi. Ideo subicit hic
de electione ministroz ecclie
et p° de postulacone vn
videndum est quid sit postu-
lacio. Quis possit postulari
Qui possunt postulare. Utrum
possint variare. Quam vim
postulato acquirat. Differen-
cia int postulacionem z eleccoez
Postulaco fm ho. e alicui
psone que eligi phibetur
no ppter viciu sed ppter defectum
qui tamen postulantium no
omnio inhabilem reddit ad p-
uidendum ecclie quorumdam et ita ca-
pituli fcta peticio vn dixi
no ppter viciu. Cum patet
quis postulandus sit. s. abil
ad pmoueri quo no consqu
fiat pmus vl homicida
vl sic fm pe. Postulaco
e quia peticio vl dande licie
vl ordinis pmouendi. Peticio
quia ut si epus postulet eum
in archiepm vl abbem quem

ptq vl electus in epm et qf-
matq. j. de transla. int corlia
v sit et b. de consuet. Cum
Benj. lib dande licie peticio
ut si qfirmatq aliquis po-
stulet petenda e licet ab
vxoc. j. de qui qriis qfirmaty
ordinis pmouendi peticio
ut si aliquis in minoribus
ordinibz qstitutq postulet
Postulari p° pt epus i
archiepm q eligi no pt. j.
c. c. vlt. Secundo eligi in
epm qfirmatq. j. de transflac. int
et c. licet. Tercio abbas imme-
diate subiectus ppe b. de qsue
tu venabil. Ite dicitur de
tali electo et qfirmato sicut
in s° casu dr pt. Itj talis ab
bas eligi sed postulari dec
Et epi electi in archiepm a
ppa vl a legato misso de
late ppe qfirmari deut ut b.
ti. p. p. vi. Cu veni. Et j. c. bone.
ij. impn. et j. ti. p. xi. Si abbes
l. vi. Quarto eligi no pt sed
postulari in minoribz ordinibz
qstitutq. j. de electis dudum
et j. de eta. et qual. pterea
Quinto qui patitur defectum
in etate. j. de elect. cu in cunct
et c. tu nob olim. & vlt. C
Sexto illtime natq. j. de elect
innotuit. Septimo qfirmatq
e postulandq. j. de qui qiugs
qiugatq. Octauo lai. ij. cq. xxj
di. c. j. et ij. Nono qugnatq
maior qugnicacone dr ut j.
decli. cq. in. c. j. et ij. Decimo
nris et qsimiles inhabiles
ad eligendum q tn no licant

ea semp que eligunt' mito
eligi no pnt ar. i. de eccli. ex-
pni. Si celebrat / Et io s'm's
postulai debent ab eo qui h'z
ptatem dispensandi cu illis
Sed inquid cliio h'ens bnfia'm
debet eligi vl postulai / Dr
h'. q' debet eligi et post dec
peti lice'a ab epo sine cuiq
lice'a ecclam sua dimittere
no debet xvi. q. i. eos et c.
Si quis. et. i. decrem. ad moec
Et q' possit in sua dioc et
in aliena e ar. i. de electis
Cum int canonicos / Item
de monachio vl aliorum / Dr
hostien q' de q' suetudine eli-
git' tota die et p' d'r q' de-
ime eligi pt. i. devoto p-
tuas in fi. et desta. mona.
q' dei timore / Sed q'senti ve
no pt don'c a suo supiori
fuit liccnciaty al no valet
electo q' suus supior pt ei
dac l'niam. i. de elect' si re-
ligiosus. l. vi. Sed quid si su-
piores istor' nolunt eis li-
cen'm dac' si. epus cleric' secla'
vl abbas vl alig' platy. mo-
nachio vl viri dc. q' agend'
est p' supiore ar. i. de iure
patro. nullq / Si malicose
h'c facit / Sed si est iusta
cu n'c ppa cedet n'c epus
seu platu regulare copellet
ad dandam l'niam h'm dis-
tinc et lxxx v. di. floreciun
in fi. / Postulac pnt omes
ad quos electo sp'tat. i. c. p
totu et. i. de electis / Innotuit
Ite qui data sunt ad eliges
pnt postulac de alia eccia
i. de electis / Incansis h'z non
egnso q' fines madati sunt
diligent obs'uadi ar. i. de
pben c. vlt / Costitutq i mi-
noib; ordinib; dr p'o a se
ipso postulai f. vt faciat se
ad sacros ordines p'moneri
et debent dice postulates
q' ipm ppo nunt elige n'c debent
ei face pactu de electione q'
sic esset symo / Cu omis
pacto omissz q'nctio debeat
cessac'. i. q. ii. qua pio et
i. de pact' c. vlt / nec po-
stulaty debet h're intercoz
q' io ordinet vt p'ficiat
sed vt p' fice possit in hoc
tame casu e q'stic vtlimqn
dubi / Sed inquid pnt va-
riac' et elige aliu d't p.
q' mle faciunt si eligat ali-
ty si eligunt tenz electo
Sicut si quis p'stat spon-
salia de futo cu aliqua p'a
et p'q cu alia p' va depnt
remanebt cu p'a. i. de spo
Si int / prrant ty mortali-
p'm eligendo ar. u. q. i. quis
in glo. lx. di. S. Sed aliud
Sed postulantes tenetur-
ci ad int'ee q' cu fecerint or-
dinai. i. de pben. cu p'm aplz
Sed si no fuit insra sacs
eligi no pt. i. de eta. et qli
a mlt / Sed dz a ppa postu-
lai / Pone q' canonici po-
stulant aliquē / Iste po-
stulaty ppamit sarcinulas
suas et emit equos vt iret
romā et fecit maximas ex-
pēsas / Postea canonici dixunt

sibi Amitt no cat' roma nos
inuitam' p positu et eleginus
alium // nunquid sit poterit
variare cum e q sit i c bone
ij // Sed nunquid iste electus vel
postulatus poterit ab ist' cano-
nicis repete' istas expensas
ho. d' q no q ipe bn po-
terat pvide' quos poterant
variare et io sibi debent
imputari ff ar loc Si quis
dom̄ // Dum q longe d' q pt
repete' p l ff de qd' obi da
Si penam ij t. et io hoc
no obstat q no pnt mutare
nc variare qsilm sum in alti'
detinetu ff de reg iur et i
de reg iur mutare l. vi // Ca-
nonici tu pt face postulatus
ut faciat pp̄a puta postu-
lacionis anqua ordmet' vel
pparet fucimilas ad it ar-
ripiet et p' mod postula-
tes no poterit variare i c
bene ij v nos vitam // po-
stulacio postulacionem vllm
ius acquirit i c c plt // Et io
pnt aba recede postulates
nisi ia sit pntata supiori i
c bene ij v nos et si fuit
postulacio approbata tnc po-
stulacio p electione et qfirma-
cione habet' i de elect // Cu
ut canonicos et hc fit ut
euitet' calia z dispendia et
dissensus ar i de elect nichil
e // Ite si capitulum petit a pp̄a
sine cathe p inde nominando
duos vel tres ut pp̄a eligat
vnu ex ill acqrit hc ius
illis q pendente nominacoe

illa variare nequerunt no-
minantes sicut nec postula-
tes i c bone ij et ar xvij q
vlt Cont fcto et xl in di-
gnto // Ite p' publicacionez
scrutinij ia fcta ius acqrit
postulato q tunc no pnt
recede aba i de elect pub-
licato et licet no possint
recede' a postulacione vllm
tn ius adhuc acqrit postu-
lato p qd possit pete' in
acceonis confirmacionem // Et
officium iudicis implorans
q ex gra pcedit supioris
ut postulacio admittatur
i c adhc inft et c bone i
si tamen fcta sit in concordia
postulacio q fcta in discor-
dia no qsueuit admitti i c
bone i vel a duabus ptib;
tocius capituli sit facta al
no valz i de elect scptu e
et facta sit de digno tunc
supior ex gra debet admitte
alias fit iniuria postulatib;
et postulato ff de aqua co
et esti l i g plt et ff qm
sacdos co Si vo inst a et
ar i de iur pastoral Si vo
postulet' indignus scienter
pnat' postulates ptate po-
stuladi vel eligedi ea vice
i c c i et i de elect bone
i Secus Si postulet illiuus
vel vnus ut cu eo dispeset'
i de elect // Innotuit et l vi
di renomanasem et si vico
psone electo vel postulaco
cassetur no debet ad eius ma-
xime eligi vel postulari i
c c ij et i de elect Sup eo

Differencia est inter postulacoz et eleccom quia qui no pnt eligi possunt postulai ut dictum est s. e. t. postulac. // Ite alia dra e quia si aliqui eligant aliqui postulet ad hoc q valeat postulaco requirit quod postulaco sit duplo maior. s. de elect. Scriptu e t. Si vo mis // Sed in eleccoe sufficiat maior ps ut d. s. de elect. t. Ite e despbia. Ite tria dra est qr eleccio fit cu solempnitate decreti om subscriptonibz roborati postulaco vero simplici postulacone lz di t. Sed et alind Sed contra videt. s. c. bone ij. Ideo disti(n)gwe d' aliquis eligit vt postulet ut epus ul abbas exemptus. Sit p(ro)xi incansib d' postulat ut eligat ut si pa(ci)at inetate ul in scia ul in natalibz defectu. s. de elect(is) tu in tuet // In ist' em casib e postulaco facienda tu decreto // Ite aut postulat ut (e)ltinuet q(u)iugatus aut postulat ut ordinet in inoribus ordinibz q(uo)stitutus et in istis duobus casibus no e facienda postulaco tu decreto // Sic intellexit q(ua)ring lex di t. Sed et alius et a talibus postulacoibus pnt resilire postulantes et h in hic intelligunt dia(lect)ica illa que dicunt q postulacoem nllm ius acquirit postulato // Nota q no valz eleccio ul postulaco sub aliqua ex hijs formis eligo postulado ul cōsenso in n(omen) va(lide) eleccio nec vera postulaco resultat

exist' qu s' pocius innitere adherent. Aut sub ill' formis eligo in postulando ul cōsenso in re imp(er)fectum significet aut eligo et postulo qnt pt melius de iure valere in incertitudine qtineat n cū p(ro)babilit' dubitat' ut qs sit eligendus vel pocius postulandus quo casu is qui sit postulatus fuit ul electus qsf(er)us tpe p via eleccomis ul postulaconis nec in incerto nagat eligere ut ideo teneat. recedendi ad alia postrema vna elegerit sibi sit lnia penitus infringitur. s. e. pretno l. vi.

De eleccione et electi ptate

Dictu e de postulacone. Sed quia postulacom pvenit ad eleccom // Ideo sequitur de eleccione. Unde videndum est. Quid sit eleccio // Quis pt eligi et qui pnt elige. De forma eleccionis // Qualitas. De examinacone et cofirmacone electi. De eleccione et impugnacone eleccionis. Sed p(ro)sequitur vide de eleccoe et p(rese)ntacone clico(rum) ad ecclias p(ar)rochiale. Elige e aliq ad dignitate ul ptatem ul officium admotac // Sed que psone pnt eligi v(ide)n(dum). Dico omnes qui no p(ro)hibet. Cu iste titulus sit p(ro)hibitorius ar. ff. de testi. li. i. et. s. despon. cu apnt. Sequit vlterius que psone p(ro)hibetur. Dic q ille que emanat ti p(ro)xi t. postulare re

quirit etiam multa vm versus
Anni trigunta sac ordo p(ri)ma vo
luntas / Et mor(um) gravitas sa
pia sponsa pent / Carens
fama decet hic dant pontificale
Anni s(unt) xxx^ti s(unt) cõpleti ita q(uod)
nec desit dies / Et e(st) r(ati)o quia
xp(istu)s an(n)os vicit(?) e(st) c(?)m(?) in
tali etate baptisavit et p(re)di
cavit lxxvij di. p(re)sbit(er) dec(?)
i. c. Cu(m) in cunct(is) / Et m(odo) d(icit) ibi
attigisset subandi maxime
i. co(m)plenisset / Sac(er) ordo i.
de eta(te) et qual(itate) amplo(?) scz
diaco(nus) vel subdiaco(nus) quia
co(s) p(ri)vile(gi)o gaudet m(od)o diaco
i. des(?)mus no(n) ord(inatur) minimum
p(ri)ma volu(n)tas p(re)sb(ite)r cu(m) clud(it)
primus n(?) desimus no(n) ord(inatur) c. v.
Ite(m) ep(iscop)us b. t. p(er) r(?) c. ultio /
Ite(m) electus et confirmat(us) abbas
ut dictu(m) est b. t. p(er) vi(?) S. po
stulac(i)o / v(?) peticio c(on)c(edi)t / Et
mor(um) gravitas xxviij di. qui
ep(iscop)us / et ad(?) q(uo)d ez(?) i. de etate
et qual(itate) S. dequalit(ate) et S. se.
Sapia quo ad sp(irit)ualia xxx
viij di. om(n)es psallentes et i.
de etate et qual(itate) c. p(re)sul(?) et
ult(?) / Et quo ad t(em)p(or)alia xxix
di. petrus / Sponsa parent(e)
scz q(uod) sit de legittimo matrimo(n)io
nat(us) i. c. innotuit / Caren
rens fama q(uod) in nullo dz(?)
vacillac(?) fama ei(us) xxxiij
di. laici et i. de accu(sationibus) omp(?)
decens hic dant pontificale
i. hec requirit(ur) in p(er)sona p(ro)
movendi in ep(iscopu)m p(er) electione(m)
Sed tu hic oz(?) q(uod) electio sit
canonica concordat vel sic /

q(uod) ordo n(ost)ra fide(m) dec(et) et ge
nitura / Etas et mores et lin(gua)
p(re)stat honore(m) / Sed quid dz(?)
sic ep(iscop)us R(espon)d(e)o vet(us) et novum
testamentum in ant(iqu)e de sus(?) ep(iscop)o
S. Si vero ad dimad(?) vel dict(?)
eligi eminet / sic / hij compe
tens tolleat. i. dei(?) nisi
in p(ro)di S. p(re)fectum et i. c.
in nob(is) olim / Sed nu(m)quid
debet esse co(m)petens in t(em)p(or)a
libus et sp(irit)ualib(us) videt(ur)
q(uod) sic q(uia) debet se intermitte
de utroq(ue) ut in dicto S. p(re)fectum
innot(uit) d(icitu)r q(uod) sufficiat si sit
co(m)petens in sp(irit)ualib(us) quia
p(otes)t sibi dari in t(em)p(or)alib(us) coad
iutor xvi q. i. co(n)stitut(us) Dic(it)ur
etiam q(uod) debet esse nat(us) de
legittimo matrimonio / pone
q(uod) ali(qu)is genuit filiu(m) ex co(n)cubina
p(ost)q(uam) ea iste filius fetus(?) cl(er)ic(us)
electus fuit in ep(iscopu)m / Et sunt
in eo illa q(ue) req(ui)r(u)nt(ur) n(isi) q(uod)
no(n) fuit nat(us) de legittimo ma(tri)
monio q(uo)d requirit(ur) i. c. cum
in cunct(is) / pat(er) videns q(uod) filius
impediebat(ur) p(ro)p(ter) h(oc) duxit
matrem ei(us) in uxore(m) mod(o)
q(ueri)t(ur) nu(m)quid sit ydoneus
vide(tur) q(uod) quia tanta e(st) vis
matrimonij q(uod) illegittimos facit
legittimos i. qui fil(ii) sit. l(?) tanta
Host(iensis) d(icit) q(uod) tu(?) q(uia) in elec
tionib(us) initiu(m) sp(ec)tat i. c. du(m)
du(m) i. Sicut in beneficijs q(uo)
ad etate(m) t(em)p(o)ris impetrationis
b. de R(e)s(cri)pt(is) Si eo t(em)p(or)e l. vi
Et ideo no(n) valet electio q(uia)
fuit electus ante q(ua)m pat(er)

contrahet cu eius mat'. Sed
p9 matrimoniu contractu eligi
pt quia matrimoniu omnia p
cedencia purgat ut in c. tu
ta. Pone q aliquis no po
tuit in epm eligi ut pote q
cognicatus uel illtimus qui
fuit q secratus et q firmatus co
tulit ordines et similia. Nu
quid valent illa q facit
Ista qo dependet ex illa an
sit epus. Si e epus valet
si no e epus no valent.
Et dns hugo in host q
tplex e electio canonica
quedam strictissima Alia co
stricta et alia larga. Strictis
sima e in qua ius nale
qsistit q sicut int viz et
vxore qsistit carnale ma
trimoniu Ita int platu et eccaz
qsistit matrimo spuale. j. de
transla. int corpalia et c.
lz. Et ita reqrit ius nale
sz q sit de ltimo matrimonio
natus et cu ius positiu s
q sit licatus et habeat bonos
mores. j. c. cu in cunct. Ite
reqrit solempnitas ut fi
at electio et scrutiniu et pu
blicatio. j. e. publicatio. et
talis e vere epus. Stricta
e in qua reqrit ius posi
tiu et solempnitas sed defi
cit ius nale. et tal no est
vere epus. Larga e in qua
reqrit ius nale sz positiu
deficit. talis e epus. tenet
tam sacramenta ab eo collata
in utroq casu dummo in
forma ecce qferant ar. j.

de ord' ab eo q ren c. c. i. 2
n. Sed pone q illtimus
fuit electus in epm et cose
cratus numquid poterit salua
cosciencia retinere. Host distin
guit. aut fuit in dolo elec
tus q sciuit se illtime natu
uel electu et tacuit. tunc
tenet resignare nec pt
retinere. j. e. inmotuit et
ar. j. de restit spol. licus
Aut no fuit in dolo quia
de nouo ad eu puenit tc
no tenet resignare. sed
solum qfiteri et facere pniaz
Reqrit eciam in electo
mora grauitas. j. c. cu i
cunct. Sed nunqd melior
e eligendus vir. q. q. q. ille
eligendus e qui plus omnipo
tenti deo possit placere
vt dist. nomit. Ideo no
solu bonus sed melior est
eligendus q no mediocrit
peccat qui melior bono
mediocrat bonu pfert de
qst. di. v. Nec mediocriter
uimo no solu melior sz
optimus e eligendus lxiiii di
metropolitano et xxv
di. q. nunc aut et viii
q. i. lz qo cont. vi. xvi
q. vlt. monasteriu vbi d'
sufficiat ne sit malus. Ideo
tollerat du tam sit suffi
ciens. j. e. cu nobis olim et
c. cu dilecti vbi multi cant
in eccia meliores. Hio di
cunt quidam q sufficit bonu
elige et qsilm e q d' optimu

debet eligere ar. j. decernim(us) in in
p(re)dem. & p(re)fectum ¶ Alij distin-
guunt et melius vtz. e(c)c(les)ia
facilit(er) possunt eligere meliorem
p(ro)uant tunc n(on) eligant si aut(em)
defacili meliorem eligere non
possent tunc sufficit bonum eli-
gere et competentem et s(ecundu)m h(oc) in-
telligunt iura p(re)allegata ¶
Quem p(ossu)nt eligere dic de iure q(uo)-
m(odo) collegij electores e(c)c(les)ia si duo vel
tres sunt in collegio j. e c. j.
et de consuetudine c. dilectus et j.
de iure p(atro)n(atus) auctoritate. lxiij di.
Adrianus et c. nosse et xvj q.
vlt. Congregatio et xviij q. ij.
Abbatem Sed si e(c)cl(es)ia no(n) sunt in
e(c)cl(es)ia vt collegium vel vt corpus
Sed vt sunt vt singulares
p(er)sone tunc superior p(ro)videbit
ips(is) vel p(er)sono p(rese)ntante j. de
iure p(atro)n(atus) nobis et c. pastoralis
...modo de ... e collegium debet
eligere in ecclesijs collegiatis de me(n)te
vire e licet de consuetudine vel
p(ri)uilegio aliem ad electionem vo-
cent. j. c. cumana et j. de ca-
pellis et c. ecclesia aliquando
vocant religiosi ex h(ac) one-
state non ex debito xviij dis.
Simoniace decrevim(us) Sed tunc narra
e p(ro)testaco vt in c. cumana
Item si maior p(ar)s capituli de-
linquat in electione electio
devolvitur ad alios licet minor
pars ... de postul. c. ij. et j.
c. bone ij. et c. cu(m) in cunctis
et c. cu(m) co(n)tra / Sed quid
si omnes delinquant p(re)t(er) unu(m)
inquid ille solus potest eligere
d(icen)d(u)m q(uod) sic q(uia) vniversitas sine

ius vniversitatis remanet in
vno ff. q(uo)d cuiusque vniv(er)sitatis
nomine p(er) m. in fine et lxv di.
Si forte / Item eligunt scient(er)
indignum illa vice tantum sunt p(ri)-
vati p(otes)tate eligendi et tercio
a beneficijs ecclesiasticis sunt sus-
pensi j. c. cu(m) in cunctis et c. cu(m)
vmit h(oc) c. viij si ex not(or) co-
gnitis electio p(ro)gnat al(ias) no(n)
sunt p(ri)vati l(ice)t p(ro)pt(er)ea q(uod) indignum
scient(er) q(uo) q(ue)stias suas nomina
u(er)it al(ias) secunt p(ro)ximi j. c.
p(er)petue l. vj. Idem si scient(er) in-
dignum postulavint j. c. scrip-
tum & fi ¶ Item si negligentes
fuerint in eligendo infra tres
menses j. c. ne p(ro) defectu ¶ Item
si p(er) simoniam sunt p(ri)vati q(uia) form(am)
no(n) s(er)vaverint j. c. q(uia) p(ro)pt(er) et in
cunctis p(ote)st. j. c. & p(ro)pter
... / Item q(uo)d statuit in p(er)petuitate
ecclesie admitti no(n) debet cu(m) alijs
ad ep(iscopu)m eligendum ¶ Item in ecclesijs
irregularibus vel monasterijs
hij qui no(n) sunt tacite vel ex-
p(re)sse p(ro)fessi no(n) debent cu(m) p(ro)-
fessis vel laici q(uo)nsi cu(m) cle(ricis)
electoribus interesse j. c. ex eo
l. vj ¶ Item eligere no(n) p(ossu)nt ex-
co(mmun)icati maiori excommunicatione
interdicti vel suspensi ab h(oc)
suspensi a canone / Suspensi
ab officio et beneficio vel officio
tantum nec eligere p(ossu)nt vel eligi s(ecundu)m
de q(uo) sine cu(m) dilectus & q(uia) nia
vo et s. ti p(ro) c. i. ad si et
j. c. cu(m) inter R. q(uo)nis sit suspe-
nsus dic vt j. de sen. ex s.
Sequitur de suspensione ¶ Sed

infra qd tpus debent elige. Ro
q cessante om impedimto i
eccia cathedrali vl vtra .i. tres
meses debz electo celebrari. ¶
Et si celebrata no fuit q elige
debebant eligedi ptate carebant
ea vice et ptas eligedi ad eu
qui p ximo pesse dinoscit de
volnat .i. c. ne p defectu. hic
tamen ad casum alium no e ex-
tendendus ¶ Igit si electores in
eccia cathedrali ipo iure
no eligunt scient indignu
vl p formam in forma tradita
in gnali qcilio no obfuat
eligedi ptate puet no ad dic-
tu superiore pximu sed ad ro-
manu pontifice ptas eadem
devolnat ¶ Secus aut in infe-
rioribz ecclijs e censendu .i. c. qr
qna. l. vi. et ille pximus su-
perior in eccia cathedrali qn
sunt puati p negligenciam
vl in aliis inferioribz ecclijs
cognoscitur casu pueniens hiens
den poculis no differat vlt
tres meses cu capitulo suo q-
silio eccia in de psona ydonea
ipius quide eccie vl alterius
si digna no repiat in illa
canonice ordinare .i. c. ne p
defectu ¶ Sed quid si eligant
cop missarii in que trasferat
ptatem eligedi et ipe negli-
git elige .i. tres meses vel
indignu sciet eligit distin-
gue aut pmittit infra tps
a iure statutu elige negliget
tuc ad superiore ptas devolui
providendi et cop mittentes s
imputet q ei tale dederut pta-
tem ¶ Aut elegit sed indignu

sive scient sive ignorant
hic fecit no imputat eis h
scient electori tale ratam
habuerut sed libe renuti ad
cosed nc pmunt n ratifica-
nunt sed ipe vt pena sum
teneat actore a bnficijs eccia
stic trienio suspend ipe me
hec tam pena solu exted
ad ea bnficia que sic peccans
in illa optinet eccia quam
talit eligedo spalit noscit
offendisse et ide in bnficijs
illis e censend qui alicui
electione postulacom aut
pvisione impbacone desit
eius q obtulit in psonam
hec ante pena in qpisto
si ad eligend fiat q pmis-
sarius vl alio superiori vl
lateris extendat .i. c. Si co
pmissarius l. vi. ¶ Quid si
eligant infra tpus et fuaat
quod sptat ad ipos et electy
qsentie renusat vl p qco-
sensum renunciat iuri suo
aut morit seu p eius ocl-
tum vicin electo irritat. Ro
q si nichil egerint fuiu-
dulent habuerut adissensu
renunciacone morte vl i-
ritacone pdict ac si vacacio
nova eet tpus integru ad
electionem alia celebranda
.i. c. Si electo l. vi. ¶ Sed
vbi debz fieri electo Rndeo
q iuxta qstituciones cano
nicas si fieri pt debz in cathe
drali eccia electio celebrari
.i. c. q sicut et similr in ecca
inferiori q vacat vl in loco

in quo expantiq° si ꝯsuevit
j. e. Cum ita ꝑpe si tn̄ si fiet
alibi no ꝑ h° electo viciā-
ret. ¶ Forma electionis e . t'x
pma e ut ptibꝫ omnibus
qui dent et volunt et pnt
comode interesse assumat tres
de collegio fidedigni qui se-
creta et sigillati vota cunctoꝝ
diligent inquirāt et in scipt̄
redacta mox publicet in
qui nullo appellacionis obsta-
culo interiecto qꝫ publicet
et liys collone habita eliga
in que oms aut maior et
sanior ps capituli ꝯsensit
j. e. qꝫ ꝑ impu ¶ Et no qꝫ
multa sunt statuta et ncīa
ꝯ hanc electionem que ꝯtinet
in illo capitulo qui ꝑ dragni ꝯ
quedam sunt an forma qdā
sunt pt forma ¶ An form
fuit ista scꝫ vat vacatio
om qui sunt vocādi et in
pirco voti pnt . j. e. bone
m . qꝫ si no vocaret etiam
de vno intellias videt con-
temptꝫ et sic ipam electoꝝ
reddet annullādam no aut
reddet nullam ipo iure qꝫ
si ꝯtemptꝫ ꝑ sequet sua
ꝯtemptu electo inullaret
¶ Sed ego qui ꝯtemptꝫ no sum
no possem ꝑ sequi ꝯtemptum
illius quia si contemptꝫ co-
sentie vellit electo valebit
¶ Sed intellum illa via plus
noret ꝯtemptꝫ vni ꝯ qua
contradicto multoꝝ dummodo

maiori pte no faciat in
pnti hec ꝑ bant . j. e. qꝫ sic
venerabilem et c bone . m .
et sic valet electo ꝑ nouu
ꝯsensum habitu ¶ Simile est
j. de eo qui dux in mat ve-
nies et hec no demu rigore
sed de equitate ¶ Et e ratio
qꝫ nulli pudicio ꝑ paratur
¶ Sed si electo est ipo iure
nulla tunc ꝑ sequere ꝯsensum
no posset ꝯfirmari puta qꝫ
fuit facta ab excōicato vel de
excōicato . j. e. audit vel in alijs
casibus notat . j. e. qꝫ Electo
cassat et sequentibꝫ ¶ Sed im-
quirē in hoc casu pnt pmi elec-
tores ab electione sua resilire
si absentes volunt ꝯsentire
videt qꝫ sic cu diffidat de
iure suo . s . de postulacione
bone . m . v° qꝫ si cont ¶ Et xliij
di . ꝯtinto dic qꝫ no . j. e. cu
nt . tan si et ca . in causi
et ff . j. de s . tit . p . ꝑ fundum
¶ Sed pone qꝫ illi qui co-
tempti sunt mortui sunt et
alij loco eoꝝ substituti nu-
quid exigit ꝯsensus illoꝝ
substitutoꝝ ¶ Ita ut si no ꝯ-
sentiant electo viciet . videt
d' qꝫ no vt possent electoꝝ
irritare n ipi vel alt eoꝝ
cet ꝯsimul cis quibꝫ successe-
sunt in one et honore quia
tales vna psona representant
ad fi° j. de off . de leg . cum
abbas . j. de offi ord' pastoral
In canonico sectis = ar . j.

de testi requisiti Iste illi q
qsenserunt mortui sunt et
alij substituti inquid suffi
si qtempti velint nō qsentire
vince q et Ray q dnt q sic
q pm hec qsensq istorum ac
si omes rec qsensissent et
q ad tpus electionis fiat re
lacio d. j. c. dudu ca. si
Sed quid aquo remoto
loco vocadi sunt absentes
Rō tollit ex lbus q vocan
da tanto spacio quatu e a ge
nua usq mediolanu hom di
quato Sed nō debet vocari
a ta remoto loco quatu est
a tapua usq ad panorimu
j. c. cu inc vinu // Ite vocadi
sunt ubi sine piclo vocari pnt
j. c. q sicut & Bm aut 2 bone
ij videt q soli illi q sunt ī
pvincia sunt vocadi q. j. c.
coram d Ber q si sunt ī pvin
cia ita ppinqua q comode
pnt vocari tunc sunt vocadi
q si pvincia eet multu lata
et longa nō debent vocari
j. c. cu onc vinu Et eodē nō
si eet extra pvincia et ppinq
vocandi eet. j. c. bone ubi
fuit vocatus qui ex pvincia
erat q regnu et cremona se
dm situ pvinciarum et ideo nō
dico vocandos omes de pvin
cia si qui comode pnt vo
cari n qsuetudo sit q omes vo
cent. j. c. in genesi nō dico
q tm de pvincia sunt vo
cadi ut in c. bone sz in tali
bus vocationibz pacius stat
qsuetudini ut absentes vo
cent ut qsuetudine vnius
cuiusq ecclie ar illius c. in
genesi et c. nichil Item sz
illi citati nō venint iuq
stare pntes pnt elige Iodt
q pntes pcede pnt cu sine
timore iuq nō papiti festi
nacione nc moratoria cunc
tacione ff de adm tut. l.
tutor & j. et. j. de off dele
qsuluit et Ber et Ray dicut
q si maior ps et sanior
velt pcede ad electione pt
ut pvideat ecclie viduate
q si vocauit absentes stu
dio eis tmo copetenti co
sideratā qualite locorum 2 aliarum
circustanciarum Inque pnt ve
nire si nō venint nc assi
gnauint iusta cam quare
nō veniat pntes pnt pce
de ad electionem. j. c. ex sicut
& Bm aut. j. de off deleg
qsuluit. j. de ap. Cu sit ro
mana Et e racio q mora
in electionibz e valde picło
sa. j. c. cu inc vinu et j.
ut lite nō qtes. Item Et q
citatus dēt venire vl cu im
peditus qstitutus aliquē de
collegio pcuratorem cui
vices suas qmittat Et si
opus fuit fide faciat iura
mto. j. c. q pp. & Illud in
stu ca est pp timore loci
j. c. bone. i vl pp infirmite
v q in Si egrotans in fi vl
si vocet ad maius ecimal
ff de re. ind qtra pupillu

fra

in si un[us] q[uod] p[er] se no[n] p[otes]t p[er] aliu[m]
exequat[ur] j. de offi. del. Si p[ro] de-
bilitate et c[um] pastor[alis]. in si et
intellige de impedime[n]to s[e]c[un]di
no[n] mi[nus] quia lic[et] eius impedime[n]-
tum mi[nus] q[uod] mitte[re] no[n] p[otes]t s[ed] de
capit[ulo] scis[citati]s utpote excitatu[s]
ar[gumentum] j. de el[ectione] c. un[ico] postulasti
dic ut ibi § i et ij. Et no[ta]
q[uod] iusto impedime[n]to detentu[s]
p[otes]t no[n] solu[m] uni sed etiam
pluribus co[m]mitte[re] vices suas du[m]-
tamen eor[um] nulli dat in solidu[m]
p[otes]tatem et erit tunc melior
co[n]dic[io] occupantis. Sed si am-
bo co[n]veniunt insi[mu]l et postulent
se admitti audiri eos no[n]
exped[it] q[uia] possent vota sua
dirige[re] in diversos. Sed h[uius] ad-
mittit q[uo]d capitulu[m] vel maior
p[ar]s capituli eliget vel si co[n]-
cordare negant is qui p[ri]-
[mo] l[itte]ris p[ro]curatoris extitit no-
minatu[s]. Si aut[em] nullus istor[um]
fuit in solidu[m] deputatus
tunc nullus admittit[ur]. Sed
q[uid] in p[ro]curat[ore] qui si eos co[n]stitui[t]
indistincte et si is qui simplic[iter]
fuit co[n]stitutus vel aliu[s] admissus
dom[inu]m suo no[m]i[n]e et aliud d[omi]n[u]m
sui no[m]i[n]e in scrutinio no[m]i[n]a-
vit vel agit n[on] de certa elige[n]da
p[er]sona s[ed] h[abe]r[e] deb[e]it d[omi]n[u]s sp[eci]ale ma[n]-
datum tunc cu[m] in illa eius
et in alia suo no[m]i[n]e licite
pot[er]it co[n]sentire. Et si nullus
de collegio velit e[ss]e p[ro]cura-
tor eius ipso invito capitulu[m]
extraneu[m] no[n] pot[er]it deputare
n[ec] plures ex p[ro]p[ri]o d[omi]ni sui
quos no[n] e[st] ante scrutiniu[m]
sed in ipso scrutinio secreto
et sigillatim tu[n]c exp[ri]mend[um]

h[ec] p[ro]bant j. c. Si quis iusto
s[ed] vj. Ite[m] assignato loci et dici
p[re]cedit forma ff. de iud[iciis] Si
loca et h. de capit[ulo] quia nonnulli
et j. c. cumana. Item q[uod] p[rese]n-
tibus o[mn]ibus tractent de for-
ma electionis et si s[ibi] placuit for-
ma scrutinij illam s[e]quat[ur] ar[gumentum] j.
c. quia p[ro]p[ter] h[ec] o[mn]ia in p[re]se[nti]
p[re]cedit forma et si no[n] s[er]vata
sit p[otes]t electio impugnari si e[st]
qui se opponat et cui[us] intersi[t]
vel eius p[ri]mat[ur] co[n]fi[r]ma[n]da j. c.
nichil e[st] ubi in h[uius] no[n] est
minuta j. c. q[uod] sic et h[uius] pa-
rentib[us] p[otes]t o[mn]i t[em]p[or]e p[ro]motus
accusari q[uia] n[on] intraverit p[er]
h[o]stiu[m] nec sine vic[i]o xxiij q.
iij § Ecce possit tam[en] co[n]firmari
electio p[er] co[n]sensu[m] impedime[n]ti
ut dictu[m] e[st] h. e. § an form[a]
Sequit[ur] vide[re] de h[uius] que
sunt p[otes]t form[am] in p[ri]mis scru-
tator[um] tacto q[uod] h[ic] tribus testibus
et tabellione p[ro]cedant. Sed
q[uod] sint q[uod] sint tres s[ecundu]m Innoce[n]-
tium co[n]post[ea] h. et p. no[n] e[st]
de s[ub]st[anti]a electionis j. c. cum
q[uo]d et c. Si t[ame]n l. vj et ff. q[uod] cui[us]
q[ue] uniu[s]. Item eor[um] § Si decu-
riones si sufficit q[uod] sint duo
p[ro]curatores possint publicari
vota et p[ro]bar[i] ar[gumentum] j. c. audita
Item s[ecundu]m h. no[n] e[st] de s[ub]st[anti]a q[uod] sit
de eod[em] collegio q[uia] in electionib[us]
co[n]ventualium religiosor[um] viror[um] re-
quiri debet l[itte]ra d[omi]ni obedientib[us]
d[omi]ni[cis] ho[c] su[n]t laici j. c. mas-
sana c. Sacrosancta h[o]st[iensis] et
h. dicit q[uo]d semp[er] p[re]-
sumit[ur] q[uod] illi qui sunt de colleg[io]

melius et fidelius procurent
utilitatem ecclesie quam ceteri
ij. de testi. cum in officiis Et deent
ee fidedigni quod presumitur eo
ipso quod per contrarium non probatur
j. de [...] scrutinio mors' fiet e
mo et sufficiat quod non sint re-
probati j. de postulatione dudum dno
non sint notorie indigni tunc
etiam nullo se opponente debent
repelli j. de except. exceptionem
unde si ista non obsistunt ut e
nulla nec annullanda j. e. cum in
iure / De forma vero sunt ista
que sunt ita exacta diligenter
observanda ut si contra factum sint
electio nulla est sive irrita j.
eo etiam iure et c. in genesi
j. ut secreto et sigillatim inqui-
sito fiat publicatio in quam
collatio in continenti nullo actu
quo intermisso unum pro alio
faciendo sic probantur j. e. quia propter
in primo cum post petitam emanata
in fi. et c. in genesi et nota
in script. redacta ut appareat
per scriptura de consensu cuiuslibet et
si vellet mutare a scriptura
obviet j. q. vij salubriter et
xxvij q. i. omnis femine / Ponere
canonicus nominat unum in
scrutinio post ea vult mutare
inquirit potest vi. quod variatio
electionibus reprobatur j. e. au-
dito Hostiensis dicit quam in f. quod potest
variare ante publicationem quia
c. dicit quod post publicationem scru-
tinii non potest ergo a contrario sensu
potest ante publicationem j. e. pub-
licato Hinc distinguit quando
vult mutare in continenti et tunc
potest ante ex intervallo et tunc

non potest j. de testi. eo presentia / Item
est de substantia ut collatione habita
is eligatur in quem omnes aut
maior et sanior pars capi-
tuli consenserit quia si fieret
collatio non posset sciri quis
a maiori parte esset electus
Sed in collatione tria sunt con-
sideranda numerus vel auctori-
tas zelus et meritum / Auctori-
tas consideratur in dignitatibus
et meritis vite zelus consistit
in animo ut sine carnali amo-
re eligant quod secundum merita vi-
te persone sunt eligende.
unum q. i. Si quis et j. ut ec-
clesiastici. ut nemini de merito propter
pus / Dicas igitur quod si non ita
tamen debet fieri collatio zeli ad
zelum dignitatis ad dignitatem
j. e. in genesi / Si enim ex u-
na parte sit dignitas zelus tamen
respectu eligentium quia electi
et ex alia parte meritis prevale-
bit dignitas cum zelo ipsi non
ut j. e. etiam iura et ar. j.
de testi. In presentia sic intellige
unum dno meritis non inferiorem
excedat quod tunc numerus sta-
tur dum tamen erit electus
sufficiens j. e. dudum et j. de
ap. constitutus et secundum hoc maior
et sanior pars censetur
licet unus sit ex una parte
na illa pars dicitur maior et
sanior que in meliori ze-
lo et maiori prelatione mo-
net vel di. mea in fi. et
ar. unum q. i. si quis / Si vero
una sit maior duplo numero
quam alia contra electores

qm pte reliqua sit excedit
ad exterminacionem zeli meriti vel
auctoritatis ab ipsorum reliquis vel
electo aliquid opponi non potest
nisi esset tale quod quorum notum
illius tamen opponitur nullum ad
dicit ipso iure . i . c . Si quis l . vi
¶ Secundo si eligentium sit pari-
um meritorum zelus immo et aucto-
ritas hinc inde recurrendum est
tunc ad numerum electi lxi di c .
ult . ¶ Si vero omnia sint hinc
inde equalia neutra electio
valet de iure quia neutra
facta est a maiori parte . i . c .
cumana extra in n et c . i .
de genesi . Et si cassati fuerint v-
trique non credo illos privatos
qui non videntur facere contra form-
am dicere de iure item eligant al-
ium vel di . Si dno / Si ante
iterum tali eligant / tunc pervenit
iure eligendi / Superior tamen
potest facere . quoniam tamen ius ut ar . ff .
de postul . c . i . ¶ Tercio si ca-
pitulum potest se retrahere a forma
scrutinii et transferre se ad
formam compromissi dicit p . quod a
persona electorum potest transire ad
scrutinium si res sit integra
al non i . c . in cans . sed a for-
ma scrutinii potest sine sit integra
sine non dummodo placeat scru-
tatoribus sed eis invitis non licet
res sit integra quia eis in-
vitis non potest mutari forma or-
dinaria / potest tamen eis invitis
dare alios scrutatores forma
non mutata et si scrutatores
in hoc se vellent opponere
suspecti essent ff de penis q

omnia ¶ Item quero si de prelatis
aliquis est contemptus vel si non
est scriptum notum sum audeant
cassari processus / dic quod si non-
dum scrutinium publicatum decet
pnigari requisitum / Si vero
publicatum est cassanda sunt
omnia et est a capite incipiendum
et per meliores scrutatores et
si contemptus vellet acquiescere
quia substancia electionis lesa est
dicit ut 6 . eo . si an forma ¶ Sed
quero quando et quam notum scru-
tatorum requirunt / dico quod illi se
possunt requirere nota sua cum quibus
sigillatim vel adnotabunt
aliquos de capitulo ut cum qui-
busdam et cuius scrutinant-
tem / hoc maior quia electores si
p . unum eorum eligere possunt i . c .
cum in iure / Sed intelligo de for-
ma compromissi secundum p . et credo quod in
p . scrutinii dicit eorum vo-
ta requiri pro quia aliorum quod
p . sciunt vota aliorum possent
machinari et in eis posset
esse quod de veritate eligeret .
quis si possunt vota sua
exprimere quod intelligent q
p . esset maior vel minor et
sic sum votum formarent
Item nota secundum in forma scru-
tinii cum quibus canonicus q scri-
bat in alium sufficiat augere
consensus suis cum quantum
ad se ¶ Secus tamen in forma
compromissi sive electorum i . c . cum
in iure ¶ Sed in quibus ecclesiis
locum habet forma dicit ¶ Innocen
quod non habet locum nisi in cathedralibus

et conetalibz . i . c . nec p defectu
Hostiensis et B dicunt quod licz loqui in
quibuzcumqz electionibz siue in
canonicis siue in aliis quia dec.
indicaui de pmis sicut de maiorib
i . de pben maioribz / Et e ro
quia ita posset contentio de
electione decani uel cuiuslibz
plati sicut in Epo quam loquitur
de tpe electionis non de forma
ideo non obstat / Decretum
debet continere totam seriem et
formam electionis nomina eli-
gentem et eorum consensum et sub-
scriptiones cum quibuz in litis morz
/ Ego talis canonicus uel mo-
nachus talis ecclesie huic elec-
tioni interfui et consensi et ppria
manu subscripsi si sciat scribere
alioquin alius pro ipso et noie
illius de ipius mandato sub-
scribere debet . i . de re . iudi . cum
inter nos / Et nomen electi debz
continere ad quam dignitatem est
electus et scriptura illa sit facta
p manum publicam uel p duos
ydoneos viros et . i . de pbac .
c . quoniam contra / Et sigillum ca-
pituli apponatur / Et hodie etiam
debet continere inquisicionem et
voluntates singulorum et publi-
cacionem et collacionem et electorum
ita quod p tale decretum appa-
reat formam seruatam fuisse . i .
e . quia propter . Et est de substancia elec-
tionis / ita quod si non fiat publi-
cacio voluntatum et collacio
et electio cassatur . i . e . cuncta
/ Secunda forma est p compromissum
ut s . eligendi ptas aliquibz
viris ydoneis committatur qui
vice omnium ecclesie viduate p-
videant de pastore . i . e . quia
propter . § . i . ut bene patet dare
ptatem aliis non requirit quod
isti sint de corpore capituli . i .
e . tamen quod et licet dicat ali-
quis unum tamen committi potest in
e . tamen quod quia istud non est de substan-
tia / melius potest committi
p unum quam plures sed duos
quia tunc tenet . ccc s siue
contra est ff . de arbi / Item
si unus de vlis dicit uel b . e .
de Bapit de his de ste
fin / Tamen si maior pars
eligat p formam compromissi ad-
valeat tamen minor eligat p
formam scrutinii / Et dicunt
quidam quod non compellitur
aliquis compromittere etiam si
unus solus contradicat quia
vt vn inire suo ar lex
di nullus quia cum quilibz habeat
vocem in electione non debet
compelli ius suum dare alteri
c . de contrahe empt . inuitum et
debent vice omnium puidere
. i . e . quia propter . § . i . et . i . de
regulis iuris quod alieni l . v /
Alii dicunt quod utraque forma
est ordinaria et in potestate
capituli est p eligere uel admi-
ttunt ut sit forma com-
missi ordinaria quia eqiua
pena adicit et capitulum te-
net admittere electionem Si
de ydoneo est . i . e . tamen quod
Sed si maior pars capituli eligat
vnam formam et alia maior
pars aliam ppeneo illos quod
declinat ad scrutinium quia
forma illa celebrior est

et nalior ff. de pac. Ite si vn
s. in. Ite qrit si dno de elec-
toribus eligant notorie indi-
gnum an solus tcius possit
elige tamqua alijs p natis
d p. q sic ar. j. c. in in tuet
nl d nt s cos. s. Sed quid
si Sed qualit dent va ele-
tionis psi sine p co p missi
form sen scrutinij pcedat
d q p vnm tm eleccio vice
om est publicada al no vz
liceat sctius in arbit q p mis-
sans leo hmana innat q
ab cis omib; sit p nunciato
facienda. j. c. in genesi quia
pp et c sicut tn p form. l. vj.
nota tn q sub istu forma
pt in eleccionib; licite q p mit-
ti nt q p misan scrutio et
sigillatim voluntatib; om
inquisit illum in qne ma-
ior et sanior ps capituli
consensit elige tencant. j.
c. in dilectus. v. et c. in ex
pediat. l. vj. Sed quid
hec debent in eleccionibus
monialm obsuai d q no
sed e sic pcedend, nt in in
cis fuit eleccio celebranda
nulla monial nisi xxx an-
nos pegerit et pfessa fuit
tacite nl expsse ad eligend
in alijs admittat nc in ab
batissam nc priorissam vbi
priorissa in monastium gub-
nat decreto aliqua eligat
nisi xxx annos compleuit
et expsse pfessa fuit ordi-
nem. Sed nec si ad eleccionez
p forma scrutinij pcedatur
et nota dimiserint in diuisas
et sic discordiu tunc ea q

a duabus ptibus imo fuit
electa om exceptione q trad
tione et appellacione ptis al-
terius cessante p superiore ex-
aminacione diligenti p missa
Si eleccio alit fuit canonica
confinet et electe confirmate si
abbatissa fuit bndiccio im-
pendat. Si vo nulla a du-
abus ptibus sit electa non
obstante q sit scrutinium im
publicatu z ad eleccionem
pcessum pnt moniales q
alia nl alias elegerant an-
qua ad actus ex nccos dim-
tant om pcuniarie cessare
ad illa accede q ab alijs
maiore pte imo facientib;
e electa et si p accessum hm qdi
ad duas ptes puenit conf-
met et bndicat ac si ab ini-
tio duas ptes hmisset potit
tam, p q confirmacionem hm q
canoni nl examinaci nt adi-
gitur ciciat. Si aut ad
illam q a maiori pte nt
pmittit est electa accesserit
aliqne no tam tot alijs
pns in ea consenaentibus
faciat duas ptes tnc sup
obiectis pt altius si qne
fuit et sup alijs q in tali
negocio sunt ex officio inq-
renda plene sine strepitu
et figura iudicij p superiore
summarie inquirit an qua eleccio
confinet nl cam infirmet.
Sed interim potrit in spi-
tualib; et tpalib; libe mi-
strare. Sc tn q decretus mo-
nastij nichil pcuniam nc aliq-

in monialem recipiat quoquo
modo. Sed ad eam quam amore mo
eligit non potest accedere per con
sensum. Non ante sit in horum con
electionibus monialium collo zeli
ad zelum vel miti ad mitem sed
solum nunc ad nunc. Idem est si per
formam compromissi procedat nisi
quod ad ministrare non potest si pars oppo
nentium constitit duplo maior
sed debet sitis eventum potius
expectare. Si tamen committit ad
se aplicare applicari in illis ca
sibus in quibus est applicatio ad
mittenda servanda est forma eadem
que in religiosis aliis observanda
de quibus inferius dicetur nisi quod possunt
personaliter excipi sed procuratores
res sufficienter instructos sicut
in prioratibus aliorum religiosorum
ut dicetur. Item omnes clerici illi
vero qui vocati fuerint ad mo
niales in electionibus dirigendas
ab hiis penitus abstineant per
que inter eas super faciendis elec
tionibus contra possit discor
dia vel exorta inter alterum corpo
re contractionis sine nomine se
subiciat. Ista etiam non solum
sunt locum in monasteriis in
quibus sunt moniales viventes
sub aliqua de religionibus
approbatis. Sed etiam in illis ubi
sunt inclusa quarzda provinci
arum consuetudine mulieres que
nec ipsius remaneat nec professionem
sionem faciunt tamen debent
formam observari excepto quod non
professe eligere et eligi non possunt
quia non faciunt professionem non
tamen propter hoc status vel ordo earum
approbatur ut per hec que dicta
sunt approbatur de monialibus
que a iure quam in multis discre
pant in electionibus religio
sorum virorum est precedens sed
debent aliqua iura observari
hec probant et est in decretalibus
ut ecce et est in capitulo ult.
Tertia forma est qua electio
fuit quamlibet ab omnibus quasi
per inspirationem absque vicio
celebrata et est quia propter hoc
quest. Unde queritur an tractatus
debeat ipsam precedere et videtur
quod sic quia monachus qui vult
adire districtiorem ordinem
requisita licentia et si non
obtenta debet ire et de regularibus
scilicet licet quod generalis tractatus debet
precedere ut rogemus dominum
pro bono prelato non autem trac
tatus specialis ut placet tibi
et michi de tali et sic patet
xix q. i. due sunt et de con
se. di. i. omnis vero quia non est
inspirationis modus ubi
aliquis per attrahi verbis
vel applausu ad operatione
alterius ff. de arbi. Si mures
Item queritur si aliqui de eli
gentibus sunt in peccato mor
tali an possit ibi esse for
ma inspirationis videtur
quod non quia caritas ab omni ini
quitate est exclusa depen
di et ii indicam. Credo quod
sic vim q. i. audacter et bap
tismus inde prevalet baptismo
Iohannis de con. di. iiii. aliud
quia ibi dicit Augustinus quod aliud
est baptizare per potestatem aliud

p(ri)mis(tun)m. Item q(ui)t si vni(us)
p(er)l(at)us contradicat an sit hec
forma seq(ue)nda d(icendu)m q(uod) no(n) si
tam(en) assign(et) v(e)l al(iquis) bon(us) e(st)
q(uod) no(n) e(st) concors s(ed) (con)t(ra)n(us) si v(e)l la(ten)
te(m) allegaret v(e)l valde simil
atam v(e)l p(re)sumat i(n)iudere
v(e)l velle bonos i(m)pedi(re) i(d est)
de vi et hone(state) cl(er)i q(uod) s(ed) si d(e)n
b(e)m e(st) quo zelo moneatur
v(e)l si taceat v(e)l dicat. Ego vel
lem vti nu(n)c mo(do) no(n) dico for
ma esse i(n)spirac(i)o(n)is. Ide(m)
est si tacit(us) ad elec(ti)o(ne)m non
e(st) ex(s)p(ec)tat(us) inst(itutis) de inst(itutione) et in
§ quatuor p(re)cepta et xxx
in di(stinctione) c(apitulo) si et hec forma in
t(er)im debet restringi n(on) de
bent h(ab)ere locu(m) q(uia) q(uo)d raro
eueniunt miraculosa sunt
manat de co(n)sulib(us) in fi(ne) et
v dist(inctione) legi(mus). Item vnquid
de ista forma p(otest) redi(re) ad
aliam dico q(uod) no(n) quia in
hui(us) no(n) e(st) locus retractac(i)o(n)i
xvij q(uestione) i c(apitulo) q(uu)m bona. Item
quer(itur) an ista forma adm
ittat examinac(i)o(ne)m faciend(am)
a sup(er)iore ar(gumentum) q(uod) no(n) xvij q(uestione)
ij d(omi)ne sunt s(ed) dic q(uod) debet
fieri an s(ed) h(ec) missio sit sp(ecial)ia
s(ed) de sc(hismat)ic(is) c(apitulo) et in(iuncto) f(ine)
di(stinctione) Si quis p(ro)p(ri)a et q(ui)b(us)
latet sup(er)bia et apparet m(od)e
stitas de pe(nitentia) dist(inctione) ij c(apitulo) tam(en)
et ffla v(er)us e(st) in optimis
moribus xxx in di(stinctione) q(uestione) i
§ et licet aliquis h(ab)eatur
i(n)dulgencia examinat(ur)
s(ed) de transl(atione) licet. Ite(m) vnquid
ab alia forma p(otest) trasire
ad istam ar(gumentum) q(uod) sic in c(apitulo) vij

c(apitulo) q(uu)m sine p(e)c(ca)to. Credo q(uod) huiu(s)
forma ab i(n)itio ante tractat(us)
et confabulac(i)ones d(ictu)m no(n) sol(u)z
hec forma adhiberi v(e)l ab
i(n)itio cessante tractatu d(e) certa
p(er)sona in p(re)meditac(i)one ad
mi(n)us patent(e) s(ed) forte no(n)
sine latenti v(ide)n(tur) in electio
ne co(n)t(r)a i(n)ni ardens erit
in nob(is). Sed videt(ur) q(uod) post
alias possit iri ad hac form(am)
g(ratia) sp(irit)us s(an)cti i(n)vocat(a) in
c(apitulo) vij c(apitulo) q(uu)m sine p(e)c(ca)to. Electo
aute(m) su(m)mi po(n)tific(e) sit tu(m)
p(er) cardinales et ille abs(que)
vlla exc(e)p(ti)o(n)e nisi p(ro)p(ter) (he)re
tic(um) hissimi(?) v(e)l di(stinctione) Si p(a)p(a) ab vi
n(er)sali ecc(lesi)a romanu(s) po(n)tif(ex)
h(ab)eatur qui a duab(us) p(ar)tibus
cardinalium electus fuerit et
recept(us). Et si quis deinde p(ra)e(ter)
nominac(i)o(n)e (con)fisus nome(n)
p(ro)p(ri)e sibi vsurpau(er)it ta(m) ip(s)e
q(ua)m q(ui) ip(su)m receperint ex
co(m)municac(i)o(ne)m subiaceant et
totius sac(ri) ordinis p(ri)uac(i)o(n)e
mulctent(ur) na(m) si a paucioribus
q(ua)m a duabus p(ar)tibus aliq(ui)s
fuit elect(us) ad ap(osto)lat(us) officiu(m)
nullatenus assumat(ur) et p(re)di(cte)
pene subiaceat si humilit(er) vo
luit abstine(re). Ille v(er)o qui
a duab(us) p(ar)tibus fuit elect(us)
in p(ro)p(ri)am corp(or)e q(ui) eligitur
co(n)firmat(ur) et statim h(ab)et
plena(m) et libera(m) adminstra
c(i)o(ne)m nisi p(er) symonia(m) v(e)l p(re)
sumpc(i)o(ne)m v(e)l quol(ibet) i(n)genio
male e(ss)et electus q(uia) t(un)c e(ss)et
ex co(m)municat(us) cu(m) fautoribus su
is et debet ab ecc(lesi)a abici

tamquam antixpus invasor et
destructor tocius xpianitatis nec
aliqua super hoc alia audiencia
super eis fuerit debet etiam de
cardinalibus eligi unus si ydo-
neus reperiatur al potuit eligere
alium de hoc probant l. c. lz de-
vitanda canonum et xxiii dist
In nomine domini Debet autem
fieri sub hac forma ut si papa
in civitate cum sua curia resi-
debat moritur conveniant cardina-
les qui fuerint in civitate pre-
sentes expectare x diebus absentes
tamen non teneantur quibus elapsis
sive venerint sive non extunc
omnes conveniant in pallacio in
quo idem papa habitabat contenti
singuli singulis servientibus
clericis vel laycis nisi pates neces-
sitas fuit tunc duos poterit
habere in illo ante pallacio unum
conclave nullo intermedio pa-
riete seu alio velamine omnes
habitent in quo quod ita clauda-
tur undique ut nullus illic intra-
re valeat aut exire nisi ad se-
cretam secreta nullus loqua-
tur eis nec ad se venientes ad-
mittant nisi eos qui de volun-
tate omnium cardinalium presencium
pro electionis negocio vocabuntur
nullus audeat eis mittere
nuncium vel scripturam et qui contra
fecerit excommunicationem ipso facto
incurrat in conclavi cum pro decto
fenestra competens dimittatur
per quam tamen adiectu intra in-
serent / Verum si infra tres dies
postquam conclave intraverint

non fuerit ecclesie de pastore
provisum per spacium v dierum im-
mediate sequencium singulis
diebus tamen in prandio quam
in cena uno tamen ferculo sint
contenti / quibus elapsis tamen
panis et aqua eis ministrentur
donec provisio subsequatur Et pen-
dente negocio provisionis de
camera pape nichil recipiat
nec de aliis eis ecclesie obve-
nientibus unum / Sed dispensati
fuerint pontifices reservent
nec tamen de alio negocio se
intromittant nisi pro terra seu
dote ecclesie ipius defende-
da vel nisi aliquos tam grave
et evidens periculum imminet
quod omnibus et singulis cardina-
libus presentibus concordit videtur
illi celerit occurrendum / Cardinal
aut qui conclave non intraverint
aut intrans absque manifesta
causa infirmitatis exierit ad
electionem ultimus non admit-
tatur / Si vero pro infirmitate
exierit durante infirmitate po-
terit procedi eius suffragio
non requisito / Sed si post
sanitatem sibi redditam
redierit vel etiam si absentes
qui per x dies sunt expectandi
supervenerint antequam de pastore
ecclesie sit provisum in eodem
negocio et in eodem statu in quo
ipsum invenerint admittantur
/ Si vero papa decedat extra civitatem
in qua sua curia residebat
cardinales conveniant in civitate

I

i cuius territorio papa obiit n
sit interdicta vel cont. ro. et
etiam in apta rebellione p
sistit ex tunc in maiori ciui
tate conueniat et ibi omia
fiant in domo epi vel in alia
sicut ei in ciui te obiit in
qua sua curia residebat sicut
supius e expssum. Domini
vero et rectores et officiales
illius ciui tatis in qua romani
pontificis fiunt electio celebra
da auctoritate pmissa oia
et singula plene ac inmo
bilit sine fraude et dolo
aliquo faciant obseruari et
ut adimpleant coram clero
et ppplo ciuitat illius ad hoc
spalit conuocandi pstent spe
cialit iuramentum, qui si non
obseruauerit diligenter vel frau
dem commiserint cuiuscumque co
dicionis fuerint omni cessante
priuilegio sentenciam excomunicacionis
incurrunt ipso facto et perpetuo
sint infames nec ad dignitatem
seu publicum officium admi
ttantur et sint priuati feudis
et ceteris bonis que de quacumque
cumque ecclesia optinent et ciui
tas sit interdicta et epo p
uata. Eligant igitur cardi
nales non racione affeccionis
mediante vel cuiuscumque
conuencionis paccionis vel obliga
cionis non conuentes que si
sunt scd que ihesu xpi. Et
Item ante scius exercuint
dimic subiaceat vltioni non
obstante pacto iuramento vel
obligacione et archiepi epi
et alii ecclesiarum plati quibus
concessum e ponere vim dei
hortentur clerum et ppplum ad
supplicem pacis suffragia et
deuotis oracionibus insistant
donec de summo pontifice
sit pmissum hec pbantur
c. vbi periculum l. vj. Sed
quia duo sunt quibus prin
cipalit hic mundus regitur
sacra auctoritas pontificum
et ptas regalis xcvi. dis
duo sunt. Ideo de imperatore
sequitur videre quis ex tunc
debet eligere. viii. di legimus
sed examinacio et confirmacio
eius ptinet ad papam et
si e degnus psecutor vel
excomunicatus vel publice p
iurus eius electio cassatur
ff. e. venerabile. xxiii. q.
iiii. ipsa pietas et depomi
pt si sit inutilis vt xv. q.
vi. alius. Iste nullus im
perator seu rex romanorum
aut alius imperator vel
princeps marchio dux comes
vel baro vel quiuis alius
cuiuscumque dignitat existat
vltra annum in senatorem
patricium capitaneum aut
rectorem ad regimen vrbis
romane eligatur vel sumatur
absque licencia sedis aplice spali
plius hec spalit exprimentes
Et si secus factum fuit electio

no valet / et electores et electus
et consencientes in nam electi-
tacionis incurrunt ipso facto
et electores priuati sunt omnibus
honoribus et graciis quas
habent a quacumque ecclesia et sma
lata a tali electo est irrita
ipso iure // Iudices autem et ta-
belliones qui prothoma vel
instrumenta conficiunt suis
officiis sunt priuati / Contempto
res istorum vel alicuius eorum
ab excommunicacione absolui non
possunt preter articulum mortis nisi
per romanum pontificem aliquo
priuilegio non obstante. Hec
pena non extendit ad eos
qui in urbe vel in territorio
continuo fuerunt oriundi . j . c
fundamenta . l . vj / Electio cas-
satur vel est nulla quando racione
eligencium quia facta est ab
excommunicatis vel quod elapsum
est tempus eligendi / Et tunc non
impeditur sanum . j . de cap . con-
stitutus et . j . de supp . ne pre-
latorum vices / quando non valet
racione persone electe vel po-
stulate et tunc non pariunt
impedimentum sic . j . c . dudum
et . ij . de postul . graciam et
quando racione forme et tunc
quando est nulla quando annullanda
nulla est cum facta est post appel-
lacionem legitimam . j . c . audiuis
quod tale dico irrita ipso
iure adhuc ar . j . de off . del .
sup . quoniam nisi quando est anul
landa vel quod contemptus est
aliquis qui debuit ad elec-
cionem vocari . j . c . quod sunt / et
in hiis duobus casibus subdis-
tinguitur quod aut prima facta
est a maiori parte et tunc non
debet secunda celebrari / Et
hoc intellige . j . c . considerantius
eciam si prima sit nulla ut
ibi vel sit annullanda . j . c .
bone ij / Si vero prima sit
a minori parte capituli ce-
lebrata contempta maiori
parte que erat in tali loco
quod post ea commode euocari
et debebat tunc bene pariunt in-
pedimentum sede ut optime
colligitur . j . c . venerabilem
obieccionem debet enim semper
in eleccionibus prelatorum et eciam
in aliis ecclesie negociis
maior et sanior pars ca-
pituli . j . c . licet et . j . de
hiis que fi . a maiori parte c . j .
Sed quando est racione inhabilitatis
quod vero nulla est racione elige-
ncium et electi non potest impedi-
mentum parere sic et vero nulla
est racione forme vel est facta
a maiori parte capituli pariunt
impedimentum sic Racio quod
illa est racio quod cum prima
est nulla racione eligencium
vel electi electores ipso iure
potestate priuantur et electio ad
illos deuoluitur . j . c . cum in
cunctis et . ij . de postul . bone
ij / Sed cum nulla est racione
forme non sunt electores

ipo iure eligendi ptate pnati
nec electio est devoluta ad
alios Sed debet formam co-
ptae ex c bone et c cuma-
na in fi. Et ro pma no
vgbata p formam pb mor-
capituli ptatem no lz eli-
gendi et si eligerit electio
no valebit ex c q sidcami9
et c audit. Casus in qbz
electio infirmat vl ipo iure
nulla est sunt vl in or. Ps9
e si obmittat forma tra-
dita in concilio gnali ex c.
qui ppt na ibi d q alit
electio fcta no valeat de
illa forma dictu e b. e. §
fforma et § scda. Scdus
si tractac incipiant et eli-
gant corpe sumi epi nos
traditio sepulture ex c bone
ij et lxxxiij di nullus. Sz
pp hc solu no fuisset cas-
sata. Sed assint hic ppa r-
tam ut cum sz archieps sunt
sa cessacois na mortuo
vio soluta e uxor a lege
viri omino ex de f ib. nupt
c. pe. vij. q. i. sicut alternus
glo. v. Tcius si sunt tractat9
hitq vl colloquiu cu illo
qui erat eligendus vl cum
amicis eius ab ill qui debe-
bant ipm elige. ex c. p in-
quisicom quia locus desid-
rantibus e negandus vij. q.
i. In scptu. Quartus est
si pstiterit assensu sue ele-
ccoi an vl p9 publicacom

votor ante qua eliget ex c cu
p9 petita. Qntus si fcta fuit p
secularia ptate abusiuiu ut cu
dns secularis d. Ego semp co-
sueui elige etc no e vsus
sed abusus immo cmissime
punit ille qui consentit tali
electom ita q ppetuo sit ine-
ligibil et eligentes ptate
eligendi et ab officio suspe-
dnt p trienniu ex c quis qb
et lxiij di nullus. immo laicus
patrono no eliget in ecclia
collegiata et si licet hoc
ex consuetudine. electio tum facta
pnta patrono laico ppt
honore ut si voluit pbe-
at suu assensum ex c. Sa-
crosancta et illa impia consue-
tudo tolli. q psona electa
nominabat in ante plap
reqrit tamen assensu req-
ut de sua lima eligant et
sic fuat in pluribus locis
et curia romana tollerat
ex c cu tra et c cu int vi-
ri. Sextus si electio fuit fcta
p canonicos et laicos no
obstante consuetudine ex c.
massana et c cu ecol-
vi. Septimo si electores eli-
gant contra forma eis
data ex c. cu dilectus. Octa-
uus si fiat electio ad clamorem
ppli ex c. osius et vane vo-
ces ppli no sunt audiende
C. depenis l. decurionum. No-
nus si fiat clandestina

electio .i. c. ex ptimisi. Decim9
si fiat ultra spacium triu mensi
.i. c. ne p defectu. Undecim9
si fiat a minori pte capituli
.i. c. cumana audit. et c. eccia
.i. Duodecim9 si no fiat a
maiori et sanior pte capituli
.i. c. eccia .i. di. Decim9 tercius
si fiat a suspensis .i. c. cum
mit et de tosne. cu dilectus.
Decim9 quartus si fiat de mi
dicto de depositi. c. .i. et .i.
decli. cum. si celebrat. De=
cim9 quintus si fiat ab excoicatis
nl de excoicato .i. c. venabile
et intelligas de maiori excoica
cione ligat. Aliaqui si mio
ri inesint electori no pp hic
viciat .i. c. i. a. cottid. insi
scient minori ligatus eligatur
.i. decli. cogni c. ult. dic
nt ibi .i. i. i. et in. Decim9
sextus si indignus et ineligi=
bilis eligat. .i. c. cu in cunct
ymo si scient indignum et
ineligibile eligunt puat
eligentes illa vice ptate
eligendi .i. c. scriptu est
indignus aut seu ineligibi
lis e ille qui e interdictus
excoicatus sul suspensus ut dic
tum e supius. Ite q habz
duo bficia cu cura aiaz
sine dispensacione sedis
aplice .i. c. dudu .i. Item
si sit illtim9 si scrit p se ap
fuit dispensatu .i. c. inno
tuit. Ite si sit ydiota ops
enim eum alios docere no ep

ipe ab aliis doceat .i. c. cu
nob olim et c. cu in cunct
et ar .i. eo officii. Decim9
septim9 si fiat p succressiom
.i. c. venabilem. Decim9
octavus si administret electus
anquam confirmet .i. c. qua=
lit et c. bene in mo quod
quod fecit medio tpe tot
cassat .i. c. nosti. no em
ex electione sed ex confirmacio
ius habet .i. c. cu sim ista
nisi sint subdita summo po
tifici immediate et valde
remoti vz ultra ytalia
constituti si electi fuerit in
concordia dispesante pp
necessitates eccliaz et utili
tates in spualibz et tpa
libus administrent. Sic tam
q de rebus ecclie nichil
penitus alienet .i. c. ni
c. q. cetero. Decim9 nonus
si fiat electio p9 appllacionem
legitime interpositam .i. c.
considerani9 cu nobis oli
et c. audit. Vicesim9
si p9 publicacionem votorum
no sequit quis electio ut
unus vice om eligat .i.
c. ingenesi quia sine p
via scrutinii sine copmissi
ad electionem procedat p vim
e electio pmutanda als
co ipso iuribus no sub
sistit .i. c. bient l. vi.
Vicesimo pmus si procedatur-

ad electionem factam prima non
cassata j. c. considerauimus audiuit
et c. bona ij. Vicesimus secundus
si inelegibilis eligatur et non
postuletur j. c. innotuit.
Vicesimus tercius si quis eligatur
in abbatem uel priorem in ab-
batissam uel priorissam ante
tacitam professionem uel expresse
ti alterius ordinis uel profes-
sionis j. c. cum nobis in ecclesia
meruit j. c. cum in magistrum offi-
cii cum tamen ad maiorem indep-
nitatibus impendi et c. nullus
l. vi. Electus ad dignitatem episcopalem
ad quam etiam nouicii eligantur
talis in secularibus uel in
regularibus ecclesiis eligi
minime prohibetur ut in c. nullus
Vicesimus quartus si fiat per sub-
reptionis astuciam seu nomi-
subpressionem j. c. cum dilectus
Vicesimus quintus si contempto
alio uel aliquibus fiat electio
j. c. quod sunt venerabile et
c. bone ij. possent hij con-
tempti factam ratificare ut
dictum est s. c. quia dum forma
Vicesimus sextus si factam electionem
confirmat superior non facta dili-
genti examinacione de persona
electi et processum electionis in-
digne promotus erit reiciendus
et qui confirmauit grauiter pu-
niri immo confirmacio nulla
est j. c. nichil est quam l. vi.
Vicesimus septimus si fiat electio
obmissa collacione sine mi ad

mi sine zeli ad zelum sine
mi admitti j. c. i in genesi
in altera parte est duplo maior
j. c. Si quis l. vi. dicit ut s. c. quia
ite e desubra. Vicesimus
octauus si omnia que mandat con-
silio non fiat in commenti sine
mora j. c. quod propter et c. cum per
petita. Illa ante que man-
dat consilio non. s. c. quia de for-
ma. Vicesimus nonus
Si mandat papa ut capitulum
eligat cum consilio aliquorum
si postea electores eligant sine
consilio eorum electio viciatur
j. c. cum in ecclesia et ff. de
adm. tu. l. plus § i. et i.
de arbi. cum olim. Tricesimus
si per illam electionem commissa
sit symonia etiam electo ignorante
j. c. Si consimilis sit actum
Tricesimus primus si aliquis
fiat monachus sub illa spe
ut fiat abbas j. c. Si actum
Tricesimus secundus si electus uel
postulatus fuit aliquibus et
a maiori parte capituli cuius
postulacio uel electio est cas-
sata uicio persone. Electus
si non uicio persone quod tunc
ad eandem poterit promoueri
nisi symonia intercesserit j. c.
Super eo et s. de postulatione glo.
Unde consilium est quod superior
cassat electionem quod adiciat causam
quare cassat eam sicut qui
remittet miles absentiu
ff. de his qui non in fi. l. y

Si vo no acceptat psumit p
electionis vicio reprobato ipso
depe si psens ¶ Tricesimus tercius
si fuerint scd electi ut ipi oms
uel maior pars eligant de ca-
pitulo. Si tres eligant et
capitulum illius electio viciat
Et si alij tres eligant de ca-
pitulo illius electio qfirmat
j. c. cu in iure ¶ Tricesimo
quarto si electus an cofirmatoz
pse tamquam ppmatorem
ydoneum uel palam p pte
uel in toto in tpalibus uel
in spualibus gere uel re-
cipe aut illi se immiscere
psumat j. c. Auaricie l. vj
nisi sit ultra remotus ut
dictum est s. c. § xvm // Tri-
cesimus quintus Si electus infra
mensem a tpe electionis sibi
pntate no qsenserit elec-
tioni e ipo iure pnatus si
sit talis psona q sine lina
supioris uel sedis aplice no
valeat qsentire. Et tunc elec
uel electores sm loci distan-
ciam a suo supiore debent
pete licenciam transmitti al
pnatus e. j. c. q sit ecclesie
l. vj ¶ Tricesimus sextus
Si electus infra tres menses
apre consensus psitu co-
firmationem electionis pete
obmittat iusto impedimento
cessante j. c. quia sit eccles
§ ceteros l. vj ¶ Tricesimus
septimus Si qfirmacio in in-
firmacio electionis ptinet

ad se ap mediante uel p
apptereos si ps consensum in-
fra mensem iter no arri-
piat et sm locorum distan-
ciam psonaliter cu immi-
net se no represent
uel pcuratorem sufficient
instructum si electus sit in
sto impedimento detentus
qui cessante impedimento
se psonaliter represent cu
duabus psonis ad minus
sup eodem negocio instructe
Et hec qn e electio in con-
cordia celebrata. Si vo
in discordia ad minus de qlibz
pte due psone destinet
quibz et pese a concelti
inistrent j. c. cupientes
l. vj ¶ Tricesimus octauus
si aliqui data fuit ptas
eligendi sub hac forma
ut ipe secreto et sigilla
tim votis singlorum de capi
tulo exquisitis et inscriptis
redactis illum eligat in q
plures consenserint pcm
maiorum comparacione. Si
eligat illum in que plu
res quam in que alium co-
senserint cu no maior pars
totius capituli illum eli-
gat j. c. Si cu lc vj ¶
Tricesimus nonus Si reli-
giosus de ordine medi-
cancium fuit electus uel
postulatus in discordia et
administraciones sm ordinis

licet ad hoc accesserit superioris
licentia vel assensus. Idem est de ea
religiosis si a maiori parte sit
electus. i. c. quorundam l. vi.
Quadragesimus. Si religiosus quis
electionem de se factam sine
licentia sui superioris qui de ea
ipsam valeat licentiam non va
let licentia generaliter subditis
vobis concessa tamquam licentiam
electionem consentiendi sibi de
te contingerit celebrari. i. c.
cum gratia in clericum non petita
et obtenta per summum pontificem con
sentire et suus superior ir
requisitus consentiat electo super hoc
consentiendi et consentiendi pre
dicte libera facultate. i. c. Si
religiosus l. vi. quod licet
i. c. Inplerumque ubi constituitur
quod sine licentia spiritualis domini summi pontificis
nulla per inde parte ecclesie ca
thedrali electo tacenti et prelato
christiano et religioso prelatus
subditum habenti non
debet ut eis consentiat per mis
sionem. Tertia si fuit consecratus
prior subiaceat prelato nec
in episcopum recipit. nec ad ho
norem aliquem promovetur
que contra fuit in ita impo
nitur. Credo tamen quod in me
dicantibus consensus ministri vel
prioris generalis licentia requiritur
i. c. quorundam l. vi. Quar
dragesimus primus si eligatur condicio
naliter vel alternative vel
in certe. i. c. In electionibus

l. vi. Quadragesimus secundus
fiat sit electio postulacio vel
compromissio dicitur ut b. de postul. c.
ult. Quadragesimus tercius si electi
appellaverint ad se apostolicam per suam
electionem. Si sine licentia de
curia romana recesserit antequam
negocium finiat. i. c. Si post quam
l. vi. Adde quod dicitur. i. c. Item
si contingat. Quadragesimus
quartus si ipse retineat sibi
ordinacionem prohibens ne
ad electionem procedant decernens
si secus egerint irritum et
inane. Si post quam sciunt vel ig
norant eligant non valet. i.
c. Si eo tempore l. vi. Iste sunt
quinque casus in quibus datur ecclesie
in vita canonica. Primus cum
canonici eligunt indignum
scienter. i. c. cum in cunctis nisi
de gratia restituatur eis potestas
eligendi. i. c. coram. Secundus
cum non eligunt infra tres menses
i. c. ne pro defectu. Tercius cum
non observant unam de tribus
formis que sunt. i. c. quia
propter de quibus dictum est b. c.
de forma et de secunda et de
tertia nisi aliquid rationabile obs
tat. i. c. cum inter canonicos
Quartus cum maior pars
capituli scienter eligit indignum
b. de postul. quorum et de ne
b. c. Item si maior. Quintus
cum aliquem eligunt per secularem
potestatem abusivam. i. c. quisquis
Idem est in omni casu in quo

spnant ptate eligendi // Co-
nfirmari debz electus antequaz
cosfmet de etate scia et or-
dinibus que omnia debet
spe tpe electionis . ut c . dud
. i . et c . cu in cunct . impn et
debitis que cotinet . b . c . ti
. i . ij . et iij . Iste electio debet
cosfmari utz sz forma
conoica fuit obsuata . ut
c . qz pp . dequa d . b . c . ti
sforma et si aliquid com
mitesseit que cotinet . b
c . ti casus in sequetibus
ti . p . xi . Electus cofirmatus
debet a suo supiori p̄xio
cosfmari . Una epus hab;
cosfmacionem subiector
. ut c . cu monastm . xvij . q
vlt nullus nisi aliquis
eet exemptus . b . de cosue
tudine . Venerabil et archi
eps epm cosfmat . ut c . di
lectus et capitlo cu int
. b . et sic de aliis . Sed
quia iuxta aplm nemi
cito manus e imponeda
ideo qfinatio repentine
fca e irrita et mains
quia sive electio fca fuit
in concordia sive in discor
dia sive appuerit
sive oppositor . Sive no
si appuerit ibi faciedi
e vocatio nominati alis
gnalit in ecclia in qua
fca e electio ut si qui
sunt qui se velit oppone
compareat assignato ad
timo pemptorio copete
ti . ut c . qm in electione l .
vi . Sz licet qfinatione elec
tionis pp debitu nimie so
lepnitate in qfinacione
obmissam vl pp hc quia
qfirmt qfu madi no habuit
ptatem cassari qtingat
no pp hc electio si sit al
canonica infirmat . ut c
Si qfinacioni l . vi . Con
fmac aut no pt ordi
nari electionem p9 appllacoz
ad se ap . sitam n pri9
fuit canonice ab appllai
cone recessum . ut c . Si
p9 quam l . vi . Et si quis
cosfmat electum indignum
debet puari qfinacione p̄i
successori qfmadi et sic
p motu debz ab officio
suspedi et remoueri . ut c
incstil e impn . Iste electio
qfinac no pt si pns ipe
cosenciat electioni de se
fce et si no qsenserit
infra mesem electio vdat
ad p̄stinum statu . ut c . pmo
tuit et c . se et c . quia sit
eccliis l . vi . vel ut b . c . ti .
xxxv . et duab; ti . se . Iste
electus no qfirmatus inistinc
no debz qs d . ut b . c . ti
xvii et ti . xxxiij . Sed
electus et cosfmatus tamq
epus vl abbas facere pt

ea que sunt iurisdictionis /
sicut est indicere exigere irritare
corrigere mrigmta a vasallis
recipere confirmare investire
hec omnia et similia que con-
sistunt in iurisdictione consequitur
electus in confirmatione ut extra
transmissam et c. nosti et
ut de transla. c. i. Ea vero que
sunt ordinis sicut est clericos
ordinare crisma conficere de-
positos clericos virgines bene-
dicere ecclesias consecrare et al-
taria et similia non potest facere
ante consecrationem licet sit
confirmatus ut extra quod sicut de
ptra et ar. ut de transla. inter
corporalia. Iste electus in
archiepiscopum confirmatus et con-
secratus etiam si ante erat episcopus
ante pallii receptionem non
potest convocare concilium conficere
crisma dedicare basilicas
ordinare clericos et episcopos con-
secrare ut extra quod sicut de pnlt
et videtur quod archiepiscopus non
possit aliquid istorum sine
pallio exercere in quibus istorum
requiritur episcopus et ipse non
tamquam episcopus sed tamquam
archiepiscopus hec facere videatur
ut extra quod sicut de ptera
Sed hostiensis dicit hec ex vim
in illis que sunt sine mis-
sa expediri non debent
sicut est ordinatio et con-
secratio. Secus in aliis
sicut in fronte confirmatione
et similibus potest tamen licet

nondum receperit pallium nec
est in modo petendi c. di. cum
consecrationem suorum suffraga-
neorum tamen hoc per se non possit
potest aliis demandare ut extra
Suffraganeis et ar. ut
de consec. ec. vel al. aqua.
Et electus suffraganeus
tenetur recipere ab illo quibus
mandat licet consuetum
nit in c. Suffraganeis
et ut de transla. c. i. et de
off. deleg. Super quoniam de
Si quando. Iste si post consecra-
tionem electi potest conferri alia
beneficia que habebat ipse
electus xxi q. ii. Si quis
iam. Et xvi q. i. Ne pro
cmi q lz. Ille tamen est
vocandus quia potest aliquis
ius competere remittendi
ut de preben. Si episcopus l. vi.
Iste ab electo confirmato et
consecrato fidelitatis exigi-
tur iuramentum ut extra significasti
secundum formam que traditur
ut de iure iurando. Ego. Item
nota quod confirmandi vita et
actus inquiri debent ubi
est conversatus quia potest melius
ibi sciri ut extra post quam et
xxiii di. Illud. Iste archiepiscoporum
episcoporum et exemptorum elec-
tiones potest legati missi
de latere ipse ex officio con-
firmare. Alii autem hoc non
queunt nisi eis a sede apostolica
specialiter sit commissum ut extra.

Si absens l. vi Tamen non
pt qfmatꝰ sine metu ca
lumpnie pactu cofmacõis
tpe excipi cont ipm j. de
aetate Imp̄ lris nisi sit ths
qui eu nominauit in electõe
qui eu non pt nisi exans
p9 ea emergentibus in
pugnaē nl n ci mor ipig
celata denovo pandat nl
alterius latentf vicij defectus
qui visibilit ignorari po
terimt vitas reuelet inj
et dechni9 fide faciat ipo
inramto j. c. nulli l. vj
Item cont electionem sitam
adnabz ptibus nichil pt
a pte altera oppom n tale
quid opponat q vocari illig
eu opponit nllm redderet
ipo iure j. c. Si qn l. vj
Si quis ante qtra postu
lacõis electõis nl p vi
sionis forma aut contra
psonas eligentum et electam
nl illius cui eat p visio p
sonatum dignitatu nec
alioz bnficioz ecclesticoz
faciendi nl facta se opponat
ut hic appellet ad se ap.
nl ad alim appellantes in
instro seu lris sup appella
cone cofect omia et sin
gula exprimant que in
forma intendunt obicē
nl psonas in pncia testi 7
corpali pstito iuramto
qd credunt que sic exprimunt
esse vera et se posse pbaē
al nc ipi nc ipis adhēn
tes pnt obicē aliqua q
non fuerint in lris nl in
strumt expssa n aliquid
postea emserit nl verisili
tpe appellacõis illud igno
rarunt et sup hoc pstiterunt
iuramtm Et credunt se su
fficientes pbacões hre et
si appellatum sit ad se ap
tum is qui opponit quam
is qui defendit et quali
onis quor interit et qs
causa tenet pse nl p pcu
ratores ad eam instructos
ad se ap. adic obiectõis
ut arripiant infra mense
et si pt altera non venit
p xx dies p9 adventum altig
exptata in electõis nego
cio non obstante absencia
alterius sicut de iure fuit
pcedat et qui defecat i
pbacone eius q obicit
in forma ad expensas co
dempnat Et qui defecat
in pbacone ei9 q obicit
in psona a beneficiis et
ecclesticis termio sit suspensus
ad que si infra ide tpus
ppa temeritate se ingessit
illis ipetuo sit ipetuo
sit pnatꝰ n causa pba
bilis et sufficiens ipm ex
cusaret licet pbant j. c.
ut etiam non q licet dec
ut tm locu non licet cum

appllans nis sim vel ecclie
directe et sequit Sed si in
formam vel psonas opponit
cnima vel defectus quor cir-
stancias si no specificat sup
illis no auditur. etia si in-
ret illas didicisse de novo
nec etia in casu tn sup illis
~~no audit etia si inter~~ alius
no appllans et psequens que
ppa? intesse pt in assiste
appn appans qui no sinat
forma et apposicom renu-
ciet p via queele no psequit
obiecta nec etia alia nisi
in casibus except⁹ admissio
forme licet appltes repellat
no tn insinuat p bo? sup
hijs legitime scitam ad vsam
offensione et c. licet omnia
pbant. i c. Constitut⁹ inclie.
i c. Ut circa et c. statuimus
l. vi. Idem est si quis cont
itam et nominatam psona
ne ab alijs eligat ad se. ap-
antequa fiat electio duxit
appllandum. i c. qui c. l.
vi licet aut loci hent in
contra iudicium appellat. i c.
q sto l. vi. Cete omis electi
cathedralm vel regularum
ecclia? quor electom conf-
macones vel infirmacones
ad examen sedis ap. devenit
immediata subiecto vel
appllaco interiecta devolut
infra mensem p⁹ consm it
arripiat et qua cicius como-
de poterunt locor conside-

rata distancia petitur suar
electom confirmaciones vel
prouitur suas cu omibz
actis iuribus et munimentis
suis et processus suos con-
tingentibus eorum ppa
compare psonalit teneat
qui p xx dies expectati p⁹
si venie contepserint nisi
insta cu iminente causa
posita infra pdictos xx dies
infra xvta dies p⁹ tpus
hui⁹ si admittenda videbi-
tencant fiue plenam
fidem coram ppa vel alio
cui ppa duxerit comittend
que cu infra ide tpus
iusto impedimto cessante
pconatoie ad omia pmis-
sa sufficient instructum
pponat et ipi nichilomi⁹
cu cu cessante psonalit
se representent al oim iur
q? hent in electione pnct
ipo iur nisi cu pponat
que iudico psident eos
excusaret vel ad comparend
plurimus tpus dec. // Sed qr
p pcuratores in qsito vel
informaco plena si no
pe // sto de ipis electoribz
vnc psone adm⁹ infra
id temp⁹ transmittantur
ad omia sup ipo negotio
plenarie instructi quando
electom concorde ec q?in-

agit pcunctibus si sint di=
scarta al de communibus p
capitulum provideat. Si vero
in discordia electio facta fuit
tunc due psoe admi9 de=
qualz pte si plures sint ele=
ctiones vel septe electa in
una electa mittant in neciis
et modeat expens electorum
quas & si electores expnsabe
contempsint puet inre
electionis in eos facultatum
impotencia exvisact. Et
qui unica e electus tm aliqs
vel aliqui se opponit oppo=
nes vel opponentes in ppiis
expensis si plures sint duo
admi9 comparecat cu act
et nimimet instructi ut
sedes aplica de omnibus
plenius informet. Et si eli=
gentes electiones concordit
vel in discordia celebratas
infra octo dies post quam
comode potuit electis
pnte dissimulavit qui ct
pabiles fuit a pcessus
pscticone totalit sint ex=
clusi et bnficiis ecclastice
tennio suspensi ut dicta
in S pcedenti vel si psonas
instructas bt pmittitur
opponentes vel electi mitte
vel venire seu expensas mi=
strare contempnunt destinac
neglexerunt nisi iusta ca
et pbabil exmsact et tuc
pcuratore sufficiet instru
mitte et nichilominus tamen

cessante dictas psonas
dignite teneat alias a psec=
ucione pcessus et bnficiis
tennio sint pnati. De
de opponente seu oppone=
tibus in bmoi e electum
Sed electus pdoc in psecu=
cione sui mit nullum p=
iudicium gnet. De est
de postulat et de postula=
tibus nisi quia postulati
consensum princ no put
nec expnsabe expensas aqlz
tenet. Sed postulatus
sive in discordia vel in
concordia expensas pprii
talibus submistrent ex
cipimt illi qui aliis eccliis
alligati liberos no hent
sine licia ppe bolatum ecca
quos nichil de vctri in
obsnacia immutat. De
inreddend expensi elige
tm et electorum postulatum
et postulati illud fiet
q iusti fuit seu ca tuos
canonem indicavit. Et
qui recessint de causa si
licia an qua negocium sit
finitum cum iure electionis
vel postulacionis fuit
pnati tu ante ab electo=
nis confirmacione vel seu
pvisione per adquire p
inferiorum negligencia fuit
devolutum eligendi ptas
ad se. ap. appellat omia

supinus dictu obsinent q
pbant .i. c. emptores et c.
si p9 qua § si vo l. vj
Et nota q illi qui ad se
ap. accesserint tam in mune
in electionu negotia inst
tui cu dent fructus bnficioz
suoz. tam emendo qua mo
rando. et redimendo pcipe
no obstantibz pvilegiis vl
gsuetudinibz contrariis/ dist
bucionibus cottidianis solu
mo except. ac si psonalit
resident .i. c. cu no deceat
l. vj ¶ Itē si contingat q
iudicem in electionibz epoz
vl maioz pp tam manifeste
frivolam applai nequaqua
ad se. ap. devolvat ¶ Sed
tunc solum cu iudico vl
extra iudicium appellatum
in script. causa pbabili que
pbata debet legitima repu
tari/ sinoibz tamen pmiss
casibus liceat ptibus ab
huius appellaconibus nulla
intveniente pravitate re
cede. Auditea se. ap. fruat
pvitate et inferiores iudices
suoz. cit. ipaz cognicio
appellacone cessante de hui9
pravitate ante oma di
ligent inquirat et si ea
intercessisse reperint se
de causis nullatenus intro
mittant sed pfigant pti
bus tmi competente ¶ Ingo
in omnibz act et munime
tis se aplico conspectui

repntent al si ipi inq
sicone pmissa no huiu el
tos cofirmavint vl consecra
vint consecraconeo nullius
sint firmitat et a cofirma
cone et gsecracone epoz
pannu gtinuu sint suspe
si .i. c. quis et c. pvida
l. vj ¶ Et no. q appella
no defert tam ca ad eu
ronem donec appellato vl
eius pcuratori fuit in
timata et c. .i. c. cu in el
conis in clement. ¶ Et
qualit debeat intimari
hoc in c. l. vj ¶ Sed si q
electum vl postulatum
vl pmonenda ad aliq
dignitatem vel certa que
obiciat aliquis evidente
articulu vl aliu psone
defectu opponit rpmus
defectus opposito vl qua
litas requirunt p9 ca
venonia ¶ Sed pmonedo
sup defectu ante omia
subiciat ex ami et si
defecit in pbando huius
defectum a psecucone cae
omnis e pvatus et p vin
pimiat ac si in pbacone
eius q obiciebant defe
cisset .i. c. Si forte et c.
ab eo l. vj ¶ Ide e in illo
qui manifestu defectu
in visu auditu et aliis
corporis mebris et ff ibz
mor in meoria et in
intellectu oppont .i. de v.

sig. constitucionum l. vi. Item
q procurator ad appellandum
contra electionem vel postu-
lacionem aut provisionem
alicuius non est ydoneus nisi
omnia que in forma obici
vel personas vel processus appel-
lare intendit singulariter et
clare in eius procuratorio
sint expressa et habeant spe-
ciale mandatum iurandi cor-
poraliter in animas eorum quorum
procurator existit quod ipsi
credunt huiusmodi vera esse et se
posse probare. ut c. procura-
tor l. vi. Sequitur de
electione et presentatione sa-
cerdotum parrochialium qui
debent esse ydonei scientia
moribus et etate. Item
collaciones de ecclesiis paro-
chialibus facte hiis qui
non attingerint xxv annum
carent viribus ipso iure
et hiis qui in ecclesia parrochi-
ali rector extiterit reside-
re personaliter teneatur et infra
annum a tempore sibi commissi regi-
minis numerandum se faciat
ad sacerdocium promoveri et
si infra idem tempus promotus
non fuerit ecclesia sibi commissa nulla
etiam monicione premissa ipso
iure sit privatus. Sed licet
tamen de anno sufficit quod infra
ipsum necesse sit ad sacerdocium pro-
moveri non vacat nisi tertio
annus sit elapsus ut pro

alii eo volente consenserit et
non fuerit a tempore quo regimen
ecclesie sibi fuit commissum
et possessione pacificam
habuit vel per eum stetit quo-
minus haberet si promoveri iusto
impedimento detentus infra
hoc tempus nequivit. Sed si
cessante impedimento non
fuit infra idem tempus promo-
tus tunc sit ipso iure pri-
vatus ne statutum fiat lu-
dibrio nullatenus quod ea
vice vacato poterit con-
ferri. Possunt tamen episcopi et
eorum superiores cum hiis qui
huiusmodi ecclesias parrochiales
optinent vel optinuerint in-
futurum in residencia et
in ordinibus libere dispe-
sare quod usque ad septennium
in litterarum studio existe-
tes promoveri minime teneantur
nisi ad ordinem subdya-
conatus tamen ad quem infra
dictum annum recipiendum
ne recipere valeant
teneantur. Alias ut dictum
est sint privati et elapso
septennio ad dyaconatus
et presbiteratus ordines infra
annum se faciat promoveri
alias si infra decursum id
obmiserint ipso iure
sint privati. Licet probabant
ut c. cum in cunctis. Licet ca-
nonum commissa imperium et ecclesiam

i et ij et c. cu ex eo l. vj / hec ante pena tu locum het in eccia prochiali nec extendit ad eccias colle- giatas ecc si alias prochi- ales extiterint nec ad eay regime assumpto / Sz pnis sunt q monendi z p9 compellendi p subtractionem bnficioz j. c. statutu l. vj et c. cu in cunctis § in- ferioes / Si vero no inte- dens ad sacerdocium p monicionem ecciam prochiale reci- piat ut fructus ecci pa- sim recipiat n volunta- te nunciata p motus fuit te- nebit ad restitucionem fructum cu eos recepit fraudulent / Et ille q ei contulerit eccia sciens te- net fructus ecciam indep- nem j. c. qmissa § cete- l. vj / Itez no licet alicui no qstituto in etate legi- ttima et sacerdocio prochia- le ecciam qmendare nec eciam tali n magna et evidenti necessitate nl utilitate suadente et hoc solum pt fieri usqz ad sex meses j. c. nemo l. vj / Sed quid debet sacerdos prochial / Resp q3 scire libz sacramentoz lec- tionarium antiphonarium baptisterium et compotum canones pniales quos notum j. de pnit et re-

§ que aut pmia usqz ad § nota q epi psalterium omelias p circulum anni dnicis diebus et singul festivita- tibus aptas ex quibz omnibz si unum defuit sacerdotis nome vix in eo qstat pont xxx viij di. qncipis

De translatione episcoporum

Dictu est supra de po- stulacione et eleccione ministroz ecclasticoz // Sz qui illi qui sunt in of- ficio minori quez postulant ad maius / Ideo sequitur de translacione epoz / Transla- cio aut est de una eccia ad alia transla° vel translacio / Fit aut transla° de minori ad maius no aut ad parem dignitatem nec ad minore qz qui pmonentur de minori ad maius debent pmoveri j. c. c.i. et ult et xcij di. legimus in sa- cra gradati qscendunt honores ff. de mi. et ho- nt. gradatim / Clericus vero secularis qui hz bnfi- cium ecclasticum pt transire de auctoritate sui epi alio no j. de renu. ad monast regularis aut cu licencia sui prelati ad statum religioz dc ut j. de regl § si re- ligiosus / Sed epus nl superior transire no pt ecc ad maiorem sin auctate

sedis aplice j. e. ptoti et
vij q. i. inutilones ul auc-
toritate legati missi delate
ppe er nullq alius legatus
pt ut b' id spalit gmitti
b de elcis Er abbem l. vj
¶ Idem e in electo qfirmato v
epm j. e. in t'ropal v no
em et in abbe exempto
ut in c. Si abbem et b
de 9 sue in benabil et
ar. j. de rerum c. olis Reli-
giosus gc ut in rom de
electione in cle. aut de-
dignite se placcom et sua
ecclesiam seu religionem
sine lincia sui superiors trasie
no pt qd dic ut b de elect
§ xxiij. et § se ¶ nota q
qui trasit ad alia ecclesiaz
abs sp lincia sui superiors p-
nari det bita et ambita
j. e. qnato in fi. si p.a ecclia
vellet eu repete qd facere
pt cu no sit absolutus ab
ea p illitimam trasflacoz
vij q. i. no ex et dic ut no
j. de eli no resi § pena

De auctoritate usu palli

Supemis dictum est de
electione, Sz quia ex
electos pete pallium qui
dent pallio insigniri so
subdit de auctate et usu
pallij ¶ Unde videndum est
quid sit pallium ¶ Cui
debeat concedi et a quo
et qualit et ubi et quo
tpe pallio uti debz ¶ pal-
lium est insigne arcepi ul
epi ornamentu de cor-
pore bti pet' sumptum b. de
elect. significasti ¶ Sed
qualiter assumit de cor-
pore bti pet' dic q pallium bndi-
cit et consecrat sup altare
bti pet' et ibi ponitur
et ille qui debet uti
pallio recipit ipm de
altari si e pns ul alius
p ipo si est absens ¶
Conceditur aut pallium
a papa patriarchis p ma-
tibus et arcepis c. d. g.
i. et aliquibz epis de
gra spali j. de psump ca-
m innetute et isti tres
nicesse a tpe qsecracois
qrmacois ul a tpe co-
firmacois si iam alt co-
secratus debent petere
pallium p se ul p alium
et si petitum fuit cessante
letimo impedimento posset
accusari et a dignitate re-
moveri et optento pallio
et no an portat nomen
epi ul pmat ut pt
ancia facere ordines quo-
rac qsilium et alia que
ptinet ad ordinem epale
requirit b. de elect § ¶
Ite electus i. et ij. et p-
bant hic j. e. in fi.

spalis c. d. qui s. de electis
significasti qd sicut et c.
ceteris ¶ Item debet peti in
instancia et cu eo nomi
privilegium debet dari | Sed
metropolitanus qui recip
pstare debet ecclie romane
iuramentu obediencie et fide
litatis c. di. priscis. tuoris
pallium et c. ult. et s. de
elect significasti n pparam
graciam vellet facere et prim
an mittere s. deposuit
bone q insi et nuibus
pall ¶ Subiciat aute for
vero concedendi pallium, ad
honorem dei omnipotentis
et bte marie virginis et
btorum aplorum pet et pauli
et domini pape talis et eccle
talis tibi commisse tradimus
tibi pallium de corpore bti
pet sumptum in plenitudine
pontificalis dignitatis et utaris
eo intra ecclesiam tuam certis
diebus qui exprimuntur in
privilegiis ecclie tue a ro
mana ecclia concessis. s. e.
ad honorem et c. ult. Et
sunt scdm B. et host. isti
nativitas domini festivitas
sti iohannis ewte incarnaci
sione in epiphania in ra
mis palmarum cena domini
in sabbato scto pasche tribus
diebus resurrectionis pente
costen. festivitas sti iohannis
bapte et omium aplorum in
tribus festivitatibus scte ma
rie in festivitate omnium sctorum
in dedicacione ecclie in prin
cipalibus festivitatibus ecclie
sue in ordinacionibus clericorum
et consecracionibus epororum et
in die anniversarii sue consecra
cionis ar. s. de for. c. ult.
et de consc. di. in primitiva
propria pallium significat
plenitudinem eccliastice ptatis
et eo utitur semper solus
p missarum solempniis et
ubique in aliis vero fit ple
nitudine pontificalis officii
qui vocati sunt in ptem
sollicitudinis no in pleni
tudine ptatis s. c. nisi et
c. ad honore ¶ Archiepi et
alii tamen uti pnt in dieb
sollempnibus et in missarum
in solempniis intra ecclesiam
eciam sue pvincie c. di.
pallium et c. contra morem
et s. e. et c. i. et c. ad ho
nore domini tamen licet in
dicom in ecclia nt m c. ad
honore | Sed si exeat p
cessionaliter eciam sacris
indutus vestibus nl alio
no pt eo uti nt s. e. c. i.
in fine si eccia claustralis ut
qe tunc est in ecclia scdm
host. | Conceditur tamen
aliquibus expressali gra
alicui ex pvincia nl
diocesis pallio uti possint

suffraganeis suis vel clericis
ordinaciones tamen dumtaxat fiat de dyo-
cesani episcopi voluntate i. c. ex
tenore. ¶ Illud autem pallium non
potest metropolitanus alii commo-
dare quia personale est et in persona
debet sepelliri nec extra
provinciam posset suo pallio
vti de licencia alterius nisi super hoc
dicat a se apostolica indulgencia
specialem i. c. ii et c. ex
tenore. Immo si archiepiscopus trans-
feratur ad aliam ecclesiam non
potest secum deferre pallium sed
debet dimittere in prima ecclesia
et petere aliud a papa b. de
postula. Bone ii et ar. i.
de iterum ad supplicationem
¶ Sed numquid successor eius
qui transfertur ad aliam ecclesiam
corpus quod confirmatur vtetur pal-
lio quod ibi inveniet dic quod
non sine licencia domini pape
et iniuria ei faceret si de-
negaret ei pallium quod pre-
decessor eius habuit ff. de
aq. co. et esti l. i. § prolat

Sequitur de renunciacione

¶ Quoniam ea que prelatorum
acquirunt per renunciationem
amittuntur, ideo subdendum de
renunciatione. ¶ Et primo quid
sit. Cum sit renunciatio facienda.
Quibus possit renunciari. Et
quis compellatur renunciare.
Et si renunciantibus potest post penitere.
¶ Renunciatio est cessio rei vel
iuris spontanea resignacio
sue rei vel iuris. Dico quia
iure communi prelato renun-
ciare non potest in q. vi. licet
et c. de iure iurando per talem dando
l. ii § Sed quia vero nos dicimus
nt i. de prebend. & quibus possunt
nisi ad hoc non quod si ¶ Ideo
dicitur propria sunt habita quod immo licen-
tia renunciari non potest ff.
de aqui. here. l. his qui
spontanea ¶ Ideo dicitur quia
coacta renunciatio non preiu-
dicat i. c. super hoc et xv q.
vi c. i et ii. ¶ Item dicitur spon-
tanea propter furiosos qui ne-
sciunt quid faciunt xv q. i.
aliquantos. ¶ Et ideo iuri suo
renunciare non possunt xxvi q.
ii c. consaldus ¶ Facienda est
renunciatio in manibus eius
a quo habuit beneficium insti-
tucionem et confirmacionem vi q.
iii denique ¶ Ideo clericus non
debet dimittere beneficium episcopo
inconsulto i. c. admonet
¶ Idem est in clericis aliorum
prelatorum abbatum et similium
sine quorum consensu ecclesias
dimittere non debent ar.
l. viii di. c. i. et ii. ¶ Si vero
ecclesiam renunciaret in ma-
nu laici qui eam contulit
ei presentacionem quantum ad
ecclesiam vel superiorem clericus
renunciacio non tenet quia
etiam vel superior potest eam
repetere vii q. i. non est
quantumcumque ad ipsum non tenet

quia ipam no pt repete
et si repetat oz ab epo spo-
liari j. c. q in dubijs ¶ Ite
si quis renunciauit bnficio
sim q no repetat ex iura-
mto pt illud repete no
obstante tali iuramto si
p9 mod eligat j. c. c. n.
Sed si sponte renunciacom
9firmat ex iuramto post
repete no pt j. c. sup hec
¶ Ite si quis licet quas lz
pp bnficium obtinendo renu-
ciauit de 9silio eoz qui
s tenebat supponens se
volutati eoz no lz accu-
tur ipos Sed solu offici-
iudic e implorandu j. c.
Sane et j. de off iud offi-
cio ¶ Si quis fraudulent
renunciauit dignitati ul
pbende tenui pp aliquem
qui expectabat pmia vaca-
tem auctoritate aplica non
impedit qn ille expectatus
possit pete pingwiorem
qua infinite graui detine-
bat ul aliquid aliud in-
minebat pp qd illius p-
bendi ul dignitas vacare
in pximo pbabilit crede-
bat et renuncias sumi-
niat symo et ambitu
j. c. si tc. pbenda l. vj. ¶
Abbas vo no exemptus dz
renunciare in manibus epi
xviij q ij Abbas et si re-
nunciauit ad suggestiom

emulor suoz in manu supior
no vz renunciato in mo. si
absoluerit monachos obedia
sua tenet ei obedire j. c.
electe l. vj ¶ Sed abbas ex-
emptus in manibz ppe det
renunciare et si alit renu-
ciauit et alt electus fuit
electio det cassari ¶ Et abbas
integre restitui j. c. c. vlt
et si aliquis no e legitime
destitutus alius no fuit le-
gittime institutus in q. vj.
hec quippe et j. de elect
acciat ad peticom ¶ Epus silt
et supiores debent renun-
ciare in manibz ppe j. c. ij
in pdem et c. detrusit quito
pdem in electo 9firmata ar-
g detrusit int cor. ¶ Renun-
ciare pt is qui lz ius nec
videt hre quia litium
e cuilz renunciare iuri suo
ul pro se spalit introducto
in q. i. qua piculosum et
c. de pact ¶ Si quis in 9sue-
do j. de regla ad aplicaz
et de foro copetent. Si dili-
genti dic ut j. de pml. k
quis possit et g. se. ¶ Item
ppa hodie pt resignare
j. c. qm l. vj. Sed alij plati
inferiores quoz causa quae
renunciant examinanda e
renunciare no pnt absqz
lcia supior j. c. c. i. et c.
nisi cu pdem ¶ Cause aut

pp quas pnt renunciare
due sunt pbabiles sex vel
et quez ste. Due tñc pba-
biles nõ sufficientes quantu
ad epos et supiores sunt
humilitas et melior vita
. e. n̄ ci pdem in pn. Sed
quantum ad alios sufficient
si vellent quia ad frugem
melioris vite . i. de regulari
bz v. v. debilitas corporis
indoctus et inris scandala
plebis dña tollit sedes do-
morum. Sex cause de sunt
9 scia cuius debilitas cor-
pis defectus scie malicia
plebis grave scandalum et
irregularitas psone. Ppt
9sciam cuius pt epus petere
licenciam cedendi sz nõ cui9lz
s illius tm ppt qd ipius
officij execucio p9 pacta
ecia p mam impedit ut
pote ppt simonia . i . q . i
erga et . i . de symo. tanta
et pp homicidiu l. di. mi-
nor / de eist licet ex psse
. i. de accus. inquisicionis. Sa
causa e ppt infirmitatem
corpis vl debilitate que
vl ex infirmitate vl ex senec-
tute pcedit et nõ pp qualz
s pp illam tm pp qua in-
potens reddit ad officium
pastorale exequendu na
urgente decorsu in 9dicione
corpa fnor spus ad sub-
limiora conscendit . i . e . c.

. i. Tercia pp defectum scie necce
tam in spualibz quam in
tpalibz q psul 9missas
s curiam debet rege in
utisqz et licet desideranda
sit eminens scia in pastore
in eo tamen 9petens e
tolleranda s . de electis glia
na deb, tã in spualibus
quã in tpalibz alios do-
cere. Et ideo aliorum doctrina
indigere nõ debet . i . q . vij
9nemiribus et in aut de
scis ep. s / damus alias poss
sibi dici. Tu repulisti
sciam et ego repellam
te ne sacerdocio fungaris
michi quia ipsum nesciret
rege rõis. Si cecus ceci
conat duce sciu / infecunti
ductor ping cadit in se-
tutor. Quarta pp ma-
licia plebis qñ sz tot
sunt mali q nulli pt
pdesse vij . q . i . c. vlt. quz
tu dormire deb, securitas
disciplme xxiij . q . iiij
ne admisso ex sanguine
elicit qui minus emigat
in di . denuz. Quid si
mortis periculum immineat
inita est tñ renunciacionis
. i . c. ad supplicacõm . et de
electis bone . i . et superior
ex officio eu insistire debet
licet nõ petatur . ar . i . de
del pn qsim. Ideo videt.

si aer sit pestilens et mor-
tifer lxxviij di. quorundam et
c. j. c. ad supplicacionem ⁋ Ter-
cia propter scandalum graue quod
sine peccato mortali vitari non
potest xiij di. si quis episcopus dic-
it j. de non op. nu. § Scanda-
lum ⁋ Sexta propter irregularitatem
persone utpote quia bigamus
vel maritus vidue non tamen propter
qualemlibet irregularitatem utpote
quia non sit de legittimo matrimo-
nio natus Si culpa latet
et tamen potest cum eo qui lauda-
biliter suum impleuit officium
dispensari lxvi di. Cenoma-
nensem ⁋ Quinque cause sunt
et insufficientes sunt curio-
sitas et voluptas propter la-
boris angustias et propter per-
secucionis incursus vel propter
secretam inspiracionem licet
probantur j. c. licet tamen prodem ⁋
Qui renunciat inter spirituali
nullo privato pacto vel con-
dicione interueniente debet
renunciare j. de off. deleg. ex
parte j. et j. de simo. et in-
sinuacione et licet simpliciter
et absolute renunciauit
si intendat quod aliquid tem-
porale accedat culpabiliter
incidit apud deum j. de
simo. tua in fine et j. q. j.
qui studet ut j. de sym.
c. j. ⁋ Sed si duo beneficia sua
libere ac sine fraude in
manibus episcopi resignent

hac intencione quod fiat permu-
tacionis non peccant nec
condicione licet ap. ponit aliquis
permutacionem tale impedimentum
cum al. communiter resignasset
j. decret. permutata licet in
tua l. vj. ⁋ Et si consenserint ali-
quibus aliquid quia ipsis
promittere volentibus nullus
esset similiter j. decret. per-
muta in clem. ⁋ Si quis at
renunciauit inuitus suo pure
et sine condicione postea eam non
audit. b. de electis cum inter
j. et j. c. superna ⁋ Renun-
ciacio facienda est in propria persona
vel per ius j. c. c. j. et c.
nisi ⁋ Sed nunquid potest fieri
per procuratorem Hostiensis distin-
guit aut habet mandatum speciale
ad hoc et tunc potest fieri ff. de
minor. illud § si non aut
habet generale et tunc distin-
guit quia aut habet generale
cum libera voluntate et tunc
potest aut habet generale tamen et tunc
non potest ff. de procur. l. procu-
rator totorum et l. procura-
tor cum libera et j. de procur.
qui ad agendum l. vj. ⁋ Ad de
j. c. cum illimo in clem. ubi
dicitur renunciacio dignitatum
vel beneficiorum facta per procura-
torem ad hoc constitutum tamen licet per con-
trarium fuit reuocatus ipso
tamen et superiori cui fiebat ces-
sio ignorante nisi per ma-
liciam ipsorum vel aliorum re-

E

vocacō ipius fuit occultatu
Compellit' renunciare sy-
moniac9 et intrusus s. iij
aliquos et tenet' restitue
omes fructus ꝑceptos et
quos ꝑcipe potuit · i · q · i ·
Si quis nō · Item cogit' qui
obtinuit liciam renunciadi
si renunciare nō vlt q̄ su-
perior liciam concedendo
ꝯsideat comodū ecclie aut
ꝓpriam salutē petentꝭ q̄
nentes vl' impediē · i · c ·
quidam Et ro ē ne su-
perior illudat ar · ꝭ de postl
Bone ij ꝑsunt' aut ꝯtra
en qui cu magna instācia
et ꝑseuerancia petit suaȝ
renunciacōȝ admitti de pe-
di · j · dimorion alias nō
compellit' aliquis renunc-
ciare inuitus vij q · i · quis
et ar · i · decli ego pastoꝛ
ꝭ · vi q̄ renunciacō volu-
taria dꝫ ēē nō coacta ·
q̄ me tn̄ ad audiam nisi
eet sacdos lepsus · j · decli
ego · tn̄ dc ut ibi ꝭ · i · Item
nota q̄ intēdens renunc-
iare si vocet supiorē ad
recipiend9 cessionē et pe-
nitrat anq̄ua supior ve-
niat ꝫ nō nocet · i · c · lecto
q̄ tn̄ ē locus ꝑnie ij · q · vj ·
Si quis et hc vn̄ ē nisi
ꝑma alti sit capciosa ff
de reg iur' inutile l · vj
ꝑte pacto renūtti nō pt
q̄ nō dn̄ ꝯpetit ff de pact
ꝭ · pactu nec ius q̄ cuius
quis s' cōpetē ignorat
ff · de in offi testi ꝭ · mat ·
Effectus renunciacōis ē
ut renuncians repetere
nō possit qd semel spōte
renunciat' maxime cu iu-
ramto · j · c · sup eo et vij
q · i · qua piculosum · Item
ꝑ negligenciā pt platus
remoueri · j · de offi custo · c ·
i · et i · q · i · ꝭ · Item hc ē vn̄
qn̄ ē crassa negligencia · j ·
de off archidi ea que re

Uel de supplēda neglig'a platoꝝ

Ussum est cōtrariis qꝫ
platus pt renunciare
nl' remoueri Sed ~~quandoqꝫ~~ ꝑ q̄ quandoqꝫ
neglig'aȝ remouet' et
aliquā ꝑ alium supplet' / ideo
sequit' de supplēda negl'ia
platoꝝ nl' subditoꝝ Item
destituit' quadrupliciter
cura pastorali ꝑ plati ne-
gligēciam ꝑ insufficienciā ꝑ
eius carenciā seu absenciā
et ꝑ eius culpā Item
officium plati in quatuor
ꝯsistit in iurisdicōne con-
tenciosa in sacramtoȝ
collacōne in dispensacōe
et in tpali administracōne
licet aut ꝑ negligenciam
possit platus remoueri ut
in c · ꝑdco in fi · quādoqꝫ tam
eius neglig'a supplet'
ꝑ supiorē Item in hijs que sūt
dispensacōis spūalis circa
eum · q · in articulus et ib

q in conquestus et c. inte
vo. Iste in hijs que sunt in-
dicionis contentiose .i. de sen-
ten. Sacro c. i. de off. ord. ad
reprimendam et c. irrefraga-
bili / in hijs autem que sunt
iurisdicionis voluntarie sine
non contentiose ut confer. benefi-
cia per capitulum supplet .i.
de concess. preben. nulla / Et si
capitulum negligens sunt tunc
per capitulum ut ibi et .i. c. licet
litteras et c. dilectus vel ad
alium superiorem quod dic ut .i.
de concess. preben. ex. vlt. / Et
distinguere secundum per aut per
negligentiam prelati aut ca-
pituli / Si per negligentiam pre-
lati transfertur potestas conferendi
ad capitulum ut dictum est / aut per
negligentiam capituli distin-
guitur / Aut totum capitulum
est negligens aut minor
vel maior pars / Si totum
tunc transfertur potestas ad superio-
rem .i. de concess. preben. nulla
quia electio pertinet communiter ad
episcopum et capitulum .i. c. licet
et .i. de concess. preben. postula-
stis nisi consuetudo repugnet
ut de elect. cum ecclesia vulterana
in fi. / Si minor pars sit neg-
ligens remanet penes ma-
iorem arg. ut de postul. bone
in v. quod si / Sed si maior non
transfertur potestas ad minorem
secundum aliquos cum sit maior
debeat prevalere ut de elect.

licet de c. ut de elect. ex. Item
et tamen tamen tempus a notitie
a notitia non a vocatione
.i. c. licet et quando potest ordinare
al. non .i. de concess. preben. quia
adversitate addendo quod licet .i.
c. extirpes in ele. / ubi dicitur si
prelati irregulares non fuerint
in fin. sex menses possunt dare
administratores vel ecclesias va-
cantes que non sunt de mensa
sed solent dari speciales recto-
res licet obedienciarios habere
dicuntur auctoritate sua vel apostolica
si sunt exempti conferunt
illa pro quibus prelatos
servant conferenda et non per-
mittunt illa applicari mense
prelatorum vel presidis conventi
In hijs autem que sunt tempora-
lis administrationis supplet
per capitulum secundum .i. p. c. per insuffi-
cientiam destituitur cura pasto-
ralis que supplet per coadiu-
torem unum vel duos quos
potest accipere vel si non acce-
pit tunc capitulum sibi potest
assignare et si nolit recipere
dabitur ut a summo pontifice
qui in omnibus curam gerit
que prelatus agere potest non
potest .i. decli. agro. pastoral.
l. vi et c. pul. et / vlt.
vii q. i pontifices et c. qua-
mvis innocentia potest sine licentia
superiorum delegare ut in c.
pontifices Iste pretereia

sen absencia olim supleba-
p visitatorem datu a su-
piore in hiis que sunt
spualis dispensacionis l.
vj. di obitu et c se ho
pt capitulum face et habet
auctoritatem faciendi j. de
maio. et ob tu olim et
c epali l. vj et pt capitulum
tam in spualibus qua in
tpalibus ministrare j. c. Si
epus l. vj nisi capitulum
esset negligens et tunc
arcpus posset mitte vi-
sitatore qui ministret
in tpalibus et spualibus
bnficia tn ptinentia ad collo
epi tm no pt confire n
sit a romano pontifice
determinatu j. c. cum l. vj
Similiter nec capitulum j.
de insti et si capitulum. l. vj
sed reservant successori
j. ne se vacilla. Item
cu p capitulum plati ex
commutati forte vel suspe
si no ppter hoc transfertur
iurisdicio nec contenciosa
nec voluntaria ad sup-
iorem dum tamen no fuit
negligens in petendo ab
solucionem. j. c. romana
l. vj et j. de concess pbe
quia dinsitate. Si vero
sit in culpa in digum eli-
gendo. Et tunc distingue
aut cura maiora bnficia et
tunc no transfertur ptas
ad aliquem sed eligitur

aliqua psona que defectum
eius supplet. j. de pben.
grave aut cum maiora
et tunc dicit ut h. e s. pp
negligenciam v. inferius aute
Nota quod alibi abbates pnt
benedice monachos et
alia que ad huius officium
ptinent etc. Si epi sint
negligentes in benedicendo
abbes j. c. c. i. Sed nig
est idem in nigris mo
nachis hostiarii dt quod no quia
no e pitulum tm in albis
sicut in nigris quia albi se-
pius imitant si fecerint
aliquod factum fore sed nig
no et ideo facienda maior
inquisicio ar. b. de elect.
ubi pitulum l. vj. Iste neg
ligencia dissoluta in plato
mortale pctm e quia debz
solicite inquirere et corri-
gere subditorum excessus nec
excusat si ignorat. j.
de offi arcp ca q et j. de
vers mu c plus. Et ipso
facto pbat negligencia
platorum ex quo crime eius
e notorium nec inde e
punitus tunc negligens pba
platus vel superior inquire
j. de censi Romana et c
pcetuo l. vj. dicit ut i g.
arcp. Iste neglia disso-
luta pe dolo est ff. mand
l. Si fideiussor. j. R. Sed
negligencia soli imputat

negligenti .i. de in mu-
c. vlt. quia negligentia
vni⁹ alti obesse nō debz
cū iniquū sit q alti⁹
odio aliquis pgrauet. Ex
de moff. test. cū quis et
.i. de vas. mu. nō dz. li. vi.

de temporibus ordinationum et qualitate ordinandorum

Tractatum est sup. de electione ministrorum ecclesiasticorum. sed q tales de-
bent ad ordines pmoueri.
.i. de etate et qual. .c. ii. ideo
subd. hic de tpe et a quo
et qualit sint ordinandi.
Vnde videndum est quid sit
ordo / de numero ordinum / de tpe
a quo ordines sunt conferendi.
deinde pt ordines q fiūt et
q sunt de substantia ordinis
et de forma ordinandi. Or-
do e signaculum .i. sacramentum
quoddam qd potius confert or-
dinato ad officium vel sic
Ordo e sacrum spiritualis
ptāt ad aliqd officium in
ecclesia ordinatum. Quot sunt
sunt ordines sm aliquos
quinq minores sunt nō sacri
et quatuor maiores sunt
sacri. Quinq minores sunt
nō sacri sunt psalmistatus
hostiarius lector et exorcista
et acolitus. Quatuor ma-
iores sunt sacri sunt sub-
diaconatus diaconatus psbi-
teratus et epatus xxi di cleros
Et q psalmistatus sit ordo
expsse videt. xxiii di psal-
mistā et xxvi di Seriati
et p psalmistatum intelligi-
tur clericalis ordo .s. tonsura .i.
de eta. et qua. cū q tingat
Iste de ordine epali videt
expssissime lxxvii di illud
et .i. de psbito nō bap. ve-
niens. Alij vidz theologi di-
cunt iiii septē ee ordines
dicentes psalmistatum seu
tonsuram nō ee ordinem
idem de epatu ar. lxxvi
di. c. i. ubi dr q hostiari⁹
e pmus ordo et sm hoc
psalmistatus nō e ordo s
officium canendi psalmos
sola iussione sacerdotis et
absq bnā epi. xxi di psal-
mistā vel forte dr ordo p
tanto quia ordinat clericu-
m canendo. Iste tonsura
dr ordo .i. signum ad ordinē
dat' enim in signum regni
q in xpo expectat'. Rasio
vō capit est cpalm oim
depositio et ad superiorem
apto qd signat pcapit-
rasione vii. q. i. dno et
sic dat congruā disposi-
tionē ad ordines suscipiendos
et e simile de catheci$smo
qui e dispo ad bapm et
tamē cathecuminus dr nō
dr baptz xxviii. q. i. tunc
De ordine epali distin-
guitur. aut dr ordo qua-
tum ad corpus xpi vel
aut quantum ad corpus

xpi misticum si fiat relacio
quantum ad corpus xpi verum
tunc eciam est prius sacerdotis
et epi et ecclesie ipse quia ita in
virtute que fiat sacerdos corpus
xpi sicut episcopus vel ipsa vnde
dicitur quod sacerdos est primus in or-
dine ecclesie ut supra sic vltimum
habeat xxi di. Cleros cra
medium et secundum hoc accipiunt
ordines inquantum ordinat
ad corpus xpi verum et episcopatus
non est ordo ¶ Si vero fiat
relacio ad corpus xpi misticum
tunc episcopus habet maiorem potestatem
quam sacerdos quia consummate fro-
ntem signat i. de sac. unct. mitt
c. vno. b. in fronte et .b.
de conse. quanto et ordines
confert ut .i. c. de eo et secundum
hoc potest dici ordo sine dignitas
et sic non obstant contraria ¶ Sed
ordo eporum est quadripartitus
in patriarchis archiepis me-
tropolitanis et epis / Sed
archiepi et metropolitani
idem sunt / ut xxi di. Cleros
et patriarche et primates / idem
xix di. s. i ¶ Episcopus quo demum
ordines conferri est in iure
determinatum quia tonsura secundum
host. potest omni die conferri
ar. i. c. consultacioni ¶ Item
quatuor minores ordines
simul vni vel duobus dominicis
diebus vel aliis festiuis
quibus episcopus potest conferre i. c.
de eo et c. i. pt eciam regies
conferre ut ibi ¶ Sed maiores

plures episcopus ad maiores ordi-
nes promouet / ar. b. quod sic dicitur
tamen non sit ordinacio gene-
ralis / sed specialiter conferri
debet in eo tempore de quo dicitur
in b. sequenti ¶ Omnes sacri
ordines s. subdyaconatus
et presbiteratus debent conferri
in sex temporibus anni tantum s.
in sabbatis iiii temporum qua-
tuor temporum et in sabbato an-
te dominicam de passione et in
sabbato sancto pasche i. c. de
eo et lxxv di. c. vlt. nec
valet consuetudo in contrarium
i. c. Sane Et si quis aliter
contulerit priuatur potestate
conferendi illum ordinem et
ordinatus a suscepto ordi-
ne debet suspendi tunc-
tem in recipit i. c. Sane
quidam litteras et c. consultacioni
ipsa excipit qui die dominico
potest conferre ordinem subdiaco-
natus i. c. l. i. ¶ Iste omnes
sacri ordines possunt conferri
die dominico continuato ieiunio
tam ab ordinatore quam
ab ordinando et secundum hoc inde
dici dominice sequentis initium
ad vesperam sabbati precedentis
et ideo sine continuatur in vespa
sabbati sine dicitur dominice se-
quentis semper sanctione cano-
nica in sabbato conferri in-
telliguntur / sed intelligitur
i. c. litteras et lxxv di. ca.

pribus ideo non pt quis
promoveri ad utrumque ordinem
in die sabbati et ad aliud in
die dominica quia frustra tunc
ieiunium continuaretur
tamen quamlibet in die sabbati ante
cenam et die dominica ante
prandium ieiunium intelligitur
et si fiat contrarium episcopus
priuat collatione utriusque or-
dinis et ordinatus ab exe-
cucione ultimi ut c. literas
extra de temporibus ordinandorum quia peccauit in plus
quam delinquens qui non delin-
quendo peccasset consentiendo et tamen
eo peccauit et ideo plus pu-
nitur ordinator quam or-
dinatus quia debuit esse pru-
dencior et quia maior
ar. extra de treuga et pace. Inductor / Hostiensis
dicit quod uterque tamen consensus quod
recipiens in utroque ordine
deliquerit / Si enim non contulisset
uel recepisset primum non
peccasset in collatione uel re-
cepcione secundi ordinis dum-
tamen fuisset alias canonice ad
primum ordinem promotus. Iste
si fuisset datus ordo semel
tenens deliquisset in ordi-
natione primi et sic collator
et receptor uterque est impe-
dimentum alterius ar. ut de eo
qui furtive or. re. c. ij. dicit ut
ibi § i. et ij. Ordo vero
episcopalis qualibet die dominica
hora tercia confertur ut lxxv.
di. ordinaciones. ut nunc est
necessaria continuatio ieiunij.

tamen tunc die dominica consecratur
et in mane ieiunium quilibet
intelligat / Ideo est quod minores
ordines die dominica con-
feruntur quia tunc dies do-
minica et sabbatum duo dies
intelliguntur / Et peti debet
licet consecracio infra tres
menses a tempore confirmationis electionis
l. di. postquam et lxxv. di.
quoniam et § de electione quam sit
ecclesiis l. vi. dicit ut ibi §
xxxvi. et § sequenti / Con-
ferre possunt omnes maiores
et minores ordines episcopi
diocesani subditis suis clericis
nisi aliquis sunt a summo
pontifice in aliquo ordine
promotus ut c. in distinctione
Sed alienis clericis uel dioce-
sibus alienis ordines con-
ferre non possunt nisi sumunt in-
uitati uel ad alienas
dioceses accedentes ibi
uelint ordines celebrare
ix. q. ij. pertotum uel nisi ro-
gati fuerint per literas comen-
datitias uel in suis dioce-
sibus clericos ordinent alie-
nos lxxi. di. pertotum et in
literis patentibus tamen inno-
nabiles exprimatur quare
ipsos non uelit aut negat
ordinare alias ordinati
sunt ipso facto suspensi absque
spe restitucionis sine licencia
sedis apostolice specialiter ut c. Eos qui ele-
ui / Et episcopus qui sine literis

sin superiorum ordinatores ben-
ficii ut dictum est tales scienter
vel affectata ignorantia vel quo-
cumque alio figmento quesito
presumpserit ordinare penam a
collatione ordinum cum suspensi
et etiam sine diocesani absque ipsius
licentia possunt interim a vicinis
episcopis ordines recipere, ut e.
eos qui l. vi, postquam episcopus il-
licitis concedere vel eo in remo-
tis agente vicariis episcopi
generalis non autem inferiores
prelati religiosi vel alii n
cib qui suos clericos aut sub-
ditos possunt a quo volunt
episcopo facere ordinari a sede
apostolica sit indultum nec officialis
episcopi cum ad hoc se ipsius offi-
cium non extendat, sed sede
vacante capitulum seu is ad
quem tunc temporis administratio
in spiritualibus pertinet dare
potest licentiam ordinandi et
intelligitur episcopus superior quantum
ad hoc sine is qui desiderat
ordines promoveri de eius
diocesi fuit oriundus sive
in eius diocesi beneficium eccle-
siasticum seu habet licet alibi de-
gat, sive fuit domicilium in eadem
¶ Idem religiosi exempti
et non exempti prioratibus
deputati tamen personis quarum
socii possunt aliorum diocesa-
nis quandam ubi morantur
licite ordinari licet non fuerint
de ipsorum diocesi oriundi ut e.
tum cum nullus l. vi. Sed episcopus
nullum religiosum debet ordinare
absque licentia sui superioris quia
potest esse quod eius superior se-
creta eius commissa noverit
ex quibus ei constat quod sal-
va conscientia negat sublimari
ut e. ad aures. Sed nunquam
archiepiscopus potest ordinare subdi-
tos suffraganeorum suorum
sine licentia suffraganei dicitur
quia non est episcopus diocesanus superior
in hoc casu ut e. cum nullus
in principio l. vi. Item episcopus potest
conferre tonsuram suis subditis
nisi infanti qui intraret
religionem vel illiterato
vel coniugato qui velit in-
trare religionem vel ad sa-
cros ordines promoveri secundum
quod a iure conceditur de ut se-
de quanto qui s. v. ex s. sequitur
et si talibus contulerit vel homini
diocesis alieno sine licentia sui
superioris suspensus est penam
a collatione tonsure clericalis
ut e. nullus l. vi. Item abbates
possunt conferre tres minores or-
dines scilicet psalmistatum vel
tonsuram hostiarium vel lecto-
ratum monachis suis aliis
pleno iure sibi subditis et
hoc in suo monasterio. Aliis
autem et in alio loco non
debent huiusmodi ordines con-
ferre si tamen contulerint tenet col-
latio et ad hoc intelligitur verum
de abbatibus qui sunt presbiteri

Et quibz sunt imposite ma9
ab epo sm more psiacdoz
abbm ut j despnt Abbes
in fine l. vj lxix di ptom
2 j de eta et qual tu gtingat
hic idem. pt electus in abbe
si epns differat eu bndice
b de sub negl pt. i dic ut
ibi § nota forma ordi-
nadi quelz in suo ordine
e talis et po de psalmista
qui absq lrma epi sola
iussione sacerdotis officium
suscipit cantandi dicente sibi
psbito vide ut qd ore
cantas corde credas et qd cor-
de credis opibus comprobes
xxiij di psalmista Hosti-
arius cum ordinatur tradit ei
epus claues ecce de altario
dicens ei sic age sic vive
q redditurus es deo rom
pro hijs rebus que hijs cla-
uibus gcludunt xxiij di si
hostiarius/ hostiarij et ianito-
res idem sunt qui in veteri
testamento electi sunt ad cu-
stodia templi ad que pti-
nent claues ecclie ut clau
ingredet in illud mundi in
om re dcti sunt hostiarij
qui psunt hostijs templi
ipi enim tenentes claues om-
nia intus extraqz custodiunt atqz
int bonos et malos haben-
tes iudicium fideles recipiunt
et exg muatos respuunt et

infideles xxj di cleros in
fine et xxv di plcis § i
et hic ordo fuit in veteri te-
stamento designatus qn dauid
cu mistia domus domini am-
pliaret ianitores et cantores
instituit xxj di § i v po
ea dauid Lector cum ordina-
tur coram plebe tradit ei
epus codice in quo legitur
e dicens Accipe et esto
relator vbi dei habiturus si
fideliter et vtiliter imple-
ueris officium ptem cum eis
qui vbm dei ministrauerunt
xxiij di lector/ lectores al-
legando sunt vocati xxj
di cleros vbi lectores/ ad
lectorem ptinet lectiones
pnunciare et ea q pphete
vaticinauerunt ppulis pdicare
i lege xxv di c i § ad
lectorem Inueni testo dd
p cantoribz lectores simul et
cantores instituit xxj di
§ i vbi omnia Exhorci-
sta cum ordinatur de manu
epi accipit libellu in quo
scripti sunt exorcismi dicen-
te sibi epo Accipe et commenda
memorie et habeto ptatez
imponendi manus sup en-
ergumenu siue baptisatum
siue cathecuminum xxiij
di exorcista Exorciste ex
greco in latinum adiuratores
siue increpatores dicuntur/ Inuo-
cant enim sup cathecuminos

ut sup eos qui hent spm
inmud nome domi ihu ad-
iuratos pen ut egdiatur
ab eis xxi dist cleros v exor-
ciste C Ad exorcistam ptinet
exorcismos memorie re-
tine manus sup energuminos
et cathecuminos in exorci-
sando impone xxv di c i
§ ad exorcistam in veteri
testamento fuit exorciste
qn solomo quedam mod
exorcisandi invenit quo
demones adiurati ab ob-
sessis corpibz pellebant
qui officio mancipati ex-
orciste sunt vocati xxi
di § i v pono i C Acolitus
in ab epo ordinat accipt
ab archidiacono ceroferari-
um cu cereo ut sciat se
ad accedenda ecclie lumaria
mancipari accipiat et ur-
ceolum vacuum ad suggerendu
vinu et eukaristiam sangui-
nis xpi xxiii di Acolitus
Acolitus grece ceroferarius
dr ad portandos cereos qn
legendu e ewangelium ut sacrifi-
cium ondat tunc eni acce-
dunt lumaria ab eis ad
effugandas tenebras du
sol eodem tpe rutilet sed
ad signum leticie demon-
strandu ut sub typo lumis
corporalis illa lux ondat
de qua in ewangelio legit Erat
lux vera q illuiat omem
hominem venientem in h mudu xxi
di cleros v acoliti C Ad aco-
litum ptinet preparo lumi-
ium in sacrario ipe etiam
cereum ipe suggestum pro eu-
karistia pparat i illa q ptinet
ad officium ut vasa et hu-
moi xxv di c i § ad aco-
litum C Acolito aut nc aliu
pdictoz licitum e vasa altaris
portare nisi hiis qui ab
epo fuerint ordinati xxiii
di no liceat Acoliti d veteri
testamento no fuerut h prece-
dente tpe hos eccia sibi
constituit xxi di § i insti
C Subdiaconus cu ordinat
cu manus impositionem no
accipit patenam de manu
epi vacuam accipit et cali-
ce vacuu de manu vero
archidiaconi accipit urceo-
lum cu aqua bacile et
manutergium ut xxiii di
Subdiacon Sed videtur
q recipe debeat manus
impositionem i de sac it
c i Sol quadruplex est
manus ipositio Prima e bndc-
toria lxix di quu et i q
i manus Sc loquit quod
i de sac it c i Secunda est
ad inuria de q di v ovm
dic Tercia e ordinatoria
q diaconibus psbitis et
epis imponit et no in-
ferioribus i de sac it c

vlt' et lxxx dist' q dic hippo
diacones quos nos subdia-
cones dicimus qui ideo sic
appellant quia subiacent
officijs et preceptis leuitarum
et oblaciones in templo
domini a fidelibus ipsi susci-
piunt et supponendas altaribus
leuitis deferunt hij apud
hebreos nathinnei vocant
xxi di cleros vbi hippodiaco-
nes ad subdyaconum porrect
calicem et patenam ad altare
xpi deferre et leuitis trade-
re eisque ministrare vrceolum et
aquam manile et manute-
rgium tenere epo presbitero et le-
uitis pro lauandis an altare
manibus aquam prebere xx
v di c i § ad subdyaconum
et legere eplam pertinet ad
eum xxviij di / Si subdia-
conus / Subdyaconus gaudet
eodem priuilegio quo et dyaconus
i de simis no ord' mirum
quia cum sac ordo sit § eta et
qual a mlt sunt ordinez
instituit ecclesia sicut acoliti
xxi di § i in fi / Dyaconus
cum ordinatur solus epus qui
eum benedicit manus sup caput
eius ponit quia non ad sac-
erdocium sed ad ministerium consecrat
xxiij di / dyaconus vero dum
ordinatur oportet leuitam gestare
in sinistro humero qui
orat et predicat dextram

ante pre oportet hyrt liberum
ut ad sacerdotale ministerium ex-
pediti discurrat xxv di / vnde
leuite ante ex nomine auc-
toris vocati sunt de leui enim
leuite orti sunt a quibus
in templo dei mistici sacra-
menti misteria explebant / hij
grece dyacones latine mini-
stri dicuntur quia sicut in sacerdote
consecratio ita in dyacono
ministerij dispensatio habetur xxj
di cleros / vel leuite / ad dyaco-
num pertinet assistere sacerdotibus
et ministrare in omnibus que
aguntur in sacris xpi in
baptismo scilicet in crismate et pa-
tena et calice oblaciones
quoque inferre et disponere in
altari et mensam dei com-
ponere atque vestire crucem
ferre et predicare ewangelium et epistolam
sicut lectoribus veteris
testamenti / Ita dyaconibus
noui predicare preceptum est
ad ipsum quoque pertinet officium
precum vel ~~leuitarum~~ recitacio letaniarum
nominum ipse premonet aures
habere ad dominum ipse hortatur
clamare ipse donat pacem
et ipse annunciat scilicet festa
xxv di perlectis § ad dyaconum
Item ad eum pertinet pallas
et corporalia lauare de quo di
i nemo dicit ut sit de custo-
diendis § vestimenta / Item
dyaconus non potest baptizare nec

eukaristia dac' pplo pnte
sacdote si neccitas vrgat et
missus sit a psbro et est
neccitas qn multi indiget bap-
tismo et eukaistia et sacds
omibz sufficere no pt / Si aut
esset absens sacdos tunc pt
baptisare et eukaistia dare
in neccitate etia no missus
viij di dyacones et c se et
c dyacom v pnte dnt tam
theologij et hij q dyacoi
no debent corpus xpi tu
adhuc no sit ordinatus ar
j decli no ordi mi c ij
et de bapto dicit ut ibi v
in necessitate / Ite dyacoi
vti no debent dalmatica
xxiij di cois Sed hodie ob
indifferent vtunt et pnt
ar lxxv de ieiunio et vj
q ij epus / Innono testo
supsit inicia ab aplis qui
septe viros boni testioij
plenos spu sco dyacones
elegint quor maximus fuit
btus stephanus xxj di c i
v fi / Dyacones sunt quos
in apocal legimus vij ettiam
angelos hij sunt vij candela
bra aurea hij sunt voces
tonitruor qui pace annunciat
pdicat exeunt mesam et
ponunt sacdotibz tu sacra
bndicunt assistunt ante
sacdotes et orant xiij di
dyacoin / Presbiter tu or-
dinat epo eu bndicente
et manu sup caput eius

ponente et omes psbiri q
pntes sunt manus eius
ms manus epi sup caput
illius teneat xxiij di psbi-
Sacdotibz et dyaconibus
manus imponit ab epo tactu
bn li et hec si dict in oro
d j de sacris is c vlt xx
iij di quorndam et cor co-
secrato e silis xvj q i S
ecce euident Sed dra e
quia epus et omes psbri
qui ibi sunt sup caput p
sbiri ordinandi imponunt
manus xxiij di psbi ita
q epus tm tangat eu p-
sbiri debent elevare ita
q no tangat / Sed dyaco
solus epus manus super
caput illius ponit xxiij
di dyaconus / Ite sacdos
cu ordinat orario vtro
hmmero ambiat scz ut
qm inpetrat pcipit csiste
re pspera et adusa virtu-
te sempe ornamenta vtro
cuspecto appareat hmmero
et apte sue ordinationis
ita cservet ut de vno cod
ex orario cruce pit et vtro
hmmerum pmens signum et
in suo ptore xxiij di ecclia
stica / Ite in sua ordinatoe
ab epo recipit planetam
xj q i epus pbri et ar
j de pen degradaco v in
remotone c vj / Presbiter

gce latine senior in pma-
no etate vel decrepita se-
nectute / Sed pro honorem
et dignitate quam accepit
pbri nominant / Ideo aut
pbri sacerdotes vocant quia sacra
dant sicut epi qui licet
sacerdotes sint tamen pontifi
catus apice non hnt quia nec
crismate fronte signant nec
paraclitum spm dant Unde
apud veteres ide epi vel p-
sbri fuit quia illud nome
dignitatis est non etatis xxi
di cleros vero psbit non pro
canicie capit sed pro sapia
psbiti sunt vocati lxxx
iii di § psbitorum et c. se
Ad psbrum ptinet sacrm
corporis xpi et sanguinis do
in altario dei cficere orones
dice et bndice dona dei xx
v di c. i § ad psbrum / Iste
maior et minor sacerdotu
discrio in novo testamto
ab ipo xpo sumpsit exordium
qui xii aplos sicut ma-
iores sacerdotes et lxxii duos
discipulos quasi minores sa-
cerdotes instituit / Petro vero
quasi in summu sacerdote elegit
xxi di § i vel b. / Iste tn p-
sbit ordinatus manus eius
non crismate sed oleo inun-
guntur ar. q. de sacra. unct
c. uno § ad exhibend vero
manus et xxiii di p. / Epus
tn ordinat duo epi teneat

ewangeliorum codicem sup capud
eius uno fundente sup eo
bndcom reliqui epi omnes
qui assunt manibus suis
capud eius tangant xxiii
di epus et inungi debet
in capite et manibus. i.
de sacra unct c. uno. § ii dicu-
nt ibi quod epus inungit
Consecrari debet epus
vero metropolitanus eligit
ab omnibus comprovincialibus
epis vel saltem a tribus de
mandato arcepi vel a duobus
cum arcepo ita tn quod absen-
tes sint consensum exprimant
litteris et si fuit dissensio
inter epos maiori numero me-
tropolitanus consentiat qua
arcepus sine tribus epis vel
duobus si epi sine consensu
metropolitani pnt epm
consecrare et debet die dnica
hora tia consecrari i. c. Si
arcepus insi et c. nec epi
lii di c. ult et lxv di p
totu et lxxv di c. i et ult
et quod sint tres epi c. de sbia
de consecratiois lxv di. por-
ro. / et debet epus petere co-
secracom infra tres menses
a tpe cfirmacois lxxv
di. quin / Sed qui epus de
sua sine mandato arcepi
fuit a tribus consecratus infra
duos menses se metropo-
litani sui pntet apostolicus
ut ab illo monitus ecclia

instructus inserit duos menses
plenius quid observare debeat
recognoscat et si neglexerit
in synodo metropolitanus a fratribus
corrigatur et si fuerit infirmi-
tate impeditus hoc suis litteris
indicare metropolitano pote-
rit lxx di quisquis ¶ Episcopatus
~~officium~~ vocabulum inde
dictum est quod ille qui episcopus
dicitur vel efficitur ut super intend-
tur
curam scilicet subditorum gerens
scopi enim grece latine inten-
de dicitur episcopi enim speculatores
interpretantur ¶ Ipsa speculatori-
e positus in ecclesia dictus
eo quod speculetur atque perspi-
ciat, populorum infra se positorum
mores et vitam xxi di cleros
vel episcopatus ¶ Ad episcopum pertinet
basilicarum consecratio unctio
altaris et confectio crismatis
et ordines ecclesiasticos distribuit
ipse sacras virgines benedicit
et deprehendit unusquisque
in singulis ipse est enim pre-
dinator in cunctis xxv di
c i § ad episcopum ¶ Iste archiepiscopi
et primates debent consecr-
ari ab hiis episcopis suffraganeis
omnibus aliis suffraganeis
personaliter venientibus ad
consecrationem nisi essent gravi-
ssima necessitate impediti
tunc consentiat per litteras
lxiiii di quod et lxvi di c
i et ii et c vlt in fine et
ii c ¶ Si archiepiscopus et debet
in summa ecclesia consecrari ut
duobus capitulis ultimis hoc
est viii de iure quoniam ¶ Sed hoc
oportet de consuetudine quod nullus archiepi-
scopus
patriarcha vel primas con-
secretur nisi a papa vel ab aliis
de mandato ipsius ar xciiii
quia prudenda et petere debet
pallium et eo uti potest dicitur
§ de usu pallii per totum ¶
Ipsa debet consecrari ab
episcopis cardinalibus qui quo
ad hoc fungunt vice me-
tropolitanum xxiii di in
nomine domini § quia sedes
¶ Iste solus romanus pon-
tifex qui an ympnum an-
gelicum consecratur et post modum
missarum sollempnia incipit
et perficit in die consecrationis
sue potest ordines celebrare
¶ Ceteri qui nec episcopum et
clericum consecrantur quia consecrati
concelebrant principaliter
celebranti ne dimidatum
ministerium vitiatur non tunc
debet ordines celebrare
ut de elect quod sicut § sup
eo ¶ De forma seu de substancia
ordinis videntur esse ista
¶ Sed quid erit si aliquid
obmittatur de istis nunquid
tenet ordinacio videtur quod
non quia generaliter dicit canon
quod si aliquid est obmissum
de hiis que fieri debuerunt nichil
est actum xxxviii di que

que ipis / Item si epi or-
dinacio non fuerit benediccio
sed fiat alia dicta oracio
quia forte non bene videtur legem
non tamen ordinacio xxiii dis
quorundam / Item si unus vel
duo epi consecraverunt alium non
tamen consecracio nisi sint tres
epi lxvi di · provinciales
et lxv di porro / Contra
videtur · i de sac unc c uno
impn et de sac it c i et ult
Sed obmissis opinionibus
dicas quod ubi inveniuntur in istis
ordinibus quod aliqua debent
fieri de quibus non constat an
sint de substancia vel non omnia
intelligas esse de substancia nisi
inveniatur expressum in iure
quod non sint de substancia / Unde
si aliquid tale de quo du-
bitatur utrum sit de substancia fuit
obmissum post ordinacio ite-
rari exterio quasi nichil sit
actum quia non intelligitur esse factum
quod necessarium esse factum lxviii
di pbri et de cons di v
Solempnitas et dic ut i
de pbro non bap to & non f
host / Sed si quid fuit ob-
missum de quo est expressum
quod non est de substancia non debet
ordinacio iterari sed quod ob-
missum est statuto tempore ad
huiusmodi ordines conferendos
debet caute suppleri · i · de sac
uncto c uno in pri et de
sac it c ult / Item si epi

libros non tradidit vel calicem
vel urceolum vel candelabrum
vel hostiarius non tetigit ho-
stium vel campanam non pul-
savit vel similia que le-
ma sunt obmissa fuerunt
forte talia contempni po-
terunt nec obmittuntur ordinacio
ff de ne in ppi l i § finali
maxime tamen quod tradatur
in signum execucionis gesse
ar b de cons c ii ho / Ex-
pressa sunt aliqua in iure
que non de substancia ordinis sto-
tpns · i · c · Sane et c con-
sultacioni / Ho etus i c
tol non est lxxvii di Sub-
dyaconus et c in veri / Ite
unctio · i · de sac unctio c
uno in fi et de sac it c
i / Item quod ordinandus
in pbrum vel dyaconum re-
cipiat manus imposicionem
ab epo tactu corporali · i ·
de sac it c ult g ut b
c § psbr / Item quod a pro
epo ordinetur · i · c · quod tu-
sicacom et c Sepe l v /
Sexto quod aliquis accipiat
plures ordines simul vel
omnes fi nat debitum tempus
institutis · i · c · lius et c
dilectus et i de eo qui fur-
or r eo h / Sunt autem
quedam de quibus nescitur u-
trum sint de substancia vel non
ut missa et quod tamen ordi-
nans cum ordinandi sunt

ycenni et similia q intelligas
esse de subia ex qno expssim
contrarium no inuenit E
eruus sit de ordinat a symo
niac vel symoniace d. vt
j. de sy. § quis possit Item
quid de excommunicato vel furtiue
vel p saltum ordines recipi-
ente d. vt j. de cli. ex m.
et duobus tytulis sequentibus

De scrutinio i ordine faciendo

Scrutinio visum est de elec
tione vni de eorum
examinacione est videndum
examinat autem epus si vna
sit prudens si docilis si
moribus tpatus et in etate
certa que no. xxiii di q
epus Cum vo epus ordi-
nacionem facere disponit oes
qui ad sacrum ministerium accede
volunt feria quarta an
ordinacionem euocari sunt
ad ciui. te et tunc epus ex
late suo eliget debet sac-
dotes et alios viros pru
dentes qui ordinandorum vi
tam genus patriam etate
te institucionem locum vbi
educati sunt si bn litterati
sunt lege di instructi fide
catholicam teneant et caue-
ant. Si quis de vicet vt
mi9 dignus et no ydoneum
ad sacros ordines suscipi-
endos epi manibus applicet
qs si fecerint dignitate
ecclesiastica carebunt xxiii di
qn epus vel ptinet ad ar-
chidiaconos ordinandos ex
aminare j. de offi archid' ad
hec § Ingnada ex tu ordinat
ab epo petit si sciat illum
que offert dignum ad illum
ordinem suscipiendum et ipse
videt q quantum humana fra-
gilitas nosse sinit scit vel
testificetur illum esse dignum
vel illum debet dignum es-
timare quem indignum esse
no nouit Si autem illum
indignum esse cognoscat
epo vel metropolitano
priusquam ad hmi9 scrutinium
veniat secreto studeat in-
ciare j. e. c. vnico Et or-
dinandus si ab eo petat in-
debet pde impedimentum
xxiiii di c. vlt et lxxxi
di. tanis hec c. dum si sit
manifestum alias no

De ordinat ab epo q renunciauit episco-

Dictum est s. patum
q etiam debent recipe
ordines a suo epo Sed quia
aliquando epus renunciat
epatum vel ex q incautus
ideo subicit hic quid sit d'
ordinat ab isto et po de
ordinat ab epo qui re-
nunciauit epatum Et p9 de
ordinat ab excommunicato
Si quis ergo recipiat or-
dines ab epo qui renunciat
epatum distinguitur aut
renunciat loco tm aut lo
co sil. et dignitati Si ve-

intitulavit loco tantum potest conferre
omnes ordines si ab aliquo
episcopo fuit rogatus / Aut re-
munciavit loco et digni-
tati tunc iterum distinguitur aut
contulit minores ordines aut
sacros / Si minores contulit
quia quilibet a non episcopis conferuntur
in sua descione potest et ad
maiores si ydoneus fuit
promoveri / Si sacros distin-
guitur aut recepit ordi-
natus sciens quod indignum
se fecit execucionem officii
non licebit aut ignorant
et tunc si ignorancia crassa
fuit et supina potest cum
eo episcopus dispensare j e t.
p. et e vo quae scien. l.
ignorant recepit dispen-
sat quod talis ordinator
execucionem sui officii non
licebit / Et ideo aliquis fit non
potuit j q j statim et
j q vij daybertum / Ordinatus
vero ab excommunicato vel heretico
quis recepit ordines distin-
guitur aut enim recepit sacros
ordines a tali et tunc secum
non dispensatur ix q j or-
dinationes et ar. j e t. j.
aut recepit ignorant et tunc
potest cum eo episcopus dispensare
j e t. ult. / Non excommunicatus
et hereticus etiam conferunt or-
dinem ix q j ab excommunicatis
et c. ordinationes / Sed vi-
gesima ix q j c. j. ubi dicit

quod nullo modo debet consecratio
que ab excommunicatis est celebrata
dicit quod ibi non fuit servata
forma ecclesie vel dicas quod
non debet consecracio quantum
ad excommunicatum quod quia non
habet dare non potest j q j quod
per fectum / De etate et qualitate
et ordine preficiendorum

Visum est a quibus et cui
possunt clerici ordinari
hic subiciatur cuius etatis et
qualitatis debeant esse qui
debent ad ordines promoveri
Et ideo videndum est primo de
etate et secundo de qualitate
ordinandorum / Etatis defectus
repellit ab ordinibus lxx
vij di. in vetiti et ex. de etate
et qualitate et secundum iuxta an-
tiqua domini sinodi promo-
vebantur ut lxxvij di. /
In singulis quibusque et c. mo-
nachus secundum hoc potest quis presbiter
ordinari cum quo attingit
xxv annum quod patet ex eo
quod talis potest eligi ad dignitatem
et ad regimen ecclesie paro-
chialis et ad alia que habent
ordinem presbiteralem annexum
ex. de etate et qualitate et
c. licet canon l. vj. Et quilibet
talis prelatus presbiter esse debet
et potest compelli per subtrac-
tionem beneficii j e t. j. et
c. preterea et c. cum sit / Sed
minimus episcopus potest compellere
clericos beneficiatos clericos

ad ordines suscipiendos vi-
q no qr nec arcte copelli-
mr itu et eps in bitum
ordinas det a mali pme
subiace lxxiiij di c i et
ij / Supple sic distingue
qr aut eps vlt compelle
clericu ad suscipiend ordine
a nexu in bnfico nl digni-
gna lz vz clericu in archi-
diacom vlt eps coge ut
fiat diaco nl clericu i
decanu a presbrum abbem
nl ppositu ut fiat psbr
tunc pt p subtractione
illius bnficij nl dignitat
compelle . j . e . c . ij et c .
de elect cu in cunct et lx
di Innocencius fallit in
uno casu cu p electone
et cofirmacone suam sine
culpa sua fctus e neris
ar c de electis cu in cunct
ibi Si canones no ob-
sistant / Corunda tn hmoi
casum no admittunt p
decret . j . c . c . i . nisi sed
illa intelli cu culpa sua
contrax impedimentum / Aut
vlt eu coge ad suscipiend
ordine no annexum bnfi-
cio nl dignitati subdisti-
guit qr aut neccitas nl
utilitas eccie exigt q q s
ad illu ordine pmom aut
no pmo casu itm sub-
distinguit qr aut ille
clericus excusat se rone timis

q s fe d t comisisse aut rne
alterius impedimenti q d t
se incurrisse aut sola volu-
tate / Si excusat se rone
cmis cmissi debz eps ex
mone inferiores ydoneos c
ad ordine illu et ipm c-
dicentem remone a bene-
ficio q d optinet in eccia
nisi al sit vl et utilis z
necius eccie . j . e . c . quer
et ita pt intelligi lxxiiij
di consuluit / Si vo excu-
set se clericus rone alterius
impedimenti puta p inf-
mitate nl aliud impe-
dimentu tpale nl ppetuu
no pveniens ex delicto
suo no e cogendus qnia
afflicto no est addenda
afflicto . j . de cle egro c
i . Et si cogeretur eius appllao
esset admittenda sicut d-
de tutore cui q excusaco
no admittit ff qn absit
l . i . § Si quis tutor / Si
aut sola voluntate se
excuset nulla alia cam
pretendens tunc qr no vult
debet copelli appllone r-
mota ad ordines p sub-
tractionem officij et bene-
ficij . j . e . quer et lxxiiij
di . c . iij et iiij . ubi vero
no exigit neccitas nl uti-
litas eccie no debet cleri
coge in bitu et si facit .

promouendum e. lxxiiii di. c. i.
et ii. et c. v. ista racione dicitur autem
exigente vtilitate ecclesie quando ec-
clesia indiget aliquibus
ministris et non sunt in ecclesia
alii ydonei preter istum quem
episcopus debet compellere vel quia
vtile est quod talis subdya-
conus sit dyaconus et talis
dyaconus sit presbiter. Defectus
est quando indiget ecclesia ministro
et nullus alius ydoneus
est in ecclesia preter illum vel quia
non licet ecclesia clericos promotos
in parrochia. Recipiens de sacerdote pro-
chiali qualiter promoueatur
dicitur vt s. de elect. § Sed est
de electione. Etas vero in
episcopo est quod compleuerit xxx
annos s. de elect. cum in cunctis
nisi in R. Idem est in abba-
tissa vel priorissa vel vbi
priorissam monasterium guber-
nat s. de elect. indempnita-
tibus l. vi. In personatibus
et dignitatibus in quibus
non est annexa cura animarum
potest episcopus dispensare cum
illis qui annum xviii compleue-
runt vt i. c. permittimus l. vi.
Si autem sunt simplicia pro-
vinciam an. q. l. potest episcopus
dispensare lxxviii di. presby-
teris et i. c. indecorum.
Episcopus debet esse subdyaconus
quando eligitur i. c. a multis.

Item qui promouetur ad ecclesiam
prochialem debet esse in sa-
cris ordinibus quando promouetur
tamen si esset in minoribus ordi-
nibus potest episcopus dispensare
i. c. preterea hoc licet non sit de
minoribus potest tamen sine
dispensatione aliqua promoueri
i. c. licet canon. Si illiteratus ad quem l. vi.
Generaliter ordinandorum scien-
tia in eis non solum etatis sed
vita et mores et scientia re-
quiruntur s. de electis cum in
cunctis et i. c. indecorum
et c. cum et c. preterea. Item
de istis dicit apostolus i. ad thy-
mo. iii c. oportet episcopum irrepre-
hensibilem esse. vnius vxoris
virum. sobrium. prudentem. pru-
dentem. ornatum. hospita-
lem. doctorem. non vinolen-
tum. non percussorem.
sed modestum. non litigio-
sum. non cupidum. sue do-
mui bene prepositum. Istam
regulam declarat Gratianus
in decret. xxxv. q. i. di. § Hec
autem vsque ad l. di. et
lxxxi di. vsque ad xcii. vn-
de versus: Primo papiri quod sit sin-
ceritate presul monogamus
sobrius. prudens ornatus.
et hospes. Castus doctus
non percussor non litigiosus
non cupidus bene dispositus
non neophitus nec. Talis

aplica q psit regula missit
Et licet aplus videat in epo
regula posuisse tamen f'm Aug
et alios extendenda e ad alios
ordinados lxxxi di c i Et xxx
iii di cognigimus Debet enim
ordinandus esse sine crimine s accu-
satione vel dapnatione digno
xxv di c i quia vero pene
q nam e ut sine pecto a's
sit s3 tal eligat cum 9 comparacione
alia grex ditant xxv di
§ Nunc aute si vo pctm
est occultu no posset impedi
s de tem ord extenoe qa
pcta occlta vindicta no sunt
xxxiii q v Sana Ideo no e
compellendus sed monendus
pctor occultus s e c vlt
Sunt autem sm host et t
qua or 9sideranda Pm est
quantitas crims s vtr s sit enor-
mis vel mediocre in hoc 9side-
rat qntitas crims Secund
e qualitas crims vtr s sit
occultu vel manifestu Tercium
modus publicationis s an
sit pcpis evidencia publi-
cum vel pnedict famam vel
spontanea 9fessionem in iu-
dicio Istis tribus mod sit crime
notorium s de cohi cl et in
c vlt Quartu sacrm pe-
nitent s si egit veram pniaz
vel simulatam Si crime est
enorme et manifestum ut
simul 9curant quantitas et
qualitas no pmonetur

et si pmonet' deponit' nec
diu indigna restituit' p9 qua
cunq pniam l di minor
Si vero enorme e et occltu
monendus e ut abstineat
et no cogendus qr solum
deum hab vltore xxxiii q
v Sana et pacta pnia
pt in officio suo instare
et ad maiores ascendere
s de te ord extenoe et
s de symo extnc pt reos
homicidii s de te ord c
vlt Si vo fuit mediocre
et occltum acta pnia et
pte ipms poat i suo of-
ficio remanere et ad maio-
res pmoveri fortius qua
in alio casu l di de his vo
Si mediocre et manifestum
et 9uictu e in iudicio vel
crimine pborum 9fessus
no pmonet' sed pmotus
deponit' lxxxi di Si quis
clericus Si vo publicu e p
cpis evidencia vel spon-
tanea 9fessionem pacta pe-
nitencia poterit cu eo misericor-
dit agi sm q visum fuit
suo epo xv q vlt Si qs
psbitor et l di psbit et
hic intellige q veram pniaz
egit qr si simulata no re-
stituet' l di ut 9stituet'
Bigamo a. vni q vxoris
vir no plures dr ut s de
biga. pterea Solvimus et

no vinolentus debet esse quia
dicitur vitare debet intemperancia
potus et cibi d[icitu]r ut j de vi
et ho cle § ite a crapula et
§ ite a cibo ¶ prudens debet
esse ordinatus et debet habere
in se triplicem periciam scilicet sacre
scripture ut xxxvi di perlecto
et xxxviii di presertim ¶ Item
sclarum liberalium xxxvii di sed
contra et § se / ite secularium
negociorum xxix di perlecto / na[m]
sacram scripturam et disciplinam
ecclesiasticam debet scire ad subditorum
animas informandas xxxvi
di c ij et § cum et c ult
debet eciam scire scias sclares
ad erudicionem ut possit discer-
nere verum a falso et per eas habere
aditu ad scias pijetatem et gra-
maticam dyalecticam et rethori-
cam quia docent et erudiunt
spaliter homines ad sacram
pijetatem non autem ad volup-
tatem vel delectacionem debet
scire sicut arismetricam ge-
ometriam musicam et astro-
nomiam que licet in se contineant
veritatem tamen non docent
ad pijetatem ut xxxvii di
§ cui quod et c si quis gramma-
ticam / ita beatus Jeronimus fuit
ab angelo correptus in libros
ciceronis legeret eo quod vi-
tamus paganorum sicientes in-
tenderet xxxvii di legimus
r posse tamen legi libri gen-
tilium et poetarum ut eis posset

vindici et si quid bonum in eis
invenimus tamquam proprium
summat lectori et ad bonos
usus convertat non quia illi
dixerunt ita sed quia in se
bonum est xxxvii di turbat
qui de mensa si quis vero et
c relatum in fine / hic enim
fecit paulus xx d. ¶ Si quis
in ad intoruni et ¶ sed de q.
di v. inquam et Aug xxvj
q. ij nec mirum pn / Item
debet habere periciam secularium
negociorum quia non solum spiritua-
lia sed eciam temporalia debet
subditis et inter paucitibus
instruere xxix di perlecto
§ decrevimus n in prudem § p-
desitam et lxxxvj di sicem
¶ Adde quod dicitur § de electis
§ ij et § ult ¶ Sed inquam
laycus qui non scit litteris possit
recipere ordines vel caracterem
d[icitu]r ut j decr per sal p i pn //
prudens debet esse sacerdos ut
in moribus et verbis prudentem
indesignat ordat vn in
cant quene sponse .i. predica-
tores tintinnum compant xlin
di § r tintin- enim e aial
valde prudens ¶ Ornatus
debet esse ordinatus duplici
ornamento scilicet interiori et exte-
riori. interius ornamentum
in virtutibus consistit quibus
debent esse ornati ethia et
propterea sacerdotes atque plan-
ne alias male sedentes

in cathedra nimia faciat
cathedre xl di. multi evtimus
ornamentum consistit in gradu or-
gine incessu habitu cibo et potu
sed ut j. de vi. et ho. cle. § iste
a capitula in libus § sic et
de cle. coniug. § volt v consu-
rium. Iste debet esse hospes
i. hospites recipere. Ita domus
clericorum omnibus debent esse
communes xvj. q. i. quia et ho-
spitalitatis hortatorem esse
non potest qui domum suam
hospitibus claudit. xlij di.
§ i. Et quia Abraham et
loth pro eo quod hospitales erant
angelos recipere meruerunt
ut ibidem. Sed circa hanc ho-
spitalitatem est modus et
discretio adhibenda quia aliqui
petunt quasi ex debito ut
predicatores et prelati et tunc
distinguere quia sunt noti
aut non si sunt noti et
constat eos missos vel in-
stitutos ad predicandum vel
ad prelaturam recipiendi
sunt. Si vero sunt incogniti
vel dubitatur an tale offi-
cium sit eis commissum primo
debent examinari an ita
sit quia circa maiora peri-
culum vertitur. Non enim das
eis tantum temporalia sed accipis
ab eis spiritualia in quibus
vertitur magnum periculum xl.
ij di. quiescamus et § de-
clarat ubi periculum l. vj. §
Alij petunt propter sustentacione

corporis et tunc siluit distin-
guere quia aut potes omnibus
dare aut non. In primo casu
indistincte dare omnibus in-
digentibus imitantes ad hoc
exempla loth et Abrahe
qui quia omnes indifferenter
recipiebant inter alios etiam
angelos recipere meruerunt
nec discernas inter pauperem
et pauperem. Non enim ex
vita eorum quos recipis
mercedem sed retributionem est
deus sed ex voluntate et
honorificentia multa et ex-
imia et perfecte xlij di. quie-
scamus in prin. et in fi. Etiam
ex communicato danda est ele-
mosina xj. q. iij. quoniam in fi.
idem intellige de quolibet
manifeste peccante nisi
propter securitate sibi neglexerit
iustitiam. Nam in tali casu
secundum Augustinum vtilius esurien-
ti panis frangitur v. q.
v. non omnis hoc est verum
nisi esurisset ad mortem
tunc enim qualitercumque ne-
gligat iustitiam debet pasci
lxxxvj di. pasche. Si
vero non potes omnibus
sufficere tunc secundum Ambrosium vi
esse considerandam secundum fidem
tantum loci temporis modi vincu-
lum sanguinis propter infirmitatem eta-
tis debilitatem conditionem atque
nobilitatem. Fidem quia

fidelis pfendus e infideli
Causam quia illi qui te-
net capti ab hostibus sut
alijs pfendi Locum ut si aliquis
incurreret ul in penis a'
supplicijs / na si omnibus
debet una iusto aut plg
Tpus qz si tpe sue afflic-
tionis nichil a te impetret
si tpe picli quo rapitur
iniuste ad morte· plus
apud te pecunia tua vale-
at qua vita mortui no
e leue pctm Modu ut
no toti uni nc simul effun-
dat opes sed discrete dispe-
sent nisi forte ex toto as
vellet relinquere seculu
Necessitate ut pp maxim
penuris pferant ita ut caz
pret na no qra i· d· no
det pp carnale amore
sed pferant pp ne sustenta-
tioni Etatem qz senes st
membz pfendi Debili-
tate qz claudi ceci valitu-
dinarij et qsiles sanis
debent pferri nobilitate
i· verecundia que ingenuos
pdit natales q maxime
attendi in hijs qui a diui-
cijs sine vicio suo cecidrunt
in egestate hec pbant
lxxxvj di no sati Sed po-
ne q pat tuus infidelis
et extraneus fidel egeant nc
potes subvenire utriz / quis
erit pfendus / R° si equaliter
indigent pat e pfendus
extraneo in exhibitione nutri-
menti et extraneus in dilectio-
ne· xxx· di c· i· Sed si fidel
mag indiget patri est
pfendus lxxxvj di pasce
Duplex e elemosina una
cordis et alia pecunie / Ela
cordis e dimittere aq° es
lesus na dae indigenti
aliquid quocis aliu et no
hec indulge' aute pecunie
quam bolmis & reddat
Elemosina cordis multo
maior e qua elemosina
corporis caritas ela sine ter-
rena substantia sufficit illa
vero que corpalis dat si
sine benigno corde tribuat
omnino no sufficit Item
una e corpalis egenti
dae quid q potis Altera
spualis dimittere aq° lesy
suis errata corrige dili-
quentem et reduce in via
virtutis errantes xlv· di
ta· et c· sc et sunt vij spu-
ales et vij corpales scdm
vij opa mie que in hijs
versibus qtinent / Visito
poto cibo redimo tego col-
ligo condo / Consulo· s· igno-
rante et dubitante con-
forta remitte consolare
fer ora / doctor det esse
ordinatus cui 9 doctrina d
qsiste in duobus· s· in dis-
ciplina correctionis et in

sermone predicacionis / indisci-
plina ut corrigat non ex
odio sed ex caritate et in di-
screta lenitate lxxxvi di. c.
i. ii. et iii. Unde Aug. sine
plectendo sine ignoscendo
hoc solum bene agitur ut
vita hominum corrigatur xxiii
q. v prodest et episcopus qui
crimina non corrigit carnis
impudicus magis dicendus
est quam episcopus quia nichil
illo pastore miserius qui
luporum gloriatur laudibus
perdit enim memoria meos
tremens obligata turpibus
et errori cui non resistit
approbatur veritas cum minime
defendatur opprimitur negligencia
quippe cum posset perturbare
perversos nichil aliud est quam
fovere nec caret scrupulo
societatis occulte qui mani-
festo facinori desinit ob-
viare lxxxiii di. nec error
et c. nichil. Pena talium
est deposicio lxxxvi di. dictum
impium et vi q. iii. cardinales.
Magnitudo etiam pene
et culpe ostenditur exemplo
Heli sacerdotis i. de symon. lz
Heli et xxxviii di. legant
et i. de off. ord. Irrefraga-
bili nec debet prelatus si
excedat crudelitatem corri-
gendo a subdito veniam
petere ne velit ex humili-
tate dum nimia servatur hu-
militas regendi frangatur

auctoritas lxxxvi di. cum
quia sepe ex conversacione pari
oritur contemptus dignitatis ff.
de off. presi. observandum. Secundo
si ex odio seu parcialitate si aliquis
prelatus quem punit quia in
causa rei familiaris non
ut vix pro peccato emittitur
xxv di. qualis. Iste doctrina
consistit in sermone predica-
cionis in qua tria sunt conside-
randa. Primum intus caritas
ardens. Secundo exterius
vita lucens. Tercio ipse actus
predicacionis. De primo dicit apostolus
si linguis hominum loquar
et angelorum caritatem autem
non habeam rc. de pe. di. ii.
evidencia. De secundo dicitur
Cuius vita despicitur restat
ut eius predicacio condemp-
natur iii q. vii. § tria nisi
aliter bene docendo et male
vivendo deum instruis quomodo
te debeat condempnare xl
di. multi. Unde Jeronimus ut lebe-
tum per cineres humidum fluens
lavat et non lavat. Ita
bona doctrina per malum doc-
torem animas credencium lavat
a sorde viciorum et peccatorum
lxxxiii di. § ult. et Aug.
i. q. i. dici sunt et xv q. ult.
c. ult. Pena istorum est quia
eis caligo tenebrarum re-
servatur. Crecus dicit debent
prelati quod si per ipsa cum quam
perierunt tot mortibus di-
gni sunt quod ad subditos

suos p̄dicionis exempla tras-
mittunt xi q. iii. Paisne et
q istos loquitur contra q xxi
v di Erac princeps ¶ Intro
salicet in actu p̄dicationis
sunt quatuor attendenda
s. tempus locus qualitas au-
dientium modus et quali-
tas dicendorum ¶ Tempus
ut non semper loquatur s.
temporibus optimis vn dicitur
in leuitico viii qui patitur
fluxum sanguinis immundus
erit et gg super illud apli
ad thimo iiii. ii. p̄dica verbum insta
optime inptime dictum
inptime p̄misit optime quia
s. apud auditorum mentem ipse
sua vilitate se destruit
si habet inptimitas oportu-
nitatem nescit hec probantur
xlui di Sic vero in fine
locus est attendendus quia
p̄dicatio fieri debet in ecclesia
vel in alio loco publico et
honesto non ante in privatis
domibus ne inde nascatur
suspicio heresis xxx di Si
quis ex vn moyses precepit
in exodo ut sacerdos thaber-
naculum ingrediens tintinabulis
ambiatur ac si dicat in
thabernaculis p̄dicandum xlui
di Sic vero cum medium
pre tamen aliqua bona
verba ab aliquo dici in aliis
locis inmodum simpliciter exhor-
tationis licet non in modum
p̄dicationis i. debet cum
ex iniunctio eam pre ¶ Iste qua-
litas audientium et modus
vel qualitas dicendorum sunt
considerandae quia sapientibus
et dignis potest p̄dicare alta
et profunda / Sed simplicibus
pauca plana et vtilia ¶
vn gg quod prudens est solli-
cita intentione vectoribus
ut ab eis non solum prava
nullomodo sed nec recta
quidem minime et inordina-
te proferuntur quia sepe dictorum
virtus perditur cum apud corda
audientium loquacitatis in-
cauta inoptunitate levi-
gatur et dum a p̄dicantibus
verbum ornatur vel politur
ab auditoribus vilis et
inanis iudicatur xlui di.
Sic vero ¶ Sic prudens non
aut gramaticam vel fabu-
las ioinis seu vetularum
debet p̄dicare quia hoc
tamquam nephandum et irre-
ligiosum prohibet gg lxxx
vi di cum multa ¶ Sed plans
et epus debet addiscere et
exemplum boni assumere non
solum a maiori vel pari
sed etiam a minori et iuvene
erudito vn dicitur nullus epus
propter ebrios senectutis vel
nobilitatem generis a parvuli
et minimis eruditus siquid
forte est vtilitatis et salutis
inquirere negligat qui
eum rebellis vivit et disce-

agit bona recensat mag dya-
boli qua xpi membrum esse
ondit et potius infidelis
qua fidelis esse mostratur
xxxviii di nullus / Et augus-
tinus sene a iuuene et ep̄t
tot amicorum a collega necnon
amiculo patris sui edocti
xxiiii q iii si hoc / Nota
etiam quod non debet cessare a pdi-
catione vel correctione propter
subsannationem vel psecutionem
xliii di sermo hic est bonus
si aliqui sunt boni inter
malos vel si omnes sunt
mali sed est spes de correc-
tione / Sed si forte peiores
efficerentur de pdicatione de-
tinere et dicere ut ieremia so-
lus sedebam quia amaritudine
repletus eram vel propter se trans-
ferre ad alium locum ubi posset
facere aliquem fructum / na
si nos psecuti fuerint in
una ciuitate fugite in
alia et in ps Erat elon-
gam fugiens et paulus
damasci psecutionem passus
videns ibi eorum pnam
nullum vel modicum fructum
adesse latenter pmurum de-
poni voluit ut alibi fru-
ctum faceret meliorem sicut
probant vii q i § hic tamen
contradi et § cum aut et c
ibi et xlvi di sit rector
adde quod dicit i de lib § vlt
Prelatus ordinarius non debet
debere ut i decli. peius. p-
totum / non debet platus esse re-
missus circa iustitiam et cor-
rectionem vnde Ambrosius dum
veniam prestat indigno leuem
lacrimula vel etiam vberioribus
fletibus ad plapsionis
contagium prouocat vniuersos
facilitas enim venie incen-
tiuum tribuit delinquendi
xxiii q iii est in iustitia / Item
non debet esse nimis seuerus
vel crudelis xlv di licet
i z y quia qui nimis emungit
sanguinem elicit iii di de-
nique sed miscenda est le-
nitas cum seueritate et
facienda est ex vtrisque quoddam
temperamentum ut neque multa
asperitate exulcerentur subditi
nec nimia benignitate
dissoluantur quia disciplina
vel misericordia multum destituitur
si vna sine altera teneatur
xlv di disciplina / Ideo
omnis qui iuste iudicat
stateram in manu gestat
in vtroque pondere iustitiam et
miam portat vel iustitia
compassionem licet fla vero de-
dignationem quamuis et iusti
soleant recte pctoribus in-
dignari xlv di omnis et
c vera nec debet esse facilis
ad sumenda vindictam
sed causa cognita et consult-
sup hoc sapientibus et

seniorib*us* debet p*re*ferri lxx
xvi di. Si quis vero quia
inclinis est de nimia iuua
gna de nimia senecitate
redde vom l. di. poderit
insi. et xxv. q. vlt alli-
gant et adde q*uod* d*icitu*r b. c.
s. pxi. Litigiosus phibe-
ordinari tribus de causis.
Prima causa est dictum q*uod* co-
sistit in doctrina p*re*dicacionis
quia cum sit superbus et arro-
gans nesciat humilit*er* docere.
Nichil enim inpudencius
est arrogancia rusticoru*m*
qui garrulitate auctorem
putant et para*ti* ad lites
in subditos tumide into-
nant xl vi di. s. i. Secunda
est dictum q*uod* attendi- tur
conu*er*sacionem quia litigiosus
solet esse adulator scurrilis
p*ro*ditor detractor malefac-
tus invidus ioculator
et ad in ~~vidia~~ iniuria vla-
scendam facilis xlvi di. clericum
et v. c. frequentibus Tercia
est quia cum ipse sit litigio-
sus et p q frequenter p*ro*uocet
alios ad discordiam non
posset discordantes ad co-
cordiam trahere q*uod* ex officio
facere tenetur. xc. di. p*ro*tot*us*
Cupidus non debet eligi
nec ordinari xlvii di. s. i.
et xlii di. s. i. et lxxxv. di.
florentinus Causa p*ro*hibi-
cionis est duplex. Prima quia
cupiditas est radix om*nium* ma-
loru*m* et auaricia ydoloru*m*
seruitus b. de q*ue*sti na q*ue* cupiam
et xlvii di. vir*oru*m et c. stro*rum*
Secunda quia eius mens
excecata cupiditate non
videt q*uod* spectet expediat s*ed*
semper videt an*n*o*rum* redditus
computat generius iniunctis
an*n*orum quia solem xlvii di.
sicut et iii q. v. accusato-
res p*ote*runt tunc etiam nego-
ciari in rusibz pout. i. ne
chi nl mo s. sunt aut
ten*s* Bene dispositus do-
mini sue dicit esse ordinatus
i. familie sue d*icitu*r aute
bene propositus familie sue
qui regit eam honeste a vi-
ciis ad uirtutes exemplo
et verbo trahendo xlvii di.
s. nec Causa huius est dupl*e*x.
Prima q*uod* non habz frontem
reprehendendi alios qui su-
os corrigere negligit ut
ibi d*icitu*r quia p*ro* sint deficie-
ntes cont*ra* eos decerne-
negligere q*uod* ita magnum
est q*uod* de p*re*cio*rum* indicat lx
xxi di. dictum nisi familia
sua nulla esset sine culpa
ipsius quia contraxit ad
sufficienciam ei non impu-
taret nec ipse repelleret
a p*ro*mocione uel ab aliis
lectionis actibus xlvii di.

c pnlt et vlt et s no em
psint tunc facit pma q
ea qp pea statut donec pbet
qrimd xvm di pnenit Sz
p9 qua ad cpatum sunt
p motu debet ee bn dispo-
situs domini sine i cathe
sine qr no debet cathiam
aliem n sit in etate lrrima
qmitte indecoz em est
valde ut hij debeat eccias
rege qui seipos no norunt
gubnac j c ex rone et
c indecoz et c se / Iste
nc cognicato nl interdicto
j c cu bone dc ut j de
cli exm s p mint et du
obz s se ¶ Iste debz p mo
nendos in sacdotes psep
diligent instrue et in
formac nl p alios vios
ydoneos sup dinis officijs
et ecclastic sacramits qualit
ca vite valeat celebrac
et si rudes ignaros psup
scit ordinac qd facile
pont depbendi cu ordinas
quia ordinati graunt pr
mant qr sanctius e in
ordinacone sacdom pau
cos bonos quam multos ma
los hre ministros qr si ce
cus cecu duc ambo i fo
veam cadunt j c cu sit ars
et s de electis impu ¶ Sed
quic reputat indignus ad
ordine det ad bnficium op
time ydoneus reputac

j c aacpimq ¶ Iste no det
plura eccia bnficia que
hent cura aiaz annexa
nl dignitate vni quantuz
psone excellenti vno tpe
qmitte sed singla singulis
lxxxix di singula et vii
q i in apibus dc ut j de
pben s nullus deci et s
se ¶ Iste no det laycos co-
stitue in eccia aliqua
yconomos nl vicedmos se
cularos pbatos j c ex rone
et lxxxix di volum9 nc
dispensacom vni ecce gpr
quis qmittat nl sibi co-
mtt qd si fecit excqmcat
lxxxix di decent xvi q
i epus ecc ¶ Neophitus
phibet ordinari xlviii
di s phibent neophiti
dni nouelli in fide a ne
os qd e nouu et fides q
est fides xlix di qm ¶
Iste neophita dn nouelli
in religione c di sicut
¶ Causa hui9 phibicois
e duplex pmo ne incidat
in supbia credentes qr
fides xpiana sine religio
nullo indigeat eis c di
s i et c qm ¶ Sca causa
est quia no sunt expti stu
tum ecce nl religionis
et ideo nesciret ee gnaros
nl se cotemparare p dnsi te

psonam sibi subditam c. di
dicunt. ¶ No aut pt nomina
eligi in abbatem b. de elect
cu tam cu in ingressu et c.
nullus religiosus l. vi. possit
tam in eccam ut ibi et ly
di cu sunt. ¶ Jte nc neophitus
pt eligi in aliqua platoz
vlom di ptotu. nc obstat
qd le. de bto nicol. bend.
et ambr. q neophiti fu
erunt electi lx di s. ipis
omnibus et c. neophitus
quia hc factum fuit ex inspi
racione diuina ar. j. de reg
uit. que a iure et c. q
ali. l. vi. ¶ Sed inquid no
nicius pt ad ordines pmoue
dnt quidam q no nec ad
minores etiam donec sit pbatus
ar. xix. q. iij. c. monasterium.
Alij dicunt q recipe pt mi
nores ordines s no sacros
q solu de sacris phibet
vlom di eqm et c. dicimt
qd de minoribus concedit
xxv di qualis et hc tendo
verius nec obstat illud
c. monasterium quia loquit
de ignotis ¶ Visis xiii
casibus regule aplice
videndum e etiam de alijs no
ne impedimentis que in eli
gendo vel ordinando simili
requirunt de quibus gra
cianus p sequnt indecenter
a. l. di. vsq ad lxvij. q

no sit solempnit penitens
nec criminalis no simus no
corpe viciatus no de pbro
vel alias illitime natus
no adultus in estudine
baptisatus no peregrinus vel
ignotus no maior etatis
no femina de quibus p
ordine est dicendum ¶ So
lempnit penitens no
pt pmoueri l. di. de peni
tentibus ¶ Causa huius
phibicionis e quadrup
¶ Prima e ordinis excel
lencia q no sunt digni
suscipe vasa id e ordines
sacros qui dudum fuit
vasa viciorum l. di. illud
licet enim pctm sit deletum
p pniam remanet tamen
aliqua cicatrix sine ir
regularitas que pripm re
pellit. l. q. i. ventum ¶ Secun
da e timor labendi ex
pristina consuetudine sugens
et psens memoriam c.
ius labem no hz lucidam
sacerdocij dignitate. lxi. di.
in sacerdotibus in fi. ¶ Ter
cia est scandalum ppli ut
in c. in sacerdotibus cum ihs
pnia no imponatur
nisi p crimine publico et
vulgatissimo q totam co
mouit vrbem xxvi. q.
vi. c. vlt. no posset clerico

sine magno scandalo, in
l. di. de his vero. Tercia causa
est quia non habet frontem
redarguendi alios cum ipse
reatus videatur se commisisse
eadem que corripit vel ma-
iora xxv di. primum et xlv
di. c. i. Cum solempniter
penitentibus dispensatur
in minoribus ordinibus
propter necessitatem vel utilitatem ecclesie
l. di. placuit ut abstinit
l. di. ex penitentibus. Ubi
dicitur quod episcopus ordinans scienter
talem debet privari potestate
ordinandi quia illum interdic-
tum ordinat sine dispen-
satione vel cum indiscrete
dispensat similiter l. di. si
quis in aliquo. Curiales
seu obligati ad raciocinia
fori vel manum mutila-
tum corpore viciati filii
presbiterorum et ultimo nati
possunt ad ordines promo-
veri de quibus dicitur i. in
suis titulis assignatis
Adultus in egritudine
baptisatus non potest ordi-
nari qui dum sanus esset
distulit baptismum et post timo-
re mortis constitutus desperatione
se fecit baptisare lvii di. c.
unico. Causa prohibicio-
nis est quia presumitur non
de penitens cum non volun-
tate sed necessitate videtur
baptismum recepisse et ita

presumitur quod non sint ei peccata
dimissa ut in c. predicto et de
pe. di. vii nullus. Sunt
tamen duo casus in quibus
potest talis promoveri Unus si
post baptismum fides eius et
vita probabilis apparuit
Alius si necessitas coegerit
clericorum lvii di. Si quis in
fine et dicitur ut i. apo. et
in bap. c. ult. Paganus
non debet ordinari dic-
tum i. de pe. ptom. Item
qui non habet legitimam etatem
ut s. c. c. i. et ii. Item
femina non potest ordinari quia
non licet mulieribus predicare
nec benedicere nec excommunicare
nec absolvere nec penitencias dare
nec iudicare quantumcumque
sint docte sancte vel religi-
ose xxiii di. Sacratas
et c. mulier xxxiii q. v.
mulierem i. de sen. ex. de mo-
nialibus ff. de reg. iur.
l. ii. Ideo non debet ordinari
quia non recipit caracterem secundum
et constat ecclesie impediente
licet enim beatissima virgo
dignior et excellencior fuerit
omnibus apostolis non tamen
illi sed istis commisit claves
ecclesie sive regni celorum
i. de pe. et re. nova quidem
contra xxvii q. i. dyaconissa
et c. Si quis rapuit in fi.

dr q io d. dyaconissa q. a
lagit omelia que ptinet
ad officium dyaconi et pbra
~~i. uxor presbit~~ i. uxor pbri
ul queda vidua bona

De sacra unctione

Sequens est dictum q
epus et sacerdos debet
inungi in sua ordinacone
seu consecratione ideo hic
subicit in generali de sacra
unctione cuius due sunt
spes quia alia exterior vi-
sibil et corpalis s. a interior
invisibil et spualis exterior
visibili inungit aia uncto
visibil est signum et sacra-
mentum et si digne sumit
agit salutem ul auget sed
dubio q designat ...

bone fame quo ad pxi
unde aplus xpi bonus odor
sumus quia epus dicit hic
bonum testio m ab hiis que
sunt intro et ab hiis que
sunt for. hc ungeto cap.
et manus epi consecrant
p caput mens intelligit
p manus opa manus in-
git oleo pietatis ut epus
opet bonum ad omnes maxi
ad domesticos fidei et cap.
balsamo caritat ut diligat
deum ex toto corde et ex to-
ta aia et tota mete et
pxim sum sicut seipm
Caput inungit pp aucto-
ritate et dignitatem et
ut ondat repntat psona
xpi de quo dr david sicut
ungentum in capite eius
Manus inungunt pp
ministeriu et officium ut on-
datur accipe ptatem ben-
dicendi et consecrandi
unde cu eas consecrator
inungit dr Consecrare
et sanctificare digneris dne
manus istas p istam unc-
tionem et p bndictionem
nram ut quecumq consecraverint
consecrentur et quecumq ben-
dixerint bndicantur ...

veteri testamento de capite in
ungebatur lxxv di. c. i. Sed
in novo testamento a capite
ad brachium est translata ut
non ungatur in capite sed in
brachio vel humero vel in
armo in quibus principatus
congrue designatur iuxta
illud factus est principatus
super humerum eius. et oleo
deliniuntur et caput episcopi crisma-
te consecratur ut ostendatur quan-
ta sit differentia inter auctoritatem
pontificis et principis potestatem
i. c. § unde in veteri ... ma-
gna est differentia inter eos i.
de sa. un. c. solite et xx-
vi di. duo. ¶ Catecuminus bap-
tizandus inungitur bis ante baptismum
scilicet oleo benedicto in pectore
deinde inter scapulas et
bis post baptismum scilicet crismate
sacro primo in vertice deinde
in fronte. In pectore bapti-
zandus inungitur ut per sancti
spiritus donum abiciat erro-
rem et ignorantiam et
suscipiat fidem rectam. Inter
scapulas ut excutiat ne-
gligentiam et torporem et
bonam operationem exerceat.
In vertice baptizatus inun-
gitur ut sit paratus omni po-
scenti de fide reddere rationem
unde per verticem que est superior
pars capitis intelligitur ratio
que est superior pars mentis
i. c. crisma. Christus ¶ In fronte
inungitur baptizatus ut

libere confiteatur quod credit. quia
corde creditur ad iustitiam ore
autem fit confessio ad salutem.
Sed ante baptismum ungitur
oleo benedicto tantum et post
baptismum sacro crismate quia
crisma soli competit baptizato
cum dicatur a Christo. ¶ Per frontis
confirmationem manus impositio
designatur que confirmatio
nominatur quia per eam spiritus
sanctus datur ad augmentum
et robur. Unde cum ceteras unc-
tiones simplex sacerdos vel
presbiter possit conferre confirma-
tionem autem non nisi solus
episcopus conferre potest quia de solis
apostolis legitur quorum vicarii
sunt episcopi quod per manus
impositionem spiritum sanctum da-
bant i. c. § frontem et
de con. di. v. de hiis manus
et c. se. Nec valet consue-
tudo quod sacerdotes dicant
confirmare. b. de con. sine quanto
... nichil conferret nec
obstat xcv di. pervenit
ubi presbiteri confirmabant quia
ad tempus illud concessit Gregorius
propter scandalum et indulgentiam
specialem. Sed hoc non posset
episcopus sacerdoti delegare
nisi esset episcopus vel archiepiscopus
ar. i. de con. et ubi al-
aqua dicitur ut eo. t. § agno

Vnctio extrema sic diffinit
Extrema vnctio est linitio
olei sanctificati facta ad
releuacionem vtriusque scilicet infirmi
tatis s. mentis et corporis Vel
Extrema vnctio est sacramentum
ex vnctione infirmis per oleum
sanctificatum facta conferens inf-
irmitati remedium contra
peccata reliquias et si expe-
diat allemacionem conferens
infirmitati Vnde ait Jacobus In-
firmatur quis in vobis in-
ducat presbiteros ecclesie et
orent super eum vngentes
eum oleo in nomine domini
et oratio fidei saluabit inf-
irmum presbiter et non alius
est minister huius sacramenti
et oleum de oliua ab episcopo
benedictum est materia licet pro-
bant. i. c. de bapt. et de
adoptione. seruorum for-
ma talis per istam sanctissimam
vnctionem et suam piissimam
misericordiam dimittat tibi deus
quicquid peccasti per visum
et sic de ceteris quinque sensibus quia quinque
loca secundum in principali ter
in vngimus s. oculi aures
os pedes et manus. Quidam
addunt pectus et re-
nes vel vmbilicum de quibus
est declaratio dominis licet
non oportet Vngitur in-
ecclesia secundum ecclesiasticum mo-
rem cum consecrantur altare
cum dedicantur templum cum

vnd talia i. c. de vngit
De sacramentis iterandis vel non
Dictum est de sacramento vnctionis
que aliquando obmittitur
. i. c. xxi. in prin. et i. c. i.
et de oratione huius subicitur
hic de ipsa et de omnibus
sacramentis iterandis vel non
videndum est. Primo quid sit
sacramentum quid signum
quid sacrificium secundo quot
sunt sacramenta tertio quot
eius species quarto quis effectus
quinto que sacramenta possunt
iterari et que non et quod
sit pena iterantis Sacra-
mentum est sacre rei signum
Item sacramentum est invi-
sibilis gratie visibilis forme
de consecratione di. ii. sacrificium et
c. sacramentum Signum est
res preter speciem quam ingerit
sensibus aliquid aliud faciens
ex se in cognitionem venire
de consecratione di. ii. signum
Sacrificium visibile est in-
visibile sacramentum i.
sacrum signum est di. sa-
crificium sacrum s. panis
et vini que sunt sacrifi-
cium visibile et signat
invisibile corpus christi
quod est sacrum ecclesie et
de summa trini. c. i. et bona
i. q. i. quinta et i. de
cel. misse cum marthe

Et nota sunt sacramenta septem
vii que in hoc versu continentur
Abluo firmo cibo purget unget
et ordinat uxor que bene di
cuntur vii secundum vii virtutes scilicet ut
baptismus sit sacramentum fidei
In baptismo enim fides initiatur
Extrema unctio sit sacramentum
spei qui enim inungitur sperat
spiritualiter et intrat ecclesie et
de mia dei | Eukaristia sa-
cramentum caritatis unde Augustinus
li. viii. de trinitate vocat hoc
sacramentum amoris | Con-
firmatio sacramentum fortitudinis
pro pugna spiritualem ad
quam ille confirmatur | Penitentia
sacramentum iustitie pro satisfactionem
in qua redditur unicuique
quod suum est | Ordo sacramentum
prudencie pro clericis scientie quos
decet esse in ordinatis | Matri-
monium sacramentum temperantie
eo quod lybido in illo sacra-
mento honestate excipitur
nuptiarum | probatur hec per
.i. de presbitero non baptizato veniens
et ti. proxi. et secundum sacerdotes et secundum ipsorum
de con. di. iii. omnia xxiii q.
vii di. rcs et de pen. di.
iii. Sacrificio et xvi. q. i.
secundum eccl. et de pe. di. i. viii
et xxxii. q. ii. et huius itaque
species sacramentorum sunt
due secundum aliquos quedam
sunt necessitatis et quedam
voluntatis | Sacramenta ne-
cessitatis sunt quinque videlicet
baptismus de con. di. v. c. i. et ii.

Eukaristia de con. di. ii. et si non
frequentius et i. de pe. et
re. omnis utriusque ut v. c. omnis
et de pe. di. i. non potest Extrema
unctio secundum ti. proxi. Sed confirmatio
et extrema unctio non sunt
ita necessitatis quod si bene salua-
retur homo sine illis nisi ea
contempneret recipere Et
non dicuntur sacramenta necessitatis
quod ea loco et tempore quibus
suscipere tenentur | Sacra-
menta voluntatis sunt duo
scilicet ordo lxxvii. di. c. i. et ii.
et c. v. et matrimonium xxx
q. ii. ubi non est | Vel dicit secundum
pe. et multiplex sacramentorum
aliud est necessitatis tantum ut baptismus
et hoc aliquotiens datur in
extremis dum non in forma ecclesie
proficit ad salutem et de sa.
tiberius c. i. et sacramentum
et dicitur necessitatis quod sine con-
tempnu quis salvari si contemptu
dimittatur de con. di. iiii. firmi-
ssime aliter si non contemptu bene
potest salvari .i. de presbitero non
bap. ptom et de bap. de-
bitum | Aliud est dignitatis
et necessitatis ut confirmatio
dignitatis quod ab episcopo et non
ab alio confirmatur et de consue-
tudine et secundum ti. proxi. et Infra
tem necessitatis qui si contemp-
neret non salvaretur | Aliud
est necessitatis et ordinis ut
penitentia eukaristia et extrema

vnccõ ordinis et ab ordiat
f. clanos ecclie b de sn̄ tm̄
c i § vna et j de pe et re
onīs et b t pbi c vno nisi
v articlo nccitatꝯ vbi qnis
posset ꝯfitei etiā laijco de
q di iiij dist c necitatꝯ quia
si contempnat nõ pt salnai
Alius est dignitatꝯ et voln
tatꝯ ut ordines dignitatis
quia a solo epo conferunt
b de epo qui re c c i Vo
luntatꝯ quia sine ill pt
quis salnai b de sn̄ tm̄ c i
v si Alius e voluntatꝯ tm̄
ut matrimo na sine illo
pt quis salnai quia no ex
pedit hoim ad regna cele
stia tendenti iiij dist xxxi
q v tunc salnabit Ista q
tuor sacramenta bapts eukar
istia matrimo ꝯfirmacio
se hnt sicut extendencia
et excessa quia bapts excedit
alia rone efficacie de q di
iiij pbapm Eukaristia rone
dignitꝯ et sctitatꝯ de q di y
mcl Confirmacio rone co
fentꝯ de q di v manus
matrimo rone signacionis
j de big debitu vnd v maior
m effcm bapts corpus in
esse Longius signo stat ma
nus ꝯsma misto Effectus
sacramentoꝝ est ut talia sit
sibilibꝫ qual ipe accedit i
bonis bona et mal ac fic
tis mala occasionalit i q
i dõ declaravit et de q di

y hec scta Bonis sunt ad
salute et malis ad iudiciu
vnd Aplus ait qui manducat
et bibit indigne iudiciu
sibi manducat et bibit ut
iij c hec scta vnd dt Cano
q sacramenta no debent con
ferri n pnitentibus xc
v di plend hic c viij de
pctis manifestis et p scel
ra no pssent alieni ne
gari sacramenta n p ad mo
nicom sceritu nec pubce
in gnali sctam de q di y
no pbibeat et b de te
or extenoc Cao h m
quis loci no hec in ist
tbus sacris f bapto ordic
et confirmacione de pmis
dnobus d i q i quida
quia neent fuaeda est
in iuria d ait iniuria
fici sacramento qui no ite
rad iterat qi pma collo
no valeat i q i Sacra
de ꝯfirmacoe hec expsse
de q di v dictu Reliqua
qua or sacra pnt ut
nr iterari de pna et
matrimonio et eukaistia
cottidie videmꝯ de exma
vnccone sili quocies aliqs
infirmat tu sit medicina
corpis et aie vn q appo
ni possit et debeat medicina
ar b t xxi § de v
de p a Jacobꝫ et xr v di

E

Illud ¶ Racio in quibus primis
quare non potest fieri reiteracio
est absque iniuria et quia
de prima tollere cum quod cor
imprimit caracterem in anima
qui eciam et de morte non
separatur ab ea unde si aliquis
resuscitaretur non esset rebap-
tisandus reordinandus vel
reconfirmandus ¶ Secus de aliis
minoribus sacramentis sicut probat
Augustinus i q i quod quidam et
xxxii q vii licite unde
ibi dicit glosa quod mortuo
altero coniugum desinit esse
vinculum matrimonii quia
illud vinculum ita est condicio-
nale quod nec in corpore nec
in anima nec durentur ¶ Secundo
homine mortuo dissolvitur
matrimonium et in hoc con-
cordat regula apostoli qui
dicit quod mortuo viro mulier
soluta est a lege viri cui
vult nubat in domino i
de frigidis imp. c. ult. Sed
baptismi caracter est inherens
anime inseparabiliter i q i
quod quidam et per illum
caracterem distinguitur anima
fidelis ab infideli ¶ Secundo
si dominus miraculo resusci-
taretur quis non deberet
rebaptizari sicut evenit
de lazaro ¶ Idem de ordine
et confirmatione quia caracterem
imprimunt ¶ De matrimonio
et aliis secus est de quod

Unde lazarus suam uxorem
non posset repetere postquam
resuscitatus est si eius mors
fuit naturalis ¶ Alii dicunt quod
fuit miraculosa et secundum eos
posset uxorem repetere quia
per talem mortem non desinit
esse matrimonium ¶ Alii dicunt
quod nullum sacramentum est iterandum
quia nulli sacramento est iniuria
facienda quod nullum sacramentum
est iterandum de consecratione di. iiii quod
et quod dicitur quod minora iterantur
ipsi videntur quod licet quodam
respectu dicantur iterari eo
quod sepius ab aliquo sumi-
tur quia eadem hostia non be-
nedicitur iterum nec oleum nec matri-
monium i de frigidis impotentibus
viri ante et penitencia tamen in-
ponitur cum solempnitate
sed licet privata imponatur
quociens homo peccat unde
ambo sunt unum est baptisma
una primaria est penitencia i di g
ut ¶ Dicas quod sacramentum
quibus modis dicitur iterari uno
modo propter efficientem utpote
conferentem vel consistentem et secundum
quod omne sacramentum est iterabile
quia idem episcopus sepius
conficit oleum et corpus
christi et ordines et baptizat
et sic de aliis ¶ Secundo dicitur
sacramentum iterari respectu suscipi-
entis nec tamen ab eodem idest
sacramentum non omnino sed specie

sensipit et hec iteratio est inquantum quidam et non in omnibus. Sunt enim aliqua sacramenta que pluries conferuntur quia instituta sunt in remedium malorum que frequenter accidunt: penitentia in remedium mortalium, eukaristia venialium, extrema unctio utriusque, et matrimonium in remedium fornicationis. Illa autem que caracterem imprimunt sunt indelebilis. ¶ Ratione dicitur iterari sacramentum si eadem verba in nomine super eandem formam in nomine proferantur ad eandem sanctificationem, et sic nullum iteratur, quia sic verba significantia viderentur insufficientis efficacie respectu sanctificationis illius materie, de quo dicitur in [...]. Si obiciatur de extrema unctione in qua videtur eadem forma verborum iterari super eundem infirmum, dicunt quod non iteratur forma super eundem infirmum quia aliter se habentem et sic alterat; hic est si ei altera infirmitas superveniat vel eiusdem infirmitatis magis fiat innovatio. ¶ Nota quod ubi est aliquid obmissum quod non est de substantia sacramenti, quod illud loco et tempore competenti debet suppleri [...] et ult. Si vero sit dubium debet totum iterari, ut [...] de conse. dist. iiii [...] de presbitero non bap. [...] secundum host. ¶ Item si scismatici vel excommunicati seu alii sepellierunt fideles

non consecrates sive infidelitatis vel inobedientie sacrificaverint vel in altari celebraverint, non debent corpora in huiusmodi nec vestes benedicte nec vasa sacra super altaria consecrari [...].
¶ Pena iterantis baptismum, confirmationem vel ordinem secundum leges est decapitatio, ut [...] bap. ut l. i. Sed secundum canones dicitur ut [...] de apo. et [...] bap. [...] qua pena

De filiis presbiterorum ordinandorum vel non et aliis illegittime natis

Inter alia ¶ Ideo que impediunt ordinandos vicium originis prestat impedimentum, ut in spuriis, adulterinis, filiis sacerdotum et aliis illegittime natis. ¶ Ideo videndum est quare prohibentur ordinari, quare dispensatio circa eos fiat, et cuius possit cum eis dispensare. ¶ Filii illegittimi prohibentur ordinari propter hec quod lex divina spurios et mazeres prohibet ecclesiam intrare usque ad decimam generationem [...] promotio [...] qui filii sunt [...] provenabile. ¶ Ratio prohibitionis legis divine est triplex: primo detestatio paterni criminis. ¶ Secundo quia tales filii solent esse imitatores [...] vi q. i. quis quis et c. cum militibus et [...]

di si gens anglor v sepe
solet filius similis ee pri
Etiam est c quia vilibus
psonis et infamibus com-
miti no debet dignitas clical
j de excess plat inter Sacerdotu
filij vel alias illegittime na-
ti si intrat religione mo-
nachor vel canonicor sen
alior regular in psede apo-
stolicam approbator ar. b de
noto q votu l. vi de inre
tor si al sint ydonei pnt
ad omes ordines pmonei
l. vi di c. i. et j. e. c. i. Reli-
gionis ingressus tollit
omem irregularitate vtu
q. in in si Et monachatu
omem maclam abstergit m-
ant de monachis in pri
Sed vir cont. s. q no tolli-
irregularitas p ingressum
religionis. j. de apost ex
litt et j. de penis quibusdam
Distingwe aut illa irre-
gularitas surgit ex ipso de-
licto et tunc no tollitur
p ingressum religionis
sed fauore religionis cu
eo dispesat. j. de eo qui
dispensat. j. de eo qui fur.
ord. v. c. i. hoc intellige cont-
ra d no surgit illa irre-
gularitas ex ipso delicto ut
j. de p. cau. Accedens tunc
p ingressum religionis tol-
lit illa irreglaritas Ita
q sine dispensacone pt ad
omis ordines pmonei ut

j. e. c. i. licet aliq dicat q
in vent casu tollit sed
refert vn ad facilitate
dispesandi ad dignitates
tame vel placom et psonatu
sen ad alia bnficia cura
aiar hntia no pnt sine
dispesacone se ap pmoui
et si pmoti fuint debet
remonei. j. e. c. i et vlt.
Si vo remaseint in sclo
no pnt ad sacros ordines
pmouei nec ad placom
nec etia ad bnficia cura
aiar hencia psonatus
vel dignitates sine dispe-
sacone sed aplice spali
l. vi di c. i. et j. e. c. i. et
vlt. Unde legatus aplice
sedis in hoc dispesac no
posset j. c. dilectus qd
h' intelligi vm de illis
qui no sunt missi alatere
nisi in eor pvilegio gtinet
Sed tn dmaleos legati q
quasi pars corpis ppe mtr
vi. q. iij. s. Si quis tn in-
litibus et. j. de penis fe-
lici l. vi maiore enim po-
testate hnt qua alij le-
gati j. de off leg. nolentes
et c officij l. vi. Item
epus dispesac no pt cu
illegittimis ut ad sacros or-
dines dignitates psonatus
vel bnficia quibz cura im-
minet aiar pmoneant

pt tamen ad minores ordines
et in beneficio curam non
imminet animarum dispensare
j. c. | Is qui defectum natalium.
li. vj. Nec obstant iura j.
c. de emes quia ipsa statuit ei gra-
tiam, in ordinem episcopi qui eum
sciens ordinavit et si igno-
ravit tollerat ut in fine
d. et j. c. proposuit in illud
c. contrasmissa intelligitur
de filio nato ex uxore
legitima ante sacerdotium et in
c. contra fuit indulgentia
et ideo expone ibi con-
sultacionem i. supplicacionem
Item filii sacerdotum nati ex
legitima uxore ante sacrum
ordinem de iure communi ad
omnes ordines et dignitates
possunt promoveri j. c. ad hoc
Sed nec legitimi filii sacerdo-
tum nec illegitimi cum quibus
dispensatum est a sede apostolica
ut ad sacerdotium valeant
promoveri optinere possunt
illam ecclesiam vel vicariam
qua pater eius habuit nulla
persona media qua prima
vel vicarius perpetuus ab-
sque dispensacione sedis apostolice
Secus si pater non fuerit
vicarius perpetuus sed ad
tempus solummodo ministravit ut
j. c. Presbiterum cognoscere
et c. se contrasmissa questi-
tuis quam ad correspondas

et c. michael | Sed in hoc
differunt inter legitimos et illegiti-
mos quia legitimi in eadem
ecclesia in qua patres eorum fuerunt
vel fuerint canonici vel pre-
lati possunt canonicari
duntaxat non ad alias dignitates
vel prebendas quas patres
eorum tenuerunt j. c. ad hoc
Sed illegitimi nec canonici
nec prelati possunt esse de iure
in illa ecclesia in qua pater
suus est canonicus vel prelatus
quia indecorum est ut in altari
officio illegitimus filius
impendio pater ministret
j. c. ad decorem | Sed idem
videtur de legitimo j. c. ad
abolenda || Ideo distinguere
sive hoc sit aut filius est legitimus
aut illegitimus Si sit illegitimus
non potest institui canonicus
vel persona in ecclesia seculari
in qua pater eius ministrat
j. c. ad abolenda et ex-
pone ibi maxime i. tamen
vel dicas filii natales s. et
illegitimi et maxime spu-
rii et tunc planum est
et in ecclesia regulari bene potest
esse monachi simul vel
canonici pater et filius quia
persone tales non prohibentur
intrare religionem ar-
gumentum illius c. ad abolenda
a contrario et j. c. c. i. Si est
legitimus aut prebende sunt

distincte aut no / Si non
sunt distincte pt fieri ca=
nonica qr no videt ei
succede. j. de preben. dilecto
Si vo sunt distincte disti-
guitur aut vt instituri
in illa eccl'ia in qua pat
eius ministrauit z tunc n
pt nisi media psona inter-
cesserit. j. c. ostitutis et c.
ad extirpandam / aut i ea
in qua pat no ministrauit
et tunc pt. j. c. ad hec et
c. cu decorem a cano ff n
nato e contra filius no pt
hre illa ecclam vl digni-
tate in qua pat ministrauit
nisi mediate ne pri filius
succedat qr in eccl'ia succe-
ssio ee no debet vm q.
i. aplica et. j. de iure
patrono consuluit. Sed nu-
quid ista phibicio extenditur
ad nepotes dt h' q sit qa
nomine filior etia nepo-
tes otinent ff. de vbor sig
liberor et ar. ff. ad mac
filius. Alij dicunt q no
ymo nepos pt hre illa
ecclam qua auus huit
inmediate quia pene
interpretande legu artande
sunt de pe. di. i. pene
ff. de lib' et post tu quida
et de vitu. inp. l. i. Ro
host' distinguit aut viuit
filius sacerdot' pat nepot'
tunc pt nepos optine
ecclam in qua auus mi-
strauit sic loquuntur iura
vltio allegata aut mortuus
est et tunc no pot nepos
obtinere ecclam quia in-
mediate alio succederet sic
intelliguntur pma iura
In collateralibus no phibe-
tur fiat possit s'm h'. hre
ecclam qua alter frat op-
tinuit immediate ar. j. de
off. dele. capte. Cognito no
e phibitum vi q concessu
s de trnsl' inter corp. Sed
quo patet p bai contra
aliquem q sit filius sacerdot'
si negauerit se ee filiu sac-
dot' Ro s'm h' si natus fuit
ex illa qua tenebat sicu
publice in domo v. concubina
presumitur filius illius sicut
ille qui nat' de matrimo'
psumitur filius qr pat est
ille que nuptie demostrant
ff. de inius uoc. qr mat'
et ita psumptione talis dicit
filius que talis cohitatio
filius ondit et quia fuit i
possessione filiacionis. C.
de fnis li. l. in. Sed si no
fuit natus de tali concubina
qualiter pbabit Ro eo
q ille appellabat eu pres
et communit ab omnibz appella-
batur et nomabat filius
j. de p bac. p tras et ex dilecte.

sola hēt quis cuius filius
apprbetur . i . de psump afferte
et statuet illi psumpcoi ni
ex ipse ptrarium pbetur . C . de
pba . no nudis et C de test
nec per pfessiones sed quod simili-
que dixit hebat cu matre ma-
trimonio concepit filium a saccdo-
te vel ab alio et post cum mat
sua divit ei quod erat filius
sacerdotis unquam potit esse
pbr et optinere bnficium
curam hns animarum hostiensis dicit quod
quia confessio matris non nocet
filio C de test . l . nz . pfessio
et ff . de hijs qui sunt sui
vel al . iur . filium hic et viij
nisi consciencia sua eum remorde-
ret quia qui facit contra con-
sciam edificat ad gehennam
i . de rest . spol . litteras Item
si aliquis non sit natus
de matrimonio et post pater
duxit matrem ipsius in uxorem
unquam iste de iure canonico
sit legitimus potit pmoveri
distinguitur aut pater po-
tuit illam legitime habere in
uxorem tempore conceptionis quia
tunc nullum erat impedi-
mentum legitimatus est filius
per sequens matrimonium et sucee-
det in hereditate tamquam
legitimus et ad omnes actus
legitimos admittetur et sic ad
ordines etc. et si mat post
filij nativitatem nubat al-
teri et post mortem mariti

nubat cum patre predicti filij
vel econverso pater duxit aliam
qua mortua duxit istam
secus si propter aliquod impedi-
mentum non potuit esse mat-
monium inter ipsos parentes
tempore conceptionis quia tunc non
legitimatur per hoc licet tollatur
impedimentum i . qui filij
sunt legitimi tota et manet
quibus modis etc. ff . l . a
pri . toll . vj . Item illegitime
natis tripliciter dispensacio ad-
hibetur aut papa magna
ut ordinetur et instituetur
in alijs ecclesijs a patria
si fuerint filij pbrorum vel
in quibus hoc si fuerint al
illegitimi i . c . pmem a qio
maior ut curam in patria
aliquo tamen medio i . c .
ex transmissa / quarta ut
in patria nullo medio
i . c . veniens et c . extra
dispensatum fuit cum illegitimo
ut posset ad ordines pmo-
veri et obtinere bnficium cui
cura imminet animarum unquam per
textum huius dispensacionis
potit plura bnficia optinere
dicit quod non in unicum i . c . is
qui defectum l . vj et si im-
petravit post dispensacionem
ut possit plura bnficia
optinere tunc prima dispe-
sacione / secunda dispensacio vel
licitis est uoniti i . c . b . / is
cum quo l . vj / Sed si meruerit

qꝫ pat̃ ei9 in illa ecclia i-
mediate instituit . i . e . c .
ij . Si vo cũ aliq° dispẽsat-
ur possit ad ordines p̃mo-
ueri . tantũ de minoribus or-
dinibus ẽ intelligendũ etiã
si dicat̃ qꝫ possit bñficiũ
optinere intelligi̾ de bñficio
sine cura vel dignitate . i .
c . liꝫ ar . i . de p̃e . et re .
Si ep̃us l . vj . Secus si di-
catur qꝫ possit hr̃e bñficiũ
cũ cura qꝛ tunc de maioribꝫ
et minoribꝫ ordinibus est
intelligendũ cũ sacerdos dꝫ
ee qui hꝫ curã aĩarũ . ſ .
de eta . et qual . c . i . et ſ . de
elec . lꝫ canon l . vj . Ep̃us
tamen p̃t bñ dispẽsare cũ
illegittimis vt ad minores or-
dines p̃moueat̃ et vt op-
tineat bñficiũ cui cura
nõ imminet aĩarũ dũmo
sit tale qꝫ p̃ ep̃m valeat
dispẽsari . i . c . ib . qui defectũ
l . vj . vt in canonia vel ca-
pella . Clericus legittimatus ad
actus ecclãsticos et sp̃uales
sit legittimatus ad actus sclares
dr̃ . i . q̃ filij sint le . ſ . legi-
timat̃ . Sequit̃ de s̃uis non
ordinãdis et corũ manumissione

Post impedimentũ origi-
nis agendũ ẽ de impe-
dimento cõdicionis quia
s̃uilis vilitas clericale nõ
accip̃ dignitate l . iiij . di . nõ
admittunt̃ . Videndũ ẽ qua-
lit̃ s̃ui possint ordinari
s̃uus ut sit si s̃uiut ordi-
nati sine manumissione
Et qualit̃ manu mittat̃
Et de s̃uis iudeorũ et paga-
norũ dꝫ . i . de iudeis ſ . vlt .
Nullus s̃uus sine ecclie
sine p̃nati debent ordinari
nisi p̃us fuit manu missus
l . iiij . di . c . ij . et iij . Causa
p̃hibicionis est s̃uilis
vilitas et clericalis dignitas
l . iiij . di . admittunt̃ et . i . c .
de s̃uorũ . S̃ui ecclie p̃nt
manu mitti et ordinari
retento ope cõio ad hꝫ vt
nõ immineant ecclie nec
accusent eam nec testificẽt̃
contra eã al̃ i s̃uitute
reuocet̃ l . iiij . di . qui ex
familis xij . q . ij . dyaconi
Et . i . c . de familis nimo ad-
hꝫ tenet̃ et ad honestas
opas lꝫ nõ sint imposite
nominatũ vt i c . dyaconi
nõ tamen tenet̃ s̃uire p̃pe-
tuo in ecclia in offo cleri-
cali nisi expsse sit dictũ
in manu missione et ordi-
nacione . i . c . ex libencius
et dato qꝫ dictũ sit nõ re-
uocabitur in s̃uitutem
si nõ s̃uiat ordinis nisi
ad monitus sit cõtumax . i .
c . nullus . Si vero sit s̃uus
p̃nati nõ debet p̃moueri
nisi p̃us a domino fuit
cõcessus plenissima libertate
ita qꝫ nullũ opus teneat̃
p̃stare patrono vel obsequium

tpale l. iiij di c. i. et ij et
c. quenq3 et c. vlt' pt tam
spualia retine s' nt sviat
suo dno in diuis al' v sui
tute redigat' si h' suit ap
positu v. mam missione
j. c. nullus et l. iiij di sic
ques v si. Si suus ordi
natus suit anq̃na mam
mittat' distingwit' aut
ordinat' sciente domino
et 9dicete tunc suus re
manet et restituit d°
cia si sacdos sit sctus l.
iiij di sicques et c. ex an
tiquis / ermida dicit q̃ iud
de sacdote. Si do sciete d°
et no 9dicete stati liber
est l. iiij di. Si suus sciete
aut domino ignorate, suus
ordinat' distinguitr a' scie
te epo vl pntatore aut
ignorate. Si3 sciete epo
vl pntatore q3 eet suus
stati effitit liber. Sed eps
vl pntator tenet' dare
dno duos suos eq3 bonos
l. iiij di. Si suus absctr
et h' si alt' tm scimt. Si
aut ambo scimt dabit
vnu ordinator et aliu
pntator. Sed si nent' het
vnde solivat dno restitua'
sm distinccoz que sequit'
aut ignorate dno et
epo et pntatore suit or
dinatus distingwit' aut e
i inoib3 ordinibus tm

deponit' et remanet s
uus l. iiij di nulli ex anti
quis et c. sicques a' v sacs
si e dijaconus dat vicariu
p se vl si no h3 ipe in
suitute redigat' l. iiij di
ex antiquis et eod' s mlc°
gaudet subdijacon' j. c.
inuitum et ar. 6 de eta.
et qual aulet / Si vero
e sacdos stati liber est
Sed amissione sui peculij
mltat' vt v c. ex antiqs
Si aut peculiu no het
suiat dno in officijs di
uis vt v c. sicques h' e
veru si infra annu a tpe
ordinacionis fuit a do
requisitus al' lib' erit l. iiij
di. Si suus sciete si Sed
monachus effitiat' vsq3
ad termin'' a tpe ingressus
pt eu tm repete. vltra
aute manet monachus
et liber vt in c. Si suus
sciete. Sed que e racio q
dns no pt repete suu
ordinatu in sculo nisi
vsq3 ad annu sed monachum
ad termin' pmior d' q si
sit sacdos tunc3 op3 et
pt defacili repeti / Si3 si
sit monachus occultatus e
n' pt ita defacili repiri
sed mains tpus dano
datur. Sequit' videre
qualit' mam mittant'
et p° quid sit mamumissio

Unde s(er)vitus s(um)psit originem
& quis possit manumittere
et qualit(er) manumissio est
datio libertat(is) quia quadam
q(ui)s in s(er)vitute e(st) manu
et p(otes)tati suppositus est sed
manumissus e(st) liberatus
a manu et p(otes)tate domini inst(itu)t(a)
de libertinis in pri(ncipio). ¶ S(er)vitus
s(um)psit origine(m) et e(tia)m manu=
missio a iure gentium q(ui)a
iure nat(ur)ali o(m)nes ho(m)i(n)es
liberi nascebant(ur). ¶ Sed iure
gentium tria gen(er)a ho(m)i(nu)m esse
ceperunt s(cilicet) liberi et his
contrarii s(er)vi et libertini q(ui) desie=
runt esse s(er)vi .i. di(stinctio) ius aut(em)
nat(ur)ale et c(apitulum) ius gentium &
xii. q. ii. cu(m) redemptor / Alii
dicunt q(uod) s(er)vitus s(um)psit ex
ordine sive iniur(iam) ab ebrietate
noe et ita vi(detur) q(uod) a iure
nat(ur)ali xxxv. di(stinctio) ecclesia v(er)o
no(n) esse ¶ Manumittere p(otes)t
q(ui) h(abe)t administrat(i)o(ne)m re(rum)
suar(um) ap(er)ta(m) e(tia)m xx annis
p(otes)t in(ter) vivos dare libertate(m)
e(t) q(ui) manum no(n) p(otest) l(icet) mi=
nor sed in ultima volu(n)tate
cu(m) q(u)o p(otes)t testari s(cilicet) in xiiii.
an(n)o p(otes)t manumittere. xii. q. ii.
§ diffinita v(er)o ¶ Ite(m) si sim(ul)
¶ Item ep(iscop)us s(er)vos eccl(esi)e b(e)n(e)
meritos xii. q. ii. quos de s(er)=
vis et eos no(n) b(e)n(e) meritos
d(omi)n(u)s h(abe)t debet e(tia)m p(ro) uno
duos eiusd(em) meriti et pecu=
li(i) xii. q. ii. ¶ Ep(iscop)us q(ui) manu(mittit)
¶ Item abbas de co(n)sensu ep(iscop)i

et monachor(um) al(iter) no(n) ar(gumentum) l(ege) in
di(cto) abbati et § s(ed) nisi sit
contraria co(n)suetudo xii. q. ii. ab=
batibus et .i. de s(er)vis q(uod) si=
ap(ud) s(er)v(os) co(n)cessa. c(apitulum) cu(m) no(n) sit
¶ Quomodo fit manu=
missio ali(quando) in eccl(es)ia v(e)l p(rese)ntia
ep(iscop)i et plebis et cl(er)ic(orum) q(uod) ta(m)
fieri s(cri)ptura nec p(er)ea libe(r)=
tas valeat impedi(ri). ¶ De
s(er)vis qui in eccl(es)ia ma(numittuntur) l(ibro)
i. ¶ Item si cora(m) iudice et
hec manumissio d(icitu)r vin=
dicta et si fiat ad h(o)c ut
manumissus ordinetur
debet fi(eri) potius coram
iudice eccl(es)ia(stico) quam secular(i)
ar(gumentum) l. c. c. i. Ite(m) p(otes)t fieri
in scripto ut si dicat d(omi)n(u)s
esto liber vel int(er) amicos
vel p(er) ep(istu)lam vel p(er) qual(em)
ultima voluntate ¶ Ite(m)
semp(er) p(otes)t fieri s(cilicet) ta(m) dieb(us)
feriat(is) q(ua)m no(n) feriatis
ta(m) de die q(ua)m de nocte
et a p(re)cedente p(ri)ma hec
p(ro)bant(ur) inst(itu)t(a) de lib(ertinis) § mult(is)
ante modis. De obligat(is) ad
raciocinia ordinand(is) vel no(n)

De impedimento originis
dictum est / nunc de
impedimento irregularitatis
p(ro)p(ter) defectum membror(um) e(st) dicendum
s(cilicet) de corpore viciat(is) ¶ Corpore
viciati p(ro)hibent(ur) p(ro)moveri
p(ro)p(ter) deformitate(m) ex qua ti=
metur scandalu(m) et p(ro)p(ter) debi=
litate(m) ex qua timetur

scandalu pctm int cos
tamen aliqui sunt q pnt
ordinari na alij sunt debi-
litati alij mutilati Ille d
debilitatus qui lz membra
sed inefficax ut oculu seu
manu aridam tns quen
mutilatus d qui aliquo me-
bro caret et debilitate clandus
admittitur de ?sue ne n sit
talis qui sine baculo an
altare stare no possit ar
de q di i nllus et xi di
disciplina Lenis nl levis
maculam modo q generet
deformitatem no admitti-
j c cu de tua Idem e si lz
manu arida Circa muti-
latos distinguitur q sunt
sponte mutilati aut casu
si sponte distinguit aut
iusta ca interueniente aut
no Si iusta ca interueniente
sine ase nl ab alio sit ds
mutilatus no phibet ordi-
nari puta timore lepre
nl alia causa ?simili sic
virilia amputauit j c ex pte
i et ii Sed magr dicit tunc
virilia ?gnada bursa sem
deportare ut laici dicunt
hostiu d q no ex defectus act
ti no pciuit impedimentu
Si aute esset manifestu et
generaret deformitatem semp
impediret ar l x di lator
et c Si euangelica nam

ni magnis membris et corpu-
lentis repellitur si deformitate
generet ut dc Si euangelica
ut si amisit manu j c
expositisti l dnos j decimi
agro pbrm Sed i pms
membris no impeditur si
deformitas modica sit et
sine culpa sua j c c ult
Aut nulla iusta causa
interueniente a se nl ab
alio fuit mutilatus et tc
ordinadus repellitur et iam
ordinatus deiciatur l v di q
ptem et c Si quis a me-
dicis et xxxiii di marini
uel potest pbr qui no po-
tuit ?tinere credens se ob-
sequium prestare deo fecit b
virilia amputare j c sig-
nificauit q displicet impru-
dens unde placet pt pu-
nit qz no facto sz religi-
one gratanda e castitas
xxxiii q v Tunc salvabi-
et licet quis ?pam sua
in modica deformitate
inciderit pt bn de mia tol-
lerari j c c i No q pp
carentia dentis quis impe-
dit ff de ed edit tm d-
cit Epus vo pt dispe-
sare cu pbro qui sic b vi-
lia amputare p indigna
tom nl aliud membru ut
possit exequi officium sac-
dotale absqz ministrio altaris
j c significauit Sed inquid

pt dispesac in officio dyaco-
naty vel subdyaconaty ut
s possit lege eplam vel ewm
host dt q no pillud capl'm
signat' et si ipse leget ewm
optet q s'mist altari q's
fac' no pt **de corpe viciat'**
ordinandis vel non sequit

Oletum est de his
qui no sunt pnt or-
dinai' pp s'micium debi-
tum domino hic subiciatur
de illis qui sunt obligati
a'iis pp debitu ronc admi-
strationis n' debent or-
dinai ante reddita ronez
sicut sunt tutores curatores
pcuratores actores et ex-
actores cui quos e distin-
guendu aut pseueant ad-
huc i administracone aut
no si velint manc in
administracone distinguit
aut pseuerat in officio
sclai tunc no pnt pmo-
neri nisi sint miserabil
psona cui sunt obligati
xvi q. in. c. i. et ii. et. i
ne cli vel mo. c. i. et. ii.
et c. Sed uer pcuratores
aut i officio eccliastico pnc
vel sclari miserabil tunc
pnt pmoui Si aliud no
impediat lxxxvi di pnct
et lxxxix di indicatum
¶ Si vo velint administracoz
depone et exau remanet
obligati distinguit aut
rei publice aut pnate

psone ¶ Si rei publice
no dent pmoueri ante
reddita racom C. de epi
et cli. officiales h' nullige
et administracom et si sunt
debitores ex causa mutui
vel alia simili no pohi-
bent C. de epi et cli q's
q's et ff. de mu et ho. Rpto
s. debitores ¶ Si remanet
obligati psone pnate
distinguit aut in ipsa
pmotone monet s' qo
vel e s' iā mota aut no
Si monet' vel e mota
distinguit aut ouenit
de dolo aut de culpa tm
Si de dolo vel pfidia no
debet an finē lit pmoui
lxxxvi di tamt. l. c. c. vno
et debet taxai tpus inf
q q'stio decidatur ar. l.
de calumd' de spo. cu inhi-
bico et qm sil sint k latori
et C. de inge ma. a. diffa-
mai ¶ Si de culpa tm co-
ueniat pmoui pt no
obstante reclamacone
creditoris cu lis suo marte
cur' possit ut pns et p
eos iudice ff. de mu. o.
ind' cu quida et. l. de fo
opete ppo sinisti ¶ Si vo
nec lis s' monet nc e
mota no obstante obliga-
cone pmone' si maiu ho-
sit ipm de dolo tem q'a
tunc epus poss ipm et

offo suo repelle sicut qui
e(le)emosinam vel infamie ut
q. i. infames et ii q. vii.
aliem. Tercius de illis qui
exercuerunt t(em)p(or)alia et inhone-
sta impedimt licet ab ad-
ministratione sunt liberati
puta milites et assertores
ut di. c. i. ii. et iii. Et quicunque
sunt in causa sanguinis irregulares
est ut dictum est i. de homi(cidio)
s(ed) committit. Tercius si aliquis
fuit usurarius qui decessit
filius eius vult ordinari
inquirens potest videre quod non
i. e. c. uno quia ad eum non
redditur rem de usuris quas
tenetur restituere i. de usu(ris)
in tu host(iensis) distinguit q(uod)
adiit hereditatem patris et tunc
non potest promoveri aut non adiit
et tunc potest ar. C. de incest(is)
nup. similem et i. de resti-
spol. sepe. Sed quid si
rector scolarum qui fecit collatam
et obligatur se quod libros finiet
sub pena aliqua finierit
libros vult intrare religionem
inquirens potest dici quod sic in sing
quia illud v. in melius commu-
tat. i. de mi. in. pervenit
idem dicitur de scriptore ii quod ipse
debet in religione scribere si potest
ut di. p(er)tra. Item quidam
erat obligatus in die utpo-
te in festo sancti Johannis iste
vult ordinari in sacerdotem
et ad sacerdotium accedat inde
potest primo in sacerdotem

host(iensis) distinguitur aut erit illa
die qua est obligatus solvendo
et sic non fit preiudicium cre-
ditori aut erit non solvendo
et tunc non fundatur quia
manus est actio creditoris
i. de solu. odardus ff. de
dolo mal. ib. Sed si aliquis
erat in obligatus primum
tamen in certam libras ad
certum terminum solvendis vel in
generali ex quo tunc debito
vel ad finem in ipsa persona
ad tempus ipse potest intrare
religionem videtur quod non i. e.
c. uno et quia mortuus de-
bitor non debet sepelliri
invito creditore. i. de ap. q.
frontem insi dicitur quod potest intrare
non obstante tali obligatione
vel iuramento dummodo non fu-
giat ex levitate vel voluntate
debitum subtrahendi sed ex fer-
vore caritatis et inspiratione
spiritus sancti xix q. ii. due
et i. de regula. licet mo-
nasterium tamen tenetur satisfacere
de hiis que contulit mo-
nasterio xix q. iii. Si quis
militer et C. de ep. et cle.
de nob. Si vero nichil contulit
nunc ad habebat manus est
actio creditoris. i. de rest.
spol. alium ii et xviii q.
v. Si res. Sed si aliqua
per ea oratione proprie sue
devenient ad monasterium
tenetur monasterium portare

ar. xix. q. iii. Si qua mulier
posit cum existens in mo=
nasterio scribere libros vel aliud
opus honestum facere ad li=
berandum se dno per hoc divini in
officio non obmittat. xxi
di. clericus et decernant. co possi=
ne sit monasterio onerosus
xvi. q. vi. dilapsis.

Sextum est de illis qui promoveri
non possunt propter defectum
alicuius membri. Hic scien=
dum est de illis qui impediuntur
propter defectum sacramenti scilicet de bigamis
Unde videndum est quid sit
bigamia et unde dicatur et
quare bigamus ordinari
prohibetur. et quot sunt species
bigamie. Bigamia est
defectus duorum impius pro=
veniens et dicitur a bis et ga=
mos quod est mulier quasi habens
bis mulierem vel mulierem que
habuit bis virum. Sed hoc non
placet secundum Hostiensem. cum multis
aliis modis quia ex secundis
impiis provenit. Bigamia
bigamia ut inferius pa=
tebit. Ideo sic diffinitur biga=
mia est irregularitas proveni=
ens ex defectu sacramenti xx
vi. di. acutius. Bigamus
prohibetur promoveri. i. c. r. i.
et xxvi di. acutius. Ra=
tio huius prohibitionis est quia ex
prima partis irregularitatem
sine defectu sacramenti quia
non est ibi signum unitatis

cum non sit unus unius ex
quo carnem suam divisit
in plures ut in c. acutius
et i. c. debitum. Secunda
propter prerogativam ordinum xx
vi di. una et c. ultimo. Tertia
propter signum incontinentie lxxx
iiii di. proposuisti quod enim
videtur esse incontinentia qui ipse
coniugia frequentavit xxvi
di. una. Triplex sacramentum
in matrimonio carnaliter
consummato designatur. Primum
est unio anime fidelis ad deum
per dilectionem et caritatem et
hoc designatur per commixtionem
animorum in ipsa prima despon=
satione dum alter promittit
consensum et consentit in alterum
de quo fit mentio i. c. de=
bitum inprincipio ibi alterum si=
gnatur etc. Secundum est unio
humane nature ad deum
que facta est in utero virginali
per incarnationem verbi dei
et hec designatur per car=
nalem commixtionem viri et
uxoris. Et hoc fit mentio
i. c. debitum ibi reliquum
vero etc. Primum est unio vo=
luntatis sed in conformitatis
xxvi di. acutius et dec. di
ii. in ipso hec intelligas
quod ipsos actus corporales de=
signet hoc sacramentum sed pactum
in utero virginali consummatum
sacramentum designat. Tertium
sacramentum est unitas ecclesie

ex omnibz gentibus collecta
et uni viro xpo subiecta
ut in c. acutius hoc sacrum
signatur per illud coniugatum
quod virum cum matrimonium
firmatur sed non sm matrimonium
consistit hoc tamen sacrum non
habz locum quia recessit ab una
unitate que prius signifi-
cabatur per unionem matrimonii
quia in secundo matrimonio dimidiat
carne sua in plures ideo
unitate a modo significa-
re non potest quia ex quo ecclesia
xpo se coniunxit ab eo numquam
discessit nec ipse ab ea ergo
bigamus talem unitatem
signat non potest propter defectum
istius tercii sacri de quo dz
xxvi di. acutius. Sed in
quo consistit istius tercii sacri
significatio dicunt quidam
quod in ipso coniugio sz hoc est
falsum quia mortua uxore
desinit esse coniugium et nulla
est sic significatio. Item
matrimonium non consummatum
non signat istud sacramen-
tum scilicet debitum ideo
dicas quod significatio istius
tercii sacri est in eo qui uni-
cum matrimonium firmavit
sacro clero et ordine suscep-
to. Nec est necesse quod talis
sit clericus vel fuit coniugatus
quia auctoritate apostoli oportet ordinandum
esse unius uxoris virum
non plurimum xxxvi di. ypo-
tesis v. sz fortasse ymo

quam in magna sunt liberius
promovetur quia ab unitate
non recessit sed in ea re-
mansit. Species bigamie
sunt nove quia vere bigamus
dz qui duas uxores ha-
buit successive xxvi di-
stinctione et c. acutius quod
intelligas verum si utrumque
matrimonium fuit consummatum
et ideo intelligas in sacramentibz
scilicet quod carnalis copula fuit
subsecuta alias non esset bi-
gamus. Unde si aliquis
contraxit cum virgine vel cum
vidua et non cognosceret
eam et post eius mortem
contraxit cum vidua quam
cognosceret et econtrario si con-
traxisset prius cum virgine quam
cognosceret post cum vidua
vel cum virgine quam non
cognosceret secundum hostiensem
non esset bigamus quia non
divisit matrimonialem carnem
in plures scilicet debitum
et xxxiii di. c. ult. Secundo
dz bigamus qui contraxit
cum vidua et corrupta
xxxiii di. maritum xxxii
di. seriati quia si esset adhuc
virgo licet esset vidua si
cum duceret eam in uxorem
bigamus non esset scilicet de-
bitum. Tercio qui contraxit
cum corrupta ab aliquo
quocumque modo sine for-

irregularis sine matrimonia-
lis. ut in c. Sciatim et
c. maritum et xxxiiij di. cu-
rand(um) 2 c. principium. Ideo
quid si quis defloravit
virginem fornicarie et postea
duxit illam in uxorem
numquid talis erit bigamus
et irregularis. B. et t. di-
cunt quod non, quia non divisit
carnem suam in plures sed
est unica una et eque quod
videtur sufficere. in c. de-
bitum et xxvi di. acutius
simmo(?) Ho. pe. et Hug.
dicunt contrarium scilicet quod non potest
promoveri quia certum est quod
nec est virgo tempore desponsationis
nam debet in virginitate
desponsari xxx q. v. qualiter
iste debet esse virgo et uxor
xxxij di. nemo et c. Se-
riatim et xxxiiij di.
curandum et c. si iste debet
esse virgo tamen in uxorem ducatur
et a sacerdote benedicatur ut
in c. Seriatim et lxx vij
di. Quoniam. Sed constat quod
non erat virgo tunc ideo non
potest promoveri. nec obstat
predicta ratio tamen dicitur quod non di-
visit carnem in plures hoc
non est verum quia ante ma-
trimonium erat alienus modo
est alterius Hec opinio videtur
confirmari in decretali cum in Si-
cilia l vi et hec est pro defini-
sacra quod matrimonium cum-

copula consummatum designat
unionem et conformitatem
Christi et ecclesie per incarnationem
vim in utero virginali in c.
debitum ibi verum tamen factum
est bene tamen ille qui contraxit
cum corrupta etiam a se non
consummavit matrimonium
in utero virginali non potuit
designare illam unionem
cum non sit ei similis sinonimus(?)
Ideo non poterit promoveri
Hec opinio est probabilior
sicut in iura canonica. Sed
theologi tenent primam
opinionem cum B. et t. qui
exponunt omnia ista iura
de corrupta ab aliquo.
Sed pone quidam
credidit contrahere cum virgine
et invenit eam corrup-
tam numquid potest promoveri
dicitur quod non tamen sit maritus
corrupte l. i. di. qui in
aliquo nec in tali casu
excusat error nec etiam
violencia xxxij q. v. Ille
autem lex autem promotionis
factum requirit non voluntatem
xv. q. i. c. ult. Item quidam
contraxit cum virgine credens
contrahere cum vidua vel cor-
rupta numquid est bigamus videtur
quod sic quia quantum in ipso
fuit fecit quod esset bigamus
mentis affectu et si non
in effectu in c. nuper et

et c. a nobis quae vero non
cognouit corruptam licet
credat cognoscere quod virtus
debet preferri erroribus ge-
storum non vitiat. ff. de off.
presi. illicitas. § virtus quo-
que est bigamus host. de quo
non est bigamus licet tamquam
bigamus posset repelli. //
Sed quare exigit maior
castitas in uxore quam in
viro cum maritus corruptus
si cum ea vna modo efficiatur
promoueri non potest xxxiiii di.
curandum et lon. c. i. se. Sed
ille qui habuit concubinas
ante uxorem vel postea potest pro-
moueri xxxiiii di. habuisse
et xxxiiii di. fraternitatis.
Respondeo quia vir signat Christum
qui copulauit sibi syna-
gogam et postea ecclesiam
ideo non nocet si vir non fu-
erit virgo. uxor vero signat
ecclesiam que semper virgo per-
mansit saltem mente. Unde
apostolus despondi enim vos
vni viro et xxvii q. i. impe-
riaz et io exigitur quod uxor
non dimisit carnem suam
in plures quod si fecit vel
ante matrimonium vel durante
te matrimonio deest in con-
iugio designacio huius sacra-
menti vnitatis et sic causa-
ta ex parte viri quia ex parte
mulieris est quod sponsus vnius
uxoris vir significat vni-
tatem ex omnibus gentibus

vni viro scilicet Christo subiectam
xxvi di. acutius // Sed pone
quod aliqua virgo fuit cor-
rupta ea inuita nunquid
potest inter virgines consecrari
non secundum host. xxvi di. acu.
Sed episcopus si habuit xx con-
cubinas potest in episcopum or-
dinari seu consecrari xxx
iiii di. fraternitatis. Sed quare
est vero dimittitur cum dignior
sit consecratio episcoporum quam
virginum. Respondeo quia virgo signat
ecclesiam triumphantem
in qua nulla est macula
nec ruga. ar. xxvii q.
i. impuritate. Sed episcopus signat
ecclesiam militantem que malos
et bonos recipit. ideo in
eo non requiritur tanta ca-
stitas sicut romani reddunt
hic in glo. xxvi di. acu-
tius. Item maritus dicitur bigamus
qui contrahit cum virgine
et ipsam defflorauit et
postea fuit ab alio cognita
si ipse postea eam cognoscit
etiam ignoranter efficitur
irregularis xxxiiii di. si
cuius et c. fi. quia non potest
incarnacionem Christi designa-
re cum ipsa mulier quo-
ad virum suum non fuit virgo
postea matrimonium quia ab alio
cognita sicut fuit beata
virgo ~~post matrimonium quia ab~~
~~alio~~ ante et post vnde si in
hic ipsa dimisit carnem

suam in plures pmittedo
se cognosci ab alio qua
a marito ita ipe p subse-
quetem copulam cu eadem di-
visit carnem sua in plures
qz e vna cao. tn ea vn
qtraht irregularitate pp
qua no potuit pmovei
et hc pp defectum sacri ut
dictu est nec e caro suf-
ficiens e vnica vnius viri imo
opz q ista qtrahat et in-
vilomi9 q sit virgo ante
et p9 quo ad vim ¶ Sed
quid si v pbrm ordinetr
sincquid recipit caracterem
et execucom hostie dt q
caracterem recipit et hec
execucom admi9 qo ad se
visa et pbabili ignoria
qz excusaretur. b. de ord' ab
e. qui recu e. c. i. d. fi. et
c. ij. ¶ Sed si p9 ea repiat
q ab alio fuit cognita
ab execucoe abstineat
. j. de pbro no bap. vcicns
¶ Sed quid si ipe qmatr
moniis ul p9 ea cu ea
q fuit virgo qgnoscat.
alia incquid erit bigamus
dt ho. q no deb indicare
bigamu nisi vbi hc re-
pit et pse ar. j. de spo-
su apnt nc obstat rex
in di. ¶ Si quis delicias
quia nd loquitur de bij-
gamia sed defectu et vigo-
re ¶ Sed quid si maritus

accusat vxore de adulterio
et illa pedente lite pet
debitu qz pedente lite
no debet. illa debitum
petens viro suo pnari
nsqz ad sniam xj. q. i. qa
res et viij. q. iiij. none
et j. de rest spol. litas
et forte b. pcipit ab ecca
dc q si cognoscat eam
efficiat irregularis qz irre-
gularitas sepe qtrahitur
solo facto et absqz pcto
nc excusat pp ecclie p-
ceptu q no credo q v gn-
ralis tenea obedire in
sibi pnidiciu posset ge-
nari nc obstant iura
pximo all. quia hic fuit
in culpa secdo bn pt p-
uari ar. j. de reg. iur.
¶ Sine culpa et . j. ut
lite pe. qm. ¶ Si aute
¶ Queritur dr bigamus inter-
pretatiue qui vna hnit
de iure et ea mortua
duxit alia defco quia
cit in sacris et hc no pp
sacramenti defectum tn in
vite bigamus no existit
sed pp intencionis affectum
cu ope subsecuto j. e.
nup. nc cu talibus licet
dispensare ut ibi ¶ Secundo
qz vna hnit de iure et
eod tpe hnit aliam defco

vel duas defecto dupl. uxo-
ris quia primum ad unum et pa-
tim ad sextum quevit uctor-
quei xxxiiii di. x ano viii
i q. i quo ugl et i de sin-
gandemus ho. Septimo
quia post votum castitatis
emissum professione acceptu
contrahunt matrimonium defecto
quia de iure non potest bi-
gamus reputari et est in ris
xxvii q. i quot est. Oc-
tavo qui infra ordines
sacros constitutus defecto tum
quia de iure non potuit
dupl. vidua et corrupta
in uxore bigamus est nec
cum eo licet dispensare non
propter sacramenti defectum sed propter af-
fectum intencionis cum opere
secuto i. e. c. ult. Si vero
cum virgine contraxisset possit
episcopus dispensare cum eo i.
de cle. conjug. Hanc sic in
hoc intellige i. qui clerici
vel non e. i. et ii. Nono
bigamus est et in ris qui
habuit duas uxores ante
baptismum vel unam ante et
alteram post nunc abolet
illa irregularitas per baptismum
quia contracta est sine peccato vel
in matrimonio quia non deligit
in accipiendo sicut ait xxv.
di. primum excepto post c.
quia non tenet secundum omnes
doctores si non ex delicto
oritur irregularitas vel

pote ex homicidio per baptismum
tollitur ar. xxv. di. demum
et c. sed dicimus tamen aliqui
quod homicide repellimus tamen
non propter irregularitatem sed
propter honorem sacri quia homi-
dum est effundere sanguinem
humanum et posset poni
casus in quo non peccasset
vel inde ymo n̄ committeret
peccatum et peccatum xxiii
q. v. miles et sic per baptismo
non deletur. Sed causa videtur
de aliis per c. demum et
c. una. Sed numquid potest
dispensari cum bigamo ut
valeat promoveri videtur
quod non i. e. supra eo et c.
nup. Sed contra xxxiiii
di. lector ubi martinus
papa dispensavit cum bi-
gamo ut fieret subdiaconus
sed ibi conceditur quod liceat
solum pape et non aliis
episcopis cum bigamis dispe-
sare usque ad subdiaconatum
et non supra quod non est contra
apostolum quia presbiteri apostoli
tum est de diacono presbitero
et episcopo et non de aliis
quia subdiaconatus non
erat sacer ordo lx. di. nullus
et c. de etate et qualitate a.
multis Comprimis mibus
obmissis distinguere an-

epus possit dispensare an
papa / Si epus possit dispe-
sare videtur non pt . Sed loquitur
j . e . Sup eo et c . imp . et
c . ult . nec obstat dispensat
cum criminoso j . de indic . At
si cle et sile pbat . ab aplo
qz criminosus post penitentia
restituitur vi . in pristinum sta
tum et incipit ex quo no
cat l . di ferrum et s . de
te ord . c . ult . Et ideo cu
talibus dispensat / Sed biga
no phibetur propter crimen sz
propter defectum sacri j . e . de-
bitum qz amplius restitui
non pt p aliqua satisfactionem
et hoc considerat aplus
cum phibuit criminosum
et bigamum ordinari / Sed
crime purgato non prohi-
buit dispensacionem Sed
papa sm host pt dispe-
sare cum bigamo qz solus
ab aplo paulo phibe-
tur qui petro qui maior
erat paulo non potuit
legem imponere nec petro
suis successoribus nisi
est in articulis fidei qz
par in parem non hz imperi
fortiori ratione nec minor
in maiorem . s . de elect
innotuit et ff . ad trebell
ille aquo s . tempestivum
bigamus bos dicitur qui plures

habuit concubinas j . e . qa
circa ro reddit s . e . c . s . dz
quare et s . sequenti q . no
qz bigami sunt denudati
omni privilegio clericali et
de foro seculari consuetudine
non obstante et ipis sub
anathemate phibetur
deferre tonsuram vel habitum
clericalem j . e . altercationis
l . vi . et ff . nisi contraxit
cum viduis et virginibus
tum et deferant vestes
clericales j . de cle . coniug
clericis l . vi . sequitur

De ordinatis peregrinis

Supius dictum est
de his qui in toto
phibentur a promo-
tione . nunc de his qui
phibentur in parte ut sunt
clerici peregrini / Unde vi-
dendum est qui sunt peregrini
qui ignoti / quare a
promotione repelluntur
et qualiter admittantur
¶ Peregrini sunt omnes cleri
vagi appellati qui non
sunt de eparchia ordinati
et tales non debent re-
cipi ab alio epo sine
litteris proprii epi ad ordines
vel dignitates vel alia
ecclesiastica sacra j . e . c . ij
iij et ult . et s . de te-
ste . cos qui l . vi . et lxxi

di. ptoti et spalit in c.
pmatos. Et qr tales sic
pagani et conici e ar.
iii. q. vi. pagana et vi
q. iii. c. i. et ii. ¶ Ignoti
dicunt quorum origo est ig-
nota et quorum vita sine sit
de eos cpatm sine non et
tales debent cpa iniciari xx-
iii. di. qn et xxiii di. quc-
stamus. ¶ Repellunt isti
a promotione duabus de-
causis una est quia non
licet epo ponere falcem
suam in messem alienam
subditum alterius iudicando
vel ordinando lxxi. di. p-
totum vi. q. iii. et ix. q. ii.
ptotum. ¶ Secunda quia tales
solent esse pro magna
parte criminosi infames
excommunicati et irretiti ut
de te. or. sepe. li. vi. et
xcviii. di. aliquos vel di-
cunt se habere maiores
ordines quam habebant
ut ibi. ¶ Admittuntur cle-
rici pagani cum v. sigillis
eporum. ut c. i. c. i. et xcviii
di. c. i. et ii. Et hoc si si-
gilla sunt ignota al
sufficit sigillum sui epi
si est notum lxxi di. primo-
tus et i. de pb. pro tessioz
et h. de te. ord. tamen nullus
l. vi. Et de intelligas si velit
publice pplo celebrare

al si vellent ex devotione
in secreto celebrare possent
sustineri ut c. tue. ¶ Sed
quid si amisit litteras nunquam
est recipiendus de. quod sic si
probet amissionem litterarum et
tenorem et quod sine vicio
fuerunt prestite vel pro inima-
mitum. ut de prim. cum olim
vel fi. et ut c. unde et c. tue
et mandat de fide instru-
mentorum. Si vero toll vi. ¶ Nota
quod si abbas vel archidi-
aconus vel alius inferior
prelatus habeat ius insti-
tuendi in aliqua ecclesia
et instituat clericum alienum
absque consensu epi quod epus
poterit eos removere
vel et dispensare eos du-
xit dimittendos ut c. i. c.
ult. De officio archidiaconi

Expleto tractatu de cle-
ricorum ordinatione
ministrorum ecclesiarum eorum
hic subiciatur de officiis
eorum. Et primo de officio
archidiaconi. Unde videndum
est quid sit eius et quid
ad iurisdictionem eius per-
tineat. ¶ Ad officium ar-
chidiaconi pertinet ut sit
diaconus et si culpa sua
promotionem non potest prelatorum
amittat h. de eta. et qual.
c. i. de. ut ibi dictum est.

& .ij. Item debet legere ewangelium
vel alteri committere ad legendum
et quando episcopus cantat missam
ad missionem illius se indu-
at leviticis vestimentis sacris
et debet ordinare de omni
officio ecclesiastico in matrice
ecclesia dare lectiones et re-
sponsoria et ascultare utrum
vel ullus clericorum aut capellanorum
vicariorum vel qualiscumque in
ecclesia lectionem legat vel
acquirat donec ascultetur
ab ipso acolitos ordinet
quibus cereorum candelabrum quos
thuribulum deferre quos bene-
norum in ecclesia aliqua of-
ficia agere debeat. ut e. c. ij.
nisi consuetudo sit contra
quam in levius officiis atte-
dit potius quam ins
comune. ut e. c. vel et ut
de excess. prel. archid. Item
debet omnia vasa ecclesie
ubi non est custos vel
thezaurarius custodire
ut e. ea que prothsiarum
sollicitudo et cura ordi-
nacio ad ipsum pertinet et
audire debet iniuria singu-
lorum et archipresbyter debet ei
subesse et maior post episcopum
et vicarius episcopi vocatur
recipit omni sollicitudine
et curam tam in clericis quam
in ecclesiis habeat ut que

corrigenda viderit cor-
rigat et emendet si sint
ardua negocia que absque
maiorum sui prelati negat
terminari et institucio cor-
poralis tam super beneficiis quam
eciam dignitatibus ad ipsum
pertinere debet et examinacio
clericorum si fuerint ad sacros
ordines promovendi vel
ad beneficia recipiendi et
episcopo presentare ordinandos
ponere abbates et abba-
tissas in sede. ut e. ad hec
et c. ut nostrum / Sed non
potest sine licencia et man-
dato episcopi curam committere
animarum. ut e. c. sac. et vij
q. vij nullus nec litteras
suas concedere promovendis
ut ab alio episcopo ordine-
tur. ut e. dignasti et b.
de te. or. in nullus &
in superioribus. l. vj. Item
potest inquirere et procurationes
sui archidiaconatus scilicet
in anno visitare si necessi-
tas emerserit propter quam opor-
teat eum per se ecclesias
sepius visitare. ut e. man-
damus et procuracionem re-
cipere potest debet. ut de censibus &
archidiaconus et & sic et
si episcopus fuerit impeditus

I

potest dectio in tertium annum tota dyoc visitare et que emendacione indiget ad vi-
tem suum epi corrigat et emen-
det ut e c i. Sed numquid ar-
chyaconus habet iurisdictionem de
iure vel consuetudine vt cognos-
cere possit et alia similia di-
cunt quidam quod de iure non
potest cognoscere ut e c. ad hec
aconus. Alij dicunt quod immo s.
quod habet curam animarum et iuris-
dictionem ex eo quod episcopus eum
instituit sine quod per colle-
gium eligitur et per episcopum con-
firmatur generale administra-
cionem accipit cum iurisdi-
cione ar. j. de preben. referen-
te et j. de eo qui fur. ord.
re c. i et j. c. mandamus
d. secundum B. quod illa que continet-
ur e c § prochiaz pertinet
ad archidiaconum de iure quoniam
omnia alia pocius habet
archidiacon de consuetudine quam
de iure quoniam et visitant
et corrigunt de consuetudine
ut e c ult et b. de electis
under et sic de consuetudine
omnia alia iura consimili
intelliguntur. j. de cetes
pla. Ad hec vnde iura que
loquuntur dum simode de iuris-
dicione archidiaconi intelli-
genda sunt secundum diuersas con-
suetudines diuersorum locorum
b de consuetudine cum olim. Sed

eius iurisdictionem non potest epi-
scopus diminuere. j. de cetess. pl. //
Ad hec decimus oc. d. xcv
di. c. i. § archiacons. Si vero
archidiaconus negat episcopum
suum dominum esse et trahit eum
in causa coram iudice se-
culari vel dat consilium contra
eum quasi membrum putridum
est ab ecclesia remouendus
j. de cetess. pl. quoniam

De officio archipresbiteri sequitur

Decimum est de archidia-
conum post archipresbiterum
j. e c. i. quo ad dignitatem
non quo ad ordinem xi q. vij
presbiteros et c. quis quidem sub dia-
cono offico archipresbiteri ad cuius
officium pertinet super omnes
presbiteros in ordine positos
curam agere et assidue in
ecclesia stare et quando episcopus
fuerit absens missarum so-
llempnia celebret et col-
lectas dicat vel cui ipse
iniunxit. j. e c. i et xc-
v. di. c. i § archipresbiter. Item
debet preesse omnibus presbiteris
cardinalibus qui debent
cantare missas in diebus
festiuis et alijs sacerdotibus
loco episcopi. Item que pertinet
ad eius officium sine ne-
gligencia et torpore. Et si episcopus
defuerit debet loco episcopi facere
que pertinet ad eius officium

s. fontes benedicere infirmum
oleo inungere penitentem
infirmum consulto episcopo reco-
nciliare presbiteris cunctis aliis
sacerdotibus iniungere in sol-
lempnibus diebus missas
celebrare vel alijs commendare
q. c. c. y et m. Iste quando
episcopus missam cantat debet
prope sacerdotibus ut in-
duant se vestibus sacris
et qualiter ad missam pro-
cedant et custodire ecclesie ut
de sacramento eucharistie pro
infirmis non desit et debet
infirmis providere et pro-
prie sacerdotibus ne sine
confessione et viatico mo-
riantur confessiones vero peccato-
rum qui a foris veniunt
recipere et quorumque tam x-
anos requirunt ad imple-
q. c. officium Iste archipresbiter
ruralis non solum laicos
corrigere debet sed etiam ca-
pellanos qui per minores
titulos habitant et episcopo
renunciare nec presumat episcopus
quod possit omnibus sufficere
sed sicut episcopus post ma-
tricem ecclesiam ita archipresbiter pre-
sunt plebibus sed nichil
presumat contra decretum episcopi
ordinare. q. c. c. ult.

De officio primicerij sequitur

Sicut archipresbiter subest
archidyacono ita et
primicerius q. c. c.
r. ad ipsum pertinet acoliti
exorciste psalmiste atque
lectores et quid isti agere
debeant et omnibus gradibus
etiam clericis in ordine positis
ordo et modus psallendi
in choro pro solempnitate
et tempore ad ipsum pertinet
et dare lectiones et respon-
soria et ut absque negligen-
tia vacet omnibus et excessus
clericorum referat episcopo
q. c. c. uno et xxv. di.
§. ad primicerium etc. sequitur

De officio sacriste

Sacrista subest archidyacono
et ad eum pertinet cu-
stodia sacrorum vasorum
et vestimentorum ecclesie et
totius thesauri etiam ecclesie et
que ad luminaria pertinent in
oleo et cera et ordinare
ecclesiarum incensi preparationem
tum thurimatum confitendi et
baptismi ordinandi prepara-
tio luminariorum in sacrario et
in sacrificijs q. c. c. uno et
xxv di. perfectum §. ult.

Sequitur de officio custodis

Custos ecclesie debet
habere curam de omni
ornamento ecclesie pal-
lis et linthiaminibus altaris
de lampadibus incen-
dendo et extinguendo ne
super modo lucendo alicuius

depcat / aut nimis lucedo
obscurior sit ecclia et de
incenso pane et vino ad
sacrificandum et p candelis
horis signum debet ex
offi° archidiaconi sonare
et omnes oblaciones seu
decimas absente epo
dividere inter fratres et si ne-
gligens fuit deponatur
et melior et sanior
instituatur · j · c · c · i · et ij ·
ista vero officia locum habent
secundum diversas consuetudines
ecclesiarum diversarum pocius
quam ex iure et secundum hoc
intelligas iura que videntur
esse contraria Sequitur de officio
vicarij

Dictum est
de hijs qui suo no-
mine funguntur ecclijs
hic subiciatur de hijs qui
nomine alieno scilicet de offo
vicarij Unde videndum est
quid sit vicarius et unde
dicatur et quod eius officium
et in quibus casibus possit
p vicarium deserviri et quo-
modo habeat vicarius in
ecclia in qua fuerit ¶ Vica-
rius est qui vice alterius
gerit sive offo contencioso
sive non contencioso ut de of
archidiaconi c i et de off archip
c i ij si ¶ Dicitur autem vicarius
quasi vicem capiens alterius
¶ Vicarius quoque large ac-

cipitur qui vices gerit alterius
in causa uel in re et sic ·
ta legatus quam delegatus
dicitur vicarius xvij di c ult
et j c tua nos et talis
vicarius omnia potest que
ptinent ad ministracionem illius
cuius vices gerit ¶ de off
cius qui vices al gerit l i
et ar xvij di c ult et
xvij di c i ¶ Excepta tamen
sunt que sine mandato
speciali accipere non debet
j de off leg quod translacionem de-
nt ibi · et ipse omnia pt
iste quoque dicitur largius qui
alterius vices gerit in ecclia
cpali et secundum hoc coadiu-
tor epi potest dici vicarius
secundo largius vij q i quamvis
lxj di obitum et decli cas-
tum pastoral l vj ¶ Iste
quoque dicitur stricte qui alterius
vices gerit in ecclia p-
rochiali et secundum hoc accipitur
j c sert pto ¶ Est autem
vicarius temporalis in ecclia
qui alio nomine dicitur firmarius
qui instituitur ad tempus a
psona de consuetudine licet
non de iure j · ne pl mi-
nistri c ult ¶ Et iste nullius
ius habet in ecclia ar · ut de
fil pbr · constitutus nec ad
commissione sacerdotum potest
absolvere si sit de dioc alius

epi vel eccia de eccl tm eps
alias tamen non qui misit a-
b de cle. peg. c vlt sicut
nec monachus xvi q i
b. Ctrr in h. pt tri insti-
tui eo q off.n epi qn in-
minet necia absencia p-
egrinacionis. i. de ap. prnct
ij vel alia iusta ca abse-
ncie utpote rone studij
b. de elect ca cu eo b. vlt
l. vi. ¶ Perpetuus vicarius e
qui instituit quam diu
vivit ap. de auctate epi
i. c. adhec ne cigit q ff.us
proni fm b. i. de iur
patr. postulasti et iste
vicarius alius vicarium
dare non pt. i. c. clericos.
¶ Officium vicarij qui stituti
a ppa in vrbe non pt ex-
tende extra vrbem. sua
iurisdicoem nisi spalit
b. sit concessum. i. c. tra
nos nisi forte infra ce-
tesimum miliare ad instar
pfecti vrb. ff. de off. p.
vr. l. i. impn et ff. de off.
q. si in aliam b. vlt ¶ Ge-
nealis vicarius epi i
spualibz absente epo
pt lrias dare cleric ut ab
alieno epo possint or-
dinari sed officiali epi
non pt hanc lrias in-
ptiri b. de te. ord. cu nullo
b. in fcioes et b. epo l. vi.
¶ Sed nec vicarius epi ge-
nealis nec official vn ficia
offert pnt. n. hc sit eis spa-
lit commissum. i. c. cu in
gnali l. vi. ¶ Iste official
licet gnalit b. cam cognos
committat ptate tamen
inquirendi corrigendi aut
puniendi aliquorum excess
sus seu aliquos a suis
bnficijs seu ad ministra-
cionibus amovendi non
hz. n. b. spalit committa.
i. c. lz. l. vi. ¶ Sed vtrum
officialis sit ordinarius
vel delegatus dubitat
host. dt qd e ordinarius
cu idem sit consistorium epi
et officialis. i. de ap. ro-
mana l. vi. et b. de q sne
non puniant l. vi. et pt
alijs delegare eo qd ei
iurisdico committi et non
ca ff. de iud. l. cu pcor-
b. iudicis n ext cogni-
tato qz tunc alius ab eo
iurisdicoem non posset
recipe. i. c. roma l. vi.
¶ Parochial vicarius ppe-
tuus det sacdos qn addo
hz eciam licentam cura
ancxam tenet vicarie
sue psonalit desmire
nec plures vicarias pt sit
optine. i. c. c. i. y. et vlt
sicut non pt quis hre

plures curias. j. de cle. non
resi. et c. sc. q dicatus
petrus intelligit beneficiatus
e. de fil. presb. constitutus et
e. de rescr. postulasti de
fi. Item dicit super hac fidem
cotidie de firmitis quod si urbicorde
et persone similiter impe-
sionis redditione. j. de
cle. non res. c. i. et ni. mi. q.
rela. Constitui pt vicari
petrus de curia prochi li
qui curia annexa est prebe-
de vel dignitati tunc non
possit persona ibi deservire
et in curia maiori j. de preb.
extravagantes. Qui vero vel
quando persona intrat debili-
tate aliqua sine sua cul-
pa ita quod non possit ibi
deservire et de tali tamen da-
maioribus coadiutor. vij.
q. i. c. i. et j. de cle. egro.
tantum c. i. et ult. et c. pa-
storal. l. vj. Vicarius ha-
bitus in curia quia ex quo
de licentia epi fuit institutus
petrus removeri non potest
a persona vel ab alio nisi
aliquid committat propter quod
privari debeat de vicaria vel in
beneficio sit condempnandus
et habebit certam portionem
in curia assignatam. j. c.
ad hoc. sed propter hoc non habet
curam intitulatam sed solus

prelatus vel persona ut ibi
ste ius habet mutet et re-
tinens vna vicariam alia
habere non pt. j. c. c. ij. et
intitulatus de vna magna
persona non pt de alia
vicarius esse. j. e. c. i. Vn
vicarius permittes se in-
titulari in festa pdt meas
in vicaria hz. j. de concess.
preben. litteris et e. de rescr.
postulasti. Sequitur de officio
et potestate iudicis delegati

In superiori titulo dictum
est de eo qui gerit vi-
ces alterius de officiis
dicitur hic subicitur de hiis
qui gerunt vices alterius
de iurisdictione contentiosa.
Unde videndum est quis sit
delegatus. Quibus delegatus
et executor. Quis possit
esse delegatus et conservator.
quae sit differentia inter legatum
a principe et delegatum
ab alio. Quae sit potestas
delegati et eius officium.
An delegatus possit to-
tam causam vel partem vnius
vel pluribus committere. Et
quod non possit. Et quibus
debet delegari et recu-
satione iudicis delegati.
Generaliter dicitur quis commo-
ne iudice suum. Secundo
dicitur modus excitare et quando

exercent iurisdiccionem delegati. Delegatus est is qui a summo pontifice committitur causa. Subdelegatus dicitur is cui principalis cause vel medium vel finis committitur i. c. Super questionum et Interdum eis et pono. Executor autem a principe vel ab ordinario subdelegato executor sententie in iustum de mandatum i. c. c. ult. et c. is cui l. vi et i. de ap. nonnit et licet executor iurisdiccionem habeat delegatam non tamen habet omnia que ad iurisdiccionem pertinent ff. de iur. omnium iud. l. iij. unde committitur non potest alij tamen iudicii persone videatur delegata i. c. c. ult. et c. is qui l. ult. l. vj. et i. de compensacione habemus datur ei a iure quod ab eo appellari non potest si modum excedat i. c. Super questionum et nos autem et i. de ap. veniens dicitur ut. l. v. et no. Sed numquid executor debet admittere excepciones distinguitur aut execucio

execucio

est mera aut mixta mera dicitur execucio quando partibus presentibus cognitum est de causa ab ordinario vel delegato a principe et ille mandat alicui quod sententiam suam exequatur talis executor non debet audire excepciones et si sit alias ordinarius i. c. pastoralis et qui vero et i. de re iud. decreto et c. de excep. c. iij in fine. Si vel proponis et si sciat sententiam iniuste latam i. contra ius litigatorum quia super habet nullam habet cognicionem ubi debet tamen non cognoscere execucionem tamen eius demandet i. c. pastoralis et qui vero. Sed illa debet supersedere execucioni de mandato secus si sciat illam nullam ut si esset lata auctoritate falsarum litterarum i. de te. fal. super eo quia iudex non habuit iurisdiccionem vel contra ius scriptum vel pro flamisterna vel pro solucione adversarij fuit lata. Si ita obiciuntur coram executore executor debet supersedere execucioni dummodo maliciose vel calumpniose hoc non proponent et tunc referat negocium superiori i. c. Si quando et i. de re iud. decreto. Si autem est iudex ordinarius iste executor admittit excepciones i. de ap. dilecto et ff. de iudic. Si pretor et marcellus autem non calumpniose dico dicitur quia si

si tñ ext viii desit exe-
cucio no dexet c. ad l. corn
de fal. l. iii. Exposita exe-
cucio d' que bz cogni[t]oz
amittebat ut cu ipsa ma-
dat alicui rē sua restitui
nl madat alicui dari bn-
ficiu tunc tali executorē
admittunt legitime ex-
cepciones quatenus ab-
soluta sedeat j. e. cu pte
et s. de rescp. Si qn et
c. in adeo. Et notu q
a mero executore no ap-
pellat n excedat modu
execucionis j. de re iud.
q ad consultacom iii. et
ii q. vi. s. Sunt quoz
v ab executore et j. e.
sup com s. vni et s.
sed ab mixto executo-
re bn appellat si no admi-
ttat legittimas excepcones
nl alias ptes gravaint
j. de ap. dilco et c. ut de-
bito dic ut ibi s. ab ex-
ecutore. Judices ee im-
pedint na. ut surdus
mutus perpetuo furiosus
et impubes quia lgmiq
psone indico l. discrecone
carent iii q. vii. s. tria
et ff. de iudic. cu ptor
s. Si aute. Iste qui a
senatu remotus e ppt
infamiam impeditur

d' ut j. de testi s. fama z
dnobz s. sepientibz Item
mulieribus et femine et s[er]vi
no qma no hnt di-
scretionem sed qr cmilibz
no fungunt officijs
ut iii s. tri et s. no at
Ceterum aute d' defeua
e viii nisi princeps sen
ipa ei sciens delegavit
tam ii q. v. magnam
et xxiii q. iiii. si quos
et ar. ff. de re iud. qda
et j. de arbi. dilectus //
Ideo de pube' minore xxti
anis no tenet delegaci-
o ab alio quam a principe
ni ptes sciens consentient
in eu qui ann xviii tra-
scendisset j. e. cu viccsimi
de ordinario Sed ar-
bit' ee no pt etia ptibz
consencientibz ni hnt xx
anos ff. de arbi. cu lex-
ge // Sed que e inter
diversitas d' v' dup' te
rom Ex p'ma q iur-
dicio dat a principe siue
a magistratibus sed
arbitrium a p'nat' pso-
nis // Sc'da qr multa reme-
dia sunt v iudico pu-
ta supplicaco appllaco
et recusaco sed v arbi-
tro sola pene solucio
aut maior etas requit

ne partes incidant piclm
pp ignoranciam arbitror
Unde arbitri non non dent
imitar ne pp ignoranciam
incidant in piculum in=
anie de iud' § Si vo coll
iij. ¶ Tercie sit dra int iu=
dice dele et ordinarium
et arbitros d. j. de arbitr
¶ Cum possit delegari hijs
visibus qpsenderis lib'
mas quoniam cum sit mos
integra fama ¶ Etasque
subsit committi sunt vn
tanq ¶ Sed iudices de=
legati a sede ap. vel le=
gato dent ee v dignitate
politi vel psonatu seu
canoica v eccia cathedrali
s. de rescrip. statutum i pri
de ist et assessor dictum
e sup. de rescrip. § Item
nullis ¶ Conservatores in
plexes a se. ap. concedunt
a manifest violencijs
et iniurijs defendere
pnt illos qui eis commit=
tunt defendendi Sed non
pnt ad aliqua que iudi=
cialem indaginem exigunt
sua extendere ptatem j.
e. statuimus l. vj. ¶ Sed
nulli pnt deputari co=
nservatores n sunt epi vel
eorum superiores aut abbates
seu dignitates aut pso=
natus in cathedralibus

vel collegiatis ecclijs ob=
tinentes nec ad pt eius
hic conservatorum qui sb
ipius iurisdictione do=
mino vel disitu eccia co
vel tpali consistit excepts
regibus et regnis et
conservatores huius ext
ciuitates vel diocs in
quibus fuerint deputati
contra quoscunque procede
aut aliquos vltra vna
dieta a fine dioc eorum
de trahere non psumant
nec vices suas alijs co=
mittere pnt citacionibus
ac suarum de innucionib
exceptis n hic eis conpe=
ticit ex bnficio litteras
¶ Sed nec tunc nisi infra
ciuitates vel dioc in quibus
fuerint deputati et pso=
nis tum que supius sunt
expresse et si de alijs qui
de manifest iniurijs
et violencijs scienter
se intromiserint vel ad
alia que iudicialem
indaginem exigunt sua
ptatem extenderint
eo ipso p vnum annum sint
sunt ab officio suspensi
et ps bz fieri p[er]mansit
ex omittatur ipretur a qua
non debet absolui n pti

lese satisfeceat integraliter
de expensis. officium vero
quorumcumque conservatorum ipso
iure exspirat quo ad non
cepta negocia per obitum
concedentis ut c. hac constitu-
cione li. vi. Circa sum-
ptus et expensas assesso-
rum et notarios et personas
testium advocandas debent
omnia observari que de in-
stancijs delegatis dicuntur. ff. de
rescrip. Statutum li. vi. de
ut ibi. § Item nullus //
manifeste violencie vel
iniurie dicitur quod post omnem
vel probacionem legitimam
note fuerit aut evidencia
rei que nulla possit
tergiversacione celari. ut
de ver. sig. excepte. ut et
c. cum olim. Et si dubita-
tur an iniuria sit manifesta
vel violenta quia pars al-
tera hoc negat. Cum per ne-
gacionem res sit dubia de
quibus ad libe. perla. non
licet li. iij de re. quod con-
servatores cognoscere debent
an invtile est eorum of-
ficium quia quibus hoc negare
sicut iudex potest cognoscere
an sua sit iurisdiccio. ff.
de iudic. Si quis et ff.
de rep. simpliciter. Sed an
delegatum a principe et
delegatum ab alio c. qua-
druplex quod delegatus a
principe potest suam sentenciam
execucioni demandare et
ex quirere impedictos
ut c. c. i. et c. Signasti. Sed
delegatus ab alio non ut
ibi a contrario sensu et ut de fo.
compe. Si quis contra clericum
Item delegatus a principe
potest citare generali edicto
ar. ut c. gratum. Et mandat
de litigacione § omnem
Item potest causam alij sub de-
legare. Si alij non potest ut
c. super questionem § Si vero
et ut de ap. cum causam nisi
essent delegati ad vni-
versale causam ut officiales
ff. de off. vic. Roma.
li. vj et ut de of ord.
Roma li. v et ut de insti-
tucionibus frequentibus. Item
si delegatus a principe de-
legans aliquid vel retinu-
erit ad ipsum appellabitur
de ut ut de ap. § ubi
alius a sub. cum v. dim-
ittit in hoc alios iudex
a principe missus. Dele-
gatus extraneum citat ac
vocatur ad ipsum. Preterea
delegati et eius officium
est quod potest omnia que pertinent
necessario ad expedicionem cause
sibi commisse licet vero igitur

ca simpli- comittat' .j. c.
pñca et c. pendentiam
in fi. et c. Suspicionis ¶
Item fines madati debet
diligent' attende et fnac.
.j. c. sup qonn & viij et
v. sc. et v. de rp. cu di-
lcta et .j. de pmb c. ult
et pns expedie qp pns
expedici madat. c. de
ap. l. i. et .j. de cu poss
cu dilectus et eius in-
t'dicto tm extend' ad
illas res vl psonas
q v rpto qtinet' .j.
c. cu olim abbas et c.
p. et v. n sna int'dicoz
alij impedirent quos
tunc potit ex qmiac
.j. c. c. i. sicut ex qmica
extendit' ad illos in
quos lata no fuit voc
tanis .j. de scn. ex imp
et c. si qenbinc ¶ Item
maior-e delegato a
ppa qua ordinarius q'm
ad causam sibi qmissa
et pt cu roge ut sna
ltimaz expegnat' licet
ordinarius sciat illa
ee iniusta ut dictu e
v. c. & sed in quid dn
delegato ordinario faciat
fide de sna int'dicoe
.j. c. Signasti Sane ij
et c. cu in iure alias
sibi credet' n ondet

qmissionis ar. .j. de testi
cu anobis Sufficeret ti
si instrm fuit in medio
publicatu licz p9 ca
sit amissum .j. de pmb
cu olim et c. de test pu-
blicati vl si sna redac-
ta sit in publicu instrm
.j. de test Signavit et
in aut vl sim sil' g.
i. coll. ix. vl solus ta-
bellio .j. de pbac. qm
cont et lz delegatus
possit ordinariu co
gere det tam defic' epis
et supioibz ob reveren-
cia sacri officij qd ex-
cent ideo cu audiatz
vl qsnatoibz a se ap-
deputat' coit eos ad
coactiones aliquas vl
penas fuit p cedes &
p9 ipis ingressus ecce
vl sacerdotale inistm
int'dicat' aut de inde
ab officio suspedant'
et subseqnet agravane-
tur- si nimia qtuma-
cie pnitus sine clpa
sinascit alicui facies
vl eos tra subponat
int'dicto .j. c. Sane ij.
et c. ex pontificali l.
vj. ¶ Item delegatus
maior-e gnali legato.

quantum ad causam b specialiter
commissam nec a legato
quam ad illa causam im-
pediri potest nisi sententiam ne-
citate licet possit eam confirma-
re et execucione demanda-
dare si racionabiliter fuit
lata .j. de off leg Ste-
mistis xiiij di pro pro inuitis
et arg. de off ord pa-
storalis et in delegatus
vice gerit delegant
.j. c. Sane et c. vlt et
xiij di c. j. debent enim
honorare presbiteros sicut
ipsum delegantem xiij di
c. vlt quia iniuria facta
delegato ad eum pertinet
cuius delegacione fungitur
ij q. vij accusacio et si et
iij q. j nulli in si Iste
delegatus a principe vel
ordinario potest cognoscere
de causa restitucionis in
integrum sine principaliter
siue incidenter ei manda-
detur. C. v et ar. quos
int resti spol l. vlt.
De except indic dele-
gati vbicumque assessorum
et testium productorum dam
c. b. de rescrip s. item
nullis Iste excepciones
racionabiles recipere debet
sine admittere etiam si
hoc ex forma rescripti non
habeat nec exprimatur in litteris

ipse quod nulle debent excep-
ciones admitti .j. c. exposte
ij et .j. de iudic ex hijs tum
Iste sententiam suam potest exe-
cucioni mandare a dic se-
ste late vsque ad annum
et compescere contradictores
et qui non paruerint in-
fra annum in possessione quete
possidere illos contra excommuni-
cando ita ut excommunicauit
nolentem parere sine usque
ad annum absolui sicut
obseruatum in illo qui
an litis contestacionem con-
tumax inuenitur .j. c.
querenti et c. signasti
Sed post annum excommunicatus
vel absolui non potest ip-
so iure vniuersus et c. quamuis
hoc intelligit b de ex-
communicato post sententiam secus
si sit excommunicatus an lite contest
.j. de of ord pastoral
vbi sanatur in omne et
honore absoluit post
annum quia iudex principiorum
excommunicare recipit mandatum
suam et sic fuit contra
.j. c. grauem et c. licet
Iudex delegatus a prin-
cipe potest alij committere vi-
ces suas tamen hoc b alle-
gare sit concessum dummodo
maliciose se non conueat

exoneratione et pt compelle
remittentem eo quod in-
dicto illa nulla esset si col-
lator aliquam non habet i.
c. pastoral de pri et ff de
off eius cui man. c. in-
feri. et pt totam causam comit-
tere vel principium vel medi-
um vel finem committi seu dimi-
sum quod aliquam faciat summa-
riam misa que acta sunt coram in-
dico investigare debet di-
ligenter infra c. sup quod. or-
dinarius et c. pastoral
et c. volt et c. si dno l.
vi. Sed quia multa inue-
niuntur circa in dicta di-
stinguere super singulis docto-
re inquam sic aut ea co-
mitti uni tamen aut plu-
ribus Si uni distinguitur
aut est impeditus de iure
aut de facto Si de iure
utpote excommunicatus non
pt committere b. de resp.
Si titulus Si de facto utpote
infirmus pt committere i. c.
quamvis Si pluribus distinguitur
aut est impeditus de iure
aut de facto Si de iure
non pt committere b. de re-
sp. Si titulus Si de facto di-
stinguitur aut non fuit
apposita illa clausula
quod si omnes interesse nequi-
uerint duo vel unus eorum

exsilominus exequatur aut
fuit apposita si non fuit
apposita pt quilibet commit-
tere i. c. quamvis et c. Si pro
debilitate et c. si dno
l. vi. Si fuit apposita
distinguitur aut fuit
electa industria persone
aut non si fuit electa
non pt committere. i. c. in-
sinuate coram dil. et c.
ult. eodem l. vi. quando
eligit industriam persone
d. i. c. b. committere Si
vero non fuit electa in-
dustria persone distinguitur
aut est impeditus in parte
tpalit et necia vel pre-
ter nec excommunicatus vel
furiosus seu infamis
vel suspectus recusatus co-
mittere non pt b. de sup-
plicitatus et i. c. pastoral
et c. coram dilectus et c.
index l. vi. aut fuit im-
peditus in potentia volu-
taria tunc distinguere a
committere ea ap. re. tunc
non pt committere i. c. sup
quam b. Si vero dno a
sine remotione appella-
tionis et tunc pt committere
i. c. prudenciam b. adi-
cimus Si delegatus con-
mitat alicui vices suas

simplr totu comisisse vi-
n' d' aliquid de iur-di-
ctione s' refutasse .j. c. de-
nabilis in fi et .j. de iure
iu-ro colres tn si ille no-
lit recipe vl delegatus
renotauit comissione
aliqua subdelegaty vsus
fuit vl mortus fuerit
remitegtu delegaty cau-
sam'e potit cu iur-dico
ex quo ea vsus no fuit
m eu efficiat no fusiuit
.j. c. q'uis .l. vj et ar .j.
c. gratu Venerabil et
c. licet. Iste qn plures
dant' sine illa cla q
si no oms ide quilib-
pt suo comedia vl alt-
comitte vices suas .j.
c. q'uis et c. pastoral
Sed si vno absente et
tn no comittete alt' sen
alij nichil face pnt .j.
c. tam mac. et c. pru-
dencia § adicimus Ter
aute clau'a illa in sit
nt oms aut duo aut
vnus eoz madatu apli-
cum exequat' vl sub alia
osili forma qmlz ipoz
libe' pt madatu adim-
ple' Sed vni eoz comis-
sum negociu inchoate
alij inquibnut se vltig
intromitte' de eod nisi

insirmitate vl alia insta
causa illu contigerit im-
pediri aut si nollet vl
maliciose in eo pcede
recusaret q' iur-dicoe
pcetua madatoe vince-
te p vnu ex iudicibus
del pcetua intelligit'
quo ad oms .j. c. cu plu-
res .l. vj. Iste si inserat'
illa clausula q' si ambo
et c' mortuo q'iudice
pt solus pcede del. Sed
qn cu fuit comissa illi q
mortuus e sub nomie
dignitat' vl loci et no
psone sed alicui fuit
substitutus et confirmatus su-
cus iudex del et substitu-
ty alius sil deut pcede
.j. c. qm abbas et ff. de
iudit' .l. mortuo et hoc
vni e qn ppu nomen
no e in liris expssum
sed solum digtas quer-
no mo it Tercius si ppa
comisit aliqua cau' regi-
ne fuerie sine ppo no-
mie post ista regina de-
cessit et rex aliad accept'
in quid illa q e subro-
gata potit cognosce de
illa cu iu' q .j. c. qm
abbas. host' d' q non
q' vilicens accipiunt dig-te

amavit ff de cur. femine et
ff de l. ii l. ez quod principi et
l. Si aniis cum l. Sed pone
quod papa delegavit causam cuius
abbati vel alii in dignitate
existenti cum adiectione proprii
nominis postea cum ille decessit
et alius est subrogatus
loco illius nunquam potest
cognoscere subrogatus
ut quod non i. e. cum abbas
huiusmodi distinguit aut
proprio nomine precedit dignitate
aut subsequitur si precedit
puta mandat sic dilecto
filio n. de tali loco ab-
bati tunc substitutus non
potest cognoscere si subsequitur
puta abbati de tali loco
dilecto filio n. tunc potest
cognoscere substitutus ar.
legis que sic videtur disti-
gwe ff de stilp fino l.
furius communis l. Item pone
quod plures archidiaconi
sint in una ecclesia sicut
in parisiensi et papa man-
dat archidiacono parisien.
sine aliqua adiectione
proprii nominis vel cognominis
ita quod non apparet de quo
senserit quis istorum erit
iudex distinguit secundum hostiensem
aut unus erat maior
aliis in dignitate aut
omnes erant pares si unus
erat maior aliis ut in ecclesia

predicta tunc ille erit iu-
dex l. Si omnes erant pa-
res tunc ille quem ele-
gerit actor erit iudex
quia de eo sensit cum
litteras impetravit ar. ff.
de verborum obli. l. iii § i et de
l. ii l. Si quis § Si inter
duos sed si cum constaret
partes consensissent non di-
stinguendo de quo quis
erit iudex si dicit actor
de uno et reus de alio
nec potest constare de quo
intellexerit dicit B. quod ille
erit iudex cum primo littere sunt
presentate ut de re. Capitulum
s. ca. et l. de ap. ut
debitus Si autem simul essent
presentato sententia tunc qui
dignior est Sed si equa-
liter erunt digni forte
dirimatur ff de iudic.
Sed cum ambo c. xviii
q. ii c. Saris non est l.
Ubi vero non sunt plures
iudices dele. et illa clau-
sula quod si non omnes et
non fuit apposita uno
mortuo alter in causa
procedere non potest nisi aliud
in delegatione fuit ex-
pressum i. c. uno idem
esset si alter efficiatur in-
firmus ut de rescrip. Sua
tatus idem si removeatur.

ut suspectus. i. e. li3 quia
nenter illorum iudex erit
in solidum ut iudicare
posset et loco vnius tm
sunt et oms quidem
iudicare iussi sunt ff. de
re. iudi. duo tantum vnus
pt vices suas ɋmitte
alij. i. e. ɋmis et si eo vi
uente alter cepit vti
iurisdictione sibi ɋmissa
solus pt p9 ea pcede
i. e. licet et. c. iudex et
c. si delegatus al no pt
nt. i. e. vno Comitte
no pt vices suas ille
cui eo iure ɋmissum fuit
pdicare ante exɋmuuic
uel absolue aliquos
dispensare cum irregularibz
uel in magre pmias et no
sibi iurisdicio sed ctn in-
stm pocius ɋmittitur
salua legatorum sedis apce
auctate sedis ist cui in-
cumbit ut negocium pso-
nalit exequat pt dno
ptes ɋsentiat sz alias
delegare pt qua si in-
ɋmisitom fieri aut er-
clijs uel iusti pvidere
madet et in hijs cuilz
fides psone et industria
e electa. i. e. c. ult. Inp-
misione tamen curie uel
psone distinguit viz
a sede ap. aliem ɋmittr

cte psone pmisio de bn-
ficio in ctn curia dyoc
uel pvincia fiencda tuc
pt alij licite ɋmittere
vices suas aut ɋmittr
cis no expssa ctn psoa
ut aliem psone ydonee
de ctn curia uel bnficio
debeat pvide quia ctn
eligendam psona eius
in dustria tunc vi esse
electa pmisiom s; pmis-
sam alti demadac no
pt ii in ɋmissioe hent
ut pse uel palm id
valeat expedire. i. e. is
cui l. vj. Item si talis sit
ca que sine ipius pse-
cia expliciri no pt ipaz
no pt alijs delegare
i. e. si p debilitate pa-
storalis et c. ult. Item
si madat epo sic tn
sint epc cu alto tnor
indicem id epus pt co-
mitte et alij no pnt
nc pcede sine ipo uel
sub delegato ipius Item
si epus moriet anqua
ɋmittet vices suas ex-
pirgacet offim alio-
quousqz alt substituat
i. e. qm abbas et sine
ipo alij nullo potiunt
pcede. i. e. c. pult. et
ult. v. idem quoqz Item

cum alicui committit causa
infra certum tempus terminanda
ultra illud tempus non iudex
non potest extendere nec commi-
ttere nisi de partium voluntate
et currit tempus post que lite
indicia pertranseant . j . de ap-
pellationibus . Item iudex non
debet tamen iurisdictionem suam
ita ... ut non faciat se-
ntentiam ante tenebras diei
ultimi j . c consuluit . Item
si iudex procedat post tene-
bras ad lumine candele ad
lite contestationem vel perfecit sententiam
nunquid valet quod agit
dicit quod sic licet procedi
non debuit dummodo aliud
non impediat et precipue
si iudex sit honestus
quia non dicitur j . c . consu-
luit quod si processum fuit
non valeat quia iusti-
ficari non debent ... tamen
valent host dicit contrarium
per illud idem c . j . consu-
luit ubi ut inquirent
homines ... et
nocte latrones ...
tamen distinguit et
dicit aut partes consenserunt
et tunc valet sententia et
sic intelligitur ... aut contra
dicunt et tunc non valet
et sic intelligit host . Item
Item licet delegatus a principe
possit suis delegare
alii tamen non possunt quia dicitur

ut s . e . s . dixi . Item si pre
clericis personis debet
causa delegari dictum est
s de rescriptis . Item nullus
et de loco ubi debet com-
mitti dicitur ibidem si timeret
ille qui ... a sede ap-
ostolica loco inquisito fi-
erit quod ... aliud ex
pediri mandat propter po-
tentiam vel maliciam
illius contra quem inquiri
debet seu procedi seu
fautorum eiusdem non
possit hoc exequi secure
eo loco nec ipse commode
ex dolo vel fraude ve-
portet ad id exequendum
locum eligat alium ydo-
neum et securum idem
faciat si alia causa
rationabilis subsit propter quod
in loco decreto per fieri
nequeat commode quod ma-
datum nec tali pretextu
mandatum apostolicum im-
pediri contingat vel
differri . j . c . statuimus
li . 6 . Item illa que
sunt meri imperii
ut deposito et filia
possunt sine causa delegari
... in illud et
ij . q . vij sicut . Secus
tamen est secundum leges nisi
cum delegatus interesse non

possit ff de off · eius
cui ma · e · m · l · i · § · i ·
Item sedes ap · liberencius
committit duobus quam
uni et tribus quam duobus
et sic tam integritas est in
dicendo de plurimorum suis
roboratur · j · e · prudē-
ciam quia quod a pluribus
quaeritur facilius invenitur
xx di · de quibus · Item licet
iudex possit partem
pti in feudo smaz d tio
constituto j · e · g sibi nō-
mine pt ei parte in
expensis et sumptibus alioquin
ipse de suo restituat ex-
pensas · C de iudic · stius
Et si tamen reij smande
mittat adversarium in
possessionem tenetur usque
ad aim defende · j · de
sy quelam in fi · et si
infra ann mort dele-
gato no potit q tinnas
possessione recipere
nisi p delegante vel
successore mortui de-
legati in one et honore
j · de of · or pastoralis
§ · cptra · Recusari pt
iudex pluribus de causis
vn · v · quatuor · ista ti-
mor odium dilectio cessius
Sepe solent celeros ho-
mi pnte sensus Et si
p aliqua istarum causarum

scient · tulerit smam p
ann e suspensus et si
divinis se inmiscuit ir-
regularis efficitur ita q
no pt sciri n pse ap ·
dispensari · j · de re · iud ·
in ctin l · vj · Ru pt re-
cusari iudex si e dns ad-
versari · j · e · cum q et ar
m · q · v · p accusatorem
et vj · q · m quatuor z
j · e · insinuate · Item
si iudex esset vasallus
seu subditus impetrantis
ar · xxij · q · de forma ·
et · j · ut lite no q r acce-
dens et · j · e · hac constitu-
tione l · vj · excipiuntur
reges et regine ut ibi
Item si esset consanguineus
vel advocatus extitit d
cau tamen p ipso · j · de ap
postimo · Item si adversarius
e omdus de ima illius
et sic fines · j · ut lite
no q test · accedens et
j · de ap · ex insinuatione
Item si sit affinis in q ·
iv absens et ff · de r mi-
lex tord impti · Item si sit
tomes ipius · j · e · cum R ·
et · ff · de off · p · Senatus
Item p dum tota fa-
milia pt recusari · C · si
q q z · p · po · l · i · Item si
habet consimilem causam

.j. de iudic c. cum que
et ar. .j. de testi. psonas
Et licet quis tansis re-
pellat. iudex a iudicando
no tame repellit testis
a testificando et hic est
ca que facilius pnt heri
iudicas qua testes hon
repellit. iudex a iuri-
dicone pp defectum test
ut sic fiunt testomonium
in causa .j. de testi. di-
lectis. Iste pp nimia fa-
miliaritatem vl amici-
ciam ff. de v. sig. late
& amicos et .j. de sij. ptinas
et c. licz al recusari no
pt n pp nimia et rona-
bile cam .j. c. suspicionis
que si esset pbata det
legitima reputari .j. de cap-
tu speciali. Sed si est
dubia coram quo pbabi-
distinguiuc aut causa
fuit comissa pluribus
aut uni tm. Si uni ad
arbitros recurrat qui
a ptibus eligunt ut de
causa suspicionis cogno-
scant .j. c. ab arbitr. l.
vj. et si arbit. conuena-
runt ad se ap. c. appellas
qde c. cu de recusatione
litis ambigit ut ibi.
Si plurib3 fuit comissa
distinguitur aut illa
clausula fuit apposita

q si ambo interesse no
pnt vl simile alt eorum
in causa pcedat aut no
fuit apposita. Si fuit
apposita coram no recusa-
to q iudicet ad que cori
pdete de det ipius re
cognicio ptinere causa
recusacionis pbari et
ab eo expediri debebit
Si vo no fuit apposita
tunc det ad arbitros
recursus hri et si dele-
gatus epi vl officialis
recuset. ca recusacionis
hnt cois coram epo e
pbanda .j. c. Si cont
vini l. vj. et qnis de-
legatus possit legitime re-
cusari ut suspectus pt
tame licite comittere
vices suas anquam
cont ipm recusacio
ponat. et si interim
comisit vltra recusari
aut scita pcen comissio
impugnari recipibit
q posset si b de iuri-
dicone aliquid recfmissi
Sz post recusacionem ppo-
sita no pt comittere
nisi de recusatoris pce-
dat assu et tue pt licet
sit pbata dno ppimcialitio
no fuit sup ca quia

tunc causa cum consensu eius
non valet commissio cum dio
desicit esse iudex . j . c .
iudex . l . vij de rerum sacre
ordi . dig . j . de excep . § . ite
exceptio v et int̄ oms
Ille vero qui iudicem
petit in iudicio ipm
recusare non pt . j . c . sup
quom . § . vers et in q .
in . offeat . Semilis cum
iudex electus recusari
non pt ut ibi . Si cepunt
coram eo litigare j . c .
insinuate n pp nona
tam sup venientem
utpote si denovo factus
sit iudex familiaris al-
tius pt dnº non consit
ipm iudice procedere
pº qua sciunt illu fami-
liare effectum ut . j . c .
insinuate . Condicem
suu absente tenetur
alij delegati admone
quod ipm citare non pnt
cum par impare non licat
impim . b . de elect . inmo-
tuit scilicet admonere et
rogare ut veniat . et
si non venit ad tertiam
monitionem seu rogacionem
nec aliquid rndeit nl
si dixit se velle interesse
et non venit quid sit fa-
ciendum distinguere aut
fuit apposita vna

illarum clausularum ut si
omnes interesse nequiunt duo
nichilominus procedant nl
si ambo interesse nequint
alter nichilominus exequatur
nl non fuit apposita Si
fuit apposita et pº tertiam
monitionem non venit pre-
sumitur . h . b . nolle ve-
nire nl non posse inter-
esse et talis presumpcio
habebit quod responsione
illius s . quod non voluit
nl non possit arg . in
q . ix de terminis et lxx
v . di . Si forte et tunc
remanet impedito apud
alios et procedere pnt
et ipse erit gravatus
arguendus quod non vult
mandatum apostolicum ad
implere j . c . prudenciam
§ . adicimus Si vero non
fuit admonitus nec pre-
cium uniceum vocatorie
destinatum non excusa-
neit se interesse non pos-
se ad cause cognicionem
alij procedere non pnt et
si processerint nichil egis-
se reputantur . j . c . pru-
dencia nunc possent
tunc subdelegare et
tenentur iudicis subde-
legatum admittere j . c .

Si p debilitate et c pasto-
ralis etc. si duo l. vel al
icatus ab uno duoz indi-
cu vel a duobus qui sunt
tres ut no tenetur j.
c. prudencia impu. Sed
pone q tres sunt dati
indices qui tc et duo
citat tc plus vel prin-
cip et nulla sit mencio
de tcio et dubitus vtz
tcius se excusauit vel
q miserit vices suas ill
et sed q licet vnq maute
fecint q no fuerint me-
cionem de tcio a licts sint
tnag c ut et inde an
feceint auctte a consocio
et si licent bn pnt pcede
si vo no hunt delegacom
vel excusacom a consocio
pcede no pnt j. c. cu in
et pt agi contr illos ad
uitesse eo q contepnose
citauint ar. j. de sen. exg.
Sacro. Si aute sine clau-
sula fuit comissa simpli-
duobus altero absente
nichil fuerint alij nisi
vices suas alicui delega
vet ut dcm e s. c. § vbi
vo et potuit superiori
demiciare negligentiam sui
q iudicis ex causa qui potu-
erit noluit uitesse ar.
j. de pbe. grane in fi.
Ite no possum reuisare
delegatu impetratum
a procuratore meo j. c.

sup quom si procurator
transgredict incu ma-
datu alim iudice petedo
j. c. cu olim et j. de ca-
pos. et p. cu olim. Item
quando delegatus modum
excedit multipliciter
pmo si no suat forma
madati et tunc quid
quid facit e irritum ipo
iure s. de rp. cu dilca
et j. de rest. spol. pu-
samus. Sedo si no recipit
excepcionem cogniciois
j. c. prudencia § Sed
et § de excep. cu int.
Tercio si velit i pso-
nali accione pueniri
tpus quadrimestre j.
c. quenti et ff de re-
iud. § Si quis condep-
natus. Quarto si obici-
atur excepcio p qua
tcius iudicium fit nullum
j. de rescr. sedes. Quin-
to si obiciat qo fui
et no fuit ad missa
j. de re. fu. sup eo et
c. de fide instru. l. in-
dicati. Sexto si male
sua suam interpretat
ff. de ap. ab executore
Septio si p9 re iudi-
catam innouacio fiet e
et velit suam execucion
de mandare ff. de re iud.

l. iiii. § Si ex renunciacione. Quartodecimo si non velit de loco secundo procedere cum illo qui adeunte secum venire non potest. ii. c. cum R. et c. statuimus § vi. et li. vi. de rescriptis statutum § vi. et i. de ap. cupientes. Quintodecimo expirat iurisdictio delegati sententia lata et execucioni posita vel per alium demandata sive bene sive male quia semel est officio suo functus. i. c. in literis. Sextodecimo mortuo iudice cum proprio nomine scribitur. i. c. quoniam abbas a quo tamen diss. n. ut li. vi. c. § eodem pone. Decimoseptimo mortuo altero coniudicum sine illa clausula quod si non omnes etc. datorum. i. c. uno de. nt. li. vi. c. § Ubi vero. Decimooctavo per mortem illius contra quem impetrarunt, littere rem integram li. vi. de rescriptis significavit. Decimononono finitur morte impetrantis ita quod non transit ad successores re integra et hoc ideo contingit quia rescripta personalia sunt. nec ad personas vel res alias extendunt quam que ibi continentur. i. c. cum olim et c. p. et li. Sed si tractatus fuisset causa quia morte impetrantis fuisset rescriptum contra successores illius tenent quia hic impetrante et impetranti causa moveatur. li. vi. de rescriptis signavit.

sicut impetrans perpetracionem ut valeat quantum ad mortem delegantis. i. c. gratum et c. lic. et i. de off. leg. c. ult. et de ap. ut debitus et li. vi. de rescriptis capitulum. § cum. Vicesimo revocato mandato ff. de iudic. iudicium solvitur li. vi. de cler. coniugatis tamen tamen processus eius quadam ignoravit suam iurisdictionem esse revocatam. i. de ap. Si duobus. Vicesimoprimo per falsas literas facientes opposicionem meliorem de primis. li. vi. de rescriptis ceterum de. nt. li. vi. de rescriptis § Item tollitur et § se. Vicesimosecundo si iudex remittit causam superiori. i. de off. le. Licet. Vicesimotercio elapso tempore commissionis. i. c. de causis nisi de communi consensu parcium proroget tempus ut ibi de. de prorogacione de. i. de foro compe. prorogacio. Vicesimoquarto per ultimam renunciacionem finitur iurisdictio delegati. i. de ap. cum speciali. Vicesimoquinto per appellacionem legittimam. i. de ap. ut debitus. Vicesimosexto si appellacioni licet iniusta fuit deferatur. i. de ap. Sepe et c. interposita et c. ut lite pen. l. ult. Vicesimoseptimo si compromiserunt se non

esse indiret ·j·c· Significa-
tibus ¶ Decimo ~~octavo~~ si (marg.: quinto)
dicat se tum velle ad sum-
mam pen superior ·j· de cap.
intimasti et C. de relac.
l. i. ¶ Decimo quinto si asso-
ciauit sibi alium qui iuris-
dictionem non habebat ·j·c· in
super ¶ Decimo sexto si re
integra an citationem salte
sciatur de morte dele-
gantis quia si ante quam sint
citati partes etiam post
mortem tunc non expi-
rat ·j·c· gratum sed relatum
et ff. si cert. pet. l. eius qui in
provincia ¶ Sed si plura
mandabant pro omni re pt.
et citatio sit facta tamen in
uno ante quam sint morte
delegantis iurisdictio in
aliis exspirat in quibus
non est citatio facta ar. j·
c· gratum et ·ij· q. iiij· §
notandum non fallit in legis
in qua provinciam potius
post mortem eius qui commisit
officium inquisitionis
hereticae pravitatis in sin
ctos limites non solum
quo ad negotia incepta
vivente mandatore ymmo
etiam quo ad integra
et non incepta et quos plus
conquatur ad ea quae tunc
nequaquam emerserunt
officium non expirat in

favorem fidei prout habetur
committentis ·j· de hereticis
nec aliquis l. vi ¶ An iuris-
dictio finiatur morte de-
legantis distinguebat
doctor meus hinc ant
quaerit de iurisdictione or-
dinaria aut delegata a-
de executione ¶ Si de iuris-
dictione ordinaria utpo-
te si papa demandavit
alicui iurisdictionem ordi-
nariam et papa decessit
re integra ipse pt co-
gnoscere C. qui et ad
quos l. ult. Sicut tamen
committit legatus officium
legationis vel etiam plurimis
ordinariis representantibus
nec exspirat officium le-
gationis per obitum commit-
tentis ·j· de off. leg. lega-
tos l. vi. Si sit delegatum
per morte delegantis re-
integra finitur iurisdictio
·j·c· gratum al non ut
dictum est in principio huius § ·
Si delegatus commisit vices
suas eo mortuo sub-
delegatus si illo vivente
iurisdictione uti ceperit
libere potest negotium
diffinire ¶ Idem est si com-
misit vices suas sub
ea forma donec eas
duxerit revocandas.

Nam talis commissio perqua
renset· etiam sine prelato
nisi antea fuit renouata
nagnach morte committentis
expirat· ex quo actus inte-
ger non existit· ut e· Si de-
legatus· li· vi· ¶ Sed de ex-
ecucione distinguitur quia
est mixta aut mera· Si est
mixta distinguitur aut
demandat execucio super be-
neficio aut super alia re
Si super beneficio licet mo-
riatur delegans re inte-
gra potest exequi quia sicut
ipsa gracia de beneficio tamquam
a se apostolica licet facta non sit
in execucione processum
morte non perimit conceden-
tis· etiam nec re integra perimit
executoribus data potestas
quia veluti gracie predicte
accessoria· nam sequi co-
gitur principalis ne illa
gracia inutilis omnino reddatur
vel eam tempus longius defe-
rat· ut e· si super gracia· li·
vi· Si super alia re quasi
super beneficio si delegans
moriatur re integra non
potest exequi re integra [illegible]
ut e· gratum et c· licet
Si vero sit mera execucio
et moriatur delegans re
integra potest exequi mandante
ut nullo modo [illegible] et hoc
in [illegible] coll· iv ¶ Ad quid
sit appellandum dicitur ut de ap-
pellacionibus a quo et sequentibus

De officio legati sequitur

Dicto officio legati silen-
Post delegati licet sit
lencius ideo consequenter de
officio legati agitur post
officium delegati ¶ Unde
videndum est quid sit legatus
et quot sint species legatorum
que sit differencia inter ipsos
et in quibus non potest de-
legatus quanto tempore durat
et qualiter finiatur ¶ Legatus
est is cui aliqua certa pa-
tria vel provincia regenda
committitur ut eius vice
fungatur a quo destinatur
et talis legatus debet fa-
cere fidem de sua legacione
pluribus si ab eo petatur
C· de mandato principis l· una ¶
Tria sunt genera legatorum
quidam sunt legati racione
sue ecclesie ut Cantuari-
ensis archiepiscopus ut e· c· i· Alii qui
mittuntur a papa sed non
de latere ut e· excommunicatis
Tercii qui mittuntur a papa
et de latere eius et de hiis
habetur ut e· excommunicatis
et c· officii· li· vi· ¶ Inter
istos est differencia in vii· primo
in absolucione excommunicatorum
quia legati racione ecclesie
sue pretextu legacionis
nullum possunt absolvere
ab excommunicacione pro violenta

manuum iniectione. contra dicunt
legati vero qui de latere pape
non mittuntur et provin-
cia sibi commissa exeuntes ne
aliunde venientes non possunt
absolvere excommunicatos pro in-
iectione manuum violenta
nisi amplius istis a sede
apostolica concedatur. ut c. excommunicatis
vero illos de sua provincia
absolvere possunt dummodo sit
in provincia ac a iure ostensum.
Sed delegatus missus a la-
tere pape potest absolvere eos
sive sint de sua legatione
sive non pro iniectionem
manuum violenta ut c.
quod translacionem ut de se. ex.
ad eminenciam nam per hoc
cedit urbe romanum
quoniamque ad urbem accedentium
absolucionis officium im-
pedit et ita observatur
de facto secundum Jo. et hoc intro-
ductum est in favorem maxime
ut precium mortis evitet
ut de sen. ex. Sacro.
Illi ergo secundum Jo. qui mittuntur
de latere pape possunt omnia
ratione legacionis in illa
que sibi specialiter sunt aperte commissa
ut c. quod translacionem. Sed
quos dicemus de latere domini
pape missos an cardina-
les tamen an et alios in
curia existentes puta capel-
lanos et episcopos personas suos
negociis in curia existentes
Sed dic. quod pape de-
late domini pape cardinales
quia ipsi semper ad latus
eius existunt et pars
corporis eius intelliguntur
ut q. i. c. vii. Si quis
in militibus et c. ad
lateris nostra commissa. Sed
idem videtur de capel-
lanis et aliis curialibus
quia et ipsi assistunt con-
tra sed non in secretis consiliis
Jo. dicit quod illi dicuntur missi
a latere pape quos innuet
existentes in curia sua et
si non sunt cardinales
et illos transmittit spe-
cialiter ad aliquam provin-
ciam concedendo eis ge-
neralem legacionem. Alii
dicunt contrarium et melius
tamen quibus concordat
Hostiensis quod soli cardinales
tantum dicuntur a latere pape
missi ut c. i. de sen. exco.
ad eminenciam. Et nota
quod qui ex officio suo ab-
solvere potest committere ali-
quid cui viderit expedire
ut c. xxi. c. nullus. Secundo
dicitur quod si abbas sedi
apostolice immediate sub-
iectus in episcopum eligatur
nullus legatus nisi de latere
pape sit missus illi potest

dat̃ l'mam suam mona=
stin defendi et ad quatn
vel dignitate aliquaz
tñsennd' huius vero legati
qui manus cum ibi post
romanum pontificem
in p'ma B' dextra
imprim trfect' hic ai'epor
epor et exemptor elec=
tiones pt ex officio co=
fmac' Sed alii legati
hic nequiunt ñ eis a se
ap' spalit' sit concessum
s' de elect' Si abbem l'
vi Tho dicit q' cardi=
nales mac' tñseuntes
insignia papalia defe=
runt sed alii non et me=
rito isti pferunt alijs
q' angeli dei vtilitas
p' dignitate ff' de mdic
Si longius mis zplcaz
debent hic ptatem ff'
de ns̃n et ibi plum et
ff' de md' Sed et si sus=
cepit § Sed et si Certo
q' ecc' romane legati
quatuemq; plena op=
tineat legacom sine
appa missi fuerunt sine
ecclia' suaz ptextu
vendicent dignitate
rone legacomis non
hnt ptatem bnficia co=
ferendi nisi hic spaliter
aliciu concedat Cardina=
les tamen legacone

fungentes pnt conferre
q' sicut progatiua
gaudent honor' sic de=
bent fungi auctoritate
amplior' j' e' officij l'
vi Sed ecclesiam nondum
vacantem concede' vel p=
mitte non pt legatus
j' de p'ben dilectus j' et
de hoc plene dictum
j' de conc' p'ben § p=
bendas licet possit p=
uimo in ecclia alqua
vacatura sine collacon
resnac' j' de p'ben Si
aplica l' vi Sed p'qua
in aliqua cathedrali
vel collegiata ecclia
resignacone aliquam
dimit sumenda aliud
illa pendente nullatenus
pt fuit in eius nec et
p'qua aliquis resigna=
uit alibi bnficium ad
colacom ptinens cuius
cumq; alius qd ad colla=
com illius ptinet q=
dui resignaco pedet
alterius sibi quo quomo
resignet al' non valet
qd agit j' e' cmi §
ceterz l' vi In ecclia
vero cathedrali regula=
ri vel collegiata qualz
in quibus qui pficiunt
in dignitatibus maiores

in car capitulis post epos
ceteros hnt pvia clavis
assm. de ipaz consuetudie
legatus sue ordinacioni
collacioni pvisioni elecoi
aut dispositioni quorumq3
no reservet nec de ipis
ordinandis conferendis vel
disponendis se aliquaterus
intromittat nec aliqui
tamen hij ad quos pti
nuit eligere aut postu
lare libere valeant cu
vacabunt obstaculo quoruz
imponat al qd fecerit
e irritu et inane Item
no pt conferre vel gre vel
in spe aliem ut absens
qm bnficia infra lega
tom eius ssentes cu in
illius manibus nolunt
libere resignare ipoi in
resignatione recepta
illa valeat ydoneis co
ferre psonis j. c. de libe
ratione l. vj Item no
pt conferre bnficium ptinens
ad pntatore laica prim
qd dic ut j. de iure pat.
s. In subiectione Item
no valet collacio bnficij
alicui facta a legato si i
ea no fuit habita me
tio de alio bnficio qd p
mitus optinebat j. c. col
lacio l. vj Item legati
rone sue auctr vel qui

alate no mittuntur. no
pnt pmire exemptos
nec audire causas q
movent contra eos n
velint subeis videre
n de hijs q in pmileijs
eorum continetur et tota
sua ptas gsideranda e
ex forma pmileij ar.
j. de pml porro Sed
missus alate ppe pt
s. b' et host indicare
de exempt qui subsunt
tm ppe et decausis q
contra ipos movent
no obstantibz pmileijs
suis q3 pmilegia illa
solumodo eximunt a iur
dictione epor vel quorz
ita comorantur Sed a
iurisdictione ppe vel
ipius legati no eximunt
et ita videmus dt B de
secto final. Alij dicunt
contrarium ar. j. de offi
l. vj et j. de pml vole
tes et c ne aliqui l.
vj Et adde qd ibi d. p
s. decimo Sexto quia
legatus rone eathe sue
no pt officium suum ex
te pnte legato misso
de latere ppe pp venien
sedis aplice j. c. volentes
Sed deferit illi tanqua
maiori xvj. di decimus
et j. de pml antiqua

ł commit. ¶ Sed videtur quod pute
legato non misso a late-
re valeat etc. ar. j. e. vo-
lentes a quo sensu. ¶ Septi-
mo de perm[u]tatione quod non
ita permittitur legatus romane
curie sine sicut alij. j. de
cens. cum aplis nullo tamen
debet de permutatione gravare
subditos ut ibi procura-
tionem cuiuslibet non sint enor-
mia sed secundum mediocritatem
uniuscuiusque loci x. q. iij.
§ ult. ¶ Sic ergo agat
legatus ut nulla curia
seu prelatus de ipso debite
conqueratur. j. de cens. cum
instantia quod si loco aplorum
sunt legati ita agant
ut non solum symoniam
corum sed conversationem et
abstinentiam toti mitter[e]
xxxv. di. curie principes
et d[icitur] ut j. de cens. § legatus
et § legati. ¶ Officium le-
gati est audire causas que
ad ipsum papp[e]llacionem vel
querimoniam defferunt
j. e. c. i. non tamen fuit com-
missa specialiter delegata quod tunc
se intromittere non potest cum
mandatum speciale deroget
generali tamen si rationabili-
sima lata fit eu poterit
confirmare et executionem de-
mandare j. e. c. ij. ¶ Sed numquid
legatus tenetur ei obedire

ut suam sentenciam mandet
executioni d[icitur] quod quantum ad
hoc maior est legatus ipse
super hoc sed supplicare non
aut ipsum compellere ut suam
sententiam executioni mandet quod for-
te papa non ita bene
potest executioni manda-
ri ut b. de off. dele. §
item legatus. ¶ Item potest legatus
postquam ingressus est
provinciam sibi commissa co-
mittere vices suas cui
vult et compellere illum
recipere commissionem sine
acceptione personarum. ¶
Quam probatur dictione l. i. ar.
b. de of. del. sed commu.
§ Si vero et j. de ap. cum
tamen l[icet] ... intrauit
demandare non possit
in necessitatis causa ut si
morbo necessitatem patiatur
ff. de of. proconsul. obseruare
§ postquam hoc et § Sed si quis
hodie tamen semper et in-
distincte hec licet videatur
mandare decollatur § aug-
ustum coll. iiij. non esset causa
depositionis vel privatione
amotionis ar. j. de
ex. cens. pastoralis continue ¶ Item
omnia potest legatus provinciam
ingressus quam potest ille qui
eum misit preter illa que
sunt specialiter sedes apostolica reservata

.i. c. quam translacionem de qb3
heb. vi. cassus .i. de electione
pl impri. Duodecimus
quod solus papa commitat vo-
tum tre sancte .i. de voto et
multa dic. ut ibi .§. in vo-
to transmarino et § sequenti
xiiius quod papa solus dis-
pensat cum maioribus criminibus
et cum filiis presbiterorum et al
illegitime natis ut promoue-
antur ad dignitates prius vel
beneficia cum cura vel ad
ordines sacros .i. de indic
ac si clerici et .8. de filiis
presbiterorum c. prult et vlt
et c. is qui defectum .§. ad
ordines .li. vi. et ut ibi
.§. Si vero circa xiiius cum
beneficiis curam animarum haben-
tibus et cum pluribus ut qui
plures habent .8. de electis
dudum et .i. de preben de mul-
ta cum si. Decimus quintus
ad ipsum solum obmissis
mediis appellatur .ii. q. vi. c.
iii. et iiii. et ar. ex parte
.i. de ap. dilecti. Decimus
sextus quod legatus non potest
retractare negocia ad
papam per appellacionem transla-
ta .i. de ap. constitutus per ap-
pellacionem .i. c. licet. Decimus
septimus quod non potest sententias
delegatorum reuocare
.i. c. c. ii. et dictum c. 8. c.
.§. officium. Decimus octauus
quod non potest legatus dare

primam ecclesiam vacaturam
dic ut .8. c. § quanto. Decimus
nonus quod legatus non potest
absoluere excommunicatos a
delegato .i. c. Studuisti
multorum quos a papa excommunica-
tos .i. de sen. ex. Significauit
Vicesimus quod solus papa
potest facere subdyaconum do-
mini dicentis .8. de tem-
por. c. i. et c. de eo iste ordo
que sedes ap. reseruat
generali demandacione non
transferuntur nisi de hiis
ibidem specialiter contineat
.i. c. quamquam translacionem et quam
sunt mera imperii ff. de
iurisdictione omnium iud. l. imperium
et ideo in generali commis-
sione non transferuntur
ff. de off. eius cui manda-
ta est iurisdictio l. i. et .i. de ex-
ceptionibus quam ad agendum et
de re. et ar. Si quis
.l. vi. Alia autem que sibi spe-
cialiter non reseruauit aliis
indulgere videtur .i. de sen.
ex. c. imper. Committit autem
legatus iurisdictionem quamadmodum
committat tempus ei a superiore
prefixum vel quamdiu non
fuit reuocatus nec ex-
piat per obitum
committentis .i. c. legatos
.l. vi. quod delegatorum
statutum et indulgere
per patrono durant nisi

p superiore vel successore
fuerint renovati j. e. c.
ult. et si sint lata sub
anathematis excomunicati-
onis videntur. qui fuerint cont.
huius statuta j. de loc. et
cond. § i. et de cen. vel j. de ba-
listr. § p. h. bet. Expirat
iurisdictio legatoris si lega-
to fuit tempore limitata vel
si fuerit revocata excepto
causis iam peritatum incepte
quas post revocationem po-
terint per alios terminare
j. e. c. ult. infr. et j. de of.
dele. licet et c. gratum et
licet non firmatum eius
iurisdictio morte mittentis
j. e. legatos l. vi. revocare-
tur nec et executori super
beneficio dato a papa. b. de of.
dele. si super gratia l. vi. vel
decimis e. b. t. p. xvi. § ult. et
penult. ubi si legatus moriatur
remitigata qui legationis
auctoritate fecit reservatio-
nes quorumcumque beneficiorum
et imposuit decreta super
ipsis denunciatores inhi-
bitiones et processus quos
per eum vel per executores de-
putatos ab eo habita contra
ipsas dummodo ad collationem cor-
dem beneficiorum iam vacantium
sit nunc processum eo ipso
quod per illius obitum finitur
legationis viribus penitus
vacuant. nec executores

illi possunt ulterius beneficia
taliter reservata conferre
j. e. preterea impr. li. vi. Item
finitur legatio si exeat pro-
vinciam sibi commissam non
reversurus et portat dig. ite
sine legationis ista quod nec
excomunicare vel interdicere aut
absolvere non potest nec munus
in illa provincia committere
j. e. nouit et c. ult. et
ff. de off. psi l. iii. Secus
si egrediatur vel statim
reuertatur et tunc iurisdictio
non finitur sed intermittitur
nec egredi tunc vi ff.
de d. mor. v. l. dimorantur
et de pe. di. i. dimorantem dt
tunc B. quod cotidie ab-
solvuit defuncto post quam
sunt egressi licet non re-
versuri. De officiis iudicis ordi-
narii. Rubrica.

Vlsum est supra de officio
legati qui quanto ad
iurisdictionem pertinet adeo
non obstantante morte
delegantis ordinarius re-
putatur. b. t. p. xvi. legatos
l. vi. Ideo congrue subiciatur
de officio cuiuslibet iudicis or-
dinarii. Unde videndum est
qualis dicatur ordinarius
et que sit potestas ordinarii
cuiuslibet tam archiepiscopi et superioris
quam episcopi et inferioris et
quid sit eius officium.

iudex ordinarius est qui a
principe potestatem iudicandi
super aliquibus habet generaliter
vel a iure ut sunt episcopi
et alii prelati qui statim
ut eliguntur et confirmantur
iudicandi potestatem a iure
assequuntur. extra de electis trans-
missam ¶ In qualitate
ipsius iudicis ista considerantur
que in hoc versiculo continentur
¶ Condicio sexus etas di-
scretio fama etc. ut extra de of-
ficio dele. § iudices et omnes
autem prelati ecclesiastici possunt
cognoscere et sunt iudices
ordinarii ut c. cum ab ecclesiarum
et ar. ut de excess. prel. ad
hec et hec omnes concedunt si
consuetudo faciat vel contra
ar. ut de eo qui furtive ord.
rec. c. i et illud generaliter
tradunt quod quilibet prelatus
collegiate ecclesie et licet
subsit episcopo est iudex ordi-
narius in plebe sua et
habet iurisdictionem cognoscendi
et examinandi ut c. cum
ab ecclesiarum et maxime deferen-
ti § ii coll. iii et ut de iudic.
decernimus etc. ut ut de sen-
ex. § sed qui possunt // archiepiscopus
est suffraganeorum suorum or-
dinarius sed non subditorum
suorum suffraganeorum ut c. pa-
storalis nisi in xiiii casibus
specialibus ¶ Primo cum deviat

in divinis officiis a consuetudine
metropolitane ecclesie xii
di. de hiis ¶ Secundo si delinquit
in eius dyoc. vi q. iii pla-
cuit et in hoc casu efficitur
aliquis de iurisdictione
alterius cuiuslibet ¶ Tertio si
habeat predium in sua dyoc.
ut de fo. compe. c. ult. et
c. sane et iste casus et
pertinet ad quemlibet alium
¶ Quarto si causa defertur
ad eum per appellationem ut
c. dno et extra de off. le. c.
i et xi q. i pervenit ¶ Quin-
to cum absolutus ab archiepiscopo
non vult parere episcopo ut c.
ad reprimenda m. fi. ¶ Sexto
si causa est criminalis inter
episcopum et clericum suum tunc
causa illa debet deferri ad
synodum in qua preest archi-
episcopus vi q. ii c. i ¶ Septimo
si clericus habet civilem causam
contra suum episcopum xi q. i
Si clericus sed si episcopus contra
clericum habeat causam arbitris
terminetur ut in c. Si clericus
¶ Octavo cum canonici
in cuius tempore sui episcopi cessa-
verint a divinis ut c. Irrefra-
gabili § ibi etc. quod hoc
faciat tamquam delegatus
a papa etc. ut c. § ite ded.
¶ Nono cum episcopus negligens

c mo qr ipe fuit dict
x q in tn simo j desen
ex ptmas 2 j de ap q
frontr ¶ Decimo si mor-
tuo epo eccia ydoneos
clicos no habet xij q
ij no licuit ¶ Undecimo
epo mortuo ob negli-
gtiam nl malicia capi-
tuli eo vocato tunseqr
sup hr cognitone pim
ssa visitatorem seu ad-
ministratore eiusdm eccie
licite potit deputare
p de supl ne pl eccie
l vj ¶ Duodecimo cu eni-
dens est sinam epi ee
in pisto j de ap sollici-
tudinem ¶ Decimotercio cu
visitat pvinciam j decr
scp tn ex officij et j
de censi sopite et c cu
nup dic ut ibi g arcepe
et g invisitatone et
g legati ¶ Decimoquarto in
illis causibus i quibus
c ysuetudo legtima et
pscpta j c Romana
et c ut litigantes l vj
¶ Ite pt fac gnale re-
missiom ptota pvincia
j de pe et re c pnilg
¶ Ite qn pvilegium ppe
c in aliquo cum alijs
casibus decoruity j c dno
sic et xx q 4 y c i y 2
m ¶ Item qn epus pim-

tacom facit cu capitulo
que fieri no dz sine auc-
toritate plati j decreti
et no al c v et c apo-
stolica et decrety pimit-
quesitu ¶ Ite qn yem
sat ex insta ca remittit
cam ad supiore j de
ap cu spali ¶ Arcepus
vo pinguioris iuris habz
in epis quam in eorum sub-
dit j c gnato et c
pastoralis ¶ Sed nunqd
est idem iur d epo cu
subditos suorum subditorum
vr q no qr epus eis
ppo neret si vellet psc
cognoscere de causis sb-
ditorum cu sit index ordi-
narius oim de sua dyoc
xj q i decp et j c cu
epus l vj dicens ut b
et po q si tales subditi
plati eporum nl ex electoe
nl ex longa ysuetudine
hnt iurisdicom ordiariaz
epus no pt cognoscere
de causis subditorum taliu
platorum n p appllacom
deferunt ad eu j de
excess pl c ij et j de
fo qpe cu qtingat et
j c irrefragabili g i
qr sic posset eos sine
omd sua iurisdicone

quod ni⁹ esset iniquum
j. de excess. pl. ad hec.
Imo fnac. dec. fnias suor
subditor j. e. ni. ab ecclia
na si sua iurisdico vmeet
no fnac ecclia⁹ ordo sed
ofundit xj q. j. pnenit
et tam epus bn posset
copelle subditos suscipe
delegacom b' ab epo fact
tam et v quolz loco sue
dyoc no exempto pse
nl palam possit p tribu
nali sede cas ecclia cas
audire psonas eccla cas
corrigere et cauteri
marcare et cetra que
ad ipus spectant officium
libe exerce j. e. cu epus
l. vj. Secus d archiepo q a
no pt copelle subditum
sui suffraganei ad sus
cipiend delegacom nec
delate ad ipm p appella
com j. e. pastoralis in
pn. et lz v archiepm eius
suffraganeor osensiunt
ut cognoscat de causis
cor cognosce no pt ab
sq suor dyocesanor
voluntate nec cor sub
ditos copelle licet apu
cipio osensiunt delegacom
suscipe nl fnias ac p
cepta excani aut v ciis
ad eu p appellacom deno
luit testio in p hijs berc

nisi aliud in isto opticat
de osne ... j. de fo. ope
Romana § i l. vj. Sed
debet madare suo suf
fraganeo ut subditum
suum opellat ad fenti
testio in illa causa
nl ad ap ipam suscipie
dam delegacom seu se
tencia exequeda ar
j. de fo. ope. Si quis
contra clicu et b. de of.
dele. Suspicionis § fi.
et ide e de officialib
suffragaor et archidya
conis et alijs inferiorib
platis nc pt in eos pro
q vocati ab ipo archiepo
noluit querulantibus
in sua iudice prica re
sint ecclia cas exere j. de
fo. ope. in Romana
§ hoc ca et § ult
nc interdictu nl suspen
siom j. e. Romana §
ult l. vj. Item no pt
archieps ositue fora
neos officiales i dyoce
sibus suor suffraganeor
tamen hc pse face no
possent nisi p appellacom
causa fuit ad eu dila
ta / et alibi quia v ppa
cinitate sua nl dyoc
aut v ciis v quibus appellatio

exitit vel causa ipsa co-
siste dimoscatur non pt
audie vl gmitte audi-
enda n alius q spectat
de gsuetudine ideo in
possit ea gmitte in
dioc suffraganeor pt
ibid gstituere officia-
lem qui citaciones vl
inhibicones faciat et
compescat rebelles i hac
pte s in alijs causis
in quibus non dn est ap-
pellatu non pt aliquis
gstitue p citacionibz in
futur caus appellacionu
et inhibicionibz faciend
nisi gsuetudo sit i gtrm
specialis que tamen non
valet si sit talis q pro-
beat ne pcedat i causa
pns qua ad metropol-
ricam appellet hec p-
bant j c romana et
c ut litigantes l vj et
dic ut s de sup neg pl
s item in p culpa et
j de ap s appllone Ar-
cep i pmates et patriar-
che vel in hent pre-
ter in subdit suffra-
ganeo suor n quatu
eis gsuetudine raco-
nabili et pscripta cogru-
nt dictum e in s precedenti
vel aliud est concessum
nec debent gpelle clericos
suor suffraganeor cora
se vnde quamdiu noluit
iudicio sui epi stare nisi
cu pappellacom ad eius
audiam defferat aut
ci aliud a se ap sit in-
dultu ut j c duo ¶ Ite
Archiepus pt gmitte licite
g secracom elcti in epm
et compelle elctm co-
secracom recipe ab illo
j c q sede dic ut s de-
cem ord s cosecraci
¶ Epus vero e index ordi-
narius totius dioces
xj q j de psona et j c
cu epus ideo de iure co-
muni pt ista pete a sub-
dit s obedienciam canoni-
cam subiectom et reuen-
tiam institucom et de-
stitucom correccom et
reformacom ac cetera
stita temsma et im dicoz
cius om ad forum cetera ri
de iure spirituali celebre
pmas et maxime sac-
ntor omnium que ab epo
recipienda sunt collom
et synodu et synoda-
tica seu cathedratica uo-
duos solidos j c cgite
te dct ut j de rg do-
s int laycum usqz ad s
nota q ¶ Ite lz ptertz
in sua dioc adultera

et scelera inquirere vlcisci
et vindicare s. q. can.
quedam absque impedi-
mento alicuius et si opus
fuit advocet brachium
seculare. j. e. c. j. Iste
epus causas synoda-
les inquirere debet et testes
matrimonij in prochia
constitutie qui causam synoda-
lem ad epm deferant.
Iste debet inquirere de crimi-
nibus ecclasticis s. de adul-
terijs et de consanguinei-tate
inter viros et vxorem xxx
v. q. vj epus in synodo
et duobus c. se. Iste de-
heresi. j. de heretic. excommu-
nicamus et adicimus. Item
decime vsurarum sacrilegij
symonie et consimilibus
et de quolibet peccato morta-
li. j. de iudic. nouit. Iste
debet diligenter attendere
correctioni et reforma-
tioni subditorum et maxime
clericorum ne sanguis eorum de
suis manibus requirat.
et hic non potest aliqua
consuetudo vel appellatio im-
pedire in forma excessit
obseruanda. j. e. irrefra-
gabili nisi quod a cor-
rectione non appellatur.
j. de ap. reprehensibilis
et c. cum speciali nisi. Sed
hic intellige de notorijs
excessibus in quibus non
admittitur appellatio. j.
de ap. cum sit romana
nisi. si corrigens modum
excedat. j. e. Irrefra-
gabili et. j. de sen ex
con. v. imisitatis de co-
suetudine tamen approba-
ta quamque per capitulum vel
prescriptam vel per aliam de-
capitulo excessus ca-
nonicorum cathedralis
ecclesie corrigunt. Sed
si infra tempus competens
ab epo assignatum non
corrigantur correctio
ad epm deuoluitur. j. e.
Irrefragabili §. exces-
sus. Sed si ad epm per-
tineat correctio capi-
tuli et sit negligens
deuoluitur ad archiepm
ix. q. iij. cum simus et
si canonia absque ma-
nifesta et racionabili causa
maxime in contemptu epi
cessaverunt a diuinis archiepus
tamquam a papa delegatus
eos canonice puniat
vt talia decetero non pre-
sumant. j. e. Irrefraga-
bili §. ceterum. Cessatio
vero a diuinis non debet
fieri a seculari vel iniuri

capitulo collegio seu co-
nventui cuiuscumque nisi vocatis
omnibus qui sunt pro elec-
tionis negotio evocandi
et deliberatione habita di-
ligenti ab episcopo alio ne
quocumque clerico vel laico
cuiuscumque dignitatis vel
conditionis existat pro cuius
iniuria vel offensa causa
videtur cessatio facienda
requisito ut sit requisito
iniuriam vel offensam
emendet nec tunc etiam
si emendam habuerint vel
per eos steterit quominus ha-
beant competentem. Si
autem premissis servatis ad ces-
sationem duxerint procedendum
ex tunc infra unius men-
sis spacium post utrumque scri-
bi qui cessant et isti
causa pro quorum statum a divinis
cessatum nisi superveni-
ente concordia inter anti-
cipant per se vel per procuratores
ydoneos cum imminentis
et actis ad negotium spectan-
tibus ad apostolicam sedem venien-
dictas continuando ut utra-
que pars presente vel parte una
et altera non veniente vel
non mittente negotium ex-
aminetur et pars que culpa-
bilis fuerit canonice pu-
niatur. Verum si illi qui ces-
sarunt non habent iustam
causam omnia restituent

que ratione ecclesie ad ipsos
pervenerunt tempore cessationis
et reddant ecclesie et nichi-
lominus ecclesie de dampnis
et iniuriis satisfacere
teneantur. Si vero in-
stam causam habuerint ille qui
occasionem cessationem de-
derit ad omne interesse ca-
nonicis et ecclesie cum de-
bitum officium eius culpa
est subtractum ad estimationem quan-
titate taxanda et cum commi-
culis augmentum con-
dempnet superioris arbitrio
condempnetur. Et si post ces-
sans non fuerit omnia su-
pradicta non fuerit ces-
satio sed in ecclesia ut
prius celebretur. Qui autem
crimine vel ymaginem
alicuius seu utrumque pro-
iecerit vel virtutem seu spi-
ritus supposuerit legitime
puniatur quod probant. l.
c. Si canonici et c. quo-
niam l. vi. Conomachos
vero convictos non pertinet
ad episcopum vel archiepiscopum quan-
dum abbas eos corrigere
est patet. l. c. quatenus et
c. graviter. Si vero sit ne-
gligens superior inquire
ut ibi. Sed quia pre-
lati seu subditi aliqui
indebite inquietantur nec
ipsi superioribus apostolice
sedis legatis vel inquisitoribus

ad inquirend vel corrigend
et reformand in eorum ecclesiis
monasteriis vel locis a sede
ap. deputati vel aliis quocum-
que personis per quas vale-
at ad prelatorum notitiam perve-
nire statum earum vel per-
sonarum exponant in ipsos
si secus egerint ex tunc su-
spensionis vel interdicti sen-
tentias proferunt et eos
ad hoc celandum iuramentis
promissionibus et obligationibus
et aliis penis astringunt
de hiis vero qui sic suis iuramentis
promissionibus obligationibus
et penis inlatemus ob-
ligant et astringentes debent
pena debita castigari j.
c. quia plerique l. vi. / pt
etiam episcopus suam diocesim
personaliter visitare et officium
predicationis exercere et licet
illi vel illis sicut in aliis
naturis providere. hii tamen qui
visitant et instruere tenent
expensas victualium visi-
tanti et predicanti cum hoc apostolum
non sit magnum si ab eo me-
tant temporalia pro quo spiritua-
lia seminant. Idem tamen
episcopus cum personaliter non
visitat vel per suos alios
qui per aliquem deputati
fuerint visitati exigere po-
terit nec debebit. j. c. Inte-
ceteras et c. Si episcopus l. vi.
Adde quod dicit j. de cen.

de. episcopus et de. se. et de. legatis
et de. pe. Item ordinarius
debet habere curam subditorum
et singulos posse innac
et relevare viii. q. i. quam
separatim et c. clemens et
necessitate parentibus subve-
nire lxxxvi di. fratrum
et omnia diligenter inqui-
rere et si mediatio orde-
fuerint probata debet punire
et occulte delinquentes non
nominatim sed indefinite
debet arguere j. e. c. i. et
c. si sacerdos Item index or-
dinarius a litigantibus
expensas habere non debet
quia stipendia sunt ei pro hoc
concessa xxxiii. q. i. mili-
tare Secus tamen e. i. de-
legato ut dicit c. de
Sp. Item nullus debet ex
demandato principis ordi-
narius ad aliquam provin-
ciam profisciatur expende-
re quam expendisset domi
manet de iure pri. Ille
recipit tamen expensas cu-
ratam quam servat j. de hi-
cii sit vo. et cum visitat
diocesis j. de re cum aplus et
c. recepit Item index
cum competit ex iurisdictione
ordinaria ex communicatione ab-
solvere plenam manum in-
iectione pt alii committe
absolutionem si viderit expedire

i e c. ult. d(e) off. d(e)l. q p c b
de off dele c. ult. in fi. ¶
Credo opponi(m) s(ed) veriore(m)
d(icen)s si s(ed) aliqu(a)m spalit(er)
c(om)mittat b de of del c. ult.
d(e) ut b de of. dele § com=
mitte ¶ ist(e) ordinari(us) no(n)
p(otes)t a se tota(m) iurisdictio(n)em re=
movere b de rescri. c. ult.
unde licet tota(m) causam
c(om)mittat alteri p(otes)t tame(n)
ea(m) q(ua)ndoq(ue) voluit re=
vocare ff. de of. ei(us) cui
ma(ndata) e(st) iurisdictio l. y § ult.
et ff. de iuris(dictione) o(mnium) iudicu(m)
ind(icum) l. more et l. quia
et ff. de ind(icis) iudicio sed
e in delegato b de of del.
sup(er) q(uest)io(n)e(m) § porro et c.
gravamis l. vi ¶ ist(e) (ve)ro or=
dinari(us) fuit recusatus
debet tam(en) c(om)mitte(re) p(er)sone
ydonee p(ar)ti suspec(tus) i de ap.
in spali vel q(uo)d p(ro)pellat p(ar)tes
ad arbitros eligendos i
de fo. c(om)pe(tenti) si quis cont(ra)
et si officialis vel delegat(us)
ep(iscop)i recuset(ur) cora(m) ep(iscop)o cit(ra)
causa recusatio(n)is p(ro)bada
b dele si cont(ra) eum §
ult. l. vi° ¶ s(ed) quia cu(m)
possit recusari iudex et
coram quo debet p(ro)bari
recusatio iudic(is) dictu(m)
e b de of del. § recusati
nis(i) ad § ¶ Co(m)iudice et
de recusatio(n)e ordinar(ii)
d(e) i de excep. § ist(e) et

capto d(e) et int. ¶ Nota q(uod)
sic capitula et conventu(s) vel
p(er)sone singulo(rum) que de
obvenientia t(em)p(o)re vacatio(n)is
in eccl(es)ijs cathedralib(us)
et regularib(us) ac colliat
occupaverit vel detineret
que debent in utilitate
eccl(es)iar(um) expendi vel fu=
turis successorib(us) fideliter
reservari ipso f(a)c(t)o sunt
suspensi. Ita qui detinet
bona decedentiu(m) sacerdot(um)
sive sint ep(iscop)i sive alij
p(re)lati dele d(e) ut i de se
ex. § ix° capitula et §
v° ep(iscop)i adde q(uod) h(abe)t i de
elect. c. ult. in cle. et c.

De officio iudic(is) in g(e)n(er)ali

Dictu(m) est de officio
iudic(is) delegati et
ordinarij et alio(rum)
in spali hic subiat de=
officio iudic(is) in g(e)n(er)ali
unde videndu(m) est q(uo)d sit
officiu(m) iudic(is) in q(ui)b(us)
casib(us) locu(m) h(abe)at et
q(uo)n(do) imploret(ur) et q(uo)d debet
p(ro)videre de adno(ta)t(is) // In=
dic(is) officiu(m) est p(er)tius a
iure assumpta. quia no(n)
debet tam(en) incipere a q(ue)=
stionibus i a tormentis
i de regulis iur(is) c(um) a q(ue)=
plone h(oc) est cu(m) deliber=
atione d(icen)s in f(i)no

si vacillat et d. infirmisse
negotio ff de quomibus l.
i § quom Sed in quo differ-
ria sint torquendi quis-
nes sunt et vident q sic
v. q. v. illi qui et ij q.
i quicumque contra laici
testio in q clicos v causa
criminali intellatoris recipi-
unt § detestis decretio
dc. ut d. j. de si § quiat
admittant si testes pnt
pmi et torquei ij q.
vij apli et c. testes cu go
clici soli recipiant in
causa crimali in testio in
contra clicos pnt torqui
Item clici extra iudici-
pnt vbis subici et
pmi vlv di en bs et
desen ex vniuersitat go
in iudicio multo forcius
pnunt gt p admiss op-
pinionibus q pnt et dent
torqui dumo sint viles
psone et suspecte et hc
expssim e j de p eni
c i et j de poico c quis
Iudicare debet iudex s. m
allegata et p bata et no
s. m q sciam ut expsse d.
xj q iij sinnope et iij q
vij iudicet et § de off
ord. c ij §z ar q l q d
s. m q sciam iudicare ff
qui et a quo appl. l. ap-
pllari et ff de arbi. qle
et xj q iij tunc vere

in hc casu qn iudex scit
aliud in q scia et aliud
q stat p legitimas pbaces
dicunt quidam q debet
alij causam delegare ff de
iur. o. in l. pcor alij
dicunt et melius s. b. q
sicet iudex sciat aliud
in q scia sua qua q stat
p allegata debet iudicare
s. m q scitu est sibi fides
in iudicio p p. a. mini-
stra et non debet sequi
consciam quia no sat
illa tamquam iudex sed
tamquam deus § de off
or c ij ubi de scis et vij
q ij § in et c placuit
nc pt nc d. fac q
q sciam v q dempnado
vel absoluendo Et q
ita sit pcedend p3 q na
dns omnia sciebat et
cu nullu voluit q dep-
nare n p bacombz co
vincet ij q i de orpe
Ex officio iudex pt sup-
pple qd advocatus ob-
misit C qui advo. de.
in. sup. l. una. et de iure
debz supple z no de sto
u tale sit factum q sit
ei notorium ut iudici
nl no ar C de ap l
nlt nisi i R Et dect
supple. ut iudex sedeat
et no stando ne advoti

officium assumat C. de po-
stul. quinsis indicendo le-
gem decretum vel decretale
et ff. b. l. s. deposit. c. boe
i° l' a. glo. b. dcst. altera
pte absente C. de te. apl.
l. y. s. ult. et C. de ap.
l. ult. sz utriq pte pnte
suple no pt debet nisi
pp publicam utilitatem
repellendo milite a pcu-
ratione 2 tacente altera
pte ff. de pcur. filius
C. neram et ff. de pcur.
milite vel ex q murat
j. de excep. ex exceptionez
vel inquirendo an psona
electa sit digna sup de
elect. cu nobis olim et
c. qm l. vj. qm. Jte int-
rogare debet anonces
ymitas cu monet. ff.
de intro actio ubicu q
et xxx q. v. iudicate et
postqua est in causa
q clusum j. de fide inst.
cu johs. Jte lz locu of-
ficiu iudic in omnibus
que otingunt p9 lit.
otest. ea eni que p9 lit
otest accidunt vel depti-
nent ad officium iudic
ff. de iurij ne no sol n.
et C. de iurij ne. itm ota
tilia que otingunt p9
lit. otest ptinent offico
iudic et no inre actonis

Sed illa que otingunt
ante lit. otest specialit
debent peti in libello
et n. in libello fuerint pe-
tita de illis iudex non
pnunciabit. ff. de edilis
ed. edilcis s. Jte sciend.
C. Sed hc qnq fallit jdo
ut scias qn lit. otest
sit necia et qn no cu
officium iudic imploat.
ita distingit pc. q iudic
officium qnq pponit p
actione qnq defendit actio-
ni. qnq impedit actionem
qnq detrahit actoni.
Jte ex officio iudic qnq
iresto in integz pncipa-
lit postulat et qnq
incident et hc depi a
p mod exceptionis aut
p mod replicacionis. Vn-
de singulis videamus C.
Circa iudic officium p ac-
tione pponit distinguit
quia qnq pcipium qnq
ad peticionem altius pt
pcipium. tu iudex ex of-
ficio suo nemine hc pe-
tente q tutore suspectu
ut C. de tuto. susp. l. iij
s. ptra. Jte cu inquirit con-
sistimatam de crimine vllo
denunciate sm forma
que ponit. j. de accu.
s. Sequit vide quia

ad officium iudicis spectat nullo
licet petente inquirere crimina
et vlaisa b. de off. ord. c. i.
et ff. de of. psi cognoscunt
et in talibus licet officium
iudicis per accusationem proponatur
licet contestacio non requiritur
Sed illi cont. que inquirit
sunt talia exponenda i. de
accu. q. lit. et qn. ii. §
debet sic ex pt intelligi
i. e. c. nlt. ¶ Sed tamen ad pe-
ticionem alicuius tunc distin-
guitur quia aut contra
certam personam aut cont.
incertam aut contra nullam
Si cont. certam ut cum ali-
qua ecclesia oppressa magnis
oneribus debitorum non habent vn-
de solvant alienat pos-
sessiones aliquas servata
iuris solempnitate sed
quia enormiter lesa est
non tamen ultra dimidia
petit restitui contra empto-
rem i. de rest. ecc. non
al. ad instar ¶ Item cum minor
petit restitui principaliter
ff. de minor. l. ii. et ult.
et i. de rest. in int. consti-
tutis / Item si pater agat contra
filium nolentem sibi obediare
et reverenciam exhibere
xxx di. c. i. vel si filius
agat contra patrem sibi alimen-
ta negantem nec suum esse
filium ff. de lib. agno. l. Si
quis ex liberis ¶ Item cum
pater ad inopiam vergens
petit sibi ab eccl. providere
i. de in. pat. nobis ¶
Item ad nominatus atte quilo
nec ingr. adiscipulo so-
lacium suum exigit qui
ci nec pacto nec stipulatione
aliqua est obligationi
tis sed sola pollicitatione
ff. de var. et ex. ord.
cog. gla. ¶ § in honorariis
¶ Item cum vxor petit
sibi dari licenciam recedendi
a viro cum de viri senci-
cia sufficient cavere
non pt. i. de rest. spol.
litis insi. Item cum servi
conquerunt de sevicia
dominorum ff. de his qui
sunt sui iur. l. i. et
ii. ¶ Item cum quis sub-
ponit se iure capituli
suis liis renunciando
et nullam iniuriam innect.
b. de renun. Sane ¶ Item
cum quis renunciat iuri
suo et deceptus est quia
non servat pt alia qd.
promisit i. de pact. cum
pridem et i. de renu. pervenit
cum dilectus et i. de probe.
nit. certa f. vna lege
¶ Item cum petit ut execu-
tores compellant exequi
voluntatem defuncti

ut ultima voluntas fi-
net i. de test. tua in or-
bus ist et c similibus
cum principalit c tra etiam
psonam ab aliquo iudic
officium implorat lit c
test requirit sic intelli-
gunt iacet i. e. c. ult. Si
vo cont incertam psona
ut quia petit aliquis
cui res sua furtive sb
tracta e ipm sibi in
ctum excomunicari s. de of
ord. c. ij. ul illud qui c
se libellum famosum piecit
in publico quem ignorat
v. q. i. quidam. Ite cu
quis petit dari tutore
vel curatorem minoribz
insistit decernat. proton
Ite cum petat ut epo
impotenti det coadiutor
j. de cle. egro. ex pte et c.
pastoralis l. vj. in ist
et similibz lit contestatio
no exigitur. Si autem
contra certam psona ut
cum petit electio confirmari
s. de elect. pastoral et
c. postquam quia petitio
cont neminem interpretat
sed solum iudic officio
innititur eo pro ipm tm
iudic officium insinuet
electo ut ex c sinetur
s. de elect. nichil e et c.
cum l. vj. Ite cum incor
adit hereditate dapnosa

et cont fiscum sum petit
restitui ut ei abs hereditate
liceat abstinere. Et ut incor
se ab hered abstin l. i. et aut
ibi posito no obstn. Item
cum infames qui n p se
et ecia p omis possenlaec
no pnt petunt se ad fa-
mam restitui ut in q. vn
s. tu v. aly n. os et ff.
de postl. l. i. s. denique pr
isto s et precedenti quia
iudic officium p actione
pponit ad petitionem alicuius
et c incerta psona vel
c illam lit contest non
exposcit sed pt ad hoc sn
lit contest hri recursus j.
e. c. ult. Sequit secundum
membrum distinctionis scz
cum iudic officium deservit
actioni et hoc cum lit c-
test. et d placide sete
et pa sinam. Ctn lit
contest vocando ad se p so-
nam publicam vel duos
viros ydoneos qui fide-
lit conscribant acta iudicij
universa et citationes di-
lationes etc. j. de pba-
cum c. Ite citando reos
in locis in quibz morant
j. de ap. cum pari et j.
de do. et c. tuo cum et
hic si inveniat alias fa-
ciendo edicta poni in-

dormibus seu carceribus coerc.
i. de do. et contu. cum et c.
contingit et i. de cle. non re-
sid. ex tue ¶ Iste cum dilatio-
nes concedenda i. de ap. cum
sit romana ut considerat-
toribus et mense et persone con-
ditionibus iudex edictor or-
dine vel conpedim indoce-
rit ff. de iudic. non mig
¶ Item ut partes per se non
per advocatos proponant.
i. de iudic. pastoralis de-
ut i. de lit. contest. § i. v.
et di ¶ Iste ut libellus
porrigatur i. de lib. ob.
c. i. de ut ibi ¶ Iste termi-
assignando infra quem
omnes exceptiones dila-
torie proponant i. de ex-
cep. pastoralis de ut i.
§ prom ¶ Inipa lit. co-
test. compellendo reum re-
sponde petitioni actoris
§ de elec. dudum ii et i.
de lit. contest. c. uno ¶ Post
lit. contest. ut iurent de co-
tinent de calumpnia i. de
iura. calumpnie c. i et c. de ira
et c. in cum ¶ Iste ut po-
sitionibus fiat rndeat si
fuerint admittende i. de
confess. statimque l. vi. vi-
dete. in § positiones ¶
Iste compellendo testes i.
de testi. co ptori ¶ Item
attestationes publicando
et super ipsis cum ad nomin.

dispntando i. de testi. in
cans. ¶ Iste inquirendo ve-
ritatem sicut melius poterit
xxx. q. ult. c. ult. ¶ Inispa
placione sine ut redigan-
tur in script. ii. q. i. in primis
in fi. ¶ Iste ut iram senti-
sedendo pro tribunali et non
stando ut iii. q. iii. §
spacium v. a iudice post
siniam cum expectando
i. de re. iud. cum aliquibus
et § de elf. del quenti
¶ Sequitur tertium membrum
distinctionis s. cum impedit
actionem et hoc cumque per se
cumque ad petitionem rei
per se ex officio ab agendo
repellendo i. de ex cep.
exceptionem insi ad petitioz
rei ut § de of del pru-
dentia § sexto ¶ Sequitur
quartum membrum s. cum de-
trahit actioni i. cum di-
minuit actionem et hoc cumque
ad petitionem partis ut i.
de testi. Raymundus et c.
Reynaldus in hoc cum ma-
dat vetinei sua ut con-
trarium antiqua hereditas
restituat ¶ Iste cum ad
petitionem coloni sine cul-
pa afflicti in agro in
comodo vico rei ut
fiat ei remissio pro rata
i. de loc. propter sterilitatem
per se ut in quantum trebel.

lianitu et eius fratibus
madat gputari fructus
pceptos p9 lit' 9test' ab
hereditate que subiacet re-
stitucioni .j. de testa. Ray-
mu9 ¶ Ite tn resinat pre
ex hereditate restituenda
filio expensas quas fecit
pat in milicia filij ff de
pet. her. l. ult' ¶ In istis
casibus .s. qn deficit ac-
cioni impedit accom sen
detraxit accom officium
iudic lit' qtestam expo-
scit ¶ Sed an et post ing-
ressum cause pt adest sine
lit' qt' aresus hin .j. c.
c. ult' ¶ Secunit videre
qn resto integres postu-
lat' principalit' possitnd
iudic tnc sit qt' exposcat
.j. c. c. ult' pone exem-
ut s. c. § ad peticionem Sed
vos petit' incident et
p modo excepcionis ut
quia minor excipit qt'
creditore petente ab ipso
pecuniam mutuatam
et petit restitm quia de
illa pecunia nullam fecit
utilitate ¶ Si ad is co.
l. y. et ff de minor. pn. §
i. eciq3 p modo replica-
cionis ut quia minor
agit cont' aliqne rey
vili vendicione sup
aliqua domo et excipi-

qua ipm de pscriptione et
ipse replicat decisione 2
petit restitm contra p-
scripcionem ¶ Si ad9 usuc'
l. in quq3 p9 lit' qtest'
sup principali qone et apt
attestacionibus aut et p9 q3
in causa e qclusio allegat
ecia ul' minor qd absit
obmisit necriam pbacoz
vn petit ad mitti ad
pbacom obmissam of-
ficio iudic .j. de in intest
rest' audit ¶ Restituta
et c. se et hec si pt ma lit'
qt' ut si obmisit aliq
excepcionem qua no pposuit
infra tpus sibi statutu
.j. de ex cep. pasto. ¶ In ist'
no requirit' lit' qtest' .j.
c. c. ult' ¶ Iudic officium
nemn dat' nisi tunc
demu tn alia acco no
sup est ita si comnu au-
xilio quis qmunitis e
no debz ei tbui ex or-
dinari in ff de minor. in
cae an qn ¶ Ad officium
vo iudic ptinet p inde
ptib3 de adnocatis si no
al' hre pnt .j. c. c. i. et
ff de of pcosul ne q3
et attendere debz ut fiat
equa distribucio advoca-
tos ¶ C de postt. p inde
et y. q. vy. § tn hec ol'y
fuit qn solaria deputata

dabant sed hoc quilibet
non pendet si quis melius pt
c. de indic. operandis si
illo pauperibus tamen et
debilibus personis qui non pru-
dentes non pnt prudere debet
ff. de postul. l. i. § ait pr-
etor. Sed ut scias quando in-
dex pt dare advocatum
et eum compellere patrocinari
sic distinguas aut est
iudex ordinarius aut deleg.
Si ordinarius tunc pt
dare et compellere quem-
dicente j. e. c. i. et ff.
de off. pro. l. nec quemquam
§ advocatos. Si delegatus
aut petit pars dare quo
veniente possit advocati
suis et tunc debet sibi
dare advocatum et si cont-
dicit pt ei coram se audiam
denegare ff. de pe. papi
al non licet in ipsum iurisdi-
ctionem. b. de off. del. p. et b.

Sequitur de maioritate et obediencia

Quoniam inter omnes sacros canones de
quibus supra est
dictum maior et minor
inveniuntur et maiori minor
debet obedire ideo hic
subiciatur de maioritate
et obediencia. Unde videndum
est in quibus maioritas at-
tenditur et in quibus
obediencia consistit. Maior

dicitur quis modis primo dicitur
quis maior alio consecratione
qua episcopus prest. ut inf. et
sic de aliis lxxxix. di. ad
hoc. in fi. xciii. di. a subdya-
cono et c. legimus in fi.
Secundo ab antiquitate
ut prior scilicet qui prior
est ordinatus j. e. c. i. et
lxxv. di. ordinationes
et b. de elect. quando i.
Tercio prerogativa or-
dinationis ut magis illi de-
feratur qui fuit ordinatus
a papa licet teneatur episcopo
obedire j. e. c. per tuas. Quarto
potestate sive iurisdictione
qua prest archidyaconus ar-
chipresbitero. b. de off. archipresb.
c. i. dicitur ut ibi. Quinto sacro
ordine quo archipresbiter archidya-
cono prest xciii. di. legimus
in fi. et presbiter prest dyacono
et dyaconus subdyacono
et sic de singulis j. e. sta-
tuimus. Secundum si plures ad
canonicos sunt recepti
plures eorum ipse alter-
cat presbiter et primo receptus
cat dyaconus prebenda
vacat quis debet preferri
host. et predicit quod presbiter
j. e. statuimus et c. i. in-
nocentius dicit quod dyaconus
l. v. di. Sed pessimum Hug.
dicit et bene quod qui primo.

pntauit suas litas pmo
bnficiu optinebit G. de
rescp. tibi qui l. vj sm
mos qui vero. G. de rescp
S. in bnficijs. Inferior re
gulare no pt solue vel
ligare supiorem nisi ma
ior subiciat se inferiori
ij q. vj. nos si i opteret
et ff. decim p. o. m. e. re
ceptu. Sed supior pt sol
ue et ligare minorez s. e.
o inferior et xxj di In
ferior. Quid si arceps
delinquit in dyoc sui
subditi epi nuquid ille
epus pt cognosce et sim
epm pune doctores dicut
q no pt j. inferior Sed
quid si delinquat i pvin
cia no sui subditi epi nu
quid ille epus potit co
gnosce pune host dt q.
e vbi de cri agi optet
aut qua i pvincia. In
pncia maior iudice cessat
iudicem minor G. de of del
volentes pone q arceps
sit i cui te sui suffraganei
epi nuquid potit epus
cognosce de causis et
iudicare vi q no pt
volentes host distinguit
a e iur dico insignialis
aut contenciosa si insignalis
utpote arceps et epus
simil extue arcept debet vndre

pellm et tunc cessat iur
dico minoris xxj di denique
zj de pml antiq s dince
si sit iur dico contenciosa
utpote divine causas no
cessat iudicium minoris p
maiorem supvenient
nisi expsse phibuit ei
iudicare xcv di s. ecce
et xj q. j. pvenit. Restat
vide de obedie i qbus
consistit et cui et i quibz
e obediend. Obediencia
consistit in tribus s. in revenen
iudico et pcepto. Reuen
cia debe ei qui pcedit
ordine vel antiquitate
s. vt minor assurgat maiori
nec sedeat illo stante xcm
di a subdyacono et e no
optet. Itez vt maior p
cedat et minor subseqna
in sedendo et subscribendo
xvij di s. vlt et xcvij
j. c. Statuimus et G. de co
sne cu olym licet intell
ligere ita suicia exhibe
da in obsequijs d. minor
vt sm q quilibz minor
est in ordine minora faciat
suicia sm suu ordinem
debita pnt tradit xxiij
di subdyacon et c. se
quentibz et hc est dicit
G. de te. ord. s. formatis
s. scienctibus. Obediencia

iudicii et precepti dei ei quod
post confessionem vel in-
dictionem vel alia sententia lata
non tenet in anno suo in-
dicere sit lata. i. de iudic. At
si clerici. 2 b. de off. adminis.
et idem est de precepto quia sub-
ditus precepto sui prelati te-
netur obedire viii q. i c. sicut
et viii q. i. sciendum. nec
debet aliquis timere inobe-
diencie iniuriam propter commodum
temporale quia melior est obe-
diencia quam victima. i. e.
illud et qui obedire no-
luit a fratrum consorcio penitus
excludatur. i. e. cum in ecclesiis
et nichilominus excommunicetur
et usque ad satisfactionem
condignam ab omnibus
evitetur. i. de regular. c.
ult. Obediendum est pontifici
domino pape etiam si precipiat
aliquid grave xix di.
In memoria et c. di quod
morem. Item suis episcopis
debent omnes principes tam
in spiritualibus obedire. i. e.
omnes et c. solite et xc
vi. di. duo sunt et quicumque
quod decretum episcopi venit ab
ecclesia abiciat sub excom-
municationis sententiam. i. e.
c. i. cum ligat. Et quod de-
cretum episcopi d. i. de sen.
ex. quid si episcopus et ...
dimittit post mortem episcopi dic-
tum est supra de consec. ...

confirmationem vero iste episcopus. Ecce
nisi episcopi et ecclesia qui tenent
temporalia a principibus tenen-
tur obedire. i. e. solite.
Et si mandatum principis pre-
veniat mandatum cuiuslibet
prelati post dominum papam tunc
magis est obtemperandum xxiii q.
ult. S. ... et ar. i.
de ap. cum pati et xviii
di. si episcopus. Sed si papa non
ceterum post ea exemplo
potest relicti ... omnibus
legalibus sequatur papam
nec propter hoc committat potius
iudicium cum ad maius tribunal
vocetur. ff. de re. iud. con-
tumacia. Item pone quod
rex et archiepiscopus vocent
episcopum cui tenebitur obedire
Aliqui distinguunt aut archiepiscopus
vocat eum racione obediencie
et tunc tenetur archiepiscopo
obedire ar. ii. de ma. et ma.
ego et ff. de re. iud. quod
pupillum aut simpliciter
vocat et tunc regi potius
obedire ar. i. de ap. cum
pati. Tempori obediendum
est in licitis et in hiis
que pertinent ad dominium et
temporalia viii q. i. c. sicut. Et
in hiis que sunt contra re-
gulam suam vel contra iura
vel alias quod deum nullus te-
netur obedire xi q. iii. non semper

et c. i. si dns z. i. de sym. ne
dei nec precepto plati si
ad eius officium no ptinet
ff. de reg. iur. l. nullus factum etc
ar. vii q. i. qz sicut. Si vo
ptinet ad officium suum
obediendum est. s. de te. ord.
ad aures et i. de sy. mathe(us)
qui no decepit in precepto
Si vo precipiat quod omnino
est malum no faciat con
sciam licet nisi videatur
plato. i. de iur. spol. licus
Si vo dubium sit preceptum
pro bono obediencie ex-
cusatur a pctō licet in vi-
tate sit malum xxiii. q.
i. quid culpatur et xxxv
q. v. magistrum et c. volunt
q pro bono obediencie
bonum quod agitur est quandoque
intermittendum. Sed numquam
malum est admittendum xi
q. iii. quid ergo. ¶ Unde si
duo iudices precipiunt contra-
rium dicitur semper obediendum
maiori xi q. iii qui resi-
stit. Monachus tamen tenetur
magis obedire abbati quam
epo in his que ptinent
ad suam religionem. s. de ... c.
i. et ii. ut dictum est. s. de
off. ord. monachorum. ¶ Iste
clericus tenetur magis obedire
epo quam archiepo xi. q.
iii quasi per totum. Et contrarium
notatur s. de of. ordi. si.

Cotrepns iii. De trenga et pace
Ad officium iudicis seqitur
de quo dictum est superius
spectat et pacem in
formare. Ideo inito post illus
de trenga et pace est vi-
dendum quid sit trenga et
quid sit pax. ¶ Trenga
est securitas prestita rebus
et personis discordia non-
dum finita. ¶ Pax vero
est discordie finis. Aliqn
tamen pax trenga vocatur
xxiiii q. iii. Si illic
Duplex est autem trenga
alia canonica et alia
conventionalis. ¶ Cano-
nica est que cum conven-
tis dictis et temporibus ser-
vanda s. a iiii feria post
occasum solis usque ad
secundam feriam in ortu solis
ab adventu usque ad octavam
epyphanie et a lxx
usque ad octavam pasche.
et qui has trengas fre-
gerit et post tercia ad mo-
nicionem non satisfecerit ab
epo excommunicetur et si epi
negligentes fuerint dampnandi
archiepi dignitatem maneant i.
c. t. n. ... loco in
bello voluntario qui s.
princeps res suas ministre
occupatas pendunt re-
cuperare non potest et ut p-
hoc recuperare non debet

more bellu in p[re]d[i]c[tis] dieb[us]
uel t[em]p[or]ib[us] ¶ Et si alit[er] infe-
rat violencia p[un]it[ur] ea p[ro]p[ter]
p[ro]p[u]lsare cu[m] t[em]p[or]e [et] co[n]tin[en]c[i]e
j de reg[ulis] iur[is] q[uod] no[n] e[st] licit[um]
xxiij q[uestio] ul[tima] ¶ Si nulla v[er][um]
tame[n] d[icitu]r q[uod] ep[iscop]i q[ui] non
s[er]uant illam regula[m] no[n]
dici[tur] t[ra]nsgressores quia
no[n] s[un]t morib[us] ut[ent]i[bus]
app[ro]bata h[uius]mo[d]i trenga[rum]
di[stinctio] e legis et viij di[stinctio] sep-
tim[a] ¶ Item queda[m] sunt
p[er]sone quib[us] p[ro]p[ter] p[ro]p[ri]o
trenge canonice s[er]uari
debent s[cilicet] p[res]b[yte]ri monachi
cl[er]ici p[er]egrini m[er]catores
rustici euntes [et] redeun-
tes [et] i[n] agricultura existe[n]tes
[et] alia quib[us] arant
[et] que semina portat ad
agr[os] j c[apitulo] ij et xxiiij
q[uestio] iij ¶ Si quis romipetas
¶ Trenga v[er]o conuencionalis
ex conuencione recip[i]t form[am]
sicut contract[us] ex conuen-
cione accipiu[n]t lege[m] [et] for-
ma[m] ff depo[siti] l[ege] j § ¶ Si co[n]-
ueniat et j de reg[ulis] iur[is] [con]-
tract[us] l[ib]r[o] vi ¶ hanc tren-
gam faciu[n]t int[er] se discor-
des que s[er]uari semp[er] debe-
nt fides ~~debet~~ hosti s[er]uanda
est xxiij q[uestio] j noli ¶ H[oc] in-
tellige si alt[er] simili[ter] s[er]-
uat ~~[illegible]~~ al[ias] frangenti
fidem fides frangat[ur] eid[em]

j de iur[e] iur[ando] p[er]uenit et
xxiij q[uestio] ¶ Si infidelis et
ff de p[ro]c[uratoribus] l[ege] ¶ Si conuenit [et]c[etera]

De pactis

Expedito tractatu ordi-
nandor[um] et officior[um] ve-
niend[um] e[st] ad p[re]paratoria
iudicior[um] ¶ Et quia vocati
ad iudiciu[m] maluit t[ra]nsi-
gere uel pacisci q[ua]m ad iudiciu[m]
venire ideo p[ri]mus de pact[is]
[et] t[ra]nsactionib[us] e[st] videndu[m]
et p[ri]mo de pact[is] quid sit
pactu[m] et vn[de] dicat[ur] et
que sunt sp[eci]es pactor[um]
et in quib[us] cesset pac-
tu[m] ¶ Pactu[m] est plurium in
idem placitu[m] consensus
ff c[ommuni] l[ege] j ¶ Pactu[m] d[icitu]r int[er]
p[ar]tes ex pace conueniens
sep[ar]ata legib[us] et morib[us]
comp[ro]bata ¶ Dictu[m] est
autem pactu[m] quasi ex
pace factu[m] j de v[erborum] sig[nificatione]
pactu[m] uel d[icitu]r a pactione
ff c[ommuni] l[ege] j uel quasi pac-
tus uel q[uasi] palme ictu[s]
a p[er]cussione palmar[um]
q[ui]a antiquitus in se aliq[ui]
ad inuice[m] obligabant
in signu[m] fidei s[er]uand[e]
p[er]cuciebant ad inuice[m]
palmas ¶ Sp[eci]es aut[em]
palmor[um] pactor[um] sunt
due aut in rem aut i[n]
p[er]sona[m] ¶ Si in re[m] tu[n]c p[er] ill[ud]

I

omnibus ad quos rcs de vol-
unt si in psona tunc pde-
runt tm psone paciscenti
et non aliis ff de ieiune gen-
s pactos pactum in rem
pt facere qui pt donare
vel vendere alias non secus
que sunt ille psone q
non pnt donare dicitur
j de donac. ff. donare
ll dicitur ante in rem vel
psona pactum factum
sit non minus ex vbis quam
ex mente contrahencium
estimandum est plerumque tamen
psona pacto inscribitur
non ut pactum sit psonale
sed ut demonstretur cum quo
pactum factum sit ff e. li.
regulares canonici
et seculares [canc]and[/canc] et viri in ec-
clesijs domos locant et feu-
da concedunt in preiudicium
ecclesiarum parochialium pac-
tum adiciunt ut conductores
et feudatarij decimas
solvant eisdem et apud
eos eligant sepulturam
sed per hoc pactum in nullo
ecclesie parochiali pt p-
iudicari j e. plerique . se-
cundo aquibus possessore
pt petere decima ff e
inter debitorem et xvj
q. i si quis laycus
Item si pactum factum
sit ab aliquibus secus vice
ecclesie parochialis ne

aliquos vel certos ipmus
ecclesie parochianos reci-
piant ad ecclesiasticam sepl-
turam licet omnino fruac-
dent licet eis sit indulta
a sede apostolica libera sepultura
et illi apud eos elege-
rint sepelliri cum p-
dictum pactum indulto
huiusmodi derogat j e. pac-
tum. Item si fratres predicato-
res et pacto cum prelat
capitulis rectoribus
et psonis ecclesiarum civita-
tum castrorum villarum et
locorum in quibus domus
seu habitaciones eorum
existunt seu ipeius
parochialibus vel alijs
quibuscumque articulis
ab eis sine eorum ante-
cessoribus inita sive facta
servare debent non ob-
stante quod magistri vel mi-
stri aut priores generalem
seu provincialem non
interfuerint in eis assensus
nec ab ipsorum ge-
neralibus vel provincialibus
capitulis extiterint app-
bata seu per sedem apo-
stolicam in hijs que
per eos sunt facta fuerint
auctoritate sua non
prestitit vel assensum
dummodo tamen sit licita et
honesta et racionabilis

poribus et gardianis fra
fruunt z approbata de cor
quetum consilio .j. c. qz co
co l. vj. et ea que pmittu
debent ope adimpleri et
pacta obseruari .j. c. t. i. et
t. qualiter et si pacta pt
destitum consensus superior
non valent prout habitacoz
enis confirmat .j. c. t. ij. et
.j. de transact t. ij. fallit
in filia que nubit tpe
luctus p9 capit ratu
hente ff. de hijs qui no
in fa quod go ¶ Item in pu
pillo ubi non valet rati
habito tutoris ni pns sit
in ipso negocio inst de auc
tu. s. tutor et ff. de auct
tu. l. obligari s. pupillus
¶ Item in fro ubi debet
pcede iussus domini ff.
de acq her. si quis s.
iussum ubi tamen plura
fuerunt pacta nouissima
sunt obseruanda .C. e. pac
ta et ff. e. si unus s. pac
tu et ff. b. de rp cetera
et .j. t. p xu t. j. quia p
pacta potuit consentientes
ad inuicem remitte ff. de
pscr. viij. s. ult et .j.
de spon. pta .j. ¶ Item pac
tu pcessor obligat sicut
filiu pactu patris sm
pactu fuit in vtilitate
eccle contractu .j. de posl. c. i.
secus autem si factu fuit

in pmdicium eccle .j. t. px
venies et .j. de pmtr. c. ij
¶ Item pactu legibus non
contrarium quilz pt appo
ne in tradicone rey sine
ff. c. contradicionibz et
ar .j. de cdi ap. vin de
hoc d. .j. de donac s. do
nacionum ¶ Item pactu de
non accusando aliquem
de crimine iam commisso seruari
debet sed non de committendo
ff. e. si vnus s. pactu et
s. illud et .j. de iniu cum
q adm ¶ Item nudu pactu
sm canones inducit obli
gaciones .j. e. t. i. et .j. de
testa pudicate secus est
sm leges ff. e. iur gen
s. sed cu nulla ¶ Item
omne pactu seruandum est quod
seruatum non vergit in aie
detrimentu sicut d. de iura
mto .j. de iniu. si vo
et xxij. q. iij. si ad qa
uit simplicite loquelam
et iuramentu non fecit de
dicam xxij q. v. iura
mtu ut d. .j. de voto s.
votu de iuramento obs
nando qd non vergit ad aie
detrimentu d. .j. de iniu
s. Item si iur. et infra de pacto
e dicendu ¶ Cessat pactu
in collone rei spiritualiu
quia in spiritualibz omnis

pacto et omis conueco
et modus cessare dz .j. c.
c. ult. et .j. q. .ij. c. pro cer-
timis pactiones symoniaz
inducunt .j. c. cu pridem
de sc̃ d. .j. de sy. ptom.
Item si pactu uel pmis-
sio vergat i detrimentum
aie .j. c. t. ult. ut dictu
e in § precedenti. Item
pactu tpe no tenet ut
.j. c. t. ult. ut dcm e in
§ precedenti ut si quis p-
mittat se facturu homi-
cidiu uel sacrilegiu ff. de
vbis obl. veluti et in-
st. ad in vtili stip. §
q tpe. Idem e si pactu
sit impossibile de iure
uel de facto .j. c. t. ult. et
ff. de vb. obl. gnalit.
Ite pactu qd altri pti
e captosum no valet.
ff. de vesti. nen. l. si id
qd ad si uel q ppt dolu
alterius initum e C. de cp.
et psc. l. ad 9 uel q est
contra leges uel qstitucoes
cõe. seu qtra bonos mo-
res C. c. l. pacta et § de
of. ord. qa plerq. l. vj.
Ite pacta int alios ac-
ta alijs no pindicant .j.
t. pu. denies et ff. c. si
vnq §. Item excipiat
dfi nc pacisci pt aliqs
uel stipulari factu altius

simplr pt tamen pmittere
se facturu q alter adim-
plebit ff. de v. obl. stiplo.
ista § alti et inst. de inut.
stipl. § si quis alienu
et § alteri. Ite no pt fi-
pactu de hereditate alterius
nisi cu voluntate eius
cuius e C. e. l. vlt. Item
no pt fieri pactu ut p9
morte bnficiati i aliq
ecclia alij nominati suc-
cedant .j. c. accepimus et
§ de fil. psbtru ad cust. pa-
das et .j. de concess. pbe.
ne captandis et .j. de q-
cess. pbe. ne captande
l. vj. Item si eleciens
pactu faciat cu plato
ad que collaco bnficij
eccli'i spectat q si det
ei bnficiu dabit ei ma-
iore pesione no debz
obfirmari sed debz ecclia
pinari .j. c. cu eccla .2. j. de
pben. anaticie et .j. de re-
pbjbenijs Sequitur nunc
de transactionibz

Post tractatu de pactis
subiciat de trasactoibz
que sunt quedam
pacta. Unde videndum est
quid sit trasactio et vnde
dicatur et quis possit trasige-
re et que sit dria int pactu

tnsactom et qpom quibz
rebus sit transigendu
vel no et quis sit effctus
tnsactionis Transactio
e de re dubia et lite inc=
ta nodum finita no gra=
tuita pacto aliquo dato
vel retento vel pmisso
ff e l i et j e Sup eo
et de e tnsactio de re du=
bia et lite incta pdo dr
qr ante lit gtest et ps
transigi pt sine licet
instam tam sine nodum
mo recedat se lite hre
bonam tam et no sit fi=
nita p sniam nisi effecta
est a snia appellatu e
e l ij et ff de cdic in=
deb elegant S Si quis
pt Si vero euidens est
calupnia no tenet tns=
actio ff de cdic indeb v
snia i R Transactio
dr quasi tnsito eo qa
qui tnsigit ab actone
transit i discedit et fm
hc ppe dr tnsige is qui
agit e c l iij Transige
pt quicuqz pt donare
qui sunt illi dicetur i de
donac S donac Valet
tame tnsactio facta ab
abbate si capitlm gsensit
vel si dedit lras de rato
j e gtingit et procurator
si hebeat adhc speciale
mandatu ff de procur ma=
et l procuratore al no n
esset datus in rem suam
quia talis dno pstet
ff de procur procuratorem
Differencia est int pac=
tum et tnsactom et gpos
paciscendi dr qui re etiam
donacionis ca tua libertate
remittit ff de tnsact
l i Transige vero sine
gpone dicit qui de inc=
ta re vel dubitata p lite
tnsigit sine gpont ff
e l i et intelligere p lite
futura sine pcinitem
hc e dicere sine lis sit co=
testata sine no in ca
de qua tnsigit sine no
in ca de qua transigit
sine gpomit ff de con=
di indebi elegant // Est
tame dra int tnsactoz
et compoicom qr tnsactio
no pcedit n dato aliquo
vel retento vel pmisso
j e Sup eo et de c Tns=
actio Compoicio aute
fit vel fi dr Cn quis
grat et amicabiliter
nullo sibi dato vel pmi=
sso vel a se retento a lite
recedit sine liti renu=
ciat institute vel insti=
tuende j e Sup eo insi
Item compoicio i spua=
libus fieri pt quia grat

fit et grat' sunt spualia
ministranda .i. q. i. gra. Sed
tnsactio i' spualibz fieri no
pt salua distinctione que
sequit' q2 si res possidea'
aliquo dato vl retento
vl pmisso spēs ē symonie
.i. c. sup eo ¶ Sed sic distin-
guo .p. q2 qn petit' res
spualis vt ecclia vt in
aliqua ecclia petit aliaz
eccliam sibi adiudicari
subiectam in institucione
et correccone et perpetue
sacrorum .i. de cap. mon.
dile. et .s. de maio. et
obe. cu ius q vl in epus
petit s' adiudicari iura
epalia i' alig ecclia sine
dyoc. .s. de of. ord. conque-
rente et .i. de rel. do. Co-
stitutus ¶ tunc pt fieri tns-
actio de spuali ad spuale
s. q2 remittat institucio
vl aliquod sacrum et aliud
spuale pstet ab ecclia
que petebat' subiecta
et hic pt fieri q2 spuale
in spuali licite pmuta'
.i. de rerum pmut. ad quo-
nes nisi ¶ Sed de spuali
ad tpale no .i. c. pta
y. et .i. de rer. pmut. c.
ult. ¶ hic tam sciēs est
q2 ubi nomine subieccois
petunt' simul tpalia et
spualia sicut in epus

petit q2 ab eo pcipiant'
a quadā ecclia s' subdita
procuraciones ecclia et
sedmaciones clicoz et si-
milia que sunt spualia
et petit inssilominus alig
tpalia utpote pte reddi-
tum vl annuam pensio'
rone illoz tpalium poss'
transactio fieri et s' annua
pensio assignari ar. .i.
decensi Cum venerabil
et .i. de rel. do. Constitutus
in de tpali ad tpale p-
mutacio licite celebret'
.i. de rer. pmut. ad quones
nisi ¶ Item petit' res spi-
ritualis vt ecclia a lym
dno litigabant de pucta-
alicuius ecclie et transegerunt
q2 unus haberet pnitacom et
ita rem spualem et alt'
annua pensiom et ita re'
tpalem Sed no valet tns-
actio cu no possit res te-
palis cu spuali pmutari
.i. c. pta ¶ Sed qn peti'
res spualis vt ecclia
vt in ecclia petit decimas
capellanis in sua parochia
constitut' et hic distingu-
unt' q2 aut agit contra
psona ecclia' et tunc po-
terit fieri tnsactio auctate
epi et erit ecclia .i. c.
statuimus et sine epo .i.

de dec. ex multiplici et hec
est temporalis. i. c. veniens
aut agit contra laycum et
tunc distingwe aut agit
pro percepcione decimis et sub-
tractis et tunc potest fieri
transaccio. i. de his que fi-
unt apostolica. Sed non desu-
nt xvi. q. vii. decimas
quas populus et i. de dec.
prohibemus. Aut petit
res spiritualis ut beneficium
et dicit peti ut beneficium
cum dicit aliquis se esse
ad prebendam aliquam
vel eciam electum vel se
canonice in ea fuisse in-
stitutum et tunc non potest inter-
venire transaccio sine vicio
symonie tamen amicabilis
composicio potest fieri in hoc ca-
su. i. c. super eo. Sed quid
dicas istam composicionem
fieri contra dicit. r. quod hunc modo
peto ecclesiam vel prebendam
contra te de tuis quam
ad me assero pertinere
sed tu es amicus meus
nolo tamen tecum aliquomodo
habere remitto ei in iure quod
possum habere racione eius
vel prebende quam te et dicas
placet michi. Sed quia libe-
raliter renunciasti michi
si quas habebas promitto tibi
singulis annis de prouen-
tibus huius beneficii x lib.
et talis composicio tollatur
secundum distinccionem que sequi-
tur aut alter litigancium possi-
det beneficium de quo contenditur
aut neuter. Sed utrumque dicit
se ad beneficium eius esse
electum. Si alter possidet
distingwitur quia aut compo-
nunt inter se aut aliquo
mediante. Si per se ipsos
aut renunciat iuri suo
ille qui non possidet et
tunc valet sicut dictum est
supposito aut renunciat
ille qui possidet et tunc
resignato nichil prefertur
adversario quia licet alius
nos quas habet per renunciacionem
amittat alter nichil po-
terit habere nisi sit de novo
canonice institutus. ex.
de R. p. olim quia officia
ecclesiastica sine institucione
canonica haberi non possunt. i.
q. i. regnum et i. de institu-
cionibus frequentibus et i. de re-
nu. c. i. l. vi. Si autem
fiat aliquo mediante
distingwitur aut ille
est medius in illa causa
aut non. Si non est medius
non valet pactum quia
inducet symoniam. ex.
per xi cum predem et c ultimo
in z. per promissionem vel or-
dinacionem tamquam

amicabili co(m)po(s)itione vel
arbitrio s(e)n(tentia)m vale(re) poss(essio)-
nem c(aus)a arbitrium po-
testate alicui adiudicari
no(n) possit .i. de p(re)ben(dis) n(on)
esset. Sed si fiat co(m)posit(i)o
aliquo mediante qui
in dictum habet disti(n)-
guit aut facit illam
tractando cu(m) p(ar)tib(us) quis
eorum debeat habe(re) et tunc
illicita est v. t. p(ro)x. Cum
p(ro)dem aut facit ex officio
suo partibus irrequisitis
q(uod) utrique litigancium det
ci p(ar)titur q(uod) posset ordi-
nare ad voluntatem sua(m)
et tunc ipse p(otes)t uni ad-
iudicare b(e)n(e)ficium et alteri
annua(m) pensionem v. de of.
dele. Si quis sine licencia ti-
cu dyoc(esani) vita eius qui
soluit no(n) obstet .i. c. de-
cretum. p(otes)t aut(em) licet vite
perdere cu(m) b(e)n(e)ficium illud
adiudicat possessori. Sed
si b(e)n(e)ficium possessori auffer-
ret et daret ipsi alteri
qui iniqua i(n) poss(ess)ione
fuisset al(ias) institutus. Si
sit iudex delegatus a pa(pa)
no(n) debet ordinarius violent(er)
resistere sed rogare ut
differat mitte(re) in possessio-
nem donec ip(s)e rei veri-
tatem innotescat v(e)l loq(ui)t(u)r
c. v. de of. del. Si quis

Si neuter litigancium pos-
sidet sed uterque contendit aliqu(i)d
b(e)n(e)ficium v(e)l aliud tunc val(et)
transactio v. de elec. cum int(er)
R. et .i. de preben. nisi essent
Ad premissa autem clarius
intelligenda et quando et
in quibus casib(us) licitum
sit transigere vel non sic di-
stinguit hug(uccio) doctor-
niens aut quaeritur an
licitum sit transigere sup(er)
civilibus causis aut sup(er)
criminalibus aut sup(er) spi-
ritualib(us). Si sup(er) civi-
libus licitum est transig(ere)
C. c. p(ro)tom. et ff. c. p(ro)-
tom. Si sup(er) criminalib(us)
causis distinguitur aut
quaeritur de privatis criminib(us)
aut publicis. Si de privatis
transigi p(otes)t ff. de his
qui no(n) infa(mes) fuerunt
& qui infames. Si de pub-
licis distinguitur aut
ingerunt pena(m) san-
guinis aut no(n). Si inge-
runt pena(m) sanguinis
licitum e(st) transigere nisi
de adulterio C. c. l. transi-
gere q(uia) licitum e(st) redimere
sanguinem suum ff. de
bonis eorum qui an(te) sen-
tentiam mor. s(un)t. q(uo)d l. i. et istud
est verum apte reus sed

apte actoris vel accusatoris
non licet transigere ff. ad
turpill. l. i. § i. Si vero
non ingerunt pena san-
guinis non licet transigere nisi
in crimine falsi. C. e. l. tran-
sigere vel pacisci vir de
sanguinis et capitis me-
tuens de crimine pena
Transigere si placet non
transigit vel ius adulte-
rii vel ignis nulli licet
at vel crimine falsi. Si
super spiritualibus distinguitur
aut de causa aut de deci-
mis. Si de causa distinguitur
aut de beneficio et tunc
non licet transigere j. de
iusti. ex frequentibus
et j. de eo qui mittitur in
poss. causa rei ser. cum q.
ext. vi. dicit ut s. e. § aut
petitur aut de proprietate
et tunc licet transigere
j. de rer. permut. ad quo-
nes dicit ut s. e. § Ideo
sic distinguitur et si se
aut de decimis dicit ut
s. e. § Sed cumque aut
de causa matrimoniali
et tunc non licet transigere
j. e. c. vlt. nec per arbitros
tractari pt. j. de mutu.
rest. ca. nisi Sed per iu-
dices discretos qui po-
testate habent iudicandi

j. de consan. et affi. c. i.
in fi. Effectus transactionis
est ut omnia instrumenta
ad causam spectantia super
qua transactum et quic-
quid aliud est quod ope-
ferre pt. partibus sit va-
cuum et omni virtute cas-
satum et sola transactio
teneat. s. e. c. i. Item
ex ea datur exceptio.
in omni casu de quo fuit
transactum vnde si generalis
fuit transactio et peticio-
ni omnibus obstat ex-
ceptio. s. e. c. i. super eo
Et hoc e. viii. ex parte rei.
Ex parte vero actoris datur
actio ex transactione ut
id detur vel fiat quod conve-
dam vel fieri ut recede-
ret altera.

De postulando videndum est

Remisso
Post tractatum de pactis
et transactionibus
ad preparatoria iudi-
ciorum est redeundum
et quia litigare volens
indiget postulatore
s. advocato Ideo de
postulando videndum
est Quid sit postu-
lare et qui non et an
clerici et advocationibus
salaria possint et

et de cetero advocationi
postulare et advocare
idem est postulare est desi-
derium suum vel amici sui
in iure apud eum qui iuris-
dictioni preest exponere vel
alterius desiderio contradicere in
q. vij. § infames et ff. e.
l. i. § postulare. Advocare
non possunt tres ordines qui
hiis verbis continentur quibus
non omnino datur ut postulent
ymmo vetatur. Addictus pe-
ne sicut puer. actor. ac-
ne luminibus cassus mulier
muliebria passus. Quidam
prohibentur omnino postu-
lare propter etatem ut minor
xvij annis vel propter casum
ut surdus qui prorsus
non audit. Alij ne pro aliis
postulent propter sexum
ut femine vel propter casum
ut utroque lumine orbati qui
prohibiti sunt postula-
re propter quendam pupillum
et ceci qui quadam vice
volens advocare adu-
sa sella. vel prohibiti propter tur-
pitudinis ut hij qui suo
corpore passi sunt mu-
liebria nisi forte vi predonum
vel hostium stuprati prohibet.
Similiter qui in capitali
crimine vel calumpnia pub-
lico iudicio condempnati

sunt vel qui operas suas
locaverunt ut cum bestiis pu-
gnarent vel in harena hiis
personis pro se allegare
permittitur sed pro aliis prohi-
bentur nisi pro illis quorum cu-
ram gererent necessariam
non affectatam. Alij omnes
qui ut infames notantur
sed qui sunt infames de-
l. detecti § fama n. pre-
re per edictum personis postulare
non possunt nisi in integrum
restitutionem acceperunt.
Et hee sunt ille persone
pro quibus possunt postulare
et omnia precedentia pro-
bantur in q. vij. § infa-
mes et ff. e. t. l. i. Item
repellitur advocatus non
catholicus seu hereticus C. e.
nemo et de pe. di. i. nec
et l. de hereticis C. de communi
l. § penultima. Item repellitur
si pecuniam ob non advo-
candum receperit ff. ad l. iul.
repet. l. eadem. Item non debet
paciscisci de certa parte litis cum
cliente suo et vero nec
~~replicas~~ probis debet tamen
defendere. Item non debet facere
pactum cum litigatore quod
in propriam fidem suscepit postquam
causa est ea incepta.
Item si in uno auditorio

duo vel plures advocati
fuerint quorum fama sit hi-
larior · iudicant officio sit
ut par consideratio fiat
distinctio et si admoniti
noluerint obedire sine iu-
sta excusatione careat
officio sine spe restitu-
tionis sicut probant · in
q · vij · § autem · in seq-
tibus C. c. Si quis ad-
vocatorum et l. pri et ad-
de qd d. b de off. iudic
§ ult ¶ Episcopus vero nec
in causa propria nec in ec-
clesie sine advocatione potest
sed semper advocatum bo-
ne fame debet habere · v.
q. iij · quia episcopus ¶ Sa-
cerdos ante pro se ipso et cau-
sa sua si necessitas imminet
et pro coniunctis personis et
miserabilibus potest advocare
non tamen quod exerceat sua
pecunias immo tunc po-
sset propter ingratitudinem be-
neficio spoliari. j. c. c.
ult al' cum obprobrium est
sacerdotibus si se peritos
forensium causarum ostende-
re de excess. l. consulta ¶ Sed
quid si habet beneficia in plu-
ribus nunquid poterit
prestare procuratorem vini q
alia videtur sed dicit b.
quod in hoc casu neutram
inmet vel offendat ar-

j. c. c. ult et xiiij. q. v.
Sed denique Sed si esset
prelatus in una ecclesia et
in alia haberet simplex be-
neficium videtur quod ratione pla-
tionis possit contra aliam
stare ar. ff. de mun. nec.
quesitum et iij. q. vij. §
i. ¶ Item repellunt clerici
ab advocatione coram
iudice seculari in maioribus
ordinibus constituti etiam
si ecclesiasticis beneficiis careant
quod episcopus debet eis de benefi-
cio providere j. de preben. non
liceat et c. episcopus et c.
cum secundum. idem est de viris
quibuslibet j. c. exparte quod
negociis secularibus se
immiscere non debent j.
ne cleri vel mo. nec mag.
et procurat. dicunt ut ibi dictum
est ¶ Item clerici in minoribus
ordinibus constituti si sti-
pendiis ecclesie sustentantur
coram iudice seculari
advocati in causis secu-
laribus fieri non presumat
nisi propriam causam vel ecclesie
fuerint prosecuti vel pro mi-
serabilibus personis que
proprias causas administrare
non possunt. j. c. r. i. ¶ Sed
pone quod advocent in-
quid peccant mortaliter

hostꝭ distinguitur aut sunt
diuites qui habent beneficium
curatum et tunc mortaliter
peccant j. e. c. i. ibi non
presumat viij q. i. quos
precipit et j. ne clerici vel
mo. protoci. et C. de ep.
et cle. repetita / aut
sunt pauperes nec habent vn-
de viuere possunt tunc non
peccant xj. di. clericus. ¶ Dif-
ferunt tamen clerici in maio-
ribus ordinibus constituti
et religiosi qui etiam possunt
aduocare in foro ecclesiastico
regulares non nisi de mo-
nasterio et poscat vtili-
tas et abbate nichilominus
imperante al. no j. e. c.
ij. et xvj. q. i. monachi
¶ Aduocare possunt ingenui
et liberi habentes peritiam
legum et causarum C. e. l. ij.
et l. prudens. Debent
ista obseruare primo vt
causam examinent et iustam
si voluerint assumant et
iniustam respuant. ¶ Secundo
vt habeant modestiam
vt non peccant non conui-
ciando proponant nisi quaten-
us lis exposcat vti-
litas et virtute vt non
mentiantur nec falsa iura
allegant seu falsas
rationes nec inducant
falsis probationes et
cauillationibus non vtantur
nec petant dilationes non
necessarias ita tamen quod nichil
de contingentibus obmit-
tant et petant salarium
competens pro magnitudine
cause et laboris et pro sui
facundia et consuetudine
fori hoc probant C. e. l.
quam et l. si quis et iij
q. vij. §. infames cum
sequentibus. Si vero aduo-
catus propter suam imprudenciam
vel negligentiam vel suo vicio
causam amiserit tenetur ad
restitutionem arg. ff. ad l. aquil.
l. ita. in. et ff. de cond.
l. si idem et et C. de cond.
l. emptor. Secus tamen
si qualitate cause vel
ex defectu probationis amit-
titur causa quia tunc non
est culpa sua ff. ad l.
aquil. si seruus §. si caliga-
rius tamen statim cum sci-
uerit causam iniustam dimi-
sit eam C. de iudic. Rem
non nouam ¶ Sed numquid
clerici beneficium habentes
possunt petere salarium
si aduocent pro aliquo pre-
ter forum ecclesiasticum dicit hostiensis
quod non sed oblata possunt
recipere quia multa accipiuntur
que non licite petentur
ff. de nat. et ebor. congru

l. i. § in honorariis. Error
advocati per renotari ab
illo cuius est advocatus quan-
am sententia ff. de min. et
fin. igitur l. error facti et
i. de confes. c. uel sic intelli-
gitur. unum si probet quis se
errasse ff. ad l. aquil. in
venientis § ultimo 2 ff. de
confess non fatetur. Sed si con-
fessio advocati renotata
fuit uel contincti sive ead
die quo non vi. en vulta
bitur ex quo ead die re-
notata est confessio suffi-
cit renotacio simpliciter. i. de
ap. cum cum. Sed vi. quod
an lite contestata possit in-
distincte error renota-
ri ff. de nob. ac et §
penultimo et extra post si nulla
captio est ad nostrum ff.
de mi. rog. act. de cau-
te § ultimo. quia tamen etiam post
finalem renotatur error
probabilis ff. qui acto de
pec. ar. fit l. ii. § ultimo
nec obstat quod dicitur de
iudicio et de eu. adno.
l. iii. quod sit ibi contingit
de facto et non ponit ius
h. io. et b. et sic intelli-
gitur de errore facti quod er-
ror iuris non excusat.
C. de iur. et f. igno. l. ii. et
l. cum quis et ar. xxx-
vii dist. c. i. De procuratoribus

Dictum est de advocatis
qui prestant patroci-
nium litiganti hic sci-
endum de procuratoribus qui
supplent vicem litigan-
cium videndum est primo quid
sit procurator quid de-
beat in procuratorio contineri
et de satisdatione procu-
ratoris tam actoris quam
rei de renotacione man-
dati et quid per renotacionem
et que sunt exceptiones
que possunt opponi contra
procuratorem. Cuius possit
instituere procuratorem
Et quis possit insti-
tui et in quibus causis
an compellatur defende-
dum. Et quis debet satis-
dare pro procuratore. Procu-
rator est qui aliena
negocia mandato domini
gratuito administrat
ff. e. l. i. usus enim procu-
ratoris necessarius est
ut qui suis negociis
interesse non possunt vel no-
lunt possunt aliis demanda-
re. ff. e. l. i. § usus.
Secundo videndum est quid de-
beat in procuratorio con-
tineri et primo quia primo
nomen eius qui mittit

procuratorem secundo no-
mine procuratoris tercio v q
causa constituit procurato-
rem // excusato quis vocatur
sicut quod actum est per procu-
ratorem. Quarto nomine
iudicis cum sit delegatus
sed non est iudex qui est or-
dinarius ff. e. Si procura-
torem. Tercio restat
videre de satisdatione pro-
curatoris actoris et rei
et primo de procuratore
actoris distinguendo
aut enim est procurator
habet mandatum aut enim
est ipsum non habet man-
datum et aut est dubium
Si enim est quod liceat man-
datum quod reus bene co-
gnoscit vel constat per litteras
tunc non tenebitur procura-
tor ff. e. Si procuratorem
rem et C. de satisdando l. i. ita
tamen eam faciet dominus
si mittat litteras illas iu-
dicibus ff. rem ra. ha-
ne satisdato. Si constat eum
non habere mandatum non ad-
mittitur etiam si velit satisdare
de rato ff. de neg. ge. si
pupilli § nullus et ff.
de reg. iur. nemo et ff. de
proc. v. nullus § quod si
fama nisi in certis casibus
specialibus in quibus quis
admittitur licet enim sit
ipsum non habet manda-
tum sed in dubiis primus de-
tinet de rato. Primus cum
persone coniuncte nolunt agere
pro coniuncte ff. e. Sed hee
persone et ff. de neg. ge. Sumi
Secundus est cum consortes
eius litis agunt pro con-
sortibus C. de consor. e.
l. ii. Item in dubiis quis
admittitur cum sine ma-
dato nec tamen tenetur
Primus cum maritus agit
pro uxore in rebus parafer-
nalibus C. de pac. conv.
sup. do. l. nullus v. femina
Secundus est quis nomina-
tus contrahat passivus
agit pro eo C. si procuratorem
vel alio l. i. Et in istis
quatuor predictis casibus
licet admittatur quis
sine mandato et in primis
duobus caveat de rato
et in aliis duobus non non
enim admittitur contra volun-
tatem illius pro quo agit
ff. e. Pomponius § nullus.
In duobus qui sequuntur
admittitur etiam contra volunta-
tem eius pro quo agit nec
caveat de rato. Primus
cum agit pro libertate
illius qui petitur in
servum ff. de lib. ca. l. i.
ii. et iii. Secundus

cu agit p defessiane con-
depnatu ff de ap non
tm. ¶ Si sit dubiu an
heat madatum dicit
sunt tres opiniones i
glo. j. c. c. j. Sed sum p
oppio bnl e melior
qui dixit multu refert
utru dicat reus negote
hr madatu vl dicat
dubito si dicat nego tr
tenet pbare madatu
Si dicat dubito tunc e
in electione procurator
aut pbet madatu a
satisdet de rato quia
qn quis negat et alius
affirmat ille qui aff-
mat pbare tenet C.
de c. exigedi et ff de
pb. l. ij. et satisdatio
e danda qn dubitat
de madato C. c. l. i. et
si hr litus z dubitat
de sigillo tunc admit-
tit cum cancone de ra-
to ut ibi ¶ de est in
actore principali ff quem
tm q est unum ipse cor
& actor ¶ Sequitur de
procuratore rei et tunc
nisi qstet de madato
nodum tamq procura-
tore admitti sed tamq
defensor si se ut offic
liti et tunc sine procura-

tor sine offensor sit
semp tenet iudicatu
solui ff de satisdac l. ita
tm si et ff c. qui pro
& qui alim z l. inor
et hec satisdatio gtz
tres clas primo defen-
dendum in causa ¶ Sdo quod de-
li no gmittit ¶ Tercio
quod solui ut iudicatum
ff iudi sol l. iudicatu
solui ¶ Sed procurato-
rem no tenet satis-
dare ut vitu domum ha-
bitum nisi in istis ca-
sibz s. in rem vendi-
tione ff c. pompo9
& ols hys ¶ Secundo
in quo dimidendo ¶ Tercio
infirmi sui regedo in-
dico j. de pb. ex lris
¶ Quarto in causa stm
tus ff c. no soln &
statu ¶ Quinto i resti-
tucione in integro pe-
tenda ff c no soluum
& est et casus ¶ Sexto
in causa suspecti tutoris
ff c no soln & de in
ait et lum q di cancelli
au lit qr dent peti
ff c. pomponius & ra-
ti habitionis ¶ Quar-
to viceno e de reno-
cacione madati ut qs

revocat mandatum factum
procuratori ad agendum vel
defendendum distinguitur
aut revocatio pervenit ad
procuratorem tantum aut ad ad-
versarium vel ad iudicem Si
ad procuratorem tantum non pre-
iudicat adversario et iudici
quia is quasi procurator
postmodum est exceptus tamen
esse debet, ut c. mandato
et § de rescriptis exceptione et ff.
e. si procurator in fine et
C. de satisdatione l. unica et
si ante iudicium ceptum ff.
iudicatum solvi Si ante et ff. de so-
lutionibus cum hominem § Si ti-
tium et l. Si quis sine
Si vero revocatio pervenit
ad adversarium vel ad iudi-
cem quidquid sit tamen con-
tinuatio tamen falso procu-
ratore non valet ut c. man-
dato a generali [illegible] et § de
rescriptis exceptione et ut c. audita
et insinuatione et c. in
fine quibus intelligitur
quod revocatio pervenit ad
adversarium vel distinguitur
tamen pervenit ad adversarium
et non ad iudicem aut fir-
mata ipse aut contra Si
[illegible] contra adversarium
valet sine modum ipsius
qui scivit et non dixit
iudici C. de satisdatione l. ita

Si ipse tamen non valet et
in eodem ipsius ut c. de in-
sinuatione et c. i. § Si at
revocatio non pervenit
ad procuratorem vel adver-
sarium vel ad iudicem valet
quidquid sit ff. mandati Si
mandassem et § de rescriptis
exceptione et ut c. mandato
fallit in matrimonio con-
trahendo per procuratorem
ut c. procuratoris l. vi in fine
de hac dicta c. de sponsalibus § vi
continuit Et nota videndum
est quando potest revocari man-
datum seu procurator et
diversis obmissis opinionibus
quod ante litem contestatam potest libere
etiam sine causa a domino
revocari sed post litem contestatam
invito procuratore non
quibus nisi cum domino in-
imicus vel suspectus aut af-
~~finitate~~ adversarium af-
finitate coniunctus vel eius
heredem effici seu ingredi
religionem in longinquum
peregrinari vel egritudine
aut vinculum detineri
contingat seu alia causa
rationabilis subsit propter
quam sit [illegible] sit revo-
candus ut puta ... episcopus
vel rex publice procura-
tor sed si alius revo-

cari non possit dominus tamen sine
causa domina cum eo procura-
torem non prohibet adesse
maxime si timeat de col-
lusione j. e. quoniam l. vj.
et ff. e. an lit. contest. et
l. post litem contestatam et l. defuncto
cum seq. l. sequentibus. Item
vero procuratorem constituit
sub hac forma quoniam eius
dominum abesse contingit licet
domus redierit tamen procura-
torem predictum procuratorem non
revocat ymmo domino ab-
sente debebat assumere
officium procuratoris secus
si simpliciter constituat tunc
enim sive ante lit. contest.
sive post ad dominum accedat
ipsum tenendo revocatur
procurator nisi dominus diceret
expresse quod ipsum vult in of-
ficio remanere vel hoc appa-
reat ex aliquibus coniecturis
ut si forte aliquis im-
mineat articulus in quo
dominus ~~vel~~ melius sciat ve-
ritatem vel procurator cum
infirmus vel absens vel sileat
j. e. si quis l. vj. Sexto
restat videre que exceptio-
nes possint opponi contra
procuratorem in principio
scilicet quod sit excommunicatus j. de
probat. post cessionem vel
quod ab excommunicato sit

institutus j. e. c. ult. et quod
sit abbatis vel capituli pro-
curator et non habet literas
b. de rescr. contingit quod non
sit legaliter constitutus quia
non habet ea que debent in procura-
torio contineri j. e. c. i. Item
non sit in literis commissionis
de articulo super quo con-
stituit. b. de off. del. cum
olim. Item sit monachus
vel canonicus regularis j. ne
cle. vel mona. sine insti-
tuti. Item nisi causa sit
criminalis j. e. tunc. Item nisi
sit accusatus de crimine et
se non purgavit. Item e.
l. ratio cumus. Septimo
videndum est qui possint
instituere procuratorem.
Respondeo omnis qui non prohi-
betur in edicto de consti-
tuendo procuratore sit pro-
hibitorum ff. e. invitus
nemo procuratorem constituit
liber homo quia servus non
constituit nisi ipse sit qui
in possessione libertatis
et moveatur ei questio status
vel ipse moveat alios
vel alias causas ~~quo~~
quia interim se pro libe-
ro gerit ff. e. servum in
pri. et § ult. Item pater-
familias quam filiusfamilias

no ꝯstituit n̄ habeat pecu-
liu castrense uel quasi de-
quo d. j. de peti. di. §. q̄-
tuor uel adnectiam ꝛ p̄-
cius est absens ꝓcura-
tor p̄ris ff. c. filius et
l. longius / Item maior
xxv annorum et minor no
ꝯstituit ꝓc sed cum auc-
toritate tutoris uel tutor
uel curatoris dat ei auc-
toritate uel ꝑ ꝯ litem a ꝓc ꝯ-
t dat ei ꝓcuratorem. C
c neqꝫ fallit hoc in hijs
in quibꝫ minor ꝓ maiore
habet ut i matrimo° con-
trahendo i quo maior
xij annis i muliere et ma-
ior xiiij i viro ꝓ maiore
habet j. de spo. impub. ex
Unde literis et ꝓc tamen matrimo-
nialem agere pt et ꝓ ꝓ-
curatorem j. de rest spol
excepte Alios casus nota
j. de sen. ꝛ re. iudi. §. insta
et j. de iudicijs §. in ius //
Item ꝓ ꝓcuratore con-
stituit prelatus i ꝓprijs ne-
gocijs j. c. petito Sed
in casibus quum ꝯtingunt
ipos et capitula sua
ꝯstituunt cum ipos capi-
tulos ꝯsensu tam ad agendum
quam ad defendendum j. c.
c. j. et j. de iudic. tam
Sed statu vacante cap. cum

pt ꝯstituere ꝓcuratorem ꝓ-
termissa monasterij maxime
quum quod est de electione prela-
ti j. de rest. inte. cum venis-
sent et s. de elec. ꝓcura-
tor l. vj / Item ꝓcurator
ꝑ ꝯ litem ꝯt cum dominus sit litis
effectus pt dare aliud ꝓcu-
ratorem sꝫ an litem ꝯt. no
pt n̄ in rem sua sit datus
uel a dno substituendi ali-
um et ita psona no expressa
s' fuit ꝯcessa ptas j. c.
pro indiscrete §. licet at
l. vj et si ꝓcurator a
domino habens ꝓtatem alium
substituit no pt eum ꝑ ꝯ
mandatum susceptum etiam
si eo vsus no fuit reno-
care lꝫ secus sit i delega-
to sedis aplice n̄ reno-
uandi ptas ꝯcessa fuissꝫ
eius Sed cum ad plures uel
ad omnes cas generaliter co-
stitutus fuisset in vna
tm substituitur eundem
in alijs no ꝓhibetur
ꝓcuratorum officium exerc'
j. c. is qui l. vj. Procura-
tor vero ad negocia datus
pt libe. quantumcumque voluerit
alium deputare j. c. non
indiscrete l. vj. Secundum
canones omnes administra-
tores ꝓcuratorum nomine

intelligitur i. q. in. Salua-
tor procurator enim nomen
est generale ad syndicos et
actores ut c. petitio. Sed
ipse supra vocabulo non
constituit procurator sed
syndicus siue actor a col-
legio seu vniuersitate ut in
legibus et ff. de volun-
tate superiori. C. de ep. et cle.
l. omnes. § michaelum.
Sed secundum in. tamen bene constitui-
tur procurator ab vniuersitate
vel collegio ut c. quia v. causa
et tunc procurator iurat
de calumpnia et non colle-
gium ut de iur. cal. in ea tamen.
Octauo quaeritur quis possit
institui procurator. Re-
spondetur quilibet qui non prohibe-
tur expresse ut c. non indistincte
in prin. l. vi et ff. e. l. in-
vitus § i. Prohibetur minor
xvii annis ad iudicia de-
putari ut c. qui generaliter
§ ult. l. vi et ff. e. finis.
Item miles non potest esse
procurator nisi lis sit contra
eum ff. e. filiusfam. §
veteranum et C. e. l. ita demum.
Sed in sua causa vel suorum bene
potest esse procurator. Item
femina etiam pro filiis ff. e.
feminas quia femine ab of-
ficiis omnibus ciuilibus vel
publicis sunt remote.

ff. de reg. iur. l. ii pro
patre ad infirmat. vel insu-
ficientia ff. e. feminas. Item
ex commisso vel de crimine ac-
cusatus ff. e. sed et deser-
tor c. e. § sexto. Item ad-
mittitur aut laycus procura-
tor in causis spiritualibus ad
agendum et defendendum ut
c. non indistincte in prin. l.
vi. Item filiusfamilias potest
ad negotia et ad iudicium ab-
sque patris assensu fieri procu-
rator non solum ad priuatas
controuersias sed etiam ad
futuras ut c. nec iniuste
et c. qui generaliter § ne-
dum l. vi. Item ad agendum
vel defendendum et gene-
raliter ad omnia alia
etiam si mandatum exigant
speciale constituitur procura-
tor ex vi generalitatis huius
ad aliquem articulum
in quo speciale mandatum
exigitur admitti non debet.
Sed si aliquis vel aliqui
de articulis mandatum spe-
ciale exigentibus speci-
ficati fuissent addita
clausula generali tunc
a domino expressus etiam
admittetur ut c. qui ad
agendum l. vi. Item qui
generaliter constituitur ad

negocia procurator agere
aut exercere pt exceptis
hiis casibus qui manda-
tum exigunt spale ut c.
qui gnalit l. vi. Item
procurator absque spali ma-
dato iuramentum decisor inu
gere vl paciscendi non pt nisi
rerum bonorum vl cause ad-
ministracio libera sit commis-
sa ut c. qui ad agendum de
si l. vi. Item de matrimo-
nio contrahendo pro dno
licet procurator ad negocia
possit alium dare in
hoc tamen casu non pt nisi hoc
ei spalit sit commissum
ut c. procurator l. vi.
Item non pt prestare iu-
ramentum calumpnie nisi
sup hoc habeat spale ma-
datum ut de iur. calump
nllarum l. vi. Item apponere
non pt ut de arbi. procurat
et c. de transact. procuratio
Item pro pt litteras im-
petrare n sit de illis perso-
nis a quibus non debet
exigi de iure mandatum
ut de Rp non intelli. Item
intelligi restitucio petenda
ff. de minor. illud § si
talis. Item in causa suspecti
tutoris ff. c. non solum
§ item alius. Item in inter-
dicto de libero exhibendo
ff. c. pomponius et in ea-
que noni ut de elec. § non
quod procurator al sufficiat
generale mandatum ut c. pe-
tito et ff. proscr l. actor
§ renunciare. Procurator
constitutus ab absente qui
mandatum noluit recipe
potuit quousque placet t
acceptare quod dum constitues
in eadem permanserit volu-
tate ut c. Si is qui l. vi.
Sed quum duo constituunt de
simili non adiecto in so-
lidum unus sine altero non
debet admitti nec in causis
electionum postulacionum
provisionum et aliorum spi-
ritualium negociorum de quibus
iudex ydoneiorem elige
valeat ut ille solus tunc
prosequatur nec alius ad-
mittatur nisi eum infirma-
ri mori vl absentari
contingat vl nolit prosequi
qui Si vero in solidum fu-
erint constituti melior
est condicio occupantis nec
alius admittitur ut ie
plis quod dus sit effectus
nisi dem in constitucione
fuisset quod non fuit me-
lior condicio occupantis
tunc si contingat eum qui
occupaverit impediri nisi

alim substiterit poterit
alt suscipe ac pficere ne
gocium ab alio inchoatum
qm p9 ca no admittit
nisi sb itum fuit impe
ditus Si aut diuss tpibz
duos pcuratores dno in
stituat sm instituendo.
pmus reuocat. hc pbat
j c no iniuste et c. Si
duo qd intellige sm q
d. b. c. s. qnto. Officium
pcuratoris e litem pagere
p9 qm madatum suscept
h si no suscept no tene
tur s spnte madatum
hz est fine necce ff c.
invitus et j c. Si ius q
l. vj et si sma sit lata
qua dnm tenet pcu
rator appellac nl salte
domno denuncaie ut
appllet hz appllom p
sequi invitus no tenetr
j c no iniuste inf. et
ff c invitus factum ein
pcuratoris nocet domno
j de re iudi Cu borum
et j de ca poss cu aly
hc intelligo vm si sci
uit et no qdixit j de do
et q c. c. i. in si al no
nocet si cu po sit qdicut
b. dof dele cu olym
nl si dno ignoret soli
pcuratori obest et hc cu

lit qt ff. Si quis ins
di no obte. l. ita § Si p
curator et ff q quis sz
im. l. iij. § i. Sed post
lit qt obest dno eciaz
ignoranti ff. de doli ex
cep. Si pcurator. §. Si
post litem. Sed dabit
dno acco q pcuratorez
ut sibi ipi soli sua ma
licia nl qtumacia sit
dampnosa ut in l. Si
pcurator in fi. et sic
intellige ff. de tbnc p
curatoribus Sc em et in
qfessione optinet ff.
c. no solum impn. dno
dns pbet qrm ff. de
intiog. acc. Si sm §
Si defensor et ff. de
cofess cum ho. Nono
in qua causa pcurator
pt intueniri distingui
petrus aut e causa
pcnnaria aut cnalis
Si pcnnaria aut pnata
aut publica Si pua
ta intueniri pt pcura
tor ff. c. cu rem. Si
publica aut pnata in
dampnum psequimur
aut comme Si pua
tum pt intueniri.
ff. c. in plaribus Si.

comme dauipnu ꝓsegt tuc
ad defendend pt no ad age-
dum ff de ppla act l in
aut sup rebus in publico
matrimonio ꝯstitut et tuc
no pt inueniri ꝓcurator
seu negoc gestor ff q
cui ꝯ vnm l nlli Si ca
e criminal aut e maior
religione aut minor Si
maior ut deicime capita-
li aut allegand cas absē-
cie aut ad agend nl de-
fendend dc ut j de acc
& inscri criminali c Decimo
an ꝓcurator deb compelli
dum defende q sic deb co-
stitui ꝓcurator ad agend
datꝰ ut possit etia defē-
de et et inde ad usaio
si eu reconueniat j c re-
~~conuenies~~ accedens al
si no defendet denegabi-
ci acco ff c inuitꝰ & pe-
na et in expens alteri pti
tamqua ꝯtumax ꝯdēp
nat j c ꝯstitut insr
tunc distinguas aut e
imposita stipulo aut non
Si no sit imposita aut a
ꝓcuratore actoꝛ et tuc
compellat ꝓise defēde
ff c Sed et hec ꝓsone &
nlt si ap curatore rey a
e tpalis acco aut ꝑpetua
Si tpalis ꝓise ꝯpellit
ff c inuitꝰ Si ꝑpetua aut
lꝫ litiscōz tum ex causa di
tunc no ꝯpellit ff c

no est cogendꝰ al ꝯpelle-
dus est ff c Si defunctus
Citatꝰ vo litime impeditꝰ
no tenet mitte ꝓcura-
torem si venire no pt
maxime cu in ꝯmbꝫ cuis
quis ad hr cogi no possit
et si fuit ppt hr ꝯ exco-
municatꝰ absolui deb j c
c y quia inceb hr ei au
fite no pt tunc beficiu
mi nemo sit aufend ve
um di de hijs et j deiras
mi indulto l vij vltio
videnď e quis deb satis-
dac ꝓ ꝓcuratore dicunt
b et p q dns satisdabit
qn pns ꝯstituit ꝓcura-
torem dm ꝯuenit et si
absens ex iudicio ꝯstitui
tancom imponat ꝓ suo
ꝓcuratore ꝓ qua fideiussi
sor existat sub ypothe-
care suaz inst de satisd
& Si vero al ipe ꝓcurator
expone deb ꝓ predcaz
cauciom quatinꝰ locu-
ples sit ff c qui ꝓ q
qui aliu adc q dr & c
& Sequit de pc ic

De syndico q ad eu ptinet

Vissum est de ꝓcuratore
qui agit cam aliena
hic subiat de syndi-
co qui agit causas vniu-
sitat Vnde videnď est

quid sit syndicus et unde
dicatur et quid ad eum perti-
neat et in quo differunt
syndicus yconomus actor
procurator defensor et
vicedns. Syndicus est
qui constituitur ad agendas
vices universitatis vel de-
fendendas ff. quod cuiusque uni-
versitatis l. i. § quibus. Syn-
dicus nomen grecum est
latine defensor appellatur
qui ad causam tam agendam
vel defendendam eligitur ff.
de mu. et ho. l. munerum
§ defensores et generaliter
ad omnes causas presentes
et futuras i. e. c. uno
i. de elec. li. vi. in prin. vel
syndicus dicitur quasi singulorum
causas dicens. Item syn-
dicus constituitur ab univer-
sitate sive collegio vel
corpore ff. quod cuiusque univ.
l. i. et l. item eorum § si
decuriones et syndicus
si ei de mandato dubitetur
de mandato caveat de ra-
to si agat quia pertinebit
procuratoribus fungitur et
ex eisdem causis muneri
pro quibus et procurator ut
in l. item eorum § penult.
et ult. § si non cavet de
iudicato solvendo cavere de-
bet ff. rem ra. ha. actor
quia talis syndicus sufficit

personam universitatis si-
ve collegii. Ideo iurat de
calumpnia in animam propriam
i. de iur. c. i. impetrantes
et c. in prin. et potest syn-
dicus esse laycus ut in-
nuitur i. e. c. i. quia suos
dei litigare non oportet xi.
q. vii. sacerdotes et i. de
iu. cal. c. i. in fi. Item
clerici et monachi possunt
esse syndici et tractare
utilitates ecclesiarum de man-
dato abbatis xvi. q. i. q
ve. et c. monachi tamen
honestius est ut quelibet
persona ecclesiastica habeat pro-
curatorem bone fame
per quem negocia ecclesiastica
v. q. iii. quia episcopi. Item
constitui potest syndicus licet
non sit de collegio i. e.
c. i. Est autem diffe-
rentia inter nomina procura-
tor syndicus yconomus
quia licet procurator
sit nomen generale ad omnes
respiciens ut dictum est supra
de procur. § si tamen proprie
sumatur procurator dicitur pri-
vate persone ar. i. de neg.
g. l. iii. § negocium. Syn-
dicus vero est universitatis
sive ecclesie sive secularis
qui ab ipsa universitate

constituunt ut dictum est. C. de
procur. l. fi. in tan. Yco-
nomus est cui res eccle-
siastica gubernanda mandatur.
C. de sacros. ec. l. iubemus
nullum et eligitur tantum
in rebus ecclesie secundum episcopi
tractatum. C. de ep. et cle.
l. omnes § in episcopi locum.
Actor est qui ab universitate
constituitur ad unam causam
pertractandam ff. quod cuiusque univ.
l. item eorum. Defensor
et syndicus idem sunt
ff. de mun. et ho. l. munerum
§ defensores. Vicedominus
est qui administrat res
episcopales ut hospitibus
que veniunt patris ex
istit lxxxix di. quia
in quibusdam.

De hiis que vi metusve causa fiunt

Dictum est de hiis que
fiunt quis sua sponte
facit. Nunc videndum
est de hiis que permittit
vel facit quis contra suam
voluntatem et primo de vi
secundo de metu. Vis est ma-
ioris rei impetus cui
resisti non potest ff. e. l. i.
et ii. Vis quedam impulsiva
que inducit actionem
quod metus causa ff. e. l.
ii. Et quedam vis expulsiva
que inducit interdictum
unde vi de rebus immobi-
libus ad hent et alia
quedam ablativa in rebus mo-
bilibus que inducit ac-
tionem vi bonorum raptorum
ad mobilia tamen ff. de vi
et vi ar. l. i. § si fundus
et § l. et inst. vi bo.
rap. § sed nedum. Alia
quedam turbativa que inducit
interdictum uti possidetis
sed in rebus immobilibus
datur utrobi in quo se
possidere contendunt. Alia
inquietativa que inducit
interdictum quod vi aut clam
ut cum quis non sinit alium
uti re sua contra vel fa-
cit vel cum eo invito vult
aliquid edificare in suo
vel forte iam edificavit
nec distinguitur in hoc
iudicio utrum iuste vel
iniuste fecit ff. quod vi
aut clam l. i. absque [illegible]
te manus quo vi vel
clam uti habebit et vi
raptorum propter ablativam
bonorum. Si possessor uti
distinctio datur utrobi.
Vis expulsiva si fiat
competit unde vi. Sed
compulsio tamen metus
auxilium do et licitum
est vi vim repellere
ut quedam i. de sen. ex. c.

tenus quam in continenti
¶ Sequitur de metu quid
sit et unde dicatur quis metus
excuset et quando subveniatur
metum passo ¶ Metus est
instantis vel futuri periculi
causa mentis trepidacio
ff. e. l. i. et licet non sit peri-
culum presens tamen exigit
metum ex presenti saltem
futuro periculo et non suf-
ficiat suspicari eo inferen-
dam ff. e. metum ii. § et
dicitur metus ex metu re-
net metus vero in se con-
tinet vim quia qui metum
alicuius facit violentus
is fac videtur ff. e. l. ii.
et habet metus in se instan-
tiam ignorancie ff. e. ex-
cepcionem § in hac ¶ Item quis
metus excuset distinguen-
dum est probabilis metus et
non Si non est probabilis
ut ille qui cadit in virum
pusillanimem et formido-
losum talis non excusat
ff. e. metum et ff. de re-
gulis iuris Si quis ab alio autem
est probabilis ut ille qui per-
cadit in constantem virum
et animosum talis excusat
l. de spon. vemos et l. e.
t. i. et c. cum dilectus metus
autem qui excusat et cadit
in constantem virum est metus
mortis et corporis cruciatus

l. e. cum dilectus Item metus
stupri et similis ff. e. nec
timorem et l. isti quidem
§ i. ii. et in quibus hiis ca-
sibus contingit Excusat
metus hos posse prestare
quia necesse vel sit excusat
carceris status et mortis
verberum stupri hoc stu-
pri sine statu uberis
atque nec ¶ Item metus
uberum l. e. ad audiam
et ar. vii. di. sunt et xx
ii. q. vi. conemor Sed
an vera vel minor vel po-
tencia hominis sit instan-
tiam timoris arbitrio iudi-
cis est relinquendum ff. qb
ex c. ma. l. iii. et ar. ff.
e. non est verisimile ¶ Item
metus amissionis sive
subiecti excusat l. e. Abbas
et l. di. pbros Et si quis
per metum amissionis re-
tinet suorum aliquid fi-
nat vel iurat se factu-
rum et illud iuramentum ad-
impleat potest repetere quod
tali modo fecit vel iura-
verit ar. l. di. pbros
Et intellige de talibus
rebus sine quibus vi-
ta corporalis amittitur
vel patitur gravem iac-
turam xxii. q. iiii. § ult.
v. quis quis ¶ Illa vero

que per metum fiunt vel timo-
rem qui possit cadere in con-
stantem virum secundum B. et Ho-
stiensem tenetur et obligatur quibus
pro hoc sicut coactus et invi-
tus metu super hoc factum tenet
dummodo tamen tale sit factum super
quo iuratur vel quod promittitur
vel etiam fit quod servari possit
sine interitu eterne salutis. Item
de iureiurando. Si vero alias non te-
net. In eodem titulo xxii. q. iiii.
Si aliquid quia pro nullo
metu debet quis peccatum
operari mortale. i. c. Sacris.
Debemus potius omnia mala
pati quam malo consentire
xxii. q. v. // Ita ne et tenet
Ita etiam que fiunt ~~fiunt~~ metu
iuramenti i. c. ad audientiam
et hoc ideo quia voluntas co-
acta voluntas est xv. q.
i. merito quare et ff. c. Sibi
Sed contra hoc datur actio quod metus
causa et restituitur per officium
iudicis quod debetur nec tradidit
aut absolvetur de eo quod
promisit ff. c. metus § Sed
quod prior nec refert in hac
actione quis metum fecit an
is qui possidet an alius
Dominus probet se per metum rem
perdidisse quia potest agere contra
possidentem quam
illum qui metum intulit
ff. c. predicto. Et si probaverit
se per violentiam spoliatum

turbatione premissa super re-
bus amissis stabit ipsius iura-
mento i. c. ult. et C. vii. iii.
Si quis // Quibus nemo metum
passus nisi culpa sua in-
cidit in metum ff. e. Si mulier
et xxii. q. iiii. Inter cetera
et tenet illa que per metum
fiunt // Ubi tamen generaliter
excipiunt decem casus
in quibus fallit etiam si cul-
pa sua inciderit quia in-
metu non nocet. Primo in contractu
matrimoniali qualiscumque
metus interveniat cum culpa
vel sine culpa matrimonium
contractum per metum non tenet
obligatum c. qui hoc facit
et si iurat quod matrimonium
liberi debent esse quia multum
te impie difficiles exi-
tus habere consueverunt i.
de sponsalibus requisivit et c.
gemma et c. de sponsalibus l. ult.
in fi. Et ubi metus vel
coactio intercedit consensus
liber dici non potest i. de spon-
salibus cum locum et cum solo con-
sensu contrahitur xxvii. q.
ii. sufficiat. Nec obstat xv.
q. iii. Inter ceteras quia loquitur
de consilio timendo vel metu
non fuit probatus // Secundum
dos promissa per metum vel
soluta non tenet quia est
accessoria ad matrimonium

ff e Si mfr vbi d q sides
p mittat p metu no ma=
sit obligatio C Ctio in
rebus eccle est spale q
no tenet tradicio nel p=
missio nel iuramentum
factum p metu de reb
eccle xv q vi c i et
i de iur iur puenit
q etia sponte platu
us ecce tradet no tene=
ret tradicio sin solepnite
debita tenet xii q ii si=
ne exceptione de sil ple=
ne d i de rebus ec
no al § forma inltro=
mis go tenet tradicio de
rebus eccle facta p me=
tu nec iuramentu sup hoc
factu q si no tenet
principale nec accessoriu
C de legibus no dubiu
et i de fo co pe si dili=
genti C Decio in voto q
votu p metu fetu no
tenet i e c i q votu
e ius voti et no precep=
ti et libere e arbitrii in
monendo al no e votu
xxxii q i integritas et
i de voto licet et volu=
tariu milite se elegit
xpus et d va q voluntari=
um xv q i no e C Decimo
no tenet iudicio p me=
tum extorta ff de iudic
l ii i B C Sexto no tenz

absolucio a sna excomis
nl renouacio suspensiois
nl interdicti p vim nl me=
tum extorta ymo qui
absolucionem h[ui]us nl re=
nouacionem vi nl metu
extorserit excomicacoz
incurrunt i e absolucoib
l vi C Septio anctus tuto=
r p metu extorta nulla
est ff de auc tu l i §
nlt C Octavo ubi quis
facit testamentum p metu
ff de testa qui testamento
§ nlt C Nono pmutaco
sine p metu no tenet
vi q iii inius tu est C De=
cimo in pmutatore osti=
tucoe ar b de pen de=
tedens omnia alia tenet
ut dictum e b c § illa
vo C Sed rescindunt p
accionem q metu tu si
sunt pfecta si vo sunt
inpfecta rescindunt p
excepcionem ff e metum
§ C Sed q ptor et hoc est
vm q est metus qui
cadit in constante viru ff
e metu et i de spo vei=
ens C Sed ubi quis metu
metu passus e subue=
nit ei iudicis officio ff
e no e verisimile § i C
Item subuenit metum

passo q cau otra omn pos-
sessionem in q i remittas fida
et q y c y et ff de inoff
testam eu qui i 1 et qui
mi ramis p metu etiaz nl
rem ipam remittat tn
no obstante iuramento re-
pete potrit qr no ad re-
petend sed ad resignad
tenebat i c ad audiciaz
Sed si iuramento mtine
in remittat qr q non
recipet cautiam nel rez
ipam tunc no posset ea
repete pp iuramento q
pt bn fuai sine intitn
aie i c ad aures posset
tame officiu iudic in
plorare i c abbas et
i de iurm c i Sed dicut
aliqui que ea q p metu
fiut nulla sunt ipo iu
re arg ff c l i vbi dicat
q metu e gestu no hco
ratu dt ptor Sed illud
no e vm ymo pocius
oriu innuit ex vbis ill
qr q no e ratu hri non
pt ut dt b et hast ex
ponit ratu no hco q d
quis ratu sit no tame
fnabo sz irritabo h bn
p bat i c abbas Item
q metu causa dat a pn
cipio in simplu nl estia
tom rey si res extet o
quelz possidente Sed
si otempnat pare in

quadruplu ff de rei ued
q si possessor et ff c t l
sicut excepcione § i et
§ in hac et § quadru-
plabit et § quatenus

De in integrum restitutione

Quoniam in hijs
que p vim nl me-
tum gesta sunt nl
al apperium restituco e
neccia Ideo hic subiat
de in integrum quid e p q
possit fieri et quibus
subueniat p in integru
restitucoem Restituco
i integru e pori status
nl iur reintegraco
Debet aute restituco
in integru fieri a iudice
sedente p tribunali e
ad ñ saio pnte qr is vo
cal dct o quic restituco
petit al ipo iur no
valet restituco ff de
mi non l vin § Gracc
et l in cause § causa
et l minor nl curre no
det acco sed iudic of
ficiu ff de minor l q si
minor § ult et l illud
§ i op tet tam libellu
porrigi et lit ot b &
off iud c ult d ut
ibi dictu e § ad peticio
ne et tunc solum debz
dari restituco qu alia
acco no supest ff de

inm pricae inpu et b de
of del c ij Restitue pnt
iudices del appa nl princi-
pe et ordinarij et dele-
gati ordinarior nl ha-
bentem ad ministracionem si-
ne tae restitucionem fmunt
cis spalit commisse sine
alijs tamen commiss com
cis restitucionem incidenter
quones sed delegati ab
ordinarijs qui ad ministra-
cionem non hnt sed faculta-
tem mo iudicandi nel ar-
bitrandi de restitucione in
integrum cognosce non pnt
n com cis mota fuit
incidenter j e ca et e ubi
et ap ff l nlt Restitu
vo fiet ex quocunque in-
sta ca ut dr pcor ff ex
quibus ca ma l i § ex
ubi restituitur ecclia nl
minor restitucio est
eius adnsarius etiam
maior in eod casu et
non in alio ff de minu qt
si minor § resto et l
pactis § i Pro restitucio-
nis auxilium minoribus
subvenit qui nondum xxv
anno cplevit facta co
putacione de momento
ad momentu ez non suf-
fiat tetigisse ultimu die-
nt cuius ab hoc auxilio
excludat sed oz mome-
ntum ultimum ptrusiri

ff de minor l iij § minore
et ff de v b sig cu bisse-
tus et hec restitucio e
facienda minor xxv anis
Si decipiat in contractib
nl in sna et potest pe-
te restitucionem toto tpe mi-
nor etat si usqz ad xx
vj anni et p9 xxv a-
m in sta quadriennii
e de te in int rest pto
§ Pone minor fuit con-
demnatus et appellat
post vult restitui nunquid
est audiendus dicunt gl'a
q non ex deleg ordinarij
auxilium qd non competit
ex ordinarium ff de mi-
nore ij § az ~~azo~~ azo.
dt q pt restitui et hug
§ Sed pone minor co-
pmisit in arbitrium la-
ta fuit sna cont ipm
petit restitui nunquid
audiet Innoc dt q
non ex ipe n sus est in-
re maiori et ex pena
apponitur ut stetur arbi-
to metu pene e de ar-
l i hec dt host ae vni
si pena fuit apposita
al pt restitui § Sub-
veniunt aut ecclijs p
auxilium restitucionis
in integrum que minori
iure censent j e c ij
et c audite qd int-
hi

gnes si ecclesia infra quadr-
ennium post lesionem petat
restitutionem ut C. eodem l. ij. et
c. Si aduersus cod. l. ¶ Sed pone
quod prelatus pessimum contractum vel
similem lesivum contraxit cum lesit
ecclesiam et vixit ponamus
sex annis post lesionem nunquid
poterit successor eius pe-
tere successor restitucionem vi-
detur quod non per imita ut C. eciam
et c. Si aduersus l. ij. contra
et Host. dicunt contrarium per
finem illorum verborum in toto eius
tempore prelati ledentis suam
ecclesiam non currit hoc qua-
driennium in ecclesia sicut nec
tempore prelati male alienati
currit prescriptio xvj. q. iij.
Si sacerdotes contra nos vel
ecclesia vel minor debet re-
stitui si ledatur Host. et
hug. distinguunt aut de-
cipitur in delicto aut in
contractibus Si in delicto non
restituitur minor ff. de mi-
noribus l. auxilium filii nec eciam si
totum capitulum delinquit
quod si pars delinquat totum
capitulum non debet puniri
e. de sanctis et l. interdum
ad finem ¶ Si in contractibus
distinguit aut decipit
tantum aut non Si decipit tantum
non debet restitui ff. ad l.
aquil. Si obstetrix et l.
se et ff. de edit. in de l.

elegant et dolo ¶ Si non
decipit tantum distinguit aut
lesio est parva aut magna
Si est parva non restituitur
ff. e. scio et ff. de mi-
noribus Si ex causa Sed si est
magna restituitur ut C.
c. i et ut de re et non al
admittatur in iudicio ubi-
cunque eciam leditur vel mi-
nor restituitur ut si contra
maiorem condempnatur ff. de
minoribus minor et ar. ut C.
c. ij. vel si non appellavit
vel si dominum agit vel co-
venit in aliquo decapitur
ff. de minor. ait pretor §
si et ut C. c. ult. vel si
obmisit allegationem
vel ea que fuerunt admini-
stracionem cause ecclesie
ut C. c. audita et c. cum
et ff. de minor. l. minor
¶ Item quid quod obmisit
non solum in dampnosis
sed eciam in lucro ff. de mi.
ait pretor § ult. et hoc
totum infra quadriennium
nisi aliquid racionabile
appareat quod aliud
suadeat fieri ¶ Sed ubi
per viam generis renovacionis
civium quem in facto
prendit rescriptum aduersus suam
ecclesiam se invicem habet petit
quicunque dari negocium

sit finita. i. c. si adversus
l. vi. ¶ In contractibus non
restituitur etiam si doceat
se in possessione lesum
fuisse ff. de mi. l. vo. na
postea § q. si minor et
i. c. constitutus. ¶ Sed si contra
sententiam petat restitui eo
similiter per hac de lesione
i. c. ex literis. si non fuit ne-
gligens in opponendo ex-
ceptionem necessariam vel obmisit
per negligentiam per hanc necessariam
tunc non opus per hac de
lesione i. c. constituta et
c. auditis vel non venit ad
innumeret necessitas i. c. co-
ram. ¶ Sunt autem quedam
tempora in quibus prescriptio non
currit contra ecclesiam ipso iure
nec restituitur sicut in mi-
nori tempore xl. an. que non le-
ditur tamen ecclesia habeat ad
minus contra xvi. q. iii. § pt
2. i. de prescrip. ad aures. ¶ Sed
an post xl. an. restitui
debeat dubitatur propter diversas
opiniones positas in
glo. i. c. auditis ¶ Item
quedam sunt tempora in quibus
suspenditur prescriptio incho-
ata et subducitur tempus i-
nt si vacat ecclesia de prelato
vel est suspensus vel de-
positus vel eiectus vel si propter
hostilitatem agere non po-
tuit. i. de prescrip. c. i. et c.

ex in similis et i. de regressis
per ben. que diversitate ¶ Item
quedam sunt tempora in quibus
dubitatur an currat prescriptio
contra ecclesiam vel in bonis capitis
terminis immobilibus et hic
restituitur xvi. q. iii. quas
actiones. ¶ Alius casus si ecclesia
teneat in emphiteosim
possessionem aliquam si ces-
saverit in solutione canonis
per triennium tamen habet a principio
per quatuor vel per biennium tamen habet
ab ecclesia contra quem restitui-
tur xvi. q. i. placuit. ¶ Item
quedam sunt tempora in quibus
currit est prescriptio contra ecclesiam nec
restituitur sicut si cano-
nici non eligunt infra tres
menses. b. de elect. ne pro
defectu vel quando conferunt
beneficia infra sex menses
i. de concess. preben. nulla
que tunc non leditur ecclesia
tamen ei ex superiori officio
providetur. ¶ Item sunt tempora
in quibus currit prescriptio
contra vel decendium post
sententiam si appellet. non. Sed
restituitur i. c. fi. ult. ¶
Item restituitur minor vel
ecclesia si ledatur vel decipiatur
minor sine tutore eius
vel curatore. C. si tu. vel
cu. l. et. Sed si plures

eciam syndicus vel yconomus
decipiatur restituitur etiam
quia delictum persone non debet
in dampnum ecclesie redundare
xvi. q. vi. Si episcopus et i.
de iure iur. delicti l. vi.
Secus si decipiatur simpliciter
procurator minoris vel ecclesie
quia non restituitur actio tamen
pro negligencia procuratoris
subveniunt quia per dolum tamen
si negligens fuit procura-
tor imputet sibi qui tali
commisit suum negocium ff.
de mi. tamen mandato. et ar-
g. de off. del. tamen olim Sed
hec actio contra procuratorem
si est solvendo alias resti-
tuetur ff. mandati si procu-
ratorem et C. Si tu vel
in l. etiam. Effectus resti-
tucionis est ut minor quod suum
quod suum est accipiat et ta-
liter quod que adiu-
ff. de mino. quod si minor
restitucio et qui resti-
tuunt ad omnia in illo capitulo
contenta restituitur ff.
de ver. sig. restitue. Sed
utrum facta restitucione res
sit restituenda minori et
hug. distinguunt aut
petitur restitucio super pro-
scriptionibus aut super con-
tractu aut super sentencia

Si super prescriptionibus ~~aut super
contractu~~ facta restitu-
cione non restituitur res ff.
quod metus causa metum. § ex hoc
edicto ff. ex quibus causis
ma. ab hostibus. Si super con-
tractu restituatur et res
restituitur j. e. c. constitutus
Si super sententia distinguitur
aut demandatum fuit ex-
ecucioni aut non Si fuit
demandatum facta restitucione
restituitur res C. de in resti-
tucione minorum postul. l. una
Si non fuit demandatum
execucioni distinguitur
aut sententia fuit absoluto-
ria et tunc non restituitur
j. e. c. constitutus et ff. de
min. quod si minor § resti-
tucio. Si fuit condempna-
toria non ut j. e. c. cons.

De alienacione iudicii mutandi causa facta

Ubi ibi restitucio datur ubi actor reconvenit
de quo controversia movetur
dolo alienat. Sed consequenter
de alienacione iudicii mutandi
causa tractatur. Ad hoc ut
ex hoc edicto actio competat
tria sunt necessaria quod sit alie-
nacio facta causa mutandi
iudicii futuri et non
iudicii iam cepti ff. e. ex
hoc edicto § ait pretor

futuri iudicii | Sed d. q si
fiat alienatio rei litigio-
se ut dicit in edictu de li-
tigiosis. C. de litigiosis l.
ult. et aut ibi signata
z tunc debet puniri pe-
na litigiosi ut d. l. pre-
dicta et si ut lite pen-
dente cum dicitur ut ibi § pen.
| Item q dolo fiat alie-
natio ratione persone z loci
ut duriorem adversarium
constituat et alterius p-
vincie et q in ea inter-
sit ff. c. l. i. ii. et iii. in
prin. et l. non solum § her-
edes et dat ad interesse
iudicis officio quanti inter-
est actoris et si quas fecit
expensas vel aliud inco-
moditate passus sit
habebit ff. c. l. iii. § opus
in fi. et l. non solum sic
intellige i. c. t. i. et ii.
| Sed quia dupliciter fit
cessio utrum valeat distin-
guitur. p. aut in ultima vo-
luntate aut inter vivos |
Si in ultima voluntate
distinguitur aut cedit actio-
nem in iudicium deducta
aut non Si non erat adhuc
res in iudicium deducta ces-
sio tenet ff. de le. iii. nom.
Si vero sit iam deducta non
valet quia exitum actionis
in p secutore ptinet ad
heredem et si ad optinebat
proibit illud legatorio | Si
vero nichil obtineat nichil
dabit quia enectus litis legato-
rio intelligitur et relicto
vero tunc legatorius poterit
adesse liti ne heres collu-
dat C. de litigiosis quicumque
et in aut Si vero heres || Si
fiat inter vivos distinguitur
aut fit potentiori aut non
potentiori Si potentiori
non valet ymo iactura
cause afficitur is qui po-
tentiori cedit C. ne liceat
pote. l. ult. et intellige-
tur de potentiori ratione pu-
blici officii propter quod est ter-
ribilior adversario C.
q metus ca. l. ult. et C.
si quacumque preditus po. l. i. z
i. c. t. ult. | Idem erit licet
non esset in aliquo officio
i. c. t. ult. Si aut cedit
actio non potentiori di-
stinguitur aut est actio
dubitata aut non | Si est
dubitata tenet in casibus
puta si fiat causa dotis
vel donationis propter nuptias
aut transactionis vel
divisionis que fit inter
heredes vel in hereditarie
actionis vel etiam legati
vel fideicommissi tunc non
super legati vel fidei

commiss fuisset mota q̄o
contra hēdem nichilomi9
pt rede legatario ipe hēs
In alijs autem casibus
nō tenet ymo pūit² tn̄
ille tn̄ fit cessio quia ce-
dens cū hac distinctōe
ut si scienter aliqs emat
actōm vel rē litigiosa
cogit² cū restitutiōe vendi-
toris sed et precio quod
dedit q̄ amittit nō autē
ut heres reddat ipi ven-
ditori sed ut alia tanta
quātitas absco fisci iuri-
bus applicet² 2 lis sūo-
marie tr̄at int̄ vendi-
torem 2 em̄ tn̄ quo p̄o
q̄o mota fuit Si autem
ignoranter aliquis rem
litigiosam emerit tunc
inita alienatōne facta
precium tn̄ alia tria p̄te
recuperabit a venditore
Si vero ex causa donatio-
nis aliquis rem litigio-
sam receperit estimat²
res et in ipius estima-
tōne rem ad alium trās-
ferens pūit² C. de litig.
l. ult. Si vero fit cessio
actōnis in iudicium in-
deducte distinguit² aut
constat eā esse veram aut
similatam aut dubitatum
Si constat eā esse verā
indubitat' tenet penitus
si cedit² actō in actōne

petente p̄ magna summa
penitus p. c. libri q̄ cessisti
in actōm t. q petentem
ō alm in c. libri. Item
si factum ē causa donatōis
Item si coheredes cedat
actōm competente ad
maiore quātitate quā
ipe debebat Item si pos-
sidēs rem aliquā et a-
quis ꝑ ista remtipiat
me ꝯuenire et emo ab
aliquo ius suū s actōz
qua mediante possum
re alia defendere va-
let cessio nec ꝑsumitur
similata ut probant² ꝯ
omnia ē mada ꝑ diuisas
sic intelligit² ē deficit
actō ꝑ totum Si autem
ꝯstet cessiōm similatam
tunc nō valet ꝯ plo
valet q̄ in veritate agit²
quā q̄ similate concipit²
l. qui sil. sit. lc. ꝑtinas
ē plus nale q̄ agit²
in rubro et in nigro
Si enim dubitat² vtrū
sit simulata tunc ꝑsumit²
simulata si actō que
cedit² ꝑ pte donatum
vm et ꝑ pte vendit²
alii Item si facta ē cessio
et aliq̄ clam ꝑ psone
datum est Item si ꝑtiū
modicum datur et in istis

tibus casibus no pt aliq
amplius peti qua datu
sit vel in residuo pt
age cedens n^c ille cui
fit cessio het p bant
e ma l. ult. Item si a
layco conf layci in fcta
sit cessio q clicu j. e. c.
ult. Sed numquid valz
cessio facta clico dicut
quida q e casus de e
j. e. c. ult. Sed ctc ppa
no dt ibi q no valeat
sed q compellant p
censura ecca m ab
h^m9 psumpcoe et vi
q valeat q si dicas
q no valeat illa roe
q clia sunt potiores
h^c no e vin y. q. vn
layci Innoc dt q no
valet q ista cessio
pcedt ex fonte auari
ne et cupiditat j. de
pben auaricie et j. e.
c. ult. n^c dicit se in
imisce litibz j. ne cliri
nl mo ploru host
distinguit aut clicus
qvenit laycu coram
posito vel iudice se
culari et tuc valet ces
sio q no fit layco p
iudicium aut qvenit co
ram iudice ecclastico

et tunc no valet Sic
intelligit t. j. e. c. ult.
et hug. silr. Sed pone
pat vult cede accom fi
lio clico nuqd pt ho
dt q no q ista cessio
psumit fraudulent
facta. Et de donac. l. da
ta. Sed numquid acco
iniuriaz pt cedi vi
q no q no e in bon
nris an lite q t. ff.
de pmu l. iniuriaz
Sed Innoc tenet q sic

De arbitris quid sit

Expedit tractatu
iudicioz ad tractatu
iudicioz e veniend
Sed q voluntariu in
quod dr arbitrale q
mi9 esse solet quaz
necciu quod ordinariu
appellat Ideo de arbitr
e videndu Et p^o quid
sit arbiter Et quod sit
assumendi. Et quae sit
qvenientia et dria int
arbitros et arbitratores
que sunt obiti q tra
arbitriu Et qualiter
desinat. Arbiter est
huius acto tu psonis
compromissum ex quen
vel sic arbiter e ta
in dicendo vi iudicoe

potita voluntaria cum ce-
terarum personarum interpositio-
ne s. arbitri actoris et rei
Arbitri unus vel tres
sunt eligendi i. c. c. i. et
non duo quia tres sine ca-
usa est sententia propter naturalem
facilitatem ad dissentiendum
ff. e. Item si unus § princi-
paliter hoc si compromittitur
in duos tenetur arbitrium
et si non concordaverint co-
gendi sunt ut concordent
vel ut tertiam personam assu-
mant ut ibi dicitur et h.
de off. del. Cum speciosius
§ fi. Si vero tres fuerint
electi et concordaverint
eorum sententia tenet idem est
si duo concordent licet
tertius dissentiat vel potest
duo condempnaverint in
x et unus in v pro maiori
summa duorum Sed si unus
in xv alius in x tertius
vero in quinque pro minori
illius qui dixit de summa
minori tenet in illa omnes
concordes qui sunt efficacis-
sima constat i. c. c. i.
et c. Si cum dominus l. vi. Sed
non tenetur compromissum
de incerta persona in arbi-
trio assumenda vel si non
concordent duo quod tertia
persona incerta assumatur
quam in assumat assumenda
illa tertia persona isti in-
dices poterunt dissentire
sic tres sine certa est sententia
s. e. proximo et ff. e. Item
si unus §. Si in duos con-
venerint quidem arbitri
et iudices in hoc quod sic
minor xx an. non potest esse
iudex h. de of. del. cum vi-
cessimum ita nec arbiter
ff. e. in lege hac ut h. de
off. del. §. iudices. Item
infamis non potest esse iudex
ita nec arbiter xxxiii
q. v. inficimus ff. de reg.
iur. faciet et C. e. l. ult.
nisi sciat de eo sive ne
i. c. dilectis. Item si te-
coram iudice ordinario
vel delegato iniuria de
tali pro pena ita coram
arbitro C. de iu. cal.
l. ii. Item sicut coram
iudice ordinario vel del.
offerendus est libellus co-
nventionalis in. q. iii. of-
ferantur i. de lib. ob. c.
i. et i. ut i. ut
lite non cont. pro tot. in
et coram arbitro sic
duo tradunt C. l. ult.
et pro hoc dicit lex quod ar-
bitria redacta sunt ad
instar iudiciorum ff. e.
l. i. Item sicut furiosus in-
dex esse non potest in q.
vi. § tn ita nec arbiter

ff. e. pedis suspi. et l. in
fine. Differunt autem
in multis quia sicut arbiter
pt esse infamis in q. vi.
e. fa. v. cognitor, sed in-
famis non pt esse iudex
nisi in hoc tamen v. infamis
et s. de recep. arbitratu.
Sed minquid cognitor
pt eligi in arbitrum vel
quia sic esse cognitor est
infamis, sed infamis pt
esse arbiter, ergo et cogni-
tor. ff. e. pen. rescrip. hostis
dt. contra esse cognitor
efficiatur seruus pen. e.
de ser. pas. l. ult. Sed
seruus non pt esse arbiter
ergo nec cognitor. ff. e.
pen. v. i. Iste tamen ar-
bitro non habet locum recon-
uentio. l. e. dilecti. Sed
coram ordinario vel
delegato iudice locum
habet in q. vm. q's q's in
agendo et l. decimas pet.
petitum. Iste iudicium quis
compellitur recipere in-
vitus ff. de mu. et ho-
noribus l. iudicandis et e.
qui p. sua m.d. l. i. Sed
arbitrium nemo compellitur
recipere sed receptum com-
pellitur consummare ff. e.
l. in s. i. et s. de of. del.
suspicionis. Iste ab

ad

arbitro non pt appellari
ij. q. vi. iudicibus et
e. e. l. i. Sed a sententia cognit.
iudicis pt appellari ij. q.
vi. Anteriorum. Iste arbitra-
tur via incedunt ita
quia nichil ex compromisso
facere pt arbiter ff. e. non
distinguemus e. ult. ma-
ius solum venit ad arbi-
trium quod dictum est ut veniat
ff. e. si in dies s. plenum
et l. e. cum dilectus nisi
esset ita consciens quod sine
eo causa commode expediri
non posset, unde pt statui
dies solemnis faciendus ff.
e. si in dies e. ult. et
l. quamdiu s. solemni.
Iste pt restitutione in
integrum quam mandat in
negocio dato quod promissum
e. s. de mut. resp. in.
Sed v. iudices communi-
ter venit quae expresse
non promiserint. l. de in
poss. cum causa et ff. de
iudic. Solemnis. Iste
non pt arbiter punire
contumaciam litigatorum
nec testes pt cogere ff.
e. quamdiu tamen in si nisi
in causa quia habet s. de of.
del. suspicionis et hoc
verum est quod non pt punire

continuatur si in compromisso
hoc actum sit ff de iud. l.
ij § ult. Item arbiter nulla
sz inter ditorz ff de re iud.
ptor. Item arbiter non potest
promittere nisi utraque
parte presente ut hic inter liti-
gatores convenit § c. dic.
§ si quis litigatorum. Item
non potest citare partes nisi
ad locum in quo compromissum
est factum ff c. si in di-
es § si arbiter. Item
arbiter non potest arbitrium de-
legare ff c. in compromis-
sis et l. non distinguemus
§ cum litem. Item satisdatio
non prestatur in arbitrio quod
sufficiat pene promissio
in ante dictis § ad ex-
cludendas nisi fit corporaliter. Item
item in arbitrio non potest
mora purgari ubi dies
prefixus est ab homine ff
c. l. celsus § cum in iudi-
ciis c. de si de iusti. stimig(?)
et ff si quis cau. l. si
post tres. Item arbiter sentencia
non infamat ff de hiis
qui non infa. quid quod
§ ex compromisso et hoc
ideo quod non potest cognoscere
de crimine quod infamat
ff c. non distinguemus
§ ult. et b. dicunt rescri-
pta in fi. in hiis omnibus
discrepant arbitria

a iudiciis. Item et de alio
si partes renunciant appella-
cioni 2 firmat pactum de
non recedendo ab arbitrio
nichilominus recedere potest
§ c. l. penult. secus in iu-
dicio c. de re. ap. l. ult. de
fi. Item si aliquis compromit-
tunt in arbitrum et post
compromittunt in alium videtur
priori arbitrio renunciasse
ff c. sz et si in fine §
ult. et l. sequentibus
secus non renunciatur in-
dicio si ad arbitrium vel
aliud iudicium itur fuit
c. de re. ap. cum si in-
Item compromissum non ex-
tenditur in compromittentis
heredes si decipis non ma-
neat ibi § j. c. c. ult.
ff c. dic. § j. secus iudicium
bene transfertur ad heredes
licet de heredibus in iudicio
mencio non fiat c. de iud.
cal. np. ante principalem
Item si sunt tres arbitri
electi et ab eorum ab aliis
legitime requisitus non
conuenit cessante impe-
dimento legitimo quare duo
convenientes non obstante ma-
liciosa seu voluntaria
illius absencia negocium
possit examinare et li-
bere diffinire sicut pos-
sent illo presente nec vo-

lente tm eis ı vna sinaz
concordac' secus ı iudicib3
j c ut commib3 l vj ¶ Ite
sunt quedam de quib3
no pt in arbitros com-
pmitti nec arbit cog-
sce pt s. dca matrimo-
malis s. de rest' ı int'
ea in fi et s. de tusac
c ult q p iudices di
ssnctos dz tractari qui
ptatem hent indicadi
et statuta canonica no
ignorent j de q s ag'
ebriis ¶ Ite de ca libe-
rali et cminali si cima
lit agat' 2 si famosa
sit q maiores iudices
requi-mit s. de rest' ı
int' ea in fi et ff c no
distinguemus s nil et
s de libcaili ¶ Ite sup
pmilegijs nel indul-
gentijs a sede ap' cocess
j c nd tpe ¶ Ite licet
in layca cop mitti pos-
sit de rebus timilibus
quib3 nullm spnale e
amectm de spnalib3
tame cop mitti no pt
j c cstingit q etc in
cidenter cognoscere no pos-
set j qui fil sit l lator
sed si no copmittat' in
clericu et layou nd auc-
toritate supior' vz co-
p missum q no simplr
sed auctte supior' com-
pmittit' j c p tuas q
mag' dignu trahit ad
se min' dignu j de q se
ec nl al q in d nb' s
sed ı layca sola eua
auctte epi no licet s
sl' ei acc auctte ppe xxx
ij di s vez et ij q v
menaz q ius tale no
cadit ı layca xcv di
s. vm et ij q v bene
quidem ¶ Est aut dra
int' arbitru 2 arbitra-
tore q arbit debet
ordine iudiciar-m ob-
snare tamq iudex or-
dinarius 2 no pt alio
ab eo appllari j q vj
a iudicib3 et semp co-
pmittit' cu pena ut
metu pene apposite
in copmisso arbitro ob-
snet' j c dilectus nel
metu iurament pstiti
de arbitro snado ¶ Sed
si pena no fuit appo-
sita nc iuramtu p q
qua ptes cnenint et
arbitro stare pmittut
nec infra dece dies
cdicunt pt agi ad int'
esse q no obsnante
j c p tuas et c cu tpe
et ff c dic s ult pt
tame arbitrio retrac-
tari auctoritate supior'

i c c y et m et b de m(od)
m(od)o quanta vall(et) alias
stabit(ur) sine arbit(rio) sine
sit equa sive iniqua et
sibi imputet qui eu(m) ele-
gerit ff c die § stat
Item delegatus s(ecundu)m host(iensem)
p(otes)t ee verus arbit(er) sed
ordinarius no(n) p(otes)t i c in
olim licet possit ee ar-
trabil(is) compositor b de inst-
act c si Sed arbitrator
e amicabil(is) compositor
qui ad modum amici paci-
ficat n(on) s(ecundu)m ordinem
iudiciarium obs(er)vat et
si iniq(ue) arbitratus fuit
reducat(ur) ad arbitrio boni
viri ff e l p(e)n(u)lt et
ff p(ro) soc l si societate(m)
§ arbitrorum Item v(ide) r(espondet)
s(u)pra q(ui)s arbit(er) ee no(n)
p(otes)t ff c l p(e)n(u)lt et hi
p(otes)t ee arbitrator ver(um) sine
e ma(n)da(tum) vere ma(n)datum Item
obiciu(n)t(ur) multa contra
compromissum q(uia) ib(i) v(ide) quer(itur)
compromissum e no(n) posset
ee arbit(er) ut p(otes)t ex (e)n(im) p(ro)
pupillus furiosus mutus
surdus vel mulier in quibus
compromitti no(n) p(otes)t u(nde) ut
dictum e b c § concernunt
hec p(ro)bant(ur) ff e pedig(...)
§ in p(ri)ncipio et l sed si v(el)
s(ecun)d(u)m § i sed si v(el) in modo

xxv an compromittit Et
si lesus fuit p(ro)pt(er) h(oc) resti-
tui p(otes)t ff c in lege
Item q(uod) causa sit matri-
monialis vel liberalis
ut dictum est b c § iste
sunt quedam Item q(uod)
ille qui compromisit compromi-
ttere no(n) poterit ut servus
qui compromittere no(n) p(otes)t
ff c no(n) distinguemus
§ si servus Item ne(c)
mulier que nomine alieno
compromittit q(uia) no(n) licet
ff e no(n) distinguemus
§ sed si mulier Item
q(uod) pupillus compromisit
sine tutore ff e si pu-
pillus Item p(otes)t oppo-
ni q(uod) no(n) sit pena co-
mpromissa vel is q(ui) obti-
net vice pene ff e
litigatores § i et l
no(n) distinguemus § i
Item q(uod) dictus fuerat
p(ro)mittat et eis remu-
tiatu(m) no(n) erit et q(uod) altera
parte absente et q(uod) actu(m)
fuit in compromisso Item
q(uod) morte solutu(m) est
compromisso no(n) e dictum q(uod)
heres succedit v(ide) compromi-
sso i c v(ide) ult et ff e
diem § ult et l int(er)
pellatus § fina(lite)r //

Item quod in religione in-
venti arbitri vel litigan-
tium compromissum est quod prohi-
bet. C. e. autem decem compromiss. Item
quod solutum est arbitrium quod
solvitur hiis modis die
preterita, morte alterius
arbitrorum, acceptilacione,
iudicio, pacto, sacerdotio
interveniente. ff. e. non di-
stinguendo quod compromissum et
b. decr. de offi. dele. uno. Item
quod arbiter id est arbitrium non
suscepit ff. e. l. iii. § i. Item
quod specialiter et detali-
ter compromissum et non de ea
de qua promittitur ff. e. q.
in § in eodem et § sed et §
plexus et l. non distinguendo.
Ex omnibus hiis apparet
qualiter compromissum debeat
fieri quod omnia ista in co-
promisso debent contineri. Item
Forma compromissi secundum supra-
dicta talis est. P. et So-
decima quod vertitur vel verti sperat
speratur et de omnibus aliis
pro se et suos heredes compromi-
tunt et consenciunt in T.
tanquam in arbitrum compromissa-
rium et arbitratorem seu
amicabilem compositorem
volentem id est arbitrium in
suscipere, ita ut possit ex-
aminare et cognoscere ter-
minare et ordinare servato
iuris ordine vel non prout
melius ei visum fuerit dictum
feriatis et non feriatis sedendo
stando omni hora et omni
loco utraque parte presente vel
quod arbiter semel vel plu-
ries et sententias et sententiam pos-
sit interpretari et corrigere si
opus fuerit et possit pro-
nunciare in scriptis et sine scriptis
promittentes ad invicem
per stipulacionem predicti pro se et
suos heredes sub tali pe-
na arbitrium observabunt
et in nullo contravenient nec
de iure nec de facto verbo
vel opere per se vel per interpo-
sitam personam et contra dic-
tum compromissum nullum
impetrabunt rescriptum et
nullum privilegium alle-
gabunt nullam excep-
tionem opponent et quod non
utantur beneficio alicuius
legis que vincit vel in vi-
ciare valeat compromissum
sine expensa arbitrii
sine expensa ex con-
promittentium sine ex re-
bus de quibus compromissum
est renunciantes beneficio
omnium predictorum pri-
vilegiis et beneficiis ex-
cepcionibus et legibus
et contentibus specialiter
et nominatim et de omnibus predictis
specialiter certificati et hec

oma pmisimt adimuicē
stipulacone accedente s
pse z suos heredes no ɔt-
nemē subpdicta pena
et obligacōe bonoꝝ suoꝝ
pnciu et futuroꝝ ɔstitu-
entes se ad inuicē ut q
fnabit ꝯpmissum ancte
ipa ingrediri liceat bona
illius qui facit q ɔ pmi-
ssu in toto in ul i pte
et pena solnta ul no
oma pdicta z singula
et pdictu ɔ pmissu i sua
maneat fmitē hc adiec-
to q dicta pena semel
et plures et quocies ɔ
pdicta ul aliqd pdcoꝝ
aliquis venit i quib3
in solid ɔmittat et ex-
igat Et Ego talis talis
notari9 omnib3 hijs int fui
et ut sup legit de vo-
luntate peni subscpsi
s et p

Sequitur secundus
liber de iudicijs

Erore sedentis in
throno pcedit
gladius bis acu-
tus i de pnilegijs
Error iudex em
debet gladiu acutu in
manu tene z deu solu
p oculis hre ut i causaꝝ
pcessibus nichil sibi ve-
dicet odiu aut fauor

v sinpet timor aut et
pmium aut cupiditas pmij
iusticia no subuertat i de
sen z re iud tud cum s
v3 Et quia titulus e de
ordinaci z pparatorijs
iudicioꝝ qi ad inauguracois
porta e veniend videlz
ad iudicia Idco videndu
est po quid sit iudiciu
et unde dicat q modis
distingwat et quid re-
quirat ad iudiciu con-
stituend Iudicium e ltio
actus trium psonaꝝ s actoris
z reij z iudicis uel sic
iudicium e causa i dicendo
posita int tres psonaꝝ ad-
inacone Iudicium vero
plurib3 modis accipit fm
innoc et host ss pdi-
scrcōe animi in stit
quib3 no e psa test
s ptra et ff de iudic
cu ptor s no autem
et i de pben quic i R
quiq ponit psina de
de re iudic k i quiq
p instancia termini de
pcitanda quiq p actoe
ut iudicium fam hr
et tri de dimittendo inst
de off iud s si fam et
ff fam hre k i quiq
p iusticia ul ordinq de
ninse i c Benerabile

et sic accipitur hic. Dicitur autem iudicium quasi iuris dictio quia vero inquisicio vocabatur et iusticia dicitur quasi iuris status. ut de v s sig. forus. § i. Iudicium aliud criminale aliud civile aliud ordinarium aliud extraordinarium aliud spirituale aliud temporale. Criminale est quando agitur de aliquo crimine unde si quis convictus fuerit de aliquo crimine vel confessus dummodo sit tale crimine propter quod suspendi debeat vel deponi illa pena imponatur non tamen propter hoc curie seculari tradatur. ut e. at si clericus. § i. et ultra. nisi post deposicionem fuerit incorrigibilis tunc post excommunicacionem et post modum crescente contumacia tradi curie seculari tunc enim non habet ultra quid faciat. ut e. tunc non ab homine de sen. ex. ut. de penis. Diversas penarum. Si vero episcopus possit dispensare in illo crimine post peractam penitenciam solum fiat. ut e. at si clericus. § de adulteriis singulis criminibus potest dispensare dicitur. ut de pe. d. l. ve. § Sequitur ti- vide ut supra in fi. Civile dicitur quando de possessione fundi inter aliquos agitur. ut e. cetera d. c. ut. de fo. competen. § in iudiciis. Ordinarium dicitur quod de iure dicitur ordinaria alicui competit. ut e. exparte et e. dilecti quod accio proponatur ut ibi. Sed numquid accio est proponenda. Vel distinguitur an queritur de iure communi et tunc est proponenda quia nemo sine accione experitur. ff. de neg. g. Si pupilli. § ult. de ede. l. i. an de iure canonico et tunc non. ut e. dilecti tamen si ponatur admittitur sed si inepta proponatur subtilibus potest tamen postea proponere aptam et convenientem et admittitur. ut e. examinata. Host. dicit quod de utroque iure est proponenda sed distinguit utrum nomen accionis sit proponendum vel ipsa accio. Sed nomen accionis de utroque iure non est proponendum. Sic intelligitur. ut e. dilecti. Vel quod canonicum est ex quibus tenetur in accione credita ex mutuo quare te peto condempnari

condempnari

ad illa v m mr no in
venies leg̃e sit in quis
utr actio ponenda sit
d' ho. q sic vi q̃ inn
tuanif v. istud e scim
in quibus in es in ob-
ligato istud e ta sine
obligato. quac te pe-
to condempnai ad illa
v. istud e actio que re-
singit ex facto nl ex ob-
ligatoe 2 h' mo de utr
mr e actio ponenda.
al millo° concludet
libellus que ptineant
de iurdicoe ordinaria
et qm no ciuilz d m
b. de off leg § officium
ad scripnetibz et de off
ordi ptom Exordia-
rum est q̃n rone delicti
indirte iudex supior
cognoscit. j. c. nomit
dch' d. j. de fo. gpe.
§ rone Spnale e qñ
de spnalibz agit' sicut
de eleccone. j. c. exhibi-
ta et de similibus de qb;
d. j. de fo gpe § iudex
et spnali amicet' m/ e
ut ius patronatus. j. c.
quato d. nt. j. de iur-
pro. § sed si sit Tpale
est ut instancia iudi-
ci petat insi causa fi-
nita sit infra termi m

a tpe lit' gt' qmand
§ c. perand. j. et et §
pnlt' sed glo. no tenz
j. c. venabil Costitu-
ante iudicin plibelli
oblacone et lit' gt
de quibz in totul prius
dict' sed ad ostitue
iudicin osidenda est
iudic psona. an sit in-
dex qr si no e iudex.
tum eo ipo ordinatur
iudicin et si q sensus
p eu intueniat § de
iur d' o. m. l. pnator
Tercius possit ee iudex
dcm e. b. de off. dele
§ iudices et b. de arbi
§ queuit et 4 § dif-
ferunt Vocatus vero
ad iudicin eet alienu
ut tenet allegatum
quac apud eu non
dcat litigac. ar. j. de
ap. ne pati et ff. c.
Si quis ex alienu et
venie dcr and iudicem
ut cognoscit iudex
an de iurdicoe eius
sit et si no venit multa
potuit abeo condempnai
ff. Si quis in q voc.
n. re. l. y. et ar. j. de
ap. si duobz j de e i in-
dice delegato qr licet
ipe no sit iudex. si lic.

sint impetrate tacita
veritate vel expssa fal-
sitate qua expssa vel
tacita habite no fuisset
et licet in ea pncipali
pcede no possit pot
tame cognosce an p
dicta intrcessent i litte
impetratone b de rep
sup litts no pt tamen
iudex dl nisi a sede
ap ad hc madatu re-
cepit spale iube alt-
rius ptm cora ipo p-
sonalit in iudico co-
pare nisi causa fuit
timalis sine p veritate
dicenda sine p iuramto
calupnie faciedo vel
nisi ivr vitatis ptes
b insset psonaliter
pntari. l. c. ivr. l. vj.
minus no pt renoiare
nec notariu inpubes
furiosus vel p digns
vel filius fam sine auc-
toritate patr nisi in
spnalibus cauis et ab-
cisis descendentibus d
quib p 9 xiiij an ac si
maior xxxv annor
existet absq 9sensu
patr ad agend et de-
fendend pse vl p pcu-
ratorem. que consti-
tuere voluerit admitti
debet. Si vo infra xiiij.

existit pse age vl de-
fende no poterit sed p
epm vel officialem da-
bit ei pcurator ad li-
tes hm 9 exercdas vel
ipe si maior infante
fuit cu auctoritate alti9
cr de pcuratore ad
cas poterit deputare
et delegatu sed ap. 2
sub delc ab eo curato-
rem dare pnt vl auc-
toritate 9stituendi pcu-
ratore ad cas que co-
ra eis fuunt pe ti lace
l. c. Si anni l. vj. Ce-
dam psonas phibet
in ius vocari ex mult
et varis mois vt sing
denu libtus prom filios
ptem in famos accusat
nisi venia impetrata
vel aliquis aliq d di-
gnitate 9stitutu vel
pniu vl monachum
vl psbitm du sacra fa-
ciat vl in tensu vel
eu qui vxore ducat
et eu qui aput alm
iudice agit vl funus
facit familiae ff e
l. ij. 2 iij. Ite iudices
auctoritate litteras sed
ap vl legatos ipius
aut alia quacuq ad
iudicem psona evocari

vel tractari, invite causa fe(re)n-
di testimonium aut alia quacumque
causa que in iure non expri-
mitur p(re)scribent(ur). Item si ne-
cessarium fuerit testimonium causa iu-
dex in expensis producentis
cum tabellione aut alia
persona ydonea ad eos trans-
mittat vel si forte talis
casus occurrit quo me p(re)scri-
bente recepcio testium alteri
committi non possit tunc
iudex per se personaliter accedat
aut si talis sit persone in-
dicante condicio quod ipsum
non deceat sic vel non
possit mittat ad eos ex-
presso quod causis huiusmodi ut iu-
dex personaliter vadat non
fingat vel fraus interve-
niat alioquin fictor vel
fraudator ipso facto sen-
tenciam excommunicationis in-
currat. Religiose femine
causa si consenserint ex quibus
ex personaliter non vocet
et si quid contra premissa fac-
tum sit irritum et inane
[illegible] l. v. Item
racione temporis ut de diebus
feriatis quod dicitur ut [illegible] de feri(is)
[illegible] alie d(omi)n(u)s. De foro competenti

Quia de iudicis sequitur
de quibus dictum est
statim perquiri solet
ad quem iudicem sit eundum
et quis forum sequi debeat
ideo hic consequenter agitur
de foro competenti unde videndum
est quid sit forum et unde
dicatur et ex quibus causis
quis forum sortiatur. Et de quibus
casibus iudex ecclesiasticus possit
simpliciter de facto iudicare secu-
lares. Et de quibus casibus
iudex secularis possit etiam
iudicare. et quis possit
foro vel privilegio renunciare.
Forum est exercendarum
litium locus. Dicitur autem forum
a fando sive a foraneo
rege qui primus contulit leges
dedit. Constat autem forum
causa lege et in iudicio causa
a casu quo venit. Est enim
causa et origo negocii et
discussionis examine pa-
tefacta quod diu proponit causa
est. diu discutit iudicium
diu finit. unde iusticia
plene notant. [illegible] de v. sig.
forum. Racione delicti
quis sortitur forum. ut e. po-
stulasti et c. ult. et ex
amittit privilegium. ut de
privil. volentes. l. vi. d.
ut [illegible] de rapt. [illegible] de pe-
na 2 [illegible] de pe. et re. [illegible] Bea-
tus. Item racione contractus
ut e. capite 2 c. ult. et
accipitur contractus largissime
sive sit verus contractus vel quasi
vel aliud unde obligatio
oritur. ff. de iudic. l. heres
absens. [illegible] l. [illegible] si promisit

tio loco soluere vel vnde
idem esse l. c. dilecta et ii.
de off dele p. et ii. et pt
ibi conueniri Et ibi inue
niat al tractum no deue
niri l. c. Romana §
contrahentes li. vi. Item
rone domicilij l. c. dilecta
et c. vlt. z pt quis hre
domicilium i pluribus locis
l. c. exparte z ff. ad municipalem
assumpto § in prudentibus
tamen ... dr hre domi
cilium vbi maiorem ptem
rerum suarum possidet et
assidue conuersatur C. vbi
senatores vel clarissimi. Senatores
vel vbi vendit emit con
trahit z festiuos dies ce
lebrat ff ad municipalem eius
§ si Item rone rei de
qua agitur l. c. Sane et
c. vlt. Pone q aliquis
rone rei conueniatur
qui erat de dyoc aliena
qui no venit et iudex
ppter suam contumaciam eum
excommunicauit nunquid tenet
excommunicatio. Hostiensis dicit q
no q lata e a no suo
iudice ii. q. i. px. ac si etiam
et C. si a no compe. iu. li.
l. vlt. ymo iudex debet
ponere actorem i posses
rei petite l. de do. et
contu. c. i vel decernere secun
dam missionem bonorum

que in alia est dyoc optz
si maliciose se absentet
Sed tunc loci dyocesanus
ad denunciacionem ipius
faciet huius missionem
l. c. Romana § contrahentes
li. vi. Sed pone q iste
reus venit et expellit
actorem de possessione
z pp istam denunciacionem fuit
citatus et est excommunicatus
nunquid tenet excommunicatio
Hostiensis dicit q sic deliquit
et pp delictum efficitur de
sua iurisdictione l. c. c.
vlt. et C. v. de ubi agi
opz aut qua ... prouin
cia et l. de pmt volen
tes li. vi. Iurisdictio eius
distincta est vna alia
ecclesiastica alia ciuilis de
iurisdictione ecclesiastica no
debz se intromittere iudex
secularis vel laycus ii. q.
px. c. ii et iii nec ecclesiastici
licet p laycos eius
vel p barones alias
appareat eos obligatos
ad debitum psoluendum
al causa ecclesiastica compe
scat l. c. seculares li.
vi. in quatuor tamen
casibus pt clicus iudicari
a iudice seculari Primus
rone feudi l. c. ex trans
missa et ii. q. px. ceterum

patȝ

nam quadam dns feudi
plenus est facere iusticiam
int vasallos et ipsi etiam
pati sunt vnde sub eo
nullus alius debet se int
mitte de illa iurisdictione
al si dns negligens sit
trasfert iurisdicto ad iudicem
eccam ut j c licet ex sinscrip
to et c ex tenore nisi
sit iudex secularem
superiorem iv q iii cum
simus et si alter de vasallis
nolet vnde sub dno feudi
compellet j c ex transmissa
et c ver Sed nota quod
si qo feudi vertit inter
dnm et vasallum vel vasal
lus dicit feudum liberum
vel no tunc parios va
sallos debet causa termi
Sed si int duos vassallos
vertit causa s quis eorum
sit potior in feudo tunc
dns feudi debet cognoscere
vt c ex ceteris et c ex parte
nomi et v questione fre
derici licet eos tali s p
terea Si vero int vasallos
et alios qui no sunt va
salli agat de re illa vel
venditatione tunc dns
no cognosceret quia esset
iudex in causa sua quod
esse no debet C ne quis
in causa sua l i Sed or
dinarius vel dele tunc co

gnosceret j c cum sit generale
et xj q i experientie vn
v Ema cognosceret de va
sallo dno quia et licet quat
ad protectionem et defensionem
causa viduarum pupillorum
et orphanorum pertineant
ad ecclesiam vbi agitur de
iniuria sine violentia
eis illata xxiiij q iij
Si quis de potentibus
ista intelligit j c ex p
te et j de v sig super
q nulla et perpetue in do
tes j de don int vir et
vxo impal principalit
pertinet ad iudicem secularem
xxiij q v regum et q
iij ab imperatoribus Secundus
per recomendatione tamen
ecclesiam j de mut pet
c i et iij q viij cum Ca
pro delegatione laico per ipsam
ffactam ar xxxij di s viij
et ij q iii magnam
Cemarius qui est incorri
gibilis et apostata a iudice ec
clesiastico traditur tunc secularis
vt de iudic cum no ab hoc
Iudex etiam cuius de spiritualibus
et cleris est iudicare j c
ex tenore et c si nec
de secularibus debet se intro
mitte h in casibus sub
scriptis qui v habes v sibi

continet // Si vacat imperium
si negligat aut dubitet
Si subsunt omnes si consue-
tudo patitur Iudex ecclesiasticus
facit sub persone secularis
// Primus e cum vacat imperium
ut cum superior non invenit
l. e. licet // Secundus cum iu-
dex secularis negligit facere
iusticiam l. e. ex tenore misse
et c. ex tenore et xxiij
q. v. ad ministratores // Tercius
cum aliquid ambiguum fuerit
vel difficile et inter iudices
variatur l. qui filii sint le-
gitimi venerabilem // Quartus
si subsunt ecclesie et defensio
l. de ap. Si duobus // Et
licet actor forum rei sequi
debeat l. e. Si clericus
tamen hec regula fallit
in clerico l. e. Si diligenti
et in casibus positis b. e. §
iurisdictio et b. de off. ord.
§ Item licet et cause ma-
trimoniales b. de off. del.
cum et l. de consan. et affi.
in c. i. et cum nativitatis
alicuius l. qui filii sint
legitimi et c. tam et cum
decimarum l. de dec. pro cau.
Item racione inmunitatis
ut si laycus debet fideius-
sorem qui solvit pro eo
et inauit ~~pro eo~~ pro eo eum
fuit ac indempne l. e.
cum c. laycus l. vi. dec.

malefactores ecclesie puniri so-
nuntur iudice competente l.
e. cum sit // Tercio racione con-
nexitatis ut de dote post
divorcium restituenda
et b. c. ex quo // Prorogacio
autem iurisdictionis fieri potest
quandoque de tempore ad tempus ut
cum papa mandat causam tractari
infra certum tempus illo elap-
so expirat iurisdictio nisi
partes infra tempus de com-
muni consensu prorogaverint tempus
b. de off. del. de causis et
quod de consensu iudicis ff. de
iud. l. i. § Sed et iudex
et ita supplet consensus re-
quisitus Sicut ~~an~~ ad arbitrium
prorogatur ff. de arbi. dic
preferre et l. Si arbiter
// Item de re ad rem
puta dato super una
re cum super alia re si con-
senciant partes et iudex
per iurisdictio prorogari ff.
de iudic. de qua re § i.
et b. de off. del. cum alium
// Item de persona ad personam
alta parte ecclesie invitis b.
de al. in iud. c. i. // Item
prorogatur iurisdictio iudicis
ad eos qui non sunt de
sua iurisdictione de consensu ff. v.
ipsorum § de iur. om. iu. o. iud.

l. i. Sed tunc debz fieri exta
sta et no pervenit ff de
iudic. o. ind. Si p citatz
et q ille in quem progat
habeant iurisdictionem ordina
riam al no qr consensus
pmatorz cum iudice non
facit quin nulli prest iudico
§ de iur. di. o. cuilib. pmatorz
ordinaria (Ideo dixi qr
iurisdicto del no pt extendi
ad alias psonas que in
rescripto no continet s de of
del p et s licet quo ad
tpus vl res al possit
progari ut dom e. i. pri
ximi9 § (Ite requirit q co=
sensus sit liber no pmo=
tu extorta ff. de iud. l.
ij in fi in gl. (Ite q consy
no imitet re integra s
an lit cot ff de iud. (
ind. Si convenit (Ite q
tal sit causa que possit
progari v talem iudice
qr laycus de spualib co=
gnoscere no pt s de arbi.
contingit et i. de ord. cogni
tra (Item clicus no pt
iurisdictionem iudic secular
nisi sc nec etia alti9 iudic
eccia progare i. c. Si di=
ligenti et c. Significasti
absqz consensu sui epi.
videt q ex rone contct

alibi forz sortiat i. c. dilca
et c. vlt distingwit hostie
p. aut agit de iurisdictione
declinatoria aut progada
Si declinatoria que volt
declinare suu iudicem
no pt s de iudic. c. i. Si
de proganda distingwitur
aut volt consentire v iudice
secularem aut v eccia sed
si v secularem nullomodo
pt et si iuramento infre=
neit no tenet i. c. Si di=
ligenti Si v iudice eccia=
sticu distinguitur aut co=
uenit ut in omni loco vl
v lto vbicuqz contraxit
vel pmiserit se soluturz
tunc pt rone contractus
i. c. dilecto et c. vlt aut
no convenit tunc no pt
absqz consensu epi consen=
tire i. c. Significasti Sed ad
hoc q clericus possit con=
sentire v iudice no solu
requirit q consensus epi ac=
cedat et q sit psona
eccliastica i. c. Significasti et
s de iudic. de cetero et
alia que ponunt s. e.
§ impu (Secundo si clicus
clericu vl laycu convenit
R° Si clicu sit criminalis
et si p eo lata sit sna
deponat. Si civilis sit

acto pdat qd emicat .i. c.
Si diligenti Sed qd dec
amittere cam dt v q
nsp ad lit gt liatu c
pecunt host dt q p sola
vocacom amittit causa
c de mu o. mu item
v tunali et xj q. i. inolita
ta vij v. Clerice si seqr
ex amic q p hisbeat vel
pnatus eius ul ca destitu-
eri Sed nunquid idem est
Si layus gnemiat clericu
cora iudice secularj
et clicus vndeat dicunt
quidam q no ex illud c.
.i. c. si diligenti solum
mo loquit de clico host
dt q dec cam amittere
c de ep et cli. aut sta-
tiuus et c de im. o. im
item v tunali dt tamen
v Secus si cora alio
iudice eccia(sti)co trahat ul
trahat .s. q cam pp no a-
mittit Sed pone q clicus
pductus fuit in testem
cora iudice et obiectu
fuit ei tunc q testis esse
no poterat nec tulit
falsum testio(nium) nunquid
iudex secularis poterit
debeat cognosce et ipm
punire vid q sic ex lex
dt q iudex lz inferior sit
pt teste punire pmileo
quol3 no obstante c

de testi l nullum preca
pt cognosce de causa in-
cidenti de qua directe no
cognosceret c de iudic. c.
quot. Immo dt q non
ex si agat de hereditate
cora iudice seculari et
obiciat q no sit natus
de legittimo matrimonio
iudex eccl(esi)asticus cognoscet
de tali incidenti et secu-
laris sup pcedit quousq(ue)
sit finita .i. de ord cogu-
tui Sforo eccia(stic)o clericus
conuincat no pt .i. c. Si
diligenti nec pmilco cle-
ricali .i. de sc. ex. gtingit
dt ut .i. de pmil s. qui
possit etc

De libelli oblacone

Ordia venis veniens ad
iudicium conuenit po-
stulac libellum ut
sciat sup quo debeat vnde
sdo hic subiciat de libelli
oblacone Unde videndum
e quid sit libellus in qb3
casibus libellus offri
debz que i libello debeat
continui et vtz et qu li-
bellus possit mutari et
quis sit effectus eius
Libellus e sciptura d qua
continet res que petit
et causa petendi et nom
actoris et iudic(is) coram

quo litigatur l. c. ꝑ totum
et sic patet quod semper offerendus
est libellus iudicii et per eum
reus ut ipse reus possit
deliberare an cedat vel
contendat in quarum est offe-
rat et debet dari in scriptis
et ante principium litis ut ibi
offeratur ut l. c. c. i. et
l. de probac. quoniam contra / Sed
numquid libellus est de substan-
cialibus iudicii / Dicunt
quidam quod non Immo potest
obmitti ~~iuramento~~ tacite
sicut dicta consuevit de
iuramento calumpnie / Et
de iur. cal. l. ij. § Sed
quia et l. de iur. cal.
Si de calumpnia l. vj. Alii
dicunt quod non valet quidquid
actum est sine libelli
oblacione l. c. c. i. et l.
de probac. quoniam et de causa
qualiter quia per libellum
apparet de modo agendi secundum
quod debet sententia formari
l. de sen. licet heli. et
in qua in § offerat sicut
et lit. con. c. i. et ij. declinandum
nondum non esset modica
res et vilis xj q. i. Si
quis tu tio iura quam
~~est principes~~ enim principa-
lia sunt libellus qui est
principium et fundamentum
cause et lit. con. Et quod sententia

feratur in scriptis vel vero lis
contestata sententia forma
libelli habet tamen si desunt
et in uicius ordo iudicii // Sed
pone reus petit libellum et
in iudicio actor petit
dilacionem numquid debe-
tur Hostiensis dicit quod non quia
debuit venire instructus
ut de re. in iut. rest. l. pe-
tentem / Immo tenetur ad
expensas quia temere temere
vocavit ad iudicium ff.
de iud. eum quem / In quibus
casibus debet libellus
offerri / Respondeo dicendum quod libellus
semper in actionibus quae dantur
in civilibus actionibus in
q. viij libellorum et ij. q.
i. legum et l. de accu. qualiter
totum / Secus in questionibus
seu postulacionibus quae dantur
in civilibus actionibus l. c.
ꝑ totum / libellus accusa-
cionis debet dari in omni accusacione
criminis ad inscripcionem non
in casibus permissis l. de accu.
§ Sunt autem casus /
Tunc debeant in libello
contineri dicitur l. de accusa.
§ Si quis accusatus libel-
lus et his versibus con-
tinetur Consule mense
die coram pretore professus
Tunc referente dabis tunc

sota pene sodalem / Et hz
hora dies no mex ptat
Et ex quo datus e libellus
actatori sine pena pmitte
[no] ut e ad tm pill. quesitum
nisi i casibus poit. l. &
calup. e Secd qui / Secd.
libellus concedms exigit
i omni causa i qua ordi
narie agit nisi i qinqz
casibus / Primus e in causa
ubi lis est brevissima
et maxime vilium rez
seu psonarz e de seu ex
pi rei mant u et dicat
lis bruissima usqz ad xx
aureos. mant de seu ca
e. exp vinciali et e iudi
caris / Secundus qn hoc
fit ex consensu ptm e
de pmt Stala l quoc
insi l vy / Tercius qn
epus cognoscat int suos
familiares xy q. i. Si qs
cu clico et mant insi.
Quartus cu rectori p vi
tie infra xx dies conue
nit mant ut ind sic
qo quo sit. e In ne
cessitate toll y et adde
q no l dere ind e Ont
casus / In libello debent
ista contineri f nomen
actoris et rei et nome
iudicis coram quo petit
et res que petit et
si agat rei vendicacione
tunc exprimenda e res
que petit et utz petat
tota an ps ut pcto ta
lem fundum ff de rei ve
Si i re al cm reus de
liberare no possit. l. c
c. i. et iii q. iii e offerat
nec iudex de ferre sma
sup incto ar. inst de
act e curie et xxxiii
di hmisse et duos ptos
vicinos illius fun
di admi debz designare
ff de censi forma. sed
tum no tenet exprime
i libello cu agit rei
vendicacione qz dt re
ad se ptinere iure domi
nii uel qsi. ff de excep.
an l. eadz e actiones
Et si quis in hac accoe
succubat adhuc pt eadz
re petere ex alia pte
causa no obstante ex
cepcione rei iudicate
ut i l. et eadz et idz e
in pcurio l. de don int
vir et u de iud exaracta
Sed hoc intellige cu angi
una acco omnio tollat
transit ad alia dicas sic
peto re istam ex empto
et si in hoc succubuero
peto eam ex donato e
quo et cu ant g sel
et si reus fuit absolutus
qz no possidebat si

postea incipiet possidere
non obstat ei exceptio rei
iud. ff. de except. rei iud.
si alie. l. ii. et l. si rem
et l. de except. c. penult.
Sed si agit personali actio-
ne ut si peto x michi
dari causa petendi ex-
pressa est in libello al. non
tenetur vide l. c. c. i. et l.
de censi. provenit tamen eum ff.
de ped... exigua aliqu.
debet l. c. c. ult. et si ab-
solvatur reus non obstat
exceptio si idem petatur ex
alia causa l. de ca. poss. c. ult.
et ff. de except. rei iudi-
cate et ca. § actio In univer-
salibus vero iudiciis
non est necesse singulas res
exprimere ymmo sufficit dice-
re peto talem hereditatem
cuius sum heres ff. de
pet. her. l. iii. et l. si quo
tempore et potest sic conferri pro fi-
sima q. de inpno te ut re-
stituas hereditatem que fuit
talis Idem si peto certum
ad pertinentiis in plenitudine
cum l. de gest. p. propo sint
et l. de rest. spol. cum ad
se... z l. de proba. Licet in
generalibus eum iudiciis s.
universale. iurg. g. ... et
consilibus sufficit exprime-
re ius vel causam sic peto rationem
administrationis quam ges-
sisti nec exigitur expressio

rerum aliquarum C. de ind. liti.
In omnibus actionibus licet
usque ad litis contestationem libellus
... et .... potest augmen-
tari et minui et mutari
C. de eden. edicti actio et
ii. q. viii. libellorum Sed post
litem contestatam nichil potest addi-
minui vel mutari ff. de
iudic. non potest Sed quando
potest fieri accumulatio dicunt
... et host. quando testes
vacillant sic in hereditatibus
libere men formam libel-
lo in deposito post audi-
ri ab aliquibus testibus
qui deposuerunt et ab aliquibus
qui concordavi ... possunt
accumulare l. formare
libellum ad utque parte actione
ff. quorum le. l. i. § quod at
// Effectus libelli est facere
rem litigiosam C. de li-
tig. aut litigiosa Item
interrumpit prescriptionem C. de
presc. xxx. an. Sed et licet
libellus non contineat n-
una tamen tamen omnium actionum
et obligationum personalium
fit interruptio C. de an. ex-
cep. Sed ex. mult. // Item
annalis actio ut pote in-
iuriarum perpetuatur secundum B.
C. quando libel. pri. da. lit.
cont. fi. l. ii. f. ... gl. in
qua actio annalis per citatio-
nem non perpetuatur sed

p lit q t e de a excep l
i et ff de act et ob l
q stonib; et l ij loquit
in pncipe et est casus spe-
cialis / Item obligat por-
rigentem due causam
ad fine et etiam reu post
reacpconem e quo et qn
ant qui semel / Sed potest
renotare anqua adusa-
rius aliquid incomodi
sensecit ij q vj si quis
libellos et e de cap. Si
quis libellos al tenetur
expensas ff de int rog
act de etate s nlt sest

demutuis petitionibus

Actium e de iudiciis a
quibus hinc inde
fiunt mutue petitio-
nes / Ideo hic subicit de
mutuis petitionibus //
Unde videndum est apnt q
iudice possit fieri reco-
nencio et qn et i quib;
casib; cesset et que sit
pena actor unde volet
Reconuencio d; fieri apd
eiusd iudice siue sit del
siue ordinari sed lite
finita apud aliu potit
illu qnenire et no ante
s de rp c nlt et c dis-
pendia l vj et sic p re-
conuencionem fit iudex de
legatus qui al no esset
q reconuencio no qmitti
i c r i et s de of del
prudenciam in si et s in

formam qua p cedet inde
i pncipali et reconuencione
i c r nlt / pone q actor
sup una re tm lras im-
petrauit unquid pt reg
illu reconuenire sup plurib;
sic i e c r i et ff de p cu-
sum / Sed unquid pt p
reconuencionem poterit
actor iterum suppire no co
tenta in litere reum co-
nenire dt q q no qa
reconuencio no intelligi-
n quatu ad illu qui p o
qnenit / Sed pone q actor
q uenit reum q r pno reg
reconuenit actorem unq
potrit reconuenire sup co-
tractib; unit p q rescripto
impetrato vi q no s
de rp c nlt host dt q
et q c illud loquit in
actore qui de contractib;
p q no pt aliq qnenire
/ Item ordinari q acquit
iurisdiccom p reconuenconem
prta no clericus conuenit
laycu coram iudice secu-
lari tunc clericus tenetur
inde coram eo si recone-
niat nisi sit talis ca
que coram iudice sit ecle-
siastico tractanda de ist
dictum e s de fo q pete
s inde / Sed pone q
clericus qneniat laycum
coram iudice secularj

postea citus non vult agere
ymo remittat in quibus
laycus poterit eum recone-
nire secundum quosdam et quod sic quia
via sibi apperitur ff. de re
iud. l. admonendi et ff. de cong.
in. l. ii. § post originem
// Sed quid si reus vel pa
concedat alicui quod sui cre-
ditores non possint ab eo
petere debitum infra certum
tempus puta ipse convenit
debitores suos nunquid
creditores sui poterunt
ipsum reconvenire Host.
distinguit aut reus vel pa
concessit proprio motu et tunc
non potest. C. de leg. quod si fu-
erit aut ad petitionem
ipsius et tunc potest ff.
de compen. in. l. si. al. stu-
s. i. // Sed quid debet fieri
reconventio dic quod proposita
petitione actoris reus si
vult actorem reconvenire
an lit. con. sua ei porri-
gat petitionem et iter
deliberatione super utraque
petitione tunc inde lite
debet fieri post lit. con.
super petitione actoris et
contestatione super petitione
rei unde dicit actor et
postmodum iudex vicissim
audiat tam utrumque et
una sententia terminare debet
causas. i. e. c. i. et i. de

ord. cog. in delictis // Sed
nunquid ad quod tempus potest fieri
reconventio glo. et quidam
dicunt quod usque ad sententiam. B. de
Rp. dispendia § reus quod
l. vi. Host. dicit quod debet fieri
ante lit. con. vel in ipsa lit.
con. i. e. c. i. et expresse vult
de exceptione § sciendum coll.
vi. // Et est ratio sua quia
reconventiones esse quando debet
ferri sententia quod reus recon-
veniret actorem et actor
forte expectaret per annum
vel per duos et videret ad
§ reus exponit durante
iudicio i. lit. contestatione.
// Sed quidam videtur ad illud
reconventiones quod actor potest
petere quod feratur sententia super
principali et postea lit-
igent super reconventione
et iudex debebit ferre
sententiam. // Cessat autem recon-
ventio in preiudicialibus
actionibus ut est quod spoli-
ationis q. de rest. spol.
in litis et c. se. et i. de
ord. cog. super spoliatione
dicit ut ibi § actione //
Item in actionibus iniuria-
rum vel furti l. damni dati
eo casu quo is qui passus
est possit reconvenire
i. de iur. patr. relatum
§ adhuc et est expressum
ff. de iud. l. ii. § ite si

agat. Item si cessat vel c=
minali questione concurrente
cum civili que concurrens
criminaliter rationeme non
potest civiliter nisi esset causa
libertatis que tunc prius
de libertate cognosceret
in . q . vi § prius est. Item
vel cognomento quem potest co=
nemini sed rationeme non
potest. ff. de iud. intelligimus
et j. de electione cognitionis
§ credentes et j. de sen.
ex. si vero. Item vel arbitro
ff. de arbi. cum dilectus.
Item vel spoliatione facta
clericis et ecclesiasticis viri
ar. j. de imm. ec. eccl. relatum
§ ad hoc et est expressum
ff. de iud. l. ij § item si
agatur. Item pena actoris
nolentis unde est quod iu=
dex debet ei iniustitiam dene=
gare nec ipsum audire super
ea sententia j. de iud. cal. prop
§ i et c. ult. § pena et
si hec index negligeret et
procederet ab ipso posset ap=
pellari. ff. que sen. sine ap.
resci. non pos. § ult.

De litis contestatione

Supra dictum est de
foro competenti sed
quia vel foro requiri=
tur litis contestatio ideo subiungi=
tur de litis contestatione vi=
dendum est quid sit
litis contestatio qualiter fiat
et quid operetur. Litis contestatio
ff. est negotii principalis
summe inde apud iudicem
facta narratio et subse=
cuta responsio hostiensis dicit quod hec
diffinitio non est bona ideo
diffinit aliter sic. Litis co=
ntestatio est principium iudicii
per petitionem propositam et
responsionem ydoneam subse=
cutam animo contestandi li=
tem in signum iudicii et
vocant in omnibus superius
et expressis sine illa liti=
gantes ar. ff. de orig.
iur. l. i et ff. quibus modis
pig. vel hypo. sol. si debitori
§ si de venditione et de=
fici narratio et responsio
per principales partes non per
advocatos si forte princi=
pales sint adeo indiscrete
ut defectus eorum advocati deli=
gentia iudicis per alios supple=
atur. ff. de iud. pastoralis
et idem est in omnibus inter=
rogationibus de facto et po=
sitionibus sive ante litem
contestatam fiant sive post ff.
de inter. act. si ante et
l. ubicumque et l. que sum
§ si. que super facto melius
sciunt veritatem quam ad=
vocati fallit ubi quis
tenetur ratione officii ff.

de prim̄ no spl̄io // Item
vniuersitas palm̄ vndecim
xij q ij qui mani mitti
et ff q tnt̄ vnim l i
et l. Item cors actor //
Item coguitor palm̄ dz
vndē no tamē copellit
s de iudic̄ intellexim̄
Itē epus xv q iij qr
epi Item illustres C
de prim̄ l vlt // Item
maiores s de et et qual
ex rōne Itē furiosi pdigi
et mlr luxuriosa C de p
cur̄ fur l et mlr et
ff ma l Si excommucandi
s Si adolescens // lis dz
a limite decima vigilius
limes eāt posita litem ut
distinct agēr lis em tim
lem tam tm ondet et pro
cinalem j de vbi sig forum
s lis ant et ff de vbi
sig lit Contesto fit ali
qd vea sed quasi vera
fit p narratiōm actoris
et rej ōnsionem contra
dictoria Ista tam q hui
narratio et rnsio fiat aio
petendi et ea intentōne
diuerse et opposito quia
si actor pponat et reus
rndeat in iudicio cū p
testatiōne s salvo iure
suo vel sine pmdicio si
ut actori resistat vl si m
dica licet dicat vba ydonea

ad hc no pp hc fit lit gt
j c r j et s de elc dudū
ij et C c l vna et ff de
iudic̄ rem no nouā s pa
trom Sed magnus p pe
tictam et peremptoriam ex
ceptiōm oppositam fit lit
gt dicūt quida q sic ar
j de et et gti pmi dic
q sic nisi fit de ill ex
ceptōmb; que impedunt
lit gt j c Si oblato li
bl Iste autē exceptōes
impedunt lit gt exceptio
vz rej iudicate vl tras
acte seu finite al no
lig dicat obiectur q re
sp no fuiss; obtentum si
que sunt impetrati op
posita fuissent ā ppo sita
delegati j c exceptiōis
litis gtesto com mod
impedit pmo rōne p
sone agent ut si pupil
lus litigat sīn auctoritate
tutor C qui li pz sta
l j et ar j de bapt
maiores Secundo rōne
psone iudic ut si mlr
vel smus sit iudex ff
de iudic̄ cū pretor et C
de iudic l j Sed si edit
tribunalis sum ff de of
pto barbarius et iij q
vij s tā Si smus et

·i· de ps no bap c y // Sec
ratione cause ut si coram
iudice pedaneo cogno-
scat de causa libertatis
vel ingenuitatis C de pe-
da iu l i et b de fo co-
pet Si diligenti et c
significasti // Tercio rone
tpis utpote i die feriato
ff de fer l i et i de feri
c ult dt ut ibi in g alle
// Qnto rone loci puta
i lupanari ff de ar· si
tu dies g ult // Sexto
si ca falso pcuratore
b de pcur· supponitur // Se-
ptimo si coram iudice q
nullam h3 iurisdictionem C
de sen et iterlo l i et
idem intelligas i pcessu
iudicis in sma // Octavo
si libellus no fuit ob-
latus an lit contestacionem in
q m g offerat de eo dic
tu est b de li obl g g
numquid et g Sed libello
// Pone mutuum x dece
i qmbz es m obligatus
quae peto ut solvas Reus
rndet no competit tibi
ius petendi z sic rndz
ad ius suu z no ad fctum
numquid est lis cont pmo
dt q sic q actor intelli
aliud est qua ius nisi
dcatur i pn // Sed pone
q reus neget dicendo
tu no mutuasti numquid

est facta lit cont hoc et
pmo dnt q sic q nega-
to fcto p quis negat ius
ar· C· de impub et aliis su
l ult // Sed quid si reus
rndeat narrata ee vera
sed peticionem fieri no debe-
re petebat vo et reus
no debebat ri dare nuq
fit lit cont hoc dt q
sic q negat ius i d
// Positiones singulares
z speciales et rnsiones
ad eas factas no fit lit
cont i c c i et b de elec
dudum in g licet ante
// Ius hoc pone q actor
fecit positiones suas
singulares et ultimo
dt pene omnia i libello
contenta ee vera reus
negat numquid pistra ea
fit lit cont vide q no
pluries pdicta hoc dt
q sic ff de reb dubiis
Si quis ducenta // Sed po-
ne p confessionem rei factam
ad petita fit lit cont b
distinguebit aut est datus
libellus et cpleta narracio
actoris ad quaso et ipe
confitetur aio contestandi
litem tunc lis est cont et
ex tali confessione dapnatur
ff de confess l· ult et i

de confess tio sup et ita
diffinitiua sna fert cont
reid ut ibi ante no e datus
libellus et tunc licet reg
q̄sitcat in iudicio no tn
d̄ fieri lit gt nec fert
sna diffinitiua Sed inde
prept iteo ut solvat inf
certo tpris ff de iudic Si
debitori et tale prept no
appellat sna sed simpl
d̄ prepti Itē si plura
i libello ponant ad ea
e rndend ut sit plena
et vera lit gt ar ff de
ap l tu i una et ij q
iij § notand v Si plura
tamē si reus neget ea
i libello contenta vel si
dicat nego narrata ut
narrant et dico petita
fieri no debere d̄ fieri ple-
ne lit gt qm ad oīa si-
ngulari est rnsum ar ff
de v ob plurib in pn et
l ticia i fi Itē no vera lit
gt § quasi sit tn agit
actione reali et vocat
colon vel inquilinus qui
detinet noīe absentis
et vocatus noīat dnm
et dat tpus ad deniciand
qui no venit i tmio dato
tunc ex ist de § vocat
colonus vel inquilinus
et audit noīans dnm
absentē et cū dat tpus
ad deniciand dno et ex-

ptitus no venit licet q
lis contestata qm ad int
rupendam longi tpis p
scriptionē j ut lit no gt
qm frequent § qr simil
Contestatio lit licet opa
tur an lit gt no d̄ qmis
age sed age velle ff de
re iu lia l amplius Itē
facit ꝑ turatore dnm lit
e dequm l neque et v de
pnu no indiscrete §
liat l ej Itē tollit di-
latorias exceptiones in
q m § exceptio et e de
p hac exceptionē nisi pos-
mod aliquid pueniat
ad notitia illius q ppo
ꝑ qd vitat dilatoria ex-
ceptione j de excep pa-
storal et j de testi pnti
Itē qr fructus qs ex p-
cepti et expense fcte
offitio iudic petent
inst de offi iud § illos
et § pta et ff de edilis
edic l edil § sacrd nisi
petant in libello Itē
lite pendente debet co-
ductor solue pensionē
xvi q iii solum qmia
lite pendente nichil e
innovand j ut lit pe
quasi p toto Itē lite
pendente int platu
et subditos suos deni
interim ei subditi obedie

al pt cos exgmcate j. de
acu. olym et b. de off.
ord. Signauit Sed ubi
lit qt no pced no valz
qd agit ut j. e. c. i. et
j. t. px. proxi ad q lez
z no j. de ind. dispedio-
sam et de v sig. c. cum qtin-
mcicem de lite pe(n)dente no pcedat

Queritur est h. de lit. qt
sed qz no valet q
sit lite no qt. ideo
sufficiat sic ut lite no
qt no pcedat ad testiu
receptoem vel ad diffini-
tiua snam Unde videndu
e in quibus casibus lite
no qt sit pcedend ad te-
stiu receptoem et snam
diffinitiua qui i hys v-
sibus qtinent absens
vel moriens narrans
electo qui inuctat in q-
rens publicas et si fugit
actor inuitus no agit si
iudex officio vult restitui
qz petens modo qui p-
uocat absens trebellians
fideicomissarius legatum qui petit
curans utilitas publica
rens metu qz liber no
qtestando cupiunt declar-
lites / Lite no qtestata
recipi pnt testes qui de-
dubitat de absencia di-
uturna testiu vel de morte
qz sunt senes z valitu-
dinarii et alii de quibus
extimatur aliqua rationabili
causa timet ne veritas
occultet et p dacoms co-
pia fortuitis casibus sub-
pmat. Ideo tunc cum libet
agat siue ps qtncta sit
qtumax siue absens ab-
sit malicia ut conueni-
no possint / Sed si actor
no conuenit aduersarium
infra annu ex quo qne-
in potit vel saltem re-
ceptionem testiu no.
no denunciauit ille at-
testaciones sic recepte
no valent p ipso qa
psumit in fraude fecisse
ne possent reprobari j.
e. quo fit in pn. Sed qt
ipm bn valent in sui
pindiciu sm host. / Item
varians ut si aliquis
sit i publicate et timet
de narracione ipms p-
cedi pt lit no qt ff de
rei vendi. l. y. s. edictum
/ Item electo et qmx. j.
e. qui z v. loquitur de
plato ecce absente et
de uno q qne oppon-
gradus ppinquitatis le-
gis dmna p(ro)hibito in his
casibus si qtumax sit
is in que fuit acto di-
rigenda siue quia p-
emptoria citacione re-
cepta contempnit ve-
nire siue quia malicios(e)

scriptum consultat sine quia
impedivit ne citatio ad ipsum
pervenit tunc testes lite non
contestata sunt recipiendi Et si
de causa liquet ad diffini-
tivam sententiam est procedendum
idem est de dignitatibus
et personatibus ut de eo quoniam
unit in possessionem ex quoniam li. vi
et de prelatis confirmato et con-
firmando absente dicit ut
decreti non residentis quod hec qua-
liter cum dubiis suspectibus
De uno vero absente di-
stinguit secundum hostiensem utrum
debeant recipi testes et
sententia feri lite non contestata aut
queritur de sponsalibus de futuro
aut de matrimonio iam con-
tracto Si de sponsalibus
distinguitur aut fuerunt con-
tracta sub prefinitione temporis
utputa quod contrahentes seu
consummarent matrimonium
infra biennium tunc possunt
testes recipi et feri diffi-
nitiva sententia altera parte ab-
sente ut de spon. cum a.
sine prefinitione tunc per testes
an res sit contenta ut de spo.
de illis quod ut ibi in ...
dissolvit Si de matrimonio
iam contracto distinguitur aut
est absens per contumaciam
aut non Si per contumaciam
procedendum est ut dicitur in pri-
cipio huius ut ut ... quoniam ... por-
ro Si vero sit absens non
per contumaciam distinguitur
aut est absens sine culpa

sua ut si captivitate vel
egritudine aut alio iusto
impedimento forsitan tene-
at vel forte propria volun-
tate non maliciosa tunc
testes recipi non possunt lite
inlicite sine culpa non est
sine causa contumax et contumax
ut e. quoniam ... Si aut de cri-
minali aut est absens cum cul-
pa sua et tunc testes
recipi possunt ut quoniam simul
sunt le. plati et ut quoniam
ma. ac ... Item in-
tuat quia ut de in....ione
non est lis contestata ut de pri....
ta in fe follicat Item in
causa inquisitionis et pu-
blicationis ut e. quoniam fre-
quenter et aliis Item si
fugit actor quia actor
est absens et reus est
presens tunc contra actorem
absentem recipi possunt te-
stes lite non contestata et potest
feri sententia ut de eo et contestata
tamen quoniam et e. quoniam et
quando iudex aut quoniam sed
Item ubi actor non potest
agere propter ... quia
minime non repetere usu-
ras ut de ... ad ...
Item si iudex vult officium
suum impertiri ut cum mi-
nor ab hereditate officio
iudicis se abstinet manu-
ut ipso lar... ad hoc

coll. xv. Item ubi aliquid in-
dicis officio expeditur. C. ut
in agri. se absenti ante
si omnes // Item cum in integrum
restitutio incidit officio
iudicis postulatur. ff. de off.
iudic. c. ij. dic ut ibi dictum
est in § quod iudices cum duo-
bus sequentibus et § sequenti
quod // Item eodem qui pro-
vocat absens nam aliquo
pacto probare gravamine
per appellantem parte
adversa se contradicat abse-
tante potest sine lite non
contestata licet non dicunt
lite contestata facta sunt de ap-
pellatione vel in negotio
principali. j. de ap. interpo-
sita. insi. // Item de petitione
legati vel fideicommissi. C. ut
C. de usuris et fructibus. impen-
sis. // Item in trebellianis re-
stitutione. C. ad trebellianum
l. ult. § cum autem hec in
istis duobus sim hostes et
actum. intelligitur lis contestata
in illis legibus // Item
utilitas publica. scilicet ubi
vendit publicatum quomodo
C. de pen. nec dum et in
c. ij. de cau. // Item in causa
liberali post mortem xxviij
q. ij. Sane. // Item cum reus
est inetis v. q. i. quidam
// Item in causa liberalitatis
C. de ingenuis diffamata et
ar. j. de testi. cum olim.
// Item cum agitur de finibus

agrorum. C. fin. reg. l. ij.

De iuramento calumpnie sequitur

Viso qualiter fiat lit(is)
contestatio et in quibus ca-
sibus sit procedendum
lite non contestata nunc vi-
dendum est de iuramento calum-
pnie malicie et de veritate
dicenda que de causa pre-
stari debent. videndum est
ergo quid sit iuramentum ca-
lumpnie quis prestare debet
et in quibus causis et
a quo quem in se contineat
que sit pena nolentis
iurare et in quo differt
a iuramento malicie et
de veritate dicenda // Iuramen-
tum calumpnie cum quis iu-
rat se bona fide et non
calumpniandi animo tamen pro-
misse nec mane vel
quia putat se bonam et
iustam causam habere. et reus
~~calump~~ quod non calump-
niandi causa resistat. C.
e. l. ij. § ult. et ff. fam.
her. l. inter coheredes. §
qui fam. her. et dicitur iu-
ramentum calumpnie videlicet
vitande vel non committende
de aliis qui sunt iniuste
agit vel defendit calump-
niari. dicitur ij. q. iij. § notandum.
// Prestari debet iuramentum
calumpnie in continenti post-
lit. contestationem. j. c. cum tamen et C.
e. l. ij. § i. et ~~tac~~ si tunc

no fuit pstitu suffiat
q' in qualibz pte lit p
stet et si in tota causa
taate obmittat pp hoc
pcessus iudiciales aliqs
legitime fcus no viciat
ymo valet. j. c. Si de calu
pnia iurā l. vj et deinie
tum si tacite pt obmitti
sed no expsse. E. c. l. ij.
§ Sed qa vero. Sed
in oibz caus det prari
ro tam i ciuilibz qua
i criminalibus et etia spualibz
j. e. c. i. et c. ult. et c. Si
de calupnia §. quamis l.
vj. qa iurectio est iuram
tu calupnie ad vitatem
eliciendam. j. c. cetz de
licet pstitu fuit i causa
pncipali nichilomin' tn
pstabit in ca appllois
j. §. i. appellacoibus i
pn. li. vj. Ite iuventu
e iuramtu calupnie
ut sacramti timore li
tigatoz instancia copescat
E. c. l. i. Item ut ppter
religionem iurament no
sit aliquis inmemor
sue salut. 1. q. vij Qoniq
Questio aut debent iste
iuramtu calupnie pn
cipales psone. E. c. aut
pncipales et j. c. i. p
tractando et c. ult. et p'
actore et p q' ca reus E. c.
l. ij. § i. et ij. pstant et

pctores et curatores E. c.
l. ij. § quo absentia, Jurant
sindici et yconomi cum
causas ciuis no ignorat
j. c. sup tractandis et c.
fe et c. ult. Item actores
et defensores vniversitat
j. c. tu cam. Item procurator
actus vel suam vicam
ipe est dominus cause qa
ad ipm spectat comodu
et incomod' ij. q. vj. Biduu
§ in ipa ff. quo absit l. i.
§ ipsa et iurat isti in
animam sua i. in pria
Item iurat epus et qlibz
alius platu in causa sue
eccl'e si p seipm cam agat
ppositi similit ewangelijs
sed no tact'. j. c. c. ult.
E. c. ep. et cle. aut Sed
iudex qa pncia ewange
liorz coram induciat et
suffragium vitati impedit
E. de iudic. l. 3a. no nona
Ite in omibz causis i
quibus opt intervenire
procurator si sup hoc ha
beat spale mandatum
procurator ad eam constitu
tus potest prare calup
nie iuramentu. j. c. ini
tam l. vj. fm hostie. al
no E. c. l. ij. § Sm aute
et aut pncipales et
si dns p q' iuramtu ca
lupnie procuratorem
instituat etia qp pante

aut vindicare vel agere debeat
procuratore tenetur ad sub-
eundum huiusmodi iuramentum. i. c.
in appellationis de procurato-
ribus l. vi. Secundo pone quod po-
ssessor iuravit de calumpnia
et decessit numquid heredes
iterum iurabunt de calumpnia
hostiensis dicit quod sic. E. c. aut prin-
cipales et i. c. in appella-
tionibus de procuratoribus l. vi.
Iuramentum calumpnie de-
tentine v. que in hiis ver-
sibus continentur. Istud iura-
tur quod lis sibi iusta videtur
Et si queretur verum non infi-
ciatur nec promittetur nec fal-
sa probatio detur ut lis tar-
detur dilatio nulla petetur
Iurabit ergo quod petit credit
se bonam causam habere et inter-
rogatus non negabit quod verum
esse credit nec utetur scienter
falsa probatione et quod di-
lationem non petit ad frau-
dem nec dedit nec dabit
nec promisit nec promittet
aliquid propter causam nisi
illis personis quibus le-
ges dare permittunt E.
c. l. ii. et aut principales
et iurant ut litigiis in-
imposterum tollatur. Pena re-
cusantis iurare est
ut actor cadat ab in-
stituta actione per sententiam
iudicantis. Reus vero
pro confesso habeatur et con-
dempnetur in hiis capi-
tulis que comparatione
sunt comprehensa i. c.
c. ult. infra et E. c. l. ii.
§ ult. Differt autem iura-
mentum de calumpnia a iu-
ramento malicie tribus
Primo quia iuramentum
calumpnie prestatur post litem contestatam
ut dictum est. Secundo c. § prestari
Sed iuramentum malicie
prestatur ante et post litem
contestatam. ut de elec. c. dilectis
i. de except. pastoralis
et i. c. in appellationis
§ in omnibus l. vi. et i.
dicto precedenti infra Secundo
quia iuramentum de calump-
nia prestatur in tota lite. E. c.
ante litem contestatam iuramentum et
i. c. Si de calumpnia § quo-
niam l. vi. Sed iuramentum
de malicia quociens quis
aliquid in iudicio proponit
vel postulat fieri quod
ex malicia procedere time-
atur et quociens iudex vide-
rit expedire i. c. de ap-
pellationis § in omnibus
l. vi. Tercio quia per iura-
mentum de cal. providetur ne
aliquid calumpniose fiat
in tota lite. E. c. ante
litem contestatam sed per iuramen-
tum de malicia providetur
tantum ne illud quod propo-
nit vel petit in quo

in quo suspectus habetur. propo-
nens maliciose proponat
vel petat. Et hec ita con-
veniunt quia sicut iuramen-
tum de malicia prestatur contra omnes
causas j. e. in appellacionis §
§. in omnibus l. vj. Ita et
iuramentum calumpnie vel de
est 6. e. t. In quibus quibus
Item differt iuramentum de
cal. a iuramento de veritate
dicenda in duobus: primo quia
per iuramentum de calump. vnde-
de credulitate iurant de hiis
que contra ad ap. c. puniet
et vlt. Item statim sine dila-
cione vnde debet certo vel
per dicere dubito. sed de iu-
ramento de veritate non vnde-
re de scia sine de veritate que
sat et ideo hoc ipsum quod vim
prestat ar. ff. iud. sol. l.
indicatum § de l. non
alit et j. de testi. presenti
l. vj. vnde dubitare pt de
veritate. Item habet inducias
ad liberandum si dicat se du-
bitare. quia simpliciter debet
dicere scio vel nescio ff. de
interrog. act. l. qui interrogatus
Tercio quia iuramentum de cal
multa capitula continet
quod in iuramento de veritate
dicenda locum non habent et
qui iurat de veritate dicen-
da nullum vim tacere debet
in q. v. hortamur et nullam
dicere falsitatem xj q. iij nullam
et j. de accu. cum dilecti. Con-
veniunt autem iuramentum de
calump. vel de veritate dicenda
in tribus primo quia si non fiunt
iuramentum de calump. vel de veri-
tate dicenda non valet processus
utroque postmodum in qualibet
parte litis prestare. Secundo quia
in quolibet tam spirituali et crimi-
nali quam civili de calumpnia sive
de veritate dicenda iuramentum
debet prestari et semel tamen
licet probant j. e. c. fi. de ca-
lumpnia l. vj. Tercio quia licet
sit iuramentum in causa prin-
cipali de calumpnia et de
veritate nichilominus in
causa appellacionis utroque
prestabitur iuramentum j. e.
in appellacionis c. pri. l.
vj. De dilacionibus sequitur

Dictum est 6 de iuramento
calumpnie et de veri-
tate dicenda quia datur
dilacio ad iurandum. Ideo hic
subiciuntur de dilacionibus
de quibus videndum que sint
vnde. Unde reus debet
tribus edictis citari vel vno
peremptorio quod continet debet
tam quatuor tria edicta xx
iii q. iii de illicita et ff.
de re. iud. contumacia et
ff. de iudic. ad peremptorium
vnd extra de sa. tum peremptor.

&

illud pt modernum sicut
iudex viderit expedire
ff de iudic non unque et C
de off delec consulint ¶ Sed
tunc in citatione debet ex-
primi causa quae si tertia fue-
rit per illa causam non habeat
appellandi C de in int
rest cum ex litteris ... si al
ab eo poterit appellari i
e c i ¶ Vocatus ad iudicium
debet habere inducias ad
veniendum si per litteras citatio-
nis potuit plene in-
formari ar p q iii si p-
natus simul ad agendum
ad vocatum et consilia amici-
corum iii q iii de iudicijs
et ff quibus ex causis
in ab hostibus ¶ Sed quid
simpliciter ¶ Sed in hoc cum ad
libellum deberet unde de
ipso scito non dabuntur in-
duciae ad querendum advoca-
tum ar C de iudic pasto-
ralis quia factum ipsum
de quo agitur debet scire
utrum verum sit quod ab eo pe-
titur vel non al cum dilatio
semper ei danda est qui
vocatur ad iudicium iii q
iii ¶ offeratur sed actori
ab initio hoc dicit quia
et si reus excipit et ac-
tor replicet bene datur
actori dilatio dari non debet
quia instructus venire po-
tuit iii q iii ¶ spatium

vel ei aut ¶ Item dantur dila-
tiones causa testium vel in-
strumentorum quia ut si ex ea
provincia ubi lis agitur vel
persona vel instrumenta
poscantur non amplius quam
tres menses indulgentur
si ex continentibus provincijs
menses sex si ex transmari-
nis et menses novem C
e l i et iii q iii ¶ ¶ spa-
tium ¶ Sed ille dilationes
videntur hodie arbitrarie
ut iudex considerata lo-
corum distantia et temporis quali-
tate inducias concedat
ar i de ap cum sit ro et
i de re iud quod ad consul-
tationem ¶ In peremptorijs
causis tamen una dilatio debet
dari et illa sine cause
cognitione secunda vel tertia
non est danda nisi causa
cognita ff e l ult et
l dudum ¶ In criminali datur
duae actori et reo tres
ff e l ult et debet dari
dilatio iudice sedente
pro tribunali et utraque parte
presente et causa cognita
de plano vel semiplene
iii q iii ¶ a iudice et
data dilatione iudicis
officium conquiescit donec
tempus dilationis effluxit
C e sine pre ¶ Item iudex
debet quinque dilationem dare

ad maliciam rex committenda
ff de do. et totum prout et
c. de o. s. rem z pt fuit gratis
post peremptorium B de of
del. consuluit. Item si quis
procuratore publica vocatus
fuit ad locum tunc non
dedecet tunc gratiam
inus renovandi domum. licet
ff e c. ult. et manet de stip.
ff § si reus eius et B. de
fo. q. c. ult. nisi ibi contra-
xisset vel in delegatione
deliquisset vel rem aliquam
tunc emisset quia tunc re-
spondere tenetur. al. daretur
ei actio res alienas differen-
di domum ff. de iud. no al.
l. v. et § i. et l. se. Item
qui causa dicendi testimonium
vocati sunt vel qui iudicandi
causa ibi accessiti sunt
vel qui causa exercende appella-
tionis venerunt vel causa
tutele reddende. iste p^{ne}
ius renovandi domum habent
si non ibi contraxerunt. ubi
obierunt. licet probant. ff
de iud. l. ii. § legatus et §
sequentibus. Sequitur de feriis

Visum est de dilacionibus
que dantur a iudice
hic subiciatur de dilaco-
nibus que dantur a iure
s. de feriis. Unde videndum est
quare dicantur ferie et que
sunt species et quid possit

agi tempore feriarum. Ferie dicun-
tur quia forensibus negociis
in civitate carent. ff. leg.
dimus. Ferie temporales distinguntur
quia alie sunt repentine
ut que dantur a principe ob
venerationem temporis et hono-
rem ut dies nativitatis
sue vel filii sui vel dies
principii de imperio vel ob ad-
ventum uxoris dux et istas
nec potest iudex in principis
C. c. antiquo. Alie dicuntur tempora-
lis temporis messium et vinde-
miarum. ff. e. c. ult. infra et
ff. e. l. i. et indicuntur
ferie iste ad requiem labor-
um quiescunt tunc homines
a causis et indicuntur variis
temporibus secundum locorum dimisite
quia quidem colligunt
tandem messes vel vin-
demias et alii citius ff.
e. presides et in illo tempore
non potest compelli agere
al. non valet sententia ff. e.
l. i. Sed bene compellunt
ad iudicium venire saltem
ut lite contestentur propter
si res vel actio ut furti
et dampni et iniurie
et al. sit tempore peritura
ff. e. l. i. § excipiunt et
l. ii. et iii. et tunc potest
appellari. Sed non appel-
latione prosequi C. e. l.

possent tamen presbiteri de
communi consensu istis ferias
renunciare j. c. c. ult.
nisi. Et alie dominice sollemp-
nes sunt festiue que intro-
ducunt obuencionem dei
et sanctorum que tales sunt
natiuitas domini sancti Ste-
phani Johannis ewangeliste Inno-
centum Siluestri Circumcisi-
onis Epyphanie vij die-
bus dominice passionis
Resurrectionis cum vij seq-
tibus ascensionis penthecos-
tes cum duobus diebus
sequentibus Natiuitas Jo-
hannis baptiste festiuitates
virginis gloriose que sunt q-
tuor vel maior temporibus con-
stitute vz in yeme purifi-
catio In vere annunciatio
in estate assumptio In au-
tumpno natiuitas. Alia duo
festa scilicet Conceptio et re-
lique sunt debent esse
secundum quosdam xij apostolorum beati
laurencij dedicatio beati
michaelis beati martini
episcopi dedicatio cuiuslibet
oratorij et omnium sanctorum
et dies dominice et ille fe-
stiuitates quas singuli
episcopi in suis dyocesibus cum
clero et populo duxerint so-
lempniter venerandas
quod intellige de sanctis
canonisatis auctoritate romane
ecclesie quia episcopus non pos-
set aliquem sanctum canonisare
j. de reliquiis et veneratione sanctorum c.
j. Item festo sancte crucis
de consecratione di. iij. crucis in quibus
cognicere debet strepitus
iudicialis ita ut processus
habitus non teneat nec sententia
dictus licet communiter promulgata
licet partes consenciant
j. c. c. ult. et de consecratione di. iij.
c. j. nisi fiet pro pace uel
concordia ut transactiones
et pacta. C. c. l. ult. uel
nisi necessitas urgeat uel
pietas suadeat j. c. c.
ult. uel ne res uel actio
esset tempore peritura ff. e.
l. j. ij. et iij. uel ne esset in
debilium uel miserabilium
personarum. Quia in omnibus
operibus istis dierum distinctio
non est habenda lxxvj di.
vtinam et de consecratione di. v. nichil
prorsus. Licet faciunt causas
festis tamen diebus pax
sedis admissum manumis-
sio res peritura tamen as-
pirans mora testis abesse
volens. Circa primo
ius filius exit. Festi-
uitates suas diuersas consue-
tudines celebrant ab ali-
quibus vel octaua penthecostes
ab aliis vel dominica prima ante
aduentum domini. Sed cum

romana in vsu no habe
nt i aliq° tpe celebret hi9
specialr festu in singulis
diebus gl[ori]a p[at]ri et filio et
filia dicant ad laudem
ptine a finitat j c r ij f
nlt Indiebus aut dnicis
et alijs debent homines vacare
ymnis psalmis et cantic
spualib; de gse di in ijc
inma ite pdicacom et v
tutibus et regulari disci
pline mag[is] q[ua]m i alijs
diebus j de m et ho thi
in decretum et de ston mo
m ad monastbus s in re
fectorio et ut ist possit
melius vacare debent
abstine ab om ope sruli
j c licet no solu a pecca
tis et a mechanic et ag
ricultura et ab alijs secula
ribus s ut in tali v eis
no fiat neqz placitu nec
aliquis ad morte vel ad
pena indicet neqz saca
n spac nec alia nititute
prestent j c r i et xv
q iiii c i et ij Smariz
pe p hijs que i hijs vsi
bus gtinet pax et fama
fides reuerencia tanto dap
ni debetus veri possent
magnaqz tam Spac j
c r i et xxij q i omne
qd p fama ij q v pbr
et c Si mala et j de purg
ca p toto p fide et reuer

s de ele Signasti p dapno
dati ij q i Inprimis C vn
m Si qn p veritate vel vni
tate s de ele Signasti et
xxij q ij qua qua Et debent
a vespe vsqz i vespam cu
om veneracione festa
obseruari j c r i Sed pri
ncipiu et finis inter eos qua
litate et diuisaz regionu
consuetudine debet attendi
et sicut magnitudo dierum
exigit. Prius ~~incipere~~ et incipe
finiare j c r ij Sed die
sabbati debemus parcius
operari q[ua]m alijs diebus
ne iudaiysare videam
de co di i r i et di iij
pnemt Indiebus vero
domin et alijs festi prcip
i maioribz anni sollepni
tatibus pnt licite alle
cia capi si se inclinane
rint nisus tamen ita tn
q ecclesijs et pauperibus
porco ggrua erroget
j c licet et c vo. Lymis
rogacionis qr vadunt
p tinas et citto transeunt
sed in est dicendum de re que
esset tpe pituin nt prima
de feno ~~prima~~ remoned
W plinia vel decimis
pdic sparar j de de sco
laribus qui scirnt goco
nec notabilia q alias

tradent obstinatiom et id
ubicumqz occurrit necessitas
ut j. c. licet et c. nlt. jd
ad edificationem ecclie vel
ponendum pnt ligna et la-
pides apportari qz d opib;
mie no est distincta hen-
da ar lxxvj di. vtinam
et de q di. j magna est
summa est ro que religio-
nem facit ff. de relig. sunt
psone insi. Nota qz int
pascha et penth vel v die-
bus dnicis et v aliis festiui-
tatibus genuum flexio ne-
quaquam fieri debet ni quis
ex deuotione id velit facere
v secreto s; in consecratione
eporum vel clericorum ordinatio-
nibus constans et consuetudo
hij genua flectere pnt. j. c.
c. y. s. in ymo illi dies debent
cu leticia summa celebrari
lxxvj di. sicut. Sequitur
de ordine cognitionum

Quia indicijs
de quibus dcm est
s. militones oriuntur
questiones plures et quia
una preiudicat alteri qnz
ideo subiciat hic de ordine
cognitionum. Unde videndum
est utrum principalis vel
incidens prius debeat tractari
et an sup principali vel
incidenti sit pronunciandum
et quid de questione spo-
liationis. Questio

pudicat alij xo. ff. b. qz si
due sint questiones principales
et sint ambe ciuiles que
p° proponit p° tractat et va
sma criminant j. c. c. y. et
ff. de iudic. qui por secus
quoqz ciuilis incidit crimi(na)li
et tunc de incidenti cum ancta
cognoscendum et pronunciandum ut
si quis agat de hereditate
et alt incidenter directe
proponat qz no sit legitime
natus debeat incidenti
pronunciari j. c. tua et j.
qui fil sint legitimi vel
si proponatur quo seruitutis q
p° est exponenda in q.
ix. s. si de hereditate et c.
c. l. y. Cum quis ciuilis preiudi-
cat criminali et est p° tra-
ctanda ut si quis credens
se liberum accusat aliquem
de crimine et opponatur sibi
quod status p° tractabit inci-
dens quod de statu in q.
xj. s. si ciuis et c. c. l. in
quoqz criminalis preiudicat
ciuili in q. xj. s. aliquando
v ciuili et hoc quoqz vtrumqz
est continens sed si altera
sit incidens refert vtrum
pimat principale vel no
si no pimat nichilominus
potest tractari principalis
j. de ap. super eo io. si vero

pnuat vl pncipal non
possit tractari sine incidenti
tine de incidenti est pº co-
gnoscend vt de c sup eo
et j c c j cumque pvindicat
ciuialis ciuiali quod vim
cine est maius quia aliud
de maiori est pº cognoscend
in q ix § pns est et C
ad l iul de adul quum et
C de ad l falc de pla-
gijs et sic cumque vna qo
dependet ab altera Et te
simil no sunt tractande
quod sic esset diuisus incitac
processus et sine vtilitate
vt si excipiat de excom-
municatione v de iudic excepta
et v de off del p incidenta
§ extra / v sup incidenti
et principali sit quod incitans
distinguit inter questiones
incidentes et emergentes
sine exceptiones incidentes
qo dicit que competit reo
circa an lit qt puta pac-
to de no petendo res iu-
dicata dilatio iniuriam co-
sanguinitas que obstat
matrimonio vl aliud quod-
cumque impedimentum perimens
i tali incidenti no pronunc-
ciat sed sup principali j
c c j insi que ciuilis incid-
dit ciuiali vt cum quis ac-
cusat dnm qui patit co-
trouersia status quod fuerit

finis p incitans no potest
accusare in q xj § aliquid
v qui confitet et C ad l
iul de adl quum vl cum ciuil
ciuili prvindicat vt si de he-
reditate agat et opponat
quod no sit filius j c c pnult
et j qui sil sint leg la-
tore et in q vj Si de he-
reditate / Emergentes dicuntur
ille que competunt et emer-
gunt i lite contestata an di-
latio sit danda an non
vel talis interrogatio vel
positio facienda vl vtrum
aliquis sit i possessione
libertatis vl no in istis emer-
gentibus p incitantem debet
ff de lib cau liberis § vlt
al no posset index proce-
dere i principali ff de
iudic de qua re et j de
ca pos cum sup vn v
Incidens p incitat emergens
in quia differt / Restitutionem
petens ab aduersario recon-
uentum no pt n de alia
possessione spoliatione
j c c vlt nec pt re-
ferri quod spectat sup co
quo conueniat C de ordi-
uendi ordinariis et j de
rest spol in liis et c
ex quone ii pº fuit re-
stitutus j c c vlt et C

e spoliat; Sed vbi due
qones possessorie pponunt
addunt illc sunt prius trac
tan. j. e. c. ult. h. illa re
gulam. qui prior appellat
prior agat ff de iud. qui
prior et tunc vna sna
debet tiuari. j. e. c. ij. qz
vtraqz spoliacio priuilegi
ata est. j. e. c. ult. Si vo
vnus agit petitorio et
alt possessorio distingue
qualit reus obiciat spo
liacom Si vo petat resti
tui directe due sunt qocs
et peticiones qz inmodo
accionis fit reconuencio de
spoliacione tunc sil trac
tande sunt. j. e. c. ij. Si i
modo excepcionis pponat
spoliacio tunc po tractan
qo spoliacionis ut j. e.
c. ij. Si vo agat de spolia
cione contr sui spoliatore
et et de re alia tunc pt
oppone de sua spoliacione
et i modo accionis et in
modo excepcionis j. e. c.
ult. Sed in h sit cautus
vtz magis s expediat
agere directe nl excipere
na si mag expediat reu
possidere rem adu'sarij quam
sua recupare excipiat
et pbata excepcione sua
no compellit vnde n primo
fuit restitutus. j. e. c. ij. dns

grondo dixit q istud qsilm
est h. fore cauillosu no
sm consciam Si mag ex
pediat recupare rem q
est spoliatus pponat sua
spoliacom directe et ea
pbata restituet. j. e. c. ij.
et ult. Et idem e. si pe
titorio agat qz reus p
despliatus ppone suam
spoliacom ut d c. ij. Et
qr tu sup diuis rebus fit
qnecio et oppo spoliaco
nis Secus tu sup eade re
fit conuencio et reconuencio
tunc vtilius e ponere
spoliacom inmodo accionis
j. de rest. spol. ex q qone
qz tunc restituet an
ingressu cause pncipal
Si vo inmodo excepcionis
no restituet h tm repel
lit agente et sic i vtroqz
casu pmdicat qo spolia
cionis Ite recompensacio
no pt oppoi restitucioni
petenti qz sic indirecte
admitter reconuencio
e de cope l ult et ar j
de except cu int insi
Ite i momentanea posse
ssione cessat reconuencio
e q li p ff l ult Sed
si conuencio te possessorio
et tunc reconuenis me
p sorio p q excipio de spo

liacone cas de qua concio
te inquis debeo admitti
sic ex ad aliud ponit ut
actio et ad aliud ut exceptio
ar. j. de rest. spol. veniens
et c. i. tua l. cf. de plus petitionibus

In vendicacionibus sepe
plus petit quam debe-
tur. ideo videndum est
quibus modis plus petit
et qua pena plus petens
puniat. quatuor modis
plus petit. s. re tpe re
et loco unde plus petit
causa tpe re et loco. j. c. t.
uno. causa plus petitur
in tpore debeo t. dare vel
certam subalternacione si pe-
tas indistincte x vel debeo
t aliq in gne et pet certam
spem plus pet quia vis
michi auferre electionem
qd esse non debet. C. de q.
inde. si quis sum et ff.
de in l. plus in insti. tpe
plus petit cum quis qd
b certo tpe debet petit illud
ante tpus puta debeo x
in pascha et pet in natiui-
tate vel ante adventum condi-
cionis. re plus petitur
cum solum x debent et xx
petuntur. loco plus petit
cum quis non ubi convenit
solvere sed alibi convenitur
hec probant. j. c. t. uno
et te quoque. pena plus
petencium in istis quatuor
modis erat olim quia in tota
causa succumbebat. insti. de
act. §. si quis agens et
insti. de except. §. appellat.
sed hodie non sic puniuntur
qui enim ante tpus petit
inducias duplicant et in-
super omnis expens puniunt
insti. de except. §. hoc et j.
c. t. uno. fallit in tribus
casibus in quibus pt peti
ante tpm quos debetur
C. de in. dot. l. vn. et ff.
que in fraude cred. l. ait pr-
etor §. si debitorem et ff.
qui satisda. co. si fideiussor
si vero re vel loco plus
petat aliquis et aliquos
dampnum reus sustinuit
utpote sportulas. §. b. actor
triplici pena patiet. 1.
in triplum punietur et in aliis
expens condempnabit insti.
de act. §. triplia l. c. viij
ff. pmo et hinc de iure
civili sed de iure ~~can~~ can
non condempnat nisi in expens
vel interesse. j. c. t. ito quia
illa pena i non apponit
et hoc pius lit quam qua
ante lit cont. licitum est puniri
sed non post ea sine pena
C. e. l. i. ff. rem ra. ha. l.
amplius et ar. j. c. t.
vno.

Dcau possessionis z pprietatis

Quia in medicto quuz dedicatur simul qo possessionis z pprietatis ideo hic subiciat de transa possessionis et pprietatis Unde videndum est quid sit qo possessionis et pprietatis que interdicta pisse dicuntur Et quo possessio et pprietas pnt simul intemptari et quo no ¶ qo possessionis est in qua de sola possessione controuersia ventilatur ¶ Questio pprietatis est in qua de sola pprietate quatur hoc est de solo dnio nel quatur ¶ possessio transfertur pluribus modis qui in hijs versibus continentur visu sine reyinuntiate vendicione clauibus et carta inca si condicio fuerit ¶ Germanis non aliter dicitur possessio transit visu transferetur si a dno vendente ondatur ff. de aq poss q in eo vendicione rey inuntiate ut si rem incam penes te deposito vendidi f inst de rer dnio § in § Item tradicione clauium uel cartarum ff de ohe ep clauibus et E. dedon § i. et b de ren bane et c. venios ¶ Item si quis rem incam nomine alterius uel possidet ff de rey ven·

l. nlt Item inste possessio qm pterit actore possid ff de aqr pos possidere et l. q adm Et quasi possidere quis videtur in ter viabus vitur aliquo iure · i · e · in cam nel caud p duos actus · i · e · sed ali lic c vim nt i possessione tneatur quonsque constet an illud debitum sit A vm q · y finitum et · i · nt lite pen c r et y insi i tim bus in quibus duplex actus induit q suetudies xxv q · y · Ita nos et E de cpa and · l · iii · i fi ¶ Questiones possessiois tot sunt qt interdicta possessoria · s · de retinenda nel recuperanda nel adipiscenda possione ua p adipiscenda possessione pponitur interdictum quorum legatorum et interdictum salmanum ff quorum bonorum l. i ff quorum le l. i et ff de salm int l. i. ¶ Interdictum autem p adipiscenda possessione datur bonorum possessori et hedibus institutis inst de int § § adipiscende et licet hes hic ipo q e institutus et heditate adijt efficiatur dns rex heditariam

tamen possessionem causa non adipiscatur vel apprehendat possessionem ff. de acq. pos. l. cum heres in prin. ¶ Retinenda possessione datur interdictum uti possidetis et utrubi inst. de interd. § adipiscende et § se. ¶ Interdictum dicitur quod inter duos redditur non ab interdicendo inst. de interd. § sunt tamen hoc loco cum quibus istorum interdictorum data utilis actio quia interdictum olim erat quedam formata et sollempnis conceptio quibus pretor ad fieri iubebat vel prohibebat inst. de interdictis in prin. et ad de quod di. b. quod metus causa l. i. ¶ Utrum possessio et proprietas simul possint intemptari vel non. tres sunt opiniones pla. et Jo. et azo. qui dicunt quod in illo casu sit intemptari et hec tali ratione quia interdictum unde vi et rei vendicatio tendunt ad unum finem C. de alie. mu. iud. l. i. et ff. de vi et vi ar. per totum per contra quod speciale est in uno casu ius commune est contrarium ff. quorum le. l. i. § quod autem C. de rei ve. ordinarii et C. de interd. iudicii sed est iacobi bal. quod non sit intemptari et

dicit quod casus est legis in ultimo vel in interdicto adipiscende ff. quorum le. l. i. § quod autem in interdicto recuperande ff. de vi et vi ar. l. cum fundus in interdicto retinende ff. de acq. poss. nali § mi. vi quam ... possum agere contra te possessorio et petitorio ut ff. de vi et vi ar. colonus ¶ Item C. de ... et b. quod possit simul agi de possessione recuperanda et de proprietate ab eadem persona l. C. de ... nec est istud contra ordinem iuris nec contrarietas vel repugnantia in hoc casu invenitur l. C. de ... et C. de ... super in aliis interdictis non posset et sic intelligunt ... prime opinionis ¶ Si vero primus vult agere possessorio et alter petitorio illius nullomodo est admittendus l. C. ... Sollicite et C. in litem ... iste ... et C. ex quo ... de spoliacionis privilegiata est. b. de ord. cog. c. ult. et cum actor agit utroque reus se potest defendere super utroque l. C. de ... et C. de ... super hoc et hug.

sic distinguntur aut ab
eodem proponitur quo possessio
et proprietas aut admissis
Si ab eodem distinguitur
aut est interdicto adipi-
scende possessionis aut
recuperande aut retinen-
de / Si in interdicto adipi-
scende possessionis potest
utrumque intentari j. c. pa-
storalis et ff. quorum bo.
l. i. et § qui in. et idem est
in interdicto recuperande
ut in c. pastoralis et
§ de rei vendi. ordinarii
Si retinende possessionis
distinguitur aut possidet
et detinet aut possidet
sed non detinet Si possi-
det et detinet non potest in-
tentari simul quia sibimet
esset contrarius quin enim pro-
ponit rei vendicationem
dicit alium possidere & de-
mum ex causa quia possi-
denti non datur actio inst.
de act. § iste quoque et
qui agit uti possidetis
dicit se possidere / Unde
pendente iudicio primo
non potest redire ad aliud
nec obstat ff. de acqui.
poss. naturaliter § incerti ubi
utroque contendit quia ille
ignorabat se possidere
nec remittantur propter c.

actioni aliquid inchoa-
verit super eam aut possidet
sed non detinet tunc potest
simul intentari ff. de rei
vend. officium et ff. de vi
et vi ar. colon. / Si a-
dversus intentatur distingui-
tur aut reus vult in conti-
nenti probare dominium
aut non. Si vult in continen-
ti probare potest j. t. proxi. li-
teris. Sed si non vult
distinguitur aut reus
proponit per modum actionis
aut per modum exceptionis
Si per modum actionis tunc
erunt mutue petitiones
et erunt simul tractande
ff. de ord. cog. cum dilecti
dicit ut ibi § restitutionem
Si per modum exceptionis
distinguitur aut contra inter-
dictum adipiscende aut
recuperande Si contra interdictum
adipiscende prius super ex-
ceptione erit cognoscendum
ff. de ord. cog. cum dilectus
infra et c. ult. Si in inter-
dicto recuperande super
possessorio erit procedendum
j. t. proxi. cum ulius. Item
cum quis et c. ex conquestione
et sub eodem iudice debent
tractari j. e. t. c. i. et ii.

De restitutione spoliatorum

III

Spoliati sunt ut indicat
restitucionem petere con-
sueuerunt / Ideo hic de
restitucione est videndum //
Primo dicit restituere et
cui et quid et qualiter
et primo de restitucione spo-
liorum / Secundo de restitucione
furti usure et symonie
Tercio de restitucione ra-
ptorum et emptorum de ra-
pina et de restitucione hered
raptoris / Quarto de
restitucione iudicis male
dicentis filii advocati te-
stis et actoris / Quinto de
restitucione prelatorum et cle-
ricorum et turpiter acquisitorum
Sexto de restitucione nau-
fragii / Septimo de restitucione
questuum et talliarum et
dampnorum in bello immis-
sorum / Octavo de forma
restitucionis et utrum
de rebus restituendis pos-
sit fieri elemosina / No-
no de restitucione in integrum
qualiter sit facienda / Primo
ergo de restitucione spoliatorum
est videndum quid sit fa-
cienda et qualiter et in
quibus casibus cesset
restitucio spoliacionis //
Spoliatus dicitur quis dum res
vel a persona ut maritus
ab uxore vel econverso. ij
c. ex transmissa extra de ordine

libus et c. ex parte quid sit
adhuc dicitur. j. de divor. supra ad
restitucionem usque in fine a-
a rebus est spoliatus et
tunc antequam eo domum ei
referunt est restituendus
quia per eum etiam est suum re-
gere non restituendus
j. c. cum quis non domum cui
re peteret eodem tempore cum
fine ff. de pos. Bona fi-
des cum rebus suis quis
spoliatur ut cum clericum
a possessione sui beneficii
cii vel patrimonio suo
vel maiori parte patrimo-
nii sui distinguitur aut
ab adversario aut ab alio
quam adversario aut am-
dite Si ab adversario oppo-
natur excepcio spoliacionis
licet excepcionem quia non
tenetur unde donec fuit
restitutus et hoc tam in
civilibus quam in crimina-
libus Si ab alio quam
adversario in civilibus
non audit sed in criminalibus
licet locum excepcio j. c.
frequens in prin. li. vj.
ibi licet locum contra
spoliatorem aut possessor
possit implorare in in-
tegrum restitucionem. j. c. fre-
quens supra solet. li. vj. ex-
ceptis casibus in quibus

cessat restitucio primus est
quando spoliator est absens
iusta de causa et non ma-
liciose vel per contumaciam
cessat restitucio quamdiu
est absens ff. de offi. dele.
consultacionibus Secundus
quando spoliatus est excommunicatus
ff. de iudic. intellexi mus
vel secundum Hostiensem xxv q. vii
c. ii Tercius quando renuncia-
verit iuri spoliacionis
J. c. c. i. Sed quando obiciatur
spoliato quod sponte re-
nunciavit quod hec ex-
cepcio sit admittenda
distinguitur aut renun-
ciacio nichil operatur et
tunc non est admittenda
J. de insti. cum venisset
Si autem aliquid operetur
distinguitur aut renun-
ciavit per vim impulsi-
vam et tunc admittitur
ff. de renunc. super hoc aut
per vim expulsivam tunc
distinguitur aut fuit
spoliatus per adversarium
tunc admittitur J. c. sol-
licite aut per iudicem et
non admittitur J. c. accep-
ta Quartus quando spoliatus
non vere possidebat
sed tamen habuit detencionem
J. c. olim inter Quintus
si condicione possedit
x. q. iii. c. cognovimus
Sextus quando rector pa-
rochie spoliatur agenti
super re ecclesiastica vel eo
opponitur J. c. frequens
l. vi. Septimus quando quis
possidet decimas infra
parochiam alterius nisi
evidenter doceatur quod eorum
possessione legitime fuit
assecutus et eas sibi pas-
se vel sibi permittit tamen
percipiat ex prediis infra
aliena parochia consti-
tutis et sit manifestum
non condatur eas de iure
communi ad eandem ecclesiam per-
tinere J. c. ad decimas l.
vi. Item laycus non
petit restitutionem decime J.
de prescrip. cum et de sepo-
rtasibus posuit J. de donac.
s. quod autem cum quis seque-
tibus aut officio iudi-
cis est spoliatus tunc di-
stinguere aut iuris ordine
non servato aut servato
Si servato iuris ordine
non restituitur nisi prius co-
stet de hoc per testes J. de
testi. expte. i. Si iuris
ordine non servato resti-
tuitur J. c. consequente
fallit in quatuor casibus
primus si obiciatur spo-
tanea renunciacio ab
initio iii q. i. Secundus patet

et j c accepta / Secundus
e si impediat enormis de-
licti qualitas ij q v Sup
causa / Tertius pp scanda-
lum ij q vij hc quippe / Cer-
tus qui sunt manifesta
crimina pp que non est resti-
tucio j decaciat eunde a
et r aspectum / In alijs
datur exceptio spoliato vel
contra spoliatorem vel
aliud nec s tenetur vnde
donec fuit restitutus
s de or cog Sup spolia-
cione d nt ibi § restor
/ Condempnatus ad restor
faciendam tenetur dampna
et fructus restituere non
solum perceptos sed et qui
percipi potuit j c quis
deductis expensis q fuit
gra quendarum colligendorum
et conseruandorum fructuum
q locum habet tam d bone
fidei quam d male fidei
possessoribus sine diffe-
rencia ff de pet her §
adno et § fructus et §
plane d si et e de fruc
et litis ex l j et nullus
causa intueme pt qui
hec generis deductionis im-
pediat ff fam her l
secundus § r. ius si et ff
sol mat fructus nam
fructus intelligitur deductis

nctis expensis ff de vsu qd
in fructu et ar. xvj q iij
nobis / tu distinctione tali
quia bone fidei possessor
tenetur restituere extantes
an litem ct et post sumptos
p9 litem vero ct consumptos
etiam perceptos a possessore percipiendos
e de rei ven · cum et ar
j c cognouerunt / Male fidei
possessor non ante vio-
lentus tenetur restituere
omnis qui probantur ad eum
peruenisse an litem ct et
post e de rei vend / Si
secundus / Si vero fuit violentus
tunc tenetur restituere percep-
tos et qui percipi potuerunt
preter possessores j c gra-
uis et ff de pet her Sed
et si § cum agit et hec est
vera de fructibus industria-
libus aut vino frumento
et similibus / Secus de na-
turalibus vt pomis et alijs
ij fac suos possessor bo-
ne fidei ymo tenetur red-
de consumptos ff de vsu fructu
et d vo acceptionis omnis
vniversitas actorum continetur ff
de v sig tamen prior et qui
restituit plenam det her
institucionem d presentia cum
j c quisjanius et si probat
spoliacionem credetur iuramento
eius super rebus amissis

b q metus ca c vel dic
ut ibi in § illa vero et
§ prult. ¶ Ep° videndum est
de restone furti et usure
de hac d. j. de usur. § re-
stitue tit de scienctibus et de
symoniaca pecunia resti-
tuenda d. j. de sy. § Item
qui recipit et § Si eius
¶ Tertio de restone raptorum
sequitur. nam si plures fuerint
raptores in sol vel presta-
do auxilium vel favorem
sine quo alii rapinam
aliter non fecissent quilibet
tenetur in solidum et age-
tes et consenaciētes coopa-
do pari pena constringit
xvii q iiii omnes et ii q
i notum in fi et multo
fortius qui raptores de-
fendunt in suo errore
vel in domibus suis recep-
tant vel quorum nomine
fit rapina si ratificent
vel postea mandaverint xx
iiii q iii qui aliorum xi
q iii qui consentit et c
se et j c tit ad sedem de
fi et j de sen ex tit quis
l vi Sed si unus satisfe-
cerit de toto dampno alii
liberantur quo ad dapnum
vel interesse quia bona fi-
des non patitur ut idem
bis exigatur ff de reg iur
bona fides Sed satisfacti
tenetur alii satisfacere

pro sua parte tit ii in ferd ane
licet in ferd contenco sed
quilibet teneatur in qua-
druplum infra annum ff
vi bo rap l i et ii ¶ Si
vero consilium dedit favore
tamen alii erant al fac-
turi tunc tit tenetur de hiis
que habuit vel expendit
et de eorum dapno dato
ab ipso vel eius familia
occasionaliter vel directe
j de re indic c j et a
et b de eta et qua tua et
de sen ex ¶ Sunt alia ¶ Et ide
intellige de ill ad quos
talis res devenit siue
sive ex dono sive alio modo
etiam per emptionem et amittit
precium ¶ de reg iur ¶ Si ma
lipmd x q ii hic mis c si
et c decimus ¶ Si fundum
et omne lucrum quod ad eum
pervenit deducto precio te-
netur pauperibus erogare
xiiii q v qui hereticis et
§ se nec liberantur ut alii
vendendo etiam si per mul
tos transeat emptores vel
si res moriatur vel casu
pereat vel si violenter
sibi auferatur vel si fur-
tive subtrahatur vel alio
modo amittat restituere
tenetur quia quum sit fur tene-
re aliena invito domino
contrectando ff de furtis

l. i. et fin. semper est in mo-
ra restituendi ff. de cond. fur.
l. i. et l. si pro fure ff. de condic.
et l. penult. et debet resti-
tuere rem non deterioratam
alias si reddat deteriorem quam
ad ipsum pervenit non libe-
ratur ff. de cond. fur. l. in re fur-
tiva et C. de iure vendi-
cionis et adde quod dixi supra de rap-
tore versic. et de usuris tenetur resti-
tuere. Et idem intelligas de
re inventa unde Augustinus
Si quid invenisti quod non
reddidisti rapuisti quantum
potuisti fecisti quia alienum
negat si posset tolleret
xiiii q. v. Si quid invenisti
Bernardus de restitucione in-
dicis male iudicantis filii
advocati testis et actoris
singulariter est videndum. Iu-
dex profert sententiam iniquam
aut amore vel odio fa-
vore vel timore aut per impru-
denciam vel ignoranciam
Si primo modo contra conscienciam
et iusticiam tulerit sententiam
penam est suspensus tamen
dum quam ordinarius in suo
consistorio Et si celebraverit
erit irregularis ita quod non
nisi solus papa poterit di-
spensare et ad totum interes-
se illi qui ex tali sentencia
lesus est nisi possit in-
ducere illum contra quem sentenciam

tulit ad satisfaccionem ple-
nam faciendam C. de pena
iudicis qui male iudicavit l. ult. ff.
de iudic. Si filiusfamilias et supra
de re iud. cum eterni l. vi. et
post hoc debet sibi imponi pe-
nitencia tamquam de peccato mor-
tali xi q. iii. quicumque et
c. nimium. Si vero per impru-
denciam tenetur leso in quantum
bonum et equum videbitur iudi-
canti ff. de var. et extraor-
dinar. l. ult. et idem dicit tamen
arbitrio C. de pact. Si quis
in conscribendo in fi. et micchi-
lominus tenetur ad restitucionem
rei amisse in foro anime
quando sciret vel scire deberet
se ignorantem in culpa
fuit non querendo consilium
sicut innuitur xxxviii di. c.
ult. et idem est si aut ex propter
sed fuit negligens in stu-
dendo quia est ignorancia
affectata supra de clamid. de-
spo. sed in libris Item
tenetur iudex ad estimacionem
litis ei qui propter eius neg-
ligenciam lesus est quod nullo modo
voluit sententiam ferre xxiii
q. ii. dns et q. v. Admi-
nistratores Sed iudex
deus excusat quem per impru-
denciam assessoris male
iudicavit dummodo in culpa
non fuit ipsum eligendo.

sed assessor tenet ad resti-
tutionem ar. ff. q. quis sp
m. l. ii. Iudex vero de-
mainis iniquis debet
recipe a partibus q habet
pp stipendia assignata
lxxx vi di. no sat et xxiii
q. i. militare nec iudex
debe nisi ut d. s. de rp
s. ite nullus Sed quid
si iudex accepit pecuniam
ut ferret sententiam d. q. re-
stitue tenetur sed d. insi-
mode q aut dedit ut iu-
dicaret iniq. vel ut iu-
dicet corrumpet tamen quo-
tiens mo sentenciam ferat te-
penam restitue indistinc-
te non ei qui dedit cum
turpit dedit sed ei i cuius
iniuria recepit i. q. i.
nibemus et ar. xvii. q.
iiii. Si quis mate et ff
de calump quali s illud
aut ut iudicaret bene et
tunc illi qui dedit tene-
restitue vel pauperibus
erogare xiiii. q. v. no
sane quia tenebatur ex
officio suo iudicare et bene
et gratis turpiter accepit
Idem est si accepit precium
ut no iudicaret vel ut
no male iudicaret i.
de symo. nemo et c. di-
lecti et xi. q. iii. no lic
tamen d. p. cu dedit pe-
cuniam ut iudicaret iniq.
et bene iudicavit poterit
pauperibus erogare xiiii
q. v. no sane d. fi. Advo-
cati tenentur ad restitutionem s. q.
dictum est s. de postulando
advocate v. Sim. Item
de flo teste vel accusatore
flo vel iniuria iurga-
te d. q ad restitutionem tenet
secundum distinctionem precedentem
s. xiiii. q. v. no sane et
q. vi. Si res Item de
restitucione platorum et cle-
ricorum et turpit acquisitorum
vel plati eciam et alii
clia bona eccle habentes
tenentur pauperibus erogare
ea q. remanent accep-
ta sustentacione ydonea
pro se et sua familia cum
quid q habent [illegible] pau-
perum est xvi. q. i. quoniam et
xxiii. q. vii. q autem
et xii. q. ii. gla epi et
si illi qui nulla ecclesiis
suis pauperibus x di-
stribuerint eterni iudicii
vocem q [illegible] in-
finito quanto magis hii
qui auferunt pauperibus
q no reddunt xii. q. ii.
Et si illi Sed i dando
illa sunt q siderranda
que dicta sunt de eo. q[illegible]
s. hospes qui aut dant

amici ut dicio eis fiant
ut d vsus illicitos ex=
pendant utpote dant
ystonibus ioculatorib;
mtrabus vel alijs
psonis tpibus tenet
ad restom om sic dator
l xxxvj di donac et c
se et c no sat (sed de
quo faciet restom sz o
de patrimonio si hcant ar
xij q i c ult et xij q
ij et si illi Si no hcent
patrimoium alia pena
imponat ar xiiij q vj
Si res aliena nisi tm
laborassent d fructo eccle
vel de bonis ppriis com=
lissent ex eccl ab eis vite
rependere tenet xij q
ij quicuq; (sed tn fiet
resto ab ystone vel me=
tre qui no dedit h
recipe pp pcim q mit=
tes iniquid illi qui de=
d no sed suo, successori
vel superiori q h d vtili
tatem eccle expendat
ar xiiij q vj Si quis
malo s de off ord cum
nos et s de cu qui dimi
de restone tpis acquisitor
dic ut j de usu s ult et
j de dec s Seqr dnmo
res esset donat q si reli=
giosus vel religiosa vel
vel coniugata aut filius

vel filia fam dedit turpi
de ca utpote pp fornicaco
tu dominij no hcant
recipientes scient plato
vel marito et prent aut ipis
dantibus de pcto conveat
al no tenent fructus resti=
tue tenet xiiij q vj Si
res ut dcm est j de vs
s restitue (sed pto de resto e
naufragij q naufragis
nichil est restituend an=
fend ymo quidq de nau=
fragio inventu fuerit sive
naufragio sive mari
aut d littore repiat e
restituend ff de iudice
vin nau Si quis ex nau=
fragio vel ex qmitat qd
aliqua qsuetudine p=
recepto vel statuto s de
qsuet c ult q istud
e q precepto dei omnia
queq; vult ut faciant
vob homies et vos eis
facite eis i di c i Sed
epus plati et quilib;
clerici qui hmi qsuetudinis prin
ceps est deponend est
j de accus cu dilecti
dn o fiat h aio deci
nendi al no et eo alia
pena punit ut d j de
vs s ult no tu hom
hec pene hcent quando
naves sunt pyratice

sine fidei bane adinse-
Item pedagiis antiquis
iusta de causa a princi-
pibus vel regibus statutis
pro defensione vie vel
maris licite potest exigi
ab omnibus clericis exceptis
ut dictum est i. de censi-
bus exactio dummodo fiat id
pro quo fuerunt statuta al-
ias tenentur solvere i.
de iiii iiii penitencia
et lxxi di. § his omnibus
vel patris esset recipiens
illud facere necessitate in-
minente pro nomine vero
necessitatis exigi potest nisi a prin-
cipe ut dictum est fuerunt
institutum i. de censi. Item mo-
nachi et ff. de capitulo et vec-
tigalia et vectigalia et qui
contrarium fecerit ad restitutionem
tenetur sive sit recipiens
sive ille qui solvere in-
sit quia ille sine causa committit
crimen Item secundo de ex-
actione questarum et talliarum
et dampnorum in bello in-
iusto vel dicit dominus a
subditis petere non causa que-
runt ipsas vel antecessores
eorum plene et bona fide
sine dolo et coactione con-
venerunt quibus in tradicione
rerum suarum potest petere legitime
quia xii q. ii de quodam c. viii
et xviii q. ii clericus
et pacta custodiri debet
de pact. c. i. Item si sub-
ditus debitis aliquid sub-
traxit absque domini volun-
tate sicut fur tenetur ad
restitutionem et similiter dominus
exacta a se vel a suis di-
recte vel indirecte tene-
tur subditis restituere non aliqua
sponte oblata sine fraude
et coactione recipiat
ar. xviii di. de eulogiis
i. q. i. placuit et c. quia
pro vel non iusta causa
dummodo ad exactionem faciendam
induxit tempore pro defen-
sione patrie vel sue tui-
cionis castri vel ville quia
ad hoc tenetur omnis non
solum res suas tradere
sed et corporalem laborem
et vigilare ut sic corpora
et res suas salvent
xxiii q. iii fortitudo
et i. de im. im. et penultima
Item si dominus vult ire in
exercitum indictum ab ecclesia
vel principe contra here-
ticos vel paganos nec
de suo absque gravi dap-
no posset facere expen-
sas necessarias potest a sub-
ditis petere auxilium mo-
deratum Item si in guerram
vel bello iusto corpore
sua sit captus ab hostibus
nec potest solvere peticionem

p sua liberacione absque
gravi dampno Item si vel-
let ut ad principe pobti-
nendo privilegio protectionis
specialis ipse et p subditis
vel in casu consimili dno
moderate et sine violencia
exigat ar x q iii unico
cum medium et i decrensi
no aplis et presbiteris
z dc deplat et subditis
corp ut ibi d § 1 2 et
duobus sequentibus et f. §
no aut et § ult Principes
pes vel milites ad inui-
te querunt hentes sine
bello et illud tm extren-
tes qr nocentis nec in-
tentoz corrupta hentes
restitue tenent. Quod
rapiunt ab hostibus ymo
sum est i di i ius gencium
et xxiii q vii Si dentibus
Sed ad iustum bellum quicq
requirunt coz psona res
causa animus et auctoritas
Persona ut sit secularis
cui licitum e fundere sagnem
et no ecclesiastici cui est
prohibitum xxiii q viii cleri
ci et c his aquibus n
v necitate v evitabili ut
dem e i hoic § Si vero
Res ut f. § fiat bellum
p rebus repetendis vel de-
fensione patrie xxiii q
ii c i et q iii fortitudo
et q viii Si nulla // Causa
ut fiat ex causa necia et
licita et bono animo et no
ex odio sed ut p bellum
pax acquirat xxiii q i
noli Animus ut no fiat
pp odium vel utilitatem
seu cupiditate sed pp ter
minate iusticiam et obe-
dienciam xxiii q i militare
Auctoritas ut fiat aucte
ecclesie vel principis xxiii
q i quid culpat et q ii
c i et q viii hortatu et
si aliquod istorum deficit
bellum d iniustum nisi
pp defensionem sui vel
rerum suaz i c olim de
ut i de sen ex § tenus
qui v continentur Et de
iniusto bello d i de hoic
§ Item si quis dem vero
[illegible] in iusto bello vel eciam
iusto ab innocentibus
vel no pstatibus auxi-
lium vel favore adiusario
extortum fuit e restitues
ad penam no deat tene
nisi actores nec e ulte-
rius p trahenda quia
delictum sit v ex certe
receptum i de his que fi
apl que sunt et i q
iii c i Declaratur quoniam
d i de usur § restitue
usque v si de iis similiter
dictum est b dereli[illegible] v unt

ptom ic̄ Bez̄t̄ de dolo ꝛ co
tumacia ꝛ eius circūstancijs

Vasum est de hys qui
spoliant̄ cꝰt indi
cio malicia spolia
toꝝ· nūc videndū est de
hijs qui fatigant̄ i in
dicijs dolo uel contumaci
na adu̾sarioꝝ· Jdeo videdū
ē quid sit dolus ⁊ quid
cotumacia ⁊ not mod̄
d̄ quis ↄtumacia ⁊ quā
lit sit citandus ꝛ qua pe
na cotumax pu̾atur
et quō sit p̄cedend̄ ad
s̄nam diffinitiuā altā
pte absente p ↄtumā
ciam et q̄ ꝑt ↄtumā
cia altius ꝑt̄ multociēs
alius vexat̄ laboribus
et expensis // Jdeo de ex p̄ces
ultimo est videndū // do
lus ē duplex· s· bonus
et malus // dolus malꝰ
est calliditas siue fal
lacialis machinacō ad
circumueniēd̄ fallend̄ et
decipiend̄ alteꝝ adhybi
ta ff· e· l· i· de § ij et ar
b· de ꝑp· Sedes et c· si et
c· ceteꝝ Vnde si dat cām
ↄtractui uel incidat in
contractū rescindit ↄtrac̄
s̄m distinctōem positam
j· de ex ep̄ et vend̄ § Si
quis i contractu· Sed cus
ē i sp̄ualibus q̄ sicut
dolus det cām ↄtractui i

sp̄ualibus nō tamen
subuenit̄ dolū passo
utpote si quis fuit in
ductꝰ ad intrand̄ religio̾
v· q̄ metꝰ causa c· pnlt·
et xx· q· iij ↄstituit uel ad
mīm cōtrahend̄ j de qu̾
qui exptē et c· veniēs
ǝ· si· et sic i sp̄ualibus
dolus nō p̄pondat expē
ar· v· q̄ me· ca· c· pnlt·
Secus i alijs ff ad l·
aquil· Jtem incida in
p̄n Jtem dolo petit q̄
stati restitue tenetur
ff de do· ex cep· l· dolo·
et j de reg· iur̄ dolo· l·
vi· Et si quis dolo rem
desijt possidē tamquā
possessor codempnabi
ff de rei vend̄ q̄ si de
lo et ff de reg· iur̄· l·
q̄ dolo et l· p̄rem Sed
qui dolū allegat dolū
pbare tenetur nō ex
p̄sumptionibus s; ex
p̄spicuis indicijs C· c· do
lo et ff· de pbac̄ quoc̄
s· qui dolū // Bonus dolꝰ
est qui omnem fraudem
excludit ff· e· l· ij et ff
de c· ij· l· cū pat̄ § cius
Et talis dolus solercia
vocat̄ // Jte bonus dolꝰ
ē quō p aliqua silacōē

hostes a bello impediunt
nec convincunt xxiij
q ij dos et q viij ut pre
ita ut pretor cognitat aut
pretor emittet xxij q ij
vtilem et c quia du tamen
in hoc non patet dolum
sine similacioz adhibens
xxij q ij faciat Con
tumacia est erga iudice
et plam inobediencia et
dicitur contumacia quia aliquis
tribus edictis litteris vel
vno peremptorio pro omnibus
euocatus sui presencia facere
contempnit ff de re iud
contumacia § i Et notandum
modis quibus contumax di
catur in hiis versibus con
tinetur Non veniens non
restituens citius quam rece
dens Vel dictus pignus
quam tenens iniuste quam nolens
obscure quam loquens Isti
sunt iure rebelles Con
tumacia que antecedit
quinque respectum non veniet
ad iudicium j c c ij et
c cum dilectum in fi quinque
respondent non restituent
ff de rei vend qui re
stitue quinque respondent citius
recedent j c pervenit vel
j de excess prel ex litteris
xj q iij certum § de pro ...
constitutis § de iudi c i
quinque respondent non reddent
nec obscure loquentes

quidem est ac si non videt
ff de min act de etate §
qui tacuit et § nichil et
quinque respondent non exhibet
ff de ap l creditores § in
sinis quinque respondent iniuste
nolentes ff in ius voca ma
nifeste Citari debet per
vend si inveniatur iiij
q vij quis quibus et j qui
in al ac p c c i et j c c
nlt et j i xx c nlt Si
vero non inveniatur debet
citari procurator si quem
dimisit quem quibus tenetur
dimittere et maxime pro
qua est citatus al predicte
cont cum tamen contra
contumaces de inuitacionibus
ad domum vel ad ecclesiam
facte j c cum que et c
nlt et j i xx c nlt
et anni et sunt requirendi
ff ex quibus cau ma l go
et xxij q iij § pt v
is quite Sed pone quod
iudex dixit cursori quod
citaret reum et dum cur
sator iret ad domum rei
obuiauit ei et nichil
dixit ei Sed iuit ad domum
rei et dixit eis quod erant
in domo dicatis domino
vestro quod compareat co
ram officiali crastino
tali inquid valet cit
atio hostis dicitur quod j c

cam. q. Sed quid si iudex
aliquem de sua p[ro]uincia
citet in alia iurisdictione
in qua nichil tenet citato. host[iensis]
distinguit aut citat ext[ra]
iudiciale ordine aut i[n]
iudiciali. Si extra iudicium
pt. j. de cle. no resid. int[er]
quatuor. Si in iudiciali
ordine no[n] pt. q[uia] iudicia
extra territorium impune
no[n] paret. ff. de iurisd[ictione]
o[mnium] iud[icum] ex territorium
et C. de q[ue]stit[oribus] ut dicatur
nisi. l. vj. Et adde q[uo]d
d[icitur] j. de cle. no[n] resi. c. Sed
qualiter sit sapientibus.
Pena dolosi est ut de
dolo condempnato sit in-
famis ff. de his qui no-
tantur l. j. et C. de expensis
ad iudicio condempnetur
j. c. c. ij. et C. de rep. retenz
misi et c. ult. et j. de appell.
ut debitus. Pena contumac[is]
est ut si fuerit absens
ante lit[em] cont[estatam] in ca[usa] criminali
debet excommunicari uel sus-
pendi iij. q. vj. quos quibus
et v. q. ij. p[er]uenit et j. c.
veritat[is] et bona annotat[ur]
et expectat[ur] p[er] annum et
p[ost] q[uam] ca[usa] deuolu[u]ntur ad fiscum
no[n] sup[er] bonis audiatur
sed sup[er] crimine C. de requi-
rendis l. ij. Sed post lit[em]
cont[estatam] procedendum e[st] ac si esset
p[re]sens iij. q. ix. decernimus

et xj. q. iij. rursus et
c. cum teneris. Si v[er]o agat[ur]
actione ciuili distinguitur
aut reali aut p[er]sonali.
Si reali actione ciuili
~~distinguitur~~ et fuerit
absens p[ro]p[ter] contumaciam
distinguitur aut lis e[st]
contestata aut q[uasi] cont[estata]
aut nullomodo cont[estata]. Si
lis e[st] cont[estata] ut j. c. p[er]ue[ni]t
aut liquet de causa
uel pt liquere q[uia] recepti
sunt testes et instrumenta
producta et confessiones facte
uel p[os]sunt recipi testes
tunc procedat[ur] ad diffini-
tiuam sententiam s[ecundu]m merita cau[se]
absoluendo uel condep-
nando C. de iudic. properand[um]
C. sine reus et iij. q. xj.
decernimus aut no[n] liquet
nec pt liquere q[uia] actor
nullos testes induxit
uel instrumentum per que pos-
sit probare de iure suo
tunc adiudicanda est
possessio actori salua quest[ione]
p[ro]prietat[is] absenti j. c. p[er]u[enit]
et C. quo et qui[bu]s co[n]sen-
tiendum et erit statim pos-
sessor verus. Si uero
lis e[st] quasi cont[estata] saltem
quantum ad prescriptionem
interrumpendam puta
cum aliquis conuenitur

qui possident nomine alieno
domino in iudicio nominato
et facta ei denunciatione et
eo legittime citato si non ve-
nerit tunc adiudicatur pos-
sessio actori salva questione
proprietatis absenti ut ut supra
non quod. cum sit. Sed quid si sup
[illegible] et C. ubi in rem a-
ctio l. ii. et sic idem est quod
[illegible] est non quod et non liquet
de causa sicut quod est quasi
contestata Sed pone quod
aliquis possideat fundum
colocato vel conducto seu
deposito et quidam contra
istum possessorem incepit
agere qui fuit absens per
contumaciam numquid preiu-
dicat domino Hostiensis dicit quod non
C. si per vim vel alio mo-
do l. ult. Item pone quod iste
possessor se defendit et
est convictus numquid pre-
iudicat domino distinguere
aut scivit dominus et tunc
preiudicat aut ignoravit
et tunc non nocet ff. de re
iud. quamvis et ff. de re
iud. Saepe Sed quid si po-
ssessor comparuit et nominat
dominum et petit dilationem
ad denunciandum domino et
data fuit usque ad certum ter(minum)
Sed in termino dominus non com-
paret possessor vero dicit se
subire litem numquid potest

Hostiensis dicit quod non arg. ff. de rei
vend. l. ult. et quia videtur
sibi ipsi contrarius cum nominat
dominum et postea dicit se dominum
ergo non est audiendus .j. de
app. [illegible] Sed
si velit defendere non tamquam
possessor sed tamquam
defensor bene potest inst. et
de satisdat. § Si vero Item
quid si ad conveniet posse-
ssorem et dominus comparet
et dicit quod non tenetur unde
coram iudice seculari qua
est clericus numquid tenetur
unde Hostiensis distinguit aut
possessor habet ius in re et
tunc tenetur unde aut
non et tunc non tenetur
et h. de fo. comp. Si diligen-
ti et C. Signasti Sed si
quis misit aliquem spo-
liari vel expelli de fundo
et spoliator conventus
vult nominare dominum in de-
licto numquid potest dicitur quod sic
xiiij q. ij. Dominicus similiter
dicit quod non arg. C. ubi de crimine
agi oportet aut quia in provin-
cia Sed numquid in contra-
ctibus poterit peccator
dominum nominare Hostiensis di-
stinguit aut extra iudicium
et tunc potest aut in iudicio
et tunc non potest quia dominus
debuit instructum mittere

peremptoriam b de exc.
constitutis ¶ Si vero lis nul-
lomodo est contestata reo ab-
sente contumace tunc mi-
ttendus est actor in posse-
ssione rei petite causa
custodie b ut lite non con-
testata quam super malis et
l. si pro. c. ulti. et tunc
reus infra annum poterit
recuperare possessione
restitutis expensis et pre-
stita cautione iudicio sisti
sed anno elapso non audie-
tur nisi super proprietate ut d. super
in aliis et c. de psp xxx
anus ¶ Si quis contumacis
super prelt. hec sunt vera ac-
tore presente et reo absente
¶ Si vero absens fuerit
actor contumacis reo presente
et petente ut in causa
procedatur tunc sive lis fuit
contestata sive non recipi-
untur testes lite non contestata
¶ Si reus peciit et ad se-
ntenciam procedam l. c. cum
que et c. de iudic. proximus
super. b et siquis et c. quo-
niam et qui autem quam sit ¶ In
personali vero actione reo
absente mittitur actor in
possessionem bonorum ipsius
rei pro modo debiti decla-
rati si possit mitti ¶ Si
vero talis est causa quod non
possit mitti in possessionem
debet reus excommunicari
b ut lis non contestata tunc et

c. quam super ulti. et sive sit per-
sonalis sive realis prestat
illam penam potest imponere
quam magis timetur ad alteram
nichilominus processurus potest
in c. quam infra ¶ Sed numquid
contumax potest appellare vi-
detur quod non l. c. prout singulariter disti-
nguitur aut est contumax ap-
ertissime aut vero aut ficte
te. ¶ Si verissime non potest ap-
pellare ff. de v. ob. contuma-
ns super. ¶ Si ita et ff. ex quibus
ca. in p. c. fulcimus ¶ Si vero
distinguitur aut venit
iudice sedente pro tribunali
et tunc potest ¶ Si iudex non
sedebat non potest ff. de minor.
rest. omnes. ¶ Si ficte potest
c. que ffm ap rest non
p. 9 l. i. et ii. tunc si ab-
sens interlocutoria vel agnatione
quam b proponit illam re-
cedit audire appellans
citari ad alia que a iudi-
ce posita sunt succeden-
nec ad sententiam audiendam
non potest nisi sponte appel-
latum remittet nec per
eius absentiam processus
debeat minus valens
reputari l. c. cum qui l. vi.
¶ Si vero actor absens fuerit
qui citari faciat reum pro con-
tumacia debet in expensas
per hoc legitime factas condep-
nari nec ad citationem alia
admitti nisi fuerit q

in tmo comparat caneat sufficiet i c actor l xviii tamen si iudex impeditus fuisset ita q si vtraq; ps pns fuiss; no fuisset pcessum in causa sine actor sine reus pns fuit h h' glo tenet ad expesas Vltimo de expense e videndum et p° qui pcti pnt Sc° que expense sunt petende Tertio quo mo petant Quarto qualit pbant et quid sit iudic officium in acto codepnacoe Circa p^m distinguit host' p et hug aut petuntur expense ppt 9tumaciam ptis alterius aut ppt negocium extardatum aut ppt victoriam Si ppt 9tumaciam pt altius expresse indistincte prestant qualemcumq; causa litigandi habuit ille cu pstat i c tu dilecti et i de sequestr ad hoc ut lit qm h iualijs de iudic ecctumc et i c actor l vi et tales expense statim sunt pstande ang' audiat ut in h inalijs et l 9tumac et c actor // Si aute ppt petunt ppt negotium retardatum tunc distinguit h' aut retardat pcessus ppt obiectum exceptionis pemptorie aut dilatorie Si ppt obiectum pemptorie subdistinguit vtrum causa sit similis an

spualis Si deficiat i pbatone exceptionis pemptorie debet codepnari in expens i c fine et expone pstum l maxime pstea q vtq; est eadem ro go et id ius h de transact int cor et ff ad l aquil l illud nec valet racio h' quia hodie i spualib; imat de calupnia sicut i ciuilibus h de iur cal Si de calupnia insi l vi Si ppt obiectum exceptionis dilatorie i retardet pcesso d' h' quod no dt condempnari in expens arg i c fine agris ff v doctores dicunt 9trarium et est expssum i de excep pia l vi et de rest spol frequens c l que va intellige nisi euidenter pbabil aliqua excusat a mo calupnie h de dct statuimus insi l vi et uiant de iudic h or Item isto loco hnt vi opponit exceptio et cand ad ea pbandam dilato requirit na si q statim suas pbacones offerat licet succubat no debet codempnari in expens cu ppt h^c no fuit negocium retardatum i c finem agris sensu et h^c vm est vbi oppoi exceptio de facto Sed in quid esset idem si exceptio

in- ponet utpote tu no
potes esse pallator C de
proc- sta de in vel advo-
catus videtur q no l c fi-
nem et ff quibus vel in
dig q legatum § 1 doctores
dicunt idem quia ius no
debent ignorare ita videtur
in maiori dolo vel mali-
cia ponens exceptione
in- flam quia facti ff de
ine et ffcti igni regula et
l error et C de iudic- decimus
et ar l c c n Sed insup
psone quibus licitu est
ius positum ignorare debent
condempnari utpote mlu-
nior miles et agricultor
ff de p[ro]bat tu de indebito
§ Sentencia et ff de iur-
et fcti igno regula § 1
et n videtur q no q[uia] in
error iur- nolenti dap[n]um
vitare no nocet ff et ff
ig l ignorancia et l
error- iuris hec est vera
ex- iudicum Sed i iudico
secus ideo debent c[on]depnari
i expens f[or]m glos- et hu-
g c[on]- ignorancia vini no
debet alti dampno esse
ff de reg iur- no debet
et ff de confess no fatetur
in textu et in glosa et
hec locu habent si ponens
exceptionem succumbat
Sed quid erit exceptio illius
q que ponit Si p[ro]bata
fuit exceptio q[uod] [illegible] disti-
guit aut est exceptio [illegible]

et tunc indistincte est
condempnandus aut facti et
hec duplex et aut ppe et
tunc idem aut alienum et
concisat tu in facto ppo no
sit tollerabit error Sz
alieno sit ff ad vell
l quagna Si pp victo-
riam b distinguitur utro
q[ua]m probabilem cam li-
tigandi aut no et utr[um]
[in]iuriatu sit de causa calu-
mnia vel no ubi lz proba-
bilem cam vel si iniuriatu
sit de calumpnia no debet
condempnari al debet q dep-
nari Sed doctores dicunt
p regulam q victus vic-
tori debet condepnari Et
doctores dicunt in expens
l depe n calumpnia et
§ de ma et obe c ult
et in aut de iudic § opz
coll vi et C de epi et cle
aut generalit fallit in
duobus casibus primus
ubi aliquis succedit ali-
vi q Aliquis debebat
ni et decessit Si successi-
si ei aga qt te et succum-
bas non teneris ad expe-
sas ff de reg iur- qui i
alterius et vi l de reg
iur- tu quis l vi Se-
cundus qn actor e absol
p contumaciam et sua ka-
ta est p ipso C de iudic
expermit § Si ita exgest

Et sed petant expense
pr victoriam in causa appel-
lacionis habitam refert
utrum subcumbat appellatus
an appellans Si appellatus
no condempnatur in expens
et in insta cum bz litiga-
di obtentu sine pse latz
Sed si appellans subcumbat
condempnatur in expens j
de ap. reprehensibil et c.
Sepe et c. nicolao et c.
ut debitus et j de rescri si-
gnificaverunt fallit tamen
si in causa appellacionis
pr replicacionem facti oppo-
sitam ab ipso appellato
et probatam feratur sna
pro ipso appellato et constat
primam snam in insta
et appellante habuisse caz
probabilem appellandi ar.
j. de fide instr. cum Johes
Secundo videndum est que
expense sunt petende
Dic quod expense necie
et moderate ita ipam
litem facte sunt petende
j. t. px. Cum venissent
insi. et j de sequestra-
cioe. p9 c. insi. Ita quod
nec nimis onerose pe-
tantur nec nimis delicate
solvantur ar. ff. de pigno-
act. Si sumptus insi. petende
sunt quo expense facte
eundo ad iudicium et re-
deundo in expensionibus
litterarum advocatorum et ex-
hibicione testium et simi-
lia que in iudicio fiunt Sed
pone quod hm dede advo-
catos et cursoribus dedi xx
unquam in omnibus istis
debebit condempnari hostis
dicit quod no ff. de mar. et
exord. reg. l. i. § in ho-
norariis et nota non
fuit nec expediens ut
in tali ca tot hre advo-
catos nec in alyis tanta
pecuniam expendere Ideo
iudex snam restringit
secundum quantitatem peticionis
vel cause qualitatem
C. de fruc. et lit. ex l. no
ignorant in si Sed pone
quod aliquis sit condempnatus
in expens unquid debent
detrahi illa quas alter ex-
pendisset in domo dista
quoque ant victor e tul
persona que pro opa ppria
expensas quererit consue-
verat et tunc no est
aliqua deductio facienda
ant c. t. p. que ppriis
redditibus et no ex ope-
ribus consuevit tunc

est de mutuo fracta ar. ff.
ad l. aquil. l. tem si lucrares
v in armatura inquid ve-
niunt i condempnacione
host. dicit quod sic p. l. predicta
vers. si hereditas § i et C.
de iudic. verimus. Item pone
quod fuit spoliatus a latro-
nibus in via inquid
alter deberet in hoc condep-
nari dic quod sic C. de iudic.
verimus et ff. pro socio cum
duobus § quidam vers.
ibi est speciale ideo dicit quod
non ff. ma. int. § non cuia
Item quid si nichil ex-
pendit quia amici eius in-
vitaverunt eum et notarius
nichil accepit nec advo-
catus inquid alter deberet
condempnari in expensis
vi quod non quia nichil ex-
pendit C. de iudi. verimus
host. dicit quod contrarium
que tenet ad antidota
ff. de pet. her. vers. et si
lege § consulunt Item
actor per suam contumaciam
condempnatus est in expensis
j. c. actor l. in postea
obtinuit in principali
causa et int. totas expen-
sas vel illas que pretare
quas per suam contumaciam
solvit inquid est audi-
endus dic quod non quia in
illas ex suo delicto cum

sent non debent ei restitui
ff. de min. § sine hedi-
taria et dampnum quod quis
culpa sua sentit sentire
non videtur ff. de reg. iur.
l. quod quis et j. de reg. iur.
dampnum l. vi. Secundo
videndum est quo iure ex-
pense peti possunt dicit v.
quod expense facte an. lit.
cont. petuntur iure actio-
nis et peti debent noiati
in libello et facte post lit.
cont. iudicis officio petunt
petuntur ff. de edil. ed.
ediles § Item sciendum et
l. Item si fi. m. § i vers.
leges iste non loquuntur
de expensis factis in lite
nec ante litem sed in rebus
ut in restitutione dominus
ideo ~~ex pacto~~ doctores
distinguunt aut petuntur
ex pacto aut sine pacto
si ex pacto tunc iure
actionis petuntur ut quia
tu debebas m. x. que
promisisti michi reddere
tercia die et si non redderes
promisisti omnia dampna
restituere ista veniunt
iure actionis alias vero
officio iudicis veniunt
omnes expense facte
sine an. lit. cont. sine post

l. de appel. signauit. ff.
de minor. o. in d. l. i. et ff. de
minor. act. l. i. v. si. v. textu
et in glo. Item nato quod
petentur expense et que sit
iudicis officium v. circa con-
dempnacione dicit primo
et hostiensis quod expense probat
sacio petente. C. de iudic.
senig et s. quod inetus causa
bant. Item iudicis vos officium
erit circa taxet secundum qualita-
tatem negocii aliqua vic-
tore iuret s. de p. cum con-
stituit et s. t. quod vii. frequentes
l. vi. et dereccp pia c. l.
pt. tu victum in diffinitiua
sententia et an taxacione sine
cta quantitate condempnare
in expensis vel victori re-
funai quod expensarum quod
id est C. de fruc. et lit.
ex. l. ~~tm~~ terminato quod
si facere promisit non erit
amplius victori contra
ad eas quod victum vel vice
l. nisi fallit in duobus
casibus. Primo si cadit dic-
iudex in hoc sententiam suam
suppleuit vel emendauit
ff. de re iud. paulus. Secundo
si victus appellauit tunc
eum pt in causa appellacionis
petere victor victum de ex-
pensis condempnari. C. quando
ap. non re. l. ult. et si in-
dex sine ca permittat con-

dempnacionem expensarum
ca victori de ipso soluere
compellit. C. de iudic. pre-
rand. quod sm aut. Sed iste
hoc relinquit arbitrio in-
dic. Unde pt. quod dempnare
vel obmittere secundum quod sibi
videbit expedire in sus-
pecta negocii veritate in-
aut. de iud. quod optz et c.

De eo qui mittitur in possessionem causa rei seruande

Rubrica in titulo

Oppcedenti dictum est
de contumacia propter quam
actor mitti in possessionem
cam rei seruande. Unde vi-
dendum est quid in-de conse-
quatur commissione missus
in possessionem et qua
pena puniatur non admittens
missum in possessionem
et que sit dicta in t. p.
et secundum decretum. Item
dic. si missus in posses-
sionem dictum est s. t.
pr. quod pena vsque ad quod
nlno. Sed in personalibus
inpote sup dignitate
vel personatu vel benefi-
cio ecclesiastico locum non
habet missio in possessionem
ne persona ad ea ingressum
pateat viciosus. Sed
licet in hoc casu contumax

absencia domini reple
te pnaa et lit no gl
diligent' cxaiato nego
cium fine debito timare
j e cu gm l vj. Cuissy
in possessionem in re
ali actione s in legistis
est statim verus possessor
e deps xxx an. Si
quis emptoris s pnlt
sed qmutabilit quia
vens venies infra an'
recupat m b ut lite
no gl qm s in alijs s
s ean an amn no est
verus possessor sed custos
tm j e pnlt et ult et
b de of ord' pastoral
insi. In psonali vo actoe
s omis infra ann cu
stos est, et no possessor
ff de acq pos j possid
ri s ult et l. Si quis
ame quia reus veniat
infra ann et offerat
cautom standi iuri et
petat possione b' resti
tui et paratus sit expe
sas restitue nec pen
no stetit quominus inf
ann possione accepit
et debit cantom possio
recupabit j e r y et
in nec sufficiat offerre
nisi statim sequatur dno

alt velit recipe al suffic
offerre j e r i nec sibi
b noceet quia manis
est acto ff de dolo nam
is et b de resti spol olim
si hr ptestatione ac j de
ap e ult et est pstada
cauco pti j e r i. Si in
dex hr no pt et indica
pt prau et pte absete
j e r y et in b de of ord'
pastoral insi et si ueni
pt invenie prau pt
coram publice et hone
st psonis que recipiat
cautionem nomie adv
sarij ut in c pastoral
Iudex vero no multu
debet festinare ad dissione
dam lr'm q' missione al
fiet restitucio q' ea si re
ursus pbauit instam
cam ff de damp infec
Si finita s si forte ca
sma est renoat' in sta
decausa j de re ind' cu
berit et debet simiatim
negocium psantur aut q'
mittat in possessionem
b ut lit no gl qm s
pnlt et e de bono an
ant in p' ant et qm
inrat et si pr rey pote
nec dln actor infra

ciam rem custodiendam
sibi no possit vel aqui
sitam amittit actor ha
bebit quidem remedia cont
rem s. in mandato iudicis
actorem no admittentem
qm que in his casibus
continet / Primo verus et
possessor si pthibet
expensas recedet et in
sit arma repellent vti
litatis opem recedet feret
at anathema / pm reme
dium est de h. no obstate
qd no possidet efficitur
verus possessor. Primo cla
pso. s. de dolo contingit
et ff de bo auc iud pos
q ius / Secundo de pmit
in expensis. s. ut lit no
ot cim. s. in aliis et j.
de sequestr. p. c. i. / Secund
de manum militari pt
cia ff ne vis fi. ei qui
in p. Si quis missus et
ff de rei ven. qui restitue
/ Tercio de pt q neme
adversarium q nati sua in
tere. p. om no sumpsisse ff
vti p. Si duo s. ult. et
ff ne vis fi. ei. qui i p.
mit. l. i. mpri / Quartum
de pt exigentiam. s. ut lit
no qt. tue et c. cum in si
/ Sed usque ad quod tempus an

dict reus sup possessione
recuperanda distingue aut
agitur actione psonali
aut reali / Si psonali si
ne debitor veniat infra
anm sive p. semp audit
quousque pscripta sit volens
recuperare rem suam resti
tutis expensis et pstita cau
tione iudicio sisti sive de
bitum confitatur sive ne
get ii pignora distracta
sint vel in solutum data
auctoritate iudicis vel s. in
gnerali leg. distracta. C.
de distrac pig. / Si pmus et
s. ut lite no gtes. cum
s. ult / Si vero actione re
ali agat. infra anm ve
niens audit si velit pre
stare cautionem sisti iudicio
p. anm aut no audit
nisi sup pprietate. s. ut
lit no qt s. in aliis et
s. se / Sed missio in posse
ssione causa rei serva
ndi no debet nisi pnus
intueniat de calumnia
nriarum ac. s. ut lit
no qt cum / Decretum est
iudiciale sttm iur equi
tate submixtum cum delibe
ratione et cause cognitione
interpositum s. bing. et differt
pm decretum a s. quia
pmum decretum i actione

reali infra annum tamen fa-
ctorem custodem Sed
post annum verum possessorem
salva questione proprietatis. l.
e. c. i. nec habet locum secundum de-
cretum in realibus actionibus
nec est necesse sed solus
transgressus anni facit
aliquem verum possessorem
ut de of. ord. c. pastoralis
nisi. ¶ In personalibus enim
primum decretum facit custode-
m sine infra annum sive
post. l. e. c. ult et ut no-
bis no. gl. quam inf. et io.
e. nam impetrare secundum
decretum et alias non intel-
ligitur possidere et sic non pre-
scribet. Similiter modo et in
causa novali et in causa
dampni infecti secundum decre-
tum constituit aliquem dominum
si reus erat dominus. Sed si
non erat dominus constituit eum
verum possessorem et dat ei
causam prescribendi sive usu-
capiendi ff. de dap. infec.
l. finita § ult. ff. de acq.
pos. possidere. infra et ff.
de nov. et gravabit Sed in
aliis personalibus secundum
decretum facit verum posses-
sorem ut ut habet no. gl.
quam inf. Item missus in
~~possessore~~ possessione

ex primo decreto non utitur
fructibus ymo fructuare
debet ut restituat eos cum
ipsa re si infra annum re-
cuperet possessionem. l. de
sacmestr. c. ij. Sed si non
recuperet rem infra annum
in actione reali habebit
omnes fructus usque ad-
huc ~~et~~ gl. et postea super
proprietate agere poterit quam
possessionem amisit. ¶
Item missus ex primo
decreto non utitur fructibus
secundum in petitione hereditatis
vel minima contumacia co-
gnoscit fructus ff. ex quibus
c. in pos. e. fulcinius in
prin. et § ult. Sed post
secundum decretum utitur
fructibus ff. ut in pos.
legat. qs cui § cum legata
tor. nisi missionem ver-
ex secundo decreto ut resinat
ptore ff. de damp. infec.
dies. cum commissi § i. Scilicet
delicto pendente nichil innovet

Supremis dictum
est de dolo et quia
quis aliquem dolose
possit gl. desinunt pos-
sidere quod facere non debent
ideo subiecit hic ut lite
pendente nichil inno-
vet Unde videndum est

qn lis d. et impendente
et utrz valeant illa que
fiunt lite pendente et
que sit pena alienant
p9 lit oc. lis impendenti
s in legistis d. p9 lit oc
et no qn ff rem in lia
s omem coll. vm. Sed s
cam p solam citacom s
doct dce gratn. Et est
cam lis impendenti p ap
pellacom ff michi inno.
ap pe ptoln. Ite p renu
sacom. i. de ap. in spali
et c. s. reqrim. Ite pro
sultacom. i. de ap. in te
neam. Lite vo pendente
nichil e innouad. i. c.
ptoln. nec pmilegium vl
indulge sup re litigio
sa vertente tacita impe
trata vz nec tenz. i. c.
c. i. et vlt et i. de pmil.
dndn et mant vt v meo
lit no si sacras missioes
s. Si vero coll. vm. Ite
nec ofma dere litigiosa
i. de cof. vlt. c. lit. nec v
alia debet trasferri pm
d. l. q. i. quia res et i. c.
cam h in casibus in qbz
res litigiosa pt alienai
s. nomie dot donacos
ppt. nupcias et trsacto
diuisionis rex hereditaria
facte vl plegati vl fidei
q. e delitig. s. vlt. et hic

loca sunt v spualibus
iudicijs in vniusalibus
vero. cu agit de hereditate
ptor pmittit quez fieri
alienacom s. p nupens
funus et psolucone debi
ti et pribays familie ff.
de peti. he. dinus. Item
si duo agant ad inuice
apud sede ap. vel alibi
sup electione in discordia
celebrata et otingat
aliquie ipor mori vel
suo iuri renunciare aut
al. a psecucone cedendi
ad aliam electionem lite
sup electione supstit dicta
pendente nullatenus pce
dat. et si fiat nulla est
ipo iure. i. e. dispendijs
l. vi. Idem si lis sit cont qs
sup dignitatibus prochi
alibus vel alijs bnficijs
ecclesiastic que possident li
tigit lite pendente ce
dant vl forte decedant
donec otra supstites lis
finita fuit nullatenus
conferant nec ad ea
eligat aliquis vel pre
sentet. et si secus actu
fuit irritu est ipo iure
tamen si ad defensione
lit aliqui quor int sit
pacient se admitti illi
in eo statu in q. ipam

invenerint admittant . ff.
c. si lite cont quos l. vi
pena litigiosi est ut si
emptor sciens pcium
amittit et applicat fisco
et rem litigiosam resti-
tuit. Sed ignorans pcium
recuperat a venditore et
tertia pte pcij quia ei
non manifestavit rem
litigiosam fuisse et eodem
modo punitur donator et
donatarius sciens vel
ignorans C. de litig. l.
ult. Verum litigij dicat
tunc quis rem litigiosam
in iudicium deducta de cuius
dominio manet quo inter
actorem et reum transfert
in alium lite pendente sive
sint res sive actiones C.
de litig. l. ult. et adde quod
d. b. de al. mut. iud. ptom

Sequitur de sequestratione lite

Dictum est supra pendente
quod lite pendente
non debet in alium trans-
ferri possessio Sed quia
tamen per iudicem pt seque-
strari lite pendente ideo
hic subiciatur de sequestratione
possessionum et fructuum Unde
videndum est quid sit seque-
stratio et sequester et quot
sint modi sequestrandi
et an sit licita et quibus
casibus fieri possit Seque-
stratio est rei de qua agitur
auctoritate iudicis apud
aliquem depositio Unde et
sequester dicitur depositarius
rei in iudicium deducte
Sed huiusmodi sequestrationis
depositio fieri non pt nisi
a pluribus licet ab unius
et plures deponere possit
ff. de v. sig. l. sequester
et ff. depositi licet et l. ipe
Sequestratio fit duobus
modis una fit aliquando tamen
possessionis obmittende
et tunc neuter litigantium
possidet sed sequester
aliquando res sequestrat
tantum custodie et tunc pos-
sessio remanet penes
possidentem ff. depositi licet
§ in i et ff. de acqr. poss
interesse et ar. i. c. i. In-
generali prohibita est
sequestratio C. de prohibi
sequestr. l. una et possessor
lite pendente non debet
removeri de sua possessione
nec ab eo sequestrari
i. c. r. i. et C. c. l. una.
et xvi. q. iii. volumus
In xiii casibus tamen fit
sequestratio Primus ex
voluntate partium ut si
lite finita res victori
detur ff. de acqr. p. l. inter-
esse et nisi hoc faciat sequestr.

poterit creditor age in eo
ff de pos l. asia § in seq-
stratio Secundus cum possi-
dens dilapidat sive dis-
sipat fructus quos debet
servare. i. c. dilectus et c. ult.
Tercius cum appellat ab
executore licet appellans
non sit suspectus quod dissipet
nichilominus fit sequestracio
Sed cum appellat a sen-
tencia non fit sequestracio nisi
appellans de proximo letur
et tunc fit sequestracio
rerum mobil. et fructus
et possessionis c. quoniam
ap. non rec. ab executore
et i. c. c. ult. Quartus
cum persona aliqua res
mobiles petit est sus-
pecta de dilapidacione
ff. ~~sunt~~ qui satisdac. co. Si fi-
deiussor § ult. et si ti-
meatur de dilapidacione
ff de appel. l. Iniustos insi-
Quintus si quis proclamat
in libertate sequestratur
res eius c. de ass. toll. l.
i. c. i. l. ult. et inst. de
hiis qui sunt sui vel al.
iur. § ult. Sextus si co-
lonus velit possessiones
conductus deserere c. de ag. et
cen. l. ult. l. xi. Septimus
si maritus vergat ad inopiam
sequestratur dos ff. so-
luto ma. Si cum dotem § Sin

autem et c. de iure do. In
contractibus et in autem
de equal dot. § Illud quod
Septimus si timetur de semi-
na ui nec ut uxor tamen
tunc sequestratur uxor. ff
de rest. spol. litteras et c. ex
transmissa Nonus si uxor
timeat corrumpi. i. depo-
ni loco Decimus si timea-
tur de commoditate vendendi
ff de dolo l. Si olei // Unde-
cimus si aliquid e ablatum
illi qui e de familia iudicis
ff de off. pro. Senatus con-
sulto Duodecimus propter
contumaciam absentis
et sicut inimicus agatur
cum contumace ff de eo, et
que cl. lis Decimustercius
cum timetur ne possessor
cum ipsa refugiat ff de
off. pretor. senatus § ult.
et c. de ag. et cen. l. litib.
Decimusquartus favore
religionis ff de eo et quoniam
c. ii et cum sequitur Sequitur
nunc de confessis rc

Quia in iudicio iste pro-
ne
cedere debent iudex actor
reus et testes. i. de-
ben. sig. forum § In omni
iudicio postquam visum e de
iudice actore et reo be-
ne dicendum est ad testes per quos
veritas declaratur Sed quia
melius probatur per confessionem

vei quia p testes ideo hic
pmittit de gfess et quia
quandoque ad plenum no ligneret
de causa ideo ml'ns sunt
expositiones Unde subse-
quenter ponit de pnibus
quibus p9 gfessione veri
videt Titulus iste de
cofessis locum hz p9 lit
gt sed eciam de interroga
toriis accionibus locum habz
et ad lit gt et p9 qa
iudex pl quinque certus
mouz ipm interrogare
ptes ff de interrog act
ubicunque et xxx q v in-
dicantem Ecia postquam
e in ca q tensio Secundo ad h'
nt gfo pmdicet distin-
guere s pc et sing aut
sit gfco i iudicio aut ex
iudicium Si in iudicio re-
quirentur illa que in
hiis versibus cotinet Ma-
ior sponte sciens cont-
se v'z sit et hosti Certu
ne na fauor lis iustz
repugnet Reqnit ergo
pmo q gfitens sit ma-
ior xxv annis ex maior
poste restitum q gfessioz
ff de mini no omnia et
ff de gfess certu s in
pupillo Item q spote
gfiteat et no coactus
xv q vi c i et xxxv q
vi lothairius et ff de qo
l i s diuus Item ex cta
scia cofiteat q si errat
in cofitendo et pt pbare
se errare no nocet e de
im et scu igni l error
et ff e no fatet ymmo
negoto non d'imito i
nisi ad sinaz du tamen
sit error facti pt reno-
tui i c c ult et l pbat
error et i de scen ex bac
Sed error iuris no exam-
sat C de iuri et s igni
l y et l eu quis et ideo
est de cofessione pon-
peam inura m gfessio
pcurator in iudicio facta
dno nocet s deposuit
ad h' et i de re iud sub-
orta Item requirit q
q se gfiteat i c c y de
confessio p se no p de est
xviii q iii c i et ff de
inter act de etate i ex
pone q iudex interro-
get illu qui detinet
in vinculis fecisti tale
delictum in quod tenebit
unde et sing q non
sit sup hoc diffamatus
de pe di i tibi dico pctus
et iii q v Si p remanerit
et i de accu qualiter et
qn nec aliter de se gfesso
credit sup crime alioz
i c c i et i detesti ve-
niens et xv q iii nemo
et h'c est gnale preter

pregnat in crimine lese ma-
iestatis symonie et heresis
l. c. c. i. et c. veniens et c.
nemini et l. de testi. media
tores l. vi et l. de electionibus
In fideium l. vi. Item publicus
latro vel magulator si cap-
tus fuerit interrogatus de so-
ciis C. de fer. per provinciarum
et ff. de quest. l. i. § pen ult.
Item ubi convictus vera si con-
stat quod quis sit male or-
dinatus constat per quos quod or-
dinatore male ordinavit
et ideo puniendus de etate
et qualiter tamen sit l. xxxii di-
stinctio. Valet tamen contra
confessio de crimine aliorum non
quantum ad convincendum sed quantum
ad presumptionem quod audit con-
fessio unius complicis latronis contra
alium C. de fer. l. provinciarum
et C. de sta. mon. l. i. et
ff. de quest. l. i. § si quis
et si propter hoc sit orta in-
famia debebit se purgare
l. c. c. i. Sed pone quod in-
dex interroget illum quem
detinet fecit etc. vel pa-
trem tale furtum vel homi-
cidium nunquam debet iudex
sic interrogare dicit quod non
Sed in genere quis fecit
tum tale delictum ff. de quest.
l. i. § quod Item vero libe-
rali confessio facta favore
libertatis non nocet ut C.

de lib. cau. interrogata. Item
requiritur quod confiteatur in
iudicio et coram suo iudice
alias non preiudicat C. e. l. a
et § de iudic. ar. si clerici
quamvis tamen confessio extra iudi-
cium facta valet secundum distinc-
tionem positam l. c. § si sup
contractu. Item requiritur quod
adversarius sit presens alias
non nocet ff. de iudic. act.
l. ult. et ff. c. eod. § si quis
Item quod certum confiteatur
quod si is qui confitetur certam
det versione de certa re vel
quantitate non valet con-
fessio vel si ob sui confitentis
illud accipit quod magis ex-
pedit adversario suo ff. e.
l. eod. et ff. de interrog. act.
de etate § nichil interest
Item quod non sit contra
naturam et si confiteor me
interfecisse hominem qui
vivit ff. ad l. aql. in nam con.
§ ult. et hoc si probo illum
vivere vel si confiteor illum
esse filium meum qui est ma-
ioris etatis quam ego vel
si quis confiteatur factum tamen con.
nomine actoris vel alio esse
non potest ut si noxali actione
agatur nomine liberi hominis
qui tamen servus putabatur
et pendente iudicio pronun-
ciatur liber non obstat

confessio ff. de cntr. act. Si
is tm 9 et l. 9fessionibus
Item q no sit contrarius
alr no noceret ff. de pact.
in. gtc. § et si stipulo et
l. de pact. pactores et. l.
de 9di. appo. Si 9dictiones
et xxxij. q. ij. Solet queri
Item q fiat de re litigio-
sa ff. de cntr. act. 9fessio-
nibus et in confessio ille
sunt ptes iudic v cogno-
scendo s; solu v fendo se-
tenda ex illa 9fessione
ff. ad l. aquil. proinde et
l. de trnsact. preterea Si
vero extra iudiciu fiat
9fessio distinguitur aut
9fitetur de crime aut de ppe-
tate alicui9 rei aut sup
possessione aut sup aliquo
contractu Si sup crime qd
9fitetur dixerunt quidam
q noceat ar. a cotro ff. v.
C. c. l. una qr nullus debz
dampnari nisi p via ac-
conis vel denunciaconis
seu inquisicionis 9victus
fuit. l. de actu sup hys
inquisicionis et c. qualiter
et qn tn distinguere qa
aut ex illo crime p confes-
sionem factam oritur scan-
dalu et infamia et sic
cnata est oppio 9fitentis
ideo puniendus no pena

ordinaria sed extra ordinaria
ad arbitriu iudic. l. de ex-
cess. plat. quia sit graue
aut no est orbu scandalu
nec infamia tunc no p-
iudicat. l. de iudic. at si cle-
ci. Si sup pprietate fiat
confessio extra iudiciu vl
in iudicio plata tn adiecta
no preiudicat vn si quis
bona illa que patris fu-
erunt 9fitetur matris fuis-
se no noceret 9fessio ff. de
in. et f. ign. no plei et
c. ro quia nunqua inda
iudicio transfert dniu nisi
iusta causa precedat ut
vendico vel alia ad qua
tradicio sequitur ff. de
acq. re. do. nuqz. Et qa
tradiconibus dnia sequue-
runt C. de pact. tradico-
nis. § ij. Sed solo aio
dniu no admittitur ff. de
acq. poss. Si quis in-
Si aut sup possessione
9fitetur dicendo se no pos-
side statim ea amittit
licet possideat et est
ro qr solo aio amittitur
possessio ff. de acquir. pos.
possideri § in amittenda
et solo aio retinetur
C. de acq. pos. nec ambigitur
Si sup 9tractu quis

contra iudicem distinguit
aut confitetur inter vivos aut
in ultima voluntate. Si
inter vivos distinguit, in-
aut confitetur ad alterum sibi
obligandum et tunc non prodest
ei viii q. v. § ii. et C. de
probac. ex eo aut confitetur tan-
ad obligandum se alteri et tunc
distinguit quia aut confi-
tetur contra iudicium se liber-
dere nulle tali nulla ca-
expressa et tunc non preiudi-
cat confessio nisi adversario
ad de illo debito crederet
j. de fide instrum. Si tamen
aut confitetur causam tunc sub-
distinguit aut expressit
causam mutui aut dotis seu
aliam causam utpote depositi
vel depo venditionis etc.
Si causam mutui expressit tal.
confessio non nocet confitenti
infra biennium quia possit
opponere exceptionem non nu-
merate pecunie sed post biennium
nocebit C. de n. nu. pe. in
contractibus impu. Sed si
causam dotis expressit non pre-
iudicat confessio post biennium
nisi tribus mensibus elapsis
C. de dote cau. non nu. l. ult.
et aut ibi portata Si expressit
aliam causam confitendo quia
causam mutui vel dotis puta
depositi venditionis permu-
tationis seu legati et est ob-
ligatus ut in sum. de fide instru.
Si tamen et j. e. c. ult. quod
verum est ut si confessus fuit
in scripto potest probare contrarium per
septimam ut in l. generaliter
et C. de probac. in indebito
§ ult. Secus que est contra
generaliter contra confessionem factam
ex causa mutui vel ex causa
dotis datur exceptio non nume-
rate pecunie seu numerate dotis
usque ad biennium et non contra
confessionem factam ex alia causa
unde statim preiudicat cau-
sa est ut dicunt p. et condoscer-
e in illis duobus s. mu-
tuo et dote fuit cottidie
instrumenta de pecunia seu dote
confessata ante tempus quo
pecunia numeretur vel dos trada-
tur ipsum factum ostendit et
ad ea que frequencius ac-
cidunt iura adaptantur
non ad ea que raro ff. de
leg. l. i. § Si ea et ff. de
leg. nam ad ea. In aliis
raro accidit quod fiant prius
instrumenta quam res deposita
seu locata seu vendita
tradatur et ideo secus. Si
aut confitetur inter vivos
ad liberandum distinguit
aut confitetur ad liberandum
et tunc nichil ei prodest

ut dom e b. c s. Si sup co-
tractu impu aut ad altiu
liberand ase statim pmde-
cat v ttns tasibz ita q
no admittit p9ea pbacio
in ɔim ¶ pmo e qua de
peuutoe sisti ɔfitetur
vectigal esse solutu. E de
no nu pet incotractibus
Secundo qn mlier ɔfessa
e pfecte in ssione pecunia
recepisse. E ad uell antiq
¶ Tercius qn peuutor sisti
ɔfitet pecunia e soluta
pre destructa ¶ E de qua-
drien. pscp. l. y. s nlt
in alijs no pindicat usqz
ad xxx. dies qui hz excep-
tom no mate ptunc q e
vm si cam liberacionis
expssit Sz p9 xxx dies
elapsos a tpe ɔfessionis
facte ad liberad ase p-
indicat. E de no nu pet
incotractibus s pnlt
Et no q in cofessione
facta ext iudicion ad libe-
rand no est nece ut ca
deliberacionis expmatur
q sine ea pindicat ff de
pact pactu ¶ Secu d ɔfes-
sione que fit ad obli-
gand se altri et e vico
qua pmprores debemg
esse ad solued qua ad
codempnad ff de act
et ob. l. auiamus ¶ Si in
vltima volutate quis
ɔfiteat distingwit aut
ɔfitet ad obligand sibi
et tunc talis ɔfessio m. l
operat. E de pbac cx° d
se altri obligando et tn
subdistingwit q aut
capaci utpote filio ille-
gittimo cui nichil legae
potuit Unde dix talis filio
meo debeo x. que ex bois
suis adhuc pueniut ista
ɔfessioz p sunt lex ɔ fraun-
dem ee factam Et ideo
no pindicat suis hedibz
nisi ille alit docet de me-
sio ut ff de pbac q testo-
nio ¶ Si capaci distingtur
aut testator hoc muut
debitu et tunc valet
cofessio et heres tenet
illud solue ff de l. in
cu quis decedens s in
codicillis Aut no muut
et tunc subdistingwit
aut expssit etaz quati-
tatem qua ɔfitet se de-
be tali et tunc valet
ut legatu no ut debitu
cu nichil debeat. E de
fla ca adi l. y. et ff de
ci lucij s quis gs dez
tume si talit debeo ti

d ut pz in instro qd habet
penes se no valet nisi ap
pareat p instrm C de fide
ad l. publ. et fin aut no
expssit etiam quantitatem
et tunc no valet ff de lib
lega l. legatam et ff de le
i. Si sic aut confitetur ad ali
liberand a se stati confessio
liberat sine debitor solvit
sive no qm liberatio intr
a se legata C de fide in adi
l. i et ii. Sermo de posi
tionibz est vidend et po
quid sit positio et unde
traxit originem et in quo
differt ab introgatione
Scdo ad quid positiones sit
invente et qui sunt fructus
Tercio quibz positionibus
tenetur vnde vel no et
que sit volenti vnderie
Positio est dem loco
introgationis positum
na qd olim ponebatur
sub forma introgationis &
hoc deplano proponit ung.
Si vellem convenire te
nomine hereditario sic dicz
dic iudex introget. t
an ipse sit heres p et ex
qua pte sit heres ff de int
act l. i et l. si fideiussor
§ i et ii. hoc sic dr ponit
s tam ee herede p item
ponit eum exasse heredem
ee originem et etiam traxit
hoc vim positio no solum
ex usu homin qui p qua
dam frequentia voluerit
Sed ex lege scripta est
ff de l. in o sine § ex dem
ssa ubi dr impr introga
gaint ptem legata
rii quenit eum ponere
inquint inter coitione r.
Differunt positiones ab
introgationibus non
certe si forma qr introga
gante proponit ut pse
appet Sed introgatio
pt fieri tam a iudice qz
a pte ff de int act. Sed
sine § i et l. de eta §
qui introgatus et ecc
a procno adsversarii tunc te
net adversarius respondere
ff ad l. ml adult. Si
postulavit positiones
vero fieri debent a pte et
pnt fieri ab utraqz nam
hinc inde fiunt .i. de te
sti prim § ptea l. vi
et s de elc. dudum ii o
in medio et debit
qf c vno vero positio
nes fiunt ad revelatoz
pbationis et venis qnqz
onerati pbatione pri
ta tu exceptio ff de ex
cep l. de exceptione
~~probante~~ invente.

fuit positiones ut ptes
releuentur a bone pbandi
et maxime ptestes quia
gne est ad eucam pbacois
veme ff de xxij vendi
qui destinauit faalius
cum fuit qfessiones quia
pduacones testium cu te-
stes littium sine ydoneis
dix inbeniat et cu la-
bore et expens pducut
ar· j de testi cu alym et
de testibus cu sup et in·
q· m· Item in cimali v
bentur iste ut vitus di-
ciat ab ore litigatoris
ar· b· de im· cul· cetim et
· j· de mi· mi· exbibs quia
si ps qfitetur testes re-
quirendi no sunt cu co-
fessus in iure p iudicato
sine qmicto habeat j c·
t· y· et C c· b· j· Debent
aut et pnt fici positioes
an lit qt· b· de lit qt·
c· Uno et b de elc· quoniam
ij· et ex p9 iuramtu de
calupnia ul de vitate
dicenda· j· c· Si post pst-
tu· l· vj· Et licet fiant
qui ante smaz admit-
tit ad instar interrogaco-
nu j· de fide instru cu
solites· Posiones vo no
valent nisi fiat sup re
de qua lis sine qtrouersia
est· ff· de inti· act· l· de

qfomib et b· de of del in
alym et dent formari
vis affirmatis et no nega-
tiuis directe ar· j· de pbac-
qm et b de elc bone et de-
cu poss et pp· cu cetia
et est racio quia illud solu
poni debz qd pbari pt
Sed negatiua directe pbari
no pt p ura pdcu Ideo
poni no debz et hoc e vim
qualit casualit tunc
recipitur si fuit cu sup
tali facto qd aliter pbari
no possit nisi p qfessio
adusarij tunc iudex potest
eu admittere si equitate
suadente hoc viderit ex-
pedire j· c· Statuimus l· vj
Sed indirecte bene pbat
negatiua cu habz affirma-
tiua implicitu j· de testi
ex tenore Et no q est
negatiua fci iuris et quali-
tatis Negatiua facti e dup
p nuda et simplex que
no hz determinacom loci et
tpis nec alterius rei ut
si aliquis dicat se nuq
fuisse cititum ul nuqua
qtraxisse cu hoc tal ne-
gatiua pbari no pt directe
nec indirecte· b· de elc bo-
ne· et vj· q· ult· § actor
Si vo addiciat tempus
nel locus nel qsimile

tunc pbai pt inducte i de
testi extrenoe et c. frenes et
C de qtther et qmittit stipl.
optima negatu facti pbat
cu lz v se affirmatu implici-
citi ut si dicat ego no spo-
te renunciam q d coactus
renunciam et h deb; pbai
ab eo qui negat b de reimt.
Sup h negatu mi bene
pbat ut si negeo emanci-
patio; no recte facta hoc
ipm pbac debes ff de pbac
ab ea pte negatu qualit
e in d. Iste no e ydoneus
nl no legittimus nel no sol-
nedo hoc pt et deb; pbari
ab eo qui h d quia quil;
psumit ydoneus nisi pbetur
qrind i dep sup. dud ro et
b destruit mord f c vno
z i de v sig qstoz l cu Ite
no valet posico si no rele-
nat ponentem nec recipi
debet qz sicut no debet qs
admitti ad pband quo p-
bato no p dest C de pba ad
pbacom et b dof det cu
qtingat v fine ita no dz
admitti ad pones quo co-
fessato no p dest nl no re-
lenat in aliquo Ite si po-
sico no facit ad cam nel no
sit sup re de qua agitur
nl sup eo quod repellit

agente qm sit ex pte rei
non det recipi qz est imp-
tinens et hec est vo mt in
mod et p xi iij qz licet fiat
sup re de qua agit no tn
relenat ponentem Item
posico que pendet ex illa
que fuit facta et negata
recipi no debet v g po
actor qz ey vendis sibi
fundz talis posico no est
admittenda pp duo pmo
qz no relenat ponentem
cu nuda tradicio no trasfe-
rat dominium ff de acqr
rer do l traditu et de
don l nuda Sco quia pe-
det ex illa que negata
fuit vn rens si ad ista
rndet incurret de facili an-
ceps piculum et hec modo
debet precane qz d impri
no spab que actorem
piurij C de rei vendi
l y et i dcim mt Si vo
Si ant fiat posico sup
illo articulo de quo in-
quesitu et rnsum fuit
sine negado sine affirmado
de eod no est amplius
qrend ff nam tan sta
l licet quia si tunc negat
et mo qfiteat nl si tunc
qfessus fuit et mo neget
et reatu piurij et infamiaz

volgi mārit qz dno gria
s̄ ver̄s et fīm vndisse vide
vnde tamq̄na nauigatis
tractatz no ē andiendus
mant dectijs qm ingred'
ad ap § i coll v. Jtem dz
ee clara posico no obscura
al no est recipienda et oit
qncqz obscuritas exvo qncqz
ex ignote ar ē de tu̇̄s act
vt vnsim et ē dem z al
substi ptibus et ff de act
emp et ven l i et l tenec
C̄ et eo° clare z no ob
scure debz quis ad peticoz
vnde ff de mti act de em
et nedil Jtem si posico
fiat in gene generalissio
recusanda est ut inutilis
et nulla s qm ponit ad
s debet fundas in gne nec
ponit q ei debet sibi aliqd
vnde no det qz inutilis
est pp inutilitate solonis
pstande nec fundas vniq
digitu liberalet debitore
ideo no debet ita tales
posicones nl pbacones
laborare ff det y ticuis
i C̄ ff de im mi cū des
s generalit et ē de v sig
lonis Jte no debz posico
ee implicita sine nlla x
i q contineat dno dicta quo
alta ps ē va et alta fla
et vnde no posset in no

decat vni insimai et fīm
asserere sit ptan lig vtcq
sit gmetu posse negare vrg
tame ut reus secure videat
debet implicata remone
et d° ei iudex nl faties
inde duas posicones nl
te no admittn qz tunc
debet index nt ctu q po
nat et ctu tu̇̄sn detm
pp pnclm pimij vitand
ff de mt act de etate
s q aut hoc° vers dicit
q possit pom implicata
et tene adusams rnde
pse adquelz articulum
in pone qtentu j dete
sti pncm § ptca l vj
Sed quis si ps sit adeo
simplex q no cognoscat
pones admittendas
et respnedas mqmd
index qpellet eu rnde
inutili posicom d° q no
ymo index ex officio suo
repellet pponetem ar
j de excep qua l vj po
sicones em debet dari
in scpt z pnotm in st
ponere in act nt j de
pbac qm q° dende debet
ptes qnenire et ex̄amc
vtrs sint admittede nl no

et os ex ariat si sunt ad-
mittende dicit iudex ponti
ponis in h[ac] tuo iuramento
et ipse d[icit] dixi sic et i con-
tinenti d[ebet] interrogare adversari[um]
ut videat si dicitis tuo iura-
mento q[uod] in scis vel credis si
vero talis sit positio q[uod] in isto
dubitet debet petere inducias
ad deliberandum Caveat tamen
ne dicat ego nolo h[abe]re co-
silium q[uia] iudex ipsum non au-
diret nam quilibet p[re]sumitur
scire suum factum melius q[uam]
alius q[uod] i[n] p[ro]prio facto non
sustinetur ignorantia ar. ff.
de R[egulis] i[uris] ab [illegible] Et
ideo super visione sua non
debet h[abe]re consilium in aliquo
in p[ro]posito bene possit delibe-
rare licet positiones debeant
formari p[er] advocatos p[ro]pter
ut partes sint adeo indiscrete
q[uod] p[ro]pter formam nesciunt ar.
ff. de iudic. pastoral. // pe-
na vero vel p[er]iurator ipsius
qui p[ost] p[ro]stitum vitat aut
calumpnie iuramentum praebere
ab adversario sibi factis inter-
rogatus iussusque a iudice
r[espon]dere absque causa rationabili
recusat aut non vult seu
contumaciter se absentat
e ut licet super hiis [illegible]
in eisdem positionibus interro-

gatus sunt p[ro] confesso sed
si aliqua responderit
iussus fuit contumaciter
se absentet p[ro] confesso h[ab]en-
dus debet sed est alias contu-
[illegible] tamquam contumace
procedens s. c. Si post p[ro]-
stitum l. vi. // Sed quid si
non p[er]sus tacet nec di-
recte videt [illegible] ponit
actor q[uod] intitulavit a x
x. ad versarius videt co-
sitor [illegible] ad deliberare
unquid d[icitu]r vidisse et re-
no q[uod] obscura dictum pro non
dicto h[abe]tur [illegible] l. de p[ro]bac.
In [illegible] et l. de testi [illegible]
clamor // Et [illegible] fieri
dico [illegible] debet ut [illegible]
confiteatur [illegible] ut [illegible]
maneat iudex et actor
ff. de confess. l. [illegible] al in-
dex [illegible] non posset facere
[illegible] quod facere tenetur
inst. de act. § [illegible]
[illegible] quid si reus non negat
q[uod] positum est nec fatetur
sed dicat se nescire vi[de]te
d[icitu]r q[uod] compellendus est
precise dicere quid inde credat
c. de iur. cal. l. ij. § ij.
Sufficit enim dicere [illegible]
et h[oc] verum est ubi iuratur
de calumpnia secus
ubi iuratum est de veritate

dicēda bn tamen de vite
et sētia debeat vide ħebt
indicias ad deliberand
nō dicat se dubitaē ff de
intirog act q intirogat
et c de inn delib ei cura
tor et ff de nu in ius
uocād i x

Sequitur de probationibus

Probaciones de probacionibz
P sunt neccē in indicijs
ppr negationes petico
nis et posiconū Jdeo
cōsequēt videnduz est
de probacionibz z p° quid
sit pbacio et bn dicatur
z quib pbaē debeat z
quot sunt spēs pbacōis
pbacio est rei dubie
per testes uel instrā et
plun in pmiditia z psump
tones onsio et d² plun in
c in caus pecuniarijs
et ciuilibz indicia et psump
cōnes pbaē c de fide in
str sicut et j de psump p
tot in ut pcas si ℓre fuit
nl violente ad sniaz p
cedat xxx q in cui dixit
j de psump lrīs et ff de his
qui sunt sui nl al ꝯ silr
sed ꝯ cmalibz nō suffi
ciunt ad cōdēpnād quia ꝯ
cmibz ad pena ex psump
cōmbz pcedi nō debet

j de psump lrīs et ff de
penis l absente et ij q
j pmo nisi cent indicia
indubitata et luce clais i
ra c c sciant sed alit
diffinit sic pbacio est
rei dubie p argumta
quemq dusio sedz magr
bz locu ꝯ dispnitacōnibz
qua in alijs pbacōnibz
j de v sig forus g cuius
pbacio d² ab adubio pbe
q pbe fiat qui pbat qd
intendit pbare cm dt
actor illud qd affirmat
ff eo ei qui dicit quia
negaās fctm pres nāz
nulla est directa pbacio
j c qui et c c actor et
b de dē bone i insi ut
dictū est b t pbi c po
sicones v et nō et p
actore intellige venu
expiontem uel recone
nente qz tunc actor
vens efficit c c l ij z
ff e l exceptione et
si quis intencōz snā nō
pbet subcubit c de rei
vendi l ult Et si agat
de tunc patricidz nl de
sinciaciōz acusator nl
denunciator si nō pbet

pmit j de actac in oportuit
et c sup hijs et c de acac
z psspe ea quid Sed qualiter
modo agat sine cauilitur
sine cauilit actoe non
pbantur 28 qui queriur
et si nichil pbauit debz
absolui j ut ex. bnf c
vno et vj q vij actore h
regula fallit i duodecim
casibus pont j ut ex. bnf
§ fo no q actoe 8z i duo
bus iudicijs s. finium regu
d et fam. hcie ncis p b
pbat j. c. ex litis Item
q nilto. ns ea que fiebat
i iudicio negabant ideo
statutu e ut tam i ordi
nario iudicio quam i extra
ordinario iudex sp adhy
beat aut publicam psoz
si pt hre aut duos viros
ydoneos qui fideliter vniu
sa iudicij acta qscribant
videlz citacones dilacones
recusacones excepcones
peticiones rnsiones int
rogacones qfessiones
testm deposicones instru
mentoz pducacones int
locucones appellacones
renunciacones qclusioes
et cetera que occurrunt com
petenti ordine qscribenda
designando loca tpa et p
sonas z sit scripta ptibus

leuuant al pmdict pcessu
no psint nisi quatinus
in causa ltimus qstitit do
cumentis j. c. qm contra
Sed nuquid concerta sit
illa iura que dnt q sep
psint pbhijs que a iudice
facta sunt j. c. post ces
sionem et j. de re iud
licent. b. de ele. bone et b
de rerum Impmacio et inst
de fide ins § ult. et ij. q.
vij hoc etia placuit Sed
distinguit host sup hoc
aut quit de hijs que a
iudice facta sunt ante
smam a q p q Si de hijs q
acta sunt an smam non
stat nisi quat in ltimus
cositit documet j. c. qm
cont. Sed p q smaz distin
guit aut e appellatum
aut non Si e appellatum
stat psma ff. qn ap. st
illud Si no est appellatu
distinguit aut e defctus
i substancialibz aut i alijs
Si i substancialibz tacitu
mitus pond no pt facere
smam aliqua que nulla
est ut si lis qtestata no
sit vel si die feriata facta
e lit qt. ec. Si vo patit
defcm in alijs ~~tunc~~ tunc
stat psma ut dnt iura
signata b. c. §. v. Sed.

Sed inquid dicendum dicitur inmorti
quod si sma lata e vtraque pte
pnte ul pcuratoribz pend
agna no est appellatum et
sma in scripti apparat in
tm psnit pipa quod si ag
pcm vellet eam inpugnare
vacione pcessus no debet
audiri quia psumitur e
omia ltime acta et quo
tpe sme nichil dixit nec
appellauit. Sed pone quod
iudex madauit alicm iudi
ci no admittat scilicet ad age
ri quia ipse e excommunicatus
inquid credet ei Host di
stinguit aut dicitur se esse pte
2 ipm excommunicasse et tunc
no credet ei l ti p xi ca
tu nisi quatu ltimus qsti
tuit docmet l c qm qt
et e de testi omnibz et iii
q iii Item nullus a ad
instam cuiusdam alterius tunc
credet ei l c p 9 cessioz
2 l de fide instru c l et ii
et c cu dilectus Sed pone
quod sit excommunicatus ad instam
scriptori inquid credetur
scriptore dicitur quod no e de testi
omnibus et iii q iii Item
nullus Sed quid si est
excommunicatus ad instam dicta
tori qui no scripsit inquid
credet ei dicitur quod sic e de testi
dictantibz Spes pbaconis
sunt scilicet s p ccii cuidem a

utpote signis fuit vel adul
terio publice dephensus
l di Si quis dyaconus l de
actu cnidey ii q i de ma
nifesta et ff de ritu nup
pala g ult Item pfama
iii q iii Item v omali v
item scpe 2 l de testi pta
Item ptestes l de testi pto
2 l c cobus ~~et q p in~~
Item p instru l de fide
instr ptoin Item p p
sumptoz violentu xxxii
q i et l de spon
s quis et iii q vii s si
quis aut et l de p sumpc
co his Item p iuramenti
delacionem l c c ii et l
de iur iur c ult p Item
p inspectione oculorum l
c proposuisti et l de frig
et mal fictum et c ult
licet scpe fallant l c
tam et xxxii q i nec
aliqua Item p confessioz
necnon ppam sed et pat
na e c no iudic et ff
c quid ac De testibus et
attestacionibus sequitur

Tractatum est de pbaco
nibz in generali nunc
videndum est de ipis
in spali fuit aut pbacos
ptestes et instra sed pus
de testibz quod qstat voce
viuam mortua digorem

mant de fide instr. § Si vo
coll vi ipsa videndum e qui
pnt ee testes 2 qui non et
cosequnt de infamia et te-
stes reprimunt in quo ga
ctum intrac debent qn et
quoties sunt producendi et
quibz interrogari dent et i
quibus ocordas et q dm-
sitates testimonio nocent
et vtrs post publicationem
possit aliqui produci ¶ Te-
stes antiquitus supstites
dicebant eo q sup statu
cause pseciant nunc pte
nominis ablata testes vo-
cant i de v sig fornis
¶ Omnis pnt esse testes q
no prohibent quia edictum
de testibus introductum
prohibitorium est ut quilibz
admittat qui no repellitur
ff e l i et ar i c c i
¶ Sed in testibus sunt co-
sideranda que in hijs v-
sibus cotinet ¶ Condicio
sexus et as discrecio fama
et fortuna fides o testibz
ista requires ¶ Condicio
s an liber sit an servus
na sepe servus metu do-
minanti testimonium subprimit
veritatem i de vbi sig fornis
¶ testes et io testes esse
no pt in q in § ptem
sm et e de testi aut si di-
cat nisi v defectum pbacionis

ne formet amittat in q
in item sm iste ¶ omnis fa-
miliares et domestici a te-
stimonio repellunt i c
in lit § de hijs qui ad te
of pnt § Sane et in q
v c i et in q in § item
pnumali ver iste in nr
2 v iste testes ¶ Domestici
appellant quibz impari
pt some pate vl dmice
ptat ut i li pnti et in
q in item et ydoneos fa-
miliares appellant osan-
gneos colonus asscripticius
mercenarius filius v ptate
libertus servus et omnes habi-
tantes in domo et tales
admittunt osiderata affe-
ctione ut q eos psumat
nec no excepto illis qui o
impari pt ar ff e osuu
et in q in § item testium
fallit in causa matrimoniali
i c quoties et c sup eo
v dic ut i qui mat ac
p9 § item in causa ¶ Item
in causa crim pnt eciam co
v crim ee testes i c in sup
et c in nuci 9 et c tenus
et in q v § sup pinde az
et ro e quia cause vni-
versitatis no sunt singulorum
licet comodum singulos tan-
gat xij q ij qui mam mitti
et ff q cui 9 g vniversic

macapim / Sed numquid alt
dnor qui sunt tam communes
admittet in testem non
q tam omnibus dnor vnisq
c arg ff de ri iur l illud
et C e l libri g iq in //
Item testis esse no pt qui
habet similem cam i e
psonas et c vicnies / pro
q vrus qui dederunt fide
iussorem q venit et ut
fideiussor pducat in teste
numquid pt vi q sic q a
emolumentum ptinet ad re
ff qui ap sit l i g bidum
hugo distinguit al vns
c solvendo et tunc pt al
no est solvendo z tunc no
pt arg ff de fur ne qi z
ff de dolo elegant qui
dolo / Item si contraxi cu
quodam no potui pbare
nisi p vnu testem et quia
in fumentem p9 ca deci
lunam fmech mechi q
recedat a me que p9 ca
volui pducer in teste numquid
possum vi q no j e in
lris et ff de qui f nos
pmo d q sic q omnibus
pt ferre testimo qui no
inveniunt phibiti ff e l
1 / Sed pone q tam citto
p9 testim in fmon venta
numquid valet d q non
q mlicr no d dimisisse

que tam citto ventit ff
de divor l iij et ff de in
re uso l si parte / Sed9
s an ver vel mlier
na varia et mutabile
testio semp femia in
dnat i de vb sig fang
testes ideo mlicr no ad
mittit ad testio in te
stis inst de testib testes
n in causa cmali xxx
iij q v mlicem n in de
cime similit agit pmo
inquisicionis vel denu
ciacoms j e qui et c ta
libus et cont etiam infa
mat ut ibi sed in caus
civilib et matrimonialib
admittit j e Ex cox v.
q iij g exco et ff e exco
et B de mod mlicb l vj
d ut ibi in g ult e dem
/ Requirit etas q mior
xiiij an no admittitur
in civilibz iiij q iij c i et
in cimalib no admittit
mior xx annor iiij q
iij / Ite in cimali g i testio
/ Sed numquid pupillus
factus pubes pt testificari
de hijs que vidit in pupil
lari etate host dt q sic
et p quis pmus factus lib
de hijs que ante vidit
ff de vb sig nonnz g in stron

et ar. opt. i. qui ma. ac p9
c. nlt. Item requirit discre
cio qua furiosus et mete captus
a testimonio repellit sicut
ab officio iudicandi iii. q.
vii. § tria. Requirit etiam
fama in teste quod si vita
bona desinit fide carebit
i. de vbi sig. forcius in fi.
et i. c. testimonium. Vnde infamos
repellit et precipue in
cime i. c. Veniens et c. te
stimonium dit ut i. de sy. §
qui aut admittunt et
§ de confess. § Item requirit
similiter infamis repelli
a testimonio i. c. cepte
2 i. de teste co pt.a et
a iudicando repellit iii.
q. vii. § tria. Et ideo videndum
est quid sit infamia et
quot modis irrogat. Jn
famis est cuius status vite
et moribus est reprobatus
sicut colligitur ff. de iiiius noc
i. Secus 2 si § ptor et ff
de ob. § lib. l. honor et l.
licet. Et fama est illese
dignitatis status moribus
2 legibus approbatus. Infa
mia alia facti alia iuris.
Jnfamia facti multipliciter
irrogatur ut tunc quando pro
crimine a testimonio repellit
i. c. testimonium vel tunc qui pat.
per verba turpia et ignominio

sa filium suum heredem insti
tuit dicens tale filium me
nequam proditorem et hominem
heredem meum instituo C.
ex quibus ca. infa. ir. ca q.
pr. Item propria iudicis
dicentis alicui postulati
tu ipse habeas i. calumpniator
na ex hoc generat eius op
pinio C. quibus ex ca. infa
in l. ii. vel l. viii. vel si dicat
alicui bene faciens si te
ad frugem melioris vite
convertas vel statum tuum in
melius reformaveris et
similia C. e. t. Jnfra locutio
Istis et multis aliis modis
infamia multipliciter facti
irrogatur et talis infa
mia multiplicem operatur
effectum nam repellit a
dignitatibus i. de rescrip.
pla. Jnter dilectos quod personis
vilibus et indignis di
gnitatis porte portare pate
re non debent ut ibi et i.
de cas. im. Jn famibus
l. vi. et C. de infa. l. viii.
l. x. Item repellit a te
stimonio i. c. testimonium. Item
repellit a denunciatione
i. de accu. Jnquisitionis
in fi. Item inducit correcta
in officio testi quod testium

sius si infamis hoc a sic
fuit institutus et pt impi
testio in C de remot s sitis
s talis aiudicatus s p
no repellit in q vij g
ex hijs Infamia iur con
trahit ipso facto aut que
pene ipso facto ut impator
alicui militi insignia
aufert ignominiose et
illu in exiliu mittat eo
ipso fit infamis ff de hijs
qui no infa q ait g igno
miniose / Alia que pene
inflicte ex causa aliqua
precedente vel incurs que
pene debiti declarati p
sniam ipso facto ut si qs
heat duas sil vxores
s debiga mp mpu vel
si het binas simul spo
sas pmis vero solut
iudicio cāc ff de hijs q
no infa l i et l quid
go vel si quis veniat
ctra transactoz iuramto
fimata C de transac. Si qs
maior / Item qui exercet
mp bn fenus et illicite
exigit vsuras vsuras
in q vij g porro. Re
ne pene infligit in
famia ut ca quis pub
lice furtu cmittens captus
abidentib; duat ad iudice
qui audito malefico dic

fustigat ipm qd fm
est C quib; ex caus in
famo fustib; al si causa
no precedente fustigaret
no esset infamis ff de
hijs qui no infa ictus
fustium // p sniam infamia
iur irrogat ut i cimb;
publicis et dur publica
tina eo q qlz de pplo
ad eos psequtoz admit
tit ut est cime illese
maiestat hesis et symo
l de symo tata et alia
cimia de quib; insti de
pu iud' [illegible] unde qlz
q dempnatus a iudice
ordinario vel deleg i talib;
cimibus est infamis
infamia iur ff de pu
iud' / Infame decus si
ab arbitro q sua arbit
no infamat ff de hijs
qui no infa quid go g.
ex cōpmisso / Ite p sniaz
i pnat cimib; z famos
infamia iur irrogat
et sunt sex quor quor
hijs vsibus ptinentur
iudex dampnatos infa
mes reddit vbiqz cum nos
vi diripit infamia furti
doliqz hi pbant ff de
hijs qui infa l i / ceterum

est qui mulier aliqua fingat
se pregnantem viro mortuo
et nomine ventris calumpni-
ose petit se mitti in posses-
sione bonorum viri defuncti
que fuerunt detecta con-
dempnatur ad restitucionem
bonorum ipsorum ff. de his qui
no. in fa. notantur. Sextus
est crimen expilate hereditatis
ut cum quis condempnatur qui
iacente hereditate res
ipsius hereditatis subtrahebat
C. quibus ex causis infa. ir-
ro. et de expilate. Item in-
fligitur per sentenciam in quatuor
accionibus descendentibus
ex quatuor contractibus
quibus heres vel ipsius continetur
actio mandati tutele depo-
siti directa seu pro socio cum
de utraque hec probantur ff.
de his qui no. infa. l. i.
et quod directa quia ibi agitur
tantum de perfidia que de cal-
culo non infamat arg. ff.
de his qui no. infa. l. fur-
ti § mandati. Sed contraria
actio non infamat quia
ibi tantum de calculo agitur
ut in l. furti § ult. Ex his
istis modis et aliis similibus
quibus nisi infamia irro-
gatur repellitur iudex infa-
mis et testis. Iste ipso iure
est infamis qui heretici im-
pendit consilium auxilium vel
favorem ut de hereticis Si

adversus et qui rescriptum vel pri-
vilegium principis astute vel
maliciose interpretatur C. de
leg. l. ii. Fortuna requiritur
utrum sit egenus vel locu-
ples iiii q. iii. Item de crimi-
nali v. Si testes. Item
fideles et infideles contra
fidelem non admittitur ii
q. vii. Si hereticus et c. non
potest et xxiii q. iii. Ipsa
pietas. Item nobilitas
et dignitas testium debet
attendi quia nimis in testibus
non generaliter semper ut c. In
nostra et iiii q. iii. § Si te-
stes et duobus § sequentibus.
Amicicia vos ipsa nullus
recipitur in testimonio iii C.
c. omnibus. Iste testes esse non
possunt in causa appellacionis pro-
curator appellantis nec
ille qui fuit advocatus
eius in iudicio priori ut c.
Romana l. vi et ar. C.
de assess. l. nemo in fi.
Item iudex vel assessor
in causa vel in qua fuit
iudex vel assessor testes
esse non debent ii q. vi. Sta-
tuimus et pro iudice amo-
vendo removeri ut fe-
rit testimonium ut c. dilecto
et iiii q. iii. § Iste de criminali.
Item pater et filius vel
duo fratres possunt esse testes

in eod(em) testimonio .iiij. q. iij.
§ ipse in criminali v(er)o ipse pat(er)
Duo testes ad minus req(ui)-
runt(ur) in omni causa .ij.
c. licet .j. et .ij. et .iiij. q.
iij. § ipse v(er)o in(mun)is et ff. c.
ubi n(umer)us fallit in non(nu)l(li)s
casibus. Primus est in expo-
sita p(er)sona ubi requirunt(ur)
tres testes inant de instru-
tutela. § si q(ui)s igit(ur) coll(a)-
t(er)a(lis). Secundus e(st) in purga-
tione dyaconi ubi requi-
runt(ur) tres testes .ij. q. v. c.
Si l(egi)tima. Tercius in contractu
q(ua)n(do) excedit libram auri ubi
requirunt(ur) quinque testes in-
ant si t(ame)n p(er)sona non
notorie. Quartus t(ame)n q(ua)n(do) quis
obligatus erat alteri in script(o)
et sibi solvit et alter adhuc
petit pecuniam et vult
probare solutionem p(er) testes
ubi quinque requirunt(ur) s(ecundu)m
host(iensem) C. c. testium et ant(e)
rogat. Quintus in codicil-
lis et in donatione causa
mortis ubi quinque requirunt(ur)
C. de donat. causa mor(tis) l. ult.
et C. de codicillis l. ult.
Sextus in testis ubi re-
quirunt(ur) vij. testes C. qui
testa(menta) fa(cere) p(ossunt) hac consultissima
et C. c. si unus dicit ut j.
de testib(us) § qualit(er). Sep-
timus in purgatione p(res)b(yte)ri

ubi requirunt(ur) septem com-
purgatores .ij. q. v. Si li-
nam. Octavus in purga-
tione ep(iscop)i ubi requirunt(ur)
xij. ut .ij. q. v. omnib(us) ins-
de ist. duobus d(icitu)r ut j. de pin-
cam § q(ui) d(icu)nt. Nonus ex-
ceptus cardinalis non debet
condempnari nisi a lxxij te-
stibus presbyter cardinalis
nisi xliiij. dyaconus cardi-
nalis nisi cum xxviij. Sub-
dyaconus cardinal(is) et
inferiores nisi cum vij ut
.viij. q. iiij. p(re)sul et c. ipsi
Ipse testimonio bonus tum
q(ua)ntumcumque p(re)fulgeat dig-
nitate nullo debet condemp-
nari j. c. licet .j. et .ij. immo
sunt duo necessarii ut plures
ut dictum est in § predicto
fallit in xj casib(us) in q(ui)b(us)
unus testis sufficiat. Primus
est in clerico qui probat se
percussum p(er) unum testem
ar. j. de testi. c. pervenit
ij. Secundus t(ame)n in dubitati-
one publici instru(menti) non solus
tabellio facit fidem C. ad
l. cor. de fal. Si quis de-
cretus. Tercius in ca(usa) denunc-
iationis in qua sufficit
unus testis in p(er)sona prin-
cipali j. c. nomine. Quartus

pro inopia probationis cedit
uni testi cum iuramento alteri
parti delato ff de iureiur. ex
insinuacione. Secundus cum du-
bitatur an aliquis defunctus
sit contractus xxvi q vi qui
recedunt et c sequenti.
Sextus cum dubitatur
an aliquis sit baptizatus de
con di iiii cum itaque. Septimus
cum dubitatur an ecclesia sit
consecrata de con di i solemp-
nitates. Octavus cum du-
bitatur an aliquis egit pe-
nitentiam sufficit solus sa-
cerdos j de sen ex. Nonus
cum probat quis per unum
testem et ipso iuramento
tam sue absencie xxi
q i sicut nisi et ff de iurem
ex insinuacione. Decimus
cum agitur ad matrimonium
impediendum j e super eo 2
l despon pueror ii. Unde-
cimus in muliere volente
nubere incognitate vite
mortem mariti peregre pro-
fecti que si habeat unum te-
stem illi soli credendum
e de reprehen l. Sed hodie
et j de spon. In presencia
recipi debet testes cum
iuramento j e fraternitatis
et nullius testimonio quantum-
cumque religiosus existat
si non iuratus deposuerit
in aliquo iudicium debet
credi j e imp. n forsitan
apte remittatur adversa
j e tuis et. Forma vero
in qua debet iurare testis
est iurabunt cum quod dicent
totam veritatem iudicia nec
non quod iniunxit quod de re illa
noverint super qua iurant
iii q ix hortatum et mal
c § l. Item quod nullam in-
serant falsitatem ii q iii
nullam et iii q ix primo.
Item quod pro utraque parte
dicent veritatem quam sciunt
xiiii q v non sane. Item
quod dicent omnem veritatem
sive interrogati fuerint
sive non arg. j de acon et
dilectus. Item quod nec precio
nec timore nec odio addi-
desto v quod dictum suum te-
nebunt occultum usque ad tempus
publicationis iiii q iii
§ Item in criminali v. ite
quod falso et dolo in spe-
de teste § Sequitur sine
pro aliquo comodo testi-
monium dicent j e quoniam
et c licet § testes et par-
te adversa presente debent
iurare si voluit venire
ad monitus et potuit alio
absente recipi possunt
et valent ac si presens fu-
isset j e Cum nomine et de-
nt ut lite non con. pto
et post iuramentum prestitum

dent examinari sigillatim
et in secreto. j. c. bene. li
et C. c. in llu. et j. de accu.
inquisitionis §. 1. et hoc
firmat exemplo danielis
qui secreto et sigillatim
examinavit illos falsos sa-
cerdotes qui tulerunt falsum
testimonium contra susannam ¶
pone quod plures sunt iudi-
ces et unus solus recipit
testes numquid sufficit
host. dicit quod non ar. j. c. in
tantum et de probac. cum ¶ Sed
pone quod testis deponit et
tabellio scripsit talis testis
iuratus dixit et alii
post eum sunt producti et scrip-
sit quod dicebant quod primus
numquid sufficit ita scribere
host. dicit quod non ar. j. c. in
tantum et j. de v. sig. nec
obstat et est modo quod ta-
bellio forte male intel-
lexit aliqua ex quibus
iudex secundum animum informa-
sset ¶ Sed pone quod actor
agebat rei vendicatione
produxit testes ad probandum
quod erat dominus et testes in-
ducti dicunt quod actor est
dominus et quod possedit per x vel
an. numquid istud sufficiat
ad probandum quod sit dominus inno.
et host. dicunt quod non quia
omnia sunt de iure et io

vel xx. prout probari ff. de rei
vend. in rem actio ¶ Sed
quid si testes dicunt
quod actor sit quasi dominus et
pacifice possedit per x vel
an. numquid sufficit dicat
inno. quod sic ar. C. de prescrip.
xxx vel xl an. si quis
emptionis ¶ Item pone
quod quidam testes deposuit
et post ea deposuit in ea-
dem omnia que dixit
esse vera numquid sufficit
vi. quod non j. c. de testib.
ibi super quo deponent
non iurati host. dicit contra
quod ea que in contractu sunt
inesse videntur ff. de ?
pe. lectu mandito
§ dicebam. got. ? et bar
bo in quo ne sua que
magis incipit ad indu-
cendos quorum dicta et c.
§ sequitur opiniones re-
citat sed nihil approbat
¶ Sed quid si testis porrexit
dicta sua in cedula et
iuravit omnia ibi contenta
esse vera numquid sufficit
host. tenet quod sic si loquitur
non valet al. na. de ?
no. ? c. c. ? nunc videas
? quid de ? host. dicit
quod per ? vel x al
pro de veritate melius
apparere ar. j. de testi. co.

n c n et ff e l iy v tn
mag sic potes Item
qmd si qs inuenit q no
ferret testio aio mm
riadi qtra quedam et p9
ca tulit insti testio m
inquird indicat inprimam
dt q no ar j c intimat
ui et expssim j de his
que si anima ptri Sed
si inde fuit datus ad im
prtes testes inquird de
bet admitte alios testes
ad reprband illos host
dt q no ff ma Si dilige
r et b de resp in dicta
Item examinari debent
diligter de singulis circumsta
tiis inquirendo prudent
de causis vz loco tpe audi
tu visu sua credulitate
Caueat b cautus ad vocatos
ab itra qualr interrog q
sit p quosda ad vocatos
vt credat nl sciat et
est omio delenda et hoc
pd de accd ibz inquis
fama et cetitudine j c cu
tam na inde districtus
de omnibz ist 2 alys p q
possit melius veritas p
sentari det interrogare
al no possimo ad vi
pneme xxiii q viii oc
cidt Si cm diuisi sint de
loco nl tpe no valet eor

dicta in q xx nichilomi9
de tpe tam distinguit.
host ant factum e itrable
et tunc tpus no viciat
testim aut no itrabile 2
tunc no valet testiom
ut in homicidio ar pda
c nichilomi9 Sed inq
hora viciat testiom di
stinguit ant factum potu
tm durare viciat ar in
q in Si testes nec intel
ligas quod de qualitate
tpis debeat teste interro
gari nisi esset suspectus in
q in § Item in testibus
considerandu e cu cm test
suspecti psint 2 qbuscunqz
mod pt inquirenda est
vitas ar xxx q v In
dicante et xxxv q ix
grane et c de eodem ibi
apnt que Cu vo agit
de impedimento matrimo
s de consangwinitate nl affi
initate testes prunt mira
mirand dno qtinues s audi
tu et credulitate debent
eni inuane se a maioribus
audiuisse et credere ita ee
et q viderunt aliquos in
gradibz constitutos j c quo
tiens et c licz n insi
de forma inuenit super
inquisicone facienda d
j de accuc § Sequitur

vide v. si expossito. pena
falsi testis est triplex ut
d. j. de crime fal. § committ.
Producendi sunt testes re-
gulariter in causa principa-
li p9 lit. 9t. s. ut lit. no
9t. c. 1. et ij et quasi p-
totum nisi in casibus posit.
ibid. producta pnt testes
usque ad tria pductionem
j. c. in tantis et intelligit
hic de dilatone ita q in
una dilatone possit plu-
res pduce testes quolz
die dilacionis hodie vnum
et cras alium et sic ad ul-
timam diem dilacionis hoc
dt et melius q no pnt
qualibz die produci sed
tercia die simul produci dnt
finita prima dilatone
ita causa allegata iudex
dabit secundam terciam dilacoez
sed quartam no dabit
nisi cum magna solepnitate
j. c. in tantis que tunc est q
iurabit qui ea petit q
neque ipse neque palium te-
stificatam subtraxit nec
sunt pnicitatis. n. pdolu
ant arte aliqua quartam
pductoz ex posat. Sed
q quos desiderat de no-
no pduce pns hic ne-
gant j. c. vltra tria et
mant c. § q vo toll. vn
et hoc intellige ancuna

vt omittat productioni testium
q p9 ea no possz audiri
j. c. de testibz nisi necessi-
da e semp quarta pduc-
tio si ea iudex vidit de-
negandaz. ut effrenataz
testium multitudinem co-
pescat. j. c. significauit
et vlt xl. a d. effrena-
ta multitudo testium j. c.
cum causam ul p9 gsideat
sm causarz magnitudi-
nem et qualitate p-
sonarz f. h. ymo ex ca
causa posset denegare
tria et sam dno in p
dilatone sufficient testes
pduxit ar. j. c. de testibz
nisi. Sed si quarta dilato
no det cessante effrena-
ta multitudine a pplo
pp hic emissa tenet j. c.
significauit. Pone q
iudex det dilatoem trium
mensium ul duorz ad pdu-
cendum primos testes totiens
ad pducendum secundos et
totiens ad tercios nunquid
hoc pt facere dicunt q vi-
q indistincte dic. j. c.
ult. Ideo ad arbitrium iudicis
est recurrendum s. de of. del.
de causis dic. p. q allega-
dant tres menses ad
pducendum testes de prouincia

decretum provincia sed me-
ses qui sunt ultra mac-
none menses ut dictum est
s. de dilatione ¶ Iste dantur
unde in ext. non debet excedere
in dilationibus dandis nimium
a lege constitutum sed debet dare
viii menses ad producendum
primos testes et alium ad pro-
ducendum secundos et alium ad tercios
et hoc si sunt in provincia
et sic de aliis suo modo et
sic faciendo non excedit
numerum a iure constitutum in-
quantum ad spacium et hoc est
quod dicit lex quod de peremptoriis
tamen ultra unam dilationem
secunda dilatio dari non debet
loquendo de dilatione in-
nil legis ff. de fer. l. ult. sic
intellige j. c. ult. ¶ Si ego
produxi testes in principali
et tu exceptionas contra personas
illorum licebit tibi producere te-
stes ad reprobationem meorum
et eodem modo licebit mihi excipere
contra tercios tuos et alios
producere ad reprobandum
personas tuorum quia michi
a iure conceditur defendere
testes meos j. de sy. licet
heliy et c. consimile in .4. in
de indiciis et ultimus tibi
non licebit reprobare meos
quia tunc quarti produce-
rentur contra tercios et quintos
licet per quintos producere con-
quartos et sic in infinitum
j. c. licet ij et c. dilectus ex.
si ego et tu produximus te-
stes in principali licebit
tibi obicere in personas meorum
et mihi in personas tuorum et c-
tinlibus in mihi licebit producere
tercios ad defensionem illorum
quos in principali produxit
et ad reprobationem illorum qui
producti sunt ad reproban-
dos ¶ Sed debet omnia crimina
et alia que obiciuntur contra
testes specificari et qui ul-
timo reprobat debet iurare
quod ad hoc ex malicia non
procedit j. c. presentiam l. vi.
et tales exceptiones in
tempus disputationis debet
reservari quia non expedit
testes reprobare tali modo
donec constet an contra eum
deposuerint ut possit repro-
bare testes post apertionem
testium protestatione premissa
ante apertionem j. c. presentium et
j. de except. de cetero et j. de
sy. licet heliy et c. primas
et postquam protestatus fuit
se velle personas testium post
publicationem depositionum
repellere. ¶ Si quis procedit
de facili non crederet j. c.
presentium in fi. nisi heliy l. v.

ad qualitatem illius vt
pote quia ita honestus vt
nulla suspicio sit contra
ipsum quod aliquid dicat timo-
re alicuius cuius tunc credit(ur)
ei § Si vero sit suspecta per-
sona vt timore illo presumptio
sit contra ipsum tunc de facili
non credit(ur) ei sine aliis
adminiculis § Sed ille qui pro-
ducit testes contra perso-
nas eorum dicere non potest nec
in sua causa nec in alia nisi
ex noua causa sed vero dicta
eorum bene potest dicere quia
super ipsis in scriptis sunt testes contra quos
contradicunt sibi et sine
per se producti sunt in causa sua
contra se in alia iii q.
iii § Si quis testibus
et est racio quia cum produco
testem personam eius dicere
non possum et ideo si ap-
probo illud quod me teneor
recipere contra me xix di.
Si romanorum § Sed quid
sit dictum ignoro et
ideo in dicta testium dicere pos-
sum si video quod contradicat
sibi ipsi vel aliis testibus
vel si faciat pro aduersario
Item quibus debet testes
interrogari dictum est c. §
examinari Item vtrum cogno-
scant personas litigantium
a quibus contra quos in-
ducuntur alias non videtur

quod possent cognoscere testifi-
cari. ar. in aut. c. § i. et
in aut. de fide instru. in
princ. § Si quis Item iudex
debet querere causam sciencie sue
quia si non ~~reddit~~ reddiderit
testis non valebit dictum eius
iii. q. iii. § Sola et xxiiii
q. iii. Si hiis et in aut. c.
§ licet § Sed si iudex non
quesiuit et testis ~~similiter~~ dixit simpli-
citer sciencie valebit j. de re
iud. § Sciunt Item an testis
sit inimicus alterius partis iii
q. iii. § testium quia tunc
non posset esse testis j. de
accu. cum oportet de hoc
vide j. c. cum causam in iii
glo. § Sed iniquus testis
tenetur. Unde an sit timo-
ris primus vel talis qui
non possit testificari de
hoc quod sic quia iste sunt
instancie de quibus queritur
ff. c. l. iii. et iii. q. iii.
§ Si testes Item si testis
verbum ambiguum dicat pro
vero c. interpretandum et con-
tra eum qui produxit quia qui
probat clare et aperte debet
probare s. de probac. in prin-
cipio et c. ex literis et j. c. cum
tu vel potest quando obscure de-
posuerit a iudice iterum ex-
aminari j. c. cum clamore

etiam post aptunc ex officio
suo pt querere interpretationem
dicti sui et ipm interrogare
quecumque necesse fuerit ff de interro
act l. ii et xxx q v in
dicantem Sed ad petitionem
pt no dz hoc facere Sed nu-
quid iudex pt iterato testes
produce partibus invitis hostiensis
dicit quod sic i c innuimus et c
licet Ad concordandam re-
duca dent testes ad invicem
contrarii si fieri pt i c cum in
et scrutanda sunt omnia te-
stimonia si fieri pt iii q
ii Si testes Si vero hoc
fieri non possit distinguitur
aut unus contradicit pluribus aut
sibi ipsi aut plures pluribus
Si unus contradicit sibi ex parte non
valet iii q ix prima q
xx iii q vii quod aut et i
de ap sollicitudine et h
de prob licet nisi contingerit
contraxit dictum suum quod et
intervallo non posset i et prox
ptea idem est si testis pte
dicit fluin ut in nullo valeat
ix di Si ad sacrabat iii
q iii § quin facto et h decem
poss cum causa Si vero unus
testis contradicit pluribus talis
contrarietas non nocet quia
dictum unius testis nichil
probat xxxiii q ii admoneas
et i c licemus et c licet

nisi forte contradicit pluribus
testibus in quibus scriptus
est in aliquo instro ff q
ad lc api l i insti Si aut
plures contradicant pluribus
testibus si omnes sunt ex eadem
parte dicunt quidam quod non
valet ar h de prob licet
et i de fide instr imputari
v dicimus quod sine ex eadem sive
ex diversa testes testibus
contradicant iudex primo
concordabit contrarietatem
illam si pt ar i c cum in
et de pe di i pericolose i
de vbis sig in nichil obstat
et h de cosnet cum dilectus
nisi manifesta sit contrarietas
quia tunc valet testimonium
plurium vel si ex altera parte
tanta sit dignitas ut
merito debeat preiudicare
uno i c in in ii insti vel
nisi verisimiliora loquantur
et plura probent iii q iii §
Si testes et h de prob lic
tu Si pone quod actor produxit
iii or testes duo probant
pro ipso et duo contra ipsum
numquid videtur probasse suam
intentionem videtur quod non h de
prob licet quia in causis
litibus parium unum aptz
testes et instra sed si pro-
ferat diversa instra non

no pbat qd nec p testes
.l. de fide instr. impugnari
et c. de fide instr. incognite
hoste et hung dne quam
ff. c. v. ins et .l. c. licet
nec obstat contraria quia
s' impugnari debet qui di
ursa instrum protulit cum hec
potuit puide Sed non e
sic de testibus quia non potuit
divinare quid dicerent ar
.l. ut et bnf. c. uno // Si
testes contrarie pte sunt
pares omnino pferet sententia
s. de pbat. ex literis et .l.
de fide instrum. Int' dilc v
fi nisi in quatuor casibus
in causa liberali matri
moniali de dote et de
testo ff. de re iud. Int'
pares et .l. de re iud. c.
ult. s. de pbat. ex literis
et ff. de iureiur. test. Si pos
Si aut' veu' possidet
sed uterque petit ut ab alio
si pbaciones sunt hinc inde
pares si pt res dividatur
ar .l. de psump. afferte
Si res e indivisibilis valeat
ut homo equus et similia
pt index q̄stisne cum velt
ar .l. de ap. ꝑ vocati Si eps
et dcm' pa cum autem
vel dividat diiudicat
sorte xxvi q ii sors et
ff. de iud. Si in ambo

Si vero testes ita inducti
sunt ad pbandum aliqua
articulum et alij post
modum in contrarium inducantur
indirecte statur hiis .l. c.
ex tenore et c. per nos sed
intellige ubi con' fi' sunt
plures et meliores quia
si equales sunt tunc re
curratur ad dignitatem
.l. c. In nra cui si dechat
materia ꝑ vide .l. c. dilec
to ꝯ in p glo. al statuit
primis quia subornatio
possunt potius v' scand
quam in primis // Sed si sin
guli testes sunt v' testis
sunt singulares non va
s. de elect. cum dilectus in
genesi et c. bone // post
publicationem non debent
testes interrogari ad pe
ticionem pt nisi ab inicio
pt illos postulasset
interrogari et id malicio
se vel negligent non
fuit pretermissum .l. c. p nras
quia timet subornacio
testium post publicationem
in aut' c. s. quia vero
[illegible] xx .l. c. fraternitat
et ex quo sunt publica
te attestationes non poterunt
postea circa alij testes

testes sup eisd articulis
inducti j. c. de testib; et c.
intimavit Sed sup novis
pendentibus ex veteribus
et que ex illis oriunt
j. de fi. instr. cu. Jo. bo. pnt
ponit q publicat atte-
stationib; in principali cau-
sa pt obici peremptoria et
pbari E de except. si quis
et E de pb. exceptionem no-
vis eius articulis e ex-
ceptio peremptoria et io
pt pbari ~~aptib;~~ aptis
attestationibus principal
cause et et in ca appel-
lationis j. c. ex tenore
et c. fraternitatis et b. de do.
et qt fine et j. de fide instr-
ui Jo. et E dete ap. pbat
ut si obiciat pscriptio uel
pactu de no petendo uel
res iudicata et posset
etiam pbari an aptas atte-
stationes j. c. de testib;
Sed stultu e quod pbet
peremptoriam exceptioz
antequam sciat si adversari9
pbavit sua intentioz cu
pbari possit p9 publica-
tionem cu sit alius articulo
ut dictu e sicut e i teste
qui repbari pt et debet
post publicationem eo q.
stim dixt. b. de pbac. lit.

j. c. c. cries dno inravit
q ad hec ex malicia no
pcedat uel an publicationez
fuit ptestatus uel potest
ondere q. p9 publicationez
~~dide~~ didicerit j. c. pna in
¶ hec sunt quib; que pnt
testib; obici ut a testio
repellant vz q omes
et singuli sunt et erant
tpe sue depositionis mle
fame et levis oppinionis
et vite suspecte ¶ Item
q sunt infames infa-
mia canonica uel civili
Item quia sunt piuri et
in tali causa fuint dep-
iuro convicti Item adulti
fornicatores Item paupes
et p paupertate suspecti
Item inimici capitales Item
q tm sunt amici alteri9
q causam illam reputant
ppam et spalem Item
q precio corrupti fuerunt
tulerunt testio m et similia
hec pbant. b. de pbac.
lit. ff. de obse. alib. pati-
p. l. honori j. c. testium
et j. except. demiq. u.
q. i. inprimis j. de sy. p-
tinas in q. in Item in-
inicali e ex quibus cau-
niunt rest. inpbri j. c.
ex tenore et c. Series

et ff. c. l. p(ro)nũta. & de q̃st.
et q̃mlt. sa. optima et vn
q. i. insanies. Ite(m) v(er)o vno
casu exceptio dilatoria p(ro)-
bat(ur) p(os)t p(ro)9 publicacione(m)
et etiam p(ro)9 s(e)n(tenti)am an solu-
tio(n)em s(cilicet) except(i)o excommuni-
cacionis. i. de except. pia-
l. vi. Et nota tres casus
in quib(us) testes publicatis
attestonib(us) no(n) recipiunt(ur)
sup(er) eod(em) articulo videl(icet)
si renunciatu(m) e(st) Si suffi-
ciens p(ro)bacio facta sit et
si publicacio sit facta. i. e.
de testib(us) insi. Et h(oc) intel-
lige ta(men) ide(m) e(st) modus age-
di et secus e(st) si alio mo(do)
agat(ur) utpote si p(ri)mo aga(tur)
p(er) denunciaco(n)e(m) et p(ro)9 agat(ur)
p(er) accu(sa)cio(n)e(m) i. e. licinos et
c. cu(m) in via ul si int(er) alias
p(er)sonas agat(ur) i. e. con-
stitut(is). Item attestaciones
et acta v(er)o vno iudicio re-
cepta valent in alio int(er)
casd(em) p(er)sonas mat(er). c.
s. qm v(er)o ulte coll. vn-
i. c. cam et c. (con)stitutus
et attestaciones recepte
cora(m) arbitri + valent
cora(m) alijs iudicibus i.
c. p(re)terea et & c. l. ult.
Iudex enim ad que(m) causa
defert(ur) debz h(ab)ere omnia
acta cora(m) p(ri)ori iudice s(e)c(un)d(u)m de
p(ro)b. qm et c. ult. et si

testes ap(er)tu p(ri)(m)m iudicem
publicati no(n) fuerunt adh(uc)
alij p(os)sunt induci. i. c. cu(m) cau-
s(a) volentes et c. (con)stitut(us)
sed qui testes p(ro)duc(it) deb(et)
eis interi(m) expensas mi-
strare. in. q. iii. veniens
et c. placuit et s. de r(es)p(ondere)
s(e)c(un)d(u)m statutu(m) & p(re)fendo l. vi.
nota q(uod) ~~et~~ licet testes
no(n) fuerunt rogati ut int(er)-
essent (con)tractui ta(men) ad-
mittuntur. in. q. iii. & ite(m)
v(er)o cum ali v(er)o ite ad fide(m)
x(iii) q. ii. qua(n)ta (con)tra fallit
in casibus. p(ri)mo si debi-
tu(m) in sc(ri)ptura sit (con)tractu(m)
et p(ro)bacio solucionis p(ro)-
feratur p(er) testes du(m) ad h(oc)
rogati fuerunt ut p(er)hibe-
ant testio(niu)m p(ro) solucione
facienda aut p(ro) memoria
facta alicui iam facte
solucionis et p(ro) (con)fessione
nec eius qui p(ri)mus ac-
cepit al(ias) no(n) valent. in
q. iv. & de h(is) s(e)c(un)do casu
e(st) in testo. de(bent) esse ro-
gati al(ias) no(n) valent. & c.
ant rogati. Ite v(er)o d(e) diuor-
cio ff. de donat(ionibus) inter v(irum) et v(xorem)

De testib(us) cogend(is) vel no(n) cogend(is)

Dictu(m) e(st) de testibus s(e)c(un)d(u)m
q(uo)nia(m) testiu(m) officiu(m) e(st)
publicu(m) z ad testio(niu)m

fend(um) quicq(ue) invicti cogunt
iudex videndu(m) e(st) q(ui) cogendi
sunt et qualit(er) et i(n) quib(us)
cau(s)is ¶ qua(n)do eni(m) timet(ur) v(e)l alt(er)
vitas t(ame)n no(n) p(otes)t indistincte
sunt compellendi t(ame)n etia(m)
q(ua)q(uam) laycu(s) ne vitas occul-
tet(ur) de hac ma(teria) vide i(n) c. di-
lecto(r) iij q. glo. xiiij. q.
ij quaquam et C e l. si
q(ua)n(d)o et mortalis peccant
qui vitate occultat xij
q. ij quisquis ¶ Idem e(st) i(n) ca(usa)
matrimoniali i(n) c. c. i et c.
testes et c. preterea ¶ Si vero
vitas possit p(er) alios h(abe)ri
nec sunt cogendi cu(m) tac(ere)
v(er)u(m) no(n) e(st) tunc peccatu(m) q(ui)a
sancti etiam inbe(n)t(ur) q(ua)c
concessum xxij q. ij nequis
arbitret(ur) et c. faciat h(om)i(n)i
monitione p(re)missa indistinc-
te compelli debet testes
p(er) excommunicatione(m) vel censura(m)
ecclesiastica(m) et eos impedie-
tes ex quo vitas p(er) alios
liqu(er)e no(n) p(otes)t i(n) c. c. i et ij
et c. dilecto(r) et c. de testi. cu(m)
litteris et co(n)tra ipso q(uod) test(es)
no(n) vo(lunt) f(er)re testimoniu(m) ad-
moniti p(er) sunt cu(m) q(uod)
maliciose h(oc) faciat timore
adu(er)se p(ar)t(is) vel gra(tia) seu odio
i(n) c. c. i et c. testes et c.
cu(m) contra ing(r)atu(m) cu(m) duob(us)
seq(ue)ntib(us) et ex hac p(re)sump-
tione compellit(ur) ar. c.

qui mul. no(n) p(otes)t sup(er) h(ic) s(unt)
l. xij et si co(n)staret q(uod) p(ar)s
adu(er)sa impediret timore
incarcerado de eis ex q(ui)ncu(n)-
q(ue) t(ame)n p(er) cu(m) tam(en) ff. ¶ q(uod) si
forte et c. co(n)stituti ¶ iste
co(m)pellendi sunt venire
ad iudice(m) sub expe(n)s(is) p(ro)du-
ce(n)t(is) q(uod) dic(it) ut ff. de re(gulis)
statim l. vij p(er) censura(m)
ecclesiastica(m) vel ad p(er)sona(m)
q(uam) ad h(aec) adhoc misit
i(n) c. c. i et ij tenet(ur) e(nim)
mitte(re) p(er)sonas ydoneas
et discretas ad recipiend(os)
testes qui sunt valitudi-
nari et senes vel debili-
tate confecti ut paup(er)es
dep(re)ssi ita q(uod) no(n) p(ossu)nt
ad p(re)sentia(m) iudic(is) venire
s(e)c(un)d(u)m de(cretales) testi. ¶ Si qui(s)
testiu(m) nec p(otes)t mittere
ad iudice(m) loci ut eos re-
cipiat et dicta eo(rum) si-
gillata s(ibi) transmittat i(n)
aut. c. et q(uo)d sen(tentia)
v(e)l inter coll. vij et ff. de
fide instr. aut. apud elo-
quentissi(mum) et ff. c. l. iij ¶
Item dominus Jo(hannes) e(st) de cl-
ericib(us) s(e)c(un)d(u)m decimas mulieres l.
vij de(...) dictu(m) est ibidem
¶ vel in(...) i(n)cumbens eis
licet testes possint ad-
duci p(er) vobis no(n) tamen
sunt co(m)pellendi i(n) c. dilecto(r)

C. de petitionibus. Item sunt instrumenta
publica scilicet facta per manum
publicam tamen sunt privata
quia non sunt communia nec ad
utilitatem actoris vel rei sunt
facta et non tenetur edere alter
alteri quia quilibet contra apud
se reponit debet habere suas pro-
bationes ut de probat. c. i. et
C. de edendo qui accusare. Sed
si actor vel reus utitur aliquo
instrumento contra illud adversario
edi debet sine dubio et consule
ne pereat materia sub tradi-
tionem i. c. accepimus et c. con-
tingit et ff. de eden. l. i. §
editiones nisi velit alteri
pars instrumentum redarguere de
falso tunc integraliter edi
debet C. de contrahenda stipul.
optimam et i. c. Inter dilectos
vel si ille qui ea habebat
requisitus non edet dixit se
non visurus postea et tunc
in causa illa non potest uti ff.
de eden. l. i. Item sunt scrip-
tura privata quae dicuntur ratio-
nes ut illa quae fiunt in
papiris et in libris [illegible]
campsorum et operatorum et
[illegible] negotiatorum quae
sunt de his quae tradiderint
aliis ab eis et solverint et
haec debet utique parti edi
ff. de eden. l. i. § rationes.
Item alia est scriptura authen-
tica alia privata. Authentica
est quae per manum publicam
vel per iudicem [illegible] testium

vel duorum ad minus subscriptione
vel testio facta est manu
c. § licet in fine coll. vi.
vel duorum virorum honestorum
ut de probat. cum. § vel quae
habet sigillum authenticum i. c.
c. ii. § in quo dicimus sigillum
episcopi authenticum et ei cre-
ditur quemadmodum [illegible] non proba.
ut de probat. per confessionem
et xi. q. iii. cum. Item sigil-
lum capituli ut de probat.
tua et lxxxvi. di. in nomine
nisi. Item sigillum alicuius
principis singularis cui con-
sueverit hoc [illegible] loci consuetudo
i. c. [illegible] dilectus. Item sigillum
praelatorum ut de [illegible] et contra-
dicitur. Item sigillum univer-
sitatis ut de [illegible] in causis.
Item sigillum communitatis civitatis
seu collegii i. de exceptione post
dilecta. Sed ad hoc ut sigil-
lum faciat fidem debent ap-
parere caracteres et orbita
ff. de test. fa. pos. l. ad te-
stium § signum et arg. c.
Inter dilectos § sed cum privi-
legium [illegible] non enim debe-
bunt sigillatae [illegible] nomi-
de est ut in l. ad testium §
si quis cum testibus et
si quis sigillum proprium non
habet alieno sigillo sigillare
potest C. de testi. Si duo sed
hoc in iure est ex permedio
al. suspectum licet si ille

alius fit sigillum habeat .i. de
ap. signaui. Sed pone
quod sigillum sit ruptum in quo
facit fidem hostiensis dicit quod sit
in pterius renunciauimus et
c. contitis. Sed si est fra
tum in quantum poterit resisti
adversario non vocato dicit quod
non est forte venens solvit
et sit frustra enim instrum
penes eum ff. de pact. l. in
sigillo vero ignoto non est
standum .i. et sup ib. Item
scriptura quam facit privatus
in presencia testium videtur
autentica si moriantur qui deberent
deponunt in aut. c. quod tu
quinscriptura et et qui po. in
pig hab. scripturas. Scripture
autentice est fides adhibenda
.i. c. r. i. et ii. quia instrumenta
publica perpetua infirmitate
veniunt ad damp. et como
dum viventium ptl. ar. hom
di c. ii. et xvi. q. ii. Si quis
decetur et et c. inter crend.
Sed exemplaribus non
credit .i. c. r. i. et e de
eden. aut. si quis i alio
insi ipsa exemplaria scrip
ta et publicata sunt in
dicit auctoritate. et de testi
publica et .i. c. r. ult. pri
vata vero scriptura ab adversa
rio scripta ita quod constat
vel agnomine dicitur quod him
herem sub scriptione fulcita

sit in accione personali rob
optinet firmitatem. Sed in
reali accione ymmo instrum
publice confectum preuaminet
preponitur tali instrumento privato
nisi privatum instrumentum habeat
tum vel amplius subscriptorum
testium et qui po. in pig.
ha. scripturas privata equi
valent in preiudicium illorum
qui eas scripserunt et de no
in pl. generali et ff. de pos.
publicam et ult. sed ad commod.
non est de probac. instrum et
l. venes. Item instrumenta sin
cones inveniuntur quantum
tabellionis defuncti possunt
redigi per alium tabellione
in formam publicam
ordinarii iudicis auctoritate
.i. c. c. penult. Sed si tabel
lio vivit nulli alii committi
debet si ipse possit comple
tenet in aut. de tabell.
coll. iii. Item instrumenta privata
possunt per apparitas testium
anquam sit renunciatum
et confessum in ea. .i. c. in
dilectus et s. de of. ord. cons
l. vi. Nota quod parem
vim optinent testes et
instrumenta in litibus exprimendis
.i. c. in p. et e. c. in exercendis
Sed in quantum hic loqui
ex. indicium vel in contractibus
dicit p. qualiter defiat in dec.

in decem casibus primus est
si res ecclesiastica fuit vendi-
ta x q ij h^c nisi fuit na
omnes decani vel maiores
pres debet consentire alie-
nacioni et subscribere j de
hijs apl sunt q c cum aplicum
2 ptom 2 xij q ij sine
exceptione Secundus in
contractu emphiteotico
e de iur emphi l i et ij
Tercius si res immobilis
det sine tradat ad vocato
patrocinio suo e de sunt
se ad vocat l i Quartus
si constat minor se esse
maiore cum iuramento non
potest postea probare se mi-
nore nisi per instrumentum e
si minor se maiorem dixit vel
si alius Quintus si pacis sunt
in contractu quod fiat instru-
contractus e e scriptura
Sextus quando aliquis mit-
tit ad principe e de ma-
pri l una et s de of dele-
tum in integrum Septimus quando
aliquis confitetur in scriptis
debitum non potest probare quem
nisi per instrumentum e de non in
per l gnalit idem est si
ille qui fecit inventarium
vult negare illam rem re-
stitui quam posuit in in-
ventario e arbi tu l ult
Octavus quando mulier confessa est
se accepisse pecuniam vel fide

iubeat e ad vell antiq
Item in pactione census
qui consuevit longum solui
et cuius non est memoria
hominum e renovata ff de p b
census Item in appellacione
facta ab aliquo gravamine
vel interlocutoria j de ap-
pellacionibus l vj Item in donacione
que excedit quingentos au-
reos ut j de donac ff Rescripta
Item in sententia excommunicacionis
et in remissione transcripti
ipsius excommunicacionis j
de sen ex cum medicinalis
l vj et si quis sibi recipiat
Item de privilegiis j de privil
porro et s de censibus c
ult Item in clerico excommunicato
lxxxj di excommunicato et j decli-
no resid fraternitati et
s de te ord cos l vj al
instrumentum bene plus testes re-
probari j c cum jo et s de
probac tes quia potius
credendum est vive voci quam
mortue membrane c s Sed vo
Ad intelligendum quando instrumenta
per testes reprobentur distin-
guitur aut ipsi testes qui
scripti sunt in instrumento in-
duntur contra instrumentum
aut alij si ipsi distinguitur
aut omnes aut unus aut
duo Si omnes contra instrumentum
deponunt non valent instrumentum

s repbat tio et de testi vi
bris et ff q ad test ap. l. i.
Si binus distinguit ant
eo remoto tot remanet
quot sunt necii vt i testo
vbi sunt necii vii vl i co
dicillis vbi sunt necii v
i de testis tn esses no val
instrm si sunt hm septem
i testo vl quinque in codicill
et septimus illorum contradicat
quia no remanet tot qt
sunt necii Si vero plures q
vii in testo vel quinque in
codicill fuint et vnus cont
dicat vl plures dumodo tot
remaneant qt sunt necii
valet instrm ff q ad test
api. l. i. Si duo in qdicione
distinguit ant pdnatum
ad pband instrm fm 2
tunc sufficit eorum pbatio
et valet 9 instrm vo. d.
Si ad sacros ic c. dicte
si duo testes repbent in
strm qui scripti sunt in
eodem instro ex quo enim re
pbat q forte eo tpe quo
d. confectum instrm pbat
alibi esse ptes vl aliquos
testes inscriptos vl vnum
de testibz p quos in aliis
no e fides aliqua adhi
benda in q. vo. pmo et
vo. di. Si ad sacros nec ob
stat si dicat q plures
debeat fieri repbatio tn

auctoritas tabellionis
faciat q semp debeat p
sumi p testibz in instro
scipt quia illud vm est
quo ad pma testm q p
sumit testes ibi fuisse pn
tes sed illa psumptio p ios
tollit reprobantes nam
in hoc casu vna bo p
valet mortue manu c
S. Si vo et s. de pban
tio Si alii qui no sunt
scipti in instro inducunt
contra instrm no sufficiunt
duo nec tres s. quatuor
vl quinque ad minus requi
runt quia auctoritas
tabellionis videt equi
vale duobz testibus s.
de pba. qm q. et instrm
simili duobz ar. j. c. tn
solet quia duo testes
admi9dent ee subscripti
quia i oe duor stat oe
vm s. de test. in om et
c licet 2 sic p plures et
honestiores debz fi talis
repbatio s. de testi. in ma
teria tamen 9sidcabit
nam negatu et qualitr
q quedam inclus pbat
p testes quam p instrm
quedam eo9 inclus p in
strm quam p testes vt ar
bitri et sima et p tessus

quis ar. b. de pb. quam qt.
Item considerabit factum
utrum sit antiquum vel proxim-
quum in antiquis magis
credendum est instrumentis quia
memoria hominum labilis
est si sit novum potius
testibus creditur ar. ff. de
pb. l. si arbit. et l. celsus
et b. de pb. c. cum tam quia
testes consueverunt fide
sua variare et temporis diu-
turnitate ff. ad treb. l. in §
due de damp. infer. qui
bona § vlt. Interrogant
scripture sibi ad invicem
contrarie dummodo tam ab eodem
producuntur j. c. imputari
quod contraria allegans non
est audiendus j. de cap. sol-
licitudine Item si a diversis
quod tunc statur ei que magis
est sine suspicione et
que dignior c. c. de con-
trahen. stip. optima in
fi. Sed nunquid est idem
in testibus ab eadem parte pro-
ductis dicunt doctores
quod non quod in testibus non
presumitur de quid dicturi
sint et ideo stabitur dignioribus
sed instrumenta bene potuit
providere quod expediret magis
producere j. c. imputari
in fi. ideo sibi imputet
qui minus diligens fuit
nam vigilantibus et non
negligentibus iura subveniunt
ff. ex quibus ca. ma. non cum
et ff. de re. iu. l. vetusti Re-
probantur instrumenta nisi contineant
annos domini indictionem nomen
principis diem et mensem
mani[illegible] et nomen imperatoris
ipso imperii coll. vj. Sed
quid si protocollum fuit
scriptum sine data nunquid
valet host. dicit quod non quod
per datum scribendi protocolli
renovatur per ideo sine
data scribetur nesciretur quis
erat primus vel secundus ar. ff.
de pign. l. si pluribus et b.
de pign. non minus [illegible] iste
si habuit j. literam sine
intitulatione prime signe
j. c. Inter dilectos § in. et ff.
de pb. l. si cirographum
litera tamen vel sillaba minus
obmissio vel subtractio vi-
tium non inducit nisi sensum
immutaret j. c. ex parte et
ff. de manu. testa. quod habebat
Item non dicitur instrumentum in filum
ipse rasum nec in loco non
suspecto facta j. c. ex litteris
dicit vel j. de cri. fal. § iste
in literis et § vlt. et b. de
fide. ad audientiam Sed cum
in aliis instrumentis que carent
erroribus scripture non impedi-
tum mi[illegible] l. de test. l. error
et l. ambiguitas et c.

racio quod scriptum ipse a multis
examinatur sed misticarum
fides auctoritati tabellionis
innititur et si dubitetur de scrip-
tura tabellionis debet comparacio
fieri scripturarum et comparaciones
et manus et cetera Si vero salno
tamen quod etas facit quandoque
dissimilitudinem scripturarum
non enim ita scribit iuvenis
et senex robustus et debilis
Idem etiam facit calami
et attramenti mutacio quia
variat etiam similitudinem
litterarum manus et cetera impressum tollit
verum et cetera Sequitur de presumptionibus

Visum est de probacione
vera nunc videndum est
de quasi probacione videlicet
de presumptionibus et primo quid
sit presumptio et quot sunt eius
species et quibus presumptionibus
stetur et quibus non Presumptio
est alicuius facti dubii ali-
quoties semiplena aliquo-
ties plena investigatio
Vel sic et melius presumptio
est rei dubie visibilis con-
iectura Presumptionis tres
sunt species / Una alia est te-
meraria que est repellenda
ut quod i primo et vi quod i o-
mnes et i de sen ex inqui-
sitione § in fine Alia est
probabilis et hec admittitur
ad semiplenam probacionem ut
in c. inquisitioni in fine et

b de rest. spol. litate sol-
litate Ista sufficit ad purga-
cionem indicenda ut q. v.
presbiter et i de pur. ca. Si quis
de gradu Tercia est violenta
que sufficiens reputatur
ad probandum que est aufertur
ut cum aliquis visus fuit
cum muliere nudus cum nuda
solus cum sola in eodem lecto
loco secreto hora clara et
et littera et c. tuo et xxxii
q. i dixit dominus Canoniste presump-
cione violenta distinguunt
una alia est iuris et cano-
nis sive legis alia hominis
alia nature alia facti
Presumptio iuris et canonis
seu legis sive iuris et de
iure quod idem est non recipit
probacionem in contrarium ut lex
presumat mulierem dotem
stipulatam sibi reddi que
non est stipulata Et si
quis vellet probare contrarium
non audietur Et de rei uxorie
actione l. una § i Similiter
in arrogato quod semper
intelligitur stipulatus
quartam partem bonorum
arrogatoris si mancipacio
ff. de adopt. l. Si arro-
gatus Item si quis dedit
fidem mulieri de matrimonio
contrahendo et post secu-
ta est carnalis copula

vbi dec(ide)t in ii glo(sa) contra i(sta)
p(re)sumpc(i)o(n)e(m) no(n) admitti p(ro)bac(i)o(nem)
i(n) respon(sione) sua q(uam) fidem de-
rit ibi (supra) pone et i(n) q(uo)d(a)m
ma ac p(ost)q(uam) insup(er) et i(n)
respon(sione) ad id q(uod) et filios
p(re)sumpc(i)o c(ausa) vi q. iii si
quis clericos et l. iiii di-
stinctionibus et i(n) decendis
et c. c. ult. et e(x) eo(dem) m(od)o
p(re)sumit aliquid licet
ficte 2 statuit sup(er) p(re)sum-
p(ti)o(n)em p(ro)bo no(n) admittit(ur)
in c(ontra)rium ut in m(at)ribus p(re)-
dict(is) sed ubi m(agis) p(re)sumit
et no(n) statuit b(e)n(e) admit-
tit(ur) p(ro)bac(i)o in c(ontra)rium ut re-
linquat(ur) ei(us) aliquid a-
p(ro)p(ri)um q(uo) p(re)sumit(ur) relictu(m)
no(n) intimu(m) ecclesie sed p(re)-
misi forte c(ontra)rium p(ro)baret(ur)
i(n) decesti requisiti (sed) si
vo(s) similis p(re)sumpc(i)o e(st)
xxxv q. iii contra ordina-
ria et ff. de donac(ionibus) int(er)
vi(rum) et ux(orem) l. quintus ide(m)
e(st) si est p(re)sumpc(i)o ma(trimoni)i ta-
nt si vir q(ui)d(a)m cohabitat
vxori p(re)sumit(ur) abeo cogita
xxxii q. i dixit d(omin)us et
xxvii q. i nec aliqua
sed c(ontra) [illegible] b(e)n(e) ad-
mittit(ur) p(ro)bac(i)o v. de p(ro)b(ationibus)
p(ro)posuisti et ff. de p(ro)bac(ionibus)
si chirographum ¶ Item
m(agi)s p(re)sumit q(ui)libet bo(nu)m

et ydone(us) m(ali)s nisi p(ro)betur
contrarium i(n) c. c. ult. et ii
de sentencia c. vno et lxxx
vi di. si quid fallit e(xtra)
de cohibendis qui b(ene) c(ontra) imper-
[illegible] et e(xtra) de p(ro)b(ationibus) l. ex p(ro)po(sito)
¶ Item p(re)sumit(ur) q(ui)s bone
fidei nisi p(ro)bet(ur) contra
e(xtra) q(uod) in mulieri pos(sessoris) sup(er)
fructibus l. vii et e(xtra) de no-
m(in)e p(re)c(ar)ant q(uod) quisque p(ro)p(ri)am
¶ p(re)sumpc(i)o homi(ni)s e(st) cum p(re)-
sumit(ur) contra aliquem homi(ne)s
p(ro)pt(er) malam famam sed
c(ontra) hanc p(re)sumpc(i)o(ne)m
b(e)n(e) admittit(ur) p(ro)bac(i)o i(n)
respon(sione) [illegible] in ma 2 p(ri)m-
[illegible] p. ii q. v. p(res)b(ite)r
et c. si mala et i(n) c. cum
in iuuentute et ff. quamuis
[illegible] no(n) e(st) verisimile ¶ na-
ture p(re)sumpc(i)o e(st) ut in c(asu)
heredes meum filium p(re)sumit(ur)
q(uod) me iniuste exheredasse
tamen [illegible] et [illegible] p(ro)pt(er) [illegible] et
io heredes mei p(ro)bare
tenent(ur) q(uod) iuste exhedi-
tam ipsum e(xtra) de mo(rte) test(amentorum)
ant licerat p(er) [illegible] ¶ sed
quibus de causis debeat
filius exheredari d(icitu)r i(n)
de test(amentis) (sed) i. ¶ facti aut(em)
p(re)sumpc(i)o alia p(re)cedent(e)
[illegible] fama ut si semel
calumpniatus es me et

et itm velis me accusare p-
sunt modo te velle calump
niari ff de accu. Sicut g
hys idem iij q ix plam
et c. Si accusator et. i. c. ma-
data et c. scitam vsu lic
glo. na qui semel fuit
malus psumit in iudicio
semp malus nisi pbet
grm. i. de reg. iu. Semel
malus l. vi. bn v9
De vetis faciet te vetna
tum Eius potuit fieri
in pria sicut heri et qui
semel fuit excomicatus p-
sumit ee excomicatus aut
ondat ut pbet absolu-
tom. i. dcci. cum proposuit
idem e de irregularitate
i. de apost. c. ult. et in
dubio psumit quis exco-
municatus. i. de sen. ex. cu
desideres sed sed et ide
e vbicumq vtit pcium
aie q psumit in detioez
ptez i. de spon. inuicemis
et xxx. q. v. aliis hr est
vm in foro gtencioso sed
in foro aie psumit q
nullus sit inmemor
sue salut. i. c. q ult. sumg
Item pecciones psumit
de intioibus. i. c. studys
xxxij. q. v. q uideat et
l. di. Si quis bn v9 in-
tima p moes cognosces
excticoes. Alia e facti sub
scipnetur cum pbitu ut sic
qui fuit accusati adulti
q appellabant ptexto p-
ximi si p9ca se v mat-
moio q nxerint inam te
psumit facing in quo ac-
cusati fuit ff de adult.
Si qui adulti et xxxiiij
q. ij. Emm p bellica ome
cm male factu pnune
psumit actu et cons. ome
bonu recte psumit actu
ar. i. c. c. i. et vj. q. i. Si
omia Pone q quida
minatus fuit vberare
alm postea vberatus fuit
in quid psumit q iste
fecit videt q sit xxiij.
di. p salmista Sed videt
gtra quia v minali acco-
dent esse p batones luce
meridiana claioes. E. d.
p. b. l. ult. et. i. c. litis.
distingue aut iste qui
minatus fuit solitus eet
pmitte et tunc psumit
cont eu aut no eet so-
litus et tunc no psumit
ff. q me. ca. l. metu ff
de re mil. no. omb. q
a barbaris et ij. q. i. In
pmis Sed quid eet in
dubio dt host q iudex
debet eu pone v qstioib;

arc. j. de deposito graue et ff.
ad l. aquil. qui occid. Iste
psumit quod non late i bitino
quod scit in longinquo. i. c.
quosdam et c. sc et que d
cotineti fint psumunt
in esse. b. de ele offitij. Iste
qui tacet consentire psumit
j. e. non ne l. in di. Si sing
et j. de reg. iur. qui tacz
l. vi. quod est verum quando p p loy
bitionem meam possum p
hibere quod sit et taceo et
tunc taciturnitas habet p cons
Sed si p p hibitorem meam
non possum p hibere quod sit
tunc non obest taciturnitas
putamus in vico potes
vendere rem meam ff. de
quo emp. vel. Re. aliena
Sic videt distinguere
lex ff. de re iud. Sepe xij
q. vij. quando et j. de re iud.
c. pnlt. hec tamen fallit
in casibus ff. de fune. ut
p junctu ff. de fun. qui
vas g vetat ff. quibus
mo. pig. l. ijp sol. Sicut
g non videt ff. de p. tun.
filius fam. g inc. lxvi
di. c. ult. lxx in di. c. ij.
Item quod de vno negat
de alio psumit concedi xx
v di. qual j. c. nonne
Ponecq fuit ul hora

ca fugiebat et iustitiam
sapiebat. cum et obuiat
michi iustitia i bimo et
pertransit amem sunt ne talis
p vicem illum et ego vidi
non iustitia mit palam
vicem et innuet cum qui
suspensus fuit ul omissus
iniquus iniuste pp iniqui
tatem vi cpsic p iuria
dicta d. host. q. quia
non inuenit expressum quo
extendere non deinc. quia
odia sunt restringenda
ff. de lib. lega. l. legam
Item absens legitime
citatus psumit contumax
si non venit in. q. ix de
conmug et lxv. di. Si forte
Sed talis psumpto pt
elidi p alia psumptione
ff. de rest. in int. l. diuus
et j. qui fil. sunt. l. trans
misse et inde e. quod p p
sumptionem probatam et
manus plena elidit p
sumpto contumatie unde
p sacrum bin. pt plac
te non contumace quia
violenta psumpto elidi
p innocenti xxxv. q.
in. concordmelia et ar.
j. qui mat ac pos. in
in bna et. b. de rest. vint

colus et est forcior pservan
standi · primo dco alicuius
si p9ea quem dicat contra
in alio iudicio b dctesti
in iniuria et ex iudicium
b dcp b ptnab et primus
repntatur · j · c · litteras ·

Subpius visum e de
pbacoibz de iuramento
eo quia ius iurandi
quoqz successit loco pbacois
ido dcipo e videndum et
p9ca de primo et medio
unde videndum e quid sit
iuramentum et unde dicatur
quare fuit institutum et
utrum sit licitum et nota sunt
eius spes que condicones
intelligant · et modi
iuramento digit i peyo
rem exitum · De forma iu-
ramenti pstandi platis
quis possit i iuramento
dispensare et de pena p-
iurii · Iuramentum e affirmacio
vel negacio aliena rey
sacre rey attestacione
firmata sacre rei ideo
d quia non licet iurare
p creaturas non sacras
ut p capillos celum vel
terram · j · c · et si xpus nec
p filios deos tamen si pagani
iuret p filios deos loco
iuramenti recipit pp defectum
maioris fidey xxij · q · 1 ·
mouet · Aly describunt aliter
ut comprehendunt tam
fidelis quam infidelis iu-
ramentum sic · Iuramentum est
sacre rei vel habite p sacra
assercio licite p sacra ponitur
pp ydolum quod hz infidel
Iuramentum d quasi iu-
rant actum quia sicut mat
debz agere ut sit predat
ex corde sicut pred et ex
ore · j · c · et si xpus ij
Institutum fuit iuramentum
duplici de causa · una
fuit pp infirmitatem hominum
de facili dubitancium ut
cum aliquibz psuadetur
quod eis e utile et ex-
pediens et non credunt
simplici vo pp primittitur
vos iurare xxij q 1
non e ita et c si peccatum
Alia causa fuit pp vi-
tandum ydolatriam quia instig
e deo exhibere quia de
monibz xxij q 1 con-
siderandum unde iuramentum
licitum e alias aplus
non dixisset homines p-
maiorem sui · j · deum iu-
rant et omnis controver-
sie eorum ad confirmacionem
finis e iuramentum et

angelus quem vidit Iohannes
in apocalypsi stantem super mare
et super terram levavit manum
suam ad celum et iuravit
per viventem in secula seculorum
et Christus legitur pluries di-
xisse in evangelio Amen
amen dico vobis Et apostolus
iuravit in diversis textibus testis est
michi deus Et item Cotti-
die morior per gloriam vestram
fratres quam habeo exemplaria
i. manifesto ac iuragio
ondimit Item deus legitur
iurasse in veteri testamento
iuravit dominus et non pe-
nitebit eum et vnum sum
iuravit dominus david veritate
et precepit in veteri testamento
Reddes domino iuramenta tua
Ideo cum necessitas exigit
pro re vera licita et hone-
sta prout sentit iurare quia
iuramentum preter malum
non est cum sit confirmacio veri-
tatis sed prohibetur extra
casum consciencie et in tanta
iuracione periurium sepe
contingit sicut in ecclesiastico
legitur vir multum iurans
implebitur iniquitate
quare ergo dicit dominus in evangelio
Sit sermo vester est est non
non ideo ut affirmacio
et negacio sicut precedit
ex ore sic procedat ex corde

Sed quia homines nescientes
malicia simplici assercioni
vel negacioni non credunt
prudentes ad iuramentum quod a
pluribus est a malo est non
culpe sed pene et non
exhibeant sed exigeant
iuramentum ex necessitate infirmi-
tatis hominis magis est pena
quam culpa Unde non dicit
malum sed a malo et licet
iuramentum deus prohibuerit
se videatur indignum
tamen per creatorem sed
per creaturas iurare pro-
hibuit ne pro hijs iura-
mentum transferat ad creaturam
honorificet a creatore hec
probantur i. c. et si christus
ita per creaturas non est licitum
iurare xxij q. i. Si-
cut et iurant et non licet
quam in collecto v. ubi ex-
primit in iure ut pretexitur
xxij q. v. quod per iurant
per creaturas xxij q. i. Si
aliqua per ordine i. q.
vij quod non pro salute pri-
ncipis ff. c. qui pro salute
et l. ij. di. § si et xxij
q. i. Clemens alij enim
iurare non licet Unde
licet iurare per membra
dei in aliud licet non licet

9 ng. coll vi ymo si cliti
p aliquod meb[rum] dei in-
rat dein blassfemat qa
mebrum no h[abe]t i[dem] et p[ro]i
debz et laijco cognita
xxij q i clicu et c eiq[ue]s
p capillu / Sed ad h[oc] q[uod]
iuramentu sit licitu opt[et]
q[uod] h[ab]eat tres comites v[idelicet]
v[er]itate iudiciu et iusticia[m]
Sitis eni debz semp esse
q[ui]stiant s[cilicet] q[uod] iurat sciat ita
esse alias si credat tn
no debz de sc[ie]ntia sz de cre-
dulitate iurare Judiciu
d[icitu]r discreta deliberacio
i[d est] ut no iuret eciam v[er]u[m]
nisi p[ro]p[ter] necessitate h[oc] e[st] cu[m]
sua et aliem aliq[ui]d v[er]u[m]
q[uo]d ei expedit v[e]l utile
e[st] cr[edi]t[ur] simplici asseritur
Justicia ut id q[uo]d iurat[ur]
sit licitu et honestu et
si ista deficiunt no iura[men]tu
s[ed] piuriu e[st] censendu
xxij q i / Ita q[uo]d eu de nobis
sequentibus et i c et si
xpus / Juramentu ante
licitu e[st] q[uo]d quis facit iu-
rat sine madat[o] eccl[es]ie
v[e]l alicui q[ui] superior[e] i[d est] de
sen[tentia] ex[communicationis] no te-
tenet[ur] ad obs[er]vacio[n]e illi-
citi iuramenti nec eciam
ad alia de quibus non
fuit cogitatu cu iura-
bat[ur] i c Veniens et c qu-

tu vallis nec extend[it]ur ad
illos articulos qui no co[n]-
tinet[ur] in forma iuramenti
s[cilicet] de ma[ndato] c[apitulo] obe[dientie] dila[tio] Vn[de]
si aliqui sub gnalitate
gnalz p[ro]stiterunt iuramt[um]
de consuetudinibz v[e]l statut[is]
clausis obs[er]vandis ad licita
ta et possibilia et lib[er]ta[ti]
eccl[es]iastice no obviancia
tm[od]o tenent[ur] no aut[em] ad
illicita impossibilia v[e]l
obviancia eccl[es]iastice lib[er]tati
i c q[ue]ntingit l vi / In iu-
ramento licito multe co[n]dicio-
nes subintelliguntur ut
si deo placuerit xxij
q ij Vnus § i / Ite[m] p[ro]pter
tum p[ro]p[ri]e q[uo]d v[e]l om[n]i iura-
mento excipit[ur] auctoritas
maior[is] i c Venientes
et s[e] de iur[eiurando] co[n]stitutis
Ite[m] si res in eod[em] statu
p[er]manserit ut si iuram
red[d]e[re] gladiu qui peteret
ei qui insani cu[m] tradid[it]
Si p[ost]q[uam] efficiat[ur] furiosus
red[d]e[re] no teneor xxij
q ij Ne quis arbitret[ur]
insi v[e]l si maritus iura[ue]t
no amare uxore[m] de for-
nicacione v[e]l sponsus
sponsa sed post q[ui]mitt[it]
fornicacio[n]e p[o]t[est] amare v[e]l
sponsam dimittere i c q[ue]
ad v[e]l si iuram alicui

solue aliquid i cto timo
Si post iuramentu pstitu
ex qmittit ut te no tenear
ut dictu est. i. de spon ex q
Sed pone z ar. ff. de solue
Si quis // Ite si michi fides
fuerit i. c. puenit ij. et
ff. loc. quero q int nam
si desensu vtriusqz factu
e. eu no ligat qui pstitit
du ille cui prestitu fuit
fuaz negligit ex pmisit
i. c. Sicut et c. quemadmod
Item honeste et possibi=
les i. c. quadam et c. qtin=
git l. vj. Item si in mutua=
uit pecuniam e de no=
mi pec indubitati Ite
si impetie fuerit scite ff
de in. dot. l. stiplone //
Item si no moderatu qd
pcipiat a supiori uel
ab arbitro ut filias ex
hereditate uel vxore ex=
pelle i. c. quitervall. ul
mutaz pncipib no intre
si cat consiliarius ul ad=
vocatus i. c. bemes / po=
ne ex quidam clericus alij
fecit iniuria et p illa
iniuria petebat certa
summa pecunie in iudicio
et ps ea compromiserunt in
arbitros qui condempnauit
illu ut exiret ciuitatem
nec rediret donec alt
duret reuocand inq
tenet exire dr q no dic
i. c. vemes et c. quitauall
quia ista pena est cor=
pal que e maior om
pecunaria ff de his q
no infa quid qd s. pena
et sic agebatur pecuna=
rie / Sed pone q q dep
nauit eu ne litigaret
p procuratore inquid pt
venie q hostiensis dr q sic
quia vsus procuratoru
est valde neccius ff de
pcur. l. i. Iste facultas
subintelligit i. c. bruin
et c. ego et sic facultas
ex cusat a pmissis et silr
necitas i. c. querelam
Item comoditas ff q
vim rex act no da
l. i. s. que honoranda
Sed speciales qdicones
no subintelliguntur si no
expmat licet mente
concipiat xxxij q ij
vlt e ult insi et e de
qd obitum da l. Si repe
tendi nisi vbi lex ex
pmit aliquid tacite agi
int contrahentes tunc
pntur reddat pmu ul
tam eq bonum illud q
expsso licet ff si c pet
tu quidam et ff. de voz

obstitam et hec vana sunt in
conpromissariis iuramenta et co
ipsa fides quod manens vers
vendens in modicitatem
Coniugium futurum maius sattul=
tus honestatis et comod
dant hec promissio condicionalis
sed in assercionibus nulla con=
dicio subintelligitur et de
tali loquitur xxxii q. ult.
c. ult. ¶ Sed nunquid dicatur
omne iuramentum condicionale
si omnes promisse condiciones
subintelligi dicitur quod non ff.
de condic. et demo. condiciones
¶ Secundus si iuravit alicui
facere aliquid facere sub con
dicione dicitur quod si iurare
intendit obstam vel sub
condicione quod non tenetur
huiusmodi iuramentum nisi ex=
istente causa vel condicione
propter quam iuratum est arg. xxx
ii q. ult. c. ult. et j. e. per=
venit et hic dicitur veniam
quando tota obligatio ponere=
batur in eventum condiciones
al. si causa vel condicionem
non extitit tenetur iura=
mentum adimplere sicut et
not. arg. j. de noto mag.
et decon. quinque expte in
fi. et idem de similibus ¶ Due
sunt species iuramenti nam
aliud est assercionis aliud
promissorium assercionis est
illud quod fit de preterito vel

presenti de quo asseritur aliquid
esse vel fuisse promissorium
est de futuro in quo promittitur
aliquid dandum vel faciendum
¶ Item tres sunt species iu=
ramenti assercionis nam aliud
est voluntarium aliud ne=
cessarium et aliud iudiciale ¶
voluntarium est quod pars de=
fert parti extra iudicium et
dicitur voluntarium quia vo=
luntate defertur et volun=
tate suscipitur ff. e. ius
iurandum quod tamen eo tam recu=
sari potest si cognitum est dela=
tum et prestitum in civili est
amplius querendum ff. e.
non eius § delato ¶ Iura=
mentum necessarium dicitur quod defertur
a iudice in defectum proba=
cionis nec potest recusari
nec referri nisi in sta
de causa j. e. c. ult. ubi
de hoc et e. c. qualiter
§ fina. et potest appellari
nisi recusato admittatur
ut ibi et est tunc defenden=
dum alie legitime probaciones
desse noscuntur e. c.
bone et § de prob. c. ii et
§ de presum. ex insinuacione
quito tamen respectu ad qua=
litate personarum et qua
titate cause ut e. ve=
niens qui et j. e. c. ult.
nisi ¶ ¶ Iudiciale dicitur a iudice

qd e natm subic resti
l e c si v gmis et l pdca
gnalit § sm aut sed si
reus retulerit iuramtm
actori sz necce iurae al
mdq denegabit ei accoz
ff c insinuand § ait ptor
ymo pced quasi reus
iurasz C c gnalit § de
fallit in accone famosa
in qua no licet conuento
iuramtm refre l c c
nlt v Itaue ut i accoe
furti et alijs famosis
accoibz ff rex amo l
maritg § nlt et l se
ocure sint accoes famose
dictm est s detesti § infa
mia in tbus sequetibz
Et idem est ubicumqz lex
defert iuramtm C de
fidey s l nlt § decim
dchib sciuug § lma et C
decim do i pc l nlt et
C de hijs qui adco gsi pn
ti § Itemn nisi eadz lege
pmittat refendi ptas
C debo aut indi p9 l
nlt § nlt p9 iuramtm
vero a iudice delatm et
psitm pt reuedi ab eo p
nonas pbacones Sed
iuramtm delatm a pte
pti et psitm ab eo no
pt reuedi ff c ad monendi
et procuratore d tbus.

solis reusibz pt deferre
hui9 iuramtm si sit pcu
rator vniuso bonoz
et heat libera et gnalez
administracoz nl si heat
spale madatm ad hoc
aut sit datg pcuratorem
in rem sua ff c insinuad
§ nlt et l se et de pcur
l in libera pcurator et
l pcurator an nisi sit
vniuso bonoz nl n
sit spalit madatm iu
ramtm defre no pt ff
c insinuad § pcurator
Item platg qui agit
p eccia defendendo ea
defre pt iuramtm et
tutoie curator et defe
sor vniusi defacientibus
alijs pbaconibz pnt
defre iuramtm sup re
dubia qua sup rem
ceta gcrm fact no pnt
ff c tutor et l insin
uand § nlt et C de
acc l pns Iuramtm
tm9 obsuaco vgt in
dispendm salut eterne
pm in d et obsuai
no dz ut si mlie iuraui
no mortui cu vro l q
trauos nl si iura
quis no loqui patri
nel matri nl fri nel

nl necia instrac, j c vi
quidam § Illi vo aut si
religiosus iuravit no
morari cu religioso j c
sicut vl si aliqs iuravit
curam dimittere sine lica
superior b de renunc ad-
monet et j de regl licet
~~quidam~~ quia iuravit et
no fuit iniuctu ut esset
vinclm iniquitat j c
quato et c contingit §
quia vo l vi et est pena
binus ani imponenda xxii
q iiii qui sacro Iste iura-
mentu factu cont leges vl
can aut q bonos mores
no tenet x di Indices
ne si aliqs iurat litigare
coram iudice seculari
b de fo cpe Si diligenti
quia v alys pmiss re-
sonde fide ni tpi boto
mutat decretu quod v ante
bonisti vide ne facias
impia e cu pmissio
q cu scele adimpletur
xxii q iiii In malis et
j de reg iur In malis l
vi Idem cu rex vl eps
vl aliqs iurat finae ma
regimi vl cure si p9 ca
uuet gravio illicitu est
iuramentu sm Et io no
finad j c Intellecto et

c ca te et b de fo cpet
Si diligenti et si iurat eps
v pmicium cure sue sine
dignitat pmdicac non
pt xvi q ii no liceat et
j c Sicut ii nec valet
iuramtu factu de rebus
cure p solvedo vl non
repetendo j c pvenit
Iste iuramtu dr quod
illicitu pp turpitudine
rei iurate nec finad
ut si iurat qs petiu co-
mitte xxii q iiii simile
sive sit veniale sive
mortale c q c Si aliqs
quod pp manus vicliu
sup vemeb ut si iurat
quis se no fore mona-
chu et no recessur a
plato suo si p9 ca durat
lege pvata intrado re-
ligionem no e finad iu-
ramt j xix q ii due
quod iuramtu e illicitu
ut si iurat me no
fore epm lxxxv di flo-
retinu tame v iurado
peccavi Iste dr illicitu
ex causa in lr vsiculo
cotent Scdus quod cui
pquid iurat ani quod
qn Scdus f cotb pua
vl finosq sit quia iura-tu

talm no e obligatorium
xxij q iiij lib3 et c v pri
¶ Sermo si incret tpe quid
se facturus ul pctm xxij
q iiij Bonusquisque ¶ Cm
que clicus no debz iurare
laijco nisi feud3 teneat
ab eo que tunc e eius su
prior s. de iura et obe
dientie et s. de fo cope
vij de isto iuramento
d3 j. de fend' s. ul ¶ Secun
dum ma no debet iurari
in xl ul dieb3 festiuis
xxij q ul decreuimt n
in casib3 potest s. de fer'
s. iudicio3 aut v iurari
¶ Item si iuramentu3 firmari
pt absqz intitu aie ul
corpis firmari debet j c Si
vero et xxij q iiij s. ul
v quiscumqs nisi ud' si
debitores iurauerit solue
creditoribz vsuras tenet
solue rone iuramenti
Sed creditores sunt ad
eas restituendas eccam
censura si nece fuit com
pellendi j c si debito
res sz si iurauerit non
repete pnt illud de
nuntiare ecce et sic co
pellit creditor restituere
vsuras quasi indirecte
officio iudicis j c ad nraz

et ar j de rogn spir tua
et ij q j Si peccauit ul
compellit relaxac iura
menta j c c j ul si nos
sunt solute compellet
desiste ab accone j de
vsuris tuas ¶ Sed nunquid
peccat debitor solues
vsuras v' d' q no j
c debitores et xxij q
j Si pctm sing' doctor
nuc distinguit aut
debitor accipit ex necessitate
et tunc no peccat que
necessitas frangit legez
s. de q sine quauis et j
de regi iur q no e aut
sine necessitate et tunc
peccat accipiens lxxxvj
di3 donac Si vero non
erat al inuitatum ns
nisi quia iste indux't
eu pmittendo s' ad dac
et nulli sic inuitabat
tunc est pctm in vtroqz
j de q' oie Sic dignu3 e
qui vo ¶ Item si mlr spo
te et sine dolo et viole'a
pstitit iuramentu q no
veniet q' alienacionez
dotis ul donationis ppt
nuptias facta constante
matrimonio soluto m
ino veniet no pt q que

finatu iuramentu non
vgit i dispendium salute
eterne et ad ea repellenda
in suo fo' sunt p iudices
seculares tesna ecclastica
compellendi .i. c. ut co-
tingat et c. lic3 l. vj
Item iuramentum metu
extortum obligat et servari
debz ut dictum e s. q me
cu s. Illa vo tn si fuit
metu iustu qui pt cadere
i constante virum et vet
9 iuramentum auctoritate
ppa no e tamen de mor-
tali tenens piuriu S3
an no debz ei dici q iu-
ramentu no servet .i. c. vim
et sit pax obligat s.
q metu cu plato et c.
abbas Item qui iurat
ei tm no tenet no pp
hoc absolvit qui iura-
mentu prestat dicit cui te-
netur .i. c. ea te. Sed
si iudex v iudicio iura-
uit q quidam dedit sibi
fide de pcu et lic p hac
no potuit no e ei da-
da nec denegada sima
tonisedi .i. c. ulieri
Nota tamen q iurament
et oms loquela debz
esse tal ut qd os affirmat
vel negat cor ide affir-
met vel neget xxij

di psalmista et .i. c. Et
si xpus in pu q deus
no facit dra3 int iura-
mentu et simplicem loqlaz
xxij q. v. Juramenti et .i.
qui cu vel vo rursus
dr ut .i. de voto s. votu
Juramenti liciti dispensacio
et declaracio sine interpretacio
de ipo dubitat ptin3
ad ppa3 q v oibz iura-
ment et vot intelligi-
tur auctas excepta
.i. c. quato venerde
spacii et c. petito s3
pcipu pt in inclius co-
mutari sicut et votu
.i. c. de voto c. i. quia
no dr quis iuramentu
infringe qui illud v melius
commutat .i. c. puenit
et ff qui sacrda c. k. ult
cu de isto licito iuramento
relaxando distinguere
ant illud iuramentum
fctm fuit i favore dei
ita q p illud intendebat
se deo obligare et tuc
no pt absolui ab hoie
nisi p ~~commutatem~~ commutacez
ut in iclius sicut votu-
ut dr .i. de voto s. aliter
aut fuit fcm i favore
hominis si ille sponte
absolvit tu iurant

p9 ea no tenet. j. de spo
pter. l. et ff. de p sor vez
nlt et l. actone q diui9
Sed si iuramentu e illicit
absolui debet et p ma
iupom nt dem c. s. q iu-
ramentu eni9 ¶ Epus deb3
pstare pape iuramentu co-
tinens vij articulos. s. q
fidel erit scto petro et
sce romane ecce dnoq3
pape n. et ei9 successoib3
canonice intrantib3 ¶ Jo
q no erit i consilio ut vi
tam pdat nl membr nl
male capiat ¶ Ito q
eius consilm p se aut
p litas nl p nunciu sibi
manifestatu ad ei9 dap
nu nulli pandet ¶ Ite3
to q erit adiutor ipi9
ad defendend nl reti-
ned onicos hominescil-
no ordine suo ¶ Ito
q vocat9 ad synodum
ibit nisi fuit canonice
impedit9 ¶ Sexto q le
gatum sedis aplice p9 q
sc sanctitate v euido
et redeundo honorifice
tractabit et i suis neces-
sitatib3 adiuuabit ¶ Sep°
q singul annis limina
aplor p se nl p nunciu
visitabit n adsit ab-
solnat. j. c. ego et hs

intellige de archiepis z
epis qui sub sunt dno
pape nullo medio et ista
forma dent esse q rcti
oms plati si hac sub-
diti cogi valeant. s. de
ma et obe. dilca. ¶ Et q
sic iurarunt no tenet
suo successori iurare
j. c. vitalt nisi ext de
obedia iuto suspect9
s. de ma. et ob. tu in
cti3s et si pt forma
q venie3 subdit9 iuret
no valet ipo iure in-
ramentu quo ad illos
articulos q i forma
iuramti no ptinet
s. de ma. et ob. dilca
insi. nullq tum cleric9
tenet suo epo iurare
nisi ei qmittat cura
nl administrato eius
j. c. nullus et xx iij
di. quaqua ¶ Ex quit
vide de pena piuri
Sed punitendo c quid
sit p iu m et gt mod
committi piuriu // sm
e mediam iuramto
finatu ¶ Comitti at
p iuriu mult modis
pmo q fla iurato
ignorat in cred aliq
esse vm qd e fl m nt

si esse in causa et tn non e
ibi tunc nullum ibi est
pctm xxij q ij cum hs n
magna indiscrecio intrica
at ut qs pntet ee vin
qd e fllm et tenc iurat
tunc pccat venialiter
xxij q ij homines ¶ hj o
2 falsa iurans scient
tunc e pctm mortale
xxij q ij js ante ¶ tercio
2 p inn in indiscretum
iuramentum sicut de ver bis
cottidianis in iuramento
que fiunt cottidie ex qua
dam leuitate de re tam
liata et si magna est
veniale xxv di § omnis
insi ¶ quarto 2 transgressio
liciti iuramenti et hoc ppe
vocat piurium et e mor
tale xxij q ij pmne
et ar j e impositionibz
l vj o et vj q j quamquam
Sed transgressio illiciti iu
ramenti non est pctm ymo
forte meritorium sed iura
do pccauit xxij q iiij
q daud in ibus sequen
tibus Unde nulli e in
iugendum de quo psint
qd illud non debeat obs
uare ar j de rebus eccl
et in clicos et xxij q j
sta go et c non est ¶ aliq
vo iuramenta sunt in

determinacione intelligenda
ut si quis iurauit alicui
qd decetero non eet contra
ipm contrahe sin non tet
ei vl qn contraz sua vel
cont qmitate sim ppo
stae j e pctio et b de
posit c vlt insi qz in
gnali sermone psona lo
quent intellr esse excepta
ff de sena l j § j et ff
loc qm insula § si vn
si pmisi t dare tum meu
vel nostrs non tn tenear
dare qtra me qz nemo
plus tenet diligere alium
qua seipm ordinata enim
caritas a seipo incipit xx
iij q v si non licet ¶ ite
si advocatus iurauit cam
vl aliud iuuare v iuuare
suo non tenetur ea vl eu
malaz cam fuientem
xj q iii Sc qui dicitis
bonum ¶ item iuramentu
factu a iudice qd v cir
ca ordine iudiciarum
obsuaret ad non tenta
cima non extendit qz
in huis ordo iuris non d
obsuari j c ad nram
ij et ij q j de mani tn
¶ ite licet clicus reside
facere in eccia pbendali
si tn absentet p negocijs

illius prebende .i. de elec. non
resid. decreto et c. in dilig.
Item qui iurat aliquid
facere ad certum tempus si per eum
non stetit non est periurus nec
tenetur post tempus facere tamen
non fuit in culpa .i. de spo.
Sicut. Pena periurii secundum
iura canonica siue iuramenti
conceptum religioso soluendum
deum siue ultorem e. c.
l. ii. ii. de contractibus in
iuramento imponatur ff. de et
stell. l. ult. et C. de transact.
l. Si quis maior. Secundum
canones septenalis est pena
sicut aliis peccatis mor-
talibus imponenda dum tamen
iuramentum esset licitum xxii
q. i. c. ult. et vi. q. i. qui
unquam desp dictum c. i. de
pe. di. v. c. xxvii. qui
compulsus tamen duobus sep-
tibus. Sed inspecto modo
periurii et qualitate per-
sone et circumstantiis maior
vel minor est pena in-
iungenda in foro anime ex
xxxvii q. v. lict periurus sed
in foro iudiciali debet
deponi xxv di. tamen non
recipitur in testimonium. ex de
testi. Sicut et vi. q. i. de-
inque et est infamis.
De iuramento tamen an
sit assertorium distinguendum

de iuramento assertorio quo
quis iurat aliquid ita
esse et tunc non est infamis
ipso iure si periurat .i.
de except. deinque et ex de
ord. cogn. in dilectis in
fi. An sit iuramentum promis-
sorium scilicet de re aliqua fa-
cienda nisi necessitate exer-
ceat vel quod per ipsum non
stetit dummodo sit licitum et
in solempnitate factum est
ipso iure infamis .i. c.
querelam et vi. q. i. in-
fames. Pena iuramenti
temerarii est penitentia viii
annorum in foro penitentiali xxii
q. iiii. qui sacro. Sed in
foro iudiciali debet a bene-
ficio impetrato remo-
veri .i. c. tua nos. Insi-
tamen a testimonio non re-
pellitur ex de testi. intimavit
et c. constitutus nec a promo-
tione secundum aliquos .i. c.
sicut ii. de r. Sequitur nunc
vide de mediatoribus [?]

Quoniam periurium frequenter
datur in mediatione [?]
post iuramentum et per-
iurium de mediatore viden-
dum quid sit et in quo diffe-
runt hec tria scilicet mediatorum
[?] et dic secundum [?] quot
sint genera mediatorum

et qui dicat mortale et
quando veniale. Mendaci-
um secundum aug. est falsa signi-
ficatio vocis cum intencione falle-
ndi. xxii. q. ii. § ille quod et
fictus e immutatus vi-
mant de fide in sti. 2 pri-
coll v. // Mentiri est contra
mentem ire i. dicere vel fa-
cere aliquid contra id quod
in scia licet ctrarius tamen
accipit aug. quia is qui
mentitur q. id quod consentit
non loquitur voluntate
fallendi. xxii. q. ii. is
aut. Dicere falsum est
dicere aliquid verum esse quod non
est verum nec distinguit
an intendat dicere verum
vel falsum. Sed mendacium
comprehendit utrumque quod
patet ex diffinitione.
Mendacium est falsa si-
gnificatio vocis esse falsum dicere
cum intentione fallendi.
esse mentiri. Unde mentiri et
falsum dicere se habent ut exce-
dentia et excessa quia
non omnis qui mentitur
dicit falsum immo quandoque dicat
verum licet intendat dicere
falsum et econverso non omnis qui
dicit falsum mentitur sed aliquis
credit dicere verum licet di-
cat falsum qui mentitur
semper fallit voluntate
licet aliquis fallat in fati-
vitate et ideo semper peccat
quia ~~semper~~ vel linguam
non facit vel rea mens. xxii.
q. ii. homines misi. // Item
quando dicit falsum non semper peccat
quia aliquis dicit falsum cum intentione
et tunc est peccatum ~~xxii q.~~
~~ii mendacii aut et c.~~ scripti
et aliquis dicit falsum et credit
dicere verum et tunc si adhi-
beat diligentiam debitam
non peccat. Cum autem peccat
venialiter ut d. c. homines
quia omne mendacium est
peccatum. xxii. q. ii. mendacii
aut et c. scripti. Octo
autem sunt genera mendaciorum
secundum aug. Primum mendacium
est quod fit in doctrina re-
ligionis sc. vane ut si
dicat xpm non esse natum
de virgine vel non esse pas-
sum vel aliud contra articu-
los fidei. Secundum ut aliquem
ledat iniuste quod tale
est ut nulli prosit et obsit
alicui ut est mendacium
detractionis vel falsi ~~fal~~ testis
in causa criminali. Tercium
quod prodest uni ita ut obsit
alteri quamvis non ad in-
mundiciam testis in causa

pernicia. Quartum quod fit
sola mentiendi fallendique
libidine quasi sine causa
et utilitate quod merum men-
dacium est. Quintum quod fit
complacendi cupiditate per
eloquium suaue ut mendacium
adulatorum. Sextum quod nulli
obest et prodest alicui ad emen-
tandum periculum pecunie ut si
quis sciens pecuniam alicuius
iniuste tollendam a fure
uel predone ubi sit ne-
scire se mentiatur. Septimum
quod nulli obest et prodest
alicui ad euitandum periculum
persone ut si nolens ho-
minem ad mortem quesitum
prodere mentiatur. Octauum quod
nulli obest et alicui prodest
ut ab inmundicia corporali
aliquem tueatur ut si uo-
lenti corrumpere virginem
mentitur causa eius castitatem.
In hiis autem octo generibus
tanto quis minus peccat cum
mentitur quanto magis a primo
recedit. hec probatur xxii
q. ii primum. Fit etiam aliter
brevior et planior di-
stinctio mendacii quia men-
dacium aliud perniciosum
sine malignitatis aliud
officium sine pernicitatis
et aliud iocositatis xxii
q. ii ne quis arbitretur.
Primum comprehendit quinque
que precedunt distinctionis
sextum uero tantum ultra eius-
dem distinctionis et tantum sextum
iocositatis addit. Mendacium
enim semper est peccatum xxii
q. ii in ante et dicit quod
semper est peccatum mortale
quod licet mendacium secundum
Augustinum nec artificio nec
mendacio nec simplici
uero oportet quemquam deci-
pere quia quoniam mentitur
quis occidit animam xxii
q. ii nec artificio. Sed illi
loquitur Augustinus de perniciosis
mendacio ar. xxii q. ii
malum. Secundo dicas quod de
mendacium perniciosum id est quod
nocet proximo et quod
comprehendunt quinque generibus
prime distinctionis semper est
mortale xxii q. ii primum
et c. ne quis arbitretur. Secundum
mendacium officiosum id est quod
nulli obest et prodest ali-
cui in tribus ultimis ge-
neribus prime distinctionis
ueniale est omnibus
in homine imperfecto et idem
de mendacio iocoso ut in
c. ne quis arbitretur. Sed
in homine perfecto et idem
de mendacio iocoso ut in
c. ne quis arbitretur

Secd in homine pfco ut pote
in epo uel religioso dnt
aliqui medacium officiosum
semp ee mortale iocosum
vo veniale. Scz quae ho
cus no e pocius iocosu
mortale qd nulli pdest
alicui vnt quia iocosu
no fit ex animo nec intedit
decipe et io mi9 pctm.
Sz officiosu fit ex aio et
decipe intendit et io mai9
pctm Secd alij dnt quoz
oppio e comunior et qmor
q vtqz tm officiosu qz
iocosum e veniale i qlz
sedtam grauj9 i vito vio
pfco qua in impfco qz
rone dignitatis uel ordi-
nis augetur vnen xlj di
homo xang et xxij q v
qui vidit Canos cnt dr
demedacio iocoso intelli-
gend est qn no fallit
qz nouit ille cui dr ioco-
di causa fuisse dictu xxij
q ij ne quis arbitretur
nisi dicat ex quada pla
cencia seu delectacone q
inde hz qz pt dici mor-
tale vn aug9 nullu pctm
e adeo veniale qd no
fiat mortale du placz
et ide e si fiert dnt
j consuetudine xxv di
§ cunis Ite medacium

adulacionis no est pctm mor-
tale scdm Aug^m qui illud
numerat int pcta venialia
xxv di § alias ea Secd dc
q bonis mod adulatur qs
attenuendo aliqui bonu qd
no hz uel approbando malu
qd hz uel aut sup exaltado
bonu qd hz sup^o et in
p^o casu dr ee mortale sz
in s^o qui9 xxij q ij pm
et xlix di Sunt no nulli
dicunt tame quida a p^o
casu veniale Sz in t^o
casu e veniale ut vz
alias ea Quid si qs qui
ad occidend que iste sit
in domo sua uel alibi
latitare nunquid debet
menti uel reuelare videtur
pplex9 dicens q sic p ced
debet pmo debet tacere
et vim occultare no fls
dice xxij q ij ne quis
arbitretur Et si videat
q ei sua taciturnitas sit
piculosa qz ex ea forte
credit interrogans q cre-
dat illu ee in domo .6.
dep sup no ne dc ut ibi
§ Item q de vno tunc
transferat se si pt ad alia
materiaz interrogando eu
de aliquo facto ar xlix
di Immadat uel vndeat

aliquid verbum equivocum ut pote
non est hic vel simile qui
ad evidendam maliciam
alienam possimus uti sicut
verbis duplicabus in alio sensu
quam ille intelligat ad hec
nos monet et la. Jer. vii
Jsrl cum sacerdotes balim vel
let occidere dixit congregate
mi omnes sacerdotes baal.
achab servivit ei parumper
ego serviam sibi in multis et
david qui immutavit fa
ciem suam coram abimelech
et abraham qui rogavit
sarram ut diceret se non uxo
rem sed sororem eius et
vere dixit sed equivoce
Soror dicebat quia filia
fratris Et Jacob qui dixit pa
tri suo ysaac se esse esau
primogenitum non naturam
et tunc mentiretur si mente
primogeniture quam eme
rat licet probant xxii q.
ii utilem et c. ecce et c.
quere et c. Item opponitur
Item quid si pro metum
mentiatur quis se non esse xanum
vel simile inquid peccat
Ro. sic et mortaliter quia sonus
est mori fame quam vesci
ydolaticis xxxii q. iiii Sic
sancti Et Cris. nolite ti
mere eos qui occidunt corpus
quia non solum ille proditor
veritatis est sed et ille qui
non libere pronunciat veritatem

quam libere pronunciare oportet
aut qui libere non defendit
veritatem quam defendere
tenetur proditor est veritatis
xi q. iii nolite et c. quia
inc. ca. Sane quamvis tunc
puniret quam si sine mente
ger sciens de pe. di. i. Pe. si
Sed quid de mendacio ob
stetricum quibus pro operacione
pietatis deus edificavit
domos et sic videtur quod
de mendacio fuerunt remu
nerate inquid est hic verum
et inquid peccaverunt mor
taliter mentiendo // Ro. quod
pro mendacio non fuerunt re
munerate sed pro opere
pietatis et debuit fieri
retributio in vita eterna
sed pro mendacio sub specie
in terrena fiat vel compensatio
declinata xxii q. ii Si
quelibet Sed de mendacio
dicitur quod bis meriti fuerunt
primo pro salute proximi
et hoc fuit bene malere peccatum
xxii q. ii ne quis arbitre
Sec. pro vita propria quam serva
dam et ne viderentur dei
mandatorum tollere et hoc fuit
mortale quia proprius de
bent mortem incurrere quam
tali malo mendacio con
sentire xxxii q. i Ista
ne et sic intellige xxii
q. ii Si quelibet et c. statim

Seq. de exceptionibus

Dictu est sup de probationibz
tam in generali quam
in speciali sequitur subiciat
de exceptionibz similiter tam
in generali quam in speciali Sed
primo in generali de exceptionibz
e videndum quid sit exceptio
et replicatio quibus pt ex
cipe et quot sunt eius species
exceptionis quando possit
opponi Et de exceptione
excomunicationis / Exceptio
est actionis exclusio que
e peremptoria ff c l ij Sed
dilatoria est iudicis vel actoris
repulsio j c pastoralis
et j de cap Sed requiritur
Replicatio e exceptionis
exclusio que optinet
expte actoris ff c l ij
Exceptio datur reo sed re
plicatio actori j c a nob
et c dilecti Sed quicz tam
excipe non pt reus ut potest
exemplis si amisset actio c
inioso qui post ei quesivit
& sententiam dedit sive clericos
honestos j de accu nulli
et ar j de sen ex inpu a
Item qui reus invenit
processum aliquis solue vel
indebite sep iuramentum
al obligavit et tunc datur
actio actori quia al no
haret si reus excipe posset
b que metus causa ad audiam
et b de in integrum debito et
Et in causa spoliationis ut
dictum est b de ord cog Ex re
stitucionem et b de resti spol
c j / Exceptio que competit
reus principali et fideiussori
ff in and quia de mutua
c generaliter et si principaliter
faciens exceptionem vertiam
obmittat imputabitur
sibi ff c omis excep et
ff de fideius expte / Item
exceptio de dolo non obstat
que utrumque pars e in culpa
sine quam in eodem crimine labo
rant j c cum et j de di
vor signasti et j de adult
intell eximus et c sc Sed
quando actor tantum e de dolo
tunc datur exceptio ff de
doli excep a procedim
& marcellus / Item excep
rei iudicate non obstat
n de ptitis comiss ff de ex
cep rei iud sed rem
mea et l sc Et ad hoc
ut exceptio rei iudicate
obstet oportet ad minus quod
tria concurrant quod idem sit
corpus sine eadem quantitas
et ide ius sine causa
petendi et eadem condicio per ad
ff de excep rei iudic
cui gn et l sc et l cum
debitor / Item quod ille posside
at rem tempore sine j c ad
usario et ff de excep rei

ind' cu queret l. si ie. Regu
lac e in exceptionibz et
replicationibz q qui excip
uel replicat i exceptione
ul replicatione efficitur
actor. vnde tenet probac
sua exceptionem uel re-
plicationem. ff. e. In exceptionibz
fallit excep° no inunte
pinne de hoc dictu e. s. de
confess § si cum cam. Ex-
ceptionum alia dilatoria siue
tpalis alia peremptoria siue
ppetua alia anormala.
Exceptio dilatoria siue
tpalis est que usqz ad tps
competit sed p9 tpus ela-
psum no est sic usqz ad
illud tpus differt cam
ut pacti de no petendo
infra pascha. inst. c. §
appellat. Sunt tamen
alique que no q petunt
infra annu sz p9 annu. s.
de rep plnr et de of. ord.
pastoral. Et dilatoria
quedam sunt dilatorie
siue declinatorie iudicij
ut exceptio fori iudic
uel contra rptm siue
impetrante. iij. q. vj. §
et ff. e. l. ij. infi. et qda
dilatorie solucionis ut ex
ceptio pacti tpalis de no
petendo. ff. e. l. iij. § i.
Peremptoria et ppetua e
que ppetuo competit

que actor agit et perimit
actionem ul salte intencoz
excludit ut exceptio rei
iudicate uel pacti ppetui
de no petendo. Sed iudex
secularis compelli debet
p censuram ecclesiasticam exceptionem
rei iudicate p iudicem
ecclesiasticum et e contrario iudex ecclesiasticus
exceptionem rei iudicate
p iudice seculare nisi
iudicet piculum aiaz. j.
e. cu quidam l. vj. Anor-
mala exceptio e p qua
concedit iudicium retro
fuisse nullu puta q a
a no suo iudice. s. de iudic
ac si clerici et xj. q. i. c. i.
et pulz uel exceptio fal-
procuratoris. s. de procur. pn
mi. et c. procurator. l. vj.
uel si alicui det quidq
q rcape no pt et c.
~~procurator l. vj.~~ ul si
~~alicui~~ j. de thi exprim po-
stulasti ul p sens dac
no potuit. j. de iur patr
q aut et dur ancorle
eo q no sequunt iura
aliaz in loco heant
an lit qt et p9 et ante
snam et p9 semp. Ppo-
ni debent oms exceptiones
dilatorie an lit qt. j. de
re iud' pnt monastii

et in q in g offerat vel
saltem insinuacionem a iudice
detrimatum ad omnes dilatorias
ponendas j e pastoral
nisi forte aliqua de nono
sibi competens exorta
fuit vt ibi qui voluit
eam opponere fide faciat
incontinenti se post modum
ad illius noticiam puenisse
vt post ea non audiet
vt in c pasto et ff de of
del insinuate Sed quid
si post lit cont velit inuare
q post eam lit cont ad ipsius
ipsius noticiam puenit
que tamen non est exorta
de nono sed erat ab inicio
et hoc reus ignorabat
inquirendo debet audiri dicunt
quidam q sit tamen ignorancia
sit probabilis et sit exceptio
facti et non iuris quia
nemini licet ius ignorare
ff de iur et facti igno regula
nisi ut dem est j demum
ff vlt B dt q post ea non
audiet quia ab inicio de
buit inquirere de suis dila
cionibus iura vigilantibus
et non dormientibus iura
subveniant ff ex quibus
causis ma non enim ideo
neglie sine impunitet et
non opt pp singula mo
menta onerari actorem
ff ut in poss l Si ibi a qo
ff vlt Iste exceptio decida

e in script et redigenda in
act Similiter recusacio iu
dic et dilacio ff B B de pb
qui cont host dicit quod
q exceptiones iste non sunt
ponende in script quamvis
tamen postea sint redigende
et hoc per talem racionem
Illud est generale cuius contrarium
e speciale Sed in dote est
speciale quod ius contrarium est
in aliis C de non num pec
ant hoc ante questa et it
omnes dilatorias primo debet
ppom dilatoria iudicii
cont iudice ff de pb qui
j et qui illa obmisit tran
seundo ad alias ad illam
non videtur posse redire
quia litigando coram ipso
de aliis psona iudicis
videtur approbare C c l vlt
dum tamen sit suus iudex
ordinarius vel del al si
non erat suus iudex pt
opponi quandocumque etiam post sentenciam
C si non an compet iud l
j et vlt vel si erat excom
municatus j de re iud ad probat
et si hec probata fuerit
alie locum non habent cum
illa sit perindicialis Ex
torum quo probat disti
ctive aut opponit contra
del iudice et tunc dic
ut ff de of del ff recusan
et ff se aut cont ordinarium

tunc proposita iusta suspicio
ca coram eo arbitros qui
eligant et si quem non
pnt absque malicia quilibet
unum eligat et si nequiuerint
concordare tercium eligant
Sed quia arbiter quem
quem non pnt non valuit
tercium advocare et sic ca
plus debito prorogatur
ideo arbitris precipientem
competens tempus prefigatur
infra quod idem concor-
dent vel tercium concordit
advocent in quo ambo
vel alter eorum causam suspi-
cionis necessario timare
potuerunt Alioquin extunc
in principali negocio pro-
cede non dimittat. l. de
ap. ultima l. vi. Et si ca
recusacionis probata fuit
ultime de reconsacionis
assensum persone idonee
committit negotium recu-
sacionis vel ad superiorem
transmittat. l. de ap. cum spe-
ciali ita quod actor consen-
ciat in commissione. b. de
fo. compet. Si quis contra
et. l. de ap. ad hec et vi
q. i. precepit Alie ante
sunt declinatorie utpote
contra iudicem sine contra
impetrantem proponi debent
ante lit. cont. et probari. l. c.
pastoralis et. l. de re iud.
inter monasterium Et qui

post lit. cont. proponit, probari
debet in libello sum. C. c.
Si quis adnotatus de ex-
cepcione compensacionis
et ut no. b. de fi. instru-
men. solis. Dilatoria vero
solucionis ante lit. cont.
proponi debet sed probacio
est post quia actor proba-
vit intencionem suam C. de
pb. ex excepcionibus excepciones
tamen obmisse vel primo
iudicio opponi pnt in
secundo cum variatur modus
agendi. l. de ipso iure
ad dissolucionem et. b. de
testi. venientes nec obstat
l. c. pastoralis quia
intelligit cum idem est
modus agendi et in ca
appellacionis proponi pnt
prius obmisse C. c. Si quis
et. b. de fide instru. cum
solis Excepcio peremptoria
pt proponi ante sentenciam et
antequam sit in ca conclusum
et probari et pt probari
per testes ante lit. cont. C. c.
Si quis et. l. de pscrip. au-
dit. et b. de testi. C. de testib.
in fi. dic. ut ibi et post pu-
blicacionem fallit in tribus
casibus primo si per testes
tres fuit ante lit. cont. tene-
probare immediate quia

impedimentum sit quod non potest
si concipiat de re iudicata
vel transacta vel iuramento
finita. ut de elit. quod exceptio-
nes l. vi. Item
post sententiam in causa appel-
lationis C. que sen. rescin.
non post l. ii. al. post sententiam
opponi non potest nisi ubi contes-
in quibus est speciale ut dimis-
te cum condempnatus fuit
obmissis allegationibus
quin post sententiam potest excep-
tionem opponere C. de emi. et
f. ig. l. i. quia ei licet ius
ignorare C. de iur. delib.
Item filius familias
exceptionem macedoniani
et iur. valeriani ff. ad
mac. l. i. Item maritus
ultra quam facere possit in
actione de dote condempnatus
ff. sol. mat. ex diviso §
ult. Item donatarius
si obmisit exceptionem ne
condempnetur nisi in quantum
facere potest ff. de re iud. nec
sequens. Item in omni excep-
tione anormala sicut 6
dictum est 6 c. § exceptio in
v. anormala. Et si ex falsis
instrumentis et testibus sen-
tencia lata sit C. si ex fal.
instr. l. ult. et ut dep. u. licet
et C. de fals. quedam et ut
dep. tua. In tantum distinguun-
tur ante quod de falso mota

fuit in iudicio et tunc nunquam
post ea potest propter falsi sententia
retractari C. si ex falsis
instr. l. rect. ii. inst. nisi
appellatum sit et tunc in ca.
appellationis opponi potest
C. de fide instr. l. ult. inst.
et l. ii. inst. et testes probare
C. de te. ap. prohibita inst.
Sed si quod falsi in quantum fuit
mota tunc licet non sit
appellatum non transit in rem
iudicatam usque ad xxx a.
C. de fals. quela et i. c. cum
venerabilis. Sed non sufficit
probare falsitatem sine testium
corruptionem ad hoc sententia
retractetur nisi probetur
iudicem eum fuisse secutum
i. de re iud. cum i. et a. et
C. si ex fals. instr. l. flam.
et l. c. viii. cum argumento
test. de falso. Secus si obi-
ciatur in persona testis quia
tunc ante sententiam debet
probari i. c. c. i. Sed in causa
matrimonii potest agi vel
excipi ex de falso usque in
infinitum cum non transeat
in rem iudicatam per tractum
temporis. i. de re iud. l. lator
et c. consanguinei et i. de
eo qui duxit in matrimonium quam
poll. per adult. Item qui
excipit non intelligitur
hoc confiteri ff. c. non

utique. Sed qui excipit
debet probare exceptionem
et nullam debet inde recipe
nisi sit talis que probata
relevaret excipientem
ut c. exceptionem et c. dila
et de dep. licet litteris et
nunc debet quod exceptionem
maliciose non proponat et
si defecit in probando puni
ri debet in expensis de de
lo et contu. sine de re iu. ibi
et de an. petant. Exceptio
excommunicationis aliquando dicitur
peremptoria quia perimit ne
gocium principale ut pote
cum aliquis excommunicatus
eligit vel ab excommunicatis
de elec. cum inter R. et c.
venerabilem de consuet.
ad dilectus et de decta et
qual. ad bonae. Aliquando
etiam dicitur dilatoria quia
non perimit negocium sed
differt de dolo et con. dudum pru
dentia et decta ut cum
actor est excommunicatus propter
hoc dicitur anormala quia
partim accedit ad naturam
~~dilato~~ peremptorie et partim
ad naturam dilatorie. Sed in
qualibet parte litis sive est
peremptoria sive dilato
ria potest opponi et post litem
contestatam et ante et post sententiam
ut quivis in prectulo aie

cogatur excommunicare et si sit
publice excommunicatus licet
exceptio huius ab adversario
non opponatur nichilominus
est ab officio iudicis removendus.
Sed reus maliciose
eam obmittens in expensis
litigantis est condempnandus
ut c. exceptionem et c. pia
l. vi. Sed qui exceptionem
opponit specificare debet
modum eius et nomen
excommunicatoris et probare
et eam probare infra octo
dies die in quo proponit
minime computato aptis
simus docuit quam
si non probaverit iudex in
causa procedat et reum
in expensis quas actor
propter hoc se fecisse docuerit
premissa taxatione con
dempnet premisso quod vult
duas vices non proponatur
licet de nova iustam iudi
cium nisi excommunicatio nova
vel evidens emerserit vel
prompta probatio intervenit
de antiqua ut c. pia l.
vi. Item si reus probat
excommunicatorem protestes sed
non fuerint publicati infra
octo dies inquid tenet
ad expensas videtur quod sic

qz infra illud tpus ltimis
decurrerit h' debet pbac
nt in c pia Sed no appa-
ret de pbatone go ut dc
q no quia fecit quod
in se fuit ff. de testi. Si quis
et mant de testi. § quia
Ses / pone q pbaint
p instrum cui 9 sigillum
est ignotu ntpote a de-
legato 2 actor negat
instrum numquid reus
tenet' ad expensas host'
dt q sic nisi secum addu-
cat testes ad pband in-
strum j. c pia ii apti ssi 9
l. vi° / Item pone q ad
pduxit testes a testatoribz
publicatis opponitur
qd dicta tes no valet
qz testes erant excomunicati
actor negant 2 reus
no pbant infra octo
dies numquid postea po-
terit pbare vi' q non
j. c pia host' dt q pea
pbac patit sicut qualz
alia exceptonem in q
in § Spacium nc obstat
contrarium quod loquitur
tantu de actore contrario
pmod distinguo' aut
oppoitur p modum dilatorie
et tunc habet locum c.
pia aut p modum peremptorie

et tunc no hz locu et
sic loquitur host' / Sed
pone q reus de excomu-
nicacoe excipiat 2 pducat
testes ad pband ea qui
pbarunt solu° de fama
numquid sufficit host' dt q
no qz no pbat h' esse
q ab h' contingit no e abce
C. de pb. nz natalos et
l. ult ff. Sed si reus exci-
piendo pponat q sit di-
ffamatus sup tali crimine
ntpote de manuum inie-
ctione violenta i clericum
Et h' pbat numquid suf-
ficiat dic q sic j. de sen.
ex cu desideres § fe / Sed
quid si reus excip' de ex-
comunicacoe et actor pbat
quod e absolutus numquid
tenet' reus ad expensas
vi' q no j. c pia et q
fuit excomunicatus ad hunc
psumit ff. de ete venabiles
et j. de eti ex im illud et
c. ppositi Sed videtur
cont quia dolose vide-
excipe ff. de do. et qm ex
lius et c. fine host' disti-
guo' aut erat publice
absolutus et tunc debet
aut no erat publice ab-
solutus et tunc no debet

b deposit ad h f in h mte
ma pdicta ¶ Ite pone q
reus tma die debuit pduce
testes et illa die excep
de excoicacione in qua
potuit q(ui)a pete dilacom
ad pducend testes Immo
dr q no Sz host dr qui
q amite licitum est excipe
i c exceptionez et c pia
li vj et nemo bnficio
iur debz decipi ¶ Debijs
qui ve cta impe l vlt
Sed in qua i ca appellacoe
pt excipi de excoicacione
vi q sic b deos dele p
denciam ¶ Solucio Immo
dr q no q si reus fuit
condempnatus et appellavit
et efficitur actor et sic si
excipiat de excoicacione
alr no repellitur i c cu
int ubi dcb et b de ind
Intelligimus sed si actor
fuit condempnatus et appl
lavit similr no pt obici
q excoicato q fuit condempnatus
reus intelli i c dilecte
et c signavit q non
obstat excoicato except
excoicacon qu possit
iudice recusare et appellare
licet no possit actore
reconvenire i c cu int
et pt litas sup appellacoe
psequenda impetrare licet

de excoicatione tpe rpti
impetti no fecit mecom
i c dilecti significavit
et c vlt et sup absolucoe
al no b de rpt ¶ Ipo in
re l vj et pt repellere
actore excommunicatum licet
ei conveniet in racione
i c a nobis et omnibus le
gittima defensio reo ex
communicato reservat ¶ Unde
pt excipe et se defende
in iudicio seculi in arbi
tro dcb in spe de arb ¶
restat i c cu int dilcti
et c dilecte et c signifi
cavit et appellacom psequi
i c c vlt et eadem defensio
q petit excoicato sicut
eadem defensio competit ex
communicato sicut eadem defensio
competit sno que et lib
ff de acti sno et sic pt
excipe de pacto de no pe
tendo et exceptom pbac
non obstante q dr
reus in exceptione sit actor
ff de pb in exceptione
quia quis quis facit ad
sui defensionem facit et in
me potest et facere omnia
que ad causam ptinet nc
incidunt vl racione pti
cipantes cu talis cui
sit potius ad dampnum

sim qua ad comod et qa
a iure e concessa .i. c. cu it
itemd si excomicatus querit
sup eo p quo fuit excomicatus
in iuste iniquid poterit
excipe q no teneat rnde
nisi restituat ei eo hor
qua fuit in iuste pnatus
dt jo q sic nec tenet in-
ancia rnde dno ondat q
in iuste fuit excomicatus
in c. ij c. ij et ij q. vi sup
causas nisi qa omia in-
ra sunt ei restituenda cor-
palia et incorpalia ij q.
ij nullus et iij q. ij Sicut
pposita exceptio excom-
nicationis et pbata cora
iudice facit hc licet cofessus
pns habitus in excomicato
valeat tam i sequentibz
arbor excludendz donec
fuit absolutus et si post
re iudicata tal exceptio
ponat executionem impe-
dict Sed sima q pcessit
nomi ... debitu
optmet .i. eo. pria l. vj
Sed iniquid durante
pbacone deberet admitti
in alijs negocijs distin-
gue qnt ... admitti v
iudicio ut actor v alijs
et tunc debet interim
emittit Ant ex. iudicem
in officijs postulacoibz
electionibus ac alijs le-

gittimis actibz et tunc
debz admitti .i. de sen. ex-
colet q ult l. vj. Sed in-
quid pt excomicatus pscribe
dt host q sic ar .i. de pscp
vigilanti et s. de iudic
intelleximus de pscpcoibz

Obia actori pbanti
sepe obicit exceptio
pscpcionis ad eli-
dendam intencionem actor
dicto iuncto p9 qua visu
est in qualibet de exceptio-
nibz videndz e in spali
de pscpcionibus Et quid
sit pscptio et usucapio
Et qui pnt pscribe Et que
res pnt pscribi et que
no Et quot sunt spes
pscpcionis Et que exigunt
ad pscpcionem coplenda
Et qualit interrupatur
Et quis sit effectus pscp-
cionis pscptio e ius qd-
dam ex tempore substa-
cia capiens .i. firmitatem
et licet tpus no sit mo9
inducte de obligacionib
et de pact Si cert est
tam efficiens inducte de
pscpcionis que obicit
actori sup rebus immo-
bilibus Sed usucapio
in rebus mobilibz que
sic describit Usucapio
est acquisitio dominij

pscriptionem temporis a lege
diffiniti ff de usuc l. in
et d. a lege diffiniti i. termi
quo termino licz tantum locum
in usucapcione C de usuc
l. Si quis aliena fuit
aut usucapio introducta
ta pro bono publico in
ne rerum dominia cent incerta
ff de usuc l. i et omnia
que queriunt prescriptionem
et usucapionem nam que in rebus
mobilibus est usucapio
et in immobilibus prescriptio
et quod maius temporis in prescrip-
cione requiritur quam in usu-
capione. Sed qui possunt
prescribere. Respondeo omnis qui
potest rem illam possidere
et nomine suo possidet
alius non. Et ideo layci non
possunt prescribere decimas quia
non possunt possidere. ut c. cum
nec possidentes nomine
alieno ut c. Si diligenti.
Item colonus non potest prescribere
xvi. q. i. dicta et c. se et C.
de prescript. xxx. an. male
agitur. Item precario
tenentes v. q. iii. quia co-
gnoscimus. Item usufructu-
arius inst. per quas per. nob.
acq. § usufructuarius.
Item creditor non prescribit
pignus ff de usuc. non solum
§ qui pignori et C. de pign.

actio non creditores et hoc
intellige de longa prescrip-
cione non de longissima.
Prescribi possunt res corpora-
les et incorporales ut
servitutes, acciones et similia
que acquirunt prescriptione
ff de causa poss. et propr. l.
cum etiam et xvi q. iii. quas
acciones et generaliter omnibus
rebus et omne ius et omnis
accio ut c. ad aures et C.
de prescript. xxx an. Sicut
in re excipiuntur quedam
que nullo tempore prescribi possunt
ut in timbus in quibus
nullo tempore prescribitur. Sed
pocius ex diuturnitate
temporis augentur ff de reo-
rum c. ult. et ut de sym-
onia in ecclesiam et xxxiii q.
v. quod deo. Item non
currit prescriptio quo obediencie
et reverencia ut c. cum non
liceat ubi de hoc. Item nec
currit visitacionem et
procuracionem que debetur
racione visitacionis ut
c. accedentes et c. cum ex
officii et ut de censi. cum
in stancia et c. proprio
l. vi. Sed contra procura-
cionem que datur racione in-
stitucionis bene currit prescriptio
xvi q. ii. clementissimus vel
racione consuetudinis xvi

q. ii. simonia. Item ecclesie as-
sacrati vel religiosi loca
decime oblationes in ullo
tempore possunt possideri vel
prescribi a laycis. i. c. cum in q.
Item in immunitate. i. de consag.
non debet. Item de tributis
solvendis sive de publicis
functionibus. i. possessionibus
agrorum a colono. C. de prescr.
xxx. vel xl. an. male
agitur et liber homo non
prescribitur xvi. q. iii. § prout
et § quod si privatus et § se.
Item tempore vacationis ecclesie
et tempore scismatis vel prelati
heretici quia tunc ecclesia vacare
videtur. i. c. c. i. et c. de capitulo
et c. cum nobis quia tunc caret
legittimo defensore. i. ne se-
de vac. c. i. et ult. et id
tempus deducitur de prescriptione
i. c. auditis et c. cum nobis
sive sit prima incedim ultima
ve C. de prescr. lo. t. l. ante
quod si quibusdam et ff. quibus
ex causis maiores. § si
quis sepius. Item tempore
prelati male alienantis
non currit prescriptio xvi. q.
iii. si sacerdos. Item tempore
hostilitatis. i. c. ex transmissa
et xvi. q. iii. § i. Item
nec contra immunitatem ecclesie
discipline. C. de consec. ecclesie
cum nobis. Item de re que

iure communi possideri non
potest xviii. di. illud et c. di-
cens mort. Item limites
prescribi non possunt xvi. q. iii. lz
et i. de prescr. roch. Sup eo he
dicens viii. quia consistat fines
diocesis sive parochiarum di-
stinctos fuisse vel certa-
tur probari per libros antiquos
~~et libros~~ et testes et
famam et per alia adminicula. C. de probat. cum causam
et c. ex ratione tum quod vineas
consendat xvi. q. iii. q.
tunc. Similiter ea que liminibus
adherent non possunt pre-
scribi ut ff. de reivendicatione
que religiosi. Sed ubi
non constat de divisione
non potest probari limites et
ea que sibi adherent bene
prescribuntur xvi. q. iii. inter
memoratos et i. c. quia
ea tamen que sunt iuxta
limitem limiti non adherentia
prescribuntur et spiritualia et
temporalia. i. c. ad aures et
c. auditis ubi una ecclesia
prescribit decimas a parochia
alterius et fines prediorum
bene prescribuntur. i. c. quia.
Item nec via publica
prescribitur. ff. de via pub.
l. via. Item de re spirituali
in isto titulo quesita
C. de transac. contra. Item

cont opus publicu C de
opibus pu pscpto Item
res sacra vl res fiscalis no
pscribit nisi de usuc § i res
fisci Ite res pupillari ff
de acqui re do bone Ite
fundus dotalis ff de fun
do Si fundus Ite res pe
culiari ut C de de testa
de fic l ultia Ite pupillo
no curit pscpto C quibus
rest in int no e n l ult
Item v voi dinantz mat
rimonio no curit pscpto n
maritu vgat ad inopiam
C de ini do Jure § of
Ite in rebus que sub co
dicione debent no curit
pscpto nisi aptc qdicons
existent C de pscp xxx
an cu notis sim § illud
Item tpe suspensionis
plati i de confess pb
qma dinsitatez Ite filio
fam no curit pscpto dum
est in ptate pris C de an
excep l i § ult et C de
bo mat l i insi Spes
pscptonu multe sunt qr
est pscpto vm dies in
exceptone eo qmaconis
s t pxi pia li vi Ite
decem dies q curit contra
no appellante ii q i Si
bidum Ite vm q mesis
et tu mesin in casibus po

sit C de de § vo et § vrr
ci duobus sequentibus
Item pscpto sex mesium
in redu bitoria ff de re
dubit act l Intin § hys
Item in collone pbende
sive bnficioz i de concess
pb nulla dc ut i de nue
pat § in tpe vo Item
i exoptacone a bnon cu
agit de spnali qmgio
s ut lit no qt qm § Si
vo Ite pscpto vm q am
obiat agenti accone
minuriaz C de m inc
l Si qmia Ite ad pscp
dn appellacone datur
annus vl cotta biem im
ii q vi Si qs appellans
et C de te ap aut ci q
appllat i de ap cu sit ro
dic ut i § insra qnc
Item dat biem in ill
snobz casibus positis
s de confess § Si cu cu
Ite datur tem in ad
repetend locu palm
ad catholica vnitatem
qusium vl epo ad fidem
reuf i c r i et c spale
in lic casu in fauorem
fidei Ite quadriennalis
pscpto curit pfisto et
cont fisci in hereditatib
uagantib ab aliis occupat

z adusus eu cui q ic impr
donat. C. de quad. p'scp. l.
i. et l. bn azenoe j. de in i
inoe leso et i. cam de q'bz
dictu e. ff. de rest. i. int.
p'toru / Item p'scp'o decē
annor' h; locu int laycos
et clicos p'ntes sup rebus
patrimonialibus sed xx
annor' int absentes p'n
tes dum qui sunt i eadem
p'uīca p'vincia absentes
qui sunt d'diuisi C. de p'scp
lo tem l. ult. et xvi q. iii
s. pt et § sc / Ite xxx an
p'scrīa cont' p'uatum
j. c. sctos et ecīa int p'ua
tos s. leges ecīa in male
fidei possessoribus ut i
s. pt et § sequenti sz non
s. can. q'ua s. can. semp
exigit bona fides j. c.
vigilanti et c. ult. / Item
hodie sola quadriennalis
p'scp'o curr' contra ecīam
nulla distinctione facta
int' ecīas et monasteria
j. c. de quarta et c. ad au
res et c. si qui ex v'gentibz
l. vi / Item p'scp'o c annor'
et no alia curr' cont' ro
mana ecīam que pt p'
bari p illud temp'us cuius
memoria no exstat j. c.
ad audiam et c. sc. et c.
si qui l. vi bn si aliqui
p' excessus suos sunt p'uati

bonis suis ipso iure vel
p' sniam que ab ecīa ro
mana vel ab aliis tenet
ecīis et q's ea occupauit
vel apprehenderit no potest
se defende' p' longitudine
temporis nisi contra ~~[illegible]~~
romana ecīam tercena
riam ul cont' alias ecīas
xl p'scp'o legittime sit
completa. fallit qn bona
h'eticor' qui du viuent
catholica putabant' a
catholicis cor' filiis vel
nepotibus aut extraneis
p' xl an' sunt bona fide
possessa ecīa cont' roma
nam ecīam xl an' suffi
ciunt quamquam tunc dete
gant' h'eticu extitisse j.
c. si qui ex v'gentibus l. vi
/ Ite p'scp'o g'naliter no
curr' in tp'e quo quis iusta
causa impeditus no pt
age' j. de ap. exceptione ff
ex causis maio' l. qz quida
et xvi q. iii. p'a et § de
cet. ne p' defectu / Ad p
scp'onem compellenda iiiior
exigunt'. s. can. p'o q' res
no sit viciosa d'z autem
viciosa si e furtiua vel
vi possessa qua no pt
vsu capi vel p'scribi fur
vel raptor vel alius q
mis ab eis emerit vel al
accepit bona fide inst.

deusucap s furtiue et s
q ante. Iste bona fides
ptinua p toti tpris pre-
scriptionis i e vigilanti 2
c nlt et xxxiii q iii si
vero et intelli bona fides
cum aliquis tr ured traden-
tem esse dnm et hic ius
distinguendi licet errat in
facto ff de vsu sig. Si bone
nec obstat mala fides tra-
dent rem accipienti ff
de dmi et te pscp vicim
et psint bona fides nisi
pbetur mala. ar ff de pb.
l. vius quez tam prcsint
in contrarium si denunciet
emptori ne emat et emit
l. de rei vendi. Si fundus
nec si emit a p curatore
meo p collusione vel a me
pdigo vel luxurioso cum
bonis interdicta e q sacet
p tinq me cosmptus venia
ff de p eps qui fundus s
sacris et l. Si quis. Iste
iur. ignorancia inquis
facit aliquem bone fidei
ff de vsuc. Tercio requirit
iustus titulus i e si dilige
ti et d^z iusto titulus ois
actus p quem solet acqui-
dominium ut si qs accipiat
re ab eo qui non e dns
vere p soluto pemptore
p transacto p hecede p dona
to p delicto p dote p soco
et p succesoe na qui v

locum alterius succedit instar
licet ignorancie eius ff de
reg iur qui in alterius et i
de reg iur. cum qs vi illius
l. vi. Sed vi q titulus
non requirit sed solum bona
fides sufficiat i e de quarta
vigilanti et c nlt. distin-
guere aut post illa re pos-
sidere incepit qm n^c e pre-
scripto contra ipm et tunc
sufficiat bona fides aut
est ius que cont ipm
utpote si eps dicat se
pscripsisse decimas v dyoc
alterius quia eas occupa-
sse in iuste verisimile p-
sumat cu pnemat eo
parochis infra prochiam
aliena costitut et sic
manifs nisi aliud ondeat
eos de iure qm ad eand
ecclesiam ptinere aut si licet
p sumpcio cont eu non su-
fficiat bona fides sed optz
allegac titulu et pbac
qui possessori cum tonat
prescribendi nisi tanti tpris
allegetur p scrpco cuius con-
trij memoria non existat
i e epm l. vi. et b de
res spol ad decimas e
l. de ro^z q. Quarto
requirit q tinuacio possio
nis ut toto tpe pscriptois
sit sine interrupcione possessa

j. c. illud et c. per singulas
Interruptio fit duobus
modis naturaliter et ciuiliter
naturaliter per vindicationem in
re uel fluminis ff. de aq. pl-
uia qui vim suos § item
labeo. Item per deiectionem uel
expulsionem ff. de usucap. na-
turaliter. Tercio modo si possidens in-
cipiat habere malam fidem
post uel si habuit animum
desendi possessionem uel alio
amiserit ff. de acq. pos. uel his
pos. di. eos § i. Ciuiliter
vero multis modis interrumpitur
prescriptio vz per libellum prin-
cipi oblatum in actione an-
nali C. quando li. pri. da. lit.
con. l. ij. Item per litis con-
testationem licet in personalibus
actionibus xvj. q. iij. § pt
v. jo ant. et coram suo iu-
dice C. ne de statu defunct.
l. penult. et si non pt lite
con. sufficit iudice adire
et libellum offerre contra
absentem uel eum qui conue-
niri non pt aliqua de cau-
sa et in querimoniam
deducere sim. ius uel coram
publicis personis uel ad
domicilium rei tum inde ex-
hibiti non pt proponat et sic
interrupta est prescriptio C.
de an. excep. l. ut perfi.

et in predicto § pt v. jo ant.
Item per sacrum oraculum prin-
cipi oblatum et per executo-
rem per quem ei fuerit subscriptum
coniunctio i. citatio C. de p. sep.
xxx an. sicut dixi. Item
per solam usuram C. de p. sep.
xxx. an. si quis emptionis
in fi. Item per sinodale pro-
clamationem j. c. sitos // Item
per sanctam cautionem a debitore
factam C. de p. sep. xxx
an. in notissimi § si et
si quis. Item per denunciationem
factam colono B. uel lit. n.
con. quem § quod si sup. et in
casu B. de os. ord. pasto-
ral. in fi. et in istis oportet
de nouo prescriptionem incipe-
re promoc licet ant. glosa
contra xvj. q. iij. de p. sep. //
Effectus prescriptionis est
quod acquirit exceptio con-
tra dominum rei uel ei tenetur est
obligatus C. de p. sep. xxx
uel xl. an. si quis emp-
tionis in p. ri et licet exceptio
omni personalis actionem excludit
j. c. ad aures et lex utile
dominium C. de bonis mat.
l. i. et utile rei vendicationem
ciuam contra dominum tamen lex
dicat dominium non mutari
prescriptione ff. de usuc. l.
eum qui ecclesie. Sed pone

q adquisiuit velut probatur et pro
nullo titulo possedisse sed
potius per violenciam et sic
mala fide incepit possidere
iniquus audiet qui vero probatur
mala fidem ab inicio habuisse
dicitur quod sic ex. f. tam bona
fides requiritur xxxij q. iiij. Si
... et .j. c. vigilanti et
c. Si diligenti ita quod in
nulla parte temporis prescriptionis
possessor habeat consciam
rei aliene .j. c. vlt. et
in hoc contra sunt iura
ciuilia que admittunt
prescriptionem xxx an. cum mala
fide xvj q. iij. § prescriptionem
et hoc facit eciam racione peccati
s. de iudic. nouit. // Pone
ergo quod postquam impleta prescripcione
incipiat habere malam fidem
id est consciam rei aliene
in quid tenetur rem ipsam
reddere domino proprio videtur quod sic
ex. ... sciat quod res sua est et
non dimittitur peccatum donec
restituatur ablatum xiiij q.
vj. Si res et .j. de vsuris cum
tu et .j. de reg. iur. in vi.
peccatum l. vj. Sed oppositum videtur
quod completa prescriptione iam
tutus sit ... utraque ius
.j. c. de quarta et duobus
sequentibus ergo iure pos-
sidet. Si iure ergo iuste
Si iuste ergo bene xiiij
q. iiij. quid dicit nisi etiam
dicitur alienum cum ius faciat

hoc meum esse illud tamen vin-
di. quo iure // Item conditor
canonibus vel legis potest inchoan-
dae rem alienam et tuto
ero ff. de cond. Lucius et
c. de quadr. prescr. bene
azenon ergo multo fortius
potuit inducere hanc pre-
scriptionem in odium neglige-
ntium. Quidam dicunt pro
prima iura quod quicunque
quis habet consciam rei alie-
ne tenetur illam restituere
alias peccat et hoc dicunt theo-
logi. Sed aliqui distinguunt
aut habet ex causa non lucra-
tiua quia emit ab eo quia
credebat dominus tunc non tenetur
ar. xiiij q. i. quod debetur
aut lucratiua et tunc
semper tenetur ea reddere
ar. de his que in fidem
ecclesie qui aut. § si quis tu
pupillo et ar. l. iiij. de
... in fi. host. et G.
dicunt quod ex quacunque causa
habeat quod non tenetur resti-
tuere quia licitum factum
est pena non meretur. c.
de adult. quoniam alias quia
iam aliena non est immo
sua et iniuste ea pos-
sidet quia iure ut dicunt
iura contraria sicut qui
actione pretoris possidet
iuste possidet ff. de acquir.
poss. iuste nec pretor re-

tinendo quia qui pcat
~~leg~~ no pcat leg auctori-te
s[ed] cont[ra] leg auctoritatem
xxiij q iiij qui peccat 2
sic no obstant p[ri]ma mra
quia loquit[ur] qn quis de
tinet alienu[m] q[ua] ius h[abe]t
p[re]sbiteris ¶ Sed quid si tpe
p[re]scripcionis h[abe]nt q[uesti]onem
lesam et p[ost]ea intep[re]t[atio] h[abe]t
no lesam ut quid p[re]sc[ripti]o e[st]
interrupta p[re]scrip[ti]o no quia
erronea fuit. Vn[de] ea depo-
ne deb[et] j de s[e]n[tentia] ptnas ¶
Item quid si dubitat an res
sua sit et h[ab]et iusta[m] cau[sa]m
adhuc d[icitu]r h[ab]ere bonam fide
et vtet[ur] fructibus ff de
vs[ufructu] qui scit & bone fidei
et sic p[re]scribit deb[et] tamen
ab aliis inquirere vitate
ut sic ad eam p[er]ueniat ar
xxxvij di § si et xxiij q
ult[ima] occid[i]t ¶ Sed quid si p[re]-
latus h[ab]eat q[uesti]onem rei
aliene sed etiam s[ecundu]m bona
fidem. et hos[tiensis] q[uod] h[ab]eat
consiliu[m] sui capituli et alior[um]
p[ro]bor[um] si qui sunt qui mo
tius noui[n]t vitate q[uam]
ab aliis querendi est. b. de
iur[e] cal[umnie] in p[er]tractandis j
de s[e]n[tentia] ptnas et liu[m] di gē
neralis insi et si capitulu[m]
h[ab]eat bona dicat platus
defendat. Vos p[ro]ut melius

potuit ar xvi q vij filiis
et j de verbis et no al
¶ Si q[ui]s p[ro]bior[um] insi. De s[e]n[tenti]a
et re iudicata videamus nunc

Finito c[ur]s[u] mat[er]i[e] iudicior[um]
finit q[ua]si ad litteras
seu portu p[er]ueniat[ur]
et sic de s[e]n[tenti]a et re iudicata
videamus et p[ri]mo de s[e]n[tenti]a
s[ecund]o de re iudicata. Vnde vi-
dend[um] est quid sit s[e]n[tenti]a quot
sunt eius sp[eci]es et qualis
debeat esse ¶ Et quis debet
s[e]n[tenti]am ferre ¶ Et qualit[er] p[ro]ferri
debeat et qui ¶ Et quis sit
eius effectus et quo re-
medio s[e]n[tenti]a sub leuetur.
¶ Sentencia est diffinicio
iudicialis controu[er]sie finē
imponens ff c l ij de t[er]minal
eius iuramen controu[er]sias
j c c ij ¶ Vel sic s[e]n[tenti]a est
vox apte coram competenti
iudice iudicium (?) ex se rite
iudicialis et diffinita
g[e]n[er]ana vitas declarata
¶ Sunt due sunt sp[eci]es. na[m]
alia est interlocutoria et
alia diffinitiva ¶ Interlocu-
toria d[icitu]r quia inter p[ri]ncipia
p[ri]m et finē cause p[ri]nci-
palis fert[ur] vel quia inter
ut p[ar]tes loquendo fine
solempnitate sc[ri]ptur[e] p[ro]-
nunciat vel d[icitu]r interlocuto-
ria ad differenciam diffinitive

quia diffinitiua imponit
finem negocio principali
et solempnit nec de facili
retractatur Sz interlocu-
toria imponit finem ex-
cepcioni sive quibusdam
emergentibus Unde r. v.
diffinitiue est quedam sen-
tencia super dubiis contro-
versis inter partes et ideo sicut tho-
mas (?) sive simpliciter male
prolatum debet et per reno-
tatur xxiii q iiii magne
et ar. i de accu. qualiter
et quando et mant de impe.
§ i coll. iiii et. et index
interlocutoriam sive sit in-
dex vel ordinarius ff c q
missit sive del. i de ap-
ti cessante sive arbit
ff de arbi qualem et
ideo dicitur interlocutoria sententia
ante appellatur ideo quia
dubium quod est inter partes
declarat diffinit et declarat
sed et diffinitiua et quia
a sedente et non procedent-
ferri debet iii q iiii § spa-
cio v a iudice et quia
elapsis x diebus transit
in rem iudicatam quo ad
dominus sive nec ab eo vltra
a partibus appelletur et
ut exe ca excepto oratur
Sc intellige s de testi
significauit § § fi et
s de ele § fi non tamen

transit in rem iudicatam ad hoc
ut inde actio oriatur sicut
fit in diffinitiua C. de exec.
actor. nec quo ad iudicem
qui ipsam quandocumque voluerit
possit et eciam in debita parti-
bus tamen partibus renouare
ut dicitur inter signata s
c. v. sic et iudex non tamen
parte absente nisi forte
contumace i. de ap. interpo-
sita § fi. et c. precedenti §
i vel nisi cum magna ca-
usa C. de dilacione sive ps
Diffinitiua dicitur sententia quia
per eam quod principalis dif-
finitur que ergo prolata
est sive bene sive male is
qui pronunciauit quo ad
pronunciacionem ipsius vel
ex quamcumque desinit esse
index ita quod non potest ea
per eundem indicem aliquid
addi vel detrahi emendari
vel mutari nec renouari ff
de arbi qualem et ff c
q missit nisi et l. index
et l. cum quelibet et l. post
rem iudi et hic dicas vim
i delegato s de off del.
pulirs retinet tamen iur-
isdicionem quo ad execucio-
nemque ad eam quod dic ut
s de off del § cum finaliter
et in arbitro ff de arbi quod

tam et l. preced. Sed v ordi-
nario distinguit vt s. sma
sua annullanda sit et sit.
idem est q in delegato a.
nulla ipo iure Et tunc ipe
met vel successor suus
smam potest retractare C.
quo et qn in bi psos et
C. de acc. bi accusatoribus
vel eius superior C. de accu.
absente et ar. ß. de n superal
infi. Secundo si sma delega-
uta sit ipo iure d. q im-
petrabit ab eius superiore
vt retractet. Primo qui
tulit eam vel palam C. de
sen. ex pi. re. l. i. et C. quo
et qn in bi vt ppomis g. i.
In casibus tamen sma dif-
finita retractat sine emen-
dat. Primo si sit ibi falsa
sma ta emendari pt ff. c.
auctor. Secundo in mlcta
que pp inopia eab eode
iudice remittenda C. de mo
mlc. l. fi. ff. de off. psi. illi-
citas § fi. Tertio d fructibus
expensis et aliis cosimi-
libus accessoriis in quibus
eciam dic pt suppleri non
dico minui ff. c. paulus
vide eciam q pt multos
dies a sma iudicandos quo
ad hoc accessoria suppleri
possit dummodo ante smam
petita fuit .j. de don. int.
vi. et vxo. de pecunia
Quarto si sit absens con-

dempnatus et veniat iudice
adhuc pro tribunali sedente
ff. de re iud. in int. diuinis et
ar. j. c. eu. bidaldus § post-
modo Quinto in principe
et pfecto ptorio et senatu
et aliis illustribus C. de sen.
ex pi. re. hac lege § excep-
to ipsi smam nec mutare
nec retractare pnt nisi
p modum supplicationis q
appellari non pt ab hiis
sed supplicatio admittit
q appellatio iniquitatis
sine querelam cotinet
Supplicacio vo petitonem
venie ppi errorem vel al-
legationem aduersam tunc cō-
ius C. de sen. p fec. pto l.
ita ff. de min. pfecti nec
em est verisimile q tales
alit iudicent qua princeps
eet iudicaturus ff. de of. p
fec. p l. i. Hec aut supp
licacio infra x. dies fieri
pt et pt porrigi ei qui
tulit smam vel cosiliariis
suis nec suspenditur execucio
sine sed victor tenetur
satisdare de restituendo
q optinuit in augment
lētimis si cotingat primam
smam retractari sed elapsis
x diebus pt supplicari
principi infra biennium
C. de pci. impa. os. autem
que supplicacio princeps

vel quotiensque voluit
pt sniam in iudicijs initā
ut s de rest in int eplus
§ nos igit xxxv q vi § se-
tenciam et c. si § Septo ra-
cone publice vtilitat ar
ff de ti absen fa qd scz
Septia racone interpretacionis
qd in psde vel in pimitac
cesar speciale vr ff de cap
ab excutoē § Octauo d be
neficijs cuius stic p subrep-
cionem obtentis vel al illi-
cite acquisit j c cu ol in
et s de do et cia cū olim
j de pb. ītē cētā et c dilē
mi et c dilē in 2 j de co-
cess pbē possit § f et
j de resc iniuncta cu bini
cos § Nono in matrimonio
sine fuit nulla ipo iure,
siue fuit annullanda ppt
eiurcm fcō p ordinariu
sive palm delegatu pt re-
tractari j qm simul sint
l p venerabilem § videbat
v pta s de rest in int
exlus j c lator et c co-
sanguey // eadem videt vbi-
cumque vtit piculum anime et
de curie notorio pt si fidus
§ de ffus insti l j et ult
ff c dimus ff de of psi illi-
citati § vitis j qm simul
sint lc ptuas § nos igit
§ Xo si quis p falsas alle-
gatones vel falsos testes

vel instru facciet obtinuit
ppetuo tenebit restitue
eadem cia dnt theologi
et si post sniam latam
habeat consciam rei aliene
qui p sniam no tollit
naturalis obligacio ff de
codi indeb int et in sti-
de excep § item si v iudex
§ Sed qualis debet esse
sina Rndeo absolutoria vel
condempnatoria certa pu-
ra iusta absolutoria vel
condempnatoria al' pnulla
vel in iusta licet xj q iij
§ diffinitiua et c de sen
et in tmo o iud l in ff
c l i ~~in ff~~ Sufficiunt h
va equipolencia vt stu-
tuo vel pcipio j de vb
sig intelligis al quecumque
alia va equipollencia
ff c in snia § Sed quid
si iudex debeat dice co-
dempno et dixit absol-
uo vel ecunso nunc potest
talem errorem corrige
dt Host quod no cz si arbit
errauit in sina no pt
eu corrige ff de arbi
cz arbit et ide de iudice
ff eo quebat al si pe
mitt posset semp dicē
esse errum et sic tollu-
de ar j de eo qui coga
Assan xx § Nunc eo qui intel-

ligas nisi p scriptura tabel-
lionis in qua legebat vel
pillos cu quib3 delibera-
verat vel qui assistebant
decerne manifesto doce
posset. Certa iꝰ dr quia
quando agitur de certa quanti-
tate vel spe non tenet sente-
ntia ff. c. insinua et c.
de sen que sine c. quantitatis ꝓl.
pnlt et vlt. inst. nisi in sta
causa subsit petendi in-
certi ff. de rei ven. que de
toto § in ere. Sed contrario
debet iudex quantum sibi po-
ssibile est ut certam sniam
ferat inst. de act. § curare
vero aliquando fert incerta
quia aliud fieri non potest ut
si petatur cuius in que vl
sextus aut pamphilus
sub distinctione necesse est
cum quod petatur eo modo quo
debetur et eodem puncto eodem
modo fiat inst. de act. § ge-
neraliter. Idem in novali
modo nam ibi potest dici in-
certo in v. aut novam de-
de contemptu inst. de off.
iud. R. i. et cum estimacio
tm est in obligatione ff
c. miles § i et ij. Idem
e si agat ad restitucionem
venditionem quia ibi sub
alternatione pronunciatur
i. de constitu. et ve. cum
tamen. Item in vniversalibus

actionibus in quibus sufficit
in libello res vniversaliter
designari ut dicitur c. 6 de
libel. obl. § in libello de in
vniversalibus. Pura quia
sub conditione non est sma fe-
renda al. lata tamen tenz
ff. qui ap. sit l. i. § videm
et § se ij q vj videmus si-
sente a cognicione sub
condicione tenet sed an quia
condicio existet non ligat. i.
decap. plerumque ij et j de sen.
ex a nob. i. et c. Romana
§ vj. Ideo si pendente co-
ndicione appellet tenet
appellacio et impedit effectum
sine condicione etiam postea
adveniente et existente
ut in c. plerumque licet secus
sit in condicionali promissione
in qua pendente habetur
eo quo condicio existat ac si
pura fuisset ab inicio ff
qui pot. in pig. ha. § i.
Sed si pure ferat sniam
non relevatur per appellacionem
i. decap. pastoralis tuus
tamen in superiore cause
cognicionem i. de sen. ex
ptnas. 6 de off. Si epus
ord. ad reprimend. § tu vero.
Item quid si epus in subdi-
tum suum ferat sniam exco-
mmunicacionis sub condicione
Sed an quia condicio existat
desinit esse subditus ejus

dt host q sma tenet ar.
C. de mainmiss testo sta-
tu libis ff. de min. d. o ind.
cu quedam ff. de indic
Si quis postea C. de fo co-
pe. t. pnlt. C. de of del q-
tum et c. relati. Insti gr
quqz nulla est sma rone
litiganan ut cu inior
xxv an sine ancte tu-
tor quenit sma cont
eu lata nulla est rpo-
nire licet pco lata tenet
C. si adu vem ind. l. i. ff.
c. acta C. cont Sed ecc-
pnit casus in quibus p-
st pt ee in indico pmo
no C. de pcur. § septimo
Secundus in religione
assumeda xx q. i. illud
xx q. ii c. i. et ii et i. de
reg. cu minr et c. cu sing
Tertius cu veniam etat
impetravit cu maior sit
C. de his qui ve et impe
l. ii. Item in sacro ordie
assumedo lxxviii di c.
i. ii et iii. Item cu morte
pris ecqnit cu agit
de testo pris xv q. iii.
de cae v. Item pupille
Item cu agit de recupan-
da possessione C. quil
psonam l. ult. Item
cu agit de thoro violato
ff. de adul. si maritus
§. lex ult. Item cu agit
in testo de libert. homine

exhibendo ff. de lib. ho.
exhi. l. iii. § si ultr. Item
cu agit qtra pictm ii q.
vii c. ii. Item nulla est
sma in casibus posit
C. de lit. qt. § octavo.
Item quqz est nulla rone
auctoritat altius sine
p appellato non suspese
contra qua fert. C. qn
p no no e ne l. v. et ar
C. de arbi deposita § si
qua etia idem qn tult
venome no pt ut dan
e C. c. § diffinita. Sunt
tam casus in quibus
sma lata cont pma te-
net. Primo in causa ma-
trimoniali xxxv q. x
quia qo de ho C. c. § vi
rone v. xo. In matrimo
Secundo d tinc falsi
et C. de ipt falsis qcla
Tertio ubi negat iudica
tu ff. de sen sine ap res
l. i. in pn. Cernato qn
ille pcno lata fnat pa
sma dolose i. scienter
obmittit exceptiom rpaz
pone et si fert. sma qt
pmam smam secunda
tenet i. c. Int monastim
Sed si ignorabat smam
latam ro qtra que age-
batur quia alii forte
successeat ff. de reg. iur
qui in altius et i. de reg.

nu̾ tn̄ quis in ius et sic
fert. sꝫ a cont. sniā sa
sniā nulla erit sic intelli
git ij. q. vj. § diffinitiva
v. Ite snia ē qn̄ ꝓ no
no est nc l. i. Decreto qn̄
mori ul' eāc ꝑ nonas
defensiones subvenitur
s. de resti in int' min. c.
si. Item qn̄qꝫ ē nulla
sentēa rone ꝓlacōnis
quia sꝫ no ꝯtinet ꝯdēp
natōnem ul' absolucōm
ē desen et intelligo ꝯ in
ꝑsōs desū. s. e. § qualis
ul' quia no fuiat ordo
iudiciarius. s. e. § qualit
ul' quia no ꝓcurator sꝫ
dns est ꝯdempnatus ē
desen et intell' ꝯ in l. i.
ff. de negl ꝯ l. § si et s.
de elc quelam an ꝓcura
tor ul' dns debeat condep
nari et qnqꝫ ꝯcipit snia
i ꝑsona domi. s. de ꝓb
licet § si quodam tamen
consuluit qꝫ vtrꝫ fiat
ꝙ ꝯdempnet ꝓcurator
nomine domini et dns ꝑ ip
ꝓcuratore ar. i. de ꝓb. ac
cedens. Sunt tam̄ casus
in quibus sm̄ omes verū
est qꝫ snia formet in
ꝑsona domi et no ꝓcura
tor ut i beneficijs eccīstic
s. de negl ꝑl. licet et i.
de ꝯcess ꝑb. ꝑs electione
§ si. Idem ꝯ umbus s. de

dolo tn̄ ab ȳm et c. vitatis
et i. decan. ad peticiones
et idem in caus matrimo
nialibus s. de ꝓcur. tue.
Item nulla ē snia qua de
benialis est ij. q. vj. § dif
finita v. venales. Item
si error calculi i snia ꝯ
ꝓmat. ē que sen. sine
ap. resti. l. i. § i. et ij. Ite
tn̄ edicto ꝑemptorio ꝙ
no venit in noticiam
absent qualit' ille editum
sit ꝓponens vide i. de
elc c. i. in cle nec ꝓposi
tum fuit ut debuit fert'
snia nullius est momenti
ff. c. l. i. § idem tn̄ ex edicto
nisi constet al. de com
macia ē quo et qn̄ in
l. ij. Idem ē qn̄ mortuo
condempnat ff. q sine
sine ap. resti. l. pnlt
et ff. c. in setencijs §
si. Idem est si ꝑcise nam
pacit no pt quis fit
sine quia impossibile
iudic ꝑcepta no obligat
ff. que sen. sine ap. re
stm § si. s. de pact. c. ult
et i. de solut. ordinis
Eius debz snia ferre
ꝓ iudex competens puta
extra ... que ... co
sensi quia tal' d' i compe
tes mult' modo ut dom
es desa ꝯ pe. § ꝓrogato

v Item pro[r]ogat Item pp[ri]us
ordinarius debet s[ente]n[ti]am ferre
nisi obstet quia talis e[st] inp[ro]
petens quatuor modis p[ri]
[mo] r[ati]one p[er]s[o]ne co[n]dempnande pu-
ta ep[iscop]i coram metropolitano
accusati et co[n]victi qu[em] no[n]
p[otes]t depone[re] iii q vii quamvis
et c dudu[m] S[ecun]do r[ati]one rei
de qua agit ut in casibus
soli p[a]pe reservat[is] q[uo]d dic[it] ut
notatu[m] s de of le § Item
s[ente]n[ti]a nulla cu[m] iudex multat
aliquem ultra qua[m] p[ro] leg[ibus]
p[er]missum sit ii q vi § dif-
finitiva v tu[m] et(ia)m Ite[m] r[ati]one
rei s[cilicet] p[ro]p[ri]e na[m] i[n]iq[ui]ssimu[m] vi-
sum est unicuiq[ue] no[n]
sibi ipsi ius dice[re] ff quor[um]
le l i § i et iniqu[um] e[st] aliq[ue]m
rei sue iudice[m] fieri ff de
iudic[iis] l[ege] vl[tima] Et di[cit] ca[usa] p[ro]p[ri]a
cui[us] emolume[n]tu[m] vel dap-
nu[m] ad iudice[m] suo no[m]i[n]e
p[er]tinet ff qui ap[pellari] sit l i
§ b[re]vi[ter] v p[ro]p[ri]a Q[uar]to d[icitu]r
incopetens iudex r[ati]one p[er]s[o]ne
ip[s]i[us] iudic[is] ut si excom-
[municatus] v[e]l hereticus vel suspen-
sus s de p[re]scrip c i et c
bene[ficium] § i s de of ord[inarii] q[ui]
sede s de eccle quia dilige[ntia]
xxiiii q i audivimus i de-
hereticis excomunicamus § credent[e]s
i de sen ex[communicationis] nomi[ne] vel
quia e[st] infamis iii q vii
§ tu[m] Te[r]tiatio r[ati]one maior[is]
th[esaur]o mal[i] quo q[uod] v[ide]tur delega-
ta est ff e[c] ca[usa] pupillu[m]

§ qui ad manus s de of le-
[ga]ti i de ap[pellationibus] Si duabus ii
Item delegatus vite datus
p[otes]t fer[re] s[ente]n[ti]am nisi in casib[us]
posit[is] s de of dele § co[m]p[ro]m[iss]at
Item r[ati]one p[er]mutationis
di[mi]dic[ie] sine semiplene
puta sunt duo vel tres
iudices et bonos tantu[m]
vel o[mn]es p[er]mittat s de of
del cu[m] quod et v[e]l ordina-
riis loci hab[et] Si tamen
duo concordent et tercius
contradicat tenet s[ente]n[ti]a
duor[um] ff e[odem] duo p[ro]se in arbi-
tri[s] ff de arbi sine tres
d[icitu]r ut s de arbi § differt
v Item si sunt tres et s[unt]
arbit[ri] Tercio si plures sit
iudices et unus co[n]dempnat
in v alius in x alius in
xv valet s[ente]n[ti]a illius q[ui]
in qui[n]q[ue] ut dictu[m] est s de
arbi § arbit[ri] Sed quid
si duo sunt ordinarii et dat
s[ente]n[ti]as co[n]trarias quia unus
absolvit et alt[er] co[n]dempnat
R[espondeo] in ordinariis tenet s[ente]n[ti]a
p[ro] reo lata no[n] p[ro] actore
nisi in causa favorabili
puta matrimonio libertate
dote vel testio i c c ult
et ff e[odem] int[er] pares Si
ante sunt duo iudices
dele[gati] utraq[ue] ~~p[ar]te~~ p[ro]cedet
ex arbitrio delegantis qui
noluit confirmac[ionem] ff e[odem]

dig iudices 2 j c. si q. pmlt
sed si arbitri fuint nent
tenet ff de arbi pedi q
q si et l sequentibus j e
c si q. nlt vbi vos epi cis
pvinac co epi eam cvar
nal debent in eand gsona
smam gueme q si disicr-
pent debet ad metropoli
tam et epos copianos
uel ad pma recesum hi
vi q iii c. i ij et in ∫ carna
lit p ferri deat et etc nlla
est sma nisi subsequentia
obsuent. po q sedendo
et no stando iudex pnunca
et. ff quis ordo inbo poss
fue l. ij q dies et q inbo
nos et j c et si sma insi
l. vi ∫ tercuid si pnuncet
sedendo in alta tri et ptes
sint insfcius valet sm ho
st ar. j. decap. si insfus
∫ secundo si cedit cam
ptibus in scpt sedendo s
no recitauit e de sen ex pi
re l. i et j c. et si sma q
si l. vi ∫ tercio si recitauit
sed no in scpt e de sen exp
l. si ∫ quarto si recitauit
in scpt no p se ipm s palio
nisi sit pfectus ptorio ul
alia illustre psona ul epus
quib pmittitur p officia
les suos suas smas recitare
e de sen expi re l hac lege

et j c et sma impu l. vi
∫ sed aliis h no pmittitur
2 si paciessent pnunciare
velint inant ut desus sen
sim q illus coll v. nec p
sentes simul vocatos s de
cosuet c. in. verbi in ab
vno arbitrorum ul iudicum
aliis ptibus et mandatib;
sma recitatur licet pinde ac
si simul esset ab omnib; reci
tata opz tn ut is qui recita
tur no vtatur vbis singla
rum sed pluralis ∫ et nos tales
iudices ul arbitri pnunciam
uel statuim in hunc mod licz
secus sit in electione in qua
e ab vno vice omi sine p
compmissum uel p scrutinium
pedat electionis pnunciacio
p vba singulari nm facie
da j c. cum ab vno l. vi
∫ Sunt tamen casus in quib;
h no requirit qui a sine
scptura expedint ∫ tercii
sunt illi casus in quibus
pcedendi est de plano licet
j. vb. sig. in etc. vbi videlz
de plano pcedi ut in ca
inquisicionis et denuncia
cionis licet capitula de qib;
inquirit sint redenda j.
de acc qualit ∫ item cum
agit de beneficiis uis
canonice obtentis sine gstra

epi xvi q. vii nullus et ·i·
de institucionibus c. iii vel denunci-
tione domorum vel aliis ministra-
tionibus ecclesiarum quod episcopus ex
officio suo procedit ·i· ut ecclesiastici
beneficii c. i. ·i· de rebus de mona-
chis et c. ginne et ideo ubi-
cumque iudex officium de plano
expedit et in iiii dictis casibus
posita supra de li ob § ff
libellus ¶ Tercius de causa
matrimoniali ante procedere
in ipsa in figura iudicii si
oblato libello et tunc sine
strepitu ordo iudiciarius cas-
satur sine cassa determinatur
·i· qui sil sint l. p veneca-
bilem § videbatur v. ptra
et ar. b. de testi constitutus
ii ante ex officio et tunc va-
let b. de testi albricus et
ar. ·i· declarandum de spon. cum
in bicio ¶ Quarto si procedat
expressum contra iura quia
secundum ea iudicatus est ·i·
c. r. i. et b. de qst. r. i. et c.
ne innitatur ex & de iud.
Item non nona al sententia non
tenet ii q. vi § diffinitiva
v. iste si sententia et hec inter ge-
qui modo expresse procedat
contra iura pura procedat
minorem xxv an non ab-
stante defectu etatis confirmacio
esse hec enim expresse est cont.
ius b. de ele. cum inter
Secundus si non exprimat pura
minorem xxv an confirmat i
epm non obstante minori
etate opposita sed non exprimit
quod sit minor hoc procedat
contra ius litigatoris et
non nisi appellatum fuisset
in rem iudicatam b. de ele.
cum dilectus § fi. et ita non
est tuta assignacio cum in-
sententia casibus in quibus non
tenetur exprimere ¶ Primus
est ubi propter ineptam peticionem
absoluit b. de iud. examinata
¶ Secundus ubi actor qui
succedit ut si condempnet
victorem victo in expens-
sa demitte cui sit consu-
mante de iudic. § opter
coll. vi ¶ Tercius in actione
reali ubi actus non possi-
det et est ratio quia si post-
ea incipiat possidere non
obstat excepcio rei iu-
dicate b. de excep. c. pust
¶ Quartus propter lapsum
termini & de iud. proinde
§ illo ¶ V in sententia excommunis
·i· de sen. ex. cum medicinalis
l. vi ¶ Sexto nulla est sen-
tencia si non fuit libellus ob-
latus nisi in casibus po-
sitis b. c. § Sunt tamen cas
¶ Septimo si non fuit lis
contestata b. de lit. cont. c. i. ¶ Octavo
si proferatur auctoritate
testium ante litis contestacionem produc-
torum nisi in casibus positis

s ut sit non qt ptom quia
aliomo et ad aliud pdncunt
an sit qt et p9 et s detc-
sti venies in § pulsit et vlt
Nono si procedat ante
testium productorum p9 sit qt
ses non iuratorum nec aptibz
iuramento remisso s detesti-
mp et c tuis Decimo
si procedat ante testium iu-
ratorum absente parte adusa
nec ctumace mant detc-
sti Undecimo et j de
fideiuss cstitutis § si Unde9
si procedatur ante testium non
sciptorum al non publicatorum
uel non diligent examinatorum
nisi hc maliciose ul neglige
fiunt ptmissum s detesti p
mas Intelligo maliciose
qn obmittunt ca q in huic
cpsse scpta repuunt deqbz
hcs s detesti nt cum ibi de
hc dem est in c § Ite examin
negligent vo qn sunt ob
missa interrogatoria aptibz
tradita Duodecimo si procedat
ctra absentem non ctumace
t et quo et qn in ca q
iiij q iij caue Decimo tercio
si pmittet tant partem
non ctentam nec sponte
cfessum ij q i nos i quid
et s de cst ecclia Xiiij
qn a non suo iudice ut dom
e s c § quis debet xv
qn non apparet quis actor

quis reus quis iudex iiij
q iiij c i et ij q i imprimis
et j de vbis sig forus § in
omni xvj qn p inecciatim
sup eo q petitum non est j
de acci qlit § si et j de sy
monia heey § i Item quis effons
et qnde ut a supiori impe
tret de facili confirmacio
si rite sit lata j c ca que
et hc petat j c cum que
in fi Item ut execucoi
madet j c ut aliquibus
et hc est verum nisi sit appel-
lacone suspensa ut no
j c § quo remedio sna
tame excomunicacionis tam
cito transit in re iudicatam
et execucoi scom trahit
nec appellacone suspedi
j t px pastoralis Item
est de sna excomis nel int
dicti j de sen ex 16 cui li
vj quia iste tres sne no
mine censure ecclastice co
prehenduntur j de vb sig
quenti et iubente sunt
specialiter ad petitores conces-
sione xj q iij omnes et
c nos et c audi et j de
c nos et c audi et j de
cogni cli et in l c ij et in
Sed petiti incontinenti
ligat xj q iij estat et c
audi Item madat sna
execucom in solidum cont
illum qui condempnatur

est si unus est et si plures
sunt condempnati cont
quelibet pro porcione tamen
etiam si quilibet in solidum
teneretur. Et si plures una sen
q dep ff. si l. n. z. n. et datur
actio cont illum contra
quem lata est et heredem
eius ff. e. miles. l. si u
ero absoluto datur exceptio
cont illum qui succubuit et
alium eius nomine ff. de ex
cep rei iudi l. rei iudicate
Secundo remedio sua re
tractetur et quidem per que
relam ffi. E. de offis que
lam de h. c. u. de excep. l.
quoniam. Uo per restitu
tum u. de rest. int. audit
ex libris et c. suscitata. Ter
per supplicationem quod dic ut u
c. l. v. in principe. Quarto
per simplicem petitionem in
casibus in quibus pt in
dex suam retractare quod
dic ut u. e. l. in casibus ut
qui e nulla retractat u. c.
l. instan cu sequentibus. Quinto
per appellationem infra x
dies factam. Sed notandum
quod ta sunt qua tam sentenc
Primo quod nunquam transit i
rem iudicatam quia ea fina
ta ... picitate ut in ca
matrimoniali ii. e. latore
et c. consanguinei et u. de
testi. scies. i. de frig. et
mal fra...itat et est ratio
quia tanto sunt graviora
peccata ut u. de consuet. c. fi.
Secundo contrariam naturam
habet quia statim ea pla
ta transit in rem iudicatam
sicut in excommunicatione ut
dictum est u. e. l. cuius sit ef
fectus v. sua. Idem e quando
insignes latrones vel secun
conatitores dampnat ff
de ap. questione. Item de rap
tore virginum. C. de rap. virgi
l. i. f. quibus. Idem in hom
icidiis maleficis violentis
veneficiis adulteris. Si spo
te confessi sunt. Secus si
coacti ii. q. vi. quos. C. quorum
ap. non re. l. ii. et ide in ce
teris omnibus est dicendum et
finaliter. Tercio tenet medium
quia sua elapsis x. diebus
infra quos appellari pot
transit in rem iudicatam quo
ad effectum nisi forte minori
etate vel aliter alii privile
giato per beneficium restitutionis
in integrum vel alio iusto mo
subveniat ff. de rest. int.
l. si. et ii. q. vi. f. anterior
et i. de ap. dure. Sunt in
casibus in quibus non appel
latur quod dic ut j. de ap. f.
a cuius sua. Sequitur de
re iudicata que dicitur v
tis inter partes visa indubi

p diffinitiam sniam instru
no retinentandam neq; sus-
pensam efficiat. declarata
sed quanta anctius rei in-
ditiale R° maxime cum int
eos int quos lata e aqua
tume appellatu no sit vel
si sit tam p9 ea petendo
dilacionem absolucionem fa-
ciendam acquiesse videt
et omo, patend e et. C. e.
l. i. impu et l. absolucionem
et hc est vm nisi ppt ca-
sum supvenientem casus
a sna recedat. puta si illo
vel ~~condemp~~ modatarius co-
dempnatus in estimacionem
rei nec mee qua culpa
sua amiserat et p9 rem
amissam aliquo casu recu-
pam tunc casum est ut esti-
macionem vel rem rei re-
stituta ff de cond sine causa
fullo et ff comod. l. in comoda-
dati § si nc restituit. excio
peremptorie excepcionis
omisse. C. sen. resc. l. puls
nisi in casibus posit. §. de
excep. excepco v ipse p9
sniam et rone incontis
etat vel favore acte p-
bnficium restitonis. b. de int
rest. in. § si et c. vel ite
ubi quis sub iudice in q°
copulsus e sub eo iudicium
eo tpe quo compelli no
debuit ff de feri. l. i.

alit

Criminibus nocet reis indicta-
ta de q regulart no nocz
nisi illis int quos lata e
et in illis casibus super
quibus actu est ff de excep
rei iud. l. i. ii. iii. et iiii
et. j. e. ti. sup et c. puls
fallit in casibus ubi pju-
dicat puta si actio vel de-
fensio pmo loco ptineat
ad aliquem et ipe sciens
patiat sequentem coppi-
dere illa intelli. iuri suo
renunciasse qui pt ppli ubi
age vel defende. j. e. c. puls
puta debitor pmittit cre-
ditorem copiu de ppetate
pignoris vel maritus uxo-
rem vel socerz de re dotali
vel emptor venditorem
a quo causam hnt de ppetate
rei empte ff e. sepe §. de
ubi pblibe no pt ubi no
pjudicat puta colitus agit
de pte sua vel convenitur
et si sit convenis multorum
ff e. sepe § cum idem
in eo canonico ide de pben
dilecto idem si subditus de
suo iure litiget. j. de don
int dilectos infi, vel ppetu9
.b. de ca pos et ppi ti. olim
nisi idem si eps de iure
suo quo ad alium epm. j.
e. ti. sup § i nisi cause
sint annexe xxxi di tat
et. j. de acti ad peticionem

in casibus ante notet vel
p(re)est omnibus s(ente)n(ti)a et ext(ra)
fit nisi quo ad omnes. p(ri)mo
in causa filiacionis ff. de lib(er)is
ag(nos)c(endis) li. insi. et l. ij. et in impu(ber)
(se)c(und)o cum agit(ur) de inofficio
so testo ff. de inof. test. papi(nianus)
§. meminisse. (ter)cio in eo qui
tam habet ab eo ff. de excep(tione)
rei iud(icate) si a te § si. (quar)to
in causa lib(er)tatis ff. de sta. ho-
minum. (quin)to in re indi-
visibili ff. si s(er)vi(tus) ven(dicetur) l. lo(ci)
si fundus. (sex)to in re com-
muni pupillo ff. q(ui)s ord(o) § cavit
si idem et ij. q. vj. § diffi-
nita v. qui plures. (sept)imo ubi
res comis est cu(m) fisco l. de
qui(bus) re(bus) al. l. ij. (octa)vo de pena
iudic(is) male iudicantis dam-
est ex decret. spol. § quarto

De appellacionibus et recusa(cionibus)

Visum est communibus sequit(ur)
de sentenciis. Sed quia
sine iniuste sepe pro- *[margin: suie]*
appellacioni(bus) releuantur
ideo consequent(er) de appella-
tionibus est videndum. Et quid
sit appellacio et quare sit
inducta et cuius possit ap-
pellare et a quo et ad quem
debeat appellacio fieri et quando
et qualiter sit facienda et
quociens et a cuius s(ente)n(ti)a appel-
lari non possit. Infra quod
tempus sit appellandum et infra
quod tempus debeat exerceri. Et quid oper(atur)
remocio appellacionis vel re(s)p(ec)to

et quod appellacione pendente
nichil est innouandum. Et de
sit effectus appellacionis. Ap-
pellacio est iurisdiccionis por-
rectio p(ro)p(ter) invocacionem su-
perioris iudicis facta. Suspensio
est de of. de(legato) pastoralis
§ preterea. nam iurisdiccio sus-
penditur sine a s(ente)n(ti)a sine a
grauamine sine in iudicio
sine extra iudicium appelletur.
Secundum leges appellacio
ad hoc inuenta est ut iniqui-
tas seu imperitia iudicantis
corrigat(ur). licet non iniqua
superior(is) bene latas s(ente)n(ti)as
in peius reformet. nec
enim utique in melius pro nun-
ciat qui s(ente)n(ti)as nouissimas
est laturus ff. e. l. j. § i. et
(secundu)m can(ones) ad hoc inducta est
ut liceat appellatori vitia-
tam causam appellacionis re-
medio subleuare ij. q. vj.
c. i. et ut omnes oppressi re-
leuentur ij. q. vj. ad romanam
et ne quis audeat b(ene)ficia ius
dicere ne (ius) innocens con-
demnetur vel spoliet(ur)
vel in aliquo opprimatur
ij. q. vj. c. ij. et iij. et seq(uen)-
tibus. Unde et extra in
dictum appellat(ur) ut ibi
c. bone. et c. dilecti. Sed
tunc vim dic(itur) p(ro)uocacio
ad causam quia appellacio
r. e. cum sit vana. § si vo(ca)
agnamine et appellacionis

remedium non est ad defensionem iniquitatis sed ad presidium innocentie institutum .j. c. in spali de porro . Sed quis potest appellare R. ob ius cuius interest sine cont. que lata e sententia .ij. q. vj . ideo sine cont. aliquando sua interfit .ij. q. vj . non solent et .6. ti. pxi . in sup controversia . ff. c. tutor et l. ab executore de alio et hoc qualitercumque sit ut appellet in his que notant .6. t. pxi de prelt . et si . ymo et licet cuius non interfit vel quaminter tamen tenet appellatio ut si quis condempnatus in crimine capitali ubi cognato vel etiam extraneo appellante quantumcumque condempnatus contradicat tenet appellatio et supplicium differtur . ff. c. imarum et . ff. qn ap sit . l. .ij. de si insi in casibus posit .6. t. px . de quo remedio .6. fin. Item filio victo in causa libertatis licet patri appellare et mri pyctatis ca p filio extam quamcumque causa condempnato permittitur appellare et appellationem exercere licet ab invito in causa principali defendere non possit ff. qn ap sit l. .ij. de prelt . nisi quando parentes vel filii morbo vel etate impe-

diuntur agere vel defendere ff. de procur. feriae . Potest etiam quilibet extraneus pro condempnato appellare dummodo condempnatus appellationem factam inde rata habeat ff. de ap. re . l. .r. et .ij. q. vj . non solent et .j. infra de dicis ar. ff. re. ra. ha. l. prelt. multo fortius procurator alieno nomine condempnatus ius enim p alium procuratorem appellare potest ff. c. tutor . insi . et l. ab executore ibi si ymo impetrat ei si per se vel palim non appellavit vel saltem dno non denuntiavit quod appellet .6. de procur. non interfit vel potuit . ideo ad appellandum quilibet admittitur et et . Communiter potest appellare et appellationem prosequi .6. de excep. in int. et c. dila dilecte . Et ignavit et c. venerabilem vel enim ius cuius nullomodo interest appellare non potest .ij. q. vj . non solent et .6. de ele. in int. R. de nos attendentes . Sed a quo et ad quem debet appellatio fieri . Equidem gradatim debent appellationes fieri ab illo scilicet a quo appellatur ad illum qui de proximo gradu et immediate maior est

ij q vj Antiochꝰ § illo et §
illud et c placuit et si ob-
mittat iudex medius ap-
pellacio no valebit ad eo
q si hec excepcio pponat
coram iudice ad quem ap-
pellatu est obmisso medio
et ipam no admiserit iniste
appellabit ab eo. j c dilc
nisi de consuetudine secus
sit. j c romana § 1 ad
fi l vj ad ppam tamen ap-
pellari pt obmisso medio
ij q vj Si quis putauit
j c Si duobus et c solli-
citudine Sed hic hic e i ppa
et in legato suo b de of l
c 1 et est racio quia ordi-
narius est tuctor j de pml
Antiqua iv q iij tucta p
2 c p principale ymo ap-
pellatur ad pximu imme-
diate superiorem quando
ad ipm appellat Tercius
si quis putauit appellac
ad iudicem superiorem et
appellauit ad inferiorem
sine medio R° q eiu[illegible]
ci nocebit quia sua no
obstante appellacione in
rem ~~iudicatis~~ iudicatam
transibit Sed si ad maiorem
qua debuit vel parem
appellauit alm p alio ac-
cipiendo talis error no
noceret ymo nichilominus

pt appellacionem psequi apd
eu apud quem debuit appellac
ff c l 1 § Si quis et § pult
Sed pone q epus habet te-
poralem iurisdiccionem sup ipis
rebus tpalibus suam vtileret
ad quem appellauit dic q
ad archiepm nisi forte de co-
suetudine aut priuilegio
seu alio spali iure sit ad
alm appellandum j c roma-
na § debet al ad eos l vj
Sit ante plene sciatis ad
quem aquolibet iudice sit ap-
pellandum sic distingwe
aut appellat ab ordinario
aut ab arbitro qui loco
ordinarij succedit aut a de-
legato aut ab arbitro q
loco delegati succedit aut
ab a subdelegato Si ap-
lctur ab ordinario ad pximu
superiorem appellabitur ij q
vj antiochꝰ § illo et c pla-
cuit § illud aliter appellacio
facta no valebit j c dilecti
Excipiuntur quatuor casus
primus est si consuetudo
alud induxit j c roma-
na § 1 l vj et sic intellige
j de pbe referente et j de
no op in Signtibus
Secundus e si hic no pa-
ratum mr ab suo dictus

ut si metropolitanus conve-
niat subditum suffraganei
coram dyocesano quia in tali
causa nullam habet facultatem actor
sequitur forum rei · ex de fo · com-
pet · Romana in si · l · vi · licet er-
go metropolitanus proxime
sit superior post dyocesanum
non tamen ad ipsum in hoc ca-
su a dyocesano sed ad
patriarcham et primatem
et si desit ad papam tantum
poterit appellari nam si me-
tropolitanus appellet non
appellabit ad se ipsum · j · c · ro-
mana ℞ · i · li · vi · et arg ·
de insti · c · si et si subditus
dyocesani noluit appellac-
ne ad metropolitanum cum
in causa sua sit suspectus
sed ad proximum superiorem
est appellandum arg · j · de im-
pa · nullus · j · de concess · preb ·
c · i · et ex de cle · ne pro defun-
ctis · Et ubi immediate me-
diata concurrit in quo casu
ad superiorem qui mediate et
immediate subest appellatio
facta valet ut si appelletur
a dyocesano a presbitero qui
subest archiepiscopo qui subest
archidiacono nisi de consuetudine
quia apparet nam et omnes
isti immediate subsunt
dyocesano et eius sunt vicarii

utpote ex de off · archid · et de off
archipresbiteri per totum et x · q · i · re-
genda et j · de cap · c · i · Et hoc
procedit quia ad papam potest ob-
misso quolibet ordinario et
a quolibet appellari ij · q · vj
ad romana et j · c · Sed nobis
et c · sollicitudine quia me-
diate et immediate ordi-
narius est omnium j · de prebend
antiqua et ix q · iij · cuncta
per mundum similiter in quolibet dele-
gato et subdelegato nisi in
casibus positis j · c · ubi autem
Sed nota est si proximus superior
sedis apostolicae gratia se indignum red-
dat ex de off · ord · quia sedes in-
si · puta scismaticus vel excom-
municatus ut quo casu ad alium
proxime superiorem recurrendum
est arg · ex de im · pa · nullus
vel potius ad papam arg ·
j de concess · preb · cum dignitate
et si hoc et ex de ele · quia di-
ligentia expressius autem ex de sup
ne pl · Romana l · vi · quia
excommunicatus nec cognoscere
nec committere ex de off · vic
Romana ad fi · l · vi · Sed si ab
appellatur ab arbitro qui
loco ordinarii succedit ad
illum appellabitur ad quem
appellaret si ab ordinario
tunc succedit contigerit appellari

l. de epa. and. epale et aut
Si quis litigancium et idem
si appelletur ab arbitro q
loco delegati succedit ad
cognoscendum de causa recon
salacionis contra delegatum
proposite. b. de off. del. Super
conis de ist. hoc. c. de iudic.
aptissime in fi. et b. de off. del.
Si cont. unum § fi. l. vi. et
c. Si arbitris e. l. nl. quia in
cat inter superiore et subdi
tum et electus fuit arbiter
qui ordinarius est ff. de
iud. d. o. in l. i. et de tali lo
quitur cano. xi. q. i. Si clericus
et a talibus appellari potest
ff. qui satisdare co. arbitr. et
l. se. et ff. e. eo consensu §
i. Si vero a delegato appel
letur distinguitur aut e
delegatus ad universitatem
causarum aut ad unam tan
tum et utroque sic prout ff. de iure
d. o. ind. solet et l. be.
Si appelletur a delegato
ad universitatem causarum ut ab
officiali episcopi non ad ipsum
episcopum sed ad archiepiscopum appella
tur idem sit auditorium episcopi
et officialis eius. j. c. Ro
mana imperii l. vi. et b. de
off. dele. Si cont. unum insi
l. vi. Licet in hoc valet con
suetudo. b. de consuet. No

principaliter l. vi. Sed tale supposit
e ordinarius non dele. quia so
lam nominacionem ab episcopo
recipit sed a iure iurisdictionem
ff. de iure. o. ind. et quia
et quod habeat a iure iuridicionem
sicut eciam patet. j. de consistit.
c. in. et j. de regu. iur. c.
ij. et j. de frig. et mal. c.
i. §. Illa. Sed sive ordinarium
sive delegatum tale reputari
tes hoc semper verum e quod tal
uit tantum auditorium nam ordi
narii sapit et retinet tam
in commissionibus quam in
appellacionibus succedit
ideo in disputacionibus
nostris non e magna vis
facienda. b. de prim. i. peticio
et c. de dona. l. fin. Sed
si appelletur a delegato
ad unam tantum et est de
legatus ab alio quam a prin
cipe appellatur ad delegantem
j. c. dilecto ij. et ff. quis
et a quo ap. l. i. § i.
et l. fi. nisi velit appellare
ad principem a delegatum
eius ut e dictum supra § tamen
ita delegatus sicut iste eius
vices gerit est hanc nemo
xxiii. di. c. fi. xcii. di. c.
i. et ii. q. vi. decreto. Sed
si delegatus a principe ad
ipsum tamen appellabitur

no aut a delegato eius ut
de off. leg. Studuisti. Nam
generale est ut a delegato
appelletur ad delegantem
extra c. pertinens § hoc si appel-
lo et maur. de fas. epi. c.
si quis contra Coll. x. Ubi
autem a subdelegato dele-
gati appellatur aut est sub-
delegatus delegati a principe
aut ab alio. Si a principe
distinguitur aut ipse delegatus
subdelegavit totam causam
et tunc tantum ad ipsum appel-
labitur aut sibi aliquid re-
tinuit et tunc sive appel-
latio fuit remota sive non
ex quo vices suas commisit
donec revocet vel executio-
nem aut quodque aliud de
iurisdictione sibi reservavit ad
eum tantum non ad delegantem
primum appellari debebit etiam
si post sententiam latam fuit
appellatum ut de off. del. super
quaestionum § porro et c. si de-
legatus insi. l. vi. insi. dele-
gatum excommunicari vel mori
aut alias ultime impediri
contingerit aut negetur
ipsum iurisdictionem habere tunc
ad primum delegantem est
appellandum ut de off. del. si
sub. iii. et c. si a subdelegato
l. vi. Si autem appelletur
a subdelegato delegati ab

alio quam a principe non solum
ad principem sed etiam ad ipsum
delegatum appellari potest ff. quis
et a quo app. sit l. i. in prin.
et l. ult. potest autem talis sub-
delegari in causa puta delega-
tus causae ad universitatem
causarum ut vicarius seu
officialis epi qui potest
eam alii subdelegare ff. de
iud. cum praetor § i. et ar. ut
de off. ord. pe. Romana § i.
et l. vi. Item vero a principe
causa pluribus delegatur et uno
non in totum subdelegat
vices suas et ipsi subdele-
gati cum delegato suo procedunt
est ad primum delega-
tem tantum appellandum ut de
off. del. Si uno l. vi. Et hec
ut dicta decimo sexto sunt
tenenda considerando tamen
potissime si de ipsa appareat
in talibus esse spectanda
et premissa nec ius speciale
i. c. Romana § debet l. vi.
et ut de foro compe. Roma-
na l. et ar. ut de off. ord. uno
§ sed quando debet fieri appellatio
et qui debet regulare est
quod ante diffinitivam
sententiam non potest quis appellare
extra de iudic. apertissimum et quod
ap. non recip. cum sive hoc
tamen fallit in casibus

Primo cum iudex in civili ne-
gotio vel criminali quoz sen-
dam q l interloquendo p im-
miat ff de ap· re· an· sentenciaz
ij q vj non solent v an siniaz
Secundo quando delegatus
fideiussores datos minus
sufficientes ydoneos esse
interloquitur ff qui satisda-
re l arbitro et l si et ff
quibus ap non li l ult
Tercio permittit clerico ante
sniam appellare sed si frus-
tratorie appellaverit punitur
in libra argenti que de-
pauperibus erogari C de epis-
copis et cl· l ij Quarto quando
iudex tutori compensationem
rationabilem non admittit
ff quando ap sit l i § Si quis
tutor Quinto quando iu-
dex diffinit quod pecuniaz debi-
tam iuxta sine creditoribus
solam solvam tunc enim
possum quasi adversus in-
iuriam appellare ff de
min· dit ptor § permitti
Sexto appellatur a falsa
consultatione seu relatione
ff e l i ff quando ap sit l i
§ i et l si Septimo ab
iniqua interpretatione sine
ff ab exsecutione Ista sunt
secundum leges Sed secundum ca-
nones ante et post post lit-
em cont· et in platone sine
et post quoz generant

singulis facultatem tribuunt
appellandi j c super eo ij
et ij q vj ad romanam
et c quod Tercio appellatio
sit facienda et forma ap-
pellationis possunt [grauamq]
ij q vj § forma sed quia
minus sufficiens est ideo
sic distinguitur cum quando
vero appellatio facta est
extra iudicium aut in iudicio
Si extra iudicium aut ap-
pellatur ne id quod de iure
fieri debet fiat et tunc
non valet nisi causa rationabilis
pretendatur sed et causa ra-
tionabili facta tenet j de
hiis qui fil ama p c i
et c ex parte B decle in-
int R cum nobis auditis
consideravimus et c bone
i Item est si appelletur
ne porrigatur investi-
tura confirmato ut moris
est j c constitutis aut ne
quis inmittetur sibi et tunc
sufficiunt probabiles coniec-
ture j c bone et c dilecti
R i et § i Requiritur tamen
quod in istis casibus appellet
in scriptis j c cordi li vj
aut ut adversarius qui
petit ab aliquo vel aliquid
vel pecuniaz eum coram
superiore conveniat vel
ei videat Sed quando ipse vocat

appellacio z ppe pnomen
i. pre aliqua de qua dno
otendunt ad eam vo cato
appellat j. e. cu sit iniq
§ si vo aggrauamine et
talis pnotatio pt fieri
ad sedem ap ij q vj ad ro
manam et hi locu habet
quando platus contra
subditu et maxime con
exemptu vult procedere
et b. ius dice ar. j. e. p
nenit et ij q vij metro
politanu et b. decret spol
ex qone et hc filr si vo
appellet nulla est sententia
j. e. cordi l. vj § ceteris si
facto f. aliquos it videlz
arripiendo vl imnun mi
ttendo ac. j. e. dilecti et i
m hc videt sedes aplica
pnilegiata qz ad ppam
accedentes tuti sunt vn
tota die concedit liras
q quid q factu est i pin
dicium eius it ex quo iter
arripuit in statu pstinu
reuocat j. de pe q c. i. ro
ij q vj arguta et hc ex
indicium § si vo in indicio
i ex quo quis vocatus est
p indice quis appllauit
distingwe aut ante sniaz
aut post si an sniam
appellet quis distingwit

an iudex moneat appellac
pt § ad debent ex ppom pba
biles modi sciendi inci
pnta giranat me offico
in patij sim stac cognitor
metropolitam vl aucto
ginj vl elige arbitros
xj q iij alias appello
ne contra me pcedatis
j. e. dilectus § i et b. decretu
spol coquente in quo
tm sem p e appellom de
fferend j. e. in spali § an
pnle q in ttiquis cu iudex
sine inquisicione volt co
dempnare vel inquit sed
excedit modu et io appel
lat j. de ac c inqsicois
et c. quali § debet vero
si forma fuerit s. vel si
expressus notorius sit
q tunc a concessione ap
pellai no pt b. de of ord
licet et c. inrefragabli
et j. e. ad nram cu sit ro
m si pncit is e ppona
et c. pposuit vero caueat
iudex ne q dubiu vel
manifestu e notoriu
dicat j. e. consuluit i § si
ante alius qua iudex
qoz moneat distingwe
vtrs is coram quo monet
qo q sit iudex a se ap

cui tamen committitur appellatione
remota et appellet propter
gravamen probabile quod tamen
in iure expressum non est appellatio
non relevat appellantem
quoniam idem quod tenetur ipsum sit
teneat in eo iure ex quo ad
partes appellatio est remota
de offi. dele. super eo et de de-
cimis. tamen quoad sententiam relevat
tamen quantum ad hoc ut officio
non tamen puniatur iudex qui non
detulit appellationem superioris
implorato quid quando post
talem appellationem factum est po-
terit emendari ut c. pastoralis
aut non est tal. del. sed quibus
alius excepto ipsa frustra-
toria appellatio vel sine causa ra-
tionabili facta nulla est ut c.
cum appellationibus l. vi. sed
si causa legitima pretendatur
que si probata esset debebat
legitima reputari sive in iure
expressa inveniatur sive non
tenet appellatio ut c. debitum
cum sit. non. de si vero et c. cum
in causa et oportet me probare quod
appellavi propter causam probabi-
lem non admissam ut c. cum
causam de fi. et c. dilecto de fi.
et c. significavit in fi. et c. in-
posita R. i. tamen si iudex terminum
assignavit ad audiendam
renunciationem gravaminis et
non comparuit sed iudex in-
timo gravamine renunciavit

tamen effectu iudex continue poterit
procedere ac si non fuisset appel-
latum ut c. ut a iudice l. vi. ¶
notandum tamen est quod quamvis non
valet appellatio iure appel-
lationis in causa frivola
vel minus probabilis pretendi
valebit tamen iure relationis
si iudex eam recipiat et apo-
stolos concedendo ad superiorem
remittat nec est de nece-
ssitate ulterius remittendi
ut c. dilectis R. i. et de penult.
et c. intimasti et c. cum
appellationibus l. vi. ¶ Ubi
pro quibus post sententiam appel-
lavit aut infra x dies a
post. sed si post x dies appellatio
non tenet quod dicitur de diffi-
nitiva quia interlocutoria ut
8 t p x io de incausibus et
de quo remedio sed in ante
infra x dies appellatum
fuit aut incontinenti super senten-
tia lata et tunc non oportet appellationem
dari in scriptis sed sufficiat quod
dicat ~~appellatione~~ appellans
appellatione acta appello
ut q. vi. ad si. vero litigatoribus
ff. e. l. i. ij et fin. et l. senten-
tia nec est necesse tamen dicere immo
una qua prosequitur de facie
pertransit ad aliam retinuit summam hic
ff. e. scio et ut appellanti de
de iud. ad probandum et de de fide
instr. tamen soluens ante intervallo

et no apud acta et tunc simult'
no requirit' causa sed tunc
refert utrum pro merito iudicis
appellatum non sit et tunc suffit
quod fiat appellacio et contestio co-
ram personis honest' et reputa-
tas appellasse ac si apud acta
appellatum fuisset i. e. Si iusta
E. de ap. qui sepe me n. ap. l.
y et ar. s. de of. ord. pastoral.
ad fi. de ap. licet nota e. septuum
ut maunt de ten. n. sol p' sup
dote. § 1 et q contestationem
coll vij ita quod scriptura contineat
quis a quo contra quem
in qua ca ad quem et qn. no
dico quod duxit appellandum
n. q. vi § fori et ff e. l. 1 § fi.
de ap. et in superioribus casibus
s'quando coniuncte appellat' i indi-
cio sine ordinarie agat' puta
actore conquerente de reo coram
iudice competenti Sive extra
ordinarie puta iudice cogni-
vente ex officio extra iudicia m
appellet an diffinitiva siue
siue agrauamine siue ab interlo-
cutoria appellet' nota e quod
appellacio porrigat' i scriptis
omnia predicta continentibus et
tam quare appellacio facta
est et quod apostolos petit
et quod prosequat' tam appella-
cionis tum omnibus innumeret'
et scriptum proprie uel per procura-
tores ad causam instructos
quod si appellator licet non ob-

seruaverit reputabitur non appel-
lans et condempnatus in expensas
ad priorem iudicem remittetur
i. e. cor. de. l. vj. iudex recessito
tenet' ei apostolos tradere alias
si in causa procedat nisi appel-
lacionem remiciatam fuit cum
inualidus et irritus sit pro-
cessus i. e. ut sup appellacionem
l. vi. et hic intellige q. 1. xxx
dies instant' petat apostolos
a iudice exhiberi alias pre-
sumit' appellacionem sue renunc-
ciasse si infra id tempus pete-
re pretermittat licet vadat aut
mittat ad sedem ap. pro sequenda
et ad hoc quod sit processus ir-
ritus requirit' quod iudex sup
hoc cum debita instancia loco
et tempore requisitus eos exhibere
se deneget uel infra premi-
ssum tempus maliciose aut ne-
gligenter illi tradere pretermit-
tat i. e. ab eo l. vj. Et suffi'
porrigere iudici appellacionem
in script' et licet coram ipso
non fuit lecta non poterit
impugnari i. e. appellacio
l. vj. forma appellacionum
et apostolos tradit glosa in
n. q. vj § forma sermonis
potest quis appellare et
quando intercedit i. e. dicte
de ap. non tenc. i. e. sua et n q.
vj. Si quis in quacumque et hic
intelligas a diffinitiva sentencia
uel interlocutoria uel quacumque

alio gravamine alio qui lic
in eadem causa quotiens quis
gravat appellac ij q vj
quot · i · sup quolibet grava
mine bis dec ff de in fidei
commissa § Si quis et Sed lic
no admittat tercia appellacio
ab eadem sententia secunda admittitur
tamen in integrum restio et sup
plicacio contra res bis iudi
catas ff de minor minor et l
fi et c · de rest · in int · tamen
ex litteris § prius et sic intel
ligi pt · c · i · p x · in ea § Sed
et Quartus sententia no pt appellari
Undecimo ab execucione nisi modum
excedat vel si minus rite ex
equat sententiam ff e ab execu
tore dic · vel · c · de of del · § · Sed
iniquus et § · fi et · j · c · § · ab
execucione q licet continua § Se
cundo a notato ne munus
publicum vel in tutela vel in
curam ff quando ap sit l i § · Si
quis et inst de excu tu · §
qui autem § Tercio a sententia con
dempnatoria cum tum sententia
intelligit dampnatum primum
deus · c · de sen · et re iud · §
quo remedio · v · Item est quan
deneratio quando res no re
cipit dilacionem sicut ne te
stum apiat vel ne sepultus
heres in possessionem mittatur
vel ne fiat iter ex dicto preto
rio declarant vel ne pignus
vendere liceat · ij q · vj · § · diffi
nita · v · ab execucione et ff

de ap · no rec · quis qui § Quarto
quando apparet aliquem esse
publice debitorem eo apte
manifesteque convicto · C · quorum
q ap · no rec · l · fi · § Sexto
a privato debito impatrum
· C · quorum ap · no rec · abstinen
§ Vij quando no appellat · C ·
de iud · pperando · § · cum ante
Septimus · q · in · de illiciata nisi
cum redit iudice adhuc se
dente p tribunali · ff · de rest
in int · dummus · l · in fi · iusta cau
sa veniae prohibent ff e ex
consensu § cum qui et · c · c ·
p x · cum bertoldus vel nisi sit
contractus in contrahendo · ff · e
creditore § iussus § Viij
quum appellacioni renunciatum
est · C · de te ap · l · ult · in fi
§ Nono quando a delegato
prohibetur appellari quod
tamen solus princeps facere
pt · ff · a quibus ap · no licet
l · i · in fi · nisi ex causa littera
· c · de of del · Si quam et · c ·
de Re p · eda et · j · c · ante de
bito § Decimo no appellatur
a principe vel a senatu · i · re
cum senatorum · ff · quibus ap
no lz · l · i · nec arbitro · C · de
arbit · l · i · nisi sit arbiter in
aquo bene appellatur · xj · q ·
i · pervenit et · j · c · cum spali
vel dictum · c · c · § Si autem
appellet § Undecimo appellatur
a correctione · c · de of ord ·

licet nisi modus excedat
ut de of. ord. irrefragabili
§ vt aut vel nisi fiet cont
obseruancias iurib*us* i. c. ad no-
stram reprehensibil § si
et c. eu spali § si. Duode
cimo in delict notorijs
i. c. eu sit vacio nisi et c.
puenit i. et c. consuluit
i. et hic sive de facto sive
de iure notoria dici possit
i. c. eu spali § porro
Decimo tercio in tem*por*e ij q.
vi § quot. Decimo quarto
a s*enten*cia et racionis qd dic
it ut c. i § quis sit effectus
v s*enten*cia. Sed infra qd
temp*us* est appellandi et
quis infra x dies a re-
citatione sive mandatione in
aut. c. coll. ix et ij q. vi
anterior et hoc est temp*us*
utile quia non currit n
a tempore sive et si n*on* mediat sui
copiam fecit in publico
ij q. vi biduum et ff. qn
ap sit l. i § biduum et §
dies et hoc sive sit s*enten*cia
diffinitiva sive interlocuto-
ria locutio habet i. c. Romana
§ Si vero citat l. vi. et idem
est si ab electionibus postu-
lationibus prouisionibus et
quibuslibet actibus extra
iudicialibus in quibus licet
appellare infra x dies post q

s*enten*cia grauamine appellans
aut post x dies non audietur
nisi per contradictionem vel
alia iuris remedia quam
peticionem renouari quia tunc
temp*us* non currit i. c. correc
tionem l. vi. Infra que
tempora debet appellacio prosequi
et dicitur infra annum. Sed si iu-
sta causa interuenerit alio
annus indulgetur quo transs-
acto licet non completa
vita manet sentencia
ij q. vi Si quis appellat
e. decte. ap. aut ei qui ap-
pellat i. c. eu sit uero sed
si causa non subsit biennium
non dabitur i. c. constitutus
§ si. Sed si propter impotenciam
non prosequatur non obstat
lapsus biennii i. c. ceterum
Similiter ubi per iudicem
stetit e. c. l. si § iulianus
Similiter si infra tempus fuit
compromissum in aut. c. §
Sicut coll. viii. Si vero
appellans dolo aduersarij
circumuentus sua app. non fuit
prosequtus nichilominus tunc
temp*us* sed aget ad interesse
contra dolosum ff. de do-
lo arbitro § et dolo cum
Sed si per iudicem non crescit
tenetur ad ap. prosequendam

ar. ff. de eo quem factum est
l. fi. et licet hic tpus detrn
amr potest a iudice a quo
appellatur moderari s. locorum
distanciam et psonarum et
qualitate negocii. j. e. cum
sit racio. R. i. et c. cordi
l. vi. et etia iudex ad que
appellatur aliquot mode
rat pntia in agit. de co
iugio spali. j. e. oblate
§ fi. et ide videtur in mat
monio carnali q. in utro
picienti e in mora. b. nt
lis no qr. qm § porro et
§ Si vero et ss. et in hiis
que celeritatem desiderant
idem dicas § de ind. c. fi
ff. de ap. in fra. l. ii. pt etia
tung inter quoz ab appella
tor pbeant ap. suam p
sequendo infra annu et lit
ci impetrando ~~iudice~~ et
cora impetrato iudice
agit ar. b. de excep. c. fi.
tunc nam aut iudex neutri
licitu est puenire. j. e. de
pe. § fi. et c. oblate § i.
Remoto appellacionis
opatur pmo q appellari
no pt nisi in casibus in
iure expss. j. e. pastoral
licet simplicem possit ar.
ff. de of. pfec. p. l. i. et b. de
rest. in int. in ea libris. Scdo
quia si scomo rescriptum
impetret et no fiat in eo
mencio de illa clausula no
valebit ar. b. de resp. ex dilat
et b. de rest. spol. cu eo que
et de re. iud. int ceteris. Tercio
pus snam opatur q no ob
stante ap. mandat sma
execucioni ar. j. e. nomi
nisi iam recepta sit p su
periorem. b. de of. del. pa
storal. § pta. Quarto
q no pateat pena de po
sicionis in omnibz ii q. vi
decreto. l. xxx. ponde an
ni in similibz. Quinto ipe
conencione. b. de mut. pet.
c. ii. et in incidentibz. b
de resp. cum que ins. et
si decl. cla. in litis liti
remedio pont tm p
cedencia respicit no seq
cia nisi in fi ibi apponat
j. e. pssicom. Appella
cione pendente nichil
e innonandu ii q. vi ap
pellacione et q q factu
fuit p9 appellacionem
debet p appellacionis iu
dice peitus renovari ins.
p9 ap. interpositaz ante
diffinitivaz snam aliqd
fuit innovata v. execu
cioni demandata q reno
vari no deb; donec qstitit

appellacionis tam de vanis-
simum tamen iudex non prohibuit
ex causa probabili iudicii a quo
est appellatum ne procedat quia
tunc omnia postea facta debent
in statum pristinum reduci. ut c.
Clementi et c. non solum l. vi.
de prohibe non potest superior
ne in causa illa vel ad exe-
cucionem procedatur nisi prius
sibi constiterit eam ad se de-
volutam ex causa probabili
et cognoscere cepit de causa
ut c. Romana § Si vero et
in sequentibus. ¶ Effectus autem
appellacionis est ut iudex
quo ad illum articulum super quo
appellatur est ex quo appellacio
per superiorem approbata est
et recepta non se intromit-
tat quousque causa appella-
cionis per superiorem audita
fuit et discussa. de off. del.
pastoralis § praeterea. sive a
diffinitiva sententia appellatum sit
sive a gravamine secus in omnibus
aliis nichilominus tenetur
iudici obedire. ut c. Romana
§ quod si obiciatur et § cum vero
eodem l. vi. Et quandoque ordina-
rius ignorat ad superiorem
appellatum fuisse tenet sententia
absolata in appellante
ut de [illegible] duobus. Item punire
potest appellantem si notorie
delinquat ut c. proposuit [?] in

si. ¶ Item appellacionis est
quod licet ab interlocutoria
non fuit appellatum per quam
~~appellacio~~ exceptio repulsa
fuit quo prejudicabat pac-
to vel prescripcionem aut al-
negocio principali vel iudi-
cium reddit nullum si tamen
a diffinitiva que postmodum
eam post decem dies promul-
gatur appellari contingat
ut in causa appellacionis
gravaminum per interlocutoriam
illatum licite per appellacionis
iudicem emendari decernis si
interlocutoria non parat pre-
iudicium negocio principali vel
iudicium non reddit nullum
nisi ab interlocutoria fuit
appellatum ut c. licet l. vi.
¶ Ab executore vero appellari
potest si dolo aliquid faciat
ff. de neg. ge. l. iii. § Si exe-
cutore. ¶ Item si obiciatur
ei excommunicato et non admit-
tat ut [illegible] cum excommunicato.
¶ Item si obicitur quod super eo
de quo agitur facta sit no-
vacio tunc enim execucionis
ordo mittitur ff. de re iud.
l. iii. § Si ex convencione.
¶ Item si temporis quadrime-
stre preveniat C. e. Si quis
pro nominacione. ¶ Item si executor
male interpretatur sententiam
ff. c. ab executore. ¶ Item

si obiciat exceptio p quaz
concedat nullu fuisse retro
iudicium. ut de prem. inma
et e. de prem. lz. Has etiaz
exceptiones debz admitte
delegatus quatinus pse
scebat. ut de of. del. exposte
et ut de re iud. q ad consul
tacionem infi. ad de hic
q pro ut c. s. dem. Item re
cusacionibz dictum e. ut de of
del. s. recusari et ut de excep.
Item exceptio ut ste infr ect
Sequit vide de relacoibz
ua relacio licita e moib
maioibz causis. i. c. ut debitus
infi. ut de iust. c. i. et ut de
nona tal. uusentes. Ideo
postulaciones et electiones
ad sedem ap. referuntur
ut de postl. bone. ii. s. nec
necabit et ut de of. l. licet.
Item in minoribus causis
qn relacio sup iure non
sup facto ff. de iudic. cum
qui s. Iudicibus sed fieri
debet an smam et no post
e. de re l. i. z. ii. q. vi. s.
bidum infi. fallit in casu
ut si iudex aliquis deportatum
taui ff. de iu. dic. l. ii. int
penam. Incasu etia est
necia relacio ut si delegatus
iudex delegatum primariae
si de voluntate partiu fiat
al. negocium instructum

remittat ut de re. ff. exposte
s. petente et ut de ele. dud.
i. ii. i. et c. scriptis. s. i. Effect
relacionis e ut is qui ea
facit desinat esse iudex et
exemplum relacionis ptibz
edere tenet e. de re. lat.
l. i. ii. et iii. et i. c. Intima
sti. Item ut ea pendete
inch a sim feiori debz inno
uari al. irritu licat. ut de
of leg. licet et ut de postl
bone. ii. s. nec necabat
Re tam integri de co ff.
prim pt in causa p red
ar. e. de rel. l. ii. Sed 9t
dict videt de rectal ut de
of del. Significantibz Inoib
cum expectand e superioris
responsum vi. q. iii. denique
Sequit de pegnacionibus

Non solum p appellaz
recusationez uel rela
cionem suspendit officium
iudic ymo etia p pegna
cionem de qua hic subiicit
Unde videndum e quis intel
ligat pegnas pnt hic
sumit et q. similes. gan
deat pegnas. pegnas
pnt hic sumit di. qui
ad pnciaz domini pape ac
cedit. i. c. r. i. et ii. q. vi
Argentea sed largo mo

pugnas dicitur quicumque alodo
exiens perfiscatur quousque
ad locum suum redierit. e. de incol.
l. milites l. primo. Secundo quo privi-
legio gaudet pugnas unde
sciendum quod sunt diversi pugnas diver-
sa privilegia habent. Sed illi de
quibus hic tractatur loco appel-
lantium habentur. Unde sicut non
appellantis nec res suas vel
curie sue possunt sub protectione
pape si ad eam accesserit tam
provide est ac si hoc fecisset
ideo tali restitui debet quidquid
post acceptum subtractum vel
oblatum est. j. e. c. i[i]o sequitur
quod per quemcumque auferat vel
subtrahat cum indefinite lo-
quatur. arg. xiiii. di. si romanorum
et j. de privil. quia circa et cet.
si pro indicare quod intelligas si
iniuste vel violentia aliqua
Secundus si auctoritate literarum ap-
postolicarum. e. de rest. spolia-
audita sicut et e. de resc.
cum que et idem privilegium
habent appellantes. e. t. p. xi.
cum teneam. et ij. q. vj. argu-
ta et c. quoc et fratrum huius-
modi provocandi recedi potest
ab ordinario ij. q. vj. ad roma-
nam arguti et c. quoc
et e. t. p. vi. dilecti et mitat
et in iudicio delegatum e. t. p. vi.
incommiug suggestum ad hoc
et c. Similiter Sic assis nec
obstat c. ut debitus quia
loquitur in appellatione
non in provocatione secundum host.
et videtur hec tamen comparan-
da sicut ap. appellat. et ad eas
Secundo dicit quod accipe et roma-
num pontifice aliquod ne-
gocium renovare ymo vide-
tur forcius quia primum quem
non patitur talem primam sive
vel appellationis non facte
interpositus. e. c. t. ut nemo et j.
ut ec. ben. c. i[i]o ¶ de privilegiis
aliorum dicit e. de rescr. et pa-
sim. Item quedam Sequitur
de confirmatione utili et inuti-
[Q]uoniam li et relationibus
sepe audite
qui de appellatione co-
gnoscat sive confirmari solet
ideo de confirmatione est videndum
quid sit confirmatio modus fiat
confirmaliter facienda sit a quo
et de qua re et quis eius
effectus ¶ Confirmatio est in
pris habiti corroboratio
qui enim confirmat nichil
de novo dat. Sed datum vel
aliter acquisitum corroborat
ff. de minor. o. ind. et quia
ideo eadem res non potest dari et
confirmari quia donatio et
et confirmatio contraria sunt
e. de rsp. venientes nec obstante
inde c. quod si confirmatio
et donatio in privilegio contineatur
necesse est ut diversa respi-
ciant e. de fide instr. inter
dilectos. et cetera. sic fallit in
confirmatione pape contra sen[tentia]

facta qn confirmat factu precedes
deplenitudine ptat. j. de co=
cess. pbe. pposuit et c. ex
pte. Dicit aut quis confirmat
qd deinz pt infirmare et ra=
tificat. s. de elec. bit et c. au=
dit et. j. de hijs que fi. a pl.
siue c. cu. a. y. et m. canot
modis fit iste mlt modis fit
enim tacite p lapsu tpis ut
si a sma. j. v. dies no fuit
appellatu nec dictu c. s. t.
pxi. § insuper. qd tpus ([illegible]
vendico facta a minore xx
v. an pube tu p sacrm co=
firmat. C. si adu vend. ante
bata et vendico rei dotal
p sacrm vxoris. s. de iureiurm
cum contingat et c. licet l.
vi. et promissio v suaz. s. de
iu-iu. debitores et trsacto
C. de trsact. si quis maior
et statutu cti iuri canonicoz
s. de ko. constitutu nec mirz
qr ipm sacrm compatitur
confirmacoi aplice sedis. j. de
pbe. dilecto § i. y quaqua
et p s. am confirmacionem
et transacionem. C. de plus
petit. l. uniita insi. et p sfaz
cauconez cu lapsu tpis C.
ad vell. si mlr. § sin ante
et p lapsum tpis confirmat
unu. j. despon. ad id q et
p carnis copulam. j. qm
ma ac post. insup et p ex=
pssum consensum. s. de ele. q
sicut v qsi cos et ff de fin

vnp p firmd et ptacitu con=
sensum. j. de hijs que fi. a
ma p ca. ctore § qui vero
et s. de rescrip. q in dubijs
Et p fam sentam confirmatur
pma et p t'iam pma et sa
et p quartam precedentes. s.
de of. del. coram § i et § si
aliqn in totu et aliquando
p pte. j. de sta. reg. innitens
p pulte et ult et c. iny=
§ pulte et ult et fi et
ualdus § pulte et fi et
p sinas sine p'mise a superior
et maxime domni pape
j. c. bone et c. pult et ult
j. de dec. dudu et s. de rest
ut c. audit. Qualit
est facienda et quidem ali=
quando sicut placet sine
cause cognicione ut p in
exemplis posit. s. § p xio
et aliqn sicut debet cum
cause cognicione ut patet
quando in iudicio contendit
confirmacionem petenti. j.
c. bone et si pictu inni=
tetur innouatur p'uilegium
antiqn. vel p hoc nullu
nouu ius tribuit. j. c. cum
dilecti § nos igit et § si
et de pml ex pte insi vero
vbicuq p confirmacionem
pat aliqu pmdiciu nunq
est facienda nisi ptibus
vocatis confirmacionem conti
petentibus. s. de trsact.

c. i. s. e. ven. scis ſ. nisi constet
q(uod) ita conuenit int(er) p(ar)tes. s.
de pact. quoniam vel nisi ordi-
nario sciente et sua p(rese)nte confirmet(ur)
s. e. c. vlt. vel nisi examinato
negotio et plene discusso in
p(rese)ntia non discordantium s. de
p(re)ul. cum olim s. et ij. (Sed)
a quo debeat fieri confirmatio. certe a
maiori non ante pari quia par
in parem non h(abe)t imperium. s. de
elec. innotuit ſ. quamuis vel
communis inferior in superiorem
s. de sen. exc. et obe. cum in-
ferior. Sed consuetudo quandoque
hanc maioritatem tollit
s. de consuet. cum dilectus ſ. p(re)ul.
et vlt. (Sed) Que res est facien-
da. Videlicet de qualibus res iuste
et pacifice possessa siue
corporal siue incorporal con-
firmatur cum siue s. de re iudi-
cata q. et c. causam in fi. vt
dictum est s. e. ſ. quo mod(o) s.
et p(er) sam statuta s. de const.
in accessissent beneficia s. e.
ad iam et s. ne se vacante
c. ij. sic vim cum petit a papa
al non valet s. de fil. pr(esbyteri) c.
p(re)ul. et fi. s. de ele. dudum
ij. ſ. nos igitur contractus
s. de pact. quoque arbitria
s. e. examinata. Compositiones
siue transactiones s. e. c. fi.
et s. de transact. c. i. declarationes
s. de ele. postquam posses-
siones s. de re. spol. de constitutis

et s. de ele. dudum et similia
vt vij. di. Constitutus s. de fide
instr. inter dilectos. (Sed) postu-
latio non confirmatur sed dim-
ittatur s. de postul. bone
ij. ſ. nec nocebit. Item res
litigiosa vel non pacifica
possessa non confirmatur s. e.
c. i. Item res que non est
confirmata non p(otest) al. s. de re-
bus eccl. alienand. ij. n. a papa
ar. s. de cons. cum olim
et s. de sepul. in media ſ. tale.
Quantus sit effectus confirmationis
distinguendum inter confirmationem
que impetratur in forma
com(muni) sic pacifice possidens
et illam que fit ex certa scientia
cum cause cognitione. Illa
que in forma com(muni) conce-
ditur nullum aut modicum ius tri-
buit sed vetus tantum confirmat
vt xij. di. propter quam plures
non intendit in diocesam
preiudicium generare. s. de conf.
ord. (Sed) non s. e. c. fi. (Sed)
effectus illius que fit ex
certa scientia cum cause cognitione
propriam tale ius tribuit quod
de illa re confirmata nullus
cognoscet nisi papa vel
cum speciali qui misit s. e. c.
i. et ij. et c. venerabil. s.
de off. del. quoniam abbas et s.
de testi. venerabiles. de instit.
ex frequentibus. Explicit

De vita et honestate clericorum

Ut filii lucis ambu-
late Eph. v. Cle-
rici debent esse lux
in interiori corpore
nichil contra con-
scientiam faciendo
quia qui facit contra conscienciam
edificat ad gehennam ut de ista
sponsa habetur. Item debent esse lux
in exteriori conversacione bona
exempla ostendendo quia quod
agitur a prelato sine dubio fa-
cile trahitur a subditis in exemplum
i. de noto. magne. v. et xi
q. iii. precipue. ideo summo
studio [illegible] ponitur. Racio
de vita et honestate clericorum
qui a iudiciis inquietari possunt
se debent abstinere [illegible] quos
dei non oportet litigare
ii q. vii. sic sacerdotes. Secundum
quia clericorum alii sunt rectores
alii seculares regulares vero
debent bibere in commune et sub
uno tecto dormire et si se
adimbicere puniantur per a
prelato absolui si iniuria
sit atrox. i. c. cum dic. de sen-
tencia i. de sen. ex. c. viii q. debent
etiam induti habitum honesto
et conformi et non commisso sed
dissimili ne inde scandalum
generetur. i. c. de co. qui et quilibet
debet se conformare moribus
eorum inter quos vivunt ubi i. di.

qui sess. addere quod dicitur i. de statu
irregularium § debita. Clericia
seculares debent habere hone-
statem in tonsura decenti
et se in ecclesiasticis officiis et
bonis studiis exercere. i. c. cle-
rici et corona. Item corona
non nutriant neque barbam
i. c. clerici al. debeant. clerici. i. c.
si quis i. ideo si dimiserit coro-
nam tondeat etiam invitus
i. c. clerici et c. clerici. de cle-
rit. i. decti q. [illegible] § vlt. in
fi. Item nec arma portare
debent sine iusta causa i.
c. c. ii et xxiii q. vlt. clericis
et c. quicumque. Iusta autem
causa est si vadant per locum
periculosum tunc possunt portare
ad terrorem licet percutere non
debent arma xxiii q. iii. ma-
xima quando alias portare non debent
et si tercio admoniti non de-
stiterint perdunt privilegium
illius canonis xvii q. iiii.
Si quis suadente et i.
de sen. ex. mandata et c. con-
tingit. Item nec usuras
exercere nec aliud negocium
inhonestum. i. c. clerici al. se
ex communicandi. i. c. c. ii
et in questione galonis in
§ inebriarentur vino ab officio
et beneficio sunt suspendendi
i. de vita et hon. c. a crapula. Et repel-
lendi sunt a dignitatibus

corona

i· c· de excess· pl· sunt delictos
et deponi debent si de hoc
omitant xliiij di· qui uelit
Cerne officia nec quia
sunt cler· phybita j· c· ne
cler· uel mo· c· ij et sequentibus
Item a crapula et ebrietate
omnes clerici abstineant diligenter
que libidinis provocat in-
centivum nec se obligent
ad potus equales ut plus
sudet sicut in quibusdam
partibus fit qui plures ine-
briat et talitres secundiores
vocant nisi ad monitus
satisfecerit ab officio et beneficio
suspendatur j· c· a crapula
unde omnibus secundi-
talicos que non fere desistunt
ex vino procedit ebrietas et
ex ebrietate incestus xxxv·
di· Sexto vinum prohibetur
non quia malum sit bibere sed
quia frequenter ebrios sequitur
ebrietas ar· b· de nu· iur·
et si xpus ebrietas enim est
fomes et nutrix omnium viciorum
xxxv di· c· ult· Sed tres
est ebrietas nam primo dicitur
pena et oblivio mentis
et ista non est peccatum xv q·
j· Sane Secundo accio
sive actus bibendi et hoc
est peccatum veniale nisi sit
assidua quia esset mortale
maxime si nocuit benes

benn xxv di· c· ebrius Tercio
disposicio mentis et studium
ad bibendi et hoc semper est
mortale xxxv di· c· si
pena huius est si admonitus
non desistat deponat xxxv
di· biepiscopus 2 c· ult· Item
in cibo quicumque modo peccatur
unde v· est ebriu quicumque modo
gula dampnat edentem
Premi nimium comedit desi-
cendi prevenit horam ernit
delicias pat estus delicate
Ved sumit cupide quod non
delicatos item de q· di· v· quicumque
modo quantitas non reprehe-
hendi dum non studio uel
aviditate sumat xlj di·
quid dic Item nec preciositas
in dimidiunte xlj di· c· ij
et iij Item in convivio
dico sunt ista scilicet dili-
genter observanda sicut bitu
absencium non mordeatur
ut pertes non irrideant
ut inanes fabule cantent
ut sacre lectionis verba ibi
legant et audiant ut
non sumat alius nisi ad
nature sustentacionem ut
phicio et in fine semper
primum laudes et gracias
deo referant ut xl in-
di convivia prevencia
et c· non liceat et deipse di·

i. solent. Item in incessu
ut non vtantur sed modesto
et equali gressu incedat
ut maturitate mentis
in gravitate itineris ostendat
Incompositio enim corporis
ut dicit Augustinus inequalitatem
indicat mentis. xlj di. §
ult. Item insuper ut non
habeant vestes varii coloris
nec rubeas nec virides
nec nimis longas nec
nimis breves que ut ait
beatus Jeronimus nec affectate
sordes nec exquisite deli-
cie laudes pariunt. xlj
di. § i. Clerici clausa defe-
rant indumenta et sotula-
ribus consutitiis sericis
pectoralibus et calcaribus
deauratis non vtantur nec
cappis manicatis. i. e. clia
§ clausa. Item debent pru-
na consortia evitare quia
se consortia malorum etiam
~~malorum~~ bonorum mores
corrumpunt. xxxiij q. i.
sepe et specialiter mulierum
consortia suspecta ut j.
t. xxv dist. quia ipsi
debent caste vivere et con-
tinenter al. sub can. puniantur
Et si suspensi hac de causa
celebraverint perpetuo depo-
natur et prelati negligentes
pari subiaceant ultioni. i.
e. ut clericorum nec debent

sepe

ioculatoribus vel hystrionibus
intendere nec tabernas fre-
quentare nisi in itinere con-
stituti. i. e. clia. In pn. xlm
di. clia et fortiori ratione
ioculatores vel hystriones
seu buffones non debent
esse nam si parum hanc
artem exercuerint ipso
facto si biennio tempore et
ter moniti non destiterint
careant omni privilegio clericali
i. e. clia. l. vi. Item nota
quod non est licitum clericis lar-
vas seu monstra larvarum
causa ludibrii portare
ut teneant laycos phy
be. i. e. c. de. ar-
denat ... vel ... vnico
... prohibitum est etiam causa
ludibrii uti habitu mona-
chali vel alio religioso
et graviter puniunt qui hoc
faciunt maxime de sacerdotibus ...
... et ar. ... de ... anno
nime. Ad aleas et taxil-
los clerici non ludant nec
huiusmodi ludis intersint. i. e. cle-
rici. et ad aleas quod publi-
ce aleatores repellit
ab ... i. de exc. ...
pl. Item delicatos nec debent
esse in spectaculis huiusmodi ludi-
rymo tempus ... in monstro

gitcant iniant desist quod
sunt interdictione in beneficio ob-
tento requirunt admonicio
antiqua primat xxxv di
c. i. secus in obtinendo
quod multa impedimenta quae
non deciunt ff de min. quod
qui et j de eviccionibus pt. int.
dilectos sed secus in agendo pt
repeti quod perdit in alea ut
ff quod sic ff de alea l. fi
in fi ubi di quod si servus
vel filiusfamilias amiserit
pecuniam sic ludendo pri
vel dno dabitur repeticio
et etiam usque ad l annos
ut dicitur C de alea l. fi. Quod de ale-
atore. Alii dicunt et melius
quod ab eo qui eam amisit re-
peti non pt quia turpitudo ver-
satur utrimque pt. Sed melior
est condicio possidentis
ff de condic. ob tur. cau. l.
ubi autem secus est pauperibus
illa pecunia erroganda ar.
xiiij q. v non sane. Sed ab alio
dicit repeti pt ut pote a
fisco quia potest a fisco ex tor-
quere tempore lucro acquisita
ff de min. si si. l. si is qui
similiter si clericus amiserit
debitus cause hoc pt eam
repetere j. de usuris et non
al. si quis presbiter et xij
q. ij apostolicos similiter pri-
vel dominus pt repetere
quod filius vel servus talis a-
misit ff de alea l. ult
et C quod de alea. C de aleat.
quae tamen sic intelligitur.
Causa tamen recreandi
non lucrandi sine spe per
cestilentie vel pondeletum
ludens tal non est peccatum
ar. ff de aleat. l. in commis
Nota quod clerici aleatores
si trino admoniti non desi-
stunt amittunt privilegium
illud j. e. de in in et cle.
laycos l. vj quod tenentur
ad tallias et contra rem
innatis j. e. c. ult. Sed
ppt hoc reatus cum non
fit preiudicium quod delictum
persone non debet in dampnum
cause redundare xvj q.
vij si quis et j. de reg.
iur. delictum l. vj al. reb.
clericorum et cum eis eodem privi-
legio gaudeat xvj q. ij cum
et xvij q. i. similiter. Item
quia etiam decent in hoc esse
distincte vita laycorum ita
et religione ut di. deniques
Sed laici vel femine int
clericos dum sacra misteria
celebrant. Sed tunc non decet
vel sedere sed solum in choro
adorandi et communicandi
admittuntur j. e. vel layci

De cohitatione clericorum et mulierum

Quoniam honestas
clericorum de qua dam
est supius sepe mulie-
rum consorcio decoloratur ideo
de cohitacione clericorum et
mulierum videamus que mulieres
prohibeant cum clericis ha-
bitare et que pena contra
formantur et que pena for-
malis et que dispensacio
contra eos adhibeatur Ultimo
quid sit fama manifesta
et notorium Ecclesia quod
non debet mulieribus cohitare
l xxxi di. c. legitur et c. i
quia cohitacio sepe incipit
adulterium xviii q. ii diffinimus
Excipiuntur tamen quedam
persone cum quibus potest
licite clericus habitare scilicet mater
soror amica matertera
et amita fratris filia vel
sororis uxor filii et univer-
saliter omnes consanguinee plena
tam singulariter usque ad tercium gradum
inclusive ar. l xxxi di. in
omnibus consanguinee ante
in ascendenti vel descendenti
inclusive usque ad quartum
gradum ar. c. i de consang. et af-
fini non debet quia ibi amplius
potest extendi permissio quia
intollerabili et contra racionem quia
naturale federis nisi sem-
per omnibus permittit in talibus
suspicionem c. c. Anob. et h

de ipsis super eo inveniuntur tamen
non fuerint tales consanguinee
sed pedissequas vel aliis mulieribus
suspectis Bernardus Augustinus quem
cum sorore mea sunt sorores
mee non sunt l xxxi di. le-
gitur Idem dico si consanguinee
essent iuvenes et suspecte
c. c. i. et ar. xxxii di.
interdixit l xxxi di. volumus
et c. feriabis et in questione
galonis quod moneantur et
licet federis naturale non per-
mittat cum talibus omnem
suspicionem non debet tamen
clericus et maxime cum quibus habe-
at consanguinea immoderatam
familiaritatem et si propter
hoc admonitus noluerit desistere
deponatur xxxiii di. quo-
niam pena contra est quia
si sit suspectus et mixto quia
suspicio exorto actore precedat
et sciat de quo di. iii. Sequitur
est distinguendum aut ex
suspicione tali oritur scan-
dalum et tunc ei indicatur
purgacio in qua si defecerit
puniatur ut convictus c. c.
tua nos in fi. Si aut non
oritur inde scandalum neces-
sarium est ne committet cum
suspecta quia si post tantam
monicionem inhabitat
cum ea fabulam vel aliquo

uel aliquomodo consan filius
est notorius inter etiam de inc
et is excommunicandus c. i. c.
Si quis sponsa. Et videtur quod i
hoc casu de qua dicam possit
tamquam conuictus et tradi
curie seculari in aut de sans
quod . § . pluribus Sicut maritus
interficit sine pena suspectum
de uxore in casu consimili
C. de adult. Si quis adultam
et aut in sigta. ¶ Et nota
quod dictus inuentus non interfe
pt per xx horis detineri
ut testes vocent per quos
probari possit ar. ff. de adult.
capite quod viri est per marit
uel fratrem uel filium aliorum eorum
interimit. i. de sen. ex. Si vero
alioquin . § . ult. et c. nup
§ i. et c. i. Si vero sit notorius
facti quod nulla tergiuersatione
celari pt uel iur. quod confessus
est in iudicio uel conuictus
ipso iure suspensus c. ab
officio et quantum ad se et quantum
ad alios [alios] xxxii di. nullus
et c. preter hoc et i. c. viii
et c. tua et c. ult. et per quos
a beneficio lxxxi di. Si quis
amodo. Si aut sit peccatum
occultum patit penam quantum
ad se non quantum ad alios quia
est suspensus quia quilibet
in mortali peccato constitutus

suspensus est quantum ad se
non quantum ad alios vt de
te ord. c. ult. et i. c. viii
et c. si et per ultimam ad
monitionem est excommunicatus
ut quod in questione qualiter impu
dicio quantum din tollerant ab
ecclesia licite possunt et debent
audiri et a becis papi con
sticta sanctum i. c. viii et c.
fin. quandoque aliquis dicitur
suspensus quo ad alios
non quo ad se ut cum ciui
tas uel villa est interdicta
propter delictum ciuium uel seclar
ptat tunc clerici non sunt
suspensi quo ad se quod in
alio loco non interdicto po
terunt celebrare. C. de cle
pe ne et i. de sen. ex. Si
sua l. vj libro. ¶ Mulier
vero punitur quod si erit libera
debet redigi in seruitutem
extra xxx ii. di. cos. Si ar
ancilla debet vendi lxxxi
di. quidam etiam filii inde
nati rediguntur in serui
tutem extra xv q. ult. Cum
multe. Concubina debet
excommunicari i. de sen. ex.
c. concubinae v. viii propter sus
picionem uel etiam publice
detinet non debent eas ab
mitte ne per virum incurrit
i. c. clericos. Sed vnus sic

debet p̄imi ut sci tirantur
ut ibi Eciā eciā pō abvvol
ui quia cōtiap' in sacris or
dinib; q̄stitutꝰ sepat' debz
inrie ut d' xxx q v q vj
Abistodic ¶ Dispensacio
aut magna cā istos ad
hybet ut nō deponat'
lxxxvj di Siqui sūt .i. e
maiore ut ad sacros or
dines pmoneant' xxxiiij
di fraternitas maxima ut
eā ad dignitates eccīasticas
admittant' xxxiij di Ha
buisse ¶ Sed quia .i. e iij
e dicta et c tua sit mēcio
de fama et de oculto et
de manifesto et notorio
et pene oculto ideo de
singul videamꝰ ¶ Et pmo
quid sit fama ¶ Fama
est illese dignitatis status
vita et moribus appbatꝰ
ff de var' ex'or cog' cog'
nicionē ē extimacō Sed
sic nō accipit' hic ymo
p infamia Unde quatu
ad hanc materiam sic ma
gistraliter .f. pe distribuit et
bene ¶ Fama ē volgi oppīo
vel maior' ptis eiusdem
rei de qua quis' quenacꝰ
h' de stbro compet' cum
bonū quis' pdicat' de aliquo
ut cū d' iste est bonus
homo ideo d' qui famam

suam negligit crudel est
xij q i nolo ¶ Ite quādo
malū quis' de aliquo pdi
cat' ut cū d' iste est nō
bz den ponil vel habet
concubinā .i. e tua ¶ Fama
vō quēqz pcedit ex sentencia
qn ex suspicione quēqz
ex certo actore quēqz ex vincto
de q di iiij Sed est ¶ Ma
nifestū d' qd ex certo ac
tore pcedit et pt p multos
testes pbari nō cū p tot
q sit notoriū ff qui testa
fa pos' hiredes pala' i ma
nifeste et xij q ij cor'
qui insi ¶ Et quēqz tamen
manifestū nupe accipit'
p notorio de quo constat
p q fem vl pbacōm vel
evidenciā rey .i. de vb
sig' cū olym ¶ Ocultum
est qd aliquo modo pbari
nō pt ij q v q sulmisti
et istud ocultū quēqz
appellat' secretū xxxij
di q di erubescant et
quēqz latens xxxij q v
vana ¶ Pene ocultū d'
qd p paucos testes pbari
pt Unde d' quasi ocultū
quia pauca sūt forte
duo vel tres iij tm q' p
bari pt ¶ Notoriū dividit'
q' aliud notoriū facti

aliud in · aliud suspitionis
Notorium facti est quod ita
se exhibet conspectui homi-
num quod nulla potest tergiversatione
celari ut in c. tua et c. si
Istud notorium facti depen-
dent tribus modis Primo
ex qualitate loci quia fit
in loco publico nam si fiat
in loco occulto non est noto-
rium Secundo ex multitudine
presencium quia tot debent esse
presentes quod eorum presencia fa-
ciat rem notoriam quia pre-
sencia unius presencia scilicet duorum vel
trium non satisfaceret ad notorium
faciendum primo requiritur pre-
sencia sive scientia totius vicinie
vel maioris partis ipsius ut de
pre. c. cum dilectus Tercio
ex temporis qualitate et pau-
citate puta de die non de
nocte quia de nocte non
possunt homines bene videre ma-
xime ubi lumen non est
ar. ut de pre. c. cum dilectus
Notorium facti dividitur
in tres partes nam aliud
dicitur actu transeuntis aliud
facti actu interpolati aliud
facti actu existentis Noto-
rium facti actu transeuntis
est quod solum ita notorium
fuit quod nulla potuit tergi-
versatione celari nec reite-
ratur sed ad hoc notorium per
memoriam reputatur ut quod

Christus fuit a iudeis crucifixus
de tali notorio loquitur decre-
tum de ele. bone i. et tale
notorium probatur per testes
coram iudice cum factum
non est notorium quia non
videtur ~~videtur~~ ut ibi dicitur
Notorium facti actu inter-
polati dicitur quod fit ita pub-
lice quod per nulla tergiversa-
tione celari et sepius ite-
ratur, non tamen fit continue
ut circa usurarum manifestarum
dicitur notorium quia frequenter
iteratur et publice tradit
sub usuris cottidie usuras
non recipit quia ei cottidie
pecunia non mutatur de hoc
de usur. c. cum tu manife-
stos i. notorios Notorium
facti actu permanentis dicitur
quod ita publice fit quod nulla
tergiversatione potest celari et
hec continuacionem ut cum
quis manifeste in crimine
detinetur ut de cap. dilectus
tale notorium dicitur cum aliquis
clericus publice et continue
tenet in domo sua con-
cubinam Hic sumitur in c.
tua et tale notorium potest
dici notorium facti vel in-
presumpti quia licet ab in do-
mo teneat mulierem non tamen
est notorium quia ea cogno-
scat quia non facit coram

hominibus secundum quos possunt de-
tegi adeo quod notorium re-
putatur quia aliter tamen esse non
potest nisi per presumptionem presumptionum
sed talis presumptio hec tamen
pro notorio j. e. licet et c.
tua // Inquantumque autem specie
notorium facti vel iuris secundum quod
hic distinguere qualiter
sit procedendum quia quedam
sunt notoria iudici et aliis
quedam aliis tamen et non iudi-
ci ut q. i. § Sed sciendum est In
hiis ergo que notoria sunt iu-
dici et aliis que facta sunt
vel fiunt presente iudice ita quod
alii sufficiant ad notorium
faciendum tunc iudex non re-
cusatur ut de ap. ipso sunt nec
requiritur accusator vel denun-
ciator j. de accu. evidencia
nec datur libellus nec fit litis
contestatio nec iuratur de calumpnia
vel veritate dicenda nec testes
nec aliqua probatio est necessaria
ut q. i. de manifesta nec illi
cuius tunc est notorium purgacio
indicenda est secundum e. in
eo canonica sive e. sentencia
j. de purg. can. inter dilectos et
quod in premissis ordo iudiciarius
non servatur dicit deca. in noto-
riis ordinem iuris non servari
ut de iure iur. Admonemur tamen
dicit citari ad sententiam audiendam
secundum omnes doctores vel audiatur

appellans ut de ap. cum sit
racio in fi. et c. pervenit con-
suluit et c. cum speciali ¶ Sed
de hiis que sunt notoria aliis
tamen et non iudici tunc officium
denunciantis sine inscriptione
auditur in q. in Qualiter et quando
et requiritur probatio ut de ele-
ctione j. et j. de v. sunt cu-
ri et in tali notorio iudex
potest procedere per inquisitionem
ex officio suo ut inquirat
an sit notorium de hoc j. de
accu. § sequitur videtur potest et
procedere alio denunciante
et prosequente tamen et tunc
in casu ordo iudiciarius
est servandus ut de iure iur. ad
nostram ¶ In tali tamen notorio
appellatur ut de ap. Romana
§ Quia dicit ut j. de accu.
§ denunciato ¶ Notorium
iuris est de quo quis condempnatus
est vel in iure confessus
j. e. licet et c. vel quia
post confessionem vel sine sta-
bitur donec contrarium
ostendatur ut de probac. Sicut
¶ Notorium presumptionis
ut paternitatis vel filiacionis
ff. de in ius voc. l. i. et ut
de fil. pres. cognoscente quia
semper certa est pater vero
est quem nupcie demonstrant
ff. de hiis qui sunt sui vel

al' m'ᵢ· qma mat' et .i. qui
sit sint vel sciam que r'
Sequit' de dicu' q'iugatis

Q uesitu est sup de p'sbi-
ta consititate clicor'
et mlicer' mr' c' ddiij de
coniugiis cor' et p° que
sit dia int' ecclam occide
talem s'° et orientale s'°
qua pena pacant' clia
q'iugati Tercio si possint
hic simp' benficiu vltro
de p'milec' dicali Dia est
int' eccliam orientale et
occidentalem in h'c q' in
duob' conueniunt et in duo
bus differ-unt Conueniunt
p'mo in h'c q' vtique possunt
contrahe matrimoniu' i
minoib' ordinib' co'stituti
xxxij di Si quis eor' et
c' se et .i. c' c' i. Sc'o q' nec
q' vent' p'nt c'trahe mi-
mi- si sint in sacr' ordib'
co'stituti et si contrahant
mr'-mi- no' c' xxxij di in
cena xxxij di Si quis
eor' et lxxxviij di cum
in p'tito Differunt aute'
p° in h'c q' orientales si
c'iugati sunt no' orientales
sunt c'iugati sunt no' p'-
moueant' ad sacros ordi-
nes no' p'missa vel p'mis-
sa c'tinencia xxxij di q'm
s' occidentales no' p'mo

ueant' nisi p'missa expsse
vel tacite c'tinencia xxviij
di c' c' Differunt s'o in
h'c q' orientales in sacr'
ordinib' co'stituti licite
vtunt' matrimoniis contracto
du laica erant vel in minoib'
ordinibus c'stituti licet
p'q' recept' in sacris ordie'
no' possint contrhe xxxij
di q'm et .i. c' cu olim oc-
cidentales aut' no' p'nt
ex quo sunt in sacro ordi-
ne contrahe matrimoniu'
.i. c' c' i. et c' iij nec vti
ante c'tracto .i. c' c' ij te'
rmo debet vone casti
nt i' di' dch' dic nt .i.
de gn' q'ms' S' Sequit'
et intelligas p' sacr' or-
dinem subdyaconi et
dyaconi nt s' xxxij di
c' i. et s' de fins no' ord'
nnicam' Tercia penaz
pacant' clia q'iugati
distinguit' s'm host' aut'
e' in sacr' ordinib' ib' q'
contraxit aut' in minoib'
Si sit in sacr' ille qui
contraxit deme' stricto
deponend' est xxviij di
pbr' Sed ep'us pt' cum
tali dispesare .i. c' Sane
et s' t' xxi c' clicos Ali-
quando contraxit bigamiaz

F

s si aliam habeat in sc(u)lo
et cum tali non pt eps dispe-
sare s(ed) debet imp(er) d(icitu)r debet
s(ed) debet [illegible] inquid
Item cognit(ur) p(er)sonaz excō-
municationis et suspensio(n)
ad vxores dimittendas et
p(ri)mam pagendaz j. e. c. i.
insi h(ec) de occidentalibus
s(ed) cum de orientalibz qui
vtuntur p(ri)mo contracto
in minoribus ordinibus j.
c. cu olim aut contrahunt
in minoribus ordinibz tunc
amittunt b(e)n(e)ficium et p(ri)uile(gium)
clericale ut j. di. amittunt
b(e)n(e)ficium q(uia) coniugatus non
pt retinere ul acquirere eccl(es)iasticas
dignitates nec ad sacros ordi-
nes ascendere j. e. diane
et c. cu decore n vtz for-
te debet tollit et [illegible] et
virginem habuit vxorem
ut in c. diane d(icitu)r ut in q(uo)
p(re)cedenti [illegible] ante sciente
contulit b(e)n(e)ficium coniugato
non p(ro)p(ter)ea s(ed) p(er)sepiore
est p(er)uandus j. e. dinis
ynsi. Si vero q(ueri)tur an possit
h(abe)re simplex b(e)n(e)ficium host(iensis)
distinguit an habeat spe(m)
redeundi et ad clericatum et
sic [illegible] et sit vtilis
ecclesie tunc ex dispensatione
epi pt h(abe)re simplex b(e)n(e)ficium
sed debet deferre tonsuraz
et ire ad ecclesiam et gau-
debit omni p(r)iuilegio clericali
j. e. [illegible] et lxxxij di. dom(i)n(us)
aut non hz spem redeundi
ad clericatum quia contraxit cu(m)
vidua xxxiij di. seriatim
et xxxiiij di. Si quis vi-
duam nec q(uia) secularia ne-
gocia exercet nec vult vivere
[illegible] in quo casu subiacet
questionibus et talijs et t(em)p(or)alit(er)
in iudicium licet sit tonsura-
tus sicut et alius coniugatus
non tonsuratus j. e. c(on)cepte
et j. de p(ri)uil(egiis) c(on)cepte et est
ratio ut j. de sta mo(nachorum) [illegible]
lentes q. [illegible] ibi [illegible]
relict originalibz [illegible] et
in hoc casu non pt h(abe)re b(e)n(e)-
ficium ecclesiasticum j. e. c. i. in
pr(incipio) et c. q(uia) [illegible] et c. dinis
nisi hoc fiet auctoritate p(a)pe
¶ P(r)iuilegium clericale est sic(ut)
libertas p(er)sone et rerum quam
ei dicit p(r)iuilegium nec [illegible]
in angarijs et p(er)angarijs
Est aut angaria munus
p(er)sonale i. p(r)incipaliter al(ter)
iniunctum ex sua p(er)sona
p(er)angaria est munus quod
[illegible] r(e)i [illegible] p(er)stat m-
[illegible] quia aliquis h(abe)t
et e munus [illegible] ff [illegible]
mu et ho munus [illegible]
immunes sunt cl(er)ici et
[illegible] p(er)dia et sunt [illegible]

qui recipiunt de excessibus presentibus de ea(dem) i. de eo. et no(tandum) eius et c. quia nonnulli l(ibro) vi° et viij q. i § nonan(tur) et qui clericos ad h(uius) compelle(re) sunt ipso iure excommunicati i. de ren(unciatione) et pen(itentia) quanquam et de imm(unitate) ecclesie et cleric(orum) l. vi. Sed iste privilegio non potest gaudere clericus coniugatus si omnino vacet secularibus i. c. Joh(annes) Sed beneficio retinet illud s(ecundum) quod q(ui)d ipsum privilegium committit c. excommunicatus viij q. iij. Si quis suadente et i. de sen(tentia) ex(communicationis) non dubium. Sed non tonsuram deferat ad quod non defendatur non competit in ecclesia si non sit coniugatus et q(uo)d ipso facto renunciat i. c. ult(imo) nisi si renunc(iaverit) beneficio vel ordinis. De eo et de cl(ericis) coniug(atis) et i. c. Joh(annes) Cl(er)ici vero qui in urbe et in gymnasiis continent si vestes clericales et tonsuram deferant utuntur privilegio i. l. q(uod) percucientes eos sunt excommunicati et quod non possunt audiri scilicet pro excessibus vel delictis condempnari. Al(iud) si deferant tonsuram et vestes clericales amittunt privilegium clericale quanto ad h(oc) ne gaudeant in persona vel in rebus sed qui talem percutit est excommunicatus ut p(atet) i. c. clerici l. vi°. Tonsura

vero debent portare clerici etiam coniugati nisi in certis casibus puta si nullo modo vult retinere privilegium clericale et transfert se ad actum contrarium utpote quod efficiatur miles i. c. ult(imo) de vita et honestate cler(icorum) vel assumat beneficium i. c. Joh(annes) Secundo si non potest portare absque scandalo vxoris i. c. Joh(annes) Tercio nisi instante causa timoris exigit tonsuram vel habitum transformari ut de vi. et ho(nestate) cleri(corum) clerici viij q. Tercio ut pe(r) tem(pus) laycali sub ymagine i(n)terna perlatas sunt ut sincerum ... comatus et etiam habitus clericalis propter timorem dimitti potest ut ibi d(icitur) nec prejudicat. Fallit in religiosis qui esse excommunicatus si habitum suum temere dimittat i. ne cl(erici) vel mo(nachi) ut periculosa l. vi°.

De capitulo de clericis non residentibus

V(erum) Visum est in ecclesia vel de illis prebendis. Hic dicitur qui remonent a beneficiis quia maxime contrahunt hic subiunxit de illis qui removentur ideo quia non faciunt residenciam in eis. Ibi providendum est qualiter clerici debent in ecclesia residere.

Sexto que sit pena non re-
sidentis / Septimo qualiter contra
eum procedatur / Circa primum non
plura sed unum tantum be-
neficium curatum debet habere in
quo tenetur residentiam
facere in propria persona / i.e.
quod non multi et cum continue
quod ea sunt ad effectum ca-
pienda / i.e. relatum Nam
ad hoc sunt beneficia insti-
tuta ut recipientes ca-
do serviat et causa racio-
nabili utpote pro studio
vel aliis honestis causis
se potest absentare / i.e. re-
latum et tunc poterit
per vicarium deservire extra de
ap. pnemt. ii. na causa
studii usque ad septennium
potest abesse de licentia prelatorum
ita tamen quod per vicarium compe-
tentem ecclesie deserviatur extra de
ele. cum ex eo l. vi°. Similiter
si sine vicio suo ad sumendum
persona inabilis efficiatur
ita quod non potest missam ce-
lebrare potest propterea vi-
carium instituere loco sui
et ipse habebit personatum
extra de off. vic. ad hoc et i.
de cle. egrot. c. i. ii. et iii.
et c. pastoralis l. vi°.
Pena clerici non residentis
est hec quod si recedat quis
ab ecclesia sua causa cupiditatis

puta quod ambit aliam
prebendam dei hitri et ambitum
vii. q. i. episcopus et s. de consi.
t. ult. v. quod si quis missi-
onem velit eam repetere vii.
q. i. non oportet. Sed si causa
utilitatis recedat puta
ad litem sui prelati vadit
ad curiam maiorem tunc
ipse corporalem possessionem
sue ecclesie habuit et ea que
pertinet ad plenam acqui-
sitionem tunc beneficium
quod prius habuit potest alii
conferri / i.e. de preben. de in-
ta tu vocari debet quando
confert quod potest si aliquid
ius competere / i.e. de preb. lic-
et l. vi°. Si causa necessitatis
puta propter persecutionem
tunc cessante persecutione
debet ad ecclesiam redire
vii. q. i. pastoralis Si
causa [struck: similitatis] distinguere
[struck: quod] aut similitate tunc
potest redire vii. q. i. nequaqua-
quam Si causa levitatis
distinguere quod aut habet
eciam pro delicto puta
quod contraxit matrimo-
nium vel factus est miles
vel ioculator vel goliar-
dus pannis extra de vi. et
ho. cle. clerici l. vi°. tunc
debet alii conferri / i.e. de preb.

levitatis

de illa Si vo no h3 eam
p derelicto monendus est
ut redeat et nisi redierit
debet beneficio spoliari nisi
excusationem racionabilem
ostendat ut c. ex tuorum Sed qua
lis de capitulo ecclesiarum
no absencia sit preceden
racionem loquuntur canones Ideo
sic distingue aut erat
in possessione beneficii
aut non Si erat in possessione
distingue aut scitur ubi
est aut ignoratur Si scitur
pro certo quod est in loco ubi
possit citari vel in studio
vel alio loco manifesto
et non latitat prelatus eius
debet ipsum litteris monere
ut ad suam ecclesiam redeat
infra tempus conveniens secundum
locorum distanciam et temporis
qualitatem ab ipso prelato
prefigendum quod nisi non
fecerit postmodum poterit
suo beneficio spoliari nisi
racionabilem causam ostendat
quare venire non possit
ut c. ut quatuor et c. fi.
et e. de cap. preterea in vi
Si ab ecclesia sui prelati
absentet se usque ad certum
tempus constitutum ita quod ad
tempus redierit episcopus potest illum
privare officio et beneficio
nisi iusta causa impediatur
vii q. i. preterea et e. de cle.
non resi. l. vi^o tamen qua
ndoque de causa clericus sit
absens episcopus semper ipsum
primo monere debet ut rede
at ut c. ut nostrum et c. fin.
et e. de cap. preterea aliter
non tenet sententia lata contra
absentem non citatum nec
vocatum et hoc vii c. de his
qui citari possunt Si vero nesci
tur ubi sunt nec citari
possunt tunc citacionibus edictis
apud eorum ecclesias publice
proponat ut revertantur
et si ultra sex menses ve
nire distulerint suis beneficiis
penitus spolientur ut c. ex tuo
et hoc modo debent citari qua
litercumque quibus sit absens
Aut non habet possessionem
nec confirmacionem et tunc
expectetur per vi menses
et plus vel minus secundum quod
visum fuerit superiori cum
pro confirmacione non sit ab
sens Sed ut lex non querit quem
frequentat Et quod si forsan et
si quis velit impedire
electorum qui pugnatur ut intere
tionem suam infra tempus a
superiore sibi prefixum aliquin
illum confirmabit ut de elec.
l. et ut de clamore desponsa
tionis inhibicio et e. de cle.
quum in electione l. vi^o Ca
nonici absentes non debent
fructus prebende percipere

nisi sint in sacris ordinibus constituti, ut c. cum dilectus et c. cum ad hoc vel in sacro ordine constituti et tunc possunt de nouo sacrari lite, ut c. ad audiam et c. decreto vel nisi sint studentes de licencia prelati, ut c. relatum et l. de preben. licet enim nichil habeant de distribucionibus cottidianis, ut c. decreto quia tantum debent dari presentibus in officio excepto illis quos infirmitas vel iusta et racionabilis corporalis necessitas vel euidens ecclesie vtilitas excusaret alias recepta restituere tenentur. Idem est de distribucionibus et anniuersariis defunctorum aliqua consuetudine non obstante, ut c. consuetudinem l. vi°. Ecclesia si ecclesia esset interdicta nichil debent recipere nisi ad causam vadant, ut de sen. ex. alma § ad cautelam l. vi°.

Sequitur de prebendis et dignitatibus.

Tractatum est tribus articulis supra de vita et honestate clericorum. Nunc videndum est de rebus ad ipsos pertinentibus et primo de prebendis quasi dignioribus utpote quibus eorum vita sustentatur. Unde videndum est quid sit prebenda et quid ad eam pertineat et quid sit dignitas a quo sit prebenda conferenda et cui in quo tempore et que requirunt

prebenda secundum hostiensem est ius percipiendi prouentus in ecclesia competens alicui tanquam vni ex collegio et nascitur ex canonia sicut filia ex matre et ex quo quis habet canoniam per quis et prebendam habere debet, ut c. relatum et c. dilectus. Ad ius quod canonicatus pertinet prebenda et stallus in choro et locus in capitulo, ut c. relatum dilectus prouisorum et c. dilecto. Hanc tamen prebendam non percipiet canonicus nisi residenciam faciat nisi in casibus dictis s. c. prox. vel. Canonia vero est ius quoddam quod ex electione seu collacione vel institucione et recepcione alicuius in canonicum et in fratrem oritur siue acquiritur ubi ergo est canonicatus ius est vel de nouo creatur, ut c. dilecto § prouisor ubi patet et ipse etiam cum non habeat stallum in choro et vocem in capitulo non est canonicus ut ibi dicit et in rubrica allegat. s. c. § ad ius. Dignitas est quedam preeminencia in gradu quo pluribus modo interpretatur secundum archidyaconatus decanatus etc. possunt tamen omnes positi dari ex eo quod palys (?) enim sunt

.i. e. de vo sig quamvis et si
divisa membra carere divisos
actus hñant sicut corpus plu-
ra membra habet nec omnia
ad eundem actum ptinet lxxx.
ix. di. singula quoque me-
dius cathis habet bnficia quis
habere non pt vel etiam in eadem
.i. e. quod intim et s. de consuet
consuetudine l. vi.o ad hec
referente pp de multa et c. cu
iam dudum n. plures ec
clesias ut ibidem n. pse cap
in eis fuit dispensatum quod
sacalius cum litteratis et no-
bilibus concurrit dispesac
.i. e. de multa et si ipsa acm
bnt aliud bnficium incom
ppo bnficium quod facit cum ipso
pponens dispensat sed oppz
quod hoc in litteris exprimantur
secundus si ad petitionem a-
lioius .i. e. si incom ppo l.
vi. prebenda vero nec
dignitatis confenda c. p. re
verendi et que facte vel
residentia in eccia s. t. p.
ui quod non nulli et .i. e. gra
ve s. volentes et c. ex-
pande s. i. et c. semper
inordinata subiac ante
p videncye tate attendre etas
qualitas ordo et scia de
hoc dic ut s. de etate et qua-
li s. i. q. et in c. de ido nullo
do hre pbendam in eccia
nisi sit in tali etate quod possit

ad sacerdotium pmoveri .i. e. si
cui pmodi l. vi. tamen licet
non sit in sacris ordinibus
constitutus non pt hoc pt re-
futari di tame se faciat
in statuto a iure tpalibus
pmoveri .i. e. si pcleriis
l. vi. bini tamen nec e obtinent
tenendi s. in host. quod quamvis
dicat l. quod pueri non reppe-
riunt digni ad bnficia
.i. e. semper inordinata illud
intelligitur de dignitatibus
s. de etate et qual. ex rone
et c. indecorus et .i. e. si eum
pmoveri l. vi. tum talibus
possunt ordinari xxviii
di. de his et lxxviii. di de
his et c. quinque pponens
digni sunt pbende et aliis
bnficiis cum sine titulo re-
sunt ordinandi .i. e. non lice-
at et c. cum s. in tum si habz
patrimonium sufficiens non
tenetur epus ei aliud bnfi-
cium assignare .i. e. epus
et c. cum s. in na ut pmus
nec bnficiat sunt bnficia
confenda .i. e. semper inordi-
nata cum pmus tamen post
viii. or. an. et ex pº vii
s. in s. pt epus dispe-
sare in simplici bnficio
cum possint tales dispesari
ordinari usque ad sacros or-
dines ut dictum est s. et c.
semper inordinata intelli-

intellige de premissis. l. vij. an-
constitutum. Secundo si episcopus
ordinaverit aliquem ad a-
liquem titulum et ille est evic-
tus ab illo utrumque tenetur
episcopus decepto secundum dare
alium titulum ut dictum est. quod si
fraudulenter contulit ei
beneficium alterius quo alius
non fuit iuste privatus sine
alii debitum et ille tamen con-
tulit hoc et ignoravit tunc
specialiter tenetur ei episcopus
in equivalenti beneficio
proinde ar. vij. q. i. [illegible]
et hostiensis distinguit utrum
utrumque sciunt alium habere ius
in beneficio et tunc dolus
cum dolo compensatur ff
de compensationibus si ambo
vel utrumque ignorant et
tunc episcopus non tenetur sed
de reddi actione ad res dona-
tas ut l. i. ff. si intelliga-
tur recipiens sciat et non
conferens et sic a scripto de-
cipitur ut ibi si autem
conferens sciat et recipiens
ignoret tunc tenetur episcopus
ut dictum est. Sed post patrimonium
est assignatum alium pro bene-
ficio pro quo [illegible] communicare
vel allomiose [illegible]
tenetur episcopus illi providere
in beneficio dictum est. quia si cum
ad seculum redire non possit
quia redundaret in obprobrium
ordinis clericalis ar. xciij. di.
diaconi et s. de cle. coniug.
iohannes. Sed numquid vivere
posset tale patrimonium
videtur quod non quia inde debet
vivere et omnis clericus
sustinere secundum hostiensem et sed quod
sic quia qui prius formam
vivendi habet ff de usu-
fructu quia quam primo vita ipse
posset donare et totaliter
renunciare. Sed numquid
posset transferre ad aliam
ecclesiam sine licencia epi-
scopi sui quod non lxxi. di. pri-
matus. Sed numquid tenetur
solvere decimas de tali pat-
rimonio ad quod est ordi-
natus obmissis oppinionibus
dic quod sic quia certa pro-
chialis que primo recipi-
ebat decimas predialas
iure suo defraudari non
debet quia semper res
manet cum sua causa
et sine culpa sua non
debet privari quia non est in-
sta causa quare privari
debet. l. de reg. iur. sine
culpa. l. vij. Item si episcopus
commisit alteri episcopo ut clericos
suos dioc. ad sacros or-
dines promoveret aliquos
sine titulo promovit
quis illorum episcoporum
tenetur tali de beneficio

pvide distinguere q ant co-
misit in gne vel in bnc sua
in sua dyoc ordines celebrz
tunc ordines celebrans cum
fuit in culpa talit ordinando
tenet tali de bnficio pvide
ant in spe et tunc distingue
q ant assignauit certas p-
sonas certo epo et tunc lmaz
dans tenet pvide ceo in
hc casu az certe tytulum
dedit ingre ant certo epo
assigna sed lmam dedit vt
aquocunq vellet posset
ordinari tunc simlr tenet
pvide h pbant j c sicut
l vj Sed aqs sit bnficia
conferenda Rndeo q demite
cui ab epo vel ab alio pla-
to qui pest eccie in qua co-
fri debent de consensu ca-
pituli j de instit sui veni-
ssent nisi gsuetudo sit i
contrarium cui stand esset
b de clc cu eccia bolt ste
a ppa pnt confri in quo
casu si tpe date et recepco
litterar vacat bnficium
vtroq tpus inspicit b de
Rpt cam te et j c bene
rabil Sed si tempe recep-
cionis vacat no tpe date
vel eqo tpus recepcionis
inspicit j c dilcis ij et
hc quatn ad canonicos q
dinare no tenet j vt
ec bn vt vim § i v por
ro Sed si duo impetrant
rescptm p aliqo bnficio ob-

tinendo Et quit quis por
sit tpus date inspiciatur
b de of del compte i et j
c quia sepe l vjo Sed si
negligent obmittat petere
pmo vacante vtz possit
alia petere distinguendum
ant madatum fuit vt ei
de pbenda pximo bacatura
pvidet tunc nequibt alia
petere nec possit de ca p-
videri cu sta ei gra p ipio
negligeam sit extincta
ant fuit auctoritate aplica
canonicus effectus tu rema-
scit in ea canonicus negli-
gea no obstante erit
certe psendus et poterit
petere aliam pximo bacatu-
ram nisi sint cardi aucte
aliqui pbendas in ipsa
eccia expectates al collo-
alr facta no tenebit j c
si clicus l vj et c Si p9 q
qui aucte aplica in aliq
eccia in canonicos sunt
recepti certe debent ab
alys Rpt anfri j c bny
gin l vjo et hc pin est
si vtroq e gnale et altm
spale semp p spem gin
derogat b de Rpt abbes
Si ante ppa p aliquo
bnficiando scibat no pt
ei pvideri in certoria vel
digni te j c cu nlte emm
in illis et c cu i de non
sacerdotali vjo Similiter

impetracio non extenditur se
ad ecclesias nec hospitala-
ria nisi in litteris exprimatur
i. e. litteris nec ad beneficium
post impetracionem vacaturum
i. de rescriptis li. vi. nam
fines mandati ita sunt
observandi quod non possetur
de maiori vel minori eccle-
sia volente providere ut ii
di. et c. quamvis impressum l. vi.
Et nota quod si papa man-
det alicui de beneficio in ali-
qua ecclesiarum civitatis vel dyoc.
providere in ecclesia cathedrali
propter ipsius honorem sub
hac generalitate non
potest providere Secus si man-
detur in aliqua ecclesiarum
provincie providere tunc me-
tropolitana et cathedra-
les ecclesie includuntur i. e.
quibus quamquam l. vi. Si quis
contra mandatum apostolicum confert
prebenda refert utrum mandatum
sit collacionis mandatum
in quo continetur collacio
beneficii iam facta et tunc
quod post fit post dicit tamen collo-
cacio irritatur i. e. Be-
neficium nisi et i. e. Si post
quam l. vi. aut est mandatum
provisionis i. in quo con-
tinetur quod aliquis debeat
alicui de tali beneficio providere
et tunc refert utrum in re-
scripto sit apposita hec clau-
sula s. quod quicquid contra fieri
fuerit hoc irritum decernitur tunc
si de ipso scienciam fiat non va-
let i. e. Inter cetera et c. dilectus
ibi nisi forte et c. cum
l. vi. aut non fuit apposita
clausula et tunc aut
utrumque scilicet tam conferens quam
recipiens scit mandatum apostolicum
et tunc de rigore iuris
est collacio irritanda ar-
gumentum de postulatione bone memorie
non novit et sic potest
intelligi i. de concessione et pre-
bende proposuit i. e. dilectus
nisi forte papa quem
scribat ut magis imperitum
primat i. e. dilectus aut
utrumque ignorant et tunc
quod vite factum est non irri-
tatur ar. e. de rescriptis post
audita nec est eis im-
putandum si non diminuamit
i. ut ecclesie beneficium c. i. lib. Aut
conferens ignorant et
recipiens sciunt vel contra
et tunc videtur tenere collo-
ar. i. qui simul sunt et
et tenore ita tamen quod i
parte ignorant ecclesie reti-
ne vel removere ar. i. de
eo qui dux in matrimonium
c. i. Secus si ignorans non
contraxit quia cito sciat
non potest de recto distrahere
ar. i. de eo qui dux in
matrimonium Bernardus et i. de cognatione
spirituali c. ii. et ult. et i. e. dilectus

y et in et adde qd dr b de
rp § in bnficijs et § se
Nota q bnficia ul dignitates
apud ipam curiam vacancia
a nullo sunt nisi a summo
pontifice conferenda n sup h
alicui spalis expssa l ma
sit gcessa et si secus factum
fuit irritum est et inane
i e licet l vi° Id tamen
sic intelligitur ut hijs ad qs
eorundem bnficiorum et dig-
natum spectat collo pq men-
sem a die quo vacauit nu-
merandum ea conferre vale-
ant tm° p se ipos ul vica-
rios generales quibus
id canonice sit gmissum
i e statutum l vi° Item ter-
cia de bnficijs q legati
aut nuncij sedis eiusdem vel
qui nis alij ad romana
curiam venientes ul recede-
ntes ab ea si eos in locis
vicinis ipi curie mori con-
tingat s ubi curia residet
Idem si aliqs curialis eccia
ecclia romana vacante
pegrinacionis infirmitatis
aut recreacionis ul qua-
cunque alia causa recedens ad
curiam redire ea cessante
ibi decedat loca vicina
in hoc casu intelliguntur que a
curia ultra duas dietas
legales no existunt Secus
de illis qui originem duxerunt
infra illas duas dietas
nam si curiales in itinere
curiam sequunt ul in loco
vn recedit ipa curia re-
manentes in fine decedat
Idem e dicendum quantumcunque
locus ubi decedunt ab
ipa curia sit remotus
i e pnti l vi° cu si sede
vacante eccia prochialis
decreto vacaret p pnciam
eiaz p eos ad quos p-
tinet pt libe ordinari
Idem si ipa vincere vaca-
uit si de ipsa pcu ante
ipius obitum no fuit or-
dinatum i e si aplica l
vi° Secundo quo et qualiter
plegatum sedis ap bnficia
ul dignitates possit conferre
dicitur ut b de of le § in°
Debet ante conferri bnficia
post qua vacauit infra
sex menses alioquin priua-
bit ptate conferendi i de
concessi pb nulla dic-
it ibi § infra et non
et debet conferri cum omnibus
suis appendicijs et sine
diminutione y et bn e bno
pntra si pbenda sit annexa
va minor no debz ab ea
separari b de gsta cum omnes
Secus res ille quas aquirit
psona exprimentibus no
transeunt ad eius succes-
sores licet fecisset in plate
i de testis relatum Item
una no e in duas diui-
da i e maioribus nisi di-

insio detrahet' et tomin
porcione canonicor' vi
gra decem sunt canonia
gstitut q sunt vij pbe
de accrescentib detrahunt'
de porcionibus om canoni-
cor' et hliate fieri
pt j. c. p illos et b. de co
stit cu et fenu. Nullus
vo pt hre duas ecclias
sunt intitulatas j. c. de
multa. Sed ut h' melius
intelligas p° videndu
est quid sit tytulus.
Tytulus quq' d' sig'
ut xxj. q. vj. gsuetudo
et d' tytulus omnis ca
acquirendi dominij ut
tytulus p emptore p
donatore p sede p soco
p dote p legato p dere-
licto. Unde d' in pscrip-
cionibus exigit bona
fides et tytulus tytulo
exigitur b. de pscrip. si
diligenti et quibz et q
habet tytulu hec cam
pscedendi. Item d' tytu-
lus ipa eccia ut tytulo
sancti petri. Unde singli
tantu clici p singulos
tytulos sunt ponendi
j. eccias lxx. di. epi. bn
in ordinacionibz quando
vacant' clia d' tal ad
tytulu tal. pbe. plebs
Ite tytulus d' clericatus

ul canonicatus in aliqua
ecca. vn d' intitulari
j. clericari vel incanoni-
cari et d' tytulus qlz
ordo ecclesiasticus quelz dig-
tas vel plato bn dicit'
quis intitulari in aliq
ecca j. ordinari vel pfici
lxx. di. Sctor' Ego' int
vij q nulli clico de inz
cetero licet hre duas ecclias
vel q° ad tytulu clericatus
ul quo ad tytulu cano-
nicatus ul ordinacionis
ul placionis ul dignitat
ut lxx. di. Sctor' et s.
de cle. dicn. et j. c. de
multa et xxj. q. j. c. j. et
lxxx. di. epi. na hre
plures ecclias est opus
negociacionis xxj. di. q.
j. clericus qz eis sine no
pt. j. c. qz in hij et b. t.
xvi qz nonnulli et qui
ad utrasqz festinat neutr'
bene pagit xvj. q. j.
pbros et c. de accesso
nico vn v plurib3 intentus
minor est ad singula
sensus defficit ambobus
qui vult sine duobus
Ista sunt iura vera
decisa ma tene qz hec
j. in ext. vagan. de so
lice ppe xxij. que incipit
exectabilis tum in

in casibz pt quis hre plu-
res ecclias s. vbi vna de-
pendet ab alia j. c. ext-
pande § 1 et b de cler. con-
iu. et electa et qual. ea
te et sine dispensacione
et si vna sit cu digni te
et alia cu cura j. c. bnp
col. vi. Ite si habet vna
intytulatam et alia co-
mendatam xxi q. 1 qui plu-
res ec. b. de cler. cond. § 8.
Item ppt paupertatem ecclaz
x q. iii. vino et b. de etate
et qual. ea. te. Ite olim
ppt penuriam clericorum xxi
q. 1 c. 1 in fi. Ite p dispe-
sacionem domini pape j.
c. de multa cu dispesacio
b. pluralitate bnficiorum
facta no valet si aliqd
bnficium qualicumqz mo-
dum subsistunt in eadem.
Si vero dispesatum e ut
quis duo bnficia cu cura
possit hre intelligitur de
primis duobz. Si vo ma-
detur ut no obstante q
aliqd bnficium habeat de
aliquo bnficio pvideatur
eidem intelligitur dispesatum
ut primu cu secundo va-
leat retinere j. c. no pt
l. vi et dic ut b. c. § di-
gnitas insi. na in talibz
epi dispensare no pnt
j. c. de multa vn p. paup-

tas pendet defectus gu-
bnans. Hec vera sunt
in platuris et dignitatibz
nec valet consuetudo q
quis possit hre duas di-
gnitates vel psonatus
absqz dispensacione sedis
aplice b. de consuet. Co-
suetudine l. vi. Sz quid
diceremus de aliis clericis
in quid pnt ecclia i
pluribus ecclis et ibi hre
pbendas de iure com. no
sm B. si cent tenues
in subia ut dom. e de
platuris in provinciali
cciv nel catthedrali qz
sacerdotes minime sunt p-
lati j. t. p xxio tnanos
b. cc. p dispensacionem epos
bn pnt qz epis dispesa-
cio no e phybita immo
videtur tacite cessa p
contrariam consuetudinez
qua sit ipa et tolleat
b. cc. dnis cpatibus ne-
cessaria e vtriusqz epi di-
spesacio pterea videtur
pmitti qz no phybet
nisi de provincialibus
b. de cler. condn. qz aco
trario pmittit clerico
hre prebendas b. cc.
hoc est vm dispesatio
b. cc. quid si habet
plura bnficia p dispesacionez

mus quod vocabitur ad capitulum
ut nisi super ecclesia pro beneficiis
tribus conferendis vel aliis
negociis dic quod sic si sit
in tali loco unde commode
vocari possit nisi consue-
tudo ecclesie approbata faciat
in contrarium al. potest quidquid
factum fuit irritare i. e.
et in aliis l. vi° v. ubique
intelligitur sicut domina-
lis si licet duas ecclesias ar-
b. de re p. dilectus ideo cum
uno episcopo tamen convenient
de rebus que ad illa ecclesia
pertinent b. de fo. co. pet. c. si
temporaliter conferantur in-
exiguntur super pure pala
libere et sine diminucione
pure sine pacto et con-
dicione b. de pact. c. ult.
et i. q. ii. quam pio. pala
aliquin suspectum habet collo-
i. ut et bn. c. uno § por-
ro xviii q. ii. per modum sicut
et licet electiones clam
destine reprobentur b. de
ele. c. quod sicut nisi tamen
collaciones sine premissione
nondum ii tamen preiudicet
sit capax ar. c. de lat.
l. i. l. x. vi. contra consuetudo
c. quod episcopi pauce pueris
conferunt in sinodo tamen
tam circumstanciis bene
oportet inspicere sic loquitur i. ut
et bn. c. cito § i. et sic
libere i. motu racionabili
et liberali i. e. relatum
non carnali sed indicias va-
cantibus i. e. quod ne et i. ut
et bn. c. cito § omnibus
quod non sanguini sed vite
merito sunt beneficia ecclesia
conferenda viii. q. i. moyses
vii v. unde nequior est
qui sponse dando servicii
primus est xpi sponsam
pro ihesu christi non spiritualia da
... illi pira symonia
latens detegit assimili-
sit de conra pmli. b. ippt
pres dent beneficia dic-
unt i. de si. § simulit
est ... vn rest host
quod quidam abbas habebat
duos nepotes quos
volebat facere monachos
et erat ibi asinus qui ser-
viebat abbacie per magnum
tempus cum quereret abbas
a monachis ut vellent
consentire quod nepotes sui
essent monachi quidam
monachus respondit asinum
qui serviebat ecclesie nepotibus
debere preferri b. sine dimi-
nucione aliqua quod dicitur ut
i. ut et bn. § tercia re-
gula est.

Sequitur nunc de clerico egrotante et debilitato

Dictum est s. de elec. sequitur
de non residentibus
in ecclesia et quod prebenda
vel aliud beneficium conferendum
est residenti et ecclesie deservienti

Sed quia quidam infirmitate
impediti non possunt ecclesie
deservire, ideo de eis est
videndum. Electa vero beneficia
legittime adepto non sunt
aliquatenus privandi seu
removendi propter infirmitatem
vel debilitatem supervenientem,
ut in c. i. nam afflictio
non est addenda afflicto,
ut c. e. pulsi et vii q. i.
cum percussio et iii q. ii. ex
iudicatis. Sed dandus est
ei coadiutor, ut c. de prebendis
et c. pulsi et vii. Fallit
in morbo lepre si ii a.
quos ubi removetur, ut
c. tua. Sed contra videtur
ut c. de rectoribus utrum
propter lepram sacerdos vel
prelatus debeat removeri.
Diverse sunt oppiniones.
Sed obmissis oppinionibus
breviter distinguere utrum
sit prelatus et episcopus et tunc
propter lepram non removetur,
sed datur ei coadiutor vel
coadiutores quibus sumptus
competentes et moderati
debent assignari, ut c. pastoralis
l. vii. Sic intelli-
gas ut c. de rectoribus,
licet sacerdos rector possit
removeri. Sed t. p. vi. c. ult.
episcopi tamen per excellentiam
rectores vocantur cum sint
loco apostolorum xxi di. In
novo. Sed in coadiutoribus
episcoporum et superiorum quis iure
est iudicium dandum vel as-
sumendum sic est procedendum,
ut episcopus senio aut valitu-
dine corporali impeditus
perpetuo ad officium exequendum
possit de consilio et assensu su-
i capituli vel maioris
partis ipsius unum vel duos
auctoritate ipsius apostolica
assumere coadiutores.
Si vero episcopus senio aut
incurabili morbo ad
executionem officii reddatur
inutilis et coadiutorem
assumere noluerit a capitulo
requisitus, tunc totum negotium
episcopi et ecclesie sedi
apostolice fideliter et explici-
te deferatur, ita quod nichil
tunc per capitulum innovetur
donec super hoc apostolicum
receperit mandatum. Coadiu-
tores nichil possunt alienare.
Sed de omnibus non solum
in dicto examine, sed
etiam eisdem prelatis si sane
mentis fuerint ac capitulo
eorundem vel successoribus
teneantur reddere rationem,
ut c. pastoralis l. vi. Aut
est sacerdos parrochialis vel
minister inferior et talis
propter lepram removetur,
ut c. tua. Ita tamen quod sibi
iuxta facultates ecclesie
provideatur, ut ibi. Sed
pone quod ecclesia non possit
sufficere utrique. Dic, respondeo quod hic
qui sunt ecclesie habent
redditus et in fine quod providebit
episcopus lxxxvi di. § i. et

i. e. c. i. Officium vero suum potest exercere infirmus si non sit nimia debilitate quod sustinere non possit actu exequendi exequendi impotens quod amisit officium singulare vel actorum i. e. c. ult. et arg. l. v. di. c. ult. vel aliquos digitos i. e. c. ij. vel nisi morbo caduco vel epilentico laboret. Circa quod autem utrum illi qui morbo epilentico vel caduco laborent vel a demonio vexantur possint ministrare vel etiam promoveri diverse sunt opiniones. Sed distingue secundum hostiensem utrum talis possit ministrare aut raro cadunt aut frequenter. Si frequenter omnino debet cessare a celebratione misse vij. q. ij. infirmis et xxxiij di. usque adeo. Si autem raro distingue aut vexatur cum spume vexatione et voce confuse sine horrende emissione et tunc nullomodo debet celebrare vij q. ij. nuper. Si vero raro cadit aut vexatur sine spume vexatione seu iactatione et sine voce confuse emissione tunc poterit celebrare ita tamen quod liceat ministro secum residentem qui officium perficere possit vij q. i. illud. Si vero demoniaci sunt et cadunt in terram tunc tradunt erunt ab officio sui ordine et loco suspensi quousque unius anni spacio per discretionem episcopi inveniantur ab incursu demonum liberati xxxiij di. communiter diffinimus. Sed nullo quatenus in futuris cadens ad terram postea nec debet promoveri xxxiij di. maritum et c. clericus. De leproso videtur quod non possit celebrare i. e. tua nos. Sed distingue aut leprosus vult celebrare in populo et in publico et tunc non potest propter scandalum et abhominationem populi i. e. de cohabitatione et c. tua. Aut vult celebrare in secreto et tunc potest quia cessat scandalum et etiam populi abhominatio. Nec alias est irregularis a contrario i. e. de renunciationibus et c. i. sed

Sequitur de institucionibus

Summa ad

Quia acquirendas prebendas necessaria est institutio ideo sequitur de institutionibus. Videndum quid sit institutio et investitura et quis possit instituere et quando sit facienda. Institutio est concessio vel ecclesiastici beneficii collatio. Investitura est quasi possessionis illius inductio. Indifferenter tamen unum accipit pro alio. Instituere autem regulariter pertinet ad episcopum licet quandoque

capitulum digat j. t. xvi.
nulla tamen de collacione capli
epus debet institucione j de his
q fil apl nomit dicunt ibi
. Inquimbz pt etiam instituti-
onem aly delegare j. c.
cum requitibus. Item pt
fieri nunc no pnte pau-
lum uel aliorno j. t. px.
proposuit nam si epus pt in-
stitucione palam ita etiam ille
institutur palam institutor
recipe pt b de pbe acce-
dens et c. si cui absenti
l. vj. ni sede vacante licet
capitulum no possz q fir be-
neficia ad collacionem epi
ptinentia pt alios apriois
pntatos admitte et et
institucione licet admissio
et institucio ad epum di-
rimet ptinet j. c. et si
capitulum l. vj. Sed qu
debet fieri quando vacat
et a patrono pntatur al
antequam habeat institucio-
nem no debet j. t. px. c.
et y. et c. proposuit et debet
esse dica int pntantez
et pntatum sicut inter
dante et recipientem j.
c. r. ult. Sed quid si con-
fert aly ptatem confe-
rendi illam dignitatem
inquid posset illam
ab alio recipe ut sic no
videtur eam recipe a se ipso

dicitur quando ar. b. de testi. licet
et xviij q. iiij. in quesisti
et j. de reg. iur. q alii. l. vj.
No debent etiam in ecclesia
collegiata plures institui
quam facultates suppetant
j. c. r. j. et c. auctoritate
Clericus pntatus licet no
sit in sacris ordinibus
recipiendus est j. c. si is
cui. l. vj. z b. de pbe. si p-
ticul. l. vj. de concessione pre-
bende et ecclesie no vacantis

Quoniam dictum est de institucionibus
Sed quia sepe insti-
tuuntur quis de ecclesia
uel pbenda no vacante
ideo de tali concessione
videamus. Ecclesia pbenda
uel eciam dignitas no vacans
ex nullus possit concedere
uel pmitte no vacantem
infra quod tempus vacans
conferri debeat et ad quem
potestas conferendi devolvatur
pbenda uel eciam dignitas
no vacare dicitur adhuc
vivit qui fuit legitime
institutus j. c. c. i. et y. q.
i. Inprimis et vij. q. i. no
sicut n. resignavit
in manum superioris ar.
b. de renun. c. i. uel insi-
fuit per sentenciam pro cimen
depositus l. di. postquam
pone quod aliquis est
iniuste depositus alius

hic ignorans in loco eius
substituit et stetit i possessione
p vel an postea sit ad
alium ptinere unde debet
recede et illi restitue
dic q no qr ex eo q co
dempnatus no appellat
infra x dies acquieuit
sne et ita transiuit in re
iudicatam ii q vi c anterior
z sic p9 dies alius fuit
iuste institutus ¶ Iste dicat
no vacare sicut vacat de
iure no defcto j c in iuris
¶ pbendis vel ecclis no
vacantes solus ipsa pmit
te vel concede pt qr ipse
est sup ius j c proposuit
de off legatus hic facere non
pt b depbe dilcus j in
resnac pt sibi pmaz
vacante b de off l pnti
l vi° ¶ no pt platus
aliquis alicui pmitte
q tn posit p inde bit
uel tn facultas se obtin
lerit sicut olim posset
j c accedens qr multa
mala inde sequuntur tn
q directe prohibatur
indirecte concedat ¶
¶ ad tn libus pmissio
nibus nisi nec pmit
tens obligat j c dete
standa l vi° ¶ Iste licet
mandet ast ap vt alic
puideat de dignitate

depbenda vel ecclia qua
duxit acceptanda et
sibi sup hic executoribus
sibi dat in gne pt pmum
nec fm bnficium no ant
in spe pns qua vacat
poterit acceptare al no
valebit j c ne captande
l vi° ¶ Infra q tpus de
beat confern pbenda
vel eccia dic q pbenda
infra sex meses p9 q
vacaverit alioqn is
ad que ptinet collo
pndat ptate cofendi
j c nulla vel recepta
fa pma intelli vacare
j c licet ¶ Istud tpus
sex mesium no curit a
tpe vacationis sed a tpe
scie j c qr diu sitatez
nisi quia qui nescit
recipiendi ptatez no
hz ii q vi ¶ Bidium et
p9 qua cito e canonica
no debz j de reg iur
en q l vi ¶ Item non
curit tpe suspensionis
illius ad q spctat collo
cacia si ex culpa sua sit
suspensus vel excoicatus
dic tamen no sit in mora
potendo absolutionem
nec eo tpe quo vadit
ad curiaz et reuertit si
impedimento legitimo
detineat j c qr diu

Si vo esset negligēs ei
impntaret c. Si qm et s
de rescp. Si ante sed mug
pnt p9 tpus elapsu pnt
elige illi q de nos ante
ptinebat dic q no et si
eligat no tenet electio
s de supl. ne pl. licet
et c. nlt qnia pn dato
licet q ab illo dat qm
de impe dac no pt i de m
pati q ante mi si sed cla=
pso tpe semestri elige
pt ille ad qne de uolnta
est ptas eligendi nulla
lma a supioe petita i c
c y et hc tm locu lz vbi
sunt distincte pbend
et ctq inus canonicoz
qstitutq i c cupte nec
lz locu in archiepatibz
epatibus et abbaciis qa
in ist ini9 tpus dat i sicud
mesim s de elc ne p defec
tuo dnisitat e ppter pi
clm moe q e in talibus
picl osum s de elc cu it
et vbi piclm mai9 pnt
ibi cauci9 est agendn
s de elc vbi piclm l vi
i dem dem est de eccli
vacate si pntacio ad p
ecca ptinet ptineat i c c y
Secq si ad laycu q tunc
no lz nisi quadrimestre
i de mi pa. Si laycus &
vnu l vi. dicunt ibi
& pronus. Si ptas est

cofendi ptineat ad epm
et negligens fuit ad ca=
pitulu ptas devolnitur
sila si ad capitulu et fuit
negligens ad epm de=
volnit. Si vo ta epus
qnad capitlm fuint ne=
gligetes tunc ad metro=
politanu i c nulla insi
idem est si coit ad epm
et capitlm ptinet et alt
est suspensq nl alio mo
impeditq cuia sede vaca
i ne se va. Si ad epm
l vi. Si aut ptineat collo
ad epm tm p morte ipiq
no devolnit ptas cofe=
rendi ad capitlm i ne
se va illa et s de instit
et si capitlm l vi q dic
nt s de supl ne pl & i
et in. Sequitur inict ca
de sede vacate aliquid innouc

Asinm est sup
Vnc no vacans
Vcclia nl pbenda
alicui p mittitur nl co
ferutur. Hic vo p s y be
ne vacatf eccie statns
in mutet quia dm va=
cat. va sede vacante &
no pnt etia decrebus eccie
aliqd dispone nec alie=
nare xii q y. Si qua &
decrebus nec ecia pt ecce
qneni cu ea vacate nl
sit innouad q no lz
defensare i c c nlt nec

et vtes aliq pt alienari
i. de rebus et no al dndy
l. vi. Beneficia q ptinet
tm ad platu capitlm vaca
te etia qfirre no pt. i. e.
illa et s. de instit et si ca
pitlm l. vi.o Cu omes
fructus et mia epatus
dent fidelit successori
reservari vii. q. ii. s. hij
placiti s. de ofor. pnte
l. vi. Item capitlm no
pt aliqui dac lriam tra
seundi ad alia eccam
si ibi eligat. lxxi. di.
fraternitatez. Ite vacate
eccia no mit ei psciptio
s. de psc. c. i. et c. de qrta
Item si epus fuit heticus
s. de psc. c. i. Ite no mit
tempus cont eccliaz si eps
sit suspesus nl excatus s.
t. px. qz dmisit. Cont
sede vacate platis nl im
dito epi devolmit ad ca
pitlm qz pt exicac. i. de
hetic ad absolenda impn
et s. de ma. et obe. hijs
que. Ite pt capitlm ab
solue ab excomib s. ma
sine iur nt. sine hois
in hijs casibz in quibus
posset epus si viueret nisi
ei fuit a sede ap ptas
specialit interdicta. s. de
ma et obe. epalr. l. vi.o
Ite pt cofirmac electu in
abbem nl eciam infirmac
s. de ma et obe. in glosm
et pt etia admitte et
instituere pntatos ad bn
ficia vacacia. s. de instit. et
si capitlm. l. vi.o licet etia
bnficia de csilio epi cent
cofenda. i. e. si ad epm
s. fi. l. vi.o Et ad de qd dici
s. de negl. pl. s. Ite in p
curenciaz pone q sede
vacate decanus moriat
et quidam alius in decan
eligit qui quis cofirmabit
dicunt quidam qz archieps
et no capitlm. lxxi. di. fra
ternitatez. i. e. illa glos et
pmo dicunt q capitlm
cofirmabit s. de ma. et obe
in glosm et i. de hetic ad
absolenda et s. de instit
et si capitlm l. vi.o Ima
gria loquut de alienac
pquia sict pmdicm epo
Ite pt inhibere epos
ad eccias qferendas nel
clicos ordinados et silia
vii. q. i. potificios Item
vbi ecia causa subest pt
eccam sub pone ecia
interdicto si hr lz de con
suetudine appbata s.
de ap. dilcris et s. de of.
ord. si canonica. l. vi.o

De hijs que fiut a plato sine

Obia institucoes qsensu
et cocessioes capituli
de quibz dictu est s.
siratim q silm reqrunt

i. c. quanto. Secundo videndum est in quibus requiritur consensus capituli et in quibus consilium et in quibus consensus non est necessarius. Consensus autem capituli requiritur quando prelatus et capitulum omnia habent communia tunc nec collationes beneficiorum nec aliud potest concedere prelatus sine consensu capituli nisi capitulum esset suspensum vel singuli excommunicati tunc episcopus posset sine consensu capituli beneficia conferre ut t. p. xv. Si ad episcopum i. R. l. vi. Si tamen preter aliquis ubi capitulum non est suspensum presumitur quod consensus intervenerit nisi capitulum probaverit quod maior pars consensit tunc irritabitur quod factum est per prelatum ut de probatione tuo. Idem est si omnia sint divisa sed de consuetudine simul ad ipsos pertinet et si consuetudo prescribat per episcopum scilicet quod stetit per xl annos scilicet quod non requisivit consensum vel si habet aliquod privilegium ei stabitur i. c. cum nostrum in fine. Idem est quo ad obligationem ecclesie i. de depo. c. i. et i. de fideiussoribus quod quibus scilicet quod non potest obligare sine consensu capituli. Idem in alienationibus possessionum i. c. i. et c. tum in apostolica de hiis que fiunt et in alienatione rerum ecclesie immit maior-

de c. x. q. ii. hoc ius porrimi. Requiritur etiam quod omnes consentiant simul ut de hiis que fiunt a prelato. Iste non potest diminuere demensam vel adhuc ut alie ecclesie conferat sine licentia pape vel maioris partis capituli et de consensu patronorum i. c. una et c. pastoralis i. de rebus et non al. c. i. Convenit nunc diminuere potest sine consensu capituli i. de rebus et non al. vendicatur quia bona nec aliquis aliud alienare xii. q. ii. sine alienatione non licet et c. alienationes hoc est verum si in perpetuum fiat alienatio secus si ad tempus. Item queritur utrum ea que dicta vel facta sunt a prelato sine consensu capituli valeant vel contra. Respondeo utrum queratur de iudicialibus et posset preiudicari capitulo quo ad subiectionem vel limitationem consensus capituli requiritur ut de causa et ob. c. i. lib. vi. Si autem agatur contra iudicium et habent omnia divisa quilibet per se aget et conveniet tamen bonus vir admittetur pro alio ut de re. p. edoce. Si vero omnia habent communia prelatus nomine suo et capituli et sine consensu ipsius agit et defendit ut quoniam constituimus

paratorem non sit suspensus
ut de rescriptis edoceri c. i. u. ver.
quo si dedicit pena
teneri actorem nec ex-
tendi ad alios j. t. p. x.
consunt ¶ Sequitur videre
in quibus consilium capituli
requiratur. nam si bona
sunt divisa ipse solus
potest instituere et destituere
curam suarum personas secu-
lares tunc debet hoc facere de
consilio fratrum j. e. nouit
et c. quanto ¶ Item in ordi-
nacionibus est necessarium ut
xvij di. episcopus ¶ Item in tam
criminali ventilacione
xv q. vij felix et c. epis-
copi matrimoniales et
primarias solus potest diffi-
nire sicut consuetudo ge-
neralis approbat j. de consag.
c. i ¶ Item in ingressu cor-
rigendis et puniendis ex-
cessibus subditorum non
requiretur consilium capituli
dummodo sit pro eo consuetudo
legitime prescripta ut de consue-
tudine non est l. vi° sed in quibus
non est necessarius consensus
capituli videlicet in personis
tribus et in stabilibus alienandis
et servis fugitivis xij
q. ij tenulas et c. se et x
q. ij cassellas in fi. ¶ Sed
que dum parochie et mo-
dice forte si non excedat
summam xx sol. xij q. ij
si quos de servis vel d.

et melius consuetudine me-
tire et facultatem ecclesie
et rei vendite vel date
quantitatem attendendam j. de
donat. ceterum ¶ Item non re-
quiritur consensus in illis que
notantur ut c. § sequitur in de
¶ Item si ad tempus confert
beneficium sufficit consensus
tacitus licet non expressus
j. e. c. ij. et sine expresso
vel tacito potest donare ad
vitam ubi bona divisa sunt
arg. j. e. tua a nobis ¶ Item
si laycus decimas detine-
at ab antiquo impendi
et vult conferre alii ecclesie suf-
ficit consensus episcopi sine ca-
pitulo primo cum monendus
est ut ipsi ecclesie restituat
j. e. in aplicat § quia vero
et § vel ¶ Item ut lay-
cus det ius patronatus
alicui ecclesie collegiate
j. de iure pa. quod autem insi-
illud et c. nullus

Ut ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur

Dictum est quod negocia
specialia consilio
canonicorum sunt fa-
cienda quando ea que a fratribus
capitulo fiunt universitatem
capituli requirunt vel ¶ Ideo
videndum est de hiis que
fiunt a maiori parte capituli
et est regula iuris quod ea
que fiunt a maiori parte

capituli a toto capitulo facta
intellm .i. c. f. i. et ult. nisi
aliquid sit quod plurib; non
ut collegiat sed singulis
tunc quod fit a maiori parte
capituli illorum nichil valet
nisi omnes consenciat ff. de
sunt vn. pro. p. simus. Si
vero sunt plures ut collegii
distinguitur aut aliqua sunt
facienda communitate ut ac-
cusationes electiones et similia
tunc valet quod maior pars
facit .i. c. f. i. du tamen absen-
tes vocentur. B. q. de elec. q.
sunt et c. venerabile et
B. de preben. in ... l.
vi.° Si aut non sit facienda
communitate distinguitur aut vult
capitulum facere constitucionem aut
aliud. Si capitulum vult facere
constitucionem pro dum tamen sint duo
presentes quos questio tangit
al. presentes in preiudicium ab-
sencium nichil constituere pnt
B. de consti. in omnes et c.
di. q. fcir. Circa alia vero
negocia admini. due partes
debent esse presentes ff. q. cuiusque
uniuersitatis et l. plane ff.
de decr. ab ord. fac. l. iii.°
Intellectione vero ipse requirunt
quod due partes consenciat B. de
elec. licet et c. scriptum est
Item maior et sanior
pars capituli dicitur illa que imminet
maiori racionem et pietati
in di. Sana propria possunt
nisi quorum probet. lex di. illius
et .i. c. c. i. et quod fit a ma-
iori parte commit. prevalet
.i. c. c. et ult. et vii. q. i.
non liceat. In electionibus
tamen semper non oportet ut non
faciendi est comparacio me-
riti ad meritum zeli ad zelum
et numeri ad numerum ut dictum est
B. de elec. § ite. c. de sua

Sequitur de rebus ecclesie alienandis vel non

Ostensum est supra agendum est
beneficia non vacancia
nulli esse conferenda. Subiun-
git hic titulus in quo ondit
beneficia vacancia esse sine
diminucione aliqua conferenda
litteram sat patet. Eliciamus
ergo notabilia ex littera
et primo notatur sic. Sume ac-
cusacione nullus est qui deinpendus
et hec est generale ut hic et
ii. q. i. de manifesta et xv.
iii. q. iii. Si quis viri in
ex hac regula vndecim mo-
di excipiuntur. Primo si susp-
ta scripta in iudicio proferunt
est de probat. inhemus. Secundo
si testi. primo fuit et vacil-
lauit in iure est de testi-
monium et .i. de penis superius
dicitur. Tercius si tutor suspectus
est ff. de suspec. tu. l. iii. §
pendendi. Quartus si ma-
ritus amisat vxore de adul-
terio et ipsa replicat de le-
nocinia ff. de adult. l. i.

§ Si publico / Quartus si in-
dex repetat accusatorem ca-
lumpniari ff ad turpill l. i
et ij q. iij § notandum et j
de calump c. i et ij / Quintus
si in modo inquisicionis co-
gnovit de crimine j de accu-
sati et qualiter et c. inquisicio
/ Septimus si infamatus de-
ficit in purgacione j de sy-
mo et c. infamatum dic-
nt j de pen ... § ingni-
ns... / Octavus si crimen
est notorium ut ij q. i de ma-
nifesta et j de accu. cum de-
... ut ... de ... di et ...
§ notorium / Nonus si cor-
rupit testes ad ... iij
q. vij § tria v si quis at
/ Decimus ubi canonicus
deportavit litteras sigillatas
nomine maioris partis capituli
consenciant ... minor con-
sensisse ... de testi ... litteras
et ... de pb ... / Undecimus
ubi quis iubetur ... accusa-
tor index et testis ... ad
certam penam obligavit spon-
tanea voluntate ... de ele-
cti dilectus mi / Ergo nota
quod actore non probante is
qui convenitur et si nichil
probavit debet absolvi ...
ij q. nlt actor Hec regula
fallit in xv casibus / Primo
... racione presumpcionis que
transfert probo ad reum ut
hic et ... de pon ... infirma
... et ... de ... c. nlt
/ Secundus ... actor fundat

intencionem suam de iure com-
muni contra morem et xvj
q. vij omnes basilice et ... de
presc. cum ... l. vij / Tercius in-
reus sponte sint omnis
probandi ff de probac ... cum
/ Tercius in criminibus indi-
rectis utrumque probacio audit
... de probac ... / Quartus
... utrumque dicit se possidere
... de probac licet ff de ind
... / Sextus in crimine
falsi utrumque testes audiunt
c. de fals ubi / Septimus
in crimine lese maiestatis
et in ... et ... de ...
... et in crimine pe-
culatus utrumque testes audiunt
c. de abolic. fallacit in fi-
/ Octavus privilegium actori
transfert onus probandi in
reum puta si pupillus vel
mulier vel miles repetat
solutum tamquam indebitum
ff de probac ... in debito
... ante / Nonus propter
delictum ... rei trans-
fertur in ipsum onus probandi
... probata solucione si cum
negavit tenetur probare
debitum recepisse ff de
pb ... de ... debito ...
et j de sol ... qui / Decimus
in negativa que in se habet
affirmativam implicitam que
... debet probari ... de ...
... et j de successi

abint dilcōib et in q v·
iudicas ¶ Item qn natūa
negatiua impugnat ut in
qb' negat hōiez sane
mēt q' ex natūa contīm
psint pbac' deb3 hōiez
furiosum ut dicut inua p
¶ Undecimo ppt q̄tumaciā
nō intrant· b· de inra ca
lup· c· ult ¶ Duodecimo
ppt q̄tumaciā nō venicit
infra annū· ut fit nō qt
qm̄ q̄ in aliis ¶ Tercio decimo ta
ubi quis negat ius ti d'
nō potest esse pcurator
ff de pcur· invitus ul non
potest e' test ff de test
l· 1· ul imi· imi· q̄trahēdo
1· de spon cū apnt ¶ Decimo quarto
ubi est psūpcō p actore
b· de p cau· ex insinuacōe
et de iuram· pur· ¶ Decimo quinto
cū mlr· negat acquisiuisse
aliquid de bonis mariti
ff de don· int' vi et vx·
qnitus ul platus de bōis
ecclie ¶ de epi et cli· Sa
cro sancte et aut· l· iam
isti dent hic pbac' tn ius
ul psupcō sit cont' ipos
¶ Tercia regula est q' be=
neficia sine dimīcōne aq
sunt cōfenda ut hic et
1· q· in· Si quis pbendas
1· de dec· comissio excepte
ma et c· extrasmissa et
b· de pben· animae de

monachis et c· Ensppti
l· vi ¶ Idco sup hic sciend'
est q' si in ecclia nō sit cert'
nūs canonicorum recipi pnt
canonici ultra nūm quia
recipientes ecclia tante
intelligūt· quod nūm ius de
nouo velle face quod mai
pt de electo et extingbit
tn defuncto· b· de pb· dilco
§ 1· v· pbra ¶ Si vero sit
cert' nūs canonicorum in aliq
eccli q̄stitutus fit sicut hec
clausula apposita sit q'
si aliquid qua cont' fiat
nō valeat et nūs q̄firmatus
c psed3 ap· ul iniurm
vnido q' hec dno capi=
pant nō valet recepcō
b· de pb· dilecto § 1· v· n
forte et c· inter ceta nisi
fi· nctus sup evenerit
b· de consti cū ad· § ult·
ul nisi hic fiet auctoritate
ppe qui de hac clausula
fiet mencō 1 de ref· sig
c· ult· q' pt sup ius di=
spensac' b· de concess pb
proposuit ¶ Si vero nō sit
apposita clausula et nulla
pbenda vacat nō deb3
quis recipi Et ideo si cano=
nici recipiant auctoritate
ppa valz recepco et vi=
dent' renunciasse certo nūo
Secus si hic facient auctē
ppe q' tunc nichilominus
nūs certus remanet Sic

loquitur s. de preb. pillorum
et s. de consti. in c. i Recipi-
ant impetrantes si in receptio-
ne fiat mentio de certo modo
et in quantitate aliter non ut
s. de re. constitutus quia
in omnibus auctoritas pape inte-
lligitur excepta ut in initi-
ato s. de in in. licen-
tes et vi quodam ius de no-
vo ante quod extinguitur
in defuncto ut dictum est
imperium licet § Si aliqua
ibi vacet verum tamen danda
est et integre ut hic et
s. de preb. dilecto § i v. in
eccl. unum in domino ad benef.
vacante recipiunt si re-
cipientes non intendunt
quodam ius de novo acqui-
re non valet receptio neque scrip-
tio et si dimidiatur prebenda
inter ipsos h. c. e. contra
canonici si unum tamen assig-
netur aliquo sub expectatione
remanet quod est contra
lat. Est et melior quia
ius ipsum canonici ad quod
duos recipere intendunt
unitum est et secundum quod inte-
dunt dividi non potest extrinsecum
quod i. loquitur sic intellige
s. de preben. dilecto § i. imperium
et v. gratiam quod et c. tue et c.
maioribus Sed si inte-
dunt quodam ius de novo
acquirere et dimisio fit extra
probabili et prebenda dimisa

duobus sufficiat valet ac-
ceptio et scriptio s. de preb. ac
vacante v. nisi rationabilis
et in hac tamen potest fieri con-
ventionem s. de preb. maioribus
et in alio i. de reg. primum
quesitum est ante causam ra-
tionabilem quoniam ~~est~~ enim non
~~potest~~ licet non competentem
ministrorum s. decet non resi-
dentiam ad hoc et preb. signatum
et c. in secundum aplin. § prout
insi et i. c. § ult. Sed si
receptio non sit extra ratio-
nabili vel prebenda dimi-
sa non sufficiat non tenet
receptio s. de preben. vela-
bit et c. dilectus i et de gress
preb. Si super non in scriptio
fit et ideo recipientes tantum
remittere prebenda s. de
preben. vacante imperium et hic
ubi vero etiam ius canonicorum
institutus est uno vero nec
confirmatus auctoritate pape nec
inchoato d. ut dictum est
quando non est etiam ius constitutus
ex supradictis nobis quod inter
ius de novo canonicum in eccl-
esia contra licet non quatuor
possunt differentie assignari
Prima quod secundum ius constitu-
tiam si hoc non intendatur
scrip. ius Secunda quod primum
incipit in electo et desinit
in defuncto et sic e contra
secundum incipit in electo sed
non desinit in defuncto

et sic est reale. Tria qa
in pmo semp valet ecf
si no intedat tacri. Certu
est in pmo no lz locum
lat qnl si in sco locri lz
b de concess pbe cupte
Ex namis bnficia sine
dimcone qfri deant pt
tame plat in capitulo
suo no tn eo ini debet
dac an collom p insta
causa et ca nccia rt tpot
ppt debita magna vel
gnerniam adtemp q lici
te retine pncto bnfic
sic vacant j c c s si sed
possent ex causa omno
destinere ptn b de qstit
tn accessissent fm host.

Sequitur de rebz spualibus seu ecclesiasticis alienandis vel non

Hodiste de spualibz rebus eccle
sie dispendendis nunc de rebus
tpalibus audiat Sed
qr res ecce no mgna
a cluct alienant ideo de
ea alienatoe videat
pmo quid sit alienato
que res possit alienari
et qui posit ex causis
et ne sit forma alienadi
et ne pena male alienat
et recipient. Alienato
e omnis actus per quae transit
dominium. C de fundo do l
i et ff de vb sig alienar
tonis verbo hic largissie

accipit quia vbm aliena
tonis hic cotinet qdinatoz
donacionez vendicionez
pmutacionez et emphi
tosim ppetum contractu
j c nulli s alienacois
et qd d de locacione
et codnacione intelligas
ppetua s host j c ad
audiam et ad tpus no
phybet j de loca bra.
Alienari vo pnt a plato
res mobiles que srnado
srnari no pnt ad instar
tutor C de adm tutor
q insi bonis tm de re
immobili j c nulli. Ite
res no sacre si causa sub
sit racio et religio
se no pnt alienari ti
tulo vendicionis ff de
contrahen ep et vend
libr hominis licitat tristat
tu bmmsitate j de impa
ex libs vasa ante sacra
in sua forma pnt vedi
alie ecclie nl qflata ori
lz x q ij hc ius et xij
q ij aur pnt tamen
vasa sacra layci i pig
nore obligari j de pign
c i et iij vestimenta vo
ecclie layco vendi no
pnt de q di i ligna. Ite
fuas modicas et vineas
modicas pt epus solus
alienare xij q ij terulas
bonis si vtiles essent xvij

q ii quicumque. Causa ex
quibus res pt alienari
xx aliquem assignamus
sed possunt breviter ad quatuor
revocari quia aut alienatur
ex necessitate vel ex utili-
tate aut ex incommoditate vel
ex pietate. Causa neces-
sitatis ut quando debitum
urget x q ii hoc ius.
Causa utilitatis quia pt
alienari ut melioratio
prospiciatur xii q ii sine
exceptione. Causa in-
commoditatis ut quando predium
est sumptuosum oneratum xii q
ii terrulas. Causa pietatis
ut propter sustentationem pau-
perum et redemptionem capti-
vorum xii q ii aurum. possunt
etiam ad duas causas revocari
s. utilitatis vel necessitatis et
de consilio fratrum et episcopi in
solempnitate i. c. eodem
l. vii. De solempnitate
sequitur in § sequenti. Forma
alienandi est ut priores
mobiles non consenciente
post et consenciente et ultimo
res immobiles ita expo-
nantur venales et plus
offerenti dentur x q ii hoc
ius. Donatio commutatio
vel venditio episcoporum non valet
nisi cum consensu capituli et
litteris subscriptione. de his
que fiunt a prelatis c. i et xii q

ii sine et c. alienationes.
Abbas similiter non pt alie-
nare sine consensu capituli
et episcopi xii q ii abbatibus
nisi minor ar. i de don. te-
tes. Item episcopus non pt alie-
nare res ecclesie parochialis
sine consensu sacerdotis nec
ex ea vacante x q ii c. nulli
nisi quod firmum habemus ecclesie v-
tere vel commutare nisi de con-
sensu partium ambarum i. c. c.
i. et quod quod alienatum
est ab aliquo pt ab eodem
vel a suo successore revo-
cari i. c. Si quis presbyterorum
et in fructibus xii q ii
non liceat et etiam habet
actionem personalem contra
alienatorem si est solven-
do vel in rem actionem contra
possessorem xii q ii apo-
stolicos. C. si in vel in l.
m et ult. Sed si optinet
contra unum alter liberatur
ff. de eo per quem factum est
l. i. §. Si plures. Sed si con-
veniat unum non fit ei
preiudicium quo ad alium
Sola enim solutio imponit
ei silencium ff. depositi l. i
§ Si ap. C. si in. vel in l.
ult. Sed numquid tenentur
etiam tunc actores suas sol-
vere contra alium non tamen con-
venitur et de dicto suo

uel maleficio non potest petere
recessionem actionum ff. de admi-
ni. Si plures ¶ pena vero
alienantis est quod sunt secundum cons-
depositio si clericus est xii q. ii.
Nonne et c. diaconi
nisi dei restitutione presceperit
sibi alienator. Idem c. Si quis
presbiterorum et si de cle. quod sic
intelligi et sic ponit penam per-
gari ut non deponatur secundum
host. Vel tamen dicit contrarium quia
licet etiam reddat in deposi-
tionem propterea non euadat
penam depositionis sed
euadit solummodo penam
excommunicationis ut xii q. ii. No-
nemus statuimus et c. diaconi
et i. de solu. si quis
clericus dicitur qui obligat
etiam suspensus est ab
administratione spirituali
et temporali ipso iure et
ita intelligit c. illud i.
c. Si quis et dispensatio fuit
in illo c. si de cle. quod sic
probat ut ibi innuit tamen
dicit esse nimis poteris
proterue et ¶ pena recipientis
res ecclesie contra debitam for-
mam iuris est ut restituat
rem cum fructibus et non
habet actionem aduersus etiam
ad precium repetendum xii q.
ii. non liceat et x. q. ii. hoc
ius Si tamen habuit emptor
bonam fidem habet aduersus
alienatorem. Idem c. ad audientiam
xii q. ii. Vestimenta et manu
descriptionibus et non aliter ¶ Si
quis uero ii. Si fuit male
fidei emptor non xii q.
ii. hoc probat vero vniuersas et x
q. ii. hoc ius nisi sibi de-
cimatione prescripserit et decime
Si fundi idem dicit host. si sit
male fidei. Idem c. ad audientiam
¶ Item si agit quis petitor
bona ecclesie uel recipiat
non tenetur et a communione
ecclesie cuius facultates conatur
auferre iubetur excludi
i. c. qui res uel alterius
laycorum prestitit. Idem c. cum laycis

Sequitur nunc de precariis

Dictum est de alienationibus
in genere sed quia pre-
carium habet speciem alie-
nationis Ideo de eo hic
subiciatur et videndum est
primo quid sit precarium quid
precaria et precarie et que
differentia sit inter ista In quibus
rebus et qualiter constituitur
Et quibus modis soluitur ¶
precarium est quod precibus pe-
tendi ad vtendum conceditur
quamdiu is qui concessit pati-
tur ff. e. l. i. et i. c. i. uel ¶ pro-
prie dicitur ad preces alicuius
usque ad quinquennium quod iterato
innouatur. Idem c. i. ¶ precaria dicitur
donatio ad preces facta usque
ad mortem accipientis

ang contractus naturalis est
et in noiatis xvi q ii p
aie et j c c ult & ult
Item dicitur precaria concessio
usufructus ad preces facta
x q ii precarie Sed dicta
est in hiis et precarium pt
quotienscumque voluit re-
uocari precarie de quinque-
nio in quinquennium pot
renouari Sed precaria re-
moritur homine nec transit
ad heredem dicunt tamen
rii ta fuit quibus
nota
e umn Ria commoritur
homini sed non renouari
Rie nisi viuit pus huius-
quicque renascens Rm sicud
ergo moritur tn non finit
actore tamen precarie si elap-
so quinquennio pstantur
intelligi contractus reno-
uari ff c in rebus Con-
sistit autem precarium tam
in re mobili quam immo-
bili et in seruitutibus ut
si me rogaueris ut per fundum
meum iter ad tuum agrum
liceat uel ut in tectum tig-
num uel stillicidium immiss-
ceas ff c l ii & ult et
l iii et iiii in prin Item
in re ipsa non consistit
precarium ff c l iii & ite
si re nisi tn debitor pig-
nus rogat precario a cre-
ditore possidere ff c Si
vero debitor rectione
possessionibus et non spe-
tat ff c ite & ult Ite
ille qui rogat precarium
quam qui concedit possid-
unus ciuilit et alter na-
turaliter ff c l 2 hic & ult
Sed duo in solidum precarie
possidere non possunt ff
c duo et restitui debet
precarium in causa prima
si non deterioraverit aliter con-
dempnabit quanti actore
interfuerit ff c quesitum
& ex hoc edicto Constituit
precarium inter presentes et ab
sentes et eciam per placz ff
c precario Item si precario
durante rogatum vel
tercius tempus non mutat
causam possessionis nec
dicitur nomine precarium ff c
sed si manere Conueni-
unt precarium et como-
datum qui enim comodat
rem suam sic comodat
ut non faciat ea accipientis
sed ut permittat ei uti
re comodata et sic re-
uocatur precarium et co-
modatum ff c l i Sed
differunt in hoc quia
comodatum non revocatur
intempestive ff comod
in comodato & sicut in si
pus usum completum compleatur
ut j t px c. muco in si
precarium vero quandocumque voluit

renonat et si ad tpus
ctu sit qcessum ff e tum
pmio . l . e . c . ult . Item qui
recipit qmodatu tenet
de leui et leuissima culpa
l . de comod . c . ito . hodie qui
recipit pcariu tenet tm
de dolo ff e qnesitu § illud
¶ Solunt aute pcariu
quatuor mod . pmo obi
tu eius qui qcedit pcariu
sunt et no qcedent p
mo ad heredes eius qui co
cessit transit ff de pre
cario et § ipi no hedi re
cipiedos congedi . ut ibi
d . et l . e . c . ult . i . r . ¶ Scdo
sunt si qcedens pcariu
rem alienauit nisi volu
tate nom dnm res illa
remaneat penes eum
ff e qnesitu § qtatino
et § illud et l . ec . ult
ij r . ¶ Tercio soluit pcariu
pignoris debitore soluendo
pcarium debitori ff e si
debitor ~~soluendo~~ ¶ Qrto
ad veniente tpe solutum
et ec an tempus si dns
renocare noluit ff e in
pcario no eni pt in hoc
casu res aliena p qncdoz
aliqua in bito domio
detineri ut ibi di . et l . e
c . ult . v aut in ipm ho
dia de comodato sc .

Contractu rerum acci
sitiis de qnibus dire
cepi sunt qnedam qui acci
pient ut comodatu aliqui
qui dant ut depositu ali
qnado qui utrusque ut emp
co pmutaco et pignus
de his go omibus et videndum
et pmo de comodato qd
sit et unde dicatur ingbz
consistat et quis possit
comodare et qui et de na
comodati et vtz culpa
uel casus fortuiti debeat
impictari et qualiter resti
tuat ¶ Comodatu est
alicuius rei ad aliquem
usum spalem facta qcessio
gratuita ¶ ideo d . facta co
cessio no transl ~~ac~~ lacco
qz is qui qmodat domiu
retinet et possessione
ff e incomodata al
rei qmodate et d . co
modatu quasi qmodo
alterius datu et ideo et
d . gratuitu quia si mt
nemat merces pnsit in
locaconez vel in co tnc
tu innoiatu . s . do . ut
des facio ut facias inst
ma . § ult . ¶ Aliquem
usu ideo d . ut notetur
dria int qmodatu et p
cariu qz pcariu qcedi
sine pfinicone cti vsq
ad qnedz pt renocari
ut dictu est s . t . p . v . §
qnenint v . scd dint
similiter depositu . l . t . px .
Bona fides comodati
ante ad cti usum qcedit

qmia statu qreditur usus ad
quem res comodatur
et qui aliter utitur tenetur
ut si comodaui tibi equm ut
ad villam duceres tu vero
duxisti ad bellum teneberis
ff. c. Si ut certo § Iuxta
Similiter comodaui tibi cyphos
argenteos ut biberent ex eis
amici quos inuitaueras
tu peregre proficiscens tecum
tulisti ipsos et amisisti
michi teneberis ff. c. in re-
bus et sic de similibus
ar. b. de rp. Iur. tetrab. //

Dicitur autem comodatum
quasi comodo utentis datum
intempestive non renu-
ciandum quia potius beneficio
comitis nos opz inuari
quam decipi. J. e. c. i. t. o et
ff. c. incomodato § Sic

Consistit comodatum
in rebus mobilibus et
inmobilibus et incorpora-
libus puta seruitute ha-
bitandi. ff. c. l. i. quia
ibi dicitur comodari rem mobi-
lem et eciam soli et eciam adiuitur
et habitacionem posse como-
dari et in eisdem rebus con-
sistit in quibus et precarium
ut dam. b. t. p. x. § consistit
tamen quod usu consumuntur non
comodatur nisi ad pompam
ut dicitur apparatur ut
ff. c. l. in § ult. et l. se
pe eciam res ipsa et alie-
nari comodari et lz como-

dati accionem ff. c. comodati
et l. ita si fur. Sed qui como-
dauit vasa viciosa tenetur
pro vino effuso si sciens
fecit quod ignoravit comisit
ff. c. incomodato § prima et §

Item sciens Comodare
potest omnis qui potest obligari
et ei comodari unde
pupillus non est obligatus
si aliquis ei obligatur ff. de
act. emp. ml. § ar pupill

Natura comodati est
ut res ipsa finito usu
restituatur non autem ante
usum completum et non de-
cipi beneficio nos oportet
sed iuuari J. e. c. i. t. o. § si
ff. c. incomodato § sic

Item res comodata non
potest pretextu alicuius debi-
ti retineri C. e. l. ult. Item
autem culpa et casus for-
tuiti debent imputari
sciendum est quod comodatum
quandoque fit gracia comodatari-
tantum ut J. e. c. i. t. o. quandoque gracia
comodantis et pone exemplum
ut in uxore illi qui tra-
didit vestes ut ornatior
appareret ff. c. Si ut certo
§ intend et quandoque gracia vt-
riusque et pone exemplum in
duobus qui sibi inuitant
aliquid ff. c. incerti et cum
in comodato quandoque venit
dolus lata culpa leuis

et levissima. Sed videndum est
de singulis. Dolus est omnis
fraus machinatio calliditas
et inventio ad fallendum de-
cipiendum et circumveniendum
alterum adhibita ff. de dolo
l. i. et pone exemplum de rerum
permutatione in binis [?] et do-
lo committit si alienam rem
tibi commodatam dimittas vel
tamen negligenter apertam
vel in publico loco ubi
transeunt omnes in quo no-
tatur negligentia vel desidia.
Levis culpa est negligentia
cavendi quod a diligenti
homine cavetur ff. de act.
et obl. l. i. quod est dimittere
librum vel aliud super scampnum
cum posset poni in cista
licet tamen sit clausa.
Levissima culpa est non
facere quod homo discretus faceret
vel facere quod homo discretus
non fecisset ff. c. in rebus
et ff. de act. et obl. l. i.
et quia fortuitus casus
quandoque accidit in commoda-
to videndum est quid sit casus
fortuitus. Casus fortuitus
est inopinatus eventus
qui provideri non potuit
ut incendium ruina vel
subitus incursus inimicorum
ut in l. predicta et j. de
homic. c. ult. Videndum
est autem qualiter ista ve-
niat in commodato. Si enim
gratia sui tantum quis commoda-
tum accepit tenetur de dolo
et lata culpa levi et le-
vissima j. e. c. i. ut quia qui
tenetur de levissima multo
fortius de aliis et sic de
singulis attendendo ut in-
spe[?] ex exacta diligentia
qualem in rebus suis de-
bent exhibere ff. c. in rebus
vel modo non sufficiat talem
adhibere qualem in rebus
suis si aliquis diligentior
custodire potuit ff. c.
si ut certo § commodatum
et ff. de act. et obl. l. i.
§ ibi tamen. Si gratia dantis
tantum commodatum detine-
tur tunc venit dolus et la-
ta culpa ff. c. si ut certo
§ interdum quia dolus et
lata culpa comparantur ff.
depositi quod Nerva [?] in hoc
casu de levi et levissima
non tenetur. Si vero gratia
utriusque tunc prestat dolum
et latam culpam et levem
ff. c. in rebus i. § et l. si
ut certo § videndum infra.
Casus vero fortuiti qui
provideri non possunt non veni-
unt e. c. l. i. et j. de ho-
micid. Iohannes nisi ista tan-
tum culpa pactum et mo-
ra aliud induceret j. e.
c. i. ut et j. t. [?] v. c. ij et
ff. c. in rebus culpa pre[?].

imputatur ut si rem commoda-
tarum remisit in puero ydonea
persona ff. quam non tamen ydo-
neam. Secus si per ydoneum
licet contra evenit ff. e. ar-
gentum et j. de pign. Sed inde
ex pacto vero prestant casus
fortuiti ut j. e. c. i° et C.
e. l. i. ita quod casus fortuiti
specialiter exprimantur ff. Si quis
tamen Secus et si est quesitum
/ Maior etc imputatur periculum
si moram fecit in restituendo
j. t. px. c. ij et hic intelli-
gendum est si apud commoda-
tem res fuisset casus peri-
turum ff. de l. j. in res § ult.
/ Res commodata debet reddi
in pristina causa alioquin quanti
interest condempnatur nam
reddita non videtur si dete-
riorata reddatur ff. e. Si
in § 1. De deposito videndum est

Dictum est de commodato
quod fit gratia suscipient-
tis nunc de deposito est agendum
quod solet fieri gratia deponent-
et primo quid sit depositum
et unde dicitur. In quibus rebus
consistat. Quibus possit deponi.
Quando culpa et dolus vel
casus fortuiti veniant in hunc
modum. Quando possit removeri
et qualiter debet restitui et
utrum compensatio admittatur.
/ Depositum est quod alicui
committitur custodiendum et dicitur
depositum quasi decursum positum
sic apud aliquem custodiendum
ff. e. l. 1. / Consistit autem
depositum in rebus mobilibus
et se moventibus tamen nisi for-
te apud sequestrum deponatur
res aliqua inter plures
in controversiam deducta. et
de inde ... et talibus
deposito non potest fieri nisi a
pluribus et rerum deposite sic
et commodate proprietatem reti-
nemus et etiam possessionem
ff. e. licet § 1. et ff. commo-
dati rem commodatam. / Deponere
autem potest quicumque rem habet
etiam latro et est res resti-
tuenda ff. e. bona fides
de hoc infra ... dicetur. / In de-
posito veniunt dolus vel
culpa si rebus suis salvis
existentibus res depositas
amisit j. e. c. ij et contrario ta-li
presumptione condempnabitur
C. loc. l. 1 et j. de ... et
j. e. ult. quia non maiorem
diligentiam quam in rebus
suis prestare debet ff. e. quod
Nerva. / Depositarius autem
tenetur de dolo si dolose
versatus est in deposito ff. de
reg. l. 1. et de lata culpa quam
Nerva dixit dolum esse quod
ego intelligo de dolo presump-
to ff. Nerva. Si fideiussor
l. ff. et dicitur dolo comparari si
nichil est id cum est simile
C. e. l. 1. / In quibus autem
casibus prestat culpam de-
positarius. / Primo si se obtulit
deposito ut j. e. c. ij. et ff.

c. l. i. § Sepe ¶ Sexto si in cede
accipiat per iniuriam ut in c.
c. ii. et ff. c. l. i. § Si quis
homini ¶ Septimo si pactum inter-
veniat inter eos in c. bona
ff. commod. l. Si ut certo § ult.
videndum ¶ Octavo si causa
depositum res penes ipsum
sit deposita ff. c. l. i. § Si
precario et tunc levissima
culpa venit ff. Si tempore ro-
gasti ¶ Nono si moram fecit
in restituendo ff. c. l. Si in
alia § ult. ¶ Sed ubi modis
dicitur esse aliquis in mora ¶
Primo si post lapsum dierum
interpositum in tempore pro domino
interpellat in de loc. c. ult.
b. de cle. ne pro defen. et de
concess. preb. nulla ¶ Secundo
post litem contestatam per ...
ate equm quem michi permi-
sisti et passus fuisti lite
contestari Si postea moriatur
teneris quia fuisti in mora
ff. de v. ob. nemo ¶ Tertio
per denunciatorem congruo
loco et tempore factam ff. de
usur. in mora et hoc in-
tellige tu scit vel scire
debeat se teneri ¶ Casus
vero fortuitos non imputa-
tur nec in commodato ut
b. t. per c. i. to nisi in ...
casibus ¶ Primo si pactum inter-
veniat ut in c. ii. et de c.
l. i. Contrarius enim conve-
ntione legi accipiunt
in de reg. iur. contractus
l. vi. nisi reprobato sit a-
iure ff. c. l. i. ita tamen
quod casus non veniunt in pac-
to ff. Si quis cau. § de
et si § quesitum ¶ Secundo propter
culpa vel dolum ut in c. c.
ii. Si enim rem depositam
vendidit et postea eam redi-
mat ut eam habeat in causa
depositi et si sine dolo
malo illius perit tenetur
quia sufficit dolum semel com-
misisse ff. c. l. i. § Si rem
¶ Tertio propter moram precede-
tem ut in c. c. ii. et si apud
deponentem perysset.
sufficit enim quod res potuit
non perire ff. de l. i. cum res
§ Socius cum sit imputatur
casus in commodato b. t. p.
v. c. i. to ¶ Quarto si quis
receperit tamquam sit depositum
ff. si cert. pet. Si quis nisi i.
§ unde videtur quod culpa
dolus moram pactum peri-
cula precant ¶ Re nomi-
no pt quacumque depositi
in c. c. ii. § Sane et ff. c.
l. i. § est autem et § penult.
et debet restitui non de-
teriorum al non videtur red-
ditum ff. c. l. i. § Si res et
sic non restituitur quod deprehe-
natus suo nomine infamis
efficitur de c. qui deposito
et ff. de his qui non in-
fami fiunt § Illud ¶ Com-

pensacio ante cont depo-
sitū nō admitti² C. e. Si
quis p mutab nc etiam
depositū nā deposito ç pen-
sat² nc in pte nc in toto
Sed qui pmo deposuit
pmo recipiat C. de com-
pensat l. ult. et j. c. c.
h. in fi. et et pmlegiata
est actio deposti qr etiā
p dm̄ debz restitui de-
positū ff. c. l. y. §. pdoi
et sic debz restitui depo-
nenti. fallit in iii^or casi-
bus ¶ pmo si fur et dō9
simul petūt dno restitui
debz de eq̄tate ff. e. bona
fides ¶ Scd^o cū fur rem
fur-tiuā deponit penes
illū tui subripuit vel
apud pctatum ff. e. bo-
na fides ¶ Tercio cū quis
gladiū deponit de mde
furioso factus ipm repetit
etiā si iurass₃ rede xy.
q. y ne quis ¶ Quarto
si depones fuit depor-
tatus nā tunc bona ei9
in publicū deferūt²
ff. e. bona fides Sequitur
capitulum de empcione et vendicione

Tractatum est // Tractat
de contractib; qui fiunt
gra alterius contrahenciū
nunc videndū est, de hijs
qui fiunt gra utriusqz et
pmo de empcione et
vendicione quando et
de quib; rebus contrahat²
de nc ei9 natura Ad quid
emptor. ad qr venditor
teneat². de naliter decepto
subveniat Et quid iur-
si res litigiosa venda²
et de hijs c ultio d^c ut b. &
al. inmt. ind. r. f. inpn
et b. ut lit. pendente
§. ult. ¶ Contrahit² emp-
cio p9 qua var de pcio
ouenit² qr sine pcio nul-
la est empcio et solo co-
sensu ç trahit² sine ut
pntes sine ut absentes
p inncium ul pepplam &
pbant inst. c. inpn et
ff. c. l. i. § ult. et l. y.
§. i. et l. inida et l. in
vendicione ¶ Item si emp-
tor nō ouenat de pcio
in quantitate s₃ dicat sic
dabo t pcm qd e in sac-
culo contractus e innonatus
s₃ do ut des. nō aut emp-
cio ul vendicio ff. de ç dic
ob causa da l. ult. et C. e.
c. l. cpli ¶ Arre aut dacio
nō facit empcioz s₃ est
argumentū empcionis
vel vendicionis ç tracte
ff. e. q. sepe inpn et
inst. c. inpn. Sed si emp-
tor velit resilire amittit
arras Si vō venditor,
arras duplicabit ut inst.
c. § in hijs et C. de fide

instit' contracty. ¶ vendi aut
pt et emi quod quis habet
quomodo ff. c. Si in emptione
§. i. Sunt aut quedam res
que quomodo non licet ut lib
homo. res sacra et religio
sa. ff. c. Si in emptione §. i.
et §. liberum et ff. de vb. ob
lig. Int stipulante §. Sa
crum et sicut res sacre non
pnt vendi ita nec redimi
. j. de sy. quelam nec ag
dato vel retento possideri
nec de his transfigi pt. s. de
transact. Imperio et. l. q. n
quapio dic ut s. de rebus
et non al. § alienari pt tn
pat vende filium in nimia
famis mgruente. C. de pa
tribus qui fil. dist. l. ij vel
to forti quod pigno obligare
quod tum quod c plq quod duinc
et l. ff. de iterum. nim. non
debz et finus efficit s. az
aly contra sz tunc debz
fine au. C. tota de usura
m ff. l. i. ¶ natura emp
tionis est ut res sit que
vendatur et precium interce
dat ff. c. l. §. Si no et. l.
nec empco ¶ Ite natura
eius est rei empte lucrum
et dampnum ptineat ad
emptorem inst. c. §. in at
et ff. de picrlo et com res
vend' id quod vende h. ab
doctoes ppomit tal regula

Si vendicio fiat pure sic
script' cte spey que degu
stacionem non exigat tunc
picrlm spectat ad empto
rem excepto tempore publi
cacionis nisi pactu culpa
vel mora interveniat //
pure ideo d. quod si quoditional
esset vendicio ante event'
quodicionis ptinet ad ven
ditorem ut in l. p. dicta id
quod ¶ Sine script' ideo dic
quod si in script' fiat an quod
scriptura pficiat picrlm
spfnt ad venditorem
C. de fide instr. contracty
¶ Certe spey ideo d. quia
si fiat emptio d in sacz
rez sub alternacio picrlm
ptinet ad venditorem
ff. c. in emptione §. Si ep
tor ¶ que non degustacionem
no exigat ideo d. quia
in ill' ante degustacionem
picrlm ptinet ad vendito
rem ff. de picrlo et quo vi
vc. Si vna et ff. loc. Si
fruenda ¶ venditor tene
ad rem tradenda et si
no tradiderit ad interesse
quod dempnabi'. ff. de act.
emp. et ve. l. i. et licet
tradicio fiat emptore
dnm Si venditor emit
dns quod si emptor nolit
accipe pt venditor me
surare et effundere vinaz

testibus si pacta sint nota
s. ppt vindemia vel ppt
nona ronem et instram
ff de piculis et q l i § vlt
et l y et si no ait dns
tenet de emcde dn tam
pcm fuit solutu aut er
al satisffctm ff de act ep
et ven excepto ¶ ffallit
in decem casibus in qmb
de emccoe no tenet pos
sessor ¶ pmo si emptor
no denunciavit venditori
ut rem vendita defen
saret C de evict emptor
fundi et l actore et j
c r plt similr ut fide
iussores tenet quos p
emccoe suscep ut ibi
d et si actor sit absens
denunciet fideiussori ut
dicunt inn pdicta et hec
denunciatio pt fieri quolz
tpe dn tam no inmiat
nis smam s ante qclusioz
ff de evict si rez quolz
tpe ¶ Scdo si qtumatit
emptor fuit absens
tpe sne pmulgate j c
r vlt qr citatus no venit
ad smam si lata fuit cot
ipm s impntet quia
venditor no tenetur
ei de emccoe quia vide
potius q deprehatus ppt
sua qtumacia quia ppt
aliam cam ff de evict

Sed ideo j ff et C e r ep
tore nec pt appellac ta
quam qtumax xxxiiij
q iij de illicita et y q
vij § fuit quorz ¶ Tercio
si p iniuriam iudic lata
fuit sna j c r vlt et
C de evic emptor na
in iniuria que fit emptori
no tangit venditore
ff de evict si p impru
denciam et tunc iudex fat
litem sua ff de iudic
filiusfam et C suspecto
p aim et si sic in in iste
at dimis est inregral
dere iudic or cum l yi
tam si p venditore ste
tit quominus sit ei denunc
iatu qr latitat vel im
pendit aden [illegible] pre
me tenet ff de evict
si ideo § pnti et l si
dictu § si pnte et hec
viij intelligit qr si no
denunciavit debet ei
imputari nisi incontrac
tu remissa sit denunciatio
ff de evict si heres vel
ubi no potuit inmiari
ff de evict l an plt
¶ Si emptor potuit
usucape et no suscep
sibi imputet qr vendi
tor ei no tenet si res
ab eo evincat ff de evict

si domus § si post ¶ quinto
si culpa sua possessionem
amittat ff. de evict. si
rem alienam § si duple ¶
Sexto si emit rem pro derelic-
ta ff. de evict. l. ult. ¶ Sep-
timo si compromisit emptor
in arbitrum et contrariam
sententiam reportat venditor
non tenetur ff. de evict.
si domum § si compromisso ¶
Octavo si venditore absente
emptor condempnatus
non appellavit ff. de evict.
l. Herennius § i et ff. man.
si procuratorem § igno-
rantes ¶ Nono si servum
emptum manu miserit
ff. de evict. si servum tui ¶
Decimo si ancillam emptam
prostituat ff. de evict. si
mancipium et l. qui aliena
¶ Emptor vero tenetur ad pre-
cium tradendum ff. de act.
emp. et ven. ex empto et
facit infra Venditor
debet ut ibi in fi. i. col.
¶ Item debet res emere iusto
precio pondere et mensura
et ad sic tradendum tenetur
similiter venditor. s. e. c.
ij. ¶ Regula est quod si quis
de pecunia aliena aliquid
emerit suo nomine emptori
acquirit res non ei cuius fuit
sunt pecunia. C. de rei ven.

si ex ea et C. de proba. ad
probatorem et ff. de fur. quo-
vas in fi. ¶ fallit in quinque
casibus ¶ primo in posse-
ssione empta de pecunia
usuraria i. de usu. cum tu de-
nt. i. de usu. § ite possessi-
ones ¶ Secundo in pecunia ec-
clesie quia cum lex privilegi-
at quidquid emptum fuit
de pecunia ipsius ecclesie sibi
potest vendicare xij q. ij.
c. i et i q. v. fi. ¶ Item si
clericus habeat pecuniam de pre-
benda vel alias et ex ea
emat fundum licet pecuniam
posset dare consanguineis
vel alii intuitu pietatis
i. de testi. relatum § licet
non tamen fundum quia statim
cum fuit emptum sine nomine
ecclesie sine alieno fuit
ecclesie acquisitum i. de pecul.
cleri. inquirendum nec de certo
potest propria auctoritate
alienare i. de pecul. cle-
ri. c. iii. ¶ Idem intelligas si
quis ex pecunia ecclesie quod
subripuit vel deportatum
habuit ad opus suum possessionem
emit quia eam possessionem
illam s. potest vendicare
¶ Tertius si de pecunia mi-
litum quam quis habuit de-
portatam vel alio modo
rem ad usum suum et nomine

suo no(m)i(n)e no(n) valet emere (con)tra minores
potest rem petere C. de revo(candis)
vend(itionibus) Si ut pro(m)i(ss)is. ¶ Ite(m) (con)tra
si tutor pupilli vel cura=
tor minoris de pecunia eius
fundum emit sibi et no(m)i(n)e
suo et no(n) ad utilitatem
pupilli vel minoris pot(est)
iuste pupillus vel minor
fundum s(ib)i vendicare ff. de
don(ationibus) int(er) vi(rum) et ux(orem) l. uxor
¶ Si quis in contractu de
cipiat(ur) utru(m) (con)tractus tene=
at vel debeat rescindi di=
stinguit(ur) aut decipitur
emptor vel venditor ult(ra)
dimidiam iusti p(re)cii aut
infra dimidiam c(ir)ca vel
minor decipit(ur) aut aliu(s)
distinguit(ur) aut dolus dat
causam (con)tractui puta
dolo induxi te ad vende(n)-
dum rem aliquam quam al(iter) no(n)
eras venditurus no(n) tenet
contractus ar(gumentum) l. i. de rer(um)
p(er)mut(atione) t(ame)n b(ene) mi(nu)s so(lidis) et xiiij
q. iij quis q(ui)b(us) ep(isco)p(us) insi
¶ Idem dicas in p(er)sona
qualibet p(ri)vata ff. de
dolo elegant(er) aut inci=
dit in contractu q(ui)a vedi=
turus eram sed p(ro)pt(er) dolum
alicuius minus vendidi
tenet quidem contractus
sed agit(ur) adversus decipie(n)-
tem p(ro) supplemento p(re)cii
ff. de act(ionibus) emp(ti) iul(ianus) §. Si
venditor aut no(n) dat cau(sam)

(con)tractus nec incidit in co(n)-
tractum sed res vendita co(m)-
muni p(re)cio q(ui)a deceptus est
¶ Sed infra dimidiam iusti
p(re)cii p(ri)vatus sive p(er)sona
singular(is) no(n) pot(est) agere ad
a(lia)d q(ui)a licitum est contrahe(n)=
tibus se decipe(re) usq(ue) ad
dimidiam iusti p(re)cii ff. de
minor(ibus) In cause §. In p(re)cio
sit c(ir)ca vel mino(r) q(ui)b(us)
subvenit(ur) p(er) in integr(um) re=
stitutione(m) et h(oc) in contractib(us)
bone fidei locu(m) h(abe)nt q(ui)a
in co(n)tractib(us) stricti iu(ris) c(on)tra
cia(m) si dolus dat causa(m)
contractui tenet (con)tractus
sed excipit(ur) contra age=
tem de dolo ff. de v(er)b(orum) ob(ligationibus) Si
quis cu(m) al(iter) et C. de pact(is)
in posita ¶ Et no(ta) q(uo)d in
contractibus bone fidei
si dolus dat cau(sa)m contr(actui)
t(ame)n no(n) p(er) contrahentes sed
p(er) mediam p(er)sona(m) tenet
(con)tractus sed dat(ur) actio de
dolo (con)tra mediatorem
ff. de dolo elegant(er) §. i.
In quol(ibet) tam (con)tractu ex=
igit(ur) bona fides ff. de act(ionibus)
et obl(igationibus) bona et tamen q(ua)nq(uam)
no(n) tenet contractus et
agit(ur) ex eo ff. de act(ionibus) emp(ti)
iul(ianus) §. Si q(ui)s colludente
¶ Et not(a) sunt actiones bone
fidei h(abe)ntur inst(itutionibus) de act(ionibus) §.
actionum et sunt xvij actio(nes)

ex vendito ex empto loca=
to conducto negociorum gestorum
mandati depositi pro socio
tutele commodati pignora-
ticia hec tamen dum prescripte
vis que estimacione ponu-
nt si rem meam trado tibi
et estimo ut eam vendas x
et inde x reddas in ante
rem et permutacio hereditatis
peticio accio ex stipulacione
prouenire. Alie dicuntur stricti
iuris eo quod vertitur in eis iusti-
cia stricte exigit nam accionibus.
¶ Ante emptor vel ven-
ditor deceptus ultra dimi=
dia iusti precii hoc modo emp=
tore pone ex in puncta res
valet x emptor dedit
xvi potest agere ad precium re-
petendum quod plus dedit vel
in toto recedere a contractu
quia sic patet quod est deceptus ultra
dimidia parte iusti precii
Soluit enim sex ultra iustum
precium quod fuit x. Si enim de-
cipetur in quinque tunc non
aget quia quinque sunt dimidia
et ita non est deceptus emptor
in aliquo ultra dimidiam
iusti precii sed quia sex dedit
ultra dimidia ideo aget
¶ Item in venditore puncta
res valet decem vendidi=
sti illam pro iiii or patet
quod es deceptus in sex et hoc
est plus quam dimidia pars
iusti precii quod est quinque et ita

deceptus in dimidia que
est plus quinque et plus in
uno sufficiat si illud plus
valet ymmo obulum tamen hoc
intelligere j c. tamen dilecti et
c. tamen causa et C. de rescin.
vend. rem maiori et in
hoc considerat quod fuit de=
ceptus tempore contractus
¶ Sed pone quod tempore ven=
dicionis res valet x et
tempore quo re petit valet
xxx sine studio emptore
vel alio modo inquam renoua=
bitur vendicio non quia
tempus vendicionis spec=
tandum est ff de ex act. ex
inl. § 1 et C. de rescin. ve
si voluntate et l. de elec
dudum quia si decior esset
facta non peteret et ita
in petitum non excommunicamus
nec melioracionem debet
petere C. de sol. l. penult.
ff de damp. i. fec. qui bo
§ Si quis Sed quid si
maiores iurauit se non
venire contra vendicionem
et tamen fuit deceptus ultra
dimidia iusti precii numquid
audietur Dicit quod non ar.
l. de minoribus Si vero et C
de bito es Sed contra de iure
quia periurium non excusatur
nisi beneficium etatis non
tamen renunciat iuri communi
et ita potest agere vel ad supple=

mentu pcij vl ad rescindendu contractu. Sed restitucionem in integrum petere non pt quia iuramentum reputatur eius maiore. ¶ Nota quod fraus fit legi iiij^or modis. ¶ Primo de persona ad personam ut si uxor velit donare viro vel econverso tunc non possit. ff. de don. int. vi. et uxo. Tunc vult supponit alia persona tum donet non valet donacio ff. de don. int. vi. et uxo. hac racione. ¶ Et non tm vlm di fiunt et. ff. de sen. ex qui nilics. ¶ Secundo de re ad rem prohibitum est ne filio famil. ad premia mutuet. Si tamen aliquid in fraude factum fuit puta dedisti frumentum vel aliud consimile quod venderet ut pecuniam haberet fraus fit legi ff. ad sen. c. qa. Item si filius est minor vel plati qui non pt obligare etiam tradit sigillum. ff. de solu. ¶ Si quosdam et in usura. ff. e. ad man. et xiiij q. iiij plerique. ¶ Tercio de contractu ad contractum ut pote uxor non pt donare viro ut dom. e. vult ei vendere ut hic non possit donare non valet ff. de don. int. viz. et uxo. ¶ Si sponsus et ita et xvj q. iiij. Sacerdotes. ¶ Quarto de contractu

ad contractum sed alio modo ut in mulier pro alio fideiubere non possit principalem se faciat debitorem hoc non valet ff. ad vell. quibus. ¶ Si in essem. Sequitur de locato et conducto rubrica

Dictum est de empcione que sit gra. utriusque sed quia similiter locacio fit gra. utriusque. ideo sequitur videre de locato et conducto et emphiteotici quid sit. ¶ Locacio est persone vel rei ad usum facta concessio mercede in pecunia numerata. ¶ Conductio dicitur a contrario quia contrariorum eadem est disciplina xj q. iiij. extimatur. ¶ Locator dicitur qui precium recipit. ¶ Conductor qui dat vel cui locat ille capit quod conducit precium dat. ¶ Locacio vero eisdem modis contrahitur quibus empcio et in eisdem rebus consistit. ¶ Si vero aliquis conducat qui bona in quibus patris est satisfacere dno non pt dns eum compellere nisi dns probet domum precio indigere vel si ipsam reficere voluit vel si inquilinus male versatur vel cum conductor fundi ad quinque annos et per biennium non solvit necessitatis intelli-

quando conduxit uxorem
uel alia domus est combusta
nec imminebat tempus
locationis. ff. e. propter sterili-
tatem § viii et C. e. l. in
tantum si aliquis scolaris
uel etiam magister conduxerit
hospicium in ciuitate bo-
nonie in lesione uel pru-
diem habitacionis ipso facto
sinatur extercionis mancat non
prius consistit tempus
conductionis elapsum uel
in quolibet suum prestitit con-
sensum et hec summa ibi de
annis singulis recitatur ff. e.
l. y. Ubi vero conductor propter
sterilitatem vicio rerum orta
sine culpa coloni magis
incommodo afficitur per vin-
ta est pensionis remis-
sio facienda non tamen vber-
tate precedent uel sequenti
tam valeat sterilitas com-
pensari ff. e. l. prelibate. Et
Casus et fortuitus domino
nocet et non colono unde
non habeat pensionem non
percipit et si nichil percipit
nichil soluat et ita re-
missio est facienda in
totum uel in parte non vbertas
tam precedent uel sequenti
possit tamen sterilitate compe-
sari C. e. licet et ff. e. prelibate
et si dominus remisit pensionem
propter sterilitatem si annis sequenti

contingat vbertas peterem
potest integram pensionem
ff. e. si dominus hec intellige
de eo colono qui debet certam
pecuniam uel certos corbes
et non de parciario qui in-
lucrum et dampnum cum domino
partitur ff. e. Si merces § vis
maior nisi in locatione
aliud sit actum C. e. licet
Culpa vero conductoris
seruire sine dolo amitta-
tur si magister scolari oculum
effoderit ff. de actione ad an-
diam Item si quis vestimenta
polienda accepit et mu-
res corroserint de culpa te-
netur ff. e. Item querere § si
fullo et § se Item si vi-
tulos pascendos uel ad
sarciendum uel poliendum uel
gemmam sculpandam uel
includendam tenetur non
vicio materie frangatur
ff. e. Si quis fundum § Si
quis vitulos et l. item
querere § si gemma Item
si in alio vase ponat
conductor quam in illo quod
conductum tenetur ff. e.
Item quamvis § i. Emphiteo-
sis est nomen grecum et so-
nat idem quod melioracio
sine contractus melioratio-
nis et dicitur ab em quod est
in et fitos quod est fides quasi

qr in fide suscipientes rem
ipa tradit ut ipam dete
riore fieri non permittat
x q. ii. li. ius ponitur §.
qui rem al tradit a iure em
phiteotico ut ibi et mani
den. al rebus et §. Si vero
ecclesia pecunia coll. ii. et ind
ut eam faciat meliorem
x q. ii. hoc ius por. §. Si
quis vero vineas et m
ant de alie emphi. §.
Si quedam coll. ix. Dif
ferunt aut iste contractus
a contractu locationis ad
minus in iiii^or. Primo ratione
domini ff. si ag. vec. pe
l. i. et ii. Sed conductor
non acquirit dominium nec
utile nec directum C. de loc.
Si quis conductoris et ff.
c. non solum et B. de fide in
strumentorum dilc. versus finalis
Secundo ratione possessionis
quia conductor non dicitur possessor
nec in pdiu. de ci. pnt
dilc. et C. de usuc. l. i.
Sed emphiteota possidet
naliter ff. de acqr. poss.
nali. Tercio ratione periculi
transferent ius suum in al
terum alii rem locando C.
loc. neque Sed emphiteota
non nisi volente domino l. i.
i. c. r. ult. et C. de iure
emphi. l. i. Quarto
ratione prescriptionis quia
conductor qui ad longum
tempus conducit a privato

ecclesia cadit a iure suo si per
biennium cessaverit in solu
tione pensionis. i. c. r.
penult. et ff. c. quero §.
emphiteota qui tenet
a privato non cadit a iure
suo nisi cessaverit per trien
nium C. de iure emphi. l. ii. §.
tamen tenet ab ecclesia suffi
ciat biennium. i. c. r. ult.
et x q. ii. hoc ius por.
§. qui rem et cadit a iure
suo tu dicas interpellatus p
homine suo nisi velent
mora purgaverit. i. c. r.
ult. Sed usque ad quod tempus
possit purgare moram
dimissa ... quidam
usque ad sententiam ff. de in of
testamento pap. § meminisse.
Alii usque ad litem contestatam quia post
litem contestatam constituitur quis
in mora ff. de v. ob. circa
nisi. Alii usque ad denun
ciationem factam a domino lo
co et tempore competenti et si
de novo constituitur in mora
ff. de v. ob. l. Si ita vn
tu bis moram contraxerit
quo sibi relevit de cetero
prospicere potuit tamen consuetudo
ecclesia venia concessit
nullatenus incantum
xxv q. ii. ita nos et l.
de hereticis ad abolendam
v. illos. Iste due oppiniones

satis sunt ydonee Sed fallit
in pupillo emphiteotico
ff. de v. ob. Si pupillus
Sed tamen hic non sit in iure
diffinitum infra quod tempus
mora purgari possit tamen
hic et ubicumque arbitrio
iudicantis ff. de v. obl. con-
tinuus et l. de off. del. de
cius Pone quod non possit
purgare moram. nunquid
dominus propria auctoritate po-
terit eum expellere videtur
quod sic ut c. q. m. hic ins et j.
c. e. vlt. Sed intelligitur quod hic
fiat iudicis auctoritate j. de p-
mil pastoral Si reci-
piat dominus possessionem
post quam moram purgari
non potest nunquam renunciavit
iuri suo quod non possit ex-
pelli quod dicit quod sic ut prima-
to ff. de l. commiss. post diem
Idem in prelato si tamen consen-
su capituli recipit Secus
si prelatus sine consensu peciorum
recepisset l. de his q.
fi. apl. pastoral. Nota
tamen quod si dominus vel ecclesia
recipiat pensionem sal-
vo iure suo non preiudicat
quin possit eum expellere
post protestationem ut c. q. m.
hic ins Emphiteota
suas melioraciones ven-
dere potest ita tamen quod prius
denunciat ecclesie vel domino
quantum sibi ab aliis offertur
et si infra duos menses
noluit emere potest tamen libere
aliis vendere qui non prohi-
bentur emere j. c. e. vlt. Et
si secus egit dominus poterit
revocare ut ibi et C. de
iure emphi. l. vlt. Cer-
tam personam prohibentur
emere utpote secundum eccle-
siasticam et omnes personae
maiores quae non sunt
ydonee facilitate conve-
niendi Unde possunt domini
preiudicium pati ff. qui
satisda. co. l. ij. Sed nunquam
posset donare sic C. de
fundo pri. l. i. l. xij. et le-
gare et extraneo nisi
de l. rei pri. et ff. de ij.
legatis Sed alii in emphi-
teosi dare non possunt sine
consensu domini C. de iure
emphi. l. vlt. in principio quia
appellacione alienacionis
emphiteosis continetur in-
aut. de non al. rebus ec. §
hoc igitur ubi alienacionis
et § de rebus et non al. nulli
nisi ibi Sequitur videre de

permutacione rubrica

Superius
dictum est de empcione
sed quia permutacio
similis est empcioni ideo
de permutacione videndum est
quid sit permutacio et que

cius na et que res valet
pmutari. Permutatio est re-
rum p alia vicaria pstatio
Certe rerum ideo dr quia re-
dr permutatio quando una
res in aliam rem una pmutat
C. i. c. l. qm. na si res una
p merita daret no esset
contractus pmutacionis
sed (con)tractus innominatus
ff. de ut des ff. de (con)di. ob
cam da. l. ult. Differt
aut ab emptoe quia ibi
pcium p re dat hic aut
res p re una pmutatur.
Item pmutatio re ipsa
(con)trahitur no solum pacto
ut emptio ff. de ep (con)the
emp. i. emptio. Natura
pmutatois est ut si res
qua dedisti michi fuit
euicta aut possim re-
pete re qua dedi tibi
C. i. l. i. nisi casibz notat
B. de emp. et vend. § ve-
ditor, vbi ffallit. Pmutari
pt quidq vendi pt quod dr
ut B. de emp. et vend. §
vendi. ffallit in ecclia
que licet vendi no possit
pt tamn pmutari aucto-
ritate superior. i. c. ad
questiones et c. licet
in tua l. vi. et xvi. q. ult.
nemini. Debet aut sic
fieri pmutatio pacto no
precedente quia tunc symo-
esset. i. c. quesitum ut qlz

bnficium suu libe et sine
fraude in manibz epi re-
signet et sic tunc de co-
sensu pronorum vtrusqz
eccie pmutatio fiat. i. c.
licet in tua l. vi. et B.
de iur. patr. postulasti
et licet aliq bnficia p-
ximo vacatura auctoritate
aplica expectet illa
bnficia pete no pnt
quia isti al nuc resignss
ideo capitulo in hoc rasi
e vigori pfenda. i. c. hz
in tua l. vi. et si una
eccia q magis habundet
possessionibz pmutet
in alia q mi habundat
aucte superior. p maiori
vtilitate ecciarum tunc pt
pcunia refundi p melio-
racone possessionu no
aut p ecctia. Ita tn q
isti duo (con)tractus in nullo
se (con)tingat. i. c. ad quod
et i. q. iii. si qs. Sed si
vna villa (con)mutaretur
in alia ita q vtrisqz
eccia eet accessoria ad vil-
las bene pmutarentur
tn vniversitate an. i. de
iur. patr. in libris et c.
ad fin. Pmutatio vero
rerum spual cu re corpali
fieri no pt. i. c. c. ult. dr
ut B. de transact. § Ideo sic dist.

pmutaco pbendar ant
eciam dignitatu de iure
fi no pt . i . c . cu olim et c
quesitum et . b . de pbe cya
ioribus nisi fiat auctore
superior et si qui contra
fecerint eis sunt spoliadi
i . c . cu olim u dispensa
tu sunt cu illis . i . c . cu
bn niso superior vero
si viderit expedire hoc
facere pt i . c . quesitum et
c . licet in ma . l . vj . Ba
let mutacio loci mutacio
plez qz eciam du mutat
locus mutatur mentis
affectus l xxxj di . valet
Mancipia vero ecclastica
pmutari no pnt cu pna
ti mancipio quod semel
deo dedicatu est ad humanos
usus transferri no debet
i . c . mancipia et c . sc . v
utilitas ecce h no exi
git alioqn posset pmu
tari cu donari possit lib
tati xij . q . ij . ecclastici

Sequitur iam dicere de feudis

Tractatu est
superius de
rebus ecce non
alienand sed quia infeu
dacio est species aliena
cionis ideo de feudis est
videndum et pmo quid
sit feudu et undicatum
de ne rebus possint infeu
dari Et quibus modis amit
tat Et ad que tenet dns
vasallo et econverso feudu
e res qa cessa alicui ad ute
du fruendum pcio prohibicione
alienandi honesti fruitur
i . de fo . ex diligenti et de reg
iur . c . ult Differt autem
feudu a fidelitate quam
vasallus ut feudatarius
dno suo iurare et pstare
debet ar . b . de iure iu vitate
et c . ea te . dic ut i . c . &
ult Platus ecce pt
infeudari licet in rarum
pstitit de nono no infeu
dari et h in iiij casibus
Primo si vasallus dece
dat et feudu ad ipm p
latu revertatur poterit illud
alij concede in feudu si
viderit expedire Scdo
si vasallus feudu alie
naverit poterit de feudo
illo filium alienantis
vel consanguineum investire
Tercio si feudu recipiat
alienatum qd pse non
valebat recuperare potuit
alit layco illud concedere
p que ipm eciam vale
at re . hoc h pbant
i . c . c . ij . Quarto si
platus ante ipse dede
rit alicui feudu in ecca
mesma et defecit uaq

pte mesuirado potit ei9
suttessor mesmri licite
integriue tn in actibus
suis ctra fraude aliqua
no debeat adhibe' j. de
donac' phias ¶ Ite reges
comites et barones ite
maio'es et minores et val-
uassores qui capitanei
appellant' feudu dare
pnt et in gstitucione fe-
uria qm feu da p9 ca
pu ¶ feudu alienai no
pt sed tn in dote dai pt
ad vita feudatay j. de
dote p9 dmor' vem imp.
et inst' de don' & ante &
impr' ¶ Si feudatarius ecce
obliget feudu ecce non
tenebit ecca fructus in
sorte copntu' j. e. t. j.
decime vero in feudu
layco impectim dai no
pnt x. q. i. c. nlt j. de
deti phybemus et c. q̃ nus
dit ut ibi & ¶ Sed inquid
amitti' feudu si vasallus
alienat totu feudu siue
ut maiore pte et dns
a quo teg possoe pt id
renocare ¶ Si vo minore
ptem alienet ut oblig3
pignori du tam maneat
in priuco domi ppt hoc
no pdit feudum inant
qmb; mo feu amit &
n et in coll x ¶ Item

si vasallus infra anni et
diem investitura feudi
ab herede domini no quesiuit
vel domino petente iura-
mentu fidelitat' vero qmo-
nitus no psitit ut aliq
feloniaz contr' tenorem
iuramenti fidelitat' fecerit
pdit feudu et venit ad
dnm ¶ Si vo aliud graue
contra dnm ppetrauit
puta fidem fecit ut prez
eius interfecit vel aliud
simile si feudu e priuu
pdit illud et no ad dnm
sed ad confeudatarios suos
ptinet no aut ad filios
suos illius inant qbz
mas feudu amittit &
ut coll x ¶ Ite mortuo
feudatario tenet' filius
eius pete investitura
a domino infra annu.
alioqu pnabit' feudo
ut in aut pdca ptca ¶
Item si filius ut frater
vasalli offendat dnm
si no in priuco domini
fatiat hoc pnabitur
vasallus feudo n illos
exhybeat ad satisfactio3
ut in aut pdca & ¶ Insup
¶ Tenet' aut vasallus
pnati in vocatus fuerit
ire in expeditionem
in ipo pse ut palam
accepta dno ut dimidiu

redditum illius anni alioqn
feudu amittat vt in aut
pdca § fini fendatarius
aut ecce tenet redde re
sn ostitutu Alioqn cadet
afendo si p biennium cessa-
uerit in solucione ar v
q n h' ms por et b de
loc r vlt dicunt ibi dum
e § emphitteos v qito
Item ex delicto patris
filius amittit feud e
de qombz l dno et ff de
bonis lib l cere n dos
filiu de nono velit inve-
stire j e r y d' tam co-
suetudine dnissorz locorz
esse osidandam in non
ad eccam sed ad pncipez
ptineat de possessionibz
ecce inmobilibus cogno-
sce j qm sil sit le tam
q et spalit in regno fra-
ncie quia ibi una timlia
loca no lent tn no reco-
gnoscat in tpalibus sup-
iore j qm sil sit l p
venerabilem nec etiam
una rangoua m no pti-
neat ad eccam de feudo n
racone osuetudinis sine
pacti sine pmlev indicare
b de indi nomit etiam p
appellacionez b de ap Si
duobus Questio vero
feudi vt dum e cora dno
feudi debet agitari b de
ind' ictm et de cr' p dictis

h' est vm n dns negliges
eet face iusticiam tunc in
dico trasfert ad alm
b de fo ope licet et r ex
tenore et r ex tnissimssa
vel si dns fuit platus
ecce et feud sit ecce b
de fo ope vm Et nota
q si qo feudi vtur mt
vasallu et dnm vtz va-
sallus dat hre feud vel
no tunc palios cova-
sallos debet causa illa
tractari Si vo mt dnos
vasallos tractet causa
s qius illorz sit porior
in feudo tunc dns feudi
debet cognosce b de indic
ectm et r nomit et mat
de feud' hat cedmi § ptca
Si aut mt vasallos et
alios qui no sunt vasalli
agat de re illa tunc dns
non cognoscet cz esset
iudex in causa sua q de
no debz e ne quis in ca
sua l i sed ordinari9
tunc cognoscet vel dele-
gato b de fo q pet in sit
et xj q i experientie
Sn vsy e ma cognoscet
de vassallo dnoqz Item
dno suo fidelitatem iurat
Istu ser in memoia det
hre in colunne s ne sit
in dampnu de secreto vel
suo vel inimicombz pers

tutus esset pt honestum
ne sit in dampnum ei de
sua iusticia vel de aliis
tamen que ad honestatem
pertinere videntur. Utile ne
sit ei in dampnum de suis
possessionibus facile vel
possibile ne id bonum
quod dominus leviter facere po-
terit faciat ei difficile et
ne id quod possibile erat
reddat ei impossibile.
In omnibus hiis debet
vasallus fidelis esse domino
et dominus vasallo quia con-
fecerit erit perfidus et periurus
hec probantur xxii q. v
de forma

De pignoribus et aliis

Dictum est de feudis que
dantur ad vitam vel
in perpetuum. Sequitur
de pignoribus que dantur
ad tempus et de usufructu
qui datur ad vitam. Sed
de quolibet est videndum.
Et primo de pignore quid
sit et unde dicatur et qualiter
contrahatur obligatio que
res possit pignori obli-
gari ad quid dator pig-
noris et ad quid acceptor
teneatur. Pignus est obli-
gatio rei pro debito facta
ad maiorem securitatem
creditoris et tunc est pig-
noris in mobile quia persona
ag(itur) inst. de oblig. que
ex delic. nasc. § furti.

Dicatur autem pignus a pugno
quasi quod pugno vel manu
traditur ff. de v. s. l. plures
§ pignus. Solet autem inter
pignus et ypotecam talis
differentia assignari quia
ubi res obligatur et tradi-
tur pignus dicitur. Sed obligatur
et non traditur ypoteca
vocatur inst. de act. § item
serviana nam ypoteca
est obligatio rei immobilis
inst. e. t. § inter pignus. Sed
hic large omnia accipiuntur
pro utroque et tantum de nomine
differunt ff. de pig. l. res
ypotece § inter pignus.
Contrahitur autem duobus
modis pignoris ob-
ligatio tacite scilicet et expres-
se. Tacite ut certa in re-
bus ministri sive tacitam
ypotecam habet ar. xiii
q. ii. Illud et eius bona
qui cum fisco contrahit
tacite obligantur et ea
que a conductore invecta
sunt et illata in possessionibus
sunt tacite obligata ut
in quibus causis pig. ta-
citi l. si inducta et l.
ult. et ff. e. c. l. in dra.
Item bona tutoris sive curatoris
tacite obligantur pupil-
lo ut in quibus causis pig.
ta. sit l. si mat. et ff. e.
t. l. ult. Item bona ma-
riti pro dote uxori tacite

sunt obligata j. ex litteris
Sed hoc non extenditur ad
parafernalia C. de pac. que
tam sr. do. l. si nec adcona
tionem ppt nuptias C. qui
po. in pig. ha. l. ult. Sed
gr. privilegium de dote non
bz nisi que catholicam
non recipit opinionem C. de
heretic. l. i. et aut. ibi signa
ita nec illa que scienter
contraxit cum hereticis j. de
heretic. decimi l. vj°. Item
contrahentium expresse spalit.
et generalit. Spalit. ut
ager equus et similia
generalit. ut cum quis omnia
bona sua obligavit in quo
casu non solum quod habet
Sed et que postea acquiret
obligata erunt C. quae res
pig. ob. pos. l. ult. Et hic
pignus vocatur generale
le ff. e. t. l. i. Obligari
pignori possunt quecumque vendi
possunt que autem vendi
non possunt obligari non possunt
ff. que res pig. ob. p. l.
i. § fin. Ideo res ecclesie sine
sacramento vendi possunt nec
obligari nisi pro summa ne
cessitate ecclesie j. e. t. l. et
in quia pro necessitate possunt
obligari non possunt quia non
possunt obligari neque quis
debitoris sui obnoxia
facit C. que res pig. ob.

p. l. qui filios Et ideo
res aliena non potest pignori
obligari C. Si res al. pig
da. creditor licet vendi
possit ff. de contrahen.
emp. et ven. rem alienam
Item liber homo non potest
obligari vel pignori nec
pro debito detineri j. e. t. vj°
et j. de in iu. Et si pig
nerationes l. vj° nisi in tribus
casibus Primus si ab ho
stibus detineatur C. de
post. li. C. ab hostibus
§ i. et l. si Secundus quod
pater potest filium obligare
que et vendere posset
in necessitate scilicet famis tunc
C. de patribus qui fil. di.
l. ij. Tercius ex consensu
suo liberam personam potest
obligare scilicet in obstagio
C. de in iu. ex rapto al.
qui detinet liberum hominem
pro debito amittit debitum
inantea v. nulli in. § qua
vero Alie vero res presentes
et future corporales et in
corporales servitutes perso
nales usus et usufructus
ff. e. et que non tamen non
convenit Si ius § usufructus
et l. sed a me fallit in iu
ribus urbanorum prediorum
que pignori obligari non
possunt ff. e. Si ius § ult. nec
aliquo tempore potest pignus

pscri a creditore ff de usu-
cap l. tu non solum quod pig-
nori quia non dicitur ipse possi-
dere ff qui satisd. co. l. sicut
q creditor. Dator autem
pignoris tenetur debitum
soluere si pignus deperit
sine culpa creditoris inst.
quibus modis re co. ob. §
ult. nisi actum est inter
partes quod amissio pignoris
liberaret debitorem C.
de pign. act. qui fortuit.
Item impensas in pignore
a creditore factas bona
fide reddere debet si in mo-
derate sint ff de pig. act.
l. si seruus § et rem alii
pignoratam alii igno-
ranti pignorare non debet
alioquin stellionatus crimine
potest accusari ff de cri.
stell. l. i. et ult. si sit
res talis que sit sufficiat
utrique ff de pig. act. si
quis in pignore § ult.
Item crimine stellionatus
tenetur debitor qui scienter
rem alienam obligauit
sine domini voluntate uel
rem obligatam subripuit
C. de cri. stell. l. ii. et ff. e.
l. iii. Creditor autem
soluto debito integre
pignus tenetur reddere l. C.
de solu. pig. l. ult. Inte-
gre ideo dicitur quia pro parte
debiti soluta pro reliqua
parte totum pignus remanet
obligatum C. de distrac. pi-
g. l. quadam. Item debet
reddere pignus non alii ob-
ligatum nec deterioratum
ff. e. si in § venit et l.
creditor. Si restituatur
pignus debitori creditor
nichilominus petere potest
debitum ff de pact. l. iii.
Secus si restituatur can-
celato pignore quia tunc vide-
tur debitum remisisse C. de re-
mis. pig. l. creditorem
et ff de pact. l. iii. Racio
diuersitatis est quia in alio
utilitas in alio non // Fructus
vero debent in sortem compu-
tari deductis expensis
et possessio debet reddi
domino quando fructus sorti
potuerunt adequari licet
res per multos transierit
creditores. l. C. in quib.
quia primus creditor non
potuit pignus obligare
in plus quam secundo creditori
quam ei fuerat obligatum
l. de don. int. vi. et uxo.
imp. et l. demum patr.
quos autem ins. et l. de
reg. iur. nemo l. vi. C-
auet tamen in fraude pig-
noris res venditur et fre-
quenter usura committitur
quod ex forma contractus

ex compacto p̄rij ad rē
et intencione corrupta
ꝯ ꝑhendi pt · l · c · illo ·
Item pign9 pt rem pati
a creditore quencuꝫ venit
nisi sit venditum · C · de di
strac pig · Si pignus
Usufructus est ius vtendi
fruendi re aliena salua
rerum substancia ff · de vsufruc ·
l · 1 · et hoc ius ꝯsistit in
corpore quo sublato et
ipm̄ necce ē tolli ff · e ·
l · ij · Et ideo dr̄ re aliena
qr res sua nemini seruit
ff · de ser · ru · pd · iure
ꝯ · et ff · Si vsufr · petr ·
l · vti frui vtendi · ideo
dr̄ ad differentiam vtil dominij
q in rebus alienis habet
ut in emphiteota et
feudatari9 qui habent vti
le dominium fruendi dr̄ ad
differentiam nudi vsus quia
nud9 ē in vsu quia in
vsufructum inst · de vsu
fruc · § · mi9 · Et ideo pot
dici vsuarius qr nec pot
vendere testm̄ nc̄ domū
seu victum et vestitum co
tenti ex de cel · x · q · ij ·
ꝯpnt hac Salua ideo
dr̄ ne in toto pereat substancia
Unde tenetur reficere edes
qm̄ ad eum omis fructus
ptinet · ff · de vsufr · l ·
vsufructus et · C · e · t · eum ·

ad que · Tamen ē ꝯstituta
sine res sit mobilis quam
vtatur fruatur salua rerum
substancia ad arbitrium boni
viri · l · c · r · nlt et ff · de
vsufr · quemadmodum a · l ·
1 · et ꝯtinet tamen istas
duas causas vna de vte
do fruendo arbitrio boni
viri alia de restituendo
finito vsufructu ff · vsu
fruc · quemadmodum a · l ·
1 · § · 1 · et § · hec stipulo
Quamuis tamen remittitur
hec tamen in stn̄ ē ꝑpe
tuitate redire ad fructua
rium ff · de vsufr · quod
amittit vsufruc · § · plane
Item de fisco fructuario
ff · ut legatorum seu fide
l · ij · § · Si ad fiscum · Item
si vsufructus ptinet ad
patrem in rebus filij · C ·
de bonis q · lib · l · fin ·
Constituitur autem vsufruc
tus in fundo rustico et
in edibus et in seruis et
in ceteris rebus · s · iumentis
animalibus libris ff · e · Sed
et si quis § · 1 · et ij · et
l · statuc · Iudicijs autem
que vsum ꝯsumunt ꝑpe
vsufructus ꝯstitui non
pt qr nec iure naturali
pt ex salua rerum substancia
nec iure ciuili quia
ita dantur vsufructus

ut si aut recipiet ut vim
olen et penitia in matri
que assigna comunitate de
consimilium instr de usu
fru constituit Ipse tamen
utilitate transit constituit
usufructus quia ille cre-
dant hum9 rebus satis dat
de tanta restituenda vel
extimatione aliarum rerum
ut j. e. c. ult. et inst. de
usufru. § constituit Finitur
morte usufructuarii
j. e. c. ult. Item capitis dimi-
nucione maxima et media
sed non minima inst. e. §
finit maxime pt ma-
ior cognicio compa-
degna hec xx q. iii. dent
aimoi sine medie ex
guricacio iudicio Unde
in primo casu clericus amit-
tit fructus prebende sine
beneficio pastorali insi-
nus a sacris principatore
remouetur j. de cle. ex im-
... celebrat dicunt ibi §
1 et § proximum Sed ~~tune~~
minime quod pccm mor-
tale ... de cohi cle. et mlr
c. ult. dicunt ~~ibi~~ j. de testib
§ insinuat ut est autem
Fallit in nouem casibus
Primo si causa decipiendi
intervenerat utpote in usum
vili ff. ad vell. l. ult. et
l. decipienti et C. ad vell.
sim et l. scis Secundo
si renunciauit illi beneficio
C. ad vell. antiq. Tercio
si elapso biennio post fi-
deiussione confessa fuit
se obligata ex uel pignus
vel fideiussore aliud de-
derit pro fideius. C. e. Si mlr.
Quartus vacat quia j. t.
prox. continetur Si precium
pro ... accepit ut fideiu-
beret C. e. antiq. Rt. i. Quin-
tus fauore libertatis C. e. l.
pnlt. Sextus fauore dotis
C. e. l. ult. Septimus si animo
donandi intercessit ff. e.
Sed si ergo et l. seq.
Octauus si in rem suam uel
quasi in re sua fideiube-
bat ff. e. aliqn. et l. Si
p aliquo Rt. i. et l. Si
mlr. Nonus si in ullo
piclitet ff. e. Si mlier.

Sequitur de fideiussoribus qualiter

Uisum est persona p alio
qualiter fideiubet
vel pro debito subiacea-
nunc videre restat qualiter
persona pro alieno debito
obligetur quod fit per
fideiussione Ideo videndum
est quid sit fideiussor quis
possit fideiubere ad quid
fideiussor teneatur et
ad quid ille pro quo fide-
iussit Fideiussor est
qui aliena obligacionem

in sua suscepit fide pn̄a-
pali in filomi9 ꝛ remāiate
obligato inst̄ c impū et
ff e l i et ii et differt in
hoc a madatoꝛe et ꝯstitutoꝛe
q2 madator pcedit ꝯsti-
tutor subseq̄uit obliga-
tōm Sed fideiussor pcede
et subseqm pt et sic ꝯtinet
vtrūq2 inst̄ c s fideiussor
Si cum pncio debitoꝛe suo
apud te fideiussor ero si
vero mādem t ut tūo cre-
das madator sum sicq2 a
tuo obligatoꝛ in me trās-
fero et me p ipo liberādo
ꝯstituo debitoꝛe ꝯstitutoꝛ
ero ff de ꝯst pc l i
fideiube pt q̄muis nō
phibet q2 hr edictum
phibitorm c sic dem
de mino ꝯtrahendo i de
spo in apud et i de voto
licet ma filiusfam pt fi-
deiube ff c Si dubitat
filius phibet mr
ne p a q̄no fideiubeat
ff ad vell l i et l q̄uamus
Sed m esse et xxxiii
v mlicem ffallit in no-
ne casibus pm9 si m
decipiendi mulier m̄iat
utpote in hītu viri ff
ad vell l ult et i decipi-
enti et c ad vell sm et
i deferis Scd9 si remū-
ciat illi bn̄fico c ad vell
antiq Tcius si elapso
biennio p9 fideiussioez

ꝯfessa fuit se obligatā
ee vel pignus vel int
cessore alium dederit p fide-
iussoe C c Si mlr Quart9
si pte pcunie accepit ut
fideiubet C c antiq r
Quīt9 fauore libtatis
C c l pult Sext9 fauore
dot C c l pult Septi9
si aīo donādi intercessat
ff c Sed si ego et l se
Octauus si in re sua
vel qsi in re sua fideiu-
beat ff c aliȷ et Si p a q̄o
r i et l Si mlici Nonus
si mlier ī illa pcludte
ff c si mlr Item cliici
et monachi9 p hibent
Cleriq cum fideiussionibȝ
insrnes abicīat i c c
i et xii q i te q̄uide Si-
tum fideiussit tenet fi-
deiussio i c r ii et in
possunt tamē etia inter
se fideiube cū ꝯuenict
c decep et di coib s in
hac sic etia regulares
fideiube nō debent i c
r pult Si nccitas sit
tunc tenet ex pṽcte
alȷ subvenie lxxxvi
Di nō sat Sed cautus
suis fideiube pnt in al
desus ep alium ant
et hc de lima abbatis
et maioꝛ pt capitli
al cum monesterum

no obligat n in vtilitate
eius p batu fuit redimida:
sse j. e. c. pult. ite nc mi
les. C. lor. et militeb. ite
nc astit9 eme pt fidemibe
C. lor. tuial omnib antez
fidemissor obligacon iste
accedit. ff. e. l. i. ffidemissor
tenet ad id ad qd principal
debitor tenebat no aut
in plus qz i dmiori tam
obligai no pt. ff. e. fide:
missor tam distinguie vtz
fidemissor teneatur de
accessorio aut eat ad debi:
tu quado fidemissit tunc
tenet ff. de ca. cp. f. lo. l.
ult. Aut no eat debitu
tunc distinguie aut fide:
missit in certam suma tunc
in hc et no in plus tene:
ff. e. fidemissores. § i. Aut
in omem tam tunc tene:
ff. e. Si a colono. Aut si:
pliciter tunc distinguit
aut accessoriu venit
iure obligacois tenet.
ff. de eo qp. f. lo. tentum
tap. § no em. aut venit
tamqz res principal ff.
Si f. pe. l. vnu. Aut of:
ficio iudic. distinguit
aut venit scdm naturam
accois tuc tenet ff. loc.
qneo. aut arbitrarie tuc
no tenet. ff. de eo qp. f. lo.
tentu tpre. ij. F. et si
soluit fidemissores accessio:

nes et dampnu pt pete
ab eo p quo fidemissit q
debet ipm suac indepnite
j. c. r. ij. et in. pt vsuras
qz de iure canoico no
tenet solue. b. de iu. iu.
debitores nisi intrasset
solue qz tunc et repro:
mone no pt ut ibi n.
primo petet absoluciz
iuramti. b. de iu. iu.
c. i. ideo pete posset
vsuras et expensas qs
fecit p eo et int esse
sum ff. md. Si madato
§. fidemissore et j. e. c. i.
et ij. et b. de foro opet.
mdc. laicq. l. vj. Item
fidus no debet ei suai
qui fide ul pactu non
suat et no si iuciat
iuramtu b. de iu. iu.
Sicut pruenit et c. quad
et j. de reg. iur. frustra
l. vj.o Si plures sint
fidemissores quilibet
tenet in solidu inst.
e. §. Si plures. Sed pnt
implorare bnficiu none
qstitucois ut int eos
acco diuidat. C. de duob
reis aut hc aut ul eple
dum adam quae est. C.
de constit. p. l. ult. Si
aute agit creditor q
vnu tm et in solidu no
exigat nichilomin9 in

soln alij tenent ff. c. reis
et si in solidu alius no exi-
gat ipse fidemissor con
aliu fidemissore no agit
nisi ei cedat accio a cre-
ditore ff. c. ut fidemissore
et est cessio facienda an
solucionem quia postea
cedi no pt posset nisi
actu finisset ancea ut
crederet ff. de sol. mode-
stinus. Excepto qo co-
petit reo cont credito-
rem competit fidemissori
et si ea obmiserit fidem-
issor sciens no licz recessu
contra debitore ff. ma
item hec gnalit et hoc est
verum in excepcionibz cohe-
rentibus negocio psone a
coherentes n. competunt
fidemissori ff. de excep.
excepciones. Fidemissor
pt age cont principale
debitorem in iiij or casibz
ut eu liberet a fidemissione
Primo si diu stetit in
obligacione ff. ma luna9
Secundo si reus incipit
vergere ad inopia ut
in l. luna9 et c. ma si
pca. Tercius si fidemissor
condempnatus sit ut in c.
ma si pca. hos tres
casus hes j c. r. ult. //
Quartus si abinicio quet
ff. c. si fidemissor in hijs

casibus agere pt fidemis-
sor ut liberet an solucionez
al no pt hostiensis dicit q fide-
missor tenetur ad satisfacciom
nec p dest ei si denuncia-
nerit creditori ut a prin-
cipali exigat nec pt
se liberare ff. c. si
fidemissor creditori al
no pt sed fidemissor pn-
te debitore existente sol-
uendo no debet quenire e
e t. aut pnte n. fidemis-
sor hunc mihi renuncia-
uit. E. de duob. reis stipul-
ant hoc ita Sequitur nunc
de solucionibus etc

Dictu est de obligaci-
onibus reis et fide-
missorum nunc de solu-
cionibz est dicendum Et primo
quid sit solucio et notanda
spes earum solue possit
et cui et quibus eius effectus
et vtrum indebite solutu
possit repeti. Solucio e
reddicio eius qd debetur.
Solucionis vo due sunt
spes naturalis s. et ciuilis
seu s. et ymaginaria
Naturalis sine vera est
qua naturaliter qd hetur
vel debetur. Ciuil sine y-
maginaria fit pnonacoz
sine parceptilacionem
ut hes ne acceptu qd
tibi dedo Ro. Accepim hos

acceptu fo inst' q̄bus mod
toll' ob · ꝯ · i · quedam em
ꝑsolucōe tenit' ut solep=
mus deposito · C · e · obsi=
gnacōne fruct̄m prep=
ta · q̄pensacō pactum ·/
de no petedo successio /
Solue' debet p̄ncipalis
debitor et fideiussor
s · t · px · c · n · et m · et ff
de fideius' pt / Jte heredes
eor ut in · l · pt · et · j · c · c
i / Jtem et successor debi=
tu antecessor / j · e · c · r · jsta
tam si fuerit ꝑ vtilitate
ecc'e seu necitate facta co=
cessio · x · q · ij · hoc mo ·
por et hec pbac dcl cre=
ditore · s · t · px · c · pnlt
Jsti ante possint copelli
ad soluend̄ et si soluerint
liberabunt debitorem
ignorante et in uitu
ff · de neg · g · Soluendo /
Sed pone q fideiussorez
no dederit nec lz vn sol=
ue quid fiet dic q si ca=
dat bonis et prcet creditoz
q si puenit ad pinguiorez
fortuna q totu psoluat
debet admitti et etiaz
ex qmuneo si lata fuit
relaxari j · c · odardus
quia manus e acto cre=
ditor / quia extendit in
opia debitor / s · de rest'
spol · ol'ym · ij · Sz si p'ca

pueniat ad pinguiorem
fortuna debz solue' ff · de
ces' bo · l · s · qui · Sed non
totu si inquatu facere
pt habita rone ne egeat
ut ibi dr · et no est frau=
dendus alimet' cottidia=
nis ff · de cess' bo · q bona
/ Soluendum est ei qui
debet' uel de volu'tate
eius alij · tunc em quasi
longa manu recipe'
videt' ff · c · debitor
qui bo creditore igno=
rante uel inbito alij
soluerit no libat' · s ·
de m · m · ca · te · v · d'hoc
/ ffallit in iiij or casibz
s · host' / primo et pt sol
ui adiecto utpote tu
pmitt' michi · solue'
v · aut ticio cuius no
habz actoz et ei ab scti
no acquirit' obligaco
tam ei solui pt ff · c ·
Si stipulatu / Secundo
si sunt plures soci pt
vni solui ff · de pact'
Si vnq crca pnta / Seco
si dedo t' · x · et tu debe
as cuidam alij x · pos
sum illi solue' et libe=
rabor ff · de neg · g · Si
lib' ho uisi / Tercio
si solues procurator re
nocato si heam insta
rum ignorante libera
bor ff · Si t' · pc · eius

qui in provincia et si rem
depositam reddiderit alii bo
na fide liberabitur ff. de
posi. l. i. § Si rem. Item
quando quis tenetur ad alterum
duorum alternatum debitorum
electio et sufficiat alterum
adimplere ff. de iur. dot.
plerumque. in. ult. et i. de reg.
iur. in alternatis. l. vi°.
Indebita soluta repeti
potest si ille qui petit probet
se indebita pecuniam sol
visse ut eius adversarius
solvisse inficiatur unde quan
tum difficultatis omnis in
cumbit probandi quod debitum
recepisse. C. ult. Sed
tamen quando indebitum
possit repeti distinguere
quod aut solvit indebitum
iure civili pignorantia
facti et non tamen potest repetere
quale est illud quod potest
retineri per falcidiam
C. de iur. et facti ignoran
tia et C. ad l. fal. error
quod credebat se plus habe
re in hereditate quam habet
aut indebitum iure natu
rali est illud quod pater regis
pro obligatus per se fuit
maritoribus qui tale inde
bitum solvit repetit. l.
e. c. ult. et ff. de cond. in
deb. indebito aut indebit
utroque iure quacumque igno
rantia repeti. C. de cond.
ind. l. i. Sed si sciens se
non debere solvit non repetet
quod donare videtur ff. de cond.
in de. l. i. et ff. de reg. iur.
cuius per errorem. Aut sol
vit indebitum per exceptionem
Sed debitum iure natu
rali sive civili sive utroque
tunc distinguitur quia
aut exceptio est temporalis
quia debebat solvere in
paschate solvit an non
repetit ff. de cond. ind. i. de
indiem et l. ma si quis mo
riar aut est perpetua ex
ceptio et tunc distinguere
aut est favorabilis ut potest
te mulier fideiussit in favo
re cuius statutum est ne
teneatur si solvit per erro
re repetit C. ad vell. per
mis et ff. de cond. inde qui
exceptionem aut odiosa
ut in odium creditoris statu
tum est si mutuet per
cuniam filiofamilias quod non
teneatur tamen si solvit
quacumque ignorantia non
repetit ff. de cond. inde.
qui exceptionem et l. Si
is qui aut est indebitum
ad iuris rigorem sunt
ut potest debebat t. x. egi
sti contra me sententia fuit
pro me lata si postea cassata
solvendo non repetitur
quod sententia de iure civili
est et ideo ea quae iure
naturalis sunt tollere non potest

ff de cd' ind' Iudex et l
mi. Ant michi c an ex-
cepto sit tpalis nl ppe-
tua nepote pmisit tibi
x si navis venit ex asya
qui soluit repetit ff de
cdic' videb' sufficiat

Sequit' de donacionibus

Dictu est de contractibz
quibus res titulo
no gratuito aliena-
tur. nuc agend e de do-
nacionibz quibz res gt
transferunt' et p° quid
sit donaco et unde dica-
tur donacionis spes
et quis donac' possit et
que res donai no poss't
et que donaco requirit
scripturaz et qualit' effici-
atur. Et ad quid donator
tenet' et in quibz
casibus donaco revoce-
tur. Donaco est alicui' rei
liberalite mera collo nullo
iure cogente facta ff c l
si donat'. Item dr dona-
co q' si ex necitate fiet
no esset donaco ff de ad
im leg. Item legatum
nullo iure cogente di-
q' si simul obligaco sola
processit no pt agi q' cu
ff de cst p e l iii § sed
natalis tamen si pmisit
debet adimpleri p c t
l quia hilarem e dare
qua accipe. j de cel. miss
tn mortuse et xvi q i
pdicator. vn v' c^pibus
neris qm tuq3 placet labo-
ravit. det capiat quecrat
plurima pauca nichil.
Unde q' avrial sternola
in romeis apnt omes
nullus apnt te altius
sit formula nca ma ant
in redde vices nl desine
velle vocari. Et de ms
e ffe simile nilq3 dare
sed qui dat ppt pntez
pndere et rc et mitti
pdit xxiii q v excllys
omnibus. Donaco dicat'
a dono quasi dom daco
ff de don ca mor l se-
naty § i. Donacionu
alia simplex et int vi-
vos alia ca mort' alia
sub condicone. Donaco
simplex et int' vivos
est quando rc qua dono
magis volo illu hre
cui dono qua memetip
Donaco causa mort'
e quando rem qua dono
malo me hre qua illu
cui dono. sed magis do-
natarium qua heredez
meu ff de don ca mor
l i. Donaco sub condicoe
no valet nisi advenie-
te condicone nl ea im-
pleta ff de cd' et de c'
sedi § nlt et l q sub
condicone et sic sub hac
forma do tibi illud si
fecerit hc. Donaco sub-
modo facta statim tenet

et non revocatur quadam
modo ille donatarius sed modo
illo non existente revocari
potest C de don. que sub modo
l. i et ii et i de quibus appo
vim et fit sic do tibi hec
ut singulis annis hoc facias
vel alimenta prestes alicui qui
revocabitur ut in c. viii
vel v. excito quia ut modus
est si quidem dico quia tu ut
do tibi xx q. i. commisisti in
et si sub modo donatio
alienari non potest a donatario
ut quod si fiat revocabitur
que lex in donatione debet
servari C de revo. don.
l. i et ii et i de quibus appo
vim. Sed pone casum
necessitatis alienandi imminere
puta debitum vel redemptionem
captivorum nunquam
potest res ista alienari
vel alia que sit tradita
et ne alienetur vel aliter
revocetur. Innoc. dicit quod sic
si etiam non liceat aliis rebus
nec potest revocari xii q.
ii. Aurum et x q. ii hoc
ius porro. Hostiensis dicit et melius
quod non maneat de non al. ant
primum. Hostiensis Sassinas et intelligit
prima mi[illegible] de-
cisis tamen. Donatio autem
facta de catholicis non beati-
tibus ab episcopo vel eius
auctore religiosis locis tenet
et valet ita quod post decessum
platorum qui eis tenent

tendunt in usus religiosorum
quia illi dicuntur vivunt sine eis
spoliari non debent i. e. con-
sultationibus et i. de reg.
iur. sine culpa l. vi. Do-
natio vero facta catholicis a non
personis perpetua est et non
revocatur ar. de hiis que
fiunt apl. tua nobis et c. cum
aplica. Si autem fiat personis
sine temporis prefinitione durabit
in eorum vita x. q.
ii. hoc ius Hostiensis prestito et
xvi. q. i. possessiones.
Donatio autem potest quisque
est sine potestate vel pater familias.
Donatio non potest servus vel
filius familias ff. e. si filius
nec pupillus sine tu-
tore auctore ff. de acqui-
re. do. pupillus nec minor
xxv annis C. si ma. fa.
alie. in. hoc a. l. ult. Iste
nec furiosus prodigus vel
is cui donatio est interdicta
ff. e. modestinus et ff.
de cura. fur. l. ult. Item
nec is cui interdictum est
alienatio ut qui est hereticus
vel commisit crimen lese ma-
iestatis C de hereticis l. ma-
nicheos et vi q. i. Hostiensis vim
et i. de heretic. ad abolendam
et c. urgent et c. cum secundum
leges l. vi^o et C ad l.
iul. ma. l. ult. In aliis
criminibus post sententiam dona-
re quis non potest ff. e. post

contractum et c. donationes
s. vel s. monachus vel
conversus et cum professus renun=
ciavit donacio non potest quia
nichil habent. l. xiii. di. abbi.
et xii. q. ii. nolo et c. non
dicat nisi de licencia prelati ar.
xviii. q. i. monachi et q. di.
v. non oz. ii. bn. v. Si professo
suscepisti donare quod tene=
das secundum tu consuetudo dominum
in nomine tradas in habeat
aliqua administracionem
tunc debet facere ymo quamvis
quemadmodum superest necessitatibus
in causis professus erogandum
sed illud dare elemosinam
et omnia in da sicut bos xii.
q. i. quia tua in sua et lxxxvi.
di. non sat. Item quid si mo=
nachus de licencia abbatis vadat
ad scolas vel alibi numquid
potest facere elemosinam credo
quod sic moderate tamen ar.
ff. ad maced. Item si filius
s. quod d. quia debet se
conformare aliis scolaribus
vel personis inter quos vi=
vit xii. di. illa et xli. di.
c. i. et concedendo licenciam
eundi ad scolas vel alibi
intelligitur concessisse ea que
scolares honesti et persone
facere solent ar. c. de of.
del. prelatus. Item monachus
non habens administracionem vel
est absens de licencia prelati
vel aliquis eger ad mor=
tem nec habet prelatum

presentem a quo petat licenciam
nunquid potest dare elemosinam credo
quod sic quia in tali casu quilibet
tenetur pascere illum lxxx=
xvi. di. non sat. v. so. q. e.
et c. pasce et in tali mo.
omnia sunt communia ? pro lxxx=
di. dicunt leges ideo mona=
chus non dat sed ei reddit
quod suum est xii. q. ii. ? ? ?
Sed pone quod petunt li=
centiam et abbas prohibet
expresse vi. quod non possit
dare quia ita a bono debet
cessare propter bonum obedientie
xi. q. iii. Item quid ergo quando
credo quia tale preceptum est
contra deum ideo non est obe=
diendum homini sed deo xi. ? vi.
di. que contra et xi. q. iii.
Item resistit et c. Si vero
quis prohibeat ab illo bono
quod non est contra preceptum
domini vel quod est indifferens
debet propter bonum obedientie
abstinere. Sic loquitur cont.
xi. q. iii. quid ergo Idem
dicas de uxore et filio
familias et mercenario si fuerint
prohibiti expresse al. si non
fuerint prohibiti d. ut j.
de voto c. impubes v.
quid ergo Abbas vel pre=
latus donare potest cum consensu
capituli vel solus potest do=
nare sed tunc reverentia eius titulus
et illius ? consuetudo est

diligentia considerenda et si vero
hec donatio rata vel irri-
ta debet haberi. i. e. ceterum sum-
tuose ecclesie dationes non potest re-
dere alios dominos ecclesie eius com-
mitti et peculiis xii. q. ii.
episcopus. Item de episcopo donationem
causa enormitatis non ledatur
i. e. c. ii. et penult. Item donari
autem non potest que in altius do-
minium transferri non potest. ff. e.
iudicibus. § penult. Item episcopus vel
abbas possessiones ecclesie
donare non potest sine consensu
capituli nisi sit modica res
puta quinquagesima mona-
sterio quod vult denuo con-
struere et centesima ecclesie
in qua eligit sepulturam
i. e. c. ii. pastoralis et c.
penult. et c. de his que fiunt a prelato
pastorali. Item quid si
plures et modicas dona-
tiones ecclesia graviter ledatur
tamen nulla per se destructionem
inferat. dic quid quod excedit
l. vel centesimam debet re-
vocari et etiam infra quinqua-
gesimam si ecclesia gravetur.
i. e. c. penult. et xii. q. ii. Si
quos. Item requirit ante sep-
timam quod scriptura vocatur
insinuatio donationis que
excedit summam quingentorum
solidorum. C. e. l. penult. § ult.
al. no. C. e. l. i. § et contra
donatio que fit a principe
vel principi que quantumcumque

sit magna non requirit scrip-
turam. C. e. sancimus. Item que
sit ecclesie vel piis locis quantum-
cumque. C. e. l. sancimus et mani-
festum. al. ii. e. e. § sancimus col-
ligi. Item perficitur ante donatio
in debitis etiam sine verbis tra-
ditione. inst. e. § perficiuntur.
Item tenetur ante donator
ad rem tradendam. inst. e. §
i. et l. i. e. § i. non autem de
evictione. ff. aristo. nisi
incipiat donatio a promissio-
ne. ff. de v. obl. v. ante
§ ult. nisi pacti fuerit
appositum. C. e. l. i. nec tenetur
nisi in quantum facere potest salva
ratione ne egeat. ff. e. qui id
l. et ff. de re iudicata. omnes qui
et l. inter eos. Item revocatur
donatio facta ecclesie. Primo
propter appositam conditionem
et defectionem. i. de quod appo-
num. Item secundo propter pacti turpitu-
dinem. i. de sy. venientes et
c. dilectus et c. de regularibus.
Item tertio propter suspicionem
fraudis ut xvi. q. ult.
constituimus. Item quarto propter
dati enormitatem xiii
q. ii. Si quis irascitur. Item quan-
to super veniente filio
nativitate xvii. q. iiii.
quicumque. Item sexto propter datis
inpotentiam ut res sacra
laceretur vel detur xii. q. ii.
quesitum. i. e. c. ii. Item septimo
propter causae defectum. C. de condicti-

qin · q̄ ate · Scd̄ tano ꝑpt
bnficioꝛ impugnatonē
· B de postul · c · vlt · Sc donā
aut facta extraneo vl filio
quoqz decanſ renoratur
ꝑpt ingratitudine · Primo
ſi donatarius manꝰ im-
pias iniciat in donatoꝛe
ipm vulnerando · Secundo
ſi atrocē iniuriam ei at-
tulerit · Tercio ſi in rebus
ſuis grauē dampnū dedit
Quarto ſi vite piclm in-
ferre ꝑſurpſcit · hec pbat
j · c · vlt · Quinto ſi condico-
nem appoſitam nō implet
hec toti hec · C · de reno
donā · l · vlt · Sed ꝑpt ingti-
tudinē impugnat bnfi-
ciū anfert · ꝫ · de poſtul
c · vlt · et · j · de ſcō reſſ · pl
grauem · Similit fend
vcy · di · b · impr · et · le-
gatū · ff · de inof · teſt · l ·
papianꝰ · § · meminiſſe ·
Sed cum prem impugnat
redigit in ſuitute · xvj
q · j · libti · et · b · de ſi · nō ord
de familia · § · finali · Si
vero filio mat faciat
donatonem et pꝰea tn-
ſeat ad ſcdas nupcias
ex rebus tn tanſ donacōz
potit renorare · Primo
ſi vite eius fuit inſidi-
atus · Scd̄o ſi atroces maꝰ
in eam miſerit · Tercio ſi
totius ſubie illiꝰ mollitꝫ

eſt iactura · C · de reno do-
ante · hec quoqz et mat
de impr · § · mat · al donacō
nō renorat infe · c · § · alie
ꝗ donacō pfcta nō reno-
rat · ecia pretextu imp-
ialis ſcpti · C · de reno do-
bi donaconem et xxij ·
q · ij · nec eni nec ex ſola
pma renorat nec rea-
pit condicōnem donacōis
pfcta · C · c · poſſeſſorem

Sequit de peculio clericoꝛ

Dictū eſt quo donac
de donacōib; ꝑnt
Scd̄ quia ecia de ſuo
peculio donac ꝑnt ſbd
ſubiciat hic de peculio
clicoꝛ Unde videndū eſt
primo quid ſit peculiū
vnde dicatur · deinde eiꝰ
ſpēs · deinde quibus clicis lice-
at peculiū hrē et quid
de ipſo facē poſſint · Pe-
culiū hic appellat qd ab
aliquo clico velud ꝑprin
poſſidet tn̄ v ſnalit
et ꝑpe dr peculiū filioꝝ
et ſuoꝝ · ſ · q pat credit
filio et dns ſuo · ſ · de
peculio ꝑ toti · Dicatur
aut peculiū a pecunia
et pecunia a pecoribus
quia antiquoꝝ pecunia
in ~~pecoib;~~ pecoribus
erat · j · q · ij · totū · Quarta
tuoꝛ ſunt ſpēs peculij

Nam aliud est pfectitiu
s. quod q̄ pat dat filio
uel dns suo. aliud ad
ventitiu qd ꝑuenit aliu
de et de isto non pt filius
uel suus age s; totu ꝑ
tinet ad dnm ul ad patre
ff. de peculio ptotu de isto
no pt face testm nec
etia donu contra volunte
l. de sepl. licet et c. ult
l. vi. ¶ Aliud dr castrense
qd a parentibus z cognat
in milicia deget donatu
est uel qd ipe filius
fam in milicia acqsiuit
q nisi militaret acqui
situs no fuiss; ff. de
peculis castre. l. castrese
z l. miles et in tali
nichil pt patre vendicare
ff. e. ex nota z
pt filius age sine auc
toritate patris ymo
patre inuito ff. e. mi
les. § i. et eo face te
stm ff. e. l. iii. et pq̄us
donac ff. e. ꝑponebat
¶ Aliud dr castrense
qd filius fam ex adno
tacione uel in iudicatu
seu doctor uel quocuq;
alio mo rone sue
acqsiuit et in huius
peculio pat nichil
iuris h; ff. ad mat. l.
i. § nichil et l. ii. et
C. de inof test. l. ult

et de hoc pt filius fam face
testm et eleam sicut i
casu pcedenti ¶ In isto at
titulo loqmr de clericis
qui hnt bona ecclastica
et isti hnt duplex pecu
lium qd ꝑuenit ab ecclia
qd pfectitiu appellat
aliud qd ꝑuenit aliunde
qd adventiciu nuncupat
quia ꝑuenit clerico obte
tu psone sue no rone
ecclie ¶ Pnt vo etia pecu
lium hre qui pfessi non
renunciauit. l. c. r. i. et
quasi ptotu. illi autem
qui renunciauit nec
suo nec nomine ecclie lic;
peculium hre l. de sta mo
na. ad monasteriu nisi
nisi hcant ad instrucciones
aliquid tunc nomine ecclie
pnt hre peculium l. de
sta mana monachi. § ex
vero ¶ Item dicant etia
face de tali peculio qm
peculium pnt hre distinguitur
aut quit de clericis in mo
bilibus que acqsiuit p9
qua hnt beneficium ecclie
et hic distinguitur quia
aut hcat bona alia bona
aliunde quam ab ecclia ut pote
ex patrimonio ul pecu
lio castrensi aut no. si
no hebat et emat rem
immobile postqua fuit

bisian debet eccl'e relinquere
et etiam v' potest vendicare
sine sciatione illius. j. e. t.
i. et iii. et si alieno noie
comparauit q fraude &
familiaritatibus ecclie facta no
debet nomine alieno sic
nec noie suo ut e. j. in qui
rend q'a qui alienum no
licet nomine suo nec alie
no licebit. j. de reg. iur.
q alii. l. vi. Si vero heat
bona ex patrimonio vel
aliunde et emat rem imo
bilem distinguit q a
emit de rebus p'p'is aut
de rebus eccl'e aut tam
de reb' p'p'is q'a eccl'e Si
de reb' p'p'is emit et ta
sit pt dare et relinquere
heredibus xii. q. ii. c. ult.
z. q. iii. quintiq' Si de re
bus ecclie tunc dz ecclie
relinquere et debz de hoc
facere sepinaz. j. e. t. ii. et
xii. q. iii. §. Si vero et
c. ult. Si de communibus
tunc eccl'e q'a ipius p'sunt
q de bonis eccl'e sint emp
ta xii. q. iii. c. i. c. de don
inter vi. et vxo. l. etiam
et ff. e. quotiens tamen bene
admittitur pbo in quo
xii. q. i. Sunt manifeste
et si possit pbari inst
ecclesiam et heredes diuidatur
xii. q. iii. c. i. et ii. Ideo
tutum est ut ipse de hoc
faciat instrumentum ut ibi dz
Aut quid de bonis mo
bilibus tunc dicunt ut. j. c. pr
§. de bonis. Nota q si cleric'
in predio eccl'e ortum vel vi
neam fecit in vita sua
pcipium habebit. j. e. t. fin.

Sequitur de testamentis et vlti

Ultimis voluntatibus
de donacoibz

Unitur vinos et causa
mort. Sed quia donaco
causa mort solet fieri
in testament. Ideo q'sequent
de testament est videndum
Et primo quid sit testam
et vnde dicatur. Quot sit
spes testamentor. Quot
testes requirantur. Quis
possit facere testamentum
Qualiter conficiatur. Quali
confinet vel infirmetur
Quis sit effectus vltie
voluntatis et ad quid
heres teneatur et p'que
cogatur defuncti volun
tatem ad implere. Testam
est sua iusta mentis at
vltime voluntatis de eo
q post mortem suam heres
instituendo fieri voluntatis
ff. e. l. i. Ideo iusta sua
dicitur q si e iniusta ois
e fracida xiii. q. ii. vltima
vltimi enim testamenti
hominis immobile perseue
ret. j. de reg. iur. l. tum

marthe et mensile e q(uo)d i(n) ma-
g(istro) debeat homib(us) q(ue)nam
vltime volu(n)tat(is) liber-
sit stilus C de sacrosanctis
ec(clesiis) l(ex) i et tamq(uam) nulla alia
fiat debet in aut(hentica) de impe-
de dispensat vero si impi-
a nec ministra n(ostr)a si p(re)ci-
piat ossa sua exhumari
et iactari talis volu(n)tas
no(n) det fieri ff de q(ue)d'
insti tu q(ue)ndam vl fili(us)
sum vt exhereditate sui
causa .xiiij. d(ic)e sunt tue
ppt quas q(ui)s filiu(m) ex-
hereditare pt que sunt
in aut(hentica) vt q(uo) de ap(pellatione) cog(noscitur)
§ causas coll(atione) viij et h(ii)s
v(er)sibus (con)tinet(ur) p(er)cutit
accusat iniuria vl ma-
leficiu(m) insidie coytus
defert tamen h(ist)rio coll't
scortum cura fides carcer-
sobolem remouet h(ec)
¶ Percutit vt si parentibus
manus i(n)iecerit ¶ Accu-
sat si eos accusauerit crimi-
nalit(er) de causa q(ue) non sit
adversus p(ri)ncipe(m) vl re(m)
p(ublicam) ¶ Iniuria vl ma-
leficiu(m) si tam(en) maleficijs
conversatur vl si malefi-
cus efficiat(ur) ¶ Insidie si
vite patris tu fuit in-
sidiatus ¶ Coitus si vxori
vl (con)cubine ei(us) se im(m)i-
scuit ¶ Defert si dilapi-
datione filij parentes grauia

dampna sustulerint ¶ Cauet
si p(er)sona vel debitor ei(us)
in q(ua)ntum pt fideiubere
voluit et h(oc) s(cilicet) fideiube-
re tm ad filios masculos p(er)-
tinet ¶ H(ist)rio si contra
voluntatem parentum int(er)
arenarios vel alios p(er)se-
veraverit cum pat(er) no(n) fuit
illius p(ro)fessionis ¶ Coll't
si p(ro)hibuerit eos facere testam(entum)
¶ Scortum si filia luxurio-
sam duxerit cum parentes
vellent eam posse dotare
nisi neglexerint eam
maritare vsq(ue) ad xxv
an(nos) ¶ Sed in q(ua)ntum filia
pt age(re) contra parentem vt
ipam dotet s(ecundu)m statum
persone et facultates suas
nota d(ici)t q(ui) si c ff de ritu
nup(tiarum) q(ui) filios in s(ua) ¶ Cu-
ra si parentibus suos debita
cura non impendet ¶ Car-
cer si parente de carcere
redimere neglexerit al(ia) nec
pt filiu(m) exhereditare sed
voluntate tale moriens
pt mutare q(uia) ambula-
toria est voluntas testa-
toris usq(ue) ad mortem
vt dicit ins(titutis) de marthe(?)
et ff de adim(endis) leg(atis) l(ex) ij
¶ Item non fiat si p(re)ci-
piat aliquid contra iura
vel bonos mores vel
ea que pietate vel

vetamdiam inuz ledent
que nec nos posse fac
cedendum est ff de gd inst
conditiones et l filius et
§ e tua Raynaldus ad fi
et c Requisisti i R. Hered
institucio ideo dr quia nece
est quod heres instituatur al non
est testm inst de leg §
an heredes ¶ Testamentum
dr ex eo quod est testacio ment
ut manant e impn quia
disponit quid de rebus suis
fieri velit testator post
suum decessum viij q j § ex
aliud et j de ter mis cum
marthe ¶ Testor plures
sunt spes ut dr inst e in
pri ¶ Hoc vo dicendum est quod aliud
est testm militare aliud
pnatum aliud solompne
et dicunt no j e § quali
q fiat ¶ Militare testm
est illud quod miles facit
miles dicitur quasi unus ex non
centum morte pro salu-
tem rei publice. dr ab
miles a multitudine ul
a mille quia de mille mag
strenuus 2 pcipuus in
milite eligebatur ff de
re mili l i § miles et
talis hz pnilegium quia
si in expedicione e in co-
flictu belli vel vite pi-
culo constitutus licet ei te-
stari quo pt et vlt e de
mil test quaqua et suf
ficit nuda voluntas ff

de re mil l i. Si vo in expe-
dicione sit no in conflictu
sed in tentorio vel alibi.
duos testes saltem adhibe
deat ut testetur coram eis
que velit heredem et qui
legatum relinquere nec tunc
sufficeret si sermonibus sim-
plicibus diceret te heredem
facio quia sic vera indicia sb
iutent ff de re mil dmg
inst de re mil § plane
et § j de pnilegii si no
sit in expedicione sed
domi vel alibi nuc cm
testari debent e de re mil
l pnult et inst e § illud
ante tm si cecus ul mutus
fuit sensus in expedicione
licet pm lz ff de re mil
l in et durat hoc pin
pus qua reversi sunt ab ex-
pedicione inst e § hactenus
¶ Numquid testes requiruntur
in testo et quid requiri-
tur utrpz in hijs que no
j e § quali q fiant
e de bo pos § s l y. Sed
quid ad vos de bo poss de
cum hoc de m- qm qmlz
admittatur ad successionem
inst de succes q ab inte-
st. d f § ad monendi et
§ si dic § host. q i tit.
m sib; pruet ad nos
¶ primo cum quib capite
minuis facit testm et

et p9 ea decessit factus m
ciuis romanus et sic ptatc
inst quibus modis testm
infir. § non m ¶ Secundus in
quibus sub condicione constitutus
e non licet condicio defecerit
ptor pmittit bonorum possessionem
s tabulas ff de bonorum poss
s ta l ii § i ¶ Tercius qui
postumus ptitus nascitur
viuo testatore et sic de
cessit quamuis ruptum
videatur et heres de iure ci-
uili bonorum possessionem non
possit pete ptor tamen
concedit ff de iniusto
rup t filio de aliis dic
nt j § qualiter constituatur
¶ Quartus pt facere testm
o is qui donacionem
facere pt qd dicitur nt b de
don § donac aut ma-
iorum vm . an si sit in ptate
alterius pt facere testm
no aut filiusfamilias nec furiosus
nec surdus qui nullomodo au-
dit nec mutus. na si hec
duo vicia concurrunt. na-
turaliter testari non pt Secus
si litteratus sit et casu accidenti
contingit vel si surdus tm
sit vel mutus nec prodigus
cui a iudice sit ad ministra-
cio interdicta C qui test fa
p9 furiosum et l. discept
et inst qui te fa p9 p
tam ¶ Item nec vsurarius
qd dic ut j de vs § ¶ Item

no pnt ¶ Item nec excomunicatus
s. host. et hereticus no pt
C de heretic aut gazaros
Sz s. m. innocen sic distin-
guit aut est spes q reuertatur
et tunc pt testari j. de here-
tic excommunicamus § crede-
tes aut no est spes et
tunc no pt ar ff de edil
edic si fugitiuus ¶ Item
nec is qui propriis renunciat
pt facere testm j e quia
ingredientibus et viii q
ult. et ingredientibus
et de sac. s. c. aut ingressi
Sed si filios hnt ingre-
diatur monasterium nullo
condito testo pmittitur
et p9 ea bona diuidere &
in aut de sacr ep § si q
mlr et xix q iii si qs
vir j de dt host si filios
no hat quicquid au pro-
fessione infra annum tn
adhuc ad sclm reuti pos-
set j de reg statuimus et
c is qui j li vjo n fecerit
professionem tacite vel ex
presse infra annum j de
regular constitucionem § i alijs
li vjo et de voto qd votum
ex ¶ Quintus de heremitis et
solitarijs qui propriis non
renunciauerunt nec se alicui
religioni approbate tra-
diderunt vitam viuendo
dicitur q pnt facere testamentum

xix q. iii. § e. cont paulg
qz si continghent. et mi-
nu. tenet j. de voto q𝔡
votu l. vi. Et bnt q
no phibet testri pt ar.
ff de hys qui sunt sui nl
al. iu. l. i. et ff. de penu-
mutg pt aut filmsfam
face testm de peculio ca-
strensi nl qsi c. e. l. ult.
et de inof. test. l. ult. §
ut b. t. p. x. § quatuor
v. alius d. et c. de adno
dm iu l. for. Et de bonis
aut clicor mobilibus
utz possint face testm
qui hnt bnficium eccasti-
ci distinguo aut hec
bona obvencia ex pa-
trimonio nel artificio aut
aliunde qua ab ecca et
tunc pt dispone s. volu-
tate sua et face testm
Aut illa bona venint
rone ecce et tunc rone
testi no pt donac sed
tamsa ecle de co suetudie
approbata paupibus et
religios locs qui ei bi-
ncu suicerunt sine sil
qsanguinei sine aly aliq
pnl donac j. e. quia nos
et c. relatu § licet et
§ cetm. et c. requisiti
al. dec ecce dimitte p
e. eu in officiys et c. re-
latu insi. et decet bona
si ut pmittit. dederit

successoribus retinai. nisi
pmilegium nl qsuetudo
approbata dederit epo nel
aly qd possit retine. b.
de of. ord. pnti. l. vi. et
j. de v. b. sig. hy debing te
tam de qsuetudine s. pe
in regno franc etia pnt
face testm et legare
res ecce mobiles et res
quas sub bndicm ecce
acquisierunt quibuscuq
voluerunt de inmobili-
bus dic ut b. t. p. x. § q
debeant. Item pater
pt filio impubei facere
testm dn tam faciat b.
insi de pupill. subsit §
igit et ar. j. de sepul.
in nra. Uenals. qsia
testm distinguit utz
velit face pnam seu
nunc palam testamtu i
sine solepnitate sepme
nel sine sept sufficiunt
vii testes litium inst. e.
§ ult. et c. e. hac con-
sultissima § pnncipa-
conem dn modo putech
fuint et rogati ff. e.
heredes § pult in aut
de testa. § et lz. sed nec
e qz uno contextu fiat
id est nullo actu contrio
intmedio. tn no nocz
si testator nel test na-
turalis ponder deponce

interueniente corrigit uel huius
languor uel donatio me-
dicine quod nichilominus uno
contextu intelligitur et factum C.
de his que in antiquitatibus et ff. de le-
gatis sed si aut uelit solempnitatem
testamenti et tunc necesse est quod in
scriptis redigatur et quod nomi-
na et dignitates scribantur
per testatorem uel palam
dicat sua C. de l. iubemus
et requiruntur tamen quod testes
uno contextu interueniant
masculi puberes et liberi
et in eorum presentia fiat quod
testator et testes subscribant
uel alius pro eis quod sint vii
numero et vii signacula ap-
ponantur inst. de s. Item
palatini et tabellio in numero
testium computatur ff. de domi-
nio et equipollet duobus
testibus sed de ipsis quando
sic intelligitur C. de hac consul-
tissima. Item si testator
secretam nolit quod testes uo-
luntatem suam sciant pt
tantum testamenti clausam testibus
representet et dicat hoc est testamentum
meum rogo ut subscribat
et si ipse uel alius pro eo non
ipsis subscribentibus subscrip-
serit non requiritur ualebit
C. de hac consulta et si propria
manu totum scripserit non
requiritur alia subscriptio C.
de his que in antiquitatibus sed si huius solemp-
nitatis fallit quod testamentum in-

sit in bello factum ualet licet
nullus testis interueniat
dummodo de uoluntate sua ap-
pareat per scripturam in clipeo
uel alibi C. de militari te-
stamento dicit ut s. de testamentis
Item unus sufficit si coram
imperatore uel episcopo fiat C.
de omnibus. Item quinque testes
uel quatuor uel pauciores
secundum diuersas consuetudines et
leges municipales uel
priuilegia principis C. de ...
non spali ut in testamento
clericorum uel rusticorum C. de
s. uel. Item fallit in causa
quod si relinquat ecclesie uel pijs
locis duo testes uel tres
sufficiunt de c. in eccl. et
t. relatum Item quod in causa
et imperatore [illegible] tunc
attendatur C. de sacros. ec-
clesiis et quia te sp. pos.
si qui imperatorum. Item hac
materia sic distinguere tu
quantum utrum uoluntas testa-
toris in que solempnitas sit
ad implenda uel tenenda
refert utrum agatur in foro
ecclesiastico et inter personas ecclesi-
asticas et tunc duo testes
uel tres sufficiant de c. in
ecclesiis et scriptura C. de sacros.
ec. generali in si aut in fo-
seculari et inter seculares
et tunc iudex secularis scit
legem suam iudicabit illos

ar. inant quo oz epos in
pri. coll. i. aut in foro eccla-
stico et int psonas sclares
et tunc si seculares sint de
tpali iurisdicone ecce sm
can iudicabunt. ut de fo. co-
pet. q clici et ar. ut de elec.
in c. cum quod intelligas
et si laici subiecerint se
prorogando iurisdicionem
epi sicut dr ut de fo. q pet.
¶ prorogacio ita tunc q
inde est ac si ordinarie
cognosceret ut de of. del.
p. et ut et ff. de iudic. l. i.
et h nisi cum ecc a ptibz
q si laicus volebat iudi-
cari ar. ut de eo qui mit-
tit in poss. c. pult. et ult.
¶ Si vero agatur int clericum
et laicum tunc in foro ci-
vili quia forum rei sequi-
tur actor. ut de fo. q pet. sum
sit quale iudicabit sm
leges exceptis relictis eccliis
et ad pias causas i quibz
in utroque foro duo testes
sufficiunt. ut c. cum esses et c. re-
latum et in hoc casu canones
pnt corrigere leges mani-
quo oz c. ¶ R. i. coll. i. et
l. de test. n. c. si nl dic. sm
host. q m..d casu suffi-
ciunt duo testes non suspecti
sed omni exceptione ma-
iores in quantum psnl et c.
nullam et q dr q plures
aliquid hic intelligitur quia

sunt suspecti // vero ante
videtur de eccie intestato
qui testi sim facionem
in alterius dispensacione
committit. ut c. cum tibi sic
munitur fit testamentum. et suffi-
ad locucionem alterius ut
quibus damnat testibz pn-
tibus. et dr decretale testato
z tale dr testm inmpa-
tm. ¶ qui te fa. p' hac
consultissima tam si vellet
facere testm solempne
in hered institucione tunc
in voluntate heredis debet
ponere non alterius al. non
valeret. ff. de hered. inst.
illa institucio ¶ Inordiall
sufficiunt quinque testes nec
requiritur heredis institucio
nec substitucio. C. de codi-
cill. l. ult. tm illud quod su-
pius dictum est scdm can. in
tantum observatur. ¶ Confirmat
testamentum p morte testa-
toris nisi aliud sit dictum
l. de eccle. mis. c. in martha
¶ Testamentum. Sed an mor-
tem quis mutari pt et
si pacto convenit ne mu-
tetur. ¶ C. de pact. pact.
pactum quod est si fuerit
principem confirmatum. ¶ C.
c. omni. q nec hanc
legem sibi dicere pt ut
a psona testamento sibi re-
cedere non liceat ff. de l.

m si quis impu voluntas
eni testatoris usque ad mor-
tem ambulatoria est
ff. de adim. le. l. iiij. ¶ In-
firmatur autem si non est ltime
factum tamen infirmari non
potest quod firmum non est. C. c.
si unus et l. compsito
sed si ltime factum sit
durat semper nisi infirmetur
inst. quibus mod. test. in-
fir. in pn ¶ Infirmatur al
nec irritatur maxima vel
media capitis diminucione
sed et minima ut si testator
post testamentum arrogatus
si tamen testator fiat civis
romanus per sum imperium et ali-
quibus litteris firmatis vo-
luntate confirmavit valet
testamentum inst. quibus mo
test. infir. § alio et § non
tamen ¶ Est autem maxima
capitis diminucio cum aliquis
sil et libertate et civitate
amittit sicut quia efficitur ser-
vus pene propter delictum
suum vel quia propter ingrati-
tudinem redigitur in servitu-
tute ¶ Maior vero sive me-
dia est cum civitas amit-
titur sed libertas retinetur
ut quia aqua et igne
sibi ei interdictum est nec in
insula deportatus est ¶ Mi-
nima est cum civitas vel lib-
tas retinetur sed status ho-
minis mutatur ut in his q

cum sui iuris essent facti sunt
alterius iuris inst. de cap.
dim. § maxima et §
maior et § minima ¶ Item
infirmatur agnacione po-
stumi C. de post. l. i. Idem
si testator adoptaverit
illum qui ab intestato
veniret C. de adopt. in
adoptivus nec arroga-
vit cum inst. quibus
mo te. infir. § i. ¶ Item
per posterius testamentum renovatum
primum inst. quibus mo
test. infir. § sed si quis
¶ Item si filius in pris
ptate constitutus ptereat
ff. de iniusto rup. test. l.
i. et tunc nullum est ipso
iure nec potest impugnari
per querelam in offo. si te-
sti. ff. de inof. test. l. iii.
sed quia talis solempni-
tas de iure canonico
de quo non loquimur vel partibus
gallicanis nec est de con-
suetudine que est contra le-
gem in pluribus locis et de consue-
tudine utimur vel imo filius
ultimus sine testamento fuerit
dicit quod sit legitimus cuz
qua lator p venerabi-
lem et c. extenore ubi
plene dicitur et ideo illa
materiam hic obmitto
preter illa que supra dixi //

effectus ante testi vel ultime
voluntatis est ut ffi eam
permittentur et ei omnino ste=
tur. l. c. nos quidem et vin
q. ij. vltima si iniusta sit ut
no. b. c. § j. nec est testam
nisi in eo heres instituatur
ff. de iur. co. l. si. ¶ Insti=
tui pt lib. frens miles
dico et cana et pauper
in quali et plures aly
de hoc inst. de hered. quali
et dis. § testi. C. qui test.
fa. pos. cons. heres et c.
de eo et ci. l. ideo q. et
l. nulli ¶ de institutionib
et substitutionib et de
quali quarta dic. l. c.
Raynaut9 et c. Raynaldus
in glo. et c. si pater
fam. l. iiijo ¶ Tenetur heres
voluntatem defuncti ad=
implere vin. q. ij. vltima
sive sit filius sive extraneus
heres tenetur ad omnia de=
bita defuncti persolvenda
sive sint ex contractu
vel quasi sive ex male=
ficio vel quasi b. de pign.
et lib. et de solut. c. i. et
l. de sepul. c. vlt. et nos
si non sufficit hereditas
ad debita persolvenda
distinguitur aut fecit
inventarium et tunc non
tenetur vltra vires here=
ditatis aut non fecit et
tunc non tenetur de iur.

deliberandi et j. c. Ray=
naldus § pnlt. insi. In=
iudicio tamen aic non tene=
tur h. host. vlt. qua ad ipm
pervenit de hereditate
dic ut l. de uf. § tenetur
¶ Heres tamen debet primo solvere
heres an debitoribus vel dap=
na poss. vel legatoris
dic. h. host. q. primo debi=
toribus satisfaciendum est
h. o dampna pass. i fo
cotentoso et h. insolid.
sine aliqua detractione
¶ Tercio legatariis et aliis
qui lucrativa cam pse=
quuntur detracta falcidia
si necesse fuerit delegat quia
in illa quarta non po=
terit ut dt glo. l. c. Ray=
naldus ¶ Heres primus credi=
toribus primo satisfacere
debet secundo secundo et sic per or=
dine et h. sil. venerint
creditores et legatarii
quia si separati liberentur
heres solvendo nulli beneficii
dum tamen sit sine dolo quia
s. fit non est consimus nec
aliquid de hereditate sb=
traxit ¶ In quo tamen in
duplum tenetur restituere
id quod retinuit al. dep.
non tenetur satisfacere
secundo beneficiis lig.

in iure potiores erunt
quantum et ad ius suum cre-
ditores posteriores vel le-
gatarios quibus satisfactum
fuerat actiones et ex con-
heredem si penes eum aliquid
de hereditate remansit de-
ductis expensis necessariis quas
probant ff de in integrum resti-
tutione l. de pecunia l. si et
de condictione l. si et plenius
ff ad trebellianum l. i § si et
ff de heredibus que in frau-
dem quod autem § sciendum
Sed nunquid heres tenetur
equaliter in solidum credito-
ribus dicit hostiensis quod non ff de
heredi act l. i et ii ¶ fallit
in quinque casibus ¶ primo
si aliquid individuum
est in obligatione ff de
verborum obligationibus ¶ in quocumque
¶ secundo si res que
restitui debet ab uno in so-
lidum possideatur ff de heredi-
tate l. ii et ff quemadmodum servi-
tutes heres in solidum ¶ tertio
si alimenta legata sint
ab uno in solidum vel a pluribus
pro partibus peti possunt ff de
ali lega l. iii ¶ quarto
si testator ab uno herede
legavit creditori hereditari-
o actio compensandi ff
de l. ii ab uno ¶ quinto
in expensis funeris ff de

vel et supra fuit quod et
l. ult ¶ extra nisi si heredes
vel executores testamenti sol-
vere vel emendare differunt
denarios testatoris in piis
necessariis expendentes
dic quod prelati episcopos ad
satisfaciendum et voluntatem
defuncti ad implendam
monitione premissa sunt
cogendi etiam si prohibuerit
testator ut l. c. ma
nos et c. ult ¶ sed si
testator rem alienam le-
gavit nunquid tenetur heres
circa predicta distinguendum
utrum testator ignorabat
rem esse alienam et tunc
non tenetur heres nisi ibi
forte tunc relinquebatur
certa persona coniuncta puta
vxor vel alia coni-
cta de suo omnino relictus
quod tunc tenetur legatum
de alienam vel
nisi res aliena esset
heredis quod et tunc tenetur
heres ff de l. ii cum ex
familia § si rem tuam
¶ Sed si quo sit inter heredem
et legatarium de scientia
testatoris probare debet
legatarius testatorem hoc
scivisse inst de leg §
quoniam ¶ Sed quod si ibi cum

vtb est nō vult eam ven-
de vel vo^t sed p magno
p̄cio tunc tenet^r heres
p̄stare officio iudic^s mx
estimacōz ff de l̄ m̄ n̄ dn
bn̄ & fin̄ et l fidei q̄ n
sit vtb tn̄ q̄ṁ n̄ non
h̄et^r ḡo si vtb eām^m legē
nullum elegatn b de
ve et n al e n et j e
dilmb (Itezmb debet coge
heredem vel executores te-
stamenti ad voluntatem
defuncti adimplendā
ro epūs m̄ p̄ys tansib
et infra ann̄ a tpe mo-
ncionis mand̄ quo
elapso ipemet epūs
exequatur et omb̄ficy
heredibus interdicet j e
Si heredes tua nob et e
(olli^cs etiā si testator
interdixit ne epūs int^r-
mittat se j e tua nob
et maūt de et tym
& (Sin ant coll vo et
creditoribz faciet satis-
fieri sicut testator prep^t
j e solli^cs (Idem poss
facē vnq executorum
vel duo alio mortuo
vel in remot agente
nl id exequi nō sentē
ne forte voluntatem
testatoris impediri con-
tingat si testator ali^d
expresserit (Religiosus
vero executor esse nō pt

n̄ decima sm̄ supior pe-
tita et obtenta j e re-
ligiosus l vj^o (Item
si testator quēdā abbēz
vel alm̄ in dignitate
positū sine expressione
ppij nominis postea iste
abbas decessit et alius
substitui^t vnq̄ iste sb-
stitutus poterit esse exe-
cutor vi^r q̄ sic b de of
del qui abbas (Sz con-
videtur q̄ iste testator
elegit industriam abbātis
q̄ longa dīa e int^r
artifices ff de sol l int^r
artifices (Immo distin-
guit aut iste abbas nl
platus erat affinis vel
consanguineus defuncti et
tunc substitutus nō pt
esse executor aut non
erat consanguineus et tunc
pt esse executor ar j e
Requisisti v j (Et nō
q̄ si relinquat aliquid
in testo ecce bte marie
et sunt ibi diūse ecce eius
nominis et dubitat^r de q
intellexit dabit^r pau-
perioi (Inant de ec eymi
& (Si epūs (In omne Sz
si nō appareat pauperior
epūs cui volūt poterit
assignare ff de reb et
sup fu l vlt (Clericus

de bonis eius testari non potest
.i. e. c. i. et ij. et c. cum v. de officiis
et de nobis scriptum et si intestatus
decedat sine heredibus quantum
ad bona que habet intuitu
persone que venire possunt ab
intestato etiam tunc succedat
ecclesia omnia habere .i. t. xx. c. i.
Ceterum alia bona decedant di-
uidi si fuerint plures ecclesias
et inter episcopum et ecclesiam et
capellas relicta intestato episcopo
et ecclesie simul vel separatim
vide que dicit .i. c. relatum in
fine et c. requisisti. Sed
vtrum episcopus vel sacerdos possit
habere quod sibi relictum est a testa-
tore et de aliis nichilominus
relicti canonica petere
porcionem distinguitur
quia aut legat sub condicione
vt ea sola esset contentus
et ipse acceptauit tunc
non potest petere quia videtur
acceptando aliis renunci-
asse ff. de inof. test. si
pater. Vel aut absolute
et tunc legatum et porcionem
potest vendicare .i. c.
requisisti. Hec vera sunt
nisi in fraude modicum
quid reliquerit vt por-
cione debita fraudaretur
ecclesia probant .i. c. officii.
tam de relicto ad percipien-
dum dimidium et vij. xx.
xxx. non potest exigere quarto

nisi in fraude esset factum
.i. e. c. vlt. quia dolus et fraus
non debet alicui patrocinari
.i. c. officii. Nota quod si quis
aliquod testamentum perscripserit ab
eius hereditate repellitur
C. si quis aliquid test. pro hy.
l. i. et ij. In fine tamen huius
testamenti hec ita ponatur
et per quecumque vel facta
fuit roboratur dum tamen
expresse non fiat contra
iura ff. de l. i. neo pt
si non valet iure testi va-
leat saltem racione codicillorum
vltime voluntatis C. de
codicill. l. vlt. Sequitur

de successione ab intestato

Dictum est de successionibus
ex testamento sed quia
vt plurimum homines intes-
tati decedunt videndum est
de successionibus ab intestato
et primo quod modis di-
citur quis intestatus decessisse
moriens dico cui
succedat et in quibus
rebus et qualiter defertur
hereditas iure cognacionis
vel agnacionis. Ceterum quot
modis dicitur quis intestatus
s. si nullum omnino fecit testamentum
vel fecit sed non iure vel
iure fecit sed postea ruptum
est vel non est ruptum
sed heres noluit hereditatem
adire in ant. de successionibus

abint in ppi coll. ix. Sed
qualiter cum morienti cle-
ro succedit unde si non
supersint agnati vel co-
gnati nam hii potiores
sunt in successione xii q.
ult. et q. iii. quamvis
et i. c. r. i. Item de uxor-
ibus cum pfert e. de ep.
et cle. Si quis pbr et
hic viii e. qn bona eccle
et clericorum apparent di-
visa xii q. i. Sicut ma-
nifeste. Si aut sint p-
mixta distinguitur ut
e. de pecul. cle. §. qd dicat
v si vero eum si dubitet
quid et quantum liceat e-
tc licet tamen est qd
ad eps acquisierat
dz totum peculium dimidi
in iiii^or ptes quarum
una eps lz alteram
eccia cui ministrat tertiam
pauperes quartam parentes
si ydonei sint i. c. r.
ii. puta heretici xxiii.
q. ii. Sane i. de here. Si q's
eps dic ut i. de here. §.
pnant. Sed quid si
uxor clericum et cognatos
hant quo sup bonis pro
psint pecculia si ipa
possideat e. de pecul. cle-
c. i. ii. et iii. et xii q.
iii. quamvis. Sed si rogati

possideant uterque debet lz eciam
pbare intentionem suam
xii q. v. nulli et i. c. r.
fin. In quibus rebus pro-
in presentiis indistincte
in decimis testari non possit
qd dicit ut no. e. t. xvi
§. de bonis et e. de pecul.
cle. § quia debeat in ca-
strensi. Si non fecit te-
stamentum vel fecit sed non
valet quia furiosus erat
eccia cui ministrat deficie-
tibus cognatis agnatis
succedet et eps noie
eccle agere pt. i. c. c. ult.
Nota tamen qd qui alium
testari phibuit ab eius
hereditate repellitur. e.
si quis aliquem test. ph-
ibuit. In hereditatibus defunctorum
in re agnitionis vel co-
gnationis primo succedunt
descendentes. Secundo
ascendentes una cum fra-
tribus. Tertio collatera-
les proximiores in aut.
de heredibus qui ab int. §.
de suis. hiis deficientibus
uxor succedit. e. unde
vir et uxor l. i. post-
mo fiscus e. de bonis vacan.
l. i. l. xii.^o nisi de pacto
vel de consuetudine sit
aliud observet. Sed neque

bona epi debent devolui
ad collegium maioris ecclesie
moriente epo dic q non
primo successori debent successori
vij q ij Sic ius placiti de
laico et c illud et ar devoluti
ord prelat li vi Sed nunquid
est idem in bonis archidiaconi
distingue aut sunt distin
cta et divisa archid canonicorum
tunc debent successori reservari
ar e de pre ecclesi aut sunt
communia omnia bona archidia
coni et canonicorum tunc ad
capitulum devolvuntur ar xii
q ij quia cognovimus et j de
dec cum in tua et viij di que
contra morem Sequitur vide
de sepultura morientium

Versimile de morientium
successione Sed quia
morientes necessario se
peliuntur ideo subiungitur hic
de sepultura Et primo vi
dendum est quid sit ius fune
randi et quid sepultura
et quid ius sepulture
et quibus indicatur ecclesiastica
sepultura et apud quam
ecclesiam quis debeat sepeliri
et quid de canonica porcio
ne Ius funerandi est potestas
sepeliendi in cimiterio per
tinentes ecclesiis ex assigna
tione pontificis xvi q i
c i Tenetur enim episcopus ma
ioribus ecclesiis assignare

cymiterium in xl pedum per
circuitum capellis vero vel mi
noribus ecclesiis xxx ut
xvij q iiij Sicut antiq
uitus et quocumque locus ecclesie con
secratur debet illud cymiterium
assignari de con di i Nemo
Similiter competit ius se
peliendi capellis vel ecclesiis
quibus annexum vel privilegio
est concessum ut ecclesiis seu
capellis predicatorum et minorum
j de excess prel nimis nunquam
quibus vero sunt sunt pri
vate quibus non competit
ius funerandi quia carent
cymiteriis ut sunt capelle
in castris vel in civitatibus
vel strictis locis constitute et
alia oratoria quibus ab
episcopis cymiterium minime as
signatur xviij q iiij quis
Quibus ius sepeliendi est
ius mortuos inferendi
in aliquem locum ff de mor
infer l i et ij et quasi
per totum Sepultura dicitur locus
sive terra in qua fit sepul
tura si in tali terra nunquam
fuit aliquis sepultus
nec alias est locus sacer
ut cymiterium licite vendi
tur et precium recipi
quia non est religiosa vel sacra
sed primo quando talis locus ff
de rel et sump fu l ij et pri

et xiij. q. ij. auz. Si eni
in tali loco aliquis sepl-
tus fuit et de volun-
tate eius cum q' cat' loms sac
stitus e. e. de regl. l. ij.
et ff. e. l. ij. § Sed et si alij
quae vendi no pt nec
obligai ut volunt mia
pdicta et i. q. i. dictu et
i. e. c. pnlt. Item de dica
cymitery que religio-
sa et sacra dr. licz in ea
nullus sit sepultus xvij
q. iiij. quisqs. et c. Sicut
antiquitus z tal' tra ve-
di no pt. xiij. q. ij. qsta
est et c. pcipiendu Item
dr. sepultura officiu se-
pulture q simili' vedi
no pt si tha ad hoc te-
neant tn' lceant bnfi-
ciu ab ipa ecca. ymo
symonia comittent
i. de sy. no sat. et c. ad
in ecca. ymo et xiij.
q. ij. an in monastico et
c. questa est Si vero
no teneant ad hec ratoe
bnficij pnt tunc aucto
pe pcipe qz de sno hec
face no tenet. xij. q.
ij. cuitate et B. de p sep
in eo offici et ad hec qd
dr. i. de sy. § Sicut sacerdos
et § Ita quamc. Item sr. tu-
ba marmorea vel lapidea

dr. sepultura et hec vendi
pt si nullus in ea fuit
sepultus. Secus aut si aliqs
in ea fuit sepultus qz tuc
e. locus religiosus. xiij.
q. ij. questa est et c.
post qua. et ff. de relig
l. ij. Prohibent autez
in xvij casibus aliqui
in cymiterio sepeliri. Primus
est fures et latrones
i. de fur. fures dr. ut ibi
§. pena. v. pena anno-
nia. Secundus in hijs
qui moriunt' i tornea-
mt. ff. de torn. c. i. dic
ut ibi § nlt. v. pena
vero. Tertius in rapto-
ribus. ff. de rap. Simp-
co dic simili' ut ibi
§. Item nota. Quartus
in hijs qui seipos oc-
cidunt gladio vel p-
cipitando vel suspe-
dendo ex desperatoe
vel indignatione vel
p suis sceleribz ut fia-
unt' xxiij q. v. pla-
cuit. Secus vo si ex amen-
tia vel simili modo vel fuia
se pcipitaret et occideret
i. e. ex pte. Quintus in
hijs qui pbros instituunt
in testo intoxes filijs.

sumb lxxxviii di neq
apnt / Sextus in quo lz
que constat in pcto mor
tali decessisse xiii q
ii no extimes et c p
obeuntibz / Ideo qui de
cedunt in excomunicatoe
posita no debent i cymi
terio poni sepelli ymo
si sepulti fuerint et eor
corpa possint ab alio
corpibus discerni debet
exhumari et iactari pcl
ab ecclesia sepultura Si
aut discerni no pnt tunc
melius est ut remaneat
qua ossa fidelium contu
melient j e sacris li
c vini si apparuerit sig
pnie tunc possit post
morte absolui et cimi
terio sepelliri j de sen ex
anobis ii dic ut ibi g
nota q in articulo /
Septimus in his qui
ps morte quatuntur
de heresi xxiiii q ii sane
p sit / Octauus i heretic
qui i vita de heresi co
uincunt j de m in recep
tatoribus defensoribus
suis et fautoribz hereti
cor j de heretic qui cunqz
l vio / Nonus i reis
lese maiestatis tpalis

ff de crida pu l i // Decim
in paganis et iudeis
de q di i cimiim et c ist
tam inuenie mati
sane pt no sang in
humanari qd dicit j de
ose et ul al g q si inlr
pgnab / Undecimus in re
ligios qui ppetum et
impenitentes in pcuna
moriunt j de statu mo
monachi g qui vero
et c in ad monastiu
s i / Duodecimus vsurary
manifesti j de vsur
q dici ut ibi pena
et g bcs de quibus /
Terciusdecimus qui decias
quas iniuste possidet
nec restituit ecclesie ad
qua spectat pnat in
ecclesiastica sepultura j
de deci p his bene /
Quartusdecimus si aliquis
sit interdictus ingressus
ecclesie si ps ei celebrat
nec agat in offo ut ps
nisi penituerit j de sen
ex sb tui l vio / Quin
decimus qui publice dixit
blasfemia de deo nec
aliquo sctorum et specialiter
deo ta ligue et no vult
agere pniam a sacra sta
tuta j de maledic c i

dic ut ibi v hodie ¶ Tercius
sextus in no confitentibus
vel no contritionibus ad-
minus semel in anno j. de
pe et re omnis vel al
omnibus debent in cymiterio
sepelliri ar. j. e. satis et
xiii q. ii c. i. eciam si oia
mala commisisset dum tamen
psacerdote eciam simplice
fuit absolutus j. e. c. ult
vel si signa penitencie appa-
ruerunt licet no fuit
absolutus ut dicitur c. b.
e. v. sextus ¶ In eccia vel
cymiterio in quo sepulti
sunt sui maiores vel
in eccia parochiali debz
quilibet sepelliri nisi alibi
elegerit sepulturam et
in loco minus religioso
j. e. c. i. et c. Ammir
et c. cum quis § Si quis
antiqua l. vi° ¶ Et pt
quis eligere libere sepul-
turam fallit in tribus ca-
sibus ¶ Primus in minore
xiiii annis qui debz sepel-
liri cum suis maioribus
vel in eccia parochiali
nisi consuetudo sit quod
pater possit ei eligere
sepulturam Maior vero
xiiii an pt sibi absque
patris assensu eligere licz
nichil dare possit nisi
habeat peculium castrense
vel quasi j. e. licet pr-
l. vi° ¶ Secundus in reli-
giosis qui cum velle vel
nolle no habeant non
possunt sibi eligere sepulturam
¶ Tales sunt apud sua
monasteria tumulandi
nisi a propriis monasteriis
sunt forsitan adeo remo-
ti quod adea cum moriuntur
no possunt commode
deportari j. e. Religi-
osi l. vi° ¶ Tercius in
filiofamilias qui no habet
arbitrium disponendi
ar. b. d. t. p. v. c. j. ult.
¶ Cum queritur v quis
debeat sepelliri in lo-
co minus vel magis vel
equali in quo elegit
sepulturam obmissis op-
pinionibus doctorum et
glose que hodie sunt
correcte per decretalem j. e. cum
quis § ult. l. vi° no-
ant iura cum presumpti
sit iuri omnibus quod concedac
ut concessio valeat
eminere b. de ele. cum ex-
pediat l. vi° ideo distin-
guitur vtrum proprio loco
que dereliquit redda-
tur debita canonica
porcio de hiis que relinquit
pro aia sua seu que occa-
sione provenerint sepulture
et tunc refert vtrum

sint illecti vel contemerite
et contemptum trasicit et sic
non valet ar. xv. q. iii
constitunt et. i. de qñ q. ing-
dudum vel hic pscipm fecerit
bona fide et tunc non val3
electio vel non reddatur si-
moniaca porcio et tunc
non valet vna subscripta
forma hic conceditur tibi
s. si symonica porcio
relinquatur. i. c. t. i. § i.
et statim vt ibi sequitur
sub anathemate prohibetur
ne aliter agatur. i. c. t. i.
§ fi. ergo si forma hic non
seruatur electio non valebit.
Sic intelligo omnia in ca
q videtur dicere q non possit
eligi in loco nisi q re-
ligiosa. i. c. t. i. et c. fin-
itimitate et xiii. q. ii. vbi-
cumque et. i. c. in liberis. §
Mulier vero pt eligere
sepulturam et p morte
soluitur a lege. i. c. de
vxore. sed si non eligat
cum viro suo est sepelienda
xiii. q. ii. vnaquaeque. Si
vero plures habuit et sepul-
turam non elegerit cum
viro vltimo cum domicilium
et honorem retinet
sepelienda. i. c. Si quis
§ inlr. l. vi. Si vero aliquis
habuit domicilium in civitate
vel castro et ad villam

rurale se transferat in
recreationis vel alia
de causa et ibi decedat
sepultura non est electa
non in ecclesia ville sed in pa-
rochiali vel in sepultura
maiorum suorum debebit
sepelliri. dno sine precio
valeat decptum. i. c. Si quis
in pn. l. vi. Item si
ipsius sacerdos vel alius
ipsum qui alibi elegerit
sepeliri violenter impe-
dierit vel totum quietum vel
maior ps host' dicit q
ius quod in mortuo non
habz amittit et ossa resti-
tuet. i. c. in liberis et
ar. E. lvi. m. Si quis in
tanta et cera vinisa
q receperunt gratia sepul-
ture. i. c. in mea. nisi ami-
cabiliter componat de-
bonis. i. c. propter hodie
tenet quilibet qui in ecclesia
vel cimiterio presumpsit
sepelire ad restitucionem
tam corporum sepultorum si
petantur quam eciam om-
nium que racione sepulture per-
venerunt quolibet ad eumdem
infra x dies integraliter
faciendam quam si fecerit ec-
clesia et cimiterium sunt
interdicta donec ad con-
sciencia fuit resto. plenaria
omnium predictorum. i. c. cuiam

& ei vo l. vj° ¶ Prohibet
vniuersis religiosis et seclaribz
clericis cuiuscumque status exi-
stant in virtute sancte obe-
diencie et sub intermi(n)acione
maledictionis eterne ne
aliquos ad vouendum iurandum
vel fide interposita seu
aliter promittendum inducant
ut apud eorum ecclesias se-
pulturam eligant vel
iam electam vlterius non
immutent et si fecerint quod fece-
rint nullius erit penitus
firmitatis et tunc non apud
electas sed in ecclesia in qua
de iure sepelliri deberent
sepellientur si sepulturam
non electam decessissent licet
sent. j. c. animarum. in pri.
l. vj° ¶ Sed pone quod in-
firmus petit consilium a
religioso vel alio de
sepultura eligenda
nunquid potest sibi dicere
vos habetis ibi plura suffra-
gia vel alia verba ad
hoc apta. credo quod sic
ar. j. c. fraternitatem et j.
de reg. iur. nullus. l. vj°
Sed nota quod appellacio
non valet ne corpora
sepeliantur. c. de sepul.
viol. aut. ¶ Item qui et
mandat ut in de ap. cons.
¶ pulsi et mandat ut cor-

desint ita pri. coll. xo-
vj. Sed bene admitti-
tur ius debitum racione
sepulture amittatur. j.
c. cupientes. ¶ Nullus autem
in sua ecclesiam sepeliatur
nisi episcopi abbates aut
digni presbiteri vel fideles
layci xiij. q. ij. nullus
¶ Canonica porcio secundum
diuersas consuetudines
debetur. Alibi medietas
j. c. c. ij. Alibi tercia pars
j. c. ij. Alibi quarta j.
c. in sup. et primo io
secundum racionabilem con-
suetudinem regionis
canonica porcio media
vel tercia vel quarta
soluatur. j. c. certificari. ¶
Eciam si de consuetudine
dubitetur vel variare sit
consuetudines in vicinis
ecclesiis dic quod de minori
summa est intelligendum quia
in illa omnes concordant
ff. de arb. dic. et. Si plures
et de arbi. Si cuius
l. vj° ¶ Porcio vero cano-
nica est danda de iuribus
et possessionibus. j. c.
cum ne sit de oblacionibus
legatis et aliis que defunctus
pro anima sua reliquit in
vltima voluntate seu

qualitercu[m]q[ue] p[er]venit in-
tuitu sepulture · i · e · inna
s · talem et s p[er]ult et vel
nisi ratione p[er]ule[ri]s alius
contingat ut ibi d[icitu]r · s · de
aquis et arvis relict
in subsidium t[er]re sancte
vel r[ati]one d[omi]n[i] vultus vel
in h[ui]us q[ue] relinqu[u]nt[ur] p[ar]ti-
cularibus libris et orna
ment[is] e[ccles]ie vel anniversariis
vel r[ati]one c[on]dicionis appo-
site a testatore q[uod] in mo-
nasterio ip[s]e relinquat
e[ccles]ie et decem conventu[i] et
et de aliis nichil exigat
q[uo]d dic[itu]r ut s · de testis s
decim[um] v · s · ad v[er]o nec
de h[ii]s que relinqu[u]nt
pauperibus aut consan-
gnineis p[ro] remedio a[n]i[m]e
sue aliquid detrahit[ur]
ut d[icitu]r · ala · ymo solum
absent e[ccles]ie et a multis aliis
licet eis multa relinquit
e canonica porcio solve-
da apud qua[m] eligit se-
pulturam · i · e · s · i · et ii ·
et quasi p[ro]toni n[on] dolo
committentur · i · e · iuuim
et · s · de testis officii · q[ue]d
si aliquis in una e[ccles]ia p[er]-
cipit sacra et audit
d[omi]n[i]ca et in alia e sepl-
tura suor[um] maior[um] que
istius habebit canonicam

porcionem · R° q[ui]a illa
in qua ille consuevit
officia audire d[omi]n[i]ca et
ecc[lesi]a[s]tica recipe sacra et
alia nichil habebit · i · e
cu[m] quibus s · in absen[tia] e v[er]o
p[er]e[m]in[en]tia edicta si audiat
d[omi]n[i]ca in capella vel e[ccles]ia
et in baptismali e[ccles]ia
sacra p[er]cipit ar[gumentum] · s · c ·
p[ar]t[e] et · i · e · t · i · et · ii · et
s · de testis r[e]clam[ationes] · ii · i
si · q[ue]d q[uo]d si aliquis
conferat se et sua ad alij
religio[nem] vel e[ccles]iam disti-
ctoc aut t[ra]nsfert se
in sanitate vel in infirmitate
de qua in[fir]m[ita]te non decessit
tunc tunc libere sit ei
bona n[on] solum religi-
osis sed etiam p[er]uat p[er]sonis
conferre aut transtulit
se in infirmitate de qua
decessit · tunc canonica
porcio d[ebe]t exhiberi s[cilicet]
in p[ri]mo casu n[on] tenentur
· i · e · de h[ii]s qui

Sequitur de parochiis et alienis parochianis

Tractaturi de quodam
amb[o] sim[u]l nunc agendum

Vnice parochiali s[cilicet]
de iure funerandi nunc
de iure parochiali est
videndum · q[ue]t p[ri]mo q[ui]d
sit parochia et i quibus

consistit ius parochie ¶ p
rochia est locus in quo
degit plebs domini aliciu
ecclesie deputata certis finibus
limitata que limitatio a
diocesano iuxta habitacionem viii
q. i. c. i. et b. de his que
fi. a pl. pastoralis ¶ In
quibus consistit ius parochi-
ale ¶ Primo secundum host. in decimis
et primiciis. j. t. p. xvi. c.
i. et mortuariis. b. de te-
stamentis requisisti. Item in titulo
et iure sepulture ut dicitur
e. b. t. p. x. In confessio-
nibus audiendis et penite-
ciis imponendis. j. de pen.
et re. omnis et de pe.
di. vii. placuit. Item in preceptis
qualitercumque premine-
tibus. b. de his que fi. a pl.
pastoralis. In oblacionibus
vero parochiam dent sin-
gulis diebus dominicis et fe-
stivis ad ecclesiam conve-
niunt dominice ¶ Festivi
sunt ille que ponuntur. b. de
fer. c. ult. dicunt ibi
et alie dicuntur ¶ Oblaciones
sunt que faciunt fideles
ad altare vel ad manum
sacerdotis et hoc presbitero pa-
rochiali consueta que
pro ipso orare debet vel
si alie ecclesie offerunt
prelato ecclesie deinde sunt
x. q. ii. c. sacerdotes pro-

chiarum. Et ecclesiarum et c. ¶ Quid
si episcopus celebrat in ca-
thedrali vel parochia-
li ecclesia tunc que conveniunt ob-
laciones que ad manus
episcopus pervenerit ecce-
deinde communis sunt
suo quia sibi offeruntur
et ipso parochiano quantum
tamen tota dyocesis paro-
chiam dicitur j. c. Super eo
et j. de cens. c. i. tamen
si consuetudo sit contraria
est sequenda ar. b. de
consue. c. dilectus ¶ Sed
numquid i. papinis festi
tenetur quis offerre et
possit ad hoc cogi dicit host.
quod sic maxime cum sit
generalis consuetudo
ubique terrarum j. de sy. ad
apostolicam ¶ Et per textum
de con. di. i. omnis xrianus
dicit ut j. de sy. § Si aut
sacerdos et § Cum hanc
quia in diebus dominicis
totam missam tenentur
audire alias debent excommuni-
cari de con. di. i. missas
et c. si et idem in aliis
festivis ar. j. c. c. ii. et
de con. di. i. Iudices scilicet
Sunt aut x. persone
a quibus ecclesia oblaciones
non accipit in detestacionem
et odium earum ¶ Primo si

discordes

sint discordes et se odio
habentes notorie nec pnt
ad concordia revocari
¶ Sexto si oblaciones
parrochianorum infrunit. hec
sno pbant. xc. di. ob-
laciones et ptem ¶ Octavo
si raptor sit obstinatus et
inobediens. i. de rap. c. Sr
co ¶ Nonario si sit usura-
rius manifestus. i. de usu-
ris quia in omnibus ¶ Deci-
mo si sit incestus publi-
ca. ipsi non accipiet nece-
dem ment in ani stren-
nuliter toll. v. ¶ Sexto
si quis immunitate ecclie
violavit nec emendare
velit xvii. q. iiii. miror
¶ Septimo si sit hereticus
credens vel receptator
et ppt hoc denunciatus
excomunicatus. Item de quolibet
excomunicato publice et
dicendum. i. de here. c. ex
comunicamus §. credentes et
§. sane ¶ Octavo insolep-
nit pnitetibus de q. di-
m. cos quos ¶ Nono
in sacrilegio xvii. q. ii.
de nuo ¶ Decimo si mo-
nachus decedat propriet-
ari. de sta. mo. monachi
§. qui sed. et hic intel-
ligo de oblacoinbus
voluntariis quia ad ne-
cessarias semper tenentur
i. t. p. xvi. de penis ¶ Sed
nunquid debet quibus pro-
chiani alterius admitti
non sine hoc. nisi de lic. ma-
sin plati nec ad ordines
nec ad primas. i. c. nullus
et i. de pe. et re. omnes
et s. de tempo. ord. cos
qui l. vi.o nec ab eis
recipe decimas. i. t. p.
v. tua nobis al pone
falce suam in messe alie-
nam quod face non debet
s. de de. venerabilem
i. ff. nec valet abso-
lucio nec oblacio a non
suo iudice facta s. de
confes. ad audiam ¶
Sed nunquid parrochianus
pt sibi elige confessore
non quod dic ut i. de pen.
et re. § non quod cpi ¶ Dicitur
mite parrochianus ra-
cione domicilii unde
si quis transfert domicilium
parrochianus erit illius
ecclie ad quam se transfert
i. c. t. vlt. et i. t. p. v.
ad aplice et hic unum si
transfert se ex toto al.
sola possio domus non
facit ff. ad munic. libris
§. sola et s. t. p. v. si-
cuius hunc l. vi.o Sed
si in diversis locis equaliter

degit vtrusque est prochia-
nus ar. ff. ad municipa-
assumptio § nlt et s t
pri originis § in ab eo
li. vi. § viator cuius loci
ad quam venit prochianus
inter ar. ff. de iudic. § he-
res absens § Sed quid
de scolaribus d. q si de
licentia prelatorum causa stu-
dii accedunt q sunt pa-
rochiani illius epi ad
quem descenderunt § de-
ci non resi. Relatum ex
quo sibi hospitium conduxit
domini et explicando sar-
cinulas suas se in ipsa
recepit ad h. ff. ex quibus
cau. ma. in inte. re. sto-
abbo sti. § si in statu-
t et sententiis epi ad
quem transit ligatur eius
iurisdictionis e. facta. §
decen. ex anno. i. non
tamen ipsum sine licentia spe-
ciali potest ordinare
s de of. ord. Signasti
et sic fallit regula que
dicitur i. e. nullus et est
racio quod si non recipit
ordines nec sibi nec
alii sit preiudicium § Cap.
de confessione et di-
nt. i. de pe. et remi.
§ Sed nunquid sacerdos
§ finees prochianus

non possidunt nec ea q
finibus consent. i. e. § sup
eo nisi fuerint pro bati
s. deprobat. c. vlt. s. dic-
nt s. depositi § prescri. v.
itemque limites Decimis de de-
cimis et primiciis et oblacionibus

Dictum est de prochiis
et aliems prochi-
anis § Sed quia pa-
rochialibus prochiani
dent decimas primicias
et oblaciones Ideo de
singulis videamus Et
primo quid sit decima
et quot eius species et qui
dent solum et de quibus
rebus et a quibus Et
vtrum layci possint in
feudo decimas habere et
de nonalibus § Decima
est enim iuste acquisitorum
decima pars deo data de-
bita constitucione diuina
ut notatur i. e. c. i. et e.
prochianos non est et
e. tua § viii. § Et nare
dz decima pars dari debet
non vndecima Ideo decime
eo nomine sunt decimate
i. e. c. i. et hic ad decimas
prediales quia q a exp-
ceptio diuino debent i. e.
tua et e. prochianos
et xvi. q. i. decime et

hec sunt vero p solvende
j. c. cum aliquibus. q. In psso-
nalibus vero e consuetudo
loci approbata observanda
j. c. In aliquibus. Et non deci-
ßz hominum precepto debent
Sed nunquam consuetudo ex-
cusat in predialibus quod habet
decimam vndecima vel duodecima
vel minus dic quod consuetudo
non sufficit nisi sit approbata
a papa. Et non valet con-
suetudo que absque peccato
mortali servari non potest
quantumcumque longa sit
ut de pscrip quam omne Sed
si papa hoc concedat quod
aliquis retineat pro labo-
re tunc excusatur quia
solvere decimas prediales
non deducit expensis est
de precepto ecclesie ar. j. c.
tua nobis. et c. pasto-
ralis. Item ipse potest conce-
de privilegium aliquibus
quod non solvat decimas.
et excusant j. c. a nob.
Sed contra videtur quia
contra preceptum divine legis
dispensare non potest ymo
usque ad sanguinem et animam
defendere tenetur ar. v. q.
Sunt quidam et v. di.
nunquam Sed potest dici quod non
dat privilegium aliter de
non dando decimis Sed

concedit ei ad instituendum
decimarum ut inde suscipi-
at sustentationem et resi-
duum quod ecclesie in usus pau-
perum Sic concedit monachis
et hic modo potest layco, gratia
nec dispensat contra prece-
ptum in generali et non possit
sed in speciali sic quantum
ad aliquem casum vel de-
clarat illud preceptum sic
esse intelligendum quod per vel
per conventionem seu ami-
cabilem compositionem
auctoritate superioris factam. j.
c. ex multiplici ut deci-
sat. decretum et c. ij. Sed est
in diffinitione omnium iniuste
acquisitorum Et de omnibus
licite acquisitis debet sol-
vi decima. j. c. transmissa
quod a contrario de illicite
acquisitis non debet dari
ar. i. q. i. non est putanda
Et honorabunt deum tum
et decimis iustis laboribus
ut ibi et illicite acquisita
non sunt in bonis nostris
ff. p socio. cum duobus. Et ulterius
Sic videtur quod meretrix
non tenetur dare decimas
de meretricio ar. contra quod de-
beat dare Et si turpiter ac-
quisivit non tamen turpiter
dedit eo quod est meretrix ff. de
condi. ob turpem causam idem

§ quod et dicitur in ewangelio
facite vobis amicos de
mamona iniquitatis xiiij
q. v. qui habetis et § sequen[ti]
et c. Sane Ermidam di-
cunt quod de illicite acqui-
sito non potest fieri elemosi-
na nec solvi decima et
ita nec meretrix nec alle-
ator nec usurarius vel
symoniacus vel histrio
potest facere elemosinam nec facere
elemosinam nec solvere decimam
de tali lucro ar[chidiaconus] per doctorem
intelligit distinguendo utrum
dominium transferatur et
non competat repeticio
tunc debet solvi decima
et potest fieri ~~decima~~ elemosina
et ita meretrix et histrio
et de mamona iniquitatis
id est pro solitudine temporalem
acquisita debet dari
decima et fieri elemosina et
de eo quod extorquetur ratione
officij xiiij q. v. non
sane quia in hijs domi-
nium transfertur et non com-
petit repeticio sacerdos
tamen non debet recipere
decimam a meretrice que
non penitet propter periculum
scandalum (?) in et hoste-
ne videatur ei impunitatem
prestare Sicut oblaciones
aliquorum quas recipiunt

ratione criminis ut di. oblaciones
oblaciones di. nt s. t. xvi
§ Sunt autem ubi autem
non transfertur dominium vel
si transfertur competit
repeticio non potest inde
dari decima nec fieri
elemosina tamen non sit illius id
est tamen nobis ut usura et si-
militer deminuitur debitores
et id est de sym. dicitur et c. be-
nes in furto et rapina
et hoc dicit ut id est de usura
§ nlt ¶ Decimas autem
que dantur ratione pre-
diorum iuste accipitur etiam
a quocumque etiam in va-
sorem quia non dantur
ratione persone et etiam
sunt recipiunt ¶ Et nota
sunt species decimarum quedam
tres expedita enim sunt
personales que debentur
ex illis bonis que operibus
persone acquiruntur id est
non est et c. se et dicuntur
personales decime quia
ponuntur contemplatione
persone solvuntur ut puta
negociatione artificio
et milicia xvi q. i. de-
cime et c. i. e. no. e. et
c. pastoral et iste de-
cime semper sunt dande illi
ecclesie in qua percipit sacramenta

sacramta .j. c. ad aplice
et B. t. p x. c. ult. ¶ Alie
sunt prediales que s.
ex fructibus prediorum de-
bent etiam si bis tollect
sunt semel in anno .j. c.
ex pte .ij. et hec dande
sunt eccliis et clericis q. q.
parochia predia sunt si-
ta .j. c. cum et B. t. p x.
c. ult. nisi consuetudo cet
contraria tunc standum e. B.
sit pscripta .s. a tpe a quo
non extat memoria B.
de pscrip. cpm .l. vj.o et
sic in decimis psolucd
consuetudo attendi .j.
c. tn sicut et c. ad apli-
ce et c. inaliquibus
dande sunt etiam clericis
male vite et symoniaci
et male eis dispensatib;
et tertio psonales .j. c. tua
nobis et videns psunt et
psonales et prediales
sed hec non fit ratione di-
vini officij .j. de vsur.
quanto et .j. c. de li. tum
de dote. cetere decime p-
diales solum non debent
al. clerici de patrimonialib;
tenet solue .j. c. nonn.
¶ Dande sunt decime
prediales non deducti expe-
sis .j. c. tn quones et c.
tua nobis. B. aut psoles

sunt utpote ex artificio
vel alijs q. non q. pventit
in fructibus hic distinguitur
vtrum singul decime ex
rebus decimat et tunc
deducuntur expsse aut
rebus non decimat et
tunc non deducuntur .j.
c. pastoralis ¶ Bes que
e ratio quare deducuntur
expsse de mercimonijs
et non de fructibus et
redditibus rerum aliarum
R.o q. in negotiacione
opatur magis homines
sed in fructibus opatur
pripue manus dei a
B. vj. di. nasci. et .j. c. no
est et c. non sit vel dic
q. hec ideo ne idem bis
exigat. q. sunt decie
psonales .j. de regl
iur. bona fides .l. vj.o
¶ Iste statim debet dari
prediales in fructus pa-
priunt .j. c. tn homines et
antequam expendit inde
census vel tributum vel
aliud simile 2 si primo
facta fuit separacio sicut
colonus tenet decima-
re quod sibi remanet
ita dnus hoc quod de alio
in decimato accipit et
si admonitus non satisfe-
cerit cum tunc decimas

dent pt p consnaz ecca
compelli. j. c. ma nobis
et c. tu no sit. tam eccam
pt quemcumque possessorem
siue suo siue alieno noie
sit in possessione siue
sit creditore. xvi. q. i.
Si quis laycus qr res
cu suo one tnsit. j. c.
cu no sit. et h. de pigno
extra n. pactu pt de
fende possessore. h. de
pact. plerique ¶ Sunt et
aliq alie q sunt mixte
s. pdiales et psonales
ut de agris et feibus fe
tibz alm q in pastuis
pascunt et a pastuis
ptim pueniunt quia
inde viuit alia ar. j.
e. quesitu ¶ Sed tn dide
sunt tales d. s. host. q
si appareat q sucedo
fuada e. Si aut non
appet et pascunt q u
nne in pdys ipe pro
chie ipi dande sunt al
videt q dimidi deant
ut etiam v. pascunt
et ppam ar. ff. de l. in
qm saltu et h. de testis
relatu e. ult. jde e si no
qtinue s. p medietate
ann in ppa et alia me
dietate in alia ar. h.
de sepul. in qs. s. in ab

eo l. vj. et h. equm et
iustu videt et maxie
qr decia psonal dat
ppt sacra. j. e. c. ij. et c.
ma nobis l. vnj. in s. ¶ j. d
no debet conqueri eccam
in cui q prochia pascit
si rone satiorum q prmt
pastoribz m eccam ipsa
corpa sue prochie s
vo. hre medietate ut
sit queda societas sit
contracta int eccas
ut s. vna pstat corpa
et altra pdia et sic a
quodammo media elige
via. h. de cof. inst. c. j. ¶
Idem e dicendu de psona
libus decimis si aliq
iaceat in vna prochia
et domu hcant in alia
ut si p mediu anni re
maneant in vna et
p aliud mediu in alia
dent dimide decimas
psonales et oblacoes
ar. h. de sepul. in qns
s. in ab eo l. vj. ¶ De
quibus rebus debent
dai decie v. de blado
et de legumibz tam
maioibz quia minoibz
de pascuis de pscioibz
de moris de puentibz
molendinorum etiam ad

necnon piscariis fictis
pensionibus siue cessionibus
vel fructibus feno lana
apibus furnis molendinis balneis
fullonie argentifodinis
lapidicinis metallinis
fructibus arborum pecoribus
omnibus seu ortis negocio in
artificio de ipsa milicia
et generaliter de omni lucro
generaliter acquisito i c
ex multiplici in qua cetera
c scriptibus et c excepte
canonicorum iiij c c scripti
bus et xvi q i decime
quoniam et c omnis decime
¶ Sed numquid doctores de
collecta ad botatus de ad
botacione mercenarius de
mercede tenentur solvere deci
mas dic quod sic xvi q
i decime et i c non est
¶ Nota quod tam de casibus
vel fructibus decima sol
vitur non meliorum nec de
teriorum sed mediorum quia
decima solui debet xi
q iij hec mus por vel quia
nunc venimus ad mansi
bonis quod indignum est
deteriora dari deo que de
dignatur hō xlix di c
vel et xvi q vij omnes
decime ¶ A quibus sunt
dande decime dicitur breuiter

quod a quolibet nisi specialiter
priuilegio donum prestite ex
emptus sit i c ex parte et
c in aliquibus ad fi vel
dicitur consuetudine seu banda
si hostiensis approbata approbata
¶ Conceditur tamen templa
riis et hospitalarie teneant
tamen dare decimas de
laboribus quos propriis
manibus colunt de
possessionibus ante con
cilium acquisitis sed de post
generalem acquisitis tenentur
dare i c c vel et c sta
tuto § vel l vi Aliis
religiosis conceditur ne
de noualibus que propriis ma
nibus excolunt ortis nu
trimentis alias soluere te
neantur i c c ex parte tua
et sic hodie tenentur de
demonachis nigris et
canonicis regularibus
et aliis religiosis tene
tibus in quantum quid quod
dicitur xvi q i alia
causa generaliter et c que
stum decimas et xvi q
i dno iusti quia in
tellige de priuilegiis eis
concessis in prima causa
¶ Sed cessat priuilegium
in sex casibus ¶ Prima

si enormem lesionem indu
cat in iure prochiali · j · c ·
Suggestum et · j · de v s sig
qnis p nouale · Sexto p
pactionem vel amicabi
lem compositionem · j · c · ex
multiplici · Octavo ppter co
tinuum actum prescriptum
puta qz p̄uilegiatus
soluit p xxx annos
· j · de p̄uil · Nono decimo multo
fortius si xl · j · de p̄uil
sunt decibz · Quarto
[p̄dca] si p̄uilegiatus p̄dium alie
ni conducat · j · c · dilca
Quinto si p̄dium p̄uile
giatum alij locet · j · c ·
licet · Sexto si sma
ferat cont ipm ag
no appellauit sine p
uilegium credit sine no
· b · de re · iud · ut mon
et · c · sc · et · j · de p̄uil · ud
psone · Sed et lepsi
tenentur dare decimas
p ipa de ortis et alijs
in fructis · j · de de · ex · ed
cu dicat · Nota q quod
decime dabantur in ve
teri testamento a ppto fi
lijs leui qui possessio
nes alias no hebant
et necdum dabant in
sacerdotibz alerent · quod
comedebant in tplo
a pplo cu sacerdotibus

alerent et quedam de ipsis
pauperum recondebant
· j · c · c · i · Item decime in
quatuor ptes dent di
di vna est epi · alia
clericorum · alia fabrice ·
et quarta pauperibus
dari dct xij · q · ij · quatuor
et · b · de testib requisi
sit tamen q consuetudo lau
dabilis est obseruanda
ar · b · de scrip · ut clerici
layci · Sed nunquid layci
ci sine pto decimas
pnt retinere · b · dicit q
no · i · q · i · puenit et
· j · c · phibemus · Sed
numquid pnt dari laycis
in feudum dicitur q no
quia decime sunt cibus
in domo domini xvj · q · i ·
Reuertimini · dent ante
cis dare a quibus spiritua
lia recipiunt vel racione
fundi · xvj · q · i · § his
ita et · j · c · ad aplicam
et p̄terea fundus transit
ad heredes · Sed decime
no · j · c · ad hec et ita
laycis concedi no pnt
in feudum quia eas
possidere no pnt · b · de
pscrip · cum q et xvj
q · vij · c · i · et q · iij · § pr

et § Item decime et hec
ideo quod dant intuitu diui
absequii xvi q i quesiti
l c c ii et c tua Unde
in laycum cadere no pnt
sicut nec ius eligendi
b de elec § sacrosta et
c massana fructum de
cimaru bn pnt concedi
laycis ex causa tpe vite
sue sed no in feudu qum
et pnt ei vendi ad tpt
l ve pl in s c ult et
b de loc nra § nc alia
~~feusa~~ feuda b de feu
c i et h sunt ea quae
olim a dict antiquis te
pibz dabant in feudu
layc et alia feuda ut vz
defendent ecclias absse
retic et alys oppssoibz
p9 ea vo cu ea cessamt
no fuint concesse ymo
expsse phitu quod sine
peto non pnt eas layci
eas retine b de his q
fi apl cu aplica et l c
phybemq § Circa hoc
distinguunt Joh et t
quod decima dr duobus
mod quando dr ius spi
ritale quod ita consistit
penes eccliam quod laycus
no pt posside nec cu
peto nec sine peto et
cu concessione ppe quod
illud tu leunt a domino
est collatu xvi q ii §
ii et de his no sit phibi
to quod impossibile e quod
possident § Ite dr decia
quoddam ius tpale quia
laycus no pt hre inppe
tuu et est ratio ne laycis
pm sint ad decimas
acquirendas et ne sanc
tuarium dei videat' iure
hereditario possidei quod
e phybitu l c ad hec
et xvi q i appostolica
Unde si layci impigno
raumt decimas ecclie
ipse poterit eam fructus
percipe et in sorte mi
nime computare l c de
vsi c i quia nichil ac
cipit nisi quod suu est tn
aliena eum no posset
recipe eccia illas que
laycus tenet in feudu
l e c ult nec religio
si et exempti de posses
sionibus post latranu
concilm et feudat sine
consensu epi § Item de ill
que an latranu q aliud
tenet l c statuto §
sane l vi° § Item ppt
decimaru detentione
poterit laycus pnari
sepultura l c phybet

Ad alia tamen sacramenta
admittuntur divini iuris
propter multitudinem que
est in causa. quia propter
multitudinem detrahendum
est aliquid severitati. xx-
viij. q. ij. non potest. di-
cunt tamen aliqui quod si
pertinent que concesse fu-
erant eis in feudum
perpetuum. ideo Hostiensis di-
stinguit. aut laicus habet
privilegium romane sedis
et tunc licite sive ad
tempus sive imperpetuum
exigit et ei solvitur. sic
in privilegio continetur. quia
potest concedere romana
sedes ut dictum est. s. e.
§. j. in fi. sic intellige
j. decimis pat. nob. sunt
et j. c. a nob. lxiij. di.
Adrianus et c. in syno-
do xvj. q. i. §. hinc est
aut non habet privilegium
et tunc non potest j. c. qua-
muis et c. pervenerunt.
Sed hoc privilegium certis
casibus corrumpitur. primo
si abutuntur privilegio
impugnando ecclesiam xj.
q. iij. privilegium lxxiij.
di. §. viij. ar. s. de postu-
la. velut nec si non faciat
illud propter quod privilegium
est concessum. s. de dona.
cum dilectus et j. de qua

ap. vero. §. Secundo si fa-
ciunt venire contra privilegium
suum modo quia etiam ad eos
spectat per xxx. annos
decimam laico concessam
percipiat j. de prim. si de-
cima. §. Tertio si prelatus pri-
vilegium enormiter lede-
retur ius parochiale
j. c. suggestum. §. Quarto
si privilegio expresse re-
nunciaverit. j. de reg. iur.
statuimus et c. sed quia
l. vj. et xvj. q. i. quas
periculosas. §. Quinto si aucto-
ritate episcopi ius suum ali-
cui ecclesie vel loco religi-
oso dederint. s. de his
que fi. a pl. in apostolica
et xvj. q. i. quam. §. Sed
numquid de consensu epi-
scopi possunt transferre in aliquos
laicos si habeant in feudum
ab antiquo. dic ut §. proximo quod sic
sub ea forma sub qua
habent ut dicit episcopus illas
dare in feudum. ar. s. de
feud. c. ij. Sed si alias de
facto possident nec in
laicos nec in clericos pos-
sunt transferre etiam de
auctoritate episcopi ut dicit
predicta decre. cum apostolica
insi. §. Sexto si aliquid
enorme commiserit contra
ecclesiam a qua feudum

tenet occidendo vel muti-
lando rectores vel clericos suos
i de penis in quibus da
et c. felicis l. vi. ¶ Nona-
lia sunt quorum non extat
memoria quod fuerunt culta
i de v. s. signi quid per no-
nale et est ager nunc
primum pascitur i de v. s. sig
c. i. ab ist nonalibus
omnes religiosi sunt excep-
ti quatinus ad decimas non
soluendas si redigerint
ad culturam et quod semel
fuit nonale quo ad hoc
quod decime non soluantur
de illa tamen i de priuil. c. vlti-
mo s. fo. et c. si eciam pro-
chialis tractu temporis ma-
piat ledi grauiter desinit
esse nonale ar. h. de don
aplice et i de v. s. sig
quid per nonale ¶ Decime
nonalium decim. tot perti-
nent ad ecclesias in quibus
nonalia consistunt i. c. quam
et c. cum contingat Si vero
dubitetur vel non appareat in
cuius parochia sunt tunc
per episcopus illa nonalia
sunt vendicanda vel alii ecclesie
assignanda i. c. quam et xvi.
q. i. perciping ¶ Eciamsi
sunt insule considerandum
est cui prouincie adherent
et de illa prouincia et ibi
debent solui ff. de iudic.

Insule de priuilegio tamen
religiosi percipiunt i. c. ex
parte vbi est percipiunt veteres
decimas ex priuilegio et no-
nalia debent habere integre
i. c. ex parte tua ¶ Sed illud
debet intelligi de illis de-
cimis quas tempore impetra-
ti rescripti vel optenti possi-
debant et pro illa porcione
tantum quam tempore impetracionis
antiquas percipiebat et
tunc vltra medietatem
decimarum nonalium nul-
latenus extendatur quod si
de plena et integra percep-
cione veterum fuisset ex-
pressum sedes aplica de-
cimas nonalium in tam
graue dispendium parochi-
alium ecclesiarum minime indul-
sisset ymmo si rectores eciam
in hoc grauarentur de illis
decet tantum relinqui quod
competentem sustentacionem
possit habere et iura epi-
scopalia soluere et alia
onera debita supportare
et in hoc statuto comprehen-
duntur cistercienses et cartusienses
i. c. statuto § religiosi
l. vi. et h. de prebendis c. suscep-
ti c. libro ¶ Sed quia de
nonalibus varie loquntur
iura cum veteres ab alio
quia a rectore ecclesie percipi-
untur ¶ Ideo distinguere quod

aut decime veteres percipiunt
racione feudi tunc illas
qui eas recipit de nona
libus non recipit quia de no=
no surgunt tamen in talibus
non sit extendenda lima
sed pocius restringenda
ut c. tua quod odia sunt
restringenda de regulis
iuris odia l. vi. Idem es=
set si religiosi illas ma=
iores seu veteres acquire=
rent de manibus laycorum
ut c. statuto infra l. vi.
quod non possunt plus transferre
in religiosos quam habeant
de regulis iuris nemo l. vi.
aut racione prescripcionis
et tunc distinguitur aut
surgunt fructus de novo
de aliis possessionibus
quam de illis de quibus
fuerat prescriptum puta de
novalibus et in hoc
casu non prescribit decima=
tale de talibus non ut
c. tamen contingat et c. pre=
scripcio enim prodest nisi
in hiis que fuerant pos=
sessa aut surgunt de terra
prescripta aliqui de novo
puta poma et castane=
a et tunc de omnibus no=
valibus percipiunt ut c. ex
parte tua. aut percipiunt
racione parrochie tunc medie=
tatem tantum novalium pro illa

porcione pro qua posside=
bant veteres parrochie percipe
ut c. statuto infra l. vi.
De prescripcione decimarum
dic ut s. de prescripcionibus § qui
possunt et § ad prescripciones
Decimo qui fideliter dat
decimas quadruplum
remuneratur a deo. Prima
remuneracio est habundanciam
fructuum. Secunda sa=
nitas corporis et anime
Unde Augustinus si decimam de=
deris habundanciam fructuum
recipies et sanitatem
corporis et anime consequeris
xvi. q. i. decime. Tercia
est indulgencia
peccatorum. Quarta est premi=
acio. Unde Augustinus Qui quis
premium comparare vel peccatorum
suorum desiderat indulgen=
ciam promereri reddat
decimam et de novem partibus
studeat eciam dare pau=
peribus xvi. q. i. decime
ad fi. Econtrario non
dantes decimas puniuntur
quadrupliciter. Primo quia
in fame et penuria sunt
maledicti. Unde secundo quia decima
in non reddidistis decimas
et primicias ideo in fame
et penuria maledicti
estis. Secundo quia veniunt lo=
custe et bruchi aut eru=
go aut tinea et labores

hom̄ vastabunt / Hec p̄-
bant xvi q. i. Reuertimini
/ Quo et adeciam re-
notabit et qui eas dāc
nolunt res alienas inva-
dunt xvi q. i. decime /
Decernato et q. nō accip-
xp̄us tollit fiscus xvi
q. vii maiores / Primicia
e p̄ma ps frugum dño
offenda et hec e danda
ex precepto dei et ecc̄e xvi
q. i. Reuertimini et xxxii
di. preter hec / Debet dari sac-
doti parrochiali xvi q.
i. doctor / Sed quanta de-
beat dari nō inuenit
in veteri testamento expssum
tam inter xl et lx licatur
e offerri / e c. i. / Sed
inuenitur in pdicendibus
dat primogenitum host. dt
q. de c. c. viii dandum
est loco primiciarum et si
nunq. det estimatorz / Sed
jo et t. dixerunt q. decetim
vium e dandū loco primi-
ciarum in dictis q. suetudi-
ne ce standū ar. b. de sepl-
ctifitui et si michil q. sue-
uit dari credo nō ee pctm
/ De oblacionibz d. ut. b.
t. px. s. oblacoes / Nō
q. sic pdicatores et mi-
nores debet dent et pdi-
candi et al. laicas infor-
mac ut ad soluendū de-
cimas seu alias redditus

debitas p̄ incipte volunt-
arias sunt intenti. s. c. di-
screcioni l. vi.o Sequitur
de regularibus et transeuntibus ad religionem

Quia sup̄ visum e de clericis
et recom̄ eorum hic
subiciatur de regularibus
et de hiis que ptinet ad
regulares et p̄mo videndum
e qui dicantur regulares
et unde dicantur et qui te-
neant p̄fitei et in qua
etate et qualiter modo fiat
p̄fessio et in quibus maib.
debet fieri et an regula-
res pnt ad alia religi-
one transire / Regulares
dicuntur qui p emissionem
p̄fessionis plati se sub-
iciunt imperio xviii q. in
statuim. unde Ambros.
Cultus religionis e ab-
dicatio domesticorum et q. da-
dam morum alienatio ut sumus
se abneget qui deo se me-
ligit xii q. i. michil /
Dicuntur eciam regulares
qui et si asperitas mona-
chorum assertio nō putent
se iusti regule tamen
infirmuit laxiori. s. de sta-
tu mo. q. dei timore quia
in mult. invenerunt b. de p-
ste extpte et. s. ne cleri-
ci l. mo. c. ult. / Dicuntur
et regulares p̄fessi to-
nsi xxvii q. i. ut lex co-
tinetur / Sed an p̄fessio

non nisi quatuor ad hoc q(uod)
eos peractis sint cogni-
tam .i. de sen. eo. Religiosi
quamuis l. vi° Item di-
cunt regulares qui se et
sua deo dedicauerunt licet
non sint professi al. non ar-
.i. despiciunt tamen et platac
c. pulchre et ult. et c. priui-
legia Item largo modo dicu(n)t(ur)
religiosi qui in propriis
domibus religiose viuunt
licet non sint professi et co-
nversi etiam xx. iii q.
v q. deo Regularis d(icitu)r
a regula non ab ea que
rem que est breuiter enar-
rat ff. de reg. iur. l. i
Sed ab ea que regula d(icitu)r
eo q(uod) recte regat uel nor-
mam bene viuendi prebeat
uel q(uod) distortum p(ri)mus cor-
rigat ut di. canon. Quia
suam tenent(ur) regulare
et profiteri .i. e. excepte ni-
si profiteri tenent(ur) tria
que sunt de substancia reli-
gionis .s. obedientiam pau-
pertate et castitate nam p(ro)p(ter) q(uo)d
dei vite super capiunt sibi
dominum imponunt volun-
tati proprie renunctiant xviii
q. ii. Statuimus et xii. q.
i nolo et c. non dicat
Deobedientia dic ut s. de
ma. et obe. c. de obediencia
Demsi. et paupertate

d(icitu)r ut .i. de statu. mona. c. i.
et c. Sed nunquid Etas
competens ad intrandum
religionem et professionem
faciendam est in masculo xii
an. et in viro xiiii ut
xx. q. ii. c. i. et ii. et .i.
e. Is qui mona. l. vi° di-
cunt in matrimonio car-
nali .i. de despo. impu. co-
ntrahebatur et c. attesta-
tiones et non suffi(c)iat q(uod)
annus sit incept(us) sed re-
quirit q(uod) sit complet(us) .i. e.
ad minus secus in ma(tri)monio
carnali .i. despon. impu.
de illis .ii. et c. ult. Sed
si intrauerint vtrum possit
exire et cum distinguendo
aut erat minor xiiii an.
aut maior Si erat minor
distinguitur aut fuit a
patre uel tutore traditus
an xiiii an. tunc non
debet ~~exigere~~ exire sed post
xiiii an. ibi non cogitur
remanere .i. e. cum simus
Sed contra videtur quia
facit monachum aut pa-
terna deuotio aut propria
professio .i. e. cum in(ter) et
xx. q. i. c. monachum
d(icitu)r q(uod) hoc est verum si post
xiiii an. oblacionem factam
a patre uel professionem
a se factam ratificauit

al no j c jb qm mona-
stiu l vj° et ar xx q ij
c i qma reb e doti no p-
cepti xxxij q i integri-
tab et expone aut p z
j c m iiij et xx q i c
iij Aut intrauit mior xiiij
an ancte ppa et tuc pa-
retes infra anm et diem
vel tutor potuit renocare
z no pnt p9 ca xx q ij
puella et j c c ij tame
puer quntuq3 exie pt
usq3 ad fine xiiij ani
j c signatu et c m siuug
ymo p totu xv an nisi
meos f xv° an pfessioe
faciat vel habitu religio-
nis suscipiat qui dari
pfitentibus cosueuit
seu pfessione a sede sitz
pnb infra expsse licat
potit ad secula libere
remeare Sed si p totu
xv annu in monasterio
pmanscit v monachor
et nouicior sint habitus
indistincti pfessionem
ex hoc fecisse vel si ep
pnb fecerit infra hmisse
videat nisi tamen ibi
habitus indistincto hcat
q pfessi et nouicij et aly
etia in cib intra quem
dnctes pemitq simili ha-
bitu induant j c jb q

monastiu impu et § 1
l vj° Aut erit xiiij an
maior et assumpsit
habitu religionis si paim
portant et tunc religio-
ne assumpta psumit
vouat pfessus licet habitq
pfessor et nouicior mi-
ne distingwat Etiam
si aly degentes in cib
similib3 vestibus conta-
tur Racio e quia ad annos
discretionis in puenit Secq
in mnoe xiiij an quia
eor que tunc agit ple-
ne no h3 intellectu di-
stincti habitq vel dissimiles
intelligunt sine nouicijs
et pfessi deut dissimiles
vestes sine bndicantur
in pfitentib3 concedunt
sine et alind fiat p qd
habitq distinat j c jb qm
monastiu § cuiq eo et
§ sc l vj° Ecnod tpus
requit ad pbaconem
R° f m ma antiqua
clicq ignotq et laycq no-
tus pbyem m pbant
ut xix q m monastys
Sed laycq ignotq p tcmi m
xvij q ij c nlt Sed clicq
notq pam xvij q ij
consaldus Sed hodie re-
gulait mil3 qrcd ang
in subsidiu fragilitat

remane ut probet et probet
i. c. ad apliatz et c. non
solum l. vi° Sed quia quasi
pt remanere mr prius
introducto intrans religi-
one de voluntate pre-
lati pt infra annum licite
facere professionem i. c. ad
aplicam tacite vel expresse
Sed expresse emissa etiam
in seculari habitu non muta-
to illi religioni prius
obligat quia professus est
professus tacite vero facta
infra probationis annum
per susceptionem habitus
qui profitentibus tantum dat
nisi illi specialiter eius habitus
esset susceptus Sed qualiter
aliter religioni recipi-
ente obligat si etatis
apte sit si sciens et vo-
luntarius ac tempore non profenet
i. c. constitutionem et in aliis
l. vi° Fallit in ordinibus
mendicantibus in quibus
non tenet professio facta
infra annum ymo suspe-
si erunt recipientes ipso
facto et etiam aliter pu-
niendi nisi maior etatis
an existens professus
sit tacite vel expresse
vel evidenter constet eum
vitam voluisse mutare
quod tamen non presumitur

nisi clara probatione vel
competentibus indiciis
ostendat i. c. non solum et c.
constitutionem impri l. vi° Sed
intelligo i. c. consulti et
c. statim et sic poterit
libere redire ad seculum n[on]
fecerit professionem tacite
et in seculo ad sacros
ordines promoveri et be-
neficium etiam curatum optinere
i. c. postulasti nisi evi-
denter appareat quod voluit
sic vitam mutare Sed qua-
liter apparebit dic si rem-
anserit seculo expresse
vel si statim recipiat ve-
stes que tantum dantur profi-
tentibus sciens et in
domo professoris i. c. con-
sulti nisi et c. constitutionem
nisi l. vi° al si nichil
dicat non apparet i. quin
cli. l. vo consuluit et
i. c. non solum l. vi° Sed
pt i. c. consulti et c.
pullt sed hostiensis in foro
anime si habebat animum ibi
perpetuo remanendi con-
sulendum est ei si vult
animam salvare quod votum
suum reddat vel an annum
et professione emissa
per eum expansa vel
papa professione facta

fuit dispensatum. Sed po
ne dicit c. in p̄bacione
ingressus expectabat tempus
nondum ad tempus p̄bacionis
nec conferret beneficium
in eam vacans non debeat
ultra vi menses s. de
concess. preb. nulla obstantibus
oppinionibus dic quod sic
nisi de consensu eius con
stet quod vitam voluit ab
solute mutare vel p̄fes
sione fecit expressam
vel sciens recepit habi
tum p̄fessorum. Sed inte
rim eius beneficio palam
desinunt debebit sibi as
signata congrua de ipsius
proventibus portione. ut c.
beneficium l. vi°. Pone quod
aliquis in seculo emisit
votum de certa religione
intranda numquam tenetur
ad eam precise dic quod sic
ut c. ex. tore z. & in alys.
l. vi°. Sed si aliam etiam
laxiorem ingrediatur
et p̄fiteatur in ipsa pot
licite remanere voto
non obstante. Potest tamen ta
quia simplicis p̄sertim
solempne nositur de
rogatum p̄ voto tamen
non completo erit ei
pena imponenda. ut c. quod
pius votum l. vi°. pena
salutari in animam ar. xx.
vii. di. c. vii. Sed in quibus
modis fit p̄fessio. primo
per p̄fessione expressam fatiendam
aliam religionem intelli
gitur p̄sedem apostolicam
approbatam. ut de voto quod
votum l. vi°. quia habitus
non facit monachum sed
p̄fessio regularis. ut c. por
rexit expte et c. nt
dicat et ut quamvis vel no
consuluit et ut consto
s. in alys l. vi°. Sed
tacite et hoc dupliciter a
sumpto habitu p̄fessorum
sciens et voluntarius
et per tempus p̄severat
nec apparet evidenter
quod voluit seculum mutare
ita quod condidit testam
tum et renunciavit beneficio
et tunc est tacite p̄fessus
ut c. constom. & fi. et c. no
solum l. vi°. et c. consulte
et c. statuimus. aut non
apparet utrum seculum
voluit mutare nec
portat habitum p̄fessorum
tunc si portaverit habitum
per annum tacite est p̄fessus
nec poterit ad seculum
remeare. ut c. ius quia
& quia vero l. vi°. Adde
quod licet. ut c. eos qui

in de b̄ pt inte g̃ ꝗ e
vidua et c. bnp eo et xx
xvij. di. q̄ intiogasti et
xxvij q. i. vidua et xx
q. i. qua pgenitores etiā
intrauit timore mort
ꝗ c. sicut bonis si pmē
tū ab aliquo illatum s
de his qui vi metu ne
causa platū ¶ sed que
e vitio dimisitur r̄ q̄
vbi e timor mort aīc
et a se ipso e illatus ne
peat metum no impe
dit religione sed vbi
timet morb corporis
illata ab alio impedit
nisi postea confirmet
ꝗ de spo adid qo. Et
idem dicas peādꝫ ma
de monialibus. dn̄ ty
cavo religio sit p sedē
ap. approbata al no s
de elec indepnitatibus
l. vjo ¶ sed in qua veste
debet facē pbatonem
vide q̄ in illa in qua
venit s in di militos
et s in di legē. ar. xviij
q. ij. c. nlt dic q̄ i mo
nachali hitu ꝗ c. bnp
eo et c. statuimus al no
posset pbac sitatem
religionis qui i vestib
p magna pte cosistit
et pma mīa intelligir

de veste laycali. l. i ve
ste nouitiorū q differt
ab illa q dat pfitētib,
ꝗ c. statuimus et c. ꝗs qui
l. vjo tamen si velint ex
ire infra anni debent
redire in eadē veste in
qua venit et ita fm
regulam bti bndi obs
nat ꝗ c. bnp eo ¶ In
manibꝫ vo platī debꝫ
fieri pfessio ita ut reci
piat ipm in monachum
et in fratrem ꝗ c. porrom
na si ad abbem soln p
tinet receptio monachorum
eo defuncto no pt no
uus monachꝰ a conuētu
recipi al poterit si no
uitiorum receptio spectat
in sil ad vtrosqꝫ ꝗ c. si
ad soln l. vjo ¶ nota
q̄ omnes pnt facē pfes
sione qui no phibent
in lege pnata dnunt
que pmdicat lege con
pia q. ij. dnec ꝗ c.
licet p hibet aut epi
intrare absqꝫ lina ro
mani pontific̄ ¶ specialē
qz in hoc casu maius
bonum minori bono ppo
nit et qmīs vtilitas spe
ciali doctrina silenciō

sollicitudo contemplacioni
et labor quieti quam
eius pesse debet pariter
et prodesse ideo non debet
petere licenciam recedendi arg.
extra de optione c. licet
Si vero probabilis causa subest
quia de causa possit pe-
tere licenciam recedendi dicunt
de deretione [illegible] renunciacione
Secundo excipitur uxor
carnali cognita et propter
quam dicta intraverit dic ut in
arg. c. consummati. Tercio
impubes vel minor annis
etiam si professionem fecerit
non tenetur xx q. ii. illud
et c. is qui monachus vi.
Quarto furiosus quia
nullum est votum sine obli-
gatio sit mente alienata
ut c. sicut tenor et xviii
q. ii. consaldus Quinto
servus quem dominus potest repe-
tere usque quod tercium annum nisi
consenserit ut monachus
efficiatur l. iii. di. si servus
sciente. Sexto tunc astatus
vel rei publice obligatus
l. iii. di. legi aliquos milites
tes bene possunt intrare l.
iiii. di. multos ideo distin-
guere ut de obligatis ad
ratiocinia l. i. ii. et iii. illud
autem quod dicit de non ante
xiiii. annum vel post intel-
ligas de mulieribus an xii

annum vel post xx. q. ii. puel-
la et vidua filii potest reli-
gione intrare et ipsam
sibi velum professionis im-
ponere ut c. vidua et xx-
vii. q. i. viduas potest etiam
illud recipere a sacerdote
ut qui clerici vel non consulunt
et xx. q. i. vidua item
ab episcopo de quo mente causa
platum debet velum conserva-
tionis quod solemniter con-
servant et hoc post xxv
annum xx. q. i. devotis
et ii. placuit et hoc conse-
cratio debet fieri in die
epiphanie aut in albis
paschalibus aut die apostolorum
natalibus et non aliis
nisi gravi infirmitate
detineretur xx. q. i. devo-
tis vel nisi hoc episcopus in qualibet
die dominica facere vellet
quod posset de iure ord.
c. i. Sed numquid corrup-
ta per violenciam poterit
consecrari dicit quod non xxxii
q. v. ille autem et xxvi.
di. acutius et arg. ad hoc
xx. q. i. in mercibus sed
contra videtur quod non potest
corpus corrumpi nisi
prius animus corrumpatur
xxxii q. v. ita ne et
c. non potest dicitur quod hoc est verum
quo ad deum vel quo ad hoc

q dimitti no pt a b'no xviij
q. ij. no sat tn an' em
enda deq posset sustitue
no pt v'gine post vnn-
nam xxxiij. q. v. Si pau
lus. et dicit aliqui q
etia inte debz ee rigo
qd feim e q' incs semp
p'mam potit repari
b de sn tn c. ii. § ult.
ita si. Si religiosus
velit alia religione
trasie p'q pfessionez
distinguit' aut vult
trasie ad equale et tc
poterit trasie de lma
abbtis in consensu ca-
pituli et ultima causa
j. c. no est aut vult tra-
sie ad mioz seu laxi-
ore et tunc nullomo
pt etia cu lma plati
sui iur. no est aut ad
strictorem et tunc debz
pete lmaz ne bonu
obedie contempnere
videat' et platus debet
sine difficultate indul-
gere. Sufficit tamen pe-
te licet no optineat
j. c. lic. et b. de ar. li. in
oly. m. nisi dubitet' an
ex cnitate vl temeritate
velit trasie ad ordinem
arciore vl largiore.
Superioris iudicand est reg-
rendi ne angelus sathae

in luc' angelu se trasfor-
met. j. c. licet. § si vero
et d. nt. j. de voto. § mo-
nachus. Sed quid si q's
trasijt lma no petita
ad strictore religione
nuq' est revocandus.
Distinguit' aut causa
le intus trasijt et tc
potit revocari. xix. q.
iij. Mandamus. ita q me-
liorale z in ulla deficiat
et ultimus in choro mane-
at ut ibi b' intelligit
j. c. licet. impu. aut ex
cnitate seu lege pvata
tunc lz male faciat
no petedo lmaz. tn no
potit revocari ar. j. e.
licet et b. de eta. et
qual. Intelleximus. Si-
mil' si q's lz etiam
et trasiat ad religioz
tenet ingssus nec pt
revocari ad ecclam ab
epo licet lmaz pete
debuisset. v. ix. di. dne
j. c. licet et ar. b. de
rem. admonz. et de
qse. di. v. no. oz. Si
plati et qui psunt
gnalibz capitulis tene-
tur. requirere quolibz
anno fugitivos et eiec-
tos de ordine suo et eos
recipe si redie' volunt

salua ordinis disciplina
in abbaciis in quibus
ante fuerint si absque
graui scandalo fieri possit
alioquin in aliis domibus eiusdem
ordinis Si autem fugitiuos
uel eiectos inobedientes
inuenerint eos compellere
tenentur et tamen dum faciant
a prelatis earum excommunica-
tos publice denunciari
donec ad mandatum mandat
eorum humiliter reuertantur i.
e. x. uel alias si reuertentes
non recipiant uel vaga-
bundos non requirunt
non possunt bona que acquisiuit
petere post mortem quia
ei alimenta negauerunt
i. de lang. exposi. c. bno.
Sequitur nunc videre de quibusdam

Supponitur coniugatorum
dictum est
de transeuntibus ad
religionem Ingressum subiacet
hic in specie de conuersione
coniugatorum ad religionem
Ideo uidendum est quando
vnus coniugum possit
intrare religionem uel
vir coniugatus ad sacros
ordines conuolare Circa
ergo alter coniugum possit
intrare religionem sine pe
S. distinguere aut non
est matrimonium consumma-
tum aut est consumatum
Si non est consumatum
per carnalem copulam am-
bo possunt intrare uel alter
altero inuito et ille qui
remansit in seculo si non
velit admonitus sine
continencia potest contrahere
matrimonium et vterque
tenetur alteri restituere
quod ab altero nouerit re-
cepisse i. e. viii. et c. ex
publico Secundo si vellet
in domo ipsa remanere
et sine religione ingressu
est audiendus dicit quia non ex-
pressio que pellidet ad ma-
trimonium consummandum nisi
velit intrare religionem
i. e. expte. ii. insi. et de
intrare infra duos me-
ses i. e. ex publico Se-
cundo quia elapsum est illud
tempus inquantum potest ad hoc
intrare dico quia sic. sed per
carnalem copulam
iudex terminum debet prefigere
peremptorium tamen infra
quem debet intrare et
profiteri Sed nunquam potest
contrahere secundum diuus sed
post quia non nisi per con-
fessionem factam quia per profes-
sionem soluitur vinculum
matrimoniale et ius
quod intra licet aliter actio
nemo B. t. px. statim

et c. ib. q. iii et c. no solu
l. vi. Et sic p̄natus homi9
tpis comode auferre
non pt xxviii di. de
his. et c. de reg. in. Jn
dulti l. vi. Et si index
mi9 tpus concedat a le-
ge supplet. ff de reg. iur.
dec. qui9 excipit. Sed
quid si accipiet vitam
heremiticam. nunquam solvit
sponsalia de pnti. dic q.
no quia requiritur q. faci
at pfessioz aliam reli-
gionem pfessae ap. approba-
te al no solvet et iam
tenet matrimonium. si con-
traheret postquam hmoi
vita heremitica et possz
tamquam hns sibi face
testm. j. de voto q. vo-
ti l. vi. et xix. q. iii
c. quam. Pone q. spo-
sus desponsat sponsam
p mas suas apiendo
et no pressit ad seminis
effusionem. nunquam potit
post intrare religioz
dic pe q. sic qz. etiam
in foro conscientie q. no
sunt effecti una caro
licet illa emiserit. Sed
si ipse emisit tam in
foro q. tenendo evitam se
opponet ppt suspicioz
et no deficit sed ius sed
pbato m. ff de sta ho-

iem et ff de statu. l. duo
sunt tiçij. Ante consumma-
tum matrimonium tunc di-
stinguitur. aut ambo
volunt intrare religioz
aut unus tm. Si ambo
intrare volunt libere
pnt. j. e. in sib pditus
et c. ex vxoratus et c. ad
aplicam. Si unus tm
distinguitur. aut alter
contradicit aut ignorat
aut dissimulat aut consentit
Si contradicit alt no pt
intrare. et si intraverit
pt revocari j. e. quidam
Si vo ignorat q. alt
intraverit sibi poterit
ad seculum revocari j. e.
placet Et in istis duob
casibus sublato eo qui
ei ad seculum revocarunt
no compellitur alt ad
monasterium redire quia
in tali dissensu aut igno-
rantia votum no potuit
solempnisari licet pfessi-
one fecerit ut colligitur
ex dicto capitulo placet
in fi. Si dissimulat et dissi-
mulans moritur in dissimula-
tione sua valebit intro-
itus religionis nec poterit
ultimus ad seculum remeare
et si exierit postquam
fecit sic pfessionem
per excommunicationem compellendus

ent ad monasterium reuertatur
j. e. extra. i. et c. consuluit.
Si consentiat distinguitur
aut consentit inuitus aut
per dolum aut spontanea vo-
luntate. Si inuitus non
tenet ingressus ymo potest
ad seculum renouari. xxxiii
q. v. notificasti etiam post
annum uel decem et semper
j. e. attendens. Unde quia
inus in aliis contractibus
coacta voluntas dicatur
voluntas. xv. q. i. merito
non tamen in matrimo-
niis si non sit libera et spo-
tanea. xxxi. q. ii. lectum
nostram et j. de spon. veniens.
Aut per dolum et tunc
sine preiudicio sine tamen
sine non potest renouari
j. e. veniens ubi reno-
casset non fuisset fornica-
ta et sic si vir intret
religionem inuita uxore
uel per dolum uel aliquo modo
inducta. licet tal ingressus
nullus fuit j. e. attendens
si tamen post ea fornicatur
non potest ipsum postea recipe-
re. xxvii. q. ii. agatho-
sa. vide j. de diuor. significa.
Sed pone quod vir qui
votum fecit nolit recipe-
re. inlicitum fornicatricem
quia nunc compellitur reci-
pere sicut uel agere. Dicitur
ut nec inuitus. al. ac.

qui p. l. r. et quilibet inter suo
renunciare potest ut ss. e.
p. v. ad apostolicam. et c. sta-
tim contrarius quod est dicens
quod monasterium eo inui-
to potest recipere et eum de-
fendere ne permittat illum
trahi in proces statim
ff. de lib. ca. l. i. et ii. licet
enim primo non tenent vo-
tum tamen quando adipi-
scentie tenent j. e. quia
et c. placet. et quando
ipsa fuit fornicata statim
amisit ius exigendi
quod cum sit liberatus a fami-
liare mulieris statim mo-
nasterium licet plenum ius
in eo et sic excepto
quaero competit viro acqui-
sita e monasterio cum
res statim ad eum de-
uenit. aliquo posuit
sibi principium j. e. c. pla-
cet. Sed quid si exiret
et nollet recipere quia
posset mulieri fornica-
tionem dimittere b. dominus
in quadam in si. b. dicit
quod bene potest illa recipe-
re non obstante contradic-
tione monasterii quia vo-
tum ex toto non tenuit
tamen decepta fuit nec ipsa
etiam vouit ar. ex. j. e.
c. i. et c. karissimus in si
vir professionem fecisset

postquam illa fuit forni-
cata ar. xxvii q. ii Aga-
tosa ¶ Item vero si vir for-
nicetur in monasterio tamen
mulier dedit licentiam unquam
ipsum recipere potest. d. c. quod non
xxxiii q. v. quidam quia
perdidit omne ius quod
habuit in viro quia propter
consequens delictum penitus
amissa non renascitur
de con. di. iii. quer. Sed
secus si ambo essent in
seculo et propter fornicationem
alterius essent dimissi. ut de
divor. ex litteris et c. de inter-
minatur et hec est ratio
quia ius quod monasterium
habet in ipso propter delictum
suum perdere non potest ¶ Aut con-
sentit spontanea volun-
tate et tunc distinguitur
aut promisit continentiam
aut non. Si non promisit
continentiam revocatur ut e.
c. i. Si aut promisit contine-
tiam et intelligitur de illa
quam xxvii q. ii. Si vir
distinguitur aut est senex
aut iuvenis Si senex
potest in seculo remanere
dummodo promittat observare
castitatem ut e. c. cum sis et
c. uxoratus et c. ad apostolicam
Si sit iuvenis compellitur
intrare ut e. c. significavit
licet non intenderet intrare
religionem quam continentiam

promisit quia tenetur ad
id sine quo eam servare non
posset ar. B. de cof. del.
pteā et c. prudentiam
misi et sic in vita compelli-
Sicut quique qui ex officio
suo compellitur intrare
monasterium l. di. Si ille
et xxvii q. i. Si quis
rapuerit. Sicut cum mulier
condempnata est per sententiam
vel factum est notorium et
est separata a marito licet
sit emendata si maritus
nolit eam recipere compelli-
tur monasterium intrare ut e.
gaudemus. nam si per dolum
alterius inductus fuisset ad
intrandum nichilominus
ingressus ut e. c. dudum et
sic in spiritualibus dolus ad-
versarii non viciat contrac-
tum. b. quod metus tamen in dila
ut e. c. ex parte et c. venies
maius si dolus dat causam
contractui non tenet con-
tractus ff. de dolo eleganter
¶ Sed que est racio diver-
sitatis R. quod dolus bonus
in spiritualibus non prohibe-
tur sed solum malus quod dolus
est calliditas ad decipiendum
ff. de dolo l. i. Sed per illum
dolum non decipitur nec
ad malum inducitur
ymmo quidem sua fuit
melior. Et ideo non

viciat contractum Sed aus
in alijs ¶ pone q mlr
vel vir renoret altm
ad seculm in ill casibus
de quibus supius dictm
e in quid poterit exige
debitm vl redde teneat
dic q obligatus fuit q°
ad se tm et ideo no pt
exige debitm q h° po
tuit vone qd erat i sua
ptate sed aliem no po-
tuit vone s no redde
debitm coiugi pcti et
ideo tene redde xxxiij
q v Vna ¶ c quida et
c placet ¶ Item si contra-
hat cu alia p9 morte
vxor' iuc teneret in im
dico q mortalit pecat
cotrahendo q votu fuit
simplex n° potuit face
solempne matrimonio
pmo impedicte Sed
sim' impedit matrimo'
contrahendu s no dirimit
ia contractu ¶ qm clu-
ul no Rursus et ¶ de
voto q votu l vj° sed
tenet matrimoium Sed
debz ei impom pnia tu
amor' xxvij di Si v
¶ Sed nuc potit exige
debitu dt Host et B q
no q no potuit exige
a pma ¶ c quida et
c placet itm n° ascda
q faret cont consciaz

ar B de rest spol' lrab in
exactus redde tenetur
so et ut multi alij cu qbz
ego sencio dicut q licite
poterit exige q licet p°
cauit contrahedo in pmo
actu tn tn e bonu ma-
trimonij q tollit totalit
obligatoz illa ar ¶ q
cli vel vo rursus ¶ de vo-
to q votu l vj° et xx
vij q ij impnciaz no ob-
stat qd opponit q no
potuit exige a pma qa
n° ascenda q p9 mat'm
se obligat q potuit face
cnatm ad se ut dnt ma
p alleg ¶ c quida et c
placet nec secutu fuit
mai9 vinclm qd tolu
posset remone Sed in
contrax' in sa cat ob-
ligatus voto simplici qd
fuit sublatu p bo'm ma-
trimonij subsequet pt ea
vpi contrahunt q tenet ma-
trimoi'm in sa et qd pt
ei redde sed no exige
debitu sequit' in qens
q vouit q cat i ptate
sua s no exige debitu
et ecc no redde alioni
nisi pme tm cat ante
votu obligatus dico tn
q ecia a pma posset
exige debitu si ecct
inuenis et ppt' pndoc

no petet debitu et timet
ne incurrat fornicationez
ar. xxvij. q. ij. Si in ab-
stinēs et xxxiij. q. v. Si
dicat et c. Una sola ¶ Sz
quid si uxor sine licē-
cia viri intrauit reli-
gione vel religioz intrare
et maritus contradicat distin-
gue s'm ynno. et v' aut
iā convictus ē de monasterio
et ei reconciliatus et tūc
no pt eo inuito intrare
ar. xxxiij. q. v. quod deo
aut no est convictus nec
ei reconciliatus tunc eo
inuito potest intrare
xxvij. q. ij. Agathosa
et xxxiij. q. v. qui uxo-
re ¶ Eod'. distingue
si alter coniugum p9 iudicium
separatur quo ad thorum
propter fornicationē alterius
velit intrare religione
ar. l. de diuor. Signasti
quod ea etiam emendatam
recipere no tenetur. l. e.
gaudemus ¶ Idē dic s'm
innocē. si alter coniugum in-
cidat in heresim z propter hoc
in sniam iudicis fuerint
separati licet alter ab heresi
reuertatur potest alter ad
religione libere conuolare
l. e. uxor nec tenetur
licet no intret religi-
one alter et emenda-
tum recōciliare. l. de
diuor. de illa insi. et
c. quanto insi. Secus si
propria auctē recessit nec
iudicio eccl'ie fuerint separa-
ti quod tunc tenetur eu reci-
pere emendatum. l. de diuor.
de illa in prin. aliqui di-
cunt contra sed no probant
¶ Requirit' vide quo co-
niugatus possit ad ordi-
nes promoveri vel si iam
recepit sacros ordines
inuita uxore vel nesci-
ente vel sciente et no co-
tradicente vel consentiente
in quo sit scilicet preiudi-
cium inlici Sed ad hoc in-
telligendum nota differentiam inter
ecclesiam orientale et occi-
dentale et quemcumque
ut dictum est. s. de cle. coniug.
ȝ. dra Si vo ordine sacros
vir recipit contradicente
uxore vel ignorante no
fit ei preiudicium nam potest
exigere debitum et ille
tenebitur reddere si exigere
no potest xxvij. q. ij.
multorum et ar. l. e. quidam
et c. placet Si autem
uxor sciuit et no con-
tradixit tunc propter vel pali-
um posset contradicere
vel consensit si clericus sit
occidentalis uxori s'm
aliquos sit dampnum preiu-
dicium vnum quia oportet
ea de certo continere aliquid

q non potest contrahere mor-
bo vio ppt expressa constz
circa sup lr p vulgatam
que dn inmit matrimonium
sic contractum xxxv
di Seriatim et xxvii
di qr sunt culpe tu du
obz r se et si istos suffi
q vxor colme az psi
trat z potest in seculo
remane i e coniugatus
fallit in vxore eius q
pmonetur e in epm qr
non debz vir eligi nisi
ipa intret religionem
i e Sanc tu duab in
sr et plurib alys
qd ide est tu intrat re
ligione et tu ad sacros
ordines pmonetur qr
eadem racio utrobique in
venitur quo ide debz esse
indicium S decl dnd
et dctiusi Int tor et ff
ad l falc l ult tu posset
ee suspicio de seruitute
vxori illi q qui pmo
netur ad ordines si sit
inimicus Sunt de vxore
illius qui religione
intrat et compellitur
intrare qd innuit i casu
isto i e tu sib et c vxo
ratus et c ad aplicam
ideo distinguo vtz
sit inimicus et de qua

possit ee suspicio ut tet
intrare al non tenetur
nec debz pmoui pma
pximo dicta Sic intellr
i e Sanc que loquitur
de epo nec e spale sic
ipi dicunt Si vo pnist
contineria et sunt pmoti
compelli intrare re
ligione i e Signanter
dnt e sench de qua nl
la pt suspicio habeatur
pmittat continenciam
in seculo et ipe potest
pmoueri Sic intelligo
i e coniugatus et alia
iura ibidem inducta

De conuersione infidelium

Dictum est de conuersione
fidelium coniugatorum
ad religionem Nunc
subiciatur de conuersione
fidelium coniugatorum ad
fidem xpana na si vir
conuertatur et habeant pueros
et vir petat Sibi illum
assignare ut in fide xpi
ana imbuatur audiendus
e qr in ptatz patris
e non matris et quia
illa possz insidiari vi
te eius si apud ea mo
retur et possz illum
inducere ad infidelitatis
errore i e c ii qr in
fauore fidei illius

condicione uel iure quasi
ad fidem sequi det xxviij.
q. i. Iudei et debz bap. ii
si no sit doli capax. si
vero sit doli capax no dz
bap. ii n consensuit xl. v.
di. de iudeis et ar. xxviij
q. v. ad fidem al vtr debeat
sequi condicionem pris ul mat
d. ut. j. de nat. ex li. ne
§. filij semp sequuntur
Notandum q pat pt petere
filium in sua ptate constitutum
tantum p interdictum delibe-
ris exhibendis contra iure
et quelz detinetem mat-
tam lz exceptio contra
maiorem pnta si est
mor. tempus no est
mat infidel. tunc debet
et mor. tecnis patri
assignari in fauorem
fidei xpiane m al si est
maior et dicit se vel-
le fieri xpianum debeat de
manibz pris et matris
eripi j. de iudeis sicut
&c. lz exceptione si in-
dicatur est in contrarium
her dno pbantur. ff. de
libi. exhi. l. ij. Tercio ppt
nequiciam pris ut sine
diminucione pater ptatis
apnt ea filius qm mouetur
ff. de libi. exhi. de iure
§. et si maxime. Curia
hic tamen distinguere aut
filius amullo detinetur

tunc petitur possessionem in-
dit. ff. de lib. exhi. l.
ij. §. hic q. aut ab aliquo
volens detinetur tunc
pt peti vt vendicatio
adiecta causa de mi-
grari petat. ff. de rei
ven. l. i. §. i. aut detinetur
in bitus tunc locum habz
interdictum delib. exhib.
ut. ff. delib. exhi. l.
i. i. §. et ff. de rei ven.
l. i. §. i. Item post mortem
patris pupilli no det
educari apnt illas p. ab
que ipius vite pnt
insidiari. ff. v. pupil.
edu. ut mor. de l. prlt
iudex cum distincte debet
ut sine aliqua suspi-
cione alatur partis. ff.
e. l. i. et extimabit
ex affim singlorum quib
mag ad suspicione et
spe successionis sit por.
e. e. l. i. i. vnm tn contra
to pupilli nulli poteris
committendae qua mat
nisi vitricum ei induxit
e. e. l. i. Legnado vo pre
vino quitur apnt que
educatur filius facta
dimor. olim estima-
bat iudex an apnt
prem uel apnt mrem
alerentur. C. de dimor. facto
l. i. lz hodie distinguitur
ut si pat. causa dimorcij

psistit ali debet apud
mrem ubi vo mat eam
dimortuo prat tunc ali
debz apud prem ff. e. de
divor. l. ff. aut ubi pr. ideo
si alt infidelium prat eaz
dimortuo no sequendo ma
ritu conversum ad fidem
que sequi debet xviij q.
ij. una queqz et quia
insidiat vite eius l. j. c.
c. nlt ¶ Nota tam qz filius
fidelium morte tennio apud
mrem ali debet maior
vo tennio apud prem
ff. de pa. po. n. filium et
ar. ff. de insti. expo. l. ij.
vn vz. Colle mat. est
tum. in mox mortem ma-
iore suo tolle pat
est ¶ Item alt infidelium
convertitur ad fide et alt
remanet in fidelitate
si matrimonium seperet nlt
no. dic ut. j. de divor.
ff. dne et ff. se. ¶ Item qui
aliquis ordinatur maritum
alienum an possit eam
ducere dicitur sit metio j.
ff. l. dic ut. j. de eo qui
duxit in ma. qua pol.
pa. nlt. ff. pnlt et nlt

Ussum e. de voto et voti
supra redemptione
de transeuntibz ad re-
ligionem sed quia post
transitum sequitur emissio
voti ideo hic subicitur
de voto. Ubi videndum est
quid sit votum. et quot species
voti quibus possit vove-
re licite et quis ante vo-
tum possit redimi. et utrum
a voto possit discedi ¶
Votum e conceptio melioris
boni animi deliberatione
firmata et oblata ¶ Concep-
tio ideo d. qz no tenet si fi-
at cum impetu. ar. de regu.
ad prim. et j. c. licet
melioris boni ideo d. quia
votum si fiat de malo no
e tenendum nec si fiat de re
bus frivolis et fatuis
ymo mutandum e. sen. fran-
gendum xxij. q. iiij. In ma-
lis et j. de reg. iur. In mal.
l. vj. ¶ Firmatum ideo dicitur
qz debet vovens firmiter
proponere se no facturum de-
certo contra votum ¶ Obla-
tum d. quia no e votum
n. voce nlt signis corporis
exprimatur et si liceat propo-
situm illud decreto obstinatis
tamen vincendo contra
mortaliter peccat xvij. q.
j. qui bona ¶ Sed magister
p. in sententiis aliter describit
¶ Votum e quedam testificatio
spontanee promissionis
que de hijs que dei sunt
deo fieri debet ¶ Votorum
que sunt species ff. necessitatis
et voluntatis ¶ Votum ne-
cessitatis dicitur ea ad que
implenda necessario omnes

homo tenet^r sine noncat
ea sine no. et baptismo
sunt annexa ut abre-
nunctiac dyabolo et pop-
emus tepe fide katholica
et f'nac decalogum et
breuit omia sine qbus
no possit ee saluus de q
dicit pma Sed tame
in p'pe d' votu et non
e ibi aliqua pmissio
de futo sed vite ptite
male abrenuntiao et
quedam fidei pfessio
et e similem pma ubi
no e votu sed d' hic
posit de trancedo impo-
stors apto xvij q i c
i q Vota aut voluntat
dn illa bona ad que
nos tenet^r et sine ill
pt ee saluus Sed ex quo
aliqs obligat se ad
aliqd coram r'de tenet^r
sicut votu abstinencie
cotinencie et pegrinacois
q i c ls et ii q e Vn Augu
quedam sunt eciam que
nisi vouerimus no debem9
sed postqua ea deo p-
mittimus necio co'stingi
m xvij q i c i q Votu
voluntat^s dividit^r quia
aliud simx aliud solepne
sine priuatu et publicu
Sed quatu adden votu
simplex no min9 obligat
qua solempne et utrusque

trasgressor pccat mortal^r
q qui cle uel vo Rm sub
et m' simplici loquela
et im'amitu no facit dis
dicam xxvij q v Iuram-
ta quam9 tam pccat
qui frangit solempne
et grauior e illi pma
imponenda xxvij di
Si vir et xxvij q i v
ginibus et c deuotio
et qmis dubitat Ecclei9
comissu qd grauius est
puniend xxiiij q i no
afferim9 Ex vo d' no
min9 obligat simx qua
solepne i no mori tpe
uel quia vtrusque fracto
e mortale Sed aliud
mai9 est in fractione vo-
ti solempnis dn offendit
et constitucionem eccie et sca
dalu generat voti aute
simplic no Sed solum
voti cotinencie solepni
sat^r de quo d' q i c ex vo
tum l vij o de l'or dic
ut q qui cle nl vo S
i et ij q Pluribus pt vo
ne Ro quibus nisi p'hi-
beat^r q c licet impu
Sicut et in eum carna
le contrahere q desponti
ti aput q p'hibent^r
aut quedam psone
que quatu ad votum
emittend no sunt liberi

voluntate sicut eps
clericus nec monachus sup-
bet vxor sine eius de qui-
bus ordine videamus Item quod
non pt aliquod voti
emittere sine lice[n]cia ipse
intelligas per quod dis-
solueretur vinculum matri[moni]j
quod contrahitur inter
ipsum et eciam suam ut
de regul[aribus] iur[is] licet nec
aliud per quod sponse
sine grauamine preiudicium
fiat ut de iur[e] iur[andi] sicut
et ut de sponsal[ibus] c. ij. Vnde
nec voti peregrinacionis
pt emittere sine lice[n]cia
pape in generali nec speciale
ut c. magne § vlt. Item bo-
ni vo[to] abstinencie et cle-
ricate pt emittere ar.
vij q. i. clemens et ut de
testibus Relatum § licet
et breuiter quolibet vo-
ti per quod bonum ex[er]cicium
probatur pt quia ad hoc
tenetur ut c. magne § i
et ut de sac[r]a vnc[cione] c. vno
§ ad exhibendum ut de im-
toc[acione] Item clericus sine sine
lice[n]cia plati non pt voti
peregrinacionis emittere de
q. di. v. non oz dequo c.
sit mens ut c. magne
§ vlt nec aliud per quod
oporteat ipsum relinquere
eciam ar. ut de renun[ciacione]
admonet nisi forte

voveat religionem intrare
xix. di. ne dum tunc suf-
ficiat licenciam petere licet non
optineat ut de regul[aribus] l. z d[e]
ut ibi § Si religiosus
et § sc et ut c. § i. li. i. Item
Monachus non pt aliquod
voti facere sine lice[n]cia ab-
batis nec alius religiosus
sine lice[n]cia sui plati per quod
claustrum exire oporteat
ar. xviij. q. i. Si cupis et
c. placuit licet sibi in-
spiritum dicat et tamen
timendum ne spiritus satisfac-
tionis lucis angelum se transfor-
met ut de regul[aribus] licet
et xxvi. q. v. nec mi[rum]
§ contra et xxix. q. i §
i nisi forte ad aliam
religionem transire velit
lice[n]cia petita licet non
optenta et si dubitat
quo spiritu ducitur arbitrio
superioris et relinquere debet
sic loquitur ut de regul[aribus] l. z
§ a. et § Si vo dubiter
Quid si superior arbi-
tretur inique dic ad su-
periorem superiore recurrere
di. ar. i. Item pati-
mur Item nec votum
abstinencie debet emittere
neque peregrinacionis nec
aliquid aliud regularis
et si fecerit sine lice[n]cia su-
perioris non debet exeq[ui]

ne sit factum scandalum quibus
se debet transformare vel
ne det ei omissio euange
li xx q iiij c ij et iij et
c vex et ar j desen ex
religioso l vj° Item quid
si votum emiserat aliqua
intrare d° id sz quod sine
lima abbatis vel plati ex
cipimi no debz ar n xxx
iij q v nolunt et j decti
no or iiij c ij na oia
vota tpalia vide' mutu
asse in votum religionis
j e sceptrie no. em cilli
ncia ctra delicti satisfac
tio m q totum vite temp9
obedie intendit sui co
ditori de pe di j misa
c jb ante n frangit
positum qui illud in me
lius commutat b de m
m pnenit Item pindicat
matrimo j despon quis
sim et b de gn qui ex
publico et c nlt Item
maior e qua pme in
posito xxxiij q ij ad
mone ptra vinclum obe
die solnit intrauit alteri
religionis xix q ij duc
sunt et b de regl lz et
c dane ideo f host in
trando religione si in
tendebat omnia votum mu
tare adque se primo ob
ligauat in nullo rema
net obligatus Si vero

non intendebat tenetur ad
abbatem 2 ad platum qui
scim potit dispensare p
mia pxime allegatum
ppit Item 9 d quia sine
eius lima hic excepi no
posset Item inpubes no pt
se voto obligare sine
tutori vel patri auctore
xx q ij c j et ij Sed
inquid filiusfamilias pubes
pt vouere plam e de
voto religionis aliud
aut votum videt' quod no
possit p quod dissolnat'
ptus patri ad eum vxo
ri et monachi in tales
psone sui iuris no sunt
j de sen ex inlicet pt
dici f host quod si grauiter
pindicaret' patre ptinu
vel patri inde scandali
saret' no det inuito
patre abstinere Ratio e
quia no est voluntatis
sue m patri sit obligatus
nisi in voto religionis
quod pt emittere inuito
patre manet desis quod
e intdictum 9 tollat ib
Item quid go si vouerit
dare clam d' host co
sideranda qualitate
psone patris et filij
et de quantitatem et
sm hic videt' quod dare

~~Nota quod ... hic capitulum~~
~~... p ...~~
~~... ...~~

xxxj

~~possit nisi conse~~

possit nisi expresse p[ro]hibeat
sponsa et id intelligitur de
uxore et mercenario porri-
gente modicam elemosinam indige-
nti ad hoc ar[gumentum] expresse ff de
don[ationibus] filiussam § i et ii
et lxxxvi di[stinctio] pasce hec
etiam c[um] consuetudo no[n] in-
p[ro]banda ar[gumentum] b de don[ationibus] tertium
et de testibus relatum ii §
licet et dic[itur] ut b de don[ationibus]
§ monach[us] Sed numquid
voti peregrinationis emittere
pt non vir qz nimis p[re]iu-
dicaret pati potest tamen non
debet p[re]iudicare ut demum
ex[er]cere peregrinationem voti
transmarini ar[gumentum] j c co[n]sulta
§ q[uod] autem natura ac mem-
tabile ut si forte sit a ca-
noe p[ro]cede ap absolue-
dus ar[gumentum] j de sen[tentia] ex[communicationis] relatum
Uxor etiam non pt vouere
sine licentia viri peregrinari
seu abstinere vel ieiunare
n[ec] religionem intrare quin-
immo si an[te] matrimonium con-
tractum votum abstinentie
emisit non debet invito
marito illud adimplere
Sed et si de licentia viri votum
emiserit ab invito id exigit
ipse in talibus debet obedire
mandato licet maritus petat
illud quod concesserat p[ro]hi-
bendo xxxiii q v noluit
et c manifestum et idem
intelligunt quidam de vio-

voucte qz non ad impia
mediantur xxxi q i Si
quis uxorem et q v p[re]-
cepit Alii dicunt q[uod] in
voto abstinentie vir superior
e quia est caput xxxiii
q v manifestum hec ymago
et c cum caput quod concedas
nisi p[ro]ximo votum fiat in
carnale debitum p[re]iudicium
mulieri tale enim fornicatione non
posset invita muliere quia
nulla posset obstinere corp[or]e
co in hoc casu j de qui le-
p[ro] q[uod] § si et si aplm
vir non h[ab]z p[otes]tatem sui cor-
poris sed uxor b de qu[i]
q[uod] m[u]g[it] quidam nisi quod nec
votum peregrinationis pt
vnq[uam] facere sine consensu alterius
ar[gumentum] xxvii q ii Sic et
xxxiii q v quod deo fallit
in voto transmarino quod
maritus pt voluntate uxoris
emittere pt uxor h[ab]et nec
consentiat c alterius ad-
monenda j c co[n]sulta §
q[uod] aut et que non vult
remanere sequatur virum
sim j c quod super hijs
§ si Ymmo idem est
in muliere d[icendum] q[uod] sic Sed utrum
possit exequi distinguere
aut e suspecta aut in-
famata vel nimis invic-
ins p[er]sonaliter tunc non
exequatur sed redimat
in adendum et pugnandum

mabil indicet .i. e. q sup
hijs & Rui-sus Si vo sit
vetus et matura et bone
fame vadat nec votu re-
dimat si mltos possit se-
cu ducere bellatores .i. e. ex
mlta & q ant et videt
expssum .i. e. q sup hijs
insi et tunc cad e vico
in Exo. que et in bino
gd ide ius statuendu est
e ad l. fal. l. si insi. Si
mus no pt votu religio-
nis emitte sine volutate
domi lim di Si simus
sciente nec votu pegri-
nacionis n. qn e nace
.i. de sen ex relatu insi
Pone q maritus renonti-
vel fecit q mlr fregit
nl eqniso vel ad madatum
pris filiussam fregit nl
filia nl ad madatu dm
sinus p9 ea moit. ille
fecit frange. qrit^z. vnus
tenet^z vxor vel filius
vel simus ad votu videt^z
q no q actio semel ex-
tincta no reminiscit de
qsc. di iiij. qncr Sed
votu pt abisit renomi
xxxiij q. v. noluit qr
videt q no teneat. dr
q vxor mortuo vio nl
eqniso et filiussam ma-
ior xiiij an Secus si an
emittet n p9 xiiij an
ratificaret .i. e. c. ij. et sn9

mamumissus tenet^z ad
votu tu ad eu tasn ag^o
potuit lire, pnripm effi-
cax pnemie no stat^z. S
degn. qui placet gra
no obstant quia votu
p renomcacione no exti-
guit n. in qnatn maito
vel pri sen dno sit pm
dicm arc. S degn. q in q-
dam et c. placet Sed
quid si quis vouit in
vigilia alicuius sancti no
comedere pane p9 ea
vel an. venit in die ve-
neris nl sabbati no qme-
de nisi pane et aqua
et vigilia venit in illa
die qrit^z ad qd votum
teneat^z vel an ad vtrus
distinguere aut in vone-
do sedm no recolnisset
de pmo et si recolnissz
ex cepisset tunc tm tet^z
de pmi arc. ff. de att.
et obl. obligacioni aut
recolnit sed no excepit
tunc distinguit^z vtrz
possit vtrzq ad imple
tunc ad vtruq tenetur
arc .i. de spon. qmissum
et .i. de obs. ic. c. nlt qa
que sine qdicione vone-
tur si qdicione solnat^z
xxxij. q. nlt no soln
et arc .i. de pmil. quia

cta aut no posset vtrumque
adimple tunc tenetur ad
p^m et no ad s^m. i. c. s. p.
vlt. quia ad impossibile
no potuit obligari. b.
de pac. c. vlt. et hic b. prima
imponenda de secundo
voto indebite facto i. c.
quida et b. de regl. ar.
qui post votu. c. vi^o et
xxviii. di. si vir. ¶ Nota
quod illi qui voto vel obseruan-
cia rtri sunt astricta ad ie-
iunandi feria sexta si festum
natiuitatis eodem die venie
contingerit carnes comedere
no pnt. i. de obs. ie. c.
vlt. idem credo racione
consimili de sabbato vel qua-
libet alia die. ¶ Generali-
ter tamen ante votum posset
redimi vel commutari di-
tas quod rtri omnia vota
que voluntatis sunt auc-
toritate dyocesani superi-
oris sui et redimi et co-
mutari pnt. debet tamen
superior considerare qua-
litate persone et quali-
tate et quantitate con-
mutacionis vt ex hoc
colligat an recompensacio
melior sit et deo magis
accepta. i. c. c. i. debet eciam
considerare cum ppter quod
vouit vnde ea cessante
cessat similiter effectus. i.

e. magne in fi. ¶ Cum voto
peregrinacionis sic facienda
e. redemptio vt expresse con-
ficiunt in eundo morando
et redeundo ad alias pi-
as causas erogentur et
vt labor itineris ieiuni-
orum vigiliarum et oracionum
laboribus compensentur
i. c. magne in fi. et c. quod
sup his. et i. et ar. b. de
ep. obitum. et vlt. l. vi^o
¶ Cum voto aut transmarino
considerat voventis intencio
vtrum intenderet peregrinari
vel bellare. ¶ In primo casu
abilis ad eundum licet inabi-
lis ad pugnandum no redi-
mat. ¶ In secundo inabilis
ad pugnandum licet habilis
ad eundum redimat nisi
consilio sitemcius sit vel sem
possit ducere magnum
numerum pugnatorum tal enim
no est omnino impotens cum
pro cuius lingwa sibi per alios
pugnare possit. ¶ i. c.
quod sup his et pnlt. et
c. ex multa. et si^o quasi et
et fin. in fi. vel nisi sit
agricola vel artifex qui
ibi sit vtil. i. c. quod sup his
et i. Sed si aliquis habeat te-
porale impedimentum dilacio
est ei indulgenda si at
habeat perpetuum e. ei redempcio

in ingenda . i . c . q̄ supḣijs
§ . i . Jn ulti̇ vouentib̄
ↄsideratu opt̄ vtr̄ ↄsilio
et officio predicatonis
vel q̄ s̄uitio alicuius ma=
gni sit deputatus vel ser
ultos bellatores posset
ducere vel sit ibi vtilis
tunc no redimat vel no
et tunc redimat . i . ex mul=
ta § si et c̄ postulasti
q̄ psonalit̄ pugnare
non d3 . l . di . clerici fu . no
est tm̄ redime vel diffi͡re
sme ma sed ap spali
ad qua sola ḣ no statim
ptinē i . c . ex multa inprī
et tunc demādato ppe
remitti diffītm̄ vel re
dimit̄ 2 ipe dcḣc inp̄
tat̄ . i . c . Semel et c̄ no
e in m̄ dc̄ c̄ sequentib̄
et c̄ fi . Jdem dicat host
in voto venit̄ cui⁹ 3 q̄
ad ppam ptinet Jtem
sunt i mutatoe voti
ↄsideranda quid liceat
s̄m equitate quid de=
ceat s̄m honestate et
quid expediat s̄m vti=
litate . i . c . magne §
. i . Sed q̄li3 votu etiā tre
sancte pt in votu reli=
gionis comutari et si
ḣc intedat ipo ingres=
su absolnit̄ dū tn̄ faciat
pfessione . i . c . scripture

Devoti voluntatis co=
apit votu ↄtinē in q̄o
videt̄ q̄ nc̄ sum⁹ potifex
possit dispensare . i . c . ex
tū ad monasteriū in fi dc̄
ut ibi § ult Sed omia
votu necitatis no pnt
ↄmutari vel redimi q̄a
no ē ↄmutatio vel dispē=
satio contra diuī xxv .
q . i . Sunt quida et viii
di . Sicut et vi . q . iii . qui
resistit Sed an a voto
possit discedi dc̄ q̄ no
regulari, ymo reddi
d3 ab vniuers . i . c . licet
supri Nam sicut ante
emissu votu no cogit̄
aliquis vouere ita ex q̄o
semel vouit cogit̄ red
dere ut xvii . q . i . c . i . et
se . i . c . licet et c̄ magne
in vi in casib3 a voto
discedi pt p̄mo si in
melius ↄmitetur ut
de iu . iur . c . iii . in pri
Sed ante ad q̄d superior
auctas requirat̄ vide
q̄ no . s . e . § monachus
et § quid si votu emisit
Secundo si no p̄ cessit
ad actu exteriorem . i . c .
litteraturā et xvii . q .
i . consaldus quia si p̄
cessisset ad actu eligēdo
hoc vel ppouēdo liceat

non expressisset verbis p(er)
tacet mortaliter non imple
do xvij q i. Que bona
Etiam si conditionale
fuit et condicio defecit xxx
ij q. vel non solum et hoc
intelligas sive condicio sit
specialis et expressa .j. de condi
ap. verum de illis et c. Si
eo et s. de min(us) m(aio)r c. in
in fine. Sive sit tacita
que ex sui natura inest
voto, puta si vixero, si
potero, si deus voluerit
quia semper in voto est intelligenda
et si non apponatur xxviij
q ij. ita et xvij q i. In
prouincia. Votum tamen
factum per iram vel calore
non valet nisi postea con
senciat vouens. b. de que
q in ordin. et de regulari
Sicut et ij q iij § nondum
et c. si quis irato. Certus
ubi vouens non habet facul
tatem vouendi. h. ea q vo.
b. c. § quis possit vouere
ptotum. Certus ubi aucte
superiore est declaratum redep
tum vel mutatum .j. c. c.
l et c. non est. Sextus
ubi votum ex sui natura
illicitum est xxij q iiij In
malis. b. de iur. iur. Quan
tumalibet et c. tz quidam
et .j. de reg. iur. in malis
l vi. Septimo quando tempus
quia votum emissum est
cessat .j. magne nisi in
dictis quod licet cesset causa
non tamen cessat votum licet
facilius admittatur redemp=
tio sicut loquitur illud c.
nisi. nisi votum fuisset con=
dicionale, utpote si in
trauero etiam tale scrinium
visitabo vel si tal euadat
de infirmitate xxxij q vel
non solum et .j. de condic.
ap. verum. Nota quod si ab
vouit intrare religionem
aliquam licet fuit electus
in episcopum tenetur resignare
ante consecracionem et intrare re
ligionem .j. c. per tuas. Sed
quid si prelatus vel fratres
loci noluit ipsum recipe
re non dicitur voti transgressor
si per eum non stetit ar. .j.
despon. Sicut. Sed si pro=
miserunt illum recipere
compelli poterunt ut recipiat
quia quia racione et illi
ergo votum suum ab eis
recipitur ar. b. de reg.
c. vel et c. consorcium § In
alijs l. vi. Sed aliam
religionem intrando a voto
liberatur de reg. quod post vo
tum l. vi. Sequitur de statu mo=
nachorum et canonicorum regularium

Supra dictum est
de ingredientibus ad reli=
gionem. Sed quia
ad religionem ingredientes

debent p(ro)fessionem facere
ideo hic sciebat de statu
eor(um) ideo videndum e(st) qualiter
viuere degant Et quo(modo) possunt
preferri cl(er)icis parrochialibus
et cathedralibus et vtrum
possit cum eis in p(ro)prietate
et o(mn)imoda dispensari
De vita quoque et statu mona-
chor(um) e(st) videndum Et quia
diuersas regulas p(ro)fitentur
quidam duriorem et quidam
laviorem ideo vita et status
eor(um) poterit p(er)cipi potius
ex inspectione regule
ipsor(um) qua primitus Mo-
nachus d(icitu)r a monos q(uod) e(st)
vnus et achos q(uod) e(st) tristis
Vnde d(icitu)r monachus quasi
vnus et tristis Sedeat igitur
tristis et officio suo vacet
et sit transitus suo contentus
Et sicut piscis sine aqua
vitam caret ita sine mo-
nasterio monachus xvi
q. i placuit Exigit
autem ad statum regularium
omnino qui p(ro)prium nullo mo(do)
habeant et si quis h(abe)t aliquid
statim resignet et si aliquid
antiqua fuit specialiter desti-
natum non p(re)sumat illud
accipe sed abbati aut prio-
ri aut cellario assignetur
alioquin si fuit inuentus
aliquid habere in morte
in signum p(er)dicionis p(ri)ma

ri eo ex monasterio in sterqui-
linio subterretur sicut beatus
Gg in dyalogo narrat
se fecisse et si sepultus
fuit aliqua p(er)tinia re-
piatur si sine magno scan-
dalo possit et ab eccl(esi)a
p(ro)iciatur Sed abbas et p(re)-
latus istud negligens
deponatur hec p(ro)bantur
i. c. c. ii § qui vero et c.
Sup(er) quodam et c. cum ad
monasterium § i Sed si
in vita inuentus fuit p(ro)pe-
tarius tunc det(ur) q(uod) n(on) p(er)ma(n)
in eccl(esi)a v(e)l h(ic) vtilitate b. de of-
ord(inarii) q(ui)to Quia q(ui)cq(ui)d mo-
nachus acquirit monasterio
acquirit xviii q. ii abbates
h(ic) e(st) viii ii monasterium
expulerit ip(su)m vel si non
wlt recipe reuertentem
d(icitu)r vt j de infan(tibus) expo-
s(itis) ideo p(a)t(e)t dicit Item
religiosus non debet aliq(ui)d
quid vnquam recipe nec
dare sine licentia superioris
Sed si p(ro)pinqui nec amici
vel quilibet fratres vnq(uam)
aliquid offerre voluit
primo superiori insinuet
et sic suscipiat si ipse
mandauerit de quo tamen
nichil fiat n(isi) q(uo)d pla-
cuit superiori xii q. i non
dicat h(ic) e(st) viii ii r(ati)one

administratoris s. a superiori
commisse j. c. monachi §
i. et xvi. q. i. moderniie
Item non pt age nec vnde
nec forensis negocii esse
executor nisi in id quod mo-
nasterii exposcit vtilis s.
abbate nichilo mi[nus] im-
perante xvi. q. i. monachi
nec advocacionis officium
exerce s. deposit exposce
et j. ne cle. vel mo. non
magno et xvi. q. i. pri-
cum Item sine licencia superior-
is non e regularis ad ordi-
nes promovendus s. de tempo.
ord. ad aures et xvi. q.
i. monachi Item non pt
vovere sine licencia superior-
et si vovit votum debet
frangere ad mandatum xx.
q. vlt. monachis dicit vt
s. de voto § monachus
Item non pt mutuum acci-
pe vel fideiube quod si
fecerit monasterium non ob-
ligatur s. de fideiuss. quod qui-
busdam dicit vt ibi § fide-
iube v. sic et regulares
Item regulares claustrales
extrinsecus non dent sed communiter
dormire et comedere s. de
vita et ho. cle. cum et j.
ne cle. vel mon. non mago
et c. vlt. Item regulares
canonici et monachi v[e]l

vlt. equatur j. c. quod dei
Item nullus prior recipia-
nt ad ordines promovea-
nt obediencia vel prioratus
alicui concedatur j. c. c. y. v.
pri. et § promotis Si aut
secus factum fuerit dicit vt j. de
sy. § vlt. Monachi vero
qui eliguntur perpetuo pro
canonica electione capi-
tuli et confirmatore superiore
sine causa canonica amoveri non
debent j. c. c. y. § porro
quia nemo sine culpa
debet, nec sine causa privari l. vi.
di. Verbum primum Sed quando
pro electionem canonicam non
intrant ad voluntatem
suorum abbatum removentur
j. c. cum ad monasterium
§ tales et talibus non
confirmat prioratus s. de conf.
vt. porrecta Correctio
monachorum primo loco
pertinet ad abbatem j. c.
ca. q. et s. de of. ord.
cognatus et si negligens
fuerit devolvitur potestas
ad superiorem vt ibi dicitur
et al. pertinet de negligencia
j. c. ca. q. § i. et propter cor-
rectionem faciendam debent
de triennio capitulum cele-
brare in quo diligens
habeatur tractatus de refor-
macione ordinis et ob-

guatia regularem in quo
statuatur in ordinis diffinitores
ut quod statutum fuit illis
quatuor approbantibus
inviolabiliter observetur
omni excusatione contra-
dictione et appellatione
remota et ibi ordinetur
visitatores ad corrigendum
que correctionis et refor-
mationis officio videntur
indigere i. e. In singulis
et c. sequenti. Parrochia possunt
monachi vel ecclesiis pro-
chialibus ex utilitate domus
possint plures ibi esse
xvi. q. i. cum pro utilitate
et monachus solus inter
seculares habitare non debet
Item de canonicis si como-
de solum habitare non possit
i. e. c. ii. impune et c. quod di-
et presentati dent ab episcopo cum
consensu abbatis in ecclesiis
que non spectant ad mona-
chos pleno iure Sed in
illis que pertinent ad mo-
nachos pleno iure sufficit
solus consensus abbatis
et tales monachi possunt
predicare baptizare penitentias
iniungere missam ad populum
celebrare et sacra divina
ministrare. Alii vero qui non
presentantur populo non possunt
xvi. q. i. § ecce doctores
cum pro utilitate et quam
plurium et q. ii. visis

et i. e. quod dei timorem. Sed monachis
talibus convenit abesse termi-
num. Dicit Hostiensis quod si habitat
solum non conversatur contra
tamen tenetur regulam ob-
servare i. e. quod dei nisi in-
firmus sit de quo di. v. carnem
Si vero pleno iure per-
tinet ecclesia ad monachos
et pleno iure remanet
subditus abbati et servabit
omnia sicut prius preter tamen
si vacuum silentium et
vigilias que commode
servari non possunt in ecclesia se-
culari xl. iii. di. Sit rector
monachus cum casu tenetur
habitum deferre et si sit ibi sit
episcopus. b. de vi. et ho. cle-
ricorum adsi. n. forte scan-
dalum generat vel locum mi-
nus cursiat vel superiorius pl-
imitare habitum non tamen
inferius. Sed ut in illis b. de in
et ho. cle. clericia. n. absolvi
secundum Hostiensem n. quo ad obe-
dientiam et divina officia. xv-
iii. q. i. Statuimus. Idem
est si translatus est monachus
ad ecclesiam que nullo iure
abbati est subiecta xvi.
q. i. In parrochia n. ecclesiam
reget secundum essentiam mona-
chale. Sed ad quamcumque
venit ecclesiam illius consue-
tudine servabit xii. di.

illa et xli di qm sc ꝯ̄ / In oratorio refectorio et dor-
mitorio ꝯ tantum sp̄ silenti-
um obseruet et in claustro
s̄ ꝯsuetudine loci / Item
in refectorio nullus cō carnes
nes vescat n̄ ex refec-
torium nisi in infirmitorio
nisi ex indulgētia abbis
qui nec illos nec alios po-
terit advocare in camera
ita q̄ debilibus et infirmis
omnibus p̄videat · j · c · in
ad monasterium · § · in · et se-
quentibus / Dispensac pt
abbas et quibus platus
ꝯtinental in regula mo-
nachali ꝯnatum ad esu
carnium · j · c · tn ad mon
§ · in refectorio et de q · di
v · carne / Secundo v̄ vot
quibus se astrinxerunt an
ingressum religionis ·
xx · q · iiij · monachos / Ecco
in cella spali ꝯstitueda
xx · q · ult · monachum
et · j · de excess · pl · in ex
eo · § · ult · l · vj° / Ternario
q̄ sit in testo executor
b detestib · Religionis · l
vj° / Tertio tn monachos
ex ignitato p̄moto ad
ordines nō sine sti-
mediam nec impitam
n̄ factum fuit grave et
notabile nl is qui fecit

adultus sit et discretus uel
violent ꝯnt oblivione
nel ignorantia presumat
· j · de sen · ex · cu · illorum nisi
d̄ · nt · j · de pe · et re · § · pr
ist · v̄ tmo · et absolne pt
ab ex ꝯmunicatione nt d · j
de sen · ex · § · viij · monachi
/ Sexto tn eo qui v̄ seclo
fugitive ordines accepit
· j · de eo qui fur · or · re
in · b · d̄ · nt · j · c · § · quis
possit · v̄ · / Sed et si / viij°
in ieiuniis rib · et opibus
manualibus de q · di · v · no
mediocr · et c · nuqn / viij°
nt en ficiat in cu mona
stij p̄curatore xvj · q · j
monachi / ix° nt celleta
in c̄pm possit tn̄sie ꝯnetn
inrequisito · b · de ele · si re-
ligiosus · l · vj° / Sanctimoniales
vero p̄fesse tacite nl ex
p̄sse dent ce sub p̄petua
clausura nisi gravi in-
firmitate laboret q̄ nō
possint sine gravi p̄iculo
nel scandalo commorari
nel nisi abbatissa nl p̄o
rissa p̄ fendo q̄ ipm mo
nasterium tenet ab aliquo
p̄ncipe nel dno tpali
ꝯf homagium p̄standum
si nō possit p̄ p̄curatorem

q fiate cu hoestu et decenti
societate poterit exie
ita q h' psito ad moa
stin venitatim n' decete
aliqne ultra recipiant
ultra earu facultates
et ad hanc clausuram fa
ciendam tenet dyocesi
epi et abbates et alii
quibus subsunt contra
dicentes et rebelles p ce
suram ecclam compescendo
i e periculoso l vi° sed
layces instituunt cu prmul
gant formant cu moribz
vtentum approbant m di
st i st ideo illa constitutio
imposita est vbis et no
rebus que incarnatas
omnipat C comia dect l
ii insi et xix di Roma
nor Conventus moia
lium pertinet ad epm xviii
q ii cognominus et si
clicus monasteria moiali
sine manifesta et racioa
bili ca frequentauit p
epm arceat et si non
destiterit pnet officio
si layci sit excomunicet
b de vi et ho cli mo
nasteria et si aliqua mo
nialis sit suspecta debet se
purgare i de epm ci
moniales et ppt suspi
cione tollenda monachi

et moniales no deent in
vno monasterio habitare sed
longe distare nec cu aliq
familiaritr loqui sz cum
vetula quadam vl i presencia
abbatisse compendiose et
adulterium incipiunt collata
xviii q ii diffinimus et
ibz c sequentibz et qui
cias poni ab epo con
pbet nec sit f in ecie
suspectus xviii q ii quam
religionis Item abbatis
sa no pt eas absoluere
sed epus i de pe et re
nova et de sen ex de
monialibz et ab epo debent
bndici xx q i de votis
dc ut dm c b de regul
§ illud ide Prior vero
preteri post abbatem po
tens sit in ope et sermoe
ut exemplo vite et vbo doc
trine suos fres instruere
possit in bono et etiam
a malo renouere zelu
religionis habens f sciat
ut delinquentes corripi
at et castiget obedientes
foueat et conforte et
abbas sup omes curam
et diligenciam apponet
et si negligens fuit depo
nat et ei omes obediat
reuerent i e cu admon

g pult et ult. De obe-
dia d'r ut g de ma. et
ob. g de obedia. Sed m-
qmd i voto otinetur et
spectat pt dispensari
ar q no i e tn ad mo-
vi q no i e tn ad mo-
nastm insi v d q abdi-
cato spectat sicut et cu-
stodia castitat sit aneva
e regule monachali
ut cons cam nc summus
pontifex possit licencia
indulge d t v q hc e
vm qz nulln bomi me-
lius inbeint in q po
ssit fici omntacio quia
metsil e melius otine-
na qz vgmitas replet
padysum xxxii q i
nuptie et castitatis sola
e que tu fiducia pt do
aias pntae mant de
lene g. Btmg coll y.
aly ditimt q ppa ~~non~~
~~pt~~ no pt dispesac ut
monach licat ppn sed
demonach pt fac no
morchn Tn dicas vnus
sm host q pt dispen-
sac eu plenitudine
ptat in vtraqz eu ca
magna pnta Rex sar-
racenor tn tota terra
offt onsione si licat
sanctimonialem i vxo-

rem et hc ideo quia qua
racone ppa potuit fac
gstom q si simplr vanes
contrahit matmoi m
tenet ead racone poss
hc fac de solempni qz
voti solempnitas eu so-
la gstitucone ecce e in-
venta matmon vo vin-
clm ab ipo capite s xo
institutum g de voto q
votu l. vi o nc e solep-
nitas de snbra voti et
de plenitudine ptat
pt de me sup ius dispe-
sac. g de gress pb. ppo-
suit vnde no ptat sed
mec monial in hc ca
obediencio in hc ppe gria
no obstat i e tn ad mon
insi et eu poc ibi no pt
i no congr nit s de mre
g. xxxii q v paulus
ul d no pt de mre sed
pt sup ius g de gress
pb ppo suit et tn d ul-
tra bomi meli inbeit
hc e vm in psona sin-
gulai sed in salnarce
regni e meli qua vm
psone votu qd e bo m
pnblim qd pfert sin-
gulai g de regt licet
ptca tn faut de religioso

epm no dispensat ppt
h' in ppetate et platq
e pmiator no deus
nec dns b dedon fiat
mitute Sed solu' qmit
tit sibi dispensacone
Sequit' de religiosis domibz et con
Tractatu e s de ha
monachis bitacomibz
et statu eor
Sed q monachi no n
in religiosis domibus
ponit' ideo hic subi
cit' de religiosis domibz
Monasteria domg reli
giose et hospitalia et
zenodochia et alia loca
similia ad pios et re
ligiosos vsq deputa
ta Domg religiose di
cunt' que debent consti
tui et eis oratoria de auc
toritate epi xvi q i q
tuq et xviii q ii qda
et c se et i c de zeno
dochijs dn tam v loc
no exempt licet re
gulares sint exempti
i' de priuil' auct l vi
et c se Generalit co
stitui deant vide i' de
ec ed' p totu Sed p'
qua deo sunt dedicata
no debent amplius hu
manis vsibz applicari
i c ad hc xii q ii nlli

et q di i ligua n' icta
regulari pnt poi abepo
candia seculares i c int
quatuor et xiii q iii
que sel Sed si male
vinat regulares pone
di sunt ibi hoies dist
tor vite nec aliq reli
gionis i ne cli nl mo
relatu dn in hic pnt
alias ponent' seculares
i c insi int' insi quia
ncitatis lege no habet
i de regl' uni' q no c
et de q di ii Sic cita
fall' in loc acqsit
a religiosis mediatibz
qui sunt repbati iqual
ligos' deqsit' eps nil
pt ordinac absq sed
ap lma spali i c Re
ligionum l vi' Sed de
cita sclar in gssu ca
noicor pt fere cauz
regulare i de ec ed
ad and' ita q nec mo
nachis in plnibz mo
nasteris locu hnt nec
abbas plnibus psid
at i c c nlt insi
Domg religiose et
monasteria subsunt
epo diocesano i c
de zenodochijs xvi
q vii omes basilice

et xviij q. ij monastio
nisi sint pu(i)le(gi)o munita
j c qstituto nec pscptoe
b depscp andit. Sed lic3
epo subsint monastia
lege iurisdictionis i fauore
tam i religionis a lege dy-
ocesana sunt exempta x
q. i. c. i et xvj q. i pla-
cuit et c. in p utilitate
et b ty vi c. i nisi fuerint
pplu(m) tunc monastia sbsit
epo ratione ppli qo ad
lege dyoc ar. xviij q. ij
c. clentissimus ¶ Sunt legem
iurisdictionis et lege dyoc
i quib3 qsistit totu ius
et ptas epor. e tal dica
quia ad lege iurisdictionis
ptinet canonica obedia
subiectio reuerencia insti-
tucio et correctio et refor-
macio censura ecclesiastica iur-
dicio om(n)i(um) causar(um) ad for(um)
ecclesiasticum spectancium pmo
correctio delictor(um) cura(m)
ara(rum) dacio et tracio causar(um)
examinacio et decisio et ge-
nalit(er) om(n)i(um) sacramentorum
et ordinum collacio que
consistunt in dando b de
of. ord. c. i. ij et iij et c.
conquerente et c. dilectus
¶ Ad lege aut dyocesani
spectat vocacio ad synodu(m)
sepultura mortuor(um) et qrta

decimacionu(m) visitacio
hospitium et silia que
consistunt in recipiendo
b de of. ord. conquerente
§ ult. quia tam lex dy-
oc. q pferenda lege iur-
dictionis b depscp andit
dic igit q omnia monastia
ipo iure i fauore reli-
gionis exempta sunt
a lege dyoc x q. i. c. i
et xvj q. i. in p utilit(a)te
et c. placuit nec cogi
pnt ad talia facienda
xviij q. ij quia sit ¶
A lege vero iurisdictionis
non sunt exempta mona-
stia nisi pmilegio spali
sint munita ymo quo
ad lege iurisdictionis sb
sunt epo omnia monastia
in sua dyoc qstituta
xviij q. ij hec tm mo-
nastia et c. cognouimus
pterant tam monastia
epo suitiu(m) ex pma co-
stitucione x viij q. ij
clentissimus vel racione
visitacionis b dep scp in
ex officij vel q ex qsue-
tudine debet xviij q.
ij suimus et xi j q. iij
quesitu ¶ Seculares vero
ecclesie subsunt epo qm in

ad vtramque legem x q
i de his Similiter capelle
monasteriorum sine regu-
larium subsunt epo quantum
ad vtramque legem . b . de of
ord' conquerente xvi
q ii frater et i de privil
cum et plantare § i ecclesiis
et c . auctoritate l . vio
nisi pleno iure subsit
monasterio i . de privil
quia nec nisi exempta
sint monasteria vel capell
sunt . i de privil . exorte
nisi et vide quod dicitur i
de privil § x . v . Si vero
eam vnde ratione capel-
larum que non sunt sic
exempte in maioribus
ecclesiis ad synodum ire
tenentur b de ma et obe
quod sup et xviii q ii
abbates hoc est viii de
hiis qui plenum habent Sed
de hiis qui non habent Ra
fm de cistercien etiam
si non essent exempti
ire non tenentur . Idem
est de exempt quod plenum
non habent xviii q . ii
qua sit necessarium nisi ¶
Nota si quis velit intra
domum religiosam vel
de novo fundare (novo) (regula)

et institutionem accipiat
de approbat ita quod decreto
nullius nomine ordinis vel
religionis inveniat et
specialiter mendicantium
quia religionum mendi-
cantium soli predicatores
et minores carmelite
et heremite sancti Augustini
approbant Alii mendica-
tes poterunt sic in reli-
gione sua remanere
quod decreto nullum recipiat
de novo domos vel lo-
ca acquirat vel loca acqui-
sita non alienet absque
licentia sedis ap . specialiter quia
ea reservat in subsidium
terre sancte vel pauperes
vel pios vsus per locorum
ordinarios vel epos quibus
sedes ap . commisit contra-
da . Si secus fecerit fuerit
non valet et similiter et
ordinationibus intrant non
possunt predicare vel confessio-
nes audire nec sepulturam
habere possunt transire ad alios
ordines translati dum in
loca sua non transeant
absque licentia sedis ap . spe-
ciali . i . est ne nimia

et Religionum l. vi^o. Sz
pdicatores minores et alii
mendicantes licet pos-
sint loca sua retine[r]e
tamen non pnt de novo
acquirere absqz lra sedis
ap[ostolic]e spali. j. de excess. p[re]la-
tor. exco. l. vi^o. d[icitu]r ut ii
dictum est. § iste pdicato-
res ubi tu non pnt. De capi[tu]l[is]
de capellis monachorum

Dictum est de domibus
religiosorum h[ic] pro sequit[ur]
de capell. eorum. Ideo
videndum est quid iuris mona-
chi habeant in suis capel-
lis et quid epus. Monachi
si capellas ubi ipso fun-
do et ipsorum usibus fundave-
runt vel quos habent ex
sui fundacione ipsi habent
omnia tpalia et epus spi-
ritualia xviij. q. ij. Sanc-
cimus. § Statuimus et j. de capp.
mil. cum et plantare in
ecclesiis non dicent regi per
monachos sz per sacerdotes
seculares. j. c. e. l. insi-
nuatum. c. B. de statu mo-
n. § p[er]fici quia non debent soli
remanere mt^o. si[mi]l[ite]r. j.
c. e. q. p[er]vult et si debet
autem in eis ecclesiis a mo-

nachis sacerdos epo pre-
sentari nec potest consuetudine
vel statuto contrario non ob-
stante nisi ex causa rona-
bili et per epum amoveri
j. c. e. l. et. c. pluri. l. vi^o.
Si vero acceperint mona-
steria vel capellas ex do-
natione epi tunc si certo
modo donavit eis epus
illud iuris habebit quod ex-
pssum est in donatione
ar. ff. de pact. in traditi-
onibus. Si vero dedit pleo
iure tunc monachi
habebunt tpalia et spua-
lia et institucores xvi
q. ij. visis. Si autem simpli-
donet tunc illa por-
tione videt[ur] contulisse
qua epus in eadem tpali-
percipiebat. Sed si nichil
percipiebat tunc donasse
se videtur omne illud quod
spualiter in ea percipiebat
preter cathedraticum sed ut
donatio valeat consensus
capituli est requirendus. B
de don. pastoral. Si aut
ex donatione layci tunc
solum habebunt monachi
quod in ea layci habebat

nec sit preiudicium in aliquo
epo. j. t. q. xv. c. i. sane et c.
Si laycus. l. vi° q3 non pt
laycus plus int differentie
qua non stat litte. j. de do-
te p9 diuor. rest. imper-
et deragl int. nemo. l. vi°.
Sed si consensus epi accedat
donatio constabit ppetua
firmitate subnixa. xvi.
q. i. quam quidem. q3 ita q3
si laycus erat patronus
ius pronatus transit et q3
tpalis epus optinebat
Si laycus non erat pronus
ius epi transit. j. de iure
patr. illud et c. de don
pastoral. secer sit vera
de monasteriis et capellis
non exempt. In monaste-
riis aut exempt et ca-
pellis epus dyoc. nichil
iuris habet q3 capelle eod
iure censent quo et mo-
nasteria. j. de priuil. quam et
c. ex capella et c. quia te
l. vi°. Sed in vicarios
parochialium ecclesiarum insti-
tuit debet eis redditus
assignare unde possint
hospitalitatem tenere iura
epalia solvere et sustenta-
tionem congruam hre. b. de
pb. de monachis tam ex-
empti quam non exempti
b. de pben. Unsce pti. seq.

De iure patronatus quid sit ius

In superioribus de iure pa-
tronatus in spe e dic-
tum s. q3 competit mona-
chis et aliis religiosis
hic generaliter de iure pa-
tronatus e dicendum. primo q.
sit ius patronatus. Ex qbus
causis pronomiat. que co-
petunt patrono et q.
liter transferat. eciam quid fieri
debeat quando plures sunt
patroni et e in pntando
discordia inter eos et in
quibus clericus patronus
et laycus differunt. Jus
patronatus est potestas pre-
sentandi clericum pnemeas
ex beneficiis in consecrione
ecclie collat. Ius patronatus
quoqz dr adnotatio. j. e.
quia etiam quoqz vice do-
minatus quoqz custodia
quoqz gardia. j. e. pterea
ite dr. vel appellat. ius
frequentationis vel pcessi-
onis xvi. q. vii. pie
mentis et c. quoqz gra
xvi. q. v. Si qs epor.
pnemit aut ius patrona-
tus ex causis quas in hoc versu
continet. Patronum facit
dos edificatio fundus
Ex collacione dot. pnet.
xvi. q. vii. filius et c.
quicunqz et tamen dz dare

quod sufficiat ad luminaria
et necessaria ministrorum de con-
se. d. i. nemo et si quis post
consecrationem addiderit non
propter hoc efficitur patronus
nisi ecclesia fuisset consecra-
ta sine dote et si post con-
secratione dotaverit secundum
Host. patronus efficitur. ii. tamen
consecrari non debet donec
dos fuerit primus assignata
i. de con. di. i. c. nullus. al. in-
sit. x. vi. q. vii. piae mentis
Item si episcopus consecrat
vel fundat non assigna-
ta dote de. B. quod tenetur
ei dotare. i. de con. di. i. c. ni-
si in fi. sic tenetur pro-
inde illi qui ordinantur
sine titulo. b. de preb. c.
episcopus. et c. cum secundum hoc
est verum de. c. tamen sine le-
sione ecclesie sine hoc facere
possit. al. non nisi forte
proprium quia delictum persone
in dampnum ecclesie redun-
dare non debet. i. de regulis
iuris delictum. l. vi. et b.
de conces. pre. c. venerabilis
et tunc dotabit illa fun-
dator et ad hoc potest com-
pelli ar. xvi. q. vii. pie
mentis et licet fundator
ad hoc tenetur in ant. de
ec. tin. § i. ar. ant. et §

Si quis edificationem
Sed que erit dos competens
Respondeo si sit monasterium tunc
dos debet esse tanta quod presbiteri
dyaconi subdyaconi
cantores et lectores possint
in illa esse in aut. ut de-
terminatus sit numerus clericorum
§ i. Si vero sit alia ecclesia
dos ad minus debet esse pro
duobus ar. b. de fil. pres-
byterorum sinistri et xviii. q. i.
illud et quod possit iura
episcopalia persolvere et hospi-
tes recipere b. de preb. de-
monachis et c. suscepti
l. vi. Ex fundatione vel
edificatione iuspatronatus
acquiritur i. c. quia et c. a-
nobis. Si ex reedificatione
§ b. non acquiritur tamen
totum monasterium non est
funditus destructum vel
ecclesia sed si omnino fundus est
destructus et de consensu
episcopi alius velit edificare acqui-
rit iuspatronatum quia
proinde est ac si eciam ab
initio construxisset ar. i.
de in. consuluit et secundum
Host. si sine consensu episcopi hoc
faciat nichil acquirit et
si clericus velit reedificare
antequam det ei licentiam
moneat prius ut ipam

refitiat et ex^d eo p^fre
ar · j · e · quoniam ord^s
si extranei^9 de consensu
epi eam redificet ex
ead^z ma d^c h iij · b · q^d p^im^9
desinit esse patronus ex
quo non vult reficere et
obligatio scz extimata
non remansit de q · di
in · quer^i et ff · de sol
qm res h arena nec
illa materia possz hu^na
nis vsibz applicari de
q · di · l · ligna · et · b · de
relig^n · do · ad hec h Ex al
latione fundi acquirit^r
xviij · q · ij · abbtem et si
infra limites alicui^9 ec
clie noua ecca gstruat^z
rector illi^9 eccle cum
preno puntabit · j · de ec
edifi · ad aud^z · h ist^o q^o tbz
mod^o acquirit iuspatro
nat^9 · vn dr · jo · q^d si
vn^9 fundi assignauit
ali^9 edificabat et ali^9
dotauit tribz istoz ac
quisitu e iuspatronat^9
et quilibz hz iuspatro
nat^9 in solidu n^c vn^9
plus inm^d hz quia ali^9
quo ad om^s er^9 effect^9
p^t sacerdot presentatione
que est aput omnes
ita q^d aput nullu idz
de heredibus patroni · j ·

er · i · et · ij et e ratio
quia cu sit res simplex
et indiuisibil^s transit ad
quelibz herede in solidu
eciam si exdiuis et ineq
libz ptibz sint heredes
ar · ff · de funil^t · l · vic · E
de relig^n · h si sepulcrum
qz spualia et incorpa
lia · diuidi non pnt ar
vij · q · i · intr^i h Competit
aut preno q in hijs
v^esibus gtinet h preno
debet^z honor · onus
vtilitasqz puntat psit
defendit alat^z egenus
h Competit ad honor
qz si eccia non fuit col
legiata ipse puntabit
sed si fuit collegiata
tunc non electioni faciende
sed si iam facte honesti^9
patroni · postulat^z as
sensus n alt^z de sua in
dictione optineat ut p
tes suas interpone deat
electioni tractande · j · e
a nob · et h^c intellig^z
viij · h · t · x · et h^z qu
psona eccastica ius
optinet patronatus
puta abbas vel alia
psona eccastica quia
tunc^9 psone bn pnt int^r
esse electioni faciende

tu eius ex quo consuevit
interesse. ex de e. a. poss. cum
causa vel quia in fundacione
reservavit sibi illud ius
de consensu epi et sic de
iurisdictione sua interesse potest
ar. xviij. q. ij. clericus
Idem dicitur quando laycus de
iurisdictione sibi spiritualiter con-
cessa in fundacione potest in-
teresse. quia tamen processionem
offendere debet ar. c. di.
contra morem et ab eo
qui hoc concedere potuit. s.
a domino papa quia episcopus hoc
concedere non posset ar. preditc
c. clericus et hoc bene
probatur. xvj. q. i. § hic
et ubi dati sunt privi-
legium regi ut sibi cum mo-
nachis eliget abbatem
al. laycus patronus in elec-
tione esse non debet. nec
valet consuetudo in contrarium
ex. de ele. Sacrosancta. et c.
massana. Item habet ho-
norem processionis quia pre-
cedit in processione et primus
sedet in ecclesia ut dicit Jo. in
c. nobis. § vlt. et xvj. q.
vij. pie mentis. et c. seq.
Competit etiam ei aliquid
honoris quia tenetur defende-
re ecclesiam ab omnibus oppressio-
nibus xvj. q. vij. filiis

in ecclesiam que debet opprimere
in c. preterea ij. meis enim et
ipsa debet petere prout
antiquos et moderatos
redditus alteri epo in sin-
gulos ut ibi dicitur et si sacer-
dos male vivit tenetur
denunciare epo. idem dicitur
de abbate xvj. q. vij. filiis
et xviij. q. ij. abbatem ij.
Item habet aliquid
utilitatis quia si vergat ad
inopiam de bonis eccle-
sie ali debet modeste in c.
nobis. in fi. et xvj. q. vij.
quicumque. habito respectu ad
facultates ecclesie et qualitatem
persone x. q. iij. c. vlt.
Generaliter transferuntur
iura patronatus heredibus et sibi
concedentur in ius patronatus
transire facit nominibus hec
res permutata donacio
venditio atque. Item transfertur
ex successione ius patronatus
xvj. q. vlt. considerandum
et in c. c. i. dic ut ex. de
ex collone. Item permuta-
tione quia permutatur tum
alio spirituali xvj. q. vij.
nemini hic tamen re temporali non
potest permutari quia vendi
non potest cum sit spirituali an-
nexum. in c. de iu. Sed de
spirituali cum temporali nulla

nulla e p mutatio b de
veris pmitt exhibita
et c ad quos ¶ Ite fuisset
ex donatione layci loco
religioso vel ecclie de
consensu epi al' no s
aliquos . s. c . q ante .
et c nullus et b de don .
consultationibus aliq dnt
contraium . s. c . ¶ Illud In
distinguebas aut vult eam
dare loco religioso et tunc
no pt absq licentia epi
et sic loquitur pma ma
expressa aut vult dare
iuspatronatus et tunc
pt sine auctorate epi b
distinguit c . s. c . ¶ Illud
et c iura et etiam eide
ecclie vel alteri vel loco
religioso tn epo qui
no consensit no dcet in
aliquo derogari . s. c .
Si laycus impri l . vi .
De donatione facta loco
religioso ab epo vel ab
alio ~~[illegible]~~ de con-
sensu epi vel no dt ut
b . ti . px . s . Si vo acquirit
¶ Sed nunquid laycus pt
donari iuspatronatus
sine consensu dt q sit de co-
sensu epi ar . s. c . ex
insinuatoe et pt etiam
sine consensu epi collegi
suo donare ut ibi dicit

quia quilibet e licens in so-
lidum . s. c . r . i . ¶ Ite fuisset
ex venditione s . qn ve-
dit universitas transit
in universitate . s. c . ni-
si . nisi spaliter sit excep-
tum . s. c . ex lris dt ut s.
de sy . § . i . b . Spnali in-
nocet vo dt hoc ex vers
in venditore habz ius
universale q multa iura
continet Secus si quis ve-
dit omnia iura que habz
in villa sua no sit s
tm hz ibi ctos fundos
vel certa iura . in tali co-
tractu no transit ius
patronatus ¶ Item in uni-
versitate vendita ad fi-
nia vel impignorata nisi
excipiat . s. c . ex lris et
b . de re . iud . cu bertoldus
¶ Si vo aliquis iuspa-
tronatus emerit qd fie-
ri no pt . s. c . de iure
debet illo iure taliter
acquisito applicone post-
posita spoliari . s. c . ex
tiuc . ¶ Sed cui appli-
cabit b . dt q ecce cui
p huius emptioni symo-
niaca facta e iniuria
ar . s. de sy . dels . et xvi
q . vii . Si quis in ecco
et sic etiam erit prima

sm ipius d. q vendico
no tenuit. s de sy. q rela
ct. s. e. decime ideo re-
manebit penes prom
restituta pña qr co-
rpo q emptori pena
imponit et no vendi-
tori videt q penes
patronum debz remanere
qr si ipa voluisset ipm
h dixisset sicut de alio
s. e. quia. Sed sit int
aliquos altcatio decime
patronatus quis cognoscet
d. q iudex eccasticus debet
cognoscere tn sit spualibz
annexum. B. de medic quito
dt in glose. q v quibusn-
da ptibz cognoscunt lay-
ci sed hc no e de consue-
tudine qr tal consuetudo
no valet ymo e de corro-
ressioe tpe in regno
francie qd pt facere. B
de arbi. ptuas. Termi-
ni. sit qn patroni dis-
cordant distinguere aut
e dissensio de psona
pntanda aut decime
patronatus. Si sit disse-
sio de psona pnta qa
vnus pntat vnum clericu
et alius alium tunc epus
debet recipe illu qui
maioribus iuuat merit
et plurimoru eligit et app

bat assensu. si aut hc
sine scandalo ee nequi-
ueit ordinet epus eum
sicut melius scm deum vi-
deit ordinanda. s. e. quum
Si vo pares sint hinc
inde psentatos tunc
pferunt qui maioribz
iuuat merit. l. xxiii. di.
Si forte vel si sint eq-
les ptes tunc locus est
gratificationi ar. s. e.
in admoratus. Si vero
fit qo sup iure patronatus
puta qr vnus dt se in po-
ssessione prom et negt
alius prom ee tunc dnt
aliqui q epus expectet
vsqz ad sex menses et
tunc ordinet eccam si
qo fuit finita. s. e. ca-
te. Salvo iure illius
qui ps ea euicit ius pa-
tronatus imposterum. s. e.
Si vo. et c. consultatio-
nibus. Sed si tm no wt
expectare post iiii or
menses ordinet eccam
s. e. qm et c. in ppt
Alii dicunt q sex menses
cpntant a tpe vacatio-
nis et iiii or a tpe mo-
te litis et pt epus facere
quis istorum mag placet
Cu aut dicitis alii et melius

distingwendo aut est
altracacio int laycos de
iurepatronatus et tunc
expectet epus usque ad
quatuor menses et postea
ordinet ecclesiam. S. c. intelli
s. e. ea. ti. et s. de concess
pb. nulla. Ad hanc distinc-
tionem facit. s. e. ~~ea ti et~~
~~s. de concess pb nulla~~
~~Ad hanc distinctione~~ Si
laycus g. viij. l. vi° et
qui post ea in ius patronatus
emerit. reputet eum quem
epus ordinat. s. e. Si vero
et c. consultationibus non
quia per hoc acquiritur ius
patronatus presentato sed
ut patronus per hoc sit in
quasi possessione sui
iuris ne postea eum vexat
desitio. Si vero contencio
sit inter epum et patronum
vel patronos puta epus
dicit presentatum indignum
et patronus ydoneum vel
epus dicit se patronum tunc
epus ponat ibi yconomo
interim presentibus consuetudine
successori quousque fuit
expeditum. s. de off. ordi-
narii nos. Nullus debet
institui sine presentacione
patronum in ecclesia que pa-
tronum habet et si contrarium
fiat tal institucio ~~fiat~~ e

irritanda. et alius que
patronus presentavit est
instituendus. s. e. Illud ius
et xvj. q. vij. decernimus
patronus clericus et laycus
differunt clericus quia in clericus
vi sibus continet clericus
et laycus distat per plura
patronum penitet s. et ipsis
subiectis pena forsa
penitere potest patronus lay-
cus quia presentationem
layci plenum ius non acqui-
rit presentato quia pinguius
ius habet. platus in concess-
sione vel confirmatione
quam patronus in presentatione
s. e. pastoral. et s. de
off. leg. dilectus quia
potest patronus mutare vo-
luntate sua antequam
epus confirmet. et alium
presentare ut s. e. quod aut
et c. in aut et c. pasto-
ral. Sed si patronus presentat
aliquem petere potest ab epo
confirmacione et si epus
eum non admittat et aliquis
presentatus admittatur potest
primus si sit ydoneus agere
contra epum ad interesse
i. ut ei provideat de bene-
ficio competenti s. e.
pastoral. et s. de sen.
et re. iudi. cum bertoldus

Sed qn prong recedit a
pmo alim pntado tunc e
locus gtificatoni et ideo e
in arbitrio epi relinquitur
i. e. in adnotatis Secus vo
si collegium vl psona ec-
clasticam aliquem ydoneum
pntet quia ius plenum ei
acqrit vt possit petere
gfirmatonem tamquam
si eet clericus quia p9 va
pennitere seu variare no
pnt. i. e. in aut et c. pa-
storal. et si pntaint vl
eligat indignum ipo iure
e ptate pntandi vl eli-
gendi ea vice puata
laycus no. ymo sm po
terit pntare ar. s. de ele.
in jm cuct et i. e. pasto-
ral. ¶ Jntpe vo differunt
quia prong laycus hz tm
qua^or menses ad pntandum
i. e. q iij. et c. ud ppt. Sz
prong clericus hz sex menses
i. e. ea. te. et s. de gcess.
p. nulla ecia si illud ius
hnit de donatone layci
licet no hret n quadri-
mestre hebit sex mest^e
et debet prong eccliastics
p oia reputari i. e. s.
laycus ff. viij. l. vj^o et
intelligitur ius pronatus
layci qd habet qs ex
patrimonio licet sit clericus
i. e. in dilectus et tunc
laycum p9 iiij^or menses
et cont^r clericum p9 vj. me-
ses no anatatoe eccliae
sed anotina gpntadoes
s. de sup. negl. pl. licet
et s. de gcess. pb. quia
diuisitate mi. ¶ Sed q
e racio quare patrong
laycus pt variare prong
clericus no et quare prong
laycus no hz nisi iiij^or
menses prong clericus hz
sex Rn^o s. B q fit qda
gpensacio hic inde qa
laycus no pt variare
clericus ideo no pmittitur eli-
gendo seu pntando in-
dignum ideo gravatur in
minori tpe. s3 p^na ecclam
debet magis ex discrecone
et sciencia et pt clericus
variare ideo si pntavit
indignum puatur illa
vice Sed i maiori tpe
relevatur vt possit qre
competentem ¶ Jn subiectoe
ecia differunt clericus et
laycus patroni quia prong
clericus ecia quam adip
ius patronatus subest
eccle magis et fortius
qua laycus ¶ Jnde e q
legatus pt gferre eciam
in qua clericus habz ius

patronatus eo ignorante
vel invito extra de off. leg.
dilectus Bernensis in laycos
i. e. cum dilectis inde est si
clericus habeat ex paterna suc-
cessione quod laycus teneret
i. e. cum dilectis extra nobis iter
devenit extra de off. leg. et in-
¶ impena et differunt
quod si clericus non ydoneum
presentet privatur ea vice extra
de sepul. ne pl. Dicunt
in si. et i de ec. edifi. c.
in. in si. Secus in laycus ut
dicta sunt subtiliter extra de off.
ord. cum nobis et sunt ad hoc
quod premittitur prout ut dixi in c.
extra e. de prebenda ¶ Nota quod
pius quia mota est questio
super iure patronatus pre-
sentare vel eligere non potest ar.
extra de elec. inmanna et in
c. exhibita ¶ Item ab non potest
se ipsum presentare quamvis
nimis sit ydoneus i. e. p.
motus quod diversa debent esse inter
presentantem et presentatum sicut
inter dantem et recipientem
extra de insti. cum ad nostram
nec scilicet unum dei iure here-
ditario possidere potest.
i. e. consuluit ¶ Item quid si
ecclesia vacante prelatus ipso
motu proprio vocavit
et ei obtulit ecclesiam in qua
habet ius patronatus
nunquid potest recipere hostiensis

dicit quod potest consentire volun-
tati prelati quod non licet origine
a se ipso ar. extra de elec. cum
in iure ff. quod cum eius quod unum
planum et in de sortil. c.
finem nec debet conditio eius
fieri deterior ideoque quia
proprius ymo melior
i. e. nobis insi. et extra de
testibus cum in officiis ¶ Sed
nunquid pater potest filium presentare
episcopo dicit hostiensis quod sic set auctoritate
propria non posset instituere
i. e. consuluit quod suffra-
gium patris valet filio
ff. quod cum unum illud
notandum Sed si sunt plures
patroni nunquid potest unus de
se presentare hostiensis dicit quod sic ar.
extra de elec. cum in iure ¶ Sed
si plures patroni non possunt
convenire in presentando nunquid
possunt pariter adiuvare
vel alternis vicibus presentare
ff. de re iudi. quod ¶ Si
sacerdos parochialis presentet
aliquem ordinandum ad ti-
tulum ecclesie sine patrono
consentiente vel presente et
non contradicente mortuo
sacerdote patronus tenetur
illum presentare Si vero contradicente
patrono fuit in titulatus
non fit preiudicium patrono
quin possit quem voluerit pre-
sentare i. e. postulasti ut

Sequitur de censibus exactionibus et procurationibus rubrica xv

Questitum est de iure patro-
natus. Hic dicendum constat
de iure eorum qui censum
possunt exigere ab ecclesiis. Videndum
est ergo quid sit census quis
censum imponere possit et quo
casu possit augeri vel mi-
nui. Secundo de exactionibus in
quibus et quibus casibus
fieri possit ab ecclesiis. Tercio
de procuratione ecclesiarum et
a quibus debeatur. Census est
quedam pensio ecclesie que
de proventibus solvitur i. g.
m quesitum et oportet quod probet
tantum quando petat censum
aliter non auditur. i. c. pervenit.
Secundo si census prescriptus
fuit tanto tempore quod non ex-
tat memoria quando vel quo-
modo impositus fuit nunquid
est solvendus. et si de causa
non appareat dic quod sic
xvi q. iii. Sicut ... ff. si
ser. vi. ne. l. i. quibus de cimo
et i. de vi. sig. l. Semper quibus-
dam § preterea. Item quid
si rusticus qui domino facit
annuum servicium dicit de con-
suetudine habere predium
quod forte tantum valet quantum
servicium dicit hostiensis quod si con-
suetudo in parte completa

sit prescripto et indicandum
licet dominus dicat quod de gracia
vel [illegible] hoc actum fuit
non propter hoc presumi potest contra
dominum sit pro domino contra ipsum
ar. C. de agr. et censi. l. ult.
l. xi. o. Secundo si subtrahi
prescriptione sed de gracia an-
tebat dicit hostiensis quod fatuus
est si prescriptionem admittat
non replicet quod intendit ibi
commode de iure suo. ar.
ff. de lib. agn. l. i. § de-
mittare et C. de posst.
pl. bone n. R. i. Census
imponi potest auctoritate episcopi
ante consecrationem quod
ecclesia teneat aliquid sol-
vere pro nomine censuis
C. de cimo. pa. persona n. o.
et xxiii. q. ult. Tributum
et hic de beneficio an et pos-
xvi q. v. Illud et q. i. pos-
sessiones amplius vero
non debent habere quam re-
ciat in iure permissum
j. de pen. In quibusdam
Item imponi potest ab eo
qui habet ecclesiam canonico
titulo sed si imponat auc-
toritate episcopi perpetuus erit
censuis aliter erit. pl. C. de
transact. decreto et C. de
off. vicar. ad hec et i. c.
preterea. et c. in ecclesia. Sed

census semel impositus
ab epo vl auctē epi au=
geri nō debet . j. c. p̄sby=
terius . Remitti aut pt
qn placet epo . j. c. bene=
ra' du hi ex causa et
de cōsilio capitli sui . b.
de his q fi . apl . ma et
c. pastoral . Causa est
qn ecclia deuenit ad
paupertate q nō suffi t
ar . j. c. quato . et . b . de
dec . Suggestu Sed si p=
ueniat ad pinguiore for=
tuna . te' . b . de sol . odar=
dus . Ite remitti' tacite
p lapsu tpis . j. c. olym=
tam Ex ancto pt fieri ab
epo in ecclys a iure tribu=
ta tacat' . eiꝯ a iure cathe=
draticu qd ē ex duoꝝ
solidoꝝ . b . de off . ord . cō=
quente . et . x . q . iii . Illud
Item tria vl quarta
decimacionu et mortuoꝝ
. j. c. in olym et q . c. cō=
quente tam i h' c. po=
tius q suetudo q sideran=
da vt' quarta vl tria
sicut d' de quarta testoꝝ
. b . de sepul . ecclesiari'
Ite ex acto vocat' quoq;
thelon vl . pedagia . j.
c. Simoniam a quibus
etia sunt exempti . j. c.
quia l . vi° . d' ut . j . de

immu . et § . p sone et §
se . Et quia ecclie et ecclia'ce
p sone et reb' ipaꝝ non
solu iure huano sz diuino
a secularium p sonaꝝ exactio=
nibz sunt immunes ideo
ad pedagia et guidagia
penitus nō tenent' nec
ad exhibendu vl soluend
talia p rebus suis p prys
quas nec causa d negocia=
tiandi deferunt nec de=
su faciunt seu trasmittunt
nō obstante qria q sue'ne
quocumq; q diceda c=
poris corruptela ita
ut nec collegiu nec vniuer=
sitas nec aliqua singlaris
p sona cuiuscumq; sit dig=
nitat' vel stat' ab ecclys
vl p sonis p pis p sonis
aut rebz ipis talia exi=
gat vl extorqueat p=
se vl p aliu aut ad sol=
uend compellat q aut
contra fecerint si p sone
sint singlares excommunica=
tione si collegiu vl vni=
uersitas interdicto nouerint
ipo facto a qua nō possit
absolui donec exacta re=
stituerint et satisfecerint
competenter . j. c. quamq;
. l . vi° . Primario annexa

est visitatoris j c in Bon. et c Romana et c pp̄etuo l vi° B de off ord' ꝯquerente et q possit hoīes ducere qui de iure pnt visitare ꝯsuetudo e ꝯ fundata. Dn tam archiepus xl vl l evectionum, iiii epi xxx vl xx et cardinales xxv no excedant ne longi tpis victu breuis hora consumat j c in aplus / Visitatoris officium exercentes no qrant q sua sᵗ ß q. i.ᵉ x pditatoris et exhortatori correctoris et reformatoris dacendo qui mq̄ aut ꝯtrarium fecit ad accipiat pena merit j c procurationes / Sed triplex est pcuratio vna que rone visitationis debet vt j c procurationes in Bon. lib et c nup et h' a subdit sp debet nisi pruilegio se defendat j c in instancia et B de psip in ex officii et h' dat solum ß in facultates ecclie j c in aplus et c Sopite et c quato et h' intellige qn cca visitationis accedit j c in nup. Sed si

deniat palia ca puta pro negociis ppriis tunc no debebit pcuratione ar j c pcurationes / Alia debet rone ꝯsuetudinis xviii q ii fi nimi / Secunda ratione pacti qd appositum fuit in ipa fundatione j c quato et B t xx pt ea et xviii q ii clementissimus / Legatus sedis ap et nunctii aliquq̄ pnt procurationes sibi debitas postulare nisi priuilegium spale sit exemptus nec psebi pt in h' casu et si aliqui fuerint ppt ipos grauati ab aliis ecclesiis restaurentur j c in instancia et c procurationes et dr nt B de off l c vii et ex in provincia v qua no est legatus eundo et redeundo nichil debet hre B de in iiiiᵒ ego / Archiepus dn visitat pt a subdit suos suffraganeos recipe procurationem et compescere rebelles j c Sopite et c in beneabit et B de p sip in ex officii debi tam pus sine cura capitulum timitate et dyoc visitac

et clericos et laycos ad vni
versum locum conuocare
ne in illa visitacione processus
deinde prelata provincia
vel eius partes visitacionis
officium exercere civitates et
dioc. suffraganeos et
eorum subditos cathedra-
lium et aliarum ecclesiarum capi-
tula monasteria et alia
loca religiosa clericos et
populos libere visitando et
procuraciones a locis tem-
pore visitacionis et si
aliqua dioc. visitare
ceperit integra prius ea sine
tota sive parte visitavit
revertatur causa visitacionis
ad illa deinde omnes ipsius
provincie in toto vel in parte
fuerint visitate non aliqua
indigent visitacione et
fuerit alia dioc. requisita
et poterit iterare visita-
cionem licet episcopi non sint
negligentes quolibet anno
et procuracionem recipere
moderatam a locis visitatis
contraria consuetudine non
obstante et audire confessi-
ones subditorum suffraga-
neorum ac absolvere et ip-
sis iniungere penitencias salu-
tares et sic debet visitare
ut prius visitet quam qui
non fuerint ab eo visitati [illegible]

visitati non integre sit aliis
visitacionis officium [illegible]
et primo proposito verbo dei
inquirat de vita et conversa-
cione ministrorum de divino
cultu et aliis que ad hoc
spectant officium de plano
sine exactione sacramenti
infectis emendacionem pro
salubria monita nunc le-
nia nunc aspera prebendo
si de aliquibus sit infamia
orta episcopus denunciat-
ur super hiis inquirat si vi-
derit expedire notoria
vero crimina puniat debita
pena infligendo. Omnes
ergo prelati iure ordinario
visitantes hac forma
studeant observare excep-
tis religiosis qui probant
i. c. Romana et c. pre-
mo l. vi°. Episcopus autem
semel in anno per suam
dioc. ordinarie visitare
x. q. iii. decrevimus et c.
episcopum. Si tamen sit necesse
pro plures visitare .i.
c. in venerabili et b. de
off. archid. mandamus et
[illegible] imputet quod clericos
se reddunt ut debeat
plures visitare. In visi-
tacione autem quilibet

nulli seculares intersint
in capitulo nisi dns vel
heb de canonicis eccle sue
in decenti habitu et religi-
osos possit introducere quos
sibi viderit expedire et de
offi ord' ut in pncipio ¶ Archidy-
acono i visitando vel vy-
et decanus duos equos im-
ducere pnt ¶ Ita quod ipsi nec
suprius noiati in canibus
venatoribus vel avibus psi-
nistrant sed ita pcedant
ut no q sua sunt sed q
ihu xpi querere videant
sed tm gnaliz accone re-
cipiant quod honestum ac
q petet illis fuit ministrum
j c in aplus et nullum
qrenam vltra pcura-
tione debz cuius mstu-
nt i' et j c ca q ¶ Ille-
gati nel nuncij dni ppe re-
cipe pnt pcuratione
licet no visitamt j
c pcurationes alij qui
visitat ex officio ut pa-
triarche ¶ Archiepi epi et
alij a nolentibus ecclaz
et locoz visitatoz vi-
toribus seu pre pecuniam
lictite recipe pnt pe-
suptibus moderat fa-
ciendis vel victualibus ill
diebus tm in quibus

visitatoris officium psso-
nalit exercebunt ¶ Ita quod
no liceat visitatori n vna
pcuratione recipe vna
die sine vm locu solu
visitamt sine plura et
si locus quilibz visitato
ab illo sufficiat ad pcu-
racionem integram psol-
venda tm ei suffice de-
beat ut tpalia metit
a locis psonalit visi-
tandis pdictus quibz ei spualia
lia submiserit al si-
ipe vel alius nuncius quocuqz
vel qualitercuqz offeat
vel alt pcuratione re-
cipe psmat duplum eidem
eccle infra mense redde
teneat ¶ Alioqn exnunc
patriarche ¶ Archiepi et epi
duplum vlt pdictum tm
restitue differentes sibi in-
gressum eccle nouerint inter-
dictum inferiores aut ab
officio et bnficio nouerint
se suspensos donec de hiis
duplo satisfecerint q petet
nulla in hoc dancium re-
missione liberate seu gra
valitura ut pbant j
c romana insi et c
exigit et c felicis l' vi°
¶ Non aut debet suos
subditos tallijs et exactoribz

epi grauac tam p mlta
nccitatibus que aliquocies
supueniunt ut si ma-
nifesta ac ronabilis ca
exiterit in ciuitate mo-
dicum auxilium pnt ab
eis postulare i e in d aplo
et b de of ord c quicte
di aut ppt puitatem
uel similem legat uel
alijs impendentes plus
extorqant a subditis
s qua soluat extorta
sit restituat et inde
rogant pauperibus lar-
giri i de in uin et quia
plicz ¶ Census nouus ali
cuius absqz auctate epi
impom no debet i e
uicetes et c. ¶ signanter
etia p q pom b de mis
ant decreto ¶ Sed que
dicit cesn nomen pt di-
ci nomis qui no e in-
positus in ipius eccie
fundatione xviij q.
ij clementissimus et b t
px ptea ul q no est
psitus tunc tpe q ad
legitimam pscriptone
no puenit ¶ Sed multu
refert utz quis alle-
get pscriptone quia
ea approbata optinet lic
i ueritate sunt nomis
¶ Aun uo cessu- fuisse ab-

inicio qstitutu qz tunc no
inmat tpe n constet q
legitime sint qstitutis
uel pt appellari nomis
qz impositus fuit pmo
lat quil i e grauis ¶
Exactio noua pedagiorum
absqz auctate et consensu
regu et pncipu ullate q
statuat 2 q conferent
eam ea sepultura pnet
i e simoniam quia
soli reges et principes
sunt ptate noua peda-
gia instituendi ff de pub
l. et uectig. uectigalia
C ne noua n l i in
et in ¶ pedagia dicunt
q dant a transeuntibus
i loco a pncipe qstitut
¶ Guidagia que dant
p ductu p iterm alicq
ut securus uadat et sal-
uaria dnr q dant p
sale i de u b sig. u
quibusda oma ista
dnr portatoria e de
nec et quis l in oia
alia pedagia interdictu
intelligir n ex q sucitudie
cuius no extat memoria
exigant i de v sig.
sup quibusda q i ul
est ista danda sunt n
in negociatoibus causa

aliquid deportat. Sed
si ad ipsam utilitatem fit ista
quod deferat. De vectig.
cum si et adde lit. quod non
b. c. §. Et quia ecclesie
Sequitur de consecratione ecclesie vel altaris. Unde videndum est de predicto

Visum est
de intepronatis
quod competit propter fun-
dationem vel dotationem
ecclesie quia ecclesia sine dote
non debet consecrari. Ut c. nullus
sit et de con. di. i. nemo
deinde decimis c. b. decimas pa
§ pervenit. Ideo hic subiciatur
de consecratione ecclesie vel
altaris. Unde videndum est
primo de consecratione ecclesie
et quid sit ecclesia. Ecclesia sit
consecranda et aliquo et
quando et ex quibus causis. Ecclesia
vocatur domus deo dedica-
ta ad sacra et divina offi-
cia celebranda de con. di.
i. c. i. Sed quando sit consecran-
da vel reconcilianda obmis-
sis opinionibus dico quod in
tribus casibus debet con-
secrari et in duobus reco-
nciliari. Debet igitur primo
consecrari quando dubitatur
an fuit consecrata et
idem de altari quod propter dubi-
um debet consecrari de
con. di. i. ecclesie vel altaria
non dicitur iterata quod nescitur

et scriptum de con. di. i. So-
lempnitates et sufficit
scriptura vel unus testis ad
probandum consecrationem
de con. di. i. de ecclesiis et
c. nullus. Secundo si ecclesia ex
hausta et ita quod parietes
combusti sunt vel diruptum
in omnibus vel maior pars
debet iterum consecrari de
con. di. i. ecclesiis semel
et ar. ff. de contrahenda empti-
one nam si tectum cor-
ruit et parietes illesi
remanent vel etiam mo-
dicum decipitur parietibus
destructa fuit non debet
propter hoc consecrari. Ut c.
ligneis. Tercio si tota
ecclesia sit destructa
vel maior pars debet
consecrari licet eodem loco
fuit reedificata. Sed si
sanctione sufficit aque
aspersio benedicte §. b. §.
hostis dicit quod requiritur aqua
exorcizata cum misse so-
lempnitate de con. di.
i. de fabrica et c. ligneis
et ideo reconcilian-
da. Aliqui volunt addere
quartum casum quando ecclesia
ab hereticis fuit consecrata
de con. di. i. ecclesias ex illis
intelliges quando non fuit sacra-
ta forma debita ut probat

c. precedens de q. di. i. cetus
Alii noluerunt aliam eciam
reddere quia e motiua altaris
uel structura s3 licet tunc
altare debeat consecrari
no tam pt hoc ecclia
ocrat licet id quidam de
canonibus minime videant
i. e. c. i. et de q. di. i. nō.
tu Reconciliari de pmo
pp sanguinis effusione
i. e. ppo sinisti Sed pone
q aliquis se suspendat
uel alius alium in ecclia
quid dicendum host dt q
no e reconsecranda sed
reconciliada ar illius
c. ppo sinisti et intelligit
aliquam q no debz pt
homicidium reconciliari
nisi fiat cum sanguinis
effusione ar xvii q. i.
Reuertimini Tu vero disti-
guas vtrum casu fortuito
aliquis occidatur utpote
lapis uel lignum cecidit
sup aliquem et mortuus
est uel sanguinis exiuit
tunc no e reconciliada
nec reconsecranda ar
a contrario i. e. ppo sinisti a
sit sanguinis effusio p
contemptorum uel homicidium
tunc quantumcumque modi-
cum exeat de sanguine lz
no cadat ad terram uel
si homicidium factum

fuit licet sanguis no ex-
eat i. e. ppo sinisti et c.
ult. et c. Si ecclia l. vi.
et idem de emuntio ut ibi
na pt pollucione seminis
debz reconciliari ut d. c.
Si ecclia sed illud seme
no cadat ad terram ratione
simili de sanguine e eadem
Sed pt adulterium debet
reconciliari i. de adult.
Signasti et pt pollu-
cionem cuiuscumque seminis
et sm host etiam con-
cognoscat ibi vxorem
i. e. c. ult. et c. Si ecclia
l. vi. Tu distinguas
sicut in casu precedenti
aut seminis pollucio fit
cum pcco subquacumque
forma uel cum vxore
uel cum alia uel alio
modo et tunc debz reco-
nciliari aut sine pcco
ut cognoscendo vxorem
causa plis uel p pollucione
nocturna dormiendo ar
c. ppo sinisti et de q se-
di. i. cetus et dt host
de reconciliacione pt
sanguinis effusione
uel seminis pollucione
lz licet hs quidam dicant
esse verum si tunc p fama
publicum sit. i. de adult.
Signasti q idem e etiam

si tamen non sit publicum et
hoc ideo ut is qui ibi peccat
conteratur et confundatur ar
b. de pe. tam sanguinem et ex. lo
corum trecant alij hoc vide
tur ar. C. ad l. iul. de pe. l.
i. et ut etiam magis venerari
reat ar. j. de iusto enchi
riding. Sed tamen caute fiat
ne cum signo penitencia demitte
j. de pe. et re. omnis et l.
de con. ord. c. i. Et poterit
forma per sic dicere sacerdos epo
de confessione sibi facta
nulla habita mencione
dne rogatus sum quod sciatis
cum in ecclesia vobis dicere unde
faciat eam reconciliari et
sic de modo nullum est periculum
sacerdoti nec propter hoc debent
suspendi organa quod etiam
si esset publicum et sacerdos
publice celebraret licet
male faceret et esset al
puniendus non tamen efficeret
irritus j. de con. di. v. l.
vero qui in ecclesia hoc est in cor
porio. sed alia est quando
Reconcilianda est per aquam
cum vino et cinere benedictam
j. e. c. proposuisti et de con.
di. i. ecclesijs. Idem est de cy
miterio sicut in duobus
ultimis quod debet propter san
guinis effusionem et seminis
pollucionem reconciliari
j. e. si ecclesiam l. vero et si
ecclesia est polluta et cymi
terium est pollutum. Si sit conti
guum nec antequam recon
ciliatum fuerit non debet in
eo aliquis sepeliri. Si
vero ab ecclesia sit separatum
non est pollutum. Sed non
est sic e converso quod si cymiterium
sit pollutum licet sit con
tiguum ecclesie tamen propter hoc
non est polluta nec minus
dignum maius aut accesso
rium principale ad se tra
here videatur et si sint pla
cymiteria sed contigua pa
riete tamen intermedio vio
lato alterum eorum. alterum licet
de uno aliud propter
intermedia habeant accesso
non propter hoc reputabitur
violatum j. e. Si ecclesiam
l. vero. Item ecclesia et cymi
terium in quibus excommunicatorum
corpora sepeliuntur reconci
liari debent tamen aspersione
aque benedicte in exor
cizate per simplicem sacerdo
tem solempniter sicut in
dedicacione earum fieri
consuevit j. e. consuluisti
sti et illa corpora si discerni
possunt sunt exhuman
da et ecclesia et cymiterium vel cymi
terium sunt ciciencda.

b. de sepul. Bari et in-
tellige quod si in cimiterio sepel-
liatur cimiterium et cymiterium
reconcilietur et non corpus
ut in c. predicto. Item si cor-
pora paganorum et hereticorum
ibi sunt sepulta de con-
se. di. i. cimiterium et c. ecclesiam et
ar. p. de his qui. ri. quinimmo
ympn. l. xii. et picces
sunt radendi ut in c. et-
iam. Item quid si mulier
pregnans est sepulta in cimiterio
nunquid potest conservari ea non
circa hostiensis dicit quod sic
quod sine incisione potest
sepelliri quia puerum fetor-
minime posset si scinde-
tur quia fetus pars viscerum
est. ff. de ve. in spi. l. i.
Hostiensis distinguit an partu
certo constet partum mortuum
esse tunc non incidetur mulier
sed cum partu sepelietur
nec obstat immo quod nolunt
quod paganus in cymiterio
non sepelliatur quia illa
intelligitur cum paganus
separatur ab utero mulieris
christiane vel ibi sepultus
fuit in utero matris pagane
ne secus si in utero matris
christiane. Item cum certum est quod ipse
partus vivit nec dubitatur
mulier scindatur et infans
baptizetur de con. di. iiii.
Si quid quod est et c. si qua
mulier et xii. q. ii. precedentibus
Item quid dicam si me consulat
in hoc casu quem eum mor-
tuus partus. Si dicat quod non
est causa periculi et huma-
nitatis sine metu irregularitatis
possum dicere secundum hostiensem po-
ne cito baculum in ore
mulieris et consulas cum
gremio pre ... magnos
nos. Si dicat partus est mor-
tuus quamquam qualiter est
certus. Si respondeat certus sum
dicere potes. Si certum est
sepelli non per phisicos sed
nichil proprio. Sed tu-
tius tibi quia si partus vivat
tamquam homicida es
puniendus. ff. de mor. in-
ferendo negat lex regia.
Sed quid dicitur de sanguine
humano et minutioso.
so. an intelligitur quasi
omnibus non habet locum
si semen accidet in cimiterio
vel cymiterio ut post
de beato Thoma cantuariensi
cum sanguine eius non
fuit polluta sed potius
consecrata ar. xxi. di.
quamvis. Item dicitur si quis
pruitet eo cymiterium
vel ecclesiam ar. ff. ad
l. aquil. quemadmodum. §
ult. v. dicitur quod si quis

letalit(er) vulneravit s(ecundu)m lic(et)
t(em)p(o)re mort(is) fu(er)it liber
no(n) p(er)imet oratio(n)e tam(en)
delib(er)ato orat(i)o s(ed) quasi de sno
Sed aq(ua) est etia(m) reconsi-
anda vel cy(m)iterium quida(m)
distinguunt aut fuit an-
tea consecratu(m) et tunc sol(u)m
p(er) ep(iscopu)m licet aqua fuit
b(e)n(e)dicta p(er) aliu(m) ep(iscopu)m sed
no(n) p(er) simplicem sacerdotem
q(uia) ep(iscopu)s p(otes)t delegare tam(en)
ea que sunt iurisdictionis
que tam(en) ordinis ep(iscop)al(is)
sunt no(n) p(otes)t inferiori co(m)-
mittere demandare .i. e. aq(ue)
iurisdictionis sunt cognoscere
decausas iudicare instituere
et b(e)n(e)ficia co(n)ferre et simi-
lia que e(st) assentire in co(n)-
firmacione ar. b. de ele.
transmissa Ordinis ep(iscop)a-
lis sunt clericos ordinare
virgines consecrare crisma
conficere et similia que
misteria consecrationis
desiderant Sed que est
ratio quare p(otes)t demandare
que sunt iurisdictionis
et no(n) que sunt ordinis
R(espondeo) iurisdictio sola volu(n)tate
et vo(luntate) co(m)mittit sine
ligatur sit seu ordinari(us)
vel del. et renovatur.
b. de of. del. Sr. quoniam
Sintencionis et S. porro

et ff. de medic. medim Sed
collo sacrorum no(n) confert(ur)
volu(n)tate sola et vo(luntate) p(ri)mo
op(er)is e(st) facto q(uia) n(ecess)aria
est visibilis unctio et ex-
terior que e(st) signum inte-
rioris unctionis in corde s(ed)
de sacra(mento) unc(tionis) s(ed) uno q(uo)d
e(st) p(er)petua et amitti no(n)
p(otes)t licet exercicio eius
suspendatur .i. q. i. q. q(ui)d e(st)
v(ersus) Si forte p(ro)p(ter) talia
no(n) p(ossu)nt conferri nisi
ab eis que habe(n)t ea p(er)
collem. lxviii. di. p(er)ba(n)t.
quos et sic reconciliatio
facta p(er) sacerdote(m) nulla
e(st) no(n) e(ni)m h(ab)eat illa p(otes)ta-
tem p(ro)p(ter) tale demandator(um)
que est ordinis ep(iscop)alis
sicut (con)secratio s(ed) p(ri)m(u)s
ep(iscopu)s alii ep(iscop)o p(otes)t demanda-
re s(ed) p(er) h(oc) no(n) (com)mittit
cu(m) ipse h(ab)eat ea que mi-
sterium (con)secrationis desi-
derant p(er) auctoritate(m) q(ui)a
in aliena messe falcem
mittere no(n) deb(et) nisi dema-
dato ei(us) cu(ius) interest ut
q. in scriptu(m) e(st) Aut nu(m)q(uam)
fuit con(secra)ta (con)secrata et
tunc dicu(n)t plures q(uo)d
p(er) sacerdote(m) no(n) p(er) ep(iscopu)m aq(ua)
p(ri)mo exorcisata lavetur
ne d(omi)ne laud(ibus) organa

suspendant. i. e. c. ult. et
hoc pbant qz aqua ex-
orzisata sit p simplicem
sacdote ¶ Cn dicitis idē
de ecca no 9secrata sicut
de 9secrata dom e fm
host et b. quia eodē p-
mlo gaudz. i. de im mu-
et c. pnlt tum 9 m ns
pcat qm pcat in eccā
9secrata quia in alia
Sicut vario pfone
in mria 9siderat. inst
dem mi. g. atrox et. i.
de sen ex. in illoꝝ et tunc
simili. vl di homo
Sang b. md. q aq
exorzisata p simplice
sacdote sit dc qz ibi ac-
cipit large p exorci-
sata ab epo in solepni-
tate misse et tunc eccā
no pt fieri p sacdotez
ut dictu e in precedenti
casu Addnit alia ma
B. de te ord. in mdist-
bued Et de 9se. di. y. c.
ult. que faciunt mag
p reconciliacoe ecclie co-
secrate quia no 9secte
¶ Sed qualit e ecca co-
secranda. d. fm host. qz
in missa ab epo celeb-
ta qz e de subia de 9. di.

i. c. y. et c. de fabrica insi.
¶ Sed quado e e 9secra-
da Rō in dicitis dmc
quia pnat. i. e. c. y. et
idē de altari licet ordi-
nes ett dictus 9ferat
B. de te. ord. de cor et ho-
p. di. c. ult. et esmat-
to die 9ferit. i. de sen
ex. qm in bapto. l. vi.
¶ Sequit. vide de con-
secratoe altaris qz con-
secrari no debz nisi sit
lapideu et tunc no solu
p vnctione esmat sz et
sacdotali bndictione dz
9secrari. de 9. di. i. alta-
ria. et c. sc. Consecratio
altaris pcipue intelli-
gi 9 mciae lapidis sup-
ioris et structure infe-
rioris Et ideo si mesa
fuit mota vl aliqd
de lapidibus tangens
ipam mesā seu tabulā
debz altare itm 9secrari
i. e. c. i. et c. ligneis
Sed si aliquid addat
altari no pt hc con-
secrari f. b. sz sacerd tamt
addit no sacrs i. e. qd
i dnbus hoc host in dicit
hc ee vim tm i ligno

ribus ut ibi loquitur videtur
tamen si ita quod amittat for-
ma vini et forma vini
esse a. c. xo. q. ii. § hiis
Ideo debet consecrari. j. e.
c. i. ¶ Item hostia si mensa
altaris sit enormiter j. o.
c. i. et c. quod in dubiis et c.
ligneis Idem est si lapis
superpositus qui sigillum continet
est fractus vel enormiter di-
minutus. j. e. c. i. Idem quando
est dubium an fuit consecratum
de con. di. i. c. ... nt b §
quando sit hoc de altari immo-
bili ¶ Est et aliud altare
portatile quod licet moveatur
de loco ad locum non debet
tamen propter hoc reconsecrari
de con. di. i. concedimus et
j. de privil. quum episc. l. vi.
hoc tamen intelligitur secundum Jo.
quod si lapis per se consecratus
fuit et sine ligno si postea
ponatur in ligno et aliquotiens
iterum removeatur non propter
hoc reconsecratur. Si autem
lapis ante consecrationem
in ligno positus erat si re-
moveatur a ligno est iterum
consecrandus ar. j. e. c. i. et
c. c. q. in dubiis ¶ Nota
quod episcopus potest plura altaria
in una ecclesia consecrare
et plures ecclesias episcopos sil...

potest consecrare j. e. in
fine. De celebratione missarum et
aliis divinis officiis rubrica

Supra dictum est sequitur
de dedicatione ecclesiarum.
Sed quia in ecclesiis dedi-
catis missa maxime et alia
divina officia celebrantur
Ideo subicitur hic de celebra-
tione missarum et aliis
divinis officiis et primo de
missa quando et ubi et quali-
ter debeat celebrari et quare
et quibus possit eam cele-
brare et quid impediatur
¶ Missa proprie dicitur consecratio
eukaristie Unde istud
ardentissimum sacramentum in-
stitutum fuit a xpo postquam
typicum pascha fuit im-
pletum et agni carnes
in apostolis comedat assumpsit
panem qui confortator
est hominis et ad vim pa-
sche transit sacramentum dicens
Accipite et comedite hoc
est corpus meum et de con.
di. ii. Accipite et idem
de sanguine et hoc in die
cene de con. di. ii. quia
corpus. Sed alia verba que
precedunt et sequuntur sunt
tamen de solempnitate mis-
se de con. di. ii. panis
est nam reliqua omnia

que sacdos dr ant clero
chori canit nichil aliud
quam laudes et gracias ac-
tiones fidelium et petito-
nes de q. di. ii. vt3 qs
Jacobus frat domini et
basilius epus cesaricy
instituit i ordine cele-
bracionis misse de q. di.
ii. Jacobz ¶ Jnh' autem
sacro e quedam q e sacrm
et no res sacri s'm q e
ibi qd e sacrm et res
sacrmeti ¶ Item q e res
sacramti et no sacrmet
¶ Sacrm e sacre rei sig-
de q. di. ii. Sacrificm et
no res sacrmeti e spes
panis vini sacrm est
qr signat corpus xpi
Sacrm et res sacram-
ti est ipsius xpus res
sacramti qr signat p spes
panis et vini sacrament
qr signat etiam hum-
phante vl s'm alios mi-
litante ¶ Res sacramti
et no sacramti e ibi
ecclia que ibi signat et
nichil signat hec p bant
i. c. ri marthe. s. ex co
nsi ¶ Sed missa largamo
voiat officium totu usqz
ad bndiccioz de q. di. ii. mi-
ssa. et c. i. sc. vl stricte
sacri i. e. de hoie et quid
s'm missa dr fuit a scis
patrbz institutu xi. di.
ecclias et i. c. ri marthe
Ideo de ordie misse vide-
amus ¶ Et quia instus
i pn° accusator e sui ar-
v. di. ad eius Ideo sacdos
pueniens ad altare an-
quam sacr officium ordiat
de pctis suis cu astantibz
pfitet et s'm innocen-
cium de celebracione misse qr
ista qfessio no e occulta
sz manifesta Ideo no i
spe sed in gne sunt pcta
qfitenda et valet ad ve-
nialia delenda de cor
dr i. de pe. et i. c. s. ve-
nialia. Jntra chorus an-
thiphonam ad introitu q
repetit inposita glia
trinitate s'm innoc. sic
introitus sacdot ad ve-
ntu xpi signat sic et
anthiphona que dr ad
introitu desiderium eius
adventus insinuat s'm
illud Veni dne et noli
Celestinus papa qstituit
q psalmi david ante
sacrificium canarent qd
antiquitus no fiebat sed
epla tm et evanm lege-
bant. Excepti st go
de psalmis introitus

gradualia offertoria et co-
mmuniones. ar. de qsc. di. 1
insta gla pri in fine in-
troitus d. et alia ad laud
trinitatis pertinentia dm. ideo
festum trinitatis specialiter i ecclia
romana no celebratur. b
deferri. c. ij. q. 1. ptai et de
qsc. di. 1. de ymnis. ¶ Kyrieleyson
sub sequitur ad laudem trinitatis
ar. xj. q. m. [illegible] ab kyrieleyson
i. dne miserere. unde illud
domine miserere nri kyrieleyson
et d. nouies contra no-
ue gnia pctor. s. contra
originale mortale et
veniale. contra pctm co-
gitationis locutionis et
operationis et contra
pctm fragilitatis simpli-
citatis et malignitatis
et sic in patrem et filium
et spm stm. ideo fm in-
nocentium d. ter ad patrem kyrieleyson
et ter ad filium et ter
ad spm stm. sub eodem
vocabulo quia sunt eiusdem
nature tm ad filium sub
alio quia licet sit eiusdem
nature cum est alterius quia
deus et homo. i. e. in
quada. nel ratione no-
mis ad filium q est xpt
ut ibi d. ideo xpe eleyson
ad ipsum refertur. ¶ Utrum
aut [illegible] kyrieleyson. ad missa

cantari propter ¶ Gloria in ex-
celsis a sacerdote incipitur
quia e anglus dei et
in nouo testamento ab
angelis decantari incepit
de qsc. di. 1. c. hymnum dno
Ethoru ant [illegible] sequitur
quia [illegible] quia subito
facta est in angelo multi-
tudo celestis milicie lau-
dancium et dicencium gla
in excelsis deo. de qsc. di.
1. nocte quia pax est inter
deum et homines refor-
mata. ¶ Utrum hylarius
ostituit tm die dnico
qua natalicijs martirum
gla in excelsis decantari
de qsc. di. 1. de ymnis
licet fm innocentium symma-
chus papa ostituit fm
q. fuit ad petitione
hylarij. ¶ Dominus vobiscum
sequitur et sacerdos debet
semper omne versus orien-
tem xj. di. ecclesiasticarum. unde
illud oportet ad oriente
luce orare. ¶ In salutati-
one se oruit ad populum
excepto prefacionibus et
fractionibus articulo in
oracionem intentus et con-
uersus sim. su ad dnm in
eukaristie pagit sacra-
menti et debet hic capitur

nudu et no velatu ar
xxxiij di no liceat ut
venelatu fide dei glaz
ctemplet Epus dicit
pax vobiscu ar ij q vn
no omib illi9 vtens
eloquio cu q vtit pon-
tifico et hc pma vice
p9cat dr dns vobiscu
ut se vnu cu aliys sacdo-
tibus ondat dcis de ose
di i hc quoqz ¶ Aliquando
precedit oronem flectimus
genua ut i yemnys q-
tuor tpm ptqua vebdo-
mada penthecoste lxx
vij di de yemnys ¶ Sep-
te vicibus salutat pplo
in missa quat ex eis
septe viciis capitalibz
suscipiat gram septifor-
mem xxx q i pnemit
¶ Statutu e de ose di i
c quoqz ut nulli9 psbi-
teroꝝ psumat missaꝝ
solempnia celebrare
ni duobz ptibus sibiqz
rndentibz et ipe tans
heat cu plurali dr ab
eo dns vobiscu et illd
i secreto aptissime co-
uenit ut ipi9 salutac-
toni rndeat a plurib9
sed aliud e nunc ar-
ticulo et hic sufficiat
Summa chico b de vi et
ho ch ut quisqz et b

de fil ps pposuit et aliud
religionis contemptus
dr loqr r hec quoqz ¶
Et pre credendu e et sacr
auctoritatibz apbat q
angli dei q nutes assist
oronibz sm illud i co-
spectu angloꝝ psalla t
et in ewa angli eoꝝ
semp vident facie pris
Illos igit hemus ptici-
pes in orone quos ha-
bebimus v glorificatione
consortes ¶ Chorus ante
rndet Et cu spu tuo
qd supra fuit expla
pauli ad thymo dns
ihs xpc cu spu tuo
ad hc faciunt uba pxio
allegata ¶ Orones p9
salutacone subduntr
q designat in apokl
p fumu aromatu qui
ascendit de manu angli
in conspectu dei xpus
em vero homo passioi
ppt nos destinatus i
e cu martha e ex eo
et de co se di y semel
Unde Iohannis cum a
ppo no postulasti
tur dixi eis venio
¶ Amen i fine oronis
apponitr qd affirmant
uel optant onditr affirm.

na in p(re)sb(ite)ro ubi dicimus fi-
at hebreus dicitur Amen s(er)m(o)
confirmat et sepe in ewa(ngeli)o
v(er)o dicitur Amen amen dico
vobis et alibi Sit sermo v(est)r(um)
est est [illegible] de iuram(en)to.
et si populus respicit q(uo)d
forma orationis ut q(uo)d ora-
tur optetur vel ad modum
conclusionis ut q(uo)d con-
cluditur affirmetur ubi gen(er)a-
liter sacerdos orat quemadmodum
da nobis q(uesumu)s domine salutem
mentis et corporis populus op-
tando r(espo)ndit amen id est fiat
vel q(uando) in [illegible] aliquis v(er)-
ba vel cum sacerdos con-
cludit Qui tecum vivit et
regnat in unitate sp(iritu)s s(an)c(t)i deus p(er) o(mn)ia
s(ecula) populus r(espo)ndit Amen id est fi-
at verum est q(uo)d os loquitur
mens intenta fateatur
de c(on)s(ecratione) di(stinctione) i Renca in-
si et xxxvi di(stinctione) Sedulo
Lex inde sequitur ep(isto)la
q(ue) p(re)mittitur ewang(eli)o p(ro) eo q(uod)
designat officium q(uo)d p(ro)-
ph(et)es ante xp(istu)m exercuit q(ui)
p(re)misit ante faciem domini
parare vias eius. Lex enim
quasi pedagogus in-
fante dei populum p(er) ma(n)um
moysi custodiens susti-
pies istum adventum domi-
ni et preparare ut eum sequere-

d(u)ceret ad regnum. p(re)cessit
igitur lex ewangelium sicut
umbra lucem timor ca-
ritatem et initium p(er)fectionem
Nam lex p(er) moysen da-
ta e(st) gr(aci)a et veritas p(er) ihesum
xp(istu)m facta est. Ep(isto)la vox
legis est s(e)c(un)d(u)m in p(re)fatione
testimonio Joh(ann)is q(ui) fuit
et ad p(er)fectionem ewa(n)-
gelicam tra(n)smittentis
hic e(st) inquit de quo di-
xi vobis qui post me
venit ante me factus est
cuius non sum dignus cor-
rigiam solvere. Ep(isto)la quoque legitur
de apostol(is) de c(on)s(ecratione) di(stinctione)
i om(n)ibus quoque de vetere p(ro)phetis
et veteri testamento convenien-
dum ep(isto)la missio vel sup(er)-
erogatio q(uo)d nomine co-
gnovit l(itte)ris ap(osto)lice que
supererogate sunt ewa(ngeli)o
de quibus leguntur ep(isto)le
et sicut Johannes misit de
carcere ad xp(istu)m ita lex
ad ewa(ngeliu)m [illegible] de c(on)s(ecratione) [illegible]
translatio. Sed quia Jo-
hannes penitentiam p(re)dicabat
dicens penitentiam agite ap(propinquabit)
de p(enitentia) di(stinctione) i agitis merito
p(ost) ep(isto)lam seq(ui)tur gra-
duale q(uo)d p(er) me lamentum
insinuat p(ro)p(te)r q(uo)d inter
sabbatum in albis et penthe(costen)

tolli de officio et cantat
dn alla et narrant re-
ninia qr sunt dies le-
ticie l xxx dist hmut
nm na illi dies sunt in
in regno dei felice stu
di esse signt ¶ Dicat
aut graduale ul gra-
dale a gradibz hmli
ul pt presin ad noiem
aplor qui ipo vocatc
secuti sunt enim xx m
q m quis nos ideo
graduale qr apli gra-
diebant p9 xpm di-
scipuli p9 magrm ¶ Sz
post luctu sequit con-
solacio na bti qui lugent
qm ipi q sol ideo post
graduale cantat alla
qz signat ineffabile
gaudm anglor et ho-
min in eterna felicitate
laudanti deu qr angli
i nono texto p9 alla
cantauit de q se di i hy
dno ¶ A lxx usqz ad
pascha alla et glia in
excelsis intermitti9 qr pp
tato veris hois atone
in anglice in hilaritis
expulsi in hi9 misere
vite babilone sup flu-
mina ei9 sedem9 et flem9
dn recordam illi9 syo-
m qua deu dect ymp9

Sed xpus resurgens a
mortuis festina mram
gaudm vtit et alla no
bis reddidit de q se di i
hy dno in qnus tenia
gla in excelsis dic pt de
q se di i porro ¶ hacten9
sedet sacdos illud insi
mans qp dicitur iohe
x quodamo intebat
qr no pdicabat apte
p9 surgit dyacons ac-
cipiens calice codice ev-
vangeli9 bndiccone po-
stulat abepo ul sacdo-
te qr nullus det pdicare
nisi mittat iux illud
Apli quo pdicabunt
nisi mittat i de hctio
ni ex minicto et dns
inquit aplis messis
quide multa opary
aute pauca rogate
dnm mess ut mittat
opaios in messe sua
i de hcti in ex minicto
et xxi di i nono Sz
ysayas tu audisset
voce dm dicet quem
mittam et quis ibit ex
vob Rndit ecce ego
mitte me vnj q i ¶
Inscriptum lauriciu m
invisibili accip t bnd
cone qm no facit sub-
dyacons qr decus invi-

sibili legē et ꝓphās mi-
sit Sed p9 quam fuit
homo aplos et euāge-
listas visibilit misit di-
cens euntes i mūdū ꝑdi-
cate euāgeliū .i. delectac͠
in xp̄o mīto ¶ Dyaconus
pmittit cerofera̅rios cū
famil et incenso quia
ꝑdicator debz xp̄o se odorez
bone oppinionis emit-
te iuxta illud ꝙ bonus
odor sumus ī ōi loco
B· de sac͠ vite ꝑ vno· ꝙ
de odoc͠ na cui9 vita de-
spicit͠ restat ut ei9 ꝑ-
dicatio ↄtempnat͠ in
q· vij ꝙ· i· in sī· Et item
cite p9 tube de ↄsilio
tuo et hic eunc· foās
de ↄsilio fratri sui ut i'
et ꝯ ult ut sit bonus
minis euāgeliū eam
bonū xp̄i noīs inꝑ
tatore signat dyaconus
qui pcedit ut doctor ut
pdicet sub dyaconus
sequit͠ ut auditor ut
ministret ita videlz ut
auditores quasi ꝑnite-
de labor͠ ꝑdicanti ne-
cessaria sb̄ministret s͠m
illud apli qui altario
suuit cū altario ꝑti-
cipant͠ B· de p bz· ut

seni et xij· q· i· ꝙ· ex his
¶ Dyaconus igit͠ ascēdit
ut annunciet euāgeliū
mx̄o· illud Sup montē
excelsum ascende tu
qui euāgez· syon· Et
dns inquit in eu° qd
dico vobis i tenebris
dicite in luce· et qd in
au· aud· ꝑdi sup tecta .i.
delectac͠ cū xp̄o eē in mūdo
¶ Sacerdos aute ul dyacon9
signu9 euā̅m se de signo
crucis muniat ne a dyabolo
impediatur qui no ces-
sat circuit querens quē
devoret in q· i· nulli
et dū euā̅m legit͠ ob
sruc debet ut vba diuin
mitte audiat et fideli9
laboret ul adoret de
qse di i aplum ¶ Sed
quia corde credit͠ ad iu-
stitiā ore aut ↄfessio
fit ad salutē ideo plecto
euāgelio ut ondat eam que
eū corde recepit͠ mox
symbolu oe decantat
qd quidē incipit͠ epūs
vel sacerdos celebrans
ut significet q oē bonū
a xp̄o ꝓcedit et chorus
rndit solempni rspnsio
fidem catholicā ꝓfitendo
¶ Symbolū e idē quod

tollo qz i vno ɔiunct
articlos fidey ·dcht· dic
nt ·b· de simi tm̄i & fm
gd tm̄ i solempnitatibz
debet cantari de quibus
aliqua mētio fit i sy-
bolo sz i cord ɔmemo-
ratione no cantat^z nt
ympnus angelicus ut ite
ɔmemoratione et so-
lempnitate dicta ondat^z
h ·c· ɔ silm ¶ Dicturus sa-
cerdos oremus pmittit
dns vobiscū qz nisi vob-
cū sit dns ad salutem
nram orare no possumus
Statim cum cantat^z offto-
riū trahens nomē ab
offerendo qz dn offtoriū
cantat^z sacerdos accip^t ob-
lationes a pplis vel ho-
stias amisti- hylarē
em datore diligit deus
ordo ɔueniens ut post
predicatione sequatur
fides in corde laus in
ore fructus i ope fides
in symbolo laus in
offtorio fructus i sacrificio
Ideo i missa aliquid a
fidelibz ē offerendum de q-
di ·i· omis vang d^r ut
·b· de proch & oblatoēs
et & sed nug ¶ no aut
cū sacdos dicit oremus
sequit^r orō sz manus

lauat ut mundus sacrificium
offerat qz no ē spon-
tanea laus i ore peccatoris
peccatori autē dixit deus quare
tu enarras iusticias meas ·2· as ·tes·
in ps tm̄ ·ut· q ·vi·
·8· ·i· in fine Interim dyaconus
spales pallas sup altare
disponit q signat lin-
theamina quibus inuolu-
tū fuit corpus ihu ·z· ps
que plicata ponitur
sup calicē signat suda-
riū qd positū fuit sup
caput eius vnde di
Consulto oium statuimus
ut sacrificium altaris no
in serico panno aut
intincto quisqua cele-
brare psumat sz i puro
lintheo ab epo ɔsecrato
terra s lino parato atz
contexto sicut corpus
dni nri ihu xpi i sin-
done munda linea sepul-
tū fuit de ɔ ·di· ·i· ɔsul-
to ¶ Subdyaconus aut
calicē pparat pane
et vinū in illo dispo-
nens pus tam dyaconus
in patena hostia tēt
epo vel sacerdoti quam
sup altare ipe dispo^t
insinuas qz ipemet

xpus sacramentu pu(ri)us
instituit et eccl(es)ie tradidit
celebrandum de (con)se(cratione) di(stinctione) ij. Ac-
cipitur p(ro)pterea aqua (com)mi-
sceret sacerdos in calice q(uia)
xpus s(ua) morte recon-
ciliauit morte s(ua) p(o)p(u)l(u)m
e(st) enim q(uia) aque multe s(unt)
p(o)p(u)li multi q(uia) cu(m) aqua
vino misce(tur) xpo p(o)p(u)l(u)s
adunat(ur) et illa aqua
cu(m) vino in sanguine tra(n)s-
mutat(ur) i(d est) c(apitulo) cu(m) marthe
§ quesiuisti vbi lex
mosaica h(ic) mist(eri)um p(re)-
signauit s(ecundu)m ap(osto)l(u)m pet(ra)
biberunt aut(em) de sp(irit)uali
sequente eos petra aut(em)
erat xpus de (con)se(cratione) di(stinctione) ij
Venera q(uia) p(re)p(ara)t ampulla
cu(m) aqua tradit(ur) subdy-
acono sacerdoti qua fudit
in calice ut sicut aqua
no(n) sep(ar)at(ur) a vino sic
p(o)p(u)lus nu(m)q(u)a(m) sep(ar)at(ur)
a xpo ar(gumentum) i(d est) c(apitulo) cu(m) mar-
the § p(er)ult(imo) Aqua vino
(com)misce(tur) q(uia) de latere xpi
simul flux(i)t sanguis
et aqua ita q(uod) redeptio
fuit in sanguine (et) rege-
n(er)atio i(d est) c(apitulo) et quamquam
plus tamen de vino q(uam)
de aqua s(ecundu)m (con)suetudine(m)
eccl(es)ie g(e)n(er)ale i(d est) c(apitulo) p(er)ic(u)l(o)

sub p(er)ic(u)lo s(ecundu)m B(er). q(uia)
vinum delectabili(us) e(st) quam
aqua ad bibendum vel
ne horrore gn(er)et vn(de)
possit p(er)iculum imminere
sicut d(icitu)r de sanguine xpi
q(uod) sub alia similitudine
bibis ut null(us) horror
n(on) sit de (con)se(cratione) di(stinctione) ij
panis ¶ Calix i(n) dext(ro)
lat(er)e ponit(ur) quasi sa(n)-
guine(m) domini suscepturus
qui de latere dextro xpi
credit(ur) p(ro)fluxisse va
sicut panis in corpus
ita (e)t vinum cu(m) aqua
i(n) sanguine tra(n)substa(n)ciat(ur)
¶ de Egidius sup(er) hanc
decr(etalem) Cu(m) et obmiss(is) er-
roribus d(icitu)r q(uod) subst(anti)a pa-
nis et vini desinu(n)t ibi
esse et t(ame)n ip(s)or(um) accide(n)-
tia remanet s(cilicet) sapor
et color et pond(us) et
sub ill(is) accidentibus e(st)
corp(us) et sanguis xpi
B(er). de s(ancto) i(n)n(ocente) c(apitulo) i § bona
¶ Calix et pathena fuit
ex auro vel argento vel
adminus ex stagno de (con)-
se(cratione) di(stinctione) i Et calix no(n) at
ex ligno i(d est) c(apitulo) vl(timo) et
de (con)se(cratione) di(stinctione) i et calix q(uia)
sanguine absorberet

nec vitreus debet esse calix
quia de facili frangeretur
nec de ere vel auricalco
quia ob vim virtutis eruginis
pariter vomitum prouocaret
ut in primo .s. et talis v. de
ere. ¶ Sacerdos postea inclinat
se et agit gratias primo pro
se deinde pro populo dicens
orate pro me fratres. Xpistus
enim ipse primo orauit pater
inquit venit hora clarifica
filium tuum deinde pro populo dicens
pater sancte serua eos quos dedi-
sti michi ut sint vnum
sicut nos ut in evangelio mar-
the ? quod consummasti mihi // post
dicit secreta non premisso
dominus vobiscum nec oremus
quia hic dixit ante offertorium
ad signandum quod xpistus se abs-
condit. ¶ Sed quia postea
palam ambulauit ideo
sacerdos leuat vocem
dicens per omnia secula seculorum
et post dicit sursum corda
ut audit plebs hortemus ad
dominum ut admoneatur
se nichil aliud quam dominum
cogitare debere claudatur
igitur ianua aduersarii
pectus et soli deo pa-
teat nec ad se hostem
tempore orationis venire
patiatur de conse. di. i. quando
ante ¶ Inuenimus ante

tantum habes nouem prefa-
tiones in sacro cathalo-
go recipiendas .s. vna
in albis paschalibus
alia inde ascensionis
tercia de penthecoste quarta
die natalis domini quinta
de apparicione sexta de
apostolis septima de sancta tri-
nitate octaua de sancta
cruce nona de ieiunio
in xl^a tum dicenda de co-
se. di. i. Inuenimus decima
de beata virgine lxx di.
Sectoro mis ¶ Canon vo-
map^t ab ea litera que sua
forma signum crucis expri-
mit in signum thau ma-
que in ministerium crucis insi-
nuat dicente domino per
ezechiam signa thau in
frontibus virorum ge-
mentium et dolentium ¶ Sequitur
memento domine famulorum
suorum et omnium circumstancium
in hoc loco sunt nomina
viuorum specialiter recita-
da sed non exprimenda cum
deo nichil sit incognitum
de conse. di. i. visum est
se quia post sacramentum se-
loco in quo predefuncti
commendantur ut in c. in si-
mi. Ideo conuenit apparet
quod sanctum sit et salubre

missarum solempniis int
esse cum sacrificium eukaristie
pro circumstantibus offertur
unde debent omnes fideles qui
conveniunt in solempnitatibus
sacris ad cantus et scripturas
apostolorum et ewangelistarum
audiat qui vero non perseve
raverit usque in oratione usque dum mis-
sa peragitur velut viri co
suetudinis cause communione
res quevit conmodo primar
de consecratione distinctione i omnes. nam
omnes fideles totam missa
die dominica debent audire
nec recedere donec ab episcopo
vel sacerdote benedictione
recepint alias publice
confundantur de consecratione distinctione
i missas etc. sed hec
pro quibus tibi offerimus vel
hanc autem minus tamen offe
rit sacrificium tamen dicit
offerimus quia sacerdos non
tantum in sua sed in totius ecclesie
persona sacrificat quapropter
in sacramento corporis Christi nil
a bono magis nil a malo
minus perficitur dum in fine et
formam tradita ab ecclesia
quia non in merito sacerdotis
sed in verbo conficitur creatoris
de consecratione distinctione ii intra vir v
vini sacramentum non minuitur
vita ministri hec deterius

non sit pro defectione sic nec
sit melius pro presbitero me-
liori et adde quod dicitur ii de
di conm § Sed pone
Hanc igitur oblacionem
benedictam per quam benedicimur
ascriptam per quam ascribimur
omnes in celo ratam per quam
visceribus Christi teneamur
rationabilem per quam a
bestiali sensu exuamur
acceptabilem facias ut qui
nobis ipsis displicemus
per hanc acceptabiles eius
unico filio simus. melius
enim rationabilius ut que
nobis iam similitudine
mortis eius in baptismo
accepimus similes quoque
et sanguinis simus vel
et sacerdos dicitur prius ewa-
geliorum verba assumens
qui pridie quam pateretur
etc. de consecratione distinctione ii utrum in
fi Accepit panem etc.
habet vim sacrificium
melchisedech quod prius
legitur celebrasse offe-
rens panem et vinum de
consecratione distinctione ii accipitur Sic
enim preter corporalibus
et potibus panis cor
hominis confirmat et vi-
num letificat cor hominis

Ita corpus et sanguis christi
preciosus cibus et potibus
spiritualibus interiorem
hominem reficiunt et sagi-
nat in hiis enim duobus
plena et perfecta consistit
refectio sicut ipse testa-
tur caro mea vere est cibus et
sanguis meus vere potus
de conse di ii c corpus
panis aut debet esse
de frumento. Triticum de
vite possunt etiam botrus
in calicem comprimi de cons
di ii In sacro et c. legi-
timis q panis aut non
fermentatus sed azimus in
sacrificium debet offerri. in
e c ult. quia non in fermen-
to veteri sed in azimis sin-
ceri greci tamen de fermen-
tato conficiunt Unde dixit
... q si quis sciens con-
ficiet ex fermentato in ecclesia
occidentali mortaliter peccaret
Elevatis oculis in celum
etc. Circa hoc commemoratur
in canone que nullus
et evangelistarum describit
scilicet elevatis oculis in celum
eterni testamenti et mi-
sterium fidei de quibus qua-
re presumptionis extitit
et audacie ut hec de cor-
de suo excogitavit inter-
ponere Hanc formam

istorum verborum ab ipso christo
acceperunt apostoli et ab ipsis
apostolis accepit ecclesia multa
quidem tamen de verbis quam
de factis domini pretermiserunt
evangeliste que tamen
apostoli suppleverunt ut est
illud quod apostolus dicit in
epistola ad Corinthios Visus est
Jacobo deinde apostolis om-
nibus novissime aut omni-
tanquam abortivo vi-
sus est et in ipsa ipsos
evangelistas quedam
obmittunt ab uno quod
ab alio suppletur. Unde
in tribus evangeliis ponitur
hoc est corpus meum so-
lus lucas adiecit quod
pro vobis traditur et cum
matheus et marcus
dicant pro multis lucas
dicit pro vobis Matheus
aut in remissionem
peccatorum adiunxit ea quo-
que ea que adduntur in ca-
none preter ex aliis
evangeliis comprobari solis
enim lazari resuscitationem
describens testatur quod ihesus
elevatis oculis dixit pater
gratias tibi ago quoniam audi-
sti me Sicut oculos
levavit ad patrem su...

~~Iste non quesivi in tercia libri decretorum misericordia hec per partes ... qui incipit sicut ... que ... sextum ... lazari~~

xxvi

cu aiam lazari renouit
quanto mag(is) credendu(m) est
q(uod) h(abe)nt oculos ad prem
leuau(er)it in celu(m) cu(m) pane
et vinu(m) in corp(us) et sa(n)gui(ne)
xp(ist)i (con)mutauit s(ed) e(tiam) tu(n)c
marthe impu(er)i Secu(n)du(m)
q(uod) i(n)ius agnus instituit h(oc)
sacrificiu(m) laud(is) no(n) p(er) se s(ed)
p(ro) nob(is) g(ra)ti(a)s agebat i(n)
p(re)p(ar)atione s(er)mo(n)u(m) sic
futuru(m) est. Nam cu(m) sacerdos
illa xp(ist)i v(er)ba (con)memorat
v(idelicet) hoc est corpus meu(m)
et h(ic) est sanguis m(eu)s f(it)
panis i(n) carne et vinu(m)
in sanguine (con)u(er)tit(ur) illa
vi v(er)tute q(ua) v(er)bu(m) caro
factu(m) est et q(ui)a f(a)c(t)a sunt
omnia. Ipsi(us) d(omi)n(u)s et f(a)c(t)a
sunt celu(m) et t(er)ra (et) mar(e)
et om(n)es creature ~~...~~ fa(c)-
te sunt de q(ui)b(us) sc(ilicet) d(icitu)r i(n)
panis q(ui)a ~~virga~~ virga
(con)u(er)tit(ur) i(n) colub(rum) q(ui)a fo(n)-
tes mutauit i(n) sanguine(m)
et aqua de petra fluxit.
Nam sacramentu(m) h(oc) xp(ist)i s(er)-
mone (con)ficit(ur) q(ui)a si
tantu(m) valuit s(er)mo h(e)-
lie ut igne(m) de celo de-
poneret, mi(n)u(s) valebit xp(ist)i
s(er)mo ut sp(ec)ies mutet ele-
mentor(um) de totius mundi
op(er)ib(us) legisti q(ui)a ip(s)e

dixit et f(a)c(t)a sunt. Ite(m) ma-
i(us) est q(uod) no(n) e(st) creare q(uam)
q(uo)d e(st) in aliud mutare
s(er)mo (ver)o potuit ex nichi-
lo facere q(uod) no(n) erat. no(n)
p(ote)st ea que sunt in id
mutare q(uo)d no(n) erat p(re)t(er)
nature ordine(m) v(ir)go ge-
neravit (et) h(oc) q(uo)d (con)fici(mu)s
corp(us) ex v(ir)gi(n)e est. Quid
h(i)c q(ue)ris nature ordine(m)
in corpore (ver)o xp(ist)i p(re)t(er) na(tura)m
sit ip(s)e ex v(ir)gi(n)e vere
utiq(ue) caro (ver)o est que cru-
cifixa e(st) que sepulta e(st)
(ver)e g(ra)t(i)o illius car(is) (est) sa-
cr(ament)um e(st) h(oc) p(ro)bant de
q(ui)b(us) d(icitu)r i(n). Verum et ita
licet signa panis et
vini videat(ur) nichil t(ame)n
aliud q(ua)m caro xp(ist)i et
sang(ui)s p(ost) (con)secratione(m)
credenda e(st). Un(de) v(er)itas
ait h(ec) caro mea e(st) p(ro)
mundi vita. Et panis
que(m) ego do caro mea
est no(n) alia q(ua)m que
nata e(st) de maria (et) c(ru)ce
passa et que resurrexit
de q(ui)b(us) d(icitu)r i(n). Anima h(ec)
caro comedi(tur) et sang(ui)s
bibit(ur) in v(er)itate s(ed)
integer et vivus et
immaculatus remanet
de q(ui)b(us) d(icitu)r i(n). misteriu(m)

no aut de pane et vino
materialr format' vel
sang9 Sed materia panis
et vini mutat' i subiaz
tucius et sagnis nec
addit' aliquid corpi s3
trassubstanciat' in corp9
remanet tn accidencia
s3 desu tm c r s vna
Manducat' aut p ptes
et diuidi' in sacro et
manet integer totus
in celo et in corde de q
di i invitat Et est to-
tus sub tota spe et toti9
in qualz eius pte vn
Sg1 tanta e virtus eius
in xpo ut vnq vbiq3
sit panis corporis xpi
z vnq vbiq3 sit calix
eius Calix em que
sacerdos scificat no e
alius nisi ipe d que
dns tradidit aplis qua
sicut deitas vbi dei v
est que totu implet
mundu ita licet mlt
loc et in inuabilibus
diebus illud cosecret'
corp9 no sunt tame
mlta corpa xpi nec
mlti calices sed vnu
corp9 xpi et vnq sagis
xpi quod sup sit deu
gme et qd dedit aplis
deqno sine plus sine

mi9 pripiat oms equa-
lit corp9 xp integrime
sumut et gnali- oms
et spali- vnusqsq3 de q
di i vno Seqitr' hic
e sang9 noui et etni
testamti vetq testamti
qd p hircor z vitulor
sanguine fuit dedicatu
pmittebat hoim tpalia
nouu aut qd fuit xo
sanguie 9secratu p-
mittit etna Et ido testa-
metu fuit vetus et
trasitoriu hc aut no-
uu est et etnu i ppe-
tuu vnde nouu assit'
i vltimu nouissimu
em hoius testm in-
mobile psenat et
testator obitu 9scit'
Aliogn no valet du
vixit qui testat' ptea
testm no solu scptura
sed et pmissio d' ido
noui testi mediator
e ut d pmissioe acci-
piat etne hereditat
Hc intellr qr d canoe
recipit' hc e sang9
me9 noui testamti
et etni i noue et etne
pmissionis cofima
Sicut dns pmisit qui

madncat carne mcam
et bibt san in. lz vitium
cruam. j. e. in marthe §
ceters. Si vo p9 calicis
consecracionem illud alid
vinu mittat in calice,
illud no trasit i sangne
nc sangui qmiscet sed
accidentibz pori vini
q mixtu corpi qd sub
cius spe latet vndiqz
circufundit no madidas
circufusu. ipa tam accide-
ncia vinu apposita vide
affice quod inde qmixti
qz si aqua fuit pura
apposita vini sapore
assumit. contingit igitur
accidencia p mutue sb
iectu qd est cont phm
qui dt qz accidentale no
trasmutat essenciale.
Sz hc e spale Exdt qppe
natura miraculo et nta
supra qsuetudine opat
j. e. in marthe § quesimi
sti. Queritur quid sit si for-
te pretermittat aqua. qz
dr qz aqua sola no pt
ee talix domi neqz vi-
nu solu nisi vtrqz in
misceat. de qse. di. ij.
c. i. Sacrm domi no e
aqua solu nl vinu so-
lum Sicut nc corp9 dni

pt ee farina sola nec
vtrqz fuit admixtum
et panis vini9 compage
solidatu de qse. di. ij. c.
ij. dr qz qui ex malicia
dimittit ab officio et bn
ficio debz pnari. j. e. c.
nlt. tn s.m. Innoct vo
tenuit et exponit no
pt. i. no debet quia id
possum9 qd de iure
possu9. ut xxij. q. ij.
faciat Si vo ignorncit
vl simplr hoc no fna-
nit pt simplicit eius
venia concedi. de qse
di. ij. Septima Sed quid
faciet sacdos qui non
ppt defectu panis vi-
ni vl aque aliqua ve-
niat ad va consecrois
vl vsqz ad supconez
dc qz si defectu alicui9
istorum pcipiat inquam
pueniat ad va qsecra-
tonis sed suppleat qd
ptmissu vl obmissum
est Si ptmissu e vinu
vl aq. vl pais. appoat
illud et reincipiat. a-
te igit qz nichil est
adhuc actu Si ante
post consecracionem
dephendit aliquid

obmissum utpote vinum
vel aqua ¶ Si vinum fuit
obmissum illud apponatur
et hostia noua et iterato
fiat a te igitur hostia con-
secrata remota super quo
nichil debet repeti i q i
hanc regulam et c hoc
qui ne fiat ei iniuria
i q i quod quidam et
de con di ii ostenditur
idem si hostia fuit ob-
missa et vinum consecratum
fuit obmissa
solum precedat ulterius
et agat primam &
de con di ii ¶ Septima
Si vero in preuentum fuit
ad perceptionem sumpsit iam
corpus percipiat quod vinum
non fuit appositum distin-
guere aut sumpsit aquam
positam in calice antequam
perciperet defectum tunc p-
ficiat totum et perficiat
quod in esset aqua pura
nichil fuit factum non pos-
set tamen eadem die conficere
vel celebrare cum non sit
ieiunus ar i e ex parte
aut percipit defectum antequam
sumat aquam tunc distinguere
aut potest apponere nouam
hostiam et vinum sine scan-
dalo tunc apponat et
incipiat a te igitur aut

non potest sine scandalo tunc
perficiat et doleat de peccato
possit non capere aquam
sed dimittere in calice
et dicere officium et post
recessum populi possit ap-
ponere vinum et hostiam
et incipere a te igitur ¶ Ex
si sacerdos celebrans mor-
bo aliquo impediatur
in quo sacerdos incipiet
a principio de c q si sacerdos
alius post libere compleat et
consecratione corporis excepti
officium vii q i nichil
et distinguere aut etiam
e ubi dimisit et tunc ibi
incipiat ar c pdz et
c ¶ Illud ¶ Aut dubitatur
tunc via tutior e alle-
ganda i despon inter eos
tene etiam et dimittere in-
certum de pe di vii c y
ideo tutius est ut tal ob-
lacio studiosissime recon-
datur et super alia totum
officium celebretur ¶ Item
¶ Christum fidem di- ¶ Un-
de ex his aliis scilicet septime
ubis quidam innumerum
errorem trahere putauerunt
dicentes in sacramento
altaris non esse corporis
et sanguinis veritatem
sed ymaginem tantum et

spem et figuram y co qr
scriptura misteriorum commemo-
rat id qd in altari sus-
cipitur esse sacramentum et
misterium et exemplum
hos tales laqueum erroris
incurrunt qr non curtas
scriptura id asserit non tales
sacramenti dei suscipiunt
recipiunt inquantum ideo sac-
mentum altaris virtus iniest
qr figura e quod non morte
xpi vitas uel resurrectio
qr figura est vita et mor-
te et resurrectione xpi
figura et similitudinem
et ymagine ac apostolus
manifestat xpus inquit
mortuus e propter delicta nostra
et resurrexit propter iustificati-
onem nostram et petrus
apostolus xpus passus e
pro nobis nobis exemplum
relinquens ut sequamur ve-
stigia eius quod mors xpi
exemplum fuit ut peccato
moriamur et resurrectio
exemplum fuit ut iustic
vivamus quae si non fuit
veritas qr fuit ex .. quod
non vere resurrexit quod
absurdum esset dicere sicut propheta
dicit vere languores no-
stros ipse tulit et dolo-
res nostros ipse portavit
dicitur tamen misterium fidei

dicitur tamen misterium fidei dicitur
tamen misterium quoniam aliud
ibi creditur quia cernitur
et aliud cernitur quia creda-
tur species panis et vi-
ni sed creditur virtus
carnis et sanguinis x
ac virtus unitur et ca-
pitur j c ni marthe
§ Ex eo sequitur tamen sacra
e quedam res q e sac-
mentum tamen quedam que
e res et sacramentum quedam
que non e sacramentum sed res
tamen qd dicitur ut b e § In-
hoc aut sacro § Sacer-
dotes quotiescumque fecerit
et in perceptione corporis
et sanguinis xpi magis
e nobis ad habendam
discretio cautela e enim ne
si nimium differrent mort
periculum incurrerent domino pre-
stante nisi inquid ma-
ducaveritis hoc et biberitis eius san-
guinem habebitis vitam in vobis de con-
secratione di ij prima si vero
quis indigne susceperit
indignationem dampnationis
incurrit iuxta illud apostoli
Qui manducat et bibit indigne
iudicium sibi manducat et bibit et de
consecratione di ij et sequitur ideo quia
iuxta vocem apostoli semetipsum
probet homo et sic de pa-
ne illo edat et de calice

xxxiij q i manet et
c. se. Ideo chorus clamat
ad ipm postulado Agnus
dei etc. ut Ita pcta s
cogitacionis locucionis
et accionis. Pax osculum
e signum reconsiliacionis
in xpo p qua constat
pplm ad omnia que mi-
steris agunt atque in
eum celebrant pbmis-
se consensu ac finita
ce pax gaudet signa-
culo demonstrent. de c.
se. di ii. parte. Post sa-
cerdos coicat et debz acci-
pe et corpus et sanguine
quia integre debet ac-
cipe sacrum de c. se. di ii.
comperimus et quociens celebrt
totiens tociens suat alias
vno anno nonit se sus-
pensum de c. se. di ii. Re-
latum. Et p9 sumpcionem
sacri debz sacerdos calice
pfunde vino nisi alia
missa debeat celebrare
re. c. ex pte. Sequitur
antiphona post comunionem q
aplorum gaudium signat
de xpi resurrectione
et statim sequitur oracio
in qua petit ut que
nunc gerimus spe rerum
veritate capiamus de c.
se. di ii. Sepes. Post sequitur

benediccio epalis seu sac-
dotalis an qua egredi pplus
no psumat de c. se. di i.
missas et c. sequitur. No-
ta q dum hostia a sacerdote
eleuatur debent se venerent
inclinare i. c. Sane et
pt dicere hos versus Salue
lux mundi verbum patris ho-
stia vera vera caro deitas
integra verus homo ut
hic Adoramus te xpe et
benedicimus tibi quia p crucem
tuam redemisti mundum.
Sine igne non est cele-
brandum i. c. c. ult. nam
dicitur ignis in altari meo
semper ardebit. Ille ignis
vixit sub aqua lxx
annis qui extinctus fuit
anthiocho vendente
sacerdocium iasoni i. q. i.
Sicut eunuchus. Item
debet sacerdos here stola
et manipulum xxiij. di.
eum. Ite dyaconus
et subdyaconus i dictis
solempnibus debent esse
in missa de c. se. di i.
epus et c. sequitur. De ve-
stimentis ministrorum ecclesie
dicitur in ti. de re. ord. q ser.
et sequentibus. Sed poe
q ut dyaconus ut sac-
dos no heant stolam

vel manipulu vel sub-
dyaconus albam non be-
dicta quid eis distinguere
aut obmisit sicut et tr
ab officio et beneficio et be-
ficio det pmar arc j c t
vlt aut ignorant tunc
simplicitati eius venia
concedat de quo se di xi
Septima no irregulari te
incurrit obmittendo cetera
sicut vestimentum debit
vel non consecratum acci-
piendo ordinem debitum
tu non inveniat in iure
expressum j de sen ex-
is cum in cetera l vs Secus
si accipiat vestimentum
ordini non debitum quod di-
cit j decre non or nu
in iur et ex vlt Secundo
debeat celebrari Rno quod di-
xi sib hor sm diversitate
tpm na in die yeiunii
hora ix debz celebrari
de quo se di j Solet Sed
de tpibus quibus ordines
conferuntur tta hora
vespertina lxxv di quod
aprilibus et c vlt et
lxxvj di dilectionis In
diebus aut communibus
quibus non yeiunatur debet
hora tertia celebrari xvin
di non liceat ar ad i ta
dno j c c j et de cone-

malibus ecclys pl dia
missa in mane dem tm
solempnis missa hora
tertia dicatur de quo se di j
nocte et qui voluit mis-
sam audire dicatur mis-
sa de die non penulais
j c quida et de quo se di
j et hic attendendum non
quod malum sit audire
tales missas sed melius
sit ppt penulacs dimit-
te canonice statutas
de die j c quida in si-
ste p anniversarys defunc-
torum et pro festo et pro feria
sm tpm congruenciam
missarum solempnia con-
venialit celebrentur j
e tit rrcatura In die
pasrene et sabbati sa-
missa non dz celebrari
de quo se di in Sabbatorum
ernado aut in sabbato
celebrantur missa non rone
sabbati celebratur sed rone
noctis sequentis sicut in
orone continetur Sed
nunquid de nocte possit
missa celebrari vel an
matutinum vel primam dic
quod si sicut faciat tamen sit
consuetudo contra generalis
quod de nocte missa non ce-
lebretur pmat n de utilitate

domini. Item in e dicitur q
ali mactantum no dicu-
ntur an pima dicta alias
peccat mortalit ar xj
di In hijs. Sed ubi debet
missa celebrari v. q
in locis ab epo consecrat
pnt libe celebrari de
9se di i c i et c. Sicut
et c se et c nullus Ite
in ecclia no consecrata
de lica epi dn tamen
tabula lapidea consec-
ta sacat i. de immu ec-
cclia et de 9se di i co-
cedimus nisi sit intdicta
q tunc efficeretur irrita
si scient ibi celebrarent
aut polluta sanguine ul
semine tunc peccaret grauiter
tn irreglaris no incurret
i de sen exco is qui vero cum
l vi Item de lica epi
v oratorijs licet celebrare
al no de 9se di i unicuiqz
et c se Item in clipeo
et in tentorijs in itinere ul
exercitu ar de 9se di i c
i et c i concedimus Item
epo supiori licet in clmo
et tpe intdicti i de pri-
l. qm l vi Sed q nec
pt sacerdos in die celebrare
d q semel in die cele-
brare sufficit na ualde
felix e qui digne cele-
brat vna i c te refe-
rente et c consuluisti
et de 9se di i sufficit
Fallit hec in die natal
domini in quo pt quilibz
sacerdos tres cantare i c
consuluisti et de 9se di
i nocte et celebrant
tres ppter misterium q p
illas tres represtat Ex
status s an legem sub le-
ge et status gratie Illa
enim que cantatur in noc-
te representat statum qui
fuit an legem qm omes
in tenebris fuerunt Unde
dr ppheta in missa ppls
qui ambulabat in tene-
bris. Secunda q dr in
aurora tpus sub lege
in quo iam incipiebant
ex pte scire xpm si no
plene ppter dictam leg
et pphias et ideo cantatur
mit die et nocte Et dr
officium lux fulgebit
Tercia dr in die p quam
designatur tpus gratie
pns vn dr offitium puer
natus e nobis Secundo m-
telligi his vsibus. Tres
in natali misse debent
celebrari. Prima
sacrum x signat geminaz
Altera ventum designat

gaudia // Tercia ra[tio] scilicet q[uia]
lex hoc sacramentum figurauit //
Item in alijs diebus p[otes]t
duas celebrare si necesse fu-
erit ut in die pasche una
de die et alia p[ro] defunctis
si corpus sit p[rese]ns al[ias] si p[ro]-
p[ri]ma aut adulacionibus
secularium una die plures
missas dixerit dampnacionem
non euadet de con[secratione] di[stinctione] i[a] Suf-
ficit // Item p[ro]pter naturitatem
peregrinorum hospitum communican-
tium et infirmorum l[iber] e[xtra] c[apitulo] i et
c[apitulo] consuluisti // Sed quam
die natiuitatis K[risti] quod si celebrauerit
de die et post ea moriatur ab
uel ex causa honestatis
uel utilitatis ut si dicta mis-
sa superueniret aliqua ma-
gna persona que vellet
missam audire ar[gumentum] l[iber] e[xtra]
c[apitulo] i et ij d[istinctione] tamen vinum
post sumptionem sacramenti non
perfundat l[iber] e[xtra] ex parte // Secus
p[otes]t missam celebrare uel
conficere K[risti] nec p[otes]t conficere
nisi sacerdos qui rite fuerit
ordinatus s[ecundu]m claues ecclesie
quas ipse concessit apostolis
eorumque successoribus illius x[risti]
s[upra] de sum[ma] tri[nitate] c[apitulo] i § una ig[itur]
// Impeditur aut missam
celebrare omnibus iuribus de
h[oc] d[icitu]r ut l[iber] de p[enitentia] et re[missione] §
sequitur vide nisi p[ri]us se-
cum fuerit dispensatum ab eo

qui p[otes]t ut ibi dictum est //
Item excommunicatus suspensus
et interdictus et depositus
de quo d[icitu]r ut l[iber] de cleri[co] ex[communicato] mi[nistrante]
§ excommunicatus et de sen[tentia] ex[communicationis] §
sequitur de suspensione
et § sequitur de interdicto
tum si aliquis istorum cele-
braret conficeret sed committeret
peccatum ut d[icitu]r l[iber] de cleri[co]
exco[mmunicato] § Sed pone et de
pen[itentia] et re[missione] § ult[imo] // Item
si non sit ieiunus l[iber] de cam[era?]
Si confiteri et intellige
ieiunus a potu et cibo quo-
libet ar[gumentum] l[iber] e[xtra] ex parte //
Item nec si sacerdos in mane
abluendo os suum degluti-
niat aliqua stillam aque
nunquam impeditur missam ho-
stiens d[icitu]r quod non sit ex proposito
fiat ar[gumentum] xxiij q[uestione] v de
occidendis et xv q[uestione] vj
c[apitulo] i Si aut ex proposito
acciderit celebrationem
potius minus impediret
vij q[uestione] i nichil quod de
a ieiuno confiteri de con[secratione]
di[stinctione] i Sacramenti et di[stinctione] ij lig-
do // Sed nunquam p[otes]t celebrare
qui de nocte non dormiuit
hostiensis d[icitu]r quod si cibus et potus
est digestus licet non dor-
mierit p[otes]t celebrare al[ias]
non l[iber] de diuinis licet dormi-
ret si cibus uel potus non sit
digestus de con[secratione] di[stinctione] ij tribus

et .i. de cauris Si non constiterit
Item propter pollucionem
nocturnam impeditur que
aliquando quadruplici sit verum
gula Aut ex crapula alias
ex natura superfluitate vel
ex infirmitate evenerit
omni modo hec illusio
non est timenda quod hanc
animus nesciens pertulisse
magis dolendum est quam
fecisse nec propter hoc debet
sacerdos missam dimittere
Cum vero processit ex crapula
quod ultra modum appetitus
gule in sumendis alimentis
rapitur atque ideo humo-
rum receptacula gravantur
licet ex hoc animus aliquem
reatum non tamen propter hoc pro-
hibetur celebrare nisi sit
dies festus aut quando est neccessi-
tas propter defectum alterius
sacerdotis Cum autem ex tur-
pi cogitatione acciderit
in talibus inquinatio ex ma-
la radice processit quia
quod cogitavit sciens
hoc pertulit nesciens propter
talem pollucionem debet
abstinere a sacro misterio
dum tamen non solum fuerit
suggestio demonis et de-
lectatio carnis sed consensus
alias si non consenserit po-
terit celebrare Si autem
polluatur ex illusione

dyabolica et non percipit utrum
ex parte sua precesserit sive per
cogitationes vel gulositatem
tunc non est abstinendum
Si vero dubitat ex parte sua
decima tunc culpe sue cogno-
at tamen se temptari et
sua in munditia fletibus
tergat hec prosequitur vij. di. c.
i. et ij. Nota quod committit
peccatum celebrans in peccato
mortali si se ingerit ir-
reverenter ad illud sed gravius
peccatum qui simulat se ce-
lebrare et propter peccatum di-
mittit vana que sunt necessaria
ad confitendum cum peccatum sit in
solius dei noticia manifes-
tandum Secundo autem
non solum deo tamen non
vetitur illud sed propter populo
quem decipit se astringit
i. e. de homine Sed in-
quid sacerdos existens in peccato
mortali potest celebrare
si habeat contritionem quia
forte dum instat neccessitas
celebrandi non potest habe-
re confitentem potest tamen
dici quod sic dum tamen
habeat propositum satisfacien-
di et illud post eam quantum
to potest confiteatur ar.
i. de consecracione. ex. decreto. et
c. quamvis xxvi. q. vii.

qui recedunt ¶ Item peccatori
sacienti vel ignoranti non
debet tradi in publico
paris pnnq p hostia co-
secrata dn aly coitant
nposte in die pasche qn
ipsum decipiet qui adoravit
illum et sacerdos gravissime
peccavit ·l·e· de hoie ¶ Sz
quid debet sacerdos facere disti-
guere quia aut est peccatum oc-
cultum et tunc in occulto debet mo-
neri ne se ingerat et non
manifeste · qz hec ext p-
dere ·ii·q·i· Si peccavit in-
si se ingerat tunc aliis tunc
admonendus est in generali sed
Si quis est in peccato non ac-
cedat et tunc si accedat
non debet eum removere · quia
nec xpus iudam a cena
removit ut de cons· dis·
Si sacerdos primo ei euka-
ristiam dedit · et tunc aliis
ad predicandum misit ·i·q·i·
xpus Aut peccatum eius est
notorium et tunc omnino
repellendus est de ·q· dt ·y·
p dilectione ¶ Sequitur
de divinis officiis · s· horis
canonicis que sunt septe
propheta dicente Septies in
die laudem dixi tibi · qui sep-
tenarius numerus a nobis im-
pletur · Si matutinum prime

tercie sexte none vespere
et completorii tempore inre
fiunt officium psalmista
na de nocturnis vigiliis
dicit propheta Media nocte
surgebam ad confitendum n· t
ideo hore competentibus
sunt dicende · tam sacerdos
pt matutinum pt dicere
primam terciam vi· ix·m et
vesperam ne forte horam
competentem impediatur ·l·
e· t· i· et sunt vii hore
sicut vii dona spiritus sancti
xxx·q·i· provenit et
vii dies seculi et vii
etates quibus complet-
tur mundus ¶ Quid si-
gnificet hiis versibus
docetur In matutino dap-
natur tempore xpus Qui
surrexit prima ta· ordo
fidei Tercia tu tamit li
e triamma passus Sexta
sunt tenebre per mundi
climata facte Emissus
nona divinus spiritus ho
Vespere claudunt xpi
sanctum membrum sepulchro
xpo bissena custodia
ponitur hora completorii
¶ Sed qui tenentur ad has
horas videlicet sacerdotes omnes
·i·e· d· i· dyaconi et sub-
dyaconi etiam non beneficiati

tiati et quilibet clericus beneficia-
tus licet non sit eciam ordi-
nis de presbiteris tamen secundum apostolum et
B. decretum qui quos a te et
c. dominus secundum hostiensem. Sed quia
aliqui non solum inscientes
sed eciam prelati tum commessa-
ciones superfluas et confa-
bulaciones illicitas vel
in aliis fere medietatem
noctis expendunt et sopno
residuum relinquentes vix
ad officium divinum ad con-
centum [?] excitantur
transcurrendo undique continua
sincopa matutinum et a-
qui vix celebrant quater
in anno et quod deterius est
eciam interesse contempnunt
et si intersint non intendunt
ad divina sed ad indebitos
sermones. Ideo sub pena sus-
pensionis et in virtute
obediencie precipitur eisdem ut
divinum officium nocturnum [?]
pit et divinum quantum
eis deus concesserit studio-
se celebret pariter et devo-
te. Hec notatur in c. dolen-
tes de celebracione missarum et ad de quod
hec in c. in concilio bienn[?]
c. gravi. Sequitur nunc videre de baptismo et eius effectu quid sit baptismus

Sepius
dictum est
aut visum de sacramento
misse propter dignitatem eius
hic subiciat de sacro bap-
tismi quod est ianua aliorum
sacramentorum. i. primo vi-
enus et ij de cognacione spiritualis
precathecismum li. vi. Ideo
videndum est quid sit baptismus
quando fuit institutus et que
sit forma et que sunt species
et que sit de substancia et que eius
effectus et quis possit bap-
tizare et quem et quibus pos-
sit baptizari. Baptismus est
ablucio exterior in certa
forma verborum i. q. i. detrahe[?]
Vel sit baptismus est quidam
caracter anime impressus
ad virtutem verborum. Et quid
sit caracter hec xxxv
q. vii. [?] et i. q. i. c.
quidam quinque vocatur. Itaque
caracter baptismus de con. di.
iiii. tunc valet. Institutum
autem fuit hoc sacramentum
a domino per exemplum quando
baptizatus fuit a iohanne in
iordane et ex contactu
sui corporis vim regenera-
tivam contulit aquis de
con. di. iiii. in aqua et
c. propagna [?] vero institutum
dominus observancie quando dixit
ad nichodemum nisi quis
renatus fuerit ex aqua
et spiritu sancto non intra-
bit regnum celi. i. c. debitum
Et hoc ad passionem [?]

p9 resurrectione corpis institutit quando dixit Euntes i mu docete om ges bap e i no p et fi et ss de q se di iii xpo et i c no ut apponeretur Sequitur e forma bapmi ro talis fuit i primitiua ecca baptizo te i noie xpi ut nom x exaltaretur de q se di iii Aquoda am sed hodie no debet qb sic bapri n sb ista for verbo Ego te baptizo In noie patris et filij et ss tunc bap9 eet si in noie xpi baptisaretur licet fieri no deat ut di xt Jo iii c aquoda et h9 p nomine ego si obmi tatur bap9 est quo quo bapre intendit ut dr de co se di iii Retulerunt vbi dr Si quis ita dixerit bapo te i noe patrias et filias et spus sancti as et tamen ibi no pom pnomen Si aut diceret imo e pris et filij et ss et no diceret ego bapo te no eet bap9 i c r i iii vo dubiu e an aliquis fuit bap tus si baptizetur sub his vbis Si bap tisatus e no te bapo sed si non bap9 es ego te baptizo i nomine pris et fi et ss i c c y Et si pmo fuit bap9 nichil ho addit sed ad vo te restituitur tal reitraccio et est solumo signum q sit bap9 ar lxvii di s q go Tres sunt spes bapmi vn9 baptisat aqua martirio sessio recta q arti obstagn pstant pfessio testes quindi vita lom9 xpi defensio leg Est enim bapmo flumis ut qn as baptisatur in aqua mali et nali et no in vino nec aliquo liquore nec ec in aqua artificiali s rosacea nel co simili poss tum in lixiuio sz no in ceruisia et r q e i aqua debet fieri quia aqua nalis comune est elementu et melius et cicius pt hri qua vinu nel oleu ne g o ppt pau ptate se possit aliquis excusare Ideo de aqua fuit pcius institutu Alia e et ro misticam q sicut aqua abluit sor des exteriores sic et bap tismus i interiores Et io in aqua det fieri baptis

¶ Item est bapmo sanguis
ut si quis occidit in deum
aqua baptis eet pro xpo
occidat ut d latne et in-
nocentibz exemplu datr
de cse di in vo bap-
tism ¶ Ite si bapmo fla-
mis ut si quis velit bap-
tisari nc possit in vene
aliqne qui eu bap ret
vel aqua et sic moiatr
intellr bapato p spm scm
ex quo baptismu no contep-
tus religionis sed necte
articulus excludit j t px
e ij ¶ Sunt at ta de sbia
ciuis sacramti sicd et a ord
s forma vox Ego bap o
te et s o ma s aqua na
va sine aqua nc aqua
sine vis valet i q i
detrahe vim qs est aq
et j c c i tercio inter
baptisant no aut inte o
baptisati e ncca de cse
di in volet et c i no sed
ideo si quis putat puim
baptisare cui imponit
nom petrus cu sit puel-
la in quid e baptisata
hoc distinguit aut in-
tendit psona baptisac
cui9 ncq sex9 eet tunc
est baptisatu p iura p-
xime allegata a magistru
tum et no femina tuc no
e baptisata qr erratu e
in psona ar ff de q he
emp alioqn in fine a
dicit no cogitabat sed
simplr baptisabat tunc
videt baptisatu qz co-
sula q in ist casibus
baptiset sub illa forma
que ponit B e s Sed
q est forma poss v ubi
vos ¶ Effectus bapmi est
multiplex est et maior-
ut credimus qua sciamus
¶ pmus effectus est remis-
sio pctor qua sine pe-
nitencia tollunt omna
pcta et oiginalia et
actualia de cse di in
Sine pma e oiginale
tam remanet actu licz
tollat reatu i no sic
enamat ut d carne
cupia innata no sit
sed ne obsit de cse di
in c p bapm ¶ Secdus
effectus est apto ianue
celest qua p morte
domine fuit sublatu im-
pedica de ianua padisi
j c maiores ff ante et
de cse di in finisse
¶ Tercius effectus e cumulus
gracie qr i bapmo oia
carismata scti spus re-

apiunt tn no inuenit obice contrarie voluntatis .i. e ma-
ioris tn si. ¶ Sed cum non ptest
baptis confirmari dicitur qu a sacerdo-
te regulariter debet dari et
solempniter de con. di. iiij
Constat et in necessitate pos-
sunt etiam dyaconi sole-
pniter xciij. di. dyacones
In necessitate sine solep-
nitate quibuslibet in forma
ecclesie pt baptisare .s. de
summa trinitate c. i. §. sacram
sine sit laycus sine mli-
sine paganus de con. di.
iiij Constat / mlier in necessitate
Romanus et c. se / ¶ Item
hereticus vel scismaticus dum-
tamen in forma ecclesie de con se
di. iiij. non e. et c. Sine
hereticus ¶ Item pater vel
mater in necessitate nec propter hoc
priuatur debito carnali
xxx. q. i. ad limina et
debet tales dicere verba ista
puer ego te baptiso
in nomine patris et filii et
spiritus sancti in inmersione aque
non sal^me .i. e. non ut ap-
ponens ¶ Sed nullus pt
seipsum baptisare ut contra
quod alius e qui baptisatur
et alius qui baptisat
ideo xpus non ipse a se
ipso sed a Johanne voluit

baptisari quia inter baptisatum
et baptisantem discrecio
debet esse sicut in carnali
generatione quia plures ex
viro et femina nascuntur
alius e qui carnaliter
gignit et alius qui car-
naliter gignitur sicut e
in generatione spirituali .i. e.
debitum licet paganus
vel iudeus in necessitate
valeat baptisare non tamen
pt suscipere puerum de
baptismo de con. di. iiij
in baptismo Similiter ab-
bates et monachi prohi-
bentur suscipere puerum et
commatres habere de con
di. iiij. non liceat et c. se.
¶ Item vnus vir vel vna
mulier tantum debet suscipere
puerum de sacro fonte vel
tenere in confirmatione de con-
se. di. iiij. In catechismo
et c. se. iiij. si plures fuerint
sunt omnes patrini .i. de co-
gnatione spirituali c. quamuis li. vi. ¶ /
Tempore pasche et penthecostes
baptismus solempniter debet
dari de con. di. iiij. Vene-
rabiles et di. iiij. celebritatem
sed in necessitate omni die et
hora et in omni loco vbicumque
euenerit sine in flumine siue
in mari seu in fontibus

ut in c. celebritatem
et de cons. di. iiii his qui
in dominibus c. sc. Sed si
mulier vel alius hic bap=
tisauit debet iterum a sacerdo=
te sic baptisari Si baptiza
tus es non te baptiso sed si non
dum baptizatus es ego te bap=
tiso in nomine patris et filii
et spiritus sancti e. t. ii quod si bis
baptisatur utrum ecclesia unus
dicitur ut j. e. t. ult. De apo=
st. et it. bap. e. ult. Bap=
tisandus est immergi ter
in aqua quod trina immer=
sione intellige personarum
trinitas illa etiam tam
repetita immersio triduum
dominice ex primit sepulture
post tunc scilicet tamen immergi
et vna … singula=
ritas designatur et super hoc
consuetudo patrie obseruetur
de cons. di. iiii postquam et
iiii c. sequentibus. Item
post bap. et quidem tam
paruuli quam adulti. B. de
sum. trin. c. i. e. sacrum. per
maiores. Invitus et pe=
nitus contradicens non debet
baptisari et si baptisatus
fuerit nec rem nec caracterem
suscipit sacramenti per e. ma=
iores e. ille vero. et nullus
debet baptisari invitus
sed sunt liberi voluntate
percepit vnde liberum arbitrium

contrahatur vel v. de iudeis et
c. qui sincera quod plerique
nec bene agere cogitur
xlv q. v. ad fidem tamen
si cogatur et ne mortem
incurrat consentit talis
caracterem suscipit et est
tamquam conditionalis
volens licet absolute
non velit cogendus est ad
obseruantiam fidei christiane
j. e. maiores e. sed oppo
et vel v. di. de iudeis
idem est si ficte accedat
ad sacramentum caracterem
recipit j. e. maiores e. § ite
quid. Sed remissionem
peccatorum non accipit donec
fictio recedat quia sine con=
sensu peccatum actuale non
dimittitur quod contrahitur
cum consensu. Sed originale
quod sine consensu contrahitur
et sine consensu dimittitur
et hoc de paruulis quia ac=
tualia non habent. Sed hoc non
est in adultis quibus ori=
ginale non dimittitur
sine actualibus quia do=
minus qui totum hominem sanum
fecit in sabbato opus im=
perfectionis non nouit et
ob hoc peccata non ex parte
sed ex toto dimittit ideo
nichil dimittitur adulto
donec consentiat nam

si o[ri]ginale sine actuali
posset dimitti sic[ut] q[ue]rit[ur]
q[uod] tal[is] no[n] car[er]et visione
dei p[ro]pt[er] o[ri]ginale dimissu[m]
et cruciaret[ur] in gehenna
p[er]petuo p[ro]p[ter] actuale. Sed
ista sunt incompassibilia
et mutuo adu[er]sant[ur] .i. c.
maiores. [et]c. illud vos et
[et]c. viij. et [et]c. Sed ad h[oc] q[uer]it[ur]
Item utr[um] amentes et
dormientes recipiant sac[ra]-
mentu[m] si baptisent[ur] disti-
guit[ur] aut p[ri]us q[ua]m in-
cur[r]int amentia[m] vel dor-
mient no[n] consensi[ss]int
v[e]l contradixerint tu[n]c si
immigrant[ur] nichil susc[i]pi-
unt aut p[ri]us q[uam] incur-
rent v[e]l dormient fuit
cathecumini v[e]l h[ab]uit p[ro]po-
situ[m] baptisandi tu[n]c ca-
racter[e] imp[ri]mit[ur] e[is] no[n]
inveniat obice[m] contra-
rie voluntat[is] .i. c. maio-
res. [et]c. ult. Sed quid si
aliquis ab infancia fuit
amens inquid p[ro]dest ei
si baptiset[ur] ar[gumentum] q[uod] sic. ff.
de l. i. in pat. [et]c. Quo-
quia p[ro]inde h[ab]etur ac
si nu[n]c fit infans quia
nullo p[e]cc[at]o gravat[ur] nisi
o[ri]ginali .in. c. ix. Indi-
tas. Adulti g[er]o debet
consentire cred[er]e quia

qui crediderit et baptisatus
fuit [et]c. .i. c. maiores. [et]c. ce-
tere et dent p[ro]p[ter]e inde
de [con]se. di. iiij. pueri in
fide parentu[m] baptisant[ur]
quia no[n] reqirit[ur] inte-
co baptisati sed bapti-
sant .i. q. i. dicit fieri
et de [con]se. di. iiij. p[ri]mi
et in c. se. ite p[ro] egrot[is]
et mut[is] et sim[ilibus] ut ibi
Ecce deal inde [con]. de
[con]se. di. iiij. p[ri]a. Pone
q[uod] ab adultus no[n] bapti-
sat[ur] intend[i]t bap[tis]ari et
baptisans no[n] intendit
baptisare vel facit ioco
se no[n] intendens bapti-
sare al[ia]s s[e]c[un]d[u]m no[n] e[st] bap-
tisatus .i. q. i. [et]c. ecce et
de [con]se. di. iiij. Solet qu[eri]
Noti q[uod] v[e]l no[n] tinctus
nullus p[otes]t baptisari de
[con]se. di. iiij. de seme
in sinodo sed no[n] sancti-
ficat[ur] et c. si renem
An bap[tis]m[u]m adulti debet
cathezizari h[oc] e[st] in fide
instrui s[cilicet] credo in deu[m]
et alijs articul[is] fidei
de [con]se. di. iiij. an bap[tis]m[u]m
et v. c. sequentibus Sed
p[ri]mi c[u]m p[er]venerit ad
etatem debent a patri-
nis admoneri ut catheze

custodiant iusticia dili-
gant castitate teneant
et au oracionem dominicam symbolum
z oracionem dominica doce-
ant de c9se di iiij nos
an oia ¶ post dz fieri ex
orcismus ad dyabolum
expellendum de c9se di
iiij deli?c ¶ tercio dicu
oraciones ut fiat cathe-
cumin9 et ponit sal v
os ei9 ut careat fetore
iniquitatis de c9se di iiij
exorcismi ¶ quarto tangu
antes et nares de saliua
et dr effeta qd e ada-
perire de c9se di iiij p9
ea tangit ¶ quinto sig
natur in fronte et i pectore
signaculo crucis e di c
p9 ea signatur ¶ sexto
olei sancti p vnctio
fit i pectore et int scapu-
pulas e di de inde ¶
septimo fit baptismi
ablucio e di venit ¶
Octauo fit confirmatio p
vnccio in vertice a sacerdo-
te e di p9 qua accedit
et iij c confirmationibus ¶
Nono vestis candida datur
q signat innocenciam et
puritatem xpianam q
representare debz an tri-
bunal xpi e di p9
baptismum et c fi ¶ Decimo

fit confirmacio in fronte
ab epo no a sacerdote e
di p presbiteris et c seq ¶ No-
ta q infans i vtero ma-
tris existens in matre
baptisari no pt de c9se
di iiij qui i matribus
et c signa mlr ¶ Sed
pone q appareat aq
ps iniquid pt baptisari
hoc est dr q si caput p-
fundatur vel pt caput
maxima ps corporis
intingat dico e baptizatus
& al no Sed quidam
alij dicunt etia primum
baptisari si aq fundatur
in quamcumq pte corporis
de c9se di iiij hec ne-
quaqua oppinio prima
videtur verior tn q sub lo
q si periculum mortis im-
mineat si qd cuiq me-
brorum appareat p fundatur
ita ut q possimus fa-
ciamus Sed si vivat dz
portari ad sacerdote ut
suppleat qd deest ut
dicitur e e c Sed que e
forma & vbi vo et re-
sidium deo quittamus
ar xxvj q ij quit
et c facat Sequitur nunc
agendum de presbitero vel ordinato

Quia sepe contingit
quod quis non dum erat
baptizatus pignorantia
ordinatur Et ideo quid sit
de talibus faciendum Respondetur
Innocentius Respondeo Credo
quod si non baptizatus ordinatur
non recipit ordinis caracte-
rem Et ideo baptisetur et
iterum ordinetur Extra de presbytero non baptizato c. i. et
ultimo Quia baptismus est
ianua omnium sacramentorum xxx
q. di. f. viii. Extra eodem ti. ultimo et
de consecratione distinctione iiii. principium c-
sismum. l. vi.o tamen si ab-
credat se baptisatum et
non sit et sic decedat e-
stendus pro baptisato et
ab originali et actuali
per talem fidem liberatur
Extra eodem ti. c. ii. et de consecratione di. iiii.
Nusquam in ultimum Unde dicit
quidam natus de iudeis paren-
tibus inter Iudeos conver-
satur tam violenter presumitur
quod fuit baptisatus ut
hec presumptio pro certitudine
sit habenda donec contrarium
probetur evidentissimis
argumentis Extra eodem ti. ultimo
nisi Nota secundum Hostiensem
quod ubicumque dubium esse
potest de iure vel de facto
utrumque tenuit collatio sacramentum
potest conferri secundum formam
certam que est talis Si non
es confirmatus baptisatus
vel ordinatus non te bap-
tizo vel confirmo aut or-
dino Sed si non es bapti-
satus confirmatus vel ordi-
natus ego te baptizo
etc. Similiter de aliis sa-
cramentis utpote si tu non
es absolutus ego te ab-
solvo etc. Extra de sententia excommunicationis c. xx. et c. ii.
ubi dubitatur fuit de
facto de iure Extra eodem ti. ultimo
Sed numquid confiteri
baptisatus non est dum modo
ordinatus sit Dicit Hostiensis
quod quantum ad populum et
deum et homines et se
ipsum quo ad hec que
fecit antequam deprehen-
deret se non baptisatum
pinde est ac si baptizatus
esset propter fidem sacramentum an-
te dicitur necnon ad prelatum
hoc autem intelligas quo
ad ea in quibus subve-
niri non potest Alia omnia
sunt iteranda sub illa
forma quem dixi supra eodem §
Nota omnia dico que non
poterant fieri nisi per
sacerdotem sicut benedictio-
nes quinque magis .ii. de hiis
nuper c. i. et iiii. et si
conferret hostias ut
darentur in finibus dicto
iterum consecrandas Idem
de penitentiis iniunctis
Sed prochianis si igno-
rantes communione sunt com-

sati ar. b. de cons. di. ve-
stri et c. ma. Sequitur
videre de custodia eukaristie

Dictum est de crismatibus et aliorum sanctorum
custodia
eukaristie quomodo debet
confici propter quod prosequimur
quomodo debet custodiri. Secundo
~~debet~~ primo dicitur post
de aliis est videndum. Eu-
karistia et etiam crisma
in ecclesiis cathedralibus debet sub
fideli custodia reservari
ne ad opus nephariorum
assummatur et in loco mun-
do et sanctificato honorifice
et fideliter conserventur
extra c. i. et b. de cele. mis-
sarum et presbiteros ad
infirmos non debet hostia
deferri et cetera presbiter hic sunt
de cons. di. ii. pervenit
vel per dyaconum si necesse
est xciii. di. presbiter et c.
dyacones et cum eam
portat presbiter ad infirmum
in decenti habitu subpo-
sito mundo velamine
ferat et referat manifeste
ac honorifice ante pectus
cum omni reverentia et
timore semper lumine prece-
dente cum sit candor
lucis eterne ut ex hoc
omnes fideles devotio
augeatur b. de cele. mis-
sarum c. idem facies

et si hic sacerdos male ser-
vaverit tribus mensibus
ab officio suspendatur
graviori pene subiaceat
sed si per eius incuriam ali-
quid nephandum inde con-
tingerit extra c. i. in fine
Si eukaristia ad terram
ceciderit per negligentiam
sacerdotis terra radatur et
igne consummatur et ci-
nis iuxta altare condatur
et sacerdos xl. diebus
peniteat ar. de cons.
di. ii. Si per negligentiam ali-
quo pars hostie ceciderit
et non fuerit inventa xxx.
diebus peniteat. Eodem
modo qui in terra eam perdi-
derit. Si ante mures vel
aliud animal comederit
xl. diebus de cons. di. ii.
qui bene non custodie-
rit. Si quis autem per ebri-
etatem vel voracitatem
illam evomuerit xl. die-
bus peniteat etiam mo-
nachi dyaconi vel presbiteri
xl. diebus et episcopi xc.
Si autem per infirmitatem
vii. diebus de cons. di. ii.
Si quis per ebrietatem. Si
per negligentiam aliquid
de sanguine stillaverit
in terram lingua lambetur

III

tabula radet' sz si no sint
tabula nt no consecratum
loc's comedat' et igne
consumet' et cinis iuxta
altare condat' et sacerdos
xl^m diebus peniteat Si
sup altare stillauit calix
sorbeat minister stillam
et tribus diebus peniteat si
sr altaris stillauit linthe-
am et aliud stilla pene-
nit iiii^or diebus Si vo usq
ad tertia ix diebus Si usq
ad quarta xxx diebus
et linthea mina que tetti
gerint stilla tribus vicibus
minister abluat calice
supposito et aqua ablucio-
nis sumat et iuxta altare
recondat de con se di ii Si
pnegligenciam pt in distinctio
sacerdos pensat condicionibus
bus persone et negocii
penas istas diminuere
vel augmentare in pene
sint arbitrarie de pe di
i mensura et xxvi q
vii tpa penitudinis ¶
Vestimenta ecclesie debet
esse sacra et honesta nec
debet a non sacratis ho-
minibus tangi de con se di
i vestimenta et c. in sancta
nec a feminis sacratis Seo
sen monialibus xxx
iii di sacratos nam

vasa et corporalia et ve-
stimenta munda et inte-
gra consuetur' i c. cy. in si-
gnia nimis videtur' ab
surdum in sacris sordes ne-
gligere qui deberet in
pphamis ut ibi dicitur et
dent corporalia ablui
a dyaconis cum hūmilibus
ministris intra sanctuarium
ne forte puluis corporis
domini male decidat et
hoc in pelui in qua nichil
aliud fiat et palle altaris
in alia pelui lauent'
de con se di i nemo p
ignorantia Sed nullo
genere faciat femme cum
consecrante in illa tange-
re non possit xxiii di Sa-
cratas quod videtur' intel-
ligendum cognoscit pro-
fice benedicta ut s de
reliq dom c. in corpa-
lia et palle candelabra
et velum si fuerint vetusta-
te consumpta incendio
comburantur' et in
baptisterio cineres infe-
rant' vbi nullus transi-
tum habeat proiecte aut
in fossis parimetorum ne
pedibus conculcent' de
con se di i altaris ¶ Item
in palla que fuit in-

altari nullus cooperiat mor-
tui · quia non debet aliis vsi-
bus quam diuinis officiis
applicari · de conse di · i · nec
pignoracioni · et c · vesti-
menta · Item et orato-
ria munda debent seruari
ita quod res seculares nec
etiam ipsa supellectilia ·
sacerdotum in ecclesia non po-
natur nisi propter hostiles
incursus · vel inmedia re-
pentina seu alias neccessi-
tates vrgentes · Item ita
quod neccessitate cessante ad
locum pristina deportentur
· i · c · c · ii · ligna ecclesie
consecrate non debent
ad aliquod opus ingre-
di ad alia eciam vel
igni conburenda vel ad
profectum in monasterio
fratribus non autem ad opera
laycorum de consedi · i · li-
gna · Idem dicimus de lig-
nis ecclesie non consecrate
secundum joh · Sequitur de reliquiis
sanctorum et veneracione eorum

Dictum est
de custo-
dia eukaristie
et veneracione eius subi-
citur de reliquiis sanctorum cu-
stodiendis et venerandis
vel sic dictum est de consecra-
cione altaris quod consecrari
non debet sine reliquiis

sanctorum de conse di · i · placuit ·
Ideo hic subiacitur de reli-
quiis venerandis sanctorum
Reliquie sanctorum vene-
rari non debent nisi prius per se-
dem · apostolicam fuerint approbate · i · c · c ·
i · et ii · et taliter approbate
extra capsam nullatenus
ostendantur nec venales
exponantur quia plures hac
religioni sepius est de-
tractum · i · c · c · ii · quia reli-
quie sanctorum vendi non
possunt · C · de sacros · et nec
quia res sacra non recipit
estimacionem · ff · de rerum
di · Sacra loca · § vlt · Ra-
cio est quia que vendi non
possunt quia vendicio sine
precio non consistit · ff · de
emp · et ven · l · ii · § Si-
ne precio · et inst · e · § pre-
tium · Secundo spiritualia vel
spiritualibus annexa ven-
di non possunt · i · de sy quo-
la · et · c · de in ea · de-
inde · ymmo qui spiritualia
vendit capitale crimen
id est symoniam committit
· i · q · i · qui studet · Item
non debent furari vel de lo-
co honestiori ponantur
si essent apud infideles
alias sacrilegium committitur

xvij q iiij quisq; no est
licitu alicui n subdyaco
cib reliquias tange xx
iij di no liceat / Inuetas
de nouo reliquias nemo
pt psuat publice vene-
rari n pus auctte romai
pontific fuit appbate
n plati deut pmittere
illos qui ad ecclias acce=
dunt varijs figmet aut
fals decipi documet sicut
in plerisq; loc occasioe
questg fieri cosueuit j c
c ij § /Inuetas / Secundo
deut sancti appbari sen
canonisari inquiri debet
pmo de vita sua ut per
vita testio iij defcat sanc-
titati s si bn et iuste vi=
xerit in hac vita xv di
ininrum et b de testi c ve
nerabili / Ite de fama d;
inquiri s an fuit vita
sua laudabil fame na
d; optet eciam pnti testi
monio pdicari et bone
fame pconijs no taceri
vij q ij quatuor insi
cznetrd e eciam de simpli
citate et humilitate b de p
sup exstudijs / Ite an
in vita psecucom pas
sus fuit vij q i omnis
qui / Ite quendo e de
miratul fact ab eo ta
in vita q; i morte b de

testi venerabili sed
v miraculo attendes
e pmo q; adeo fiat et
no partem i q i tene-
amq et c pphia et ij
q vij § Item balaam
/ Scdo q; sit cont naturam
et supra / Tercio q; no
ex vi verbor; sz ex merito
homins hit contingat
ar de gse di ij quia
corpus / Quarto q; sit
ad corroboracoz fidei
ar xxiij di qui epc
tam d martib; no re-
quitur tal examiacio f;m
host sz quitur tm de mi
racul et de causa ppt
qua passi sunt ar de
gse di iiij nuthcasina
et c bap iij / Nota q;
omnia festa aplor; et
ewagelistar; et festu
corpis xpi festine pagr
feria quta pxima p9
octaua penth ut i c
inde v de gs et quatuor
doctor; s gregorij augustini
Ambrosij et Ieronimi
qui vo et exemplo
ecclam illmauit deut
sub officio duplici p
vniuersas orbis eccias
singul annis ppetuis
futur; q; tempib; solep=

nit celebrari s. e. glosus
l. vi° Nunc de obseruatione ieiuniorum videamus

Dictum est de ve- est
neratione
festorum sed quia per ieiunia
venerantur ideo hic subiungitur
de obseruatione ieiunio-
rum videndum et quid sit ieiu-
nium quomodo teneat ieiu-
nare et quo tempore sit ieiu-
nandum. Ieiunium secundum hostiensem
est parsimonia victus et ab-
stinentia ciborum et est substractio
prandii et post cenam prandio
tam cibi usque in diem se-
quentem de con. di. v.
decesu. et in hoc ieiunio
peccatur quinque modis ut dici-
tur e. e. de pe. et re. c.
§ item cibo et i de pe
et re. § Sed de quibus
vel gula. Ieiunium dicitur ieiunium
moderata et discreta
refectio corporalis ita ut
per singulos dies abstineat
ciborum luxuria et saciem
et ad hoc omnes tenentur
de con. di. v. non dico et
c. Sunt tibi. Tamen ieiu-
nium est spirituale magnum
et generale abstinere ab
iniquitatibus et illicitis
nichil enim prodest homini
ieiunare et orare et

alia religionis opera agere
nisi mens ab iniquitate
revocetur et ab obtrecta-
tionibus lingua compescatur
de pe. di. iii. § Ex ipsis et
de con. di. v. nichil. Ie-
iunare tenentur omnes adulti
in ieiunio ab ecclesia sta-
tuto et dicunt quidam quod
post vicesimum annum
communiter tenentur sed quod ad quos
magis potentes scilicet in xv°
anno quam in vicesimo
ideo ad arbitrium boni
viri in talibus est recurrendum
secundum hostiensem ar. c. de of. del.
Excusandi de labo-
ratoribus in agro et ope-
ribus mechanicis distingu-
e aut sunt pauperes
ita quod ex eis per labores
suum sibi et uxori forte
et familie victum acqui-
re et sunt debiles adeo
quod non possunt laborare nisi
frangant ieiunium tunc
non credo eos peccare mor-
taliter cum sit necessitas ar.
in de regulis iuris quod non est
si vero sunt diuites et pos-
sit sibi prouidere aliunde
non excusantur. non tamen
tenentur mendicare qui non
consueuerunt sed illi qui
consueuerunt mendicare

si meditando possint
invenire unde possint
semel in die refici tenentur
ieiunare al. excusantur
ar. de cons. di. v. discipulos
et c. se in finem semper ex
cusantur de cons. di. v. qua
dragesima ¶ Sed quid de peregri
nis et viatoribus distingue
aut vadunt sponte et tunc
accipiendo iter tempore ieiu
nii vel eo tempore quo oportet
eos solvere ieiunium peccant
et alio tempore tenentur recom
pensare satisfacere ecclesie
ar. j. de reg. iur. peccatum
l. vi. aut peregrinantur ex
necessitate vel pro utilitate sue
vel salutem vite site ad precep
tum ecclesie vel contra infide
les tunc excusantur si non
possunt commode ieiunare
¶ Ite milites pugnantes vel
intendentes pugnare si tunc
propter periculum pugne abstinere
excusantur ¶ De ditioribus servito
ribus dominorum quorum usus
est vivere pro illo tempore tamen
si moram faciunt dominus eorum
in aliquo loco vel parum
vadant non excusantur
Sed dicunt aliqui quod servi
entes magnorum dominorum
monachi servientes in men
sis et legentes ad mensam
si comedant modicum po
st mensis puta vel an

ne deficiant in serviendo
non peccant tamen propter continua
cionem temporis temporibus una me
sa totum debeat reputari
Sicut non peccant servientes
qui vadunt pro vino vel
rebus aliis et comedunt
item venientes ¶ In hac
questione magis amare ra
tionem audie quam recede
si ut excusantur fortas
se si essent interrogati re
perirent idoneum inde
reddere rationem ar. xxxiii
q. iii. Si hec tamen pro nunc se
nio vero distinguendo a
liter faciunt in quatuor temporibus
que sunt de iure commu
nali i. di. c. i. tunc non
credo ipsos aliquatenus
excusari ar. b. de consuet.
c. ult. et j. de sy. in vetere
Unde quicumque ex quacum
que causa fregerit ieiu
nium in istis diebus debet postea
a dyocesano veniam ob
tinere j. c. consilium § ii. a
quesieris et frequentibus
aut in aliis ieiuniis que
sunt ex iure positivo
seu ex constitutione ecclesie
tunc consuetudo legitime
approbata potest eos excusare
b. de consuet. c. ult. et c.
cum dilectus ¶ Certo tempore est
ieiunandum scilicet in quadra
gesima que a nullo debet

violat⁹ pt dies dñicos
qui de abstinentia sunt
subtracti ñ ab his qui
infirmitate detinent᷑ q̄a
illi dies decime sunt
anni Sz quia dies dñica
abstinentie subtrahunt᷑
non plus in xlª quam
xxxvj dies remanent
vbi ḡ Si preteritos lxv
dies anni volunt᷑ decime
p xxxvj dies affligunt᷑
quasi anni decimas deo dant
Sed vt sacratus numerus xlª
dies adimpleat quem
salvator noster suo sa-
cratissimo ieiunio consecravit
quatuor dies addunt᷑
de obedientia predicti
quod caput ieiunii sub-
notatur de cons. di. v. qua-
dragesima Et non licet a-
liquo die cene solvere ie-
iunium de cons. di. iij. non
liceat et c. non oz et hoc
quantum ad laycos Sed
vt sit distinctio inter vi-
tam clericorum et laycorum cle-
rici dicunt ante pascha per
vij ebdomadas inchoare
s. a. l. de cons. di. iiij. stati-
tuimus et ij. c. sequentibus
Sed videtur contra de cons.
di. iij. Sacerdotibus sed
exponatur ibi teneant᷑
laycis. s. decimare. et sc.

licitum est piscibus vti ad
infirmitatis solacium non
ante vt luxurie parant
incendium ita vt se absti-
neant ab omni carne
et ab omnibus que semen-
tina trahunt originem
carnis a lacte videlicet
caseo et ouis. iij. di. de-
inde nisi propter infirmitatem
in xlª. nec in aliis ie-
iuniis solempnibus petat
aliquis carnes dari sibi
pro comedere cum sit necesse
vt maius possit periculum
euitari. j. c. c. ij. q. vlt.
Sed sunt quinquaginta
diebus ieiunant ante
pascha propter dolorem passio-
nis xpi Ita l. dicunt
post resurrectionem debet
esse in gaudio non debet
tunc aliquod ieiunium necessi-
tas imponi lxxv. di.
Sacerdotes et c. sc. tamen clerici
vel monachi si volunt
ieiunare non sunt prohi-
bendi lxxvj. di. post
pascha excipiunt᷑ tres
dies rogationum in quibus
omnes tenentur ieiunare
de cons. di. v. Rogationes
et vigi. penthec. l. xxxv.
di. de ieiunio Item ie-
iunia quatuor temporum debet

ab omnibus iciunari que
sub ordine celebrantur in-
primum in prima xl^e Secundo
in ebdo penthecostes Tercium in
septembri proxima feria
quarta post festum sancte
crucis et quartum in decembri
quarta feria post festum sancte
lucie lxxvi di. Statim c^9
vbi v. dant crux lucia ci-
neres carismata dia vt sit
in angaria quarta sequens
feria. Iste ieiunabuntur et in
vigiliis omnium apostolorum preter
vigilias philippi et jaco-
bi et johannis ewangeliste
quia illorum solempnitas infra
solempnitatem paschalem
iste quoque autem infra natale
domini celebratur de vigi-
lia beati Bartholomei consue-
tudo patrie est observanda
j. e. c. ij. imprimis et § de fe-
stiuitate. Iste ieiunium in
inductum ab ecclesia sine
causa racionabili non
soluatur tamen licet ieiuna-
tur in vna prouincia non tamen
in alia vbi in his quelibet
prouincia suo consensu
commendat. lxxvi di. ie-
iunia et c. vltima preter fe-
sta precipua que excipiunt
et que episcopi precipiunt in suis
dyocesibus observari
de consecratione di. in c. i. infra.

in aduentu etiam domini est
ieiunandum j. e. c. ij. § i.
Iste festum beati mathye
sic debet ieiunari siue sit
bissextus siue non celebre-
tur prima die siue secunda
nisi in dominica euenerit
quia tunc die immediate
precedenti celebretur j. de
verborum sig. quesiuit. Na-
tiuitatis domini vel assump-
cio beate marie vel festi-
uitas alicuius apostolorum
secunda feria venit debet
vigilia in sabbato ieiunari
j. e. c. i. et c. ij. § sector
indie veneris et quarta
feria non licet alicui car-
nes comedere nec etiam ie-
iunium soluere nisi grauis
aliqua necessitas fuit
quia quarta feria ~~non
licet alicui~~ iudas tradi-
cionem domini cogitauit
et vi feria crucifixus est
saluator de consecratione di. in
sabbato et de consecratione di. v.
quia dies et j. e. c. ij.
§ penult. Clerici diebus
et aduentu vtrum debeat
ieiunari consuetudini loci
est standum j. e. c. ij. § iste
de ill. quia vtraque omni
tempore ieiunare possimus
lxxvi di. vltima iram
angustio intragante.

F

p matre sua vidt ambr
in roma veniens ýeiuno
sabbo in sn mediolani
no ieiuno i sabbo Un
v9 / Sn fmis rome roma
no ýmito moe Sn fmis
alibi ýmito moe loci p
dicti iuri no obstat q
sunt localia s quo ad
romanos / Si vo intitus
dominj in vj feria venit
illi qui nec voto nec
iri obsruacia sunt astr
ti ieiuniis ppt festi fe
sti excelle9 ýti pnt sm
consuetudine ecce gnal
nec tamen illi sunt rep
hendendi qui ob deno
coz volunt abstinere
j c c nlt / Nota q i
die dnica et die Jouis
p aliqua religione sic
manichei nullq debet
ieiunare al' det excomicari
xxx di c nlt et de q
se di m Jeiuni m / Sed ex
deuocone licitu e q
in actibz aplorz dicitur
penth etia die dnico
aplm paulu et cu eo
credentes credentes
fecisse legimq lxxvj
di vtinam Sequitur de
de purgacone partum

Ulsum e de abstinec
ciborz hic subiat
de abstinencia ab in
gressu ecce ppt partu

na in lege puppicbatur
ut mlr si masclm pepit
xl^a si femiam lxxx di
ebus a templi cessaret
ingressu / Sed quia lex
p moysen e gracia et
vitas p ihm xpm facta
e ideo postquam vmbra
legis euanuit et vitas
ewangelij illuxit si mli
es p9 partu actue gras
ecclam intrare voluerint
nullo pcti ponde g
nantur ecclam aditq eis
no est negandus ne
pena illis videatur qnti
in culpa / Si tamen ex de
uocone velint abstine
care no e deuoco imp
banda j ct vno et
di v in lege et c / Si
mli / Idem de menstrua
ta vel fluxum sanguinis
paciete v di ad ei9 nc
debet marit eis cogno
scere quia bn fuunt p
gate nec mestruati
quia ut ait Jerorj9
Inde nascunt pui pru
rati cecti clandi vel le
psi Ideo p cauent cogno
scendo n q tunc men
strua patet tnc non
pnt v di ad ei9 et pos
sz si aliquos tnc mlr vio
debitu denegare

III

Sequitur de ecclesiis edificandis se-
quitur tunc capitulum seu de eis dicendum
est etc.

Dictum est
supra
de iure quod habent
patroni in ecclesiis edifica-
dis Nunc hic videndum est
tamen quando et qualiter
sit ecclesia edificanda et si
dirrupta sit aliquando et
qualiter sit reficienda
Ecclesia enim ante episcopi co-
sistenda qui ibi crucem
figat et primum lapidem
ponat dote primus ab edi-
ficante assignata et pro
luminaribus et aliis neces-
sariis de consecratione di. i. nemo
et qui incepit debet perficere
usque ad finem ut [illegible] nec
et maneat de ec. cum [illegible]
Si quis edificationem
et qui eam edificat acquirit
ius patronatus ut de iure
patro. cum nobis Sunt autem
ecclesie per congrua loca
et utilia edificande de
consecratione di. i. ecclesiis non debent
superflue edificari ymmo
si inveniat promiscue
episcopi sunt moderande
et etiam si expediat de-
struende de consecratione di. i. c.
ii. et c. ecclesie Ratione et
etiam sic debent edificari

ut veteribus nullum
preiudicium generetur. i. c. c.
ii. et xvi. q. i. c. ecclesie et
c. quicumque hoc c. viii. non
causa subsit quare
in preiudicium valeat edi-
ficari Est autem instan-
causa de lege si commit-
vincere potest hic et
etiam et omittendum et
proprium sacerdote. i. c. c. ii.
et propter honorem populi
tamen debent ab aliis se-
parari. i. de consecratione lege
c. i. et xxxiii. q. ii. hic
ipsum Item si ubi
crescit cura et populus
et augmentatus licet
episcopus mutavit res ecclesie
non alienare. i. c. c. ult.
et xvi. q. i. propinquus
scilicet et c. ult. Item
tres propter distantia vel
difficultate accedendi
ad ecclesiam tempore pluvia-
li vel hyemali propter di-
vinum officium audiendum
et tamen presbiteri maioris ecclesie
verius preiudicium et co-
struenda minor parochia
et ad illam minorem. i.
c. c. iii. Item quarto
episcopus potest novam ecclesiam
construere pro sua sepul-
tura ut de don. aplice

E

x. xij. q. ij. hoc consilium e
cuius hic oratorium et ibi
orare missas at i. c. celebre
no sicet n. de lma epi spe-
ciali de gse. de. i. veniamque
et. ij. c. se. hz religiosi me-
dicatibz no hz absque lma
se. ap. q. d. ut. j. de exces
pl. c. nlt. l. vj.o Ecclia
dirrupta dz refici ab eo
qui dote vel porcionem
p fabrica deputatam recipit
si sufficiat ad reparacionem
ecclie. x. q. i. decrevimus et
q. iij. vno et. j. c. de his
Si aut no sufficiat illa
dos seu porcio tunc rector
et quicumque beneficiati ecclie
siti sunt dico ad minus
ad tertiam ecclie restituenda
vel ipas ecclias emende-
das ut eos ex lo tetei
in viter. j. c. c. i. et. c.
de his qui senciunt
quomodo sentire debent
et omne. j. de eccl. mi. q.
sexto. l. vj.o In quibus dam
ante partibus laici de
consuetudine hoc faciunt
ex pessimis que e observa-
da maxime vbi ille
dat decimas. xvj. q.
vij. quicumque et. c. se. et
c. hoc diximus Sequitur
de immunitate ecclesiarum

Supra diximus
de edificacione ecclie
Sed qz ecclia propter re-

s
nerencia sacri altaris dz habe-
re quam immunitatem. Ideo hic de
immunitate ecclie e videndum et
primo quot sunt immunitates et vn-
de dicantur circa immunitatem hz
ecclia et cymiterium circa ho-
mines ipius et res et que
e pena violancium immuni-
tatem In immunitatibus e privile-
gium ecclie exhibitum personarum
vel rerum ad eam pertinencium
et dicitur quasi extra munia. i. extra
munera et officia aliquibus
ecclie sunt in munus xvj. q.
i. nonarum Ecclia hz eciam immun-
itate quod placita secula-
ria no sunt in ecclia te-
nenda seu tractanda et
maxime sanguinum
iudicia non tenenda e
ibi iudicium sanguinis
exerceri vbi e tutela re-
fugij constituta. j. c. c.
j. et. c. in ecclia Idem
de cymiterijs ut ibi
quia nec in ecclesia
nec in cymiterijs debent
negociaciones et pre-
cipue nundinarum et par-
lamenta nec tumultuosa
fori iudicia exerceri
Et si qua ibi sententia
lata fuit omnino caret
robore firmitatis et alia pe-
nitencia puniantur. j. c.

decret gl. vi. Sz nec ecc^{re}
in ecca sunt tractande y
q y pceptm et b. de ap
q̄ fcōt et ē rauo ut ma
g̃ maneat a p̄inųs et
mendanųs ¶ Item nullus
secular dēt d dōmibus
ecclārs hospicia ex debito
venditac. i. c. c. 1. Sz cu
tatum hospiciid pcte
pt adhuc qm adhuc tenē
xlii. di. §. 1. b. de pben
de monachis. et c. suscep
ti. l. vi. ¶ Cnō lz emu
tate eccā q nullus con
fugiens ad eam pt mde
trahi ¶ Sed rectores ecclārs
sibi obtine dent medlm
et vitā. i. c. Int alia et
si aliqui eos inde ext
hunt mutilet ul occidat
ex trahētes pripictes
et consulētes snam ex
coïcatōnis incurrunt et
amittunt feuda et bnfi
cia signa ab ecclys tulit
violatr optinet et ad
ecclām aqua illa opti
net libē recitat et filij
eor ad bnficia ecclastica
decreto sunt inabiles et
indigni. i. c. Sanguinge
ū in consit bitnigten ¶
Excipiunt casus ¶ p̄mus
si sit publicus latro vel
noctimus populator
agror qui itinera freq
tata ul publicas stra
tas obsidet agressionis
insidijs ab ecctia exclusi
pt impunitate no psti
ta. i. c. Int alia publi
cos em latrones punitz
impune licet occidē et
sine pcto xxiij. q. v.
in homo et c. qui licet
at uni se. vim. l. i. et ij
et xvij. q. iij. sicut an
tiquitus ¶ Secundus si qs
p industriam ul p insidias
occidit p̄ xi^{m} sim ab
altari meo euelles eum
ut moriat̄. i. de homic. c.
i. Aliqui dicunt hunc tm
loqui de altari veteris
testamenti qd no erat
tante auctoritatis sicut
altaria nra Alij intelligt
qui commisit homicidium
i cymiterio ul ecca Cn
dictus h^{m} host. et b. h̄
intellige qui pagssionis
insidias occidit ab ecctā
in immunitate no lz ¶ Cr^{9}
si in ipa ecca ul d cimi
terio commisit homicidium
ul furtum ul aliud ca
pe ut ab ecca ptegar
qz frustra legis auxilium
invocat q committit in
legē. i. c. c. ult. i de. Si ab
alia confugiat qz ecca

est vna xvj. di. quoniam
[illegible] vero si tamen acci-
dat ar. j. de homi. c. j.
¶ De dicto decimo vbicumque
committit furtum vel homi-
cidium quod ab ecclesia non debet
liberari ymo post ibi in-
dicari quia iudicium ecclesiasti-
cum ibi debet exerceri. ij. q.
ij. precipimus et j. c. de ter.
l. vj. o. preterea ad morte
non condempnatur sed pe-
na alia leviori puniatur
[illegible] ecclesiarum sibi
obtinere debent membrum
et vitam. j. c. inter alia
¶ Tercio quid si iudeus vel
paganus confugit ad
ecclesiam d. quod non debet
contrahi dummodo absque
[illegible] de hijs qui ad
ec. confu. l. vj. ¶ Quarto
si servus persistat a domino
servitute [illegible] ecclesiarum
de [illegible] et omni
que penarum ad [illegible]
domini sui redire compel-
latur etiam invitus alio-
quin a domino potest compelli
et si post hoc persistit in [illegible]
[illegible] fugit sacerdos
restitue tenetur et si
dominus ei penam aliquam
irrogaverit punitus est
et debet excommunicari

quia probantur j. c. inter alia et
si et xvij. q. iiij. metie-
tes diffiniunt et c. Ideo con-
stitutus ¶ Nota quod etiam ma-
ior [illegible] debet habere
xl passus ab episcopo as-
signatos Capelle vero
et minores ecclesie xxx
et in hijs habent immunitatem
ita quod nullus debet [illegible]
extrahi etiam si essent
domus clericorum vel religi-
osorum infra hos passus
¶ Fallit in capellis que
sunt infra ambitum
murorum castellorum in quibus
propter loci angustiam non habent
[illegible] xvij. q. iiij. sicut
et c. quisquis [illegible] vero
sunt de ecclesia consecrata
¶ Tercio de ecclesia non conse-
crata si quis ibi confugi-
at d. quod idem est dummodo
sit edificata auctoritate
dyocesani episcopi et ibi
divina misteria fuerint cele-
brata vel non [illegible]
c. ecclesia ¶ Sed quid si inter-
dicta sit videtur quod non
habeat privilegium ex quo
ibi divina non celebrantur
[illegible] etiam quia clericus
interdictus vel excommunicatus
vel suspensus [illegible]

no papt. b. de ap pasto-
ralis misi dc q fm host
q clicus depositus caractere
retinet qne qui percutit
est excommunicatus l. xxxj.
di. dictu. hec enim veneran-
da debet quam non aliquid
nc eccia sua non e viola-
da. ¶ Item si dm fugit ad
eam observavit sacerdoti
corpus v defendit et ei ad-
heat nunquam tale salvabit
eccia host. dt q sic quis
non sit expressum in iure
exemplo multi simonem
sanguis patet. v. di.
ad eius ait enim xpus
ffides tua te salvam fecit
qt. ix et statua perfecti
salvat homines inst de
his que sunt sui l al
§. sed hc multo fortius
xpi. ¶ Sed numquid pura
ta oratoria q st i domibus
aliquorum deant gaudere
hac immunitate ut de cons.
di. i. unicuique et. b. de te
si. r. ult. et mant de cele
brat. mi. §. Si quis in sua
domo coll. ix. ¶ Dicunt
quidam q non tu distin-
guas aut sunt edificata
ta auctoritate epi et ibi mi-
nisteria ecclesiastica celebrant-
tur tunc gaudet hac im-

munitate arg. b. de relig.
do ad hc et. i. r. c. eccia al
non gaudet ¶ Iste domus
epi hent eand immunitatem
quam et eccia quantum est
ad fugientes ad eas
xvij. q. iiij. q quonsistitimus
sive sint iuxta ecclesiam
sive longe ab eccia fue-
runt constitute fm host.
licet longe ab eccia ho-
spicium debeat hre xlj.
di. epus ¶ Item nota hec
immunitate eccia q ea q
sunt ibi porta nc pvim
nc pfurtiv sint inde
auferenda et qui ab
stulerit ut sacrilegus
iudicatur ut xvij. q. iiij.
Si quis et. c. quisquis
et dc ut. i. de rapt. §.
violatores ¶ Item nota p
q p quamcumque viam pec-
unia vel res ecclie de-
venerunt ad aliquem q
res empta ex illa pe-
cunia e eccie quod dc ut
b. de emp. et ven. §. re-
gulac ¶ Item nota
q eccia non debet laycos
incastellari nc v fm
tute rodigi x. q. i. hac
tex qd intelligas fm
innoc et iohez ad in
pugnadum xanos sed

ad defensione et refugi-
um sic ¶ Ite n° debz fieri
habitaculu sicut nec va-
sa nec cetera ornamta
dent humanis vsibus ap-
plicari de cose di· i· ligna
et· v· c· seqnetibus et· b·
decret· do· ad hc ¶ Item
n° vendi pt ppt aliq
necitate· manet de al·
et ephi· & et qm ¶ Item
ludi theatrales in lar-
uis nel similibz i ecclia
fieri phybent· b· de vi-
et ho· cle· cu decorem
¶ Ite clici nl layci non
dent tpe officij habitac°
b· de vi· et· ho· cler· c· i·
et de gse· di· ij· sacdotes
¶ Ite insup etiam imll°
mortuis sepeliat n
epi et abbes aut digni
pbri nel fideles layci
vn· q· ij· imllg et in
tellige laycos p quibz
deus facit miracula
Alij intelligunt a fide
baptiscandi in imitate
hz tymiterium qua etiā
n in istis duobz casibz
vltis ¶ Ite i ea cessent
collogma et conuenticula
tones quelibz et alia
quecuqz diuinis officiis
p turbac pnt nel con-
los diuine offendere ma-
yestatis nc vbi e pctor
venia postulanda ibi
pctandi det occasio nl
depphendat pcta com-
mitti· j· e· decret· li· vj°
Et imll° debz turbac di-
uinum officium al expella-
j de sen exc· veniens
q d s° nl· j· de sen ex-
c· ix· Inturbante cu q-
tuor· § seqnetibus ¶
psone ecclias°ce sunt im-
munitate q no tenet
ad aliqua exactionez
psoluendam nel tallia
seu collectam nl tribu-
tuacone psone nl rep
ecclia°ru nel etia ppar
mobilium· E· de ep· et
cli· l· ij· xxxiij· q· nl tia
quenctor· j· e· no imq
et· c· adusus et· b· de
censi quaqz l· vj° ad-
de q ibi di· § exacto
ymo si aliquid pmi-
serint nl soluerint nel
dederint sub ad iutorio
mutui sub penconis
subsidy nl donum noie
seu quouis alio tytulo
modo nl qsito coloc
absqz auctate sedis
ap imo imperatores
reges pncipes duces

comites barones vel alii
inferiores quocumque nomine
censeantur qui talia impo-
suerint exegerint rece-
perint aut arrestaverint
et omnes qui consilium vel
favorem dederint publice
et occulte eo ipso sententiam
excommunicationis incurrunt
et universitas interdictum
nec possunt absolvi nisi in
articulo mortis absque li-
centia sedis apostolice specialiter
e. clericis et c. adversus
l. vi. et b. de censi. quam-
quam l. vi. Si tamen sit in-
ceratores quatenus ad hoc a-
mittunt privilegium quod de
mobilibus nunc debent
laicorum censeri et b. de
cler. coniug. iohan. et hoc
nisi desistat post trinam
admonitionem b. de vi-
ta et ho. cle. c. ult. ¶ Item
in quocumque casibus notatis
j. de sen. ex. § xl iiij
laici et ibidem § sc. et §
l. xx ¶ Item clerici contra
versi seu hoc non debent
subire aliquid sumendum per-
sonale contra de ep. et cle-
ricis ¶ Fallit in hoc quod
nullus amicorum vigi-
liis excusatur sed omnes

ad hoc tenentur ut melius
possent civitatis custodia
provideri j. e. c. ij. nisi sit
senex qui penitus ex-
cusatur C. de mu. l. ult.
l. x. ¶ Predicta etiam habent
immunitatem quod non debent
sordidis et vilibus mu-
neribus gravari xvj
q. i. placet et c. non cle-
ricos ad honesta autem
et que imposita erunt
predictis antiqua ad etiam
premissis tenentur ut ad
tributum canonem sine cen-
sum sine redditus xj q.
i. tributum et c. magnum
et xxiij q. viij tributum
et b. de censi. c. i. ¶ In-
fallit hoc in decimis obla-
tionibus domibus atriis
et ortis iuxta ecclesiam po-
sitis et a manso in quo
ecclesia est sita seu dota-
ta de quibus nullum debent
solvere tributum seu ullos
redditus de omnibus autem
aliis debent dari nisi remis-
sum fuit expresse ab eo
qui remittere potest quia res
cum onere suo transit xx
iij q. ult. sumendum canonica
et b. de censi. c. i. et x
vj q. i. placet. Quod vel-
lomo licet dominis temporalibus

p quacumque causa etiam p'ptua
tallias vel collectas
seu exactiones quascum-
que eccl'ys vel eccl'asticis
psonis impone vel exi-
gere abeisdem p domib'
pdy's vel quibuscumque
possessionibus ab eisdem
eccl'ys vel psonis et
legitime hactenus acqui-
sit' vel imposterum acqui-
rend' etiam si ipe eccl'e
vel psone vel reb' hui'
sunt infra illorum territo-
rium constitute vel etiam
liceat illis ipas eccl'as
vel psonas ad distrahe-
ndum vel alienand' aut ex-
manum suam ponend' ac-
quisita iam vel q deinceps
acquirent aliquatenus
coartare. j. e. quia non-
nulli. l. vi.o vel aliquid
possint clericis solvere
pter licenciam sedis apl'ice
spale. j. e. adversus et
c. clericis l. vi.o ¶ pena
violancium immunitate
eccl'e e duplex vna
spualis alia pecunia-
ria ¶ spualis pena
e excommunicatio q'd dicit
nt. j. de sen. iap. et iure
di. § violatores et § se
d' et q violator est
excommunicatus exclusus

¶ ad eccl'am confugientem
q'd d' vt. s. i. e. § tao ¶ ite
iurisdictionem eccl'asticam
impediens in casib' de iure
vel consuetudine ptinenti-
bus vel famulos seu li-
teras detines vel ledes
seu phibens ne possit
clericis emere vel vendere
panem vel vinum e ipso
facto excommunicatus. j. e.
quia et c. eos qui. l. vi.o
et de pen. qui in grat-
tib. ¶ ite petens pedagi-
a vel guidagia q'd dic
nt. s. de cens. § exacto
¶ pena pecuniaria quandoque
maior imponit quandoque
minor. xvii. q. iiii. quisquis
et c. si quis contumax
pdco arbitraria e ar. s.
de of. del. decimis del. iu-
dici illi psone vel loco
cui9 e immunitas vio-
lata. j. de sen. ex. quamvis
et c. pro christianos et
j. de sy. idest et xvii. q.
iiii. si quis in atrio

Ne clerici vel monachi secularibus negociis se immisceant hic subiciatur

Prosecuta sunt supius ea que competunt clericis et monachis in divinis, nunc subiciat hic de secularib'

negotiis vitandis c. ergo
que sunt secularibus secu-
laria negotia et que clerici
possunt facere et que non. Se-
cularia negotia sunt de
secularibus rebus agendis
vel distrahendis que sunt
clericis prohibita quia nemo
militans deo implicat
se negotiis secularibus
j. e. ri. i. et ri. secundum nec et
xxi. q. iii. c. i. ii. et iii.
et lxxxviii di. forni-
cari quia inter emere et ve-
dere tenentem difficile est
non intervenire peccatum de
pe. di. v. qualitas de
quibus hic pauca per
singulamus j. e. ri. i. ut ex
exemplo similia tene-
antur et tamen exempli pa-
uca sunt ex premissa x-
xv. di. § cum ¶ nam
prohibitum est clericis vel mo-
nachis nunquam in iusta
accipere vel dare et si rece-
perint teneantur pauperibus
erogare xiiii. q. iii.
plerique et c. quicumque et
q. v. non sane. ¶ Item non
licet eis nec per se nec per
alium negotiari unde secundum
negotiatores clericos ex
mo pe dimitte et exigo
bili glosa in c. quadam

peste fuge. lxxxviii
di. negotiatorem. ¶ Item
officium advocationis im-
plicat secularibus exer-
cere nisi pro miserabilibus
personis s. pro defensione
orphanorum et viduarum
seu propria causa vel sue
ecclesie. j. e. c. i. et c. de po-
stulando c. i. et lxxxvi. di.
pervenit vel nisi suorum
seu sua in iniuriam pro-
sequatur iii. q. vii. omnibus
et j. de homine plac. l. vii.
d. c. ut b. de postula. §
episcopus et c. sic ¶ Item con-
ducere tabulas vel firmas
accipere a clericis vel laycis
suo nomine j. e. c. i.
et c. secundum. Sed nomine
monasterii sui licet mon-
achis tamen non licet quia le-
gimus sanctos apostolos ne-
gotiatores fuisse et
in regula beati benedicti
precipit propter deum per quos
manus negotia mona-
sterii pervenient. j. e. c. i.
¶ Item si conductores
infra succedunt bene possunt in
conductione remanere
ff. de decimis l. decime
¶ Item pro munitiones
prohibent in negotiis

secularibus extre seu
in rebus laycorum et si
occasione tal ad instan=
cionis ppt pecuniariam
tam deprehendat v firm=
de indig in ecis ab
eccia subvenit pquos
costat in ecca scandalu
grauari .j.e.c.j. et ij. Sz
pecuniastic pnt in aut
desuas. ep .§. alm aut
et .xxj. q. iij. cureo et
c. cupang et ar .j.e.c.
ij. Sed et monachys re=
quirit lma abbis .xvij.
q .j. monachi Et q d
de monachis intr de=
canoicis regularibus
et alys psonis religi=
osis .b. depositi ex pte
¶ Ite p him tpis vbi
nel facti esse consila=
tores .j.e.c.j. et xvj di
clicum seu uilem et si
p annum exigerint a=
mittunt pvilegium cle=
ricale nel infra anni
si ferio admoniti fuerint
.b. de vi et ho. cli. clia
l. vjo ¶ Ite aleas amac
ornamentu incompetes
pposito suo ~~grete~~ gre
i delicys vinie velle
gula et ebrietate sequi
.j.e.c.j. et deh d int b

de vi et ho. cli. § Item
annapula et .v. § se ¶
Ite p hum pruriatones
villarum aut iudictores
seculares extre vite co=
mites aut ppositi secu=
lares et si admoniti
emendare noluerint exco=
municent ita tn q mo=
nachi et talibz distring
gna clia pmant .j.e.
sz n. et c. clicis. et b
de vi et ho. cli. clia ¶
Ite in sacris ordinibz
constitutis no licet iudi=
cium sanguinis agitare
nec truncationes me=
brorum p se faciat aut
indicent faciendas al=
officio et bnficio puetur
.j.e. clicis impn n. dent
dare consilium aut dictare
sniam nec et interesse
.j.e. Sniam quia effice=
ret .iiij. et deponet
.j. de ex cess. pl. ex lit=
teris et .j.e. clicis Sed
quinuis platus nel
clicus iurisdictione op=
tinens tpale sup hoi=
cidio aut alio male=
ficio ab aliquibz in
iurisdictione sua q nisso
pt sine metu irre=
gularitatis suo delegare
in iurgendo ut sup h

vitate ingrat et iustic
debitu expugnat . n ef
figit irregular si ballim
ad penam sanguinis p
cedat . j . c . eps . l . vi . et
adde qd dicit . j . de hoie
§ Si aut casu ¶ Item
si interfuit tm vbi iudi
cabat . homicida nunq
ppt h effiat irregular
ut ppt h deponatur
dt . B . q no sz al debet
puniri qz interfuit cont
preceptu illius canonis . j .
c . Sntiam ¶ Sed q si platus
delegavit causam sanguinis
et ad eu appellat . jtem
alij delegat in pte hoc
facere no possit . j . c . etiam
et . c . eps . l . vi . et xx
iij . q . vlt . hijs aquibz
¶ Item in sacris ordinibz
constituti no debent tabel
lionatus officium exercere
al bnficijs spolient . j .
c . Sicut et intellige in
causa iudice secularem q
ecclisastico . § . l . ar . xix . di
Si romanor . ff . de pnit
quia ita ¶ Fallit in in
quisicde facienda cont
hereticos in qua tenet
licet sint in sacris vl re
ligiosi tabellionatus
officium exercere . j . de heretic
ut officium § . ad conscribend

. l . vi . ¶ Item balistarijs
aut huiusmodi viris sanguinu
clerici no preponantur
nec vlla pte cirurgie
exerceat que adustionem
vel incisionem inducit
nec purgacione aque
ferventis vel frigide vel
ferri candentis vl du
ellu bndicent . j . c . Sntia
d . vlt . j . de homic § Sed
pone v . officium ¶ Item
intela no debet hre
xvi . q . i . gnaliter et xxi
q . iij . cu pauus ¶ Item re
gulares leges legere
vel audire no debent
nec phisicam . Si vero
exierint et ad claustrum
sinu infra duorum mesium
spaciu no redierint
excoe ipo facto in
rnint in nulla causa
audiant et tensi in
choro . capitlo mensa
et ceteris vlti existant
nec pnt p moneri ab
sqz lincia sedis apce spa
li . j . c . no magis et
c . sup specula ¶ Si va
dant ad quiclibz stu
dia nisi de lincia plati
et maioris ptis capitli
vel si dimittat teme
habitu et docentes .

cos sciebant quid sit dis-
j. e. ut periculosa l. vi.
d. ut. j. de sen ex. c. xl.
vi. et c. se. ¶ Item archi-
diaconi decani prepositi
cantores plebani et alii
clerici personati habentes
inmo presbiteri leges vel
phisicam audientes sunt
ipso iure excommunicati nisi infra
spacium duorum mensium de-
stiterint. j. e. c. nlt. c.
cum vo. ¶ Isti tamen non sunt
ligati racione ecclesiarum s
presbiteri non eorum ecclesie fuerint
plebanie subiecte capellas
habentes in quibus in-
stituunt etiam perpetuum ne-
cesse ? absque causa racionabili
j. e. Statutum l. vi. ¶ Et
aut tres casus in quibus
etiam possunt negocia se-
cularia exercere ¶ Primus
si sunt administracione
possunt ventilare causas
et iudicare inter subdi-
tos maxime inter clericos
xi. q. i. c. i. et ii. et c.
experiencie et inter lay-
cos suos lxxxix. di.
iudicatum et c. de fo. c.
pet. cum clerici et c. de ap.
duobus inter c. i. c. preci
c. quam l. vi. ¶ Secundus
possunt suscipere tutelam
miserabilium personarum
lxxxvi. di. penitit-

et lxxxviii. di. pro tu-
et lxxxviii. di. c. i. et
c. episcopus ita tamen quod mo-
nachi faciat de licencia ab-
batis xvi. q. i. monachi.
¶ Tercius si clerici indigeant
possunt recipere possessiones
excolendas ad firmam
sine cordicione ar. lxxx-
vi. di. penitit et xci.
di. c. ii. possunt etiam clerici
talis artificio suo hone-
sto acquirere sibi victum
dum tamen occasione talis
officii non desit officiis
divinis ar. c. de q. di. v.
nunquam et j. e. c. i. et licet
clerici non debeat emere
aliquid ut ~~car~~ carius ven-
dat xiiii. q. iiii. quoniam
quod c. viii. d. eiusdem forte s
i. alia sit puta emit
tabulas ut faciat scrinium
vel ceream ut scribat libros
vel linum ut faciat tela
et similia ar. lxxxviii.
di. consequens et de cons.
di. v. nunquam et xci.
di. clericus ¶ Pena autem
illorum qui se inmiscent
secularibus negociis
supradicta est deposicio
si fuerint incorrigibiles
xci. di. clericus j. e. Sed et
et si iterum admoniti ab
episcopo non cessaverint perm-
anent clericale de in imm-

mitate patrimonior ac
mittit. b. de vi et ho
clicor. c. nlt sic intellnt
l. c. c. ij. d. nt. b. de vi et
ho. cli. & pnlt ¶ In foro
aut pniali in iniged est
eis nt quidqi sic lucrati
fuint studeat pauperibz
errogac xiiij. q. v. qm
licet et. c. no sane dmi
num dominiij tusfcatm
d. nt. j. de vsur. & nlt.

Explicit tercius liber Incipit quartus
de sponsalibus et matrimonijs

Nunc unc ob expossi
tionis meis et mo
de rune mea. b.
de bigamis. debitum ea
ordo clicor digni
est cetu laycor iiij. di. de
niqz. Ideo pꝰ qua e tract
tatu de matrimonio spuali
int clicos et eccam cuiꝰ
eccie epus est caput et
canonica membra. b. de his
que fi. apls. sine cons. c.
ea nouit. nunc tractan
e de matrimonio carnali
int viros et mulieres cuiꝰ
vir e caput xxxiij. q.
vij. no mecchaberis et
xxxiij. q. v. cu caput
Sed quia sponsalia quaqz
precedunt matrimonium ideo pꝰ
videndum e quid sint spo-
salia et vnde dicuntur

et quot sint eiꝰ species et
qualiter contrahantur in
quina etate contrahi po-
ssunt et vtrum dissolui
possunt et hiꝰ videbimus
de matrimonio ¶ Sponsalia
sunt futurarum nuptiarum
promissio xxx. q. v. nup
tes et dicuntur a spondeo
spondes. i. pmitto pro
mitto. ff. e. l. i. quia vir
pmittit aliqua accipere
in vxorem. ff. e. si int
¶ Species sponsaliorum sunt
due. s. de futuro et de p-
senti ¶ Sponsalia de fu-
turo contrahuntur his
verbis Ego accipiam te in
meam. et ego te in meum
siue verba similia. j. e.
Si int ¶ Sponsalia de
pnti contrahunt his
verbis Ego accipio te in
meam et ego te in meum
vel palia verba similia
consensu exprimencia
de pnti. j. e. Si int. l.
despon. dn. licet. Sed
potius e mrim. j. e. cu
apud ¶ Sponsalia con-
trahuntur. x. mod ¶ Primo
nuda pmissione ut
cum alter dicat alteri
accipiam te in meum &c.

ut ms ptede ¶ Sc'o fidei
datione sine aliqua condi-
tione j e pta i ¶ Tercio sb
qditione ut tu dr accipia
te i vxore si pr ms dedit
t nl si placuerit pri j de
qdi ap decillis z c Sr'o co
¶ Quarto p murmti int-
positionem j c decillis ex
liris et c vassimit ¶ Quinto
anuli sb arrone et vo-
cat ppe subarratio xxvij
q ij Si qs desponsauit et
xxx q v muttes Si vo
anulus det mlieri i eam
psuit p matrimonio xxx
q v feie al q d pmis
et i qrto digito ide anulg
inserit ideo q i eo vena
qda ut ftur sanguinis usqz
ad cor pueniat xxx q
v q i pmis Si aut con
ponitibz det anulg sposa
psumunt xxx q v mu-
tes ¶ Sexto datione arraz
sailicz aliqua pcunia uel
alijs rebus C de spo l
arris quas amittit qui
resilit sine iusta causa
C c l ult Sz sub pena
contrahi no pnt in libe-
ra debent ee matrimonia
ideo pene interpositio im-
pbat j e c gemma et ff de
v obl l titia Racio dimsi-
e q mmi e rebs fauorabil
b dere md c ult Ideo ar-
ra pt tdi i mino sz pena
no q rebs e odiosa D de
spo l ult ite arra stati

dat pena pmitit si fuit
qmissa et fauorabilio es
sit hoies ad pmitend pecz
qua ad solucoz arras pta
arre qsueuerunt dai i qua-
tite pua sz pe qsuect i ma-
gna quatite pmitti et io
timor maior qtit sol-
uede facilius qs posset
qpelli qd ee no dz ut
d c gemma Sz vtrs pe pos-
sit i aliquo casu i sponsalibz
apponi p et vincit distin-
gunt pactu fit it psonas
hentes ptate i illos q
sposalia qhut et tuc no
valet j e c gemma et ff
de v obl titia ant
dt psos extraneas qnllaz
hnt cohercoz i qhetes et
tunc tenet pena C de
indem viduit l i et ff de
qdic et mo hr l i q a
vraco p hybicoois cessat
tu dicte psoc extranee no
possint copelle contrahe-
tes ¶ Septio qhut sposa
dumo pcuratorem hicat spa-
le mandatu ad hr z tpe
qtracty coseriat al no
lz pcurator etia ignoret
ipm mandatu reuocasse
b de pcurat pcurator i fi
l vj ¶ Octauo si q cohi-
hat p pmis p9 ea fatea-
tur cos faciat cos pfolit
qthc anq queciant mu-
tuo ne forte p9 ea dom-

cor dicat se mandatum a p-
tempore renovasse et sic
cit qfirm̄. ¶ Item si n. dissentit
n. de hoc cogitat q̄ intervenit
misit tpe quo puella qsentit
d. si ~~tpe q̄ puella~~ sponsalibus
esse standum ut ppt simoc matri
monii. b. de re. ind. dnobis
tamen qz non habet obicere
qtinue voluntatis. b. de bap-
tismo et eius fine. ¶ Contra no
plures sen. cplaz ff. de spo
l. ult. ¶ Nono parentes
si fuerint presentes et non qtra-
dixerint sine fuerint absen-
tes et ignorantes si post
scientes ratificaverint tacite
vel expresse. i. de spon.
impu. Si infantes. § ult.
l. vi.o ¶ Decima per vba de p-
senti et hec sunt potius
mini. i. e. Si inter uel vbis
equipollentibus ut si dicat
ab isto tpe pro coniuge te
tenebo vel sicut uxori
prouidebo et cetera. i. e. excepte
idem est. host. si dicat
nolo te hre de cetero i vxo-
re. Item si dicat volo te
hre uel accipe. Si vo dicat
pmitto tibi q̄ prouidebo
tibi sicut vxori et illa id
vndeat host. d. q̄ p in
modo e indiciandum nisi de
intencione qtraria pte-
stent. Si aut dicant va
ista osmilem ad invicem
nomine matrimonii vel

bibo tecum si intendat mat-
monium et al. non. ¶ Contrahi
pnt sponsalia p9 septem an-
nos qz tunc dimittere discrecionem
tam pueri q̄ puelle et spo-
salia ex tunc placere consue-
nerunt. i. de spon. impuberum.
sed an non pnt qtrahi. i.
de spon. impub. Si infantes
l. li. e. viii. de sponsalibus de-
futuro de desponsacione im-
puberum d. ut. i. t. p x. p
totum ¶ Sponsalia de pnti
contrahunt p9 xiiii. an-
num pueri et p9 xii. um puel-
la. i. de despo. impub. co-
tinebat. et. c. attestaciones
nisi malicia suppleat eta-
te. i. de despo. impu. Si
infantes § ide. l. vi.o d. ut
ibi ¶ Solvuntur aut sponsalia
de futuro in xii. casibus ¶ p9
si post sponsalia contracta
etiam cum iuramento sponsus
dimittat terram et se trans-
ferat ad partes alienas et
p longum tpus commaneat
i. e. de ill. Illud at tpus
e trium annorum. e de cepnd.
l. ii. aut hodie ¶ Sz nunq̄
p bmai audiere h. d. t
q̄ sic ¶ Secundus si qs intrat
aliqua ducere in vxorem
infra certam diem et pip non
stetit quominus matrimonium
adimpleretur elapso termino

solunt sponsa i. ebiut
¶ Tercius ppt fornicacioez
subsequentem no at ppt
precedetez. h. de mul. quad-
mod imponi. ¶ Sed q si p
violen̄ oppmat dic id
h. l. xxvii. q. ii. raptor
2 c. s. c. et xxxii q. v. sin-
get et ita punit sine cl-
pa no sine pena i. de regl.
iur. ¶ Sine culpa l. vi° ga
cet bigamus ut dicit c. h.
de biga. li. vi°. ¶ Quarto ppt
enormitate supveniete
sine infirmitate ut pote
si fiat lepsa ul palitica
ul ocłos a nasu amittat
seu q̄dqua ei tpns eue-
niat. h. de mul. quadmod.
v. q si p' et i. de coniug. le-
p'. ult. ¶ Quintus si alt fiat
hereticus. h. de mul. quadmod.
§ q hēs e fornicacio spūa-
lis. xxviii. q. i. ydolatria et
c. no solu. ¶ Sextus si uni-
us se absolūat et h. de
mut. coni. f. host. p. e. ptca
i. dz. con. h. c. ei. i. e. ex lits
v. q pelli psma ecctie
olie 2 iuramentu suae ho-
st et h. dicunt ist. grind
ecc suadz ppt iuramentu
et c. ptra loquit de p-
missioe copula ui ibi
dicit q hec posset i pa-
na tolleraui. ¶ Dz f. host et
p. distinguere aut utrqz
dissentit et tac̄ s. capitul.
inicia allegat dissolue-
ne debitus inde contingat
s. e. ptca i. q iuramentu
hent tacite condicioz s. si
p eand volutate pmase-
rint ar. h. de mul. quad-
mod. ¶ Si vo iuramento no
inhienit ex quo utrqz dis-
sentit pnt se absolue
ne debitus inde contingat
s. adultm ut de ptcia
¶ Si aut alt tm dissentit
nc e discordia capital
pmo monet p' cogit
p excoicacioz s. e. ex lits
¶ Sed hc expoe poai. i.
p' s. e. requisiuit ¶ Sed
quo potit iste excoicari
qui nodu venit contra
iuramentu. dicitur q cum
no solu pctm conmissa
pnie dz sed eciā conmit-
tenda phibe ut si videat
aliquē ptac ul paru
ad ptrandu. xvii. di. dy̆a-
coi. et xxii. q. v. h. vide-
ideo licet nodu trasgssus
sit q p' trasgssionem
contrahendo cu alia p
va depnu no posset
ulterius copelli cu iam
forcius vinclm supve-
nerit et sic debet cum ex-
comcac̄ et fiet qz pt
q excoicacio medicinal
e. i. de sen. excom. medicinal
l. vi°. ¶ Si aut sit capi-
tal inimicia q desidat
dnee ut ea mitificiat h
no e cogenda si tm mo-

neda et sic ponit postius electine .j. c. requisisti in tuc
eccl excoicato medicinal
sed mortal quod esse non debet
xj. q. j. c. multi quod sine plec
tendo sine ignoscendo hic so
lum bene agitur ut vita hominum
corrigatur. xxiij. q. v. prodest
¶ Septimus si pubes contrahat
cum impube et impubes cum
peruenit ad etatem litigiam
reclamat .j. despon impub. de
ill. c. dic ut ibi ff. circa separa
cionem ¶ Octauus si contrahat
sub condicione ut si si dabit c.
c. et non vult dare .j. de cond.
ap. de ill. dic ut ibi ptom
et in ist soluunt sponsalia
per sententiam ¶ Nonus si contrahat
cum secunda et carnal copula
sequatur ar. .j. e. is qui ¶ De
cimus si contrahat cum secunda per va
de presenti c. sicut prima impo
nenda de pa fide mentita
.j. c. sicut et c. si inter ¶ Unde
cimus si alter religionem
intrauit c. de con. quod ingressus est
publico ¶ Sed si intrauit
aliqua dicere vel uxorem nun
quod potest intrare religionem videtur
quod non quod dicit quod tunc est ei re
ligionem intrauit seruata post
contractum et post eam si eligerit
ad religionem migrare dummodo
tamen carnal copula non
fuerit subsecuta .j. e. commis
sum dicitur quod potest intrare
religionem sed primo quia

non infringit iuramentum cum
illud et melius commutet c.
de iure iurando peruenit et c. de
voto scripture et sic intran
do religionem seruat iuramentum
et sic tunc est non co
trahere quod faciet contra co
sciam contrahendo et peccaret
dicitur quod non tunc ius dico
quod nullum votum amiserit
sed ad votum suspirat vnde
non dicitur tamen transgressor voti
si non intret religionem
si in facto amplius non pres
sit c. de voto litteratur
post facit con propositum
suum quod licet gerat in corde
virginitate seruare pt
in matrimonio xxvij. q. ij. beata
maria. Si autem votum emi
sisset non esset tunc contrahere
ar. xxvij. q. j. quod bona
¶ Sed nunquid votum simplex
soluit sponsalia dicitur sic quod non
primo compelli debet ille qui
simpliciter emisit votum transitus
ad matrimonium contrahendum non obstante
voto simplici ar. .j. e. ex
litteris quod prima fides seruari debet
.j. c. sicut ex forti vinculum
supereat .j. c. Si inter
Adde facit .j. quod nichil
non nemo n obstat quod
votum simplex impedit matrimonium
contrahendum sed illud inter quos
sponsalia non processerunt vo
tum simplex solempnizat matrimonio
ad uemente xxvij. di. Si

vir ideo s'm innoc' roge-
dus e vel solepnisare
votu vl' pfice sponsalia
b. de qn' qm cepte insi
¶ Undecimo si supvenit
affinitas. j. c. ptea. y. et
i. t. p. x. lius et r. duo
pm et j. de eo q' cogn' co-
sang' r. y. et de consang'
r. y. Si vo solu fama de-
nunciae cca agm psoa
tm fides sit adhibeda
n pbet fama q' fuit co-
sagnei vl affines no dis-
soluunt sponsalia tn si fa
sit impedimtu pnativ
j. c. tn i tua ite dissol-
uet' addictu vnius test'
b. de testi. s'. co. § i. cca
addictu illius qm ptea
licet diret v occultone
vellet dic' v publico ppt
pote' inliciu n iniurar
infuemiss' i sponsalibz
q' tuc ei no credet' s.
b'. j. c. ptea. y. addtur vo
vni' test' sponsalia sol-
uet' n sint firmata. b.
de testi. si'. co. § i. Si aut
ecnt firmata admi' duo
testes ydonei reqrunt
ar. b. de testi. venies et
c. licet intelligut qdaz
firmata p iuramtu pi
e. j. c. ptea. y. et intelli-
gunt h' dictu ob revere-
renciam iuramti ar. b.

de iuram' Si vo et r. vni de
s. q'ost' r. b'. firmata pva
depnti ra et si intercessit
iuramtu posset illud
detenus q tingere q' i vi-
no cet vxor' z sic eadz
vo remaet sine iuramt'
infuemit sine no q'o id
ius ar. b. de q'st' translato
et j. de consan' tua ideo
tu d' insi iuramtu in-
uemiss' j. c. ptea. y. sb
audiedz e maxie s. ho-
st' h' ty intelligas qn
test' no e suspeso alio
qn contrariu e dicedu
ideo iudex arbitrat' q'-
li' psonaz inspecta
vtrz maliciose vl bona
fide dicat z sic admit-
tet vl no ar. b. de simo-
r. vlt. insi. Si aut ma-
liciose impedimtu obie-
cerit randicaz no effu-
giet vlcionem j. c. cu
i tua et j. de cla. despo-
tu inhibicio. c. i. et §
vlt. et i ist' q'or tenibz
soluut' sponsa' spo
mr. ¶ Ceds si p'a sponsa'
mda sit et s' iuramto
firmata vi' q' s' pinducet
pmus ar. j. c. ptea. y.
host' ty d' q i ly n tucina-
lis copula infuemisset
q' tuc ess' inin q'firmatu

i. c. ps q. zc. si int. sc. go
inramntu no solnit sposa
precedentia n alid sequat
qz no e iuramentu inventu
ut sit vinculu iniqtatis. s
de iuram quato z c. otigit
s. qz vo. l. vi. Sed qd si
qs iuravit accipe i uxore
una de filiabz ticij p9 ca
dormivit cu una illaz s
qrit an ptise dcat opelli
illa accipe cu alia duce
no possit ar. q sit ff de
ohe. epi si i emptore s si
empto z ff de sol. stichu
ymo videt q stalli sit ma
trimon i de ope appo de
ill. dic q copelli dz liz i
unu solu psuptu videat
o q psuptoz p bacco no
admittit i. e. ps qui. Alt
q si iurat q otbat cu aq
mlie s no exp mat cu q
z p9 ea cognosat yna cu
nali nuch coget cu illa
ohe host. dt q pt alia
digere nec degat. Spo
salia ant depnt an car
nale copula v vinco car
soluut. s si alt intravit
religione s de qn om ex
publico z c. vin dc ut ibi
s i. et ij. alit no solnut
pt aliq ca eaa si fiat
sposi cogitet ea. i. de eo
q og osag nx. distioz
nl si sposo se plogid tpe
absentat. i. e. i pntia dc
ut i. de fris nup s mlieb

nl si contbat cu f a q co
gnoscat. i. de sposa du c
nlt dc ut ibi ptotu vi
dede. e q sit matrim vn
dicat qualit ohat qn
fuit institutu. Seqtur
de matrio z vbi et qbz vbs
qc ca institutoris qs pos
sit ohe matrim. Sbs effetus
mazon ext st. bo. matrimo
z qt st impedimta. Ma
trimoniu e viri z mlier
ojunctio indiuydua vite
osuetudine retinens xxvij
q. v. s. i. et s de p suo ill
host dicte difficoi add
dou et lhuai iur ojunctio
ff de ritu nup. l. i. ongnes
eni ojunctil mb dini qa
dent ex eius secte qz illy
dispitas impedit matrim
xxviij q. i. tanc dic ut
i. de dmor. s. due ojunctil
ex mb lhna. qz si matrim
e lutu vxor sequt fora
viri ar. s. de sepul. si
qs lhns s ult. l. vi.
Dicit ojunctio viri z mlie
rs no dt vbi z mlie
nc viri nl mlier qma
nc vng vir plcs vxores
nc vna mli plcs viros sil
lre pt qntu ad copula
oiugale. i. de dmor. gan
deo. Dicit indiuidua
vite osuetudine q m
ad ppositu nl [illegible] retiens
i. apta retine nl qz nent

absq; 9ssu altius pt 9tinecia psiteri ul orom vacare xxxiii q iiii aplus et v q Di dicat / Itē q mrimoim h hostis dr inicat pssposalia xxx q v matrē xxvii q ii cu inciat et contractu pva depnti j e cu locu z c tue 9suatu pcau nale copla; b 9n 9mg copublico et j e Si mr ratu qn p cariz apbat xxx q v c i z j declad desspo cu inhibito z cu h rqmt q sit baptisati j de dmor qp to / Itē alnit mrio altius z no ratu z h c e mr infideles mr qs no e ratu matrimo qz sine fide sit vn Aug no e ratu 9iugiu qd sine deo e xxviii q j § i Aliud ratu z no lttim qd e mr fideles psoas tu lttimaz tu sclādestic 9trabu ul sn solempnit ut xxx q v alit solepnitas tam no e desubia j e c i Alid e lttim z ratu q e mr fideles si tam sit lttima solepnitate 9tractu ss pbant xxviii q i § il lud z j de dmor 9natō z c gaudemg / Matrimō dr qr mris inuiu i ofsitui et io de ndiatone accip poti9 amat gnā a pat qz mg appact cu

extraneoz m'zoim ei9 officiu et cu filios q mag indiget matno solacio q patno vn mat an ptu e onerosa d ptu doloro sa z p9 ptu labosiosa b decgn insi c y / Contrahi mrio solo co sesu illoz de quoz quarz 9iunctōmibz agit j e cu apnt z c tue z xxvii q ii Sufficiat z si solus defuit 9sensus cetra et cu ipo coitu celebrata negmit fed9 pfice 9iugale j e tua nos et j de spon du c ult Et licet solus 9sensus firmat matrimoim inchiloiz qnatu ad eciaz va sit necia 9ssm exmecia depnti invalentibz loq ul sig i mutis z surdis j e cu ap z c tue / Sed q sit illa va dctm e b e § vo pva / Sed ung qd sufficiat si scebat sua voluntate sn vbis dc q sic ar § de testib l inbemg impn et l ult insi et imm spuale contrahit pseptuaz xxvii q i oms feie et xx q i vidua / Itē p ymito re 9lsi pnt qd dic ut b e § vn 9hmt / Sed ung p nuti ul signu si seqnat sposa viz et ipo sto 9seriat sine

vzib b de ap dilci vn no de-
ft vt9 qb vo ul fito osen-
tiat qd sat pbat j. de qm
f c ult ibi n fito n vo
osenseit ic c hoc e vm si
va pressmit ut ibi z j. de
co q dns v ma c ii z c. ve-
nies Jdeo si paentes otra-
hat p filys b pntib z scie-
tib sufficiat cord tacitnitas
q inde ppt vecundiam
amnnut qua loquat ul
cib absentib z igiantibus
sufficiat ratificacio z sunt
obligati xxxij q ij ho-
norat z j. de despo impu
bi infates l vn sed si
vng loquat gce z alt
latine nuq cit mini disti-
gwe aut p se no intelligt
s p interprete bn obligat
ar ff de vb oblig l j. in
fi aut no intelligt n p se
n p interprete tn tractatu
de mrioio pressmit recor-
de ad gnez intelligenciaz
voz z dent v ff n retinet
q solet retinei inte in-
telligentib gnatr z si sic
otineat va mrioy eit mn-
mo al no j. e ex lris
sed qmd si qs desposs
aliq pva defuto ul de-
pnti no hns ppositu co-
trahedi si carnale coplaz
extorquedi p9 ca ipaz
cognoscat nuq c mtrio
r d q si ille ca no ppo-

suit duce i vxoez n nuq
p9 ca cocesit v cad nod
v foro dic ex illo fito
mrio m iudicari tn i co
snbia o mgal octo ne-
gat in vemm qm ex alta
pte dolus affuit tm et
defuit oss nb oio sn q
cda nequit sed p fice
omgale j. e tua nob
q simulate imptie no
st impcie ff de vitu imp-
silate tum si vlt decep-
tor vam pmaz age d
illa duce d vxoez sine
ficone tn illa no posst
in alia ollie ppt osnaz
tn credat ea ee sim b
decresti spol lrus et j.
desen ex indsicoz n ipe
ia otxissz z mlici dict
q nuq v ca oscsissz q
no e vcisile q sit in
mco sne salut j. q
vij sedm9 ar b de imm
mlici iste q si alt di-
cat se va aio ludedi p-
tulisse vi q sit p mrioio
iudicad tn q ad coez
intelligi voz recred e
n ei9 simplia affccoi
qm matrmoio contdi
e credend j. e ex lris et
c osultacoi tn q p ma-
trmoio e iudicand b de
re ind c ult et j. qm
mat ac pos videt tn
q tna9 et tans respon

aie e indicandi ut reb mag-
valeat q pcat j de vb si
q abbs q pulet j e mncib
Sed cont qz si tn ioa nl
doctie hc fiat no oit in
obligacio ar xv q i illd
z xx q q q ait host dt
q si ambo mint q no
intendebat q hc credend e
eis si vo alt neget z alt
gfitcat ad instanciam al-
tius no vide mro separa-
di j de eo qui dux d mat
c i in foro aie dc ut d ca
preaden Sz poc q ab p-
testet q cia g dicet non
faciet aio gsedi mro
p9 ea publice dixt q sco
d te nuq e hc mro m
nl no v dt q eum dz p-
matrimonio indicare qnia
reiciendi e adgnez intellon
verb z cont eiud fici int-
ptacio qui dolu adhibz
j e ex lris Sz d indicio
aie no s host pill c.
j e tua nob poc q qda
q trax tn qda pariter
sponsalia defuto z p9 ca
ea cognit mq e mro
dt dec q psupm e Sed
q hi9 psuptoi no e p-
baco admittenda. Et ideo
q traxerit tn alia mro
nc vm nc aq testet q de-
fito p9 modo e sentit j
e iS qui Et ibi vide p-
suptone glo q h dt pmo-
vm sine intelliga de form-

cnio copytu sine intermedia-
li q ff mro ratificat
copula subsecuta. Sed vi-
det q crim de formatcio
cont j e tua nob host dt
q ista duo s fides data
sine dissimlacoe de futuro
cu copula subsecuta int
letimas psonas ad co-
trahend ex q stone cane
impedimt et dirimunt
mro q trahend ar illi9
c i e js q vbi dz q n c
vm nc aliquod rescetin-
mro qd de fcto secut
p9 cum ppa nl ecclia pt
ex mlt cans face psos
illetimas ad contrahend
sicut pz d machinacone
mort marti nl vxor
q no impedimt mro m
mt dauid z bersabee q
hoc mro impediret
z dirimet j de eo qui
duxit d ma Snp eo z sic
idc e iudicium d foro pe-
nitenciali z i foro eccl
qz dolus suus no dz sibi
patrocinai Secq e de m
si cu simlacoe dedit fide
j e tua n p9 ea q senti-
ret d ea nl cognosceret
ut sua sz maritali affcu
z no fornicario alij ut
p. distingut an maritali
affcu qd sp psumt cum
S despsup. dudu et S
destrue c i aut forni-

cuo affcu ca cogscat z tuc
no e iniq in virtute ei si hc
allegaret tanq turpitudinez
allacans no est audiendus
s dedon inf dile insti
hc tenet theologi s p m
pst f m inca / Secun fuit in
stitutu mrom z ubi z qbz
vis ddm e q i paradyso
z an pctm xxxij q ij
§ hijs ita vnde et s de
nouo q vom l vj o Et in
stitutu fuit p ista va q
dixt ythoplastg de pthe
tico Gen ij hc nuc os ex
ossibz meis z caro de car
ne mea ppt hc dimittet
ho prez z mrz z adhebit
vxori s ic s deug debit
z j demor gaudeg dut
aly q fuit institutu pi a
va Cresite z mltiplica
mi Sz st poti g bndico
imbetnd q inmo institu
to xxxij q ij § i / p g
pctm z an padisu fuit
institutu ad remedm ppt
vitacoz fornicacois ut
infirmitas carnis p na
i rruina turpitudis hoest
excipet q mgr dn apls
ppt fornicacoz vnusqsqz
sua vxorz hat zc xx
xij q ij § hijs ita / Tac
aut institucois st due
pncipales z mlte spale
/ pncipales tacest suscep
co sobolis z ppt hc insti

tutu fuit mrom an pc
catu z vita o fornicacois
z ppt hc fuit institutum
post pctm xxxij q ij
§ hijs ita / Sz cu efficacs
e consensq depnt xxvij
q vij § i z j c in lom
/ Tac spare st mlte pl
cendo inlici p reforma o
pac z aqnsco amicoz
z diuiciaz z silm nec
in g ppt talia tenet ma
trimonium xxxij q ij Co
let / Stes pt contrahe
mrom R o q ediciu de
inrgio gtheendo e phy
bitom ut qminuqz non
phybet p gns admit
tat j c in apnt na ois
q pt gscie i affcm co
iugale z carnale copu
laz pt mrom gthe nisi
expsse phybeat / Ideo
dixi qm consentie pt qz
qm caret vtroqz testiculo
ul frigid naliu i carna
le copula no pnt in
effcu gscie j defrig
z mal q scde z scan
dabile / Itc si pner i f
xiiij amn gstituty ul
puella i f xij dicat
va apta ad mrom co
thes nllu e mrom qz
no pt gscie n mali
cia supplet etate j c
ine z j de despo impub

Si infirmitas s. idem qz li vij°
Item furiosus si dicat va
no contrahit nec pt ꝯtrac
tu usu caceat racionis .j.
e dilectus z xxxvij. q. j
vij. nz furiosus si vo tpe
sane ment contraxit ꝑpt
furore sequentem no sepa
rant ut d c dilectus z c nz
quãuis tn furiosus ꝑ dilucida
da intervalla redit ad sa
nã mentẽ z tũc si cõt
hat tenet ar. vij. q. i
quãuis et iij q ix in
dicas / Sed pone qz infir
contrahat cũ furioso et
reuersus ad sana mente cõ
sentit vel cũ muliere e matrimonium so
dixit qz no qz ibi no fuit
consensus xxx. q. ij vbi
no e et ff de vb. obl
li. i. Sz t. dix. qz e matrimonium
i de co q. dix. d mat. t. i.
z t. reuers z j. de q in
s. ꝑposuit distingue a
quer. aut fuit matrimonium apn
capio z c. tn e qz no sic
loquitur ꝓma mna aut
qn ꝯsentit vel cũ z dico qz
sic ita loquitur ꝯtinu /
Aliq pnt ꝯthere n. exp̄sse
ꝑhibeat j. c. tn apnt
Sunt aut aliqui q̄ exp̄s
se contrahẽ ꝓhibet sic
i istis vsibz ꝯtinet Error
ꝯdicio voti cognatio cri
men Cultus disparitas vis
ordo ligamẽ honestas

Si sit affinis qz qz coire
nequit hec socianda vetat
ꝯnubia ment retractat
Error ꝑsone impedit
z dirimit matrimonium qz qui er
rat no ꝯsentit z sine con
sensu nullum e matrimonium xxix
q. i. s. i. in pn. Sz ad hoc
ut aliquis vel aliqua
errent ꝯsenciendo vel vnum qz
putat alium requirit qz
pvisu vel auditum aut
fama hcat noticiam
aliq illi ꝯ absentis que
credit istum presentẽ et qz
imperitus ignorans ꝯ ff in
digere no valemus ar. ff
de ꝯthe. ep in absco s.
mensa et xxix. q. i. s.
error vn si qs i vocte
aliq absentẽ s notã
pvisu nec auditu aut
fama ꝯsenciat qz credit
presentẽ no e matrimonium tn er
ror sit i ꝑsona nec in
pnte ꝯsentit vel absente
na si quis ꝑmittit se
venditurus m aurum z ꝑ auro
vendit m auricalcum z ita
me decipet nunq dicer
ꝯsensisse i auricalcum nunq
volui eme auricalcum n
ergo i illud ꝯsensi qz ꝯ ff ꝯ
no n voluntas e Sicut
ergo hic error me excu
sat ꝯsensu sic z i ꝯiugio
error ꝑsone no em

ꝯsentit ī hunc sȝ ī eū que
putat hunc ee xxix q
i § error ¶ Si vō nullaȝ
habeat noticiaȝ de psona
absente nō errat ī ea
sȝ decipit' in putē ʒ tem-
mrio m vi gra exemplaȝ
laycus accessit ad quendā
nobilē mulieȝ dicens
se ee filiū cuiusdā nobil
de quo nullaȝ noticiam
habeat alr ponit hr exēm
laycus accessit ad nobi-
lē mulieȝ dicēs se filiū
regis Anglie cuius filij
nec regis ipsa nullā no-
ticiā habebat ʒ ꝯsentit ī eū
illā credēte eū filiū regis
nō impedit' mrī q nō
ē error psone sȝ qua-
litatis ut hostiensis hoc exēm
ee filiū qz vbiqz habetur
noticia regis Anglie ad-
minus p famā ideo nō est
ꝯsensus ibi ī in psona
putē sȝ ī ea quā putat
ee putē nā si qs here-
ticus noīe Augustinus vel ieronimus
vel Ambrosius alicui catho-
licorum scriptū offerret
atqz eū ad suē fidei imi-
tacoȝ pnocaret si ille
pbet assensū ī eius fidei
formā dicet' ꝯsesisse
nō ī hereticorum sectam sȝ
in integritate catholice
fidei quā ille hereticus
mentiebat' hic quia-
go habet psona decepta
per noīe nō ī hunc sed
ī eū q iste se mentiebatur
ee ꝯsensit patet q ei⁹
ꝯiug nō fuit xxix q
i § Si quis hereticorum ¶
Item si aliqua mulier
sciat aliquē habere plures
filios quorū vnus nullus
erat ei notus ʒ vnus illorum
mentiens se ee pmogē-
nitū contraxit cū qua-
dam ʒ ista ꝯsensit ī eū
ppt spem successionis
nunquid ē mrī dic q sic
q nō ē error psone
sed fortune q mrī non
impedit xxix q i § i
¶ Si vō petrus dicit se ee
philippū qui iam mortuus
ē ʒ illa ꝯsentit ī eū …
tamen ē mrī dr q nō q
errat ī psona ¶ Error
fortune ut pote cū pu-
tat' diues qui ē paup
vel econ̄ nō impedit mrī
¶ Similiter error qualitatis
ut cū putat' bonus qui
ē malus vel q ducit vxo-
rē mentē vel corruptā
quā putat ee castam
vel virginē nō pt eam
dimittere ʒ alia ducere
vt pbat' xxix q i §
error fortune ¶ Con-
dicionis error impedit
et dirimit ut si cont-
haa cū ancilla q credebat

libern. j. de cog. sp̄. si ppo
suit dic ut ibi ꝑ totum
¶ Votum solepne impedit
et dirimit sed simplex im=
pedit non tñ dirimit. j. q.
cli. vl mo. no. rn. sus
dic ut ibi ꝑ totum. ¶ Cog=
natio impedit mrij et diri=
mit sed triplex e cognatio
vna carnalis xxx. q. vi
ꝑ totum de cons. dic ut. j. de
con. et affi. ꝑ totum. ¶ Scd'a
spūalis dcā. j. de cogna
spiri. ꝑ totum ¶ Tercia lega=
lis dcā. ij. de cogn. leg.
c. vno dic ut ibi ¶ Crimē
simpli. impedit ut si co=
niugatus dedit fidē adul
tē vl machinatus fuit
i morte vxoris vl ma=
riti adultē. j. de eo q dux.
in mat. c. j. et c. si. et eo et
c. fin. hēt deficit ibi dicit
¶ Cultus disparitas ut si
vnus sit iudeus et alt xpās
xxviij. q. j. ꝑ totum. dic
ut. j. de diuors. dne. ¶ Vi
olentia sine metus impedit
mrij qr vbi metus vl
coactio interuenit non pt
consensus locum hēre. j. de sponsalib
mrij qd solo consensu co=
trahit. j. c. cum locum. et xx
vij. q. ij. Sufficiat dūm
tñ sit violentia q possit
cadere i constate virum. j. c.
veniens. ij. et c. consultacoi
et c. cum metus cā ꝑlatum
¶ Sed qualis metus hēns
vsibz q timet. Excusat
metus hos posse puta
qr vest amporā sine
status vbera atq necas
Sed leuis metus no excu=
sat j. c. veniens. ij. et c. l
dist. ꝑ biros et xxxij.
q. ij. c. j. et ij. dcōr dic
ut s. et c. metus cā. et qs
metus et sis subuenitur
Si vō qs fuit coactus
et p. coact. in ipa hēre voluit
longo tpe vl cuius no
andit si velit resilire
j. c. ad id vō effugere
tñ potius ne consensisse
videretur. Et si ꝑsiterit
ꝑtinuo ei. ¶ Idē est
si aliquo tpe carnalis
copula post coactione
fuit subsecuta. j. de despo.
impub. de ill. ij. et j. de
eo qui dux. i mat. Si=
gnauit et qui ma. ac
post insup ¶ Idē dicitur si
post i ea consensit. j. t. pp
attestacōes ¶ Ordo sac
impedit mrim et diri=
mit xxxij. di. Decati
dis ut j. qui cli. vl vl
no. adde qd licet. j. e.
cūs q incidem s. ordo
¶ Ligatus vxori no pt
contrahere cum fia qd si
faciat adulterium committit
nisi cum fuit dimittere re=

ncxatn ut pn archis j de
Simor gaudemq ¶ Sz q
aliqn aliquis e ligaty
alti p va defuto tm aliqn
p va depnt. Ideo qnid sit
defuis dicit. j despon dn
ptotn Aliqn e inm co
firmatu tnc si v inctr
vxoe fnct accipiat h az
dic ut j de eo q dux s Si
et s Si aut fint ¶ Si aut
fint ¶ Si vo ncdebat vxo
rem mortua nl cg dic
nt j defrib imp s pnlt
z nlt ¶ honestas nl pnb
lice honestat iustitia
impedit xxvij q ij Si qs
vxore z c fr et j e ad
audiam et c sposa et
erut olym dnc specs v
q ex his imp... oicba
q ho demedio e subla
ta j de cosan no debet
dc ut ibi s Sed qa fm
alia e qne q traxit ex
despesacone na eo qno
qnis desposanit pnella
vij anno nl vlt lz
ea no cognoscat nllus
tam de q sagnt ci q po
tit ea hre i vxorez nec
cogn j e qnuems et c
ad and et j t px lras
z ij c sc z c dno pnci
nc distingwo nt defcto
nl demie termennt cm
ex sposalibus pmf et
et eta si q sagnitat

affinitat fgiditat re-
ligiois aut alia quis
ratione sit nulla dn
no sit nlla ex defctu q-
sensy oit effica ad im-
pediend et dirimend s-
quencia sposalia nl ma-
trimonia no aut ad dissol
ned ptedca impedime-
tu instiae publice ho-
nestat j ex sposalibz
i pnl l vj ¶ Ex sposali-
bz pnt zit ideo d e
ex sposalibus q dicona-
libz an q dicone con te
nlla oit publice hoe-
stat insti. Ideo si quis
q het cu aliq sb q dicoe
si p9 mod an q dicois
euenti cu alia por co-
sagnea p va qtraxit
depnti cu fa remane
debebit j c ex sposalibz
s jlle vo l vo vj dn
no sint nlla ex defctu
qsensy io d e pner
nl pnella inf vij an
qsente i sposalibz no
pt ideo si cotraxit spo-
salia publice hoestat
institiam no inducunt cu
nlla sint rone defctus
qsensy h p rohibitacoz
mutua nl al vo nl
fcto apparat eundē
i eadē volimtate fctm

maiore septemo pdmne
i t xx· lris accessit z
c· si infantes impuberes l· vi°
de spo· dic ut ibi § ij·
z fin· ¶ Idem dicendum de fu-
rioso in negat tpe furie
ofectie j· e· dilectus z xx
xij q vij neqz furiosus
dic ut· b· c· § i ite furiosus
z § fi· ¶ Ad impediendum
z dirimendum sequentia spo-
salia vel matrimonia no
autem ad precedentia dissolue-
dum ideo dicitur quia si quis
otraxit sponsalia pmo
cum aliqua z postea cum
sorore a· porro osanguinea ide
fecit primis sponsalibus
propter publice honestatis
iusticiam ex secundis sponsa-
libus subsecuta minime
derogatur ideo cum prima
remanet obligatus j·
e· ex sponsalibus· § quae
ille l· vj°· et magis quod
dicitur j· t· xx· § otrahe et
duobus § sequentibus ¶ Sed
aut impedimentum non sur-
git ex consanguinitate nec
ex affinitate sed ex qua-
dam publica iusticia
et equitate publice hon-
estatis vide z casus ut con-
sanguineus sponsi· sponsam eius
non ducat in vxorem quia
i matrimonio non solum
quid sit licitum sed etiam quid
sit honestum osiderari

debet ff· de ritu nup· l· si ¶ Af-
finitas otracta ante matri-
monium impedit z dirimit
xxxiij q· v· c· i· et j· de
eo qui cognovit consanguineam uxoris sue de illo
supervenientes no· j· de eo q
dicto· q· q gn· osan· distrac-
tionem dic ut ibi ptom·
¶ Impotencia coeundi sub-
impedit sive sit ex etate
ut in pmo sic ex secuciose
vel frigiditate ut xxx
iij q· i· c· i· et ij· et dic-
ut j· de frig· ptotum ¶ Sed
sit de in-dicione etate et
tpe feriarum dicitur j· de matri
qui t· in· ex· q· ptotum ¶
Effectus matrimonij est
triplex ¶ primus quia in· sui
corporis ptate n· habet sed vir
z eo ideo postquam secu-
ta e carnalis copula
in· eos nec religionem pt
alter intrare altero invito
nec otinere a· xp fiti xxvij
q· ij· Sunt qui dicunt Scp-
sit nob et xxxiij q· v·
c· i· ij· et iij· et iiij· dic
ut· b· de quer· qui § i·
et sequentibus ¶ Secundus
effectus matrimonii e ex quo
sed ouingnunt sive nunquam e
int aliquos nunquam post
desinit ex eciam si alter
ouingn efficiat hereticus
xxxij q· vij· c· i· et c·
Quod quidem· et j· de divor·

quato nec pt maritus di
mitte vxore vel coniso
ppt aliqua causa vel infirm
itate supvenientem xxx
ii q vii hoc rendo z c si
qs vxore n ca fornicacio
qd dic ut j de dmore q in
¶ Cauis effus e q compellend
e vir redde debitu vxori
z ecc no obstante aliqua
affinitate supveniente j
de eo q cog cosa vx s di
spensacione firmitate z c de
illo ¶ Bona aut matrimo
nij sunt tria sz fides ples et
sacramet i ple attend ut
amaritos suscipiat sensi
de ne pos vinclm coniugale
cu alio vel alia coicatur
in sacramento ut coniugum
no separet xxvii q ii
ome licet possit fieri
separacio corpal ca for
nicacois j de dmor Signsti
l ex coitacoi c ff ca oro
nes xxxiii q iiii c i et
ult sed vinclm matrio
nunq desinit ee int fide
les ut dem e b e f ef
fectus ¶ Sed nunqd ista sit
nra q si aliquod istorum
defuerit no teneat matri
monium dic q sufficiat dic
q sufficiat q no apponat
pactu vel condicione de
contrafaciendo licet alter
geat cum in mente ut
dicit j de codic ap q ult

¶ Valent aut hec bona
ad excusacione pecti si
coniuges servata fide thori
conveniat causa plis ¶ Sed
distingue quali con
veniat aut cau suscipiende
plis aut ca debitu red
dendi aut ca incontinencie
seu fornicacionis vitande
aut ca libidinis satis
faciende ¶ Si ca plis susci
piende nullu est pctm
quia si sine pcto no pos
set fieri concubitus coniugal
no precepisset eos dns
post diluviu copulari
dicens Crescite et multi
plicamini et ia sine carne
nali copula no pos
set comisceri xxx ii q
ii § i et c connubia et
§ se ¶ Si faciat ca de
bitu reddendi un coniugis
redde debitu et si non
exig redde p satisfac
tione pfecta deus tibi
computabit si no qd tibi
debet exig sz redde qd
debet vxori xxxiii q
v c i in fi ¶ Sed nunqd
peccant coniuges exige
do vel reddendo debitu
in solempnitatibus fe
stivitatu diebz ieiuniorum
vel in loco sacro R q
exactus semp redde deb
ubi no posset sine pi
culo adulterij differre

sed exigere non debet unde
apostolus Nolite fraudare
invicem nisi forte ex consensu
ad tempus ut expediti vaca-
cetis orationi Et iterum reverti-
mini in idipsum ne temptet
vos sathanas hec autem dico
propter incontinentiam vestram xxx
ii q. iiii ita Et Augustinus
Vano tamen uxore sua conve-
nire licet aliquando non licet
propter processionum enim dies
et ieiuniorum aliquando non
licet quia aliquando etiam absti-
nendum ut facilius impetrari
possit quod postulatur Et
idem Augustinus quociens dies
natalis domini aut reliquie
festivitates adveniunt
non solum a concubinarum con-
sortio sed a propriis uxoribus
abstinere debemus xxxiii
q. iiii c. i et iiii et sequen-
tibus ¶ Si convenit igitur
cum incontinentie seu forni-
cationis vitande precium
est veniale xxv di. §
criminis nam secundum veniam
concedit apostolus ut etiam
post causam procreande sobolis
sibi misceantur et si eos primi
mores ad tale coitum
impellunt inprimis tamen
ab adulterio seu fornica-
tione defendunt neque illud
propter nuptias admittitur
sed propter nuptias ignos-
citur xxxii q. ii c.

quid enim usus naturalis si
ultra modum prolabitur in
uxore quidem veniale est
in meretrice damnabile est
xxxii q. vii adulterii
Si autem causa libidinis satian-
de mortale est quia adul-
ter est in sua uxore amator
ardentior et sapiens
id est discretione indiscreta debet
amare coniugem non affectu
non regnat in eo impetus
voluptatis nec preceps fertur
ad coitum nichil enim est
fedius quam uxorem amare quasi
adulteram xxxii q. iiii
origo dicunt tamen aliqui
quod istud est veniale si
servetur ordo nature et
coniugati cedat ex confidentia
matrimonii utendo mente quod licet
quod licet in alium non alias hoc
sciturum non erunt coniugati
¶ Non quedam sponsalia de
presenti que huiusmodi usibus
continentur coniugium inita
sunt hec sponsalia plena non
contestata quod sunt similata
lata preiudicantes autem
tali lite mota ¶ Hec
non cessat hoc si quis confite-
atur hic non in mutari pa-
ciat testes reprobari
hic non procedit concordi-
a quecumque recedit hic
non transigit non arbitrum

q subit no confirmat sententia
si qua fertur hic sponsale te-
ne cessat stipulatio pene
¶ Ista i. sunt sponsalia i matrimo-
niali ca ¶ p° q ubi agit
de federe matrimoniali potest
agi contra contumacem licet
no contestata ad diffinitivam
sententiam. s. ut lite non contestata quoniam
§ porro ¶ 6° q minor
pt esse in ca et per procura-
torem i. de testi. spon. e. ex parte
de ty sit maior xiiii annis
q minor xiiii an potest agere
vel defendere no pt si procura-
torem dati auctoritate iudicis non
requirit in hoc casu consensus
pris. s. de iud. e. ci. annis
l. vi° ¶ Tertio q confessio con-
iugum non preiudicat i. de
eo qui cognovit consanguineam uxoris co-
dic ut ibi § i. et ii. ¶ Quarto
q pater et mater possunt esse
testes tam in coniungendo quam
in disiungendo matrimonium. i. q. de
eo qui cognovit consa. uxoris co-
dic ut ibi § i. et ii. q. mater
ac posse videtur. de c. ut ibi
§ inter cetera ¶ Quinto concordia
sine transactio sen compositio
non pt in matrimonio interveniens
s. de transac. c. ult. ¶ Sexto
non compromitti in arbitrio s.
de arbitris in prin. c. penult. in
fi. ¶ Septimo q sententia lata
contra matrimonium et ad separationem
coniugum quamvis contradicant non

transit in rem iudicatam s. de
re iudi. lator et c. consang-
nei ¶ Octavo q in matrimonio
pena locum non habet ff. de v.
obl. titia et e. de spon. l.
ult. in fi. et s. e. gemma
dic ut s. e. de sponsalia et
§ fi. ¶ Nono q filii coniug.
contra prem proximo. s. e. no
e. nob. ¶ Decimo q sub condicione
impossibili contractum matrimonium
tenet i. de condic. ap. c. ult.
dic ut ibi § aut ¶ Undecimo
q testes de auditu vel de-
testes tamen admittuntur i. de
consan. tua ¶ Duodecimo q
opinio presumit veritati in
nascitur quibus de matrimonio pu-
tativo i. qui filii sint legitimi ex
tenore dic ut ibi qualiter
testes recipi debeant lite
non contestata et altera parte abs-
te dictum e. s. ut lite non
contestata § inter electo v. de vio.

De desponsatione impuberum

Dictum est supra de sponsalibus nunc vi-
dendum est in generali hic
subiciatur in speciali et primo de
desponsatione impuberum. Vn
videndum est qui sit impu-
beres et quando contrahere possunt.
Et quid iuris sit si velit
resilire ¶ Impuberes sunt qui
non sunt tales ex habitudine
corporis quod possint generare

et d[icitu]r a bim[a] q[uo]d [est] sine [et] pu-
be q[ua]si sine pube [et] dicit[ur] pubes
a pube s[cilicet] vocati[s] i[d est] a pude[nd]a
corporis nuncupati q[ui]a illa
loca primo lanugine du-
cunt i[n] c[apitulo] pubes ¶ Et contrah[er]e
aut[em] p[os]su[n]t sponsa[li]a [cum] septem[nio]
conpleuerint [et] induant pub-
lice honestat[is] iustic[iam] s[ed] an[te]
septem[nium] a[n]n[u]m [con]pleti no[n]
i[n] c[apitulo] litteras [et] c[apitulo] accessit [et] c[apitulo]
d[omi]no p[ro] s[e]c[un]do si d[omi]no infantes
s[unt] [con]stituti inf[ra] septem[nium]
sponsa[li]a [con]traxerint ad innu[en]-
te[m] u[e]l parentes p[ro] eis aut
vnus maior septennio et
alt[er] minor n[on] p[ro]p[ter] [con]sensum [con]-
mutua seu al[ias] v[erb]o u[e]l facto
ipso[rum] liquido appareat
cessit u[e]l eiu[s] vasim[enti] factos
maiores septennio p[er]du[ra]-
re sponsalia nulla s[unt] [ut] p[ate]t
de spon[salibus] [con]s[an]g[uine]us n[on] inducunt
iusticiam publice honestat[is]
i[n] c[apitulo] Si infantes in pri[ncipio] l[ibro] vi[o]
Ex sponsalibus aute[m] q[ue]
parentes p[ro] filiis pubertibus
u[e]l inpubertibus plerumq[ue] [con]-
trahunt si filii tacite u[e]l ex-
presse [con]senserint u[e]l si pa-
rentes fuerint [et] no[n] [con]tradixerint
obligat[ur] et ex eis oritur
iusticia publice honestat[is]
Et id[em] [est] si filii t[em]p[o]re sponsa-
lio[rum] absentes [et] et igno-
rantes a[liqu]id sponsalia post
scientes ratificauerint tacite
u[e]l expresse v[erb]o u[e]l facto

mutua [con]sensu t[ame]n al[iter] no[n]
obligant filii ex sponsa-
libus [con]tract[is] a parentibus
p[ro] filiis nec publice ho-
nestat[is] iusticia inde s[e]q[ui]t[ur]
i[n] c[apitulo] Si infantes [et] [capitulo] porro
l[ibro] vi[o] q[ui]a pat[er] no[n] p[otes]t filio
adulto nec impuberi
vxore[m] dare i[n] c[apitulo] i. et
ex p[ro]pter ibi adimplere s[upra]
de hoc est t[ame]n ¶ Sponsalia
de p[rese]nti u[e]l matrimonium [con]trah[er]e no[n]
p[ossu]nt n[isi] puella xii an[nos]
[con]pleuerit et puer xiiii
an[nos] i[n] c[apitulo] pubes [con]trahebat
et c[apitulo] attestaciones n[isi] ma-
licia supplet etate[m] i[n] c[apitulo]
de ill[is] ii et c[apitulo] ult[imo] et c[apitulo]
Si infantes [et] s[e]c[un]do l[ibro] vi[o]
¶ Item d[icitu]r si pubes et im-
pubes u[e]l duo impuberes
[con]trahant p[er] v[er]ba de p[rese]nti d[ic]endo
ego accipio te i[n] manum
[et] ego te i[n] meum nunq[uam] [est]
matrimonium u[e]l sponsalia de futuro
t[ame]n q[ui]a si intendebant [con]trah[er]e
matrimonium no[n] poterant etate
p[ro]hibente sponsalia non
poterant q[ui]a nolebant
ff de spon[salibus] [con]uenit et ar[gumentum]
B de e[o] q[ui] duxit in sup[er]io[re] intrim-
m[atrimonii] p[ro]p[ter] talem sponsalia [con]-
trahunt de futuro i[n] c[apitulo] a nob[is]
attestaciones [et] c[apitulo] ult[imo] d[icitu]r
q[uo]d si no[n] sint p[ro]xi[mi] pub[er]-
tati n[ec] malicia supplet
etate[m] q[ua]m [con]trahunt p[er] v[er]ba

et intedunt 9thc̃ inim inte-
inceptitudo fuit sposalia
desunio sz p aduentu pub-
tat inim tusccunt depub
n' inim ad minor etate no
tenuit p'hibete p lapsu
dicti tp'is 9ualescat n' p car-
nalem copula subsecuta
vel aliq aliu mod cosde
9hetes tu p seuerancia ei9
di volumtat ad tp'us pu-
btat puenisse 9stitit eui-
det p tale tn 9tractu qui
valuit ut potuit no si-
cut agebat publice ho-
nestatis iusticia e inducta
i. e. Si infantes ¶ fe. q
l. vi.o ¶ Nulli vo 9ingu
dent matrimonali nec
p sposalia n' vsq puene-
rit ad etate legib ul ca-
nonib declaratu q ii ad
sposalia ul matrimonia
9trahenda n' forte aliq
vrgentissima neccitate ut pote
p bono pac tal 9iuncto
tollet. i. e. c. ii. q p bo
pac admittedi e q al
p'hibet in 9. vi. hoc
quippe vn v9 pax ut
fiunt moderamen iure
liet ¶ Sposalia aut co-
tracta an septem an
annu ppt 9sanguinitate
no pnt tn nulla sit sed
pnt denunciari ne 9tra-
hat. i. e. ad dissoluend
q tunc no 9missum
denunciari p l. xiii. di-

dyacon et ff. de dap. infer
l. ii. ¶ Cum sepacoz sposali-
oz distigwe p p. aut spo-
salia st 9tracta in p'posito
iuramento sine fide aut no
si in iuramento interueit sn fi-
des distigwi aut vtq dis-
sentit z petit dimoriu ul
alt tm. d. ut s. t p'x. ¶
Secus Si in iuramento q exq
interuenit iuramentu ide est
indistincte de maiorib z mino-
rib dum tn fuerit dolo ca-
paces tn illa etas plena
sit p'iurijs. i. de delic. pu-
puer. q iuramentu no i-
tuent sine fuit 9tra ppa-
rentes sn p ipas p'napa-
les psonas distinguit
aut ambo erant inf an-
nos pubtat tm sposalia
9tracta et tunc quousq
q pueniat ad etate legitimaz
si reclamauerit ulla terre
sut audiendi i. e. de illis
impu. z c. a nob. Si vo
alt' pns peruenit ad eta-
te legitimaz tenet alm ex-
pectare et si quo puenit
no velit 9sentire i illud
q p'o puenit ad etatez
iudicio ecce st ab inuice
sepandi i. e. de ill. ¶ Si
vo et hc. fi. bi. i de e dei9
q p'o ad etate puenit
s q potuit reclamare du
tm v alm p9quam ad eta-
te puenit f q potuit no

L

9ſenſit q̄ iuramito ſirmabᵗ
ar .j. c. atteſtacões ide m-
tellig̃ ſ p ſi vnꝰ erat ma-
ior qn̄ ſpõſalia ſunt cō-
tracta ⁊ alt̃ minor q̄ ī ad
minorē ſi reclamaē voluit
q̃ nõ audit̃ antq̄ꝫ pue-
nit ad etate .j. c. de illis
ſ. Si võ. Aut alt̃ erat ma-
ior ⁊ alt̃ minor tn̄ ſpõſaᵃ
ſunt 9tũ. Si maior pe-
tit d minorē nõ audit in-
tn̄ ēm v eē ſcl 9ſeſerit
amplꝰ nõ poterit diſſe-
tiē ñ minor pꝰ q̃ ad etate
legiaz puenit v ea noluc-
rit 9ſentie .j. c. de ill̃ ſ
mli. nc̃ ppt̃ hᵉ 9tractꝰ
minor̄ claudicat tn̄ vin-
clm̄ minor̄ nõ poſſᵗ ſtare
ñ ex 9ſenſu amboꝝ. h. t.
p x. hīc tenet̃ exceptiõe
nõ rõne minor̄ ſꝫ rõe
ſue pmiſſiõ. Itē ſi con-
trhēt tn̄ alia tenet cōa
ſi iuramentū intueciſſꝫ eū
pᵒ ⁊ intelligas ide de p̄ce-
dentibꝫ. h. t. p x. ſi int̃ in-
ſi lr̃et ſt̃ veꝛ ſi neut̃ ſuit
violentia illata et pꝰ ea
nõ 9ſenſit q̃ hīc debent
ab inuice ſepaȓi .j. c. de-
ill̃. ij. iuſi. ⁊ c. ex lr̃is et
h. t. p x. veniens. ij. Seq̃

Seu videndum ē de clandeſtina deſponſatione in hᵒ capitulo

Uſum ē de ſpõſatiõe q̄ manifeſte
contrahunt̃ ſꝫ q̃ q̄n q̄ꝫ
clandeſtīe 9trhunt̃ q̃ ag-
ſtutie ſt̃ dulcioꝝ ſcd̄m ſa-
lomonē ideo h̃ ſubiat̃
de clandeſtina deſponſatione
Un̄ videdꝫ ē q̄t modꝫ
dicat̃ clādeſtinū mrīmꝫ an
manifeſtu pudicet cla-
deſtīo et queſit p̄ē cla-
deſtīe 9trhūt ⁊ ſacerdot
Matrimoniū dr̃ clādeſtinū
quatuor modꝫ. Pᵒ qn̄
pbari nõ pt̃ p teſtes et
illi qui ſic 9trhūt ad
matrimoniū publicandū nõ
ſt̃ ab eccīa 9pellendi .j. c.
ij. impn. q̃ eccīa non
iudicat de occultis xxx.
ij. di. erubeſcant et xxx.
v. q. ix. vana ſed ſt̃ ab in-
uice ſepandi q̃ ſu p̄ma
ul̃ 9tuberna p̄ſumunt̃
xxx. q. v. c. i. niſi velīt
publicaē q̃ tūc debet
ab eccīa app̄bari tāq̄ a pn-
cipio fuiſſet i 9ſpectu
eccīe 9cta ñ rõbil tn̄ ob-
ſiſtat puta 9ſāguinitas
ul̃ affinitas ul̃ ſimile
.j. c. ij. n ſi. Scdᵒ ſi non
publice 9trhat ſꝫ tamen
ſunt tot pntes q̃ ſuffi-
ciebat ad pbatoē ſ ſ mo-
al male ſequet̃ q̃ viõ
inuubit pbo ſi mlr neg-
get hꝰ deſpõſatoē ſed ſi
vir negat deſpõſatoē
ul̃ mrīm mlrī iniubit

p bacio q p mirois stat et
intellr .j. e. c. i. qz idc mdi-
an e demlie qd devnp
xxxij q vij aplus ¶ Tercio
qn abss vs q sup feciaz dna-
toz hic videt uxori non
petit nc a parentibz sposat
z legibz no dotet nec a sa-
cerdotibus bndicat nc sole-
pnit accipit tnc no con-
gin sed adulterm seu forni-
cacio d xxx q v c i no
tn intelligas q no possit
e iuni sine hin 9solep-
nitatibz z vim sed loquit
canon ffi id q cum psuit
co q pbari no pt ¶ In ist
ibus casibz i foro pnie con-
sulem e ut vraognoscat
z app bet i facie ecce q
occulte fecimt ar .j. e. c.
ij. z agant pniam de scan-
dalo ecce ¶ Tercio q fit no
pmissa denunciacoe bn
statutu e ut cu maria
fuint 9hed ut i ecclys
p pbros banna publice
ponat 9petcti termo p-
fixito z infra illu tem
q voluit z potuit lti m
impedimentu ponat et
pbri nihilominus investi-
get et si apparueit p-
babil coniectura con m
9thed intdicat 9tractu
donec illud fuit declat
.j. e. cu inhibico impn ¶
Sz pos iuni 9ctu nulla
pmissa denunciacone

aliquibz parentibz qn 9hit
et sacribz impedimentu et
nichil obicientibz nunquid
pea debet admitti ad
accusacionem vel testificandum
contra illud m p9 mor-
tem vel in vita dicat et
q no quia licet 9scientes
sint in culpa scientes tn
impedimentu sunt i dolo
qui tempe sponderunt ff. ad
l. aql. Item inda impn
ptra no videt care sus-
picione et ergo publice
fctm e no admittit con-
tradictore vij q i licet //
Tercio p9 denunciatoz debe-
ant admitti di .j. qui
matri ac p9 h repellit
¶ Sed an periculosum sit il-
licita matrimonia 9tthe
z pp peccatum z pp illegiti-
macionez filioz dignu
e ut solepnius publica
fiat in ecca .j. e. cu inhibi-
co et .j. qui ma ac p9
p9 nimina et hac eadem
rone dt juniori q debz
fieri i ecclys vbi antiqua
habitacio e parochia nimis
ibi enim sunt q melius no-
runt 9sanguineos suos et
detesti no. dz. et .j. qui
ma. ac p9 videt ¶ Ite
querendu e de 9sanguinitate
vbi melius sciri pt. et
de ecclesia tempm et .j. de pur-
ga. tn p. et si alibi eet-

cor antiq hitaco alibi
modia vtrobiqz fieri
deret na p° loco q ibi
meli9 simit gdy9 9sagnit
in p° q meli9 sciit si tn
alia 9traxissz tu si solu°
fiat v¹ e corvatiq hitaco
sufficiat q° ad h° ut fily
no indicet illtimi qa
i° 9sto j c tn inhibico
no iudicat illtios pt
cessatoz denuntiacois m si
illos q i casu p hito sunt
9iuncti Bz videt ide si as
sit aliud impedimtu j
qui fil sit l extenoe v¹
d² q ad h° ut fily sit lti
mi oz q vnm 9ctu p⁹ ali
vnm sit 9ctu v facie ecce
z ignorate alto 9iugu
9niuof et host dicut hoc
ee vm qd dic ut j qui
fil sit l s fily v ad hoc
¶ Manifestu miro qno
ad eccaz p iudicat clade
stio ita q si ambo 9fite
rent no eet credendu
i piudicium scdi matmo
alioqn colludent aliq
z 9fitent q matmoi
sui j deo qui cogu 9sa
g Bz co et h° e vm tn
ptestes no pt h° pbari
z pt h° 9iugia cladestia
p hibet xxx q v s hijs
ita jde d⁹ host desposa h
cladestib q p hibent pt
piclm aiar vacoe pub

host huet no exp mat
9sto j c tn inhibico ex
mete tam acipi d; et q
si contihet alt p9 sposa a
tn alia n pbaent pma
ptestes no vtredet a fib
ar j de 9sag c i tn eccia
no indicet decotult ut
xxxy di erubescunt
¶ pena aut sacdot qui
9iuctoes cladestias p hi
be 9temp scit z mltz re
gulau q eis p suspscrit
infesse est ut trenni a
bn ficio suspedat z gni9
sut pmendi si culpe q
litas id exposcat j c c
ult s ¶ Cum vco
cladestina nl int dicta
9iugia v nc psupscrit
v gradu p hibito ecca
ignorat aibito indic
pmnt z soboles de th
9iuccoe suscepta p r sus
illtima cesscat de pentu
ignorancia nlla legitimi
subsidium eu illi talit
9hedo no expto sac
sz affectatores ignorancie
videat j c tn inhibico
s Si quis vo eciam aut
v gradu 9cesso sit 9hunt
9digna pma pmunt
j e c ult s Bz ib q no
pt impedimtu sed q
madatu ecce 9tepnut
j de mat q mt ecclt

c. i. ¶ Sz nunquid peccat mortali- liter qui sic contrahit. dicit Hostiensis quod sic, nisi tam rationabilis subsit utpote quia est senex et nobilis et accipit ignobilem vel econtra vel timet violentiam inferri vel simile. ¶ Et idem de regibus et principibus quorum sponsalia contrahunt sub- baronibus ¶ Ho. Et ubi non est con- suetum quod talia iniuria non ba- niat non peccat et potius consue- tudine quo ad tales personas est derogatum illi constitutioni. s. c. cum inhibitio. ¶ Sed nunquid peccat mortaliter qui post con- sensum de presenti cognoscit uxorem antequam in facie ecclesie desponset. Distingui- ant licet iusta causa quare ipsam non possit ducere solemp- niter utpote quia tunc est inter- dicta vel tempus feriatum ut in xl.ma vel adventum vel simile et cognoscit eam ut suam sponsam. nec minus solempnisare impedimento cessante non peccat tamen solus consensus suffi- ciat minus xxxviii. q. ii. sufficiat. Ho. de spon. nisi appareat inde scandalum esset peccatum. Si autem nullum licet impedimentum et tamen potest scandalisari peccat et punitur ut dicitur c. s. c. cum ulterius. ¶ Si ibi qui

De sponsa duorum

Tractatur est supra de duabus desponsationibus quarum altera est clandestina altera manifesta ut subiunctum de duobus sponsalibus manifeste contractis et idem esset si clandestine in foro dicit. Ideo videndum est quod illarum preiu- dicet alteri. ¶ Sz scias quod due sunt species desponsationis scilicet de futuro et de presenti. s. c. i. de his dictum est. Ho. de spo. § species. ¶ Si vero quis contrahat cum aliqua per verba de futuro et post cum alia similiter per verba de futuro etiam si iuramentum intervenit cum prima remanebit prima. Ho. imposita de fide menti tamen. Ho. de spon. § ubi. Si autem post sponsalia de futuro cum alia contraxit per verba de presenti cum secunda remanebit etiam si iuramentum intervenit inter ipsum et primam. non enim consider- atur iuramentum sic est ei de vio- lentia fidei prima iniungen- da. Ho. de spon. si inter § verum et. s. c. ii. impunitum nisi cum prima carnalis copula fuit subse- cuta antequam contraheret cum secunda. Ho. de spon. § ibi quod tunc rema- nebit cum prima ut dictum est. Ho. de spon. § pone quod ¶ Sed si primo contrahat cum aliqua per verba de presenti et cum secunda similiter si carnalis copula sit se- cuta cum secunda sive iuramentum intervenit sive non cum prima remanebit non prima pretextu adulterii eam repudiare vo- lunt. Ho. de spon. ¶ Si inter in- ipsi et. s. c. i. ii. et in-

nec valet consuetudo in contrarium
et postquam mittit litteras presentes
consensus litteris intulerit de presenti
que in talibus sufficit et si solum de-
fuit consensus certa etiam in ipso
contractu celebratum firmatur presentes
si prius mictere litteras postquam ca-
ru alias de facto contraxit quod
postquam de iure factum fuit non
potuit irritari i. e. c. vel
non valet appellacio ut
possit in alia ecclesie causa vel
modi ordo pendente i. e. c. i. pruden-
tiae. illius qui contrahit
cum fratre postquam sponsalia de fu-
turo est inter annos aut xx
vij di. si vir et i. e. qui
contrahit cum fratre postquam verba de
presenti vel postquam primo consumma-
tum xl diebus in pane et
aqua cum vij annis sequentibus
penitendum quod apud ytalicos
dicitur tortona vul-
gariter. Item intelligas de
illa que sciret contraxit cum
tali vel econtra i. e. accepisti.

De conditionibus appositis in desponsatione et aliis contractibus

Nunc videndum est in hoc capitulo

Visis dictis prius de desponsatione et aliis contractibus
nunc videndum est
de sponsalibus
que contrahuntur pure
nunc subiciatur
de eis que contrahuntur
sub condicione. De condicionibus
appositis in aliis contracti-
bus dictum est s. de don. de do-
nacionibus hic videndum est
que condiciones impediant

matrimonium et que non. Ad hoc dis-
tinguendum est quod aut apponuntur
condiciones circa presens tempus
vel preteritum tunc non differunt
matrimonium ut si dicam contraho te-
cum si episcopus est in villa vel si
navis venit de asya statim
tenet matrimonium vel non tenet
in ff de verbis obl. si. et condiciones
non morantur obligacionem
aut circa futurum tempus distinguitur
aut apponuntur vero futuri temporis
et tunc valet condicio advenientem
ut ego te recipiam
in uxorem si mihi dederis c.
i. e. de illis aut vero presentis
temporis distinguitur aut sunt
honeste aut inhoneste et nunc
aut inhoneste et tunc condiciones
honeste et licite in
matrimonio admittuntur puta
contraho tecum si mihi dederis c.
vel si patri meo placuit i.
e. de illis super eo et c. pertinet
maxime et licet per verba de presenti
contrahatur per condicionem suspen-
ditur et sunt de futuro ad-
veniente condicione tunc sunt
in verba de presenti i. e. super e-
misi consensus de presenti vel carnalis
copula subsequatur pendente
condicione quod tunc videtur a
condicione recessisse i. e. de
illis et c. pertinet. Si vero condiciones
inhoneste sunt vel sunt contra substantiam
matrimonii quod potest esse in illis
et sine illis verum non probat.

hic ex q adhuc contingit ab esse
b. de insi it. corp ¶ Item si
an tu vnale copula pmit-
tit ptestom q no vult ea
cognoscere aio cosenciendi nc
ppt hic recede a codicone
dicunt hosti. z b. q b. no
pdest ymo e mro. ar. b
de cstit. in ar. et de ap. bol-
lia indicz ¶ Sz q si dicas co-
traho tecu si te ugiez inve-
neo ul si m. d. po coitu pla-
cuerit dic f os tales cdicoes
in hoestas z ideo reiciendas
j. e. t. i. z. t. ult. q tal er-
ror no dirimet mm xx
ix. q. i. § i. ¶ pone q quis
ctrahat cu aliqua si pr-
ecsenciat z sigt hoc pri ab-
senti sz anq ecsenciat mu-
tat volunte z dt q nllo
vult ea cua si pat ecsenciet
nuq e mm int eos obmis-
s oppionibz dc q no. b. dep-
im pcurr. i. fil. vi. et
decl. b. de spo. s. vii. cstint
¶ Item q si ecsenciat n reno-
ciat sz hic audiens pri con-
dt ignorantes tn cdicone
impleta sit cmiscet mnq
ratificat mro mi ¶ Immo
dt q sic qz cdicoz renunc-
ciasse intellr ar. j. e. p-
tuas i si. ¶ Sz si cstio tu
aliq sb cdicoe z cu alia
pure mnq tz mm dc q
sic b. de spo. ex spo sa libz
§ ult. l. vi. litz pq ea

expiret cdico etia si sit co-
dico q oio expirat e ut
ibi hoc dt b. et io ¶ Aut
st hoeste z ntre z st despa-
rium ut tu xa cdt iudec
cstio tecu si vis fieri xa-
sine i. tu no tz mm xxvm
q. i. no op3 ¶ Aut st in-
hoeste z turpes z tuc di-
stinguit aut no st ct
substam mro ut si dicat
ctraho tecu si furtu feceris
ul hoicidm iste em st tpes
¶ Et si sit impossibiles ut
si dicat ctraho tecu si dede-
ris m. impin ul motem
aureu vel si celu digitto
tetigeris hmi cdicones
no pmit ct sbiaz mro
Un si quis ctrahat sb istis
cdiconibz p va depnti
statu e mm s ¶ Immo si p
va de futo statu st sposa-
lia qz tpes cdicoes ul impos-
sibiles p no appoit hent
j. e. t. i. z. t. ul. insi. ¶ Item
si dicas accipia te si pmit-
tas me tecu rede hic vel
pq anu te duco mnq e
mm dicut ¶ Immo z b. q sic
qz si de fornicario coytu
intelligas tpis e cdicio
z ideo dz p no adiecta heri
j. e. t. i. z. ult. Un si pq ca-
re scm hmit statu e mm
j. e. de ill. z. t. ptinas si
de mriali intelligas

multo fortius tenet matrimonium
s. de spon. Is qui. Sed quid
si promittit eam accipere vel
tenere donec si promiserit eum
re sciat licet secundum quod non
est promissio sed matrimonium
per carnalem copulam
subsecutam quia non innecit
presumptio animi inductam
propter quam intelligatur a sua
optione recedere tamen si pos-
sit alterum faciendo liberari
.i. de imp. conditionalibus l. v°.
Quid si conditio subiaceat matri-
monio ut si dicat alter alteri
contraho tecum si generationem
prolis evitabis vel si pro questu
adulterandi te tradas vel
donec inveniam honore
vel facultatibus digniorem
matrimonium non tenet .i. e. c. ult.
impedim. et xxxii q. ii. Solet
et c. Aliqui. Et est ratio quia
tria sunt bona matrimonii
scilicet fides proles et sacramentum xx-
vii q. ii. Omne itaque. Per istas
autem tres conditiones si appo-
natur extinguuntur illa tria
bona quae in quolibet matrimonio
requiruntur saltem quo ad pro-
positum. Quid pone quod unus
dicat contraho tecum si ge-
nerationem prolis evites vel
simile et alter consentit in
matrimonium sed conditioni
contradicit numquid est matrimonium. Respon-
deo quod nisi ambo consentiant in
conditionem non impeditur matrimonium
ut xxxii q. ii. Aliqui.

et .i. e. c. ult. impedim. Sed si taci-
tat idem est quia presumitur contradicere
in favorem matrimonii .i. e. c. penulti-
mas. Sed si uterque consentit in actu
quod committet adulterium post matrimonium
contractum matrimonium nullum est ar-
gumentum illius c. Aliqui. **Videndum est
in capitulo primo qui clerici vel
voventes matrimonium contrahere possint**

Visum est
de matrimonio
conditionali con-
trahatur. Hic subiciatur
de impedimentis. Et primo de
his quae ratione voti et or-
dinis matrimonium contrahere prohibent.
Quid sit votum et quot
sint species voti et quis vovere
possit dictum est s. de voto
a principio usque ad § qualiter.
Quid votum quoddam est votum
scilicet solempne et votum simplex.
Quid votum simplex impedit matrimonium
contrahendum sed non dirimit post
contractum. Unde si voveres simpliciter
promittit postea in manu tua
alicui quod eam ducet in uxo-
rem debet votum observare
et penitentiam agere de prestito
iuramento. Sed si post votum
simplex contrahat cum aliqua
per verba de presenti tenet matrimonium
quia votum simplex impedit
matrimonium contrahendum sed non dirimit
post contractum .i. e. c. meminimus.
§ ult. et c. Rursus et
xxvii di. si vir. Idem.

e si habitu suscep(er)it s(i)n(e) p(ro)fessi-
one. ut e. (con)suluit. et si timet
deformitatione p(ost) votu(m)
simp(le)x p(er)mittet. cum enim
(con)trahe(re) non. ut e. veniens. Sed
si sponsalia p(re)cesserint vo-
tu(m) simp(le)x d(ici)t ut h(abetur) de spo(nsalibus) (c)
Sed nunquid votu(m) ¶ Votu(m) aut(em)
solempne impedit non co(n)-
trahend(um) et dirimit post (con)tr(a)ctu(m)
ut e. meminimus imp(er)i(o) Rursu(m)
et c. vel licet nominu(m) ob-
liget votu(m) simp(le)x quo ad
deu(m) q(uam) solempne. ut e. Ru(r)-
sus dic ut h(abetur) de voto (c) vo-
tu(m) Sed que voti solempnitas
ex sola (con)stitucione ecc(les)ie e(st) in-
venta (sed) matrimo(nium) vero vinculu(m) ab
ip(s)o Chr(ist)o capite i(n) paradiso
et i(n) statu innocencie unione
et indissolubilitate accep(er)it. Idc(irc)o
illud solu(m) votu(m) d(icitu)r solempne
q(uo)d matrimoniu(m) ad post (con)tr(a)ctu(m) non dirimi-
mendo et solempnisatu(m) fuit
p(er) susceptione(m) sacri ordinis
aut p(er) (con)fessione(m) expressa(m)
vel tacita(m) factam alicui de
religionibus p(er) sede(m) ap(osto)l(i)ca(m) ap-
probat(is) expresse emissam
etia(m) s(e)c(u)l(a)ri habitu non immu-
tato. h(abetur) de voto q(uo)d votu(m)
l(ibro) vi(o) et h(abetur) de reg(ulari)bus (con)stitucionem
s(olempnis). in aliis ¶ Et valit vo-
tu(m) solempnis(at)ur tacite vel
expresse dum e(st) h(abetur) de reg(ulari)bus
s(upra) t(ri)b(us) modis ¶ Aliqua vo-
vota etia(m) si nunquam non im-
pediat (con)trahend(um) et (con)tracto
solempnius et manifestius

sunt emissa. tanto p(ro)p(ter) pluri-
mu(m) scandalu(m) et ex (con)m(unibus) d(oct)or(um)
p(ro)m(issionibus) tu(m) (con)fessoribus debeat
non tam(en) rescinde(re) p(ossu)nt ma-
trimonia p(ost) (con)tracta. h(abetur) de voto
q(uo)d votu(m) v(bi) s(upra) l(ibro) vi et d(icitu)r (s)
i(s)ta vota simplicia qua(m)vis
non vestitu(m) aliqua sole-
mnitate licet facta fuerint
coram mult(is) vel et(iam) coram
ep(iscop)o n(on) obstat. ut e. (con)suluit
et xxvii q. i. viduitatis
q(uia) tunc p(ro)fessio facta sup(er)
altare vel i(n) manu ep(iscop)i
vel alt(er)ius valet q(ua)n(do) se ob-
ligat (cer)t(a)m religionem et
hoc agit de volunta(te) mo-
nachorum vel illius q(ui) p(otes)t re-
cipe(re) et p(ro)ficiat (con)obligato
p(ro)fessionis hinc inde
(con)trahat vel si post ea suscipi-
at habitu(m) sine p(ro)testatione
s(upra)d(ic)ta i(n) mo. h(abetur) de reg(ularibus) (con)sulti
et c. statuim(us) Al(ias) si (con)trahat
tenet non. ut e. (con)suluit
et c. Rursus et xxvii. di-
cunt et q. vlt. ¶ Ter(ci)o q(ue)rit(ur)
si is qui simplici(ter) vovit
(con)sulat me vtr(um) possit
(con)trahe(re) non tot inte(r) s(e) h(oc)st
ro q(uo)d non ¶ Ter(ci)o q(ue)ri(tur) si vlt(erius)
p(ro)cedat et dicat q(uo)d si con-
trahe(re) non tenet(ur) non
dico non et videns quia
si videro non metior et
fit p(er)iuro xxii q. ii p(ri)-
mu(m) et c. oc(casione) gene(ra)l(i) si in-
sic do ei occasione(m) (con)trahendi

z p9 9ns mortalit pctandi z sic ergo mat° mortale aut i. de his q° sumit dig° l° q. vero lxxxvi di tanta q° c tacedi xxxii q. ii. nec q° arbitret. ¶ Ordo vero sac impedit matrio° contra hedi z dirimit p9 9cun nt sb dyaconaty dyaconaty z pbrnty i. e. c. i. z ii. z xxxii di. erubescit z placuit d° ut de cli qiug l. i. si 9pcit i sacri ordib9 9stitutus epr in eo potit dispesac i. e. c. i. et ii. li. distinccioz poitaz de debigu l. viii° qui infra. Sequit de eo q° duxit in matrimonium q°

Visso de impe. pollmit dimto voti. padul. z ordis sbiat. teriu hic de impedi to qd pnc ex enormitate cnns. ¶ Sunt autez multa cma q impediunt mm 9trhedi p° eoz enormitate q° i his b° vsibz cotinet. ¶ Incesty rapty sposac morb inlici. ¶ Susceptio 9pe sobol morb pbm l. ut si pniteat solepnit aut moniale accipiat p libet li 9 inguin sona di. ¶ Incesty xxxii q. vii quidam z ii. c. scp et c. 9cubinsti z c. se

z i. de eo q° 9gu 9sa c. i. ¶ Scdns qui rapuit sposa altig xxvii q. ii. raptorib et c. statutu. ¶ Tercius si vxor sua int'fcat xxxiii q. ii. admonet et c. interfctores. ¶ Quarty q insidiado matrimoio 9pu filiu de sac fonte leuat ut possit p vnac co ingt debito z copia sui xxx q. i. de eo. ¶ Quinty q int'fcat pbrm i. de pe z re q pbrm. ¶ Sextus solepnit pnitens xxxiii q. ii. de his z c. antiqui. ¶ Septi9 si sacre moniale accepit i vxorez xxvii q. i. hi qui. ¶ Octau9 qui violat publice honestatis iusticiaz de despon impuberu pm et xxvii q. ii. si q° sposa. ¶ Licet aut ista cma z forte aliq alia impediat matrim 9trhedi tn si sit adolescentes z timet de eoz incontinencia cum dz eis 9cede licencia imbedi xxxiii q. ii. antiq° et c. inadolescentia z i. de eo q° 9gu 9sa cxnlib z si ante ista 9trs erit matrio° tenere ct qz licet impediat 9trhedi no tn dirimunt p9 9cm. ¶ Sunt aut alia

ta aĩa tm q impediunt mrim
ꝯtrahendi ⁊ dirimunt p9 ꝯtra
primu e si qs dnis vxore
pstet fide adultē q duceret
ea p9 morte vxoris sue ul
p9 morte mariti illius adul-
tē j. e. ex litteraz et c. cum
hec. Secundus qn no pstat
fidem adultē de accipiendo
eam s3 de facto sine pmach-
acapit et eā ꝯtraxit qm
plus e dixe quã hec j. e. eū
hec. et differt a pcedenti
q3 hec est fides de pnti ꝯ-
trahendo eū ea qs pt sed
i pcedenti eum est tm fides
de futuro. et est silis dicta
sicut qn int sponsalia et
mrim ac. j. e. ult. Vn si adult
dedit fidez adultē vel ꝯ-
traxit de facto vivēte vxo-
re adulteri vel viro adultē
dent ab invice separi nec
tenet mrim q3 hec ꝯstitutio
pretnio e punada j. e. c. j
Er. eo ex litteraz et c. vlt hec
Item dt Innoc si ꝯpissz eū
aliqua pva de pnti licz
carnal copula no fuit
subsecuta q no tenet mrim
eū s. eam fide dedit ul de
facto contraxit et eā cog-
nit tali s. sponsa de pnti
vivēte j. e. c. ij. Sz ista in-
telligas qn tn adult q
adulta sciebat adulteraz
hic vxore ul maritum
qn sic ꝯtraxerunt vel etiã
p9 eā vivēte adhuc vxore

pma q3 si alt ignoraret
accedes illu eū quo ꝯtraxit
ee solutu posset eū illo
remanē si vellet eū ad
peticoz illi9 q scivit im-
pedimtu no fuit aliqua-
tenus separandi ne de dolo
suo videat ꝯmodū repor-
tare j. e. c. j. Ideo ꝯpelle-
det eā de novo ꝯsentire j.
e. veniens. Ad noticiam
aut huius impedimti sic
distinguas s. hoc. Si qs
vivēte vxore lettima vel
sposa de pnti de facto cum
alia ꝯtraxit vel dedit fide
et cognit aut s. eam in-
scia aut ꝯscia et post
morte lettime vxoris
eā cognit ex hic novo
ꝯsensu mrim ꝯfirmat q ab
initio nullum erat j. eo.
veniens. ita q et si scīa
ab initio inscia erat et
p9 morte certificatū scl
carnali copule ꝯsensit
no potit detecto relta-
mac ac j. de ꝯin. s. g
pposuit et c. ult. vm
si. ingnua fuit certifica-
ta nl no obstante car-
nali copula p9 morte
sb secutū. ad instaciā
mulieris potmit separari
no ad instanciā viri
vivo et si p9 mortem

no cognouit eaz pt cogi
ai ei remane ne de dolo
suo comodu reportet et
illa dapnu · ex · c · i · et · i · de
adult · c · ii · Sed q si abini-
cio fuit ignorans p9 ea
p'im vincte fuit consia
d' q no deb pati q a viro
cognoscat al'ium i pre-
tiu no tollerabile · ar · b · de
presc' · c · i · et · c · pnlt · xxx
iii · q · ii · Si ugo et · i · de
eis q imp' duc · ex · c · ult ·
i quo ca' inlici ar di det
s'm host · tu q · eta e de co-
scia · tn q in ptate eius
vtr' fiat diuorciu · Secund
si p'ma mortua anq'ua
s'am cognouit p9 morte
p'me duxit t'cia d' ipm
ai t'cia remane q'uis p'-
ea cognoscat s'am · ex · c · ve-
nie · nullu eni fuit coss'9
titus tu s'a vx e litima
vincte et sic no pt im-
pedire cosensu cu t'cia lz
i alia fide l'ie ex eo q
scieit ipm cu s'a gtraxis-
se · b · despo · cu in aplicu
et · c · venies · Item quid
si t'ciam duxit tn ia cog-
nisset s'am p9 morte p'e
sz ipa s'a adhuc ignora-
bat morte et uiu p'me
dic q adhuc cu t'cia re-
manebit · ar · b · de cle bo-
ne · ii · et · i · de g'iug' s'uo
suit et · c · ult · Secund
si contrahat cu duabus

ul in · or · insciis s'oc vinc-
te d't host q' locus ei g'-
tificacoi · ar · b · de inie pa-
quarqz cu dicit q g'iuti
ei d'tificata de morte p-
or p'mo cognouit post
morte vxor litime re-
tinebit · ex · c · venies · Se-
cund fuit scia q' h'ebat
vxore litimam z de't
fide de ea ducenda p9 mor-
te litime ul g'trax't de-
facto et cu nal copula su-
secuta an fide v' dacone
ue p9 litima vincte
no potit cu s'a mortua
p'ma remane · ex · c · Sup
eo et · ii · c · seqntibz et · c ·
ult · Si vo fide dedeit
alicui inlici ul cu ea de-
facto contraxit vincte p'a
n' secdam cognouit an
fidem datam n' p9 vinc-
te p'ma mortua p'ma
cu s'a potit remane
· ex · c · ult · Idem e si vi-
ncte p'ma cognouit adl-
teriu sed no dedit fide nec
defacto contrax't cu adultera
ea potit duce i vxore
· ex · c · Signasti · Sz si p'ma
no erat litima q nuro'm
no erat vir apt' aliquod
impedimentu s'o licet s'a
s'z tm putatiuu · no prit
tale uiu impedimentu
s'o licz s'a cognouit

z dedit fidem ul' ptxit de fcto
b. de spon. veniens .i. et c.
cu in aplica et .j. de matr.
q mlt z co c. ij. nisi q no
pcat impedimentu qd dime
no sortit effectu b. de spo
impu. lrab et c. se et .j. de
reg. iur. no pcat l. vj°
Item qd si frigidus ptxit mm cu
aliqua et duxit illo mro
quida ali9 ca cognouit z dedit
fide q ea accipet ul accepit
de fcto nu potuit cu ea adl-
tero remane q in frigido
no fuit mm .j. de frig. q se-
de ditas q p9 dmortuu
celebratu ptxe pot cu
illo adultero xxxiij q.
ij. s. hec v hoc z s. q aut
quia pmu tm fuit de fcto
q no pcat impedimentu
b°. ut dcm e. b. c. s. pxio
Idem dct si pmus esset
maleficiatus xxxiij. q. ij.
no p fornicacias. Pone
quida hns vxore ptxit
cu alia pma vivete p9 ea
fuit pmu mm sepatu pp
affinitate ul psanguinitate
ul aliud impedimentu nunq
reqrit q roseciat de no-
no ad h q teneat mm
cu s.a p. et hinc disting-
wnt an ptxes credebat p-
mu mm tene de iure et
sic no credidit posse mm
ptrahe cu s.a pp im-
impossibilitatem z ita
non tenet mm n. de nouo
pseniat al. j. c. ex tnarr
z c. cu hret. et c. veniens
q ibi no fuit psensus n.
ab vna pte q no sufficiat
ad mm ptrahedu b. de spo
cu ~~i aplica~~ aput me et
c. se. Si vo no credebat
pmu mm tene de iure et
et cosensit matrimoniali-
ter cu s.a tenet mm. b. de
spon. cu in aplica. Item q9
cog9 si adultat quis cu
aliqua piugata z ipe
ul ipa machinata fuit
i morte viri ipius ad-
ulte ul i morte ipius
adulti vxoris cu effcu
conatus no sufficiat ut sit
ptrahant si ptraxerint
sunt sepandi xxxj. q.
.i. Si quis vivente et .j. c.
c. i. Si. co et c. signasti
z c. ult q vo accipienda
sunt cu effectu b. de cle-
no resi. relatu Ideo ad
h ut mm impediatur
duo ptingunt f. affcu
precedes z op9 subsecutu
ar. ff. de pd. et demo-
.l. ij. in si. Un s. prm ar su-
fficit aliu machinatu
fuisse Ideo si vir i mor-
te sue vxoris machiat
adultam pp quam machi-
natus e ducere no poterit
.j. c. signasti et xxxj.

q. i. Si quis vniuerte et si ma-
chinatus e[st] in morte mariti
contrahere multo fortius. ff.
e. Sup eo q[uod] c. ij. Sed dicit
aliqui q[uod] requirit q[uod] ipam
cognouerit al[ias] non impediret
ff. e. Si. eo. et c. vlt. in uno
et b[ene] dicit q[uod] machinatio suf-
ficit etiam si carnalis copula
non interuenit nec fides da-
ta si fuerit interfectio vel occide-
do maritum vel vxorem. b. de
con. in fide. c. i. in prin. Sed si
non fuerit interitus ut contrahat
cum vxore cuius occidit ut pote
te in bello vel rixa cum h[abe]re
posset in vxorem. b. de con. in-
fi. c. i. in fi. Secundum si pre-
cepit illum interfici dic idem
ac si occidisset ar. ff. de sen.
ex. in lib[er]is et licet rati ha-
bito in maleficiis retro-
trahatur. Si occidatur ab alio
ea ignorante ratificatio
non pt mortem adhiberi ut
min[us] p[ro]pter ea impediat. ff.
b[ene] cum eodem de mino consilio
sit prohibitio ar. b. de
spon. cum apud. Sequitur
de coniugio leprosorum

Nuperius dictum e[st] de im-
pedimento criminis quod
consurgit ex vitio proprie
voluntatis hic subiungen-
ter de impedimento quod
consurgit ex vitio cum nos
aliqua ratione ciuis precedens
xxxiij. q. ij. h[oc] ipsum et. ff.
de pe. et re. cum infirmitas
in fi. et quod leprosi de generali
consuetudine debent a conuictu
hominum separari. ff. e. c. i. et
b. de ex. cum eccl[es]ia sic dicat et
xxxiij. q. ij. h[oc] ipsum ideo
videbatur q[uod] sic debent ab
vxoribus separari q[uod] falsum est
ff. e. c. i. et ij. ymo possunt
contrahere matrimonium si continere non
velint et inueniant aliquam
etiam sanam que sibi nubere
velit. ff. e. c. i. Si leprosi enim
non sit eis prohibitum quia
edictum de matrimonio prohibi-
tionem e. b. de spon. cum apud
Lepra vero superueniens
dissoluit sponsalia de
futuro. b. de iur. q[uod] admi-
et. ff. e. c. vlt. Sed sponsalia
de presenti non dissoluit quia
solum per ingressum religionis
soluuntur ut dictum e. b. de spo-
salibus. Si sponsalia in et
multo magis non potest dissolui
matrimonium consummatum ymo sanus
non debet compelli reddere
debitum infirmo cum in hoc
casu nulla exceptio inueni-
atur quin nemini liceat excep-
ta causa fornicationis dimit-
tere vxorem. ff. e. c. i. et ij.
Sed magis in eodem lecto vel
domo debent morari dicas
q[uod] non debet ad lectum continue
compelli quia sufficit Si leproso
a suo debito non fraudetur
Sed quare non compellit

pase ad monend ut xxxiij
q. v. c. ij. R° forte vo e ne
lepsi minus impbi efficiat
v exactoe sui debiti sz si sa-
ni omnino reni faciet p. b.
bn q pellent sz no omno
ymo p° exhortadi sunt
z p9 ca ex qminadi n reddat
debitu j. c. c. i. ibi q si ma-
datu tm fuac qtepsint
vincto ex qminatoib afstri-
gas et j. c. c. ij. in fi. nam
ill d no potit referri ad
qmetria que suadi pt im-
pari neqnacq xxxij. q. i.
integtas et vna solam
cansa except dns. s. forni-
cacom j. c. c. ij. in dictis
fm host. q monedi sunt
ut debitu reddat q si mo-
niti acqesce nolunt no co-
gat si qmetria fuac vo-
lunt. Si aut fuac nolunt
aut no pnt coget ut j.
e. c. i. in fi. et c. ij. § ult.
nc ppt h° q time a impat

De coniugio servorum

D(?)ictu e de impedi-
mento qd qsurg
ex vicio cui mis
seu ppe volum. h° sbigit
de impedi° qd surg ex
vito origines s. de qiugio
suor. Rni qthe pnt
mm etia si qtradicte dns
z inviti mma qtita fuunt
ulla roe st ppt h° dissol-
ueda debita tam z qsueta
suitia no dent mi9 ppys

domins exhibeu j. c. c. i. q
quid si dns petit suitiu a
suo z vxor ex eod tpe
cui eit obediend. distingue
aut qtrax qsenciete do
ul sciete dno et no qdi-
cete z tunc tenet p° red-
de debitu vxoi. ar. l. ini-
di. Si suus sciete qm
cu dns qcessit pncipale
s. mm mtl z accessoriu
concessisse. s. de of. del
ptca in fi. aut dno igno-
rate ul qtdicete tunc
dr. b° q vxoi pns reddez
debitu cu p hoc ullm
pniditiu ul salte mo-
dicu fiat dno ppt mo-
ra modici tpis n forte
dns i auxilm psone
sue peteret suu sui b.
inuos cu mlt alys
dr et melius q no potuit
se obligac i pniditiu
pori obligacois z qr
res trsit cu suo one
pmo obedie dno ar-
b. i. de mi. mi. tua n time-
at de adultio ul n dns
maliciose eu impedict
tunc ci9 maliciae no est
indulgend. ff. de rei ved
in fundo et j. qui mat
ac p9 signate. Sz quid
si dns vellet suu vede
aliou qui vellet eum
duce ad ex neabet re-

monis ptes forte i gra
dicit B. z Innoc q talis
vendico p symonia e cu
no deceant separi ar. Ex co-
ra n iuste i possessionu et
l. iiij. di. frinitate s alicu
Inpingno cogi potest ad
vende. Interest em rei ne q
re sua male utat inst.
de his q sut sui vl al iu-
ris. pult. et ff. e. Si dns
Idem dt Innoc. Si diversoz
svi z ancille copulet
quia no debent ita dividi
q alqn b debitu no pos-
sint redde pm pdictu
Si vo libera ghat cu
svo vl liber cu sva sci-
ens odicoz ei tz mri xx
ix. q. ij. Si quis liber. et
c. se. sed si credat lib ali
libera ee cu q gthit ullm
e mri n p9 qua sciuit eu
svm vl eam ancilla cogno-
scit lib i svu vo vl sco-
sz ptu naale copulam
xxix. q. i. Si qs ingenu9
z c. si feia z ij. e. Si ppo-
suit z c. ult. Error vo
e quadruplex. s. psone
fortune z qualitatis. de
isti dicit e. b. despon. s. er-
ror odicois z iste e sp
qz d e detior odicois
d par aut melior. s.
Error detior odicois
imped mrim otrahed
z dirimit p9 otractu
ut si liber otrahat cu
ancilla ignorat vl eo

ut i. s. pcedeti. Error par
odicois no imped ut si
svus othat cu ancilla et
credat ea libera qz st in
pari cditudie xxix. q.
ij. c. i. et ij. et j. de cond
Significasti. Idez e si sit
error melioris odicois
ut si svus otrahat cu
libera qua credebat sva
qz psumit qz potius vellet
libera qz sva ar. b. de iuri-
mi pmisit. s. pena q li-
b otraxit cu ancilla ig-
nrat z dns ea manumittat
nuq e ibi mrim. vel ignorat
hat manumissioz dni
B. z Innoc q no qz adhuc
cognoscebat ea ex post
oss gin nllus fuit. E
secudu qmb. Si inlr ij
et ff. de cond. l. m. s. stio
n sacer ea cognouit s. c.
Proposuit et c. ult. Item
si dns ancille taqua lib-
ta tradat i uxore ei
qui lib est eo ipo intell-
ei dedisse libertatem Inat
de imp. s. Si vo abinicio
servus si liber qui cot-
uit ignorat cu acilla
et p9 ea audivit ea an-
cilla z cognouit ea in-
q e mrim distigwe si hoc
fit z B. aut iste lz gscia
fruitur ex pbabili ca
z discreta tunc pindicat

si carnali cam cognoscit
siny ht. expone studuit
et accedit .i. e. c. y. ant ex
lem et temeritia tu credi
no dz tu no pjudicat ar.
j de sen. ex. jugsiconib et
j. e. c. ult. q no tenet
acde cu lz refenti ar. x
vnj q. iiij qud magin
et titubas pignoritelsen=
dus e. c. de gdit inde l. ult
et ar. j. de fis nup dus
ar. j. Sed q si ipe monet
ci lite gdicoinib et ipa
lite pedete petit q reddat
ei debitu tu lite pedete
iure suo puai no dcat s.
ut lit. pe. c. i. et y. nuq
tene redde debitu host
dt ide q i questioe pte
deti. Idem dicas de quolz
impedimto ul gsagini t
ul affinitat. si q ad prep
pt sine pjudicio ul pcto
redde si no liceat cam p=
babile et discretu Sed
si liceat poci g sustineat
excomicacoez a cit mitoria
s. de rest. spol. c. litis
liber cotrax tu ancilla
ignorant et p g ca scivit
ca ee ancilla et volt ni=
chilo g ee tu ca si i no
vl tu eo remane dixt
jo. q no e iuu tu illa
dz gpelli tu eo remaere
ar. s. de eo q dux i mat
c. i. et Incipiatur hic Rubrica
de natis ex libero ventre

Posito giugio suoz
subiicit ordo huic
rubricam de nat. ex
libero ventre Videndum
e g qui sunt liberi
et cui g gdicoi filius seq=
tur patrem an matrem Et
i qbus casibus nati ex
libero ventre i suitute
reducunt. Liberi dicunt
a libertate libertas est
naturalis facultas ei g q cui=
q facere libet inst. de iur.
p. et cu pn na liberi a
nascunt ut sz illi qui
nascunt exingenuis a
fuit ut sut illi q man=
mittunt inst. de gen. s. i
Et d sit manumissio et vn
suitus hunt origine et
qs possit manumitte dan
e. s. de suis no ord. s. hec
qt vide usq i fi. Filij
semp sequnt gdicoz mr
sive sit nati de ltio ma
trmoio sn no e. de rei
ved. ptus s. de suis no
ord. c. ult. et ff. de sta
ho. lex nature Illud et
s. liberi et qu dz q dent
semp sequi detiore pte
xxxij q. iiij. liberi. ex
pone detioez i. debili
ore Sed g em femie g
detior e i. infirmior
q virilis ff. de statu ho
i. litis et e. de liberali
ca Ani. Est igitur ve=

gulait vim q filij nati ex
libo vetre liberi ee dent
ut .j. e. c. vno n manumissi
ab eam dent i fui tutem
sdigi tu teneat cum illos
d sua defede libtate .j. e
c vno d fi z fili q lib est
sii tpe qceptus fuit mat
ancilla et tpe ptus sit
libera siue tpe qceptus fuit
nu libera z ptpe partus
efficiat ancilla ul si me
tpe sit libera z tpe qcep
tus z ptus sit ancilla quia
calamitas matris ptui no
det obee inst de ingenuis
c pult Quatuor casibz
nati ex libero vetre i fui
tute reducunt Primo si sa
cdos copulet b ingenua
defuto filij eius fui eate
i tm q in iura hoc facit
xv q ult cu mlie Scdo
qui inserunt arma sar
racenis si capiunt efficiunt
fui capientu .j. de iudeis
z l ita quorda Tercius
qui eisdem vendunt
galeas ul naues .j. de
iudeis ad liberandu Quartus
si liber homo pmittat
se vendi ad offitium pri
um pticipandu z d vitate
pcipit maior .xx v. an
no ignorans qditonem
suam inst de iur psonaz
§ ult De cognatione spuali

D ictu e
de impedimento pue-
niete ex defectu ci-
quinis hic sbiat de impedimto
pueniete ex ppinquitate
sanguinis .j. de cognatione
spuali Scd qa spual cog
to dignior e qua carnal
uel legal Ideo primo de co-
gnatione spuali videam
quid sit et d quibz sac
ment qtrahat quot sit
eius spes et quid de ma
trimonio patnitat fi m
et copatnitat spualis
Cognato spualis est
ppinquitas pueniens
ex sacrameti datione ul
ad id detetione ut pote
sacdos baptisat prim ul
epus qfirmat et tu
eu suscipis ul tenes du
baptisat ul qfirmatur
vtrqz vum e eius pr spu-
al .j. e. c. ult. et c. nedum
l. vj. et xxx. q. i. omes
Scd i quibus sacris oit
seu qtrahit hec cognato
spualis obmiss opinio-
nibz Rx. q hoc solu co-
trahit quatu ad mat im-
pediendu et p9 qctu dissol-
uendu i baptiso et i qfirma-
tione .j. e. nedum l. vj. pa-
thecasmu qui pcedit baptismu
sacmentorum fundamentu et
ianua cognato spual co-
trahit p qua impedit
mat qtrahendu .j. e. qtecto
vbi dr q talr res vix

contrahendo matrimonio impedimentum
afferret. Ideo velle videtur quod
afferat. Ita vix sit fieri in
dubium non existit. Sed per illam
cognationem matrimonium post eam
contractum nunc separatur. ut extra
de cognatione spirituali lib. vi. Ex datione
vero aliorum sacramentorum cognatio
spiritualis nequaquam oritur que
matrimonium impediat vel dissol-
vat. ut extra quamvis § ex da-
tione lib. vi. et sic ista intellige
xxx. q. i. pervenit et de con-
se. di. iiii. In catechismo.
Cognationis spiritualis
tres sunt species. Prima est
paternitas que attenditur inter illum
qui suscipit et illum qui eum
suscipit sive sit masculus
sive femina et baptisatum. Secunda
dicitur fraternitas que attendit inter
susceptum et filios suscipientis
vel baptisantis. Tertia dicitur com-
paternitas que attenditur inter pa-
trem carnalem pueri et patrem
spiritualem. Ita unus compater
semper spiritualis est pater pu-
eri et alter carnalis vel unus
vero semper est compater spi-
ritualis alter carnalis. Non
fallit regula talis hec proba-
tur. ut extra nec dum lib. vi. Et
iste species impediunt matrimonium
contrahendum et dirimunt
post contractum vel vero diri-
munt fieri compater alter pre-
decessoris dicitur. Contra matrimonium
contrahere possunt ad invicem
omnes filii et filie duorum
compatrum sive sint geniti
ante compaternitatem sive post
excepta illa persona per quam
illa compaternitas est facta
que non potest contrahere cum
aliquo suorum filiorum patris
spiritualis. ut extra c. i. et c. super
eo et iii. q. ii. xxx. q. iii.
Super quibus et ut extra nec dum
in principio lib. vi. Sed videtur
quod si sit consuetudo qui
scandalum generet quod non debent
contrahere matrimonium filii nati vel
post compaternitatem ut extra c. i.
in fi. et c. super eo § ceteri
et si contraxerint sunt se-
parandi ut dicitur c. super eo. Et
quod sic ita dicunt hic et primo
quod consuetudo talis licet
etc. quod consuetudo talis licet
circa matrimonio contra-
hendo ut propter scandalum
matrimonium impediat quod alias licitum
est sed non dirimit iam
contractum. Ita fieri inter
prohibetur. Scilicet hic tenet
hic de matrimonio quod admi et
hic de regulis ad apostolicam nec
propter scandalum matrimonium
quod deo auctore in paradiso
institutum fuit per eum
dissolvi non debet xxxii. di.
deinde et hic de voto quod
voto lib. vi. et quod dicitur
contractum est dissolvi. ut
c. super eo. Unde quod si ita
illud restat secundum Innocentium

ad illu ca^m qu filius p que
9tracta e co pa si intus co=
trahit ul exp se separari
ad p maiam agenda no at
ad thoro nec i ppetuu ¶
Cognacio aut spualis
psonas no egred cu qbz
contrahit que sunt b c.
p cognacionis filia enim ma
spualis pt 9trahe cu filio
fily mei licet no cu filio
fily mei ~~fily mei~~ meo ar xxx
q iii c i et ego cu filia
spuali fily mei ul filia
fratris mei ul cu filia
filie mee spualis et suf=
ficiat ca sola ro q pplurib
tn no inveniunt mm int
tales b despon cu ap d
¶ Item quid de filio sacdotis
carnali et filio epi in=
q possit accipe i vxore
illa qua pater suus si sa=
cerdos baptisat ul eps
9firmat dic q no vno y=
mo si contracti sunt sepe
i c ult et c nedum
l vi^o q idem e de susci=
piente baptisatu 2 cofirma=
tu et de filiis eorz ut ibi
d ¶ Sz nuq filius sacdotis
pt contrahe cu filia illa
qua recipit ad p maiam
videt q no q illa est
filia spualis sacerdotis
sicut illa qua baptisat
xxx q i omes quos
Sz no est ita i c quamvis
m si l vi^o q no 9trahit

tata affinitas in p ma sic
in bap^mo ¶ Item d de filio illius
qui mandat primu dic q ve
e baptisatus et ro 9mat
ul compatr efficiat mndas
Et ro mediu au i c ne
dn l vi^o ¶ Int prez spu=
alem et filia qua levat
de sacro fonte ul mrez
2 filiu spuale nim ee no
pt et si fuerint 9iuncti dio
separent xxx q i de co=
et xxx viii q ii Si quis
cu mre et i c nedu l
vi^o et c pia nos ¶ Sed
si duxit filia comatris
sue sororie sue filie spu=
alis no sunt separandi xx
x q iii illud ¶ Compat=
ernitas due sunt spes
vna dicitur qn s qs le=
vavit filiu alicui 9 ul
alt de sacro fonte ul
qn baptisavit d nota te
ut dem c b c s quid
de filio si contraxisset cu
illa non eet separand
i c veniens et c nedu
l vi^o et xxx q i c i
in si Et quamvis no plu=
res qua vnus vir vel
vna mlr accede deant
ad suscipiendu puer de
baptio ul 9firmatione
ut de 9se di iiii no plu=
res si tamen plures acce=

ɔtrahit̄ spūalis cogtō inde
ıntrō^a impediens ɔt̄hēda
z eā post ɔtr̄ta dissoluens
·s· e· quarum· l· vj· q· ad su-
scipientes z susceptum z paren-
tes suscepti· ·s· e· ıncedu· l· vj·
qz illi duo ul tres q̄ sil le-
uaūnt eūdē puerū de sacro fon-
te s̄m ınnot ɔtrahe non
ꝓhibet cū marito z vxore
no ꝓhibet sil puerū leua-
re xxx· q· iiij· c· ult· ¶ ·c̄d·
si qs leuat filiū ꝓpriū uel
baptisat ınnqz ideo ab vxore
sepāri d̄z q sine exigentia
sū ex malitia h̄ fecerit
non est ab inuicē sepandi
nec alter alteri debitū subthe-
here d̄z nec ad ɔtinentiā ɔsuadā
possit ınduci qz si ex igno-
rantia h̄ fecerint eos igno-
rantia excusat Sed ex malicia
non dēt pciīns ɔmodum
reportare ·s· c· Si vir· et
xxx· q· i· dictum de eo· et ·c·
ad limina ¶ Sz nunqd pt ex-
igere debitū d̄r s̄ qz ille q
h̄ fecit ıstiruit pt reddere
z exigere qa non pcāt qui
vo sacerdos filiū pt exigere
et reddere qz d h̄ ca· non ın-
ueni ɔ ꝓhibitū nec ꝓhibetur
xxxj· q· i· q si dormierit
ditans qz exigere non pt s̄z red-
dere tenet tū maliciose h̄
fecerat arg· ·s· de eo· q· ɔgn· c·
i· xpi· si dum naturꝫ filiū bap-
tisauit qz tunc necessitas eum
excusat ut xxx· q· i· ad·

limina ¶ Alia dr̄ indirecta
qn vnus ɔiugum pusqz sint vir
eā essent filiū alioz suscep-
de sacro fonte sub h̄ caū ambo
parentes in filii compatres ef-
ficiunt̄ etiā alter ɔiugum q no
suscepit qui ɔiuges ɔmater
b accepes z int istos b mri in-
pedit ınūm z dirimunt posco-
tractum ·s· e· martinus et ·c·
nedū l· vj· et xxx· q· iiij·
Sciscitat· et ·c· Si qs ex vna
z h̄ ca· non possz quis l̄tr
duas ɔmatres distingui-
vt ꝑ ɔmaternitas precessit
matrimoniū ul sequatur ¶ Si
precessit matrimoniū ul carnale
copulā licet ect sposam de
ꝑnti licite potuit lr̄ istas
duas ɔmatres i vxores
vn ꝑma ıntiam et bta sit eē sint
ɔmatres p9 cū maritus co-
traxit cū ıntia cū mortua
potuit ɔtrahere cū bta lz
ɔgnouit tıtiā p9 ɔpat-
nitate ɔtractā dū tamen non
an et h̄ ec io qz p vınioē
carnis subsequente non trisit
copaternitas ad vxorē sp̄e
precedente xxx· q· iiij· p9
vxorē z e· q· et ·c· qui spi-
tuale ¶ Si vo p9 matrimoniū se-
quatur ɔmaternitas distingui-
ant vxor tua p9 qz fuit a
te carnalit cognita suscep-
filiū altius illa tū ɔ filius
suscepit efficit̄ t ɔmater
ꝑ factiō vxoris tue ideo
mortua vxore tua non potis

illam ħre i uxore z eadm
copaternitate dicas acqui
uxori p maritu. j. e. marti9
et xxx. q. iiij. baptizatus
et c. si qs vn v9 ex iii mich
ul tu9 ma natu fonte le-
uauit ħec ma comat fieri
ma no valet uxor. ¶ Aut
filiu uxori tue qp de alio
viro ħuat aliq mi. de sacro
fonte leuauit ul q firmacoe
tenuit cora epo illa mul-
ē comat uxori tue et n
tua n. distinguo utz co-
gnouis uxore tua ul n
qr t iusit qmaternitas ac-
quisita na v tm isto pas-
sione no coiat t sic dicto-
ne. s. qn suscip. filiu alti9
xxx. q. iiij. Si qs prius
et j. e. marti9 vn v9. Am-
bos copatres facit actio
passio in qua. ¶ Idē ē si
filius tuus qp genuisti ex ali-
mlie ab aliquo suscipiat
no ē acquisita qpaternitas
uxori tue. ideo i tali i to et
i predcti potit aliquis
ħre duas qmatres i uxo-
res et alia duos copatres
i maritos vn v9. Si qua
ma natu no ex me fonte
leuauit ħat p9 facta mec
no inde vetabor ħabe-
¶ Nō qd dicit psonas
pqs impedit et dirimi-
mim p9 contctu n istas tras-
gredit cognatio spual
-s int baptisatu z suscipi-
ente z uxore carnalit
cognita an susceptoz ul
suscipientes si sint plures
z baptisate ul confirmate
matrimoniu impedit. ¶ Itē
int baptisatu et filios bap-
tisat suscipient ul qfirmat
¶ Itē it parentes suscepti et
suscipientem ul suscipientes
ul baptisate si no sit sa-
cerdos. ħec pbat. j. e. neqz
et c. qmuis. l. vj. ¶ Itē in
bapto ul in confirmacoe n
pt alm suscipe v filiolu
ipe qui no ē baptisatus
ul qfirmatus de qse. di. iiij.
In baptismate ¶ Itē pħi-
bitu ē abbatibz et mo-
nachis de bapto suscipe
filios z comatres ħre
xvj. q. j. placuit et de
qse. di. iiij. no liceat et
c. monachi. et idē intelli-
ge de canonic z aliis re-
ligiosis ar. B. de postl. ex
pte

De cognatione legali

Premissum ē de cognacoe
spuali. Sz qr cognacio
legal ptim participat
cu spuali z ptim cu
carnali. ideo pmo sbiungam
de legali qua de carnali.
Vn videndu ē qd sit et unot
sit ei9 spes dcn et quali
impediat mim contrahendu
et dissoluat p9 9 tractu

¶ Cognatio legal' e q̄dā p̄xi-
mitas q̄ p̄ncit p adoptioȝ
Et adoptio est ex̄tnee p̄ſōe
ī filiū ul' nepote ul' deīnceps
aſſumptio legittima ¶ Vl' Adop-
tio e legitīa ꝯſeſſ' p q̄ qui
fili' nō ē p filio h̄et' ul' ne-
pote ſeu nepte ¶ Sp̄es adop-
tōnis ſūt due vna arroga°
alia adoptio ſim̄ᵉ ¶ Arroga°
f' auctē pn̄cipib' et de eo
q̄ ē ſui iuris · i · qui nō h̄abȝ
p̄rēȝ ul' ſi h̄ȝ emācipat' ē
ꝛ tn̄ſit ī p̄tatē arrogātꝫ
¶ Adoptio ſimᵉ ē q̄ fit im-
pio magiſtrat' ꝛ de eo qui ē
ī p̄tatē p̄ris ꝛ nō trāſit
ī p̄tatē adoptātꝫ ff · de ad-
op · l · ij · et · l · Si pat' inſt'
de adop · § · ij · et · iij · et · § · ſȝ
hodie ubi v' Arrogo qui
ſuus est ꝛ h̄ȝ mᵒ eſſe ne-
ceſſe · p̄ris adoptio ſim̄
nec p̄ris deſinit ec ¶ Ad
optarē pt p̄ſonam qui ge-
nerarē pt q̄ q̄ ꝯ̄narē
nō pt ut ſpado ul' frigid'
nō pt adoptarē · ff · de ap
adopt · l · ij · § · iſtud ¶ Itē
minor · xx · annis adoptarē
nō pt niſi iuſta cā int'-
ueniēte · ff · de adopt · § · In
p̄ris · nlt · ¶ Itē nᶜ mlier
n̄ a pn̄cipe ꝯcedat · ī ſo-
latiū filioꝝ amiſſoꝝ · C ·
de adop · mlieȝ ¶ Adoptari
pt q̄ml'ȝ tā maſcl' q̄ua
ſēia dūmō ſit mīor ·ē ta-
l' quā adoptās ita ꝙ fi-
liis ei' n̄alib' ee poſſet ·
ff · de adop · adoptio ¶ Cō-
tra · aut ex adoptōne ſp̄ᵉ
cognatio legal' vna ē ſu-
perior ꝓ līnee reſp̄tu adop-
tati · filij ad p̄rēȝ adoptātē
ꝛ eo° h̄ᵉ ſp̄ ꝓh̄ibȝ mīj ee
p' emācipatōꝫ · ff · de ri · nup
q̄n ee ¶ Sᵃ ē int' adopta-
tē ꝛ vxorē adoptati ꝛ it'
adoptata ꝛ vxorē adop-
tātꝫ qui ſimilit' ee adoptōe
ꝯh̄ē nō pnt · ff · de ri · nup
Itā adopting et inſt' · de
nup · § · i · ij · et · iij ¶ Tcia
ē int' adoptatū ꝛ filios
adoptātꝫ h̄ᵉ diſſolūt' p
emācipatōꝫ ul' p morte
tn̄ impedit' mīj dū durat
· i · c · c · vno et · xxx · q · iij
Ita dilig' h̄ec ſt' v̄a ſ
ſīmoꝝ ꝛ h̄' ī filio arroga-
to q̄ tn̄ſit ī p̄tatē arro-
gātꝫ adoptātꝫ nō āt ī
adoptato q̄ nō tn̄ſit ī po-
teſtatē adoptātꝫ ꝙ adop-
tiu licitē ꝯ̄hit ad inuicē
ꝙ ꝓh̄ibitio nō inuenit' ·
Itē adopting licitē ꝯt'
h̄it cū filijs illegitimis ar-
rogātꝫ cū nō ſit ī ei' po-
teſtatē ¶ Alij dicūt idē in
adoptato ꝛ arrogato · ſ ·
ꝙ n · pt copulari filie ad-
optātꝫ ꝙ licȝ nō tn̄ſeat
ī p̄tatē adoptātꝫ acq̄rit
tn̄ q̄dā iura q̄ diſſoluūt'
p emācipatōꝫ · C · de ad-
opē · l · pnlt · § · Si na et
h̄ᵉ idē videt' p doct' · ſ · c ·

c. vno q indistincte loqt de
adopcoe no distiguendo
int arrogatu z adoptatu
Secund si adoptiuus durā-
te adopcone ꝯtrahat cu littia
dicit q̄ dā q no dissoluet̄
mm cu istud impedimentu
st tpale hostiēsis dix q no
e. mm qr hoc no possu
ꝯtrahe cu ꝯiugata Sz ecūs
mortuo viro ei⁹ poto sile e
hic **De eo q cognouit ꝯsang:**

Ultimū e neam vxori
de cognicōe sue scꝫ
spuali et legali
Nunc videndū e de cognicōe
carnali scꝫ de ꝯsagwitāte
z affinitate Sz qr affinitas
qnqꝫ supvēt p⁹ mm ꝯtr-
cu ideo ut videat̄ q iu-
sit i illo q̄ vi sit ꝯtrahat̄ r. bm
de eo q cognouit ꝯsagnea
vxoris sue Sz ut sciās
q sit faciend qu ab cog-
nit ꝯsagnea vxoris sue
nl qn vxor fuit cognita
a ꝯsaguineo vi sui distig-
ue aut cognit ꝯsaguica
vxoris sue anqua̧ cum
vxore contraheret āt post
mm ꝯtractu Si au mm
cognouit ꝯsanguinea vxo-
ris distigwe aut pt pbari
vl no Si pt pbari licitime
ptestes duos admi⁹ cog-
mm e ꝯtitid qr vnus au
mm sufficeret ut dictu e
S. de spon. c. xij. ꝯ si supveñ
na si posset pbari debet

abinvite sepāri. j. c. de illo
z c. exlitis Si vo pbari no
pt distinguit aut tu q̄
in fo coscencie aut i fo aie
Si i fo ꝯtencioso necē licet
ecclia mm publice ꝯtract
approbac z ipm apelle ad
remanendū cu ea. j. c. de
illo ecclia no iudicat de
occultis xxxij. di. erube-
scant lic vtrqꝫ ꝯfiteat̄ cu-
nale copula mm pcessis-
se z aqua pb viciue hec
dicat qr multi int se ꝯt
mm colludent z ad cofes-
sione incestus facile resi-
lient si credent pt h
pudice ecclie mm separari
n vxor victim e adeo
valid⁹ n accedat ronā-
biles pbacones q possit
ꝯtractu mm irritare j.
e. Sup eo. Sz si eet fama
publica et ambo cositen-
tur bene fame et ꝯfessioi
stāret. xxxv. q. vi. Si du-
o. qr illud e fama z ad
e vxor. Si v fo aie dz
abstinē peitus ab vtrqꝫ
j. c. venies ij. et si vxor
sciat illud impedimentum
similiter inducā ad cotine-
cia absinuada āv. j. c. ex
litis Si vo vxor ignorā-
ret z vir p excomunicatoꝫ
reddere debitu ꝯpellatur
sustineat excomunicatoꝫ
poci⁹ qua veiat cot co-

sciam z eit mitoria .i. de spon-
ex inquisitionib et .ß. de re-
sti spol. litt idem dd'm est
si contx't tm p va de futuo
z p'us cognovit 9sanguineam
spōse q' sponsa qz affinitas
superveniens solvit sponsalia
de futuro .i. e. veniens .i. et e.
ex litt .2. i. t. xx. q. ii. potest
ac ignoranti dicte impedimentu
[illegible] nl fiat si no displicet:
ac no possint se cognosce
nl debitu redde qz h eo
graue infirmitate i. spūa-
le z dicit .vii. qz illud po-
ssum' xxii. q. ii. faciat ho
et sic vivat sicut frater et
soror ar. i. de frigid. con-
sultationi nl se transferat
ad partes alienas si alter
q sic vivat noluit 9tinere
Si aut p9 mrimoniu 9tractu co-
gnovit 9sanguineam uxoris
p affinitate supvenientem
no dz mrim separari .i. e. tunc
nc sponsalia de futuro tn car-
nali copula subsecuta .i.
e. veniens .t. in fi. et e. ult.
q tunc sponsalia de pnti
licet carnal copula non
fuit subsecuta p' aff-
finitatem supvenientem se-
parari .i. e. discretioni sz priva
ptate petendi debitu privat
sz tn exact reddere tenet
z adhuc pt 9pelli .i. e. c. r.
[illegible] pult z vlt z adde q
dz .ß. de 9u. 9iu. ß. sz mihi
v. dico tn peccat tn 9iux
si petit debitu q dim-
stiet ipm a consanguinea no
abstinere ar. i. e. ex litteris. ¶ No
q' meretrix mortua uxore
mrim 9the no dz .i. e. c. i. et
xxxii. q. vii. Si q's vidua
tam si 9traxit tz sz no dz
redde debitu n abea fuit
v'gisity .i. e. transmisse n ab-
eam qz cait inuicem cu eo fuit
desponsatu. Sed cum primo
q dispensatio necaria e vbicuq
aliqd fit 9 mores sine sit cle-
ricus sive laycus dispensetur inn-
inuicem qz al. sn peto co-
ntinere no posset xxxiii. q.
ii. in adolescentia. Sequitur

D Ocesu e. ß. de cognitione
spirituali z de consanguinitate
legali et affinitate

nunc subiicit de car-
nali q 9sistit i 9sanguinitate
z affinitate vn videdu e q'
sit 9sanguinitas z vn dicit ex
sit linea 9sanguinitatis et qd sit
linee [illegible] sit gradus z qlr gradus
9putetur z hec tota i arbore
patebit z usque ad q gradum
mrim phibeat ¶ Consangui-
nitas e attinentia vinculum psoe
ad alia pueniens ex eo
q vna illaru descendit ab alia
vl ambe ex eadem ¶ Vel
Consanguinitas e vinculum p[sonarum]
ab eodem stipite descendentium
carnali ppagatoe 9tractu
Stipite voco illa psona
a qua aliq origine 9xerunt
sicut adam fuit stipes chaim
z abel z filior 9 a quib processit

Dicitur autem consanguinitas a
con et sanguine quasi communis sanguis
habentes vel de uno sanguine proce-
dentes. Linea est ordinata collectio
personarum in consanguinitate
coniunctarum diversos gradus continens
ab eodem stipite descendentium
communis ab unitate omnis stipi-
tis continens. Ordinata collatio
personarum dicitur quia plures sunt persone
vel qualibet linea consanguini-
tate coniunctarum. Secundo dicitur quia debet per-
venire in linee sunt consanguinee
inter se diversos gradus continens.
Tertio dicitur quia oportet quod consanguinitas
procedat per stipitem communem.
Linee vero sunt tres scilicet as-
cendentium et descendentium trans-
versalium sive collateralium.
Prima est ascendentium a quibus
originem traxit unusquisque sicut pa-
ter mater avus et avia pro-
avus et proavia abavus et
abavia. Secunda est descendentium
qui duxerunt originem ab
aliis sicut filius et filia ne-
pos et neptis pronepos et pro-
neptis abnepos et abneptis.
Tertia est transversalium sive colla-
teralium id est a latere venientium
a quibus non duximus originem nec
ipsi a nobis ut frater et soror fi-
lii duorum fratrum qui dicuntur fratres
patrueles vel filii duarum
sororum qui dicuntur fratres consobrini
eorumdem filii et eorum nepotes
ut probatur xxxv. q. v. c.
ult. Sed due linee descen-
dentes ab una parte vel alia faciunt lineam

transversalem utpote filii duorum
fratrum attinent sibi linea transversali
et quilibet eorum descendit una linea
ab avis eorum qui fuerunt communis sti-
pes a quo traxerunt originem
et sic de omnibus descendentibus.
Gradus est quedam habitudo
sive distantia personarum ad
invicem facta collatione ad
communem parentem qua cognoscitur
quota generatione distant
due persone differunt inter
se. Dicuntur autem gradus
ad similitudinem scalarum
locorum quia per eum quos
ingredimur ut de proximo
in remotiorem transeamus
ff. de gradibus in l. consultus
§ gradus. Premissis istis
ad declarationem quomodo attendatur
generaliter inveniantur sed quia hoc
de arbore medii patet ideo
videndum est quare fuit inven-
ta. Secundo qualiter constituatur.
Tertio legatur vigilate tamen cano-
nice qua legales et cle-
ricales sicut leges et canones in-
veniantur. Quarto de quibusdam du-
bitationibus subicitur ut sic con-
tinuatio nostra tenetur. Arbor
ista fuit inventa et depicta quia
veritas magis occulta fide quam
parentes animus insigit ista de
gradibus agnationis et cognationis et omnia
significat veritate animi dimissa
pauca quam que sunt oculis subita
fidelibus et quia ipse sibi dicit spiritua-
liter arbor pictura est antetica
xxxv. q. v. ad sedem tamen sicut

iiij iiij abavus abava

iij patruus proamita | iij iij proavus proava | iij avunculus promatertera

iiij sor. filius z filia | iij patruus magnus amita magna | ij ij avus ava | iij avunculus magnus matertera magna | iiij sor. filius et filia

iiij sor. nepos neptis | iij consobrinus consobrina | ij patruus amita | i i pater mater | ij avunculus matertera | iij consobrinus consobrina | iiij eorundem nepos neptis

iiij sor. pronepos proneptis | iiij sor. filius filia | iij filius patrui et amite sororis patris z amita | i frater amita | i soror | iij consobrinus consobrina | iiij sor. filius filia | iiij eorundem nepos neptis

iiij eorundem nepos et neptis | iiij sor. filius filia | ij fratris filius filia | i i filius filia | ij sororis filius filia | iiij sor. filius filia | iiij eorundem nepos neptis

iiij sor. nepos z neptis | iij fratris nepos neptis | ij ij nepos neptis | iij sororis nepos neptis | iiij eorundem nepos et neptis

iiij fratris pronepos proneptis | iij iij pronepos proneptis | iiij sororis pronepos proneptis

iiij iiij abnepos abneptis

Arbor i^ta sic qponit^r qa in
medio arbor dz poi quedam
cellula q d^r tmiais xxxv
q v bcies ll3 cellula dz ee va
cua qr ibi e qddam caput sine
noie qr vtriusq dimsois respectu
dusa dz hre noia z sic vno
noie no potuit designari nec
oia noia q respectu dimsois ipe
vtriusq sigt i vna cellula poni
posset dz grad ex^i vocet Joachim

Nota q omes psone que
sunt in linea ascendenti
lint fratre et sorore adextris
z asinistris vbi gra pater
h3 fratrem patruum et sororem
amitam mat^r hz fratrem
avunculum z sorore materteram
z sic de alijs supioribz Et oes
psone qst^e i arbore attinent
Joachim scilicet tmiatum

Sed non omnes sunt consanguinei inter se, unus illi qui sunt in dextra parte arboris non attinet illi qui sunt in sinistra, quia ex una parte est consanguinitas Ioachim ex parte patris et ex alia ex parte matris. Est tamen exceptio tamen in duabus lineis collateralibus Ioachim a quibus est Ioachim et eius successio. ¶ Item omnia nomina posita in ascendenti linea dicuntur respective ad Ioachim et filii in transversalibus, omnia capita transversalium linearum dicuntur respectu Ioachim, successio vero respectu capitum. ¶ Exceptio est in duabus lineis extremis parte videlicet quarta in sinistra parte patruus consobrinus Ioachim et inde sequitur sic patruelis quod dicitur respectu Ioachim et debent dici iuxta praedictam regulam filius patrui Ioachim sed proprio sobrinus quia est filius patrui magni dicitur [illegible] Ioachim. ¶ Item in duabus lineis in dextra parte avunculus consobrinus avunculus magnus et proprio sobrinus quidam [illegible] Ioachim. ¶ Describas hic in arborem procedendo sursum per lineam ascendentem quotcumque lineas continentes [illegible] pa ponit pater et mater [illegible] et filii descendendo ut dictum est [illegible] lineae. ¶ Et nota quod non ponitur in arbore tota consanguinitas, tantum [illegible] usque in IIII tritavos [illegible] avus et avia maternos VIII proavos et XVI abavos et licet hos tot gradus sint distincti, tamen durat consanguinitas ultra hos gradus quia [illegible] non pt

iura naturalia tollere inst. de lib. agn. nisi non obstat XXXV q. V ad sedem circa fi. v. dicitur quod ultra hos gradus non est consanguinitas intelligitur quantum ad matrimonium impediendum tamen si aliquis in quinto gradu cognosceret consanguineam suam non committeret incestum quia [illegible] poena [illegible] quam a natura dicitur quos committere incestum quantum ad matrimonium sunt [illegible] gradus non quantum ad successionem quia usque ad X gradum legale fit successio XXXV q. V ad sedem tamen ex parte matris qua patris est de [illegible] consanguinitatis et ante ibi posita cessante non [illegible] succedent [illegible] disparagie cognationis debetur XXXV q. III c. I. ¶ Item nota quod avus et avia non sunt vir et uxor sicut pater et mater quia sequeretur quod pater et mater essent fratres et sorores [illegible] avus et avia bigamos fuisse puta avus genuit patrem ex alia et alia genuit matrem ex alio et sic de aliis ascendentibus et quod sufficiet in medietatibus arboris [illegible] in doctrina tradita ut starent in modum vexilli sed alia medietas fuit apposita addendo [illegible] ut careret nomina consanguinitatis ex utraque parte. ¶ Nota in istis regulas praedictis est persona addita persona propter [illegible] propagatorum graduum addit et haec regula tamen locum habet in linea ascendenti et descendenti. ¶ Sed cum quotquot sunt personae descendentibus

quit conputat inter medios vl
minus tot sunt gradus vi q. Aut
minor persone de qua ibi tum ex gene
re inter extraneos Ubi sit quinque de
grtu ex gradu ut sunt una pna
subduitur quia tenetur non conpu
tatur xxxv q v c i et licet prima
sit tam loco i huius persone quarum
una descendit ab altera ut in
linea ascendenti et descendenti ¶
Secunda regula talis est Si persone de
quibus queritur non descendunt una
ab altera sed collateraliter descen
dunt a com stipite et sic de linea
equali quoto gradu quelibet istarum distat
a comi stipite toto gradu distat
inter se xxxv q v c i et ult.
¶ Tertia est talis si persone de quibus
queritur non descendunt una ab
altera sed collateraliter a comi sti
pite procedat et sit i linea in
equali quoto gradu distat
persona remotior ab ipso tunc
toto gradu distat inter se ut sep
conputacio fiat ab eo qui magis
est remotus ab ipso tunc ad
ipsum tunc quia quoto gradu
quis distat a stipite et aliquis a quo
palia linea palia liciam
descendentes s e q dilco et c
ult ¶ Nunc assignemus conpu
tacionem graduum tam canonicam quam
legalem na de linea ascendenti
et descendenti invenimus gradus
tam canonica quam legales inxta
hanc regulam consuetum quia quolibet
persona addita superiori vel in
feriori gradum addit xxxv
q v ad sedem de Joachim

no facit gradum sic tenetur et
est pr i linea descendenti et
filius distat primo gradu a
tunc nepos secundo et sic de aliis
usque ad abneptem que distat
quarto ¶ Similiter i superiori linea
pater distat primo gradu, auun
culus anus secundo proauus tertio
et ab auus quarto ¶ Et no
quod gradus legales designat
magis proprie. In inferiori parte
tamen consuetum canonica vero
rubeis i superiori parte ad
designandum ex collateriam
canonice sunt ad legalem
¶ In linea transuersali aliter
conputatur secundum leges et aliter
secundum canones ¶ Secundum leges conputa
secundum hanc formam quia persone inna
tur hic inde a comi parente vel
de stipite descendentes per
ipsum stipitem toto gradu di
stant ultra persone deconso di
stantia queritur quia a comi parente
per gradus minor et alter per duos
orbis i c p c a comi parente sunt
vii gradus toto comi parente
remanent vi persone toto gradu
distat inter se sunt vi o et sic
non duplicant transuersales
secundum leges sed secundum canones duplicant
ut i dicet ro e quia hereditates
tantum nequeunt descendere de
una parte ad alteram id ideo
canones statuerunt impar de
singulis partibus singulos perficere
gradus quia vero nuptie sine
duabus valet fieri personis
ideo sancti canones duas

i vno gdn gstituunt psonas
xxx. v. q. v. ad secde c. ult.
pn. Canonicam gputacione
i lineam trasu'salem faciens p i'ta
rglam qto gradu qs distat
ab aliquo supiori eod' distat
a qlz descendenti ab eo p alia
lineam equalit' p9 eam p nô
pnaz grad9 appoit i. c.
q dilca z c. ult. In mapia9
go f. pdem rglam a supiori
cellula .s. a b'ano q distat
a trunco iiij. gdu gro pat9
q descendit ab avo p aliam
lineam dilr iiij.o gdn pati
fili9 z sic deinceps qsit pa-
truus z pang' sunt duo fres
go sunt i p.o gdn xxx. v. q.
v. ad secde c. ult. go amis
fili9 pami distat s'o gdn
a patruo pr. t'cio z trunco
iiij.o Ptr. nepos patrui di-
stat iiij.o gdn a trunco pbo
fili9 patrui z amis sunt
duo nepotes go i s'o gdn
qr sunt duoz fr'm filij q fres
sunt i p.o gdn go pr. distat
a filio pati t'cio gdu qa
sunt duoz fr'm filij q fres
sunt i p.o gdn go pr. distat
a filio pati t'cio gdn a
trunco pbo nepos a patrui
z pr. sunt duo pnepotes go
sunt i t'cio gdn qr sunt filij du-
oz nepotu q sunt i s'o go
trunco distat iiij.o Ptr. pne-
pos patrui e i q'rto cu
trunco z i linea equalitat'
q9z oes psonas equalit' cu
eo descendentes pbo pnepos
pati z trunc9 sunt abnepotes
ab ami go sunt i q'rto gdn qr
sunt filij duoz pnepotu q sunt
i t'cio gdn Sciendu attende ad p-
amu ipse distat a trunco t'cio
gdu go go patru9 magnus
q descendit ab eo p alia linea
simili' distat t'cio p'ori so-
bri9 t'co z fili9 ei9 scdm i s'co
z i linea equali dcm dcno
pnaz adiciat gdus z i p ba-
tore ia pt p'cedit ut p9 h
pbatr. xxx. v. q. v. ad secde
z c. ult. na gd9 gputandi
sunt z distinguendi p p'ijs no-
minibz vl equipolentibz indi-
cijs noiando psonas incep-
ta gputacoe a stipite i. a
parentibz vl gmaibs .s. fribz
i. c. tua z. s. de testi. bcics
z c. licet Pone qr a'gne
p'soe attinet s. ex vna
pte i s'o vl i t'cio gdn ex
alia vo i q'rto nnq' poterit
gthe iniri dcmie qr sit qr sp
stndi e remotori pne i con-
sagnitate i. c. c. ult. qr sicud
olim oibs gsagnitas fiebat
i septio gdn xxx. v. q. v.
ad secde s'm hoc fiat i q'rto
salte q.o ad p'hibicioz copule
gmigal. i. c. no dz z gsan-
gnitas ex s'm na no e im-
pedimentu magis sz sola gsto
iped't xxx. v. q. v. tu igit
Quis si q'q gtrant i q'nto gdn
qn adhuc erat p'hibitu p9
ea costa statuit qr i q'nto
gdn licite possit gtrahi

summi ut. s. e. non de. unquam. b. summi
d. quod non est consto non tantum hic
ad partium non hic ibi dicatur. s. de
consti. c. nil. set si fact post constitutionem
publicatam sit scietur hoc
ipso intelligitur summi ratificasse. s.
de consuetudinis. si proposuit et s. de
spo. impuberum. si infantes vel uno
d. ut. s. de eo quod dixi in mat.
f. ad notitiam. ¶ Si vis potes
constituere arborem in manu singulos
digitos lineis distinctos per iiij^or
articulos et si vis invenire quoto
gradu quis distet inter articulos
duorum collateralium et superiorem
partem medii digiti habeas pro sti-
pite seu communi parente et procede
per regulas positas. s. e. § mo-
nitum ¶ Et nota quod quando equaliter de-
scendunt ut duo fratres vel filii
duorum fratrum dicuntur esse in gradu set
quando inequaliter descendit ut avun-
culus et nepos distant gradu ¶
Secundo vide de quibusdam dubita-
tionibus. Et sciendum est quod non valet
hoc argumentum pater et mater sunt consan-
guinei et pater potest accipere in uxorem
filiam matris ergo mater filiam patris na
patruelibus (?) tamen sunt consanguinei ex
parte patris potest ducere filiam trunci
quia sunt in quinto gradu cum tri-
nepos (?) potest ducere filiam patrui
quod est in quarto gradu set hoc ideo
est quia filius trunci addit gradum
respectu trunci cum sit sub linea
equali set filia patrui non
addit gradum respectu trunci cum
sit in linea superequali ¶ Item
licet patruus et eius pronepos
in eodem gradu attineant trun-
co tamen maior consanguinitas est
inter truncum et pronepotem patru-
um ut s. e. quod dilectio ¶ Item quamvis
quantum truncus in una ab alio distat
quinto gradu et non distet a filio
suo set patruus quinto cum personis
additum persone per cuius co-
pulam adiciat gradum ad
hoc dicimus quod propter rationem redditam
dicitur distare quinto. Secundo propter
aliam rationem debet dis-
tare tertio set quia est in eodem gradu
cum proavo qui distat tertio
¶ Secundo propter repugnantiam
electa fuit media via set
ut distet quarto ¶ Item
tamen proavus et patruus
sunt in eodem gradu videtur
quod quoto gradu proavus
distat a trunco eodem
gradu debeat distare
propatruus et cogn so-
rinos quod illi dicuntur esse
in eodem gradu respectu
communis parentis. s. ab avo
a quo descendunt equaliter
non respectu trunci cum eius filius
uno gradu plus distat
a patruo quam proavus
¶ Item quero quando contrahatur
affinitas vel consanguinitas in
linea ascendentium et descendentium
dicunt quidam quod non excedit iiij
gradum. s. e. non de. aliqui dicunt et
melius quod in infinitum. ar. ff.
de ritu nuptiarum. nuptie. et
xxxv. q. iii. per gemem
et duobus capitulis sequentibus

Nullum genus affinitatis olim secundum

Nullum genus affinitatis olim tercium

primum genus affinitatis

secundum genus affinitatis

tercium genus affinitatis

secundum genus affinitatis

tercium genus affinitatis

relicta fratris relicte | uxor fratris olim relicta | frater | consanguinitas primus gradus | soror | vir sororis olim relictus | relictus sororis relicti

uxor filii fratris | fratris filius | secundus gradus | sororis filia | vir filie sororis

uxor nepotis fratris | fratris nepos | tercius gradus | sororis neptis | vir neptis sororis

uxor pronepotis fratris | fratris pronepos | quartus gradus | sororis pronepotis | vir pronepotis sororis

Sequitur videre de secunda parte huius arboris scilicet de affinitate. Unde videndum est quid sit affinitas et quomodo dicatur. Dicunt ergo: affinitas est proximitas personarum ex carnali commixtione proveniens carens omni parentela.

Ex carnali commixtione ideo dicitur quia contrahitur etiam per illegitimum quia per fornicationem ut extra xxxv q. iii. nec eam et B. de eo q. 9 9 gradum consanguinitatis uxoris distinguet. Et nunc sequitur arbor affinitatis quae sic nam in medio arboris ponitur

quedam linea continens quatuor
cellulas in quibus sunt nomina quatuor graduum
sine nominibus personarum et ideo
ponitur in medio ut ostendant
gradus affinitatis in utroque latere
computandi. ¶ Iuxta vero utrumque latus istius
linee ponitur una linea consanguinitatis
continens sicut ista quatuor cellulas quod
fit duplici de causa. Prima est ut osten-
datur quod omnis affinitas licet oriatur
a consanguinitate. Secunda ut ostendatur
gradus affinitatis esse computandos
ex parte consanguinitatis tantum et non
ex appositione copulationis. Item
quia tamen ponimus qua persona
contrahitur affinitas ideo ex una
parte describitur linea continens fratrem
cum sua successione usque ad pro-
nepotem et ex alia parte linea
continens sororem cum sua successione
usque ad quartum gradum. Et inter
lineam fratris ponitur alia linea
continens similiter quatuor cellulas
in quarum prima ponitur uxor
fratris, in secunda uxor filii fratris,
in tertia uxor nepotis fratris,
in quarta uxor pronepotis fratris,
et sic appellantur nunc uxores
(quas) olim appellabat relicte, ad
designandum quod per istam copulam
dicatur contrahi licet contrahi affinitas. ¶
Item inter lineam sororis ponitur
alia linea continens quatuor cellu-
las in quarum prima ponitur vir
sororis, in secunda vir filie sororis,
in tertia vir neptis sororis,
in quarta vir proneptis sororis,
et sic habemus quinque lineas
quarum quelibet continet

quatuor cellulas ad ostendendum quod pro-
hibitio non extenditur ultra
quartum gradum consanguinitatis nec
affinitatis hodie, id est non de iure, ex pluribus
Item in utraque parte ponitur una
auricula ad decorem. In docu-
mentum huius arboris nota quatuor re-
gulas. ¶ Prima talis est quod omnes
consanguinei uxoris per carnalem
copulam efficiuntur affines
viro, et econverso omnes consanguinei
viri efficiuntur affines uxori,
et in eisdem gradibus affinitatis in
quibus gradibus consanguinitatis atti-
net alteri verbi gratia ego et soror
uxoris mee in uno et primo
gradu, eius filius vero eius in
secundo gradu, et amice nepos vero
tertio et sic de aliis. xxxv q.
tertia. Sed inter cognatos uxo-
ris vero nulla prorsus affinitas est
vel nulla propterea affinitas est
contracta propter quam non dicatur
impedimentum, immo propter hoc licite
mater et filius filia vel duo
fratres duas sorores, id est quod supra
habes. ¶ Secunda est talis quoto
gradu consanguinitatis distat
quis a consanguineo suo vel co-
gnatus toto gradu distat ab
consanguinea eius marito vel uxore ipsius
eius. xxxv q. iii. de propinquis
et c. equaliter et in c. i.
¶ Tertia talis est persona addita per
carnalem copulam mutat
genus et non gradum, scilicet genus
consanguinitatis in genus affinitatis
xxxv q. iii. Extra hac auctoritate
et c. sequenti. ¶ Quarta

tal est psona addita psoe
ptan mb ppagacionez mu-
tat gdm z no geng xxx v
q v pono hec due regle
vltie z vno vsiculo 9tinet
mutat mptat geng sz gna-
ta gdn ¶ Si vis scire pmu
geng affinitat sm reglas
pdictas adde ptai mb co-
pula alicui de tua 9sag-
uitate aliqua psona et
ia psona affinis erit oibz
9sanguineis vi i sui v pro
gne affinitat z hic tm lz
phibicione vn mortuo
vio illi 9 mulier puta sic
tuo illa no posit scire ali-
que de 9sagnitate sui viri
usqz ad qntu gradu i e
no dz ¶ i ut dictu e · b · c
¶ pone q et ¶ sequenti ¶ Sz
qa sm geng et tm affi
e reuocatu z phibico so-
bolis suscepte ex scendis
nupcijs · i · e · no dz sm gco
sit scire adde psona p
cai mb copla m p9 gm sic
mo vxor frat mei est
m i p o gradu gne affi
mortuo fr mo adde illi
alm viri i e erit m i p o
gne affinitat z i c sm a
tiq tpa no potuit mortua
illa accipe aliqua de co-
sagnitate pori mariti
usqz ad quartu gradu
dech scire xxxv · q · iij · de
ppinquis sz hoc no phibe
9the · i · e · no det ¶ Itm

sit scire adde psona ptai b
copula p o generi vi gra
tiam sint maritq relicte
frati tui mortua illa relic-
ta maritq eius q erit tibi in
p o gne affin accipit alia
illa e t in tcio gne et illa
olim mortuo vio suo no
potrat copulai alicui de
9sagnitate tua cu illa eet
t z 9sagneis fratri tui in
tcio gne usqz ad qrtu gdm
xxxv · q · iij · pono pmi
geng tm 9trahit ex vna
pte sm et tcius qnqz ex
vna ut dcm e qnqz ex
duabus ut i vxoibz duoz
fratz q sit i p o contra p e
¶ De sobole suscepta ex
scdis nupcijs sic intellige
ffinal mcq lz vxoez co
mortuo relicta ei 9 9trah t
cu p o sobole ex illi sib
nupcijs nata no potat
olim copulai alicui de
cosagnitate pori mariti
ppt publice honestatis
iusticia que sublata est
hoc e sm ista intelligit i e
no dz ¶ Sz nuqz publice
honestat iusticia e subla
ta in scdo gne et i alijs
ut xxxv · q · iij · pono de
q ubi publice honestatis
iusticia intr dt i emndm
cu p o ut tcio gne ut cu so
bole ex scdis nupcijs i
p o ut i vxoibz duoz fram

sine consobrinorum vno sublato
tollitur et alius per illud c. fi. e.
no. di. quia quociens vicia ex
vna radice nascitur consequens
est vt vna lege tollatur. C. de
nupt. l. vlt. in fi. Sed in sponsa
defuncto vel deperita adhuc re-
manet. ss. de spons. eo. iaud.
et c. ex sponsalibus l. vi. ff. sic
vt ibi ss. honestatis quia in mat-
rimonio quod licitat sed quod honestum
sit considerari oportet ff. de ritu
nupt. semper. Consanguinitas quoque
et affinitas precedens matrimonium
impedit contrahendum et dirimit
post contractum vsque ad quartum gradum
inclusiue nec valet consuetudo
in contrarium quia diuturnitas temporis pec-
catum non minuit sed augmentat
ff. e. no. di. de affinitate dicitur vt
ss. de spon. c. xii. q. si supervenit
et ss. de eo qui cognouit consanguineam
vxoris sue. Sed in iure ex ordinaria
pollucio inducat primo e(st)
quod non nunc primum consuatur xxx.
v. q. iii. c. ex ordinaria nisi
ex affinitate fiat maior et vt ibi
et ss. de eo qui cognouit consanguineam
fratrum carnalium et ss. de spon. immo ca-
mis Ad hoc enim vt contrahatur
affinitas necesse est sanguinis
vtriusque fieri commixtionem ar. xx
xv. q. ix fraternitatis. Ideo
si mulier semen emittat et vi-
ro amittat non contrahitur affini-
tas et est ad hoc ar. de frigido
qui palpando per mulierem et
notare ad seminis effusionem
vel coitum et tamen non est ibi permixtio
vel coitus commixtio seminis.

et ideo nec affinitas et ideo si vir non
intrat claustra mulieris et ipse
non emittit licet ipsa emittat
nulla est affinitas contracta
vt dicitur e. c. de eo qui cognouit. ss.
pone. Sed si vir emittat
in medio mulieris et non in mu-
lieri dubitari potest tamen sponsa-
ratificarent ar. xxxv. q.
iii. c. ex ordinaria. Nota quod
aliqui habent quandam ymma-
ginem mulieris super cellula
sororis tenentes in manu
lineam protensam vsque ad vxo-
rem fratris quasi dicat soror
venite ad me omnes qui estis in
ista linea quia in estis affines
in primo gradu affinitatis. Eodem
ex alia parte arboris habent ali-
am ymaginem super cellula
fratris tenentem in manu quan-
dam lineam protensam ad
lineam viri sororis quasi di-
cat frater venite ad me omnes
qui estis de linea illa quia
mihi estis affines in primo gradu
affinitatis. Ad hoc designandum
due linee ponuntur reflexe
quarum vna oritur in cellula
sororis et alia oritur in cellu-
la fratris et tendit in cellula
viri sororis et in vxore est
sepcio primus gradus affinitatis.

De impotentibus de frigidis et maleficiatis

Visum est de affinitate et de cognatione spirituali. Et impotencia coeundi vel agendi est
preventiva. Sed quia frigidi coire

no pnt ¶ ideo subiat q̃ de fri-
gid͛ z maleficiat͛ z impote-
tia coeundi vnde dcistis
p ordinem e videndu ſ3 q̃lz
impedit͛ nuu ɋtrahedu et
dirimit p9 ɋtractu nam
frigid9 nal͛i ɋtrahe non
pt xxxiii q i c i z ij et
i e laudabile n ambo vel-
lent insimul hitare ut vir-
cum et si no ut vxorem
salte sicut ut sorore i e
laudabile v ɋ si ambo
¶ Sz qualit͛ z qnado ob
causam frigiditat͛ dinorti͛
fieri possit distinguere fm
host Si dinortiu petatur
celebrari ob impotentia coen-
di z masculia impotencia
allegat nalis puta frigidi-
tas aut masculus pnotat
ad iudiciu aut femina ¶ Item
aut masclus ɋplenit xviii
annu aut no z si quidem ma-
sclus maior xviii an ad
dinortiu pnotat z vxor
ɋfitet͛ hoc idem qd maritus
asserit dico tpus arbitriu͛
aut viri ɋ mens a in a am
p qd dent simul morari q
tpe elapso si p rectu iudi-
cium cstet pt p bai vir impo-
tet z dinortiu celebrabit͛
z mlier iubet a dno ſ3 vir
iudicet͛ ne aliqui ducat Si
aut duxit scandi z cogno-
uit vt9 p mrj hebit͛ z prĩa
ɋiubia erunt repanda erga
mlie ɋ diuerte si fuit ɋstia fide

ar ff de adult Si vxor §
iudex Si vo no fuit ɋstia pt
eu repelle ptextu adulter
ar xxxi q i de ꝯndto z q
vi mcij B dt ɋ h no obstat
qm inuoia p9 ceciderint re-
stuui i e laudablem et c
firabunt v na si tm e aut
vtm iudicium masculj intrabit
se nalit frigidu n posse co-
gnoscere aliq mliez n mo-
ni ad voluntate coeundi na
si aliquocies monet͛ licz
no posset p fice no esset
nalit frigidus ɋ si pt
iuuari electuarijs ul medi-
cinis planu est Si no pt
z mlr vgo e et utrz ɋfite-
at͛ p9 triennium potuit se-
pari mlr aut intrabit q
nunqua vidit ipm moueri
n nega eigi et oez diligencias
adhibuit ut op9 ɋiu nale
sequeret͛ infra tpus elapsu
a iudice statutu z qm libz
habebit vij ppinqs ul vicinos
bone fame qui iurabunt se
vere credere ɋ ɋiuges iura-
uit z dinortiu celebrabi
ut intelligo i e c i F i et
c laudablem § Si autem
z mebro vi inspiciend est
¶ Sz mihi sufficit si respi-
ciat͛ saltem duoz ul triu
ppinquoz no ɋ i ca solep-
in z piculosa tn no e a stu-
tuto ino recedendu ar xx
di de q in bz c B de der ad

adaud. ¶ Idem dico si mulier
pponat ad medium et vir idem
confitetur. ¶ Sed si vir tamen alia co-
naxit miratus sed conuigetis ita
p muri habebuntur et primam aget
et in sil. cuitetur quia appet mo-
do causa odii et diaboli sug-
gestione hoc factum fuit. de
c. i. § Si autem et de c. landa-
bilem in si. et xxxiii. q. i. c.
i. et ii. nec de super dict. distingui-
tur utrum mulier sit virgo vel corrup-
ta ex quo utriusque impotentia con-
fitetur ut patet. de c. c. i. R. i. et
c. laudabilem § vlt. Secus
si alter negat ut infra sequitur
Sed quid si maritus pponet ad
divortium et mulier se asserat
ab eo cognitam dic standum
esse verbo mulieris quia vix inve-
nientur aliqua que hoc asserit
si verum esset tamen facit se pre-
iudicium generari et maxime
quia tales consueverunt collaphisari
stimulis sathane. Sed de eo qui
cognita cum sagittario vix. de fr. Iordane
et sic credendum est mulieri quia
per matrimonio confitetur. Secus de clandestine de-
spon. c. i. hoc est verum si vir ipsam
convincat per aspectum corporis
ut infra § sequenti di. ¶ Si vero ma-
ritus asserat se cognovisse
vxorem mulier contradicere
et divortium petere standum
est verbo viri quia est caput mulieris
Sed de despon. impub. c. continebatur
et xxxiii. q. i. Si quis accept-
erit mulierem ipsam convincat de pmiuo
aspectum corporis xxvii. q. i.

vel aliqua et de probatione
ex posuisti et c. causam. quo
si mulier sit corrupta tenne-
at tamen nubet quia stat verbo
viri vel corrupta potest se vir-
ginem ostendere tamen non sit et si
hoc intelligitur. de c. c. i. § Illa
dicunt et quod dicitur communiter ta-
ceant subaudi maxime quia
idem est ac si ab initio recla-
masset ex quo semper contradicit
Sed quia tamen diu tacuit est ma-
ior presumptio contra ipsam
dicitur sicut ¶ Minor consueverit tam
mulieri quae nimis tacuit
per experientia feminarum ar-
de c. laudabilem impu. ¶ Et
si per maritum stet quia non cre-
ditur vel per mulierem dicit
hostiensis esse ex convenienti per
que stabit et cautionem pro-
mani exigenda ut cohabitet
ar. § vlt. litre non gaudet cum
§ vlt. et de t. p. x. c. i. in
et ii. ¶ Nota secundum pmo quod
tamen argumenta inveniuntur fuit
ad probationem frigiditatis
s. aspectus corporis inanimata
septimae manus propinquorum
et feminarum ¶ Sed discretus iu-
dex providebit utrum solum verum
vel duo vel omnia ista argumenta
faciat prestari et quia omnibus
sepe fallit et maximus xx
vii. q. i. vel aliqua et in
forma separationis iii. pruden-
ciae vtitur ideo mirum quod est
quod habundet probationes
que deficiant in certa ma-

ioã cama 9 sit ageṇ xl.ij. di
qinestamq 9 ⁊ b. decl. vbi
prelm. l. vj. tñ si alter ob-
mittet' nichilo9 valet sma
nt xxxij. q. i. dcl̃is reg-
sisti. et b. de p b ppostis,
⁊ s. tam sci ant ḡt sc mom
ad coitũ nl q alias mules
cognoscit tūc pz q malefi-
cium allegat' ⁊ ideo p9 tmm
tem'm gent sit momi ad
pceptũ iudic' s. c. laudabi
lem impñ et c. ult. bz di-
stinguẽd e vtz sit tpale
maleficiũ nl ppetuũ si sit
tpale no dirimit mm ia
otractũ ar. j. c. fraternitat'
v. nos tn si vo e ppetum
dirimit xxxiij. q. i. si p
sortiarias ⁊ d' ppetuũ q d
infra tem'm pe borrisum
⁊ orones no cessat ut d. c.
si p sortiarias ⁊. j. c. c. ult
al no videt' ee ppetum tu
maleficiator illud destrue
posset sed ad hoc q diri-
mat mm nccē e q pcessit
mm si ant seqnat' mmq
dirimit sicut n' alia im-
pedimta seqncia xxxij.
q. vij. hij qui sam ⁊ b. de
eo qui ogn' osr. distionem
⁊ c. tnc ⁊ pt q b ee male-
ficiatq cu vna et no mm
alia vn no sepat' s'm mm
ut s'm restituat xxxiij.
q. ij. si p sortiarias dectq
de frigido ut dem c. b. c.
. d. i. ctq. j. c. dico ḡt ant
innoc q ppt maleficium
nllm e mm sepandq mm

illud impedimtu no sit ppetu'm
cu possit remoui pt diuinu
miracm salte psilli qui ipm
induit ar. j. c. fraternitatis
v. nos tn q q q ligatu e
dissolubile e maut de nupt
s. impubs ⁊ dic q c si p sor-
tiarias no tenet et j. c. capi
tulũ ult'm loqnt' de frigido
nalit' n' litta omdiat q
licet ipe dirt se hre po-
tēcia cognoscēdi alia no
credr' sibi n' vm cat b. p
et ho dicut q dz mm ppt
maleficiu ppetuu separi et
dt hostien q oppio illa e
omnio obticeda tamq dna
et nimis onosa q pstict
matiam homicidio ⁊ adul-
terio si ho stact cu mlier
⁊ ea cognoscē no posset
cu potens e ⁊ ydoneus
alijs mlicib3 n' sep solu
pt psilli qui scit ul qa
maleficijs mortis est ul
q pditu e maleficiu ul
q no pt ul delē nescit
⁊ pbat' rōnabilit tales
male sentire qm dne cāe
pncipales ppt quas con
traxit' mm ibi desicint s
vitãto fornicatoibs ⁊ sus-
cepto plis q rte no q in-
potencia cocmidi quecz p-
uenit ex defectu etat' ⁊ tnc
no tenet mm j. c. q sedem
et b. de despon impub pto'm

tame debet iudicari esse separa(n)
qui p(re)uenit ad etatem nisi ve-
lint in m(atrimoni)o (con)tinere b. de despo(n)
impub(er)um de illis i. dic(itur) vel ibi
s(ecundu)m vlt(imum) ¶ Iste p(re)uenit q(ua)n(do)q(ue) ex
semine genitali ambo(rum)
cum ambo sint impotentes ad de-
bitu(m) reddendu(m) m(atrimoniu)m (con)trahere
no(n) p(ossu)nt i. e. q(uod) sedem. Secundus
si vnus testiculus tantu(m) sit p(ri)uatus
cum generare possit. Tercius si ali-
qua facta cum frigido vel secto
sen(ex) vn. cum m(u)l(ie)re arta (con)trahat
dicunt host(iensis) et Innoc(entius) q(uod) scien-
tum o(per)at(ur) q(uod) eam teneat vt so-
rorem i. e. (con)sultationi z. c. se-
d q(uod) si ambo sciu(n)t d(icit) host(iensis)
si solus potens facit ar. b. de
(con)iug(io) s(er)uo(rum) p(ro)posuit z. c. vlt. tu(m)
si cum alia (con)trahet s(em)p(er) teneret
m(atrimoniu)m q(uia) cum mis arta(m) vel sororem
vel frigidum vel fr(atr)em tene-
re tale cogat(ur) vt d(icit) Innoc(entius). Si
aut(em) ignorauit (con)traxit non
cogere(tur) cum lic(et) vt sororem
vel cogn(oscere) lic(et) posset si vellet
i. e. laudabile v(er)o q(uod) si ambo
z d(icit) b(ernardus) q(uod) tunc n(atur)a e(st) q(uod) ambo
(con)senciat z sufficit q(uod) ita
scriptu(m) est ff. qui z a quib(us)
p(re)scripsit et v. q(uod) m(atrimoniu)m (con)cepti
e(st) q(uod) cum nullu(m) sit m(atrimoniu)m nec pos-
sit esse vnus no(n) tenet(ur) alteri
et ideo no(n) obstat b. de co(n)
qui dux(it) i(n) mat(rimonium) c. i. q(uod) pt
ibi m(atrimoniu)m e(st). ¶ Similiter vero
arta naturalit(er) que m(u)l(ie)ri
e(st) cognoscibilis p(ro)pt(er) d(iuinu)m
miraculu(m) vel maiorem (con)ue(n)tia(m)

contrahe(re) no(n) debet et si cont(raxit)
vel d(icitur) m(atrimoniu)m separari. i. e.
ex litt(er)is et c. frat(er)nitatis s(ecundu)m
p(ro) hoc z in h(oc) casu cercitu(do)
fide utendu(m) e(st) q(uod) si inspiciat
cum aliquo matrone p(ro)b(e)
z honeste ac expte (?) in ope-
rac(i)o(n)e q(ue) p(ro)nuntiant dicere
veritate i. e. frat(er)nit(at)i i(n)ip(si)
et c. vlt. n(on) e(st) eis m(atrimoniu)m
remittendu(m) ne aliq(ui)s v(e)l s(u)b(s)idem
m(atrimoniu)m d(icitu)r ar. b. de eo q(ui)
(con)iugi (con)sang(uinee) s(er)ui et
e. c. vlt. z b. de p(ro)bac(i)o(n)e p(ro)po-
suisti. Set no(n) requirit(ur) m(atrimoniu)m
inter p(ro)pinquos sicut in frigido
i. e. laudabile z m(atrimoniu)m nec in ma-
leficiato i. e. c. vlt. debet
tamen modicam violentiam sus-
tinere i. e. frat(er)nitatis s(ecundu)m p(ro) hoc.
¶ Ceterum si a p(ri)mo viro incillatus (?)
potuit defflorari z ideo se-
parata est s(ecundu)m p(er) (con)suetum vsum si
reddit(ur) apta p(ri)mo hic dis-
sensio d(icitu)r cum aliquis et
dicit q(uod) in h(oc) casu no(n) e(st) red-
denda p(ri)mo z sic intelligunt
i. e. frat(er)nitatis s(ecundu)m si alij vt
Innoc(entius) et ho(stiensis) d(icu)nt (con)tra(rium)
z p(ro)babilius vt p(ro)bat ho(stiensis)
triplici r(ati)o(n)e. p(ri)ma est q(uia)
p(er) op(er)us h(uma)n(u)m absq(ue) diuino
miraculo facta e(st) apta p(ri)mo
i. e. frat(er)nitatis s(ecundu)m nos tamen
¶ Secunda q(uia) tunc apparet
impedimentu(m) fuisse t(em)p(or)ale
q(uod) ex post facto cessauit
Set nullum t(em)p(or)ale impedimentu(m)
m(atrimoniu)m dirimit s(ecundu)m om(ne)s ¶

Tcia q2 f(m) testio(m) mlier(um) nc
apparet ceciam fuisse decep-
tam z ideo s(ente)n(ti)a retractat(ur) ut
.i. e. fr(ater) infra(scrip)tat. ℣ nos tn q(uod)
Idem d(icit) Innoc(entius) si madat(ur)
etiam cu(m) corpali p(er)iclo sep(er)
restituenda est p(ro)p(ter) vn(de) si an
inasione cu(m) p(lu)rib(u)s co(n)traxi-
s(sit) si cu(m) p(ro)p(ter) no(n) tn mi(hi) sic al(iter)
falso asserunt multo fortius
n(on) cu(m) secundo vn(de) p(ro) nullo mo(do)
e(st) restituenda. restat g(o) q(uod) e(st)
restituenda p(ri)mo et q(uod) dicat
absq(ue) corpali p(er)iclo. rc. ex-
ponit .i. absq(ue) morte q(uam)
dicat si mors no(n) fuit sub-
secuta ex medicamine s(e)p(er) re-
stituenda e(st) p(ro)p(ter) vio(lentiam) et hoc in-
nuit .i. e. fr(ater) infra(scrip)t(u)m ℣ pl(ures) ibi
tn q(uam) uni(us) ut ex ea mort(em) p(er)iclum
timeat. ℣ (Sed) q(uod) si p(ost) p(ri)mu(m) co-
itu(m) cu(m) s(ecun)do q(uam) p(ri)mo ea deflo-
rare no(n) potuit p(ro)p(ter) r(e)petit
ea dicat b(er) z host(iensis) q(uod) ei est
restituenda q(uia) apparet etia(m)
fuisse decepta ℣ (S)ed q(uod) si no(n)
p(otes)t ea adhuc cognosce(re) s(ecun)do
restituenda e(st) z sic etia(m) post
s(ecun)d(u)m et t(ercium) coitu(m) s(ecun)di z sic i(n)
infinitu(m) ut d(icit) Jo(hannes) ℣ (Sed) e(st) dicit
usq(ue) ad t(er)tia(m) vice(m) t(antu)m et no(n)
ultra q(uod) due s(ente)n(ti)e p(ost)q(uam) p(ri)ma
sunt s(ecun)d(u)m q(uod) t(er)tio appellare
no(n) licet .ij. q. vi. (sed) q(uo)b(us) v(ero) q(uam)
cu(m)q(ue) et b. de ap. (sed) u(n)a Innoc(entius)
d(icit) q(uod) isti so(m)p(n)iat q(uod) sic expo-
nu(n)t z dicu(n)t q(uod) no(n) semel s(ed)
etia(m) manens cu(m) s(ecun)do p(lu)ries re-
reddenda e(st) p(ri)mo ut ~~expona~~
expiat(ur) an passit ea cog(nosce)

re q(uod) q(ua)m sit absurdu(m) ex-
pone(re) ea ex ordiarie pollingui
z q(uod) aliena uxor ita ab alio
co(n)tractet q(uoties)lib(et) inspiciens
q(uo)d videt(ur) ℣ (Vn)de ipse exponit
q(uam) du(m) dubitat(ur) an s(ente)n(ti)a sit
renova(n)da uel an s(ecun)d(u)m s(ibi)lib(us)
sit p(ri)mo nec cognoscet(ur) an
sit apta p(ro) cognitione p(ri)mi
viri sed p(ro)p(ter) p(ro)p(ri)u(m) viri ut(rum)q(ue)
(s)i cu(m) similia membra h(abe)nt
p(ro)s(u)nt q(uod) ei cognoscibil(is) sit
z sic reddet(ur) ei ℣ ideo p(ro) disting-
uit de membro viri an sit in-
mi(ni)b(us) carnosu(m) z h(oc) no(n) tenz
mi(hi) .i. e. fr(ater) infra(scrip)t(u)m ibi cu(m)
sibi commisce(re)t(ur) et i(n) fine ubi
d(icit) ut p(ro)p(ri)qua ab eo deflora(re)t(ur)
(S)ed in h(oc) (con)sideranda e(st) qua-
litas viri et mlier(is) q(uod) si
dia(bo)lica inventa acceperit viri
et mlr(is) .s. si ea h(abe)nt xx an(nos)
z no(n) p(otes)t ea cognosce(re) q(uia)
h(abe)t membru(m) in m(ulti)b(us) grossu(m) no(n)
tn mi(hi) ℣ ideo si cu(m) alio co(n)tra-
h(er)at q(uam) no(n) sit ita ar(ma)tus
et cognoscat z p(ro)p(ter) h(oc) sit abil(is)
facta p(ri)mo no(n) p(otes)t h(oc) reddit(ur)
p(ri)mo ut d(icit) fr(ater) infra(scrip)tat ℣ uel
(s)i vo(lunt) viri h(abe)t dia(bo)lica i(n)venta
s(ed) mlr no(n) d(icit) h(abe)t z p(ro)p(ter) h(oc) q(uod)
no(n) potuit ea cognosc(er)e e(st)
i(n)t(er) eos (m)atrimoniu(m) celebratu(m)
si co(n)trah(er)at cu(m) alio z fiat
h(abi)l(is) reddenda e(st) p(ri)mo q(uod) tu
ea licet no(n) potuit ap(er)ire
p(ro) s(e) i(n)t(er) q(uod) adveni(r)et t(em)p(or)e
potui(sset) ℣ (Vn)de b(er) e(st) restituenda

que ex post facto apparet sententiam
penitus latam / i. e. firmitatem
. se nos tamen et sicut in aliis me-
liores acrevit ita posuit quia illo
acrevit opinionem minorem et proba-
bilior dicat tamen host. quod si sponsus
eam cognoscat restituenda est
primo tamen quo prius in contrarium remans-
erit quia presumat malitiam
atque fuisse ita quod si intrinsecus co-
gnoscere potest tamen eo remanebit
aliter elapso tempore restituetur
si ei sine spe restitucionis primo
fuerat et sic est casus in quo quis
privatur iure suo sine culpa
sed non sine causa vel si vel licet non
quam faciunt sed sed vero

De matrimonio contracto interdictu

Tractatum eccl[esi]e contrac-
est de im- to et eius con-
pedimentis stanciis nunc
nunc q[ue] impedit sequitur
et dirimunt matrimonium post dicere
contractum sed subiciet
de impedimentis que impediunt
sed non solvunt matrimonium iam contractu-
m et est ecclesie interdictum et temporis
feriarum ter ib. Ecclesie vetitum nunc
temporis feriarum impediunt fieri
permittunt facta teneri. Interdictum
ecclesie est duplex s. iuris et hominis
iuris interdictum hoc versiculo con-
tinetur aspiciens veteres etiam
quasi bene dicta s. a prima dominica
adventus usque ad octavam epipha-
nie et a LXX usque ad octavas
pasche et a diebus rogationum
s. a feria secunda ante ascensionem
domini usque ad octavas penthecostes
que tamen tacet octavis et ideo

in illa dominica et deinceps pos-
sunt nuptie celebrari preterea
tamen in istis diebus sponsalia con-
trahi et matrimonium quod solo consensu
contrahitur sed traductio uxo-
ris et nuptiarum solempnitates
prohibentur ut probatur. ib. de
feriis capellanus et xxxiii
q. iiii. non oportet cum sequentibus
et sequentibus. Interdictum
hominis est quando index qui potest
cognoscere de causa matrimoniali
si interdicat aliquibus ne con-
trahat ad invicem donec co-
gnitum fuerit utrum sit consan-
guinitas vel affinitas vel im-
pedimentum aliud inter ipsos
s. e. de sponsalibus sed quia plurimum
videtur dicere quod non sed
matrimonium contractum contra tempus feriarum
vel contra interdictum ecclesie ymmo
sunt ab invicem separandi Ideo
distinguere aut causa prohibi-
tionis est perpetua aut tempora-
lis Si est perpetua ut consangui-
nitas vel affinitas vel ali-
ud impedimentum perpetuum
separantur a cohabitatione quo-
usque cognoscatur de impe-
dimento quo probato separantur
ex toto lata sententia de matrimonio
inter eos s. e. c. ult. et xxx.
xv. q. iii. Interdictum et ib.
de sponsalibus cum inter sed eo non
probato vel simul remanebunt
Si vero causa prohibitionis fuit
temporalis puta temporibus in quo
matrimonium contrahi prohibetur apparet
reverentia dierum vel compus

desutō tm̄ inueniūt ꝛ ꝯtrax̄it
cū alia ꝑ vā depnti ꝯtra
intdictū nō dent sepaī sed
pn̄ia dꝫ eis impoīn qm̄a
contͤ intdictū ēē hoc fe-
cerūt · ī · e · c · ij · tm̄ ne mada-
tū iudic ꝯtemptibile vide-
at̄ si wͭ pt illos sepaīe ad
tpꝰ · ī · e · c · i · ꝛ sic intlligit
xxxiij · q · ij · nō oꝫ intdictū
eīm ēē nō ētate efficaīe
ut sepet̄ ūm ꝯ illud dcm
ñ subsit cū ꝓpetua tamen
dꝫ pn̄ia impoīn sine sit cū
ꝓhibicōnꝰ ꝓpetua sine nō
ꝓpt̄ cōtemptū ēē · ī · e · ꝑ totū

Utrum filij sint ltimi

Uisum ē de m̄rīōio
ꝛ de impedimētis
m̄rīonij Sꝫ q̄a ples est
de bonis m̄rīōꝰ · xxvij · q · ij ·
ōme · ¶ Ideo subiicit̄ hͥ' rubrica
q̄ filij sint ltimi Un̄ videdū
ē q̄t sit gn̄a filioꝝ ꝛ qm̄
eis sit legittimi ꝛ q̄n nō
Et qualit̄ illtimi ltimant̄
¶ Sunt at filij ltimi quos
de vxoe ltima p̄aramus
¶ naturales quos de ꝯcubis
ꝓ quibꝫ pt sūm ꝯsiste gene-
ramꝰ ¶ Spurij quos ex adl-
terio nl incestuoso coitu q̄s
suscipit ¶ Adoptiui quos
ꝑ adoptionem seu arroga-
cionem assumimꝰ Et sunt h
quatuor gn̄a filioꝝ Alij
ltimi tm̄ Alij ltimi ꝛ nales
Alij nales ꝛ nō ltimi Alij
spurij dicunt̄ ¶ Filij ltimi

tm̄ dr̄ ut adoptiui sine ar-
rogati de qm̄bꝫ dcm̄ ē s · de
cognat̄ legl̄ ꝑ totū ¶ Filij le-
gittimi ꝛ naturales dr̄ ut
nati ex m̄rīōio vō nl pu-
tatiō sine abinitio sine ex
post facto ꝛ isti succedunt
parentibꝰ suis · ī · e · c · i · ꝛ · ij ·
ꝛ · c · i · extenoe · et · c · de cli · bi-
ꝑ totū ¶ Ē m̄rīōio vō
ideo dr̄ quia nullū ꝯ m̄rī-
mōio fuit impedimētū q̄a
publice ꝛ in facie ēē ꝯtra-
xerūt · s · declad̄ despo · īm̄
inhibicō et · ī · e · ꝑ latū ¶ pu-
tatiō abinitio ideo dr̄ qr si
publice sūm fuit ꝯtractū
ꝛ sn̄ ꝯtradictōne ēē ba-
nis factꝪ vtroqꝫ impedim-
tū ignorate nel altero tm̄
licet sūm p⁹ ea sepet̄ filij
nati an̄ dimortū ꝛ q̄ con-
ceptq fuit an̄ latā snīam
ꝯ ltimi ꝛ i hereditate succe-
dunt et de bonis ꝑentum
p⁹ dimortū m̄ntnunt̄ · ī ·
e · tū · int̄ ꝛ · c · extenore
ꝛ · s · declad̄ despon ad inhi-
bicō ¶ Ad hoc aut̄ q̄ filij sit
ltimi q̄n sūm p⁹ ea sepat̄
ꝓpt̄ impedimētū reqruunt̄
tria ¶ ꝑmū q̄ publice fuct̄
banis ꝯtrahant ut d̄ · s ·
declad̄ despon · s · quarto
ꝛ · s · in pricosimū qr si nō
fiant bania licet vtroqꝫ
ignorante impedimētum
ꝯiūgꝫ ꝯ dictōne ēē ꝯtra-
hant filij erunt illtimi · s ·

s declamd despon in inhi-
bito § Si qmis d̄c ut ibi dic-
tu est § qm vo ar· j· e· extno-
re ¶ernos sine ɔtradicone
ecclie ɔtrahat q̄z si dein matrio
pmittat· z ambo ignorent
impedimtu vl alt z tm de
causa iusta int dicat z no ob-
stante ɔtradictoe ɔtraxerint si
p9 ea impedimtu pbet· filij
medio tpe nati illgtimi erit
j· e· cu int· attornios senss
Et ideo si tm int aliquos
cto fuit scpatu z cotrahat
cu alijs auctate ecclie filij
nati ex s° matrimoio licet
p9 ea pmu reparet· lgtimi
erunt j· e· plati ¶ Tm q
alt vl ambo ignorent im-
pedimetu q̄z licet publice
z sine ɔtradictone ecclie
ɔtradixerint si ambo sciet
impedimetu filij illitimi
erunt s· declad despon
cu inhibito § pat mo et j·
e· referente Sed si ambo im-
pedimtu ignoraent licet
p9 ea sepet· tm filij lgtimi
erunt ut dem e in pn h9
§ ibi putatiuo rc· j de m eet
si alt tm ignoraret nam
s·m· s· z· j nuoq sufficit alti9
ɔiugu ignorantia ad hoc
ut filij9 sit lgtimg z ut ei
succedat sicut· s· declad
despon· c· ult· et j· e· exte-
nore ¶ Sic nati decla desto
mrīoio p9 ea ab ecclia publ-
lice approbato sut lgtimi dn9

nati sit p9 qua tm pcaūz
fuit approbatu licz postea
iusta de causa mrīo9 sepe-
tur· Sed si an approbatone
declad sto mrīoio fuit ge-
nerati q̄z filij no extitisset
si tot· tm aliq p9 ea p-
bet· s· declad despo· cu in-
hibito z· j· e· q nob ¶ Ex
post facto mrīo si eo tpe
quo ples fuit genita
potuerut parentes ad inuice
contrahere tm si tm sub-
sequat· ples lgtima erit
j· e· c· j· et· c· tanta impu-
gnamis forte alt ɔtraxit
cu alia vl vtez anqua
illud tm sequet ¶ Secus
si qs hns vxore z ea vi-
uete alia cognouerit z
ex ea ples suscepit licet
p9 morte vxoris cande
duxit vl ɔtra° ples erit
illitima z ab hereditate
repellenda j· e· causam
j· et ij· et· c tanta insi ¶ Ite
si quis alicui inlici fide
dederit de mrīo ɔtrahendo
z p9 ea ex ea plem genu-
erit dn° possit lgtime p-
bari q an dedt fide lti9
erit et h° es sine p costesu
depnti expssum copula
mrīo9 int eos fuit cele-
brata sine pua desnuo
copula carnal fuit sub
sequuta licet desto vtriqz
pentu vl alt tm ɔxit

cu alia mlie .i. e ptnab gste-
lttim e que pat z matre
dicut de lttimo mroio na-
ti n gtrarm pbet ar .i. e.
tu smisse .r. b. de pbatoe p-
tnab dic ut b. de filijs ps
f. Sed quo et dnob; s sep-
gste filij paganoz vel m-
deoz qui denouo gutimt
ad fidem lttimi sunt cense-
di quamb fm ritu suu co-
traxerint m fo vl tcio gdu
.i. e. t. vlt qz mm e mf i os
nc p9 fide susceptu debet
separi. b. de 9sang. infide-
libus. Sunt aut tres casg
i quib; aliqs nascat ex
lttimo mroio z tn no est
lttim9 Pmg filij fnoz it
quos e mm lttim b. de ging
f. digmi filij tam no sunt
lttimi quo ad ordines b.
de fmib no ord. c. ij. Scdo
i gmisso cime lese maiest
ab aliquo gingato no sol-
uit matimoium sz filij ille-
gittimi erunt vj. q. i. f. vm
z .j. deheti. vgrnt. Tercio
in cime hes gmisso no sol-
uit mm sz filij nati ex eu-
dmt ab hedi te. .j. de het.
vgrt et .c. filij .l. vj. Aly
dicut nales z no lttimi
nc nati ex 9cubinis i do-
mo pris fm ist succedunt
i duab; vncys ab intesta-
to si no sit ali9 fili9 nalis
z lttim9. C de nalib; aut
l; pri z mant q9 mo na-

cf. li. f. bi qsqz coll. ix. al. m m-
cdilu succedunt. Vltimi di-
cut spurij ut nati ex adul-
terio vl vulgo 9cepti ff. de
stu. ho. vulgo z isti sf illti
z i nllo succedunt nc m stitui
pnt a patre. C. de nali. aut
l; pri impri. et xxxij. q.
mj. dicit aliqs nc ali dcu
a pre fm ima similia. C.
de incest. impr. aut ex co
plexu Scdo e dcme cog-
nito qz soliatudims cpi
micio ut ut neqz penitus libis
smi b fm q cas suppetnt fa-
cultates vnna sub instrel
b. decco qui dni .i. ma cu
hrel mfi et hc est debei-
gmitate que vigore smt
a mre nali raij educato
filioz de mre nali e .i. di-
mis nale. lttimat aut
filij illttimi p subseques
mmij ut dcij b. e. f. ex p9
fcto Gste fo si ambo vl
alt penitus ignorent im-
pedimetu ut b. dcij e. c.
f. filij .v. tum Tercio p le-
gittiacoz pnapis qui nlli
subest i tpalibus .i. e.
pueneabile f vm. v.
insup Qrto p lttimacoz
ppe qui lttiat i spnalib;
aliquem p 9seques m te-
palib; .i. e. p venerabile
Cz Jmioc et b. dicut q
ibi ppa pred. argumentado

& dicit q no pt littiac aliquē
postquenς in tpalibz j e p ve-
nerabile quantu ad hc ut suc-
cedat i hereditate tamq legitim9
heres nisi sit de sua tpali iurisdi-
ctione q sic mittet falcē sua
i messem alienā & vsurpact
alienā iurisdictionem qd esse
no debet · s · de iudic · nouit et
vij · q · iij · scriptu e et pnact
heredem legitimu iure succedēdi
¶ Post vō dt ppam hre po-
testate legitimādi quo ad spu-
alia & tpalia & ipm solum ut
innuit · j · e · p venabile · de
· i · ibi psertim · & c · q ca mrio-
nial spalit ptinet ad ecclīam
adeo q seculares iudices de ipa
cognoscere no pt ex incident
j · e · latore · & c · cum · & s · de ord
cogni tua ¶ Alia oppinio e quior
q ad reges no ad ppam ptinet
de possessionibz iudicare · j · e · cum
q ii · i pnorio bñ pet · i quo
& summi pontific auctatem exer-
cet & summi princip exequit po-
testate · j · e · p venabile · v · id
ant ¶ Sed leges i au~ quibz
legitimantur primo si quis filium
natale i extrema voluntate noiat
filium & heredem instituit intelli-
git legitimasse · C · de natalibz lib
ant Item si quis & hc intellige
cu alios legitios no hz · in aut
qbz mo na · ef · l · § · i · v · no
hens ¶ Secundo si pr offerat
filium naturalem impatori & fiat
cu alijs legitim9 erit · in aut
quibz · mo · na · ef · l · § · Si

qs qo · coll · vij · ¶ Tercius si nullo
alio filio exnte filius nal
pre defuncto offerat se ipm cu-
rie legitim9 efficit · ut in e-
aut § · i · et § · Si qs igr extra
si pr filium natalem i publico
instrumento vel subscriptione
testium cu noiamit filium nec
adiecit naturalem legitim9 effici-
atur ut lite ma · & a · § ad
hc coll · viij · ¶ Restitut ut sit
legitimi q succedunt i oibz bo-
nis parentu & ad omēs actus
legitios sz p̄ dnicē in aut
qbz mo na · ef · li · § · qm
et · C · de suis & l · hered · pto-
ta ¶ Opinio vō i nullo casu
legitimat · j · e · p venabilem
nisi · An · possint ad ordines
pmoueri dc ut · s · de fil psb
· § · Sed qd · & ptotum & q con-
silium possit dari ne succedat
i hereditate dc ut · i · j · de pe-
nitenciis § · Sed pone

Qui matrimonium accusare vel testificari possunt videndum e

Ostensum est
supra de co-
tractu mrio
qui subiacet de eius
dissolucione Nunc videndum est
qs mrim possit accusare
& testificari et qualit accu-
sacio mrij sit facienda ¶
Accusare pt mrim qlibet
fm jmo ad plenum divor-
cium celebrandum no tn quo
ad thorum vbi no admittit
nisi maritus & ipius thō fit

minima b de pen. tunc nō
em̄ ē licitū contrahentib[us] co-
niugium aliquo modo infamare ē,
decadunt omnib[us] et tunc maritus
inscribere debet ut designet
tempus et locum criminis commissi
et personam cum qua commissum
ē sed ad penam talionis se
obligat ne una via con-
sequatur quod alia prohibetur
b de pen. c. tunc ¶ Secundo
vero minus actusatur ad ple-
num dimortium celebrandum
extraneis preferunt illi q[ui]
sunt de consanguinitate coniugum
et ut extraneos preferunt
antiquiores et maturiores
vicinis. xxxv. q. vi. c. i. et
ii. et iii. c. videtur ¶ Item tam
maritus quam uxor possunt
accusare. l. c. insuper omnes
autem qui repelluntur ab ac-
cusacione uel qui ad eam
admittuntur et a testimonio re-
pelluntur et ad illud admittun-
tur nisi sit aliquis ydoneus ad te-
stimonium reddendum ¶ Item nō q[uod] si
fiat accusacio super fede ma-
trimonii puta quod dicitur matrimonium
nullum propter consanguinitatem uel alterum
propter impedimentum procedere
contra coniugem uel pro culpa
sua absentem ¶ Secus si
propter adulterium ad thori separa-
cionem agitur. b. ut lite
non cont. adhuc. et. c. cum fiat
d. pena et i. c. i. ¶ Item
in causa matrimoniali idem pt

est accusator et testis. xxxv.
q. vi. ubi dicitur quod vires in syno-
do et c. de parentela et b. de
testibus cog. propterea et hoc intelligi-
tur ubi committitur de consanguinitate
coniugum ut in c. predicta et melius
b. de consang. c. i. et b. despo-
ci in infra. nam tunc eciam con-
sanguinei et etiam pater et mater
possunt esse accusatores et testes. i. c.
videtur et b. de testibus super eo
missi ¶ Sed si non querebatur
de consanguinitate sed de alio
impedimento. l. an contraxissent
cum ea tunc licet committitur sint ad-
mittendi pro et contra ad accusacionem
et testimonium cum in hoc casu si
propter potenciam alicuius coniugum
[illegible] dignitatem honore uel diuiciis
[illegible] suspectum testimonium alicuius
repelleret a testimonio sed non
ab accusacione b. de testibus si-
cut impudens ¶ Et idem videtur si
diceret premio in alio contraxis-
se uel votum emisisse uel de
spirituali cognacione nam in hiis
si suspectum sit testimonium
alicuius repelletur ar. predicti
c. super eo ¶ In consanguinitate autem
speciale est quod iniqua dicitur habi-
tum suspectum testimonium alicuius co-
sanguinei racio est quia unusquisque
suam genologiam cum testibus
et carte et cetera ex vetustate
maior secum laborat quem
eum inducere recipi debent
quam illi qui in cunis sunt

z quorum interest. i. e. videt ¶ Re-
pellunt aut accusatores minores
z testes si infra tempus statutum
non preciat ad accusandum
n si essent ex duobus tpe contrahere
minores vel alias denunciatio non
potuit ad eorum notitiam pervenire
in impotentiam frigiditatis vel maneris
esset tam tempus constitutus quod ad ro-
phesionem talem eius etas non
possit sufficere. seu alia causa
legitima fuit impeditus eius accusacio
ut audivi. alias eciam z duos p
sunt denunciacione publice
fitam minime ignorasse tanquam
suspectus et repellendus n ipso
formavit matrimonio quod postea
didicerit causam que obiciat z ad
hoc ex malicia non procedit hoc
didicerit ab illo qui denuncia-
cionis tempore tacuerunt ad mit-
titur ad accusandum. i. e. tamen in tria
si non ad testificandum. ·b· de testi-
bus ij. Racio reddit. i. de accusac
& regulac e quod qui parentes
fuerunt non pnt accusac ut dem
e. ·b· de clandestina despon. & hec
pone n tacuisset ipsi de factum
probacionis ij q vij pleiique
si non interfuisset an contractu
matrimonii. quod tunc potuisset sine
probacionibus impedire matrimonium
contrahendum persona denunciacionis
Hec matrimonium iam contractum non ·b· de
spon. plura z c te cum in tua
dic ut ibi dictum est ·b· xxij q si
supervenit ¶ Item repellitur ab
accusacione ipse tempus questum

ij. q. i. prohibetur z i. e. bignite
¶ Item tam testis quam accusator
repellitur qui persolam contuli
contraposicionem vult accusare
vel testificari. i. e. a nobis et
ij. q. vlt. prescripta in q. ix. te-
stes et ·b· de consanguinitate z mulie-
rum ¶ Item accusator et etiam
testis dz conpetere gradus ex-
utroque latere ut dictum e ·b· de
consang. & canonicam insi z
sufficit testo inter inpe unum
gradum ad hoc ut repbet
probaciones actoris ·b· de testi-
bus ¶ Non quod matrimonio iam con-
tracto accusator bonum het
in contrahendo vel impugnam
quod non licet bonum accusacio tunc
non sic legitime accusare posset
sed pt de iuriam consanguinitas
vel aliud impedimentum quod
matrimonium contrahi prohibet ·b· despo
ad dissolvendum de divorciis

D Ictum est ·b· de accusacione
matrimonii licet que accusacione
instituta quod matrimonium sequitur
divorcium ideo subiciatur hic
de divorciis Et quod quandoque ma-
ritus expellit auctoritate
propria mulierem ¶ Ideo sequitur qualiter
restituatur Unde primo videndum
est de divorciis quid sit divor-
cium z unde dicatur quot modis
fiat divorcium z quibus possit
fieri sententiam divorcii z sic
de restitucione mulieris spo-
liate ¶ Divorcium est viri ab
uxore legitima separacio et dicitur

diuorciu adiusitate man̄ ul
qr sy qui distrahunt mam̄ z
dnsas ptes tnc ff de diuor-
l. y Quare sunt spes diuorcy
qr vnu diuorciu e gnale et
aliud pticulare Gnale est
qn mam̄ ita sepat q omio
absoluunt d vinclo mrio y
illi q contraxerunt mrio y
dico vei ul putatiu. vnu
mrio m in duobz casibus sol
uitur. Primus est ppt con
tumeliam creatoris qn s
alt infidelm quiugum int
quos est vm mam̄ ut dcm
est s qm sil sit l. q. Item
sily ad fidem katholicam
quitt alto uel nullo mo
uel no sn blasfemia dim
nois uel ut eum ptrahat
ad mortale pctm cohabitac
nolet qui relinquit si no
lunt ad sa vota trasibit
qr sm aplm si infidel dis
cedat frat ei ul soror no
est subiecti subiectus in hm
i e quato et c gaudemus
et xxviij. q. i. Si infideles
vm vs deserit semp spnete
ul blasfemare volentem
vel te credentem secus ad mor-
tale trahente ra sut absq
mora sic victa rupta pom
Tria contumelia creatoris sol
uit mus matrimony ecta eum
qui relinquit. i e quato q
Oz uniqud ipo iure solutu
est mam̄ contumelia creatoris
Innocet et ipsi dicunt q sic

et sine iudicio eccie z statim
quacito alt no vult cohabitac
i. e. qnto tn si aliqua ab alio
qtrahat mam̄ prius ps qutitur
alt eu rcape qpellit i. e
c ult. q. si. et sic restituitur
qi iure ps liminy ar. xxx
iij. q. i. cu pbellica et e
deficet aut ide. Aly ut b
et pet dicut qtrarim et
meclius. s. q mam̄ ipo iure
no soluit. i. ius petendi
debitum. i. e. qnto. i. q inelia
creatoris ius soluit mrom̄
z tunc ps soluit ve mrio
qn qtrahit cu sa z no an
quia si esse ex toto solutu
no qpellet ea rcape et
a. e ar. ad hc. i. e. gaudeus
insi q pt ei obicere forni
cacionem q si ex toto et ōio
esset solutu mam̄ no possz
ei oppone fornicacionem
precedente. s. de mam̄ qadm
Sed nuqd possz intrare re
ligione ea inuita aliqua
contrahat cu alia d q sic
s. de cqn. qm. c. ult. Secum
cam induit cōio spalis
dilecto creatoris ut qndo
vno quiugu vult trasire
ad religione aut carnale
copulam. s. de cqn. qm ex
publico dic ut ibi s. i. q
et y. f. se. Putatiu vo-

matrimonii vinculum dissolvitur propter
omnes illas causas que impediunt
et dirimunt matrimonium de quibus dictum
est s. de spon. § alias. Item ad
§ effectus minorum puta carnalem
matrimonium de consanguinitate vel affini-
tate et sic de aliis tunc dis-
solvitur matrimonium in quantum defectus
processit et habitur utrique licentia
contrahendi cum alio s. t. § x
c. i. et s. de consang. § impe. co
et s. de despon. impuberum duo
pueri. Et de iure minime quod p
ullum mulierem ... se sociabit
illi mulieri neque in coniugio nec
in adulterio neque cum illa ad unam
mensam manducabit vel bibet
nec sub uno tecto manebit nisi
in ecclesia aut in alio publico
loco ubi nulla mala sus-
picio possit esse et ut ibi com-
petentibus testibus presentibus ...
colloquatur xxxv. q.
vi. ab isto die. ¶ Particulare
vero divortium tamen in vero mat-
rimonio intervenit et dicitur particula-
re propter separationem debiti non
reddendi quo ad thorum et mu-
tua servitute sed non quo ad ef-
fectum et vinculum matrimoniale
quia matrimonium legitime consummatum non
dirimitur nisi in morte xxxii
q. vii. c. i. et ii. ¶ Est tamen
duplex divortium unum temporale
et aliud perpetuum. ¶ Temporale
est ut quando maritus occidit contra
interdictum ecclesie vel in tempore
feriarum et inde eos ab in-

vicem separat ad tempus de sen-
tentia est s. de mat. q. int. ec.
contra. § ult. ¶ Perpetuum est duplex
aut propter continentiam aut propter
fornicationem. Propter continentiam
puta alter coniugum intrat re-
ligionem de consensu alterius
vel ambo de communi consensu vo-
vent continentiam tunc alter abso-
lutus est ab alio quantum ad debi-
tum reddendum s. de conv. con.
cum sis praeditus et xxxiii. q.
v. quod deo. Et si vir ad sacros
ordines de licentia mulieris pro-
moveatur s. de con. coniug. co-
niugatus et c. Sane de istis
dictum est s. de conv. con. Si
consentiat cum in mo... § secunde-
tibus et § ult. ¶ Causa fornica-
tionis est duplex scilicet corporalis et
spiritualis quando alter coniugum
est lapsus in heresim i. c. v. ii.
et c. de illa dic ut s. de conv.
coniug. § idem dico dummodo tamen
scilicet quod licet sit iudicio ecclesie
separati non velit intrare reli-
gionem tenetur alium emen-
datum ab heresi reconciliare
i. c. quanto infra et s. de conv.
coniug. c. ult. ¶ Non tamen quod licet
matrimonium infidelium non sit ratum
ita quod uno facto fideli potest
alium dimittere si tamen fidelis
dimittit infidelem nolentem
sibi sine contumelia creatoris co-
habitare non potest cum alio fideli

contrahere si tenet contineri sequi
si infidelis dimiserit fidelem
et ab eo recesserit Item si con-
iuges infideles ambo conuertantur
statim matrimonium est ratum et propter hoc
contingit ipsorum releuabit in
hereticum alter fidelis tenetur contineri
quia matrimonium manet ex quo semel
factum est ratum ut hec plene
notatur de matrimonio sermone ¶
Corporal fornicatio inducit di-
uortium sine viri fornicetur
sine mulieris quia de hoc casu non
ad impia indicat xxxii
q v precipitur et c. sana sed
debent semper per iudicem se-
parari xxxiii q ii § mulier
et c. de diuortiis l. i mulier et i
c. porro et quidem est equali-
ter quia maritus potest accusare et
dimittere vxorem propter fornica-
cionem et econuerso xxxii q i
dixit dominus et xxxii q vii
c. i et ii et ista ita extendit
ad fornicacionis suspicionem
violentam vt si probatum est quod
fuit solus cum sola nudus cum
nuda in eodem loco iacens loco
et hora secreta et suspecta xxx
ii q i dixit dominus vel quando adulter
admonetur ne accedat ad
domum suam et cum accedit manet
vt lite mutat et a c. pluralit
coll vii § leuibus suspicio
est repellenda ar ii q i multi
et ff de pena absente vbicumque
igitur est fornicacio vel fornica-
cionis suspicio libere dimittit
vxorem B de proposito super libris et c.

tio in fine ¶ Item dicitur de peccato so-
domitico ut propter illud possit
vxor dimittere virum et econuerso
xxxii q vii omnis causacio
et c. i adultery malum ¶ Sunt autem
septem casus in quibus vxor
non potest a viro de adulterio ac-
cusari nec econuerso ¶ Primus est si
ipse commiserit simile fornicationi
de c. significasti et xxxii q vi per
totum quia mutua crimina pari
compensacione tolluntur ff de
adulterio c. plurali et vlt ¶ Secundus
si vir de vita prostituat vxo-
rem B de eo qui cognouit consanguineam dis-
cernere ¶ Tercius si sponsa dederit
maritum adulterum di i c. si
quis et c. sic quia ad hoc nulla
debent contradictione admitti xx
vii q v ista nec est igno-
scendum ei qui prauitati pare-
ptat turpissima vitia donat
ff de ri imp. pala § non e
¶ Quartus si mulier credens maritum
mortuum et nubit alteri quia
maritus rediens tenetur eam
recipere statim sine formida
cionis exceptione non sciente
stetit cum secundo postquam primus
rediit xxxiiii q ii cum per bel-
licam et c. si virgo et § de spon-
sal c. ii ¶ Quintus si latenter
fuit cognita ab aliquo quem
credebat esse ipsum maritum pu-
ta lectum illius de nocte intra-
silans sic eius maritum xxx
iiii q ii inletum et c. proposito

Iterum si fuit mulier vi oppressa
ut i. c. proposito quod intelligitur de
vi absoluta non conditionali quia
pro nullo metu debet quis fornicari
xxxii q. vii omnibus causatoribus
Sextum quando maritus reconcilia-
tam sibi vel eam publice adulteram
retinet in consortio maritali xx-
xii q. i. c. i. ii. et iii. et extra de
adult. tunc Sed nunquid si postquam
fuerint separati propter fornicationem
mulieris potest vir eam sibi recon-
ciliare invita. dicendum quod sic quia quod in
eius favorem introductum est
in dampnum torqueri non debet
extra de reg. iur. quod favore ignoscens
enim non punitur fornicatur quasi
scilicet in eo quod peccavit extra de adult.
ant. Sed custodie et dicat simon quod
index pi videt fere et similiter
qui sic dicet de morte similiter
infra nos conferimus propter adulterium
viri vel mulieris quandoque pla-
cuit inter amantes et ille qui
non peccavit posset intrare in-
trare religionem quod dicit ut s.
de con. conj. c. Sed quod si c. viii
licet ratio ostat si aliquis infide-
lis conjugem infidelem dimittat
dato ei libello repudii et ipsa
nubat alii et ipse contrahat ad
fidem et ipsa post eam mortuo
seu contractum tenet eam retinere
non ad fuit fornicata si tamen
alia non contraxit et mortua
est secunda uxor ut c. gaudemus
infra Item si mulier conjuncta
ta fuit campsoribus inhonesta ita
quod omnia potatibus inhiberet non

potest eam maritus de adulterio
accusare quia lex non putat eam
dignam legis abjuratione
ut extra de adult. tunc adulterium
sic tamen si eam non prodit sibi
post Item pt fit simul di-
vortium dicit s. quod decimum omnis ad
episcopum spectat s. de eo. tit. placet
cedentibus. et c. xxxv. q. vi
inferiores Alii inferiores plati
qui cognoscunt de causis matri-
monialibus sive sit archidia-
con sive abbas faciunt hoc ex
consuetudine prescripta vel ex
speciali concessione s. de eo. tit.
pla. accedentibus infra et c.
de s. de episc. Audit. dicitur tamen
sit iudices vel quod sciant per iura
re iudicandi et statuta canonis
non ignorent s. de consang.
c. i. infra Item ad restitutionem eius
mulieris spoliatae vel viri quod
sit facienda videndum est utrum
velit spoliatus intentare pos-
sessorium vel petitorium idem
s. an petat eum sibi restitui
tanquam iniuste sit ab eo
dimissa quod dicit esse suam maritum
et hic est agere possessorio quando
petit viri sui possessionem
sibi adiudicari de qua dicat
se iniuste expulsam vel
an dicit mulier aliquem esse ma-
ritum suum quia contraxit cum ea
et petit eum sibi adiudicari
in maritum vel coniugem quod est agere
petitorio quasi agat de proprietate

z fm d insitate istarum petitionum
dimisimode e agedum. ¶ Si enim
mulier agit petitorio i petit
aliquid dicens ipm esse suum ma
ritum z ille negat z excipit
dicens eam dicens quod non potest esse sua
vxor quia e eius consanguinea
vel affinis vel aliud impedimentum
litum opponat prius tractabit
exceptio mariti quam petitio vxo-
ris quia probata exceptione mariti
principalis quod vxor proponit
z est vir absolutus petitione
absoluendus b de ord cogni-
c i ¶ Si vero agat possessorio
petens s b restitui marito
licet dicat maritus quod illa non
possit esse vxor eius quia consan-
guinitas est inter eos vel aliud
litum impedimentum dz si prius
restitutio mulieri quam de ex-
ceptione viri cognoscat b
de rest spol ex quaestione
et j c porro hac distinctione
hec b de resti spol litteris ¶
ez aut mulier viro restitui
dz fallit in sex casibus vn-
v b blasfemocz dm seno-
meccho manifeste probe pate-
te citto neque vgo reddit
vxor ¶ primo si iudeus cuius
vxor conuertit ad fide blasfe-
met deum vel cogn n wlt tu
alia sn contumelia creatoris
habitare denegat b restitutio con-
nis iniuste fuit spoliatus j
e gaudemus § quem aut dic
nt b s dne et § sed interdicit
¶ Sed denegat aut viro
restitutio mulieri si tanti sit

viri seuitia ut mulieri trepida-
ti non possit sufficiens securitas
prouideri vel quia persequitur vxorem
odio capitali b de rest spol
ex transmissa et c litteras ipsi et
xxxii q i de benedicto ex quo
enim propter viri seuitia potest vir
dimitte sm leges mantem
de impe § Si quam mulier contra mul-
torum z restitutio fatienda quod
tempus cicat quam non admittit
hospes b demum in mulier quod ad-
m quam vero mulier dicit se habere vir
suspectum quod eam ledat i persona
vel i rebus dummodo verisimile sit
ondat quod habeat ipsum suspectum
ad officium iudicis spectat mulie
sufficienti cautione quod ma-
ritus tractabit eam in lecto in mensa
z i omnibus sicut vir tractare dz vxo-
rem et quod non ledat eam i persona
vel rebus quoquomodo salua tamen
correctione honesta maritali et
hac cautione dz prestare maritus per
iuramentum vt xxxii q i de be-
nedicto z si mulier non confidit
de iuramento viri quia forte pars
timet iuramentum illa cautione
dz prestare quam magis timet scilicet
pignoratitia uel fideiussoria
sub promissa pena ar b ut li-
te non contestata quem quod vult et xx
vij q v prodest et q i uir eam vi-
dicta ¶ tertio si obiciat for-
nicatio publica mulieri et fu-
erit probata vel si ipsa confitetur
nec ipsa replicet z probet viros
similiter adulterium commisisse ita quod

cius fornicacio sit ita notoria
q nulla possit tergiuersacione
celari tn dz restitui lic sit pub-
lice fornicata · i · c · dignasti
et i · ex lris nram dr̃ ymo q̃
q si mlr petit restitucoez et
maritꝰ excipiat de adulterio
notorio z mlr replicet de
adulterio viri no dz fieri resti-
tucio nisi z viri adulteriu ẽẽt no-
torium sicut z mlieris Sz si viri
ea no eieciss ꝑt notorium adl-
terium sz peteret p ecciam separari
z excipet mlr de adulterio vi
audiende ẽent pbacões mu-
lieris sup excepcione adulteriy
no notorij z raco dr̃ m̃situtur ẽ
qz mlr pᵒ egit possessio vn
sicut facilius concedi nt admitta
excepcio adulteriy no notorij sic
z denegatur facilius ut no au-
diatur ut fiat statim restitucio
Jdo bn admittunt pbacones
mlieris z si pbauit viri adul-
terium fiet restitucio sz i alio
ca · s · qn vir petit separacionez
agitur petitorio vn pbacones
vtriusqz pte recipiunt z dr̃ no-
torium si sint arga reptaria i
gradiaria sup ẽa xxviij · di
pnsqua · s · filiy q reddunt no-
toriaz eius incontinecia nl no-
torium nu z tnc nulla facienda
ẽ restitucio Sic pt intelligi
ff de doli excep · l · dolo et i
ẽ dignauit Jtem intellige
sic si notoriu ẽ media et ayb
nl alyb et no media sed tam
scm patrib lz pbacones ar

ꝯ de testi · ex lris Jtẽ si alter
ẽ adulteriu mlieris z v modu
excepcionis ei obiciat ma-
ritꝰ illᵈ adulteriu petenti resti-
tucionem nunq audit maritus
dr̃ ꝯ q no dantur fuit resti-
tuta · ꝯ · de resti spol · Jtem
ex qb · z in · z ymo · z · i · lris
Jtem i petitorio xxvij · q · ij ·
Agathosa Jtẽ pone q mlr
recessit a viro suo auctoritate
ipa z nichiloꝰ petit restitui
nunq ẽ audienda dic q sic
qz corpo q recedes no ad-
mittitur spoliata mitur ff de
aqr poss · Jtẽ cla · possidere
et · Jtẽ ult · l · di · si id q ꝯ
ult Jtẽ pone q v adulterius
ẽ ꝯsimiliter z uxor maritus m-
q v pt ea accusare z p sinam
dimittere sine peto dicunt q da
q no qz no defiat uxori
ius excipiendi sz pbaco x
xxij · q · vij · ptom distingue
aut ipe egit pmaz z ea
mortua no wlt agere pmaz
sz i adulterio pseuerare tnc
sine peto possz ea accusare
z dimittere p sinam xxxij
q · i · si · i · ij · iij · et iiij · Aut
no egit pmam nc ipa sed
nolunt in adulterio pseue-
rare tunc no pt accusare nc
dimittere qz paria delicta
mutua ꝯpesacione tollunt
i de adulterio · c · i · pnlt z ult ·
et xxxij · q · vj · nichil · Sed
nunquid uxor adulterium ·

p9 pactas pmam potest vir9
repelle ab accusacone nl eq9
vii vxore. dicas q no qa
pma no tollit ius accusandi
nl excipiendi nl replicandi
xxxvij q. ij. admone nec
cas ab eccia recape q pellet
p9 pmam s degn qmg
gan decmg Caueat tamen
maritq q no exigat nec
reddat debitu vxori forni
catu pendente accusacone nl
eciam p9 qua sciuit illa for
nicate qr sibi pindicat ar
s de qmg f. pposuit dic
nt ibi q si liber et s qmd
si ipe Item narito si ngo fuit
z timeat corrumpi s despo
ca loca et s de resti spol ex
tu sinsa z c excepte Item no
si licat pbacoes pmptas
ad pbandu impedimentum
i gradu indispesabili s p9
z s9 i h ca lia fiat restico
v teter tam q ad car nis
copula no restitunt s de
resti spol lras ca finem
Item si excepcio ri indicate
obiciat aq no e appellatu
no e ei tut restico facienda
n p9 de illa sma cognoscat
ar s de cof dele tamen muni
cen vo excepco opposita ob
stat petenti restom v lras nl
cognito distinguit aut agens
v nl mli intetat petitori
aut possessoriu Si intetet
petitoriu z obiciat de consag
ui tz dz pcedi sup vtroq s de
ord cogn c. ij si intetet pos
sessoriu distiguitz aut constat
mun fuisse factu contractu a no si
no qstat dz p9 inqri de mrio
an fuit qtractu q restico fi
at s de resti spol excepte ca
si constat mun fuisse contractu
distinguit aut pponit excep
co que tangit pictm aie tm
nl corpis tm Si tangit pictm
aie z corpis distinguitz aut
e notoria excep9 aut no Si
e notoria differt restom i
e dignasti Si no e notoria
dz restitui ut ibi si tangit pi
ctm aie tnt distinguit a
lz pbacoes i qtinenti ad pbad
excepcionez a no si lz pbaco
nes dz fieri restico quo ad
oia n ad copula carnale
s de resti spol lras v pptca
si no lz pbacoes v qtinenti
dz fieri restico q9 ad oia s de
resti spol lras v q si non
licat Item Si tangit pictm corpis
tm distingwit a pt medeci
nl sumi pcaucoez nl p
fideiussoes a no si pt me
dei dz fi restico s de resti
spol ex transmissa si no pt
mederi det fi restico s de
resti spol lras in fi Item Si vo
intetet petitori z possori
distigwit a negat mrio
ee qtractu a no Si negat
no dz fi restico s de resti
spol excepte ca Si no nega
mrim restico fi dz s de resti
spol ex qquestioe Item si
mli egit possessorio et suc
cubuit i ea mq pt p9 ea

agē petitorio dicat q sic sed si
egit petitorio et succubuit non
pt p9ea agē petitorio Si vō
tm intep agē no tm p egit et
nō dimis e testib9 renūciatū
n plene liqt decā pt dimitte
iudiciū petitoriū et possessoriū
incohare. s. deca poss et ppt
pastoralis et lex d q no vide
renūciasse possessioi q re ve
dicāe rep. et p9 possioīs in
diciū intētare dimisso iudicio
rei vendicacoīs ff. de acqr
poss nalr. s. in eolonis

De donacōne int virū et vxo-
rem et de dote post divorciū restituenda

Tractatū e supra de di-
vorcijs p9 q
dissolvit mrimō. Sz qr
durāte mrimō no valz donaco
fca int virū et vxore et mat-
rimō dissolūto sr dot resti-
tuenda ideo subiciat hic de donacō-
nibz int virū et vxorē et de do-
te p9 divorciū restituenda
Vbi videdū e p° de donacōe
qn valeat et qn renovet
et scdo de dote. Donaco int
virū et vxore moribz e phi-
bita ne mutuo amore invice
obtpando donacōnibz se spo-
liaret. maiores em int hr
pcibunt amore hoestū sol
animis estimates et ne alt i
paupptate incideret et alt ditior
fieret et no eet ill studiū filios
educandi ff. e. l. i. ij. et iij. et nlla
e donaco vbi mrim tenet Si
vō mrim no tenet donaco de
rigore iuris valet Sz phab no

e tales donacoes ratas ee ne
meliore qdicōnis videatur
ee delinqntes q q no delin-
qrunt q extpeo ff. e. l. iij. §.
i. et C. e. Si ex volūtate Sz
int sponsū et sponsā tenet
donaco ff. e. int. et l. in his
statuis et §. Si qmb sponsam
no valz donaco ex qua
alt locuplecior et alt paupior
effiat ff. e. l. nlt impn. et
ff. e. l. iij. §. i. Sz si alt paup-
ior no effiat tenet donaco
aqriro ff. e. Si sponsus §. Si
maritus et §. Si qs nl si do-
navit vxore aliena ff. e. Sz
et si q statē lice paupior sit do-
nator et accipies no fiat lo-
cuplecior tn donaco nt si em
in vngēta ff. e. q at §. i.
jte valz qnqz donaco licet
donator fiat paupior et
accipiēs locupletior si in
tpt p9 futuri mrim fit collaco
Sz an tpt ill no effiat res
donata donatori Sz difft
i tpe q° mli a lege vim so-
luta e ff. e. Si eu. § nlt et l.
qz et l. interim et l. e. l. nlt fit
at renocaco qtrq donator
paupior et accipies locuple-
cior fcus e ff. e. Si sponsus
§ nlt. Renovat ho donaco
tacite nl expsse l. e. l. nlt
tacite fit p° morte n i di-
vorcio nolūt donacoz vale
ff. e. Si intim §. Si marito et
C. e. a marito. Jte si p9 dece-
dat q donacōz accepit qra
q9 mlit l. e. l. nlt et C. e. a

maito sz si p9 decedat is
q donauit nc renocauit do=
nacom p silenciu 9firmat
C. e. donacoes et l. i. z in
z9 j. e. c. nlt. Item si ambo sil
moriant valet donaco puta
naufragio nl ruina ff. e.
eu hic status § si ambo Ex=
presse aut renocat donato
ai donatore ea renocat. C. e.
a marito n pmittat eu do=
nacionem renocasset eis vo=
lunt nl iaz expectet9 ff. e.
eu hic status § prima Item ex
presse renocat si marit9 ea
q donauit p9 ea pignori de=
dit nl alij donat vel alio
mo alienauit. C. e. Si marit9
et s. depon. Si iniuste Vide
de dote p9 dimorciu restitu=
enda decima ca index ordina=
ri9 qua delegatus cognoscit
accessorie s. eu cognoscit de
mrcio z i libello petit iniun
separari z dotem restitui j. e. c. i.
y. z. in. et s. de9 iug. § ipso=
sint z spali ptinet ad eccliaz
cognoscere de dote qr ad ea
ptz defensio dotiu j. e. inp
Si vo ca dot sit pricipalis
agi dz cora iudice secla(r)i C.
de iur dot vbi et l. fe et
ff. de iur dot. Iurmit9 § i et
l. quadm § i. Videdz e q sit
dos et not dot spes q pa
fernalia q donaco ppt inp=
cias In qnibz marit9 lucrat
dote nl eqn(ti)o Inq(uo) casu dote
tenet redde et mr et qn
Dos e donaco qnedam
a pte mlier fca p onere

mrio(n) sustinendo. dot em na
est ut durante mrio durct
z soluto mrio soluat qr
sine ipso ee no pt qr dos est
q ppn priom mlier ff
de iur dot. denique § p inde Item
Spes dot sunt duo alia p=
fecticia alia aduenticia Pro=
fecticia e q a pre pfilia nl
ab auo pnepote nl debitoris
eoz dat nl qua alig de
mandato eoz dat ff. de iur
dot pfecticia Aduenticia
dos est qua ipa mlr dat
p se nl aliqmis ali9 a pre
nl auo Item dos alia datur
estimata alia inestimata
Si estimata tunc lucrum qua
dampnu ptinet ad maritu
sicut ad rei emptore Si vo
inestimata datur dapnu et
lucru eius ptinet ad mliere
ff. de iur dot plerumqz excepti
fructibz q ptinet ad maritu
ppt onera mrio(n) q sustinet
vt ibi Parafernalia sut q
mlr bz preter dote vnumqz
et d. a pa grece ins et fer=
na qd est dos q in dote
et bz mlr pruilegiu i parafer=
nalibz adiustr dot Sicut
em vxor bz oia bona ma=
riti obligata tacite p dote
sicut et prcibus parafena=
libus marito datis C. de pac
et que l. nlt Donaco ppt
nupcias e q sponsus donat
sponse j. e. et si nuc et c.
se et hec donaco ppt nupcias

votat antipherna qui tom
dotem quam vxor dat viro
dote viri ante vxorem dona-
tio facta propter nuptias sed ma-
ritum tamen bene accipit pro alio
ff. c. inp. et r. plsque et C. de
donat. an nupt. l. i. et nlt
et sicut soluto matrimonio dos
ad mulierem sic donatio propter
nuptias ad virum ff. c. c. nlt
quam si ignorat qui trauimit in
casu prohibito quia quod alter ab al-
tero habuit debet restitui si matrim
separetur ponta propter consanguinitatem
vel affinitatem ff. c. c. i. ij. et nt
et h. de eo in g. f. possint et
bona que durante matrimonio quam
sunt acquisita diuidi debent ff. c.
l. ij. hic intellige de hijs que quam
empta sunt de bonis propriis
vxoris et viri et hic constat al
omnia possimus ex debitis ma-
riti ff. c. quintis sunt ar. x
ij. q. in. sacerdotes et h. de pe-
cul. cler. i. et ij. quam nullum fuit
matrimonium al si sciuit quod vxorit virum
contra ius per dote debent quod q.
alter alteri dedit et fisco applicari
C. de incest. nup. qui contra
et inst. de nup. § si adversus
non error vel minori etate ex-
cuset ut ibi ut videtur cont.
ff. c. et si vero ut ipsa lex i fe
propter bonum pacis et quam non cautum
applicarentur bona in nullum ha-
beat illi reges suprociis sed fisco
nec alter incommodum remaneat
ut i c. et si viro Item si maritus
dederit mulieri donationem propter

nuptias quam a dote vulgariter
apellamus post mortem viri
debet retinere et in hoc possit co-
gnoscere causam principaliter cum
teneat dotes pro rege viduarum
domino possessio pertinet ad
virum tamen quam hereditas heredibus
si habet infeudum ad vitam vel
sibi heredi quam de vxore littera
pertinet vel decedat sine herede
vxor non potest de illa terra
vendicare nisi dominus illius fore
donatori voluit consentire ff. c.
imp. Item si maritus dotem seu
donatione propter nuptias alie-
nauit consenciente vxore non
ut alienatio C. de adnull.
ant. bin. ame quam expedit
mulieribus saluas habere dotes
ut inveniat aliquos quibus
nubere possint. ff. sol. ma. l.
i. et ff. de iur. doc. l. ij. insi
matrimonium mulieris spote
possitum sine dolo et viole-
cia et ad hoc merito tamen sunt adm
iudices seculares per locorum
ordinarios censura ecclesiastica com-
pellant. h. de im. in tu. congigat
et c. licet mulieres l. vj. Sin
maritus dotem et vxor do-
nationem propter nuptias i ibi
casibus s. ex pacto ex con-
suetudine et ex lege Ex
pacto ut si pepigisset de do-
te tota lucranda vel eius parte
vel de donatione ff. c. vlt. et
hanc et C. de pac. que ex
morte et inquit ibi ponta
equalitas Ex consuetudine

qn̄ ↄsuetudo e q maritus lu-
cret dotē ul ↄ i e c ult
ff. Bane ¶ Ex lege qn̄ mlr
indicio ↄuic ꝓpt̄ crim forni-
cacōis ul ipa auc̄te a viro
recessit amittit dotē z do-
nacōne ꝓpt̄ nupcias nisi
fuit recōciliata viro i e ple-
rumqꝫ z idē ē de viro qꝛ no
ad impia iudicat § de diuor
ciandomg § qꝛ vo et xxxij
q i ⁊ qs vxore Bꝫ si recō-
ciliata fuit p9 ea fornica-
cōnē illa obitē no potīt
qꝛ ei hꝰ remisit q d ei lꝫ
ꝑ demi nūr gadiꝫ et xxx
ij q i q ant si p9 ea forni-
cet ¶ Sed pone sīmaz ee la-
ta qnō ad thori sepacōne
ꝓpt̄ fornicacōz z sic mlr
dotē amisit demū pbat
ↄsanguinitas int eos z mīr
pnūciat nullū fuisse in-
eos mlr repetit dotē tamē
no ↄmisit adulteriū nunqꝫ
pt dīc lau ¶ Et sīm or
q no iniuria eiꝫ ex affectu
incest fit xv q i ¶ Illud vn
negari no pt qn ex affectu
ment iniuria facit ei q
pro marito tenebat ¶ Sed
puniri dꝫ ꝓpt̄ intencionē
tamē ope subsecuto fecit
eiꝫ q potuit § de bigam
nup et c ult ¶ Reddenda
ē dos pfecticia matre
mortua filia sine libert
C so mat dos apre al
remanet penes liberos

ff so ma post dotē Sed
si fiat diuorciū ea viuente
et patre reddenda ē pri et
filie ff sol mat l ij et l
pt Si sit aduenticia reddēdi
ē mlieri ff so mat qno c
f i ¶ Olim reddebat dos mli-
eri tria bima die h ōdie vero
statim immobilia restituunt
z mobilia ea usqꝫ ad anū
C de rei vx act l i § in at
mittit Bꝫ maritus d reddenda
dote no ↄdempnat ñ i quan-
tum face pt nisi dolo diminuat
sua substāciam sed si puenit
ad pinguiorē fortunā totū
restituat ut in § Cum aūt
inciderit et ff de sol ↄcardo
z hꝰ p̃uilegium trāsit ad fili-
os eiusdem nurio ij ff sol
mat maritum ¶ Sed nunquid
fructus dꝫ restituere dic q
no ñ illos q an nunc obue-
nīt qꝛ auget dotē Bꝫ post
nup sunt mariti ꝓpt̄ onera mrīo-
nij ferens ¶ Salubrit et ff de im
dot dot fructus ¶ Expense
necce et utiles repetunt vo-
luntarie amittunt C de rei
vx ac l i § Silcat et ff de
impē i rebꝫ do fi l i r et l
q d ¶ De secundis nupcijs sequit

Visum ē de matrimonio
in quo hꝰ subiciat d spe-
ciebꝫ ꝑ matrimonio Nūc vide-
dum est an secūde nupcie sint
licite et utrū possint bñdici
et an mlr que secūdo marit

sim mortem possit nubere ¶ Rup-
ac vo s̄c z tuc z vltiores sine
pcto z infamia etia in s̄a am
ꝯtrahunt no obstate tunc tm
li q̄d i h̄c tn̄ dedignat sacre
ordines initiati xxxij q i ap-
iat usq̄ ad fine ꝯamis z i c
c pnlt z ult au inregularitas
ꝯtrahi vt di lb de big s̄ epos
cn̄ sequenti ¶ Si q̄s ꝯtrahat
cu s̄a al bndicta vl cu s̄o al
bndicto vltims bndia no dat
s hosti i c c i z in et est ro
q̄ in alia vice bndicti sunt
cu bndicco itari no d i c
c in sicut sacra ꝯhibet itari
i q i q ꝯdam z c sacra et
ita reputatur quasi sacramental
n c respiciedo ꝯsumaco nimi
n q sola mlr dicitur bndici
Si bndicco semel data q̄ vtrz
coris e n bndr mlr sn vnu
go qmq̄ tal ad secunda vota
trasiat no e bndicco itrada
q̄ p carne al bndicta non
bndcta cu q̄na mgit bndicci
i ꝯmixtione corpm p q̄nam
efficiunt vnu corpus b de q̄n
ꝯiug ad aplicao bndicta tr̄t
ad se no bndicta sicut al di-
de olo b de ꝯs et vl al q
inobndys n valet ꝯ sinctudo
ꝯtraria que i talibz no excō-
municat j de sn̄tiā ex adabole
de lib et ingo n ip̄a exerci-
sima ipam applicat s hosti
et b b de q q. ~~sem~~ sp̄ir c i
msi et c sup eo n est vis
in corrupcione sz i bndiccōe

tm vt sequitur in s sc ¶ Secund
si duo nupti ꝯtrahat z bndicat
z an p̄imi ꝯsumatu fuit di-
norcu ppt ꝯrtm impedimt
z vtq̄ ipor ꝯuolat ad s̄a
vota nunq̄ bndicco dabitur
i h̄ys s̄is nupcijs vr q sic
q̄ intencio p̄me bndiccionis
defiat p ꝯsequens z effcus ar
b deo f de cu sup abbacia
et b de eph c ult tunc vo
apparet q p̄me nupcie que
nulle fuit no possut videri
a bndicte ar b de despon
impub ad dissolueda ptcu
deficiente pncipali deficiat
z accessorium b de elc ꝯnali ¶ no
Sz tunc nupcie ejus dam-
pne bndici sed p̄sone ar
b de tem ord ꝯsultacionem
z negari no pt q̄m ipe pne
sint bndicte vt ibi sp̄ualis
eim bndicco tante efficacie
e q semp trasit n in veiat
obice contrarie voluntatis
b de bap maioros in si bn-
dicco eim semel data i'rirut-
ti no pt b de dmore ꝯuito
z q factu e requirit no fieri
xxxij q v si paulus hec
obstat q intencio videtur
defice quia licet intencio
nupciarum deficiat no tum
intencio bndiccionis q dans
et recipientes intendebant
dare z recipe bndiccionem
et nupti tenet ar b despon
ex lris et c ꝯsultacoem et
eim accessorium forte ceciat
e pncipali z sic remanet

licet deficiat principale ar. s. de in. debitores vel dic qualiud e i accessorio spnali z nali quam tpali ¶ Tercio si duo ad bigamiam traxiscant qui tam inequa fuit benedicit host. qz tres potuit benedici qz a contrario mi alia vir benedicti non sit nec aliquis eorum benedicto iterari non debet dicit ut j. e. c. ii. z sic non est vis in bigamia sz in benedictione sola ¶ Capellanus vero qui benedictionem dedit ab officio beneficioque suspensus cum testimonio litteraz proprii epi ad sedem apostolicam mittendus quare videtur qz alius dispensare non possit. j. e. c. i. Si iste non peracto quinto dicit host. non video quare tanta pena imponeretur nam licet iste suspendatur citra sedem apostolicam tamen non absolvetur ar. j. de sen. ex. imp. § in secunda z e simile quantum ad hoc s. de pbe. grauem. c. infra istud dicit host. ¶ Mulieres vero que viros suos captiuos vel peregrinatores absentes longo tempore pstolate fuerint nec puit de vita nec de morte ipsorum certificari licet super hoc adhibuerint sollicitudinem diligentem quatuordecim annorum primo ita remanserint ad aliorum tamen consortium non puit convolare nec antequam certe permittuntur contrahere donec certis nunciis recipiatur de morte virorum s. de spon. impubertatem et j. e. c. ii. impn. ubi tamen verisimiliter psumitur de morte si mulier nubat excusatur et viceversa nisi sponte redeat statim ad virum per excommunicationem compellatur incidada xxxiiii. q. ii. cum per bellicam ¶ Si vero in isto contracto dubitet de morte non exigat debitum sed reddat et si postea certificata fuerit de vita statim recedat j. e. dns. § Si vero e de re. pnd. l. ii. et ant. hodie et mant vel lite ma. et a. §. q. ant. coll. viii. ¶ Sed pone qz aliquis fuit in exercitu sarracenorum vel in aliis etiam locis fuit aliquis nec e reversus nec potest mulier certificari de morte propter maliciam vel paliam quod faciet. dicit h. qz tunc mittat ad locum si potest z ad vicina loca et inquirat si potest alioquin expectet quousque ita non sit de morte viri s. de spon. impuberum et j. e. c. ii. in principio

Explicit quartus liber Incipiunt Rubrice quinti libri de accusationibus inquisitionibus z denunciationibus

Quam sapientibus et intelligentibus ac nouissima prudentibus Tractatum est super de iudiciis quia in iudiciis omnia sic apparent accusatio ideo subicitur de accusatione qz quia pluribus modis opponuntur crimen

V

facŭndo de innocacia z excu-
piendo .s. c. sup hijs Et p in-
quisicōz .s. e. inqsicionis Et c
qualit et qn et .i. de sy. litt
hc ex excepc notorijs .s. e. qua-
lit z qn z ad corrigendos et
.i. de sy. litt hc Deist go
p ordinem videamg Et pmo
de accusatione quid sit accusa
et quis possit accusare z quis
accusari Et an inscribe teneat
accusator Et an sine accusatore
possit qs condempnari Et an
semel absolutg possit itm
condempnari Secund sit accusa
et quide e aliuq hoīs
de crīe apud iudice inscrip-
cone interueniente legitime fca
de accō s. m host. Tercius pt
accusare. Unde quicq non
phibet et edicto de accu-
do est phibitorum vn qlibz
admittit qui spalit no p-
hibet sicut edictum e de mino
contrahendo .s. de spon in c. ap
z edcin de testibz ff. de testi
l. i. et ff. de pcn. l. miuty et
io si sciat qui accusare no pnt
p consequens sciet qui pnt et
contrario cā e disciplina
Prohibent aut quida accusare
ppt sexu ut mlieres Alij ppt
etate ut pupilli Alij ppt
sacrmentu ut milites qui in-
rat se no euitaturos morte
ppt rempublica Alij ppt
ingratitu ut qsules Alij ppt
delictu ppu ut. simosi et in-
fames Alij ppt turpem
questu ut illi qui duos

in diuis iudicijs accusant
iudicio no finito z ille q
nummos ad accusand vl non
accusand accept qui ad accu-
sationis onere tenet Alij ppt
conditionem sua ut liberti
cont patronos Alij ppt sus-
picionem calupnie ut illi
qui subornati fuerunt dixerint
testimonium Alij ppt paupte
z qui min9 qua l. aureos hnt
licet omia pbant .ij. q. i.
phibet et ff. de accu. qui
accusare et .iij. q. i. c. i. nec
ex quicatg ut ibi quia no
hz psona standi in iudicio
vj. q. i. qui sine Isti in
admittunt si sua suorz q
iniuria psequant ut ibi
di. et .iij. q. vij. omnibz Ite
nec laycg cont clericu nisi
sua vl suorz iniuria psequat
ut in p. c. dibz nec hic ad
testimonium sz ad accusacionem
tm z debet p clicos pbar
.s. de testi de cetero et .ij. q. i.
phibet et .iij. q. iij. §. Ite
omnibz Admittunt tam
supradicti i criminibz excepte
i crīne lese maiestatis
z cornelie testi lex sy. de
frandati census frandate
annone et suspecti crīne
.ij. q. i. phibent. .xv. q.
iij. sane et c. nemi ff.
ad l. iul. ma. in quibus
.s. de sy. fcta. instit. de sus-
pec. tu. §. i. .ij. q. vij. sac-
dotes et c. ones Admittu

isti si bono zelo et non exo-
dio procedant quia tunc nec ad
accusandum nec ad testificandum
admittuntur quia numquam in nullo
casu admittuntur .i. de sy. licet
heresis et c. per tuas .i. e. meminimus
et c. cum oporteat. nec consilitates
nisi .i. e. repellatur. Quia exco-
municati proponuntur iii q. iiii §
testes .i. e. cum oporteat. Et lay-
ci bone fame admittuntur
in huiusmodi criminibus exceptis. Sed
si layci sint male fame et
viles persone distinguitur
si clericus super illo crimine sit
infamatus et male opinionis
admittuntur layci etiam vi-
les si vero sit bone fame
et opinionis non admittun-
tur hoc bene tollitur ii. q. i. Imprimis
ad si et .i. de sy. tanta et c. per
tuas exceptis conspiratoribus
et inimicis ut supra dixi et par-
ticeps criminis. Ubi de testi. veniens
Habet quod esse bone fame
in aliis criminibus non exceptis
et opinionis sine crimine non
numquam qui alium accusat .i. e.
c. i. et iii q. vii. qui sine et
c. postulatus vi q. i. qui
crimine .i. q. i. multi .i. e. cum op-
teat. et c. tam per quia viles
persone non admittuntur ad de-
nunciandum. Ubi de sponsa. cum in tua
multo fortius nec ad accusandum.
Regula est quod qui non
potest accusare nec denunciare
nec testificari nisi ordines recipere
et sic licet minores [illegible] compa-
rant .i. e. c. ult. et c. corpore
et c. cum oporteat. Ubi de testi. c.

ult. ii. q. vii. testes. Fallit
quia aliquis potest quis accusare
qui non potest testificari scilicet quando aliquis
dicitur minus illegittime contractum ab
eo quem tangit tempore quo potuit
accusare, unius actor repelleret
ubi qui matrimonium ac per se c. ult.
infra. Secus in teste. Ubi de testi.
licet ii. Sed que est racio di-
versitatis dic quod aliud est in ac-
cusatore quia modicum fit prae-
iudicium si accusator admittitur cu-
ius actor admittitur propter cul-
pam propriam iste culpabilis
non existit et per eum accusatorem
nulla fit condempnacio nisi
assint legittimi testes .i. de sy.
licet heresis. Sed ad dictum testi-
um quis condempnatur et ideo de-
bet esse tales cuius actores ut
ipsorum dicta sufficient ad
hoc ut illi admittantur quam cau-
sant ab eis arg. e. de accu.
possessio vicia. Item admittuntur
ad accusandum in criminibus ex-
ceptis criminosi ut dictum est
in § precedenti sed ad testi-
ficandum non nisi secundum distinctionem
positam .i. de sy. § qui autem
admittuntur. Item econtra
potest quis testificari qui non potest
accusare ut contra hereticos
credentes fautores receptato-
res et defensores eorum ad-
mittuntur excommunicati vel parti-
cipes et socii criminis ad testi-
ficandum .i. de heret. in fidei fa-
vore l. vi° quia non possunt
accusare iii. q. i. Item

mediatores symonie admit-
tunt ad testimonium si agat
criminaliter · et emolumentum eorum de
non fuit consecuti · s · de testi
mediatores · l · vj · al non
s · de testi veniens · Item fal
lit quia pt qs demnat q
non pt accusat ut si dno
consanguinei voluit contrahe
aliquam contractum sit non
pt accusari pt tamen de-
nunciari · s · de despon impub
ad dissolvend · Racio est quia qd
non est accusari non pt ut ibi d
s · tamen non dicitur commissum bene
pt denunciari · xxxv · di · diaa-
conum · et quamlibet ad hoc tenetur · s ·
de cogn · spir · ina nos · Item
si maritus mulier non accusare
uxorem de adulterio pt tamen
denunciare ad primam parte-
dam · s · de un · mi · c · ad nostram
Si accusare aut pt sine de-
nunciare tamen ille cuius interest
ut religiosus prelatum suum
s · e · ti · illa · et c · ex parte aut
et primum xvj · q · ult · filius
aut eciam procuratorem · l · om-
di · vestri · tamen et vij · q · i
factus prout qd monachi ac-
cusare abbatem licet al non
possint accusare et debet
habere expensas ab eccl · usque
ad finem cause nec abbas et ab
bas similiter ut se defendat
s · e · c · ex parte · et · c · olim · ita
tamen q abbati in omnibus obe-
diat negotio pendente nisi
in lib' p'que posset presen-
cia negotii impediri · s · e ·

olim · v · p'mis · alios vero
accusare non prout non interfuit mo-
nasterio · dcima · tamen abbate
xvj · q · i · c · monachi · Racio
est quia mortui sunt mundo
et q · c · placuit · ita sunt extra
et uxori · cor · i · ff · fleri
debent et testes erunt ut ibi
d · denunciare tamen possent ·
ad primam · q · xpiam · quia
omnibus dictum est · Si peccaverit in
te frater tuus · Et · ij · q · i · si
peccavit · Sed pone monachus
est in scol · dcima abbis im-
q · pt accusare vel agere · Ro q
pt si cuius interest quia corpore
q monachus dcima abbis
est in scol · p q · sequitur dona
ci gressa intellm · sine qb;
ibi commode esse non possit
ut · s · de of · del · p · tua et
c · prudenciam · § · s · eum et
c · suspicionis · tamen p alicuius
debitum intercede non posset
ut p hoc monasterium obli-
garet quantum pertinet ad
propriam utilitatem in hoc non
intellexit abbas · ar · s ·
de fideiuss · pervenit et s ·
de solut · c · quoddam
Sed nunquid ei dici prout
admitti in accusacione suorum
superiorum ut ij · q · vij · lator
si erunt infames ij · q · vij ·
p'sumunt quamvis si familiares
erant ep'i an accusacioni non
p't eos repelle' · s · e · c · ymilli ·
et est sp'ale modum ep'i

q scdm d3 hir honestas
psonas que p hibeat te-
stiom in devitm ipi9 .ij. q. vij.
ni pastor. vel si ecent mres
q nllus pt sacdote accae
nisi sit eiusde ordinis vel
ce possit .ij. q. vij. ipi ap
layci vo cont clericos no
admittunt .ij. q. vij. c. i.
Clericos e q sunt clici opido
infesti .ij. q. vij. laycos. s.
de immi. et clic laycos l.t.
vo nisi ut d. .ij. q. i. adm-
tunt tm ¶ Secimo pt accare
vs f Host q masculus et
feia pnt sm et no absetes
q qua absente libellus
offerri no pt. c. c. absete
z. v. q. ij. Relatum ¶ Ite vim9
no mortuus xxviij. q. ij.
admone xxiij. di. quorunda
nisi in casibz primo d heresi
xxxiij. q. ij. c. vlt. j. de
herenc. filij l. vj. vel si heti-
cos vel infideles .iii. q situit
heredes .i. delicti si quis ept
¶ Ite si aliqs in scrnto fuit
cardinale ut filij z nepo-
tes pnct etiam in dignitate
ut .j. de penis felicis l. vj.
¶ Item in cime apostasie
c. de apost. l. apostatarum
¶ Item i cime lese mayeste
c. ad l. iul. maiest. l. vlt. ff.
de accu. ex iudicio ¶ Item
qui ptinaz publica sacra
vel religiosam anfert.
ff. ad l. iul. pecc. l. vlt. ¶
Ite si costituit s. mortem
p9 lit. q. s. vel p9 quam

fuit depphensus i scele an-
ferunt bona heredibz q dm9
est sc'pm oculde qua pncipe
tenetur ff. de bonis eorum qui
an sen mor. s. gsti. l. in ¶
Item de matrimonio vtrs fuit
licitum ad hoc ut filij succedat
s. qui fil. le. sit. le. cum ¶
Ite si in notorio cime deces-
serit ne etiam oet pco. xx.
iij. q. v. placuit ¶ pt aut
regulait quilibz accari ¶
fallit i casibus na sunt
aliqui qui ppt excellencia
dignitat accari no pnt
impperatum ut ppa et impa-
tor z aliq. reges q indite
sup se no hent si solu deu
ar. ix. q. iij. nemo et c. ali-
orum sm aliquos d in dic
q imperator z quilz rex
detme pt accari coram ppa
s. de iudic. nouit z no sm
de cime sed etiam de negligen-
cia zacharias ppa regem
ludewicum francorum deposuit
z pipinum patrem karoli m.
qui instituit xv. q. vj. alius
¶ Ite de alio. s. de elc. c.
venerabile z tam supiorem
i tpalibz nunc recogno-
scat. s. qui fil. sit le. p ve-
nerabile ¶ ppa vo tm mo
de heresi pt accari q nomito
sup hoc forte q cilio gnali
xl. di. si ppa ¶ Et si velit
se corrige nunq debz depo-
ni videtur q no q q sunt

pati se corrige neqnaqna
sunt int lectiones depntadi
xxiiij. q. iij dix apls dic
q no in scriptu deponat eo
quo vult se corrige ar. xx.
i. di. nunc aut § sz nunq de
alia cme posset acusari
dic q det admon ut eligat
iudicem z subiisse litiget
ne etia in eo scandalum pa
ciat comunis enim legibz solutus
sit tn sb legibs viue debet
C de leg. digna exemplo
leonis ppe. ij. q. vij. nos si
incopetent § si vo nolint
quis tunc det em de hesi
deliata cogi ad purgatoneq
de alijs aute nullo mo pt
nisi sint notoria sz si sit no-
torius fornicator vl adult
vl homicida pt acusari ar. ij.
q. vij. § cu balaam. §. ite
prohibet ingratus acusare nisi
i casibs qbus ingratum deligunt
pt acus cont eos depom
vz differt vsqz ad finem
hore ut ff. ad. l. iul. de adult
vi. adulteriu § vlt § sunt
z alij qui prohibet acusare
ut legatus imperial simult
z eadm rone pualis pses
prouincie qui sub romano ff
e hos acusare § item qui
ms renotandi domini sunt
ff. de iud. l. ij § item omes
illi qui dmns vocati no
tenet. vnde ff. de iu. ms
noc. qi prtinum de hoc
nota. s. de iud. § iij ms no

pt § in causa cmnali det esse
pns z acusator z acusatus quia
ibi no admittit procurator nec ad
agend nc ad defendend v. q.
iij in cnmalibus z iij q. ix
abses z h. c. cgnale § fallit
hz in viij casibz § pmo in
cnme minuta ut iij q. ix
§ insi et c. de minu. l. vlt
sz bene ad excusand vl ex
cipiend admittit pcuratore
j. e. veniens et xxiij q. viij
os et s. de dolo. cu dilat §
scd q in agit de cnme no
cnalit utpote maritus agit
cont vxore adultera ad separa
tone thori. s. de procu. tue. j.
e. sup hijs insi § tertius i le
uibz cmbz ff. c. lenia § quartus
si cme no excedit penam
relegationis ff. an palm
ca. ap. eu p9. l. j. § quintus
i cme suspecti tutoris ff
de procu. no solu § vlt § sex
tus cu qs acusat alm de ing
titudie ff. de procu. sz et hec
p sde § septimus i actione
popular admitt procurator ad
agend pronato dampno ff
de procu. § in populaibz § sed
i publici no admitt procurat-
ad agend sz ad defendend ff
de ppl act. q ppulaibz § octau9
do defendt sunt i cmie ff
e. si t. § pnlt § sz qm ac-
cusator instituit ad deposicoz
ideo cu minimodi accusatoribus agi-
tatia e inscripto j. e. sup

hys et . j . de sy . licet heliy ge
calumpniates ad vin vindictam
posait similitudo supplicij
ij . q . vlt . qs qs . z q . iij . ca
lumpniator . z . c . q . no p bat
¶ libellus vo accusacionis dicit
otinē nomi iudicis cora q°
agit no actor et rey cum
de quo agit pm ty qua
cime dr ee qmissu z locum
z q° qmissu e ¶ Jte diem
institute accusacionis z p fes
sione accusator . & pbant
ij . q . vlt . libellorum et ff . c
libellorum z dic ut no . s . de
libel . obl . § libellus ¶ Sumit
tam cas in qbz no e necia
in scripto ¶ pmo in omne abi
geato ff . de abig . l . j . ¶ Jte
in lenibz z pnis tinibz ff
e lenia ¶ Jtem i hys que
~~appitoribz~~ appitores refiunt
C . e . ea qmd ¶ Jte i cime
apostasie C . de apost apo
statarum ¶ Jte cu accusat vag
q qtrav cu mdea nl qm
C . de md ne qs ¶ Jte qui
mlr accusat xv . q . iij . dec
ime ff ad turpill l . j . et
§ accionez et . l . vlta ¶ Jte
vbi maritus ime marit accusat
vxore iiij . q . iij . § aliqu
¶ Jte i accusacione flc modete
C . de fla mo . l . j . ¶ Jte si tu
tor accusat C . qui ac n p q
l . ij . ¶ Jte accusans ex necessitate
ut heres qui necē de functi
vindicare intedit ff . qmbz
ut indig . l . tutor ho ¶ Jn le
nibz go z pnis cimbus

no e necia in scripto ff . c . le
nia qz no induciit deposi
cionem ¶ Sz q induciit p°
sm host . cuma mortalia in
ducta a iure nali qmq sit
ipa na ppt inobedienciam
Adam fuit depositus de paradiso
Jta hodie deponet ppt ino
bediencia . s . de ma . et obe
Si quis go ¶ Sme accusatoe
cum regulait no dz qs q dep
nai ij . q . j . michil et c . de
manifestu ¶ ffallit hc i no
torio cime ut ij . q . j . de ma
nifesta et . j . c . euidencia sce
lei . j . scelus qd notorium
est p opis euidencia Jta q
no pt aliq tergiuersacione ce
lari ¶ Aliomo dr notori in
p qfessione factam i iudicio
ul p sinam . s . de cohi cli
c . vlt qma q i iudico pub
licat no requirit accusacoz
nc ex pbacone ff de adult
l . ij . § . si publice et C . de
testi nullm ty sma i qtinq
notorio e necia C . de im
tal . l . ij . § . si na ¶ Jte fallit
i eo qui vsit falso instrumento
C . de p b inbem . ar . j . &
tu . fli dma ¶ Jte in falso te
ste C . de testi . nullm . ar . j . &
cu fli . c . j . vbi dch ¶ Jte
i puaricatoe ut C . e . l . j . et
ij . q . iij . § notandu ¶ Jte in
suspecto tutoe ut ff . de susp
tut . l . ij . § . j . ¶ Jtem i sac
rilego C . de epi et cli . si qs

inh. geno. ¶ Ite infamato defi-
ciente in purgatione. i. de sy-
dicis et c. in sinuatum de si. i.
de purga canonica. c. puls. et ult.
¶ Ite in inquisicione j. e. qua-
liter et qn et dicit ut s. ut et
briffi & sine accusatore h. ¶ T
Semel aut absolutus iterum
non accusatur ab aliquo super illo
crimine et si probato crimine iudex
cum eo dispensat si fuit tale
crimen quod potuit dispensare c-
rimina enim semel dimissa iterum
ad ultionem dimna gra vetere
non patitur de pe. di. iii. dimna
clemencia in fi. di. xxxiii. q. iii.
si illic si vero absolutus est
quia accusator non probauit tunc
est quod de delicto vnius horis
sepius queri non dz xxxv
q. ix. hemina ff. nan cum sim-
liter. c. ult. hoc verum est in in-
tanibus ¶ primo si sciens accu-
dorem sumus pualicatum fuis-
se. ff. de pvaric. l. iii. et c. de
accusac. si quis homicidii ¶ Ite
si sine dolore proponat igno-
rans accusatorem ab alio institu-
tum. ff. c. si cum & lysyder et
hoc intellige cum actum sit in
foro iudicij. si aut primam
egressi ostite quoad dominum
absolutus est sz accusatio in
iudicio facienda ppt hoc non
cessat xxxvi q. ii. admo-
ne ¶ Si aut per abolicionem
absoluitur accusatus si publica
fuit abolicio que fit ppt
publicam gratulacionem

ut si nascatur regi filius tunc id-
est admittitur ad reinsciendum infra
xxx. dies. ff. ad tur. pill.
si repete si vero sit priuata
que fit ad petitionem accusa-
toris vel ex lege quod sit mor-
tuo vel delato accusatore tunc
alius non idem potest repetere
accusationem. ii. q. viii. libellorum
l. oia probat. ii. q. i. prohibetur
& ab alio h. ¶ Effectus accu-
sationis est quod si crime probatum
fuit deponatur quod criminalis
accusatio que ad diminucionem
capitis i. degradationem intendit
in legitima inscriptione precedat
nullatenus admittatur j. e. qualiter
et qn ¶ Si vero crime probatum
non fuit et sic infamato
purgationem indicat iudex in-
famato secundum qualitatem persone
et quantitatem infamie et quod
si defecerit puniatur ac si crime
fuisset probatum. j. de sy. de si.
et c. in sinuatum j. de purga-
tione can. p. h. ¶ Denunciatio
est criminis alicuius quod aperit iudi-
cem sine inscriptione legitima
facta delato ad penam vel
ad aliam penam legitimam
imponendam vel et ad vtrumque
ut tollitur. j. e. c. ii. et iii. et
c. super his et c. cum dilectus
et s. de iudic. nouit et hec
est admonicio caritatiua. ita
quod precedat secundum veritatem ewa-
gelicam al non audietur. s.
de iud. nouit. ii. q. i. si

pccauit .i. e. c. ij. z c. cū dilcs
¶ Sz nunquid quilibz tenetur
hoc distinguitur aut pctm
e occultum vel manifestum
scz fama non dico notorium
Si aut occultū e non pt de
nunciari eccie nec ad pnam
pagendaz Et vbi ca(ritate) glibz
xano admittitur ij. q. i. Si
peccauit .i. decretū cū ex
inuncto § nc quisquia etiā
infamis z criminosus quia
no refert qs sit denuncians
dum mo eius saluetur qz apud
deum no e acceptio psonarum
s. de pben. Venerabilis Si
aut e manifestū z denun
ciat ad penā tpale impo
nendam tunc queritur vtrum sit
bone fame non inimicus nec
conspirator nec aliquem pcis
z tunc pt denunciacoz psequi
.i. e. cū oportat al. repellitur
Sz iudex ex officio suo pro
cedet ai. .i. de collu. c. cuma
xxiiij. q. iij. § ecce ¶ Alij
distinguunt vel quis de pcto
ia comisso z tunc soli plati
tenentur corripere xxiiij. q. iij.
dno ista vel de pcto comitte
do tunc quilibz tenetur occul
te corripe .i. decretū cū ex
inuncto et xxij. q. v. hoc
videtur et xciij di. dyacon
S. dr qz ad correptoz occultaz
sine reprehensioz quilz tenetur
et minor maiorē vel sub
ditus platum ar. xxiiij. q. v.

no puttes et .i. decretū cū ex
inuncto § nc quisquia sz ma
nifeste corripe ptz ad pla
tos vel alios ad eos qui hent
ptatez i alquos xxiij. q.
iiij. dno ista z c. forte al
pater eius filium pt corripe
z platus subditum z occulte
z manifeste Vn Aplus ar
guite obsecra increpa ut
xl. v. di. c. i. viij. q. i. quia
Sz filius no pt pēz publi
ce reprehende sine corrige
.i. decretū cū exinuncto et
xxi. di. nolite Erubescat
eni lex filios castigantes
parentes in aut de impe
§ i. et § nullo racionabili
z hi contra canonica sz m
euangelica veritate ut occul
ta ad oms manifesta ad
platos vel alios aliqua
ptatē hentes ptinet .i. de
cretū cū exinuncto § fi
S. pt intelligi ij. q. i. Si
peccauit et xxij. q. v. hoc videtur
¶ Ad denunciacōz vero euange
licam que exigit admoni
cionem ut xl. v. di. Sz ille
et s. de testi. licet et ij. q.
i. Si peccauit qui fit ad pnaz
videtur qz ad illam correctionem
quilibz tenetur ut ij. q. vij.
quamplt s. de cogna. spiri
tuali et xxiiij. q. iij. tam
sacerdotes vero quam omnes fideles

suppma dent hic tma de his
qui peccaunt qn cor incorrigi-
bile aut corrigat depct aut
si incorrigibiles apparuerint
ab ecca segreget dum psona
sit honesta et bone fame
q viles psone no admittunt
ad denunciad. ut despon. cum
in tua et in ista oppione sunt
theologi dummo credat q se
corrigat vl no fiat deterior
vl dum no sit alius q ad hc ex
officio teneat ad hc hugo
doctor ius sic dicebat Cor
rectio e admonitio sine de-
nunciatio caritativa ¶ Denunci-
acio aut e quadrupex s. ewa-
gelica iudicial. canonical.
et regular ¶ Si sit ewagelica
procedendu e sm q in ewa-
gelio continet ii. q. i. Si peccaverit
et ii de iudic nouit in pn
sedm distinctioz po. ii in pn
isti glo et v. ad denunciacoz
¶ Si sit iudicial distinguit
qr e publica qr pnata Si
e publica sufficit denunciac
iudici et iste iudex debet
procede ex officio suo q int
est boni iudic purgare p-
uincia mal hoib ff de of
p. l. ii. et l. cognitum. i. e.
quali. et qn. ii. c. c. ca-
uide. Si pnata distinguit
aut sit denunciacio in tua
seclai qr in tua eccam Si sit
denunciacio in foro seculari
ex sola denunciacione debz
iudex seclaris ¶ de plano cog-
noscere ff de of p q l. ii. c. q. qua-
si de plano Si in foro eccam to
de procede sm qd dr ii de fo
iudic. c. nouit et c. licet ex an-
glie ¶ Si sit denunciacio ca-
nonica distinguit aut sit
denunciacio pnati ronc
interesse aut ronc publice
utilitatis Si fiat denunciacio
ronc pnati interesse ut
potest q epus ppt suu for-
te statim removeat vl ppt
hc q ipse e malus interro-
gatus subditi ut pnatur
oz q ille q denunciat fuit
at se ptc et q sit integre
fame nec admittunt nisi
illi quoz interest et in hoc
differt a denunciacoe ewa-
gelica q quilibz admitti-
tur. de accusatio. c. ex muneto
et licet. xxiiii. q. iii. Sac-
dotes Si denunciacio ronc
publice utilitatis sufficit
denunciac iudici et iudex
ex officio suo cognoscet
ut despon ptrce ii. et ut
detest co ptra ¶ Si sit
regular denunciacio debet
plato puenie sine aliquo
strepitu iudicioz ut de cap
ad nram et c. reprehensibi-
lis cu simb qror ¶ opport-
eta tame excipiendo nisi
si opponitur ut test ab eo

qualitate infamie i. qua si
defecerit puniat(ur) ac si fuiss(et)
p(ro)batu(m) .i. de sy. de sy. c. c. in si-
gnatu .i. depni. ca. cu. p.
Si vero infamat(us) c(on)tumax
fuit (et) no(n) c(om)paruit iudex in-
cilomi(s) cont(ra) eu(m) testes re-
cipiat lite no(n) c(on)t(estata) (et) eu(m) puni-
at. c. ut lite no(n) c(on)t(estata). q(uonia)m fre-
q(ue)nt(er) (et) aly' et .i. e. qualit(er)
et qn'. li. de venales testes
dent et recipi di. c. c. s.
Sed in ch. v. Si aut(em) e venia-
lebantem dant et qui re-
cipiunt c. regulares diu-
.i. de sy. s. q(uonia)m aut(em) ad. Si
vero iudex ad peticione(m) actor(is)
p(ro)mittit inq(ui)sitione(m) si ne
sit ordo sine dec. ad locu(m) ac-
cedat si p(otes)t et vocet illu(m)
c(on)t(ra) que(m) p(ro)cede(re) debz (et) tu(n)c
recipiat testes quos ille
p(ro)duxerit q(ui) impetrat inq(ui)-
sitione(m) t(ame)n si ille negaret infa-
mia(m) p(re)cessisse cog(no)scat
p(ri)mo iudex utru(m) sit infama-
t(us) (et) p(ost)ea p(ro)cedat sup(er) hijs
q(ue) denu(n)ciata sunt al(ias) no(n)
p(ro)cedet n(is)i p(ri)mo c(on)stet quod
infamat(us) sit .i. c. cu(m) opte-
at. et c. qualit(er) et qn. i. tu-
si iudex p(ro)cedat et no(n) in-
q(ui)rat de infamia illo p(rese)nte
n(e)c reclamante aut q(ui)dq(ue)
excipiente no(n) pot(er)it postea
impugnare inq(ui)sitione(m)
p(ro)pt(er) hoc q(uod) no(n) fuit de in-
famia p(re)uio inq(ui)situ(m)
.i. c. Si is cui. li. vj. Item
si coram inq(ui)sitore

c(ri)mina de q(ui)b(us) inq(ui)rebatur
c(on)fessus fuit c(on)fessione sua
no(n) pot(er)it impugnare p(ro)pt(er) hoc
q(uod) no(n) fuerat ante diffamat(us)
vel q(uod) capitula sup(er) quibus
inq(ui)rebat(ur) sibi tradita non
fuit .i. e. postq(ua)m. li. vj. Et
si accusator p(ro)bet illu(m) ee in-
famatu(m) reus p(otes)t p(ro)bare
q(uod) sit bone fame. ar. i. de
purg(atione) can. cu(m) d(e) in iuuentute
tu(m) po(ti)us sit p(ri)uilegiu(m) hoc
fame q(uam) infamie .i. e. licet
in fi. Si aut(em) c(ri)me(n) p(ro)bet(ur) puni-
at(ur) ut dicu(n)t e. c. c. s. c(ri)me(n)
v(er)o si aute(m) no(n) p(ro)bauit pu-
niri d(ebet) q(ui) impetrat inq(ui)-
sitione q(uia) p(re)sumit(ur) calum-
niari .i. t. p(ro)xi. c. ij. Sed
pone q(uod) ille qui impetrauit
inq(ui)sitione repellat(ur) aliq(ua)
exceptione nu(m)q(uid) aliq(ua)d admit-
tet(ur) host(iensis) d(icit) q(uod) sic .i. e. cu(m)
oporteat vel iudex pot(er)it ex
officio suo p(ro)cede(re) ut ibi.
Sed nunq(uam) reus posset pete-
re a iudice ut reinq(ui)reret con(tra)
illu(m) q(ui) impetrauit inq(ui)sitione(m)
sicut c(on)tingit i(n) alijs iudi-
cijs utpote in debit(is) ubi
admittit(ur) reconuentio. c.
de mut. pet. p(er)p(ro)tu(m) dic q(uod)
no(n) q(uia) inq(ui)sicio iudic(is) officio
expedit(ur) no(n) iure actionis
n(e)c habz locu(m) i(n) c(ri)minibz reco-
nuentio nec relatio q(ui)a tu(n)c
p(re)sumit(ur) q(uod) ex odio h(oc) fiat
.i. ut .i. e. cu(m) p. et m. q. v.

V

c. m. z no i(n)t(er) accusac(i)o(n)e c(ri)mi(n)is s(ed) inno-
ce(n)cia(m) ei(us) p(ur)gat. ff. de pu(bli)c(is)
iud(iciis) l. is q(u)i. Item testes com-
pelli p(ossu)nt ad p(ro)ba(n)d(um) inq(ui)sic(i)o(ne)m
s(ed) dece(n)ti co(ntra) sup(er)i(ori)b(us) lic(et) i(n) iu-
dicijs ordinarijs (com)pelli non
deant i(n) c(ri)mi(ni)b(us) si qua p(ri)ncipa-
lit(er) u(e)l i(n)cidet obligat ut s.
decresti. co. di l(ibe)ro(rum) v. de s(ententia). Q(uaes)tio
pt p(re)lato fac(er)e inq(ui)sic(i)o(ne)m s(ed) in
infamia co(n)t(r)a aliq(uem) ad ip(su)m
p(er)ue(n)it ut p(ur)gat se(ip)m nole(n)-
te(m) c(ri)mi(n)e (et) si aliq(ui)s app(ar)u-
erit accusator audiat illu(m)
(et) p(re)cedat l(egi)ti(m)e i(n) accusac(i)o(n)e
s(i)c(ut) accedens (et) v. q. v. c. i.
et s(upra) de p(ur)g(atione) ca(nonica). c. cu(m) in ma(n)ib(us). Si
aut(em) no(n) apparuerit tu(n)c p(otes)t
p(ro)ced(er)e ad inq(ui)rend(um) ut s. e(odem)
u(e)l iudice ei p(ur)gac(i)o(ne)m i(n)d(icere)
si defecerit p(u)niat(ur) ut j. c. acce-
des s(ed) meli(us) e(st) ut inq(ui)rat q(uia)
p(er)iculosu(m) e(st) accusac(i)o(n)e. Et ideo nullus
de facili accuset

De calu(m)pnia:

Calu(m)pniator t(ri)bus m(od)is d(icitur)
q(ui) falsa c(ri)mi(n)a sciens
inte(n)d(it) s(ed) p(re)uaricator
q(ui) c(ri)mi(n)a absco(n)dit. t(er)giu(er)sator
q(ui) ex toto ab accusac(i)o(n)e desi-
stat. ij. q. iij. §. notand(um) q(uia) aut
aliq(ui)s p(ro)cedit ad accusand(um)
aut erro(r)e u(e)l iracundia p(ro)uo-
cat(ur) (et) tu(n)c ei parcit(ur) ut c. de
abol(itione) l. j. et ij. q. iij. Si q(ui)s
iratus aut calu(m)pniat(ur) aut
p(re)uaricat(ur) aut t(er)giu(er)sat(ur) i(n)
h(iis) t(ri)b(us) casib(us) non parcit(ur)
ei. Primo si calu(m)pniat(ur) ad ta-
lione(m) tenet(ur) q(uia) calu(m)pniator
p(un)i(t)(ur) si(mi)lit(er) et simplicit(er). ij.
q. viij. q(u)i(cumque) et c. q(u)i c(ri)me(n)
s. t. p(ro)x. sup(er)i(ori)b(us) et c. q(u)a-
lit(er). Si p(re)uaricat(ur) no(ta)t(ur) i(n)-
famia (et) repellit(ur) ab accusando
ij. q. iij. p(re)uaricator. Si vo(ero)
t(er)giu(er)sat(ur) no(ta)t(ur) infamia p(u)-
nit(ur) in v. lib(ris) au(ri). ff. de p(re)ua-
ricat(ione) l. p(re)uaricac(i)o(n)is nisi
ab accusac(i)o(n)e lic(et) desist(at)
s(ed) metu calu(m)pnie p(ro)bab(i)l(is)
c(aus)a q(uo)d dic(it)ur ut c. t. p(ro)x(imo)
l. s(e)c(un)d(a) v. tu(n)c au(tem) q(uaer)itur qu(a)n(do)
d(icitu)r accusator de calu(m)pnia
p(u)ni(r)i. Glo(sa) dic(it) q(uod) q(ua)n(do) defecit
in p(ro)bac(i)o(n)e ut c. i. z. ij. q.
iij. q(u)i no(n) p(ro)bauit s(ed) aliud
suadeat iudicia p(re)su(m)pc(i)o(n)e offi-
cij iudicat(is). E(t) q(u)i ac no(n)
p(ro)bauit u(e)l p(ro)pt(er) nimia(m) p(ro)xi-
mitat(em) l. c. s(cilicet) mat(er) et fi(lius)
calu(m)pnie u(e)l ei(us) q(u)i succes-
sit auct(oritati)b(us) ex c. mat. §. s(ed)
ex(cusa)nt eu(m) u(e)l da(m)pnu(m) rei
fu(n)talis ff. de bo(n)is lib(ertorum)
q(u)in co(n)tra maio(rem) §. si pat(er)
u(e)l i(n)ti(m)us dolor ad(mi)ssi
c(ri)mi(n)is. ff. de adult(eriis) q(ui) a(m)ittit
adult(er)iu(m) u(e)l delicti enor-
mitat(is). E(t) de fals(is). mo(do) l. i.
u(e)l p(ro)missio(n)is testiu(m) de-
cept(us) ij. q. iij. p(er)ua(n)lu(m) u(e)l
temeritas u(e)l color iuri(s) i(n)-
dic(at) q(uo)d p(er)uenit e(st) ad accusa-
c(i)o(n)em ita inco(n)sult(us) co-
lor vicio calu(m)pnie caret.
ij. q. iij. §. no(tan)d(um) infi(ne) et
c. Si q(ui)s irat(us) h(ec) est v(er)u(m)
q(ua)n semiplene p(ro)bat. s(ed)

hec extra si nullo modo probet
neque fama neque aliud in
euidenti calumpnia reperietur
Et ideo ultima pena feriendus
e ii q iii § notandum et ii c
c iii et iii q pena vero illius
qui denunciat sed non probat
est suspensio officii et bene-
ficii donec canonice sua pur-
gauit innocentia. Sed qui non
denunciat animo calumpniandi
ii c v q ii et hec ad arbitrium iu-
dicis quia tot inquisitores sunt
arbitrarie. B i t p x u inquisi-
tionis infra. De symonia

Dictum est supra de accusationibus
quia accusatio instituitur
super crimine ideo post titulum
de criminibus et de symonia cum in
comparatione alia crimina prima fa-
lo reputatur ut i q vlt pe
i c p tunc v uestrus videndum
est quid sit symonia. Unde di-
citur quibus modis committatur et
ad accusationem et testificationem
symoniacorum admittatur et
pena puniatur. Et quam circa eos
dispensatio adhibeatur. Sy-
monia est quid quod sit quod non con-
feratur spirituale vel spirituali
annexum. Et videtur licet difficile
posse colligi viii q i cum
scis. Secundum autem et generalior
difficilior est. Symonia est stu-
diosa voluntas vendendi vel
emendi spirituale vel spirituali
annexum. Particulas istius est si-
gnificat auctoritatibus tollitur.
Voluntas ideo dicitur quia ea se-
ueritate voluntas

qua effectum puniri iura vo-
luerunt ut vi q i § verum quod
studiosa ideo dicitur qui si esset
sine similibus contracta non esset
symonia secundum aliquos i c tua
nos infra et c i vlt. Ad peccatum
tamen pare tenetur propter in-
tentionem cum ope subsecu-
to s de beg imp et si c i te
licet peccet mortaliter non
tamen dicitur symoniacus quem ad
eum infra velit dicere quod
sola intentio facit hominem
symoniacum ar i q i qui
studet et c i reputat et q
iii non solum sicut sola
spes lucri facit hominem
usurarium xiiii q iii c i
et ar i de vs consuluit et
dixit quod sola pactio facit ho-
minem symoniacum i c tua
nos infra ubi dicitur quod tales
apud districtum iudicem qui
scrutator est cordium et co-
gnitor secretorum culpabiles
iudicat quia etiam non in-
dicat de eo uel ut ibi et xx
x ii di erubescant. Sed di-
stinguitur autem sunt prohibi-
ta quia symoniaca autem sy-
moniaca quia prohibita. Sed at
sunt prohibita quia symoniaca
ut sunt illa que in veteri
et nouo testamento prohibetur
quod symoniaca sunt ut sunt na
ut ~~et vende~~ vende sacra
et sanctitates et sanctitates et si-
milia tunc sola spe committitur
symonia i q i qui studet

Marginalia: vltimum capitulum; ut

et c. Sicut eunuchus Si autem
symoniaca que prohibita sunt in a
q. postrum esse facta sunt symo-
niaca qualis est promittio pre-
bendarum B de eo f. de c. Cupientes
in dat passim per receptionem
in canonicum ar. j. e. dilectus in spi-
ritualibus non sufficiat sola vo-
luntas dum tamen sit sinis similibus
contracta j. e. tua nos et c. ult.
Sed quod dicitur de ensium non obstat
quia prohibite sunt in utroque testo
l. de v. s. l. in q. Idem dicimus in pro-
cassu quod nisi pessimum sit ad
actum exhorte aliquid tradendo
vel offendo licet pactum non
fuit appositum et propositum non
sterit symo non committitur q.
inducat irregularitatem ar. i
q. i. cum sinfeet et j. e. consule
peccat tamen mortaliter consentiendo
in symonia committenda licet
ad actum non procedat exteriorem
j. e. c. ult. et ar. xxij. q.
v. q. in videit et j. de i. usu-
rario est dicendo q. Vendidi vel
emendi ideo dicitur quod nomine ven-
ditionis intelligitur etiam promittio
quia ut dicit lex obtinet vicem
venditionis ut C. de rerum per-
mutatione et de prebendis ma-
ioribus spirituale sive tale in quo
symonia committitur quia sunt aliqua
spiritualia in quibus symonia non
committitur ut dicitur ut j. e. § sunt
autem casus q. Spirituali annexum
ideo dicitur quod si aliqua annexa
sunt et unum vendit alterum
in venditum non deliquit eo minus
ut i. q. iij. Si quis obiciat

et intelligi debet accessorio quod
non possideri sine principali
nec est opponendum de iure patro-
natus quod transit cum universitate
persone autem non possit B de iure
patronatus decimarum Et ita spirituale
vel spirituali annexum non potest
vendi nec redimi j. e. querelam
licet ius patronatus
transeat cum universitate non tamen
dicitur venditum ar. ff. depositi
l. i. ubi dicitur quod adiungunt depo-
sit deposita non sunt ut ca-
pistro equi non dicitur depositum
licet equus sint depositus
tamen capistro potest peti ex depo-
sito ita ius patronatus licetur
exempto Sed videtur simili
ratione quod beneficium cum castrum
possit emi sive temporale et licet
officium quod est spirituale excep-
to sicut est de iure patronatus
et ita videtur non esse symoni-
acum emere beneficium Sed non est
simile quia beneficium et officium
ita sunt mixta quod nemo
potest habere sine reliquo i. q.
iij. Si quis obiciat Sed ius pa-
tronatus bene potest bene separari
a villa ad quam non pertinet
et hoc fuit factum ex dispen-
satione quod transeat cum univer-
sitate sicut est ex dispensatione
quod laici possunt possidere ius
patronatus B de iure patronatus
quam et dicit Host. quod si ius pa-
tronatus sit principale et temporale
sunt accessorium tunc non pos-
set transire cum illo temporali

Dicit' aute symonia a symo
mago qui p(ri)m(us) p(re)sumpsit
q(ue)rit i(d est) sc(ilicet) fuit gratia(m) sp(irit)us
s(an)cti eme(re) a b(ea)to petro. Vo-
cat' aut(em) cupiditas vede(n)di
yezita a yezi qui p(ri)m(us) vo
luit i(n) veteri testam(en)to ve-
de(re) v(ir)tute(m) miraculi · i · q · i ·
qui s(e)quu(n)t(ur) (christ)o dicu(n)t'
iezite qui vendu(n)t et
symoniaci qui emu(n)t (ut) b(ene)
tange(re) p(ro) alto poni(tur).
Co(m)mitt(itu)r aute(m) symonia
si aliq(uod) t(em)pale dat' p(ro) aliq(uo)
re sp(irit)uali (ut) s(upra) (et) q(ui)a q(ua)tuor
su(n)t g(e)n(er)a sp(irit)ualiu(m). Dicu(n)-
t(ur) e(nim) v(ir)tutes (et) miracula
g(ra)ci(a)q(ue) sp(irit)ualia ista n(on) p(ossu)nt
(emi) n(e)c (de) (con)s(ens)u vendi
p(ossu)nt i · q · i · Judices · S(e)c(und)o
m(od)o d(icu)n(tur) sp(irit)ualia ordi(n)es
et sac(ra)m(en)ta eccl(es)ie ista de facto
vendi p(ossu)nt n(on) (de) iure i ·
q · i · p(er) totu(m) (et) e(xtra) eod(em) eccl(es)ie
(et) c(apitulum) (con)q(ue)ntur (?) T(er)cio m(od)o d(icu)n(tur)
sp(irit)ualia s(e)m(per) iura possidendi
p(re)bendas (et) eccl(es)ias (et) b(e)n(e)fici(a)
q(ue) sunt adiecta sp(irit)ualib(us)
q(ue) ista n(on) p(ossu)nt vendi de facto n(ec)
de iure ut i · q · iij · S(i) q(ui)s
obiecerit. Q(ua)rto m(od)o d(icu)n(tur)
sp(irit)ualia vasa s(an)c(t)a eccl(es)ie q(ue)
ibi corp(us) d(omi)ni (et) sang(ui)s
co(n)ficit(ur) ista p(ossu)nt vendi ta-
lib(us) eccl(es)ie la(ycis) v(er)o n(on) a(n)
p(ro)p(ri)a forma s(ed) (con)flata ut
xij q · ij · Aur(um) q(uia) n(on)
deb(et) redire ad usum laicoru(m)
q(uo)d d(omi)no fuerit dedicatum

ut de (con)se(cratione) di(stinctione) i · lig(na) Ecc(lesi)ali-
symo(n)ia (com)mitti(tur) (tribus) (mod)is sicut
(con)tinet(ur) s(upra) hostien(sis) a(n)i(m)us
ligna cuius timor atq(ue) fu-
ror p(o)pul(ar)i impediu(n)t (con)t(ra)
sp(irit)uali dari. Nam mun(us)
e(st) t(ri)pl(e)x a m(an)u a lingua
a ob(se)quio munus ab ob(se)quio
indebite impe(n)so ut i · q ·
i · Sunt nonnulli a(n)i(m)us
a manu i(n)ducit symonia(m)
(et) p(er) pec(un)iam intellige qua-
lib(et) re(m) t(em)palez (quod) totu(m)
n(omi)n(e) p(e)c(unie) (con)tinet(ur) (quod) (quod)
possidemus i · q · iij · totu(m)
n(on) sit munus a(de)o modicu(m)
q(uod) n(on) moneat a(n)i(mu)m rec(i)-
piet ut · i · c · et si q(ua)ndo
p(ro)c(ess)o s(un)t ista (con)sid(er)anda q(ue)
i(n) (tribus) v(er)sib(us) (con)tinet(ur) cu(m) ce-
t(er)is dandi attendas q(ua)-
tuor ista c(aus)as das s(ed) q(ui)s
vel pet(it) q(uo)d res q(ue) transa-
p(er)tidi. Co(n)sidera(n)t aute(m)
det q(uod) offerat(ur) xix · di · s(upra)
Ecc(lesi)ali · vel ix di · c · p(er)vs(er)
et vel et aq(ui)no · ar · iij
q · vij · Jngressus (et) p(er)q(ue)
i · q · i · dictu(m) e(st) ij · Antequa(m)
offerat' d(e)q(ue) sed(es) ij · et diu(er)sa
(et)ia(m) intentione vij · q · i ·
Jnsc(r)iptu(m) · Lenatu(m) xvij
q · i · Anamas. Sic Beneci(us)
Symo(n)iacus petiit a rege an-
tiq(u)o talentu(m) Fudit Rex
q(uod) p(ro)plus erat (quam) symonis
pet(it) dicat et sic fuit re-

pulsus cymmo ster pecyt
denarium fidt rex q min
eet q deret rege dic et
ita expressiam ~~dare~~ cavillator
invenit q nentis daret cu
possz dare talem tragnaz
rex z denarium tang cymmo
pt go aliq pt dari gtis
sine pacto vel spe peedenti
et j c dilectus infi i q ii q
pro gbunt aut cunc i qbz
licite p spualibz dat mun
a manu i qnqz casibz scz
pmo si gt offerat no spua
li i q i quod q et q ij q
pio j c dilectus et i q ij q
biont epm si aut dubitz
utro gt vel ex corrupti
intencoe dr ut i § peedenti
qb a p quibusdaz opibz
spualibz debit putpote m
epns gferat ecctiaz j c m
sit vacua tue pmitione
recipit epus s no p aligo
satio q h e symoniacu
ut i q i statuimus ez po
a q p labore mino sz eciam
n p labore s q pmuto
ista pmissa e q imz sicd
z alie pmutaciones que
fiut racione visitacionis
vn nullam symoniaz qmitt
q qui pcat no pcat leg
auctoritate xxiij q v qui
peccat et ista pmutaco pre
stiti s iij facultates dict eccle
siam et alie b dictis si eopi
te et i imp si aut eccia

pmitte no possz tunc
epus suis supiribz ecctiaz
oscerabit x q iij tanc
et i q ij placuit q Tao
p redimenda vexacione m
iusta j c dilectus dicunt
quidaz q nullo mo pt re
dime ar j c adaucis di
stinguere aut lz ius ille
qui petit aut no si aut
qui petit lz ius v re illa
z tunc ulli licet redime
ius suu v re spuali quia
symoniaz gmittet ut j c
matheus ubi dr q fuit
quidaz electus v abbam
de consens maior part
pauc gtradicentibz quibz
quidam anniis electi soluit
penam de gsia electi et vo
lunte tbata s z voluntas
tbata voluntas e et co
acta n ex toto est mente
alienatus xv q i merito
ideo sibi imputat xviij
di q ait et licet pauci
cent potuint tn se oppo
ne quia forte fuit co
tepti s dicte q sit vel
aliquid excepcione pote
rat oppone electo forte q
erat excotatus et ita ius habebat
vn michil eis dari debuit
eciam eo ignorante z tenet
renunciare q electo tal
sine collacio bnficij tanq
symoniaca pravitate p
scripta penitus e repbanda

)e. nob z tunc distingue a
pecunia datur an electorz vel
collatorz bnficij eo ignora
nte et reclamante z tunc co-
missa e symonia q constat
pmissione interuenisse an
electionez vel bnficij colloz
qualiscumq fuit intencio
eligenciu vel consencient q
uis illa pactio vel pmissio
debuit tunc interuenire .i. q.
i. placuit ii dantes facerent
i odium eius ut .)e. nobis
et c. sicut q malicijs ho-
minum nos e indulgere sed q
mat. ac postq signate sed
ante eet iam electus vel pn-
tatus z receptus z eo igno-
rante z reclamante daret
pecunia no obesset)e. sic
ii postea consensit pecuniam
soluendo vel solutu ~~redde~~
do tunc committet symoniaz
q consentie e eque constitue
z ante et postq sed tamen accipe
e eque accipere z ante et postq
.i. q. i. eos inst et q. in
di qs pbcdas q i male-
ficijs rati habitio retrotra-
hit z madato comparatur ff
de re et iu. di. c. l. i. s. quoc
et .i. desen. ex. ca. aliquis
l. vi.)deo tenet illud qui
habz ius agendi e superioris
ar.)e. adances et .i. de-
sen. ex. ca. medicinal s.
superior. l. vi. sed autem
ille qui vexat nullum ius
habet ii q ca vexat mali-

cose desito et iniuste pt
redine sua vexacoz sine
pecto ins illud apli Redi-
mentes tempus qm dies mali
sunt et)e. dilans. ¶)de dom
e de officio vel bnficio in-
iuste interdicto z excomunica-
cione ~~interdicta~~ iniusta
s. q no committit symoniaz
q dat pro sua restitucione
z officij al bnficij vel
absolucione excomunicacionis
vel interdicti sz ille q recipit
symoniaz committit q q dat
nullum ius acquirit sz dat
ut ius acquisitu retineat
vel redimat quod liacia e
al. .i. q. iii. quesitum et .i.
dens. c. i. Si vo iniuste sit
suspensus vel excomunicatus
Si pecum dat ut restituatur
vel absoluatur symonia
exuntur parte committit)e.
nos et .i. q. i. nullus epus
et)e. adances Si vo ad-
uersarijs fecisse supius ppter
contumaciam illi con illos det
soluere antequam absoluatur
s. ut lit no qf qui s. in
alijs et .i. desen. ex. vene-
rabilibz. s.)de e. l. vi. ¶)de
e si inde ppter contumaciam
excomunicati fecisse supius
illos det refunde antequam
absoluatur et etiam eme
dabis .i. desen. ex. sacro
et c. venerabilibz. s. ubi

347

aut si vero Bernardo pro mita
etiam et pectorum remissione
daniel iiii° peccata tua ele-
mosinis redimeda xiii
q. ii. Alie defunctorum b. detestis
c. nisi Decreto pro opibus
spiritualibus adque non tenet
ex officio xii q. ii. caritate
que non tenetur sumus stipendiis
desimere de proprio cum ex officio
Sed numquid licitum est sacerdoti
aliquid recipe pro exsequiis mor-
tuorum vel benedictionibus nube-
ium etc. Dic quod sic si ea sumptu
desinunt. i. q. i. c. Iudices et
tamen gratis debet celebrare sic
testis qui recipit sumptus in
q. iii. Seventum et Iudex gratis
iudicat et tamen recipit sumptus
ff. de off. pres. plebis sacra et
b. de vita et ho. cle. cum ab oi
nec est inconueniens quod clericus
locet opera sua cum non liceat
vnde viuat xc. q. di. c. ii. et
in Decrimo de cill q. pro defunct
vel de sepnti sepulto missa faciunt
vel annalia seu anniuersaria
pecunia interueniente sunt ne
symoniaci sic si principaliter
propter pecuniam faciunt Si vero
propter deum principaliter et secundario
propter pecuniam non est peccatum vnde
q. i. Sunt de etiam ut potest secundo
debet pecunia gratis et post ea
rogat ut celebret pro defunct
vel aliter saluet xvm q. iii.
dic vel post rogat ut di-
cat missam et post ea libera-

liter offerat pecuniam vel pietatis
tunc gratis recipi poterit
quod fuerit sine taxatione gratis
oblatum q. e. dilectus inter et
c. tua nos exppressimus i. q.
ii. sicut episcopum vel distingue
secundum io. Aut dat pecuniam de
deuocionis excitamentum
ut sit signum maioris deuo-
tionis moderite et de acci-
piente et ita iste non emit
orationem sed excitat deuo-
tionem tamen debet emere orationem
sicut dicitur de Thom. Eciam omnes
clerici clamis emunt regnum
di. i. deuotione lumina in datore
clarum ubi de Thom. dicit Eciam oa-
res debemus orationem tamen
addens i. effectum orationis
et etiam qui accipiunt non debent
orare propter nummos principa-
liter sed propter deum et deuotionem
quia credunt de eo etc. Aut
dat de sustentamentum quod cum
primo fundatur tunc episcopus
potest petere pecuniam de suste-
tamentum clericorum i. q. ii. pla-
cuit et de gestis di. i. memini
Idem est secundum Host. de psal-
teriis dicendis a pauperibus
quod possunt accipe de sustentamen-
tum et idem de paupere sacerdo-
te et de talium casum licite sunt
fine. j. t. p. v. c. nisi Aut
dat de premium tunc est symo-
nia i. e. sua Si aut pactum
interueniat vel conditio simonia

qmittit' .i. e. tua nobis .i. q
y. qua pro q̄di ant sacerdos
qui ex officio suo ad hoc te-
net' et qui habz victu
sum sinis suptibz tenet in-
spiralia ministrare al non e
nadet dampnatoz de q̄st
di .i. sufficiat sz tamen co-
suetudo sit q aliq detur
p exequijs mortuorum z col
lonibz sanctorum licet sacerdo-
ti non det aliud ad hoc petere
tn pt cogi populus p epm
ad honestatem z laudabilez
consuetudinem obseruanda
.i. e. ad aplicam z sic lan-
dabil consuetudo e obserua-
da cuius transgressor ut ini-
e punit' xj. di. .i. in his et
f. in v. p superiore cogi sunt
officio iudic implorato
ad illaz seruada que ex pie
tate introducta e .i. e. ad
aplicam sz a subdit vere
sacramentorum vel p benedicti-
onibz nubentium vel exequijs
mortuorum nichil e exige-
dum nec p hoc excusat consue-
tudo q tanto sunt grauiora
peccata quanto diutius infelice
aiaz detinet alligatam
.i. e. tn v. extra. non sat
z c. sua p dt q iuxta
p superiore debet cogi aliqs
solue p certa sic sacris
q illud e permissio illiat
primi p xj. allegata et
.i. e. sit petito et c. audim'

sz hoc tm pertinet ad offm
epi ut si qs pias z lauda-
biles consuetudines nolunt
immutare soluendo s vel
statuendo ne aliqs dent
p sepultura vel similibz
compescat nisi dt cogent'
ideo coget eas consuetudi-
nes obseruare ut v. iuribz
b. all. .i. e. f. m. emendatum nisi
pt dici quecunque cogendi
ut p spirituali aliqd det
e in locis ubi dabat' aliq
p certa sic sacris ut pote
si consuetudo ibi erat ut
daret' aliqd p prima quia
aut dicas q voluntarie
dedit aut p coactionem
si voluntarie nunquam
e cogendus q gratia pt qui
q renouari nec p gratiam
aliam inde acquirentur .i. fu-
turis ut .i. de v. s. sig. abba-
te v. q. in q cognouimus
sicut e v. p. ciuili q pt qui
renouari b. de pecat. c. vlt.
si p coactionem similiter non
e cogendus p dictam decre-
talem et c. euid v. extra.
de symonia e ibi q con-
suetudo e com muniale
vel talis consuetudo non e s-
uada vnde di que cont
morte et sic tc consuetudo
non e laudabil .i. e. a
go dicit laudabile dt p

illaz laudabilez vbi tm vo-
luntarie aliq ecclie soluere
consueuint i tpe collacionis
sacror ut benedc soluunt
decimaz om mobilium z hc
ideo q alias decias no sol-
unt vn ppt hc ista qsuetu-
do inducta fuit z alibi tcia
ptem ad opus ecclie z pau-
pes dispesand vn cogedi
sunt snac ttem qsuetudiez
vi di i nlls et xii di iste
et sic intelligit qd dicit i e
ad apliciaz ¶ Et si dicas si
voluntarie dederint non
ppt hc se obligauint Rndo
q stim e q cu tanto tpe eo
soluunt credit q voluntta-
rie se obligauint illa vo
q dabat tpe collacionis sa-
cror inqua cogunt qa
spes e mali aqua abstine-
d e b de vi et c q cl cu ab
omi i e audimus q psunt
symoniace introducta et
facit ad hc qua inchil an
vl p9 dari pcipit i q i cos
et q i e c i hc aut qstat q
inqua ppt aliqd tpale
retinetda e collo sacror
i e inter et c audiuim9
Sz si aliq spote dat no
e spnend i e dilcis et c
tua i q ii qua pio ¶ Cotra
hac mat distingwt Host
et bn aut eni ecclia cogunt
alaycs et tnc no dent ecclia

retine pigng p mo qtis
debet sepelire et bndictiones
dac et sacra ministrare rc
Et p9 cu vitate cognita
pcpim loci coget habitatores
loci laudabile qsuetudiez
obsuare pya deuocone
fidelium erga ecclam induc-
ta i e ad apliciam ¶ ant ecclia
aclice sine pastu sine pastil-
lum sine pitanciam vl aliq
aliud no valz q qsuetudo
pdest si intelligit i e no
satis cu v ecclie et c ca que
n pecuni qfenda vl abbc
vl abbatissa ponenda i se-
de e dand aliq ut ibi nec
p investitura eccle det ar dya-
co9 exige nummu argenti vl
ar pbr vacntz abbaz vel
pcinaz nc p consecratoib
epor bndictionib abbm
z ordinacionib clicor lic
taxati sit quati isti vl
illi sit dand i e intimiti
et c bonit pcto nec qpastu
sine pictancia i e c i et
c bemes et c iacobus
Et sic snati vtilitas in
hac exaccione repbatur
no tn publica ¶ pone q
qsuetudo sit ut canonicy
de nouo recepty det cappa
ecclie vl pcinaz fabrice eccle
vl lmaib tal qsuetudo
e snada i e ad apliciam
et c de p b bignifim et

e est quedam pmutacio de spirituali ad spiritualem s. de rer. pmut
ad qones. ho. Secundo si ex pac-
to acquirat prima ptra sy-
monie vel ut crux maior
deferat. sen pcalice vel ve-
stib3 bndicend. dt host. s.
symoniam ee. s. c. audiui
z c. sicut ma z quolibet
ministerio eccliastico symonia
cmitti pt. s. c. ad mam. Item
est eciam munus ab obsequio
indebita impso qd indu-
cit symoniam utpote si clicus
pmonebat negocium alicuius
ut sibi pvideat i bnficio
s. c. tu cent vel faciat ho-
magium s. c. ex diligenti. Item
tacio est qz omnis pmissio
sine pacto i spiritualibz debet
cessare s. de pact. c. ult. s.
c. una. Sed si sit aliq pac-
cione pmiss3 negocia ali-
cuius vel fmiuiss3 eidē bn
poss3 eu remunerare vel pn-
tare ipm ad aliqd bnficium
sine aliquo ar hom. di. qz
pcedit ymo nali. eet ei ob-
ligatus ar. xii. q. ii. hsim9
placat pt qd licite quilibz
sine epo vel aly spe future
remuneracionis nec symonia
cmittit. ubi spe eu sine
pactione vel condicione fmiat
dn̄ suo pncipali. hac intencio-
ne fmiat ut epus dimiteret
pls fmicio ei pvidē i be-
neficio intendat qz sic eet
munus ab obsequio. i. q. i. ordi-
naciones et c. sunt nanlli

no

et intellige fm host. ut dignus
dignum z honestum prestet ob-
sequium. Si vo indignus dig-
pcet obsequium symonia ē
al n spacet dignus remune-
racione quae fmicet ei tn
ex debito ei no teneat y-
mo qui dignus ē pt spacie
cpatu vel aliog honores lx.
ix. di. si offa. l. xxviii. di.
consulunt. Item s. de fmicio in-
honesto vel indebite impe-
so corpali. s. c. ex diligenti.
Spirituale vo fmicium no debet
impedi p bnficio n tu tlē
fmicium fnicit impositū ipi
bnficio pnta impositū est
bnficio ut quinqz hebdt illud
qualibz die cantet missaz
debita ugmē s. de p be. si-
gnatum B. et ho. Similiter
ē munus alingua ut qui a-
quibus eligit nec ordinatur
pcib3 alienis z tunc distingu-
re aut suis pcib3 interveniē-
tib3 aut alienis. Si suis p-
cib3 dicunt quidam et host. in-
cis qz quantumcuqz sit ydo-
neus symoniam cmittit ar.
vm q. i. Inscptum. s. de emi-
pati. p mas. An distinguas
fm p aut aliqs effundit
pces ut eligat ad dignitatem
vel bnficium curam hns aiarum
annexam al ad simplex bnficium.
In primo casu no licet s. de
in. pati. p mas et vm q.

i. Insceptu. Insa sed distingue
q aut indiget aut no Si in-
diget et e dignus licite pt pe-
te absq metu symonie Si aut
no indiget pecat ar. 6. de
resp. ad quites et depbe c.
n. Si vo pcibz altius aut
pces sunt carnales a spna-
les Si sit carnales et fiant
p indigno symonia qmittit
i q. i. de ordinacoibz q suc-
cedunt loco pcij i q. i. Et no-
nlli Sz p digno dumo supior
no habeat respectu ad pces sed
ad meritu licite pnt admitti
6 de eta et qual tua et i q.
i. quibusdam Si vo sit spnales
admitti pnt n indiucut sy-
moiaz. i. q. i. latore dicas tn
q sine clericos sine qsq alios
et ciia p indigno sine p dig-
tate sine bnfico no di. Ite
bnficu symoiace lic pctes
ministris pcts suadendos ro-
get nisi facet intededs obli-
gat ex pcibz nl ex honare
illu que rogat ab aliquo
suma qd ci facet p exaudi-
conez pcum Idem em repu-
to remitte qd dare 6 de te-
sti venies et i q. i. Sunt no-
nulli. Hec aut pces p mune
dat ut dixi Cermo si p mune
offerat tenet sicut p co-
silio licet sepe in honeste qnz
a se porrigat et ab alys
aliqn no tn spe e symonia
pnta si solu den i p modo e
attedit et no potestatz vel

diuicias sclares Sz et tunc
licz symoniacus sit q iui mle
rogat. i. e. tua nob tn ille
q rogat e symoiacus n det
bnficu nl dignitate ppt
pces ut colli a qrio sensu
i. e. tua ymo et si pces ecent
p indigno sacq et no tn
renunciac tenet n forte
ex pssissz qd ppt pces fa.
i. e. c. nlt. Idem forte et
si pecuniaz dedissz. ar. e. ex
deca et hc e vero qo ad
eccliam habens tam e v fo.
aic f. ho. et c. nlt m logt
i monacho q no habet
ppu et ide dic de epo q
spcabat pcuniaz 6 dal p
ordinacone et clicy sili-
q intendebat q clicy no
dz insistue dance secimy
fuit dispesatu vn v 9 de
q agant hoies interio
indicat amicos Sed quid
si ded aly nl ppt pces
porrectas det opam q
hcat bnficu Reo ide est
ac si dedisset pecuniaz. i. q.
v pnciu n distinguo
utru fiat pces p digno
nl indigno Item an car-
nalit vel spnalit fiat cu
hc ipo sunt pces carnales
q ex pacto ppt pces vult
hre bnficu Si aut faciat
adulacoes ut bnficu hcat
pt dici immunis ab obsequo
et reputadus e symoniacus

V

s(ecundu)m p(re)dicta(m) distinctio(n)e(m) i q. i ordinaciones et c. sic p(rae) de sap(ientia)

¶ Tercio an(te) admittat(ur) i(n) crimine symonie d(icitu)r ut s(upra) de ac(cusatio)n(e) q(uo)m(odo) admittunt(ur) ¶ Sed q(ua)les testes admittunt(ur). disti(n)gue a(ut) con(tra) secularis a(ut) con(tra) regulares et distingue utr(um) agit(ur) crimi(n)alit(er) vel denu(n)ciat(ur) civili(ter) vel solu(m)mo(do) removeat(ur) ab ad(m)inistracione d(icitu)r q(uo)d q(uo)d si aga(tur) civili(ter) i(d est) solu(m)mo(do) ut remoueat(ur) (et) s(ecundu)m equitate(m) et sic p(er)sona regulari(s) q(ue) inda re(n)unciat (et) sit inferior g(ra)d(us) utp(ot)e abbas vel inferior (et) sit co(mmun)it(er) infamatus et valde suspect(us) (et) possit de facili p(er)imi et s(in)e scandalo removeri. et testes sit emendati decime vel adhuc p(re)senciat. Sed crimina sunt maiora ut furta (et) adulteria (et) testificat(ur) ex caritate no(n) ex odio q(uia) i(n)imici et co(n)spirato(r)es q(ui) nullo(rum) admittunt(ur) (et) s(u)nt testes tales alia ad(m)inicula i(n) crimine symonie q(uo)d t(a)lez p(re)latus si sit agat(ur) admittunt(ur) i(n) c. p(er) tuas (et) d(icit) host(iensis) q(uod) ita distinctio e(st) ita obs(er)vanda q(uod) si unu(m) me(m)br(um) deficiat teste(s) repellit(ur) s(ecundu)m an(te) i(n) regulari inferioris gradus ¶ Con(tra) seculares vero vel et regulares excellencioris di(gn)itatis vel qui sine scandalo no(n) p(ossun)t removeri q(ue) vel qui no(n) sunt infamati vel crimi(n)

agit(ur) civili(ter) s(ed) s(ecundu)m rigorem no(n) admittunt(ur) infames vel cri(mi)nosi eciam si sit emendati (et) tamen alias admittent(ur) in crimine excepto i(n) c. p(er) tuas. multo minus admittunt(ur) cum agitur contra seculares et civilit(er) et s(ecundu)m equitate(m) host(iensis) et b(ernardus) r(espondet) q(uod) credo mi(hi) sine rigore no(n) e(st) co(n)tra regulares n(ec) s(ecundu)m q(uo)d q(ue) s(er)vand(us) s(upra) de accu(satione) q(ua)lit(er) et qu(ando) in fi. n(on) s(u)nt ita p(er)ige(n)d(i) reg(u)lares sic seculares ar(gumentum) s(upra) de sy(mo)n(ia) mo(nachus) c. ij in fi. et c. cu(m) ad monasteriu(m) l(ibro) pocius q(uia) no(n) e(st) ta(m) scandalu(m) p(er) remocione regulari(s) (et) h(oc) e(st) de (con)suetudine approbata q(uo)ru(n)dam religiosor(um) q(ui) ex leviorib(us) causis p(ossu)nt administrato(r)ibus amoveri i(n) c. p(er) tuas i(n) fi. (et) sic testes emendat(us) decime admittit(ur) co(n)tra regulares si ci(vi)lit(er) agit(ur) ¶ Si tamen ex illo c(ri)m(ine) no(n) (com)mittet(ur) infamia q(uia) no(n) fuit (con)dempnatus de furto q(uia) tunc e(ss)et i(n)fa(m)ibus et n(on) i(n) crimine p(er)iurij. s(upra) de testi(bus) testi(monium) m(ihi) q(uia) q(ui) semel e(st) p(er)iurus ad m(e)ndacium amplius no(n) ad(m)ittit(ur) xxij q. i. p(ar)vuli et s(upra) de p(re)sump(cionibus) li(tter)as ¶ Fallit i(n) crimine h(er)esis i(n) de h(er)eticis accusatus § licet l(ibro) vj(t)o ¶ Item socij no(n) ad(m)ittunt(ur) ad testimoniu(m) eciam si agat(ur) civilit(er) s(upra) de testi(bus) ve(nie)ns i(n) c. p(er) tuas mediatores in symonie admittuntur

si eximde no h'nint emolimenta
b. de testi mediatores l. vi° / pu-
nit' symoniacus in ordine qui non
recepit execucionem s. e. ipso iure
suspensus et quo ad se et q° ad
alios sive sit occultu sive ma-
nifestu i q i reperit' ita q
no pt missam celebrare j c cum
qui caractere lz vicosu et ordo
ita ordinis occidit et i ipa sui
radice viciatus i q i quonsda-
vn p9 ea celebrare no pt qui
exeo tpe q° crime symonie co-
mittitur dapnatus e et suspe-
nsus q& no qtingit in aliis cri-
minibz qui licz sit bn suspensus
q.m ad se si e occultu no tn
q.m ad alios b. de cohi cli et
mu c nlt sic intelligo j c
cum a / Ite pmit' depoicone
et infamia quomodocunque costat
mediate sno sive p denunciacoz
sive p inquisicione b. de accus'
Inqsicionis impu xv q in
Sane Rato e qui no possit
agere pmaz recepto bnficio
vel ordinis execucioe b. de
accu Inqsicionis i R / Si vo
e symoniacus qui qtulit ordinez
symoniace vl qui dedit vl re-
cepit bnficium symoniace vl fuit
venditor symonie si e occultu
suspensus e ipo iure q° ad se
tn sicut et qmilibz criminosus no
tn q° ad alios b. de cohi cli
et mu c nlt j c inachis et
c extue si vo manifestu e
ipo iure quo ad omnes suspensus
e j c accusatu et c quoc /

Item q recipit bnficium symoni-
ace tenet renunciare bnficio
et restituere fructus perceptos
et qui percipi potuerunt ut viii
q vi si res aliena b. de re-
sti spol. grauis deduct' tn
ex pos que sunt circa fructum
querendarum et qseruadarum ff de
peti here si a pte § ult.
et h' intellige de fructibz quos
no impendit in fructum vel
utilitatem ecclesie qui utilit' ges-
sit negocia ecclie ar lz sine ne-
cessaria ar. ff de neg. g.
Si pupilli § Sed et si quis
Idem intellige de illo q°
sciente et cosenciente facta
fuit symonia vl statim cu
scivit no renunciat ar j
c de symoniaco et c sicut
tuis infi. et tenet tn ab eo
tpe quo scivit et no ante
Sed ad resignacionez spua-
lium et tpalium no tenet reli-
giosus q nulla pacto sz af-
fectu animi pcedere utrasque
fuerunt acqsita ymo sufficit
delinquentibz hmi9 p solam
penitenciam suo satisfacere creatori
j c c ult infi s'm host / Ista
e pena clericorum laycus vo de-
bet excomunicari i q i reperit'
et c si qs epus / Sz cum re-
stituere pena data symonia-
ce videtur q ecclie cui facta e
iniuria j c de eo h' et ar xviii
q iiii Si qs in atrio & vide-
tur q restituatur ei qui dedit
j c veniens host distinguit

ant totn capl'm delinquit
tunc restituit' eccle. j. e. de
hic consule et c. audiuimus quia
sic spua bnficia sunt absceden-
da ex torqueda. j. de vsu ma-
Sz si is qui dedit pecuniam
velit remane in seculo
no restituet' ei Sz si volt
intrare religionem sicut nec
sit onerosus monastio ad
quod transit ut xvi. q. vi. de
laps. xxvii. q. i. Si quibus a-
pncipit Cuius possit dispe-
sare Quida dicunt q si quis
sa fuit symonia i ordine nl-
lg pt cu eo dispesare. i. q.
i. erga et c. quida nc ca(sus)
ppa ut dicit q caracterem
lz vicosum cui renunciari
no pt Et io no purgat'
vicu illud xviii. q. vi. Si
res Sz hic no e verum s(e)m
B. ymo ppa bn pt dispe-
sare cu symoniac q carac-
terem hnt vicosum q sacri
qui sunt symoniaz Sz insci-
os plati nq z hic ido q
bn pgat' fm re fiutma
de voluntate domini aput
fuit remanente ff. de vsuf.
Si fui' impn et i. q. i. quod
quida B. Si forte p disti-
guo et bn vna symoniace
ordinatorz alij sunt no sy-
maci symoniace pecunia s
intuemente palam ignorant
aliis symoniac nl symoniac
facta renunciacione pnt
dispesatione i bnficijs nl

ordinibz tollendi. i. q. v. pna(m)
et j. de symo. Sz hoc symoniaci
symoniace a symoniac nl no
symoniac deponunt' vtriq i. q.
i. statim q i. B. et y. et cu hyis
solus ppa pt dispesare. inuq
tam legit' sitin. i. q. i. erga
q cu eo q committit symoniam
sacrist' nl eo sciente et ratum
hente no pt epus dispesare
q erga ilos nulla e ma
adhibenda ut d' i. c. erga
et B. de iud. Ac si dicat Sed
solus ppa cu eo dispesat cu
ignoante dispesat epus
i. p° casu si fuit renuis i aec
symonie q tunc no posset
Sz archiepus ar. B. de eo qui
duxit Casus nam symoniaca nec
symoniace a symoniac q epus
al' erat symoniacus tunc distinguu-
ant ordinat' a symoniac sacri
et inuiti h z adtracti ilos
recipunt' si inf' meso reu-
si fuerint. i. q. i. erga B. constat
d'. nolentes abluis quos tol-
lerant eam nc pbare pt ei tunc
michil ei abest viii. q. iiii. no-
mine nl tollerat' eos tamen
bn potuerunt' quimet repellunt'
ar. i. q. i. Si qs a symoniac
aut ignorantes isti tollerat'
nisi ignorancia eorz fuit cras-
sa. i. q. i. Si qs a symoniac et
j. e. ptnas Sed nunq pt ab
recipe ordines abeo quem
scit symoniacu in ordine B. d'
q no et recipiendo ordine ab

eo no recip^t executioem cu or-
dinator no habeat executioe
ut e tali et i q i reprehensibi-
z possi q dent pati excoicatoz
qua ab eo recapiat ordinez
ut de sen ex ingnisitoem Spe
q recip^t pmissioem sine inira-
mitu ab ordinado q eu no in-
cetet sup petedo tytulo nl pn-
tator q simile pactu recapit
pena hz q pntator ipo iure
ab execucioe ordinu e suspe-
s p t(er)miu ordinator vo et
ordinatus sine pfinicoe tpis
a collacoe z execucioe ordi-
nis sit suspesi donc gram
sedis ap optinc mcant ut e
Si qs ordinavit et c pmas
Pnt go epi dispesare cu
symonia comissa cu ignorante
eni e bnficiu acqsitu nl qm
ordine sine dignitate adeptus
e ignorant post liberam rep
resignacoem Sz i hc disting-
we Si bnficiu simpx eo mo-
e adeptus statim pt resumi
ad illud dispesatic ut b de
ele Si aliq insi et ut e exm-
firmacoe inillo ant qm
dignitate sic e adeptus distingue
Si spote resignet petes similit
sua resignacoez admitti pt
epns dispesac cu io ad eande
placoe ut i q v pncau et
e qnicq Sz si delz otendeit
i indito et electo sua repba-
ta fuit fra licet eo ignorante
tn epns illa vice et villa
vacacone cu eo no poteit

dispesac sz ps ca sic b de
ele Si aliem q mpn b Sed
si eo sacte nl ps ca ratim
hente salus ipa i bnficio
dispesat ut e nob insi b
Sed nuq licet symoniaco
dimitte eciam sine lima su-
poi dc q epi no pnt remu-
nac sine lima spc b de re-
nnc insi cu pdem § i et
c ps insloz § Rursus In-
feriores vo remacet i ma-
nibz platoz suoz ar b de
renut admonet Sz nuq
epns pt dispesac i symonia
comissa cu offa mortuoz
bndicoes inbentiu se-
pultinas esmat vedicoes
sacroz vasoz seu vesti-
mentoz bndicones et eo
similes innoces spes dicut
nigri ut dt host q sit
ps pactu pmam eo q no
pbr ar ut desen ex imp
nec obstat i q i circa
qz loqnt i symoniaco in
dignitate sicut et ut e nob
insi Sz qmd si nollet re-
cipe remiciacoez michi
lom9 cedat eo qo sunt in
tali peto qz no dimittit
petm n restituat ablam
xiiij q vi Si res ut de reg
iur petm l vio qz fintun
e bnficiu i q i ordinacoes
Sunt tn duo casus i qmbz
licet data fuit pecunia et
com nl nl bnfico remitiac

no tenet' ¶ Primo si pecunia
fuit data eo invito et contra
dicente ab alio ¶ Secundus si ipse
dederit ut possit eligere
tamen symoniace vel beneficium
impedire, ut e. nob. et c.
sicut vniis (?) racio ibi redditur
ne defraude sua valeat com
modum reportare ¶ Tercius fiet
de regularibus et monialibus
qui symoniace recipiuntur dic quod
tam recipiens quam receptus
sive recepta sive sit prelatus
sive subditus sive prelata sive
subdita sine spe restitucionis
de suo monasterio expellatur
et in locum arcioris regule ad
agendam penitenciam perpetuam retru
datur, ut e. quam symoniacam in X.
sui ordinis sine exceptione quo
cunque modo constet de crimine vel
per inquisicionem vel per accusa
cionem aut aliam viam agetur non
possunt i. q. vii. requiritur et
s. de accu. inquisicionis et
satis intelligitur de pecunia quod ex
clausis monasterium non debet ne
dampnabiliter evagetur, ut e.
quam symoniacam ii. X. et au. i. de
sen. ex. religioso l. vi. nec
pretextu paupertatis excusantur
quod propter paupertatem non debet
quis peccatum operari mortale sed
pacienter quelibet mala pati
xxxii. q. v. quanto X. ne et s.
quod metus cadere sanitate posset
tamen dici secundum b. quod si ita pau
peres sint quod non possint ibi
vel aliquid aliquem recipere
quod non haberet ibi victum sub
stancie posset recipere non licencius
quamdiu tibi pro victu missi
cum portes (?) tecum vel vinabis (?) du
tamen hoc non dicatur in fraude
et sine aliquo pacto dicitur i. q.
ii. di. quos propter hoc ¶ Secundus tamen cum
ut nullo casu taliter aliquis vel
aliquid recipiatur ¶ Tercius si non
inveniatur arcius monasterium
nichilominus mutabunt eis ar
lxxxi. di. vel vel si in suum
fuit superiori renunciabunt
loca sua et denovo restitu
entur in illo dispensante secundum
quod dicit de illis qui fuerunt recepti
ante constitucionem illam, ut e. quam symoni
acam illis prelatus non potest dispen
sare quam eum sciens receperit sed
superior aut s. decreti quamquam
diversis De prelatis vices

S
Eptimus tractatus est de sym(onia) [illegible]

suas sub annuo
censu committat
sequitur dicendum

in generali hec prosequitur
in speciali, ut nec prelati et c.
¶ Notandum est primo quod non licet
alicui prelato habenti iurisdicionem
vices suas committere alicui
sub annuo censu id est pro pecunia
prelato solvenda ita quod ille
quam gerit vices habeat totum
residuum ut, ut e. c. i. ii. et
in X. de prohibicionibus e. dupl.
¶ Prima ne hac occasione sub
diti vltra debitum graventur
ar. xxiii. q. i. militare ¶ Secunda
nota est quod ubi episcopus vel alius
aliquis gratis debet facere racione
officii si aliquid exigat symoniam

committit maxime cum in dicto sit spiritualis ut i q. iii ex multis vendentes et c. non solum episcopus tamen vel alius qui committit vices suas alicui potest et debet ei constituere salarium de camera sua cum ille ad hoc non teneatur ar. xii q. ii caritatem et c. quoque possunt tamen fructus ecclesie vendi ad tempus ut e. quarela ¶ pone quod infra tempus locationis moriatur persona ecclesie que locavit numquid successor tenetur stare contractui dic quod si nomine ecclesie vel pro utilitate contraxisset et pecunia inde recepta in utilitate ecclesie conversa fuisset tenetur successor stare contractui ut de solut. c. i. xii q. ii. hinc praelati et de deposi. c. i Si vero non pro utilitate sed ut ipse tamquam praelatus suscepit redditus a fructuario successor stare non tenetur ut de pecu. c. ii. et ultra tempus sui certas locare non potuit et si solvit aliquid ultra sibi imputet quia hoc providere debuit ff. loc. si quis domum § i ¶ Item si obligavit fructus ecclesie et obventiones et omnia ad ecclesiam suam pertinentia fructus transit cumonus in dicionibus si ecclesia liceat in dicionem host. dicit quod sic nisi fuit excepta quamvis non debeat vendi ut i. e. c. i et ii ¶ Sed prohibetur in dictas concedi sub annuo censu et non fructus ecclesie quae est verum ¶ Ho. quod illi qui indicat nichil accipe dent mant ut ind. sine q. quo sup. coll. ii. cum ex officio ad hoc teneatur nec ex administratione cum beneficia sunt ad hoc deputata sed fructus locantur qui et alienari possunt vendi et distrahi ut s. e. quarela infra.

Sequitur de magistris qui eandem ecclesiarum clericos et alios scolares gratis instruant

Ostensum est supra de quadam ratione prelatorum que concedunt indictionem sub annuo censu nunc prosequitur de alio qui sibi aliquid exigit pro licentia docendi ¶ Statutum est in conc. lat. quod singule ecclesie cathedrales singulos magistros habeant qui eandem ecclesiarum clericos et alios scolares pauperes gratis instruant in grammatica propter quod aliquod beneficium competens magistro cuilibet in ea providebatur additum etiam fuit in concilio generali quod illud quod statutum est de ecclesiis cathedralibus in aliis etiam fiat quarum possunt sufficere facultates ¶ Item quod metropolitana ecclesia theologum nichilominus habeat qui sacerdotes et alios in sacra pagina doceat et informet maxime in hiis que ad curam animarum spectare noscuntur hoc probatur i. e. c. i et c. quia nonnullis et xxxvii di. de quibusdam ¶ Nunc potest aliquis magistri eligi in alnorum sub illa

9dicione ut doceat no quia
cessac dz oib 9dicis b de pact
c ult. Sz si vacante aliq
pbenda statuerint canonici
q illa dono ecet amicorum illi
pbende ita q no tenerent col-
loqui cu mgro et p9 eam ma-
gistro alii 9ferret no esset
symonia p̄mo licitu est
ar. b de pben. dignu b et
host. Sz nunq 9mittit sy-
monia mgr si exigat aliquid
a paupibz vel a clicis eccle
aqua lz bnficiu host dicat
q sic cu hc sit spuale et
ex officio suo teneat face
symonia e si ppt hc aliqd exi-
gat de symonia vero et i q
i In templo. Itē nunq ab aliis
scolaribz q no st paupes
nc de eadem eccia pt aliquid
exige et nunq mgri i scol
parisius vl alibi pnt licite
face collecta vt q no 4
si wt dia plus piaat p
cuiaz r exemplo scriat xij
q ij sacerdotes Item sciendu
dom dei e gro vedi no pt
i q iij no solu. Itē pfesso-
res iur licite recipiut pe-
cuniaz sz no licite petunt ff
de var et extrord cog l. i
§ e qui de pot dici q iste
qui opentes bnficiu 9stitutu
e a dimitibz pt pete collectaz
z hc no phibet in isto ty-
tulo Sz a clicis eiusdē eccle
et a paupibz nichil exige
debz sed gratis doce debet

q ppt illos 9stituunt bnficiu
z no ppt divites Sz si ex-
honestate gratis oibz fuit
hoc iste facit et laudandus
est divitibz tn gratis impe-
dere no tenet. Si vo nullu
bnficiu ppt hc 9stitutu e
doctoribz sicut parisius et ali-
bi licite exigunt collecta
q suis sumptibz hc face no
tenet. b de p st p cu ex off-
icio et xij q ij caritatez sic
ut pitys 9 silm vede pt
xviij q v no sane nc ob-
stat si dicas q gratis de
doce q nichil amitt pt pe-
te sm labors mercede sic
testes qui gratis testificari
licite sumptus petut iii q iij
§ ventum et b de sy cu
sit roma. Querid de mgris
scolarum vl cancellariis parisien
qui cupiditate vl longa co-
suetudine nolut dare p-
donea licentiam docendi nisi ali-
quo sibi dato Rndeo q nc
ille qui petit licentiam debz
aliq dare vl pmitte nc
mgr scolastic aliquid
exige debz si com fact
fuit dent dignitatibz officiis
et bnficiis ecclesiasticis spoliari
i e c i ij et iij et licet ex
utriqz pte vset turpitudo
et ideo videt q clericus possi-
dent melior. ff de 9di
ob turp cau l iij ta subnemi

mgro pmitteti vel solueti ut
qd pmisit remittat et qd
soluit restituat appellacoe
cessante no obstante aliq
ostuetudine no i fauorem
smi s3 i odm exigent Sic s
de sy vemes vinc vel pt di
ci s3m b' q q soluit licet ni
chil dac debuit tam qz quasi
coactus redemit jus suu no
delinquit qz nllus ydoneus dz
phibeci doce j e c y et m
et ideo b' pociq restitui det
qua remane penes illu q
plus pecca ut i q m Si qs
dator na ci qui dignus est
no e denegada lina docedi
qz p oseques denegaret doc
tna ignorantibz j e c i qua
tenet alys dispesac ar v
vj q i Recutum ydoneitas
aut i vita moribz z scia consi
derat Sum9 aut mgri studi
oz qz doctores pmm moribz
excelle dent demde sciendia
e depfess l mgros l x bo
na cm quersacone debet
hre teste qz doctrine h'om di
valeti mang go si no est
ydoneus pt ei lina denegari
qz mlos doctoz doctna e
mala i q vj quemetibz
et impitus mathescos rism
pates xxxvij di qui deme
sa et qui alios docet tnc ab
alys edocti no det Iuant
desai ep q damg Sed poe
q mgr scolasticus i eccla p
vult docere quedam clricus ydoneus

petit lnam docedi mgrd
dac tenet b' d' q sic j e
c quato Sed qd si quida
impetrauit lnam regendi
z fecit expesas in quod alm
substitue potit recept ab
eo expes ppt h' fact vel
pacisci cu eo dectu porcoe
emolimeti qz forte vult
dac opam alys rebus Ro
q si osuetudo e q possit ali
u substitue pt recipe ex
pesas ppt h' scitus dn m
vice eius ille doceat Si at
totu ius suu tnssferret in
illu no debet ab eo aliqd
recipe ar s r pxi c m
nec det pacisci decim pa
one emolimeti hnda sn
labore suo cu h no mueia
concessu ymo phibitu est
j e c m Item theologie
doctores et studentes p qu
quenium pnt pcipe no ob
stante aliqua contria osue
tudine vel statuto pnctus
pbedaz et bnficioz suoz
integre j e c vlt excep
t distribucoibz cottidianis
que residentibz tm dant
b' depben h3 Iste auctori
tates hnt septeni m hodie
b' dele cu ex eo l vj
poe q expns no vult istis
dac lnam eundi ad scolas
si p sibi data pcuia m
quod committit symoniam
distiguere a' petit pecuniaz
pillo tpe qo quedit ame

q adhuc tenet sy c pma
pdicta. Si aut pro alio tpe
fiat no e symonia s turpe
lucr ar. i q iii. Vendetes
Sz cu alicui gcedit ut ad
studiu intelligeda e de studio
gnali no de studio spali
alicui castri vl ville cum
i fraude fiat. h decti no
resi. tuc

De iudeis et Sarracenis z eoru servis sequitur

Dictu e de hys qui p symoniam
pprm sctm blasfemat nuc
agit de hys qui male co-
lendo ipm inhonorat ut
sunt iudei et sarraceni. Vi-
deamus go q dicunt iudei et
vn dicunt sarraceni et vnde
qualit sunt ad fide invita-
di z qualit sit a xpianis
tractadi et ultio quid iu-
sit de servis eor. Judei sut
q mosaycam lege ad litram
tenet. s. circucidedo se et alia
legalia servat q etia reci-
piunt pphas. Dicunt aut
iudei a iude digniori tribu
s. a tribu iude piarche que
int alias bellicosior et in
bell pma acie z regni te-
nuit pricipatu s. ut de ea
sola rex creatur sicut ex
tribu levi sacerdotes. Dicunt
aut Ebrei ab Eber patre
Abrahe qui quide Abraha
tenuit cultu vni dei et con-
finit pmo a deo tradita circu-
cisio ceteri ydolatria fedat.

Sarraceni vo sut q demo-
nes colunt nec vetus nec novu
testamtu recipiunt qui no
se ab agar ancilla abrahe
de qua sunt eor origo agare-
ni vocari volunt Sed potius
a Sara illius uxore et libera
se sarracenos appellant.
Sunt hy vl Samaritos quida
qui v. libros moysi reci-
piunt sz pphas recipe no-
lunt qui samaritani a Sama-
ria civitate dicuntur Et io i evan-
gelio d. no contut iudei
samaritanis. i. no recipiunt
eorum legem z pphas. Sed
qualit sunt ad fide invita-
di. R. auctoritatibus z ronib
z blandimentis sunt vocadi no
asperitatib copellendi. Qa
nullus debet invitos baptisare
vl nolentes. Et e q nullus
ad fide e cogendus xxiii
q. v. ad fide. et coacta servi-
cia no placet deo xl. v. di.
qui sincera. Quia si simplicit
et absolute copellunt no
recipiunt caractem sz si con-
dicionalit cpellant puta
p minas penaru vl p reru
suaru ablacone bn recipi-
unt et copellendi sunt fide
sic suscepta obseruare ut h.
de bap. maiores et xl. v.
di. de iudeis. Inquibusda
vo casib pnt ab eccia puniri
tpalit q pena spualem
infligere no pt q de hys

que forte si non indicant ut
ij q i militet et xl v di qui
sinceritate Indicant tamen in casibus
decis quod repellit iudeos a
accione fidelium nec ab eis cor-
rumpatur xxviij q i sepe quod
mores mei et iudeorum in nullo
concordat et ipsi de facili propter
continua conversacionem et fa-
miliaritatem ad sua perfidia
animos simplicium inclinarent
j e ad hoc Item nullus xpianus
det cum iudeis manducare
xxviij q i nullus et c omnes
tamen cum sarracenis possimus
comedere quia aliter non possimus
eos lucrari et sic licet eis
loqui et comedere cum eis ex eo-
dem xxiij q iiij Infideles
et xj q iij ad mensam Sed
quare potius vitamus convivium
iudeorum quam paganorum Ratio est
quia iudei discernunt cibos nostros
unde non debemus uti cibis eorum
ne videamur inferiores illis
ut dicit predictum c omnes Pagani
vero non discernunt cibos Sed
quid si et isti et illi discernunt et
ideo non debemus comedere apud
illos nec ipsi apud nos quia
eadem est causa prohibens et idem
periculum utrobique Excipitur
tamen casus in quo licitum est
uti cibis que nobis a paganis
apponuntur cum modestia et
graciarum actione servata tempore
qualiter s ut carnes non
comedamus tempore prohibito
Sed hoc est quod contingit a que

m terram eorum intrare ad predican-
dum xpi fide j e quia sit lau-
dabile Sed contra xj q iij
Ad mensam Sed hoc est verum nisi
dictum fuerit quod sit ydolis
ymolatum quia tunc sanctius
esset mori fame quam ydo-
latico uti xxxij q iiij Si-
cut scimus quidam Sed contra
si vescentur hoc ad venerationem
ydoli alias in necessitate posset
aliquis ydolatico vesci quia
necessitas legem non habet de con-
se di i Sicut j de regulis iuris
quod non est licitum Item re-
pellit eos a litteris actibus
ij q vij Alienum Item ab
omnibus officiis publicis
super christianos quia possent
eos multum gravare et quia
tale officium eis committit
dat periculum pro materiale
delictum committere et ille iudeus
debet ab officio removeri et
actione christianorum in communibus
et aliis dandum in usus pau-
perum christianorum Sed quid fuit a
christianis actione officij ad-
ceptus secundum providentia episcopi
civitatis et idem de paganis
eodem j e cum sit et c postulet
quod officium fuit illicitum Sed
vero officium fuisset licitum
tamen si vellet posset da-
re pauperibus iniuste ex-
tortum ut xiiij q v non sane
et quia ignorantur a quibus
sit extortum Sed dicunt [illegible]

eis esse restituend(os) j de usu-
ra ti. et j de hom. Sicut di-
gnu(m) & eos. Item ne possi(n)t
eme(re) s(er)vos xpianos j e.
c. nlt. et l. iiii. di. fraternitate
Item no(n) p(er)mittit eos facere
novas synagogas j. e. iu-
dei et c. consuluit. Item i(n) di-
ebus lamentacionis ac do-
minice passionis no(n) debent p(er)-
mitti ap(er)ire fenestras vel
hostia vel p(ro)dire i(n) publicum
compellendi s(un)t e(ti)a(m) habitum
habitu deferre i(n) di(ver)sa p(ro)vincia x(ri)-
anorum z di(ver)so t(em)p(or)e q(uo) mai(ore) te
ab aliis p(o)p(u)lis distingwat(ur)
j e. q(uo)d sup(er) his et c. In no-
nullis z q(uo)d no(n) dicat obp(ro)-
b(ri)a in co(n)tumelia(m) creator(is)
ut ibi. Item q(uo)d solvat deci-
mas decim(arum) quas solvunt
s(ecundu)m deca(les) deci(mas). Item s(er)vos x(ri)-
anos no(n) emancipat l. iiii. di-
mala. Item x(ri)a(n)i no(n) debe(n)t
eos i(n) suis i(n)firmitatibus vo-
care n(ec) ab eis recip(er)e me-
dicinas n(ec) i(n) eisdem balneis cu(m)
eisdem balneare. Contrafaciens
si cl(er)icus e(st) debet deponi si lai-
cus excommunicari xxviii q. i.
nullus. Item ex testo x(ri)a(n)i
nichil accipiat z ille x(ri)a(n)us
excommunicandus e(st) et(iam) post
morte(m) j t. l. si q(ui)s et c. s(e)c(undu)m
et xxiiii q. ii. Sane q(ui)a
v(er)i(tat)is? situati iudeorum lesari
no(n) p(otes)t & c. l. i. s(ed) nu(n)q(uam)
singul(arem) host(em) d(ici)t q(uod) sic ac-
ff dereb(us) d(omi)n(i) [illegible] senatu(s)

nulli t(ame)n cl(er)ico licet iudeus ex
stat(ut)is suis sit j. t. l. Si quis
ep(iscop)us et c. s(e)c(undu)m licet t(ame)n eos pa-
scere ar. lxxxvi. di. pasce
q(ui) p(ossu)nt adhuc ad fide(m) venire
cu(m) de nemine sit desp(er)andu(m)
de pe. di. ii. nemo. Item ex-
cedentes p(ro) verbis citra san-
guinis effusionem subiciuntur
j. de rap(tore). in d(e)r(e)patu. Item
si p(er)cutiat cl(er)icu(m) p(otes)t p(er)iniri
et pena ad arbitriu(m) iudicis
pecuniaria vel pena t(em)p(or)ali j
e. postulasti. Item eccl(es)ia
excommunicat x(ri)anos q(u)i cu(m) eis
habitare p(re)sumunt j. e. iudei
et c. et si iudeos q(uo)q(ue) in
iudiciu(m) excommunicant q(ui)a
excommunicat et(iam) x(ri)anos ne
aliquod commerciu(m) cu(m) eis habeant
n(isi) dimittat usuras j. de us(uris)
post miserabiles et i(n)fr(a)scr(ip)tos
et fenerat(ores) j. e. et si iudeos
et nisi satisfaciat eccl(es)ie de
iniuria ei facta j. e. postula-
sti in fi. Item no(n) p(er)mittat
n(isi) i(n) civitatibus et aliis loc(is)
insignibus habitare in q(ui)b(us) bi-
tu(m) t(ame)n de iudeis e. de iude-
is s(ed) i(n) q(ui)bus ab eccl(es)ia tolle-
rat(ur) et (s)i(c) host(ibus) ut habeant
veteres synagogas j. e. iu-
dei et si corru(er)it p(ossu)nt
illas reedificare i(n) p(ri)stinu(m)
statum no(n) ta(me)n ut amplio-
res vel p(re)ciosiores faciant
q(ua)m ante j. e. consuluit
Item i(n)iuria co(n)trahe(re) m(atrimonium)

se no tñ cu xpiana. ex. e. nemo
et. xxxviij. q. i. caue et ill
pnt vti licet i gradu pscrib
to ad fide quasi. B. de consag
de infidelibz. 2 q fil. sit. l. c. ult.
et de de mor. c. si n. Iste agr
et conueni apud iudices suos
no apud seculares eorum. sed
arbitrorum pnt elige cui9 sm eorum
ordinaciones excquat qd est
mirabile. ex. e. iudei vero
Ite i sabbatis eorum no dent trahi
ad iudicium nec trahe quod festi
uitates suas ab eis pmitti9
celebrari et 9suetudines sibi
laudabiles 9sueuerunt nec dent
cedi vel occidi nec i festiuita
tib ptbari nec pecunie nec alic
res auferri seu iudicio ptatis
terrene nec sepulchra eorum effodi
ex. t. die sabbati et. j. c. sicut
Ite sua vende vel xpiano ex.
e. nemo et. j. c. c. pnlt Sar
racenis aut null9 dent deferre
arma ferru vel lignamina nec
alia necria mistinc nec i ma
nib3 eorum gubnacoes exerce
nec pse nec p alios subsidia
vel 9silia impende quadiu
gwerra int nos et ipos q a
trenga no est pax al vobis
sius dent puai et fiunt fru
capiencium 2 simam excomui
comis ipo facto incurrunt a qua
no pnt absolui n totu qd
excomicacio ta dampnato p
cepant et inde desiuo i sb
sidiu ter scte hisimitat vel
si sunt nos soluendo fustibus

castigent. licet pbat. j. c.
c. ita quorunda et. c. significt
et. c. q alim et. c. ad liberan
dam et sic totu lucrum qd ad
eos puenit dent dare i sb
sidiu tere scte v cui9 defincti
lic fecerint et e sicut tim usu
rarum v quo q q sortiuatur
vsura e. xiiij. q. iij. esca vn
totu dz restitui. j. de vsu co
suluit ymo isti qui9 peccant
q fidem xpianam impugnat
et ideo in inde poena puni
unt et nec dubitat qui9
indicandi xxiiij. q. i. non
auferamus Sed quis potest
istos absolue dic q epi
eorum q excoi ipa sibi no
reservauit alijs indulsisse
videtur. j. de sen. ex. in ip sed
host quo ad excoicacionem
canonis. secus q° ad excomi
cacione hominis. ft cuis ipa
e in ano simam excomicato
comi tales a qua eps absol
ue no pt Excipit omnib
casib i q° no incurrunt excu
municacionem scz pro redempcone
captiuorum. j. e. significavit impri
Scz q si no pnt redime
captiuos n portet arma
vel fer nuq lic facere pnt
sine pc excomicacionis B
gl q no n p° vaqrit auc
toritas ppe nec aliqu fraud
fiat Vltio de fines istorum
videamus et sunt distingue
ant finis iudei e vnacus

i dessa ancilla natus si velit
fi xpianus statim recipitur in li-
bertate nullo precio dato. c. de
epi et cle. de nob. § hys ita
et ar. l. in. di. servitutem
vel emptitius et tunc distin-
gue quia aut erat iam xpianus quando
fuit emptus et tunc sine precio
recipitur in libertate quia xpianum
comercium cum iudeo est penitus
interdictum l. in. di. mancipia
j. c. c. ult. impune § similiter
hereticum dominum relinquere et
ad ecclesiam suam confugere potest
vel debet et mar. l. manicheos
aut erat paganus et tunc sub-
distinguitur quia aut servitus et tunc
si vult fieri xpianus liber efficitur
sine precio l. in. di. servitute
j. c. c. ult. quia aut in matrimonio
si infra tres menses non ex-
posuit eum venalem postea
si vult fieri xpianus sine precio li-
beratur quia presumitur quod ad ser-
vicium eum emerit § si vero exposuit
infra tres menses et iste
vult fieri xpianus infra illud spa-
cium vel etiam post dictum tamen non ste-
tit per dominum quominus vendiderit
liberatur reddito precio xii
sol. ab aliquo xpiano l. in.
di. servitute j. c. c. iii. et
hoc intellige nisi dominus eum
nolentem eum diceret se vel-
le fieri xpianum evaderet vel
alterius secte signaculum im-
primeret tunc propter iniuriam
proprii corporis sine precio libe-
ratur l. in. di. c. nulla § secundum
dictum est de feminis iudeorum. sed
dic ponam de feminis sarra-
cenorum § secundum si plures emp-
tores insimul concurrat vel locus
erit contestacionem b. de cum pati-
cum aut § sed quid si nullus
emptor appareat nichilominus
erit liber et hostiam querat
precium ff. de manumiss. l. in.
§ lucia aut precarium opera
prestabit ut c. de capt. l. ult.
sed quinquaginta annis tamen illi qui
ascripti sunt glebe dum provinc
opera consueta ita quod ab illo
loco non mutetur j. e. in alteris

Sequitur de hereticis

Dictum est de iudeis
et sarracenis qui propter in-
fidelitatem deum inhono-
rant nunc agendum est de hereticis qui
apostatando a fide in speciem suam
pecierunt § et primo quis dicatur
hereticus et unde § et quot modis
dicatur hereticus § et qua pena
feriatur et qualiter vendices re-
paretur ultimo quid possit predicare
§ hereticus secundum aug. est qui flatur
a fide opinionem vel gignit
vel sequitur § gignit ut arrius
sequitur ut arriani xxiiii
q. iii. hereticus § heresis grece ab
electione dicitur quia eam sibi
quisque eligit disciplinam quam
putat esse meliorem xxiiii
q. iii. heresis § multis modis
dicitur hereticus ille enim dicitur hereticus
qui pervertit sacramenta ecclesie ut sy-
moniaci i. q. i. eos qui per pecuniam
et vi. q. i. § sed licet // iste
ille qui scindit se ab unitate

cāe vij q i de megᵃ Itē omīs
excōicatꝰ ut iiij q i quante hij
Itē qui errant ī expositione
sacre scripture ut xxiiij q iij
heres Item q̄ fingunt nouā
sectam de articulis fidei quā
romana eccīa xxiiij q i
hec ē fides et c. quia et j c
c i q̄ nullꝰ dz dubitāe de fi
de s̄ sumit ᵃ rede articlos fide
s de su tm̄ c i impn̄ et c
fideli l vj° n° ex interim ar
ticlo ē deficiēc l ult z hoc
q° ad articulos q̄ ꝯtinet in
simbolo credo in deū quibꝫ
p fide sola adhibenda est
credulitas q̄ fides ē de re no
visa de pe di iiij In domo
z no p signa sꝫ p fide vitas
ē excolenda de q̄ s di iiij
venit sacerdos de cō d° s de
su t q̄ sequit et q̄ sequentibꝫ
Itē qui male sentit de sacris
ecc̄ie uel alit quā rōna eccīa
p dicat et obseruat j c ad abo
lenda in pn̄ sꝫ q̄t sunt spēs
hes ḡ ost d° q̄ in decreto lxxx
spēs ꝯmuant sꝫ xi ultimas
no nominat ysidorꝰ noīe spāli
z i sic ponit regula q̄ alit
sentit uel intelligit scripturam
quā sensꝰ spūs sc̄i flagitat
a quo conscripta ē licet de ecclia
no recesserit pt tam hereticus
appellari Sꝫ n no tenet nec
dct in talibus rude ignorantis
Ideo ait aplus ut p bati ma-
nifesti fiunt hij em adeo hij
p bati sunt q̄ bn̄ sunt doctrine

hec omia hent xxiiij q iij
quicuqꝫ nisi sꝫ in fi q omis Pu
niunt hetici excōicacione depo
sicione z rerū ablacione excō
municacōe siue sit occultꝰ siue
manifestꝰ ē ipo iure excōi
catꝰ j c ad abolenda et c
ex ꝯmuniiꝰ z xxiiij q i c
i et ij Deposicione q̄ indi-
stincte siue sit clericꝰ uel laicꝰ
ppa uel imperator uel quilibꝫ
inferior dz deponi ab omi
dignitate j c ad abolendam
vl° di ppa xxiiij q i qui
contra pate et solus epi pt
subditu suu sacerdote uel clericu
depone z relinque curie se-
culari conuocat abbatibus
plat z alijs religiosis pso-
nis z lrat j c epoz l vj°
sꝫ ī alijs crimibꝫ plures epi
requirunt ut di j dectic ex
mu q̄ excōicatꝰ Singtuor
ant crisibꝫ relinquitur quis curie
sclari p9 deposicione primo
hereticꝰ j c ad abolēda et c
ex ꝯmuniiꝰ Itē si quis falsa-
uit lras dm̄ ppe j de cri fal
ad falsarios Itē cui ppt con-
tumacia et calupnia et con-
tumelia q̄ ꝯtulit epo suo
depositꝰ ē xi q i Si quis sac
dotu Itē assissim ī ꝯtinenti
tradunt curie sclari j de hoic
ꝑ hasiam l vj° Itē generalit
dicit q̄s traditur curie sclari
dz j de penis q̄ spēs 2 for
Alias clericꝰ depositꝰ no tradit
curie sclari pmo tenet prine
clericalit z gaudet p̄uilegio

clericali lxxxi di. decum n fuit
incorrigibil tunc amittit p-
ivilegium z tradit curie secl'ari s
decimdic. sed non ab hoc laica
vo p ecc'iam ondepnadi sunt
de heresi s3 iudex secl'ari illum
punire d3 n tradi. laycus
curie secl'ari s3 cleric9 solummo
j. de p̄b sig. nouim9 qz laic9
ipe e de foro secl'ari s3 i casu
isto d3 sma sni p ecc'iaz q'a
mere ptinet ad ecc'iam ita
qz secl'ar acuere libere n'c
suam impedire pt. j. c. ut
inq'sicionis § inhibem9 l. vi°
d3 ex causo d3 fieri solummo
p iudice secularem post sua3
latam ab epo j. c. cu3 sm
leges insi l. vi°. Si autem
postq'm fuint dep'hensi
redicerint v appetito cure
detrudat'. j. c. c. pnlt et
h' pma vite. Si autem
relapsi fuerint sine ulla
audiencia relinquendi st
curie secl'ari nō tn negat'
eis sacramenta pnie et eu-
karistie si humil' petunt
j. c. ad abolenda § illos
j. c. sup eo l. vi°. Si aut
aliq's accusatus fuit de he-
resi z vehemens p suspicio q'
eu e orta si eam abiurat
si p9 ea3 committat i ipam
iudicat' relapsus. Item
qui v una spe nl secta
qui sit a' in uno fidei ar-
ticlo nl ecc'ie sacris errauit
et p9 abiurauit simplic'
nl gnalit' si committat in
alia specie nl secta nl arti-
culum iudicat' relapsus. Ite
q' abiurat' heresim z tunc co-
stabat nl inuenit si p9 receptet
hereticos nl visitet nl det
munera iudicat' ut relaps9
sic pbant'. j. c. accusatus
in pn et § 1 et 2 l. vi°.
Suspectus de heresi vocatus
ut de fide respondeat z fuit co-
tumax si excommunicatus fuit
z eam p annum sustinuit ve-
lut hereticus condempnet' j. c. ex
communicamus § qui aut inventi
et c. cu3 contumacia l. vi°.
~~Defensores~~ Item credentes
receptatores et defensores
hereticorum sunt ipso iure ex-
communicati j. c. excommunicam9 §
credentes. Pnat' rebus suis
qz si layci fuerint bona eorum
dent confiscari. Si vero clerici
applicet' ecc'ijs a quibus
stipendia receperunt j. c.
excommunicamus insi 1. Vna
bona hereticorum dent confiscari
sive heant filios sive non
nec catholicis filijs hereticorum
~~dent confiscari sive heant~~ e
aliq' relinquendu3 qz si pa-
rentes reuertent' ad fide
etiam eis nisi demum bona
dent restituenda j. c. vgen-
tis. Ite filij hereticorum et ne-
potes p lineam paternam
et filij p lineam maternam
ad ecc'iasticum beneficium nl pub-
licum officium non dent ad-

vnita qd intellige de heretici qui
in heresi decesserunt non de illis qui
fuerunt emendati j. c. quicunque §
heresia et c. statutum ij l. vj°
Item mulieres que scienter contraxerunt
cum hereticis amittunt dotem Secus
si ignorarunt j. c. decreuit l. vj°
Item omnes potestates secularium debent
iurare quod adiuuabit ecclesiam
contra hereticos et complices eorum
Si vero illud obseruare noluerint
honore priuentur stato et ad alios
nullatenus admittantur Si autem
episcopo vel inquisitoribus presumpserint
opponere vel impedire quominus
faciat iusticiam et detineat in
carcere vel prestare scienter eis
auxilium consilium vel fauorem
ipso iure sunt excommunicati et si
per annum sustinuerint velut here-
tici condempnentur j. c. ad abolen-
dam § statuimus et c. excom-
municamus § moneantur et c. vt
inquisitionis negocium et § vlt
l. vj° et c. vt officium § vlt
eo li. Item ciuitas que episcopo vel
inquisitoribus resistit careat
commercio aliarum ciuitatum et episcopa-
li sede priuetur nunc statutum sic
hoc factum valet j. c. ad abolen-
dam § ciuitas et c. statutum
l. vj° Item vasalli hereticorum
sunt ipso iure absoluti a fi-
delitate vel iuramento quo
eis tenentur j. c. c. vlt Item
qui hereticos recipiunt cum causa scienter
vel recipiunt clericus vel obloces
dent officio suo priuati nec
possunt restitui absque licencia pape

ecclesia si sint regulares non ob-
stante priuilegio aliquo j. c. ex-
communicamus § Sane Item qui
scienter hereticos vel credentes
tradiderint sepulture ecclesiastice
ipso facto sunt excommunicati
nec possunt absolui nisi propriis
manibus publice extumulent
et proiciatur corpus et locus
ille perpetuo careat sepultura
j. c. quicunque impenit l. vj°
Testes vero excommunicati et
participes vel socii criminis in
testimonium admittuntur in defectu
~~illos~~ aliorum probationum si-
ne falsi dicere presumantur
j. c. in fidei l. vj° Item
primi et contra se et contra
alios j. c. accusatus § licet
l. vj° Item mortuo inquisi-
tore remanet integra non expirat
mandatum inquisitorum causa
quo ad non incepta j. c.
ne aliquando l. vj° Possunt
etiam inquirere et simul et se-
parati contra eos et absoluere
redeuntes debent tamen aduocare
duas personas religiosas
in testimonium examinacione ita quod
propublica persona scribat dicta
et possunt omnes qui habent offi-
cium tabellionatus in quocumque
statu ad hoc compelli possunt
etiam aduocare brachium
seculare j. c. vt officium li.
vj° debent tamen habere consilium episcopi
in ferenda sententia et episcopus potest
inquisitorum inquirere si vo-
luerit ita tamen quod non possit procedere

P

con epos vel superiores s; habent sedi ap. signare. j. e. ut commissi et c. inqsitores et c. p hoc li. vj. Nomina vero accusantium vel testium si periculum fuit non dent publicari eis. j. e. statuta li. vjo. Item advocati et tabelliones non dent eis prestare auxilium vel presidium vel instincta scribe. j. e. ut ad. nus que in heresi e. procedendum simpli. et deplano et absque advocatorum et iudiciorum strepitu et figura. j. e. statuta in pri li. vjo. Redeuntes ab heresi non recipiuntur absque instincto quo se heres abiurant et fides catholica ad mandatum ecclesie tenenda promittitur ut. i. q. vij. quociens et de cons. di. iiij. ego berengarius. Laicis pt predicare secundum host. iudico quod nullus laicus etiam religiosus quod omnibus interdictum officium predicandi. j. e. statuit. in vno. vet. et de fide publice vel private disputare debent. al. excommunicari dent. j. e. quicumque. § inhibemus. li. vjo. quod laici debent obedire et audire non docere vel imperare. s. de const. cum et decretis et non al. cum laicis. In quibus laici vel clerici scolastici sint. i. bonimelia non tamen dent reprehendere prelatos suos sive sacerdotes simplices que in eis sacerdotale officium dr honorari. j. e. cum ex iniuncto. § licet aut

Non admittit ad predicandum clericus non mittatur. j. e. cum ex iniuncto. § i. esi dicat licentiam habeat a superiore suo. s. de iudeis quod sit vel non habeat curam animarum quod talis qui habet a lege respicit prochiarum. s. de eta. et qual. c. vlt. et j. e. cum ex iniuncto. § penult. Sz Esp extra sto sexptime vbicumque prnt predicare cum eis dicat dns Ermites in mod vnusum predicate ewangelium omni creature. Aug. vlt. Vn dt decretum Nullus audeat predicare preter dominum sacerdotes. i. epos xvj. q. i. Adicimus. hec e. vm nisi abcom cui dyocesi predicant prohibeatur. tunc debent abstinere vj. q. iij. Ceptu. Alij predicare non dent preposito s. non commissione a sede ap. vel loci epo habeat optinuit ptatem. j. e. ex communicam. § quod vero non nihil Ex premissis ergo apparet quod ordo doctorum i. predicatorum precipuus e. in ecclesia dei. j. e. cum ex iniuncto. § i. in pri. et privilegiatus. s. de sta. mo. quod dei timore. Primo ut laicus non admittatur. Secundo ut nec clericus non missus ut dem c. s. Tercio quod debet fieri publice non occulte. in xo illud predicate omni creature et quod in aure auditis predicate super tecta. j. e. cum ex iniuncto. i. R. Ro.

c qr contra c cribz ueniens volen-
tibz pati e regimen dei et
officium predicacionis qd est p-
uilegiatum ita qz pt fieri tn
excomunicatur quia intendit j
descen ex Ruso et c tu vo-
luntate / Quarto ut vicari⁹
fiat epi et ei puideat epi
/ Quinto ut in cathedralibus
ecclesiis tres patres eligant
qui coadiutores epi fiant
s de off ord Int cetera / Sex-
to ut clerico cui⁹ confinet
s de confir In ecclesiis / Septimo
ut cibum gentilium comedat
s de iudeis qr sit / Octavo
ut liceat regularibus dim-
issa professionum sui vivendi
statum scz superi⁹ conformare
s de vi et ho clericorum decens
qui bz hostiensis dt qz ordo p-
dicatorum et minorum tamqz
fideles clipei fidei et ex-
pugnatores obviarunt et
adversi spali sunt hoc privilegio
decontra j de excess platorum
nimis ~~prava~~ iniqua et c
nimis prava / Quarto vero
predicant publice vel private
nisi a se ap vel ab epo mit-
tantur excommunicentur et nisi
cito destiterint alia pena
plectentur j c excommunicamus
§ quia vero et dicit ut s de
cetera et qual § Item doctrina

De scismaticis sequitur

D eiectu e sup de hereticis
Sed quia scisma induat
heresim / Ideo hic subiciat de ea
ea videndo e que sit scisma
et unde dicatur / Quarta pena
sciant scismatici et quid
iuris sit de alienacionibus
z ordinacionibus ab ipsis factis
/ Scisma est illicita divisio
per inobedienciam ab unitate
ecclesie ut xxiiij q iij Inter
/ Dicitur autem scisma a scis-
sura ut xxiiij q j Scisma
/ Differt autem scisma ab
heresi in primo sed si perseveret
cadet in heresim qz peccat
in illum articulum simboli
sanctam catholicam ecclesiam et ita
censetur hereticus ut xxiiij
q iij Inter / puniuntur autem
scismatici excommunicacione
vel deposicione ab officio
et beneficio xxiij di Simo-
niam j e c j v Illos et
c ad succidendos l vi° Et
si non possunt aliter distingui
invocandum e brachium se-
culare xj q j petimus et
s de off ord quoniam abusda
§ pnlt insi / Ordinaciones
vero facte a scismaticis dent
irritari ix q j ordinaciones
et j e c j R j et hic in-
telligo quantum ad execucionem
non cum eis fuit dispensatum
j e c ult vel non ordinatus
probat se nescivisse illum
fuisse scismaticum qui ordi-
navit ut ix q j ordinaciones

dit i q i si qs a symoniac
& tunc cu cis sualis dispensa
& contulerunt sacra dnº in for
ma sicut hetica nº i q i
& quidam si non excommunicaret
& eam non licent. Si qs po
terit cu ordiat a scismatico
distinguere aut receperint
sacrent a scismatic ordines
et tunc solus ppa potest di
spensare ar. b. de cle. quia
diligencia. Sicut ppa solus
dispensat cu eo q in apo
stasia ordinem recepit l
t xxi c nlt et li bn pba
l c c nlt vbi dr dispen
sati et absq pso q sup
hoc ptatem habeat dispen
sandi. Si vero ignorant
tunc epus pt dispensare
ar. b. de ord. ab epo qui
ren c i insi et ii non tn
ille qui eu ordinauit q
licet sit receptus ab eccia
epus i ordine suo cu or
dinat a se dispensac non
pt sicut nº symoniacus
epus cu ordinatu a se di
spensac non pt i q v p
sensati. Alienacones ec
rerum eccia a scismatic
sitis nl eciam a laicis sine or
dine eccie sint restituende
et q contraxit e excomunica
tus l e c i b alienacones
& dn eam pastore habz
heticum nl scismaticum vacare
intelligitur b de pspp c i
vn non valent que a tli
plato fiunt i pmdiciu eccie
xvi q ii Si qua de rebus //
Sed pone q tlis platus
acqsiuit aliqua eccie vide
tur q non teneat & comod
cu incomodo compensan
dz ff de neg g. Si negº
gt. b. q id qd i fauore
eccie introductum e qd si acq
siuit teneat nº cessabit
& qd fauore alicui9 intro
ductum e i eius lesionem
non quenit retorqueri e
de leg & fauore. Sequitur
videre de apostatis et ite
rantibus bap-
tismum i ps
capitulo
Clericus
de heretic
et scismat
Sz qm vtriq cadunt in apo
stasiam, ideo subicit ti ca
de apostat. Videndum e ergo
quid sit apostasia que eius
species et q pena aposta
te et q iterantes bapta fe
riant. Apostasia fm ho
st e temerarius recessus
a statu fidei obediencie nl
religionis qua pfessus
e tenetur. Et dr apostasia
de apost q e retro stans
xxvi q nlt non obsuet
et tlis non e aptus regno
di cu ad aratrum manum po
suit et respicit retro. b.
de noto magne § i et xvi
q i Siamus. Est aut triplex
apostasia sz pfidie ino
bediencie et irregularitatis.
Pfidie s qui qs recedit

a fide ut Julian⁹ apostata
de q⁹ le² ii q. vii no pt In
obedie qn qs spontanea vo
lunta bisgredit pcptu su
pior ut Ada et Eva et q
sacri nolunt obedie canonib;
de sac di. vi q iiii alicm
et ii q vii alicm. e de ma
et obed. Si qs venit et c.
ill⁸ Irreglari cu qs a sta
tu assupte religiois recedt
ut apostata monach⁹ clic⁹
vl onsus ut xlvii di qua
tuli et xvii q i legi et iii q
iiii Statu Hec vo ultima
sit plurib; mod Intonsura
et coma dimittedo i uxore
accipiedo et veste religiois
abiciedo z ad seclm redeundo
ut xx q iii c ii et iii et
xxvii q i omb; s c c i et
pnlt et ult et e de cli qui
coniug si qui sunt i maiorib;
p⁹ trinaz admonitione amit
tut privilegiu clicale e de
vi et ho cli c lris et s de
sen c Inaudita Si aut i s
sacris ordieb; vl pfessi ali
qua religione no st i hitu
sclari tollerandi s; ptesura
ecle copellendi sut redie
ad religione vl ordine s
c tue et ar e de reglar c
ult et xx q iii cos et si
religiosi sunt ipo fcto q
dimittut temere hitu sunt
excoicati e ne cli uel mo
ut piculosa l vi⁰ et pnt in
carcerari s c c pnlt Pena
vo corpe ut ab accusatione

et testio removeat² ut ii
q vii alicm et iii q iiii
beatus et c Si quis Item
ad dignitate eligi no pnt
xvii q i legi Ite intrim
carent privilegio clicali ita
q si i crimie fuerint dephensi
no dent p ecclam liberari
s c c i Hee pene infernt²
p apostasia irreglaritatis
hec sunt vba cum costat de
apostasia Et si cotur infa
matus fuit cogit² se pgare
s c tue et s depnig cum
accedes Sz ex quo costat
de apostasia si no pt in
dica ad male dimissu hi
tu resumed pt incarce
rari ita q sibi vita miseri
respuet et sic teneat q⁰
usq; ad tata neqa resipi
scat s c anob p aposta
sia inobedie repellitur
a testio et efficit² infamis
et excoicat² ut iii q iiii
Si qs a suo et xi q iii
Si anob p apostasia
pfidie omnis tamq in
fames repellendi st ut ii
q vii no pt et vi q i In
fames Item rcs corp publi
licat² et amittut facione
testi ut C c l i ii et iii
Sed qua pena ferunt
iterates bapta eccia de
pena dent n pnt decto
pmoui s c c ii nisi tra
sierint ad religione ut ibi

Item laya dent cognicari et pena grem puni Illius qui iterz baptisat si fuerit ignorates no puniunt in aliquo ii q no pnit ppmom̄ Si vo sacit sit pena vij anoz pñiendi et ecc sit irreglares de qse di iiij qui bis et c eos qbet ac ist solus ppa dispesat ut i pc c et l c c ij Item ac ill qm itrata sut vnc onc maclati i q ult Balubcrrimu insi Ite cum illo q i subusiom fidey ordines recept absiciq i q vy qnemctibz insi Ite cu illo q i apostasia recepit sacz ordine l c c ult na si ad alia religiom trsisset et ibi ordicz suscepisset b de tepo ord cepte qz ordicz no recepissz i apostasia vn vsq hinc bis ordo dat sen baptismg repetat ul subuta fidey statg ordo petatur ul sic psset q vtrqz symo opetiu ~~bitt~~ bt dispesset spes unita pi sub hec host Sequitur vide de hys

Post illa qui filios suos
Pama que occiderunt it
in diin qmittut restat
vide de hys bque i hsaicz
qmittut o i quibz qma
hoicadm graui reputat
de ipo e videt sz qma
int oia homicidia pria

dim et fricadm quius reputat Ideo pus de ipo videt primo qua pe tles puniat Pena fm leges lege s pompegia de pricadys tenet fily q parentes oc adit et con et frat q frem ul sorore nonertia ul vittri ut ff ad l pop depat l i Ite q emit veneniu ut pri dact ecc si dac no potuit ut i c l di et ecc ardit tenet qui sact ad tle scelg pcinam instrat ut ff c bi sacte pena talm fm leges est ut insuat culco i saco de corio cu cane et gallo galinacio et symia et vippera et i proximu ampne ul fluviu piciat ut ff c l pnlt et c l vna Secundum canant qz deus no vult morte petoris sz ut qntat et vivat xxvi q vi cognomius alit puniut et distinguit a spontc h fecerit tuc gmissa pma dz eis i pom aliquantilu maior qz p alio hoicadio qz maius pctm videt ppm film occidendo ar i de hoic tum in cramto et l de pe et requesitu et de pe di i Quant feta et ins h casu accipit maritg vxore quam

coact9 abiurat ut c. intellexi
et si maritu no lz induce
da e ut intret religionem
nisi timet de incontinentia
ut c. Venies. Aut casu sed
culpa gravi procedente tunc
pnia vii annor vl ad mi9
v. e eis imponenda ut c. l. di
lti qua fcia et c. lti q8 spo
te et ii. de pe et rem. que
situ. Aut levi9 culpa pces
sit tunc pt impoi pnia tri
annor ut i. c. c. fi. Si aut
nulla pcessit culpa vl neg
ligentia dicimus i nullo sunt
puniendi ar. i. de hoic. ex
litis l. lz ad cautela tamen9
e q pniaz i agant qz for
sitan minorem diligentiam
illis adhibuit ar. xxxii
q. v. ex9 moraliter et xxx
iii q. ii. Inlectu qz bonar
mentium e ibi timere culpaz
ubi culpa no e. ll. de obs
icem esilim ii. ii. et i. de pe
et re. quesitu tn dz esse
esideratio pri9 ubi no vo
luntas sz ca9 e mortis
fuit i. c. c. vlt. et omnibz
cristianis esiderari de pe
di. v. esidere et i. de pe et
re. l. qui mone edisti ut ca
pentes ne puos scu in
uno lecto colloccet ne negli
gentia qualibz opprimant.
Sz nunq pnia publica dez
impoi distinguitur d. e occultu
et tunc i nullo casu e impo
nenda i. de pe et re. que
situ. et verb occultu licet
plures sciant ar. illius
c. ubi dr si id occultum
fuit eis pnia p arbitro
primarii imponatur z ad
horret illor ad tpus ab
stineat a celebratione
missar loqr de pbris
orientalibz q pnt hre
uxores z qz pana non
infamat ll. de accu. In
quisitionis insi. Aut est
publicu omne vl vulgatis
simum ita q vniversaz co
moverit urbe vl villa
tunc e pnia solempnis
simo publica imponenda
xxvi. q. vi. pbr. i unicibz
tn no e facile committenda
l. di. pnitentes

De infantibus et languidis expositis

Dictu e de ill qui duracte vl occasiona filios occidunt hic sequitur vide de ill q puos vl languidos exponunt cis venia de- negada.

expositis est hic videndum

Un videndi est aprit q filius morti de- beat et mitti d morte sitto deliq9 dem e ll. de q in si. in fid. pto in ite q inc sit de infantibus et languidis expositis. Infans vo expoi dicitur qn pat vl mr vl ali9

ponit eu in vo foco ecclie
vl alibi infatem nodum
septenez / languid9 vero
di' exponi9 qui post septe-
nium ppt qd infirmitate graua
apentibz alimeta impie
denegat' j e c vno cnc
distinguit d' exponit' in-
fas facte pre vl mre vl
dno vl prono d' ignorate
si facte 2 no ctdicte vl
ratu hente expositus sit
filij sic expositi nu~ ꝯsistat
liberti in ingenui tc sim
in libtate ecipiat et multo
mag' si ipemet ipm expo-
suit qz n' dic p9 ea potuit
sin qm eude cotempsit
c c l ij et iij et j e c i to
Si eni ipm ale no potuit
eu invita enocate i v domi-
dei mitte debuit vl al q°
potat adiuuac c delat
lib' col li i ta § Sed sciui g
et tales tamq homicide de-
bet ꝯdempnari l xxx vii
di c nlf et si mors inde
sequat ecent irreglaes
q' exposuit ar j de hoic
decreto vn expositi sagwino
leti dur c c in Rica
Si vo ignorante vl inuito
no pindicat ei qui possit
repete si restituet expesas
n' afini c c l i et j e c
i ta impu vn dt Sed facte ipo
ant ratu hente qz rati ha-
bico retrotrahit et madato
q' maleficijs compat' j de
sen exo eu aliqs l vi° § de
c de exposit languidis cui9
cuqz etatis fuerit quibus ali-
meta impie denegat' j e
c i to Rf ij qz eos hent p
derelicts ut c delat lib'
tol l ima § Sed sciui g n'
ad eos bona ulterius ad
mittut' ut ibi § de pt dia
de monacho si monstru expel-
lat illu vl si noluit redic
salua ordinis disciplina et
no fuit admissus qz si ne-
gauit impie alimta tam
teneat' ipm recolligere ne
peat 2 ne dampnabilit'
euaget' b desta ma c
ult si acqrat aliq rema-
nes in seclo no potit mo-
stiu vendicare ar hui9
c et c delat lib' tol l i ta
§ Sed sciui g Ille aut qui
in fante exposuit vl lan-
guidu suscepit d illo no
pt aliquod ius vendicare
j e c vnico in fie

De homicidio voluntario vel

Dictu e sup casuali nunc
de homicidio videamus
d' speciebus hic d capitulo
subiectu in gne
videndu e q° q' sit homicidiu
et que pena et que dispe-
sacio adhibeat' § homo ho-
micidiu e homis occisio ab
hoie fcta na si fiat a cane
vl alio aiali no dr pprie
homicidiu § Diuidit' aute

V

ab hoie recedo qi hoib cedui
Dividi aut hoiadm i spu-
ale z corpale. Hoiadm spu-
ale s'm host' qmittit vm mod
z qlz e petm mortale na
mi hoiadas qmuniciat spu-
ales detractores frat & cos
odientes depen di i hoia-
dio. Ite iniqtate oppsioz
z iniustiam facientes. Item
fribz mala psuadentes hec
pbat depe di i omis in-
qtas et c. nol et gnalit
omis iniquis motus ad
nocend frat i hoiadij ge
qputat depe di i hoiadm.
Item q tpe necitatis dene-
gat almutu lxxxvi di
pasche hc aut intelligi
i suma neci^te. Sed poc
dnos i ultia neci^te non
possu sbvcire n vm q
fata B. Rudt q vtqz seor
suiture s; sucurrendo altei
absoluor ab alio sicut si
hcam dnos dnos tenear
vtqz ti pnuedo vm libcor
ff ad sill. au. Bi qs ingrue.
Pena vo hui q hoiady
tollit p hoiadm ppmaz
z e arbitraria xxiij q vij
tpa. Hoiady corpalis due
sut spes est em hoiadm
voluntariu et casuale.
Voluntarium e petm et
e cont. phibitione dinaz
no occides ut xxiij q v.
Si no licet n fiat ius p-

missioe sicut fit a iudice
qui licet occidat malefac-
tores no cesset hoiadm q'm
ad petm q lex occidet illos
xxiij q v. Iudex hc e vm
si ordine suato z amore
iustie qdempnet ad mor-
te z pcipiat ministro q
occidat eu. Si aut faciet
ex delectacione fundedi
sanguine hoiami licet alt
iuste occidet peccaret in
deo ul minister mortalit
ppt intencionez corrup-
ta ad cor em respicit deus
ut xxiij q v. Si qd inne-
iusti idem e de ministro qi
pbant xxiij q v. Iudex
et c. milites et c. cu iust
et c. offia et c. no e et
c. lex etna et i plurib;
alijs c. Ite si aliqs oc-
cidat aliqm in iusto bel-
lo no peccat ut xxiij q
i q culpat. Bellu iust
dr qd a pncipe impat
ut ibi tu. Bellu dr iniu-
stu ex tribus causis pmo
ex psona ut si clicus pu-
gnauit hc em eis omio
illicitu e ut xxiij q ult
Ep's aquibz hc e vm i
ipa psona q p alios
hc fac pnt et quoslibz
hortari ad iustu bellum
ut xxiij q viij hortatu
et xxiij di Adnamus.

Sic cler̄ nō licz cū armis
pugnare eciā contra sarracenos
de nō to. z nō re. c. multa
z. l. di. clericū. Ite ex tpe est
in iustū ut i tpe solepni
nisi ex mag. necitate ut.
xxiij. q. ult. Si nulla. Ite
ex causa ut qui ppt pdam
ppt pacē acqrendā xxiij.
q. i. nlli. et milites tenēt
pncipi bellū fieri pcipienti
obediendo z si dubiū sit
bellū ee iustū n̄ ē con
dēn ut xxiij. q. i. q. culpat
Comitti at homicidiū fco
pcepto. qsilio. et defensioe
ut. l. di. Si qs vidua et
xxiij. q. ult. c. qtuor et. i
decli. pug. i dn. c. ij. et. i
c. Significasti. Sco ma hac
mam sic distiguē q. cmitti
homicidiū volup̄te q casu
q necitate. Si volup̄te qd fit
tbz mods fco qsilio z pcep
ut. l. di. Si quis vidua et
c. ligna sine exhortacoe
qui s. ab hortat alm ad
homicidm ppetrand. i. c. Sit
dignum. q. qui vo. et. i. de
penis qdz i dubijs et de
pe. di. i. pnclose. Juqno
aut istoz qs cmitt homi
cidiū nō solū dēt pmoui
sz i pmotum dēt depom ut
i. eo. Sicut digni. q. clicos
et. l. di. Si quis viduam
et c. si paganum interficiat
inris est sine sarracenum ut
l. di. clicum et. l. di. de his clic
et i bello. i. c. c. pnlt et cū
tlibus nuqua dispesat. l.
di. miror et si c. sit occisū
i ordine suo ministrare nō pt
cū omib alijs pnt. c. de tēpo
ord. c. ult. Juxo illd nō edi
ficab michi tplm q vir sa
gnm es. i. q. vij. Si qs omēz
pt symoiacū. c. de symoia
tanta. dech. c. de symoia
q. pnit. Pena homicidij vo
luntarij e pma vij. annoz
l. di. Si qua femina et. c.
Si qs voluntate ita q in
dutus sit lanea veste vinū
z siceram nō bibes z carne
nullo tpe ei licet comede
ptr in pascha z i die na
tal dm. i pane et aqua
et sale tria et quita feria
et sabbo pniam agat in
ijeiunijs et oronibz ut x
xxiij. q. ij. Admone et ar
i. c. c. ij. Excipiut indices
iuste indicates z inist coz
z occisores in iusto bello q
nō pnut n̄ q st ireos
l. i. di. aliquātos. l. di. clerici
et. i. c. c. pnlt. Si ant ca
cmitti homicidm distigui
q dabat opam rei licite
aut nō. Si dabat opam
rei licite z adhibuit dili
gētiā quā potuit et de
buit i nllo imputat ei
nc quo ad penam nc quo
ad irregularitatem ac si nō fecisset

inpota clic9 ascedt ca͞m ut
deponet fenu .i. c. ex litt ul
pulsabat capanas 2 tintina=
bl'm cecid't 2 oppssit pueꝝ
ul solucbat ligma cāe ul do9
qui edificabat= ul ec p9 .i.
c. sollnes 2 c. ult. et c. ex litt
.ij. ul putabat arbore v necē
2 arbor cadēs oppssit fēm
l. di. si duo frēs et c. hy q
in pn̄. et c. sepe ad fi 2 intl=
ligt supdca si monuit q fu
gent dicēdo caue caue .i. c.
c. ult. et l. di. si duo si at
no pmonuit reus ē l. di.
sepe inpn̄ q no adhibuit
diligēcia qua debebat ad
hybē. si vo ascēdat equ cā
spaciādi ul alia dēca si no
pareat habēns licet calca=
ribz stimlauit si con̄ volu=
tate sessor aliq opprimat
no ē equitati v aliq° im=
putād n scuiit viciū equi
2 fact sic inpotēte ad reps=
mēd .i. c. dilcis et c. signsti
et q nec volint nc actu
homidm ppetrnt 2 dabat
opam rei licite nisi scādalu
graue eēt ul tāta laboaret
infamia q purgacō esset
indicēda .i. c. ex litt ¶ Item
si plat9 ul cleric9 deponat
qrimoniaz corā iudice sclari
petēs emēda sibi fieri ptē=
stādo q ad pena sanguis
no intendit si iudex instā

exigēte pcedat ad penaz
sanguis plato ul clico no
optz aliquaten9 inputari
al darēt malefitoribz ma
ocīdēdi eos 2 bona ipoꝝ
libē depdandi .i. c. platis
l. vj.° et .i. c. postulasti et
licz aliqs videat defēto fuī
ex indicio licet fuī ille
pimat no imputat illi
.i. c. tua nos. § ad ultimu
¶ Sed pōe q tal ē suspes9
ppt illam qrimoniaz 2 placet
tibi v mete 2 nitu hēs q
cit d't host q rati habitō
retrotrahit 2 madato co=
pabit et istud v malefiaꝯ
gnalit tradit ff. de iu. et
iu. ar. l. i. § quoē .i. de sen=
ex. cū aliqs et de reg. ~~iuris~~ iuris
ratihabicōm l. vj.° hic intl=
ligas d't host. si gaudeas
de morte psone seq dd'm
si letuꝯ 2 das glam deo
q malefiau pmit licet
doleas de psona 2 copaci=
aiꝯ figure dei et istreꝯ q
cōmisit qre ta grauit ē
pmita ar. .i. c. postulasti
¶ Itē clici pnt dae csiliu
pncipibus in gue ita di=
cēdo tales fures pnientur
xxiij. q. ult. pessimam
in fi. et v. q. vj. delatori
dumo opam hēat psone
po'i9 csulent qua suggen=
tes ff. de qōni l. i. § qui

qom d' ¶ Ar q si epus ul
abbas ul alius cleric' hereat
iur'dicom tpalem z aliqs
p furto z a ul homicidio
capiat' obmiss oppioibus
d' q pt ballivo suo ul
aly cuicuq inuige ut sup
hic vitute inqrat et iustie
debitu exeqnat ¶ na licet
clici no pnt causas sang-
inis agitare tn si hereant iu-
r'dicone tpalem hic put
absq metu irglar' aliis
delegare s' ne cli ul mo-
epus l' vi' ¶ Si vo no ad-
hibuit dilige'a' q hiut
debuit imputat ei ppt ne-
gligam q negli'a culpe
annmar videt' ¶ hic ita q
n' p monet' ad ordines
supiores n' vtit' ia suscep-
to utpote si aliqs causa
disciplie pcuciat subditu
si ex vi' vulne moriat' ul ali-
a infimitte ppt hic moriat
et sic q'cm homicidi' dat
homicida e' i' c' pbrm decreto
et c' ad aud' z hic e veru
si faciat aio nocedi s' Si
vero aio ludedi faceret et ca-
ret remota s' no impu-
taret i' c' exhibita a' n'-
di eo ppa dispesaret i'
c' tua nos ¶ Sed poe q
clic' ul religiosus exerceat
arte medicine d' q si nil
obmisit de otingetibus
sm arte et cat expt'us i
sua et adhibuit dilige'a'
qua debuit eventus mortis
medico no imputat' ff de
of' psi' illicitas s' sicut et
s' de te' ord' ad aures vn-
de no e i medico sp releue-
ut eger ¶ Si at aliq obmi-
sit ut no cat pit' ul dili-
gentia no adhibuit e' inis
ut i' c' ad aures officiu vo
illi' pte cirugie que in-
cisionem ul adustione in-
ducat no det cleric' exerce-
s' ne cli ul mo' s' mam
et si inde mors sequat' e
inis i' c' tua nos tn si i ta
ta simul gerat' s' q faciat
hoc ca pyetat' et no cupi-
ditat' z pit' sit i arte ciru-
gie et studuit ea qua debuit
diligetia adhibe poterit
secu misericordit dispesari s'
i' c' tua nos ¶ Sed que e ro
q eventus mort' cirugicis
et no phisic' imputatur
R° cirugici delinqut vsur-
pado officium alienu ut i
c' tua nos et c' s' mam no
e eni sine clpa q rei que
ad se no ptinet se immis-
cet i' de reg' iur' no e sine
clpa l' vi' phisic' vero lic'
ut i' c' ad aures ¶ Si aut
dabat opam rei illicite
sine adhibuit diligentia
sine no semp imputat'
ut si aliqs iactaverit la-
pidem i ortu alienu' l' di-
dico ul si cleric' miscat

sc ludd cu laico · ī · c · ptinebat
ul si madat aliq verberari
si occidat ul mutilet nisi
efficiat q h̃c euenire posse
debuit cogitare · ī · c · ps qui
l · vi° ¶ Item de presbitero qui
diu infantē conmendato q
duxit eum ī quanda ripa
fluuis · s; cauet a fluuie · in
fans intrauit flumine et sub
mersus est · Hostiensis dicit illum culpa
bilem q debuit suspicari
h̃c euenire posse · sicut dya
cono imputat si nō remo
uet falcem a zona qn lu
debat cu laico · ī · c · ptinebat
et c · ad audiam ¶ pena
homicidii casualis · e · v · a ·
in fi · di · Si quis voluntate
¶ Si vero necessitate sese defende
do q necessitas illa fuit eui
tabil q ineuitabilis Si eui
tabil imputat ita q ad
superiores ordines nō pt p
moueri s; ī suscepti detinea
tolleratur l · di · de his clericis
Si aūt fuit ineuitabilis
sine om dispensacōe pt
ī ordie suscepto ministrare
l · di · quia te et pōn b · cō
q clericus ferebat gladiū ī ma
nu sua ad defensionem paga
nium ī eum ita q clericus ul
lomo euitare poterat z pa
ganus mortuus e cu gladio
quē ille clericus tenebat pt
appositum illius clerici ar · ī · c ·
lator in isto casu pt intelligi

ī · c · c · ij · Hostiensis dicit q in h̃c eo
pocius pt dici homicidiū
casuale et intelligit qn fu
giendo se defendebat ti
mens mortē si caperet et
aliꝰ sequebatur eu minister
Secus si minister sequebatur ar
g · de · cle · et · qual · c · ī · et q
di · ī · c · c · ij · in fi · pmittit
expone · ī · pcite · Homi
est · ī · qn occidit aliquem
se et sua defendendo et
h̃c intelligo qn iminebat
pīctm corporis Secus si ti
mebat de rebus ul si fuge
potuit h̃c enim facē tenet
sicut dns fugit ī egiptum
qn herodes querebat eu int
ficē ut xxiii · q · iii · § · i
¶ Ideo imputat incendiis q
fures ligauit · ī · c · Ensite
primo ¶ Item si aliqs det
venenum ul aliqd aliud
ne mlr possit ocipē ul
percutit mulierem pgnatē
et facit abortiuum distinguē
q̄ in fctis sine ocepto est
iam animatꝰ tunc tenet ut
homicida et irrēs · ī · c · Sicut
ij · in fi · et · ij · q · v · consulu
sti · Si aūt nondu sit viuifi
catꝰ ul dedit aliq ad bibē
ne ocipet nō ē irrēs
ī · c · sicut · ij · tn tamq homi
cida pt puniri pena pni
mali a xxxij · q · ij · q vos
et · c · moyses et · c · si aliqs

//Sed q si vn9 pcuciat z p9ea
aly occidat distinguwe aut
ipse pcussit aio occidendi
tunc licet no pcusserit ad
mortem sz aly occidat ipse
et oms aly q pcussint
ul pcutte voluint tenet
xxiij q ult c quatuor
et j c signifi ij impn a
gris al no pcussit aio occi-
dendi tunc distinguwe aut
pt discini ex cuius ictu intyt
tam si pmus no pcussit ad
mortem no e irris ty ad
cautela pt sibi pnia in-
pom j c signasti impri
raco e qz volunte occide-
di no hunt nc aly studio
ci9 ul qsilio ul pcepto
occiderint ut ibi / aut no
pt discini tunc tuci9 e ces-
sare quia temere celebrare
j c signasti § q si no
possz et c peticio vnd dt
host q illud intelligitur q si
aliq pcussit no letalit
nc aio occidendi nc ad oc-
cidendu venit nc alios p-
uocauit et ictus suus pt
discini nc de occiso tenet
nc ordines recipe phibe
licet aly pcussent et oc-
ciderint ar pdca c signifi //
Sed pone q clericus fuit i bel-
lo iusto z aliqos occiderint ibi
nunqd imputat eis host
dt q no xxiij q viij de
occidendis et j c c pnlt
//Sed nunq epi ul clerici

mouerunt inyglat hortando
z monendo laicos ut sumat
arma p fide catholica ul
ep p iuribz ecce defendendis
ul repetendis dt host q no
z hoc pbat mra pxima
addncta //Item si epus
fuit pns i bello et i ipo
fuint multi hinc inde occi-
si nunq e irris dc q si no
pcussit sue constat e celim-
quendus et ideo si aliqs mor-
tuus fuit in rixa et nescit(ur)
qs int fecat ar j c
c pnlt h tam laborat
infamia q graue scandalu
generet j c ex litis host //No
q si aliqs occidat p indu-
stiz ul p insidias z fugiat
ad eccliam pt inde extrahi
a iudice seculari j c c 1
//De alijs dc ut s de ma mu
et § pm9 //Item pdator
agror publicus qlatro
alario licite pt occidi e
qn lite vincuq l 1 et ij
//Item pfodies fur nocturnus
no aut diurnus nisi se cum
telo defedat j c c iij et de
pe di 1 si qs cu telo //Sz
pone q aliquis pcuciat
cu pugno ul baculo et
alt repcutit cu fossorio
ul ense et occidit nunquid
tenet dc q sic qz licet vi
vi repelle sz cu moderamie
et iste excedit j c signasti

V

s ult. ermo liceat vim vi
repellere di. l. de sen. ex. s.
ut qui in qnti iiii.

Sequitur de torneamentis

Usque nunc de homicidio
sed quia in torneament
homicidia perpetrantur
ideo de eo subiciatur videndum
est ergo quid sint torneamenta
quare prohibeantur et que pena
infligatur pugnantibus in tor-
neamentis. Torneamenta secundum
host. sunt nundine vel finies
in quibus milites conveniunt ex con-
dicto ad ostentacionem audaci-
e temere et virium suarum
l. c. c. i. R. i. Ea prohibita
est quia consueverunt inde cis mortes
hominum evenire et pericula animarum
l. c. c. i. R. ii. et sic tornea-
menta prohibentur propter consequens
scilicet homicidium sicut mirantur
propter periculum s. de immu. ecc.
et si xx et xxii q. i. unde no-
no quia ex tali morte immi-
net periculum animarum non de ma-
gna causa pervenit s. de homi-
nem quia quantum l. vi°. Pena
illius qui ibi aliquem occidit
non s. z. t. px. s. committit
quia est in culpa cum talis ludus
velud noxius sit prohibe-
atur. ff. ad l. aquil. va ludus
Pena vero illius qui ibi occi-
ditur est quia careat ecclesiastica se-
pultura licet penitencia penitenti
non negetur. l. c. c. i. i. si. et

per primam vocacionem militum
qui decedentibus penitentibus
non negatur. l. de pe. et re-
quis vero Racio quare prohi-
betur sepultura est ut propter hoc
consulatur vivis quia defuncti
ut alii timeant et absti-
neant actibus ad videant
illos inde carpis sepeliri
quia vilis sepultura defunctis
non nocet s. de sepul. ba-
cs et xiii q. ii. dic de-
functorum. Sed intelligit. l. de
rapt. super eo hec sunt
vera de illis qui vadunt
ad torneamenta animo lu-
dendi et ibidem decedunt vel
vulnus letale accipiunt.
secundum host. non autem de illis
qui ea debiti principedi
vel amicos videndi vel
occasio sit et ibi casu fortui-
to moriuntur. l. c. c. ii. ubi
de hoc

Sequitur de clericis pugnantibus in duello in hoc capitulo

Quia ex duello sepe contingunt homicidia
ideo videamus quid sit duel-
lum et unde dicatur et qua
pena impugnans clericus
puniatur et quis possit di-
spensare. Duellum est sin-
gularis pugna inter ali-
quos ad probacionem vi-

ut videatur qui vicerit probasse
intelligatur. Et dicitur duellum
quasi duorum bellum. dicitur etiam mo-
nomachia .i. singulare pugna
Est autem monomachia interdicta
etiam laicis quia deum temptare vi-
dentur ii q. v. monomachia et
in decretalibus de purgatione vulgari per totum quia est
preceptum decalogi non temptabis
deum tuum xxij q. ij c.
et licet david pugnavit in
duello cum golia tamen exemplum
illius non est sequendum ut ij q.
v. monomachiam et etiam pleges
sectatores. Et de gladiatoribus
libro i tit. Item clericus nec offere nec
oblatum suscipere aliquod debet
quia prohibitum est in c. c. licet
ij et in de purgatione vulgari per totum
Sed potius debet omnia mala
pati quam talia malo consentire
xxxij q. v. Ita ne quia
facere demum quod dicuntur fieri
debet xxij q. ij faciat hoc
Et pena clerici est quod deponatur
in c. c. i. imprimis quia tales pu-
giles vere homicide existunt
in c. c. ij. Idem est si palam
faciunt aut si per se faciunt
ut ibi et ar. b. de clerico pugnante
quaestio libro vi. Et dispensat tamen
episcopus cum illo qui commisit du-
ellum si mors vel membrorum
mutilatio non fuit subse-
cuta licet non in ordine et
beneficio tamen potest episcopus dispe-
sare in c. c. ij et b. dicitur stu-
deat et hoc nemo cogatur
in clericis obsequiis mediante
xcvi di. dyaconi.

De sagittariis et balistariis videndum est in principio

Supra de clericis in di-
ctione
decimo est videre quia
balistarii quandoque accidunt. Item
dicitur sicut hoc subiungitur. Balista-
rii vel sagittarii exercentes artem
illam adversus christianos debent
excommunicari in c. c. i. sicut
est de sarracenis aguro sensu
illius litterae et intelligitur illud
esse prohibitum quando bellum est
iniustum quia si iustum esset li-
citum esset pugnare xxiij q.
ij dominus et q. ult. ut predicimus.
Et quando sit bellum iustum dictum
est b. dictione de sancti si aliquis
et b. defensio spoliati et princi-
pes. Et prohibetur autem sub ana-
thematizatione ars illa et sic vi-
detur quod sit ipso iure excommu-
nicati ar. in de eo qui furtive ordinem
recepit c. i. et lxiij di. Salomita-
nae. Et quidam distinguunt utrum
dicatur ista vera sub anathemate
vel excommunicatione a lege vel
a iure et tunc non est excommu-
nicatus sed excommunicandus xxx
di. per totum aut ab homine
et tunc videtur quod sit excommu-
nicatus ut in pallio c. solitae
et in de eo qui furtive ordinem re-
cepit et b. de elec. c. i. Ratio
istorum est quia invicem agitur
cum lege quam cum iniustio

leg. ff. de arbi. c. fius. ¶ Aly dicunt
q̄ irreuerendi est ad intencionem
offendentis tu obmissis opinionibus
dicas cum B. q̄ si iudex vel prelatus
dicat precipio sub pena excommunicacionis
sub interminacione anathematis sine
sub excommunicacione vel obediencia
ne hoc facias. non est contrarium fa-
ciens excommunicatus vel inobediens
sed excommunicandus et c. illud
Salomitane et j. de eo q̄
fur. ord. xj. c. j. et b. de loc.
c. r. et dia. consilia mittlin-
gu excommunicacio sub condicione
lata fuit h'c excommunico quicumque
furtive ad ordines accesserit
et tunc contrarium faciens est excom-
municatus. j. de se. ex. a nobis tam
cano veritat p alia va. s. sub
anathemate vel insinuacione ana-
thematis **De adulterijs et stu-
pro nunc vi-
dendum est
rñ**

Quia statim
in decalogo
post homicidium
mechia prohibetur. Non occides
non mechaberis Exodi xx
Ideo post tractatum de homicidio
de adulterijs est videndum
et quid sit adulterium quid stuprum
quid fornicacio et quid incestus
et quis possit de adulterio accusare
et que sit pena adulterorum et
que stupri. ¶ Adulterium est alie-
ni thori violacio. unde adulterium
dicitur ad alterius thorum accessio
ut xxxvj. q. j. Adulterium et
xxxij. q. v. non mechaberis
¶ Sed stuprum proprie est virginum

illicita defloracio xxxvj.
q. j. Stuprum proprie tamen dicitur
committi stuprum cum vidua ff.
e. tit. § j. ¶ Fornicacio autem
licet videatur esse generis com-
illicitum coitus qui fit extra
uxorem legitimam tamen specia-
liter intelligitur in usu viduarum vel
meretricum et concubinarum xxxvj.
q. j. fornicacio ¶ Incestus
est consanguinearum vel affinium
abusus. Unde incestuosi dicuntur
qui consanguineis vel affinibus
suis abutuntur xxxv. q.
j. incestum ¶ Ad accusacionem
adulterij quilibet admittitur cum
sit publicum crimen. ff. e. l.
j. et ij. prius tamen admittuntur
propinquiores ad quos iniuria
spectat ut C. de adult. quibus
cum omnibus preferatur maritus ut j.
e. maritus nam duplici iure
accusare potest uxorem. iure
viri et singulari. s. sine in-
scripcione sine metu calump-
nie et ex sola suspicione
et hoc infra lx dies utiles
et iiij. q. iiij. § aliquando
post lx dies non potest hoc iure
experiri. C. de adult. l. iure
mariti ex suspicione sola
potest accusare j. e. maritus. In-
telligitur violenta quia forte
reperit nudum cum nuda vel
solum cum sola xxxij. q.
j. dixit dominus vel quando admo-
netur adulter ne accedat

ad domu sua et p9 ea acce-
dit in aut ut lite ma et
a § pulsa coll viij Non
ti eolem ul temeraria pt
accusac ij q i p° pt etia
maritus accusare uxore ad
sepacone thoi et no ali9
a. p c maritus et b § p-
cur. tue desc dic ut b
q iur ac p9 § pmo ¶ De
est desposa que de adulto
pt accusari qz in sposa co-
mittit adultiu ut xxx
vij q ij qui desposata
ista optinet ubi mulier ul
vir accusat de adultio
ad pena legale ¶ Repelli
aut vir ab accusacone adl-
terij si p9 qua scivit eam
adulteram retinuit siue
agat ad pena legalem
siue ad thoi sepacionem
j c si v qz pronus est
tpitudis qui celat crime
uxoris xxxij q i c i
et b de iur iur quadm
ul crime lenocinij qmittit
et n denunciet ea ad pe-
nite az peccat mortalr ij
q i si peccavit et b de
iur iur quadmod ¶ Alios
casus q b de divorc §
Sunt aut vij casus ¶ pena
adltij sm leges e ut adlt
capite puniat ut C de adlt
quis et adulta vberet
et i monstio retrudat ut
in aut ibi porta sz sm can

clicus deponitur z laicus cogi
cat ut lxxxj di Si quis
clicus et ar vj q i illi qui
et i x infulcruimus ¶ Si qs
vo uginem corrupat dotab
ea z accipiet ea i uxore
si pr velit dac Si aut no
velit dac dotabit tm j c
c i dos vo estimabit s
facultates z dignitate puelle
xxx q v nullum ¶ Sed poe
qz aliquis posset maritare
filia sua uginem cu c nunc
aut sic corrupta no pt
n dct ce nunq iste qui ea
stupravit qdepnabit tm
in c ul i ce cu liberius
et citius ea qs accipet ugi-
ne cu pcio maiori qz cor-
rupta cu maiori dic qz dz
qdempnari quia mo puel-
le interest et sic q dempn-
nabit d ce Sic intelligit
j c c ij insti p Si aute
pvim accepit capite plec-
tet in st depublic ind
§ Item a et q i

De raptoribus & predonibus mediarijs et violatoribus cariarum

D Ictu e sup de adulterijs sz qz ppt adultiu q̄ oia dui qmittit rapina et incediu et eccia violacio cetaz in hoc capitulo ti sido de ist ... ponitur

subsequens. R^ca de eis qui pertinere videantur. Rb. Scilicet raptor rerum et mulierum et que pena eorum. Rb. Intermediamus et quis et cuius pena quis violator et que eius pena. ¶ Raptor dicitur duobus modis. Dicitur enim raptor rerum et raptor hominum et precipue mulierum. Tamen proprie rapina dicitur rerum raptus vero mulierum. ¶ Raptor rerum est qui per violentiam vi et aperte rapit et occupat res alienas secundum Ray. ¶ Pena raptoris rerum secundum leges est quod restituat puniatur in quadruplum ut ff. vi. bo. rapt. l. i. et ii. et inst. vi. bo. rap. in prin. ¶ In quadruplo ipsa res continetur ut ibi dicitur. ¶ Pena vero canonica est ut excommunicetur ab ipso episcopo in cuius diocesi rapina fecit sicut et predo ut vi. q. iii. placuit et i. q. iii. c. i. quia ratione delicti factus est de foro illius episcopi in cuius diocesi commisit delictum ut s. de fo. compet. postulasti et c. ult. et iii. q. vi. c. i. et c. v. de cri. a. quia ante quam in pruncia et iudex loci illius ubi deliquit potest citare deponere et condempnare et sententiam mandabit executioni per proprium episcopi s. de fo. compet. postulasti. Non velit iudicia illius loci desistere ut ad ipsum remittat ad illud condempnandum sic dicitur de metropolitano quod potest absoluere excommunicatum a suo suffraganeo non velit ei desistere

i. de sen. excommunicationis et c. de venerabilibus. Quod si dubitetur l. vi. ar. dicitur sententiam in alienum subditum si in sua ratione cum ut dicunt primo concordant et i. c. c. i. quia illuc redeant ubi rapina fecerunt etc. tamen si crimen seculare fuit potest ratione domicilij a proprio episcopo condempnari vel ab ipso ratione delicti ar. s. de foro compet. c. ult. Si vero graue fuit crimen remittitur ubi deliquit inauit ut nulli in d. s. Si quis vero coll. ix. et ff. de re iud. desertorem impu. Ab hac tamen generaliter excipitur s. contrahibus superioribus quam ubicumque crimen committat non potest indicari in appellatione si agatur ad depositionem ar. s. de electione. Inquisitores l. vi. ¶ Quid si crimen non meruit depositionem deliquat in provincia sui subditi innominatus episcopus s. subditus poterit decani cognoscere et archiepiscopum primo dicunt hosti et Innoc. quod non ut s. de ma. et obed. cum inferior. ¶ Sed pone quod delinquit in provincia non sui subditi nunc iste episcopus cui non est subditus poterit cognoscere et primo hosti dicit quod sic ratione delicti c. ubi de cri. a. quia ante quam in provincia

ar. adh^e xcvij di duo ubi
amborum ratione cimus commissi
in sua provincia excommunicavit
imperatorem q al no audet
Raptus vo mulierum e illicitus
coitus a corrumpendo dictus
vn qui rapta potitur stupro
fruitur ut xxvij q ij raptus
et xxxvj q i c i raptus
ibi di admitti ubi nil an
de nuptiis e actum j e c
cu causa et xxxvj q i
lex illa sm leges r sponsa
ppe committit raptus C de
rap virg l vna cum me-
diu s sm can no committi
ut j e c pult et xxxvj
q i c lex illa qualitercunque
aliq sit rapta bn pt con
trahere cu raptore si prior dis-
sensio transeat postmodum
in consensu j e c ult et
xxxvj q ij ca Item raptus
no committitur ubi puella co-
sentit licet parentes recla-
marent et abcis invitis
rapetur j e c pult insi. i
r. q invitis parentibus
pt contrahe imm q solo
consensu contrahit du mo
psone sint legitime ad co-
trahendum xxvij q ij sufficiat
ciat et ar. j c c ult
pena raptoris mulierum sm
leges e ut capite pmatur
ipse et socij eius ut C de
rapt virg l vna pena
sm can e ut cliri deponantur
et layci excommunicentur xxxvj
q ij c i et ij Si vo monial

fuit licet rapta no fuit s
tm acceptatum fuit imm incur-
di ca p capite pmatur de pe
di i Si quis no dico et xxxv
vj q ij c ij Incendiarius e
qui domu ul horreum alicuius
ul segete incendit absque
iussu eius qui h3 ptatem
indicendi bellum Cuius sit
ille dr. s defensione q Ite
si quis Et nomine edium
oms spes edificij continetur
ff de incend vui nau qui
edes pena sm leges est
ut qui dolo ignem appo-
suit igne crement aut ca-
pite pmatur Si neglia a
dampnum refundet aut
verberibus subiciat Si ca-
fortuito n culpa lata pcef-
sit no pnitur licet pbant
ff de incend vu nau qui
edes et l pult et ult
et ff de penis capitalium
s incendiarij Scdm can ob
incendiarij ecclarum et locorum
sacrorum et violatores et fur-
tores earum ipso iure sunt
excomunicati j de sen ex co-
g sti xj q iij canonica et
xvij q iiij oms ecce Alij
vo no sunt ipso iure ex-
comunicati sm host et B s
st excomunicandi xxiij q ult
pessima host ij d q sit
consuetudo approbata omes
incendiarios ee excomunicatos
ipso iure qmuis denunciati
no sint sme v ecclijs sme

in villis commiserint homicidium incendium dolo malo qua dicas, suadeo cum optima sit legum interpres et non consuetudo non sunt excommunicati mediatores domorum // Sed nunquam consuetudo facit aliquem excommunicatum sine sententia dico quod non si vitabitur et puniretur ac si esset excommunicatus ar. de sen. ex. tua nos Sed et quando per sinodum episcopi non sacerdotibus tamen publicantur vel excommunicati denunciantur ab alio quam a papa non possunt absolui j. de sen. ex. c. tua nos et hoc statutum fuit vt odium eorum et ad terrorem aliorum j. e. c. ij. et. b. de tor. n. c. ij. al. an publicatorum episcopus eos mediatores passet absolure j. de sen. ex. imp. nullus absoluatur nisi prius dampno cui contulit secundum facultatem sua resarcito mittet se vlterius igne non apposituros penitentiam imponat ut vt liminis triseat aut in finibus dei pannum integrum permaneat. Si episcopus cum aliter absoluerit dampnum restituat et ab officio pannum abstineat xxiij q. vlt. pessimam // Item de illis qui dederint consilium vel auxilium vel consenserint ut ibi et c. Si quis incendiorum // Violatores ecclesiarum sunt ipso iure excommunicati j. de sen. ex. conquesti qui vero res ecclesiasticas rapiunt sacrilegium committunt xvij q. iiij.

quis quis // Sed quid est sacrilegium hostiense dicit quod sacrilegium est sacre rei violacio vel publici iuris transgressio ut xvij q. iiij § sacrilegium et dicitur committi sacrilegium sine accepit rem sacram in loco sacro sine sacram in loco non sacro sine non sacram in loco sacro ut j p. § Sacrilegium // Iure hostiensi queritur qualiter sacrilegus debeat puniri hostiensis dicit quod aliter secundum leges et aliter secundum canones nam secundum leges debent capite puniri ut ff ad l. iul. pecc. Sacrilegium // Sed secundum canones distinguitur aut commisit sacrilegium in persona et tunc ipso facto excommunicatus est xvij q. iiij Si quis suadente diabolo j. de sen. ex. § maior / Aut in re tunc distingwe aut ecclesiasticam et tunc est excommunicandus ut xij q. ij. nulli liceat et c. quicumque et c. predia et c. expressim. b. de fo. compet. conquestus Aut in cimiterio et tunc distinguitur quia aut rapit sine violencia et tunc est excommunicandus ar. j. de sim. c. vlt. aut per violenciam et tunc est ipso facto excommunicatus j. de sen. ex. conquesti hostiensis et Innocentius // Item nota quod si aliquis committat rapinam vel violaciones ecclesiarum et fuit manifeste

E

deprehensus nisi prius ablata
restituat si potest vel emendam
securitate prestitit e ei pena
denegada et presbiter qui dedit
penitentiam ab officio et beneficio
debet privari Si autem compsitam
usque in finem et ei mandavit
vel prestiterit securitate non pu-
nietur Si autem non possit care-
bit ecclesiastica sepultura extra e. Bre-
co // In eum vero qui commercio
ruina naufragio quid ra-
puit dolo malo vel dapno
in quadruplum infra annum
post annum in simplum actio datur
ff de incen. rui. nau. l. i. et
C de furt. Incen. Secundum can.
qui spoliat navigio vectos
vel naufragum pacientes non
ablata restituat e ipso iure
excommunicatus extra e. excommunicatorum
heredes vero debent compelli ad sa-
tisfaciendum ex facultatibus extra e.
qualiter // De restitucionibus
dic ut in deus de restituere
nec excusantur secundum host. aliqua
consuetudine ff ad l. ro. de iac.
et ea al. de pariter. De furtis

Vissum est supra de furtis in
speciali videndum est de-
inde in genere et primo
quid sit furtum et unde dicatur et
quot sunt species furti et in quo
re committitur Cuius de furto
possit agere et que pena furis //
Furtum est contrectacio rei alie-
ne vel usus rei aliene frau-
dulosa invito domino animo lucran-
di nisi de obl. que ex delic-

tis nascuntur. ff de furt. l. i. §
furtum // Dicitur usus rei aliene
invito domino quia si tibi commoda-
vi equum ut duceres ad villam
tu duxisti ad bellum teneberis
michi ff de commod. si ut
certo § Interdum Et dicitur dominus invi-
tus si videat auferri rem et non
contradicat ff e l. pulli // Dicitur fur-
tum a furvo id est a nigro dictum
quod clam et obscure fiat et plerum-
que noctu vel a fraude vel
a ferendo vel a greco sermone
qui per ff e l. i. Sed lat° dicitur
qui furatur de die unde versus fur
latet in furvo latro se sepat
ultro // Due sunt species furti
scilicet manifestum et non mani-
festum ff e l. ii. // Manifestum
est quod fur deprehendit antequam
pervenerat ad locum destinatum
illorum aut destinatorum intelli-
in quo eo die manere dispo-
nebat ff e quod destinavit
nec refert utrum dominus deprehen-
dat vel alius ff e fur est
Item non refert utrum capiatur
cum re vel re relicta effugiat
cum visus fuit rem surripere
ff e Si quis in servitute § ult.
// Non manifestum est quod non
deprehenditur cum re ff e nec
manifestum // Cuiusque furtum transit
in aliud genus criminis puta
si fiat furtum rei sacre extra e.
c. ult. de sacrileg. dic ut habes i. proxi-
mo § iux. h. quere // Si fiat furtum

in re publica cit crime peculatus
xxvi q iiii § ex his // Item si
fiat furtum gregis cit crimen
abigeatus ut ff de abig l i
et si homo furet cit crime plagii
ff ad l fabia de plag l i
vnde si fueri quis homines li
beros ad vendendum committit mor
te moriatur j c c i // Secus si
cet fures quia qui furatur
furem habeat pena non tenetur de
ter quod talibus pena non imponitur
sed pena pecuniaria punitur
et flagellatur citra sanguinis effu
sionem ut t lxxi^o in archiepiscopatu
xxxiii q ii Inter hec // Commi
titur autem furtum in re mobili
sive ipsa res sive usus rei
subtrahatur ut inst de obli que
ex delic nas § furtum et in re
minima committitur xxxiii q
vi c ult non autem in re immo
bili inst de usucap § quod autem
// Agitur autem pro de furto ille
cuius interest non de re sub
reptam sed dominus et fullo colo
nus et de fructibus usu fruc
tuarius et consimiles // Depo
sitarius tamen non agit quia sua
non interest cum non teneatur
nisi de dolo ut inst de obli
que ex delic nas § furti
actio // Quod autem datur furti
actio ei cuius interest intelligitur
ex honesta causa quia licet
interesset furis rem furtivam non
surripi quia domino tenetur non
tamen habet actionem ff e l itaque

si fullo et pro eo clericus ad
rem recuperanda agitur coram
iudice seculari sub protestatione
quod non procedat ad penam sang
uinis et si propter hoc suspendatur
non est clerico imputandum ut de
homic plat l vi^a // Pena
furti alia est secundum iura civilia
alia secundum can // Secundum leges si civi
maliter agatur fustigabitur
vel in exilium mittetur non
autem est mutilandus membris vel
occidendus ar c aut hodie
nisi armis vel sine armis
aggressuram fecerit ut ibi et
ff de penis capitalium §
cassatores // Si civiliter agatur
pro manifesto furto restituet
rem et quadruplum pro non
manifesto rem et duplum
inst ti c § ult et vi bo
rap impn // Pena canonica
est ut si occidatur in furando
vel post suspendatur et non
penitentiat ecclesia non orat pro eis
et privatur ecclesiastica sepultura
j c c furtis impn et xxiii
q v placuit et constat eos
in mortali decessisse ut
xiii q ii pro obeuntibus // Si autem
primam petat licet non
habeant copiam sacerdotis non
privantur oratione ecclesie nec
ecclesiastica sepultura j c furtis
insi et xiii q ii c ult
// Eadem pena tenentur

receptores sine ꝯsenacies
inst de obl que ex delic
nas § si vo ope et ꝯ e ꝯ
tu fur ¶ Excipiunt autem
duo casus in quibus licet
fur furtum fecerit non tene
ad penam nec legalem nec
canonicam ¶ Primus est in necessitate
quod in necessitate omnia sunt comunia
ita tamen quod ubi accipit abba
ria ibi comedat exemplo
discipulorum qui fricabant spicas
de conse di v discipulos et sic
quod non est licitum necessitas licitum
facit i de reg iur iiii quod non
est licitum ¶ Sed quare non
excusat mulier a fornicatione
propter necessitatem famis ff de ritu
nup l palam § non est
in delinquendo sicut excusat
a furto vero quia propter necessitatem
res facta est comunis quam
furetur sed in fornicatione
non est ita ymo pocius
debet quelibet mala pati quam
illo ꝯsentire xxxii q
v sta ne vel est ratio quia per for
nicationem non ita inmedia
te subvenitur necessitati sicut per
cibum vel defensionem sed
mediate pecunia acquisita per
fornicationem et ergo non sunt
similia necessitas tempore fornica
tionis ¶ Item quare excusatur ab
homicidio si ex necessitate me de
fendendo aliquem occido et
non a fornicatione vero quia non
sufficio ymo pocius se inter

ficit ipse qui me aggreditur
ar b de homi lator et ff
si quadruplum pau fe l i
§ aries ¶ Secundus casus
quando filius ꝯiunctus in potestate pa
tris vel famulus re patris vel do
mini licet res efficiat vi
ciosa cum persona non tenentur
ad penam inst e § i ¶ De
restitutione in foro consc dic
l t xxi § restitue

De furtis ubi aliquid ꝯmittitur vel solvitur a volente ne videamus

Dictum est de furtis ubi aliquid
iniuste tollitur
ab invito sequitur de usuris
ubi aliquid ꝯmittitur vel sol
vitur a volente ¶ Ideo videamus
quid sit usura et unde dicatur
denotat sunt eius spes et in
quibus rebus ꝯsistat et in quibus
casibus ꝯmittatur ¶ Deinde sit
pena eorum et de restitutio
nibus male acquisitorum ¶ Quid
est usura et quare usura est
quodcumque solucionis rei mutua
te accedit ipsius rei usus
gracia pactione imposita vel
tacite intencione habita in ꝯtractu
vel exactione habita ex post
facto ¶ Ex nomine dicitur quia
quodcumque nomen imponas quid
quid accedit sorti usura est omnino
quam in pluribus etc. b de sy ¶ In
tam ¶ Res aut mutuatur ideo
dicitur quod regulariter in contractu

mutuu tm locu lz et e mu
tuu qd demos fit tm qd
cosistit mis pode et mesua
ff si t pol y bcs si aliq
locet no e usua vo e qa
rei locate piclm retinemq
ex eo qr conductor deppta
te quemiri no pt e de pig
act nc creditoribus et ideo
q usu rei ppe qua concedim
pecuniam recapimq qr e lici
tu qr nos tenet deppa bn
fctm face xij q ij pciale
rei mutuate dinnuz sufficim
ideo p usu rei ppe debitori
impde pecuniam exigimq ff
de rei vend di namis Item
usus rei locate aliq e sine
qsupcone ut si loce tibi eqm
vl bone usus vo rei mutu
ate nllq e sine qsupcone
utpote pecuniam i bursa
vl frumentu in archa mt
valet nisi alind fiet Gm
ideo di quia si pena appo
net secus esst b de cau di
leus si no soluat quod
debet ut ibi q pacde int
porta io di qr sine pacto
si aliquis grat offerret
recipi posst si sine mala
intencione mutuauit i q
y sic epm et b de ij dilcs
Si aut hac intencone pnci
pali ducty ut aliq michi
darcs t mutua al no mutu
atmq licet in foro iudiciali
no possim deferri vsurarius

i c in cim tc tam v pnali
iudicedus simi ut restitua
vnd lue vj datc mutuu
michil inde spantes i c c
i et c qsuluit di tu al
cui mutuatmq sz secundaio
spes qr in subveniat vl
me remunet v nllo vl
v modico pecco ar lxij
di qr pdeit et lix di di
offa nc ee recipe eotti
spe ar i et q ij qua pio
ximo debitor ille e ad anti
dota nali obligatus b de
testis cu i offitijs hac inte
cone ltita iij 188 di quia
intencio mala cu effcu facit
hominez usurariu et etia
exspitaco luar j c qsulut
et xuij q iiij c i et q iiij
di aliqs clericus b et host
ar aut usua abusu rei vl
ab di qr usus cius i pane
qr nome pane omnibus rebs
qtinet que possidet i q
i tatu Vsue due sut spes
pma e spnalis et equa
qua exite debem ut qd
hic incardit tmum a dno
qui multipl reddit recipe
valeamq i centuplu et vi
ta etnam ut xl vij di sic
Scda e corpal et imq
et hec e tplex pma qu
aliquid exigit ult sorte
quanticumqz modicu xiiij
q iij c pult et ult Sca

Ecclesia qd exspat sorti in
ano e c l inbemg et l cos
et ff e l m Tercia fenus
vocat qn vsura exigit sor-
ti et ex usura sicut ex sorte
exigit vsura et vocat vsu
vsuraz et tales st infames
ipo iure ut m q vi § ta
Sed i quibz casibz pmitti
tr qr vsaz gnalr utriusqz
testi pagina detestat vn
ccia predimeda vita
captiui no pt exerci j c qr
d qibz et c sup eo Primo
est iure ciuili st phibite
vn nllo iure peti pnt qr
Justinianus dt se quatuor
gnales synodos obsuare
mant de ecca ti impn coll
ix Sed d cena synodus
e vna de quatuor pnci-
palibz sine gnalibz que
ita obsuai deut sicut q or
ewangelia xv di Sicut et
i nycena synodo phibet
ut se xlvij di qm mlti et
sic no licet aliquid ultra
sortem accipe // ffallit in
dece casibz / Primo qn ecca
accipit a vasallo suo i pig
noe feudu q ab ea dy tenet
ita tn qr vasallus no tenet
intm sine b defend c i
et j c conquestus / Scds qn
cleric redimit a layco poss
tpale b qr bnficio assigna-
ta et laycus male tenet
j c c i § ult et c cqstus
// Tercio qn qt offt qd dic
ut b e § quide vsura vsu
paracone / Quarto qn qs ve-
dit plus ad tpus qu non
est in contineti venditurus et
pbabilr dubitat vtz id
qd vendr sit plus vel mi9
tpe solucois venditurus
vnde si ete mesure ad tpus
emat et pbabilr dubita
Sc j c consuluit et c consulu
§ et an negociator et c
ult § i et y Sed tuci9 et
melius facent f m host si
a talibus ctractibz desistat
j c consuluit Sc no licet cle
cis em vilius eme et cari9
vende tpe luc est xiiij
q iij quicumqz et b ne cle
ul mo f instituta / Quinto
si vedat p pcio qd in insta
ti cat Sed si plus valet usqz
ad pascha wt illud plus
hre si mi9 valet no wt ut
pcui mutuat vsurari9 est
qr claudicat in pact ar
e de sol & pnlt / Sexto si ab
mutuat vetem anonam
ut recipiat noua tn si h
io faciat ut meliore reci-
piat usura no cacet j c co-
suluit et c consuluit Si aut
ut sua no pereat vl ut acci-
pieti graciam faciat no con
mittit vsuram host // Septimo
si pecuniam mutuet receptus
ad tendu tm alteri alti9 gnis

monetaz vel aurum vel alia spe
Tercio si hoc non faciat ut in estima-
cione lucretur in usuram est quia
ex quo fit mala intencione quod
quodcumque sorti accidit usura est
ut e consuluit et xiiij q iij plere-
rique // Quinto si contrahatur societas
quod unus ponat pecuniam et alius
operam Tercio licitum est dum tamen
dampnum et lucrum commune senciat
// Sexto quod si precium in solidum per-
tinet ad recipientem et lucrum
in solidum ad tradentem Tercio quod il-
licita est talis societas ut e et ulti-
mo hoc potest fieri quod recipiens precium
senciat in solidum et lucrum pariter
et lucro compensato cum dampno
si quod lucrum super est debet dimidi-
um cedere quia lucrum non intelligitur
nisi dampno cuiuscumque societate
deducto ff pro socio si non fuerint
creditores in fideiussore qui solvit
tenetur debitor ipsum sive indem-
pnem in dubiis de fideiussoribus
pervenit et c constitutus // Sex-
to quando socer obligat genero
suo pro quantitate dotis aliquam
possessionem non computabit
fructus in sortem primo retinebit
adonec mulier sub portanda
ut e salubriter et sic fructus
dotis cedunt lucro marito propter
onera matrimonii de iure dotium pro-
ominibus // Addicio autem quod maritus
lucretur fructus rei dotalis
requiritur quod sustineat onera
matrimonii ut ff de dolo et excep-
patre pro filia // Item apparet quod pos-
sessio rei dotalis tradita sit ff so-

luta de divisione fructus
non percepti an matrimonium resti-
tuitur in illici non cedunt lucro
marito ff de iure l videamus
§ an si fructus et fetus
percipiendum lucratur maritus ff
de iure dotis plerumque § si fundum
nunc ad maritum pertinet precium rei
dotalis non consistit in numero
pondere vel mensura ff de
iure dotis restituenda in dote so-
// Septimo ubi pena mu-
tuatur ad propriam ut appareat
quomodo possum inde recipe-
re mercedem quod non est mutuum
sed potius comodatum sine
locacio ut ff commodati l si ut
in § non potest et l sed // Octavo
quando nomine pene apponitur
si non solvas tibi dic tantum
dabis pro pena dummodo non fiat
in fraudem usurarum xiiij q
iiij sicut ininitas et c de arbi-
dilecti nostri // Nono quando vendo
fructus ad tempus licet plus
recipiat sat non tenetur
in aliquam restitucionem racione in-
certitudinis est c sicut ea // Item
si vendo tibi fundum iusto
precio et cum condicione ut
quandocumque solverim tibi precium quod
mihi dictum fundum ad me revertatur
est de pac in c ex et venerabili
l in in casu isto lucratus
est fructus alias si modicum
esset precium quod sunt contractus
in fraudem usurarum ut c de
ep et venerabili ad nostram et per-

capite si emptor consueuit
usurias exercere. b. de pign. illo
nos // Decimo quia is qui mu-
tuauit ea ratione mutuum labo-
ribus in cuius computacionem
fructus suos facit. b. de usur.
et non al. ad nostram. vii. v9
(con)tendit fideiussor stipendia
cleri. vendicio fructus cum vel-
les nunc non videns sub
dubio pericul(um) p(ost)q(uam) tempora solucionis
pena h(ic) in fraude leo. co-
missoria (con)tractus dans sortem po-
pa plus sorte minus dat
ista q(ua)n(do) h(oc) c(ontr)a intelligas quando
in casu attemptatur in fraude
usurarum et probabiliter dubi-
tatur de fructibus (con)siderata
(con)suetudine regionis utrum
fuit plus vel minus precio va-
luisset. ar. ff. e. c. ult. host. //
Pena talis usurariis infligi-
tur remouetur accione sa-
cramentorum si sint manifesti
usurarii et si in hoc peccato de-
cesserint priuatur etiam eccl(esi)astica se-
pultura. ff. e. quia in omnibus
// Si autem noluit desistere
si sit cl(er)icus ab officio et beneficio
suspenditur. ff. e. preterea et sic
priuatur beneficio obtento si sit
manifestus ut xiiii. q. iiii.
si quis oblitus et c. quam multa
et multo forcius repellitur ab
optinendo. ff. de ex. cess. prel.
Inter dilectos // Sed nunquid ep(iscopu)s
potest cum talibus dispensare.
Ho. f. m. b. quod sic post satis-
faccionem et penitenciam quia

h(oc) c(asi)b(us) non prohibetur. ff. de sen. ex-
com. Si sint laici debent ex-
communicari usque ad satisfac-
cionem condignam. ff. e. preterea
ad fi. Sed de quibus manifestis
intelligitur si intelligas de ma-
nifestis i. notoriis per euiden-
ciam tunc non est opus aliis
argumentis. b. de accu. euidencia
et b. de ~~....~~ in iure ad nostram
et ii. q. i. de manifesta. Si
loquamur de manifestis usu-
rariis non notoriis tunc requi-
runtur probacio f. m. iuxta ordi-
nem xi. q. iii. cum ad hoc pertinet
dica quod istud notorium non
est s(ecundu)m presenciam. Ideo re-
quiruntur alia argumenta
vel quod solempnis fama de
ipsos usurarios et ideo per famam
et aliqua argumenta puniuntur
quod sola fama non sufficiat
ad condempnacionem. ar. ex.
xxv. q. vi. Si duo et b.
de in iure ... exoneris // puniuntur
etiam qui alienigenas vel
alios non oriundos de terris
ipsorum publice usuras ex-
ercentes vel exercere volentes per-
mittunt ad hoc domos in ter-
ris suis conducere vel conductas
tenere vel sub quocunque alio
titulo retinere. Nam eos infra
mensem de terris suis expel-
lerent. Si archiepiscopus vel episcopus
sit suam suspen. incurrit
vero persone singulares sen-
tenciam excommunicacionis col-

et legum sentenciam interdicti repo
sito incurrit Si aut per mensem
sustinuerit totam tamen sententiam
interdicto Si laica sit et propter usure
cessate per excommunicacionem compe
sciat ut c usurarum l vi° // Item
non possunt facere testamentum nisi de
usuris satisfaciant vel de satisfacien
do secundum facultates ydonea presti
terint caucionem nec eciam absol
ui ut c quamquam usuris l vi° // Item
heredes eorum sive sint filii sive
extranei tenentur ad restitucionem
ut c tua nos et c michael
// Restituere autem tenentur
usurarii usuras eis a quibus
extorserunt vel eorum heredibus
vel hiis non superstitibus pau
peribus erogare si habeant unde
possint restituere quia non dimit
titur peccatum nisi restituatur ablatum
ut c cum tu et xiiii q vi c
si et licet amiserint usuras
nichilominus tenentur propter moram
quia ille non debet vnde dampna refunde
dent si al fuerit prout ar ff
de vi et vi ar l i § recessisse
et ff de l i cum res delegatam
Sed si nichil habent liberantur
ex toto quantum ad restitucionem
cum distinccione secundum hostiensem Licet
obligatus ex contractu et ce
dendo bonis liberatur C de
cess bo l i et ii et C de re
stit spol olim nobis Licet ex
delicto et tunc non liberatur
quia si non luit in pecunia luat
in corpore C de penis fug l quicumque

et xiiii q vi si res sibi ad
pignoracionem fortuna post post ea
pervenerit tenetur ut post b de
soluc debitoribus ut ff de cess
bo Si debitores et in solidum
nec habet res ne egeat si vero
liceat alias dicat hostiensis quod qui
bonis cedit non tenetur postea
nisi in quantum facere potest ff de cess
bo l is qui quia non loquitur
de debito quod consurgit ex
maleficio utpote ex usura
vel ex furto sed ex contractu
// Pone quod ille cui debet fieri
restitucio longe sit absens
numquid tenetur usurarius vel fur
mittere ad eum usuras distingue
utrum usurarius vel fur qui
est male fidei possessor se
transferat alibi quam ubi ex
ceperit usuras vel furtum commiserit
et tunc propriis sumptibus te
netur mittere ad illum a quo ex
torte sunt usure vel eius
heredes alibi se transferunt
tunc tenetur mittere suis sumpti
bus illi qui absens est ar ff de
op lib opere ei Si autem
sumptus itineris rei summam
excedat debet pauperibus
ar ut c cum tu et hostiensis intelli
gitur si usurarius novit ubi
habitet quia si ignoraret non
tenetur inquirendo vagari
ar ff de op lib quod nisi in fi
et quamdiu potest fieri restitucio
illi qui soluit numquam illa

pecunia d3 pauperibz erogari
s de eleemosynis dic § cos et s de
im[illegible] m ca te // Itē possessiōes
copate de vsis dent vendi
et hys precia solui a quibus
vsure sunt extorte ut sic
possit a pecto liberari j c cu
tu § ult // Pro ad quecumqz
puenerint res empte ex tali
pecunia sine ad filios sine ad
consanguineos uel filios uedunt
ut ibi et c. tua nos qz res
illa succedit loco illius pecunie
s ut lit pend' eadem hoc est
verum secundum R' et host' n' igno
rant emissi // Quid igitur si
usurarius de pecunia feneb[illegible]
emat predium deinde vendit et
ex illa pecunia aliud predium
emit nunquid idem est sicut i ca'
precedenti dicas q' ar s ut lit
pend' eadem i // Sed q' si pos=
sessio empta ex pecunia usu=
raria puenerit ad extrāneu
tum possessorem nunquid cogetur
ipam vendere et satisfacere
de usura d' q' no n' possessor
ille ex tali lucratiua i donā=
cione possideat et usura=
rius et eius heres iuncto sit
no soluendo ut insti de do' §
si res aliena // Quid si tal'
possessio puenerit ad illū q'
usura soluerat et ex causa
lucratiua nunquid extinguitur
eius actio qua habebat con
illū de q' s pxio qz ini
ex causa lucratiua tercium pos=
sidentem s' c ff de act' et ob

ems debito es usuraria tamē
uel eius heres nunc liberatur
ff de v' obl' Int' stipulantē
§ Si rem // Quid si ē mutuo
pecuniam ut tu alia vice michi
remutues nunquid usura ē. hō qz
m' accidit sorti n' aliqua
abundancia inicio d' host'
et id qz debet' i pactu dedu=
ci pt qz cat ad amodom ob=
ligatus s de pb' Significauit et
§ de ele' Significasti qz al' non
licet ymo symoniacu esset
i q y quid pro // Sed pone
qz fenerator uel fur partem
pecunie fenebris restituat
ei a quo habeat uel heredi
suo et de voluntate eius re=
liquā retineat nunquid ē libe=
ratus Dicunt quidā indistincte
qz no nisi totū offerat host'
dt' qz si ex pacto sit no ē li=
beratus ar s de sy' c vemes
Sed si usurarius pte libera=
lis soluat et offerat de alia
pte petat ueniam et debitor
remittat alt' ē liberatus n'
tenetur ultius ad restitucō
sicut nec tenetur si gratis ac=
cepisset gratis ablatum ut s de
sy' dilectus // Sit tamē iudex
siue confessor discretus utrum
ille cui debet fieri restitucio sit
paup et ex corde no liberat
sed hoc facit qz plus recupa
re no possz uel an sit diues
et potens et tunc pt psumi
qz ex corde hoc faciat // Item

si aliqua psona hon(est)a ut
sacerdos vel ep(iscop)us sic tractet
et dicat illi bn faciã tibi red=
di si residuu(m) ex corde remit=
tis no decipias me n(e)c illu
cu(m) q(ui) dic solute quos et ipse
videat se ex toto corde libe=
rare quare no sit liberatus
dt host no video n(e)c cur q=
li sit satisfactu ff de pig act
re aliea(?) [illegible] oms ar b de
re iud q ad co(n)sultaco(n)em
// Ite quid si fuerit plures so=
cij in usura vl in furto facedo
nu(m)q(uid) tenet(ur) quilibz in solidu
i psto to furto dic q quilibz
e obligat(us) in solidu et una
e obligaco et una summa tu(m)
si unus soluat oms liberat(ur)
ita tam(en) q ille qui soluit
ab alijs pte soluat ff de duo=
bz reis l. in § ubi duo dc
ut b de restit spol § tuo et
inge q(uod) dm e b de iniu inj
§ Jte si iuramtu // Tenent(ur)
etia filij cu(m) parcibz p heredita=
ria porcone et omes illi
ad quos bona usurarior(um) pue=
nint j c tua nos et ff de
reg iur ex qua psona et
et de furto licet nichil de fto
ad ipos puenit b de rapt
qnlus et b de sepul c ult
et eos pnt repete usuras
apit potestas j c michael
tu no audiunt donc restituunt
si quas ipi vl pr eor ex=
tor torsit j c quia frustra
et c michael // Tunc pone

q alt heredu efficiat no(n)
soluendo ad restitucone(m)
usurar(um) nu(m)q(uid) alt teneatur
satisfacere in solid dc q sic
q(uia) omnia bona defuncti
illi erat obligata ar j c
c cu tu in tantu in quantu
se extendt heditas illius
j c tua nos // Quo hos(tiensis)
querit quid si pat acquisiuit
ministre aliquas possessiones
vl alia re vl forte no
e filius verus s(ed) putatiu(s)
et tenet heditate pat(ri)s
putatiui vel e filius ver(us)
sed tenet possessiones
male acquisitas nu(m)q(uid) tene(tur)
restitue vero heredi vel dno
vide q no q(uia) ca quib
succed in locu alterius inst(itucio)
ignorancie cum [illegible]
sere j de reg iur ca quib
nung l vjo hic intelli quado
ignorabat re aliena esse
vel male fuisse acquisitam
ideo dc q sine istud sit oc=
tum sine publicu quatu
ad alios du tam ipe sciat
tenet(ur) restitue vel pt ex=
cusari q longo tpe tenuerit
q(uia) male fidei possessor
no pscribat ut b de psc
vigilati de psc(ri)pcone dc
ut b de psc § i et pto=
tu // Ite oro pt aliqs re=
pete usuras n pns si q(ui)s
recept restituat eos auct(ori)=
tate sed ap j c quia

frustra et c. michael q
ste iudici sit compellendi prin-
cipes seculares ad usuras
suas remittendas al. ta
d. in amonijs q in alijs p
sinam excomunicationis est
cis comis omnimode dene-
ganda z est capellendi p
decimis et oblacionibus
debitis quas xam de do-
mibus et possessionibus
percipe consueuerunt anteq
ad iudeos quocunque tytulo
deuenisset · i · c · post mi-
serabilem et · c · quanto
q res transit ad suo one
s de deci tu non sit et s
de pign ex lris q sed nunquid
de illicite acquisit pt fieri
ela elemosina dicit quidam
q non ar xiiij q v c i
et ij et i q i non e pu-
tanda ela que ex illicitis
rebus acquirit ut pauperibus
erogetur host distinguit
q aut transfert dominium
aut non si transfert domini
ut in meltrio et in ioculato-
ribus vel quibuslibet
de quibus non competit repe-
ticio pt fieri ela ar xiiij
q v non sane si aut non
transferunt dominium sicut in usura
et rapina et in re immobili
inuecta non pt fieri ela ut
xiiij q v c i et ij et iij.

et in dic ut s de deci q sed
hec sunt vera si illos quorum
fuerant valeat inuenire
al tenetur pauperibus erogare
non q ela possit eroganti
s illi cuius bona fuerunt
i · c · cu tu et s de homic
sicut dignum q cos q sed
videtur q hoc deant facere
ancte epi s de iudeis cum
sit nimis de ti q ipe met
pt deinde pauperibus eroga-
re i c cu tu et s de homic
sicut dignum q cos et ill
c ad sit nimis non obstat
q loquitur de iudeo vel pa-
gano qui fuit in dicone
sup xanos et multa inde-
bite recepit et q nesciet
pauperibus dare n est cedet
ei fisco illud det fieri pma
nu epi qui tenetur pupill
et viduis prouide lxxxviij
di epus tn consuetudo est
in contrarium que e optima
legum interpres que e obser-
uanda s de consue cu dilcs
et adde quod di i de sen ex
q ult Sequitur videre de

Dictum est falsarijs et c-
sup de crimine falsi
usurarijs qui sua de-
bitori manifeste auferu-
runt agendum e de crimine falsi

V

quo falsarius occulte surripit aliena ideo videndum est quid sit falsitas et quot modis committatur et qua pena falsarius puniatur. Falsitas est mutacio veritatis excogitata sacra facto vel verbo dolose perpetrata in aut. de fide instru. in pri. coll. vi. Committitur autem duobus modis verbo et facto. Verbo ut falsus testis qui triplex peccat. Primo quia offendit deum cuius presenciam contempnit. Secundo iudicem quem menciendo fallit. Tercio innocentem quem falso testimonio ledit ut s. c. c. i. et quia in tribus offendit triplex pena ei debetur. Primo enim quia deum offendit septenis pena iniungit sibi ut penitencia vi. q. i. quicumque. Secundo quia iudicem decepit si fuerit convictus erit infamis ut xxii. q. v. hi qui convictus et ubicumque casus gabri. v. q. v. Illi qui. Tercio quia proximum lesit in modo dampnum tenetur ad restitucionem quia non dimittitur peccatum nisi restituatur ablatum xiiii q. vi. c. i. Item falsum committit advocatus et procurator qui adversario secreta cause aperit vel instrumenta prodidit ff. e. l. q. deposita et ff. de penis si quis ad § si quis instrumenta prodidit et § instrumenta. Item iudex male et iniuste iudicando. De restitucione istorum dic ut de restitucione spoliorum § in et § quarto

Item qui mensuras etas corrumpit dolo malo in duplum tenetur et debet in insulam relegari ff. e. hodie. Facto committitur falsitas et hoc pluribus modis. Nam qui falsam monetam fabricat potest accusari de falso et ista accusacio de falsa moneta locum habet contra quos fabricantur falsam monetam vel fabricari faciat vel super eo dedit consilium vel auxilium vel si non prohibuit eam fabricari qui tamen in toto eam fabricari noluit ista pena excusatur ff. e. l. qui falsam. Secundo si quis aureos nummos tingat vel fringat vel radat capite punitur ff. e. qui nummos. Tercio si non sunt aurei sed argentei forte non tanta pena paciet sed pro fabricacione obmittet. Et de falsa mo. l. pulit. Sed pro alia quidam consueverunt notari circa falsam monetam. Primo quod quilibet admittitur ad accusandum sicut in crimine lese maiestatis et infamis. Et de falsa mo. l. pulit. Secundo quia convictus de sociis et in sociis interrogatur contra illos ut de confess. c. i. Tercio quod quilibet potest licite falsarium capere quia illud est de consilio et in curiis nescitur. Quarto quod dampnatus

nõ appellat q illud ff de ap
nõ tm ¶ Secundo qz si dns in
pxio ostitutus erat publica-
bis ps d quo ppetrati e
scelus etia si dns ignauit n
ut pmo sac ecepit pdidit
scelus ¶ Si aut longe fuit
nullam pati pena vn de
sola sua tenet impubes
qz eorz etas ignorat q vident
ppt scienam nõ puniunt hec
pbat de fals. monet. li.
¶ Item in lris z hic dr
aut in lris ppe aut in alys
¶ Si in lris ppe pmo si ffla
bulla ffis litteris apponat
¶ Si si filu de vera bulla
extrahat extracto z pali
filu immisso alys litteris
inserat ¶ Tercio si filu ab
ea pte i qua cartha plicat
maxime cu vera bulla ffis
lris inmgat sub eadem pli-
catura cum filo silis carta-
pis restaurat ¶ Quarto
q a supiori pte bulle al-
tera ps fili sub plumbo re-
scinditur z infra pidem filum
ffis lris reducat infra
plubu ¶ Quinto cu lris bul-
latis et redditis incis alq
prasura tenue inmutat
¶ Vn quicuqz radit ul immu-
tat ¶ Sexto dmi ppe s' assig-
tu excecatus e et falsarius
z in hic nulla distinccio adhi-
bet z dr host q hac perp-
tu e q in lris dmi ppe nec
in ~~m~~ magno nc in modico
quis audeat manum imponere
etia lram ul puctu pmo ac
corrigendo excepto officialibus
quibz hic pmissum e ¶ Alio-
qn manu apponens a canone
latis in cena dni facta sniam
excommunicationis incurrit que
nõ pt h psedem ap re-
laxari ¶ Sed si ille officiali
cui ommissum e in cena fa-
ciat rasuram in loco nõ sus-
pecto nõ incurrit nc lra e
ppt hoc falsa .s. de fide instr'
ex lris et y. e. c. nlt ¶ Si vo
lre erat clause nõ nocet
rasura v quocuqz loco fuit
fcm .s. quia tunc nõ e pre-
sumptio contra impetrantem
¶ Sexto cu scriptura lrarum
quibus fuat apposita vera
bulla totalit delet et p
artificium dealbata denuo
rescribit ¶ Septio cu carthe
totalit delete alia subtilis-
sima cartha eiusdem qntitatis
scripta cu glutino coniungit
¶ Octauo qui facit non de-
manda ppe ul bullatoris
lras recipit j. e. dura ¶
Nono qn accedentes ad bul-
lam ffas lras canere pciunt
ut a vera bulla cu alys
sigillet ¶ Insup duobus
vltimis nõ pt ffitas de-
facili deprehendi nisi modo
dr dictamins ul in forma
scriptuere inalys aut bul

pt conplicendi vel in adimittere
filorum vel commocione bulle vel
in rasura carthe quantumcumque
sit subtiliter rasa vel incisa
si aliter non possit discerni dum
elevatur inter oculos et solem
et statim apparebit rasura licet
probantur ut c. lz. Item sunt
littere false si in eis episcopus
vel archiepiscopus appelletur filius
vel rex sine princeps seu
religiosus frater. Item si papa
loquatur unum in plurali vel
si papa loquatur de se in singulari
ut c. quam gravi. Undecimo si
rescriptum fuerit impetratum sine
mandato ut de re. p. nonnulli.
Duodecimo ponitur falsum in rescripto
licet non sit forsitan si habet
in se vicium latinitatis ut de
re. p. ad audienciam. XIII quod ex dolo
vel ex tacito quod exprimit falsum
vel tacet veritatem que tacita vel
expressa literas non obtineret et
ille non perimitur quod non habet commodum
literarum ut de re. p. super literis. Si vero
tacita veritate dixisset quod expres-
sit falsum vel tacuit verum nichilominus
in forma communi obtinuisset
non dicitur falsarius ut c. accedens.
Decima tacita veritate vel expressa
falsitate quod sit adhuc vel littere
valeat adhuc ut no. ut de
re. p. ex tollitur. Quicumque gratia
aliquo talium modorum vel
alio quocumque literas domini pape
falsavit vel fuit illis usus
sciens est excommunicatus et dictum

tdi ante seculari deiectus et de-
gradatus ut c. ad falsariorum.
Vernali debeat degradari
dicitur id est deponens secundum episcopos
c. cum dilectis quod per se vel
per alios communiter falsitatem committit
et tantum non per suspicionem sed
per facti evidenciam. Si autem du-
bitetur tunc et falsarius capiendus
et in carcerem mittendus et super
pena summus pontifex consulendus
xix di. In memoria ut c. In
co. et ut de re. p. c. ij. Decimo
vero utitur literis falsis per alios
impetratis. Si clerici sunt ab offi-
ciis et beneficiis spolientur. Si
laici sint excommunicati donec
satisfecerint competenter ut c. ad
falsariorum § qui vero tamen si fu-
erint ignorantes usque ad xx
dies excusatur quod accedent ad
inquirendum utrum sint false et tunc
resignent vel destruant si velit
excommunicationem evadere quod non potest
absque lima sed apostolicam relaxationem
ut c. dura insi. Item si quis
simpliciter utitur talibus literis igno-
rant quod non excusatur quia
tenetur hic a peritioribus inquirere
ar. xxxvij di. § penult. et
ult. Sed quod si falsitas fuit
ita latens quod non potuit videri
in apto dic quod si adhibuit di-
ligenciam quam potuit per se
et per alios non tenetur facta
cum quod potuit xl viij di. quod
ad nos et non tenebatur dimittere
ut in cer. benefi. ut in m. alioquin

no excusat' ar. s. de sen. exc. post. et c. ult. et l. di. bi duo ¶ Sz pone q's clericus tenuit litteras p xx dies ex quo litteras fratris monuit p certa predictos v iudicio et eo redarguente de falsitate incontinenti destruxit vel renunciavit ¶ Respondeo fm host. q est excommunicatus sz tu si acttio sit contraria eu no vitabit Cuivit g° eidem xx dies atque consciencie occulte quo ad deum sz q° ad ecclesiam atque conscientie publicate ad quod accedit s. de sy. sicut et j. de sen. ex. a nob. ij. et s. de constit. ut circa l. vj°. ¶ Ignarus ex litteris committit falsitas et committens dz incarcerari et dz imprimi caracter v. figure ut ab aliis distinguat j. e. ad aud. n̄. valet sma auctoritate fratrum litterarum lata j. e. sup eo et pt retractari usque ad xx an. s. de fide instr. accepimus ¶ Sed pone q sint aliqua rasure inquis valet littere distingue aut e rasura v. loco suspecto et tunc obest s. de rel. do. ac ven. lis vel v. loco no suspecto ubi nulla vis e ut v narrate fcti et no v. gpso nomine tunc no obest ar. s. de fid. inst. ex litteris et q litteras indicat vel rejicit a loco suspecto radit vel falsat privari dz in bnficio suo s. de resp. et olym ¶ Item di carta falsa scripto ut ea scriptura e in ea omnes cancellos fuisse

prantes q no fuerunt prantes et tal ut flamus puit ut s. de clericis qui si apl. e qunto et talis ab officio et bnficio suspe. s. de testi. tam. litteras ¶ Itte falsarij no sut ipso iure excommunicati except falsarijs litterarum dm ppe n. epus dyocesang generalem tulerit excommunicationem in falsarios litterarum vel sigillorum platorum vel principum et adhuc no sut ligati ignorantes ar. s. de constit. ut circa l. vj° ro. Sequit de sortilegiis

Septimus dictum e de crimib que committunt v. homines hic prosequit de illis que committunt in deum sortilegijs incipiendo ¶ Ideo videas e quid sit sors et quid sortilegium et que sit differentia int sortem et sortilegium quot sint genera utrum sit sors licita vel illicita et de pena sortilegorum ¶ Sors e aliquo signo addito veri incognite inquisito Vel e queda mgialis assignatio no vera diffinitio Sed aliter describit fm host. ¶ Sortilegium e ars divinandi ¶ Sortilegi fm ysidorum st qui sub nomine ficte religionis p quasda quas aplorum scien scriptorum vocat sortes divinationis sciam profitent aut quarumcumque scripturarum inspectione futura promittunt xxvj q. i. c. i. ¶ Differentia int sortem et sortilegium

ẽ hec que sors ut dicit aug(ustinus) non
ẽ aliquid mali sed res in humana
dubietate diuinam indicans vo-
luntatem ut xxvi. q. ii. c. Sors non
ẽ et ẽ licita in se sed prohibita
ẽ ppt admixtionem vel ppt quod
cecta sequitur si ne penis assimi-
labatur in ydolatriam sicut ẽ
in iuramento quod de se ẽ licitum
sed prohibitum ẽ ppt periculum periurii
ut xxii q. i. considera. et c.
de mil. iii. et si xpus. Sorti-
legium ẽ fides qua aliquis habet illu-
sionibus demonum vel carminibus
vetularum. hec autem semper ẽ prohi-
bita ut xxvi. q. v. c. non et
q. vii. non obseruet. Sed quot
sunt genera diuinationis. R(espons)o
iiii(or). fit enim diuinatio in terra
et illa vocatur geomancia. fit
et in aqua et illa vocatur
ydromancia. fit in aere et
vocatur aeromancia. fit in igne
et vocatur piromancia. Genus
vero diuinationis appositis similiter con-
tum. Dicti diuini quasi deo
pleni diuinitate enim se plenos
esse simulant et astucia quadam
fraudulenta hominibus futura
coniectuant. Incantatores
autem dicti sunt qui arte verbis
peragunt. Aruspices dicti quasi
horarum inspectores qui dies et
horas in negociis agendis vel
operibus seu herbis colligendis
custodiunt. Astrologi dicti
sunt eo quod in astris augurantur.
Genecliaci sunt qui considerant
dies natalium et constellationes

et cursus dierum nascentium mo-
res et actus predicere conantur.
Cuius superstitionis genus la-
tini constellationes vocant.
hec probatur xxvi q. iii c.
igitur. Sed in quibus casibus est
licita. R(espons)o. In omnibus pre-
dentibus et et ut aliquis faciat
consultationes inprimis. n. q.
q. iii. c. que pertinuerit. et c.

de delictis puerorum

Quia de delictis
maiorum dictum est et quia
pueri aliquando peccant
ideo videndum est quomodo et quali-
ter puniantur. Infans dicitur usque ad
vii annos et talis non peccat
nec potest iniuriam facere quia etas
illa ignorat quid videat
ut ff. de ssla. in mo. l. i. Grego-
rius in dyalogo refert quendam
sed illud raro accidit. Et ideo
ad hoc iniuria non adaptatur. ff
de legibus. na. ad ea. Idem est
post septennium si non est doli
capax de reg. iur. in vi. c. eos
et xv. q. i. illud et idem
de furioso ut ibi dicitur. Si
acciderit ut infans licet de
homicidio non puniretur. ar.
xv. q. i. c. ult. Si vero puer
post septennium sit doli capax
omne delictum cadit in ipsum
preter delictum carnis. Sed minus
vero audeat affirmare futura
medicina et pena non ex-
pertia et etas puerilis talibus
est plena. x. q. i. c. i. Dicit

Nota hic habetur
defectus ppt p-
ursione duarum
linearum que defi(ciunt)
que in fine libri
quere sic map(?)
vel pacta
X defectus

Augq Eles em nemmez et me=
tir z vim dir gfitei z negare
pnt ut hec in glo. de gse di
in p voli. ¶ pctm vo ciems re=
glat dn xiiii anm no gmit
tit q. c. c. i. impn n maliaa
supplet etate. b. de despon-
impub. de ill. et c. ult. ¶ punit
vero maior septemor et ca=
pax doli detinc s; no ita
grauit sicut in maior. q
e. c. i. in fi. et c. ii. qua rone
etat minas agit cu ill. ff
de minor. auxilium. § i. u. et
pena tpali punit ut pena
ab ipo exigat. q. c. c. ii. q;
nichil lz z pr pfilio no est
que mediis nec cgniso. C. c. ne
filius p pre l. i. et maxie rone
etat z si imponet pena
pcuniaria pat nonne filius
poss; pete in integr. restitu=
cionem. ff. de minor. pr. pfilio
i. ff. et sic licz gmitet ca=
fortuito hom icidium na punit
q. c. c. ii. minrib; tn effitet et
pca candida dz puni minas
tn apt etate. q. c. c. i. sequit

De clerico venatore

Dictu e de delict tm clicor
qua laycor. de hic psequ
spali de delict clicor
z pmo de venacone que ci=
rca fruis dei e phita cu ca=
nib; et antipitres ul falco=
nib; ul alias aues huiu9
sm q. c. c. ii. ¶ In videndu e
qt modis dicat venaco et
que et quib; sit licita ul il=
licita et q pena clica veatur

¶ Est aut venaco quadruplex
¶ pma vocat arenaria ut cu
pugnat cu bestijs delctat in
harena. z hec e morle pctm
et efficit infamis ut in q. viii
§ infames et phita e ut
ibi sciens de masuet. ul si no
pecunia s; ut pbet pbitatem
z uirtute suam ¶ iia e adula=
toria q fit pua sicut st histri=
ones et ioculatores z ista e
illicita na qui talib; dat arti=
nequissime dat na si his
tm ess; et venator no esset
no ei donaces hom oibs v co
viciu no nam ut lxxxvi
di qui venatorib; et c. se.
¶ Tercia dr oppssiua pq hoies
infestant ut i nemore sm
q dr nebrach robustus ve=
nator hom coram dno
et hec oibus illicita e vi. di. §
hiis ita ¶ iiii narrata e saltuosa
et clamosa z hec e licita lay=
cis cu canib; z canib; de hac dr
lxxxvi di. an putat s; cler
cis no licz talis venaco q
e. c. i. s; quieta na ca volupt
s; ca recreacionis ul necessitat
excepta ipo cui no licet
xxxiiii di. c. i. dru clamosa
venacone dedit ut lxxxvi
vi di. an putat et no scpius
nec v gsuetudine pduat
q. c. c. i. ¶ Est aut hic tunc
modis illicita ¶ pmo rone
psone ut i clerico qui no dz
cu clamore venari q. c. c. i. et.

ij. et. xxxiiij. di. quorundam ¶ Item
ratione etatis ut propter delectacionem
xlj. di. quisquis ¶ Item ratione temporis
ut i xl. ut qui paciens emindi
e ad cenam ut lxxxvj. di. an
putas ¶ Item e licita similiter licet
modis ratione persone ut i lay
co ratione cause ut in necessitate
et siti delectacione et ratione temporis
ut extra de consang. et aff. de chac dicitur
xvj. q. ult. c. 1. et c. quoniam
¶ pena est quia ut licet in esibus
acione suspendatur presbiter dyaconibus
et dyaconus ab eorum officio. ij. c. c.
i. mi. ¶ De e de subdyacono
quia eodem simili gaudet quo et
dyaconus. b. de esuris non est mi
ram licet tamen monacho vel
religioso carnalia tangere sine rest
te propriis absque capiendum de quo se di
v. ir. ... host. d. s. u.

De clerico percussore

Vidisti de clerico
venatore in quo
Nascima replicendo. Sequitur
subiciatur de clerico percussore in quo
clericus reprobatur. Videndum est
igitur qui dicuntur percussores. Et
quot modis fiat percussio. Et
quo casu prelate promittantur et
de pena percucientis. ¶ Percussor
dicitur ille qui nullo iure promittente
eum quem sibi non subest verberat
vel est in subditum excedit. ¶ Per
cussio est duplex. Spiritualis et sermone
inutili quo quis quasi percutitur
in firmo. xl. v. di. c. ult. ¶ Et
di. sermo inutilis. Spiritualis sermo qui
non fit causa docendi ar. xxxij.

q. v. quod. ¶ Sermo dicitur inutilis
qui non potest capere audientes
xliij. di. sit rector. d. ut. s.
de etate et qualitate. § qualitas
¶ Item si contineat falsam
doctrinam ar. xl. v. di. Sunt
Si tamen prelatus excesserit in
verbis subditis corrigendo
non a subdito sed a deo cogitur
veniam postulare ne apud
eos quos oportet esse subditos
dum nimium servat humilitas
regendi frangatur auctoritas. lxx
xxvj. di. quam non moderatus
prelati excessus equanimiter
est tollerandus. ij. q. vij. Sunt
nonnulli. tamen si peteret bene fa
cit licet non teneatur si vi
det quod subditus propter hoc non
superbiet ar. ij. q. vij. nos
si incompetenter. ¶ Est et corporalis
et hec dicitur non si non faciat
causa discipline sed ut timeatur
debet deponi. xl. v. di. c. 1. et
c. seq. Si autem faciat causa
discipline per eius potest prelate
clericos delinquentes ut xxij
q. v. ancilliones non tamen su
is manibus sed palam ut lxx
xxvj. di. non liceat et host.
viij. c. in clericos minoris ordinis
qui potest committi verberari. xl.
v. di. §. Salomon. Si autem clerici
sint senes et honorati pre
non sunt verberibus subiciendi
j. de sen. ex. cum voluptate
§ ult. in consuetudine delinquent

ut xl v di cu btus et xxx
v di an oia et hc posset
eciā playcu ita q laycus
no excedat modū defensionis
dicit s desen ex ut fame et
c Si clicus l vi° ¶ Religio-
si vo sine sint innocēs sine
nocēs vberari pnt ab abbe
ul de pcepto abbis amonchis
ul clico xl v di § Salomo
no aut playcū q nt in-
cidet snam excoicacionis
s desen ex Commisit n ee
incorrigibil s desc ex ut
fame dz q° moderate vbe-
rare ita q no excedat de-
bita correcionē al pt appl-
lari ab abbe B decos ord
inrefragabili z puniri ee
dz B de ap depone et in-
cidet vberās z madās in
excoicacionem s desen ex
mlicēs q leuis et modica
castigacio e pmissa s desen
ex cu volūtate § y et ca-
// ex conrecionis z no odio s de
sen ex extenore et leuit
hc fac dz q leuit castiga-
tus venenacia exhibz casti-
gati xl v di cu btus ad-
de q di B de eta et qual
§ pcussor ¶ pcussor phibe-
ordinari ut xl v di ferre p-
totu pmotū si admonitus
no desistat dz deponi s c
c i Si aut pcusserit vel ad
morte ul ad mutilacone
e inns ut B de hoic As q
l vi° et B decli pug in du

c nlt fi m distincionem quam
no B de hoic § comittit in-
ponit eciā pna ad tpus si
fuerit in loco vbi aliq fuit
brasi s c c in et nlt et de hc
d ut B de hoic § Sed qnid
si vnus ic De delicio maledco

D Ictu e deplat qui exce-
dunt subditos v corrige-
dos hic tetur de subdit
qui v supiore ul dnm sen in
sctm ptant maledicendo q
pncipi nco dz maledicere xx
m q i patus z no solum
pncipi detrahi no dz ymo
nec fribz vi q i Snma Si at
ds publice desppa ul eius
offo va blasfemie dixerit
p tata temeritate dz grauiter
puniri ita ut pena eius alijs
incuciat timorē s c c i vi-
ty q no deat puniri qui si
fiat ex temeritate ul calore
iracudie venia meret y
q in § notandū et c Si quis
iratus et dt impator Si q's
putauit nro nomia blasfe-
mada si hc ex leuitate fit
cotempnendu e si ab insania
miseracone dignū si ab in-
iuria remittēdū E si q's impa
mal l vna et xxiii q iii
int querelas Et c de sas ep
Si qs m hc d q supior pt
pmere iniuria B fcta a subdi-
to suo maxime si no decat
supiore s c c i et at xl
v di et qui emedat fura

pmissa locaut debem͡g. ite nl
de mansue nc q nllus tenet
iniuria remitte sine satisfac-
cone si velit sz rancore. sic
de pe. di. p. c. nlt. et xxiii q
iiii. si illic nec etiam posset
ipa remitte iniuria factam
ecce romane sine pena. lx
iii. di. Salonitane nc etiam
deo factam ul alicui scto xx
ii. q. iii. si is qui et j. c. c.
ii. q qui dt blasfemia v dm
sive v spm sctm neqz i hoc
selo neq i futo remitte nisi
penitueit xxv. di. qual et
logz q ui9 e etnia qua tpa-
lem lede maiestate 8 dehct
vgent. Sed qui cont. tpale
maiestate delinqt puit. j.
c. c. i. et vi. q. i. s. viii. multo
fortius et gravius puniendi
sut qui peccant in deu nl i
sctm q maiora delicta maio-
ribz penis sunt punienda in
aut ut sim sil coll. ix. vsq
si. et j. c. ii. Si in legis exm
maledicat deo publice ul
alicui scto ultio supplicio pu-
niut in aut ut no luxe contra
na. coll. vi. Si in can aliquis lay-
cus excomicabat et clicus de-
ponebat xxii q. i. si qs p
capillu dei et pniut pena pub-
lica et solepni sic ut vii diebz
dmicis ille qui dixt publice
blasfemia v dm nl i aliquem
sctm et maxie v beatz vgine
stet p foribus ecce maxime
dum manifeste diu missarum
solempnia celebrat et ultio
illoz die dmico palm et
calceamta no liceat ligatq
corrigia circa colliu et vii die-
bz veneris ieiunet i pane
z aqua nc intim ecclesiam
ingrediat et aliqs paupes
reficiat s. facultates. Queri
aut ul noluit pniam facere
in obitu ecca ca careat sepltra
z pt p brachiu seculare co-
pelli ad ym9 ut v sol usu-
alis monete psoluat et
si pca no pt in alia co-
mutari j. c. c. ult. Si vo
no sit publicu no e talis
pnia inponenda ar. xxvi
q. vi. c. ult. sed e arbitria
xxvi. q. vii. tpa. Querit
si dmsa moneta sit usual
vna maior et alia minor
de qua tenet solue hoc
dt qimma de z inpom au
penal sit ar. de pe. di. i. s.
pena.

De clerico excomicato suspenso et deposito mini-strante mic sequitur

Ostensum
est sup
de delict p quibus
clia excomicat sed quia
aliquid excomicati exect sua
officia ideo subiat hic
de eis. Est aut dupx ex-
comicato vna que vocat
minor et alia maior. Qui mi-
nor aut pnat apticipatoe
sacmetoz. vt. de cler. a-
hob. et j. de sen. ex. c.
pnlt et j. c. si celebrat.

et hoc dicit quod quecumque contulit a iure
participando cum excommunicato maiori
excommunicatione i. de sen. ex.
nuper quoque absolucionem premissam
ut v. q. i. c. ii. alia que separat
a comunione fidelium non sacerdotes
ut xviii di. placuit et xxx-
iii di. quorumdam ¶ ligatus
vero excommunicatione minori si ce-
lebret vel conferat ecclesiastica
sacramenta non incurrit irregularitatem
tamen grauiter peccat i. c. si cele-
brat nec eligere potest nec
ea que sunt iurisdictionis
exercere tamen si sciente fuit electus
eius electio est irritanda. Ro.
est quod ad ea eligitur a quorum
percepcione a sanctis patribus
est priuatus i. c. si celebrat
// Sed quod minores sunt priuati
iure eligendi illa ratione
qui sciens tale eligunt dicit
quod sit h. de ele. cum inauctis
et c. sciptum infra ¶ Sed quod si
ignorant dicunt quidam quod ele-
ctio est irritanda et subaudiunt
maxime Host. dicit contra si
uterque ignorat etiam si electus li-
gatus sit maiori ar. de concessi.
di. iii. et h. de cap. dilectus
quod absentibus est nec litteras procuratoris
adeptum nec paliquo audi-
uit sententiam latam nec eligen-
tes ar. iii. q. v. c. i. ibi cum
literas accepisse constaret et hoc
est viii qui non sunt in culpa
quod inquisiuerint diligenter
ar. i. c. aplice ¶ Item si alter
ignorat videtur quod in parte
ignorantis sit votum valeat
electio ar. h. de eiusdem. fi. et ppo-
suit hoc est viii. secundum Host. qui
excepte eligentium ignorantia
fuit ar. vii. q. i. si quis episcopus
et sit probabilis ignorantia
et non crassa i. c. aplice
¶ Sed pone quod duo sacerdotes
sint ligati minori numquam possunt
se ad inuicem absoluere dicit quod
sic i. de sen. ex. si dnobus
quod excommunicatus minori potest ea que
sunt iurisdictionis exercere h. de
ele. transmissa et absolucio
est de iurisdictione et sic patet
quod ligatus excommunicatione minori
potest excommunicatione maiori multo
forcius alium absoluere
et multo forcius a minori et
sic potest absoluendi non excipiat
i. de sen. ex. duobus peccat tamen
etiam tamen sacramenta conferendo sed ab
eo collata valent non tamen
officii i. c. si celebrat vero peccat
¶ Excommunicatus maiori excom-
municatione interdictus vel suspensus
quod pati passum tenetur i. de sen.
ex. cum medicinalis l. vi. et
dic h. suspensus officio diuina
officia celebrans in ordine
suo degradandus est i. c. la-
tores etiam si matutinas vel ve-
speras in officio suo dicit xi. q.
iii. si quis episcopus de consilio
non obstat i. c. cum quia
licet vedicentur deponi sunt
de rigore quamuis suscipi
possint dispensante Sed.
in degradacione presbiteri vi episcopi
requiruntur in degradacione

dracom tits ut xv q vj
felix et c sin aut et idem
i degradacoe sed racu qr cod
puilco gaudz s de fuus mon
ord miram et adde q nos s
desictic s puiut si vos no
sint epi pont etia p gpnm
epm omib3 bnficiis eccliasticis
spoliari sic pt intelligi j c
ffraternitati et c postulasti
s ult ideo nc puatim nec
publice pt excomicatus uel
suspesus ul int dictus cele
brare nec alia scam dare
ut xviij di pbrm j c illud
Sed alia officia pt missaz
pt occulte dare no officiando
sed qi puata psona j de
pe et re qd inte et xj
q iij si qs epus dap et c
sc legendo solus et no can
tando ita plane ut anciere
audiatur nc dz intrare ecclia
qr licet no possz fieri sine
pcto sm host Si queras
quare tenet dre hostis ro
qr lic e onerosu et no honor
et io ppt pctm suu no ab
solunt Sed nunq epus pt
dispesare cu excomicato int
dicto ul suspeso instituere
sine legatus delate ppe
missus ar q legatus possit
qr vice gerit delegantis et
absoluit excomicatos quoz
absolucio sedi ap reseruat
s de of dele q translacoem
j desen exg quis et c ad

emmenciam d fm b qnec
epus nc est synodus l hc
dispensare pt xj q iij si
quis epus dap et c sc et
j decco qui fuu orr c i
et ij q v qui decani nc eciam
legatus licet possit absol
uere excomicatos et sic solus
pa hic dispesat 2 hc hoc
excepssimu e j desen ex cu
medianale li vjo et s de
re iud cu etiam c li Sed
pt queri utz idem sit de de
posito ut solus pa ipam
restituat h pt qd pbat
vij q i si quis pbr tn ac
distinccoe ut si epus ipm
deposuit tm cu alijs epis
asacerdocio pt eu reape
in inferioribus ordinibus
et sic decani s ordibz ar xv
q viij qui admisit et c si
quis pbr si vero depositus
e ab omni ordine tuc solus
pa ipm restituit Sz ar
ct xj q iij epi ubi dicit
q si in sca synodo innocens
invemat no pt ee qn an
fuat n gdus pmissos re
apiat demanu epoz sed
illd inte cu iniuste depo
tus fuit puta p falsos testes
ul p falsa instrin vn di ibi
si innocens inveniat Sz ubi
iuste pmo e deponit solus
pa tales restituit Sz poe
degradatu celebrare nunq gfiat

degradatus vel depositus host.
dicat quod non quod curam potuit
ei auferre potestatem conficiendi
quam contulit ordinatio quibus
qui ante insignit non possit
auferre xx q. iii cos et i q.
i quod quidam et de cons. di. iiii om-
nis. ¶ Item alat et h. dicit
quod vim et melius quod bene concludit
depositus sicut hereticus ar. i
q. i. nz et c. quod quidam non propria
potuit auferre illa virtute quod
non potest auferre caracterem vt
dicit inira prima tu excecu-
tionem non habent deinde habent tamen
defectu et vere excommunicatus
confert ordines h. de depo.
qui re. ep. c. i et ii h. ¶ sed
si episcopus dicat suspendo a beneficio
talem nunquid potest celebrare
dicunt quod sic quod propter hoc non est sus-
pensus ab officio ¶ Item quid si episcopus
ita dicat suspendo te ab officio
vel beneficio nunquid debes abstinere
ab vtroque dicunt h. quod sic saltem propter
dubium ar. i c. c. illud ar.
de cons. di. ii inaliter ¶ primum
etiam excommunicati instituerit
quod beneficia que acquisiuerunt
eo tempore tenentur dimittere nisi
ad eis fuit misericordie dispe-
satum ut i c. postulasti ispen
(?)lem quod beneficium ratione of-
ficii confertur ut lxxxi di. si
quis amodo et c. si quis
sacerdotum ymo non fructus
beneficiorum suorum antiquorum
percipere debent quamdiu sunt
excommunicati quod non debet percipere
beneficium quod non facit officium
h. de cap. pastoralis § si. et x
xxvi di. propter hec ¶ sed nunquid
absolutus fructus medii temporis
recuperabit host. dicit quod non
sicut nec iure postliminii
regresso restituunt stipedia
eius temporis quo apud hostes
fuit. C. de re mil. stipedia
l. xii ¶ Item si in sua contu-
macia longo tempore fuerit pu-
ta tertio vel bycennio vel etiam
anno potest omnibus beneficiis
perpetuo spoliari i c. postula-
sti § vlt. et c. ii et h. de cleri-
coniug. diuersis quod vbi vnum propter
alterum ibi vtrumque tamen vnum quod
beneficium datur propter officium vt
lxxxi di. cos. si non sit illa
canonice conferuntur per dent
eos de cle. et qual. ad hoc
ac etiam excommunicati erunt indigni
erunt et inabiles ad aliquod
beneficia percipienda quod ideo non
digne nec eligi possunt vt h.
de ele. ad int. Et non impetrare
h. de rescrip. dilectus et sup excommu-
nicatione vel appellatione h. de
rescrip. ipso iure l. vi ¶ Consentientes
scienter etiam puniuntur illa vice
potestate conferendi i c. postulasti
¶ i ymo et a perceptione proprii
beneficii suspenduntur qui scienter
indigno beneficium conferunt h.
de ele. nichil e. ¶ Item sufficiat
probare eum fuisse semel ex-
communicatum i c. proposuit et tunc
semper presumitur quod sit excommunicatus

n pbauit se absolutu ut ibi
et ita quicu abssoluit sp
ad cautela obtineat lras ab-
solucionis qz tu as dt aliq
excatu z ille dt se ee absolutu
ul excatu utrisqz testes in tli
dubio sunt admittedi ar. j.
desen. ex ptnas et e decresta
ai tn ¶ Ignorans aut excacom
sua celebras excusatr si igno-
ra fuit pbabil j. c. aplice
no aut crassa ul suppina ul
cirranca qz in dubio tucius
e abstine qua teme celebrare
j. c. illud et e desponc e pult
vn dt aplus ignoram sum quia
ignorans feci ym di qsuetu
do n indigz aliqua dispe-
sacone qz nesciebat se suspe-
sum ul excatu ideo no pctat
qz absens et ignorans pt ex-
cmicari et suspedi ut y q. j
de manifesta et e de ap cu
sit. xo. infi et quadm igitur
se excomicatu no pctat cele-
brando ut j. c. aplice ¶ Idem
eat si lras obtinuit p bnficio
ul alio negocio fm B. pasz
ccia intim eligi abbas qui
hc ignorabat et a tli ei suspendi
effectus excomicacionis
ul suspensionis ut quibus
sit excomicatus tn no obest
ar. ob. de qse. di. iiij. c. j. et
e. de ap. dilcus ubi suspedi
medeam sit et sma absolucio-
nis suspedi y. q. v. quato sed
quidqz facit anqua sciat se
excatu valet Sz postquam
sciuit se excatu no audiet
n pq absolucionem et idem
v clerice si no eet qfirmatu
diffi pq tpns absolucionis
¶ Sed quid si tlis moriatur
anqua sciat Ro liber erit
quo ad deu et excomicator
dz eu absolue pq mortem
¶ Ite nmq ille qui scit illu
excomicatu si pticipat illi
erit excomicatus ut dt qz sic
¶ Sed pone qz absens ex-
comicet p eplam qua dicet
excomicatus utrz qn scibit
ul qn ille recepit eplam
distingue aut excomicator
noluit qz stati eet excomica-
tus et tunc stati erit excomica-
tus sz no obest ei donec sci-
at ul don e. e. ar. iiij. q. v.
c. j. ubi dr excomo lras ac-
cepisse constiterit Sic distingwit
lex in suo in ammisso p
lras ff. de acqr poss qm
absenti et io no imputa-
sma ignoranti qz nulla sna
ligat efficacit nisi postqua
scit y. q. vj. bidm nec ali-
qua qstitucio lxxxvj di
postulasti et e de consti
ut arcas l. viijo Sz postqua
scit excomicacom semp tre-
meda ul timeda nec tre-
meda e. et si iniusta sit
xj. q. iij. c. j. n iiij. vij. casibz
v quibz n timeda e nec
tremeda ¶ Pmo si a no
suo iudice ferat ut a qno
spr innuit j. c. elia et e.

deindie. at si etiam xi q iii
dete ¶ Secundo si a suo iudice
sz excommunicatus xxiiii q i an
dum ¶ Tertio si a delegato
excommunicet q interdum delegat
b de pben c si ¶ Quartum aliud e
v ordinario vero est quod iu dictorum
lz latorem et finivit primo
h. c. vero quod eadem vero dz mone
delegatum que monuit dele-
gate b de ro. Sup lirb in-
fi ¶ Quarto si sima qtmcat
in se intollerabile errorez
patent f si aliq ibi qtmca
sub vi prcpti uel madati
qd in suo gnic e pctm mor-
utpote quod pampi clam t-
buat ul ppt hoc quod no opa-
bat illud qd suo actu illi-
citu e. quod no fiunt ul no
fornicat ¶ Quinto si p9 appl-
lacionem lttimaz ista pbant
j de sen ex ptinab et b de-
bf del cu totingat pt ind
ad cautela pete absolutioz
j de sen ex venerabilibz in
fi l vi ¶ Sexto si ab intru-
so ul aim dicione suspenso
ferat tlib em no pt ex-
qinciac xi q iii alienatio-
nes et c. penic et b deco-
cess pben qm dinif et b
de cle nosti ¶ Septimo si fe-
rat a violate interdictum
hdib ut videt posse pbari
j decotess pl c si g n al
quatuaq iniusta sit sina
locu lz pena xi q iii c
i et ij et c si eps forte
et c si qs pbr et c nemo
ho adde hic qd no i de

sen ex § Sma pastor

Sequitur videre de clerico non ordinato ministrante

Dictum e de clerico excommunicato vel suspenso ministrante. Sed quia i. c. qui no e ordinatus ministrando sacra peccat et efficit irregularis sicut excommunicatus ideo hic psequitur de eo. Unde illus dz ministrare circa sacra si prius fuit ordinatus. primo dz deponi n. dz decreto ordinat. j. c. i et so-lus ppa pt cu eo dispensare j. o c ij xi q iii primil et xxv q ij Sic decet hec lo-cu hnt qm dr. aliq tamquam in officio qstitutus qd adhuc no rite accep. Secundus si di-cat eplam tamquam clericus tpe necitat f si alius prns no est qui sit subdyaconus n. tz manipulu vmanu sit intelli b de vi et ho cle ut qsq pbr et secundus si dicat euangeliu in puato mo et monial desn ipm dr. v ma-tutio ut xxvij q i dyaconi-ssam ¶ Excusat aut ignorancia a tanto no a toto j. c. pxi c unico. Missa aut a nullo neq publice neq pnatim celebranda e n. a pbro rite ordinato al no qficit b de-sn tri c i § una Innocci-ty licet bap. taut xxx q i ad limina et xc iij di dyacones du fiat v forma ecce b de sn t. c. i § Sacram

dum tamen non faciat clericus vel dya-
conus solempniter ac si esset ordi-
natus et ei liceat ex officio quan-
tum est iuris. s. e. c. i. de diaco-
no. ut. s. de tempore ord. § item
dyaconus. Episcopus vero non potest
dispensare ut postea promoveatur
potest tamen ut in ordine iam suscepto
remaneat ita tamen quod primitus
aliquo tempore suspendatur et sic
beneficium poterit retinere. s. e. c.
ii. secundum host. Secundus si abbas faciat
ea iocando et tunc ludus noxius est
de culpa. ff. ad l. aquil. nam ludus
et s. de homi. contingebat. host. dicit
quod hanc penam non patietur. Nam si
sciunt solempniter licet al-
deat primitus xv. q. i. illud. Item si-
cut voluntas et maleficium disti-
guit maleficia. s. de sen. exco.
cum voluntate. Sequitur videre
in hoc capitulo de clerico

De prius per saltum pro-
tractatum moto etc.
est de clerico qui usurpat
sibi officium non commissum. Hic sub-
icitur de illis qui per saltum pro-
uentur. Pone quod quis nullum
minorem ordinem recepit et
promoveatur ad sacerdocium vel
ad aliud sacrum. Numquid recepit
ordinem. Host. dicit quod non. Unde si
laycus ordinetur in sacris ordi-
ne nichil recipit ar. xl. di.
sicut viri et mulieres communicando
unum faciunt corpus ita sacerdocium
et clericatus unum faciunt corpus
ut episcopum. Sed si aliquis de minoribus
habeat receptum saltem unum et
... dicit et bene quod qui recipit bene

sacros ordines etc. si nullum habeat
de minoribus potest episcopalem quem
nullus recipere potest nisi eciam
saltem sit sacerdos ut intelli-
gitur per decretum xl. di. sicut et
ar. s. de excess. pre. ex liris
ibi tunc igitur pontificale of-
ficium sine altaris ministerio
non valeat adimplere etc.
Et hoc intellige secundum host.
quod recipit ordinem et carac-
terem sed non execucionem dummodo
sit xpianus quia baptismus est ianua
omnium sacramentorum. s. de presbytero
non baptis. veniens. Sed
si abbas ordinatur in episcopum pre-
misso dyaconatu episcopus est
dummodo fuit sacerdos sed illum
ordinem quem non habuit alijs
conferre non potest ar. i. q. i. con-
gruit et c. veniens. Sed potest
dispensare host. dicit quod si sacerdos
promoveatur per saltum non tamen
ministret quod minuget per ma-
turantem supplebit quod in-
caute est obmissum et sic per
episcopum dispensabit ar. l. ii.
di. sollicitudo et s. de sac.
non ite. c. i. idem est si ministret
sed credebat se promotum fore
gradatim. Sed vicium cum as-
serebat et ideo quod nescit
factum non videbit iterari ut
s. e. c. i. in fine et de conse. di. i. cum
solempnitates. Si vero sacerdos
per saltum promotus in ordine
non gradatim recepto non mi-
nistrauit incidit in penam ma-
dentes tituli et sic non potest cu-

co n̄ p̄cede ap̄ dispēsa·i· ḃ· t·
ppo· t· y· De clericis [illegible]

Tractatu dict de eo qui
e supra furtive ordi-
defuit nem recep^t
iy q̄ue h̄ic sbdt
d̄ spe de eo qui ftive ordīes
recepit ¶ de eo videndū e q̄lit
qs dicat furtive ordinati
s̄co qua pena puniat̄ t̄cio
qs possit dispensāe // q̄lit
dicat̄ qs ftive ordiati · host
d̄t cu qs at q̄sciam ppy epi
sine examiacōne pmonet̄
ut hom̄ di c̄s sciam et x
xiiij di quī ¶ nequo casu no
p̄sunt lr̄e ar̄diacon ḃ &
of archi dignasti ¶ Ite qui
ordiat quattuor minoribus
no q̄tentꝰ vna et eadē die
sbdyaconatꝰ ordiē suscip^t
¶ e tu ꝗ ul cu duos sacros
simul recip^t ¶ e no nōuit
et c. i q eadē die duo sac
ordines no dent tofferri
ḃ detempo ord' lras et c.
dilectus s̄z qua q^r minoes bn
pnt q̄ferri ¶ e c. ij ¶ Item
qui aliq^o gradu obmisso
saltu facit ḃ t pxi c. i to
¶ In quib̄z casib̄z nec supior
suo s̄ epo ul ar̄epo obedi-
ens excusat ut ḃ detepo
ord' dilectꝰ tu ¶ supior tanq̄
maior plus delinquit et
ideo mag^s e puniendꝰ ḃ de
trasl̄ pñt corpal et c. ult
¶ Item qui recip^t ordines
ab alio epo sine lr̄is ppy

epi ḃ detempo ord' de epe
et c. cu nullꝰ l. vj^o pt tam
epo i remot' agente ipiꝰ
vicariꝰ q̄nalis vel sede va-
cate capitulū ul ille ad q̄
ptinet tunc tpis admistratio
in spualibꝫ dare lrām ordi-
nado ut ḃ detempo ord'
cu nllus ¶ epo l. vj^o // Sed
qua pena puniut pmitt p^o
s̄m host' de rigore iuris eis
interdicit̄ executio ordinum
susceptorū ut ¶ e ꝑmotiut
et ḃ detempo ord' ¶ epe
l. vj^o multominꝰ potiunt as-
cende ad maiores h^c e vez
qui minores et vnum sac ul
duos sacros simul recepit s̄z
opponit̄ ꝑmo bn recepit
q̄d no d̄z puari executione
ipiꝰ ¶ vmo male q̄a
q̄rit i alio q̄ aliu recipiat
et ita animi destinatione p^c
cat in receptione pmi ff
de v̄bis sig ¶ fugitꝰ et no
s^o pccat i re ipa et sic q̄
i vtroq̄ pccat in vtroq̄
puniut̄ ḃ detempo ord' lras
¶ Quis possit dispensare
distingue aut fuit phibico
facta neqs furtive ordines
suscipiat sub excomunicatione
pistra va ul equipolencia
excomunicatio quicq̄ recepit
ic ti tunc tu excomunicatus
pmoueat no pt ab secta
dispēsare n̄ ppa ¶ e c. i et
de hoc no ḃ dicet ex iu

¶ Itē unicꝗ epus a quo fuit sca
excōicacio a et pt epus ai eo
p suo arbitrio dispēsare iniuncta
pnia cōpetenti ¶ Itē et si excom-
catꝫ simoniacā pmittit ppa
q dispēset nec eo ad religioꝫ
migrare a sic solus ppa dis-
pensat j. e. c. i. et ꝫ. de tempo
ord. ꝫ cepe. lxxi. al. d. in oibꝫ
bꝫ dispensat epus ut innuit
j. e. c. i. a cōib ff. et xxv
di qual ¶ Itē et si religionē
intrauit pt cū eo abbas suꝰ
dispēsare si viderit expedire
j. e. c. ii. et j. e. de sen. ex.
cū illoꝫ ¶ Itē h. c. qui recapit
iiii^or minores l. vnum sacrū sil
¶ Itē vel duos sacros simul epc
no dispēsare nec eos tn si
transeat ad religionē de licēa
sedis ap. potit epus dispēsare
j. e. sinatuit [illegible] h. c. aut vm
c si excōicacio fuit lata
al epus potit dispēsare j. e.
c. i. a pncipio [illegible]

Sequitur de excessibus ..

O stensum est de excessibus prelatorum
subditorum v platos
sꝫ cont eorū phibicone ordi-
nes recipiendo subiat hic
de excessibꝫ platorū v subdi-
tos ¶ Sunt tn qdā q sibi intū
sedes ap. reservauit q abalyꝫ
impune psūi nō pnt xvii
di hinc nā solus ppa depositos
epos restituit ii. q. vi. ideo
et depoit eosdꝫ iii. q. vi. ac-
cusatus epus dudū et ꝫ.

de translaꝫ inter corpꝫ diuidit vnū
epatū v duos xvi. q. i. papiꝰ
a ꝫ. sunt ¶ Itē duos epatus
vnit in vnum j. e. sicut vnic
et xvi. q. i. et tpibꝫ qualitas
¶ Itē exīmit exīmit epos
a abbes xvi. q. i. sim ¶ Itē
pbat scripta alioꝫ et concilia
ꝫ. de sū. tri. c. ii. infi. et xix
di. sca romana. et xviii. di.
regula et ii. q. vi. ideo ¶ Itē
articulos fidei soluit xxiiii
q. i. quociēs et c. qui vetꝰ
¶ Itē cū dubitatꝫ de aliquo
articulo ab ipm recurit ꝫ. de
heti. cū xpc ¶ Itē synodū
facit gnalem xvii. di. c. ii.
et iii ¶ Itē transfert sedem
epalem de loco ad locum
et ꝫ. de
vii. q. i. mutaciones et ꝫ. de
transl. pstoīū ¶ Itē nullus
appellat ab ipo ix. q. iii.
cuncta vnī v. Restituit ppa
solus depoit et ipe diuidit
aut vnit exīmit atqꝫ pbat
articulos soluit synodū q
gnalem transfert et mutat
appellat nullus ab ipo dic.
ꝫ. de of. leg. ꝰ ¶ Itē omna ¶
epus vō pt ecclās sibi sub-
ditas vnire ul diuidere si nce
fuit j. e. sicut. nō tn sub-
ditos suos gnare j. e. c.
i. et c. Ranc et c. cū ad
quorūdam n. pt qcede
puilegiū v piudiciū altiꝰ
ar. ix. q. iii. conquestꝰ a c.

p principale n° ex procuratio-
nes exige nisi modu de-
bitu . j . c . cu ad quorundam
z pnt abbes eis auctate
ppa denegare . ar . j . c . sane
et . x . q . iij . quia cognomi9
et auctate aliis lat . ß . de
censi . cu aplus . cy si exgm-
cat eos tenet exgmcato
licet ipe male facet et ipi
possent age cont epm ad
mitesse qz iniusto eos ex-
gmcauit . j . desen . ex . ßac .
ßo tenet duplu restitue
insira mesem al epi et su-
piores sunt pnati ingressu
eccie inferiores vo prela-
ti ab officio z bnficio sunt
suspensi quousqz totu resti-
tuerint . ß . decensi exigit
l . vi° . ¶ Jte no dnt tallias
face ul indebitas exac-
tones . j . c . c . j . dnt eni fi-
nare manus suas innobi-
as deo et legi et pncipi
nullmqz pringe lucro in-
aut demia pn . ß . j . et . c .
demtdict . l . vna . l . x .
n . ex magna z grauu-
ta . xvi . q . j . ß . indulla
et . ß . decensi cu aplus ¶ Jte
abbes ul alii inferiores
plati no dnt in dicom
supiorum vsurpare et pote
decans iniuriam cogno-
scendo pmas publicas in-
iungendo et indulgentias
sibs ~~cognos~~ concedendo . j . c .
accedens qz ca iniuriam al

ptz ad epm deuiuc ar . x .
xv . q . vj . inistorum ¶ Alii plati
q cognoscunt decans iniurio bz
sine sit abbes siue alii fa-ut
qc ex consuetudine pscripta su-
spali gressioe . j . c . accedenti-
bz insi et ar . ß . de psep . au-
dit ¶ Jte pmas publicas
iniunge ptz ad epm . l . di-
gncapite ¶ Jte violas int
dictu ßois no pt alm ex
gmcare . j . c . c . ult . qz talis
e suspensus ipo iure intm
qz no pt exgmcare alm
n° bnficia confre et qui ei
obedicit omibz bnficys
eccasticis e pnando . j . c . c .
ult . ßed secus videt si
violet canonis preceptum
ß . decti exim . ßi celebrat
et c vo . qz inuitus agitu-
cu lege quia cu inistro .
legi ff . de arbi . celsus ¶
¶ Jtem nulli clici dent here
sigillum comune n faciat
vnu collegium . j . c . dilcta n°
pnt costitue vnum pcura-
tore siue actorez nel syndi
cu p aliqua causa alicui9
eccie illorum clicorum ff . q . cuiqz
vniu . l . j . ß . illi qo soli faci-
unt vnu corpus qui sunt
i vno collegio nel societe
ut ibi ßo no qz corpus mlt
modis di . omes eni fideles
pnt appllari vnum corpus
siue vna eccia p fide z cari-te

sunt pfectorum grecie b. de sn. tri
c. i. cuius caput e corpus in
q. in. euglldiuidaz ita q
alt alteg oncā portet l. di
ponderet ¶ Itē collegiū sunc
vniusitas dr vnu corpus
cuius platq dr caput b. de
his que fi apl nouit et
tc corp q pt hre sigillum
b. de cap. Bigint et xxxiii di
innoc in fi. i. actore et ar
chiam coem ut ff. q cuiusq
vniu. l. i. ¶ Itē vnu dr corp
qd vno clauditur spu ut ho
lignum anal. aliud dr corpus
quod lz ptes integles sen
cohentes ut domus aliud
qd lz ptes distātes ut grex
populus collegiū ut ff. de
usucap. rerū mixtura si cum
petisti in iudicio corpus q lz
lz ptes integrales ut do
mū et succubuisti si p9ea
petas aliq de domo puta
d cemētu vel lignum no ob
stat rei iudicate ff. de ex
cep. rei iud. si quis tam
totum ¶ Itē si quis fundū
si vo petas totū q lz ptes
distantes puta gregē et
succubuisti si p9ea petas
aliqd caput de grege qd
cāt ibi obstat exceptio si
vo no cāt ibi no obstat
ff. de excep. rei iud. sicut
argentū § i. ¶ Itē epus
cu capitulo suo facit vnu
corpus cuius ipe e caput
sz cu capite clerus ciuitat

uel dyoc no dr facē vnu
corpus b. de testib. requi
sisti § secus et i. de vb
cu eccia ¶ Itē pdicatores
et minores sunt puilegiati
q plati seclares no debent
eorū ofessiones audire
nc pmas imugē nc eu
karistia cohibē volebat
eciā plati qd corpus xpi
v ornatorys reseruarent
nc q frēs eligerent sepul
turaz alibi quā i ecclys
eorūde nec q hrent ca
panā vel cymiteriū be
dcm et solid frēs pmitte
bant et tpribz celebrare
ita tn q reciperent oblatōz
que ad ipos pueniret
Volebant et eciā min. fratr
sacerdotū clicorz z layco
nn om ceterorz lampadaz
et ornamtorz p sua volu te
tate ac et totū residuū
sibi vendicare ¶ Itē vole
bant eos copelle ad sy
nodū ire et suis ostitucō
nibz subiacē et capitula
z scrutiniū in loc fratr
pdicts corrigendi facē
z fidelitate exige a cu
stodibus et minstr et ex
ommicabat frēs et bn frēs
eorū et exigebat decimas
de ort et habitacul firm
que no pnt hoc facē
b. pbatur i e minimi b. inqua
et c. minis psua tn no

pnt quicumque sint privilegi-
ati i aliq civit castro vil-
la vel loco quocumque ad habitand
domos vel loca quecumque de
novo recipe seu hactenus re-
cepta mutare vel ea vendito-
nis permutationis donationis
aut cuiusvis alienationis
titulo quacumque in alios transferre
absque apostolice sedis licencia speciali
plena et expressam faciente
de prohibitione ista mentione
excipiunt isti qui vitam ducunt
heremiticam vel solitariam. j. e.
ti. exco q prdicatores l. vi.
Item pnt celebrare aut altari
viatico ubique sine preiudicio
ecclesie parochialis j. de privil. in
heremitis q i superiori titulo dom
est De novi operis nuncia-

Iam superiori rubrica de regu-
titulo dom tur. vide
e de exces
sibus prelatorum inigne
sed quia quandoque contingit
edificando cives post denuncia-
tionem novi operis ideo subici-
tur de eo in presenti videndum est quo
quid sit novi operis nunciatio
Ex quibus causis debeat fieri et
qualiter et a quo possit fieri
et cui et qualiter tollatur Et
ultimo de scandalo Denunciatio
novi operis est facta prohibicio illi
qui in lesionem iuris mei aliquod
novum facit edificium Fit autem
hec denunciatio propter duas causas
aut dampni depellendi causa
aut iuris conservandi causa
ut ff. e. nos videmus § 1.

et fine fiat iure l. quod debeat nisi
sit minuta qui quod post denuncia-
tionem factum est debebit demoliri
j. e. c. 1. Denunciatio vero novi
operis adeat in partibus que solo co-
niuncta sunt vel in solo et non ad
alia ff. e. l. 1. § hec aut eadem
Opus aut novum facit qui
aut edificando aut detrahendo
pristinam faciem operis immutat
ut ff. e. l. 1. § novum opus
Secus si quis reficiat antiquum
ff. e. si quis edificium et b. de
iudicibus consuluit Fit aut
duobus modis per iactum lapil-
li in presencia testium vel verbis
Sed qui in simplicia vero nunc-
iat hec ipso constituit illud quod
edificat possessorem Secus per iac-
tum lapilli ut ff. e. l. 1. § in
operis et l. de pupillo § me-
minisse Et idem mclnis e hec
facere per lapillum Sed ille
qui denunciat novum opus
primo iurare debet quod non calump-
nie causa denunciat ff. e. de
pupillo § quod opus et hoc
iuramentum auctore petere ex-
igit aliqua iuret ut ibi
dicitur Item ista denunciacio
facienda est iure presenti et in
isto opere et non in domino sed
illis qui ibi sunt ff. e. de pu-
pillo § nunciac et hec idem est
quia denunciatio ista est in re et
non in persona ff. e. operis no-
vi nunciacionem fiat ff. e. cuilibet ali-
bi facta qua vero non tamen ff.
e. de pupillo § si quis forte

qd pt intelligi q no teneat
q° ad h' ut teneat demoli
opus sctm in ius sicat edifi=
candi qd fiet si scta e v re g
ut s c c. n et s pult ¶ Et no
q tot dent ee denunciaces
z tot remissioes qt sit loca
v qbz edificat ff c de pupillo
§ si v plurib3 Et io sicet de=
nunciaco h3 locu siue fiat
ipi dno siue pcuratori suo
ul pno ul ipi fabro q edi=
ficat ff c de pupillo § nu=
ciac ¶ Competit aut denun=
ciaco no tm dno s3 eciā emp=
titheotice et creditori ut ff e
v pmciali § si ego et l cre=
ditoz et si edificet i publi=
co quilz ciuis admitit ad
denunciad ut i l pdca § in
pmciali et l ult ¶ Ite co
petit vsu fructuario s3 no
con dnm ut ff de remiss l
1 § ij ¶ Ite suus nunciare
no pt s3 ei pt denunciari
ff c de suis pupillo § 1
nisi nomie alteius nunciet
ff q metu clam l iij sciis
ti qui nunciat noui opus
infra tres meses debz cam pz=
sequi Si vo aliq de ca impe=
diat pcessus cae et ss cui nun=
ciaco scta e volit edificare
cauebit de demoliendo ope
si inpcto fuit no iure edifi=
casse z pmitte edificare ut
e de edifi pua l ult n' pt
edificare infra tres meses
quamcuq offcat cauconez

s c c ult et maxie si v co=
tinet ille qui nunciat vel t
pbac ius suu s c bignitib3
¶ Tolli nunciaco pcemis=
sione s expssa ff c l no
solu § si rem ul tacitam
s morte nunciator ut c
l § morte ¶ Scandalu e dem
ul sctm inductes aque ad
pctm mortale qmittend ¶
Scandalon grece idē e q offe=
sio latine ul offendiculu
ul ruina ul impictio pedis
¶ Vn no iiij^or reglas s c
ti exnuncto v tu salte
¶ Pma regla e ut ea que
dimitti no pnt sn pcto mor=
li no sint pmittadi scandalo
dimittenda vbi grā Si dq
domq minat ruina et
sit i ea quatuor hoies q
no pnt exire ul volunt
se exire si possid inde ex
trae z amorte libere ne
deo extrae si scandaliu sit
ppt hoc dic q sit ai xx
ij q iij displicet et q
v tu ho ex si hoiez potes
saluare amorte no libes
pcto mortali ut e de hoic
diuit § illi go pmittadi
scandalo no e dimittend
ex q° sine pcto mortali
dimitti no pt ¶ Ite vtilius
scandaliu nasci pmittit q
vitas relinquat s de reg
iur ¶ qui scandalizauit
¶ Vitas aut e tplex s bo=
ne vite ut xx vij q ij pm

impn̄ et xxxvi q v ꝯtra ne
ꝗ vnq̄ dimittenda ꝓpt scanda-
lū xi q iii Int va ¶ Item
vitas doctne xi q iii quo
q° et i ta vitas doctne siue
disciplīe queqꝫ dimittit
ꝓpt scandalū qn̄ mltitudo
ē in ca ut B de tempo ord
c quanc et B de reg iu cu
pde Sꝫ ꝓpter hoc disting̃ue
q̄ n volunt defende malū
qd fecerūt et disciplia di-
mitti ar xl iii di comes-
sacones et l di ut ꝯstitue
t et B de elec ex in la-
tores aut volut defendere
malū qd fecerūt et excu-
sare illud qꝛ ex auctoitate
tūc mltitudi predi no ē
ꝓpt scandalū depe di vi
c i inf et ar lxxxvi di
plurimos ¶ Itē vitas ius-
ticie que ꝓpt scandalū
no ē dimittenda i de reg
iur qui scandalisaucit
tm aliqn ꝓpt mltitudinē
dimitti ut l di ut ꝯsti-
tuet viii v ob ꝓplm mltie
cine ꝑtrāsit invltu ¶ Vitas
iusticie pt adiudicē doc-
trīe siue disciplīe ne ꝑ-
lati bone vite ad quelꝫ
vn vꝫ est viii vite doctrīe
iusticie q̄ pmūd semp ha-
be dno ꝓpt scandala liq̄
¶ Scda regula ē q̄ ea no
dent ꝯmitti ꝓuitādo scā-
dalo q sine pctō mortali
ꝯmitti no pnt ut si aliqs

velit fornicari cū aliqua et
ipa aliquomō nō ꝯsentiat
dic vo dt aut ego me inf-
ficia q̄ tu ꝯsentias dꝫ ne
mlier fornicacōne ꝯsetire
si videat q̄ v velit se inffi-
cere dc q̄ no q̄ si ꝯsentiret
peccaret mortalit go ꝓuita-
do scādalo no dꝫ ꝯmitte
ut xxxii q v cū go ¶ Tcia
regla ē ut q obmitti pnt
sine pctō mortali st ꝓui-
tādo scādalo obmittenda
et no edificare ꝑ ceteriā no
ē pctm mortale go ē ob-
mittendū ꝓ scādalo vitando
p c cū ex iniūcto Simili-
si filius et filia duor co-
patr pnt adinuicē copla-
ri excepta illa psona qui te-
xat p quā ad copatnitē
puenit i tm ꝓpt scādalū
dent dimitte B de cogn
spu c i inf q̄ no ē pctm
si no ꝯtrahat cū illa go ē
dimittendū Simil si scāda-
lū essꝫ q̄ aliqs ꝯtraheret
cū aliqua i vi° ut in v°
gdu ē dimittendū ut B de
cosang et affi q̄ dilco
¶ Quarta regula ē q̄ ea
sut ꝯmittenda ꝓ vitādo scā-
dalo q sn pctō morli ꝯmitti
pnt ut si aliqs abstineat
se a carnibꝫ no ꝓpter contin-
cōne castr sꝫ poci ꝯ ex de-
uocōne tm si ex ipa absti-
nencia scādalū ꝯtrat det

potius pregustare quam permittere scandalum generari quia gustare vel comedere potest sine peccato mortali ergo preuitando scandalo est comedendum xxx di. c. ult. Est et scandalum actiuum de quo intelligitur istud et passiuum de quo non est in textu curandum iuxta illud euangelii sinite illos ceci sunt et duces cecorum xv q. iiii. c. inter verba

De priuilegiis et excessibus

Dictum est de excessibus prelatorum priuilegiatorum sit subiectum

Sed quia prelati et alii priuilegiati per excessum perdere priuilegia merentur ideo congruenter subiungitur de priuilegiis et excessibus priuilegiatorum. Videndum est ergo quid sit priuilegium unde dicatur et que sint eius species et quis possit priuilegium concedere quod priuilegium alteri preiudicet et quibus modis amittatur et quis possit priuilegio renunciare. Priuilegium est beneficium contra ius commune indultum priuilegium enim est non potest nisi aliquid contra ius commune indulgeat in decretalibus sig. Abbatem. Dicitur priuilegium lex priuatorum et exceptorum ut ii di. priuilegia quia quod priuilegium concedunt non debent ab aliis ipsa auctoritate tractari de ex. in c. Sane et in de regulis iuris li. vi. quia priuilegia quamvis legem non faciunt xxv q. vi. non ex. et de concessione preben. constitutus in fine. Debet priuilegium concedi in certa vel de re in specta in c. Sane et vii q. i. petisti et non subito sed cum magna deliberacione ut xxiii di. tuis filius. Species priuilegiorum sunt due est enim priuilegium generale ut est priuilegium aliarum uniuersitatum indultum ut est illud quod presbiteri ecclesiarum sit exigmatis xvi q. i. si quis suadente et in decretalibus cum non est dubium. Speciale est quod alicui conceditur specialiter et istud quoque concedi potest tunc persona ut xxiii di. in nomine domini et vii q. i. petisti et in ex de immunitate ecclesie plane. Et vocatur personale. Item aliquando conceditur rei pia uniuersitati et hoc dicitur cum ecclesia sive dignitati conceditur ut de decimis ad vestras miser et vocatur reale. Item potest priuilegium concedere summus pontifex et sine preiudicio aliorum et cum preiudicio ut xxv q. ii. per principalem. Item inferiores ut episcopi dare sed tamen sine preiudicio alterius ut xvi q. i. bone et de excessibus prelatorum ad hoc et de consue. ad audientiam. Item modis amittitur priuilegium secundum hostiensem x modis. Primo unico actu contrario de consue. cum accessisset. Secundo spacio decennii ff. de minoribus l. i. Tertio spacio xxx annorum vel xl ut in c. de decimis et c. ad decimas. Quarto

tpe limitaconis elapso . C.
de pscri impa ss quoc et l.
ppta . Secundo psumat s de sen-
tre . ind subdita . § si . 9 s
ppt oria que posset sigir
Et ut melius intelligas quid
ad ista quia medita distingue
an privilegium impetit vel ali
ius competit aut ita iudicia
aut ita fem . Si ita iudicium
aut ad agendum aut ad ex-
cipiendum . Si ad agendum utpote
te ad decimas quas ing
exegeras repetendas pt
agi infra tempus quod na acco-
nis requirit s de uoto mag
§ cu igitur vbi decl . n . ex
tend vlt q no e verisile
pncipem qui iura tuet
uno vo subute voluisse
e demos te . Si qui et s
de el . eccia § de inq . Actio
aut alie ppetue alie tpa-
les inst de ppet et tpa act
ita pna . Si ad excipiendum
aut e limitata aut no . Si
e limitata ptas puta im-
petui privile ne tenear
in eis creditoribus usque ad
quinquennium no extendit
limite C de pcabus impa
ss quot et l . ppta . Si
no sit limitata aut e q
pt imputari excipienti qui
potuit ppetuare exceptio-
ne amittit s de rp . Si aut
expte plure z e plinque
Si nichil pt imputari aut
agit contra illum cui competit
exceptio aut no . Si agit

z no excipit sit pudicium quo
ad illud agitur de quo quit s
de os dole dilatis filius §
pnlt et ult ita si is cui p-
uilegium competit excipiat
z agat de iure illius rei
sup qua privile e gressum a-
mitto qui imitat q privile
vide ipm pnunciasse rep-
dasse s de re iudi subdita
§ fi z sit ppetuum pudicium
nisi fucit appellatio ut ibi
innuit . Si vo nullus agit
ppetuo competit q q tpalia
sunt ad agendum ppetua sunt
ad excipiendum ff de dolo ma-
li excep pinde § fi . Si p-
uilegium consistit ita scilicet
aut e impetratum ad faciendum
aut ad no faciendum . Si ad faciendum
spacio xx anorum tolli ff
de mediinis l . i . Si ad no fa-
ciendum aut ppa s vel alij q
retinuit aut nichil . Si a q
retinuit vincens contra privile-
gium ipse vel alij no pudicant
quamuis quatenus ipm tangit
familiarit valeat renunciare
ar . s . q meta ca . privile
et s . de arbi cu tpe et s .
de inst . cu venisset . Si nil
retinuit aut e gressum i fauo-
re ecclesiarum aut psonarum . Si ecclesiarum
tunc delictum psone no debet
in dampnum ecclesie redundare
j de regl iur delictum l . vj .
xvj . q . vj . Si epm et s . de
excep cu venerabilis § intel-

V

letionig sz ty neglia abest et
io ecmia amittit pulegiu si p=
latg eato que contvenit q pscp
ta fit conpleta xxx s. amicos
i c. Si delra ho c regiint ob
am sine pulegiu det pscptoz
ul plenu ius z no exhibea=
alt pt vti iur qm i c. Ante=
deribz et c. cu pssoc l. vj° ¶
Si aut sit gcessu sancc pnaz
tt qrio actu ea pnico tolli
b. gst cu accessissent insi et
de pben pillos no obstate
ptestacione b. de gst cu ay §
viij et adde qd d. b. de ep §
tollit et § sequentibz ¶ Sexto
tolli p sencia sanccs mcioz
expssa de pmo o. rz b. de pscp
Bemos ¶ Septio pronaedent
renocacom ar ff de iudic iu=
dicum solui qd ty face non
dz sine ca nc necessitac ul
leuitati ascbat qz neo dz ve=
me cont fctm sui b. de elei
quig diui excta tam debet
fici renocacio qn s enorme
lesione mapl insite aly b.
de dec suggestu et c. imp.
et i de vbis sig q pnouale
¶ Octauo prenunciacioz spaz
et expssam b. de dec. imp qd
intelligas quo adius tanges
renunciante in Senis si ppaz
ul aliu tingat b. de fo. qpe
Si diligeti dic ut i c. § qs
possit renunciare ¶ Nono p
abusu qd pt expom pna
vsu ul pigriciu puta aliqs
pulegiatq c. q no det de=

cimas qlz and petunt z dat
ul exemptq e queint sepe
z sepi q coram ordinario iudz
nec allegat puilegiu ul al=
legat sz no ondit Ideo amitt
i c. cu pne l. vj° ita ctemito
huic dia pt puilegiu mei
amitte qz pmissa abusus
fuisti ptate xj q. iij puileg
¶ Decimo rone delicti qmis=
si in loco no exempto i c.
tuaq z sic rone delicti sor=
tit foz vj q. iij placuit et
b. de foro qpet c. ult et i
c. cu plane insi et c. pate=
ribz y mo rone delicti pdit
puilegiu i c. maioz qz rauty
omez honoz excludit ¶
un senat ul cla l. i. et q.
in pvincia qs delinquit
illic iure subiaceat or pui=
le cessate ¶ Vbi delicta oz
aut qua i pvincia Sz cont
videt q ordinariis non
possit illos s exemptos
puic xvj q. i fi. in et b.
de suppl ne pl Sicut et i
c. cu capella Si em illos
possent punire sicut eciam
alij inutile eet eoz puileg
et hc vr qz ppa bn sat q
exempti sut semp v alia
pvincia et q delinquu et
in dt q no prindunt itpz
puna inqiriud signatu host
in distincte dt q exemptus
puiri no pt p inferiorem
ppa Sz qn qut vtz ex=
emptus delinques puniri

dcat rest vtrz v pmlegs hc
expsse qtineat q quicunq
delinquat ancmicat sede
ap iudicat ul pimat ul
silia vd ¶ Item in intraria
z tuc strictz e pmlegs sicut
sonat j c porro et c re-
cepimg nec e aliud ardeo
q hcat pmlegs j n ondat
j c cu psse l vj et c cu
capella et b deof dele cu
v iur Si aut hc v pmlegs
no qtinet expsse solsanes
distigut aut pmlegiatq
delinquat cca rem no ex-
empta ut in cotractu uel
v malefitio occidedo hoiez
ul adulterado tale delictu
pt pmc epus loci dnino
aly pmdicatr z pala suie
notorie deliquat cogi pt
qui maleficiat prensum
z j c patetibz et c tuaz
b vin ex et si psona sit
exempta res tam v quod
delinquit no e exempta
z ita qi rone rey v quaz
delingt sortit foz b de
fo qpet c ult Si vo deli-
quat cca re exempta pu-
ta male gerendo se v officio
suo ul alienado res ecce
tuc no pt ab ord maio pu-
ni et hoc ide e de exemp-
tis quibz qcessum e a sede
ap ut sub vno cto iudice
teneant de se coquentibz
vide hec pbat j c Vole-
tes l vj ¶ Si vo sit qcessu
psonis singularibus ecce

ul sclaribz au9cuq qdicois sit
except regibz ul regis uel
ordinibz subquacuq forma
vez qa no possint exqmcari
aquocuq uel intdia solu
ab ord maiorz simys sit ex-
empti j c nc aliqui l vj
Si vo ecca sit exempta mo-
nachi ul canonia eccia et
cusi z rectio oblati sut
exempti no aut pbr curatq
nc cetery prochiai ¶ Si aut
canonia aliaq ecce eximat
soli canonia no aut eccia
uel aly clici sut exempti
¶ Si vo eccia eximat tam
clici quia canonia sut exep-
ti no aut ecca n aliud v p-
uileg9 cotineat hec pbat
j c p exemptionez l vj
¶ pcque va exemptio possit
pbari d j c Si papa l vj
¶ Quib9 possit pmleg re-
nuciare hoc sic distingut
aut tu qrz vtz qs possit
renuciare iuri dinio aut
iuri hnano Si iuri dnino
distigue aut e ius reale
aut psonale d collegiatu
d psonale d pt utili-
publica Si reale distigue
aut qsistit v ipa ecca aut
v priori prius ecclie et
tali iuri no pt renuciari
e de sacis f et l iubem9
y et b de iui in Sicut
aut qsistit v immunitate
ecce et tuc sibi no pt re-
nuciari b de imu et adiq9

et c. clic laycos l. vj^o xvij q
ij cetua. Si e spnale · di=
stingue q^r e introductu i hono-
nore dei et suorum sctorum z tali
mir no pt renunciari · b · de fer
c ult. Aut e introductu i adi=
u pti z tuc sili no pt re=
nunciari · b · de sen et re in la=
tor et c. cosagnei. Si vos
e in collegiatu distingue
q^r opetit vniusali ecce q^r vni
ecce tm. Si copetat vniusali
eccie no pt renunciari xviij
q iiij. Si qs suadete dya^lo
et j desen ex cotingit et b
defo 9pet. Si diligenti Si at
opetat vni ecce tantu pt
renunciari · b · de 9st cu accel=
sisset et j c. Si dectia et c. de
cedetib; et c. cu psone · l
vj^o Si e psonale distingue
aut copetit rone dignitatis
q^r roe psonarum. Si rone dig^t
no pt renunciari quo ad suc=
cessore; sz quo ad se sic · b · de
instit cu venisset. Si rone
psonarum pt renunciari · b · de
fo 9pet dilcti et b de rp no
mulli sz rone vni9 psone
illo mortuo extinguitur priui=
legiu ij q vj petisti. Si ppt
vtili^te publicu no pt renun=
ciari b de elc cu in cuct et
c. nichil. Si tu queas vtrum
mi hinano possit renunci=
ari distingue aut e auctitate
z vtilitate publica tuc no
pt renunciari j desen ex ut
fame ff de pact. Si vnus
§ illud. Aut auctitate pub=
lica et vtili^te priuatu disti=
gue aut e auctte priuata
ppt vtilitate publicam
z tuc no pt renunciari ex=
psse C de mi. cal l. ij. § Sz
quia nem^r et b de iur cal
si decalupnia l. vj^o Aut
e publicu ppt vtilite priua=
tu distingue aut e fauo=
rabile tm pt renunciari si
mouet^r priuilegiatus de priui=
legio ff ad uell l. ult
§ ult aut fauorabile et
odiosum z tuc no pt re=
nunciari ff ad macedo Sed
z si pr et j de sen ex gng^t
Nota q si aliq religio=
si hēant priuilegiu quod
possit celebrare tpe interditi
ul audire diuina familiares
quet; no admittut^r nisi
sup hec fuint priuilegia=
ti Secus e in familiarib;
singlaru psone priuilegia=
te que bn admittut^r licet
no sint priuilegiati n psti=
terint auxiliu consiliu vel
fauore ut interdicti diuina pfe=
rat^r j c. licet l. vj^o Itē
seclares vl religiosi qua=
tucuq; exempti no debēt
celebrare i loc interdict a
iudicib; del vl ord aut
a iure n qts a iure gredi^r
ul excomunicatos publice si
interdicos ad diuina officia
vl ecclastica instin scii ad
~~eccam~~ ecclasticā sepulturaz
no admittut · qui aut 9iua

ferunt ab ingressu ecclesie sunt
suspensi donec satisfecerint
ad arbitrium eius cuius sententiam
contempserunt i. c. eporum l. vi.
adde quod dicitur j. de sen. ex. §
sequitur de suspens. Item hospi-
talarii habent privilegium quod
possunt ecclesie aperiri in suo ad-
ventu adveniunt et excommunicati
et interdicti exclusis divina ce-
lebrare. Sed hoc sic debet intelligi
quod non nisi una ecclesia in una vil-
la semel in anno aperiatur. j. c. ut
privilegia. Et hoc hostiensis notat
j. de sen. ex. alma mater l. vi.
dic ut ibi § tempore vero quo.
Item abbates privilegiis sedis
ap. insigniti ut post missarum
solempnia et vespertinas lau-
des benedictionem solempnem
super populum valeant elargiri
alibi quam in ecclesiis propriis
sibi subditis pleno iure
non possunt. nec aliud in privilegiis
contineatur. nec tonsuram confer-
re nisi quibus suorum monasteriorum
vel eis in quibus ecclesiasticam
et quasi episcopalem optinent iurisdictionem
j. c. abbates l. vi. Item abbates
exempti quibus concessum est
a sede ap. ut mitra et aliis
pontificalibus uti possint
in provincialibus conciliis vel
episcopalibus synodis interesse te-
neantur mitra tamen aurifrizia-
ta non aureis vel argenteis
laminis aut gemmis habentibus
uti possint non exempti
vero simplicibus et albis et

planis utuntur. In aliis autem
locis mitra sic liceat eis uti prout
in eorum privilegiis continetur. j. c. ut
apostolice l. vi. // Nunc videndum

Ostenso supra de de-
lictis. Sed
quia in delictis probatione
deficiente venit deuenien-
dum ad purgationem. Ideo hic
subiungitur de purgatione cano-
nica videndum. Et ergo quid
sit purgatio et quot sint species
purgationis et quomodo sit faci-
enda et in quibus casibus sit
indicenda et ubi sit facienda
et quot debeant esse purgatores
et que pena sit imponen-
da ei qui defecit in purga-
tione. Purgatio est innocentie de-
bite declaratio. Vel aliter secundum hostiensem
est de obiecto crimine innocentie
ostensio. Purgationis due
sunt species canonica et vulgaris
de vulgari dicetur in titulo
sequenti. Canonica est que
fit per iuramentum. j. c. quoniam
et c. ult. Sed quomodo est facien-
da. Respondeo quod iste modus procede-
di in purgatione indicenda est
observandus utpote si aliquis
clericus apud iudicem sit in-
famatus purgat prelatus tamen
citare volentibus et si ad
comparuerit audiatur. ii. q.
v. omnibus et xv. q. v. c. i. et
§ i. et si convictus canonice pu-
niatur ut ibi dicitur. Si vero non appa-

est de purga-
tione canoni-
ca in hoc ca-
pitulo

rcat clericus ipm moneat p°
solus deinde s; duob; ul' tribus
testib; Et si se no correxerit
tuc publice admoneat Si vo
nec sic se correxit ab offo suspe-
dat usq; ad condigna satisfacz
ne ꝑplus de eo scandalu paciã
s c si qs pbr et xxiiij q iij
forte et lxxxiij di Honoriꝰ
2 s c Int' tn si mala fama il-
lius crebescit pt superior inq-
sicom cont' illu facere sm qs
d' s de accu § de qm vide
quqz tn ꝑpt enormitate delic-
ti et scandalu et infamam
magna inde ortã statim
pt superior ipm suspende a
bnfico et officio ut di s c Int'
et ij q v Sup eis Si vero
incipit pctare q aliquo a
crimine pbato superior dz eu
depone et post si sit incorri-
gibil dz excoicari et p9 cã
crescete 9tumacia anathe-
matisari et tn cũa no licat
ult q faciat dz tri cuc sclari
s de iudic cu no ab homie
In quib; casibus sit indicenda
et quid; qn e infamatus
apud bonos et graues et scan-
dalu sit i ppl'o eu insinuac
tuc no dz officiu suu exeq
don' se purgauit ij q v pbr
ij s c cu dilabi ft et sicut
q no rest vnaq; orta fuit
infamia ex quo apud tales
ia laborat 2 sufficit ad pur-
gacom indicedam xxiij
q iij cav et s c Accedens
Videt' tn tot s de accu glo'

2 qn et xj q iij vtinet et
ij q v omib; pisca iura
p° inducta quida dicut q
si infamia orta sit a vilib;
et crimul' no compelli' ad
purgacom Alij dnt q est
venus sm glo q ex quo
aliquis e infamatus aput
bonos et graues compelli
det ad purgacom ne apt
illos incredibil' remaneat
pmira p° inducta q'ria no
obstat q'a loquit' qn e ctu
omib; a malivol et vilib;
infamia hmi ortu tuc no
e dch' multu curadu sz simeõ
e stultos fori loqui xj q
iij Int' Sed vbi e facieda
purgaco et quid si apauc'
e infamatus cora ill' pauc'
2 indice facieda e pgaco
ut xv q v c i Si vero pe-
nes tota vicinia e infama-
tus comu omib; ill' se deb;
purgac ut ij q v pbr
et sm Aug' ibi malu mo-
riat' vbi ortu est ut ij q
i Si peccauit Sed v quem
plebs accusat pgabit' in
manifesto corã eiorum
an thor' sua sit pgaco psto
lam Quot dent esse pga-
tores R° q regulait' epus
se dz purgac cu xij sacer'dos
cu vij dyaconib' cu tribus
ut ij q v omib; et c Si
lectum et c pbr vnd' v po-
tifice pam mang expgat

duodena sexta sacerdotem
leuitam trina pena maior
maiori minor e adsybceda
minori ... in mis pdeus
excedit ppt magnitudinem
eius. s. e. int et qnqz dimi-
nuit. s. e. cu in iuuctute sed
arbitrimus e tlis mis pur-
gatore xj q v pbr et s. e.
int dent et purgatoes
ee eiusdem ordinis ul adm
qot possint ee xj q v ltti-
mi dent ea ee vicini et
honesti z bone oppinois
ita tm q ab ea tollent et
q agnoscant vita eius z
qusacom pstina i modna
z q no sit visile eos amoe
ul odio ul obtetu pmuc
velle decierac. s. e. quot
tu. p. qstitutis int et c. cu
dilectus ¶ Est aut purgacio
facienda sb tli forma q
infamatus iurab q no
qmisit illud cime sup quo
e infamatus nc sufficit iu-
rac q sit immunis ab illo
crime et p qfessiom dimis-
sum. s. e. quoc. et c. ult
purgatoes vo iurabunt
q credut eu vm iurasse.
s. e. quoc et c. detest. al-
subiret anceps piuriu si
prise iurarent de alieno
facto ff de in lite iur. l. vi-
deamus et ff rer amo. l.
marcell9 ¶ Sciendu si no pt
hre pgatoes sr distigunt
vtrz hoc qtingat ex eo q ibi
e infamatus tuc puiu dz ut
qvictus sr desy infimatu et
s. e. cu p. ¶ dut no pt hre q
e aligenigena tuc pt credi
suo iuramento cessante pbacoe
ar. s. dem in. c. ult et ff
de hys qui no infra fuit
s. qui missu maut ut nulli
lite hra lo f § Si vo tunc
coll ix et s. e. cu i iuuctute
et e noble fm sr. q aliqs
pscipm pt purgai sine al-
quibz sui ordis si oms alij
sint inia eius q sunt sr sui
ordinis ar. xj q v. ¶ Si lttina
z tuc cu alys inferior ordis
pt se purgac z ee cu leuj
si clia desiciat ex eade cusa
ar. xj q v omibz zec cu feis
ar. xvm q xj indecima jo.
¶ pena desiciet a purgacoe
e ut eade pena puiat qua
puiret si cime cont ipm
lttime fuiss pbatu sr de
sy dehc et c. insinuatu et s.
e. int et c. cu p. ¶ Si aut se
purgauit absoluedus e ab
infamia s. e. eo extra hc
intellige inq q mtest supior
q infamia sit omio remo-
ue solus dei e ar. ff de ob
seq alib et libert pa l. y.
¶ Sed inq p9 pgacone po-
terit acari dic ut dem e sup
de acu § semel aut absolu-
tus **Sequitur de purgatione vulgari**

Uulgari tractatu e
sup de vna spe pgacois

s de pgacoe canonica. Sic de
alia spe subiat s de pgacoe
vulgari. Sit aut si pugaco
adductu vel p iudiciu aque
frigide vel fri candent ut j
e p totu et b. t. px. ex tnaro
z in nullo ca tulis pgaco de
tolleran. Nec obstat q poss
obiic de golia q pugnavit
cu david ij. q. v. monomachia
qz fcm fuit instinctu spus
sci sicut petrus fecit qui ge-
minu fecit homicidiu xxiij. q.
ult. occid. z pmarche ab
adulterio b. de divor. gaudeo
qz pgaco ab ecca reprobatur
cu deu temptare videntur
j. e. c. ult. z fabricate invidia
ficta est pgaco vulgari. ij. q.
iiij. menam et c. consuluisti
vn aliquid qui d culpa no
e punit j. e. c. ij. z quadin
bz ito q faciat no de deu te-
ptare xxij. q. ij. cu pmarcha
z achlete s. leges no sunt
locu C. de gladiatoribz. l. i. l.
xi.

De iniurijs et dampno dato vi- de annis

Dictu est sup de criminibz qa prima sepe iniurie z damp inferunt ideo hic subiatur pmo de iniurijs 2o de dampno dato et tacio de ignominia.
Iniuria dr omne illud quod no iure fit instit. de iniur. impn et dr iniuria cotumelia spealit ff. e. l. i. Et fit
sine irrogat iniuria tribus
modis s. re. vbis et litteris
vn v iniuria passis rest
res l. ix. viij. Re ut si ma-
nus ca iniuriandi in ag
iniciat. Litteris si quis
carme famosu v aliquē
gficiat. ff. de iniur. l. i. et
b. de re. iud. cu te. Scias
etiam q ille cui illata e
iniuria pt age contra illu
q intulit duobz modis ci-
vili et criminali. Civili ad
eo de empnaconez pecunie
sm q iudex estimabit
iniuria tu pus pstito
iuramento ab iniuria passo
j. e. olim. Criminali ad pe-
nā corpale ex ordinarie
infligendam s. motu iudi-
cis inst. e. § pena xxiij.
q. iij. Si illic et j. de sen.
ex. parochianos. Et nota
q e spale omne iniuri-
arum iij. sc q si iniuriam
passus egit civilit no pt
vlterius age criminalit nec
econtrario. ff. e. ptor. al. aut de
quolz omne pt agi civilit
et criminalit et si pmo egit
civilit pt age criminalit et
econtrario. C. qn civil act. l. i.
Item no q si passus iniu-
ria vult age criminalit tenet
inscribere et se obligare ad
penam ex ordinariam ff.
de pena. l. ult. Item nota

q actio iniuriarum dnob3
mois intendi pacticone
ꝛ no exigendo ꝛ tunc ipo
iure tollit ff de pact Si au
ct l Si unus § pactu Colli
vo iniuria pdissimulatoꝛ
vin9 am inst c § ult Ite
psatisfttone ꝛ ct pmissio-
nem xxiij q iiij Si illic
Item no solu tenet ille
acoe iniuriarum qui intulit
s3 eciam ille cui9 madato e
illata ff e Si culpa ma-
ct c no solu § Si iniuriarum
ct j c c ult Ite patit
iniuriam qs no solu p se
ipm s3 p se alios qs in pta-
te h3 alios Ideo dico q p
monachos inst abbti in-
iuria si v b ct monachus
h3 alt s iniuria no infe-
rat a y uxoe qs patitur
iniuria ul inst inst c
§ patit ff e l ij et xvij q
i no dicat p Sed nunc
monach9 pt age acone
iniuriarum d d q no s3 ac-
to competit monastio et
aget syndicus monastij
q Sol illius monachus pt
Sicut acto iniuriarum cope-
tit dno si iniuria fit suo
ꝛ aget dns ꝛ no suus inst
e § Ctrinus d Quid si re-
mittit monach9 ul religi-
osus iniuria inch agit q m
possit age mostiu Sicut
h3 monach9 filius remittit
iniuria d fratris s inchilomi9

pt pinuria filio irroga-
ta age pt ff de pact In
psona y imo ꝛ si iniuria fi-
eret filio nolenti age pat
age poss3 ff e l i § nsq3
mostm vo iniuria fcaz
monachis pt remitte Secus
i cta seculai q no poss3
remitte an iuria fctam cleri-
co ar xvij q iiij qsquis
vinc Ite no q de isto
dnie iniuriarum pt quis
age ꝛ inde p pcuratore
si agat ciuilit et e utile
gnecto acone iniuriarum ul
acone famosa rude p
pcuratorem quia si fert
sna cont pcuratore nec
pcurr cit infamis n-
dus ff e no solum et ff
de hijs qui no infa fiunt
§ ij Si vo agat criminalit
nullus pt se defende nec
accusa p pcuratore nisi
ut dcm est s de acca § in cri-
v ffallit nisi sit illustris psona
in q ix § insi Et tunc si de-
fendat illustris psona p
pcuratore no d3 sna fi-
ri p pcuratore s3 in dnm
C e l ult Secm vide de
fo mebro rubrice s de dap-
no dato Dampnu est
diminutio pcioni fctu p
nocumtu alicui9 ff de dap
infec l damp ꝛ ab ciu lib
ero dapnu dat copetit dno

leg aquilie actio directa ff
ad l. aql. Item mela § leg
utilis vero competit bone
fidei possessori et usu fruc-
tuario ut ibidem in scriptis §
Cum vero quadrupes sine aial
dampnu dat locum hz actio de
paupie et competit nulli tamen
interest ff si quadrupes pau-
pe di l. Et act. Quia e mt
dampna et expensas l. c. In-
iuria ordinaria cum dampnum sine
interesse dr. circa re. puta sub-
traxisti instrumenta quibus possessio
certe firmabat vel alterius te-
nens ad illud dampnum quod
contingit propter absenciam instru-
mentorum xv. q. iii. Si quis dedi
c. et ff de act. empti et vend.
vel improprie ordinariam dr. ext
rem puta debui tibi frumentum
et quia non dedi suo tpe fuit
fame propter istud dampnum non
consequitur sz precium frumenti vel
vini ff de act. empt. et vend.
Si sterilis § cum per venditorem
Expensas dm quas quis
facit tam supra litem et tam ad-
vocatos & de iudic. Bening.
Decisum expens. dic ut s.
de do. et qui § ii. Videndum
est Sz ad hoc ut teneat qui
dampnum dedit sine iniuriam
irrogavit oportet culpam
intervenire aliogn non tenet
Unde infantes et furiosi non te-
nent si dampnum dederint quia
iudicium animi non hnt ff

ad l. aquil. § sed et si. § In-
iuriarum et § Ig. et xv.
q. i. Illud Impubes in doli
capax tenet ut d. c. Illud
§ Ig. et ille non tenet de
culpa qui ad sui defensionem
et incontinenti et eodem modo dap-
num dedit ff c. Scientiam § qui
cum aliter et de clemissione culpa
quis tenet de usu isto ff c.
in lege Sz ille excusat
a culpa qui alium impul-
su vel violencia ventorum
dampnum dedit ff c. quicad.
§ Si navis et non solum qui
dampnum dedit seu iniuriam
irrogavit sz qui ope vel
tenet i. c. f. vlt. puta si
unus tenuit et alius interemit
ille qui tenuit quasi causam
mortis dedit ea actione in
factum tenet ff ad l. aquil.
Item mela § Si alius et
§ Ite nec eo quia ope et
consilio furtum committit inst.
de obli. que ex delic. nasc.
§ ope Sicut homicidium
& de homic. Sicut § illi et
§ vlt. et § hic qui Item
al alicuius dampnum dat
si motu sit ad dampnum
dandum nam sui genus tene-
bit dns vel dare aial p-
noxa vel refundere dampnum
i. c. Si bos et c. vlt. et hoc
intellige cum bos ille qui
dedit dampnum agressus

c alui z occidit sz eqrius no
tenet ff. Si quadru. pau
fe. di. l. i. § in aiett et ff
ad l. aquil. Itaq3 scri. du
bi c qs bos pmy agssus
c ff ad l. aql. Scia § nu
stimitu cont. nam sin gis
i. 9 suetudiez fuat bos si
cornu peacit sumo cz bo
ues consuenint p maioi pte
ee masueti z no cornupe
te. Si vo as stimlet equi
z nu doloez q sit no passz
calte reiecerit et hui occi
deit no tenet dns eqru
sz is qui instigauit ff. Si
quadru. pan fe. di. l. i §
nali. Si vo tu in noceas
in culpa occidedo hunc ul
pecus meu tenebei m
ad estimacone eius qnto
plurimi fuit eo anno retro
ff. ad. l. aqil. l. y. ul si sic
sit inutilis ul si moriat
anq 9putabi a bco tpe
quo fuit vulneatus ff. ad
l. aquil. ait lex. Si vco
rupas vas meu ul scindi
vestimeta ul corrupis
vinu ul frumento in miste
as acnam ul solui tenebo
i m quantu dctio mifi ff
ad l. aquil. Si hui § rupis
se et § sequetibz. Si vo
noceas homi libeo red
de det is qui eu vulneat
impesas quas fecit i me
dic et opaz amissaz esti
macone. i. c. t. i. et ff. Si
quadru pau. fe. cotat le
ge deformitat aut vicio no
het qa libez corp9 no re
cipit estimacom ff. ad l.
rod. deiactu l. y. § corpoz
ty si ho pyt l. solidoz fit
9dempnaco ff. de eicc. et
effu. l. i. § Sz tu ho sz ill
fit ppena no p estimacoe
Si vo aial sit fez et dap
nu dedit no libeat dns
dado ill. i. c. t. ult. Si at
affugit et nocuit no pt
dns quodam quem qma
desinit dns ee ff. c. l. i. et
§ i. et inst. c. § i. fere be
stie sut ut visus et tin
grue sit auia feri siue
volatilia di. inst. de reru
diui. § fere z § sequetibz
Si aut aial fez utpote
ursu ul leone in loco.
publico heas et noceat
homi libeo. solue debet. cc
solidos ff. de edil. edic. l.
qz vulgo Si vo i angulo
damus heas ligatu et a
que ingdicte ledat non
teneis ff. Si quadru. pau
fe. hec acco § ult. Item
si aial tuu depascat segre
tes meas teneris in resti
tuc dapmi. i. c. Si lesecit
n dado aial velut libeauit
seipm. i. c. t. ult expelle

dz aial qd damp(num) ded(it) z ta-
qua sim no includ(itur) illud
tu dns illius teneat(ur) ad dap-
nu ff ad l aquil quitus im-
n q § pomp ¶ Item si fouc-
am facias i loco publico z
ibi aliquod aial moriat(ur) te-
neris secus si i priuato ff ad
l aquil § fouea et j c c
y ¶ Ite si ignem apponas
muro z damp(num) ded(it) teneris
j e si ingressus et c se ¶ Ite
qui faciunt pignoraciones v(el)
repressalias in psonas ecclesiasticas
ul i bona eoz sentenciam ex-
comunicacionis n(on) reuocauerint infra
mensem incurrit et dimissitur
in dictum j c et si pigno-
raciones l vi(o) ¶ Ultimo utz
ignorancia excuset dicendum
est qd queda ignorancia
culpa e et h(ec) est contempta
addiscendi ul faciendi illud
qd e dic necem z ipse dicitur
ignorancia z e pctm mortale
xxxviij di § ult et e igno-
rancia q e pena i passio
mcs qua impeditur quis facere
qd e ei bonum et necem sed
p(ri)m h(oc) sic distinguitur quia
ignorancia alia iuris naturalis et
hec neminem excusat dicha
di no inducendo ~~disupe an~~ dis-
cat decipe an posse decipi
xxij q i si cupis et ita in-
telligitur lex c de leg(ibus) leges
¶ alia iuris positiui que pt

impune p(er) publicacionem infra
duos menses ignorari ut i
aut ut scite noue const(itutiones) in
pri et § deposit(ionem) c i qui
ponis tenetur sic arma
qua leges c de iur(is) et facti
ign(orantia) l i ul n(on) sit facta ul in-
scitus ut ff de iur(is) et facti
ign(orantia) l regula tn iuris ca-
nonico totaliter no excusat(ur)
xxxviij di si laycus hec
sunt vera de iure a papa
p(ro)mulgato si vo a quocumque
cardinali et legato sedis
aplice qz e ordinari q §
de off leg(ati) c leg legatos
l vi(o) fuit p(ro)mulgatum neg-
ligunt ignorantes dum(modo) ig(no)-
rancia crassa no fuit et
supina § de const(itutionibus) ut dicatur
l vi(o) ¶ Est z alia ignorancia
facti et hec alia p(ro)babilis
ut de facto alieno et hec
quelz excusat qz cciam
p(er)fessionis fallitur ut ff de
iur(is) et facti ign(orantia) l in omni
et i q i si quis asyatict
et § de eo q(ui) remu c c l
¶ Alia crassa z supina §
facti p(ro)prii et d(e) dampnabil(is)
j c cult et j deser ex-
tra illoz et ff p(ro) suo l si
¶ Nxo ignorancia iuris positiui
positi talis regula in(ter) po-
situm ignorantes no p(ro)de-
acquire volentibus iura suum
conservare volentibus no

noret ut ff de iur et facti
ignor. iur. ignorancia / ffallit
regula illa i usucapionib
et prescriptionibus q ob favorem
publicum introducunt. Et pt quod
preiudicat ignorantibus vo-
lentibus iura sua conservare
ut C de lo. te. pscrip. l. ult.
de i questione ad rigorem
iur. ob suadi introducta ut
C de iur. nisi qs i tanto i qua
madmodum quis cam si ignorat b
no lucr. re sua sit indicere
ansr ut instit vi bo. rap
§ i

Sequitur de penis

Vissum est sup de criminibus
sed qr pro criminibus pena
infligitur ideo hic de
penis submictitur. Videndum est
quod sit pena et de speciebus
penarum que et quibus infli-
gendum et a quibus et quibus
causis attenuentur et qui de-
linquentes a pena excusentur
et utrum sola cogitacio puniatur
pena est delictorum correccio
sive satisfactio legem ul a-
iur est limitata. Species aut
penarum sunt multe et varie
i canonibus constitute. Quidam
canones induunt degradacionem
i une sclarum reducione ut si
qs falsavit liras pape. S. de
falsa. ad falsariorum. Item de-
beant degradari de ut s.
de heretic § punit. Et quot
epi in degradacione requiruntur
dic ut ibi de cle. excom. excom-
municatus v. i degradacione. Forma
aut degradacionis seu deposi-
cionis ab ordinibus ul gradibus
eccl. a ipso epo assistente in
degradacione clericorum in sacris or-
dinibus constitutorum tunc certo numero
epor. a canonibus diffinito
quia tamen ipsius epi sola suffici-
at i degradacione eorum qui-
nimo oes dumtaxat ordines
receperunt tal est clericus degra-
dandus vestibus sacris
indutus i manibus huius libros
vas ul aliud ornamentum
ad ordine suum spectans ac
si deret i officio suo solemp-
nit ministrare ad presenciam epi
adducatur cui epus publice
singula sine sit vestes ca-
lix libri sive alia q illi
iux morem ordinacionum cle-
ricorum i sua ordinacione ab
epo fuint tradita singulatim
auferat ab illo vestimento
ul ornamento quod traditum fuit
ultimo inchoando et descendendo
gradatim degradacione continuet
usque ad prima veste que
traditur in collacione tonsure
tunc radatur caput illius ne
tonsure ul clericatus vestigium
remaneat i eodem. poterit
ecia epus ad hoc uti aliquibus
verbis oppositum illius q probata
fuint i ordinum collacione de
presbitero planete i remocione

V

planete auferimus et veste sacerdo-
tali et te honore sacerdotali privamus
et sic de aliis et in ablacione ulti-
me dicat auctoritate omnipotentis dei patris
et filii et spiritus sancti ac nostra tibi
auferimus habitum clericalem et depo-
nimus degradamus spoliamus
et exuimus te omni ordine bene-
ficio et privilegio clericali ut c. degrada-
to l. vi^o. Et si fuerit talis casus
quod debeat tradi curie seculari tunc
est celebranda degradacio presente
potestate seculari ut eum in forum suum
recipiat. Verbis tamen cautela precibus
interpositis efficaciter ut circa mortis
periculum sententia ut de verborum significatione novimus.
Secunda autem canones degra-
dacione et detrusione in monasterio
induunt ut si episcopus presbiter vel
dyaconus capitale crimen commiserit
vel cartam falsaverit aut falsum testimonium
dixerit l. di. si quis episcopus. Tercia
deposicione tantum modo ut si homi-
cidium facto vel consilio fecerit vel
viduam desponsaverit l. di. si
quis viduam. Secunda suspe-
sione solum ut presbitero forni-
cacionis vel delicti infamato ii.
q. v. si mala fama et xxxii
di. nullus. Secunda excommuni-
catione ut si quis percusserit clericum
xvii. q. iiii. si quis suadente.
Secunda privacionem officii et
beneficii perpetuo ut si presbiter vel
dyaconus uxorem desponsaverit
lxxxi di. si quis amodo.
Secunda privacionem officii ad
tempus ut cum presbiter committit

fornicacionem lxxxii. di. presbiter
vel clericum suam propria auctoritate
dimittit xxi. q. ii. placuit.
Secunda privacione officii
tantum ut cum presbiter ad maiorem
ecclesiam propria auctoritate iverit vii
q. i. si quis de ordine vel
si infra annum promotus non
fuerit ad sacerdotium extra de ele-
ctione in cunctis et c. licet canon
l. vi^o. Secunda privacione
ordinis tantum ut si presbiter sit
ebriosus ut xxxv. di. c. ult.
vel qui ordinavit indignum
l. v. di. nullus et extra de tempo-
ribus ordinationis et c. nullus l. vi^o
et qui bis baptisatur lxviii
di. sicut. Sed nunc pena et
a quibus debeat infligi. Prima
est spiritualis ut excommunicatio
interdictum deposicio et suspensio.
Sed primam excommunicationis et
suspensionis infligere possunt omnes
prelati curam maiorem et mino-
rem et archipresbiteri extra de officio ord-
inarii ab excommunicato. Idem dicendum
dicto l. de sententia excommunicationis cum medi-
cinalis l. vi^o. Deposicionis
sententiam infligere tamen est episcopi ut c.
degradacio l. vi^o. vide episcopus
in iudicio vocavit xvi. q. ii. visis.
Secunda pena est corporalis
ut supra verbera. Sed a quibus et
quo possit hec infligi dicitur
c. extra de clericis percussoribus. Est et
corporalis sed nomine corpora-
lium penarum comprehenditur etiam

exilium deportacio relegacio
pscripcio et inscripcio Diffinit
tamen put i hiis usibus
declarat Exulabit sine spe
reditus puicque reique inscrip-
tus manet i pria scir spo-
liat amittit pscripti apes
no posse reuti dcs relegat
sua tu remeabit habit
Alia e pecuniaria et hec si taxa-
ta sit a iure vocat pena
Si aut no sit taxata a iure
vocat multa a pena aut
appellari no pt s a multa
sic ff de vb sig si qua pca
habeat pena infern p omib
phibent canones ut j c li
et xvi q vi illud ii sit in
iure taxata b dcrupt in
arepatu et xviii di qm
et b derensi exigit l vi
Ideo no fm B q tu ius
statuit pena pecuniaria in-
fligenda quicumque cognoscat
de illo crimine illa pt infligere
ut dicitur iura ultio adduc-
ta Cu vo ius sola penam
spualem ul corpale sup
crimine statuit iudex no d
nc pt illa i alia comutare
ii ille tm q de illo crimine pt
dispensare et tunc ille pt in-
fligere qua voluit fm q
viderit delinquentes magis
timere qz in ignoscendo et
corrigendo habet solum bene
agit ut vita homi corrigat
ut xxiii q v p dest quia

ut d hostiensis utique c ordinaria
p q tuaria b ut lit no qt
qm fiequt ad si Si vo de pe-
na crimis nichil i iure tm sit
an pecuniariam ul alia pena
infligat iudicis arbitrio co-
mittitur b de of dele de caus
Pena vo a delinquentibus
exacta no cedit lucro iudicis
s e pauperibus eroganda
c de mo mlet l multa x
xiii q v no sane Impo-
nenda aut e illi pena qui
deliquid q a pena de suos
tonc actores b de his q fi a
ma p r quesivit et e de
penis Dicimus z fm hoc ung
na e p alio puniendus ideo
fm host nd q e triplex
pena s eterna corpal et
spualis Eterna nunq punit
ung p alio i q iiii c i et
c Iam itaque excepto ori-
ginali de qse di iiii firmis-
sime Corpal e duplex
pma crim corp et illa punit
sepe ung p alio i q iiii §
ptr ppcto Scda cra statum sic
simili vi q i § viii et x
v q ult tu nrc b de fil
psb ptoni et j ad aures
et c In quibusdam Spual
e quadruplex pma e pena
excommunicationis z illa nunq
punit ung p alio xxiiii
q iiii si hiis Scda nt dcti

ssa et illa lbri vnq p alio punit
b de spon. no e nobis b de
os dele bane et c pe et g.
Tercia remota ab oblationibus
z illa sibi punit xvij q iij
miror. Quarta ordinis et ita
similiter punitur na maitq repel-
litur ab ordinibus ppt delictum
vxoris xxxiiij di si cuius
qtr si pat cmit adulteriu p fi-
lio ignorante l q v c i b de
cle si aliq et b de sy de regula-
ribus cu duobus c sequentibus
Est etiam regula q nemo sine
culpa sua nisi suo puniri
de b de qst cognoscentes et
b de eo qui cognouit consang
vxoris sue di sicione et c fin. et
lvj di si pat pniuo n subsit
iusta ca b ut lit no qt qm
s si et i de reg iur sine
culpa l vj° et hoc fit pluribus
modis Primo casus e quando
opponitur crimen lese maiestatis
vj q i s verum qr sepe solet
filia similis ee patri lvj
di gens anglorum al incipit
divulgatur Secundus q d inno
hes ut b de hereticis vrgentis
c statutum l vj° et hoc p dete-
stationem illius criminis Tertius
in filijs z nepotibus eorum
qui insecuti fuerint hostili-
ter ymmale vel prinsserint
vel ceperint vel consenserint j
c felicis l vj° sz in filijs et

posteris pena imponitur de
descendentibus p lineam lineam
masculinam no feminam intelli-
git aliud i mir ul in sima
exprimatur j c vbicumque l vj°
Quartus e in plato lepso
ut b de cleri egro. tua et
vij q i tu prissia et hoc
ppt scandalum Quintus est
qn ppa ponit reglam in
cum catthedrali sine sclan
b de ce cdo ad audiam
et hoc fit fauore religionis
quia sima e raco que
pro religione facit ff de sup
sime ex sunt psone b de
do z qm ex liris Sextus
e d symonia i q v presentiu
et b de sy ex insinuacione
et hoc modum illius criminis
in cui compacione cetera
crimina nulla reputur l q
in placet et b de sy tu-
ta Septimus e in maitq
e absens no p malicia
b ut lit no qt qm s
Si aut sed hoc no e sn
tensa ut ibi Octauus e
si pronus vel viceordus p-
latum ecce inficiat puatur
heredes eius usque ad quartu
gradum j c inquibusdam
insi et hoc ppt odium lay-
corum et fauorem clericorum
Nonus si aliqs nimis platu
inficiat vel cuntas epm

sum pnabi. epo in ppetuu
xxv q ii Ita nos et hc
ppt frequente actu / Tercio
qz filii pbro(rum) dent ee sum
ctiz xv q vlt cu in lre
z h in odin sacdotii qz co
tinentia no suabat / Atte-
nuat aut culpa et et pe-
/ Primo ppt etate ut de delic
pu c i in pn / Secundo ppt vio-
lencia absolutu ut qz metu
causa Sanct l di pondet
et xxxii q v pposito / Tercio
ppt ignorantia xxxiii
q i cu p bellica et q ii
Inlectu et ut decli ex in
aplice / Quarto ppt exmia
nimie ut de fur si quis
ppt et ut de homicidio Interfecisti
/ Quinto ppt dimiaz reue-
lacionez ut de dimor gaudemus
/ Sexto ppt qualz instan
cam ut de pign dignitate
et ut de mi mi breui et
xv q i & ut ist ita ebetas
host / Item parit aliqbz
cera penas primo nobilitati
i c vlt qz alit puit no-
bil qua ignobilis xxiii
q i qui cont pace et l
di qtumaces n sit regla-
res qua lur cadz puit
ut de sta mo ca que
Secundo osideit dignitas ut de
of del dane et c pasto-
ral / Tercio dursa qualitas
ff de peis infunorum // Quarto
ordo l di qtumaces // Quinto

etas ut de delic pu c i et c
ii // Sexto metus ut qz metus
ca Sanct et l di p(res)b(yte)ros // Sep-
timo infamia xv q i infam-
es / Octauo qualitas delicti
alit puit ius publica qua
puata furtu manifestu qz
no manifestu ff de vi pu
et pri ptoni et ut de furt
§ due / Nono tpus et eueto
ff de penis aut fcta / Decio
multitudo delinquentu l
di ut qstituet et ut de elci
ex in latoes / Ultio utz
sola cogitaco puiat uel
locus sit pmie distiguere
fm h ost aut qrit de delic-
tis aut contetibz aut i fo
qtenioso al pmali / Si de
delicto z agat in foro co-
tencioso si voluntas steterit
in suis finibz et no e pces-
sum i ad actu nllaz pena
niet ut de pe di i cogita-
tonis nisi in casibz sicut hes
ut de hetic ad abolendam
et c ex qmitamus & credentes
/ Item in crimie lese maiestatis
c ad l iul maie qs quis
et i eo qui cogitauit fuue
de cam ecclie c debijs qui
ad ec qfug l si cu pcessit
ad actu Si vo voluntas ad
actu pgredr et actus p-
ficit puit qntumqz pmite-
at ff de edil edic qs sit
fugitiuus ff de furt qui

ea mete n̄ in tacitꝫ v̄ qmibus
insti cta tpa locꝰ e pmie ff
de fug l i § i Si aut actus
no pficiat ꝛ iste qui pcessit
ad actu ipm pfice potuisset
ſꝫ noluit ꝛ penituit p̄cendꝫ
e ei n̄c pnit ff ad l cor de
sicis q ſtam v̄ morte s̄ consti
teit v̄ pnit q̄ſtia aius iam
omissi ff de bo eo q s̄ mor
q̄ſti l iii et v̄ simbz s notat
Si aut no pfecit q̄ no po
tuit pnit ac si fecissꝫ ff ad l
pomp de par l i insti s debi
ta inp et c anob ꝛ ſm h̄c
intellige q̄ voluntas ꝛ ppositu
distingunt malefica j de sen
ex tm voluntate In contrctibz
nichil pdest l obest cogita
to n̄ contitus pficiat ff de v̄b
obli quidq̄ astringendo contitu
vo mito ꝛ pfecto locus e pmie
si cat in nominatꝰ re integ
si no intest ad usan ff de co
di ca dati si penniaz et l
dedi In nominati eo q̄ altiq
tm contitto locus e pmie
respcu illius cuiꝰ gra e co
titu ff de pai l i § pult n̄
forte aliqs decipiat s de
pnu mandato et c auditis
Sed n̄c v̄ pndicium illius cuiꝰ
gra e h̄itus q̄titus pnitẽ
licet n̄ extra s de coma
c i ro et de loc̄ appt ſili te in
In contitu v̄o h̄ito gra utiusq̄ꝫ
no est locus pmie n̄ ambo

ul amcē pnitcat ꝯ de act
et obl Sicut v̄ mutuo ꝯ
de coīh q̄ no ideo Sic
pt intelligi s de cl In causs
insti h̄c in so q̄tencioso sed
v foro pnali quelꝫ mala
volutas pnit de pe di i
homiadioꝝ et v c ſeque
tibꝫ et c sup tbus ho
Sed nuq̄ agetes ꝛ cosen
ciētes pai pena pmunt
vide q̄ sic s de of dele
c i et lxxxvi di facietes
&c q quadrupl e q̄ss̄ꝰ
s neglige q̄silij coopacio
nis et auctoritat sen defe
sionis In cōss̄u neglige c
miꝰ peat q̄senciēs qua
facies n̄ neglia nimis
crassa fuit ut v plato i
q i qm deq invisibil lxxx
iii di q̄sentic In cōss̄u co
silij sili miꝰ pnit plus
tam qua negligēs au
lxxxvi di tanta dn ty
ect al ſtuuꝫ Si vo no cat
ſtuuꝫ pai pena dꝫ pniri
ff de neg in l q̄silij et
s de h̄oic Sicut § qui vo
in cōss̄u coopacionis equa
lit pnint q̄senciētes et
facietes s de of dele c i
et ſm h̄c intellige omēs
actēs que dent ad equlit
pnint In cōss̄u auctoi t
sen defensionis magꝰ peat

defendendo et auctem perstan-
do quia facientes et magis pu-
niendus est xxxiii. q. iii.
quia aliorum et xi. q. iii. qui
consentit cum vero consentiens
negligit format iuvat atque
tuetur hic qui luit minus hic plus
luit hic equaliter hic plus

De penitenciis et remissionibus
nunc agendum est in capitulo penitenti et ceteri

Ostensum est supra de penis que imponuntur in foro contencioso.
Sequitur hic de penis que
imponuntur in iudicio anime.
Unde videndum est primo de penis
secundo de remissionibus seu indul-
genciis tercio de irregularitatibus
quarto de dispensacionibus.
Videndum est ergo primo de penitencia
quid sit et unde dicatur et quot
sunt actiones et quot sunt partes
penitencie et quid ad penitenciam re-
quiratur et de quibus est con-
fitendum et quibus est confessio
facienda et que penitencie sint ca-
nonice et que non et ultimo
de aliquibus dubitabilibus
subnectendum. Penitencia est mala
preterita plangere et plangenda
iterum non committere de pe. di. iii.
in principio. Sed non est vera diffinicio
secundum doctores quia agere dicant pe-
nitentes. Penitencia quandoque dicitur mo-
tus mentis et ita actio quandoque
dolor qui nascitur ex actione

actu et ita passio. Quandoque ultio
que est in homine exteriori quia punitur
et ita cultus quandoque exterior
satisfactio quandoque corpus ut
xxxiii q. iii. qui recedunt
et xxxiii q. i. quid ergo
et Augustinus sic diffinit. Penitencia
est quedam dolentis vindicta
puniens in se quod dolet com-
misisse de pe. di. iii. § satis-
factio. Dicitur autem penitencia quasi
pene tenencia a puniendo quia
punit illa quibus punit illicita que
commisit. Actiones penitencie secundum
Augustinum sunt tres una est que
novum hominem parturit et hec
fit ante baptismum nam omnis penitentiat
baptisandum vite veteris non no-
va vita non potest inchoare de
pe. di. i. tres actiones tamen
si ficte baptisetur recipit sacramen-
tum sed non graciam nec peccatorum re-
missionem donec ficcio recedat
de corde. de con. di. iiii. tunc
valet non tamen tenetur ad penitenciam
vel confessionem exteriorem agen-
dam si sufficit ei penitencia in-
terior et contricio generalis nam
si penitencia sit dona et invocacio
dei quia gracia dei in baptismo
non requirit gemitum vel
planctum vel opus aliquod
sed solam fidem et omnia
gratis condonat de con. di.
iiii. Omne penitencia ab hac penitencia

V

s. contione interiori cum baptisat.
soli parvuli sunt innocentes ideo
quia non possunt uti libero arbitrio
Altera vero penitentia sive actio penitencie
est que pro illis peccatis subeunda est
que lex decalogus continet et
de quibus apostolus ait Si nos ipsos
iudicaremus a domino non iudicare-
mur s. de peccatis mortalibus
Tercia est que fit de peccatis veni-
alibus et est cottidianis undi-
angustia penitentia est humilium et bonorum
penitencia fidelium cottidiana in
qua pectora nostra tundimus dicen-
tes dimitte nobis etc. licet pre-
bat per ordinem de pe. di. i. tres
actiones de secunda et tercia s. de
peccatis tam mortalibus quam ve-
nialibus post baptismum commissis est
dicendum quia ut ait Ieronimus secunda post
naufragium tabula est simpliciter
culpam confiteri de pe. di. i. secunda
Species penitencie sunt tres prima est
sollempnis secunda publica tercia
privata Sollempnis est que fit in
capite quadragesime cum illa
sollempnitate que habetur l. di. in
capite Per quibus criminibus
sit imponenda dicit ut s. de
his qui fil. oc. § ult. Ista
clericis imponi non debet nec deposito
quia quod clericus agit non potest post ea
promoveri nec et ministrare
in ordine suscepto l. di. con-
firmatur et duobus c. se. nec
et cotidie invenimus xxxiii
q. ii. de his et c. antiqui dic
ut s. de eo qui duxit in ma-
trimonium § i. Hanc penitenciam sollempnem
solus episcopus potest imponere l.
di. in capite et similiter solus
episcopus potest reconciliare xxvi
q. vi. c. i. et ii. nisi de mandato
episcopi alius faciat vel nisi in ne-
cessitate xxvi. q. vi. c. ult.
Est etiam alia publica ut
cum iniungitur alicui peregrinatio
per mundum cum baculo cubitali
et aliqua veste religiosa
talis penitencie quia apta hanc potest
imponere quilibet sacerdos suo
subdito cum non inveniatur
prohibitum et ideo videtur con-
cessum nisi consuetudo sit in con-
trarium. Hanc penitenciam potest facere
sacerdos xxviii di. presbiter et
xxx. di. c. ult. Privata
penitencia est illa que fit singulariter
cottidie cum quis secrete peccata
sua sacerdoti confitetur i. c. omnis
Sollempnis penitencia semel tantum
in ecclesia conceditur nec potest itera-
ri sed quelibet alia iterari potest
l. di. § potest contingere hoc patet
de pe. di. iii. reperiuntur Ad
veram penitenciam tria requiruntur
s. in corde contritio in ore con-
fessio et in opere satisfactio
perfecta penitencia cogit pecca-
torem omnia libenter sufferre
in corde eius contritio in ore
confessio in opere tota humilitas
hec est fructifera penitencia de pe.
di. i. perfecta et hoc quia tepli-

deum offendimus ideo ipsi satis-
faciamus. Primum peccatum est co-
gitasse que mala sunt secundum
cogitacionibus acquievisse per-
ius. Tercium quod mente decrevis
opere complevisse de pe. di. i.
Super tribus ideo de singulis
videamus. Et primo de contricione.
Contricio est dolor pro peccatis as-
sumptus cum proposito confitendi
et satisfaciendi, non contricio
sed potius attricio nominabitur
et hec precipitur a domino per prophetam
de pe. di. i. Scindite corda
vestra et non vestimenta videlicet
contricione cordis que in eius con-
fessione intelligitur. Contricionis
effectus apparet ex vi ipsius
nominis, nam contricio dicitur quasi
simul tricio vel ex toto tricio.
Sed nunquid sola confessione
vel contricione peccatum dimittitur
opinionibus dimissis dicas quod
sola cordis contricione peccatum di-
mittitur adulto si vere
conteritur et proponit deinceps ab
omnibus abstinere et confiteri et
satisfacere secundum iudicium sacerdo-
tis de pe. di. v. Magna pietas
dei ut ad solam promissionem
sed confitendi peccata dimiserit non-
dum pronunciat ore et tamen deus
iam audit in corde. Alias sine
proposito confitendi deus non ad-
mittit nisi necessitas affuit de
pe. di. i. non potest. Auctores que
videntur contrarie intelligun-
tur in articulo necessitatis vel intelligitur

condicionaliter si confiteatur ar-
de pe. di. i. Sane nisi. Con-
fessio secundum Host. est legitima coram
sacerdote peccatorum declaracio et di-
citur confessio quasi simul vel ex toto fas-
sio, nam ille confitetur vere qui tot-
um simul et unum fatetur, alias non esset
utilis ad vitam eternam, ut e. c. quod q-
dam et de pe. di. iii. § ult. et
habet tradi sub precepto ad minus
semel in anno, alias vivens debet
arceri ab ingressu ecclesie et
moriens carere ecclesiastica sepul-
tura, ut extra Omnis. Debet qualis
debet esse confessio, versus: Simplex, ge-
neralis, discreta, morosa, ita
verecunda. Simplex quia [illegible]
resplendet magis in [illegible]
Christi qua simplicitas est dei cor-
[illegible] et [illegible]
omnia similiter sustinere et a-
desideriis abstinere l. di. [illegible]
[illegible] et de pe. di. i. § non sufficit.
Generalis debet esse quod unum tantum
non est confitendi peccatum sed esse
omnia simul cum [illegible]
est ab illo qui sumit iustus esse
dimidia separare veniam de pe.
di. i. § Item opponitur tamen me-
dium. Item debet esse discreta ut
tantum ea que commisit quia si ea
similiter diceret ea que non commisit
diceret contra [illegible] patet ut xxii
q. ii cum [illegible] in dubio
quia fuit bonarum mencium est
ibi culpam agnoscere ubi cul-
pa non est. v. di. Ad eius

r. b de abs. ie 9silud // Ite debz
ee mosa que no tm vno die
s3 longo tpe e facienda de pe
di in pduracion. Ite debz esse
cta et verecunda qr rubor est
ps pene de pe. di. 1. que pnitz
vbi dcit vm v9 bit simp9 simul
9fessio pura fidel Vera frequens
nuda discreta libens verecunda Inte
gra secreta lacrimabil accelera
ta fortis z accusans z sit parere
para. Sed de quibz e 9fitendum
R. de oibz mortalibz et de ve
nialibus si recolit al 9fiteat
in gnali. i. e. omnib. R. Mortalia
lia capitalia sunt vij que in
hc vsu 9tinet luxus gustus
auet tsi fur tt invidet am
bit. pecta mortalia st hec
fm Ginc. sacrilegiu homicidium
adulteriu fornicacio falsu te
stimom furtu supbia invi
dia auaricia et si longo tpe
teneat iracundia et ebrietas
si assidua sit. Cum ista egerit
z pniam no fecerit flamma
eterna illu sine ~~eine~~ vllo re
medio trucidabit. Ite s. eund
pcta venialia sunt hec. Quocies
qs in cibo aut potu plus ac
cipit quam nece e qn plus
loquitr quam optet plus
tacet qz expedit si paupez
importune petere exasperat
si corpe sanus alys ieiuna
tibz prandere voluit z intellige
qd no teneat ieiunare si
sopno deditus tardius ad

ecciam surgit si excepto
filiorz desiderio vxore sua
cognouit si v carcere posi
tos tardius requisivit infirmos
tardius visitavit si discor
des ad concordia revocare
neglexerit si plus qz opor
aut vxore aut filiu aut
fmlm exasperavit qnam optz
si plus fuit alicui blan
ditus quam optet si cuiqz
maiori psone aut ex vo
luntate aut ex necitate adu
lari voluit si pauperibus
esurientibus nimis delica
ta vl sumptuosa conuiuia
ppavit si se in ecca aut ex
eccam fabulis ociosis de quibz
in die iudicii reddenda e
ro occupavit si dum inatu
te iuramus z tm hc p aliq
necitate imple no potimus
vtiqz periuramus et qm sua
litate vl temeritate malediximus
hec pbant xxv. di
qd tms appellatio. Item
alius v9 de capitalibus
sm Aug9 Amor pprie ex
cellencie Aliter tm sic diffinitr
Supbia e viciosa elacio
animi que inferiore despi
ciens superioribz z paribus
satagit dnari. Eo quia ci
ut 9templus preceptorz dei
vl superiorz vel plati jac
tancia ypocrisis aliorz co

temptus arrogancia impu-
dencia ostentacio inflacio
Invidia e felicitatis alicu-
ius Aug. vel tristicia in alie-
nis bonis De qua pullulat
odium susurracio detraccio ex-
ultacio in malis proximi
afflictio Ira sm Aug. de
civitate dei e libido vlasce-
ndi de qua pullulat rixe
timor sive tumor mentis
contumelie clamor indigna-
cio blasfemie Accidia est
animi torpor bona ne-
gligens inchoare vel a bono
incepto faciens resilire de
qua oritur pusillanimitas ma-
licia desperacio torpor circa
precepta vagacio mentis circa
illicita Avaricia e subiecti
vel quarumlibet rerum insaciabilis
et inhonesta cupido de qua
oritur inquietudo prodicio
fraus fallacia periurium in-
quietudo et contra misericordiam cor-
dis obduracio Gula est
immoderatus appetitus edendi
vel bibendi de qua oritur
inepta leticia scurrilitas
immundicia multiloquium ebe-
tudo sensuum circa intelligenciam
Circa gulam istam considerari
que in hoc versu continentur Pre-
propere laute nimis ardenter
studiose dic ut s. de vi. et
ho. di. § ite a crapula
et § se Luxuria e corporis
incontinencia exprimitur carnis
origine tenebris ex qua oritur
cecitas mentis inconsideracio
inconstancia precipitacio amor
sui odium dei affectus presentis
seculi horror vel desperacio
futuri et que sunt considerandum
in hoc versu continet visus et
alloquium contactus et oscula
factum Sunt et multi alii ra-
munculi sed hos hic posui
quia ponuntur aggregati in libro moraliter
licet quaecumque pariunt mortali-
largemodo dicitur peccare in spiritum
sanctum quia talis patrem et filium et
spiritum sanctum offendit de quo se dicit
in c. si. tu spaliter peccare in
spiritum sanctum dicitur odium quia spiritus
sanctus amor est et benignitas
unde apostolus qui non diligit
manet in morte de quo se-
di in quo et c. querit
amen Item obstinacio mentis
que s. ab impenitens vita
finit de pe. di. i hec e blas-
femia et c. e peccatum Item
desperacio sicut caym de pe.
di. i. § Caym quia Item presump-
cio nimia de misericordia dei scilicet cum
aliquis peccat et credit evadere
impunitus de pe. di. vii § quia
autem et xxiii di. beati Romana
vel sevicie parit usque ad
mortem credens ultro peccare
de quo apostolus chaledrius quia
parit in spe de pe. di. vii
c. i. Item blasfemacio in

spm som de cse di iij § hy
rco Item sermac discordi
as xl vij di Sediciona ios
Venialia tollunt p° pen
kaustia de cse di iij au oc
et c cottidie Sz° p asp sioz
aque bndicte de cse di iij
aqua Tcio p orom dnicaz
de pe di iij de cottidianis
Quarto p gnalez qfes
siom in missa Qnto p
bndiccoz epalem Sexto
p solam qtrconez tn si recolt
qsitea Ite p ycunia et
elemosinas largicom lxxx
ij di pbr de pe di i medi
cine et c quaobre Item
p devotam tunsiom ptoris de
pe di i tres acciones et di
ij Si c mat Sed cui e fan
enda cofessio rndco q fuac
da e sacdoti ra sacdotibz
dedit dns ptatem ligandi
z solvendi cui dixt quorz re
miseritis pcta de pe di i vin
dei no tn cuilz sacdoti ra
licet omes sacdotes recipiant
hanc ptatem lita ligata
e tn ita q no pnt eam
exeq n ab epo dyocesao
ul a sede ap ptas et auc
toritas fuit eis data xx
di § i hoc ide etiam dicend
e de religiosis ra monachi
et si recipiant i ordinacoe
sui plenitu sicut ceteri sac
dotes baptisandi pnitam
dandi et pcta dimittendi

rite ptatem tn execucoz sue
ptat no hnt n a pplo fuerint
elati z ab epo ordinati xvj
q i § Ecce in hc Et sic sunt
due claues sm veriore in
tellcm una e ptas solvendi
et ligandi Et alia e discre
nit lepra et lepra ra xc
an passiom ded st petro
claues regni celor et
sic sciam discernendi int lepra
z lepra sz p9 passiom dixt
Et nodautz ligauus rc pls
dans ei ptatem z execucoz
xx di § i Effcus clauim
e ligare et remitte non
auctoritate q solus deus
remittit de cse di iij nec
de pe di i vbu dei sz ministe
ar de cse di iij ut bap
tisat et licet aliqs hcat
execucom ab epo no tn
ppt hc pt prochianos aliq
iudicare q no dz falce sua
mitte in messem aliena
xj q ij pronti et sic quilz
tenetr adminus semel i ano
cofiteri pprio sacdoti i c ois
et de pe di vi placuit
Pprius sacdos dr quinqz modis
ra ppa e pprius sacdos z
hz plenitudine ptat S
dctur et n supral Adho
norem Sz° Archips dn vi
sitat pt subditos suorz suf
fragan eoz pnias mai
ge et sic e pprius S decresi

ppetuo 9 pt l vj no ty cdo
q possit delegare cu salu
h posset cu visitat ¶ Cāo
epus di ppius sacdos suorum
subditorum cu ipe solus posset
ꝯmitte curā aiarum xvj q
vj omīs catlie z c nullus
et j c Si epus l vjo ¶ Certo
dr ppius sacdos qui missꝰ
e a ppa ul ab epo et ab
ist inferiores sunt eperuatores
z epus pt casus ꝯmissos
curato pbro aly ꝯmitte
nc aliud intelli ꝯmitte
n ꝯpmat i spali j c Si
epus l vjo et ar j c Om
v Si quis alieno ¶ Certo
sacdos curatus j c Omīs
¶ Sz nunq sacdos ul epus
pt audire ꝯfessionem subdi
ti sui cu territoriu no vid
ar tu cu territoriu ius dice
di no piat impune ff
de iur iud o iud l fin
et b de ꝯst ut aiarum l vjo
Sz illud loqr sz fm host i
his que sunt ꝯtenciose
iurisdicōnis poiro tu pma
sit de iurisdicōne volunta
ria quilz curatus sacdos
poterit vz proclamu ppiu
expedire ff de of proconsul
l ij et ideo de loco nichil
exprimit gulm gnale j
c omīs sz bn innuit q sa
cdos cōncus no pt ab
solue et h vult e nō deli
tera ppr sacdot ut ibi
di n in casibus ¶ ppriꝰ si

ponat spem sua in ppriu sac
dotem ut ratu habeat ar io
q y lugd Sz debet sero ppri
tac sacdoti ppo habita op
tunitate ut ratificet ul eius
ꝯsiliu faciat ar de pe di
vj placuit ¶ Secundus e qn
ppius sacdos e indiscretus
et tuc cu lina ipius queat
discretu et etia sine lina
si no velit dac j c c omīs
de pe di vj c ult ¶ Terius
qn proclipans transfert domi
ciliu suu b de domic ad
aplice ¶ Quartus qui est
vagabundꝰ ff de iudic hoc
absens ¶ Quintus qn seru
fert quod q sz ul pegrig
¶ Sextus rōne delicti vj
q in placuit et b de rapt
c i et intelligo q utqz possit
eu absolue sz ppius sac
dos uel epus et in dico
e volūtaria no ꝯtenciosa
ut dem e b impu hmꝰ 9
alt vos rōne delicti cu
plus efficiat de iurisdicōne
sua ut dicit ma pximo
inducta ty fm textu et
glo de cognitacōne distigue
aut e lata absolucōne aut
aut Si absolucōe vbi qua
platus cognicauit sub
ditu z alius no subditus
ptricipauit ei in crime ille
ptricipans e eadm sina li
gatus no sina canonis ul

V

s[e]n[tenti]am excoicatio[n]is i[n] eos q[ui]
sta[tu]tu facerent i[n] sua dyoc[esi] vel p[ar]=
rochia Et quida[m] no[n] subditi fac=
tis excoicatio[n]em sic lata[m] i[n]cur=
serunt sui tu[n]c ([Iltes]) dent absolui
ab eo in cui[us] dioc[esi] pecca[ve]r[u]nt
i[n] de sen[tentia] ex[communicationis] sac[ro] inp[ro]o et c
a nob[is] Si aut lata sit a canoc
t[ri]m vel sit aliud pec[ca]tum p[otes]t ab=
solui a p[ro]p[ri]o ep[iscop]o vel sac[er]dote
i[n] de sen[tentia] ex[communicationis] § inf[r]o et
adde q[uo]d di[xi] i[n] de sen[tentia] ex[communicationis] §
in alijs et i[n] c § casus Septi[mu]s
[ra]co[n]e study et adde q[uo]d di[xi]
n[ot]o s de p[ar]roch[iis] § p[o]n[it] et ult[im]o
Octauus in t[em]p[o]re necessitat[is] de pec=
di que p[ro]m[p]t[u]s et socios vel lay=
co de q[ui]b[us] di[xi] in s[ummam] eo Octauo
v[e]l quocu[m]q[ue] casu aliquis sine
licentia p[ro]p[ri]i sac[er]dotis audit ali[qu]o[s]
in migrat ei q[ui] q[ui]lib[et] c[on]fitetur
se sac[er]doti p[ro]p[ri]o reputetur et
q[uo]d actu e[st] significet ar[gumentum] i[n]
de sen[tentia] ex[communicationis] de c[on]tra et c ca nos[tr]a
et c eos qui l[ibro] vi[o] n[ost]ri regimi[n]is
i[n] h[oc] d[ic]to s[ummam] epi[scopi] c[on]fitet[ur]
pecc[at]or[um] sed sac[er]dot[es] sui p[ar]rochi=
alis t[ame]n ut i[n] c omnis nisi in
casib[us] ep[iscop]is de iure vel c[on]suetu=
dine reseruat[is] q[ui] sunt vij de iure
Primus e[st] de solempni p[enitenti]a
imponenda que breuit[er] im=
poni d[ebe]t p[ro] omni pec[ca]to q[uo]d vni=
u[er]sam mouit villa vrbem
vel ciuitate q[uo]nia[m] de occult[is]
t[ame]n p[res]b[ite]r p[enitenti]am dat p[ote]nt
xxvi q vi p[res]b[ite]r et dic ut

s e § s[e]p[tim]us v[e]l sollepnis
Secundus i[n] excoicat a canoc
in illis casib[us] in quib[us] ep[iscop]us
p[otes]t absolue[re] et p[otes]t in omnib[us]
n[ost]ri vbi lator canonis s[ibi] ab=
solutionem reseruauit i[n] de sen[tentia]
ex[communicationis] sac[ro] Tertius qu[i]b[us] p[o]ssibilit[er]
d[icitu]r i[n] c § casus vo Quartus
in irregularitate c[on]tracta si p[otes]t dis=
pensare In quib[us] aut[em] pos=
sit di[xi] i[n] c § [in]i[st]i Quintus
in incendio an publicacio[ne]
xxiij q ult[im]o Si quis inc=
biu[m] et c pessima Quintus
i[n] omni blasphemie q[ue] de um
vel s[an]c[t]um vel u[ir]gine[m] glosa[tur]
ut s de maledic[o] c i et c
statuimus Sextus e[st] in mu=
tatione votor[um] s de uoto et
vo red[emptione] c i nisi in voto tra[n]s=
sit in quo solus papa dispe=
sat s de uoto et no[n] red[emptione]
c[um] multa Septimus si au=
diat c[on]fessione[m] alicui[us] de
aliquo pec[ca]to xxi di[stinctione] inferior
Tertio c[on]suetudine aut q[ui]dli
s[ecundu]m host[iensem] in xij casib[us] sibi
m[u]lta pec[ca]ta retinet et reseruat
Primus de p[are]ntib[us] qui filios
opp[ri]munt Secundus de homici=
dio voluntario Tercius de sa=
crilegijs Quartus sit sacrilegiu[m]
dic ut s de iure § violato
res v[e]l s[ecund]o q[ui] e[st] sacrilegi[um] Q[ui]
Quartus de falsari[i]s litter[arum]
vel sigillor[um] aliquor[um] no=
tarie p[ro]p[ri]e ut i[n] di[xi] § casus

vero v quartus ¶ Quintus de viola-
toribus cimiteriorum et in mutat eccl
¶ Sextus de sortilegiis ¶ Sep-
timus de vicio contra naturam
et maxime cum brutis ¶ Octavus
de incestu ¶ Nonus de corrup-
cione monialium ¶ Decimus
de oblatorum vel subtractorum vel
aliter illicite acquisitorum resti-
tucionibus et dic ut s. de usu.
§ restitue usque in fi. c. ¶ Un-
decimus de primo ¶ Duodecimus
de clandestine contrahentibus ¶ Ca-
sus vero pertinentes ad papam sunt xiiii
in quibus nec sacerdos parrochial
nec episcopus potest absolvere nec li-
teram alii dare nisi in articulo
necessitatis. i. de sen. ex. cum qui
l. vi° ¶ Primus est in incendiario
ecclesiarum vel aliorum locorum post
publicationem. i. de sen. ex. tua
¶ Secundus in effractore et spoli-
atore ecclesiarum post publicationem
secundum Host. i. t. pro. conquesti
¶ Tercius in eo qui participat
scienter et sponte cum excommunicato
a papa vel eos recipit ad
divina. i. t. pro. significavit ¶
Quartus qui falsificat literas domini
pape ut s. de cri. falsi ad falsa-
riorum. et dic ut s. de cri. falsi
§ item in literis ¶ Quintus qui
participat criminoso tali non potest
absolvi nisi a papa si tulit
sententiam vel ab alio illa qui
tulit. i. t. pro. imp. et c. sc
¶ Sextus in capellano scienter

nubentes benedicente licet non
sit excommunicatus mittendus tamen
est ad sedem apostolicam officio benefi-
cioque suspensus s. de spon. impu.
c. i. dic ut in c. t. § Capel-
lanus ¶ Septimus qui inicit
manus violentas in clericum
xvii. q. iiii. si quis suadente
nisi in casibus exceptis. i. de sen.
ex. § in aliis ¶ Octavus cle-
ricus cuiuscumque condicionis solventes
talliam vel decimam et layci
recipientes et prestantes auxi-
lium vel consilium s. de im. immu-
ec. clericos laycos l. vi° ¶ No-
nus quicumque hostiliter insec-
tutus fuit cardinalem s. de pe.
felic. l. vi° ¶ Decimus glosa-
tor expositionis sententiarum ino-
rum. i. de verbis sig. exiit l. vi°
¶ Undecimus quicumque eligit in
senatorem rectorem sive pat-
ricium urbis romane / elige-
tes et senatores iudices et
tabelliones qui eis scribunt ab-
sque licencia sedis apostolice s. de ele. fun-
damenta § ut igitur et § contra-
tores l. vi° ¶ Duodecimus quicumque
pro eo quod in reges principes
barones nobiles balli-
vos vel quoslibet ministros eorum
aut quoscumque alios sententia
excommunicationis suspensionis
vel interdicti fuit promulgata
licenciam dederint gravandi
in personis aut in rebus

n̄ l'mam reuocauint ul' nisi
bona sic occupata restituant
infra viii° dies s' excommunicati
ipso iure in qua si p̄ manserint
p̄ duos menses no poterunt
nisi p̄ sede ap' absolui / Item
dectis q̄ ꝓpt' l'mam datam
ul' motu ꝓprio h' fecerint s' de
sen' ex quicumque l vi° / Decim'
tercius quicumque p̄ se dictam co-
spiracionem uel quecumque late-
t' ul' patet faciunt p̄ se ul'
palam ne electiones ul' postu-
laciones fiant ul' ꝓpterea con-
tratant ad arma ꝓpt' electionem
z familia ē in dicta exco-
ne biat' de ele c. Sy totorius
/ Decim' q̄rty index delega-
tus q̄ p̄ absolucione eme-
das pecuniarias recipit s de
of dele ca sib / In alys at
pt' ꝓprius sacerdos absolue et
nullus alius n̄ ut dictum est
s c. § sed nunc n̄ de l'ma
ꝓprij sacerdot' s c. omis / Sed
in quinque casibz pt' pctia l'ma
/ Primo qui ē indiscretus sa-
cerdos de pe di vi placuit
/ Scdo si credat probabiliter
q̄ confessione reuelaret / Tercio
cu quis fornicat' cu filia
sorore matre ul' concubina
sacerdot' ꝓpt' q̄d maret odiu
cius ul' humi' / Quarto cu
quis occulte h'ctinus deprehen-
di / Quinto si velit animum

ↄfiteri ut inclinac' ad peccatum
mortale s' si l'maz no velt
ↄcede tunc secunus ē age
p̄ supiore ar. s de iure pa-
tro inull' / Sz qual' debz
ee sacerdos qui dz audire
ↄfessiones l'tis vsibz ↄtine
prudens discretus unt' puus
esto benignus confessor dul-
c' affabil' atque suauis /
pudens ut omes circumstancias
pctia caueat circa iudician-
tibus h' expostlat ut q̄d
debz iudicare discernat de
pe di vi c. 1 et xxx q ult
iudicare ul' q̄d p̄naz no
difficat impone qr si pbr
p̄nam morientibz abne-
gauit reus erit aiaz xxvi
q. vi sr p̄nnaz / Discretus
in p̄nam iniugendo qr apud
deu no tm valz mensura tpis
qua doloris mensura in agenda
p̄nia ideo no sat' apte p̄sigt
canones p̄ vnoquoque crime
ut de singul' dicat' s̄z mag
in arbitro sacerdot' intelligent
relinquendu statuunt de pe
di i mensura / Apte in audien-
do qr tales erga s' subditos
dz existe quales suos sup-
iores vult h're l'xxxxm di
quorsda / Pius i ↄsulendo
/ Benignus in erigendo et
absoluendo / Dulcis in arthe-
do / Affabil' in inquirendo

loci et tpus ut hec pbant
de pe di vi § i Item suauis
i pmendo adiuuat sacdos
q qui sine pcto e pmus im-
mat lapidem in eum ideo
liberat peccatricem qa no eat
qui iuste pmeret lapide quo
eam lapidaret q se lapidad
cognosceret de pe di vi § i
et iii q vii Cum in pcto
na melius e ppt miaz redd
de racione qua ppt crude-
litate Ubi em paterfamilias
largus e dispensator no
dz ee tenax Si deus benignus
ut quid sacdos eius austerus
wlt appare xxvi q vii al-
ligant Sz multe pnt fieri
interrogaciones in confessione
a sacdote dic q sit in generali
sicut de circumstanciis s de tpe
et loco sm qd di iii § scripti-
no aut in spali quia videt
potius suggere q admone-
re ff de condicionibus l i § cum
comm n confitens sit ignorans
ul verecundus ut velit circum
occultare de pe di vi qui wlt
Sz no solum pctm sz eciam
circumstanciae que aggrauant sunt
confitende et eciam pnt pcti q
ista vsibus continet Cuius qd
ubi per quos quociens cur quo
quando Quilibet obseruet aie
medicamina dando Cuius
s utrum pctor sit masculus ul
femina iuuenis ul senex

nobil an ignobil liber ul
seruus in dignitate ul officio co-
stitutus Sanc mentis ul insan-
sciens ul ignorans solutus ul
coniugatus clericus claustralis
ul laycus consanguineus ul
no et silia Cuius s si co-
misit adulterium ul fornica-
cionem etc Et utrum pctm sit e-
norme mediocre ul puum
occultu ul manifestu et silia
Ubi s in sacro loco ul in
domo dnorum ul alibi Per quos
sz inter nuncios ul mediato-
res qz oms sunt pncipes
oms et est obligatus pctis
eorum et cum quibus ul per quibus
Quociens s fecit pctm ut
dicat quociens cognouit forni-
cariam ul adulteram una ul
pluries quociens dixit vba
contumeliosa qz wlnus ite-
ratum tardius sanatur Cur
s quali temptacione hoc fe-
cerit utrum pueniit temptacionem
ul fuit puentus a ea utrum
sponte ul coactus et quali
coaccione absoluta s an
condicionali et utrum cupiditate
ul paupertate an ludendo ul
alio nocendi etc Quomodo s
agendo ul paciendo utrum
in vase debito ul alio mo
brutali sz hic no e petend
Quando s tpe sacro utpote
in festo quadragesime et

tepe venerit vel non sacris vel
i diebz pfestis z vtrz sfecit pe-
mtet z de pe male expeso
de malo exem z delectacione
z quātū in talibz deū offenderit
ista pbant de pe di v considet
dignū et de pe di v considet
xxxiij q vij indignant xv
q i illud iij q ix indicas x
q i illud m q v tu plus et de pe
vij q v tu plus et de pe
di i aut sita j e qs qui et
xl di ho xang satisfactio
fm aug z peccatorum causas
excidere nec eaz suggestioi
bz aditū indulgere de pe di
iij satisfactio hec fit multo
fla pnia ideo sunt mos et
epos admonendi ne flis
pnis aias laicoz decipi et
in finē ptrahi paciat falsa
aut pniam ee constat cu spt
plurib; de vno solo pcto pnia
agit aut cu sic agit de vo
ut no discedat ab alio vn
scriptū e qcumq tota lege suaue-
rit offendat at in vno fcus
e om reus j qm ad vitam
eternam dic em si peccans oibz
eet absolutus ita si i vno tm
maneat etne vite ianuam
no intrabit falsa e eciā
pnia cu penitens ab officio
vl curiali vl negociali no
recedit qd sine pctis agi nl-
latenus valet aut si in corde
gesserit aut si offenso cuilz
no satisfaciat aut si offende-

ti offensus no indulgeat al
si arma qs qt iniciam ge-
rat q pbat de pe di v
fratres tamen si aliquis multis
cnibz irretitus z de quibusda
vult accipe pniam et de q-
busdam dicat se abstinere no
posse no dz ei pnia dene-
gari quāuis no velit ab-
stinere no tamen e absolue-
dus sz dandu e ei osilium di-
cendo q istā pnia non
sficiet ad vitā nisi doleat
z accipiat verā pniaz et
si nolit desistere dicendum e
ei q faciat elās et aliq
bona ut ds illuīet cor ei
j e q quida sz pone q
no pmittat de alijs vale-
bit ne ei pnia vnus dt q
sit na oia bona q qmlibz
faciat in vita ista psunt
ei ad vita eternaz pmeren-
dam vl saltē ad min9 suppli-
ciu subeundu de pe di iij
q nlt aut ad boni tpale
obtinendu de pe di iij c nemo
et xxij q ij si quelibet
culpa aut ad hoc ut de9
cius illustret cor eius
ad verā pniam de pe di
v. flas vn vs t'ne cu mor-
tali bona fiunt dat bona
fiat ?or faciunt simile in-
niunt tormenta vehement
trine aut pnia sine
cuata sit fm canones

imponenda Ro sm host q
p quolz pcco mortali dz
iniugi septemis pnia in-
poni ut xxxiij q ij hec ipm
z § sic xxvj q i pdicand
tunc vel strictae aequat
vel minuit de quibz dem e
b c § Sed no solu pctm
z sic illis osiderat sacdos
allemabit vel aequabit
penas pnitentiu de pe di
i gnatione et c Judicet
q aput dm plus valet
mortificaco vicio z quam
abstinencia cibo z de pe di
i mesura Ideo pnie sut
arbitrarie sm arbitriu co
fessoris xxvj q vij tpa
Sed sacdos discretus dic
dz karme tot z tanta omi-
sisti pquolz debes sic pnite
s forte vita tua no poss
sufficere in ingo tn t talez
pniam p omibz ocedo ce
tibi q quoniq iei z aq
dederit remissiones plato z
facte t psint que al no
p dessent j c q aut Ex
p aliqbz ombz cte pene
in canone statuit Pmo
canon dicat q fornicator
dece anis in huc mod pe-
nitcat tbz mesibz a cetei
sibz remotis pane z aq
a vespa i vespaz vitantu
ill fint exeat no tn in
publicat pcedat ne pplus
in eo scandalizet p9 ca
vim ani z dimidiu i pane
z aqua expleat exceptis
semp diebz dnic z pnpius
fest in quibz vino z sagimi-
ne ombs z caseo potent re
creari finito sic pmo et di-
midio anno tbz feys i vna
quaq ebdoda yeiunet in
pane z aq lxxxij di pbr
Secundus si cognouit filiam
spualem baptisata confirma-
tam vel ofessam xij anis
et si publica fuit deponat
epns vo xv anis xxx
q i Si quis sacdos et c no
dz Tercius si con natz quis
luxuriatus fuit si clicus est
a clco deciat vel in mona-
stio ad agenda pniaz de
trudat si laycus excomice
b de excess pl clia Quartus
sacdos pivchial vel unis
qui clandestinus nupcys
psupscit interesse p tem in
ab officio suspendat b de
clande despon cu inhibicio
§ pnite Quintus si quis votu
sim violauit tbz anis pe
nitcat xxvij di Si vir
Sextus si quis excomicatus
celebrauit in an xj q in
de ill dcs dicit ut b de cli
ex mi § excomicatus Sep
timus qn aliquis aliu in
iuste excusat accusat ad
morte xl dieb cu septem
anis sequentibz b de accu

accusasti / Octavus quicunqz filiam
spiritualem vel commatrem cognovit
et consencientes et cooperantes vii
annis xxx q. iii non optz /
Nonus si accepisti illam sacer
in uxorem quam alter habeat
desponsatam dimitte illam et
xl dies in pane et aqua pe-
niteas cum vii annis sequentibus
s. despon. du. accepisti / De-
cimus si pater et filius aut duo
fratres cum una muliere al' si quis
cum matre et filia aut cum dua-
bus sororibus vel cum duabus com-
matribus aliquis concubuit viii
annis xxx q. iiii Si pater /
xi9 si quis voluntarie homici-
dium fecerit pro toto tempore vite
sue penitentiam agat Si non vo-
luntarie sed casu vii an. vel
quinque l. Si Si qua et si quis
et c. cos / Duodecimus homi-
cida voluntarius imperpetuum
debet deponi nec est cum eo di-
spensandum l. Si inmor / Ter-
cius decimus si quis occiderit
paganum se defendendo et
potat fugere est deponendus
l. Si de his deist' du ut dic-
tum est s. Si de homine q comitti
tu v. q sequentibus / Decimus quar-
tus si matricida vel patricida
fuit per annum integrum ecclesiam
non ingrediatur sed ante fores ba-
silice stans orans et deprecans
deum pseverat post ecclesiam ingre-
diatur non tamen cum aliis
nec communicet nec oblaciones
offerat nisi complet / vii annis in
his temporibus carne non manduc-
cet nec vinum bibere presumat
exceptis festivis diebus atque
dominicis nec unquam cqtet tribus
diebus per ebdomadam pcinnet
usque ad vesperam in pane et
aqua xxxiii q. ii latore /
Decimus quintus quicumque sci-
ens periuravit xl dies in
pane et aqua et vii annis
sequentibus peniteat et numquam
sit sine penitentia et nunquam
in testimonio recipiatur v. q.
i quicumque / Decimus sextus
qui iniustas mensuras et iniu-
sta pondera lucri ca annuare
presumpserit xxx dies in
pane et aqua peniteat
s. decep et vend' ut nec-
esse et etiam dampnum re-
stituere debet ut dictum est s. de usu.
q. restituere et q vlt / Deci-
mus septimus si quis rapuit
virgines seu viduas cum matri-
monii capite privatur depe-
di i. Si quis non dica / De-
cimus octavus si mulier post
votum solempne nupserit
excommunicetur et x annis peni-
teat xxvii q. i. de filia et
de devotam / Decimus nonus
si sacerdos plures missas
in uno die celebraverit
et in qualibet communicavit uno
anno a communione altaris sit
suspensus de cons. di. ii Re-

lati et dic ut s decle ins
s quociens et s seq. Vicesimus
mortuus in palla altari non
sepeliatur si hoc fecit ul fieri
permiserit dyaconus tribus annis
et sex mensibus suspendatur de
cons di i nemo. Vicesimus
primus si quis sacra altare
sacra quoque corporis domini vasa
insuper et sancti crisma polluentis
arripe manibus quasi vilia
et ad usum quem aptari pre
sumpsit uno anno ex eccliam
sit ii anno an fores ecclie su
mmone maneat. Tercio anno
ecclam ingrediatur non in inter
cantates sine oblacione domina
dnicalis carnes neque vinum bi
bens nisi in natali et resurrec
tione domini. Tercio anno in
ieiunamento absoluatur quod decre
tis talia non committet et
usque ad vii annos tribus in
ebdomada diebus ieiunet et
sine esu carnium et vini po
tacione xvi q ii de miro
Vicesimus secundus si parentes fidem
fecerint sponsaliorum tribus annis
a comione abstineat et ide
de filiis si consenserint xxx
q iii c i et ar de pe
di i Si cui. Vicesimus tercius Si
qua vidua fuit fornicata
et postea eundem tenuit maritum v an
xxxi q i Si qua vidua
Vicesimus quartus si quis
contra deum ul aliquem sanctorum
ul beatam virginem blasfemat

dixit ut s de maledic Sta
tuimus dic ut s de maledic s
punit v tho. XXV Caueat
sacerdos omnino ne verbo ul signo
ul alio quolibet modo aliqua
tenus prodat peccatorem sed si pru
dencioris consilio indiguerit
illud absque expressione per
caute requirat quia qui peccatum
in penali iudicio sibi detectum
revelare presumpserit non solum
a sacerdotali officio decernimus
deponendum verum eciam ad perpe
tuam penitentiam peragendam in
artum monasterium detrudendum
de pe di vi
Sacerdos. XXVI qui com
pulsus a dno sciens periurat
uterque sunt periuri dominus si est
liber xl dies in pane et
aqua peniteat et vii annis
sequentibus si servus peniteat
tres quadragesimas et le
gittimas ferias xxii q v qui
compulsus. XXVII qui periu
rat sic in manum epi aut
in cruce consecrata tres annos
peniteat Si vero non consecratam
unum annum Si autem coactus
fuit et ignorans se periurauit
et post cognoscit tres qua
dragesimas xxii q v c ii
XXVIII Si quis alios ad
falsa testimonia ul periuria
adduxit usque ad exitum vite
non communicet alii a testimonio

repellant² z sunt infames xv
xij q v Si quis conuictus
vicesimus nonus Si rectores ecclesia-
rum non teneat i officio diuino mod'
q' tz eccli metropol' vij mensi-
bz conione pucet² xij di de hijs
Tercesimus si epus ordinauit
aliquem inuitu p anu pniteat
z missas no celebret lxxiiij
di c i Tercesimus primus si quis
p baptisand consignand fide-
lib3 estimate ul p moto omib3
condum pcia recepit n volun-
taie oblata si epus duob3
mesib3 Si pbr iiij or Si dya-
conus tres Si subdya⁹ ul clicus
p arbitro superior excomicet²
i q i c q' inuisibil Tercesimus
scdus Si quis in tabul ul co-
dicib3 aut alijs sorte futura
furta requit ul diuinacones
aliquas obsuac' psuit xl
dies i pane z aqua pniteat
s de sortil c i xxxiij⁹ Si qs
cca bono zelo inspectione
astralabij furta requit p a-
nu ul amplius ab altaris
ministerio prohibet² ul puetur
s de sortil ex tuar xxxiiij⁹
si aliqs stillauit de sanguine
xpi ad terram ul alibi de conse-
di ij Si pnegliam xxxv⁹
Si corpus xpi ceciderit ul
amissum fuit de cose di ij
Si quis pe eb'tate et c qui
bene decist duob3 d' ut s
de cust' euka s eukaristia

z s sequitur // de Tercesimus
vj⁹ qui pbrm occiderit xij a
anis pniteat z singlo mi-
litie careat z absqz spe co-
iugij maneat j c c ij Terce⁹
septi⁹ qui ignem apposuit
ul apponi fecit uel consiliu
fauorem ul auxiliu dedit
excoicet² z si mortuus fuit
careat eccica sepultura et
no absoluat² n dampno
restituto et tunc tn minim
to pnia ei det² ut yerosol
in suicio dei p anu p ma-
neat xxxiij q ult pessi-
ma et ar j t p x tua
Tercesi⁹ octauus si quis accep't
de manu scti coione ne-
sciens p anu Si sciens p x
an peniteat Si qs pmisit
sctm missas celebrare
in eccia nesciens xl dies
Si premencia p an Si p
dampnacone eius x an
Si recessit ab eccia xij an
pniteat xxiiij q i Si qs
dederit Tercesi⁹ nonus si qs
cu duab3 sororib3 ul cum
matre z filia fuit forni-
catus Si alia soror ul fi-
lia hoc ignorat post vij an
potest contrahe cum illa q
sciuit et ille nulli potest
matrimonialiter copulari xxx
iij q ult c ult et s de

eo q cogn' 9sang' c i ¶ Qua-
dragesim9 pniten8 p9 vij
an pt recociliai xxxiij q
ij hoc ipm et § se ¶ xlij 9 pa
trom nlla Bo eccā rape
dent vl invade vl fraudac
qd si fecint ablata restituat
z pam excoicacōi subia-
ceant xvj q viij filijs ¶ x
lij 9 Cui diminacōes expetut
vl sequit vl illos in domo
recipiut p v an xxvj q
v qui diuiacōes et c se ¶
xliij 9 Si iuravit q cu aq'
no rediet ad pace vno a-
no accione corpis z san-
gui8 sit puaty xxij q iij
qui sacro ¶ xliiij 9 Si quis
pimavit z h' puipedens
sicut de adulterio vl homi-
cidio pena imponat Si
ad cofessiom venie noluit
acosorcio fidelm sepetur
xxvj q i pdicandi ¶ xlv 9
Si quis bis baptisaty fuit
vl 9fmaty sacet vij an-
nis et vj fer et in anno
tres quadrigt^ab decose di-
iij qui bis et di v dictu
c et b de apost c ij host
¶ xlvij 9 medicus quocaty
ad infirmū ipm moneat
et inducat ut pus aduo-
cet medicos aiaz vl ab
ingressu ecclie suspendat
donec satisfecit 9petent
¶ Item qui suadet infirmo

aliquid qd pt uite in piculu
aiaz excoicet j c cu inf-
mitas sicut aut istu hic po-
sui ut sacdotes sciat pmas
f canōes impone q multi
sacdotes dnt ~~pmas~~ canōes
pmales ignoiae nc quitq
face qd possit pctz re-
gulis obviare xxxviij di
nulli ty pme arbitrie de
pe di i mesuam Sz sacdos
dz ee discretus et cautus
ut more piti medici sup
infundat vinu et oleum
vulneribus sauciati dili-
gent inquires z pcto;
circumstancias et pti quibz
p'dent intelligat quale
ci debeat pbe 9silu et
cui9 modi remediu adhi-
be diuse expimet utendo
ad sanandu egrotu j c
omnis ¶ Nota q epi et su-
piores z ceti mores plati
exempti pnt sibi discretu
elige confessore j c c ult
go acontrio sspu f p aly
sacdotes curati et inferiores
plati no exempti no pnt
absqz lica supior ymo
debent ad Archipbrm accede
b deof archipbr c i et c of-
ficiu vl si no sit archipbr
ad epm vl eius 9fessore

l ad eos q̄ h̄nt p̄tatem ab ip̄o
ꝰ de os ordꝰ p̄nt tecta ꝑ ¶ Sꝫ
pone ꝙ mlr dn̄ate in m̄rio
de adult° plem suscep̄t vl
ptū supposuit que viro suo
timet h̄ec reuelac̄ nuq̄ ē-
ꝰ p̄ma denegāda. dr̄ ꝙ no
sꝫ ē admittenda ꝫ ꝯ petēs
satisfc̄o p̄ discretū sacdote
dꝫ ei iniugi ꝯ ē offi~ nam
sacdos dꝫ ēē discret⁹ ꝫ no
publicet ꝯ ē om̄ib et sciat
ꝯsule mlici ꝙ ut cautius
faciat ꝯ sꝯ dꝫ ꝯsiderare
qualitates p̄sonaꝝ tā mari-
ti quā vxoris ꝫ filij putati-
ui ¶ Si eīm mlr dn̄at viro
ꝫ ꝯfidit de ip̄o m̄tm ꝙ secure
pt ei dicē et ꝙ inde faciat
q̄cq̄ voluit sicut aliq bene
inueniunt que etiā sc̄tib
viroꝝ adulteant n° viri au-
dent inde loqui ¶ In tali ca°
pt sacdos ꝯsulē ꝙ reuelet
marito et eo q° ꝯsenciet est
mlier quo ad restitucōm
absoluta. ꝙ ꝯcessū ē mari-
to de suo disponē sicut placꝫ
¶ De iudib ¶ Homo exotius et
¶ De manda mr̄e mādati ¶ Si
veō piclm imminet ꝯ reue-
lacōne facienda sicut p̄ ma-
ioi p̄te p̄sumung ꝫ filius
putatiu ꝯsit h̄o sim ꝫ spual
ꝫ timens deum recepto iuram-
to a mlie ꝙ h̄c no p̄posuit
malitiose ꝫ a filio ꝙ secretū
teneat ¶ Si h̄c vidit potit h̄c
ꝯ secreto filio reuelari et indu-
cendus erit ut intret religi-
one vl ad remotas se transfe-
rat regiones ꝫ de hereditate
nichil h̄eat ꝫ sic quo ad sa-
tisfaccōm h̄editat mlr ē in-
tuto ¶ Sꝫ nunq̄ tenet filius
de ꝯsumpt bona fide no au-
ē dericꝫ ve° etiā ē mlr ty
tenet ut infra segt ¶ Sed
si filius no ē talis n° vult
credē mlici n° acquiescē
ꝯsilio sacdot vl ei piclm
ē reuelac̄ tunc nullm restat
remedm n̄ ꝙ mlr si p̄p̄u
h̄eat h̄is qui ab intestato
venirent vl alijs h̄edib
quo ad valore p̄t istius
filij putatiui ꝫ estimacōi
p̄en ꝯsumptoꝝ satisfaciat
competent vl si tales no
extant faciat clam de ꝯ-
silio ep̄i et assꝯ ¶ Si non
h̄ꝫ vl no pt ad plem sa-
tisfacē doleat de p̄cto p̄p̄o-
nēs firmit̄ in mēte ꝙ q̄nto
potit satisfaciet in p̄o pos-
se ¶ Satisfacco vo fiat p̄ eu-
dē sacdote vl alia int p̄o-
sita p̄sona que caute h̄c
sciat facē dicēdo quedā
p̄sona tenet̄ uob mtm
acapiat vl si no poterit
satisfacē mlr potit dicē

quedam psona tenet nobis
intim dolet multu pro pcto sup-
plico pro deo et salute aie vre
q ei remittat. Hic intelligit
host. j. c. offitii et ar. xxvi
q. v. videtur nec dz i aliquo
casu i plena prochia dicere
ut qsulunt aliqui fatui sac-
dotes q hoc no credet na
allegans turpitudine suam
no est audiendus ff de do-
nat. int vir et ux. Sed nunq
pcta aliquando semel dimissa
redeant sup hoc sunt quinque
opiniones sed eis obmissis
dic q in quinque casibus redeunt
vn v. fratres odit apostata
fitque spuitque sacri. recitus
se piget pstina culpa re-
dit. Primus ppter fratrem odm
Vn in ev. Serve nequam de-
bitum dimisi tibi q ro. in
de pe. di. iiii. ita pn. // Secundo
ppter crimen apostasie ul heresis
de pe. di. iiii. quecumque // Tertius
si penitet cum penitentiam confesse
ar. xxvi q. iiii. qui opes
Servatus si contempnat
ps penitentiam sibi iniuncta ad-
imple ar. de pe. di. iiii. Sic
aplus. Servitus si aliquis
ex ignorantia a iure ul ab
homine ppter impedimentum
ul infirmitate ab inferiori
fuit absolutus si quam cito
commode potest se no representat

illi a quo fuerat absolvendus
recidit in eandem sntam ipso
facto. Idem etiam est si a se. ap
ul a legato ipinus fuit ab-
solutus et iniunctu ei fuit
ut epo se representet et iniuria
passo sufficiat satisfaciat
si hoc commode potest n. cura-
uit adimplere j de sen. ex. eos
qui l. vi. Servitus de infirmis
sit faciend. dic q ab eis in
periculo mort. positis pnia
e inquirenda confessio pctorum
no tn ill imponenda e qnti-
tas pnie s; innotescenda
et cu amicorum oronibus et elemo-
sinis pondus pnie sub-
levand. si forte inigrauerint
ne obligati a corone et
consortio venie fiant alieni
a quo periculo si dimittis excep-
tus fuit ul qualuit modu
a sacerdote sibi impositu diliget
observet et ideo scdm aucto-
ritate canonica nec illi ia-
nua pietatis clausa videatur
oronibz et consolationibus
ecclesiastic sacra unctione olei
inuncti scdm statuta sctorum patrum
comione viatici reficiantur
xxvi q. vi. c. i. quia pnia
ul reconciliatio morientibz
no debz denegari xxvi q.
vi. Si pbr. et c. cognouimus
et deniq desperandus est.

in via depe di vii c i. Item
si hereticus ostitat et no vult
resilire nunq revelare potest
dic q no sicut nec xpus iuda
alys revelauit ar. e. de of
ord. Et si sacerdos sed dz adire
epm et ei dire custodi et vigi=
la sup oves tuas q lupus
e in grege nec obstat illud
qd aliqui opponunt q pt
revelare illi qui possit pdes=
se et no obesse xxii q v
hec vide q loquit de peccato
audito ex confessione. Ulti=
mo inm q sacerdos pt committe
pniam alicui confitentis
sine penitencia ut alias satis=
factiones cum subditos di=
stinguere aut in quantum vtz
sacerdos possit committere illa
ad que tenet pvotu ut
pote penitencia ut peregrinaciones
et silia et tuc dic q no sz
solus epus e de vo et vo
c i. aut fuit e pnia iniuncta
in confessione pcto tunc ad
pniam pnitenti pt committe
du tam stitte et ppt causam
ronabile hec fiat lxxxi
di pbr.

Sequitur de sa pte rubce
s de remissionibz Pmo quo
videndu e qs possit fa=
cere remissiones 2o ad quid
valeant. Tercio quibus psunt

Et circa pmu sciendum q papa
pt concede indulge=
ciam sive remissiones Ita
ppa potest face gnalem
si voluit q vocatur e in
plenitudine ptat. s. c. tu
exco insi. Item legatus ap
se in pvincia e commissa
qa statuta ppetua face pt
e de of leg. c. ult. Item ar=
cheps p tota pvincia sua
s. c. ino et licet no sit in=
dex ordinarius nec licet iur=
dicom contenciosam in sua
pvincia insi in ctis casibz
ut e de of. ord. pastorali
hz in volunta az ar e de
censi ppetuo § pt l vi o
et ff de of pc l ii Item
epus in sua dyoc. alys in=
feriores plati no pnt ex
spali comissione ut alia
legitima causa eis compitat
e de excess pl. accedentibz
et privilegia concede pnt epi
et archiepi e de hys q fi apl
quarto et ar e de iure patr
nullus. Sed q pnt epi
et archiepi dare de indulgencys
Ro q in dedicacioe ecclaz
sive ab vno sive a plibz
ecclia dedicet no exce=
dat indulgencia ult annu
al et quibuscumq causis
indulgencia concedat xl di=
es no excedat s. c. cu ex

eo ꝫ ult. ¶ Sz pone q̄ quib3
concessit anni in dedicacōe
nł ṗlt' xlᵃ dies in aliis
causis nunqd valet indulgē-
cia h' et host. dicit q̄ sic
tu dic ho.ᶜ q̄ no. i. c. indl-
gencie l. iiᵒ. ¶ Sc̄ꝯ quid g'o si
eidem domui concessit dyoc
xl dies ꝛ metropol xlᵃ
dies et eadem die legant' h'ig
lit' mq̄ dans elemosinaz
h'ebit lxxx dies host. dicit
q̄ sic si fiat obtentu indl-
gencie vtriusq3 q̄ neutr
excedit. i. c. tu eo eo insi-
et c. se. ¶ Sed sub qua for-
dent quidā' lr̄as dic q̄ al
no dent recipi nec aliud
nisi secundum forma que
in sequentib' sequit' aliquid
ꝯ ꝯ ꝯpone ꝑmittat'
¶ forma aut lr̄aꝝ epi
qua d3 quidē' hec e ¶
Qrm ut ait apłus omnes
stabimus an tribunal xp̄i
recepturi ꝓut in corpe ge
gessimus siue bonum fuit
siue malum opz nos diē
messionis extreme mie opib3
ꝑueniē ac eternoꝝ intui-
tu seminare in t'ris q̄ redde-
te dno multiplicato fructu
recolligere debeamus i cel
firmam spem fiduciaq3 te-
nentes qm̄ qui pcē se-
minat pcē ꝛ metit et q̄

i benedictonib3 seiat debnd'
coib3 ꝛ metat vitam eternam
¶ Cu ig' ad sustentacionem
sum ꝛ egenoꝝ ad tale con-
fluenciu hospitale ꝓpe-
rio suppetat facultates vni-
usitate vr̄am monemus ac
exortam' in dno atq3 in
remissionem vob' in iugim'
pctoꝝ quat' debonis a
dno vobis collat' pias
elas ꝛ gra' eis caritatis
subsidia erogat' ut ꝑ sb-
uencōne vr̄am opeꝝ in-
opie qsulat' ꝛ vos ꝑh
bona ꝛ alia que domino
inspirante feat' ad eterna
possit gaudia ꝑuenire
i. c. tu eo eo ¶ Sz̄.ᵒ qrit'
ad quid valeat iste in-
dulgē.ᶜ sup h'ᶜ sut quinq3
oppiniones que recitant'
i. c. q̄ aut in glo. // Sed d'
sm̄ host. q̄ valet ad ill'
ꝛ in qntum concesse sunt
ād eum vocatus sit i ple-
nitudinem ꝛ ceti i pte sol
licitudinis ii q. vi. qm̄ se
sat. b. den sup all. Ad h'ono-
rem no e tutu con tam
ꝑtatem clauium disputare
ad h'ᶜ b. de excess. pl. tum
l. di pondent et sic valet
tm̄ quantum sonat ꝛ quo ad
deum et quo ad ecclesiam

Tercio queritur quando si ipsa concedat qualem remissione pro subsidio terre sancte et aliquis vere penitentes et contritus assumit crucem eorum sunt tota pena remitti et sic moriens ardendus est secundum .. quod dicit host. quod nec purgatorium senciet. Notandum tamen quod pro peccato debetur duplex pena debetur temporalis et eterna de pe. di. i. viii. dei. temporalis vero per satisfactionem ut de pe. di. i. si peccatum et pro ista pena qualitercumque satisfaciat eterne domini tamen non decipiatur sufficienter et absolutus est quod absolvit et ligatus est quod ligat xxiiii. q. i. quodcumque hoc intelligitur clave non errante xxiiii. q. ult. si quis non recte et xi. q. iii. cum eo. Sed pone quod alicui fuit penitentia imposita septennis dat vii. decii sed septem annos remissionis valituros ex precepto imponentis secundum penitentiam numquam vult penitenciare tenetur dicit .. si in veritate satisfecerit eterne non tenetur penitenciare ex necessitate sed ex honestate et si contempserit peccat mortaliter pro contemptu dicit .. ex dolo de pecto de pe. di. iii. pro dubio host. dicit quod credendum est quod omnino liberatus est de quo dubium non est quo ad ecclesiam unde non tenetur ulterius penitenciare nam per indulgenciam in uicte (?) pene remittuntur ut supra i. c. cum ex eo. Sed

adhuc ibi xl. dies etc. tamen iste remissiones sine indulgencie non prosunt secundum host. in purgatorio nisi illis quibus facte sunt dum vivunt. Tercio queritur quibus prosint .. quod illis tantum quibus proprii iudices hoc specialiter indulserunt i. c. quod autem ... sunt tres opiniones. Prima quod nullus episcopus potest remittere vel absolvere nisi subditos suos tamen et hoc innuit litera illius c. i. c. quod patet ibi cum anno suo indicere etc. Unde quo ad remissionem nichil valet quod isti questores dicunt cottidie talis episcopus dat xl. dies de indulgencia talis x et talis x tamen non possunt alienos solvere vel ligare tamen prodest ut simplex elemosina. Sed pone quod episcopus dat xl. dies de indulgencia illi qui fecit ~~indulgencia~~ elemosinam ponti vel ecclesie et aliquis extraneus inde transiens propter istam indulgenciam aliquid offert numquid prodest ei dicit quod sic quod tunc ita quasi contrahit dando in sua diocesi unde efficiatur de iurisdictione sua secundum de foro competenti c. ult. Secunda opinio est p. et h. et host. quod confessores qui sunt iudices dic

in qfessioe pnt qcede et in-
dulge ill a quibz audiut
qfessioes q oms remissio-
nes valeant a quibuscuqz
epis sint cocesse i remis-
sion pctoz dumo clam
faciat qma sacdotes st
iudices j c omis ua si di-
cat in iugo ty in pma et
q valeat ei residue in-
dulgencys z hc bn valet
qr ipemet iniugit ei re-
demptiom q possit pmaz
qmutac ar de di i me-
suam hac tredo veiore
ty pma a mlt tenc sed
no tonte ist oppinam
¶ Tcia oppio e q epus
istius dyoc pt ratificac
oms indulgencias omi epi-
scoz z tuc valeat al no
Sz hc aliquo iure no p-
bat z ideo no e tene-
da qr epus no pt qcede
ult xl dies j c cu ex eo
et c ¶ Indulgenac l vj
go no pt indulgencias
ab alys datas ratificac
qr qdz aliu no licet suo
nomie nc alieno licebt
j de reg iu q aliu
l vj ¶ Nota q ad adit
pisz indulgencys no
dent sbditi qpelli sed
excitatne ad mom j c ro-
mana l vj ¶ Ite q mit-
tunt ad eclas quendas

sint modesti et districti no
in tabnis nl alys locis
incogruis hospitent nec
inutiles nl suptuosas fa-
ciat expensas caueates
dio ne fle religiois hitu
gestent j c cu ex eo §
pnlt

Sequitur vide de irre-
gulaitatibz Sz viso
in qmbz epus posst
dispensac et i qmbz no
p cosequens videbit in
qmbz causibz irregularitas
incurrit ¶ Sz in qmbz cauibz
pt epus dispesac B di
q ista oppio e coior q epe
vbiqz pt dispesac vbi no
invenit expsse p hibitu
et no lz loca ar qtro
sensu s de iudic ac si clici
§ de adultery z alys cim-
bz que sint minora cma
pt epus dispesac qma
in mlt qmoibz caibz ad le-
tio dispensacio est pmis-
sa epis puta in gesi l di
pbros et cu sacleg l
di si qms pbr z in alys
mlt z gnali vbicuqz no
phibet dispesacio intelli-
ec pmissa ar j de sen
ex imp et c anob ¶ Sz
oppio e p de sa psona di-
stingwent vtz epus velt
dispensac qt canones

qm no indicat irreglaritate
et tunc no pt vi q canones
phibent ne aliquis ad plures
ordines vno die pmoueat
no qe sit ppt h irreglaris. s.
de tempo. ord. dilcis. aut con
trario q indicat irritate tc
distinguitur vtru pueniat ex
defectu psone puta contraxit
cu vidua no pt. s. de bigā
sup eo et c. nup. aut ex de-
licto tunc distinguitur vtru ex oppo
z tunc epus pt dispesac ut i
adulterio et in alijs inferiorib;
ut s. de iud. At si cl'icus § de
adultijs no aut in maiorib;
qua cu q no concedit de mino-
rib; de alijs denegat xxv
di. c. vnal si ex alieno debito
tunc pt in maiori puta in sy-
mo. s. de cl'r. Si aliqn et i
q. v. c. i. et ult. hās oppio-
nes hec s. de iudic. At si cl'ici
in glo. Tercia oppio e host
z hug doctor meo qui di-
cut q distinctio predens no
valet et distinguunt sic. Si tu
querens in qmb; casib; epus
possit dispesac. dicat q in
adulterijs z in alijs minorib; pmt
dispensac. s. de iudic. At si
cl'ici § i. nisi inueniat expss-
se phibitu ut h di q i aliquo
s; i maiorib; crimib; qua sit adul-
teriu no pt dispesac ar a
contrario sensu s. de iudic. At
si cl'ici § i. nisi inueniat

expsse concessum l. di. Si
qmb pbr. et c. de his. hanc
oppinione credo veriore. Sz
ut scias in qmb; e concessu
z in qmb; phibitu in mel'o
ponat. In istis casib; pmi-
tit epus dispensac. Primo
in ill' qui recipiunt ordines
sacros extra tpa statuta ut
s. de tempo. ord. consultatioi
Scdo in eo q suscip' igno-
rant ordines ab eo qui
renuncia' loco z dignitati
epali s. de ord. ab epo qui
renuc. c. i. Tercio in eo q
ignorant suscepit ordines ab
excoicato s. de ord. ab eo
qui recip. c. ult. Quarto
in eo qui xx annos com-
plevit q psonatu ul dig-
nitate hēat qmb; cura non
imminet aiaz s. de eta. et
qual. pmittimus l. vj° nec
obstat c. indecorum e. t. q
intelligit q no infra xxv
an. nisi cu dispensacione
epi ut pdixi. Quinto in eo
qui e in minorib; ordinib;
constitutus ut hēat curaz s.
de eta. et qual. pterea hoc
no requir aliqua dispe-
sacio s. de instit. Si is ad
que l. vj°. Sexto in adul-
terio z alijs minorib; crimib;
irretito ut s. de iudic. At
si cl'ici § i. Septimo in eo

qui fiat duellu si no sequit
mutilacio ul mors B de cleri
pug in duell c i et dic
ut ibidem § ult // Octauo non
iterate bapma si religiosus
ingrediat B de apost c y
// Nono tu eo qui plures bz
ul habuit concubinas B de bigam
qui cler // Decimo tu eo q
institutus e in eccia ab eo q
instituere no pt B de cle pereg
c ult // Undecimo tu eo qui
in sacris ordinibz contraxit ma-
trimonium B de cle coniug sa-
ne et dic ut B de big § viii
// Duodecimo tu regularibz
ut possint in secularibz eccliis
institui B de sta monachorum
q dei timore et xvi q i §
eccie in hoc // Decio tercio tum
dyacono qui vberunt clerico
et sponsalia contraxit i qui
cler ul no c i // Decio iiiio
tu clerico qui p saltum pmoto
B de cle p sal p c i° de hoc
dic ut ibidem § sz quis po-
terit // Decio quinto tu clerico
no ordinato instituere B
de cle no ord mi c y et de
ut ibidem § pult v epus
// Decio vio tu clerico fur tue
ordines suscipiente n fuit
inhibitu p excomunicacionem
B de eo qui fur ord re c
i et ult et dic ut ibidem
§ quis possit // Decio viio
q religiosus ad minores ordi-
nes transeat B de regla-

Significatiue // Decio viiio in
mutacione pbendarum et eccia-
rum prochialium B de rerum
pmut quesitum et c licet
l vio // Decio nono tu eo q
bigamum ordinauit pt dicit
dispensac B de big c y et
ibidem ecc § p si alios irregula-
res ordinauit // Vicesio tu
illegittimis ut ad minores ordi-
nes valeat pmoueri et
etia bnficium hre sine cura
aiarum B de fil pres ibi qui
de sim l vio // Vicesio po tu
symoniaco quoqz in ordie et
quoqz i bnficio i q v c i
et ult et B de cle Si aliquis
dic ut B de sy § put go //
xxyo tu ordinat a scismatico
dic ut B de scisma § sed qs
poterit // Vicesio vo irregulari
tatibz no put epi dispen-
sac sz papa // po i homicidio
l di minori dic ut B de ho-
mic § conmittit // Scdo tum
symoniaco in ordie B de sy
c pult et i q i statuimus
et dic ut B de sy § qs pos-
sit // Decio tu ill qui sciunt
in excomunicacione positi se fe-
cerunt ad ordines pmoueri
tu sciebat ius q tales denunc-
iat excomunicatos seu igno-
rabant ymo plus dico q si
sum fcm ignorabat qn se
fecerunt pmoui puta se vbe-

rasse clicio in celebrans ut in
culpa ita q eps ut archiepi
no potit cu eis dispesare
2 ide est si celebrauit ex
qmtati tam ita religiosos
facti inceoiam ut in ppiata
no lscentes p9 pacta pmaz
abbes ut alii suptiores po
tuit dispensare n̄ sctm gne
fuit 2 notabile ut is qui
fecit adultus sit 2 discretus
ut violet cont ignorantia
ut oblimione psumat .j.
de sen ex cu illoz § 1 et
§ ult ¶ Quarto cu clico exco
mmucato qui accedit ad indm
principis ut sma relaxet
contempto indice cani xxi
q v si quis eps ¶ Quinto
cu bigamo . s . de big c 1 et
in dic ut ibi dixi et xxviii
di lector ¶ Sexto cu ordiato
ex mor tpa ut al illicite
sm host s de tempo ord
c ii et c consultacom sed
sm B et petr eps pt
dispensac ut s c § in ist
casibz impn ¶ Septio cu or
dinato an dispensacoz
instituite sm quosdam ar
s de sacri it c 1 sz no pbat
q in tli casu irreglaitas
aliqua incurat quamis tlis
guit puret nec c tli ipo
iure ex ecucio intdicta sed
potius intdicenda . s . de tepo

ord q ad translacom dic
sm host q eps pt cum
tali dispensac ix q iii lugd
et s de tempo ord consultn
com nisi int dicta eet sibi
execucio ab homine 2 p9ea
celebraret ut n̄ ppa tles
suspendat s de tempo
ord cu quida lins et c
dilatus nisi ¶ Octavus cu di
spesato a canoe ad mis
si celebret ut scut prius
ministrat dimis .j. de sen
ex cu medicinal et s de
re iud cu etm l vi ¶
Ideo notomis formalius ce
lebrins nuis fit q suspesus
a dimis s de colsi clei et
inli viu et c ult et s
de vi et ho cli ut clicoz
§ si quis ¶ Nono cu eo
qui sinam sagmis dictat
ut scribit ut arte cyrurgie
exercet ut purgom volgari
2 vindicte sanguinis auctitate
ut bndiccone ut pncia
sui exhibz s ne cli ut mo
sinam et s de hoi tua 1
¶ et lic c vez si inde ho
micidm ut mebroz di
minucio sequat si no eps
pt dispensac s de cli pug
in duc c 1 et ii ¶ Decimo
cu eo q impedimtu habens
sine dispensacione fuit

ordinat(us) lic(et) ep(iscop)us an(te) p(ro)mo-
cio(n)em possit dispensac(e) l(ibro) x
vi di(stinctio) si q(ui)s ¶ Undecimo in
religioso leges ul phisicam
audiente ut p(ro)moveat(ur)
s(icut) ne cl(er)ici ul mon(achi) non
mag(ist)ro et c. sup(er) specula ¶
Duodecimo in religioso
in apostasia p(ro)moto s(icut) de
apost(atis) c. ult(imo) et c. excom(m)uni-
catus eo q(uod) dimisit h(ab)itu(m)
s(icut) ne cl(er)ici ul mo(nachi) ut periculo-
sa l(ibro) vi(to) ¶ Decimo t(er)cio in
clerico no(n) ordinato ministran-
te ut possit p(ro)moveri ad
sup(er)iores p(ote)st tam(en) ep(iscop)us
ut in suscepto ministret s(icut)
de cl(er)ico no(n) ord(inato) min(istrante) c. ii ¶
Decimo quarto in clerico p(er)
saltu(m) p(ro)moto scient(er) si min-
strat de(n)uo si no(n) ministr(et)
ul ignorat s(icut) de cl(er)ico p(er) sal(tum)
p(ro)mo(to) c. i(ta) et l(ibro) vi di(stinctio) sol-
licitudo ¶ Decimo q(ui)nto
qui furtive ordines susce-
p(er)it si ep(iscop)us ul archidyaco(nus)
inhibuit p(er) excom(municationem) s(icut) de
eo qui fur(tive) ord(ines) re(cepit) c. i
¶ Decimo sexto in illo q(ui)
celebrat scient(er) i(n) loco sup(er)-
posito int(er)dicto .i. de sen(tentia)
ex(communicationis) is qui (et) is vo(lens) l(ibro) vi(to)
ul dic ut .i. de sen(tentia) ex(communicationis) (et)
pone q(uod) aliquis ¶ Ite(m) in
illo qui celebrat p(ar)tic(ipan)te
excomunicato q(uod) ut ...

(et) ad fi(nem) ¶ Decimo vii(o) in ca-
sib(us) p(a)p(e) reservat(is) qui sunt
xiiii de q(ui)b(us) di(ctum) s(upra) c. (et) cu(m)
¶ Decimo viii(o) in filiis p(res)b(ite)ro(rum)
(et) al(iis) illegittime nat(is) ut in
seculo ad sacros ordines
p(ro)moveat(ur) ul in religio(ne)
ad dignitates s(icut) de fil(iis) p(res)b(iterorum)
c. i p(en)ult (et) ult tu(m) ep(iscop)us
p(ote)st in minorib(us) ordinib(us) ut
in c. t(ali) is qui de fi(lius) l(ibro) vi(to)
¶ Decimo ix(o) i(n) defectu etat(is)
s(icut) de eta(te) et qual(itate) inde(cor)o(rum)
¶ Vicesimo ut q(ui)s h(ab)eat duas
p(re)bendas s(icut) de concess(ione) p(re)b(endae)
li(tteris) ¶ Vicesimo p(rim)o ut duo
plati v(e)l cat(hedrales) equalit(er)
p(os)sint xxi q(uaestio) ii c. p(en)ult h(ic)
c(om)m(un)i monstr(um) ecc(lesi)e s(icut) de of(ficio) ord(inarii)
et in pl(er)isq(ue) ¶ Vicesimo s(ecund)o
in corpe viciatos si sit de-
formitas ul fuit in culpa
s(icut) de corp(ore) vic(iatis) q(ua)si p(er) to(tum)
et s(icut) de cl(er)ico egrot(ante) p(er) ti(tulum)
¶ Vicesimo t(er)cio ut q(ui)s duos
sacros ordines in una die
recipiat nec in infamib(us)
n(ec) p(ro) p(ri)mam publicam sancti-
bus n(ec) in p(er)iur(io) illiteat(is)
ut sit cl(er)ica l(ibro) di(stinctione) no(n) confidat
¶ Vicesimo iiii(o) si q(ui)s sac(ros)
ordines ab alio ep(iscop)o recepit
sine licentia p(ro)p(r)ii ep(iscop)i s(icut) de tempo(ribus)
ord(inationum) (et) c. (et) c. eos l(ibro) vi(to)
et ad de q(ui)d d(ictum) s(icut) de tempo-

ord' § consite usq3 ad § iste
abbas. Dicitio v° cu suspe-
so in concilio. de rep. ben. grue
Dicitio vi° cu eo qui se iter-
rata vnctione maculauit i
se fecit in eod. ordine iterum or-
dinari i q. vij salubirrimu
Dicitio septio si se fecit iterum
baptisari de cose di. iiij. eos et
c. q. bis. Dicitio octavo cu no
uicio vel hoie altius p̄fessio-
nis ut fiat abbas. de elc.
officij. xxix° si ad subuersioe
fidei adheserint heretici et i
contemptu ecce fecerint se ab
eis ordinari i q. vij quoniam
tibi. Tercio cu eo qui sciet
e ordinatus a symo licet non
symoniace vel ab excomunicato vel
ab epo qui renunciauit loco
et dignitati i q. i si quis
a symoniaco et ix q. i ordina-
ciones et de ord. ab epo q.
renun. c. i. et ij. Ita qui
sine iusta causa dispensat fm
host. ipse indiscreta dispe-
sacione deponendus e si sup
hoc fuit admonitus et eciam ille
cu quo dispensat. l. di. c. i. isti
z c. q i aliquo isti. Et huic non
consulo q aliquis indiscrete re-
gularis n. vbi d. iure inuenis
hoc expressum na restingenda
e irregularitas cu sit odiosa
z penalis ff. de penis. p̄ses et
de pe. di. i § pene et hoc ex-
pssu e i de sen ex sb qui

impn l. vj°. In septe casibz
no consueuit ppa dispensare p°
in homicidio voluntario l. di.
iiij. Secudo cu bigamo. de
big. sup eo. et c. nup. Tercio
cu eo qui se fecit iteru ordi-
nari. Quarto cu eo q se fecit
iterum baptiz. Quinto cu ordi-
nato ab heretico. Sexto cum
ordinato a symo. decis. dic-
tum. de § p x insi et de
apost. § ult. Septio i re-
stitucione reru alienaru de
cens. cu tu. et de decimis
sicut § eos. Pone q epus
i illis casibz i quibz pt non
vult dispensare nunquid e co-
pellendus dic p q sic qa
ybiiuq e iusta causa de-
bita e dispensacio l. di. do-
seo et c. si qs pbr z c. co-
siderandu z pbat epus non
dispesado ar. ij q. v. quanto
in fi. ideo ad hoc tenetur de
bono et equo alias pt cogi
p superiorem de in patro-
natus q eqtas scripta pfer-
enda rigori de of. del. co-
suluit et de rer. pmu.
licet l. vj°. Alij dicut q
licet sit debita peticio no
pt n. supplicando sicut epatu
debetur meliori de ete. vni.
q. i licet ille tn no pt eu
petere ut c. q. In septuris

Sed hic non e simile. Ite poe
q accator pbauit intencoz
z alius petit seau dispesari
nu[n]q pt secu epus dispesac
i inuria acitant tame si acu-
tor defecit i pbacone deret
pena consimili puiri tag
qui obligat ad pena talio-
nis dicas q sic. b. de indic
ac si clici q in distincte z sip[li]
dr go z nos no debemus di-
stinguere cu ibi no distigwa
b. de ma et obe. solite. Itpe
si et. b. de bap maiores z
nulli fiat iniuria qui vti
iure suo. b. de re. li. cu ecia
wlt. Sz cu accitac si defiaat
i pbacone no pt dispesac
l di. Gr quis dyacono. Sup-
pone q aliquis sit p sina z
q depnatus nu[n]q pt sup ca
depnacone epus dispesac
distinguere aut q dempnatus
fuit depositus aut degradatus
si depositus simpli[citer] s[ed] dicendo
ego te depono ab officio
z bnficio pt dispesac ut
b. de indic. At si clici bi vo
fuit degradatus s[ed] cu illa
solepni[tat]e qua fuit pmotus
aufendo b[ene] sacris vestes et
tosura ut dicit hic b. de
peis. § bpcs v forma tu
distinguere ut. b. de cli. ex
in. § Sz pt. Dr supius
q epus pt dispesac nu[n]q
hoc bn intellige de ordinibus

suscept dic q cu simpli[citer] di-
cat de omnibz e intelligend
j de v. sig. cu i. et. c. pnlt
l di. de hijs qui no et c. se
et cu hoc sit bnficiu lar-
gissime e intptand. b. de
don cu dilcus insi. Sz nu[n]q
p hmi q dispesacone possit
aliqs i epm pmoui. Ito no
q cu illitimo ad epatu solus
ppa dispesat. b. de ele. innoo-
tuit. Sz in inoribz bnficijs
bn pt epus dispesac. b. de
fil. ps. c. ult et c. ppositut
et c. fs. qui defon. l. vj°. No-
ta q in mortali pcto exns
sine i manifesto sine occulto
pecat mortalit ordines re-
tipiendo sine alia sacramenta
vel di. inlti vc. v. di. illud
z sic recipiens no dz exeqm
n egerit pniam z secu fuit
dispensatu qma suspensus
e quatu ad se xi. q. in. audi
et ij. q. vij. § q ergo n peccatu
lene fuit tuc si velit se cor-
rige potit iniustine loum
di. c. i. De sententencia ex-

Dictu est communicacionis
supra nunc videamus
de primis
in gnali Sz q requit[ur]
pma in exqmicacone ideo
de ist videamus. Primo quid
sit exqmicacio z vn dicat[ur]
Sz b pt fir sinam exqmicacio

V

Et quot sint eius species Desc-
ecta a iure lata p9 ab hoie
p quib3 causis sit infligenda
z quali~ tollat~ Et que sit
pena no seruat excoicacoz
Excoicacio sm host' e
a coione exclusio ar' s e
ai mediacalis & vi° et plit
potest q p aut exclusio m-
illius demoi z maiori ex-
coicacoe & de excep expp-
com Sz alit z coins sic
diffinit~ Excoicacio e a
qualib; licita coione et
licito actu separacio Vnde
Adam excoicatus fuit ab
esu ligni xi q iii § cuidet
Di~ aut excoicacio ab ex
q e extra et coio qi ex coioz
positus Sz vn sunt excoic°
origine quida dicut q ab
aplis host' d' q a deo sed
p aplos fuit publicata
Sz q pnt excoicare et ana-
thematizare solepnit alique
modu dicit xi sacdotes
cpm cu stole z lucernas i ma-
nib; tene quas in exclusioe
anathemat vl excoicacois
pcire debet in terram concul-
care pedib; deinde epla
p prochias mittat~ continens
excoicator~ noia et cam
excoicacionis xi q iii dcnt
Alij plati inferiores qui
p sunt eccliis collegiat~
ut abbes vl prochialibus
eccliis ut Arpbri vl plbi
pnt sic sine solepnitate p-
missa & de of ord' cu abc
cliar xvi q i Alia c et
cum sacdos prochial & de
of ord' Si sacdos sz aliq
dnt q h c viii quatu ad
malefactores qui a liuct he-
ant in dicoem deuire q m
ad prochianos & de ep et
vend c i in consuetudo &
tollit hoc n q m ad ma-
lefactores Illu tn intelli-
gens platu excoicare pos-
se z in dicoem hre q claus
e a collegio vl ab vniusite
& de elec c i et xc iii di
legimus et ide intellig' &
si pficiat~ collegio vl vni-
usitati ab eo qui bz admi-
stracoem cu in dicoe pub-
lica ab epo Species excoi-
municacoms quo ad pns
due sunt vna que vocat~
maior que separat a sac-
mentis ab ingressu eccie
z a coione fidelium et h
dr~ quoq3 anathema Alia
e que vocat~ minor que
tm separat a sacramentis de
utq3 di~ in q iii engel-
drudam Maior excom-
municacio infert~ ipo iure sine

a iure infligit in lxxij
casibz / primo si percuciat cle-
ricu xvij q iiij Si qs suade-
te vl ciuis religionis co
u̇sum j c no e dubiu lz
no sit adhuc p̄fessus j c
Religioso s ̄q̄mis l vjo / ffall
xxj casibz / primo e si lude-
do h̄ feriat z no aio iniuro
j c c i v nec cl̄ia / Sedus
si ignorabat ipm ee clicu
j c Si vo ab ita q ignora-
cia p̄babil fuit al no ex
cusat · s decrē ex · iiij
aplice et s de eo q̄ ic c
c i et ij / Tercius si tonsuraz
vid et eu clicu no cre-
dit Ro q̄ inad in sniam
dn̄ h ille sit clicus / Quartus
si in veritate no erat clicus
licet tonsura deferet et ill
percussisti credens illu clicu
ppt conscienciam tenea misi
pl eaddem efficiaus ar xj
q iij q̄m mltos / Sed q
si credas percutte clicu et
percucias laycu nuq̄ es ex
q̄micat vr q̄ sic s de big
imp et c fin Sed contra
q indicandu e fm q̄ fit
no fm q̄d faciens intendit
ff ad l corni d sic l i s
Dinus dic fm host q̄ no
es exq̄micat in veritate lz
de iniuria tenaris / Quintus
si credidit percutte tyran
layca et in p̄sona errans
percuttit magistrum clicu e-
dicit q̄ no incidit p c j
c Si vo aliqs l dr si per-
cuciat clicu que credebat
laycu no e exq̄micat q̄
sola temeritas z violencia
in h̄ q̄sideratur j c c i et
c Bernes Alanus dixt q̄ e
exq̄micat q̄ co̅stat q̄ p-
cussit clicu et iniuriam vo-
luit ff de iniur en q̄m
s si iniuria / Distinguere
aut fuit i culpa sine neg-
ligens utpote de nocte vbi
no poterat disc̄ne tunc e
exq̄micat ar s de cle ex
im aplice q̄ fuit igno-
rancia crassa z supina et
s de q̄st ut caus l vjo Si
vo no fuit negligens inq̄-
rendo n geebat h̄itu tunc
no e exq̄micat ut j c Si
vo aliquis / Sextus si quis
spuat i facie clia no tn
manus iniciat inq̄ e ex-
q̄micat host dt q̄ sic ar
j c cum p et e q̄ting ij in
fi et idem intelligit si in caput
vl corpus clia vinu aq̄
vl alius liquor effundat
mlto forcius si lapide vl
baculo vl alio modo per-
cuciat q̄ in h̄is omibz iniu-
ria corpal / Se si scindat

V

ul rupat veste sua ul capit
pcuciat ita q in vno loco
ipm teneat invitu et minis
et terrorib ipm sum sine iniuria
corpali faciat invitu stare
ul in itine ul secu ire et hoc
maxime in laicis Item q
i continenti vim vi repellit te-
pate j c Si vo aliu9 § Si vo
et 6 de homic Significasti ij/ tamen
sut queda considerda in re-
pulsione tali ut i continenti
fiat et no ex intervallo ff de
ui et vi ar Idem c § cum
igr et j c Si vero Item causa
defensionis et no aio vlciscendi
xxiij que i quid culpat et
tu moderamine inculpate
tutele tn si qs modu excedat
et no ex proposito no tenet l3
reprimat dici 6 de rest spol
olim in si et j c pendimus alac
et doctores distiguunt ad fiat vis
psone an in rebus si psone
tm tunc antiqua vis sit illata
e repellenda Et si aliqs vim
sram repellat potius psumi
det q no vlciscendi sz defen-
dendi ca id fiat ff ad l aquil
Si ex plag § tabnarius et
hoc si pmo pcussor iam vole-
bat pcutere Secus si nolebat
ipm repcutere et alt repcussit
potius vide de vindicta q
repcussio aut repulsio i mre
et hoc equu vi finat cum mo-
deramine sz illud tm fiat quod
abmissa violencia repelli no

posset Si q^o de violentia inter-
fecisti pictm mort ab eo &
vitare no potuis cu sine pe-
riculo interfic multo forcius dictum
pcutit sine pena ar 6 de
homic c ij ff ad l aquil
l in Si vo vis inferat
rebus licitu e repelle illata
in continenti et inferenda ul q
nitus potit ul sciunt colle-
amic ff ad acq poss q i-
co § ult et 6 de resti spol
olim in si Sz iniuria iam
illatam psone ex intervallo
no licz qz sic eet vindicta
ar 6 de homic Suscepimus
Sz nunq possu repelle
iniuria socij mei pximi
ul vicini eciam cu armis
vi q sic xxiij q iij forti-
tudo et c no est inferenda
hoc hic e expssum q qlz
tenet iniuria vicini ul
pximi ppulsare alioqn
si negligat et pt vi in-
iuriante fouet et ee pti-
ceps culpe eius j c dilecto
§ et quidem vi licet l vij
Ternarius si de madato
plati hoc faciat j c ex ti-
more dum tamen madatu sit
iustu ul saltem si dubitet
xxiij q i quid culpat i fi
Si aut iniustu eet no e
obediendu xj q iij Julia9
quia de madato plator

pnt capi clia z ad iudiciu
trahi diliget dn tn no amplius
corp violencia se extendat
qua defensio nel rebellio
exigit clicor j c ut fame
§ fi et c si clicos l vij° Sz
inng sine lna epi pnt ca=
picleia d° q no pinira p=
ximo dicta licet ca centi
depoiti no tn tunc traditi
secular lxxxj di dictu n°
se in miscent enormitatib
j c cu ab hoie et c ppendi=
mus hoste tn d° q vbi cet
puclm in moira layaus pos=
st cape clicu sn lma epi
z sn nota exogmicacois
p l q d° q si debitor fugi=
at creditor pt ipm retme
ppa auctte q al no poss
ff qui i firan ared ait ptor
§ si debitorem // Quintu qui
pmittit ferretz arma et
p monitu e tro a suo epa
ut desistat j c cu no ab
hoie mandia et c gting
Sextus si se in misceat
secub enormib lz monito
no pressit j c cu no ab
homie § ult et c ppedi
Septi si exogmicat sclaia
negotia et trio ad monitu
se no corrigat Octauus
qui pmittit clicu cu vxore
matre sorore et filia ppa
tpri agretz j c Si aliqu
§ n° ille no tn exomunicallo
lz in qtineci ut in c c §
si vo et sm Innoc pmicz

intellige oms supiores et
noie filie oms inferiores
ar j dcv sig na et rex et
ff de vb sig applone et l
liberor Nonus in tbante
dmia officia q pbi ul ali
clicus ad q spitat pt circ
decani j c venies et c cu
volim § Si qmb Decimus
mgr q faat lcuit j c cu vo=
luntate § si cu correcconis
z intuitu disciplie al mane
j c c l v n mgr Undecimus
qui ronc officij quod in ecca
obtinet pmittit cliau // Duo=
decimus in seruioe ecce qui
deuocois zelo h° faat //
circdecimus platy q lcuit cor=
rigit Decimus in in dno
familia corrigete ul parcte
ul ppinq° isti m° casus p=
bant j c cu volim § si
et intellige q° ad istos sex
casus vltios q pcussi ul
expulsi ab ecclia sint in
inoib ordib qstituti ut i
di go no pnt sic qpesci
in sacr ordib qstitutos lz
teneat offiau q exco q p=
mittit spali de inoibus
ordinib decalys pbibet
xxv di qual et q hono=
rabilia inebria exceptis
qnioib clpis sbcib subia
no dent xl v di tn btus
pmat autem alit admoi=

comibz z si se no continxint
suspedi pnt b decel mis dolē-
tes pnt etia tm leui pautti
i mioibz ordinibz gstituti /
pone q° q itē psde modum
excedunt nunq̄ madut i ca-
nonem R° n̄ innto ario h̄ sē-
cial z co ppoito no eo q in-
cidat i canone q solummo do-
lu psequit xvij q iiij Si qs
suadente et j c. c. i et viole-
cia no gmitit sine dolo set
mang pccoz no sit dolose v
s cautatiue licet fortuito mi
modus disciplme excedat
ar j c cu volu̅ impn̄ / Ter
ciuʒ quiq i clico deposito et
tradito cuie sclari b decindic cu
no absolone / Sed quali deg̃
det z i qbz causibz dic ut b de
peis § epos et b delictic §
puniti / Si aut no sit traditus
cuie sclai i tmz pnilegi di ke
b xxxi di dictu / Terciq vij q
puttit goliardiu ioculatorez
s° buffone si panui arte illa
exercuit ul si tricis admonitus
no desticit infra anni b de
vi et ho cli. cla l vj° / Tercig
vij q puttit clicu q quido
contraxit mno̅m licz cu vni
ca z ugme dimis tosuaz et
vestes clicales b dedi qui
clia l vj° Jo d q e excessiuq
ut dim c j bi § ule / Decimq
octauus q puttit bigamu
ne sit oi pnilco clicali nuda
tus b de big. alticotombus

l vj° xiiij q qui cpus lz clici
desimto suspectu pt ipm v-
beribus z qnestioibz subicē
et i vincula retrude b de
deposito gnuc / xxv q quilz
clicus pt cape fuciet sim
ul soniu sim modico tepe
si lz cu suspectu z pntare
iudici maut ut ind qno
q suf. layais vo no licet
etia si sint iudices / In alijs
pmaces clici e coginalty
et mutedy ad se ap p ab-
solucone obtineda ut xvij
q iiij Si quis suadente /
Fallit h̄ in xiiij casibus
/ pimq e in mort articulo
j c no e dubiu et xvij
q iiij Si quis suadente /
Secdus si fecat inimicacs
capitales ul alias instus
excusaciones j c decrevio
Secd si cessate impedimento
ul piaclo se no repnta-
uerint sedi ap receptu ma-
datu apliai in eand snaz
reincidunt ipo facto j c cos
qui l vj° / Terciq hostiaiq
qui rone sui officij clicu
no gnit lesit j c Si vero
aliciq impn̄ / Quartus ml-
ieres que in ullo casu ad
se ap sunt mittende j
c mlieres et c quamis /
Quintus senes / Sextus de-
biles / Septimq paupes

Isti tres casus pbat̃ in c.
ea. nosat̃ et c. q̃ delictis
sz cessante impedimto te-
net adire sede ap. in c. q̃-
uis al' remadent i excoi-
catom in c. eos qui l. vj.
De paupibz distīguẽ a'
sunt ita paupes q̃ ad cu'az
ire no possent n̄ mendica-
do tuc no sut mittedi s.
c. q̃ delictis et c. quamis
Aut s't paupes tn̄ pnt lr̃e
aq̃ ita q̃ noy cant men-
dicando tuc sunt mittedi
in c. nosat̃ imo q̃ hij distin-
gw̃t vtz q̃sueuit mendicaře
z tuc no excusat̃ si vo no
q̃sueuit no q̃pelli' men-
dicaře s; excusat̃ pmi mag
a pbo. Dicamus monachi
z canoici regłares z q̃mlz
religiosi n̄ in iniuria fueit
atrox in c. mochi et c. cum
illoz sine an ingssum co-
misit sive p9 ut ibi di-
cta si clericu p9 pcussit
seclarez in c. religioso l.
vj. si vo mochu alius
claust' pcussit p abbes
utrisqz mostrij dz absolui
in c. cu illoz et c. canoica
et illud q̃d di' demochis
extendi' ad hospitularios
si pbrm hẽant porcm in
c. canoica Item si religi-
osus socium sium ul aliu p-
cussit ex claustro exīns re-
dit ad dyoc s. host quia

hc pmilegm abbis loni no
hz ut in c. monachi et c. cu
illoz Item qd si qms fugiens
de seculo cofitet̃ se excoïca-
tu in q' dz absolui an q̃ua
recipiat̃ dic q̃ sic q̃ al'
no ei q̃municandi xpi q̃ m. cu
excoïcato Sz inq̃ platus
religionis qua volt intre
pt absolue dt host q̃ sic
pure et sine aliq̃ q̃dicoe
quamis illa q̃dico insit
ipo iure s. si in eadẽ religi-
one pseueraiuit et hc e
vm̃ nisi excessus eius sit
et enormis ut sat' colligi
in c. cu illoz s. qm si clau-
strales et sequentibz et c. re-
ligiosis s. quamis l. vj. et
c. eos qui c. l. et ad ẽ qd
di' s. de penis s. in isti vo
v' tmus nisi Nonq̃ qui
no sut sui iuris sicut filius
fam et sui in c. iulies et
c. relatu n' intelligas de
filijs qui du sunt in pria
ptate no dm̃ sui iur' q̃-
dent ad cu'az mitti n' sint
in sua pubtate in c. quamis
et c. ult. de spns similit in-
tellige cu s'uus facit hc ut
dns suo suico defraudet
ul cu dns sn culpa sua q̃-
uat̃ i amissioe opaz in c.
relatu q' vid' idẽ ddm in
vno si in fraude vxor' hc

faciat et i libro q opa pincte
tenet ar. xxix q nlt pla-
tu sz no credo cu h no mic
mant q̃ h edictu ut omes
ad curia mittat qui expsse
no excipint phibitoem est
ar. s. c. cu illor. impn. Decim9
in his magne sint potencie
z ita delicati q labore emidi
neqnt sustine ita ly q pns
status psone z vitus negocij
romano pontifici inmiet
z sm qsiliu eius lres de q mis-
so sede coriigat s. c. mlies
v. dcis. Vndecimo i pupillo
qui s nodu h xiiij an s. c.
c. l. sine an pubitate sine p9
postulet absolui s. e. c. ult.
Duodecimo9 qui qnt vinit
et dormiut in vna domo lz
sint sctacs b. de vi et ho. de
cim et s. c. extenoe msi. De-
cim9 tcius i monialib3 i om
casu s. c. de monialib3. Sz q
si monastia cent i diuis epa-
tib3 z vna monacha pcuciat
monacha vl monachu co-
ūsuu vl clicu eiusde epatus
dr. b. q quemiat utriq3 epus
vl alt delegret alii vices su-
as s. c. cu cor. Decim9 qrt9
q leue z modica iniuriam
inrogant no aut enormem
vl qnem s. c. pnemt et c. cu
illor. Enormis aut sine atrox
iniuria cognoscat imor mod
s. ex loco vbi fit vl in foro
cite vl coram milt sine rege

vl iudice. Sz. ex loco volius
ut si sangs no qsueuit defa-
cili exire. Tc. ex facto ut si vul-
neratus fuit vl grauit lesus
Quarto ex psona ut supior
s. abbas z epus sine platus
mst dimini s atrox et s.
c. cu illor. Quinto si modica
lesit cu sanguis effusione
q de facili sangs effundit
qnq3 min9 idē ē ac si enor-
mit lederet dic q sat qmittend
e i arbitrio sacdot supior
q vim effusionis hmi dacd
signat xvij q i siquis
et lxiij di. Sexto si
pcuciat quis pbrm sui
curatu dic q platus ē sm
b. b. de pben. exposuisti in
glo. expsse lres b. de clici agt
tua nos hec sunt de pmo cu
s. de violenta manuu inieci-
one. Septimo cu9 in qno
mart exquiciaco ipo inc
si qs madat aliqu pcute-
rem s. c. mlies q pult
clicu q qui palam facit pscipm
face videt s. de reg. inr
cum facit l. vi. b. dicit
spol cu ad sede msi. Et ille
qui fecit simli s. c. vni-
usitat licet sit in pmie
eius vl ei subiectus q
pceptu in iustu fuit cui
no debuit obedire sz deo
potius qua homi s. c. Re-
latu et xi q iij. Iulianus

Sz pone q madauit sed
an manuu miectonem
pmitut quid cit dic q in
canone madt nisi madat
reuocauit ita q reuocacio
ad ipm puenit ar. 6. de p
cu cui madatu et c ex
insinuacone et ff mand
si madasset Sz pone q
madator an manuu miec-
tonem moiat tuc no cit
excoicatus q madatu morte
extinguit 6 de of dele re-
latu et c licet et cum non
ligat subita ar. j c a nob
y Iste pone q no madat
s ex post sto ratu hz inqz
madit in canone B. dt q
sic et host q no Tu aute
distingue q aut pacien
facit hc noie tuo z p9 ea
audies ratificas tuc es ex-
comicatus q ratihabicio retro
thit z madato copat aut
facit simplr no cogitans de
te nec noie tuo tuc no es
excomicatus q ratu hre no
potes qd tuo noie gestu
no e j c tu aliqs l. vi.o
Tcius e qui hz ptate pphi-
bendi z no pphibuit q co-
sencientes z facientes pari
pena puniunt j c quante
z intellige pro operacionem
ul puniendo auctoritate 6
de of del c i de hc dictu e
6 de penis § ult Sz inqz
oms tenet defendere clericu

ul eciam laycu quida dicut q
sic z spali de clericis xc. di p
ncipimus et in q i. inulli et j
se B. dt cium j ad solos pla-
tos sive iudices uel alios q
hnt aliqua ptatem in aliqs
hc ptinet z ad hc tenet ratione
ptat et no aly xxiij. q. iij
forte et c ista duo Un si ego
qui no hco aliqua ptatem
video q aliqs wlt percute
clicu seu verbare sine meo
qsilio ul auxilio no sit ex
qmicatus si no pphibeo illu
licet al forte peccem quia
ipm no defendo cu posse pe-
cunt tm actores tenet dz 6 de
hys que fi a ma pca qsimt
pma qui intelligunt de illis
qui rone ptat ad hc tenet
al qsentire vident et puire
auctoite si videt z no pphi-
bent eciam facto aly solumo
vbis si no fact ut dicat Aug9
lxxxiij. di error al puenit
no tm ppt hc excomicati eent
dc ut 6 e § Sz inqz possumus
de hc pcto demnacionis dic
ut 6 de accu § demnacio ti
Sz inqz Servatus i violato-
ribz eccliarum ul effractoribz j de
de alys loc sacr j c toque-
sti et xvij q iiij oms ecce
secuitus in incendiarys eccliarum ul
locorum sacrorum j c tua et c co-
quesi et xij q ij canonica
Deiste duobz casibz dc ut

s decimi et incend § pena
s f cau. Sextus si ferunt arma
hostibus sarracenis vel iudeis. s
de iudeis ita quorundam et de his
s de iudeis § sarracenis. Septimus
si falsat litteras sum pontificis apostolicam
per se vel palam. s de crimine falsi
ad falsariorum dicit ut s de crimine
falsi § ista in litteris nostris in fine.
Octavus omnes hereticos sine occulti
manifesti quocumque nomine cen-
seantur. s de hereticis ad abolendam
et c excommunicamus et in c no-
vit. Nonus qui defendunt
hereticos vel receptant vel eis
credunt in c novit s de hereticis
sicut ait et c excommunicamus
§ credentes dicit ut s de hereticis
§ primum et § ista credentes.
Decimus illi qui statuta fa-
ciunt contra ecclesie libertatem vel con-
suetudines contra eam introductas faciunt observari. Un-
decimus qui decretos talia stu-
tuta fecerint. Duodecimus qui
statuta illa libertatis ecclesie
contraria scripserint. Decimus tercius
potestates consules rectores et con-
siliarii locorum ubi decreta huius
statuta et consuetudines edite
fuerint vel servate. Decimus quartus
qui secundum eas presumpserint iudica-
re. Decimus quintus qui publi-
cam formam secundum ea statuta vel
consuetudines redegerint iudi-
cata hec probant in c novit.
Decimus sextus qui infra
duos menses huiusmodi statuta non
deleverint de capitularibus suis

vel libris vel deleta fecerint servari
et insuper iniungunt quod decreto ta-
lia non attemptent dent cauciam
a iudice excommunicari et sic a iudice
et a iudice erunt absoluti in c
gravem et c novit. Decimus
septimus cum ab apparitoribus
qua a duabus partibus cardina-
lium in papam electus electioni
de se facte consentit et pro papa
se gerit si se velit abstinere
s de electione licet § pro tercia. De-
cimus octavus qui de tercia parte
cardinalium consensus papatum non
usurpat et eciam qui ipsum
receperint tamquam papam s
de electione licet § si quis autem.
Decimus nonus magistri et
scolares qui tractant cum aliquo
cive bononiensi de hospicio lo-
cando vel conducendo in re-
quisitis scolaribus inquilinis
cum tempus conductionis elapsum
s de locato c i. Vicesimus qui-
cumque religiosi professi conven-
tus ad audiendas leges vel
physicam s ne clerici vel mo-
nachi super specula et c non magis
nisi infra duos menses de-
sisterint. Vicesimus primus
archidiaconi decani plebani
prepositi cantores et alii clerici
personatus habentes et presbiteri
nisi infra duos menses a
tempore sue illius constitucionis
non desisterint si ne audiat
leges vel physicam s ne clerici

vel mo c ult. mii. tn hec pena
non extendit ad eos qui pro-
vinciales ecclesias obtinent in eccles-
ciam sunt plebanie subiecte
capellas habentes in quibus
instituunt clericos perpetuo nequi-
tes absque causa rationabili
amoveri. de ne cle. vel mo
statutum li. vi. ¶ Vicesimus
secundus qui participat in crimine cu-
riosos criminoso prestat illud in ne
expeditio prestando consilium
auxilium vel favorem. i. c. nup.
de sent. ex. et c. quibus ne ¶ Vice-
simus tertius qui sciens et sponte
participat cum excommunicatis a papa
vel eos recipit ad divina. fi. in
innoc. et host. i. c. significavit
licet glo. intelligat de participa-
tione in crimine. de eius in aliis
i. c. is qui li. vi. ¶ Vicesimus
quartus principes vel plan. se
quicumque alii passiones quoque
dampnum fecerint vel mandave-
rit in s. ra licet mors non
sequatur. et qui eos defendit
receptat vel celant excommunicationis
et deposicionis a dignitate ho-
noris ordine officio et beneficio
sententiam incurrunt ipso facto. de
delictis personam li. vi. ¶
xxv. qui tenet in vinculis
clericum vel in domo licet non te-
tigerit. i. c. nup. nup. ¶ Vi-
cesimus vi. Incendiarii domorum
et locorum non sacrorum cognito
per ecclesiam publicantur. i. c. tua
nos ¶ xxvii. qui romanos

vel alios christianos pro negociacione
vel aliis honestis causis navigi-
o vectos vel naufragium pas-
sos spoliat si satisfecerit. de
rapt. excom. ¶ xxviii. qui utuntur
ordinacionibus vel alienacionibus
a scismaticis factis. de scismat.
c. i. ¶ xxix. excommunicatur qui dicit ro-
manam ecclesiam non esse caput
et ei tamquam capiti non vult obe-
dire. xix. di. nulli fas ¶ xxx.
Symoniaci in ordine et qui
recipiunt ¶ xxxi. grecus qui
in contemptu latinorum lavavit vel
baptisavit baptisatum a la-
tinis. de bap. licet ¶ xxxii.
Vicarius episcopi quem propter ampla
dioces. episcopus associavit si
sit rebellis. de of. ord. quoniam ¶
xxxiii. excommunicantur nuncios vel
scripturas mittentes vel loquentes
secrete cum cardinalibus dum
sunt in conclavi ad tractandum
de electione pape. de elec. ubi
periculum. § nulli li. vi. ¶ xxx-
iiii. Rectores et alii rectores
et officiales qui non observant
illa que statuuntur in electione
pape vel fraudem adhibent
de elec. ubi periculum § preterea
¶ xxxv. excommunicantur clericos vel
amicos eorum vel eorum monaste-
ria vel loca alia per se vel
per alios gravat vel spoliat eo
quod rogati seu alias induc-
ti cum pro quo rogabant seu
inducebant eligere nolunt

e de elc. Sciat l. vi.o xxxvi9
Item regalia custodia vel gar-
dia advocationis vel defensio-
nis titulo i ecclesiis usurpare
conantes p se immittit bona ecclesiarum
usurpare e. de elc. generali l. vi.o
xxxvii9 qui vocantur ad
dignitates i electionibus moniales
si faciat aliquid p quod inter eas
sup ipsis electionibus faciendis pos-
sit discordia oriri vel orta
nutriri. e. de elc. indempnitati
de § postremo l. vi.o xxxviii9
Item prouint qui gubernator co-
gnoscat non de violencijs et
iniurijs manifestis e. de of
del. hac constitutione § pares
aut l. vi.o xxxix9 Item
citat mulierem ad iudicium p-
ferendum testimonium invita. e. de
iudic. mulieres l. vi.o xl9 Ite-
rumque platos vel psonas
ecclesiasticas compellunt res
ecclesiae vel iura tradere laycis
in emphiteosim. e. de rebus
ec. no. al. hoc consultissimo
§ penult. l. vi.o xli9 Item pe-
dagia vel guidagia a qua-
cumque p(er)sona ecclesiastica pro personis suis
vel rebus quas deferri fa-
ciunt non ex causa negociatio-
nis p se vel p alium exigit
aliquid vel extorquet e.
de censi quamquam l. vi.o xl-
ii9 layci qui compulerint p-
latos vel capitula submit-
tere bona mobilia ecclesiarum vel
iura non monitu talia i sua

libertate dimittat xliii9 Q(ui)
ex contractibus huiusmodi iam dudu(m)
initis vel infuturum ineundis co-
tingeret vltra id quod vltra naturam
contractus permittitur eis usurpa-
uit non monitum destituerint et
sic accepta restituerint hec
dno pbant. e. de rebus ec.
no. al. hic consultissimo
l. vi.o xliiii9 instigatores
vel dns tpalis impetra-
tores litterarum apostolicarum vel al
i foro ecclesiastico litigantes vel
litigare volentes i hijs
que de iure vel antiqua
consuetudine ad forum ecclesiasticum
ptinet p se vel p alium ad
desistendum vel in foro seculari
de quo in hijs huiusmodi litigandum
p iudicem ecclesiasticorum vel im-
petrantem aut litigantem
vel litigare volentem vel
p(ro)pinquorum seu ipsorum reorum
aut ecclesiasticorum captionem mo-
do ne alijs compellat vel im-
pediat quominus p se vel
p alium coram iudicibus ecclesiasticis
del. seu ord. valeat liti-
gare vel dederint consilium vel
fauorem non absolui potest pud(?)
nisi satisfecerint de omnibus
dampnis et ~~iniurij~~ inimirijs
competent. e. de immu. ec.
quon. l. vi.o xlv9 Item
tpale dominium optinentes
suis subditis pcipiunt ne
plat. vel cleric. seu p(er)sonis

cum aliquis vendat vel emat
ab eis bladum molat vel co-
quat panem vel alia prestant
obsequia exhibere sunt excom-
municati et eos qui l. vi.o ¶
xlvii. ¶ Religiosus professus
qui in scolis vel alibi temere
habitu religionis dimittit
vel ad quevis studia litterarum
vadit nisi a suo prelato cum
consilio sui conventus vel maio-
ris partis eiusdem sunt eundi ad
studium licencia primitus sit con-
cessa // xlviii doctores vel
magistri qui religiosos habitu
suo dimisso leges vel phisi-
cam audientes scienter do-
cent vel in scolis suis detinent
hec probantur sunt nec etiam vel
mo ut periculosa l. vi.o ¶ xl
viii ¶ Cetrum scienter hereticos
credentes et defensores tra-
dunt ecclesiastice sepulture nec
absolvantur nisi propriis manibus
exhumaverint et locus careat
sepultura ¶ xlix ¶ layci
qui publice vel private
de fide disputant sunt de hec
quicunque improbari ubi isti duo
casus probantur ¶ l ¶ Cetrum
cuiuscunque persona singularis
locavit domos ad exercendam
usuram usurariis publice vel
alienigenis sunt denunciati usu-
rarii l. vi.o nisi eos de terris
suis expellant commode
infra mensem ¶ li ¶ qui represa-

lias concedunt contra personas eccle-
siasticas et vel bona eorum et tali
concessione utentes nisi revocaverint
infra mensem sunt excommunicati et si
pignorationes l. vi.o ¶ Quadra-
dragesimi ii q. dederunt licenciam
capiendi aliquem occidendi
seu alias impedis aut bonis vel
suorum gravandi eos quasi infamas
excommunicationis vel suspensionis vel
interdicti protulerunt vel eos
qui ~~excommunicatione~~ eas observant
et excommunicatas excommunicare
voluerint vel quod occasione sen-
tencie litteram remittere renova-
verint vel si ad bonorum cap-
cionem propter hoc processum fuerit
nisi infra viii.o dies bona et
dampna fuerint restituta ¶
lii ¶ Cetrum tali licencia nisi fuerit
vel aliquis predictorum proprio vel
proprio motu in qua si perman-
serint per duos menses non po-
terunt nisi per summum pontificem
absolvi hec probantur in c. q-
cunque l. vi. ¶ liii q. absolvuntur
in mortis articulo vel pro alio
impedimento si cessante periculo
vel impedimento se non repre-
sentent quantocius commode
poterint illi qui potuit eum
absolvere ¶ lv ¶ Cetrum iniungitur
a se ap. vel a legato
eius ut se representet ordi-
nario suo vel alii penitenciam sus-
cepturi vel satisfaciat leso

hec pbat' j c cos qui l vj°
¶ lvj° pfessi religionum me-
dicantium absolute in toto alio
gnali que prius no fuerant
confirmate si deinceps admit-
tant aliquem ad suum ordinem
vel domum vel locum novum acq-
rant vel loca acquisita alie-
nent sine lra ppe 6 dexcl
de religiosum l vj° ¶ lviij°
orum ab alijs qua appa vel
cancellario vel qui demandato
ppe h° officium lz recipiunt
litis ppe 6 dem fli dina
i pn ¶ lviij° dimis p na pns
z futura cuiuscumque conditionis di-
gnit' aut status etia car-di-
nal q j et p de eolupna
vel eorum alterius scient p cardi-
nali hnit aut ad cardinala-
tu admiserit seu votu eorum
seu alicuius ipsorum suffragium
i electione ppe admiserit a'
etia ipam noiaunt elegerit
assumpserit seu in his dederit
consilium auxilium vel favorem
¶ lix° eximi dict' j et p vel
natis dm j favoit pbucit
vel auxilium in scismate psi-
stentibz hec pbant 6 de scis-
ma ad succedendos l vj° ¶
lx° glosator constitutionis
edite sup regula frm minorum
alit quam littera ipa sonat
sensu ipius adulterans vel co-
cordancias vel contrarietates
seu diversas oppiniones inducens

tos j de v sig exijt l vj°
¶ lxj° eximi cuiuscumque eligitur
in senatorem rectorem vel
patricium romanum absque
lra ppe de' ut 6 de pny6
§ casus v° xij° ¶ ista que
sequnt' usque ad § mor-
co° hnt solu° locum i re-
gno francie q facta sut
a duobz legat ¶ lxij° qui
psecutores constitutiones que-
rentes sil hitam in alijs
quamvis finit' vallata
impedimentum latere vel pa
tres psumunt quominus ecclesijs
secularibz vel regularibz dig-
tantibz psonantibz aut ad
ministrationibz quibuscumque pi°os
ad quos locorum ipsorum vel dig-
tatu p via electionis vel po-
stulationis sptat p misio
eisdem lat depsonis ydo-
neis unicuique contenint oi-
unde et al libe p electiorum
aut postulationum canonicam
p valeat p videri ¶ lxiij°
qui coacta multitudine cu
armis et sine armis co-
tumeliosa acclamatione
concitatione tumultu i loco
i quo ide ad quos sptant
electio postulatio vel p misio
quemit seu i ipos electores
vel in aliquos de eisdem
tpe quo pdicta imminet

faciēda duxerint uiruēd eid
loco fructuā seu violēcia
seu in psonas elector notā=
bilem iniuria irrogarint
et post qui ope uel ꝯsilio
clam uel palam pse ul
palā aliqs egerint p qd
ꝯspiracionis uel queciōis
mit negotia ī aliquo sumat
robur et plꝯ ꝯtingat elc
cōm postulacōm ul pui⸗
sionē totalr̄ impediri ul
differri sicut pbant̄ .j. de
ele. torius in ꝯcil. bituri=
cen et similr̄ sequencia
lxiiij ꝯ iudex del ul co=
seruator qui liras citacōnū
dat sub illa forma quos
nos lator pñciū noīabit
ul alia forma ꝯsimili
lxv ꝯ Iudex dele ul ꝯserua=
tor qui lras dat ad citād
psonas ī lris dñi ppe ul
legati nō ꝯtētas ptextu
testionū psribēdi vbi ul
qn status cause hoc nō re=
quit sꝫ ut ipi ul actor fa=
tigent eos laboribꝫ et ex=
pens ul ut recipiat ul
extorqueat aliqd abcisd
lxvj ꝯ Iudex executor
ul ꝯseruator datꝰ a delega=
to qui p absolucōis uel
relaxacōis bnficio impe=
dendo huiꝰ qd ex ꝯmīacōis
suspensionis ul int̄ dcti
sentencis duxerint in noda

dos · emēdas pecuniarias seu
res alias p remedꝰ quīcꝫ ex
quisito colore exprimit petere
exigere aut oblatas recipe
ꝯpostfio ab hac pena ulti
ma nō pt absolui n̄ a ppa
ul plegatū sedꝰ ap̄ sicut p=
bant̄ ꝯ de of. del. cū in iure
lxvij ꝯ ctm testamēta uel
quascūqꝫ vltimas volun=
tates impugnat ꝯ repbat
p eo qꝫ scabini aut secular
ptas pñtes nō fuint aut
auctoritate nō psitēint
qn testator suum condidit
testm aut alia ultima vo
luntate ꝯsti inꝯcūqꝫ ꝯdicōis
ul dignitatis extiterint nisi
infra viij dies postquā
sup hoc moniti fuint non
desistūt ibidē de testis ad
ꝯsuptionis lxviij ꝯ qui co=
fugientes ad eccām ibidem
vulnerant mutilant interficiūt
aut recedunt ul inde extra=
hunt violent ul inde ex=
tractos vulnerare seu muti=
lare presumunt ul vltimū su=
pplicium infligunt ul p curant
ul ꝯsilium aut opem adhi=
bent in talibꝫ ppetrand ibi=
dē de mūn. et sanguisuge
lxix ꝯ ctm iniecios ul ex=
cutores ctm cor iudicio lras
ul acta desfentes ac ꝯtrarioe
vbeaur detine cape occultare

mutilac' ul' sacde ul' libros
seu acta eis aufer' rumpe can:
cellac' ul' destruc' uel celac'
z qui ad hec csilm dedint uel
opem ibidem depcius eu im-
¶ Aliq etia excomunicaciones bn
i ccilio bituricen· ctinent' s3
supius sunt poite z de nu-
ero ipsor hic nunc sut pone-
de ¶ lxx· etia ul' sacdotes
qui p9 trinas admonitionem
socias ul' mlires de quibus
pt ee suspicio et hn pplus ul'
eccia scandalizet' in domib3
ppriis ul' al' duxint retinedas
¶ lxxi9 excomunicat etia ul' sac:
dotes racone alicui9 csuetu=
dinis p bapto sepultura ul'
p aliis sacris aliquid exigit
ul' extorquere psumunt ¶ lxx
ii9 Constituti i sacris ordin-
ib3 manicas csutitias ul' so-
tulares csutitios ul' rostra
tos vestesq rubei coloris
ul' viridis hre psumat et
spalit' archidyaconis z ppositi
qui hnt curas aiarum ne ca-
pas hēant manicatas et
froratas z sacdotib3 ne
vtant' cappis manicat' et
monachis ne cappis supius
s3 z no nigri decens vtant'
sub eadem pena duximus inhi
bendum hec p bant' i cstone
galonis ¶ Amor excoicates
e que tm puat a comione
sacror' de hoc dic ut· s· de

dedi· ex· iiii· usq ad § ex
cmunicatis s3 ista minor ex
cmunicacio a canone inflicta pt
i articulo etia sic mortis ab
simplici sacdote ¶ e· imp· §
Infi° hec infligit' aute in
quib9 cmittit sacrilegiu xvii
q· iiii· om̄s et c· miror
et c· cmunit dic ut· s· de
rupt· § violatores v· s3 qr
¶ S3° sacdos formatus lxxxi
di· si qui sunt ¶ Tercio sy marg
na in ordine s3 al. m· de· i· q·
i· reperint' ¶ Quarto qui recip't
eccam de manu laica sine
consensu epi xvi· q· vii· si qs
demceps et s· de in patr-
ptea § i· ¶ Quinto qui pauc
nsays· s· de ... qr in omib3
¶ Sexto illi oms q puant
eccia sepultura z hiis sunt
mltu ut no s· de sepul §
phibent ¶ Septio cmitib3
notoriis pctor lxxxviii
di· nz x° di illud xiii q·
ii· p debentib3 ¶ Octauo
tocians cu excoicato no
in crimie s3 in osculo saluta-
cone simplici logla orone
ul' mesa vii· v· di· p dilect
anathema qs efficiat ¶
Qs orac vale coia mesa
negat' xi· q· iii· cognitatis
et c· se· et c· imp § insia
s3 v psona tua3 no visit
xi· q· iii· excellentissim9 et

sic marit excoicatorie mis
licet persistit in malicia j c
cu desideres in pn n i casibz
q i his usibz continet utile
lex similis reb ignorata nat
h anathema quidem facit ne
possit obee Utile i apt uti
litate mam rem mam vel
primam michi debita repete
do ne ille videat excom
modo reportare j c sicut vere
z h pt fieri in sacro Jdem pt
coram iudice q s no debz
defensio denegari s de ex
cepc cu int et c dilco Jte
cius vel inquirentes q here
ticos credentes fautores z defen
sores eorum puni licite ad no
tic in auxiliu iudices
quosz licet excoicatos
nc apt h similiam excoica
cionis maior dn tamen no
participent cu eis i alijs bz
desiderent presidentes l vio
Jte publice predicari d
hijs que ptinet ad omb sa
lute licet alia vn inposat
ut mag apud eu pficiat
z eos pdicando j c Respo
so et c cu volumte in pn
xj q iij Antecessor et c
se et c cu excoicato Sz
nunq tenet socius ciuitate sa
cu excoicatu vel umquid
in eadem camera cu eo vel in
eod lecto dormire exq
mecum insimul conduxerit
vel umquid in eadem mensa

comedere dic q no pt nc dz ip
ciuitate exquo hospiciu vel
cameram insimul conduxerint
q inb lz in rem bn exq
an excoicacionem contracta est
societas no dissoluitur j c si
ve sz dormire secu in eod
lecto vel comedere in ead mensa
vel bibere cu eod vase non
dz xj q iij excoicatos al
meret excoicacionem j c m
p s Jnf d Sz pt in pte came
vel hospicij tamquam de suo
comedere pt z dormire h
intellige scdm h si sine mag
dampno separare diuidere no
possit ar xj q iij antecessor
et xxiij q iij c i Jlex ppe
candem lege iiij q est
vio z uxori pt illa viro
coicare xj q iij qm multos
et j c int alia Simile sicut
e in filijs simb ancill z in
tenalijs ut i qm omnib quod
Dn uxor et ista tenet ptici
pare marito pri et dno ex
coicat sine pcto excoicacio
Sz nunq cogn inficii excoi
cate v tene coicare vel filio
pat vel suo vel mediato dns
dic q no et de filia expssum
e xxiij q i de filia et sic
pillus c doctores intelligunt
idem et de alijs eximia pse
iste sint sbdite uxor et
filia pri et sic de alijs Un

no tenet eos recipe ad qm oz
mese vl orons z hec i penaz
ipoz maioz qui tenebant
corrige suos subditos asto
ppt qd eam anathemat me
rent al vident eos fonere
z sic incurrit maiore j c m
p § i vii in pt pete debitu
quia quo ad reddendu debitu
no ad impia indicant xxx
ij q i § sz q° vxore sz exactu
no tenet redde simili filius
tenet hmoi pri et pat pt
hec pete tn sit ei obligatus
et sic dealibus ar xxix q ij
platu et j c Relatu dn in
pat vl dns no fuit i culpa
ut ibi innuit sz si pedente
excoicatione matri pris
vl domi dimorari celebret
filius emancipaet vl accipiat
vxorem vinedo seggan a
pre hmoi libertatem qseque
t nec mercenarius cop[illegible]esset
tpus ad qd se obligaverat ex
tunc no evadet excoicatioez
imo incm f et obligatio pcess
sit excoicationem tn adhuc du
ret debitu etc j c Int alia
Res ignorantia j c tn desides
etc q dt scient et xi q iij
qm ita q ignorantia no sit
cassa s de elci eo iiij aplice
sz qm dr qmb scie alique
excoicatu R° tn vidit illum
liberaue eum in casu non
confesso vl audivit famam
fri vl platus eius dixit ei

vl ipemet excoicatu vel
e publica fama illo esse
excoicatu al ppt levem
famam no dz h° qstiam infor
mare xxxij q v hec videt
j c tn desides § i ij q i
primo xi q iij no solu et
c tenet et lxxxvj di h°
quid vo nece licet vnitas
pt intelligi excepte excoi
cati dando ei elam vl ve
stem in yeme vl si indiget
qsilio medica vl admoniti
ne eu puret vl pt intelli
gi apte no excoicati ut
e contra pegrinus mercator
z viatori qui i terra pnt
qmunicare excoicatis al non
j c Int alia et xi q iij qm
§ sz nunquid magna necs
dic q sic q aliqua incro
moditas e sustinenda ut
cum ea iustitia fiuet xiv
di § In memoriam et s de of
leg dilectus § sz cum q a zbi
ho sepabi utz sit magna
videt q superiore ar s de
no et no re q sup hijs et
c ex multa dc q in trisemi
tibi ista res dilatoem non
capit § Deo in hec suo iudico
relinquat xi q iij quod
pdecessor § In pegrinis qui
ult mare aliqui dm vel ro
me p xl dies qmorari
solent superioris iudicium

requirat quod ne(c) requirat ff
iudex et pt ff de iudic. l. si
alt(er) ar. ff de decr. bene(n)cabilez
2 sic loq(uitu)r gtinud § sz pone q(uod)
l debeat pecuniaz vl aliud ex-
gmcato p(ro)p(ter) debitu gttud sb
pena vl sb iuramento nu(n)q(uam)
madi i pena vl i pinnid
n solua d(ic)e f(o) l. b' obmissis
oppinionibz q(uod) no ar. ff de
h(e)ctic i vlt q(uod) i illa obliga-
cone z iuramento intelligitur ba-
tacite si this pmafit ou-
licat gmcale ff de iure iur-
q adm xxij q. ij ne quis
arbitret(ur) ptea vbi nulla e
petico nulla e mors ar.
j de reg(ulis) iur. no e i mora
l. vj.o sz ex gmcaty nullo
pt pete. ff de except(ionibus) l. nob
et c. excepcom et ff de hic(e)t
exgmcaiung § accedens §
Nu(n)q(uam) ppa gmcandus cu ex-
gmcato incidit i canonem
dic q(uod) no l(icet) al malefaciat
q(uonia)m princeps legibz e solutus
ff de reg(ulis) princeps et C c
t digna vox na ipe solus
e q(ui) iura interpretat(ur) j c. fint
alia § sz nu(n)q(uam) si ppa salutz
aliq(ue)m exgmcatu p litas vl
alio mo faciet cu(m) ppt hoc
absolutus d(icitu)r quida q(uod) no
dec(la)r(are) vide i di c. vl m cle
et h(oc) tene q(uod) cu forma abso-
lucionis tradit(ur) p(er)q(ua)m no
videt(ur) absolutus j c. cu de-

sidees in si q(uod) in dubijs et c.
bari ~ hoc e vm quatu ad
alios platos ideo d(ic)e q(uod) e ab-
solutus de plenitudie ptatis
du n ppa noluit z hoc vide(tur)
pbari q(uod) si p(er)egrina h(oc) fa-
cit absolutus no e. q(uo)d a
giro si facient absolutus e j.
c. si aliqu § sz qui d(e) ep(iscop)o
vl alio plato si p(ar)ticipaticat
cu exgmcato as(serunt) m(u)lti in-
cidit i canone vide(tur) q(uod) non
q(uia) nullus sua sna ligat. ij
q. iij c. i dic gtiu q(uod) non
sua sna sz canois ligat(ur) j
c. nup. et nullus excipit(ur) q(ui)n
teneat(ur) contrae exgmcatu
j c. nulli § sed pone q(uod) ab
exgmcat(is) cu p(ar)ticipib(us) suis
nu(n)q(uam) exgmcans tali erit
exgmcatus maiori vl minori
dicunt quida q(uod) maiori j c.
q(uod) i dubijs § sz illa z similes
intellige cu p(ar)ticipat d(e) crimine
q(uo)d dic q(uod) p(ar)ticipans cu exgm-
cato no in crimine no ligat(ur)
maiori q(ua)ntu(m)cu(m)q(ue) exgmicet(ur)
cu p(ar)ticipibz n lttima moni-
cone p(re)missa trina vl vna
p omib; ita q(uod) sint aliqui
dies interpositi nisi necitatis
exigit et qui mouet(ur) exp(ri)-
mat(ur) noiatim vl sna no
tenet j c. statuimus l. vj.o
et c. gstom e. l. § ide e d(e)di
r de p(ar)ticipantib; cu suspens(is)

ul interdict · ẜ · c · statutu · l · vj
Sz nuq̄d dz sacdos dimitte mis-
sam ꝓpt excōīcatu ꝛ si celebrit
ex pnte nuquid cit irris / Ad
pmu dicut quida ꝙ si incept
missa no dz relinque offm
incoplētu vij · q · i · nichil Sz
ibi loquit de infirmitate Ideo
distingwe aut ē occultu aut
manifestu Si ē occultu tūc i
occulto tenet cu vitare · ẜ · c
tu no abs̄one sz no i pub
vij · q · ij · Si tm̄ et · c · ult et
p quib pt celebrare tm̄ deb̄z
eu i secreto monē ut exeat
· s · de of ord · Si sacdos Si vo
hꝰ ē manifestu moneat eu
publice ut exeat · si no wlt
exui distingwi Si no inchoa
canone dz remouē vestimta
ꝛ dimittē missam ꝛ exiē eccaz
xxiiij · q · i · omnis et xj · q
iij · Sicut apli Si vo inchoauit
canonem licet ipm̄ ꝓpiciat
det missam finare ar · de
ose · di · ij · Relatu / Ad scdm
distingwe aut ē excoīcatꝰ
publice · s · p prochias denūc-
ciatus tūc qui celebrat ex
pnte est puatus ab oī ministra-
cōe donec satisfecerit ad ar-
bitriu iudic cuiꝰ sniam con-
tempsit · s · de pnū · ep̄oꝝ · l
vjᵒ et si aliqua satisfecerit
celebrauerit ē irris · ẜ · c · Is
cui · l · vjᵒ Aut no ē publicatꝰ
tūc licet pcet celebrando
no tm̄ ē irris · ẜ · c · Is qui

l · vjᵒ / Sz si sacdos sit excoīa-
tatus ul suspēsus nuq̄d tenē
dicē hōas dic ꝙ sit ex eccaz
tu qz excoīcatus intrādo eccaz
pecat ar · xxxiij · q · iiij · vir-
ū ꝯra et lxxxj · di · Si qui
sunt ita ꝙ dicat i silencio
ꝛ orando ar · xj · q · iij · Si
quis ep̄us ij · et · s · e · p̄x · ꝙ
inte ꝛ · s · hōst no dz dicē
dns vobiscu ni sit ext qmoz
dns vobiscu tu sit ext qmoz
fidelm Sz dnē exaudi oroz
meam / Nunc vided̄ē de
sna lata ab hōie ꝓ qb̄z
cāuf sit infligenda dic
ꝙ maior excoīcaᵒ ꝓ ꝯtumacia
tm̄ infligi det xj · q · iij · ꝯtū
ne · mo · et ꝯtū / Hec autem
ꝯtumacia i tplex quē infligit
ꝓma ē iij no veniedo ad
iudiciu Sicut quia peremptorie
citacōne recepta venire ꝯ-
tempnit Scda qz maliciose
seipm̄ occultat Scda facit
ne citacio possit ad eu puenire
Sz qu citatus venit ad
iudiciu sz no wlt stare iuri
ul q au fine cāe ꝯtumat
ul ꝯtumaciter recedit / Tercia
ē qu eius offensa ē mani-
festa ul iussus a iudice no
wlt emēdarē · Hec ꝓbant
· s · ut lit · no ꝯt · quā sequit
et xj · q · iij · ꝯtū · et · j · de v̄b
sig · cōpte insi / Et quandoq̄
tm̄ aliquis fuit vocatus

tbus edict vl vno pemptorio
porib3 pt si qtumax fuit ex-
qmicati nec distinguit vtru
causa sit pua uel magna
exquo e qtuacia j de vb sig
excepte / Sma iudic tbus mo
di iniusta ex causa exordie
ex aio / Ex ordine ut cu non
suata integritate ordinis
iudiciary pfert in reu . s no
pmissa qpetenti monicoe
ut j c Sacro in pn / Ex ca
di iniusta qn no subest
causa quae reus deb con
dempnai ut j c Sacro §
1 / Ego ex aio ut si iudex
timoe ul odio ul amore
carnali fert sniam s de re
iud cu etiam l vi° de istis
lret xi q iii § bi qo et §
cu qo et ppt ista pt agi
cont iudice p supiorem
ad interesse et ut tenetur j
c Sacro dic ut in glo uel
supior pt si sit dubiu ab-
solue ad cautelam j c ve-
nerabili l vi° / Sz qu pt
iudex absolue excoicatu
ad cautela dut quida q
ipe ppt testioni ferendu in
defectu pbonu ar s de
testi Venies dic ud host
et b' q inich pt quis ab-
solui ad cautela qu etiam
est q e excoicatus sed si
dubiu sit an teneat sma
utpote q error intollera-
bilis fuit expssus in sma
ut subiri pcepti ul madati
apte inca qtineat aliq
qd in suo gnre e pctm ul
si excoicatio fuit lata pq
appellam ul qn di sma nl-
la ut d caib3 pont j c §
pxi et s de re iud § iusti
tunc pt fieri absolucio ad
cautelam z hc hodie est
expssum j c Solet et c
Venerabilib3 § pt et § ult
l vi° illa decr Venies no
obstat q ibi excoicatio
pq appellacom fuit lata
ut ibi dt glo tn relaxacio
ad cautelam loca no hz in
int dicto gnali j c pnti
l vi° / Sma pastoris seu
iudic siue iusta siue iniu
sta timeda e et teneda
xi q iii c 1 / Fallit hic
in ix casib3 / Primo si ferat
qt leges z canones hc e
vim qu stm cont ius qsti
tucionis no con ius litiga-
tois s de re iud c 1 et c
cu int et intellige q i sna
error exprimat utpote ex-
qmeo te z pimico te ex-
qmicatu q excoicato lata
e pq appellacom j c ptu-
as et c licet l vi° nec e
nec appellac ij q vi § dif-
finitiua / Idem e dicendu

vbicuq appomit indicat reto
fuisse nullu ut si lata fuit
p falsas litt's s. de cri falsi
sup eo et s. de re iud' c
1 Si errore no expmit in
sna ul tu pmittat q ius
tenz quidem tunc sna s. de
re iud' cu int / Sz si error
e in facto ut si sic in sna dicat
excomico te q expoliasti
talem licet sit manifeste
fcm tenet sna q tlis causa
possibil e n cotinet erro=
rem intolerabil ligat xi q iii c
1 et ii nec p appellacom
suspendi q excomicacio se=
cu thit semp execucom s.
de ap pastoral § de c ddm
de sna suspensionis ul int=
dicti 1 c is cui infi l vi
/ Secundus si pticipas cu
excomicato no in crime ex
comicet no pmissa monicoe
competenti et noiatim non
ex pmat / Idem de pticipati
sz cu suspens ul interdict
1 c Statuimus et c cotom
z c Statutu l vi / Alios
vii casus hes s. de clci exc
om c p / Sz pone aliquem
excomicatu maiori potit iam
excomicati dicut quida q n
q de hijs que fo sunt in=
chil ad nos xxiiii q i c
1 et ii / Ite qui ex cetera
no pt mag esse extra

xi q iii omnis Xanus cu
dic et s. q excomicatus pt
iam excomicari s. de sndis
in qnorsda et iii q iii en=
gelrudam / Et sunt duo
effectus excomicacomis / pmus
e eiciendi ex ecclam / Scds
effectus e detinendi ex sicut
qui e ligatus vno vinculo
alio vinculo pt ligari et
qui e in vno pcto pt aliud
comittere et sic plus punit
et sic pnt plures excomicati
z mag ex hec punient et
secunda excomicacio fuit p
incipit hre suu effectu cu
absoluit a pma z ty pma
absolucio no hnit suu efom
pt scdam excomicacoez z ita no
post pma absolucio n ac
absolutus fuit a scda de scie
de 1 c § Sz qualit / Secdo
quis potit absolui a sna
excomicacomis distinguer
aut e lata a iure aut ab
aut e lata a iure sive sit
homie Si a iure sive sit
maior sive mior pt p suu
epm ul pprm sacdote re=
laxari nisi spalit coditor
canonis sibi absolucom
reseruet 1 c nup / Reseruat
aut sibi ppa in casibz no=
tat s. de pnis § casus vo
/ Excomicatus maiori excomi=
cacione dct absolui cum=

iuramento s. q stabit mandatis
ecclesie h est vera for. c. de
ap ad h. vel mandato epi
ar. vij q. 1 sac et s. e. ex
tenore et d. hic iuramento tn
papi pt ne decreto in clericu
monachu vel aliquem religiosis
quisu manus iniciat violentas
n. se defendendo aut de
mandato suorum platorum fecit
vel nisi sup eu platonis
iusticiam aut magisteriu habeat
aut cu ipo in eadem ecclesia so
cius esse noscat s. e. exte
nore et ut satisfaciat leso
s. e. ea noscat. Sz inquid
iuramentu e denegatur di
cit quidam q non sz potius
recipit ad cautelam s. e.
tu desides impn et aliq
absoluit sine iuramento
qd non fiet si esset de subiacta
s. e. sup eo et c. a nobis
i fi. host. dicit contrarium quia
nisi forma esset q pro abso
lucione talis e introduc
ta absueret non e emendan
cida s. e. tu desides in fi.
sz forma e q iuramentum int
erveniat s. e. extenore al non
e absolutus nec obstante
contraria q intelligi dz q hres
vel alius inrabit nunc mor
tu et papa qui e sup ius
potuit illud remittere ut
in c. Sup eo oppo pra e

benignior. Sz minor aut ex
communicato pt assumptu sacerdote
sine iuramento relaxari s. e.
nup in fi. In absolucione
maioris excommunicacionis ab
homine lata p contumacia q
noluit venire ad iudicium
vel stare iuri dz sibi recipi
iuramentu ab eo q stabit
mandatis ecclesie et hoc man
datu dz fieri ut pareat iuri
s. e. p tuas et de vb sig
ex pte in fi. Cu vero p offe
sa e excommunicatus et e mani
festa p formam vel facti evi
denciam dz an absolucionem
sufficientes pstari emenda Si vero
offensa e dubia sufficit ad
relaxandi sinam si parendi
mandato ecclesie competes sat
facio pbeat. s. de vb sig
ex pte in fi. Quid si ita
paup sit q non possit p
stare caucionem tunc iuret q
dedote p q dinor rest
e pult. Forma absolucio
nis e hec absoluo te auc
toritate qua fungor ab omni
vinculo excommunicacionis et
spali a tali excommunicacione
qua es ligatus vel verba
equipolencia xj q vj §
diffinita et s. de vb sig
In his al non e absolutus

nec etiam excõicatus a iudi-
ce si dicat denunciandum tlez
excõicatum absolutum vel si-
milia primum ista Sed dic quod
secus est in foro conscientie
et secus in foro contentioso
ut ibi non absoluatur a p̃ito
Asina homis ille qui tulit
vel superior debet absoluere si ad
illum fuit appellatum vel si ex-
communicator negligit vel
maliciose differat absolu-
cionem j . c . Sacro et c . Ve-
nerabilibus l . vj° et c . cum ab
de qui bus pt cognoscere . b . de
of . ord . pastoralis d° ut
in eo . et § archiepiscopus et in
illis in quibus pt cognoscere su-
perior de excõicatione ab-
solucionis seu relaxacionis qua
ipse fiat tenet licet forsitan
sit iniusta j . c . venerabilibus
§ v . l . vj° Sed nunquam pt ab
soluere a sententia lata a sacerdote
dic quod sic quia ordinarius est
totius dyoc . xj . q . j . dep . na
tunc male faciat quod deret illum
remittere ad excõicatorem
absoluendum . b . de of . ord . ad
reprimendam si periculum esset
in mora tunc eo inuito
quod pacetur mandat esse ab-
soluat j . c . Sacro et sic quod
tulit sententiam pt eam relaxare
fallit tamen hoc in viij° casibus
primum in ~~dele~~ delegato ipse
qui post sententiam diffinitivam
absolutam pt non parente
sine excommunicatione qui anno elap-
so non pt ipsum absoluere b
de of . dele . quoniam Secundus
est in excõicato qui quam
diu est excommunicatus illum quem
ante excommunicavit non pt ab-
soluere et hoc intellige de
ligato maiori excõicatione
xxiiij . q . j . Audiuimus Tercius
aut est de minori ut dicitur est
. b . de cleri . ex . nun . § ligatus
et § Sed pone Tercius in
incendiarijs locorum non sacrorum
quem ordinarius pt excom-
municare sed pt denunciacionem ab-
soluere non pt j . c . tua
Quartus in clericis exhiben-
tibus hereticis ecclesiastica sacramenta
quos ordinarius pt priuare
suo officio sed non restituere
nisi ex licentia sedis apostolice
. b . de here . excõicamus §
Sane Quintus in suspensis
per gallum abusivus consendo
pro eo quod post admonicionem
indignius conferebant . b . de
preben . graue Sextus in
degradato quem episcopus pt de-
gradare sed non restituere ut
notatum est . b . de cleri . ex . min .
§ Sed pt Septimus in eo cui
non in iudicio sed extra iniustum
committitur puta ipsa diffini-
uit negotium et mandat ex-

cumcatu rebellem vel notorie
percussorem. ex. de of. dele. cum ab-
bas. Item tanquam si sententia lata per
episcopum vel archiepiscopum per prouinciam con-
tinetur. ex. de consue. vel. c. i. et
ij. et. ex. de insti. exfrequentibus
Item qualiter absoluetur qui
pluribus excommunicationibus est li-
gatus distingue aut ab
vno aut a pluribus. Si ab vno
distinguitur aut vna sententia aut
pluribus. Si vna tamen propter plures
causas. Si cum absoluit in
toto est absolutus. ex. de sen. ex-
com. proposuit. Si pluribus sententiis
aut intendebat eum ligare
principaliter qualibet sententia tunc ab
omnibus est absoluendus alias non
censetur absolutus. ij. q. i. in-
prouinciatur aut non intende-
bat tunc si absoluatur ab vna
totaliter erit absolutus. ex. de
iudiis ad liberanda. Si a pluribus
iudicibus quorum omnes habent eandem iu-
risdictionem quia sunt plures iudices
delegati dati ad vnam causam
tunc si vnus absoluit videtur
omnino [?] pro absoluto haberetur. ex. de of.
dele. aut habent diuisas iu-
risdictiones tunc ab omnibus est ab-
soluendus. j. c. officij. Item qui
primo absoluitur non denunciabitur
eum absolutum donec ab alio
absoluatur. Item qui est excom-
municatus in vna ecclesia excommunicatus
est quo ad omnes. xj. q. v. quis-
quis. Si vero sit excommunicatus
a iure pluribus sententiis omnes debet
exprimere alias remanet ligatus
pro illa quam non expressit. j. c.
in presentia. Nota quod in articulo
mortis potest absolui excommunicatus
quacumque excommunicatione teneatur
si haberi copia sacerdotis. j. c.
non dubium. et c. quod de his et
voluerunt aliqui dicere quod a la-
yco possit absolui. cum quibus
concordat. h. ar. de pe. di. i.
quem penitet et de cons. di. iiij.
Secundum [?] est vbi laycus absoluit
propter extremam necessitatem que est pre
absoluere debuit. l. di. si in-
capite. Si vero absolutus non
fuerit et sic moriatur si appa-
ruerint in eo signa penitentie
vel contritionis potest absolui
post mortem pro eo quod potuit
saltem [?] et vnus absolui. j. c.
a nobis ij. Item nunquid si episcopus
tulit sententiam in omnes qui furtum
fecerunt vel facient in sua diocesi
numquid alij facientes furtum
in sua diocesi vel sui subditi
alibi facientes furtum sunt
excommunicati. dic quod ratione delic-
ti excommunicati efficiuntur de eius
iurisdictione. vj. q. iij. placuit
et. ex. de pe. tua nos et c. no-
lentes. l. vj.o haec intelligas
esse verum si sciebat excommunicationem
latam alias ignorantes sententias
episcoporum vel aliorum prelatorum

V

sinam excommunicationis non incurrit si sit lata a iure; idem si sub-
diti committunt fraudem cum excom-
municato, ut dicit ar. de consti. ut animarum li.
vi.o et dic ut de penitentiis § et
sed imminuit pena et § vii rodo-
ne. pena non sunt excommu-
nicati; et si in iniuste sunt excom-
municati propter contemptum incipit
esse ligatus xi q. iii § cu quod
si iniusta sunt et sit clericus
debet deponi nisi cum eo fuerit
dispensatum xi q. iii. di quod
presbiter dicit de cl. ut de cleri-
co exco. § excommunicatus idem
de suspensione et interdicto
ut ibi dicitur. Si laicus sit tan-
dem absolvitur xi q. iii. qui
inbente. Nota quod universitas
vel collegium non debet excommunicari
sed tantum qui culpabiles reperiuntur
c. Romana § fin. li. vi.o
Item iudices seculares presensu-
rum ecclesiarum sunt compellendi
ut repellant in suis iuribus
excommunicatos ab agendo pat-
rocinando et testificando c.
decernimus li. vi.o

De suspensione eiusdem

Sequitur de suspensione
quia excommunicatio est sus-
pensio et interdictum quod hic
ad aliqua comparantur c.
cum medio mali li. vi.o In
xxiii bus casibus aliquis ab
suspendi ipso iure. Primo
qui excommunicat aliquem

monitione non premissa sus-
penditur ipso iure per mense
ab ingressu ecclesie licet excom-
municatus sit iniuste c. sacro
imponitur. Sed mese elapso resti-
tuitur c. lxxxxi di si quis sit.
Pone quod iste excommunicatus
iniuste sit ab ipso excom-
municante suspenso ab ingressu
ecclesie potest absolvi nunquid
potest absolvere quidam di-
cunt quod non. Ymmo debet a supe-
riore tempore suspensionis excom-
municans absolvi quia cum ipse sit
suspensus alium reconciliare
non potest ar. de conse. di. iiii. Dom.
c. et de tempo. ordi. eos
li. vi.o et intelligunt illud
c. sacro ubi dicitur non communicet
venomine etc. quia monicio
precessit vel post tempus suspe-
sionis. Sed dicit quidam quod
licet per mensem sit privatus
ingressu ecclesie nichilominus
iurisdictionem retinet quia propterea
iurisdictione non est privatus nec
excommunicatus. Sed ipsum absolvere
potest de re iudicata ab excommunicato
et c. duobus et de cleri.
exco. mini. Si celebrat et hic
videtur dicere c. sacro § ca-
ueat. Sed que dicitur monicio
competens dic quod trina vel una
pro omnibus ita quod absinentur
aliquorum dierum competencia

intualla xxiiij q iij decil-
liatu et j c. qstom l. vj°
Secundus iudex ex qmtans
suspedes aliq vl iudices
no inscript vel tam no ex-
primit vel exiij sciptuc inf-
mesem p9 dic sine no tot
si fuit requisitus ab ingssu
eare pmesez e suspens9 .i.
c. tu medicinal. l. vj°
Tercius Rector eare q p alie-
nis debit qnat eccam s
qmissam aut bns alicui
sen sigilla concedit quibz
eca poss obligai ab ad-
ministracione tpalm z spna-
lm e suspens9 s desol si
quozdam Quartus ma-
nifesty fornicator sine no-
tornis z testis falsus s de
tempo ord qnesitu et s
de cohi cli et mlr vestin
Quintus sit notorm z mani-
festu dic ut s de cohi cli
et mlr § Sz quia usqz ad
si Quintus si ordinator vl
pntator recepit iuramtu
ab ordinado vl pmissione
q sup pmissione sua ipm
no inquietet a collone
ordinu et pntator ab ex-
eucone ptem e suspens9
s desy c vlt Sextus qui
usurariu manifestu sic de-
cedente ecm tradit sepl-
ture vl oblacones suscep

suspens9 e ab execucone
officij usqz ad satisfaccones
arbitro sui epi faciedam
s de usu c i omnibz Septi9
qui eligut in epm defectu
paciente in natalibz i il-
lctimie natu z in sciia et
etate s inf xxx anni
no completu tercio abene-
ficijs omnibz pm Host e sus-
pensus s de elc cu in cuct
hec pena no extendit
ad comp missariu eligente
scient indignu du tame
q pmissarius no sit epus
vel supior et hec pena
hodie restingit ad bona
que hent in eccam sic offe-
sa s de elc si qpmissari9
l. vj° Octauus iudex
ordinarius vl dele cont
qsciam z insciam in qua-
ncey alius pt aliquid
fecit odio fauoe gra vel
sorde ab execucone offi-
cij pann e suspens9 et
si celebrauit irr e. s de
re iud cu etm l. vj°
Nonus capitula queuntus
collegia z singulares pre
que eathedralib z regu-
laib ac collegiat ecclys
bona aplat dimissa vl
vacacones tpe obuenie-
q in vtilite eccaz expedi
vl futuz debent succorib

refuaī occupauit z ꝯ suspēsi
eo ipo sint et tādiu maneat
ab officio z bnficiys ꝯbusēūq
suspensi donec restituant quicq
percepint non obstātibz ꝯbuscū=
q priuile͞gys ꝯsuetudinibz ul
iuramēto sedꝭ ap ul alia
quauis firmitate uallatꝭ ꝭ de
elc Sepe l vjº ¶ Decimo epi
ul eoꝝ supiores aut abbates
seu quiuis aly regulares ul
scolares aut seculares plati
siue ecclīe pūe vacantibz di=
gnitatibz psonatibz z poatibz
eccliaꝝ subiect ad collaconem
ordinacōm pñtacōm uel
custodia ptinētibz eorūdem
bona morientibz eoꝝ rectoribz
ul mīstrorꝭ in ipis inuenta
siue vacacōnis ipoꝝ tempe
obueniencia que in vtilitate
ipoꝝ expendi ul futuroꝝ de=
bent successoribz refuari occu=
pāt aut in suos usus querēt
quocūque psimat n despali
priuile͞gio ul ꝯsuetudine pscrip=
ta ltīme seu alia causa
rōnabili hoc eisd ꝯpetere di=
noscat. Alioquin epi z eoꝝ
supiores ab ingressu ecclie
ceteri vō ab officio z bnficio
tamdiu eo ipo sint suspensi
quousque plenariam fecint
de pdictꝭ si vō bona ꝯpetat
ex priuile͞gio ul n al intelligi
debeāt eis ꝯ suspsūt solutis
debitꝭ z necessarys p fructo=
ribz z mīstrorꝭ i oneribus

subportandꝭ ꝭ de off ordi
pnti l vjº ¶ Vndecimꝯ ꝯ si
ptes recedat ab appellacōe
in electōibz epoꝝ facta
ad se ap ancqua fuerit p=
sentata ibi index inferior
cui ꝯ e denegō inquirēre sh
debita inquisicōne ad co=
firmād electōm z ꝯsecrand
electum pcessit ꝯfirmacō
z ꝯsecracō nō valz et co=
firmator e ab epor ꝯfirma=
cōne z ꝯsecracōne p ꝯtinuū
anno ipo iure suspensus
ꝭ de elc pmda l vjº ¶
Duodecimꝯ q ꝯferunt elec=
cōm noiacōm ul assump=
cōm senatorꝭ rectoribz rector
ul patroꝭ vrbis romane
an absque lrā sedꝭ ap ipi
et eoꝝ posteri ipso facto
ab omībz priuilegys ecclys
z honoribz que habent
aqualz eccla sunt priuati
ꝭ de elc fundamēta l vjº
¶ Decimꝯ tcꝯ cleric q recepi
unt ordines sacros ab alie=
no epo absque lrā pape
ul epi decuiꝯ dyocē racōe
oigine ul vbi hz bnficium
ꝭ de tempo ordi Sepe l
vjº ¶ Decimꝯ iiijꝯ epi qui
ordinant alienos clericos
sciēnt ul ignorancia affec=
tata p anum a collacōne or=
dinum st suspensi ꝭ de tempo
ordi eos q l vjº ¶ xvꝯ q
✝ Et cui ipse solus ppa dispensat
ut ibi et c nullus l vjº

infanti nisi religionem intrat
vel illiteratus vel absque licentia
sui superioris. Item dyocesani alie-
ne aut coniugatus tonsuram co-
tulerit non volenti religionem in-
trare aut ad sacros ordines
promoveri. Et qui in canonibus contine-
tur a collatione tonsure per annum est
suspensus. de tempore ordinum nullus
li. vi. ¶ xvi. Religiosi men-
dicantes qui recipiunt aliquem
ad professionem infra annum sunt
suspensi a receptione quorum
ipso facto. de regularibus non
solum li. vi. ¶ Decimus vii. Symo-
niaci qui recipiunt et homicida ac-
tus. de tempore ordinum consultus
¶ xviii. qui non secutus fuit
hostiliter cardinalem omnibus
beneficiis que obtinet ab ec-
clesia est privatus ¶ xix. filii
eorum et nepotes omni beneficio
etiam si sint episcopi sunt privati
nec eis pateat aliquis honor
ecclesiasticus vel mundanus ¶
xx. civitas et urbes qui
talia facientibus vel presumentibus
consilium vel auxilium dederit
aut favorem vel infra men-
sem saltem delinquentes sint
tanti facinoris enormitas
exegerit vel facultas ei
affuerit non duxerit puniendos
pontificali et superiori di-
gnitate sit privata et civi-
tas remanet interdicta. hec

probat de penis felicis li. vi.
¶ Vicesimus primus et xxii. no-
tat. c. si tacitus de tempore et v.
continuis et xxiii. de. c. si ad
fi. vi. ¶ Ubi vero alicui interdicta
ingressus ecclesie pro quibus et ipsa
divinorum celebratio est interdicta
¶ Idem irregularis efficitur
si in eis se ingerit divinis in
officio suo agens sicut prius
de. c. is cui li. vi. hoc est verum
in quolibet officio divino et tam
divinis tamen officiando etiam
et in sacramentis offendens et in
sacrificiis conficiendis xi. q. iii.
Si quis episcopus. Sed si plane
et ex devotione excommunicatus
et suspensus solus vel cum alio
horas canonicas dixit non
non incurrit. ymo ad hoc tenetur
ordinarius ar. de t. xx. q. i.
te. et de c. Alma li. vi. ¶ Sed
de interdicto an interdictum ex-
communicato et suspensio continuo ad
quemque equipantur ¶ Primo
si fecit iudex ordinarius
vel dele. sivi non in scripto
de. c. cum medicinalis li. vi. ¶
Si quia sicut appellatio pre-
cedens defendit ab excommunicatione
sic ab interdicto et suspensione
de. de rescrip. de. cum dilecta et
de. de ap. ad hec ... sicut
et c. dilectis filiis ¶ Tertio sicut
excommunicatus sit ab officio

z ingressu ecclesie lata suspensio
p appellacionem sequente im-
me suspenderunt. j. e. ti. tit.
§ Sane l. vi°. Quartodecimo sicut
excommunicatus eligere uel eligi
non pt ita nec suspensus uel
interdictus. ti. de consuet. cum
dilectus et quem non fuat inter-
dictum non pt postulari uel
eligi. ti. de postul. c. i. Quintodecimo
quod sicut excommunicatus non pt
celebrare diuina officia sic
nec suspensus ab officio uel
interdictus. ti. de cleri. ex. mi.
c. ij. et c. postulasti et dic-
tum ibi dixi in § excommunicatus
Nota in dominum mit ista ca-
nam ipse persona excommunicatur
xi. q. iij. cum et iij. q. iij
engeldirudam et j. de v. b.
sig. ex parte z suspenditur sili-
persona quandoque a beneficio quandoque
ab officio quandoque ab utroque iij
q. v. pbr. et. ti. de pnis
cum int sollicitudines
locus vero interdicitur § ciuitas
castro capella z regnum j. de
v. sig. cum in ptibz inltonis
in ponitur unum pro alio quia
ciuitas di- ex omnia continentur
z persona interdicta j. e. Riso
z ti. de penit. cum z platte
Casus de interdicto quartus sunt
vni°. Primus ciuitas est interdicta
z etiam dignitate pontificali

priuata que sumde uel do-
lu contemnsit in electione in
cogendo cardinales ad non
eligendum etc. ti. de elec. ubi
periculum § preterea insuper l. vi°.
Secundus qui faciunt pig-
nerationes in personas eccle-
siasticas uel bona eorum si sit
uniuersitas est supposita inter-
dicto. ti. de immu. et si pig-
nerationes l. vi°. Tertius vni-
uersitas uel collegium quod alie-
nigenis publice usuram
exercentibus domos locat
uel concessas habere permittit
nisi infra mensem eos ex-
pulerit. ti. de usuris usurarum
l. vi°. Quartus ecclesia in
qua sepellitur aliquis qui
alibi elegit sepulturam
nisi infra x dies omnia
fuerint restituta si petatur
ti. de sepult. eccl. l. vi°.
Quintus qui visitant et ac-
cipiunt procurationem a locis
non visitatis sunt ab ingressu
ecclesie interdicti z in personis
ab officio z beneficio suspensi
nisi infra mensem restitu-
erint quod acceperunt et
tunde nec in hoc casu valet
donatio remissio uel libe-
ralitas. ti. de censi. exigit. et
c. felicis l. vi°. Sextus

vniu'sitas que e culpabilis
in collect' vel talijs contra
clericos faciend' s' de imu'
ec' clic' l. vj. Septimo
ciuitas que prestitit auxiliu'
i sequentib' cardinales vt
dem c. s. § xx. Ciuitas
vel. Octauus familia lay-
corum qui arma contraxerunt
p'se vel p' aliu' ad impediend'
electionem vel postulacionez
vt in c. gnal' bituric' de el'
elc. tenens. Sed quid d' int'-
dicto generale terre dic q' ex eo q'
tota terra subiat' int'dicto
siue sit ciuitas siue p'uin-
cia villa vel castro quatenus
ad loca illum tu' nullus ex-
cipiat' j. de v. s. sig' tm in
p'tibus si ciuitas vel castro
seu villa sit int'dicta sub-
urbia et continencia edifi-
cia intelligunt' int'dicta ne
vilipendat' sentencia int'dicti p'se
de ecclia vel capella si sit in
cymiterio vel castre contigua
Secus si contigua no' exi-
stat j. c. si ciuitas l. vj.o //
pone q' aliquis celebret
in ecclia seu in loco int'dicto
inquid eit inris distinguere
aut e ecclia int'dicta p't ef-
fusionem sanguinis vel seminis
tunc licet peccet in'itate
tamen no' incurrit tu' non
sit in iure expressum. Aut

e int'dicta a iure alia de cau'
vel absolute tunc si sciens
celebret nisi sit sup' hoc
p'uilegiatus aut in casib'
i iure concessis incurrit irregularit'
a qua no' pt nisi p' summu'
pontificem liberari j. c. is
qui l. vj.o In quib' aut casib'
sit concessum in iure dicet' j.
c. § tpe. Cum int'dicta sententia p'lata
in clero n' aliud sit expressu'
in canone ligat p'plin qui li-
cite admittat' ad diuina p'se-
si p'plus int'dicat' declis e
dicendum. Item si p't delictu'
dni vel rectorum ciuitas e int'dic-
ta ciues qui no' sunt culpa-
biles z no' sunt int'dicti pnt
ex ciuitate interesse diuinis
Q' si p'plus alicui' terre int'-
dicat' singlares p'sone non
pnt alicubi casib' expressis
in iure tm.o except' audire
diuina vel ecclia pape sacra-
Hec p'bant' j. c. si sententia
l. vj.o Tempore int'dicti licet
conceduntur p'mum bap'timata
p'missio s' de spon. no' est
nob et j. c. Responso et c. qui
l. vj.o Secundum p'ma no'
solum quantu' ad moientes
vt i p'cedentib' e d'. Sed
tum sam qua infirmi ad pe-
nitenciam licite admittat'
dn tn no' sint ex(com)municati

qui non admittuntur nisi in mor-
tis articulo, vel qui sunt in culpa
dolo vel fraude vel latam sit
sententia interdicti vel dederunt con-
silium vel auxilium in delicto
propter quod lata est nisi prius sa-
tisfecerint si possunt vel de-
derint ydoneam cautionem de
satisfaciendo vel si non possunt
satisfacere vel cavere iuraverint quod
laborent fideliter ad ista
alias non eis prima conceda
relaxacio interdicti. Ubi civi-
tas locus vel universitas sunt
interdicti sed eis solummodo indulge-
dum est prima salutacione in c. alma
mater l. vi°. ¶ Item vivacionem
quod vero penitentibus non negatur
et tempore quod iniunctum est in c. penit-
ti[illegible] ¶ Item narratur quod in singulis
diebus in ecclesiis et monasteriis
misse celebrentur et alia divina
officia dicantur sicut prius sub
missa tamen voce clausis ianuis
excommunicatis et interdictis exclusis
et campanis non pulsatis et ca-
nonici et clerici ad eandem conve-
niant alias distribuciones coti-
dianas non habeant sicut alio
tempore non haberent si divinis officiis
non adessent. ¶ In festivitatibus
vero natalis domini pasche et pe-
tecostes et assumpcionis virginis
gloriose campane pulsentur
et ianuis apertis alta voce di-
vina officia sollempniter cele-
brentur excommunicatis tamen expulsis

sed interdicti admissi ita quod illi
propter quorum excessum interdictum
est prope altare non ac-
cedant neque appropinquet privile-
gia concessa huic contraria sub qua-
cumque forma verborum quibuscumque
personis exemptis et non ex-
emptis regularibus vel secularibus
non prestent alicui suffragium
cum quibuscumque tam secularibus
quam regularibus sufficere de-
beat ut tempore interdicti modo
premisso diebus celebrent supra-
dictis hec probantur in c. alma
et adicimus l. vi°. ¶ Pone
quod aliquis venit aliunde
de loco non interdicto nunc
potest quando celebrantur sic ia-
nuis clausis admitti ad di-
vina dic quod non nisi super hoc privi-
legium existat. Sed si persona
singularis habeat privilegium
quod possit celebrare vel audire
divina familiares eius ad
audiendum et celebrandum divinum
officium divinum licite admit-
tuntur non sic est de domesticis et fami-
liaribus alicuius conventus vel
collegii qui admitti non
debent nisi sint privilegiati.
¶ Sed ista concessione non potest
gaudere ille cum causa seu
culpa dolo vel fraude sententia
est lata vel qui prebuit ad
hoc consilium auxilium vel fa-

norem q pbant s de pnil
licet nob l vj° Tercium e
pdicacio in eccia Sextu co-
firmaco gnalis hec pbant
j c vniso et c qm l vj°
Septimu quis tempe int-
dicti die cene esma gficere
pt j c qm l vj° Nota q
inmoc et host q tpe int-
dicti pt hio asma excomunica-
cionis absolui q no e ordi-
nis s; int-diccionis s; abso-
lucionis sollempnia j colsi-
be sicut e dire orones cum
stola et ps° pnali z i ceteriz
introducere e officy ideo q
sollempnia no dent fieri
i loco int-dicto lic; absolu-
cio fieri possit Item epi ul
supiores orone cumq co-
stitucois sinul; excomunicaco
nis intdca ul suspesionis
no incurrit ipo iure nisi i
ipa de epis expssa mencio
fiat j c q piculosu l vj°
et s decle si cop missamis
q hmi quoq; l vj° Vltro
quit de pdicatoribus ut possint
i pdicacionib; et con-
fessionib; clas licite pete
z recipe ab excomunicat ul
detentorib; rer alienar
dic q sic p stim e si al no
valeant in illo loco suste-
tacionem hre j c in volunte
q pdicatores vn s p abco-
micat usurariis et raptorib;
pete pnt q quasi p peurat-
toribz eorum hnt quib; dent
reddi ablata p rapinam
ul usura et sim q dum hrent
recipe ab ipis expesas si
supist quenient z obtinent
q ab excoicato exigi pt et
recipi qd debet j c sive
Asili ipi pdicatores potnt
hre tamquam pcuratores ex-
pensas ab eis q clas z sic
no casu in quo quis grens
negocia alterius sine manda-
to excusat a participacoe
excoinis ut liate petat ele-
mo ab apsonis p hibitis
hac de causa q al no liat
j c in volunutate q pdi-
catores

T Ractatu e
de simpliab;
titul iure agendi e
de titul tytulor qm renca
st dignores siplicab; titlis
sicut scta scor simpli-ciis
z cantica canticor simpli-cit
tit na i ti titli quasi fere
oms tytulos pambulant
s de vbor sigficacione
Et de regul iur- S; qua
sepe in medicis z gntibus
z supiorib; titul dubia va
pamnt ideo quid va sign-
ficent videamus Iste ante

tytulus tam in e qua in ff
sit in titulat de voc significa
et rer. i quo dat intelligi q nō
tm va s; eciā res significare videt
videamus quo q sit significare
et in modi signandi et quit
va ambigua interptanda uel
ad cuius intencionē sint re-
fenda Ultimo qt modis nota
significent. Significare est
de re aliqua signū facere.
Modi signandi sunt s. dno
vocū et iiij^or rer. Vox enim
signat duobus modis s. naliter
et adplacitu. naliter ut la-
tratus canum signat iram ge-
mitus infirmor dolorē. Ad pla-
citu ut h nomē bn⁹ signat
bnhardi psona. Res vero
signat iiij^or modis. pmo p
institucionē ut h litta a signat
h. clam. a. et sonus tube pa
com ad bellu. Secundo p vsu
ut circulus signat vinu vena-
le. Tercio p naturā ut vrina
intensa distempanciā et
subitus rubor faciei verecun-
dia designat. Quarto p silitu
dinē ut archa noe signat eccliā
Vbm s. gmaticos e ps oronis
sine casu cu modis et tpibus
agendi uel paciendi signati-
uu s; aliter h accipit vbm lacgo-
mo ut supponat p qualib;
pte orōnis p quam is qui
loquit quod aio gerit ore
exprimit de quo eciā dici co-
sueuit nō sufficiat gerere mē-
te n exprimat eciā ore. Et
de quo obiam sire ptendi
ff de vbis obli quid q et
talia va nō dent ee falla
cia q nō sunt ppt h in-
stituta ut pea se inuicem
fallant homines s; ut eis
quisq in alterius noticiā
pferat quod intēdit pietum em
est uti vbis ad fallaciam
vn refeat quadmodū vbm
vn predat exactio q vea lin-
guam nō facit n vea mea
vn v. nō n inere mea sit
vea lingua mea xxx q
vea Is ant ec hores. Aliter
ant modis di vbm vn h⁹
est vbm xpnis ps omis et
vna simo q senctus sine
significates. Est vbm xpe s.
filius dei q sicut p vbm
exprimit volūtas hois sic
p filiū volūtas pris depe
di. i. vbm dei uel s^m Aug.
sic vbm quam integre vbm
et idē amltes pcipit vno
et eodē momēto ut si dicat
deus audientibus mille ho-
minibus qlz eorū h pcipit et
dambz ipor integre insigni-
ficat vbm. i. dei filius integre
et verus vnus et idē s. id
corpus quod suscepit de uto
virginis et quod dedit aplis

vno et eod momento a diuis
loc gsiat de gse di ij Sic
sanguis Vij ps omnis q
quel ps oronis que sut
vnj di vnj gnali et largis
mo Et vna s de scto dicit
vnj spali et strictissimo Ymo
q scarcty vn d hec fmoz
adte gd et aif di mde apo
crisamis i scarcty muitus
b decle signasti Hinc fi
gra latens sicut st pabole
ewagey Sut etia queda
figue latetes ipa nomina
fentes pima di auffereh
qu pncipm dictomis aufert
sicut pz in h ex testes
gsueruit supstites appellari
nuc aut pte ablata s sup
testes vocant j e fornis
s testes Sij d psopope
ya i gfmacio noue psoe
ut cu di puer credt qn
s sacrm fidey ad credend
suscipt ul hodie e passio
xpi ul resurrecto i festu
eius hodie celebrat de g
se di iij quis vsus st
Tcia antonosia cu ad p
excellecia alicui atbuit
ut cu di aplus intelligit
paulus xxxij q vij et cu
di vrbs intell roma b
depe et re bignauit
Quarta di synodoche cu
ps ponit p toto sicut
nomie mecthie intelligit

omnis coitus illicitus et no
me furti omnis rei aliene
illicita usurpacio xxxij q
iiij meretrices et xiiij q v
penale Quinta antitheses
cu ponit casus pro u ut
Symone i fmo que audi
st no e meus sic lxxxv di
ordinacoes et xviij q ij
qmide Sexta yperbole s
excessu vitiat ut cu eis
albior niue ul cu plus di
et minus signat ut michil
e gius q adultio xxxij q
vij q i omnibz Septima
litote cu minus di et plus
sigt ff de hered instit l i
s hi aut et l quoc Oc
taua pleonasmus qn sup
habundat dicto ut iste vidz
oculis monachu vigilacz
xx q iij pns Nona the
mesis cu aliqd dco interdicit
ff de inoi gd si de spali
et ff de indic Si pq actep
tu Decima sincopa qn de
aliqd aufert de medio dicto
nis ut audact p audacit
viij q i Audact Undecima
yroma qn aliqd di p deri
sionis ul p gium ut de qnata
integtus nos no solu fu
gimus ebriosos si etia immis
adeos ppinquates cu eis xj
q iij Ad mesa insi Duo
decima eferesis i expolico
precedentis sermonis ut cu

di usuram aut aliq obuencio-
nem v plerosq exponit ig-
notu pignorius xl vij di
qm multi Decima tria
antropospacos i humana
passio ut cu at buit deo qd
quenit homi ut si dicatur
deus iratus 6 de reb et no
al 6i qs p bro et xxiij q
i odi et pica Decima iij
capinosi i nimia humiliacio
ut cu ppa ex nimia humilitate
vocat se sium suorum dei ut
6 t px Relatu insi et in
p a ostone huius lib in pn
Vbium di aubernius aci
8z vborum alia gtepneda alia
diligent gsideranda Eo tep
nesorum verum alia sortilegia
2 no credenda ut dom c 6
de sortileg § 8z quot sint
2 sequentib Alia maledca
que sint gtempneda qma
sepnis reuertunt i capite p
ferent xxj q iij Int va et
c Illud 2 plerosq qrm op
ant i q i maledca i casu
tam sint timeda ut pz 6
de maledic p totu Alia st
vana ut fabule 2 va ocio
sa q sint gtepneda i fu
gieda xliij di prenenda
Diligent gsiderandorum verum
alia rethorica i quib no e
gliandum i q i marchiony n
cca ca mltu insudandum quib

aliq qrm faciant ff de orig
iu l ij § p9 origine Alia
sunt iniuriosa que sunt pu
nienda ut 6 de iniur in pn
Alia utilia ad doctrinaz et
i indicio quorum aliqua sunt
pbabilia ut oppiones ma-
gistrorum no redacte i scrip-
tu nl redacte si no tm autenticate
6 de cele miss cu marthe
§ ult et 6 de restit spol
§ nos aut Alia impbada
ut intpretaciones camillo-
ste 6 de prmil Ingbus et 6
de der adand Alia app-
bata ut sicta prius determina
ta 6 de fide instru pasto
ral 2 oppiones mgrorum
i scripti redacte 2 determinate
f quas etia est iudicandum
6 de der c i Alia st vtilia
ex indicium quorum aliqua
sunt obligatoria 6 de pact
c i et p totu C de act et
obl Sicut Alia no obli-
gatoria si sm gsulencia
ff mad l ij est tn dene-
cessitate requirendum qui qz
gsilm licet no sequendu
6 de cele cu i veti et 6 de
arbi cu olim Horum aliq
alia sbalia 6 de pp cu
dilca Alia indifferencia et
istorum alia cera et tunc a sig-
ne verum recedendum no est
ff de exci act l i § si
is qui nauem et ff de

m n alt. Alia dubia et
hec non maligne sz benig-
ne sunt interpretanda. j. de
verb sig. l. ij. et . s. de dot
adand z dcs. i. § fe. Cerna-
bil va dubia interpretent
distingwe an queit de int-
ptacone reptorum seu pui-
legiorum vel verborum i iudicijs
vel gttibz litorum. Si de
interptacone reptorum seu p-
uilegiorum magis standum e
intencom scbent si de ipa
apparcat qua de vis scpte
s. de re sup lris i si et c
cu tam que s de of del su
p eo s de decm ex mltip
s de pmil qnato et c. In
lijs ideo cmis va pmile-
giorum qsidemda sit s. de
pmil porro et c. olatepi9
plus tam qsidernda e mes
ff de leg siue. j. c. Intelli-
gcia et c. In lijs ide in
testis i quibz mes por et
potenaor e qnd vox
ff de suppl leg. labeo i fi-
um si testator legauit m
suu vl fudu z cinnuit v
nomie tu nomina signdorum
homi sut repta du modo
sciat de quo intelligat m
interest. ins de leg. § si
qs i nomine certus i reb;
Rerum cm vocabula in mu-
tabilia sunt hom aut mu-

tabilia ut q pbant ff de l
i l m. Si vero queit de vis
m iudico habit quo ad cita
com libellu et pnapm iu-
dicij sit interptacio p actore
z contra reu al semp dicet
reus no sensi de cu ne dap
net ff de verb obli Int
stipulantem § i. et s. de
tra pass et sp cu ema §
vm In medio medio cogr-
dus e nec ut ctu ponat
z videat q si inctu sit et
ad instancia pt adnise ad
prepti iudic noluit de-
clarare con eu interptat
ff de iurig act de etate
§ nichil ff de cofess ctum
p. i. Sz si no sint intrasquit 9
peo inteptat qm posint vl
vndit. ff de iudic si qs
intencone i fine vos p-
vos et con actore e int-
ptaco facienda ff de re-
iud Int pacs s. de fide in
st Int dilcos ij § fi. s.
de p s exlus nisi causa sit
fauorabil expte actoris
q tuc fiet interptaco pipo
s. de re iud c. fi. In conu-
tibz distingwe aut e ctu
q consenseit et tunc valet
aut e ctu q no qsenseit
et tuc no valet qd agit

ff de ptrahi emp et vend
In predictionib; Si aut dubitatur
utrum consensit al no et tunc
si valet intellaus f una parte
tm f m ea sit intptatio ut
res mag valeat quia peat
ff de reb; dub quoc § de
fid instr. Inst dile § ceter
et j c abbe § cont. aut
valet f intellaus utrusq; tc
id qd verisilius e accipiend
e ff de v bo obl eu qui
et q quq; consuevit accide
xxviii di de syracusane
z q mag inni qm conveit
§ de consuet cu dilectus § fi
vel cont illu qui lege po-
tuit apertius dice ff de pact
veteribz. Demum ptrcoib; dic
ut § de t'sp. § impetu alld
aut e notand q nomie
eccliastice censure no solu inter-
dictu s; eciam suspensionis et
excoicacois sentia continet
que pene cu dimissit dimi-
simode infligunt. Inquo
quide rer z psonaru circu-
stantie sunt spectande et hijs
consideratis dz iudex discretus
illa infligere de qua magis
noverit expedire j c greci.

Ad extrema: De v borum
com opis significatio-
regule iur- ne sequitur
supponit ideo i fine libri p9
titulu de v borum significatione

ad instar lib digestorum. Inti-
tulat. § rubrica de regul
iur. Vn videndum e quid sit
regula vn dicit et vn su-
mat. Regula e compendio-
sa z gnalis pmlectio tradic
que rem que e breuit enar-
rat ut tollit ff e l i. Sz
s m gnatiuus regula e
multorum collectio z alit ac-
sumit regula ut dcm e §
de regular § i et ij. Vnde
Regula z canon idem sunt in di
cano. Vn dicit regula
dcm e § de regular § ij.
Ad de regule exigitur
q sit gnalis z universaliter nam
fallat si vo fallat j aliquo
casu pdit officium suu in
illo tm casu j quo fallit ff
e l i et fere omis regule
patiunt exceptionem Vn dt
lex q omnis diffinicio j
iure piculosa e mihil e
eni qd subuti no possit
j quod exceptionem no pa-
tiatur ff e omis. Sumit
eni regula vel ex signo
universali j e omis res
ff e omia vel ex signo in-
definito j e ime ff e feie
vel ex aliquo gnali dicto j
e estote et e q no e.
No s glosa q quedam sunt
in quibz regule vel diffiniciones

dari non potest nec traditur sub
quo difficilius est aliquorum dif-
finicio primo ut hoc videtur
in moria cuius diffinicio non
traditur ff de usu moria l.
i. Item in expensis factis in
rebus dotalibus licet deduci
debeant non est facile in univer-
sum diffiniri cum ex magnitu-
dine expensarum debeant
estimari ff de impen. in rebus
dot. l. quod dicitur insti. // Item
in fide testibus adhibenda
ideo fidei recipientes iudicis
relinquitur quod ipse inclinus
sit ut qui alius ff de
testi. testium vel verba Item
in quantitate pene petitoribus
imponende cum diversa tempora peri-
tudinis habita moderatione
constituenda sint tuo iudicio
prout [illegible] personis
ex devotos habito respectu
ad etates parvula et egritu-
dinum necessitates [illegible] vii
quod vii tempora et [illegible] sit et
decis. dom. e. b. de pe. et re.
[illegible] prima usque ad [illegible] nota
quod cum non omnia tua arbi-
trio iudicis committuntur b. de
transact. c. ult. Et quod regula
est que rem que est [illegible]
enarrant [illegible] est [illegible]
et in [illegible] l. e. t. [illegible] et
ff e. [illegible] et modum bre-
vitate gaudent. Et deinde

in eius l. i. Ideo causa brevi-
tatis ista sufficiat tetigisse
que utilia sunt veluti dare
consilium in foro penitencie etiam
contenciosis qui hec studere
voluerint diligenter. Ideo et
negationum cum hoc opus autori-
bus et glose [illegible] eius
[illegible] quorum [illegible]
adiutus hanc summam secundum
parvitatem mei ingenii com-
pilavi. Cum ergo lector non
me qualemcumque scriptorem
seu compilatorem neque parvi-
tatem mee sciencie consideres
et si consideres non contempnas
sed attendas dictatorem quem
omnibus operibus fieri optimi
auctorem. Si tibi aliquid melius
in superioribus tibi fuit reve-
latum sciencia caritate non
temerariis reprehensionibus
corrigas et emendas Deo
utilia attribuendo Cui laus
et gloria per infinita secula seculorum
Amen.

Explicit liber per manus [illegible]
Anno domini millesimo quadri-
gentesimo xvii° ipso die
Sancti Christofori martiris. Glori-
osus sit deus benedictus in secula
seculorum Amen

Nota iste defectus debet fieri sup in
libro quito i ca^plo de sortilegiis et c
finit usq ad capl^m de delict puero^r

nel pacta cu demonibz ul alia
qualia sut volumia magicaru
artiu ad hoc genus etiam
ptinet omes ligature atq re=
media que medicoru disapli=
na dapnat sive i pcantacionibz
sive i quibusda notis qs caracte=
res vocant ul i quibusq
rebus suspendend atq ligand
vel etia saltand quodamo
ut no supsticom implicare
sed nature pdesse videant
ut destrucacom ossibz ansu=
le i digit aut cu di f sin=
glutiati ut dept manu pol=
lice teneas Hys ad inquirit
mulia vanissia obsnacom
ut poterit aliquid malibz salic=
et ul sciminavit et q si
gui p illa etia si illud eue=
nit ne credat eis q ymago
Samuel mortui vera Sauli
pnuntia sup talia sacrilega
m9 execrnda sz a xpiano
penitq fugienda Hoc pbat
xxvj q ij illud Item sicuti
futa ul iam fcta i tabulis
ul codicibz aut alijs rebz
sorte inquire ul diuinacoes
aliqs obsnac ul demoni=
u inuocac ul i aspecione
astrolabij aliqd inquirere
sic c i et ij Item electio
p sorte no debet fieri sic c i

ult et xxvj q ij c non
statu et c no obs Item dies
ul attendere i collacionibz
herba^r q medicinales sunt
aliqs obsnacoes ul incan=
tacoes nisi tm cu symbolo et
orone dnica Item tur sim
liter ul mensis sive dies egip=
ciacos ul alias diuinacoes
facta ul sopnia ul sortes
quocumq noie censeat p
aliquo re facienda ul p domo
ul cinugiis copuland ul p
quibus inferm^te cplas ul sop=
tinas sup hoies ul sup aia=
lia pone phibitu e ul
obsnac hec pbant xx
vj q vij no obsnet et
q v no licet Colonitam
xpni fm host no pnunt
obsnado tpis quali^te
ul horu primcas patand
ul tr colend q talia
sunt ex arte no ex sorte
et nali gsiderat no sup
sticiose Alicita aut e sors
qua^or insucientibz quor
pnunde si expediat illud
fieri quod inquirit sicut de
peto acc^or tm9 notitia
utilis fuit primi si xxvj
q ij c i Hyt e quod exigit
quod ex hua no ingenio
sciri no possit q tunc domi

inexplorandum esse diuinum an-
xilium sicut fuit de mathia.
xxvi. q. ii. no exem. ¶ Cum
nt sit tale qd nob inquirere
liceat ¶ certu e qd nemini
sit preiudiciu qz de peccto alicui9
occulto inquirere no debe9
. e. c. ii. ar. de qse. di. ii. no
prohibeat ¶ Sortib in or. int-
nementibus pt sortib iacta tn
ita tn q in eam debeat fieri
a clericis congregat orone p-
missa xxvi. q. ii. no ex.
¶ permittit eciam sors si fiat
ad lites dirimendas ut ff de
iudic si in ambo et. C. eciam
de l. ultra ¶ Iste eciam in
casu sortilegia credit et prt
ipa crimina spat xxxiii. q.
i. Si p sortiarias ¶ pena cle-
rici e quod debent depom
et i monasterio detrudi ut
xxvi. q. v. Si quis epus
Si laici fuerint ut si sortile-
gos i domibz recipientes
ut ad domos eoz euntes
ut petentes qsilium et eciam
docentes tanqua apostate et
fidei Xpane prauicatores ex-
cominent xxvi. q. v. non
licet al liceat et c. aliquanti
et q. vii. no obseruet De col-
lusione

Quia in accusacionibus
Quamvis de quibus dictum e
supra sepe colludi2 videndum
e q sit collusio qn accusa-
tor et accusatus possint alite
recede et de pena colludentis
¶ Collusio e int actorem et
reum latens et fraudulenta
conuencio ¶ fit aut in cimali
causa qn s accusator vel reus
cum in placitos absco8t gna
ut transactione intuenierit
Ideo no q tm sunt gna cauz
s. ciuilis cimalis z spualis
duplicem pt quis alite di-
scedere p gram z trnsaccionez
¶ In causa ciuili quis pt ab
recede alite p gram z trnsac-
cione sine aliqua pena uel
notu infamie n accone fa-
mosa in qua no licet trnsige
sine iudic auctte ut al vo-
cat infamia ff de his qui
no infa fuit l. s. pact ¶ In
causa vo cimali an lite in-
choatam licitum e desiste p gram
ff ad tur pill inli. et l. que
situ p9 inchoata vo lite no
licet sn iudic aucte et sine
qssu rei si fuit suppositus tor-
mento C. de abolic. l. ii. ut
si cons. remanet infamatus
ar. v. q. i. quida et si cmen
sit pnatu ex ordine pmt
si sit publicu infamis effic
ff ad tur pill et i pnat et
l. Si i9 et C. e. l. ii. ¶ promotu
iudic s cum ome cimen
quasi publicu censet vnde
p trnsaccom seu gram a lite
recede no licet ar. s. e. c. v.

et. ii. 2 ult. qd si fecerint int se
gram vl aliqua collusionem
iterum inquiratur de crime ut . j.
e. c. i. ii. et ult. ¶ Judex tamen
si in crime illo possit dispensare
prius pt auctoritate si nolunt
int se gram face ar v. q. ii.
Si primates et. xv. di. c. i. et
c studendum. ¶ In causa spirituali
bn licet distede alite p gram
sz no p transactionem B de rerum p-
mutati. c. ult. et B. de transact.
Sup eo et j. c. Audivimus.
¶ In ca vo matrimoniali nec p gram
nec p transactionem seu p compositionem
licet discede B. de transact. c.
ult. ymo e p iudice discutienda
qui ptatem hcat iudicandi t-
minanda de consag. c. i. go si
aliqui faciat int se gram
iudex det inquirere ut j. c.
ptoru Si vo ex iusta causa
nolunt, discede iudex debz
indulge abolitionem ii. q. iii.
Si quem pnitet et § pnoi-
tator et C. c. l. i. et ii. de li
no B de accu. § Semel v. tu
a abol. ¶ In ca vo mixta
utpote cu agitur ad thori sepa-
ratione pt qui vult discede ar. B
de divor. ex litteris qz no solu
sepcies pt ei dimitte. B
de im. ini. c. qz adm insi et ad
de qd di. B. de transact. § Ideo
sic dist. ¶ De pena colludentium
dic ut. B. de pnis c. impu[n]i. qa

colludium non det remane
impunitum ii. q. iii. Si quem
pnituerit et ceteris. De delictis puerorum

Quia de delictis ut B.

